# SAHIHU-L-BUHARI

# BUHARIJEVA zbirka hadisa

4

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

**Naslov originala:**
صحيح البخاري
**Naslov prijevoda:**
SAHIHU-L-BUHARI
Buharijeva zbirka hadisa
**Autor:**
Muhammed b. Ismail el-Buhari
**Prijevod:**
dr. Enes Ljevaković
Haso Popara, hfz.
mr. Muhamed Mehanović
dr. Šukrija Ramić
Halil Mehanović, prof.
mr. Ahmed Adilović
**Redaktura:**
mr. Safet Kuduzović
mr. Senad Ćeman
**Izdavač:** Visoki saudijski komitet za pomoć BiH
**Tiraž:** 6.000

**Lektura i korektura:**
dr. Senahid Halilović
Samija Halilović
**Redakcija:**
mr. Muhamed Mehanović
mr. Senad Ćeman
mr. Abdulmedžid Šemsudin
Teufik Mešić
**Dtp:**
Teufik Mešić
**Dizajn korice:**
Sead Bećović
**Štampa:**
Amos Graf, Sarajevo
**Za štampariju:**
Fahrudin Korjenić



---

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

al-BUHARI, Muhammad ibn Ismail
Buharijeva zbirka hadisa = Sahihu-l-Buhari
/ Muhammed b. Ismail El-Buhari;
(prijevod Hasan Škapur i grupa prevodilaca).
- Sarajevo: Visoki saudijski komitet, 2008. - 4 sv.; 24cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Tekst na bos. i arap. jeziku

ISBN 978-9958-880-32-2

COBISS.BH-ID 16982278

صحيح البخاري

# SAHIHU-L-BUHARI

## Buharijeva zbirka hadisa

Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari

Prvo cjelovito izdanje

4.

Sarajevo, 1430. h.g./2009. godine

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ النَّفَقَاتِ

# IZDRŽAVANJE

## VRIJEDNOST IZDRŽAVANJA PORODICE

بَاب فَضْلِ النَّفَقَةِ عَلَى الْأَهْلِ

O tome govore riječi Uzvišenog: "I pitaju te koliko da udjeljuju. Reci: 'Višak!' Eto, tako vam Allah objašnjava propise da biste razmislili i o ovome i o onome svijetu."[1]
Hasan (Basri) veli: "Višak jest ono što prelazi potrebu."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) وَقَالَ الْحَسَنُ الْعَفْوُ الْفَضْلُ .

5351. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, prenoseći od Adija b. Sabita da je rekao: "Čuo sam Abdullaha b. Jezida Ensarija kako kazuje, prenoseći od Ebu-Mes'uda Ensarija, pa sam ga upitao: 'Je li to od Vjerovjesnika?', a on je rekao: 'Od Vjerovjesnika je. Rekao je, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada musliman troši na svoju porodicu očekujući za to nagradu od Allaha, računat će mu se kao sadaka.'"[2]

٥٣٥١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيَّ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ فَقُلْتُ عَنِ النَّبِيِّ فَقَالَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةٌ .

1 El-Bekara, 219-220.

2 Izdržavanje porodice je obaveza (vadžib). Onaj koji je izvršava imat će za to nagradu prema svojoj namjeri. Nema proturječnosti između činjenice da je ovo izdržavanje obaveza i njegova nazivanja sadakom. Ima mišljenja da je Zakonodavac nazvao obavezno izdržavanje sadakom da ne pomisle pravni obveznici da neće imati nagradu za izvršenje vadžiba. Porodicu čovjeku čine supruga, njegova djeca i oni koji su pod njegovim izdržavanjem. Imam Taberi veli: "Dužnost je izdržavati djecu sve dok su maloljetna." Ibn-Munzir kaže: "Pravnici se spore u vezi s izdržavanjem punoljetnih sinova koji nemaju imetka niti zarade. Jedna grupa pravnika smatra da je otac dužan izdržavati svoju mušku djecu do biološkog punoljestva (*ihtilama*), a žensku djecu do udaje. Ako bi (kćeri) bile otpuštene prije nego što su imale spolni odnos u braku, ostaje prethodna obaveza izdržavanja, a ako bi bile otpuštene nakon toga, ili ostale udovice, nemaju pravo na izdržavanje od strane oca. (Ukoliko ne bi imale nekih drugih izvora za život, obaveza izdržavanja ne bi prestala.) Djed nije

5352. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (u hadisi-kudsiju):
“Allah je rekao: ‘Udjeljuj, sine Ademov, pa ću i Ja tebi udijeliti.’”

٥٣٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أُنْفِقْ عَلَيْكَ .

5353. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, njemu Malik, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Onaj koji pomaže udovici i bijedniku jest kao borac na Allahovom putu ili kao onaj koji noću klanja, a danju posti.”

٥٣٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوِ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ .

5354. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Sa‘da b. Ibrahima, on od Amira b. Sa‘da, a ovaj od Sa‘da, radijallahu anhu, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio me je kad sam bio bolestan u Mekki. Rekao sam mu: ‘Imam imetka, da li da uvasijetim cijeli imetak?’
‘Ne’, reče Poslanik.
‘Onda pola?’, priupitao sam.
‘Ne’, odgovori on.
‘Onda trećinu?’, rekoh mu.
‘Možeš trećinu, a i to je mnogo. Da ostaviš svoje nasljednike bogatim, bolje je nego da ih ostaviš siromašnim, pa da prose iz tuđih ruku. Koliko god potrošiš, brojat će ti se kao sadaka, pa čak i zalogaj koji podigneš do usta svoje supruge. Možda će Allah dati da ozdraviš, pa da budeš od koristi nekim ljudima, a drugima na štetu.’”[1]

٥٣٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ سَعْدٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي وَأَنَا مَرِيضٌ بِمَكَّةَ فَقُلْتُ لِي مَالٌ أُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ قَالَ لَا قُلْتُ فَالشَّطْرِ قَالَ لَا قُلْتُ فَالثُّلُثِ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدَعَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ فِي أَيْدِيهِمْ وَمَهْمَا أَنْفَقْتَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ حَتَّى اللُّقْمَةَ تَرْفَعُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ وَلَعَلَّ اللهَ يَرْفَعُكَ يَنْتَفِعُ بِكَ نَاسٌ وَيُضَرُّ بِكَ آخَرُونَ .

dužan izdržavati unučad. Ovo je mišljenje imama Malika.” Imam Ajni, komentator Buharijevog *Sahiha*, veli: “Kod nas (hanefijskih pravnika) izdržavanje braće, sestara, amidža, strina, tetaka i tetki obaveza je (vadžib) uz uvjet da su nemoćni da se sami izdržavaju i da su u potrebi.” (*Umdetul-kari*, 21/13)

1 Muslim bilježi od Ebu-Hurejre, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Od dinara koji udijeliš siromahu, dinara koji udijeliš za oslobađanje roba, dinara koji udijeliš na Allahovom putu i dinara koji potrošiš

## DUŽNOST IZDRŽAVANJA SUPRUGE I DJECE

## بَاب وُجُوبِ النَّفَقَةِ عَلَى الْأَهْلِ وَالْعِيَالِ

5355. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu otac, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolja je sadaka ona koja ne opterećuje davaoca (ostavlja ga bogatim).[2] Gornja ruka (ona koja dijeli) bolja je od donje ruke (koja prima). Pođi od onoga koga izdržavaš – supruga kaže: 'Ili me hrani, ili me pusti!'; sluga kaže: 'Nahrani me, pa me onda uposli!'; sin kaže: 'Nahrani me, kome me prepuštaš!'"
Upitali su Ebu-Hurejru: "Jesi li ovo čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?", a on im odgovori: "Ne, ovo je iz Ebu-Hurejrine kese."[3]

٥٣٥٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ مَا تَرَكَ غِنًى وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ تَقُولُ الْمَرْأَةُ إِمَّا أَنْ تُطْعِمَنِي وَإِمَّا أَنْ تُطَلِّقَنِي وَيَقُولُ الْعَبْدُ أَطْعِمْنِي وَاسْتَعْمِلْنِي وَيَقُولُ الِابْنُ أَطْعِمْنِي إِلَى مَنْ تَدَعُنِي فَقَالُوا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ لَا هَذَا مِنْ كِيسِ أَبِي هُرَيْرَةَ.

na svoju porodicu – najveću nagradu imaš za dinar koji si potrošio na svoju porodicu." Ajni u svom komentaru Buharijevog *Sahiha* veli: "Hadis sadrži mudžizu, jer je spomenuti ashab Sa'd ozdravio i živio sve do vremena zauzimanja Iraka, te je bio od koristi mnogim ljudima u vjerskom i dunjalučkom pogledu, a naštetio je nevjernicima." (*Umdetul-kari*, 21/14)

2 Neki kažu da Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "ma tereke ginen" znače: "sadaka koja čini primaoca bogatim", ali je značenje spomenuto u prijevodu hadisa pretežnije, kako veli Ajni u svom komentaru. (*Umdetul-kari*, 21/14)

3 Kermani kaže: "Ovim posljednjim riječima Ebu-Hurejra želi demantirati one koji su ga pitali, tj. to nije ni od koga drugog osim od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Radi se o negaciji čiji je cilj potvrda i potvrdi čiji je cilj negacija." Postoji i mogućnost da su riječi: "Supruga kaže..." pa do kraja ove rečenice Ebu-Hurejrine riječi. Ima nekih predanja ovog hadisa u kojima je slovo "k" u riječi "kis" s fethom, pa je u tom slučaju značenje: iz uma Ebu-Hurejre. Tejmi veli: "Buhari aludira na to da je dio hadisa ubačeni govor Ebu-Hurejre."
Ovaj hadis sadrži nekoliko propisa:
– čovjek treba prvo poći od sebe, svoga prava i potreba;
– izdržavanje djeteta i supruge je obaveza;
– izdržavanje posluge također je obaveza.
Na osnovu riječi u hadisu: "Ili me hrani, ili me pusti" većina pravnika smatra da žena ima pravo na raskid braka ako muž nije u mogućnosti da je izdržava a ona želi rastavu. Svoje mišljenje potkrepljuju i ajetom: "I ne zadržavajte ih da biste im učinili nasilje" (El-Bekara, 231).
Kufski (hanefijski) pravnici smatraju da je žena u ovoj situaciji dužna strpjeti se, a sredstva koja je bio muž dužan izdvojiti za njeno izdržavanje pretvaraju se u njegov dug prema njoj. (*Umdetul-kari*, 21/14-15)

5356. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Halida b. Musafira, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ibn-Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najvrednija je ona sadaka koja izvire iz bogatstva, a pođi od onih koje si dužan izdržavati."

٥٣٥٦ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ مُسَافِرٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ .

## SKLADIŠTENJE HRANE (PORODICI) ZA VRIJEME OD GODINU DANA I NAČIN IZDRŽAVANJA PORODICE

## بَاب حَبْسِ نَفَقَةِ الرَّجُلِ قُوتَ سَنَةٍ عَلَى أَهْلِهِ وَكَيْفَ نَفَقَاتُ الْعِيَالِ

5357. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam da ih je obavijestio Veki', prenoseći od Ibn-Ujejne da je njemu prenio Ma'mer, koga je Sevri pitao:
"Jesi li čuo šta o čovjeku koji skuplja hranu svojoj porodici za period od godinu dana, ili neki dio godine?"
Ma'mer kaže: "Nisam se mogao tada ničega prisjetiti, a onda sam se sjetio hadisa koji mi je kazivao Ibn-Šihab Zuhri, prenoseći od Malika b. Evsa, a on od Omera, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prodavao hurme (datule) Benu-Nadira i zadržavao dio za svoju porodicu za period od godinu dana."[1]

٥٣٥٧ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ قَالَ قَالَ لِي مَعْمَرٌ قَالَ لِي الثَّوْرِيُّ هَلْ سَمِعْتَ فِي الرَّجُلِ يَجْمَعُ لِأَهْلِهِ قُوتَ سَنَتِهِمْ أَوْ بَعْضِ السَّنَةِ قَالَ مَعْمَرٌ فَلَمْ يَحْضُرْنِي ثُمَّ ذَكَرْتُ حَدِيثًا حَدَّثَنَاهُ ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَبِيعُ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَيَحْبِسُ لِأَهْلِهِ قُوتَ سَنَتِهِمْ .

1 Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno skladištenje i čuvanje hrane za porodicu za period od godinu dana. Ovaj hadis moguće je uskladiti s hadisom u kojem se navodi da "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pohranjivao ništa za sutra" tako što se ovaj hadis odnosi na pohranjivanje za sebe, dok se spomenuti hadis odnosi na pohranjivanje za porodicu, pa makar i on imao u tome učešća, jer je porodica osnovni razlog pohranjivanja, i da nje nije bilo, ne bi ni pohranjivao. Imam Taberi veli: "Hadis je dokaz protiv onih sufija koji smatraju da onaj ko skladišti danas za sutra griješi, jer se ne oslanja istinski na svoga Gospodara." (*Umdetul-kari*, 21/16) Ibn-Hadžer veli: "Među pravnicima je sporna dozvola pohranjivanja hrane onome ko je kupi na pijaci." Kadija Ijad kaže: "Neki to dozvoljavaju oslanjajući se na ovaj hadis, a on nije dokaz, jer se u njemu govori o pohranjivanju prihoda sa zemlje. Drugi to zabranjuju osim ako ne utječe na cijene, što je prihvatljivo iz obzira prema potrebama ljudi. Spor se odnosi na normalnu situaciju, kada nema oskudice; u slučaju postojanja oskudice, pohranjivanje i skladištenje u osnovi nije dozvoljeno." (*Fethul-bari*, 8/914)

5358. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, koji je rekao:
“Obavijestio me je Malik b. Evs b. Hadesan, a Muhammed b. Džubejr b. Mut‘im naveo mi je citat iz svoga hadisa, pa sam se uputio do Malika b. Evsa i pitao ga, te mi je on rekao: ‘Krenuo sam da uđem kod Omera kad mu dođe vratar Jerfa i reče mu: ‘Osman, Abdur-Rahman, Zubejr i Sa‘d traže dozvolu za ulazak, hoću li ih pustiti?’, pa im je dozvolio.’
Kaže dalje: ‘Ušli su, nazvali selam i sjeli. Jerfa se zatim malo zadržao, a onda reče: ‘Hoću li pustiti Aliju i Abbasa?’
‘Da’, reče on i dozvoli im ulazak. Kada su ušli, nazvali su selam i sjeli. Abbas potom reče: ‘Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovog!’ Grupa u kojoj je bio Osman i njegovi drugovi reče: ‘Vladaru pravovjernih, presudi među njima i rastereti ih.’ Omer reče: ‘Polahko, s imenom Allahovim, s čijom dozvolom opstoje nebo i zemlja, pitam vas: znate li da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Mi se (poslanici) ne nasljeđujemo, ono što ostavimo smatra se sadakom’, misleći na sebe?’ Grupa (Osmanova) reče: ‘Rekao je to.’ Omer se okrenu Aliji i Abbasu i reče: ‘S Allahovim vas imenom pitam: znate li da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao?’
‘Rekao je to’, odgovoriše njih dvojica. Omer tada reče: ‘Ja ću vam sada reći o tome. Allah je Svome Poslaniku posebno odredio dio imovine koju nije dao nikome drugom. Allah kaže: ‘A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile zbog onoga što je Allah od njih kao plijen darovao Poslaniku Svome; Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojim On hoće; Allah sve može.’[2] Ovo je bilo samo za Poslanika.

٥٣٥٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي ذِكْرًا مِنْ حَدِيثِهِ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ مَالِكٌ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ إِذْ أَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ قَالَ فَدَخَلُوا وَسَلَّمُوا فَجَلَسُوا ثُمَّ لَبِثَ يَرْفَا قَلِيلاً فَقَالَ لِعُمَرَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمَا فَلَمَّا دَخَلاَ سَلَّمَا وَجَلَسَا فَقَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا فَقَالَ الرَّهْطُ عُثْمَانُ وَأَصْحَابُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ فَقَالَ عُمَرُ اتَّئِدُوا أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَفْسَهُ قَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ كَانَ قَدْ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ قَالَ اللهُ ( مَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ ) إِلَى قَوْلِهِ ( قَدِيرٌ ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ

2 El-Hašr, 6.

Tako mi Allaha, nije to zadržao samo za sebe, mimo vas, niti je od vas šta zakidao; davao vam je od toga i udjeljivao. Ovaj je imetak ostajao; Poslanik bi iz njega trošio tokom godine na svoju porodicu, a ono što preostane trošio bi na Allahovom putu. Tako je Poslanik radio cijelog svog života. S Allahovim vas imenom pitam: znate li to?'

'Da', rekoše. Omer se potom obrati Aliji i Abbasu: 'S Allahovim vas imenom pitam: znate li to?'

'Da', rekoše njih dvojica.

'Onda je Allah uzeo Sebi Svoga Poslanika, i Ebu Bekr reče: 'Ja sam nasljednik (velijj) Allahova Poslanika', pa je preuzeo tu imovinu i postupio s njom onako kako je radio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. A vas dvojica', okrenu se prema Aliji i Abbasu, 'tvrdite da je Ebu-Bekr takav i takav. Allah zna da je on u tome iskren, da čestito i pravilno postupa i da slijedi istinu.

Zatim je Allah usmrtio Ebu-Bekra, i ja sam rekao: 'Ja sam nasljednik (*velijj*) Allahovog Poslanika i Ebu-Bekra.' Preuzimao sam ga (imetak) dvije godine i postupao s njim kao što je postupao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. Zatim ste došli kod mene sa zajedničkom riječju i stavom; došao si da tražiš dio svog nasljedstva od bratića, a ovaj je došao da traži od ženinog oca dio koji njoj pripada. Ja sam rekao: 'Ako hoćete, predat ću vam to, ali pod uvjetom da uzmete pred Allahom obavezu da ćete postupati s njim (imetkom) onako kako je postupao Allahov Poslanik, Ebu-Bekr i kako sam ja radio s njim otkako sam ga preuzeo. U protivnom, nemojte mi o njemu govoriti.' Rekli ste tada: 'Predaj nam ga pod tim uvjetom', i predao sam vam ga (pod tim uvjetom). S Allahovim vas imenom pitam: jesam li im ga predao pod tim uvjetom?'

'Da', reče grupa (Osmanova).

'Onda se okrenuo Aliji i Abbasu i rekao: 'S Allahovim vas imenom pitam: jesam li vam to predao pod tim uvjetom?'

'Da', rekoše njih dvojica.

وَلاَ اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ قَالُوا نَعَمْ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ فَقَبَضَهَا أَبُو بَكْرٍ يَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمَا حِينَئِذٍ وَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ تَزْعُمَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَذَا وَكَذَا وَاللهُ يَعْلَمُ أَنَّهُ فِيهَا صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلُنِي نَصِيبَكَ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَى هَذَا يَسْأَلُنِي نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ لَتَعْمَلاَنِ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبِمَا عَمِلَ بِهِ فِيهَا أَبُو بَكْرٍ وَبِمَا عَمِلْتُ بِهِ فِيهَا مُنْذُ وُلِّيتُهَا وَإِلاَّ فَلاَ تُكَلِّمَانِي فِيهَا فَقُلْتُمَا ادْفَعْهَا إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْهِمَا بِذَلِكَ فَقَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ قَالَ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَالَّذِي بِإِذْنِهِ

'Pa zar tražite od mene drugačiju presudu?', reče im Omer. 'Tako mi Onog s čijom dozvolom opstoje nebo i zemlja, drugačiju presudu o tome neću donijeti do Kijametskog dana. Ako niste u stanju tako postupiti, predajte mi je (tu imovinu) i ja ću vas u tome zamijeniti.'"[1]

تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَادْفَعَاهَا فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا .

## IZDRŽAVANJE ŽENE U SLUČAJU ODSUTNOSTI NJENOG MUŽA, I IZDRŽAVANJE DJETETA[2]

## بَاب نَفَقَةِ الْمَرْأَةِ إِذَا غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَنَفَقَةِ الْوَلَدِ

5359. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovi od Urvea, koji prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Došla je Hind bint Utba i rekla: 'Allahov Poslaniče, Ebu-Sufjan je škrt čovjek; mogu li ja uzeti iz njegovog imetka da nahranim našu porodicu?'
'Ne, osim u okviru uobičajenog', odgovori on."[3]

٥٣٥٩ . حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ لاَ إِلاَّ بِالْمَعْرُوفِ .

5360. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, a ovaj od Hemmama, koji je čuo od Ebu-Hurejrea da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako žena udijeli i potroši iz zarade svoga muža bez njegove dozvole, on će imati pola nagrade za to."[4]

٥٣٦٠ . حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسْبِ زَوْجِهَا عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِهِ .

1 Hattabi veli: "Ovaj je zamršen slučaj. Njih dvojica preuzeli su ovu imovinu od Omera pod uvjetom i priznali su da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ono što ostane iza nas je sadaka.' Šta ih je onda ponukalo da se spore o tome? Vjerovatno im je zajedničko raspolaganje predstavljalo poteškoću, pa su zatražili da se ona podijeli među njima kako bi svaki od njih raspolagao svojim dijelom samostalno. Omer je zabranio tu podjelu jer se taj imetak ne zove vlasništvom; dijeliti se može samo imetak u vlasništvu, pa bi protokom vremena postojala opasnost da taj imetak bude tretiran kao vlasništvo." (*Umdetul-kari*, 21/17)

2 Napomena: Ovo je poglavlje u Nesefijevoj verziji došlo poslije sljedećeg poglavlja.

3 Poslanikove riječi: "Ne, osim u okviru uobičajenog" – znače: "nije ti dozvoljeno da uzimaš opskrbu osim onoliko koliko je uobičajeno". Neki smatraju da te riječi znače: "ne, ne smeta da uzmeš, ali ne troši osim u okviru uobičajenog", a moguće je i da znače: "ne pretjeruj, već troši uobičajeno". Hadis ukazuje na obavezu izdržavanja djece.

4 Neki osporavaju opravdanost navođenja ovog hadisa u ovom poglavlju jer ne govori izričito o izdržavanju supruge i djece. Međutim, na tu primjedbu odgovoreno je na sljedeći način. Ako žena može dati sadaku iz imetka muža bez njegove dozvole, onoliko koliko misli da on dozvoljava, a u pitanju je neobavezna sadaka, onda je logičnije da ima pravo uzeti iz njegovog imetka ono što je i inače obaveza trošiti na svoje izdržavanje. Pola nagrade o kojoj se govori u hadisu, a koja pripada mužu, obrazlaže se činjenicom da je hrana koja je udijeljena bila namijenjena oboma. (*Umdetul-kari,* 21/19)

## REKAO JE UZVIŠENI ALLAH: “MAJKE NEKA DOJE DJECU SVOJU PUNE DVIJE GODINE – ZA ONE KOJI ŽELE DA DOJENJE POTPUNO BUDE...” – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: “... ALLAH DOBRO VIDI ONO ŠTO RADITE”[1]

On kaže: “Nosi ga i doji trideset mjeseci,”[2] a također i: “A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici...” – sve do Njegovih riječi: “... poslije tegobe last će dati.”[3] Junus veli, prenoseći od Zuhrija: “Allah zabranjuje da majka nanese štetu svome djetetu time što će reći: ‘Neću ga dojiti!’; njena je hrana najprikladnija za njega a ona je i milostivija i pažljivija prema njemu od druge žene. Zato ona nema pravo odbiti dojenje nakon što joj otac djeteta da ono što joj je Allah odredio. Otac djeteta također nema pravo naštetiti djetetu i majci tako što bi joj zabranio da ga doji, potraživši drugu dojilju kako bi naštetio majci. A ako se slože i otac i majka da potraže drugu dojilju, neće biti grešni. Ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče da dijete prestane s dojenjem, to nije grijeh. Njegovo odvajanje jest odbijanje od dojenja.”[4]

## بَاب وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ) إِلَى قَوْلِهِ ( بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ )

وَقَالَ (وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا) وَقَالَ (وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَى) (لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ ) إِلَى قَوْلِهِ ( بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ) وَقَالَ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَهَى اللهُ أَنْ تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَذَلِكَ أَنْ تَقُولَ الْوَالِدَةُ لَسْتُ مُرْضِعَتَهُ وَهِيَ أَمْثَلُ لَهُ غِذَاءً وَأَشْفَقُ عَلَيْهِ وَأَرْفَقُ بِهِ مِنْ غَيْرِهَا فَلَيْسَ لَهَا أَنْ تَأْبَى بَعْدَ أَنْ يُعْطِيَهَا مِنْ نَفْسِهِ مَا جَعَلَ اللهُ عَلَيْهِ وَلَيْسَ لِلْمَوْلُودِ لَهُ أَنْ يُضَارَّ بِوَلَدِهِ وَالِدَتَهُ فَيَمْنَعَهَا أَنْ تُرْضِعَهُ ضِرَارًا لَهَا إِلَى غَيْرِهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَسْتَرْضِعَا عَنْ طِيبِ نَفْسِ الْوَالِدِ وَالْوَالِدَةِ ( فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ) بَعْدَ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ . ( فِصَالُهُ ) فِطَامُهُ .

1 El-Bekara, 233.

2 El-Ahkaf, 15.

3 Et-Talak, 7-6.

4 Prvi ajet u ovoj cjelini ukazuje na dužnost izdržavanja dojilje zbog dojenja djeteta bez obzira da li je ona u braku sa ocem djeteta ili ne. Drugi ajet govori o dužini perioda ove obaveze, a treći govori o troškovima izdržavanja te da se uzima u obzir materijalno stanje obveznika. Ovaj ajet sadrži i naznaku da dojenje nije izričita dužnost majke. Na osnovu prvog i drugog ajeta pravnici su ustvrdili da se dijete koje se rodi šest mjeseci nakon sklapanja braka i više pripisuje mužu žene koja je rodila dijete. Zapovijed u ajetu: “Majke neka doje djecu svoju...” – nije obavezna ako je otac djeteta živ i imućan. Na to upućuje 6. ajet iz sure Et-Talak: “Ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumijevši se međusobno na lijep način, a ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete.” Većina komentatora Kur'ana smatra da se pod pojmom “majke” u ajetu misli na žene razvedene neopozivim razvodom. Pravnici su saglasni da je nadoknada za dojenje obaveza muža kada se razvedenoj ženi okonča priček (*iddet*). Međutim, pravnici se spore kada je u pitanju žena u braku – da li se može primorati na dojenje svoga djeteta. Ibn-Ebu-Lejla smatra da se može prisiliti na dojenje ako mu je supruga. To je mišljenje i imama Malika i Ebu-Sevra. Sevri, kufski pravnici i Šafija smatraju da ona nije obavezna dojiti svoje dijete, već muž mora da riješi to pitanje. Ibn-Kasim smatra da je žena dužna dojiti svoje dijete, osim ako žene njenog društvenog statusa ne doje svoju djecu. U tom slučaju obaveza prelazi na muža. Posljednja rečenica u

## ŽENIN RAD U MUŽEVOJ KUĆI

5361. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, kojemu je kazivao Hakem da mu je Ibn-Ebu-Lejla prenio da mu je Alija kazivao kako je Fatima, radijallahu anha, došla kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, žaleći se na bol u rukama od okretanja žrvnja. Čula je da mu je došlo roblje, i nije mu željela otvoreno kazati šta želi. Rekla je to Aiši. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, Aiša ga je obavijestila o tome. Kaže (Alija): "Došao je kod nas, a već smo bili legli. Počeli smo ustajati, a on je rekao: 'Ostanite na svome mjestu!' Sjeo je između mene i nje, tako da sam osjetio hladnoću njegovih stopala na svome stomaku, i rekao: 'Hoćete li da vas uputim na nešto što je vrednije i bolje od onoga što ste tražili? Kada legnete, ili kada odete u postelju, recite 33 puta 'subhanallah', 33 puta 'elhamdulillah' i 34 puta 'Allahu ekber' to vam je bolje od sluge.'"

## بَاب عَمَلِ الْمَرْأَةِ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا

٥٣٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنَا عَلِيٌّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَشْكُو إِلَيْهِ مَا تَلْقَى فِي يَدِهَا مِنَ الرَّحَى وَبَلَغَهَا أَنَّهُ جَاءَهُ رَقِيقٌ فَلَمْ تُصَادِفْهُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ فَلَمَّا جَاءَ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ قَالَ فَجَاءَنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْنَا نَقُومُ فَقَالَ عَلَى مَكَانِكُمَا فَجَاءَ فَقَعَدَ بَيْنِي وَبَيْنَهَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى بَطْنِي فَقَالَ أَلَا أَدُلُّكُمَا عَلَى خَيْرٍ مِمَّا سَأَلْتُمَا إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا أَوْ أَوَيْتُمَا إِلَى فِرَاشِكُمَا فَسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَاحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ .

## ŽENIN SLUGA

5362. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida da je čuo Mudžahida, a on Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejlu da je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, rekao: "Fatima, radijallahu anha, došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražila slugu, a on joj reče: 'Hoćeš li da ti kažem šta je bolje za tebe od sluge? Prije spavanja reci 33 puta 'subhanallah', 33 puta 'elhamdulillah' i 34 puta 'Allahu ekber'.'" Sufjan veli: "Jedno je od navedenog 34 puta. Nisam to poslije nikada izostavio." Rečeno mu je: "Čak ni za vrijeme bitke na Siffinu?!" "Pa ni tada", reče on.[5]

## بَاب خَادِمِ الْمَرْأَةِ

٥٣٦٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ سَمِعَ مُجَاهِدًا سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَسْأَلُهُ خَادِمًا فَقَالَ أَلَا أُخْبِرُكِ مَا هُوَ خَيْرٌ لَكِ مِنْهُ تُسَبِّحِينَ اللهَ عِنْدَ مَنَامِكِ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتَحْمَدِينَ اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتُكَبِّرِينَ اللهَ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ ثُمَّ قَالَ سُفْيَانُ إِحْدَاهُنَّ أَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ فَمَا تَرَكْتُهَا بَعْدُ قِيلَ وَلَا لَيْلَةَ صِفِّينَ قَالَ وَلَا لَيْلَةَ صِفِّينَ .

posljednjoj cjelini: "Fisaluhu..." – komentar je Ibn-Abbasov, radijallahu anhuma, koji bilježi Taberi.

5 Ovo je skraćena verzija prethodnog hadisa. Imam Taberi veli: "Na osnovu ovog hadisa zaključuje se da ukoliko u kući ima žena koja je kadra služiti (kuhati, mljeti i sl.), i ako je uobičajeno da žene sličnog statusa rade takve

## MUŽEVLJEVO SLUŽENJE SVOJE PORODICE

بَاب خِدْمَةِ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ

5363. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘ara, njemu Šu‘ba, prenoseći od Hakema b. Utejbe, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda b. Jezida da je rekao: “Pitao sam Aišu, radijallahu anha, šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio u kući. ‘Pomagao je svojoj porodici, a kada bi čuo ezan, izišao bi’, odgovorila je ona.”[1]

٥٣٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْنَعُ فِي الْبَيْتِ قَالَتْ كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ فَإِذَا سَمِعَ الْأَذَانَ خَرَجَ .

## AKO ČOVJEK NE TROŠI NA IZDRŽAVANJE, ŽENA IMA PRAVO UZETI, BEZ NJEGOVA ZNANJA, ONOLIKO KOLIKO TREBA NJOJ I DJECI, PREMA OBIČAJU

بَاب إِذَا لَمْ يُنْفِقِ الرَّجُلُ فَلِلْمَرْأَةِ أَنْ تَأْخُذَ بِغَيْرِ عِلْمِهِ مَا يَكْفِيهَا وَوَلَدَهَا بِالْمَعْرُوفِ

5364. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Hind bint Utbe rekla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Doista je Ebu-Sufjan škrt čovjek; ne daje dovoljno meni i mome djetetu, osim ako uzmem bez njegovog znanja.” “Uzmi koliko treba tebi i tvome djetetu po običaju (umjereno)”, reče joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٥٣٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُتْبَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَدِي إِلاَّ مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لاَ يَعْلَمُ فَقَالَ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ .

poslove, s muža spada ta obaveza. Na to ukazuje činjenica da je Fatima tražila od oca slugu, a on nije naredio njenom mužu da je oslobodi takvih poslova angažovanjem sluge, unajmljivanjem radnika, ili tako što će sam raditi te poslove. Da je to bila Alijina, radijallahu anhu, obaveza, Poslanik bi mu to naredio, kao što mu je naredio da joj da vjenčani dar (mehr) prije spolnog odnosa, uz opasku da predaja vjenčanog dara prije toga nije obavezna ako se žena složi s njenim odlaganjem. Kako bi onda bilo moguće da mu naredi nešto što nije dužnost, a da mu propusti narediti nešto što je dužan učiniti?” Od imama Malika prenosi se mišljenje da je žena obavezna služiti u kući, makar bila i iz ugledne porodice, ako je njen muž u materijalnoj oskudici. On kaže: “Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Fatimi da radi u kući, a Aliji da radi poslove van kuće.” Imam Tahavi spominje konsenzus pravnika da muž nema pravo izbaciti ženinog slugu iz kuće, što upućuje da je on obavezan izdržavati slugu shodno potrebi za njim. Kufski pravnici i Šafija kažu: “Izdržavanje žene i njenog sluge obaveza je ako ona potječe iz takve porodice gdje se slično postupa.” Malik, Lejs i Muhammed b. Hasan vele: “Dužnost je izdržavati suprugu i njenog slugu ako se radi o ženi visokog društvenog statusa.” Zahirijski pravnici kažu: “Muž nije obavezan da je služi i ženi plaća slugu makar se radilo i o kćerci halife.” (*Fethul-bari*, 9/417)

1 Hadis upućuje na to da je hizmet u kući i porodici sunnet Allahovih dobrih robova, a ukazuje i na vrijednost klanjanja namaza u džematu.

2 Ovaj hadis sadrži nekoliko propisa:
– dozvoljeno je reći o nekome nešto što on ne voli, u povodu traženja fetve (pravne odluke) ili upućivanja žalbe i sl.; to je jedan od slučajeva kada je dozvoljeno ogovaranje;

## ŽENINO ČUVANJE MUŽEVOG IMETKA I BRIGA ZA OPSKRBU

## بَاب حِفْظِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا فِي ذَاتِ يَدِهِ وَالنَّفَقَةِ

5365. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a Ebu-Zinad od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolje žene koje su jahale deve jesu one iz plemena Kurejš."
Drugi prenosilac kaže (da je Poslanik rekao): "Dobre i čestite žene iz plemena Kurejš najnježnije su prema svojoj djeci u djetinjstvu i najbolje čuvaju imetak svojih muževa." Prenosi se i od Mu'avije te Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

٥٣٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ نِسَاءُ قُرَيْشٍ وَقَالَ الْآخَرُ صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ وَيُذْكَرُ عَنْ مُعَاوِيَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

– dozvoljeno je spomenuti imena kojima se veliča neka osoba, kao kakav nadimak i sl., ali je to pitanje sporno s obzirom da je Ebu-Sufjan bio poznat po svome nadimku (kun'je), a ne po svome imenu, te stoga njene riječi: "Doista je Ebu-Sufjan..." – ne ukazuju na namjeru veličanja;
– dozvoljeno je saslušati stranku u parnici ukoliko druga stranka nije tu;
– ko sebi pripiše nešto što kalja njegov ugled treba spomenuti i razlog koji ga je na to naveo;
– dozvoljeno je muškarcu slušati govor "strane" žene (kojoj on nije mahrem) u sudskom procesu i prilikom davanja fetvi pred pravnicima koji smatraju da je ženski glas avret. Oni kažu da je to u ovakvim situacijama dozvoljeno iz nužde;
– uvažava se i prihvata izjava žene u pogledu prihvata opskrbe, jer da se prihvata izjava muža da daje opskrbu, žena bi u tom slučaju morala imati dokaz koji potvrđuje nedovoljnost opskrbe;
– obaveza je muža da izdržava suprugu, a troškovi tog izdržavanja određuju se prema dovoljnosti i potrebi;
– opskrba se određuje prema stanju žene i njenim potrebama. To je mišljenje hanefijskih pravnika. Hassaf (hanefijski pravnik) smatra da se ona određuje prema stanju oba supružnika. Imam Merginani, autor *Hidaje*, kaže: "Prema tome se daje fetva (u hanefijskom mezhebu)." Argument za ovo mišljenje dobije se kada se spomenutom hadisu pridoda i ajet: "Neka imućan prema bogatstvu svome troši." (Et-Talak, 7) Šafijski pravnici drže da se u obzir uzima stanje muža shodno spomenutom ajetu, a to je i mišljenje nekih hanefijskih pravnika;
– obavezno je i izdržavanje djece uz uvjet postojanja potrebe;
– hadis je argument onima koji kažu da je osobi koja nije u stanju povratiti svoje pravo (stvar) od druge osobe dozvoljeno uzeti to pravo (stvar) ili njegovu protivvrijednost bez dozvole druge osobe. To je mišljenje Šafija i još nekih pravnika. U njihovom slučaju preovladava mišljenje da nije dozvoljeno uzeti stvar druge vrste osim ako je nemoguće uzeti stvar iste vrste. Od Ebu-Hanife prenose se dva mišljenja glede ovog pitanja: (1) zabrana uzimanja bez dozvole i (2) dozvola uzimanja ako se radi o istoj vrsti, a zabrana ako je vrsta različita, osim različitosti u vrsti novca. Od Malika se prenose tri mišljenja glede ovog pitanja, a od Ahmeda apsolutna zabrana;
– žena ima upliva kada je u pitanju briga o djeci te njihovo izdržavanje i opskrba;
– uvažavaju se običaji u pravnim normama. (Opširnije o ovome vidi u: *Fethul-bari*, 9/419-421.)

3 Iz hadisa se zaključuje: čestite i vrijedne žene jesu one koje vode računa o svojoj djeci, posebno dok su još mala: zaslužuju pohvalu i vrijedne su one žene koje štite i čuvaju imetak svojih muževa.

## ODIJEVANJE ŽENE U GRANICAMA UOBIČAJENOG

## بَاب كِسْوَةِ الْمَرْأَةِ بِالْمَعْرُوفِ

5366. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, a on od Zejda b. Vehba da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjen je svileni, zlatom protkani ogrtač; obukao sam ga, ali sam primijetio srdžbu na njegovom licu, pa sam ga razrezao i podijelio među svojim ženama."[1]

٥٣٦٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ آتَى إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ حُلَّةً سِيَرَاءَ فَلَبِسْتُهَا فَرَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ فَشَقَّقْتُهَا بَيْنَ نِسَائِي .

## ŽENINO POMAGANJE MUŽU U IZDRŽAVANJU I BRIZI O NJEGOVOJ DJECI

## بَاب عَوْنِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا فِي وَلَدِهِ

5367. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Moj je otac umro i ostavio iza sebe sedam kćeri (ili devet kćeri), pa sam se oženio raspuštenicom (ili udovicom). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Oženio si se, Džabire?'
'Da', odgovorio sam mu.
'Neudavanom, ili onom koja je već bila u braku?', upita me.
'Udavanom', odgovorio sam mu.
'Što se nisi oženio neudavanom da se jedno s drugim igrate i smijete?', reče mi.
'Abdullah je umro i ostavio iza sebe kćeri; bilo mi je neprijatno da im dovedem sličnu njima, pa sam se oženio ženom koja će ih služiti i odgajati', odgovorih mu.
'Neka te Allah blagoslovi (ili dobro)', reče na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٥٣٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهمَا قَالَ هَلَكَ أَبِي وَتَرَكَ سَبْعَ بَنَاتٍ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً ثَيِّبًا فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ تَزَوَّجْتَ يَا جَابِرُ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ وَتُضَاحِكُهَا وَتُضَاحِكُكَ قَالَ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ عَبْدَاللهِ هَلَكَ وَتَرَكَ بَنَاتٍ وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أَجِيئَهُنَّ بِمِثْلِهِنَّ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً تَقُومُ عَلَيْهِنَّ وَتُصْلِحُهُنَّ فَقَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ أَوْ قَالَ خَيْرًا .

1 Misli se na Fatimu, radijallahu anha, i njegove rodice, jer tada nije imao više supruga osim nje. Ibn-Bettal veli: "Islamski pravnici saglasni su da je muž dužan, osim hranjenja, izdvajati i za odijevanje svoje supruge. Neki spominju i vrstu odjeće koju je muž dužan nabaviti, ali je ispravno mišljenje da stanovnici različitih krajeva nisu obavezni nabavljati iste modele; u svakom se mjestu uvažava običaj tog mjesta, shodno materijalnim mogućnostima muža i potrebama žene." (*Fethul-bari*, 9/423)

2 Hadis u kome se spominje ženidba Džabira, radijallahu anhu, udavanom ženom s ciljem da odgaja i

## IZDRŽAVANJE PORODICE OD STRANE OSOBE U OSKUDICI

## باب نفقة المعسر على أهله

5368. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek i rekao: 'Propao sam.'
'A zašto?', priupita ga on.
'Imao sam odnos sa suprugom u toku ramazana (dok sam postio)', reče čovjek.
'Oslobodi roba', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam', reče čovjek.
'Onda posti neprestano dva mjeseca', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne mogu', reče čovjek.
'Nahrani šezdeset siromaha', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam čime', reče čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je donio posudu s datulama i rekao: 'Gdje je onaj što je pitao?'
'Tu sam', reče čovjek.
'Podijeli ovo kao sadaku', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Je li potrebnijima od nas, Allahov Poslaniče?', reče čovjek i dodade: 'Tako mi Onog koji te je poslao s istinom, nema u Medini kuće koja je u većoj potrebi od naše!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se tako da su mu se ukazali očnjaci i rekao: 'Onda vama.'"[3]

٥٣٦٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْه قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَلِمَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ فَأَعْتِقْ رَقَبَةً قَالَ لَيْسَ عِنْدِي قَالَ فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ أَسْتَطِيعُ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ أَجِدُ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ قَالَ هَا أَنَا ذَا قَالَ تَصَدَّقْ بِهَذَا قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ اللهِ فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ قَالَ فَأَنْتُمْ إِذًا .

hizmeti njegove sestre, naveden je kao dokaz pohvalnosti služenja i hizmeta koji žena čini muževoj djeci. Ibn-Bettal veli: "Pomoć koju žena pruža brinući o njegovoj (muževoj) djeci nije obaveza, već spada u lijepo ophođenje i ponašanje u braku, a osobina je čestitih žena."

3 Cilj navođenja ovog hadisa na ovom mjestu jest da se ukaže na čovjekovu brigu za opskrbu svoje porodice. Da nije te brige, čovjek bi požurio da podijeli hranu kao sadaku. Iz hadisa se da zaključiti da izdržavanje porodice ima prednost nad kaznom (kefaretom).

## "I NASLJEDNIK JE DUŽAN SVE TO"[1] I DA LI JE ŽENA DUŽNA ŠTO OD TOGA?

## بَاب (وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ) وَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْهُ شَيْءٌ

(Uzvišeni kaže:) "Allah vam navodi kao primjer dvojicu ljudi od kojih je jedan gluhonijem..." sve do Njegovih riječi: "... na Pravome putu."[2]

( وَضَرَبَ اللهُ مَثَلاً رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ ) إِلَى قَوْلِهِ ( صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ) .

5369. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Ummu-Seleme da je rekla: "Kazala sam: 'Allahov Poslaniče, hoću li imati nagradu ako budem trošila na izdržavanje djece Ebu-Seleme? Ne mogu ih ostaviti tek tako, to su moja djeca!'
'Da, imat ćeš nagradu za to što utrošiš na njih', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٥٣٦٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ لِي مِنْ أَجْرٍ فِي بَنِي أَبِي سَلَمَةَ أَنْ أُنْفِقَ عَلَيْهِمْ وَلَسْتُ بِتَارِكَتِهِمْ هَكَذَا وَهَكَذَا إِنَّمَا هُمْ بَنِيَّ قَالَ نَعَمْ لَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ .

5370. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Hind je kazala: 'Allahov Poslaniče, doista je Ebu-Sufjan škrt čovjek; jesam li grešna ako (bez njegovog znanja) uzmem iz njegovog imetka koliko treba meni i mojoj djeci?'

٥٣٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هِنْدُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ مَا يَكْفِينِي وَبَنِيَّ قَالَ خُذِي بِالْمَعْرُوفِ .

1 El-Bekare, 233.

2 En-Nahl, 76. Islamski pravnici i komentatori Kur'ana spore se o značenju Allahovih riječi: "I nasljednik je dužan sve to." Ibn-Abbas kaže: "Ne smije štetiti." To je i mišljenje Mudžahida, Šabija i Dahhaka. Većina pravnika smatra da nijedan nasljednik nije obavezan izdržavati dijete ostavitelja. Neki pravnici kažu da onaj koji nasljeđuje oca preuzima obaveze koje je on imao u vezi s nadoknadom za dojenje ako dojenče nema svoje imovine. Navođenjem drugog ajeta u naslovu Buhari aludira na to da je položaj žene u odnosu na ostavitelja kao položaj gluhonijeme osobe u odnosu na osobu koja govori, odgovarajući onima koji tvrde da je majka dužna izdržavati i dojiti svoje dijete nakon smrti njegova oca jer se i na nju odnosi pojam "nasljednik". Buhari obrazlaže svoj stav spomenutim poređenjem, objašnjavajući da je majka bila pod skrbništvom djetetovog oca, da je on bio dužan da je izdržava. Ko je u osnovi zavisan od drugoga obično nije u stanju ništa učiniti, pa kako mu se onda može narediti da izdržava drugoga? (*Fethul-bari*, 9/424-425)

3 Iz hadisa se zaključuje:
– majka nije obavezna izdržavati svoju djecu; zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio Ummu-Selemi da ih izdržava, već je rekao: "Imat ćeš nagradu za ono što potrošiš na njih";
– majka brine o svojoj djeci iz prethodnog braka i pohvalno je da svoju želju da ih izdržava saopći drugom mužu;
– razumijevanje očuha za potrebe supružine djece iz prethodnog braka lijep je odnos prema njima.

'Uzmi koliko je uobičajeno', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

## VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "KO OSTAVI (NAKON SVOJE SMRTI) TERET (DUG) ILI NESPOSOBNU DJECU – TO PADA NA MOJ TERET (POSTAJE MOJA OBAVEZA)."

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ تَرَكَ كَلًّا أَوْ ضَيَاعًا فَإِلَيَّ

5371. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu: da je pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, donesena umrla osoba koja je bila pod dugom, pa je on pitao: "Je li ostavio šta za vraćanje duga?" Ako bi mu bilo rečeno da je ostavio, klanjao bi joj dženazu; u protivnom, rekao bi muslimanima: "Klanjajte (dženazu) svome drugu."
Nakon što mu je Allah omogućio osvajanje mnogih područja (ratnog plijena) rekao je: "Ja sam preči vjernicima nego što su oni sami sebi. Ko od vjernika umre i ostavi iza sebe dug ja ću ga vratiti, a ko ostavi iza sebe imetak, on pripada njegovim nasljednicima."[5]

٥٣٧١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُؤْتَى بِالرَّجُلِ الْمُتَوَفَّى عَلَيْهِ الدَّيْنُ فَيَسْأَلُ هَلْ تَرَكَ لِدَيْنِهِ فَضْلًا فَإِنْ حُدِّثَ أَنَّهُ تَرَكَ وَفَاءً صَلَّى وَإِلَّا قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ تُوُفِّيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَتَرَكَ دَيْنًا فَعَلَيَّ قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ.

4 Hadis je već ranije navođen, a ukazuje na to da žena nije dužna izdržavati svoju djecu za života njihova oca, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio Hindi da troši iz svojih sredstava. Ovaj osnovni propis primjenjuje se i u slučaju smrti oca. Međutim, kako kaže Ibn-Hadžer, postoji primjedba da nepostojanje ove obaveze za vrijeme života oca ne povlači nužno za sobom i njeno nepostojanje poslije smrti oca, jer to može dovesti do potpunog odsustva brige za djecu nakon smrti oca, pa je moguće da je Buhari, navodeći hadis Ummu-Seleme i primjer njenog izdržavanje svoje djece, imao na umu prvi dio naslova poglavlja, a to je nasljednik oca, kao što majka, naprimjer, ima obavezu izdržavati dijete nakon smrti njegova oca, a da je, navodeći drugi hadis, mislio na drugi dio naslova poglavlja, a to je da žena nema nikakvih obaveza u pogledu izdržavanja djece za vrijeme života njihova oca, bez spominjanja propisa koji važe nakon očeve smrti. Allah najbolje zna. (*Fethul-bari*, 9/425)

5 Cilj navođenja ovog hadisa u poglavljima o izdržavanju jest aluzija na obavezu izdržavanja iz državne blagajne djece koju umrli iza sebe ostavi bez opskrbe.

## DOJILJE IZ REDA OSLOBOĐENIH ROBINJA I DRUGE

## بَاب الْمَرَاضِعِ مِنَ الْمَوَالِيَاتِ وَغَيْرِهِنَّ

5372. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve da ga je obavijestila Zejneb bint Ebu-Seleme da je Ummu-Habiba, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Kazala sam: 'Allahov Poslaniče, oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjana.'
'I voljela bi to?', reče on.
'Da', rekoh, 'ne želim da me druga zamijeni, ali bih najviše voljela da dobro dijelim sa svojom sestrom.'
'To mi nije dozvoljeno', reče on.
'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, mi čujemo da se želiš oženiti Durrom bint Ebu-Seleme', rekoh mu.
'Kćerkom Ummu-Seleme?', reče on.
'Da', rekoh.
'Tako mi Allaha, i da nije odgajana u mome okrilju, ne bi mi bila dozvoljena; ona je kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu dojila je Suvejba, pa mi nemojte nuditi vaše kćeri niti vaše sestre', reče on."
Šu'ajb prenosi od Zuhrija da je Urva rekao: "Suvejbu je oslobodio Ebu-Leheb."[1]

٥٣٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ انْكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ وَتُحِبِّينَ ذَلِكِ قُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي الْخَيْرِ أُخْتِي فَقَالَ إِنَّ ذَلِكِ لاَ يَحِلُّ لِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَوَاللهِ إِنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَوَاللهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا بِنْتُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ ثُوَيْبَةُ أَعْتَقَهَا أَبُو لَهَبٍ .

1 Ovaj hadis već je ranije naveden u poglavlju o braku. Ovdje je naveden s ciljem potvrde da majka nema obavezu dojiti dijete izuzev ako dojenče ne prihvata drugu dojilju, pa postoji opasnost po njegov život. Ukoliko majka odbije dojiti svoje dijete, otac ili staratelj potražit će drugu dojilju, slobodnu ženu ili robinju, dobrovoljno ili uz naknadu. Ova naknada dio je obaveze izdržavanja djece. Ibn-Bettal veli: "Arapi su prezirali da im robinje doje djecu i voljeli su da im to čine Arapkinje radi plemenitosti djeteta, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da je njega dojila nearapkinja, pa je opet plemenit, te im je dao do znanja da dojenje robinja nije prezreno." (*Fethul-bari*, 9/426)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْأَطْعِمَةِ

# HRANA

## RIJEČI UZVIŠENOG: "JEDITE LIJEPA JELA KOJIMA VAS OPSKRBLJUJEMO!"[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ( كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ )

Uzvišeni kaže: "Udjeljujte od lijepih stvari koje stječete!"[2]
I kaže: "Dozvoljenim i lijepim jelima hranite se i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite!"[3]

وَقَوْلِهِ (أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ) وَقَوْلِهِ (كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ) .

5373. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nahranite gladnoga, posjetite bolesnoga i oslobodite zarobljenika!"
Sufjan veli: "*El-'ani* znači *zarobljenik*."

٥٣٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ قَالَ سُفْيَانُ وَالْعَانِي الْأَسِيرُ .

5374. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Hazima da je Ebu-Hurejra rekao:
"Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se zasitila hranom tri dana uzastopce sve do njegove smrti."[4]

٥٣٧٤. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ طَعَامٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى قُبِضَ .

1 El-Bekare, 57.
2 El-Bekare, 267.
3 El-Mu'minun, 51.
4 Iz hadisa se razumije da je dozvoljeno najesti se do sitosti, jer to Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije radila uglavnom zbog nestašice, ili zato što je davala prednost drugima, ili što je to pokuđeno.

5375. Ebu-Hazim prenosi od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Pogodila me je velika nestašica (glad). Sreo sam Omera b. Hattaba pa sam zatražio da mi prouči ajet iz Allahove Knjige. On je ušao u svoju kuću i proučio mi to. Krenuo sam, ali ne daleko, i pao na lice od nemoći i gladi. Tada sam ugledao Allahovog Poslanika, koji je stajao iznad moje glave, pa mi reče: 'Ebu-Hurejra!' Rekao sam: 'Evo me, Poslaniče, tebi sam na raspolaganju.' Uzeo me je za ruku i podigao. Vidio je šta me je spopalo, i poveo me do svoje kuće. Naredio da mi donesu veliku posudu s mlijekom. Napio sam se, a on mi reče: 'Vrati se i još pij, Ebu-Hirre!' Napio sam se još jednom, a on mi opet reče: 'Još pij!' Napio sam se još jednom, tako da mi je stomak narastao i postao veličine posude. Sreo sam poslije Omera", kaže Ebu-Hurejra, "i spomenuo mu onaj svoj slučaj rekavši: 'Allah je odredio da to uradi (nahrani me) onaj koji je preči od tebe, Omere. Tako mi Allaha, tražio sam da me podsjetiš na ajet, a ja sam ga znao bolje proučiti od tebe.' Omer reče: 'Više bih volio da sam te bio uveo u kuću nego da imam najskuplje deve.'"[1]

٥٣٧٥. وَعَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَصَابَنِي جَهْدٌ شَدِيدٌ فَلَقِيتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَاسْتَقْرَأْتُهُ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ فَدَخَلَ دَارَهُ وَفَتَحَهَا عَلَيَّ فَمَشَيْتُ غَيْرَ بَعِيدٍ فَخَرَرْتُ لِوَجْهِي مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي فَقَالَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَقَامَنِي وَعَرَفَ الَّذِي بِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى رَحْلِهِ فَأَمَرَ لِي بِعُسٍّ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ عُدْ يَا أَبَا هِرٍّ فَعُدْتُ فَشَرِبْتُ ثُمَّ قَالَ عُدْ فَعُدْتُ فَشَرِبْتُ حَتَّى اسْتَوَى بَطْنِي فَصَارَ كَالْقِدْحِ قَالَ فَلَقِيتُ عُمَرَ وَذَكَرْتُ لَهُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِي وَقُلْتُ لَهُ فَوَلَّى اللهُ ذَلِكَ مَنْ كَانَ أَحَقَّ بِهِ مِنْكَ يَا عُمَرُ وَاللهِ لَقَدِ اسْتَقْرَأْتُكَ الآيَةَ وَلَأَنَا أَقْرَأُ لَهَا مِنْكَ قَالَ عُمَرُ وَاللهِ لَأَنْ أَكُونَ أَدْخَلْتُكَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَكُونَ لِي مِثْلُ حُمْرِ النَّعَمِ .

[1] Iz hadisa se zaključuje:
– pohvalno je imati stida i izbjegavati otvoreno traženje hrane od drugog; u slučaju potrebe, to treba činiti prikriveno;
– dozvoljeno je spomenuti drugom svoju nestašicu i glad;
– dozvoljeno je najesti se do sitosti u slučaju gladi;
– prve generacije muslimana (es-selefus-salih) strpljivo su podnosile oskudicu i težak život i bile su zadovoljne i s malo dunjalučkih dobara;
– otvoreno prikrivanje pokušaja brata vjernika da se nađe u slučaju potrebe, bez raspitivanja o tome;
– ako neko zatraži od poznavaoca Kur'ana da mu prouči nešto iz njega, bio je običaj da ga taj odvede u svoju kuću i nahrani onim što ima.

## UČENJE BISMILLE (SPOMINJANJE ALLAHOVOG IMENA) PRIJE JELA I JEDENJE DESNOM RUKOM

بَاب التَّسْمِيَةِ عَلَى الطَّعَامِ وَالْأَكْلِ بِالْيَمِينِ

5376. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Velida b. Kesira, on od Vehba b. Kejsana, a ovaj od Omera b. Ebu-Seleme da je rekao:
"Bio sam kao dječak pod skrbništvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i moja je ruka kružila po sahanu, pa mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Dijete, reci: 'Bismillah!', jedi desnom rukom i jedi ono što je ispred tebe.' Od tada uvijek tako radim kada jedem."[2]

٥٣٧٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ سَمِعَ وَهْبَ بْنَ كَيْسَانَ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ أَبِي سَلَمَةَ يَقُولُ كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا غُلَامُ سَمِّ اللهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ.

2 Najizričitiji hadis koji govori o načinu spominjanja Allaha prilikom jela jest hadis koji prenose Ebu-Davud i Tirmizi od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas želi da jede, neka kaže: 'Bismillah!' (u ime Allaha!). Ako to zaboravi reći u početku, neka kaže kada se sjeti: 'Bismillahi evvelehu ve ahirehu!' (u ime Allaha, na početku i na kraju!)."
Prema mišljenju većine pravnika, učenje je *Bismille* na početku jela pohvalno (mendub), a ne obavezno djelo (vadžib). Neki pravnici smatraju da zapovijed u hadisu podrazumijeva obaveznost. Imam Nevevi veli: "Pohvalno je učenje *Bismille* prilikom jela – jednoglasno je mišljenje uleme. Također je pohvalno na kraju jela zahvaliti Allahu riječima: 'Elhamdulillah!'."
Lijepo je glasno proučiti *Bismillu* da se podsjete i drugi učesnici u jelu.
Neki pravnici smatraju da je jedenje desnom rukom pohvalno djelo (mendub). To je mišljenje nekih hanefijskih pravnika, Gazalija, Nevevija, Kurtubija i dr. Imam Šafija smatra da je to obavezno zbog naredbe u hadisu a i zbog prijetnje koja se navodi u nekim hadisima osobama koje jedu lijevom rukom. U Muslimovom *Sahihu* navodi se hadis Seleme b. Ekve da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio nekog čovjeka kako jede lijevom rukom pa mu je rekao: "Jedi svojom desnom rukom!" On mu reče: "Ne mogu!", a samo ga je oholost sprečavala da tako postupi, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I ne mogao!" Poslije toga nikada je nije mogao podići do usta. Ahmed prenosi hadis (čiji je sened hasen) od Aiše da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko jede lijevom rukom – s njim jede i šejtan." Muslim prenosi hadis od Džabira da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne jedite lijevom rukom, jer i šejtan jede lijevom rukom." Imam Nevevi veli: "Ovi hadisi ukazuju na pohvalnost jedenja i pijenja desnom rukom i pokuđenost činjenja toga lijevom rukom. Takav je slučaj i sa svakim uzimanjem i davanjem, kao što se to navodi u nekim verzijama hadisa Ibn-Omera. To nije pokuđeno ako postoji opravdan razlog (uzur) kao što je bolest, rana i sl." Ibnul-Arebi izričito kaže da je grešan onaj koji jede lijevom rukom argumentirajući to stavom da je svako djelo koje se pripisuje šejtanu zabranjeno (haram). Hadis ukazuje na to da treba izbjegavati djela koja sliče djelima šejtana i nevjernika, da treba naređivati dobro, a zabranjivati zlo, čak i prilikom jela. Hadis također ukazuje na pohvalnost učenja i usvajanja islamske kulture i etike pri jelu i piću. (*Fethul-bari*, 9/433-434)

## JEDENJE ISPRED SEBE

Enes veli: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ‘Spomenite Allahovo ime i neka svaki čovjek jede ispred sebe!’”

5377. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale Dejlija, on od Vehba b. Kejsana Ebu-Nu‘ajma, a ovaj od Umera b. Ebu-Seleme – koji je sin Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem – da je rekao: “Jeo sam jednoga dana s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Dohvatao sam hranu sa svih strana sahana, pa mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Jedi ispred sebe!’”

5378. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Vehba b. Kejsana Ebu-Nu‘ajma da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena hrana, a s njim je bio njegov štićenik (pastorak) Umer b. Ebu-Selema, pa mu je rekao:
“Spomeni Allahovo ime (prouči *Bismillu*) i jedi ispred sebe!”

## بَاب الْأَكْلِ مِمَّا يَلِيهِ

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَلْيَأْكُلْ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّا يَلِيهِ .

٥٣٧٧. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ حَلْحَلَةَ الدِّيلِيِّ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ أَبِي نُعَيْمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ وَهُوَ ابْنُ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَكَلْتُ يَوْمًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ طَعَامًا فَجَعَلْتُ آكُلُ مِنْ نَوَاحِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلْ مِمَّا يَلِيكَ .

٥٣٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ أَبِي نُعَيْمٍ قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِطَعَامٍ وَمَعَهُ رَبِيبُهُ عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ سَمِّ اللهَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ .

## O ONOME KOJI JEDE S RAZNIH STRANA POSUDE S PRIJATELJEM ZA KOJEG ZNA DA MU TO NE SMETA

## بَاب مَنْ تَتَبَّعَ حَوَالَيِ الْقَصْعَةِ مَعَ صَاحِبِهِ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ مِنْهُ كَرَاهِيَةً

5379. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Ebu-Talhe da je čuo od Enesa b. Malika kako je neki krojač pripremio hranu i pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Enes veli:
"Otišao sam i ja s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio sam kako dohvata tikvice s raznih strana posude. Od tada ne prestajem voljeti tikvice."[1]

٥٣٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسٌ فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَأَيْتُهُ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوَالَيِ الْقَصْعَةِ قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ .

## DAVANJE PREDNOSTI DESNOJ STRANI (RUCI) PRI JELU I U DRUGIM PRILIKAMA

## بَاب التَّيَمُّنِ فِي الْأَكْلِ وَغَيْرِهِ

Umer b. Ebu-Selema kaže: "Rekao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jedi svojom desnom rukom!'"

قَالَ عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ كُلْ بِيَمِينِكَ .

5380. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Šu'be, on od Eš'asa, ovaj od svog oca, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je desnu stranu koliko god je to mogao: prilikom čišćenja (abdesta i kupanja), obuvanja i češljanja."
Prije ovoga u Vasitu je govorio: "U svakoj svojoj stvari."[2]

٥٣٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ مَا اسْتَطَاعَ فِي طُهُورِهِ وَتَنَعُّلِهِ وَتَرَجُّلِهِ وَكَانَ قَالَ بِوَاسِطٍ قَبْلَ هَذَا فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ .

1 Hadis je već spominjan u poglavlju o kupoprodaji. Ovaj hadis, naizgled, proturječi prethodnom hadisu, pa je Buhari usaglasio njihova značenja tako što je dozvolu reducirao na slučaj kada je saučesnik u jelu zadovoljan takvim postupkom. Imam Malik veli: "Ko jede sa svojom porodicom i poslugom – dozvoljeno mu je dohvatati hranu koja mu se dopada gdje je ugleda, ako zna da to drugima ne smeta, a ako zna da im to smeta, jest će samo ispred sebe." On također veli: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ruka kružila je po sahanu jer je znao da nikome od prisutnih to ne smeta niti mu se gadi." (*Fethul-bari*, 9/435)

2 Hadis je ranije spominjan u poglavlju o abdestu. Posljednja rečenica odnosi se na Šu'bu, tj. on je ranije spominjao navedenu sintagmu.

## O ONOME KOJI JEDE SVE DOK SE NE ZASITI

5381. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, on od Enesa b. Malika da je Ebu-Talha kazivao: "Rekao sam Ummu-Sulejm: 'Čuo sam slabi glas Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem; znam da je to zbog gladi. Imaš li išta?' Iznijela je pogače od ječma, a zatim je uzela svoj pokrivač, zamotala jednim njegovim dijelom hljeb i stavila ga pod moju odjeću, a drugim dijelom zaogrnula me i poslala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
On dalje kaže: "Ponio sam ga i našao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji (mesdžidu) u društvu nekih ljudi. Stao sam kod njih, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita me: 'Je li te poslao Ebu-Talha?' Rekao sam: 'Da.'
'S hranom?', reče Poslanik.
'Da' rekoh. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče onima koji su bili s njim: 'Ustanite!' Krenuo je, a i ja sam krenuo s njima. Došao sam do Ebu-Talhe, a on reče: 'Ummu-Sulejm, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i doveo ljude, a mi nemamo hrane kojom bismo ih nahranili.'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', reče ona. Ebu-Talha potom se zaputi u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Onda su se obojica zaputila ka kući i ušla u nju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Donesi ono što imaš, Ummu-Sulejm!' Donijela je hljeb, a on naredi da se razdrobi. Ummu-Sulejm nacijedila je iz posude za maslo (nešto masla) i začinila ga. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao ono što je Allah htio da kaže, a onda reče: 'Dozvoli deseterici!' On (Ebu-Talha) im dozvoli i oni jedoše sve dok se nisu zasitili, a potom izišli. On (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ponovo

## بَاب مَنْ أَكَلَ حَتَّى شَبِعَ

٥٣٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخْرَجَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ ثُمَّ دَسَّتْهُ تَحْتَ ثَوْبِي وَرَدَّتْنِي بِبَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَذَهَبْتُ بِهِ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِطَعَامٍ قَالَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالنَّاسِ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مِنَ الطَّعَامِ مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتِ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ أَبُو طَلْحَةَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلُمِّي يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكِ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فَأَمَرَ بِهِ فَفُتَّ وَعَصَرَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً لَهَا فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا

ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ أَذِنَ لِعَشَرَةٍ فَأَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ ثَمَانُونَ رَجُلاً .

reče: 'Dozvoli deseterici!' Dozvolio je, i oni su jeli sve dok se nisu zasitili, a potom izišli.
'Dozvoli deseterici!', ponovo reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je dozvolio, i oni su jeli sve dok se nisu zasitili i izišli. Zatim je dozvolio još deseterici. Tako su svi ljudi jeli i najeli se, a bilo je ukupno osamdeset ljudi."

٥٣٨٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَحَدَّثَ أَبُو عُثْمَانَ أَيْضًا عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثَلاَثِينَ وَمِائَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ فَعُجِنَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌّ طَوِيلٌ بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبَيْعٌ أَمْ عَطِيَّةٌ أَوْ قَالَ هِبَةٌ قَالَ لاَ بَلْ بَيْعٌ قَالَ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً فَصُنِعَتْ فَأَمَرَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ بِسَوَادِ الْبَطْنِ يُشْوَى وَايْمُ اللهِ مَا مِنَ الثَّلاَثِينَ وَمِائَةٍ إِلاَّ قَدْ حَزَّ لَهُ حُزَّةً مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ وَإِنْ كَانَ غَائِبًا خَبَأَهَا لَهُ ثُمَّ جَعَلَ فِيهَا قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلْنَا أَجْمَعُونَ وَشَبِعْنَا وَفَضَلَ فِي الْقَصْعَتَيْنِ فَحَمَلْتُهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ .

5382. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Mu'temir, prenoseći od svoga oca, koji veli da Ebu-Usman također prenosi od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Bilo nas je stotinu i trideset s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on reče: 'Ima li iko od vas hrane?' Kod jednog čovjeka bio je sa' hrane, ili otprilike toliko. Zamiješeno je tijesto, a uto dođe neki čovjek – idolopoklonik (mušrik), rasčupane kose, visok, tjerajući ovce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: 'Prodaješ li ili daješ (ili reče: poklanjaš)?'
'Ne poklanjam, nego prodajem', reče čovjek. Kupio je od njega ovcu, i ona je pripremljena, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se džigerica posebno ispeče. Tako mi Allaha, nema nijednog od stotinu i trideset, a da mu nije odsjekao komadić džigerice: ako je bio prisutan, dao mu ga je, a ako je bio odsutan, ostavio je za njega. Zatim je hranu podijelio u dvije zdjele, svi smo jeli i najeli se. U obje zdjele još je ostalo hrane, i ja sam to stavio na devu i ponio" (ili kako je već rekao).

5383. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Vuhejb, prenoseći od Mensura, on od svoje majke, a ova od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na ahiret onda kada smo se počeli najedati datulama i vodom."[1]

٥٣٨٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ شَبِعْنَا مِنَ الْأَسْوَدَيْنِ التَّمْرِ وَالْمَاءِ .

## "NIJE GRIJEH SLIJEPCU ... DA BISTE SE OPAMETILI."[2]

بَاب (لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ) إِلَى قَوْلِهِ (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)

5384. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Busejra b. Jesara da mu je Suvejd b. Nu'man rekao: "Izišli smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber. Kada smo došli u Sahbau, nadomak Hajbera", kaže Jahja, "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da se iznese hrana. Iznesena je samo prekrupa; prezalogajili smo i jeli, a onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio vodu, izaprao usta, a i mi smo to učinili. Potom je s nama klanjao akšamski namaz, a nije se abdestio."
Sufjan veli: "Čuo sam to od njega prije i poslije."[3]

٥٣٨٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ بُشَيْرَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَلَمَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ قَالَ يَحْيَى وَهِيَ مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رَوْحَةٍ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِطَعَامٍ فَمَا أُتِيَ إِلَّا بِسَوِيقٍ فَلُكْنَاهُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا فَصَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ قَالَ سُفْيَانُ سَمِعْتُهُ مِنْهُ عَوْدًا وَبَدْءًا .

1 Ibn-Bettal veli: "Ovi hadisi ukazuju da je dozvoljeno najesti se do sitosti, premda je povremeno izbjegavanje toga vrednije." Prenosi se od Selmana i Ebu-Džuhejfe da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od ljudi najviše bude sit na dunjaluku bit će najduže gladan na ahiretu." Imam Taberi veli: "Sitost, iako je dozvoljena, ima svoju granicu. Ako prijeđe tu svoju granicu, prerasta u rasipništvo. Općenito, dozvoljena je sitost koja pomaže u izvršavanju obaveza ibadeta, a ne ometa ih i ne otežava." Kermani, povodeći se za Ibn-Munirom, veli: "Spomenuto najedanje do sitosti odnosi se na njihovo uobičajeno najedanje, a to je trećina stomaka za hranu, trećina za piće, a trećina prazna za normalno disanje." Ibn-Hadžer kaže: "Tvrdnja da je to njihov običaj zahtijeva posebnu potvrdu (novo predanje)." U tom se smislu navodi hasen hadis koji prenose Tirmizi, Nesai i Ibn-Madža, a Hakim smatra da je vjerodostojan (sahih), od Mikdada b. Ma'dikerib: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Čovjek ne može napuniti posudu goru od stomaka. Dovoljno je čovjeku toliko zalogaja koliko će mu omogućiti da hoda uspravno, pa ako ga strast nadvlada, onda neka bude trećina stomaka za hranu, trećina za piće, a trećina za normalno disanje (prazna).'"

2 En-Nur, 61. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Nije grijeh slijepom, niti je grijeh hromom, niti je grijeh bolesnom, a niti vama samima da jedete u kućama vašim, ili u kućama očeva vaših, ili u kućama majki vaših ili u kućama braće vaše, ili u kućama sestara vaših, ili u kućama amidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po ocu, ili u kućama daidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po majci, ili onih čiji su ključevi u vas ili u prijatelja vašeg; nije vam grijeh da jedete zajednički ili pojedinačno. A kad ulazite u kuće, vi ukućane njene pozdravite pozdravom od Allaha propisanim, blagoslovljenim i lijepim. Tako vam Allah objašnjava propise, da biste razmišljali!" U verziji Mustemlija, koju navodi Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju*, spominje se i sljedeći dodatak: "... zajedničko učešće u pripravljanju i jedenju hrane."

3 Razlog za navođenje ovog hadisa u ovom poglavlju jest činjenica da se u njemu spominje okupljanje uz

## SOMUN I JEDENJE SA SINIJE I SOFRE

بَاب الْخُبْزِ الْمُرَقَّقِ وَالْأَكْلِ عَلَى الْخِوَانِ وَالسُّفْرَةِ

5385. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Hemmam, prenoseći od Katade da je rekao: "Bili smo kod Enesa, a imao je svoga pekara, pa je rekao: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo somun niti ošurenu pa ispečenu ovcu sve do svoje smrti.'"[4]

٥٣٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَنَسٍ وَعِنْدَهُ خَبَّازٌ لَهُ فَقَالَ مَا أَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ خُبْزًا مُرَقَّقًا وَلاَ شَاةً مَسْمُوطَةً حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

5386. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mu'az b. Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Junusa Iskafa, kako kaže Ali, a ovaj od Katade da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikada jeo iz tanjirića, niti da mu je ikada pravljen somun, niti da je jeo sa sinije."
Katada je upitan: "S čega su onda jeli?"
"Sa sofre", odgovori on.[5]

٥٣٨٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ عَلِيٌّ هُوَ الإِسْكَافُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا عَلِمْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ عَلَى سُكُرُجَةٍ قَطُّ وَلاَ خُبِزَ لَهُ مُرَقَّقٌ قَطُّ وَلاَ أَكَلَ عَلَى خِوَانٍ قَطُّ قِيلَ لِقَتَادَةَ فَعَلاَمَ كَانُوا يَأْكُلُونَ قَالَ عَلَى السُّفَرِ .

hranu i zajedničko jedenje prekrupe, bez razdvajanja slijepog i onog koji vidi, zdravog i bolesnog. Veza između ajeta i Suvejdovog hadisa je u tome što bi se, kako navode komentatori Kur'ana, kada se okupe oko hrane, izdvajao slijepac zasebno, hrom zasebno, bolesnik zasebno, jer nisu mogli pri jelu pratiti one koji su bili zdravi, pa im je bilo neprijatno da više pojedu od njih. Ovo je tvrdnja Ibn-Kelbija. Ata' b. Jezid kaže: "Slijepom je bilo neprijatno da jede hranu ispred drugog jer nije vidio gdje stavlja svoju ruku, hromom je bilo neprijatno zato što bi zauzimao mnogo mjesta prilikom sjedenja, a bolesniku je nezgodno zbog neprijatnog mirisa, pa je tim povodom objavljen ovaj ajet koji dozvoljava tim osobama da jedu s drugima." (*Fethul-bari*, 9/440) Hadis ukazuje na to da jedenje prekrupe ne kvari abdest.

4 *Hubzun murekkak* je mehki hljeb (somun) ili je to tanak i širok hljeb. Ibn-Bettal veli: "Dozvoljeno je jesti somun. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavao je to zbog svoje skromnosti, kako bi se što više udaljio od dunjalučkih uživanja, dajući prednost onome što se nalazi kod Allaha. Također je dozvoljeno jesti sa sinije (stola). Enesovo negiranje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo sa sinije i na taj način pripremljenu ovcu ne znači odbacivanje riječi onog koji prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo sa sinije i da je jeo pečeno meso jer svako od njih prenosi ono što je znao, a onaj koji nešto poznaje dokaz je protiv onoga koji ne zna." (*Umdetul-kari*, 21/35)

5 Nije jeo iz tanjirića zato što im takva posuda nije bila poznata u to vrijeme, ili zato što se radilo o maloj posudi, a oni su se obično iskupljali i zajedno jeli, ili stoga što su se u takvu posudu stavljalo ono što je pomagalo u varenju hrane, a oni se, uglavnom nisu najedali do sitosti, pa nisu ni bili u potrebi za mirođijama koje bi pomagale u varenju hrane. (*Fethul-bari*, 9/442)

5387. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Humejda da je Enes rekao:
“Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao intimni odnos sa Safijjom, radijallahu anha, pozvao sam muslimane na svadbenu svečanost; on je naredio da se prostru kožne sofre i na njih su stavljene datule, sir i maslo.”
Amr prenosi od Enesa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao s njome intimni odnos, a da je potom pripremio jelo hais (datule s maslom) te da je posluženo na kožnim soframa.

٥٣٨٧. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَبْنِي بِصَفِيَّةَ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ أَمَرَ بِالْأَنْطَاعِ فَبُسِطَتْ فَأُلْقِيَ عَلَيْهَا التَّمْرُ وَالْأَقِطُ وَالسَّمْنُ وَقَالَ عَمْرٌو عَنْ أَنَسٍ بَنَى بِهَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ .

5388. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu‘avija, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Vehb b. Kejsan rekao:
“Stanovnici Šama[1] su Ibn-Zubejra izvrgavali poruzi govoreći mu: ‘Sine vlasnice dvaju pojasa!’ Esma mu reče: ‘Sine moj, oni ti se izruguju zbog dvaju pojasa, a znaš li ti šta su to bila dva pojasa? To je bio moj pojas koji sam ja prepolovila: jednom sam polovinom svezala Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mješinu za vodu, a od druge sam mu polovine načinila sofru.’”
Kaže: “Kada bi ga stanovnici Šama grdili i sramotili spominjući ‘dva pojasa’, govorio bi: ‘Samo vi nastavite, to je tužba čija sramota ne pogađa!’”[2]

٥٣٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ وَعَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الشَّأْمِ يُعَيِّرُونَ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُونَ يَا ابْنَ ذَاتِ النِّطَاقَيْنِ فَقَالَتْ لَهُ أَسْمَاءُ يَا بُنَيَّ إِنَّهُمْ يُعَيِّرُونَكَ بِالنِّطَاقَيْنِ هَلْ تَدْرِي مَا كَانَ النِّطَاقَانِ إِنَّمَا كَانَ نِطَاقِي شَقَقْتُهُ نِصْفَيْنِ فَأَوْكَيْتُ قِرْبَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِأَحَدِهِمَا وَجَعَلْتُ فِي سُفْرَتِهِ آخَرَ قَالَ فَكَانَ أَهْلُ الشَّأْمِ إِذَا عَيَّرُوهُ بِالنِّطَاقَيْنِ يَقُولُ إِيهًا وَالْإِلَهِ تِلْكَ شَكَاةٌ ظَاهِرٌ عَنْكَ عَارُهَا .

1 Misli se na vojsku Hadždžadža b. Jusufa koja se borila protiv njega, na strani Abdul-Melika b. Mervana, ili vojsku Husajna b. Numejra koja se borila protiv njega ranije, a na strani Jezida b. Mu‘avije.

2 Drugi dio stiha iz kaside Ebu-Zu‘jeba; prvi dio stiha glasi: “Klevetnici je sramote da je ja volim.” Hadis je naveden zbog njenih riječi: “... a od druge sam mu polovine načinila sofru.”

5389. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bisra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Umm-Hufejd b. Haris b. Hazn, tetka Ibn-Abbasova, poklonila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, masla, sira i nekoliko bodljorepih guštera. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da se (gušteri) pojedu, i pojedeni su na njegovoj sofri, a on ih je izbjegao jesti kao nešto odvratno i gadljivo. Ali da je njihovo jedenje bilo zabranjeno, ne bi bili pojedeni na Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, sofri niti bi on naredio da se jedu.

٥٣٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أُمَّ حُفَيْدٍ بِنْتَ الْحَارِثِ بْنِ حَزْنٍ خَالَةَ ابْنِ عَبَّاسٍ أَهْدَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَمْنًا وَأَقِطًا وَأَضُبًّا فَدَعَا بِهِنَّ فَأُكِلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ وَتَرَكَهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَالْمُسْتَقْذِرِ لَهُنَّ وَلَوْ كُنَّ حَرَامًا مَا أُكِلْنَ عَلَى مَائِدَةِ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ أَمَرَ بِأَكْلِهِنَّ .

## PREKRUPA

## بَاب السَّوِيقِ

5390. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Jahjaa, a on od Busejra b. Jesara da mu je Suvejd b. Nu'man kazivao kako su bili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Sahbau, mjestu nadomak Hajbera, kada je došlo vrijeme namaza. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je hranu. Nije našao ništa osim prekrupe, pa je malo prezalogajio, a i oni su prezalogajili s njim. Zatim je zatražio vodu, izaprao usta, a potom klanjao – a i oni su klanjali – i nije se abdestio (obnovio abdest).[3]

٥٣٩٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ عَلَى رَوْحَةٍ مِنْ خَيْبَرَ فَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَدَعَا بِطَعَامٍ فَلَمْ يَجِدْهُ إِلاَّ سَوِيقًا فَلاَكَ مِنْهُ فَلُكْنَا مَعَهُ ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ ثُمَّ صَلَّى وَصَلَّيْنَا وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

## O TOME ŠTA POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE JEO DOK MU SE NE KAŽE IME TOG JELA, PA DA ZNA ŠTA JE TO

## بَاب مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَأْكُلُ حَتَّى يُسَمَّى لَهُ فَيَعْلَمُ مَا هُوَ

5391. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebul-Hasen, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Umame b. Sehla b. Hunejfa Ensarija da ga je obavijestio Ibn-Abbas, a njega Halid b. Velid – kojeg zovu Sejfullah (Allahova sablja) da je on jednoga dana

٥٣٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ الأَنْصَارِيُّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ الَّذِي

3 Hadis ukazuje na to da jedenje ove vrste jela ne kvari abdest.

s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod Mejmune, njegove i Ibn-Abbasove tetke, i zatekao pečenog bodljprepog guštera (*dabba*) kojeg je donijela njena sestra Hufejda bint Haris iz Nedžda. Ponudila je guštera Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iako je rijetko pružao ruku prema hrani prije nego što mu se kaže ime hrane, on je pružio ruku prema gušteru. Neka od prisutnih žena reče: "Recite Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šta ste mu pripremile, to je bodljorepi gušter." On je podigao ruku s guštera, a Halid b. Velid reče: "Je li zabranjeno (haram) jesti guštera (*dabba*), Allahov Poslaniče?"
"Ne", reče on, "ali ga nije bilo u zemlji moga naroda, pa mi se gadi."
Halid veli: "Isjeckao sam ga i pojeo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u mene."[1]

يُقَالُ لَهُ سَيْفُ اللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى مَيْمُونَةَ وَهِيَ خَالَتُهُ وَخَالَةُ ابْنِ عَبَّاسٍ فَوَجَدَ عِنْدَهَا ضَبًّا مَحْنُوذًا قَدْ قَدِمَتْ بِهِ أُخْتُهَا حُفَيْدَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ مِنْ نَجْدٍ فَقَدَّمَتِ الضَّبَّ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ قَلَّمَا يُقَدِّمُ يَدَهُ لِطَعَامٍ حَتَّى يُحَدَّثَ بِهِ وَيُسَمَّى لَهُ فَأَهْوَى رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ إِلَى الضَّبِّ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ النِّسْوَةِ الْحُضُورِ أَخْبِرْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَا قَدَّمْتُنَّ لَهُ هُوَ الضَّبُّ يَا رَسُولَ اللهِ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ عَنِ الضَّبِّ فَقَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ أَحَرَامٌ الضَّبُّ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ وَلَكِنْ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ قَالَ خَالِدٌ فَاجْتَرَرْتُهُ فَأَكَلْتُهُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْظُرُ إِلَيَّ .

1 Imam Ajni veli: "Ovaj je hadis dokaz Abdur-Rahmanu b. Ebu-Lejli, Seidu b. Džubejru, Ibrahimu Nehaiju, Maliku, Šafiju, Ahmedu i Ishaku, koji kažu da je dozvoljeno jesti meso ovog guštera, a to mišljenje zastupaju i pravnici zahirijskog mezheba." Autor *Hidaje* (Merginani) kaže: "Mekruh je jesti meso ovog guštera, jer je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Aiši, radijallahu anha, kada ga je ona pitala o jedenju mesa te životinje. Međutim, hanefijski pravnik Tahavi u svom djelu *Šerh me'ani el-asar* daje prednost dozvoli i kaže da je to naše mišljenje, ali dodaje: 'Neki pravnici smatraju da je to mekruh, a među njima i Ebu-Hanifa, Ebu-Jusuf i Muhammed.'" Ajni zatim veli: "Preovladava mišljenje naših pravnika (hanefijskih) da je u pitanju 'kerahetu tenzih', a ne 'kerahetu tahrim', zbog brojnih hadisa koji ukazuju na to da jedenje mesa ove životinje nije haram." (*Umdetul-kari,* 21/39)
Ibn-Tin veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za ime hrane jer se Arapima ništa nije gadilo jesti zbog oskudice u hrani, dok se njemu ponešto od toga gadilo jesti." Ibn-Hadžer veli: "Moguće je da je razlog pitanja bio u tome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo boravio u pustinji, i nije imao dovoljno iskustva u poznavanju mnogih vrsta životinja, ili stoga što je jedenje mesa nekih životinjskih vrsta zabranjeno, a nekih dozvoljeno, a Arapi nisu ranije zabranjivali ništa od hrane; možda su ga (guštera) donijeli prženog ili skuhanog, pa je nemoguće razlikovati ga od druge hrane osim raspitivanjem." (*Fethul-bari*, 9/445)

## HRANA ZA JEDNU OSOBU DOVOLJNA JE DVJEMA

بَاب طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الِاثْنَيْنِ

5392. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Hrana dvojice dovoljna je za trojicu, a trojice za četvericu."[2]

٥٣٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَعَامُ الِاثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْأَرْبَعَةِ .

## VJERNIK HRANOM PUNI JEDAN STOMAK

بَاب الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ

O ovome Ebu-Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5393. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdus-Samed, prenoseći od Šu'be, a on od Vakida b. Muhammeda da je Nafi' rekao:
"Ibn-Omer nije jeo sve dok ne bi bio doveden neki siromah da jede s njim. Uveo sam jednom nekog čovjeka da jede s njim, pa je mnogo pojeo, te mi je on rekao: 'Nafi', ne dovodi mi više ovog čovjeka! Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Vjernik hranom puni jedan stomak, a nevjernik sedam.'"[3]

٥٣٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ لَا يَأْكُلُ حَتَّى يُؤْتَى بِمِسْكِينٍ يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَدْخَلْتُ رَجُلًا يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَكَلَ كَثِيرًا فَقَالَ يَا نَافِعُ لَا تُدْخِلْ هَذَا عَلَيَّ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ .

2 Smisao hadisa je poticanje na plemenitost, darežljivost i skromnost, a ne preciziranje količine hrane koja je dovoljna jednoj osobi, dvjema, trima itd. Muslimani moraju biti solidarni: dvojica treba da uključe i trećeg, četvrtog – prema tome koliko ih je prisutno – da s njima jede. Ibn-Munzir veli: "Hadis Ebu-Hurejre ukazuje da je pohvalno zajednički jesti hranu, a ne da čovjek sam jede. On također ukazuje da pomoć drugima i solidarnost s njima donosi bereket koji obuhvata sve prisutne. Čovjek ne treba potcjenjivati ono što ima, pa da ga to spriječi da to ponudi i drugima. I s malo hrane može se postići minimalna dovoljnost i utoliti glad, ali ne i stvarna sitost."

3 Hrana koju jede vjernik berićetnija je; vjerniku je dovoljno da napuni jedan od organa za varenje (želudac), dok nevjernik želi što više pojesti i napuniti sve organe za varenje (sedam crijeva, kako se navodi u hadisu).

5394. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abda, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafi‘a, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doista vjernik hranom puni jedna crijeva (stomak), a nevjernik (ili licemjer ne znam šta je rekao Ubejdullah) sedmera (sedam stomaka).”

٥٣٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ وَإِنَّ الْكَافِرَ أَوِ الْمُنَافِقَ فَلَا أَدْرِي أَيَّهُمَا قَالَ عُبَيْدُاللهِ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ وَقَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ .

5395. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je rekao: “Ebu-Nehik bio je velika izjelica, pa mu je Ibn-Omer rekao: ‘Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nevjernik hranom puni sedmera crijeva (sedam stomaka)’, na što on reče: ‘Ja vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika!’”

٥٣٩٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ كَانَ أَبُو نَهِيكٍ رَجُلًا أَكُولًا فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْكَافِرَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ فَقَالَ فَأَنَا أُومِنُ بِاللهِ وَرَسُولِهِ .

5396. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:“Musliman hranom puni jedna crijeva (stomak), a nevjernik sedmera (sedam stomaka).”

٥٣٩٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ الْمُسْلِمُ فِي مِعًى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ .

5397. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Adijja b. Sabita, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je neki čovjek mnogo jeo, pa je primio islam i počeo malo jesti. To je spomenuto Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: “Vjernik hranom puni jedna crijeva (stomak), a nevjernik sedmera (sedam stomaka).”[1]

٥٣٩٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا كَانَ يَأْكُلُ أَكْلًا كَثِيرًا فَأَسْلَمَ فَكَانَ يَأْكُلُ أَكْلًا قَلِيلًا فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ وَالْكَافِرَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ .

1 Postoje različita shvatanja značenja ovog hadisa. Neki komentatori smatraju da se u njemu ne cilja na vanjski smisao, nego da se radi o navođenju primjera koji odslikava vjernika i njegovu skromnost i suzdržljivosti prema dunjalučkim uživanjima te primjera koji odslikava stanje nevjernika i njegovu pohlepu za dunjalukom – kao da hranom puni sedmera crijeva (sedam stomaka). Ne misli se u hadisu na stvarna crijeva niti posebno na jedenje, već se misli na skromnost i grabežljivost u odnosu prema dunjaluku.
Neki komentatori kažu da je cilj hadisa poticanje vjernika na jedenje manjih količina hrane, jer je jedenje velikih količina hrane osobina nevjernika. Ima komentatora hadisa koji kažu da hadis treba shvatiti doslovno,

## NASLANJANJE PRI JELU

بَاب الْأَكْلِ مُتَّكِئًا

5398. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, prenoseći od Alija b. Akmera, on od Ebu-Džuhejfe da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja se ne naslanjam pri jelu."

٥٣٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا آكُلُ مُتَّكِئًا .

5399. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Alija b. Akmera, da je Ebu-Džuhajfa rekao:
"Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao čovjeku koji je bio kod njega: 'Ne naslanjam se pri jelu.'"[2]

٥٣٩٩. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ لَا آكُلُ وَأَنَا مُتَّكِئٌ .

u njegovom vanjskom značenju, ali se oni razilaze u načinu shvatanja vanjskog značenja. Ibn-Abdul-Berr smatra da se hadis odnosi na konkretnu osobu te da nema opće značenje, jer ga realnost pobija. Koliko ima samo nevjernika koji jedu manje od vjernika i obratno – koliko ima nevjernika koji su primili islam, a nisu smanjili količinu hrane koju jedu. (Vidi opširnije: *Fethul-bari*, 9/449-450 i *Umdetul-kari*, 21/41.)

2 Različita su mišljenja komentatora hadisa o načinu naslanjanja o kojem se govori u hadisu. Neki od njih kažu da je to čvrsto prijanjanje za tlo prilikom jela na bilo koji način, drugi kažu da je to naginjanje na jednu stranu, a ima i onih koji smatraju da to znači nasloniti lijevu ruku na zemlju. Hattabi kaže: "Obični svijet misli da riječ 'mutteki' označava onog koji jede nagnut na jednu stranu, a nije tako, već je to onaj koji se oslanja na prostirku ispod sebe. Hadis znači: ja ne sjedim oslonjen na prostirku prilikom objeda kao što to radi onaj koji jede mnogo hrane; ja jedem samo koliko je dostatno za život, i zato sjedam uvijek pripravan da ustanem."
Ibn-Dževzi kategorički tvrdi da se u hadisu misli na naginjanje na jednu stranu.
Neki pravnici smatraju da je mekruh nasloniti se pri jelu jer je to bio običaj velikaša i stranih kraljeva. Neki pravnici apsolutno dozvoljavaju jedenje uz takav način sjedenja. Pohvalan način sjedenja prilikom objeda jest sjedenje na koljenima i vanjskim dijelovima stopala, ili držanje desne noge uspravno, a sjedenje na lijevoj nozi. (*Fethul-bari*, 9/452)

## PEČENJE

## بَاب الشِّوَاءِ

Uzvišeni kaže: “I donese pečeno (prženo) tele.”[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى فَجَاءَ ( بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ) أَيْ مَشْوِيٍّ.

5400. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, a on od Ibn-Abbasa da je Halid b. Velid rekao:
“Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je pečen bodljorepi gušter, i taman kada je htio da jede, rečeno mu je da je to gušter, pa se on sustegao od jela. Halid reče: ‘Je li to zabranjeno?’
‘Ne’, reče on, ‘ali ga nema u zemlji moga naroda, pa osjećam gađenje prema njemu.’
Halid je jeo, a Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, gledao.”
Malik prenosi od Ibn-Šihaba: “... pržen gušter.”

٥٤٠٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ابْنِ سَهْلٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِضَبٍّ مَشْوِيٍّ فَأَهْوَى إِلَيْهِ لِيَأْكُلَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُ ضَبٌّ فَأَمْسَكَ يَدَهُ فَقَالَ خَالِدٌ أَحَرَامٌ هُوَ قَالَ لاَ وَلَكِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِأَرْضِ قَوْمِي فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ فَأَكَلَ خَالِدٌ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْظُرُ قَالَ مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِضَبٍّ مَحْنُوذٍ .

## MESNA KAŠA (*HAZIRA*)

## بَاب الْخَزِيرَةِ

Nadr veli: “Hazira se pravi od osjevina, a harira (vrsta juhe) od mlijeka.”

قَالَ النَّضْرُ الْخَزِيرَةُ مِنَ النُّخَالَةِ وَالْحَرِيرَةُ مِنَ اللَّبَنِ .

5401. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Mahmuda b. Rebija Ensarija da je Itban b. Malik, jedan od ashaba, ensarija koji je učestvovao u Bici na Bedru, došao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
“Allahov Poslaniče, oslabio mi je vid (ili oslijepio sam), a predvodim svoj narod u namazu. I kada padne kiše, bujica poteče dolinom koja se nalazi između mene i njih, pa ne mogu doći u njihov mesdžid da im klanjam. Volio bih stoga, Allahov Poslaniče, da dođeš i klanjaš u mojoj odaji koju ću koristiti kao musalu (mjesto klanjanja).”

٥٤٠١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيُّ أَنَّ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَنْكَرْتُ بَصَرِي وَأَنَا أُصَلِّي لِقَوْمِي فَإِذَا كَانَتِ الْأَمْطَارُ سَالَ الْوَادِي الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ آتِيَ مَسْجِدَهُمْ فَأُصَلِّيَ لَهُمْ فَوَدِدْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَّكَ

1 Ez-Zarijat, 26.

تَأْتِي فَتُصَلِّيَ فِي بَيْتِي فَأَتَّخِذَهُ مُصَلًّى فَقَالَ سَأَفْعَلُ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ عِتْبَانُ فَغَدَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ حِينَ ارْتَفَعَ النَّهَارُ فَاسْتَأْذَنَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَذِنْتُ لَهُ فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ ثُمَّ قَالَ لِي أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ فَأَشَرْتُ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنَ الْبَيْتِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَكَبَّرَ فَصَفَفْنَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ وَحَبَسْنَاهُ عَلَى خَزِيرٍ صَنَعْنَاهُ فَثَابَ فِي الْبَيْتِ رِجَالٌ مِنْ أَهْلِ الدَّارِ ذَوُو عَدَدٍ فَاجْتَمَعُوا فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخْشُنِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ ذَلِكَ مُنَافِقٌ لاَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَقُلْ أَلاَ تَرَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ قُلْنَا فَإِنَّا نَرَى وَجْهَهُ وَنَصِيحَتَهُ إِلَى الْمُنَافِقِينَ فَقَالَ فَإِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ ثُمَّ سَأَلْتُ الْحُصَيْنَ بْنَ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيَّ أَحَدَ بَنِي سَالِمٍ وَكَانَ مِنْ سَرَاتِهِمْ عَنْ حَدِيثِ مَحْمُودٍ فَصَدَّقَهُ .

"Učinit ću to, ako Allah da", reče Poslanik.
Itban veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr krenuli su kada je dan poodmakao. Kada su došli, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu za ulazak, i ja sam mu dozvolio. Nije ni sjeo, već je ušao u odaju i upitao me: 'Gdje želiš da klanjam u tvojoj odaji?' Pokazao sam na stranu odaje, i on prouči tekbir, a mi se poredasmo u saff. Klanjao je dva rekata i predao selam. Zadržali smo ga na mesnoj kaši (haziri), koju smo pripremili. U odaju su se slili mnogobrojni muški članovi domaćinstva. Kada su se okupili, neko reče: 'Gdje je to Malik b. Duhsun?'
'To je licemjer (munafik) koji ne voli Allaha i Njegova Poslanika', reče neko od prisutnih. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne govori tako! Zar nije rekao: 'Nema Boga osim Allaha!' (la ilahe illallah!), žudeći time za licem Allahovim?!'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', reče čovjek."
Kaže: "Rekosmo mu: 'Vidimo da se njegovo lice i savjeti upućuju licemjerima (munaficima).' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah je zabranio vatru za svakoga ko kaže: 'Nema Boga osim Allaha!' (la ilahe illallah!), žudeći time za licem Allahovim (tj. iskreno).'"
Ibn-Šihab veli: "Poslije sam pitao Husajna b. Muhammeda Ensarija, jednog od sinova Salimovih, i jednog od njihovih uglednika, o Mahmudovom hadisu, pa ga je on potvrdio."[2]

2 Hadis je spomenut kad je bilo riječi o namazu u poglavlju *Mesdžidi u kućama*, Knjiga 1., hadis broj 2574, gdje je i prokomentiran.

## SIR

بَاب الْأَقِطِ

Humejd veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povodom prvog intimnog odnosa sa Safijom, radijallahu anha, priredio je datule, sir i maslo."
Amr b. Ebu-Amr prenosi od Enesa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio datule s maslom (*hajs*).

وَقَالَ حُمَيْدٌ سَمِعْتُ أَنَسًا بَنَى النَّبِيُّ ﷺ بِصَفِيَّةَ فَأَلْقَى التَّمْرَ وَالأَقِطَ وَالسَّمْنَ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو عَنْ أَنَسٍ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ حَيْسًا .

5402. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bisra, a on od Seida da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Moja je tetka poklonila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, guštera, sira i mlijeka. Bodljikavi gušter je serviran na njegovu sofru, a da je bio zabranjen, ne bi ni bio serviran. On, sallallahu alejhi ve sellem, popio je mlijeko i pojeo sir."[1]

٥٤٠٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهْدَتْ خَالَتِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ضِبَابًا وَأَقِطًا وَلَبَنًا فَوُضِعَ الضَّبُّ عَلَى مَائِدَتِهِ فَلَوْ كَانَ حَرَامًا لَمْ يُوضَعْ وَشَرِبَ اللَّبَنَ وَأَكَلَ الأَقِطَ .

## REPA I JEČAM

بَاب السِّلْقِ وَالشَّعِيرِ

5403. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da da je rekao:
"Radovali smo se petku; imali smo staricu koja bi uzimala korijenje repe, stavljala ga u lonac, a onda u to stavljala zrna ječma. Kada bismo završili namaz, svraćali bismo kod nje i ona bi nam to nudila. Radovali smo se petku zbog toga. Ručavali bismo i odmarali se tek nakon džuma-namaza. Tako mi Allaha, u njoj (toj hrani) nije bilo ni loja ni masti."[2]

٥٤٠٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ إِنْ كُنَّا لَنَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ تَأْخُذُ أُصُولَ السِّلْقِ فَتَجْعَلُهُ فِي قِدْرٍ لَهَا فَتَجْعَلُ فِيهِ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ إِذَا صَلَّيْنَا زُرْنَاهَا فَقَرَّبَتْهُ إِلَيْنَا وَكُنَّا نَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَمَا كُنَّا نَتَغَدَّى وَلاَ نَقِيلُ إِلاَّ بَعْدَ الْجُمُعَةِ وَاللهِ مَا فِيهِ شَحْمٌ وَلاَ وَدَكٌ .

1 Hadis je ranije spomenut kad je bilo riječi o poklonu u poglavlju Primanje poklona, Knjiga 2., str. 471, gdje je i prokomentiran.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Džuma-namaz*, broj 938.

## VAĐENJE I GLODANJE MESA ZUBIMA

بَاب النَّهْسِ وَانْتِشَالِ اللَّحْمِ

5404. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Oglodao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, plećku, a potom je ustao i klanjao ne abdestivši se (ne obnovivši abdest)."

٥٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ تَعَرَّقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَتِفًا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

5405. PRENOSI SE od Ejjuba, koji prenosi od Asima, a ovaj od Ikrime da je Ibn-Abbas rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izvadio je kost iz lonca, jeo, a potom je klanjao ne abdestivši se (ponovo)."[3]

٥٤٠٥. وَعَنْ أَيُّوبَ وَعَاصِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْتَشَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَرْقًا مِنْ قِدْرٍ فَأَكَلَ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

## GLODANJE NADLAKTICE

بَاب تَعَرُّقِ الْعَضُدِ

5406. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Usman b. Umer, prenoseći od Fulejha, on od Ebu-Hazima Medenija, a ovaj od Abdullaha b. Ebu-Katade da je njegov otac rekao:
"Izišli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema Mekki..."

٥٤٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْمَدَنِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ مَكَّةَ .

5407. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Abdullaha b. Ebu-Katade Selemija da je njegov otac rekao:
"Sjedio sam jednoga dana s Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima u kući na putu za Mekku. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, silazio je ispred nas. Ljudi su bili u ihramima, a ja nisam. Ugledali su divljeg magarca, dok sam ja bio zauzet popravljanjem papuča, pa me nisu obavijestili

٥٤٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ السَّلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ كُنْتُ يَوْمًا جَالِسًا مَعَ رِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَنْزِلٍ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَازِلٌ أَمَامَنَا وَالْقَوْمُ مُحْرِمُونَ وَأَنَا غَيْرُ مُحْرِمٍ فَأَبْصَرُوا حِمَارًا وَحْشِيًّا وَأَنَا مَشْغُولٌ أَخْصِفُ نَعْلِي فَلَمْ يُؤْذِنُونِي

3 Iz hadisa se zaključuje da jedenje pečenja, odnosno onoga što dotakne vatra, ne kvari abdest.

o tome. Željeli su ipak da ga i ja vidim, pa sam se okrenuo i ugledao ga. Otišao sam do konja, osedlao ga i uzjahao, zaboravivši uzeti bič i koplje. Rekao sam im: 'Dodajte mi bič i koplje!' Rekoše: 'Ne, tako nam Allaha, nećemo ti ničim pomoći.' Naljutio sam se, sjahao, uzeo ih (bič i koplje) i ponovo uzjahao. Jurnuo sam za divljim magarcem, ubo ga i dovukao. Već je bio mrtav. Navalili su da ga jedu (nakon što je pripravljen za jelo), sumnjajući je li im to dozvoljeno u ihramu. Potom smo krenuli, a ja sam sakrio i ponio nadlakticu. Pristigli smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo ga pitali o tom slučaju. On reče: 'Je li vam šta preostalo od njega?' Dao sam mu cijelu nadlakticu, i on je pojeo meso s nje, oglodavši je potpuno, a bio je u ihramu."[1]
Muhammed b. Dža'fer govori da mu je pričao Zejd b. Eslem, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od svoga oca poput ovog hadisa.

لَهُ وَأَحَبُّوا لَوْ أَنِّي أَبْصَرْتُهُ فَالْتَفَتُّ فَأَبْصَرْتُهُ فَقُمْتُ إِلَى الْفَرَسِ فَأَسْرَجْتُهُ ثُمَّ رَكِبْتُ وَنَسِيتُ السَّوْطَ وَالرُّمْحَ فَقُلْتُ لَهُمْ نَاوِلُونِي السَّوْطَ وَالرُّمْحَ فَقَالُوا لاَ وَاللهِ لاَ نُعِينُكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ فَغَضِبْتُ فَنَزَلْتُ فَأَخَذْتُهُمَا ثُمَّ رَكِبْتُ فَشَدَدْتُ عَلَى الْحِمَارِ فَعَقَرْتُهُ ثُمَّ جِئْتُ بِهِ وَقَدْ مَاتَ فَوَقَعُوا فِيهِ يَأْكُلُونَهُ ثُمَّ إِنَّهُمْ شَكُّوا فِي أَكْلِهِمْ إِيَّاهُ وَهُمْ حُرُمٌ فَرُحْنَا وَخَبَأْتُ الْعَضُدَ مَعِي فَأَدْرَكْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَعَكُمْ مِنْهُ شَيْءٌ فَنَاوَلْتُهُ الْعَضُدَ فَأَكَلَهَا حَتَّى تَعَرَّقَهَا وَهُوَ مُحْرِمٌ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَحَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ مِثْلَهُ .

## SJEČENJE MESA NOŽEM

## بَاب قَطْعِ اللَّحْمِ بِالسِّكِّينِ

5408. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Dža'fera b. Amra b. Umejje da mu je njegov otac Amr b. Umejja rekao da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako siječe meso s ovčije plećke koju je držao u ruci. Pozvan je na namaz, pa ju je ostavio, kao i nož kojim je sjekao meso. Ustao je i klanjao, a nije obnovio abdest.[2]

٥٤٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ عَمْرَو بْنَ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فِي يَدِهِ فَدُعِيَ إِلَى الصَّلاَةِ فَأَلْقَاهَا وَالسِّكِّينَ الَّتِي يَحْتَزُّ بِهَا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

1 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Hadždž*.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Čistoća*. Iz njega se zaključuje da je dozvoljeno sjeći meso nožem te da jedenje mesa koje je prženo na vatri ne kvari abdest.

## VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE NALAZIO MAHANE HRANI

بَاب مَا عَابَ النَّبِيُّ ﷺ طَعَامًا

5409. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Hazima da je Ebu-Hurejra rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije nalazio mahane hrani; ako mu se sviđala, jeo je, a ako mu se nije sviđala, ostavljao bi je."[3]

٥٤٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا عَابَ النَّبِيُّ ﷺ طَعَامًا قَطُّ إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ .

## OPUHIVANJE JEČMA

بَاب النَّفْخِ فِي الشَّعِيرِ

5410. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, prenoseći od Ebu-Hazima da je on pitao Sehla:
"Jeste li vidjeli u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bijelo brašno?"
"Ne", reče on.
"Jeste li prosijavali ječam?" upitao je.
"Ne", reče on, "ali smo ga opuhivali."

٥٤١٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ سَهْلاً هَلْ رَأَيْتُمْ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ النَّقِيَّ قَالَ لاَ فَقُلْتُ فَهَلْ كُنْتُمْ تَنْخُلُونَ الشَّعِيرَ قَالَ لاَ وَلَكِنْ كُنَّا نَنْفُخُهُ .

## O TOME ŠTA SU VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVI ASHABI JELI

بَاب مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَأْكُلُونَ

5411. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Abbasa Džurejrija, a on od Ebu-Usmana Nehdija da je Ebu-Hurejra rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je jednoga dana datule ashabima, davši svakom čovjeku sedam datula. I meni je dao sedam datula, od kojih je jedna bila suha i loše vrste, ali mi je ona bila najdraža: bila je tvrda prilikom žvakanja (pa je to dugo trajalo)."

٥٤١١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبَّاسٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا بَيْنَ أَصْحَابِهِ تَمْرًا فَأَعْطَى كُلَّ إِنْسَانٍ سَبْعَ تَمَرَاتٍ فَأَعْطَانِي سَبْعَ تَمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ حَشَفَةٌ فَلَمْ يَكُنْ فِيهِنَّ تَمْرَةٌ أَعْجَبَ إِلَيَّ مِنْهَا شَدَّتْ فِي مَضَاغِي .

3 Imam Nevevi veli: "Jedno od pritvrđenih pravila (adaba) pri jelu jest neiznalaženje mahane hrani, kao npr.: slano, kiselo, neslano, tvrdo, mehko, nepečeno, nevareno i sl." (*Fethul-bari,* 9/458)

5412. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, prenoseći od Šu'be, on od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Sa'da da je rekao: "Bio sam jedan od sedmerice s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Nismo imali hrane osim lišća (plodova) akacije, tako da nam je izmet sličio ovčijem. A onda dolaze ljudi iz Benu-Eseda i ispravljaju me i uče islamu. U tom slučaju ja sam propao, i moj je trud uzalud."[1]

٥٤١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ سَعْدٍ قَالَ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مَا لَنَا طَعَامٌ إِلاَّ وَرَقُ الْحُبْلَةِ أَوِ الْحَبَلَةِ حَتَّى يَضَعَ أَحَدُنَا مَا تَضَعُ الشَّاةُ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الْإِسْلَامِ خَسِرْتُ إِذًا وَضَلَّ سَعْيِي .

5413. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub, prenoseći od Ebu-Hazima da je rekao: "Pitao sam Sehla b. Sa'da: 'Je li Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo bijeli hljeb?' Sehl reče: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio bijeli hljeb otkada ga je Allah poslao pa do smrti.'"
Kaže: "Pitao sam ga: 'Jeste li u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imali sita?'
'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio sito otkada ga mu je Allah dao poslanstvo pa do smrti.'"
Kaže: "Pitao sam: 'Kako ste jeli neprosijan ječam?' On reče: 'Mljeli smo ga i opuhivali: odletjelo bi ono što bi odletjelo, a ono što ostane poprskali bismo vodom i jeli.'"

٥٤١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَأَلْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ فَقُلْتُ هَلْ أَكَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّقِيَّ فَقَالَ سَهْلٌ مَا رَأَى رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّقِيَّ مِنْ حِينَ ابْتَعَثَهُ اللهُ حَتَّى قَبَضَهُ اللهُ قَالَ فَقُلْتُ هَلْ كَانَتْ لَكُمْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَنَاخِلُ قَالَ مَا رَأَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مُنْخُلاً مِنْ حِينَ ابْتَعَثَهُ اللهُ حَتَّى قَبَضَهُ اللهُ قَالَ قُلْتُ كَيْفَ كُنْتُمْ تَأْكُلُونَ الشَّعِيرَ غَيْرَ مَنْخُولٍ قَالَ كُنَّا نَطْحَنُهُ وَنَنْفُخُهُ فَيَطِيرُ مَا طَارَ وَمَا بَقِيَ ثَرَّيْنَاهُ فَأَكَلْنَاهُ .

5414. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Revh b. Ubada, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je on prošao pored ljudi okupljenih oko pečene ovce. Pozvali su ga, ali je on odbio jesti rekavši:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio je dunjaluk, a da se nije najeo ječmenog hljeba."

٥٤١٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ فَدَعَوْهُ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ وَقَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ .

1 Hadis je naveden u ovom poglavlju jer ukazuje na skromnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u ishrani te na oskudicu hrane, uz zadovoljstvo onim što je Allah odredio. Ajni veli: "Ako pitaš: 'Kako je dozvoljeno Sa'du da hvali sam sebe, a vjernik treba biti skroman?', kažem da je to prihvatljivo u slučaju kada je čovjek prisiljen da upozna druge sa sobom. Allah, dželle šanuhu, prenosi u Kur'anu riječi Jusufa, sallallahu alejhi ve sellem, koje je on izrekao o sebi: 'Ja sam zaista čuvar i znan' (Jusuf, 55)." (*Umdetul-kari*, 21/52)

5415. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu‘az, prenoseći od svoga oca, on od Junusa, a ovaj od Katade da je Enes b. Malik rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo sa sinije (stola), niti iz tanjirića, niti mu je pravljen somun."
"Rekao sam Katadi: 'Na čemu su onda jeli?'
'Na soframa', odgovori on."

٥٤١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَا أَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خِوَانٍ وَلاَ فِي سُكْرُجَةٍ وَلاَ خُبِزَ لَهُ مُرَقَّقٌ قُلْتُ لِقَتَادَةَ عَلاَمَ يَأْكُلُونَ قَالَ عَلَى السُّفَرِ .

5416. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se najela pšenične hrane tri noći uzastopce otkad je došla u Medinu pa sve do njegove smrti."

٥٤١٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامِ الْبُرِّ ثَلاَثَ لَيَالٍ تِبَاعًا حَتَّى قُبِضَ .

## TELBINA (JELO OD MLIJEKA, MEKINJA I MEDA)

## بَاب التَّلْبِينَةِ

5417. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da bi ona – kada umre neko iz njene porodice, pa se zbog toga okupe žene i potom raziđu, osim njene rodbine i uže pratnje – naredila da se skuha ćup telbine. Napravljena je popara i zalivena telbinom. Tada je (ona) rekla:
"Jedite to, ja sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Telbina smiruje srce bolesnika i ublažava žalost.'"

٥٤١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا فَاجْتَمَعَ لِذَلِكَ النِّسَاءُ ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلاَّ أَهْلَهَا وَخَاصَّتَهَا أَمَرَتْ بِبُرْمَةٍ مِنْ تَلْبِينَةٍ فَطُبِخَتْ ثُمَّ صُنِعَ ثَرِيدٌ فَصُبَّتِ التَّلْبِينَةُ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ كُلْنَ مِنْهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ التَّلْبِينَةُ مُجِمَّةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ تَذْهَبُ بِبَعْضِ الْحُزْنِ .

## POPARA

## بَاب الثَّرِيدِ

5418. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu‘be, on od Amra b. Murre Džemelija, ovaj od Murre Hemedanija, a on od Ebu-Musaa Eš‘arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Mnogi su ljudi postigli savršenstvo, a od žena samo Merjem bint Imran i Asija, žena Firavnova; vrijednost je Aiše u odnosu na ostale žene kao vrijednost popare u odnosu na ostalu hranu.”[1]

٥٤١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجَمَلِيِّ عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلاَّ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَآسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَفَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

5419. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Ebu-Tuvale, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Vrijednost je Aiše u odnosu na ostale žene kao vrijednost popare u odnosu na ostalu hranu.”

٥٤١٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي طُوَالَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

5420. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, koji je čuo Ebu-Hatima Eshela b. Hatima da mu je kazivao Ibn-Avn, prenoseći od Sumame b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
“Ušao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kod njegovog sluge krojača, i on (sluga) je stavio pred njega posudu u kojoj je bila popara, pa se okrenuo svome poslu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sabirao je tikvice. Ja sam ih kupio i stavljao pred njega, i od tada nisam prestajao voljeti tikvice.”

٥٤٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا حَاتِمٍ الأَشْهَلَ بْنَ حَاتِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى غُلاَمٍ لَهُ خَيَّاطٍ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ قَصْعَةً فِيهَا ثَرِيدٌ قَالَ وَأَقْبَلَ عَلَى عَمَلِهِ قَالَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ قَالَ فَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُهُ فَأَضَعُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ فَمَا زِلْتُ بَعْدُ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ .

1 Ibn-Esir veli: “Ne misli se u hadisu na samu poparu, već na hranu sastavljenu od popare i mesa zajedno. Iz hadisa se da zaključiti da je Aiša vrednija od Fatime.” Ajni veli: “Smatram da je Fatima vrednija jer je ona dio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a njegovu dijelu ništa nije ravno.” (*Umdetul-kari,* 21/54)

## OŠURENA PA ISPEČENA OVCA, PLEĆKA I POREBRICA

## بَاب شَاةٍ مَسْمُوطَةٍ وَالْكَتِفِ وَالْجَنْبِ

5421. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, prenoseći od Katade da je rekao: "Dolazili smo kod Enesa, a njegov bi pekar stajao i rekao: 'Jedite, ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio somun sve do svoje smrti, niti je ikada svojim očima vidio ošurenu pa ispečenu ovcu.'"

٥٤٢١. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ قَالَ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَخَبَّازُهُ قَائِمٌ قَالَ كُلُوا فَمَا أَعْلَمُ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَغِيفًا مُرَقَّقًا حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَلاَ رَأَى شَاةً سَمِيطًا بِعَيْنِهِ قَطُّ.

5422. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Dža'fera b. Amra b. Umejje Damrija da je njegov otac rekao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako odsijeca meso s ovčije plećke i jede ga. Potom je pozvan na namaz. Ustao je, ostavio nož i klanjao, a nije se abdestio (obnovio abdest)."

٥٤٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا فَدُعِيَ إِلَى الصَّلاَةِ فَقَامَ فَطَرَحَ السِّكِّينَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

## O TOME ŠTA SU OD HRANE, MESA I DRUGOG ČASNI PRETHODNICI (SELEF) ČUVALI (USKLADIŠTAVALI) U SVOJIM KUĆAMA I NA PUTOVANJIMA

## بَاب مَا كَانَ السَّلَفُ يَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِهِمْ وَأَسْفَارِهِمْ مِنَ الطَّعَامِ وَاللَّحْمِ وَغَيْرِهِ

Aiša i Esma, radijallahu anhuma, vele:
"Spremile smo Vjerovjesniku i Ebu-Bekru sofru."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَأَسْمَاءُ صَنَعْنَا لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ سُفْرَةً.

5423. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa da je njegov otac ispričao:
"Upitao sam Aišu: 'Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se jede kurbansko meso duže od tri dana?' Rekla je: 'Nije to učinio osim u godini u kojoj su ljudi bili gladni, kada je želio da bogati nahrani siromašnoga. Dizali

٥٤٢٣. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ أَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُؤْكَلَ لُحُومُ الْأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلاَثٍ قَالَتْ مَا فَعَلَهُ إِلاَّ فِي عَامٍ جَاعَ النَّاسُ فِيهِ فَأَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ وَإِنْ كُنَّا لَنَرْفَعُ الْكُرَاعَ

smo cjevanice (kurbana) i jeli ih i nakon petnaest dana.' Upitana je: 'Šta vas je nagnalo na to?' Ona se nasmija i reče: 'Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se najela začinjenog pšeničnog hljeba tri dana (uzastopce) sve do njegove smrti.'"[1]
Ibn-Kesir veli: "Ovako nam je pričao Sufjan, a njemu Abdur-Rahman b. Abis."

فَنَأْكُلُهُ بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ قِيلَ مَا اضْطَرَّكُمْ إِلَيْهِ فَضَحِكَتْ قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ بِهَذَا .

5424. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ataa da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Opskrbljivali smo se kurbanskim mesom u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za putovanje u Medinu."[2]
Slijedi ga u predanju i Muhammed (b. Selam), prenoseći od Ibn-Ujejne. Ibn-Džurejdž kaže: "Upitao sam Ataa: 'Je li rekao – do dolaska u Medinu?' 'Ne', odgovorio je."

٥٤٢٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَتَزَوَّدُ لُحُومَ الْهَدْيِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ تَابَعَهُ مُحَمَّدٌ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَقَالَ حَتَّى جِئْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ لاَ .

## HAJS (JELO OD DATULA S MASLOM I GRUŠALINOM)

## بَاب الْحَيْسِ

5425. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, štićenika (mevla) Muttaliba b. Abdullaha b. Hantaba, a on od Enesa b. Malika da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Talhi:
"Potraži mi jednog od vaših dječaka da me služi."
"Ebu-Talha me je poveo", kaže Enes b. Malik, "stavljajući me iza sebe na jahalicu. Služio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad god bi gdje odsjeo; slušah ga kako često izgovara: 'Bože, utječem Ti se od brige i žalosti, nemoći i lijenosti, škrtosti i strašljivosti, tereta duga i nadmoći ljudi!' Služio sam ga sve dok se nismo vratili s Hajbera.

٥٤٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ حَنْطَبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ الْتَمِسْ غُلَامًا مِنْ غِلْمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ يُرْدِفُنِي وَرَاءَهُ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُلَّمَا نَزَلَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ

1 Hadis je spomenut u dijelu *Zakletve i zavjeti* pod brojem 6687.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Džihadu*. Iz hadisa se zaključuje da je dozvoljeno putnicima opskrbiti se za putovanje, a ta opskrba podrazumijeva osiguranje zaliha.

الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ فَلَمْ أَزَلْ أَخْدُمُهُ حَتَّى أَقْبَلْنَا مِنْ خَيْبَرَ وَأَقْبَلَ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ قَدْ حَازَهَا فَكُنْتُ أَرَاهُ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ أَوْ بِكِسَاءٍ ثُمَّ يُرْدِفُهَا وَرَاءَهُ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالاً فَأَكَلُوا وَكَانَ ذَلِكَ بِنَاءَهُ بِهَا ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا بَدَا لَهُ أُحُدٌ قَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا مِثْلَ مَا حَرَّمَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مُدِّهِمْ وَصَاعِهِمْ .

On se, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Safijjom b. Hujej, koju je dobio kao ratni plijen. Gledao sam ga kako pravi jastučić za sjedenje od ogrtača ili neke haljinke iza sebe, a potom je (Safijju) stavlja na jahalicu iza sebe. Kada smo stigli u Sahbu, pripremio je hajs na kožnoj sofri. Zatim me je poslao da pozovem ljude, i oni su jeli. To je bila svadbena svečanost povodom njegovog prvog intimnog sastanka s njom.
Nastavio je potom putovanje, i kada je ugledao Uhud, rekao je: ‘Ovo je brdo koje nas voli i koje mi volimo’, a kad je bio nadomak Medine, reče: ‘Gospodaru, proglašavam haremom[3] područje između njena dva brda kao što je Ibrahim učinio s Mekom! Bože, podari im bereket u onome što mjere muddom i sa‘om!’”[4]

## بَابُ الْأَكْلِ فِي إِنَاءٍ مُفَضَّضٍ

## JEDENJE IZ POSREBRENE POSUDE

٥٤٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى أَنَّهُمْ كَانُوا عِنْدَ حُذَيْفَةَ فَاسْتَسْقَى فَسَقَاهُ مَجُوسِيٌّ فَلَمَّا وَضَعَ الْقَدَحَ فِي يَدِهِ رَمَاهُ بِهِ وَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي نَهَيْتُهُ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلاَ مَرَّتَيْنِ كَأَنَّهُ يَقُولُ لَمْ أَفْعَلْ هَذَا وَلَكِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلاَ الدِّيبَاجَ وَلاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلاَ تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الْآخِرَةِ .

5426. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sejf b. Ebu-Sulejman, prenoseći od Mudžahida, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle da su bili kod Huzejfe, pa je on zatražio vode. Donio mu ju je vatropoklonik.[5] Kada mu je stavio čašu u ruku, on ju je bacio na njega rekavši: “Da mu to nisam već zabranjivao ne jedanput, ili dvaput” kao da je želio reći: “Ne bih to uradio, ali sam čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Ne oblačite svilu niti brokat (svileni), ne pijte iz zlatnih niti srebrenih posuda i ne jedite iz njih jer su one za njih (nevjernike) na dunjaluku, a za nas na ahiretu.’”[6]

3 Područje s posebnim statusom i normama ponašanja u odnosu na druga područja. Takav status ima i harem u Mekki.

4 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Kupoprodaja*. Mudd i sa‘ jesu mjere za težinu kojim su (Arapi) mjerili hranu, pa se na nju upućuje i ovim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima.

5 U hadisu koji prenosi Muslim navodi se da su bili s Huzejfom u Medainu (nekadašnjoj prijestolnici Perzijskog carstva), pa je Huzejfa zatražio vode. Vodu mu je donio poglavar grada u srebrenoj posudi, ali ju je on bacio.

6 Hadis ukazuje na zabranu upotrebe svile i brokata (ljudima) te zabranu pijenja i jedenja iz zlatne i srebrene posude. Zabrana koja je spomenuta u hadisu proizvodi hurmet (*nehj tahrim*) kod većine ranijih pravnika, a među njima i četverice imama. Šafija smatra, prema svome starom mišljenju, da ova zabrana znači pokuđenost

## O HRANI

باب ذِكْرِ الطَّعَامِ

5427. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernik koji uči Kur'an nalik je cedratu: ima lijep miris, a i okus mu je lijep; vjernik koji ne uči Kur'an nalik je hurmi: nema mirisa, ali ima sladak okus. Primjer je licemjera (munafika) koji uči Kur'an kao primjer bosiljka: ima lijep miris, a okus mu je gorak; licemjer (munafik) koji ne uči Kur'an nalik je gorkoj tikvici: nema mirisa, a okus joj je gorak."[1]

٥٤٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الأُتْرُجَّةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ لاَ رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ .

5428. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, prenoseći od Abdullaha b. Abdur-Rahmana, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vrijednost je Aiše u odnosu na ostale žene kao vrijednost popare u odnosu na ostalu hranu."

٥٤٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

5429. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Malik, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Putovanje je djelić patnje: uskraćuje nekome od vas san i hranu. I kada neko od vas ostvari cilj svoga putovanja (ono radi čega je putovao), neka požuri svojoj porodici."[2]

٥٤٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ نَوْمَهُ وَطَعَامَهُ فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ مِنْ وَجْهِهِ فَلْيُعَجِّلْ إِلَى أَهْلِهِ .

(*kerahetu tenzih*). (*Umdetul-kari*, 21/60)

1 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Vrijednosti Kur'ana*. Smisao navođenja ovog hadisa ovdje jest ukazivanje na dozvolu lijepe i ukusne hrane, što se razumije iz poređenja vjernika s voćem koje ima lijep okus. Ibn-Bettal veli: "Časni prethodnici (selef) smatrali su pokuđenim odavanje uživanju u lijepim i ukusnim jelima iz bojazni da to ne preraste u naviku bez koje bi se duša teško strpjela." (*Fethul-bari,* 9/466)

2 Hadis ukazuje na to da je hrana neophodna čovjeku na dunjaluku kako bi održavao svoje tijelo i ojačao ga za činjenje ibadeta Allahu. On je stvorio čovjeka prirodno sklonog za hranu kako bi on (čovjek) održao svoj život. Međutim, vjernik uzima od toga u mjeri u kojoj daje prednost ahiretu nad dunjalukom.
Hadis ukazuje i na to da čovjek ne treba bez potrebe poduzimati putovanje, niti ga odugovlačiti bez potrebe, već se treba vratiti kući čim ispuni potrebu zbog koje je poduzeo putovanje.

## PRISMAKA

## بَاب الأُدْمِ

5430. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Rebija da je Kasim b. Muhammed rekao:
"Za Beriru su vezana tri sunneta (propisa). Aiša ju je željela otkupiti i osloboditi, pa su njeni vlasnici rekli: '... a da nama pripadne patronat nad njom.' Spomenula je to Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Ako hoćeš, prihvati taj uvjet, jer patronat pripada onome ko oslobodi (roba).' Oslobođena je", kaže, "i dato joj je pravo izbora: da ostane u braku sa svojim mužem, ako to želi, ili da ga napusti, ako hoće. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog je dana ušao u Aišinu sobu, a na vatri je vrio ćup. Zatražio je hranu, pa mu je donesen hljeb i prismaka iz kuće, te on reče: 'Zar to nisam vidio meso?'
'Dakako, Allahov Poslaniče', rekoše mu, 'ali je to meso dato Beriri kao sadaka, a ona nam ga je poklonila.'
'Ono je sadaka za nju, a za nas je to poklon', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem"[3]

٥٤٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ يَقُولُ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلَاثُ سُنَنٍ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أَنْ تَشْتَرِيَهَا فَتُعْتِقَهَا فَقَالَ أَهْلُهَا وَلَنَا الْوَلَاءُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَوْ شِئْتِ شَرَطْتِيهِ لَهُمْ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَ وَأُعْتِقَتْ فَخُيِّرَتْ فِي أَنْ تَقِرَّ تَحْتَ زَوْجِهَا أَوْ تُفَارِقَهُ وَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمًا بَيْتَ عَائِشَةَ وَعَلَى النَّارِ بُرْمَةٌ تَفُورُ فَدَعَا بِالْغَدَاءِ فَأُتِيَ بِخُبْزٍ وَأُدْمٍ مِنْ أُدْمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرَ لَحْمًا قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ وَلَكِنَّهُ لَحْمٌ تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَأَهْدَتْهُ لَنَا فَقَالَ هُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا وَهَدِيَّةٌ لَنَا .

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o braku i razvodu braka, a poznato je da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije primao sadaku (milostinju), ali jeste primao poklone.

## SLATKO (HALVA) I MED

## بَاب الْحَلْوَاءِ وَالْعَسَلِ

5431. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko jelo (halvu) i med."[1]

٥٤٣١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَالْعَسَلَ .

5432. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Šejba, njemu Ibn-Ebu-Fudejk, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, a on od Makburija da je Ebu-Hurejra rekao: "Pratio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bih (makar) napunio stomak[2] onda kada nisam jeo hljeb s kvascem niti nosio svilu (*damast*)[3] niti me je služio sluga ni sluškinja, kada sam stomak priljubljivao uz šljunak (od gladi) i kada sam tražio od čovjeka da mi prouči ajet, a znao sam ga, ne bi li me pozvao kod sebe i nahranio. Najbolji čovjek prema siromašnima bio je Dža'fer b. Ebu-Talib. Vratio bi se s nama i nahranio nas onim što bi se zateklo u njegovoj kući; čak bi nam iznosio i mješinu za med u kojoj nema ništa, pa bismo je mi rasporili i lizali ono što je preostalo u njoj."[4]

٥٤٣٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ شَيْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي الْفُدَيْكِ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كُنْتُ أَلْزَمُ النَّبِيَّ ﷺ لِشِبَعِ بَطْنِي حِينَ لاَ آكُلُ الْخَمِيرَ وَلاَ أَلْبَسُ الْحَرِيرَ وَلاَ يَخْدُمُنِي فُلاَنٌ وَلاَ فُلاَنَةُ وَأُلْصِقُ بَطْنِي بِالْحَصْبَاءِ وَأَسْتَقْرِئُ الرَّجُلَ الآيَةَ وَهِيَ مَعِي كَيْ يَنْقَلِبَ بِي فَيُطْعِمَنِي وَخَيْرُ النَّاسِ لِلْمَسَاكِينِ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَنْقَلِبُ بِنَا فَيُطْعِمُنَا مَا كَانَ فِي بَيْتِهِ حَتَّى إِنْ كَانَ لَيُخْرِجُ إِلَيْنَا الْعُكَّةَ لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ فَنَشْتَقُّهَا فَنَلْعَقُ مَا فِيهَا .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o razvodu braka. Hadis ukazuje na dozvolu jedenja različitih vrsta hrane. Neki su to držali pokuđenim, i nisu dozvoljavali jedenje slatkih jela osim onoga što je prirodno slatko, kao što su hurme, med i sl. Hadis opovrgava takvo mišljenje. Hattabi veli: "To što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio slatko i med ne znači preveliku želju i žudnju za tom vrstom hrane, već da je to jeo, kada bi mu bilo ponuđeno, tako da se razumije da mu se to dopada." (*Umdetul-kari*, 21/62)

2 U ovom se predanju navodi: "... *li šebe'i batni*" (radi punog stomaka), a u predanju Kušmihenija stoji: "... *bi šebe'i batni*" (zbog punog stomaka). Ebu-Hurejre je bio zadovoljan; samo neka nije gladan.

3 U ovom se predanju spominje: "... *ve la elbesul-harir*" (niti sam nosio svilu), a u nekim se drugim spominje: "... *ve la elbesul-habir*" (niti sam nosio šarenu i novu odjeću). Ijad daje prednost drugoj verziji jer kontekst sugerira da je Ebu-Hurejra radio sve to nakon što to nije bio radio, a on nije nosio svilenu odjeću, koja je zabranjena muškarcima, ni prije ni poslije, za razliku od jedenja hljeba napravljenog s kvascem i oblačenja nove i ukrašene odjeće, jer je to počeo činiti nakon što to ranije nije bio radio. (*Fethul-bari*, 9/469)

4 Ibn-Sa'd i Ibn-Madža bilježe hadis u kojem Ebu-Hurejra kaže o sebi: "Odrastao sam kao jetim (siroče), učinio hidžru (preseljenje) kao miskin (siromašan) i bio najamnik kod Busre b. Gazvana." (Ovaj hadis Albani ocjenjuje kao slab). Hadis koji je ovdje spomenut ukazuje na dozvolu i nepokuđenost jedenja lijepih i slatkih jela, nošenja lijepe i ukrašene odjeće te na vrijednost poklanjanja pažnje siromasima, u čemu se posebno isticao Dža'fer b. Ebu-Talib, radijallahu anhu.

## TIKVICE

5433. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ezher b. Sa‘d, prenoseći od Ibn-Avna, on od Sumame b. Enesa, a ovaj od Enesa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod svoga oslobođenog roba (*mevla*) krojača, pa su mu donesene tikvice i on ih je jeo."Nisam prestajao voljeti ih", kaže Enes, "otkada sam vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih jede."

بَاب الدُّبَّاءِ

٥٤٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَتَى مَوْلًى لَهُ خَيَّاطًا فَأُتِيَ بِدُبَّاءٍ فَجَعَلَ يَأْكُلُهُ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّهُ مُنْذُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُهُ .

## O ČOVJEKU KOJI SE OBAVEZUJE I OPTEREĆUJE PRIPREMAJUĆI SVOJOJ BRAĆI HRANU

5434. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila da je Ebu-Mes‘ud Ensari rekao:
"Među ensarijama bio je čovjek po imenu Ebu-Šu‘ajb, koji je imao slugu mesara. Jednom mu je rekao: 'Pripremi mi hranu na koju ću pozvati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao jednog od peterice.' Pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao jednog (petog) od peterice. S njima je došao još jedan čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče domaćinu: 'Pozvao si nas petericu, a ovaj je čovjek došao s nama, pa ako hoćeš, dozvoli i njemu, a ako hoćeš, ostavi ga.' 'Svakako, dozvoljavam mu', reče domaćin."[5]

بَاب الرَّجُلِ يَتَكَلَّفُ الطَّعَامَ لِإِخْوَانِهِ

٥٤٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ كَانَ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ وَكَانَ لَهُ غُلَامٌ لَحَّامٌ فَقَالَ اصْنَعْ لِي طَعَامًا أَدْعُو رَسُولَ اللهِ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَدَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّكَ دَعَوْتَنَا خَامِسَ خَمْسَةٍ وَهَذَا رَجُلٌ قَدْ تَبِعَنَا فَإِنْ شِئْتَ أَذِنْتَ لَهُ وَإِنْ شِئْتَ تَرَكْتَهُ قَالَ بَلْ أَذِنْتُ لَهُ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ ابْنَ إِسْمَاعِيلَ يَقُولُ إِذَا كَانَ الْقَوْمُ عَلَى الْمَائِدَةِ لَيْسَ لَهُمْ أَنْ يُنَاوِلُوا مِنْ مَائِدَةٍ إِلَى مَائِدَةٍ أُخْرَى وَلَكِنْ يُنَاوِلُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فِي تِلْكَ الْمَائِدَةِ أَوْ يَدَعُ .

---

5 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Kupoprodaja*. Obavezivanje i opterećivanje izvodi se iz činjenice da je čovjek pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u grupi od pet ljudi. Preciziranjem i ograničavanjem broja on se na neki način opteretio. Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je stjecanje zarade mesarskim poslom;
– šerijatskopravno, utemeljeno je ugošćivanje i učinjeno pohvalnim u slučaju potrebe;
– onaj koji spremi hranu drugome ima izbor: ili da mu je pošalje ili da ga pozove sebi;
– pohvalno je da čovjek, kada pozove nekoga na gozbu, pozove još koga od njegovih prisnih prijatelja;
– pohvalno je da se imam i uglednik odazovu pozivu, ali i osobe koje su na nižem društvenom stupnju. Hadis sadrži i druge korisne upute i propise u vezi s ugošćavanjem. Vidi opširnije u: *Fethul-bari*, 9/471-472.

## O ONOME KOJI POZOVE ČOVJEKA NA HRANU, A ZAPOČNE SE BAVITI SVOJIM POSLOM

## بَاب مَنْ أَضَافَ رَجُلًا إِلَى طَعَامٍ وَأَقْبَلَ هُوَ عَلَى عَمَلِهِ

5435. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, njemu Nadr, prenoseći od Ibn-Avna, a on od Sumame b. Abdullaha b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Bio sam dječak (sluga) i išao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Jednom je ušao kod svoga sluge krojača, i on mu je donio čanak s hranom u kojoj su se nalazile tikvice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sabirao je tikvice. Kada sam to primijetio", kaže (Enes), "počeo sam ih sabirati i stavljati pred njega, a sluga je otišao za svojim poslom. Nakon što sam vidio šta je činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", veli Enes, "ne prestajem voljeti tikvice."[1]

٥٤٣٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ النَّضْرَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ غُلَامًا أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى غُلَامٍ لَهُ خَيَّاطٍ فَأَتَاهُ بِقَصْعَةٍ فِيهَا طَعَامٌ وَعَلَيْهِ دُبَّاءٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ قَالَ فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ جَعَلْتُ أَجْمَعُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ فَأَقْبَلَ الْغُلَامُ عَلَى عَمَلِهِ قَالَ أَنَسٌ لَا أَزَالُ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ بَعْدَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَنَعَ مَا صَنَعَ .

## SOS

## بَاب الْمَرَقِ

5436. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo od Enesa b. Malika kako je krojač pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na hranu koju je spremio. Kaže (Enes):
"Krenuo sam s njim. Servirao je (krojač) ječmeni hljeb i sos u kome su bile tikvice i suho meso. Pimijetio sam da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sabira tikvice po čanku, i otada ne prestajem voljeti tikvice."

٥٤٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَنَّ خَيَّاطًا دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ فَذَهَبْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَّبَ خُبْزَ شَعِيرٍ وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوَالَيِ الْقَصْعَةِ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ بَعْدَ يَوْمِئِذٍ .

1 Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno domaćinu da ne jede s gostom, ali je primjerenije da jede s njim, kako se gost ne bi ustručavao prilikom jela.

## SUHO MESO (PASTRMA)

## بَاب الْقَدِيدِ

5437. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Malik b. Enes, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha da je Enes rekao:
"Vidio sam kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, serviran sos u kojem su bile tikvice i suho meso. Primijetio sam da on sabira tikvice i jede ih."

٥٤٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِمَرَقَةٍ فِيهَا دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ فَرَأَيْتُهُ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ يَأْكُلُهَا .

5438. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Nije to radio osim u godini gladi,[2] želeći da bogati nahrani siromašnoga. Uzimali smo potkoljenice (od kurbanskog mesa) i nakon petnaest dana. Porodica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se najela začinjenog pšeničnog hljeba tri dana uzastopce."

٥٤٣٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا فَعَلَهُ إِلاَّ فِي عَامٍ جَاعَ النَّاسُ أَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ وَإِنْ كُنَّا لَنَرْفَعُ الْكُرَاعَ بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ وَمَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلاَثًا .

## O ONOME KOJI DODA ILI PONUDI NEŠTO SVOME PRIJATELJU (UČESNIKU) ZA SOFROM

## بَاب مَنْ نَاوَلَ أَوْ قَدَّمَ إِلَى صَاحِبِهِ عَلَى الْمَائِدَةِ شَيْئًا

Kaže Buhari da je Ibn-Mubarek rekao: "Ne smeta da jedan drugome dodaju, ali neće dodavati s jedne sofre na drugu."

قَالَ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ لاَ بَأْسَ أَنْ يُنَاوِلَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَلاَ يُنَاوِلُ مِنْ هَذِهِ الْمَائِدَةِ إِلَى مَائِدَةٍ أُخْرَى .

5439. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik rekao:
"Krojač je pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na hranu koju je spremio. Krenuo sam s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Enes, "na taj objed. Servirao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ječmeni hljeb i sos u

٥٤٣٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسٌ فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ فَقَرَّبَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ خُبْزًا

2 Misli se na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, zabranu da se kurbansko meso drži u zalihi duže od tri dana.

kome su se nalazile tikvice i suho meso. Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", veli on, "kako sabira tikvice po sahanu, i otada ih ne prestajem voljeti."[1]
Sumama prenosi od Enesa da je rekao: "... pa sam počeo skupljati ih i stavljati pred njega."

مِنْ شَعِيرٍ وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ قَالَ أَنَسٌ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوْلِ الصَّحْفَةِ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ وَقَالَ ثُمَامَةُ عَنْ أَنَسٍ فَجَعَلْتُ أَجْمَعُ الدُّبَّاءَ بَيْنَ يَدَيْهِ .

## SVJEŽE DATULE S KRASTAVCIMA

## بَاب الرُّطَبِ بِالْقِثَّاءِ

5440. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Dža'fer b. Ebu-Talib, radijallahu anhuma, rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da jede svježe datule s krastavcima."

٥٤٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِثَّاءِ .

## POGLAVLJE

## بَاب

5441. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Abbasa Džurejrija da je Ebu-Usman rekao:
"Bio sam Ebu-Hurejrin gost sedam noći. On, njegova žena i sluga smjenjivali su se tokom noći poslije svake trećine: jedno od njih klanja, a potom budi sljedeće. Čuo sam ga kada je rekao: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ashabima datule. Ja sam dobio sedam datula, od kojih je jedna bila loše vrste.'"

٥٤٤١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبَّاسٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ تَضَيَّفْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ سَبْعًا فَكَانَ هُوَ وَامْرَأَتُهُ وَخَادِمُهُ يَعْتَقِبُونَ اللَّيْلَ أَثْلَاثًا يُصَلِّي هَذَا ثُمَّ يُوقِظُ هَذَا وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَصْحَابِهِ تَمْرًا فَأَصَابَنِي سَبْعُ تَمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ حَشَفَةٌ .

---

1 Ibn-Bettal veli: "Dozvoljeno je da jedan drugome dodaju za istom sofrom jer je ta hrana servirana posebno njima; oni je mogu svu pojesti i smatraju se ortacima u tome, a ranije je spomenuta naredba u hadisu da svako jede ispred sebe. Kada jedan drugome doda nešto što je ispred njega, kao da mu je dao prednost u svome dijelu, pored postojanja ortakluka u njemu. Različit je slučaj kada neko sjedi za drugom sofrom, jer onaj koji sjedi za drugom sofrom nema pravo da uzme ono što mu neko dodaje, iako taj što dodaje ima pravo na ono što je ispred njega, jer nema ortakluka u njemu." (*Fethul-bari*, 9/475)

٥٤٤١. (م) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَنَا تَمْرًا فَأَصَابَنِي مِنْهُ خَمْسٌ أَرْبَعُ تَمَرَاتٍ وَحَشَفَةٌ ثُمَّ رَأَيْتُ الْحَشَفَةَ هِيَ أَشَدُّهُنَّ لِضِرْسِي .

5441. (ponovljen) PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabah, njemu Isma'il b. Zekerijja, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio nam je datule. Meni je dopalo pet datula: četiri dobre i jedna vrlo loše vrste. Poslije sam vidio da je ova loša najtvrđa za moje zube."[2]

## بَاب الرُّطَبِ وَالتَّمْرِ

## SVJEŽE, JOŠ POTPUNO NEDOZRELE DATULE I ZRELE DATULE

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تَسَّاقَطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا) .

Uzvišeni kaže: "Zatresi palmino stablo, prosut će se po tebi datule svježe."[3]

٥٤٤٢. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ حَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ شَبِعْنَا مِنَ الْأَسْوَدَيْنِ التَّمْرِ وَالْمَاءِ .

5442. Muhammed b. Jusuf prenosi od Sufjana, on od Mensura b. Safijje, a ovaj od svoje majke da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a ljudi su se već bili zasitili datula i vode."

2 Ova dva hadisa na prvi pogled izgledaju protivrječno jer se u jednom navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio sedam datula, a u drugom se kaže da ih je podijelio pet. Ibn-Tin veli: "Ili je jedno predanje netačno, ili se to desilo dva puta." Kermani veli: "Nema među njima protivrječnosti, jer specificiranje nekog broja ne poništava veći broj." Ibn-Hadžer veli: "To je sporno, jer ne bi bilo nikakve koristi od njegova spominjanja. Ispravnije je reći: prvo je bilo podijeljeno po pet datula, ali ih je nešto preteklo, pa su onda od tog ostatka podijeljene još po dvije datule. Tako je u jednom predanju spomenuta prva podjela, a u drugom konačna podjela." (*Fethul-bari*, 9/476)

3 Merjem, 25.

5443. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, prenoseći od Ebu-Hazima, ovaj od Ibrahima b. Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ebu-Rebije da je Džabir b. Abdullah rekao: "U Medini je bio jedan židov koji mi je davao predujam do branja mojih datula. Posjedovao sam zemlju kraj puta za Rumu. Datule nisu bile rodile. Prošla je godina dana, i u vrijeme berbe došao mi je židov, a ja ništa od njih nisam bio ubrao. Tražio sam od njega da mi produži rok do sljedeće godine, ali je on to odbijao. O tome je obaviješten i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao svojim ashabima: 'Hajdemo tražiti od židova da produži rok Džabiru.' Došli su u moj palmik, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je govoriti židovu, ali je on odgovarao: 'Ebul-Kasime, neću mu odgoditi.' Kada je to čuo, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i počeo kružiti po palmiku. Zatim je ponovo došao, razgovarao s njim, ali je on opet odbio. Ustao sam, donio malo svježih datula i stavio ih pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Jeo je, a zatim upita: 'Gdje ti je koliba, Džabire?' Obavijestio sam ga, a on mi reče: 'Prostri mi u njoj!' Prostro sam mu, i on je ušao i legao. Zatim se probudio, a ja sam mu donio drugi pregršt (svježih datula). Pojeo je malo, a potom ustao i ponovo govorio sa židovom, ali je ovaj opet odbio. Ponovo je otišao u palmik, a onda rekao: 'Džabire, beri i vrati dug!' Ostao je dok je trajalo branje. Ubrao sam koliko mi je bilo potrebno da vratim dug, a nešto je i preostalo. Izišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obradujem, a on reče: 'Svjedočim da sam ja Allahov Poslanik!'"[1]

*Arušun* i *arišun* znače isto, a to je nešto izdignuto, izgrađeno; građevina.

٥٤٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ يَهُودِيٌّ وَكَانَ يُسْلِفُنِي فِي تَمْرِي إِلَى الْجِدَادِ وَكَانَتْ لِجَابِرٍ الْأَرْضُ الَّتِي بِطَرِيقِ رُومَةَ فَجَلَسَتْ فَخَلاَ عَامًا فَجَاءَنِي الْيَهُودِيُّ عِنْدَ الْجَدَادِ وَلَمْ أَجُدَّ مِنْهَا شَيْئًا فَجَعَلْتُ أَسْتَنْظِرُهُ إِلَى قَابِلٍ فَيَأْبَى فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لأَصْحَابِهِ امْشُوا نَسْتَنْظِرْ لِجَابِرٍ مِنَ الْيَهُودِيِّ فَجَاءُونِي فِي نَخْلِي فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يُكَلِّمُ الْيَهُودِيَّ فَيَقُولُ أَبَا الْقَاسِمِ لاَ أُنْظِرُهُ فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ ﷺ قَامَ فَطَافَ فِي النَّخْلِ ثُمَّ جَاءَهُ فَكَلَّمَهُ فَأَبَى فَقُمْتُ فَجِئْتُ بِقَلِيلِ رُطَبٍ فَوَضَعْتُهُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَكَلَ ثُمَّ قَالَ أَيْنَ عَرِيشُكَ يَا جَابِرُ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ افْرُشْ لِي فِيهِ فَفَرَشْتُهُ فَدَخَلَ فَرَقَدَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَجِئْتُهُ بِقَبْضَةٍ أُخْرَى فَأَكَلَ مِنْهَا ثُمَّ قَامَ فَكَلَّمَ الْيَهُودِيَّ فَأَبَى عَلَيْهِ فَقَامَ فِي الرِّطَابِ فِي النَّخْلِ الثَّانِيَةَ ثُمَّ قَالَ يَا جَابِرُ جُدَّ وَاقْضِ فَوَقَفَ فِي الْجَدَادِ فَجَدَدْتُ مِنْهَا مَا قَضَيْتُهُ وَفَضَلَ مِنْهُ فَخَرَجْتُ حَتَّى جِئْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَبَشَّرْتُهُ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ عُرُوشٌ وَعَرِيشٌ بِنَاءٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ( مَعْرُوشَاتٍ ) مَا يُعَرَّشُ مِنَ الْكُرُومِ وَغَيْرِ ذَلِكَ يُقَالُ عُرُوشُهَا أَبْنِيَتُهَا .

1 Događaj o kojem se govori u ovom hadisu predstavlja jednu od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mudžiza. Iz hadisa se zaključuje da je pohvalno dužniku odgoditi vraćanje duga ukoliko on nije u stanju na vrijeme vratiti dug.

Tumačeći riječ *ma'rušat* (u 141. ajetu iz sure El-En'am) Ibn-Abbas je rekao da je to ono na šta se podigne vinova loza i slično.
(U arapskom jeziku) kaže se: *Urušuha*, a znači građevine nečega.

## JEDENJE SRČIKE (S VRHA PALME)

بَاب أَكْلِ الْجُمَّارِ

5444. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, a on od Mudžahida da je Abdullah b. Omer rekao:
"Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su donesene srčike palme, a on reče: 'Postoji drvo koje je blagoslovljeno kao što je blagoslovljen musliman.' Pomislio sam da on misli na palmu, pa sam želio kazati: 'To je palma, Allahov Poslaniče.' Onda sam se osvrnuo i vidio da sam ja jedan od deseterice, i to najmlađi među njima, pa sam odšutio. 'To je palma', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٥٤٤٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جُلُوسٌ إِذَا أُتِيَ بِجُمَّارِ نَخْلَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ لَمَا بَرَكَتُهُ كَبَرَكَةِ الْمُسْلِمِ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَعْنِي النَّخْلَةَ فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ النَّخْلَةُ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ الْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا عَاشِرُ عَشَرَةٍ أَنَا أَحْدَثُهُمْ فَسَكَتُّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ .

## DATULE (ZVANE) ADŽVA

بَاب الْعَجْوَةِ

5445. PRIČAO NAM JE Džumu'a b. Abdullah, njemu Mervan, prenoseći od Hašima b. Hašima, on od Amira b. Sa'da, a ovaj od svoga oca da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko svaki dan ujutro pojede sedam datula (vrste *adžva*) – neće mu taj dan moći naškoditi ni otrov ni sihir."[3]

٥٤٤٥. حَدَّثَنَا جُمْعَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ تَصَبَّحَ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعَ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرُّهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ سُمٌّ وَلاَ سِحْرٌ .

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o znanju te u poglavlju o kupoprodaji.

3 Kada opisuju *adžva-datule*, komentatori hadisa uglavnom kažu one spadaju u najbolje datule, a Ibnul-Kajjim veli da je to plemenita vrsta datula, da su to jedre i čvrste datule, ali istovremenu i jedna od najslađih vrsta datula. Hattabi kaže: "Ova vrsta datula štiti od sihira i otrova zahvaljujući bereketu dove koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio za nju, a ne znači da je ona po svojoj prirodi takva." Nevevi kaže: "Posebno spominjanje medinske adžve i broja sedam spada u stvari koje zna samo Zakonodavac (Šari'). Njegova je mudrost nama nepoznata, pa je dužnost vjerovati u to, kao i u broj namaza te nisabe u zekatu." (*Umdetul-kari,* 21/71)

## SPAJANJE DATULA (PRILIKOM JELA U DRUŠTVU)

5446. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba da je Džebela b. Suhejm rekao:
“Pogodila nas je gladna godina za vrijeme Ibn-Zubejra, pa nas je opskrbio hurmama. Abdullah b. Omer prolazio je pored nas – a mi smo jeli – pa nam je rekao: ‘Nemojte spajati, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio spajanje.’
Potom je dodao: ‘... osim ako čovjek zatraži dozvolu od svoga brata.’”
Šu‘ba veli: “Ovo o dozvoli jesu Ibn-Omerove riječi.”[1]

## بَاب الْقِرَانِ فِي التَّمْرِ

٥٤٤٦ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ قَالَ أَصَابَنَا عَامُ سَنَةٍ مَعَ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَرَزَقَنَا تَمْرًا فَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ يَمُرُّ بِنَا وَنَحْنُ نَأْكُلُ وَيَقُولُ لاَ تُقَارِنُوا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْقِرَانِ ثُمَّ يَقُولُ إِلاَ أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ أَخَاهُ قَالَ شُعْبَةُ الْإِذْنُ مِنْ قَوْلِ ابْنِ عُمَرَ .

## KRASTAVCI

5447. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Dža‘fer rekao:
“Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako jede svježe datule s krastavcima.”[2]

## بَاب الْقِثَّاءِ

٥٤٤٧ . حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ جَعْفَرٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِثَّاءِ .

---

1 Imam Nevevi veli: “Pravnici se spore u pogledu ove zabrane: da li ona znači tahrim ili kerahet. Ispravno je raščlanjenje ovog pitanja. Ako je hrana zajednička za više osoba, spajanje (datula prilikom jela) je haram, osim s njihovom dozvolom; ako hrana pripada drugome, spajanje je haram, a ako hrana pripada jednome od njih i on im dozvoli da jedu, dozvola spajanja uvjetovana je dozvolom vlasnika. Vlasniku je dozvoljeno spajanje, ali je lijepo i poželjno da traži dozvolu od onih koji s njim učestvuju u jelu. Lijepo je da ni domaćin ne spaja (datule prilikom jela) kako bi bio jednak s gostom, osim ako ih (datula) ima mnogo, više nego što im treba. Međutim, općenito uzevši, u islamski način ponašanja prilikom jela spada izbjegavanje svega onoga što ukazuje na proždrljivost i pohlepu, osim u slučaju žurbe radi nekog drugog posla.” Hattabi veli: “Uvjetovanje traženja dozvole u vezi je s njihovim vremenom jer je tada vladala oskudica, a danas, nakon popravljanja materijalnog stanja, nema potrebe za traženjem dozvole.” Nevevi odgovara na takvu tvrdnju riječima: “Ispravno je raščlaniti pitanje, jer se uzima u obzir općenitost izraza, a ne posebnost povoda.” (*Fethul-bari*, 9/484)

2 Nevevi veli: “Hadis ukazuje na dozvolu jedenja dviju vrsta voća i druge hrane u isto vrijeme.” (*Fethul-bari*, 9/70)

## BLAGOSLOV PALME

## باب بركة النخل

5448. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Muhammed b. Talha, prenoseći od Zubejda, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Među drvećem ima drvo koje je poput muslimana, a to je palma."

٥٤٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةً تَكُونُ مِثْلَ الْمُسْلِمِ وَهِيَ النَّخْلَةُ .

## SPAJANJE DVIJU VRSTA ILI DVAJU OKUSA U ISTO VRIJEME

## باب جمع اللونين أو الطعامين بمرة

5449. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da, a on od svoga oca da je Abdullah b. Dža'fer, radijallahu anhuma, rekao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako jede svježe datule s krastavcima."

٥٤٤٩. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِثَّاءِ .

## O ONOME KOJI UVEDE GOSTE DESET PO DESET I SJEDENJU ZA SOFROM (HRANOM) DESET PO DESET

## باب من أدخل الضيفان عشرة عشرة والجلوس على الطعام عشرة عشرة

5450. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Dža'da Ebu-Usmana, a on od Enesa i od Hišama, ovaj od Muhammeda, on od Enesa i od Sinana Ebu-Rebije, a ovaj od Enesa da je Umm-Sulejm, njegova majka, uzela pregršt (mudd) ječma, samljela ga nakrupno, napravila od njega brašnenu kašu i iscijedila mješinu za maslo koja je bila kod nje. "Zatim me", kaže, "poslala do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Došao sam kod njega i našao ga u društvu s njegovim ashabima, pa sam ga pozvao.
'I ovi što su sa mnom', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Vratio sam se i rekao:

٥٤٥٠. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَنَسٍ ح وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ سِنَانٍ أَبِي رَبِيعَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ أُمَّهُ عَمَدَتْ إِلَى مُدٍّ مِنْ شَعِيرٍ جَشَّتْهُ وَجَعَلَتْ مِنْهُ خَطِيفَةً وَعَصَرَتْ عُكَّةً عِنْدَهَا ثُمَّ بَعَثَتْنِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ فَدَعَوْتُهُ قَالَ وَمَنْ مَعِي فَجِئْتُ فَقُلْتُ إِنَّهُ يَقُولُ وَمَنْ مَعِي فَخَرَجَ إِلَيْهِ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ

يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا هُوَ شَيْءٌ صَنَعَتْهُ أُمُّ سُلَيْمٍ فَدَخَلَ فَجِيءَ بِهِ وَقَالَ أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً فَدَخَلُوا فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ قَالَ أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً فَدَخَلُوا فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ قَالَ أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً حَتَّى عَدَّ أَرْبَعِينَ ثُمَّ أَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَامَ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ هَلْ نَقَصَ مِنْهَا شَيْءٌ .

'On kaže: 'I ovi što su sa mnom'."
Ebu-Talha izišao je pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, to je nešto što je pripremila Umm-Sulejm.' Ušao je i donio to rekavši: 'Uvedi kod mene desetericu!' Ušli su i jeli sve dok se nisu najeli. Zatim je ponovo rekao: 'Uvedi mi desetericu!' Ušli su i jeli sve dok se nisu zasitili, a on opet reče: 'Uvedi mi desetericu!' Tako je izbrojio četrdeset. Potom je jeo i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ustao. Ja sam otišao pogledati je li se išta umanjila (količina spremljene hrane)."[1]

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الثُّومِ وَالْبُقُولِ

## LUK I POVRĆE KOJE JE POKUĐENO (ZA JELO)

فِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O tome postoji hadis koji prenosi Ibn-Omer od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٤٥١ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ قِيلَ لأَنَسٍ مَا سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي الثُّومِ فَقَالَ مَنْ أَكَلَ فَلاَ يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا .

5451. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza da je Enesu rečeno:
"Šta si čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o bijelom luku?"
"Ko ga pojede neka se ne približava našem mesdžidu", odgovori on.[2]

٥٤٥٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا زَعَمَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلاً فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا .

5452. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Safvan Abdullah b. Seid, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ataa kako je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, tvrdio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko pojede bijeli ili crveni luk neka se udalji od nas i od našeg mesdžida."[3]

1 Ibn-Bettal veli: "Zajedničko jedenje hrane (okupljanje uz hranu) jedan je od razloga bereketa." Događaj o kojem govori hadis predstavlja Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mudžizu, jer se četrdeset osoba najelo od jedne pregršti hrane.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *O namazu*. On ukazuje na to da je jedenje bijelog luka isprika i razlog izostanka od klanjanja namaza u džematu, jer njegov neprijatni miris uznemirava ostale klanjače i meleke.

3 Ibn-Hadžer veli: "Ovi hadisi ukazuju na to da je dozvoljeno jesti bijeli i crveni luk te prasu, ali je onome

## PLOD DRVETA ERAK (MISVAK DRVETA)

## بَاب الْكَبَاثِ وَهُوَ ثَمَرُ الْأَرَاكِ

5453. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme da je Džabir b. Abdullah rekao: "Bili smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Merriz-Zahranu i brali plodove 'kebas' (plodovi drveta erak – misvak drveta), pa je on rekao: 'Berite crne (plodove), oni su slađi!' Upitan je: 'Jesi li čuvao ovce?'
'Zar ima ijedan vjerovjesnik, a da ih nije čuvao?', reče on."[4]

٥٤٥٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ نَجْنِي الْكَبَاثَ فَقَالَ عَلَيْكُمْ بِالْأَسْوَدِ مِنْهُ فَإِنَّهُ أَيْطَبُ فَقَالَ أَكُنْتَ تَرْعَى الْغَنَمَ قَالَ نَعَمْ وَهَلْ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ رَعَاهَا .

## IZAPIRANJE USTA NAKON JELA

## بَاب الْمَضْمَضَةِ بَعْدَ الطَّعَامِ

5454. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Busejra b. Jesara, a ovaj od Suvejda b. Nu'mana da je rekao:
"Izišli smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i zaputili se ka Hajberu. Kada smo stigli do Sahbe, zatražio je hranu. Donesena mu je samo prekrupa, pa smo to jeli. Zatim je ustao da klanja namaz i izaprao usta, a i mi smo ih izaprali."

٥٤٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَلَمَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ دَعَا بِطَعَامٍ فَمَا أُتِيَ إِلاَّ بِسَوِيقٍ فَأَكَلْنَا فَقَامَ إِلَى الصَّلاَةِ فَتَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا .

5455. Jahja veli: "Čuo sam od Bušejra da je Suvejd rekao: 'Izišli smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i zaputili se ka Hajberu. Kada smo stigli u Sahbu (nadomak Hajbera – veli Jahja), on je zatražio hranu. Donesena mu je samo prekrupa. Izvakali smo je i pojeli. On je potom zatražio vode

٥٤٥٥. قَالَ يَحْيَى سَمِعْتُ بُشَيْرًا يَقُولُ حَدَّثَنَا سُوَيْدٌ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَلَمَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ قَالَ يَحْيَى وَهِيَ مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رَوْحَةٍ دَعَا بِطَعَامٍ فَمَا أُتِيَ إِلاَّ بِسَوِيقٍ فَلُكْنَاهُ فَأَكَلْنَا مَعَهُ ثُمَّ دَعَا

ko ih pojede pokuđeno (*mekruh*) doći u mesdžid." Pravnici dodaju ovome još neke vrste povrća koje imaju neprijatan miris, kao što je rodakva.
Postoje različita mišljenja o stepenu ove pokuđenosti (*keraheta*). Većina pravnika (*džumhur*) smatra da je u pitanju *kerahetu-tenzih*. Zahirijski pravnici tvrde da je u pitanju *kerahetu-tahrim*. (*Fethul-bari,* 9/488)

4 Pitanje upućeno Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, skraćeno je, a njegov je smisao: "Jesi li čuvao ovce, pa znaš koja je vrsta plodova slađa, jer se čoban često nalazi među ovakvim drvećem?" Hadis ukazuje da je dozvoljeno jesti plodove koji nisu ni u čijem vlasništvu.

i izaprao usta, a i mi smo to učinili s njim. Zatim je klanjao s nama akšamski namaz, a nije se abdestio (obnovio abdest).'"
Sufjan veli: "Kao da ga slušaš od Jahjaa."

بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا مَعَهُ ثُمَّ صَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَقَالَ سُفْيَانُ كَأَنَّكَ تَسْمَعُهُ مِنْ يَحْيَى .

## OBLIZIVANJE PRSTIJU PRIJE NEGO ŠTO SE OBRIŠU SALVETOM

## بَاب لَعْقِ الْأَصَابِعِ وَمَصِّهَا قَبْلَ أَنْ تُمْسَحَ بِالْمِنْدِيلِ

5456. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas jede neka ne briše ruku prije nego što je obliže, ili mu je neko obliže."[1]

٥٤٥٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَمْسَحْ يَدَهُ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا .

## MARAMICA (SALVETA)

## بَاب الْمِنْدِيلِ

5457. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, prenoseći od svoga oca, a on od Seida b. Harisa da je ovaj pitao Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, o uzimanju abdesta nakon jedenja onog što je dohvatila vatra (prilikom pečenja), pa je on rekao:
"Ne, u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, takvu smo hranu rijetko nalazili, a kada bismo je našli, nismo imali salveta, jedino svoje šake, ruke i noge. Potom bismo klanjali, a ne bismo se abdestili (obnovili abdest)."

٥٤٥٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنِ الْوُضُوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ فَقَالَ لاَ قَدْ كُنَّا زَمَانَ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نَجِدُ مِثْلَ ذَلِكَ مِنَ الطَّعَامِ إِلاَّ قَلِيلاً فَإِذَا نَحْنُ وَجَدْنَاهُ لَمْ يَكُنْ لَنَا مَنَادِيلُ إِلاَّ أَكُفَّنَا وَسَوَاعِدَنَا وَأَقْدَامَنَا ثُمَّ نُصَلِّي وَلاَ نَتَوَضَّأُ .

1 Imam Ajni veli: "Oblizivanje prstiju je pohvalno (*mustehab*) radi čišćenja ruke i odbacivanja oholosti i umišljenosti. Sama naredba ovdje znači preporuku (*nedb*), a po zahirijskim pravnicima znači obavezu (vudžub)." Hattabi veli: "Neki ljudi smatraju da je oblizivanje prstiju neprimjereno, jer su raskoš i izobilje izopačili njihove umove, a prezasićenost promijenila njihove prirode. Oni tvrde da je oblizivanje prstiju ogavno i odurno djelo. Zar ne znaju da je to što se nalazi na njihovim prstima samo dio onoga što su jeli?! To izbjegava samo onaj koji je ohol i razmažen i koji ostavlja sunnet." Mudrost i smisao ovog čina naznačena je u hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, a bilježi ga Tirmizi, u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas jede, neka obliže svoje prste, jer on ne zna u kojem je dijelu hrane bereket." (*Umdetul-kari*, 21/76) U hadisu koji bilježi Muslim navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo s tri prsta, pa kada bi završio, oblizao bi ih.

## O TOME ŠTA SE KAŽE KADA SE ZAVRŠI JELO

بَاب مَا يَقُولُ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ

5458. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Sevra, on od Halida b. Ma'dana, a ovaj od Ebu-Umame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi podigao svoju sofru (završio objed) govorio: "Hvala Allahu neizmjerno, iskreno i blagoslovljeno! Neka ova Tvoja blagodat ne prestane, i neka ne bude naša posljednja hrana, jer nam je ona, Gospodaru naš, potrebna!"

٥٤٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُوَدَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا .

5459. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Sevr b. Jezid, prenoseći od Halida b. Ma'dana, a on od Ebu-Umame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi završio objed – a jednom je rekao: kada bi podigao sofru – govorio:
"Hvala Allahu, koji nas je nahranio i napojio ne posljednji put i ne bez zahvalnosti Njemu!" Jednom je rekao: "Hvala Allahu, Gospodaru našem! Neka ova Tvoja blagodat ne prestane i neka ne bude naša posljednja hrana, jer nam je ona, Gospodaru naš, potrebna!"[2]

٥٤٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ وَقَالَ مَرَّةً إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مَكْفُورٍ وَقَالَ مَرَّةً الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّنَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُوَدَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنًى رَبَّنَا .

## OBJEDOVANJE SA SLUGOM

بَاب الْأَكْلِ مَعَ الْخَادِمِ

5460. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada nekome od vas njegov sluga donese hranu, ako ga ne pozovete da sjedne s vama, dajte mu zalogaj ili dva, jer je on trpio njenu vrelinu i pripremao je."[3]

٥٤٦٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدٍ هُوَ ابْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ أَوْ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ فَإِنَّهُ وَلِيَ حَرَّهُ وَعِلَاجَهُ .

2 Komentatori hadisa poprilično se razilaze u tumačenju značenja riječi u dovi koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio nakon jela. Ovaj je prijevod uglavnom usklađen sa značenjem koje je odabrao imam Ajni u svom komentaru Buharijevog *Sahiha*. (*Umdetul-kari,* 21/78)

3 Pravnici se spore o ovoj zapovijedi. Ajni veli: "Zapovijed ima smisao preporuke." Šafija kaže: "Ona za nas

## ONAJ KOJI JEDE I ZAHVALI (ALLAHU) IMA NAGRADU KAO I STRPLJIVI POSTAČ[1]

## بَاب الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ مِثْلُ الصَّائِمِ الصَّابِرِ

O ovome Ebu-Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## KADA ČOVJEK BUDE POZVAN NA OBJED (HRANU) PA KAŽE: "I OVAJ JE SA MNOM."

## بَاب الرَّجُلِ يُدْعَى إِلَى طَعَامٍ فَيَقُولُ وَهَذَا مَعِي

Enes veli: "Kada uđeš kod muslimana u koga (tj. u njegovu vjeru i imetak) ne postoji sumnja, jedi njegovu hranu i pij njegovo piće."

وَقَالَ أَنَسٌ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى مُسْلِمٍ لاَ يُتَّهَمُ فَكُلْ مِنْ طَعَامِهِ وَاشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِ .

5461. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, a on od Šekika da je Ebu-Mes'ud Ensari rekao:
"Među ensarijama bio je neki čovjek koji je imao roba mesara i koga su zvali Ebu-Šu'ajb. Došao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio sa ashabima; uočio je glad na njegovu licu i otišao kod svoga roba mesara te mu rekao: 'Spremi mi hranu dovoljnu za petericu, možda ću među njima pozvati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.' Spremio mu je nešto hrane, a zatim je (Ebu-Šu'ajb) došao kod njega (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) i pozvao ga. Za njima je krenuo neki čovjek, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu-Šu'ajbe, čovjek ide za nama: ako hoćeš, možeš mu dozvoliti, a ako hoćeš, možeš ga ostaviti.' 'Dozvoljavam mu', reče (Ebu-Šu'ajb)."[2]

٥٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُكْنَى أَبَا شُعَيْبٍ وَكَانَ لَهُ غُلاَمٌ لَحَّامٌ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ فَعَرَفَ الْجُوعَ فِي وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ فَذَهَبَ إِلَى غُلاَمِهِ اللَّحَّامِ فَقَالَ اصْنَعْ لِي طَعَامًا يَكْفِي خَمْسَةً لَعَلِّي أَدْعُو النَّبِيَّ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَصَنَعَ لَهُ طُعَيِّمًا ثُمَّ أَتَاهُ فَدَعَاهُ فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا شُعَيْبٍ إِنَّ رَجُلاً تَبِعَنَا فَإِنْ شِئْتَ أَذِنْتَ لَهُ وَإِنْ شِئْتَ تَرَكْتَهُ قَالَ لاَ بَلْ أَذِنْتُ لَهُ .

ima dva značenja: prvo, bolje je pozvati slugu da sjedne s njim, a ako to ne uradi, nije izostavio vadžib, ili ima izbor da ga pozove da sjedne ili da mu da hrane, a moguće je da ovdje zapovijed podrazumijeva dobrovoljnost; drugo, zapovijed ovdje u svakom slučaju ima smisao preporuke." (*Umdetul-kari*, 21/79 i *Fethul-bari*, 9/495)

1 Ovaj je hadis kod Buharija *mu'allek*, bez lanca prenosilaca (seneda). Imam Tirmizi, Ibn- Huzejme i drugi hadiski učenjaci ovaj hadis navode sa potpunim lancem prenosilaca. Imam Tirmizi ga smatra dobrim, a imam Busiri vjerodostojnim.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hrani.

## KADA DOĐE VRIJEME VEČERE, NEKA SE NE ŽURI SA NAMAZOM

بَاب إِذَا حَضَرَ الْعَشَاءُ فَلاَ يَعْجَلْ عَنْ عَشَائِهِ

5462. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija... (A u drugom senedu) Lejs veli da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Dža‘fera b. Amra b. Umejje da je njegov otac Amr b. Umejja vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako siječe meso s ovčije plećke, koju je držao u ruci, pa je pozvan na namaz, i on ju je ostavio, kao i nož kojim je sjekao, a onda ustao i klanjao, a da se nije abdestio (promijenio abdest).

٥٤٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ عَمْرَو بْنَ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فِي يَدِهِ فَدُعِيَ إِلَى الصَّلاَةِ فَأَلْقَاهَا وَالسِّكِّينَ الَّتِي كَانَ يَحْتَزُّ بِهَا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

5463. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ako se stavi večera i prouči ikamet za namaz, prvo večerajte.”
Ejjub prenosi od Nafi‘a, on od Ibn-Omera, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično.

٥٤٦٣. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ وَأُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

5464. Ejjub prenosi od Nafi‘a: da je Ibn-Omer jednom prilikom večerao slušajući imamovo učenje u namazu.

٥٤٦٤. وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ تَعَشَّى مَرَّةً وَهُوَ يَسْمَعُ قِرَاءَةَ الْإِمَامِ .

5465. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ako se prouči ikamet za namaz i postavi večera, prvo večerajte.”
Vuhejb veli: “Jahja b. Seid prenosi od Hišama: ‘Kada se postavi večera...’”[3]

٥٤٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ وَحَضَرَ الْعَشَاءُ فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ قَالَ وُهَيْبٌ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ .

3 Smisao je odlaganja klanjanja namaza za vrijeme nakon večere odstranjivanje iz srca svega onog što bi misao moglo udaljiti od razmišljanja o namazu, kao što je postavljena hrana.

## UZVIŠENI ALLAH KAŽE: "I POŠTO JEDETE, RAZIĐITE SE."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ( فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا )

5466. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, on od Saliha, a ovaj od Ibn-Šihaba da je Enes rekao:
"Ja najbolje poznajem povod objave ajeta o zastiranju (*hidžabu*). Ubejj b. Ka'b pitao me je o njemu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Zejnebom bint Džahš, a bilo je to u Medini, pa je, nakon što je dan poodmakao, pozvao ljude na svadbenu svečanost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjeo, a, nakon što su bili ustali, s njim su sjeli i prisutni. Potom je ustao i krenuo – a i ja sam krenuo s njim – i došao do vrata Aišine sobe. Mislio je da su oni otišli, pa sam se i ja vratio s njim, ali su oni još uvijek sjedili na svojim mjestima. Vratio se, a i ja sam se po drugi put vratio s njim. Kada je došao do Aišine sobe, vratio se, a i ja sam se vratio s njim. Ljudi su već bili ustali. Postavio je između mene i sebe zastor, i objavljen je ajet o zastiranju (*hidžabu*)."

٥٤٦٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَنَسًا قَالَ أَنَا أَعْلَمُ النَّاسِ بِالْحِجَابِ كَانَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يَسْأَلُنِي عَنْهُ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَكَانَ تَزَوَّجَهَا بِالْمَدِينَةِ فَدَعَا النَّاسَ لِلطَّعَامِ بَعْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَلَسَ مَعَهُ رِجَالٌ بَعْدَ مَا قَامَ الْقَوْمُ حَتَّى قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَشَى وَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ مَكَانَهُمْ فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ قَامُوا فَضَرَبَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سِتْرًا وَأُنْزِلَ الْحِجَابُ .

[1] El-Ahzab, 53.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْعَقِيقَةِ

# AKIKA[1]

## DAVANJE IMENA NOVOROĐENČETU ODMAH PO ROĐENJU I TAHNIK[2] PRIJE KLANJA AKIKE

بَاب تَسْمِيَةِ الْمَوْلُودِ غَدَاةَ يُولَدُ لِمَنْ لَمْ يَعُقَّ عَنْهُ وَتَحْنِيكِهِ

5467. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, a on od Ebu-Burde da je Ebu-Musa rekao:
"Kada se moja žena porodila, dijete sam odnio do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On mu je dao ime Ibrahim, učinio tahnik datulom i blagoslovio ga, a potom ga predao meni."[3] (Bilo je to prvo Ebu-Musaovo dijete)

٥٤٦٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي بُرَيْدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وُلِدَ لِي غُلَامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى .

5468. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je dijete da mu učini tahnik, pa se (dijete) pomokrilo, a on je posuo vodu na mjesto gdje je došla mokraća."

٥٤٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَسَلَّمَ بِصَبِيٍّ يُحَنِّكُهُ فَبَالَ عَلَيْهِ فَأَتْبَعَهُ الْمَاءَ .

1 Hattabi veli: "Akika je naziv za ovcu koja se zakolje za novorođenče. Nazvana je tako jer ona prosijeca mjesto na kojem se kolje. Neki kažu da je to ime za kosu koja se obrije s glave novorođenčeta." Ibn-Faris veli: "I ovca koja se kolje i kosa nazivaju se akikom." Imam Šafija veli: "Dvojica pretjeruju kada je u pitanju akika: onaj koji kaže da je to dužnost (vadžib) i onaj koji kaže da je novotarija (bidat)." Većina pravnika smatra da je akika sunnet, a to mišljenje potvrđuju i hadisi u ovom poglavlju.

2 Tahnik je trljanje desni i nepca novorođenčetu sažvakanom hranom. Najpogodnija hrana za to je datula, a ako nje nema, onda med.

3 Iz hadisa se zaključuje:
– treba požuriti s nadijevanjem imena djetetu, i ne treba čekati sedmi dan od njegovog rođenja;
– tahnik dolazi nakon nadijevanja imena.

5469. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Esma bint Ebu-Bekr, koja je u Mekki bila noseća Abdullahom b. Zubejrom, rekla:
"Izišla sam (iz Mekke), a bila sam pred sami porođaj. Došla sam u Medinu i odsjela u Kubau, gdje sam se i porodila. Zatim sam ga (dijete) odnijela Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stavila ga u njegovo krilo. Zatražio je datulu, sažvakao je i puhnuo u njegova usta. Prvo što je ušlo u njegova (Abdullahova) usta bila je pljuvačka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Potom mu je datulom učinio tahnik i proučio dovu blagoslovivši ga. Bilo je to prvo novorođenče koje je rođeno u islamu (nakon Hidžre). Veoma su se obradovali njegovom rođenju, jer im je bilo rečeno: 'Židovi su vas opsihrili, pa vam se neće rađati djeca.'"[1]

٥٤٦٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ قُبَاءً فَوَلَدْتُ بِقُبَاءٍ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمَّ تَفَلَ فِي فِيهِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَنَّكَهُ بِالتَّمْرَةِ ثُمَّ دَعَا لَهُ فَبَرَّكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ فَفَرِحُوا بِهِ فَرَحًا شَدِيدًا لِأَنَّهُمْ قِيلَ لَهُمْ إِنَّ الْيَهُودَ قَدْ سَحَرَتْكُمْ فَلَا يُولَدُ لَكُمْ .

5470. PRIČAO NAM JE Metar b. Fadl, njemu Jezid b. Harun, prenoseći od Abdullaha b. Avna, a on od Enesa b. Sirina da je Enes b. Malik rekao:
"Ebu-Talha imao je dijete koje je bilo bolesno. Otišao je na put i dijete je umrlo. Kada se vratio s puta, pitao je: 'Šta je s mojim sinom?' Umm-Sulejm mu reče: 'Najmirnije što može biti.' Ponudila mu je večeru, i on je večerao, a potom spavao s njom. Kada je završio (spolni odnos), rekla mu je: 'Ukopaj dijete.' Ujutro je Ebu-Talha otišao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tom slučaju, a on reče: 'Jeste li sinoć spavali (imali odnos)?'
'Da', odgovori Talha. Poslanik tada reče: 'Bože, blagoslovi im!' Rodila je sina. Ebu-Talha mi je rekao: 'Čuvaj ga dok ga ne doneseš do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.' Donio ga je do njega, a ona (Umm-Sulejm) poslala je s njim i datula. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi

٥٤٧٠ . حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَوْنٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ ابْنٌ لِأَبِي طَلْحَةَ يَشْتَكِي فَخَرَجَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُبِضَ الصَّبِيُّ فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ مَا فَعَلَ ابْنِي قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ هُوَ أَسْكَنُ مَا كَانَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ الْعَشَاءَ فَتَعَشَّى ثُمَّ أَصَابَ مِنْهَا فَلَمَّا فَرَغَ قَالَتْ وَارُوا الصَّبِيَّ فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبُو طَلْحَةَ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ أَعْرَسْتُمُ اللَّيْلَةَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا فَوَلَدَتْ غُلَامًا قَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ احْفَظْهُ حَتَّى تَأْتِيَ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَى بِهِ النَّبِيَّ ﷺ وَأَرْسَلَتْ مَعَهُ بِتَمَرَاتٍ فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَمَعَهُ شَيْءٌ قَالُوا نَعَمْ تَمَرَاتٌ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ فَمَضَغَهَا ثُمَّ أَخَذَ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O iseljenju (Hidžri) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih drugova u Medinu.*

مِنْ فِيهِ فَجَعَلَهَا فِي فِي الصَّبِيِّ وَحَنَّكَهُ بِهِ وَسَمَّاهُ عَبْدَاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ وَسَاقَ الْحَدِيثَ .

ve sellem, uzeo ga je rekavši: 'Ima li šta s njim?' 'Da, datule', rekoše oni. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ih je, sažvakao, a potom ih izvadio iz svojih usta i stavio ih u dječija usta učinivši tahnik. Dao mu je ime Abdullah."[2]

## بَاب إِمَاطَةِ الْأَذَى عَنِ الصَّبِيِّ فِي الْعَقِيقَةِ

## OTKLANJANJE (NEČISTOĆE, KOSE I) ONOG ŠTO DJETETU SMETA (PRILIKOM AKIKE)

٥٤٧١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةٌ وَقَالَ حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ وَقَتَادَةُ وَهِشَامٌ وَحَبِيبٌ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَاصِمٍ وَهِشَامٍ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ يَزِيدُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ قَوْلَهُ .

5471. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda da je Selman b. Amir rekao: "Muškom djetetu kolje se akika."
Hadždžadž veli: "PRIČAO NAM JE Hammad, njemu Ejjub, Katada, Hišam i Habib, prenoseći od Ibn-Sirina, ovaj od Selmana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
Većina ih veli: "Od Asima i Hišama, oni od Hafse bint Sirin, ona od Rebabe, ova od Selmana b. Amira Dabbija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.."

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o dženazi i zekatu.

5472. KAŽE Asbeg da mu je pričao Ibn-Vehb, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba Sahtijanija, on od Muhammeda b. Sirina, a ovaj od Selmana b. Amira Dabbija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Muškom djetetu treba zaklati akiku, pa prolijte za njega krv (zakoljite akiku) i otklonite ono što mu smeta."
PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Kurejš b. Enes, prenoseći od Habiba b. Šehida da je rekao:
"Naredio mi je Ibn-Sirin da pitam Hasana od koga je čuo hadis o akiki, pa sam ga pitao, a on reče: 'Od Semure b. Džundeba.'"[1]

٥٤٧٢. وَقَالَ أَصْبَغُ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ حَدَّثَنَا سَلْمَانُ بْنُ عَامِرٍ الضَّبِّيُّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةٌ فَأَهْرِيقُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيطُوا عَنْهُ الْأَذَى . حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا قُرَيْشُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ قَالَ أَمَرَنِي ابْنُ سِيرِينَ أَنْ أَسْأَلَ الْحَسَنَ مِمَّنْ سَمِعَ حَدِيثَ الْعَقِيقَةِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ مِنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ .

## PRINOŠENJE ŽRTVE PRI OKOTU DEVE (FER')

بَاب الْفَرَعِ

5473. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema klanja žrtve prilikom okota deve (*fer'*) niti one povodom mjeseca redžeba (atira)."
*El-fer'* je prvi plod (deve) koji su oni (idolopoklonici) žrtvovali svojim idolima, dok je *atira* žrtva koja je prinošena u redžebu.

٥٤٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا فَرَعَ وَلَا عَتِيرَةَ وَالْفَرَعُ أَوَّلُ النِّتَاجِ كَانُوا يَذْبَحُونَهُ لِطَوَاغِيتِهِمْ وَالْعَتِيرَةُ فِي رَجَبٍ .

1 Oslanjajući se na ovaj hadis Hasan i Katada kažu: "Kolje se (akika) za muško dijete, ali ne i za žensko." Većina pravnika smatra da se kolje (akika) i za žensko dijete. Dokaz su im hadisi koji izričito spominju žensko dijete. Autori sunena bilježe i hadis od Ummu-Kereze da je ona pitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o akiki, pa je on rekao: "Za muško dijete dvije ovce, a za žensko jedna, svejedno muška ili ženska ovca bila." Autori sunena također bilježe hadis od Semure da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dječak je zalog svoje akike; kolje se za njega sedmoga dana, brije mu se glava i nadijeva ime." Tirmizi veli: "Hadis je hasen-sahih. Prema njemu postupaju učenjaci. Kažu da je preporučljivo (mustehab) zaklati (akiku) sedmi dan od rođenja djeteta, a ako ne može tada, onda četrnaesti dan, ili dvadest i prvi." Tirmizi bilježi i hadis od Alije b. Ebu-Taliba da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao ovcu za Hasana, rekavši tom prilikom: "Fatima, obrij mu glavu i podijeli sadaku u srebru kolika je težina kose." – "Izvagali smo kosu", kaže Alija, radijallahu anhu, "i bila je teška jedan dirhem ili dio dirhema." Tirmizi veli: "Ovaj je hadis hasen-garib."

## “ATIRA” (ŽRTVA PRINOŠENA U REDŽEBU)

بَاب الْعَتِيرَةِ

5474. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nema klanja žrtve prilikom okota deve (*fer'*) niti one povodom mjeseca redžeba.”
*El-fer'* je prvi plod (deve) koji su oni (idolopoklonici) žrtvovali svojim idolima, dok je *atira* žrtva koja je prinošena u redžebu.[2]

٥٤٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ فَرَعَ وَلاَ عَتِيرَةَ قَالَ وَالْفَرَعُ أَوَّلُ نِتَاجٍ كَانَ يُنْتَجُ لَهُمْ كَانُوا يَذْبَحُونَهُ لِطَوَاغِيَتِهِمْ وَالْعَتِيرَةُ فِي رَجَبٍ .

2 Imam Šafija kaže da ovi hadisi znače kako *fer'* nije obavezan (vadžib), kao ni *atira*. Međutim, ovo tumačenje nije u skladu s hadisom koji bilježi Nesai, a u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *fer'* i *atiru*. Spomenuti su hadisi u obliku negacije, a imaju smisao zabrane. Međutim, ima hadisa iz kojih se razumije da je dozvoljeno klanje *fer'a* i *atire*. Nesai bilježi hadis u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na upit jednog čovjeka o ovim vrstama žrtava, kaže: “Ko hoće neka kolje *atiru*, a ko neće neka to ne čini; ko hoće neka kolje *fer'*, a ko neće neka to ne čini.” Imam Nevevi veli: “Ispravno mišljenje kod nas (šafijskih pravnika) – a to izričito kaže i Šafija – jest da su *fer'* i *atira* preporučljive (*mustehab*).” Kadi Ijad i Hazimi vele da hadis koji zabranjuje to dvoje stavlja van snage hadise koji sadrže dozvolu, te smatraju da je to mišljenje većine pravnika. Ibn-Munzir veli: “Poznato je da nema zabrane nečega osim ukoliko je to ranije činjeno. Nije nam poznato da je ijedan učenjak rekao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *fer'* i *atiru*, a zatim ih dozvolio.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الذَّبَائِحِ وَالصَّيْدِ

# ZAKLANE ŽIVOTINJE I DIVLJAČ (KOJA SE LOVI)[1]

## SPOMINJANJE ALLAHOVOG IMENA

Uzvišeni kaže: "O vjernici, Allah će vas dovoditi u iskušenje pomoću divljači..." – do Njegovih riječi: "... bolna patnja",[2] a također i: "Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam se navesti..." – do Njegovih riječi: "... zato se ne bojte njih, već se Mene bojte."[3]

Ibn-Abbas veli: "*El-ukud* jesu ugovori; oni koji su dozvoljeni, a i oni koji su zabranjeni. *Illa ma jutla alejkum* ('ali ne ono što će vam se navesti') je svinja. *Jedžrimennekum* znači navede,

## بابُ التَّسْمِيَةِ عَلَى الصَّيْدِ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (عَذَابٌ أَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الأَنْعَامِ إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْعُقُودُ الْعُهُودُ مَا أُحِلَّ وَحُرِّمَ (إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) الْخِنْزِيرُ

1 Komentatori hadisa kažu da se ovaj naslov može shvatiti i kao Klanje životinja i lov. Oni kažu da se ovim naslovom misli na propise koji se odnose na zaklane i ulovljene životinje ili se misli na propise klanja i lova.

2 El-Maida, 94. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, Allah će vas dovoditi u iskušenje sa divljači koja će biti nadohvat ruku vaših i kopalja vaših – da bi Allah znao onoga koji Ga se boji kad ga niko ne vidi. A onoga ko i poslije toga nasilje učini, bolna patnja čeka."

3 El-Maida, 1-3. Cijeli prijevod ovih ajeta glasi: "O vi koji vjerujete, ispunjavajte preuzete obaveze! Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam biti spomenuta; dok obrede hadža obavljate, nije vam dozvoljeno da lovite. Uistinu, Allah propisuje što On hoće. O vi koji vjerujete, ne skrnavite Allahove obrede hadža, ni sveti mjeseci, ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene, ni one ljude koji su krenuli ka časnoj Kabi želeći od Gospodara svoga obilje i zadovoljstvo. A kada obrede hadža obavite, onda loviti možete. I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup Mesdžidi-haramu, nikako ne navede da prestupite! Potpomažite se u dobročinstvu i bogobojaznosti, a ne potpomažite se u grijehu i prestupanju; i bojte se Allaha, Allah, doista, strašno kažnjava. Zabranjena vam je strv, i krv, i svinjsko meso, i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime, i koja je udavljena i ubijena; i koja je strmoglavljena, i rogom ubodena, ili od zvijeri načeta – osim ako ste je preklali – i koja je na žtrvenicima žrtvovana, i zabranjuje vam se gatanje strelicama. To je neposluh! Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. A ko god bude primoran, kada hara glad, bez namjere da učini grijeh, pa Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi."

potakne vas; *šeneanu* znači *adavetun* (mržnja); *el-munhanika* je životinja koja je zadavljena i krepala; *el-mevkuze* je štapom smrtno premlaćena i od toga krepala životinja; *el-mutereddijetu* je životinja koja se strmoglavi s litice i krepa, a *en-netiha* ('ono što je rogom ubodeno'), kao što je ovca koja bude probodena rogom, 'ako je nađeš da mrda repom ili okom, zakolji je i jedi'."

(يَجْرِمَنَّكُمْ) يَحْمِلَنَّكُمْ (شَنَآنُ) عَدَاوَةُ (الْمُنْخَنِقَةُ) تُخْنَقُ فَتَمُوتُ (الْمَوْقُوذَةُ) تُضْرَبُ بِالْخَشَبِ يُوقِذُهَا فَتَمُوتُ (وَالْمُتَرَدِّيَةُ) تَتَرَدَّى مِنَ الْجَبَلِ (وَالنَّطِيحَةُ) تُنْطَحُ الشَّاةُ فَمَا أَدْرَكْتَهُ يَتَحَرَّكُ بِذَنَبِهِ أَوْ بِعَيْنِهِ فَاذْبَحْ وَكُلْ .

5475. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, prenoseći od Amira, on od Adija b. Hatima da je rekao:

"Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o divljači koja se lovi pomoću topuza (koji udara pljoštimice, a ne šiljkom), pa je on rekao: 'Što pogodi svojom oštricom – jedi, a što pogodi pljoštimice – to se smatra ubijenim.' Pitao sam ga i o lovu uz pomoć psa, pa je on odgovorio: 'Ono što je uhvatio za tebe jedi, jer je hvatanje (divljači) od strane psa klanje; ako nađeš sa svojim psom ili sa svojim psima drugog psa, i bojiš se da je i on učestvovao u hvatanju, a žrtva je već ubijena – nemoj to jesti, jer si spomenuo Allahovo ime prilikom slanja svoga psa, a nisi to uradio za drugog psa. "[1]

٥٤٧٥ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ قَالَ مَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فَكُلْهُ وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَهُوَ وَقِيذٌ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ فَقَالَ مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فَكُلْ فَإِنَّ أَخْذَ الْكَلْبِ ذَكَاةٌ وَإِنْ وَجَدْتَ مَعَ كَلْبِكَ أَوْ كِلَابِكَ كَلْبًا غَيْرَهُ فَخَشِيتَ أَنْ يَكُونَ أَخَذَهُ مَعَهُ وَقَدْ قَتَلَهُ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا ذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تَذْكُرْهُ عَلَى غَيْرِهِ .

1 Hadis sadrži nekoliko propisa:
– lov je dozvoljen. Kadi Ijad veli: "Lov je dozvoljen onome koji lovi zbog potrebe, zbog zarade i koristi od jela ili prodaje. Lov je radi zabave, bez namjere klanja, zabranjen, jer je to činjenje nereda na zemlji i bespotrebno uništavanje života, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ubijanje životinje, osim zbog ishrane, kao što je zabranio i prekomjeran lov";
– nije dozvoljeno jesti meso životinje ulovljene sredstvom koje ne ubija životinju oštricom, već snagom udarca pljoštimice;
– klanje životinje od strane obučena psa smatra se šerijatski valjanim klanjem. To je mišljenje Ebu-Hanife i Šafija. Pas se smatra dresiranim ako ne jede od ulovljene divljači, i to je neizostavni uvjet (šart) ove dvojice pravnika. Isto misle i imam Ahmed, Ebu-Sevr, Ibn-Munzir i Davud. Malik smatra da to nije uvjet, oslanjajući se na ajet: "Jedite ono što vam one uhvate." (El-Maida, 4) Zastupnici prvog mišljenja odgovaraju da ako (psi) pojedu od ulovljenog, to znači da su ulovili za sebe, a ne za onoga koji ih je poslao. Na to upućuje i hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kome se navodi: "Ako (pas) nešto počne jesti, ne jedi od toga, jer nije ulovio za tebe, već za sebe";
– hadis ukazuje na obavezu spominjanja Allahovog imena (*Bismille*) prilikom lova divljači. Pravnici se spore o tome je li to uvjet za dozvolu jedenja ulovljene divljači ili ne. Ebu-Hanifa, Malik, Sevri i drugi pravnici smatraju da je to dozvoljeno onome koji je izostavi iz zaborava, a haram je onome koji je izostavi namjerno. Šafija smatra da je spominjanje Allahovog imena, u ovom slučaju, sunnet. To je i jedno od mišljenja Malika i Ahmeda. Preferirajuće mišljenje Ahmeda, Ebu-Sevra i grupe pravnika jest da je spominjanje Allahovog

## LOV POMOĆU STRIJELE KOJA UDARI PLJOŠTIMICE

## بَاب صَيْدِ الْمِعْرَاضِ

Ibn-Omer o divljači ubijenoj kuglicom veli: "To je ubijena životinja." Salim, Kasim, Mudžahid, Ibrahim, Ata' i Hasan smatrali su to pokuđenim (mekruh). Hasan je smatrao da je gađanje kuglicom (kuršumom) pokuđeno u naseljenim mjestima, a dozvoljeno u ostalim mjestima.

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ فِي الْمَقْتُولَةِ بِالْبُنْدُقَةِ تِلْكَ الْمَوْقُوذَةُ وَكَرِهَهُ سَالِمٌ وَالْقَاسِمُ وَمُجَاهِدٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَعَطَاءٌ وَالْحَسَنُ وَكَرِهَ الْحَسَنُ رَمْيَ الْبُنْدُقَةِ فِي الْقُرَى وَالْأَمْصَارِ وَلَا يَرَى بَأْسًا فِيمَا سِوَاهُ .

5476. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Sefera, a ovaj od Ša'bija da je Adi b. Hatim, radijallahu anhu, pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o lovu pomoću strijele koja udari pljoštimice, pa je on rekao:
"Ako pogodiš njenom oštricom – jedi, a ako pogodiš pljoštimice, pa je to ubije – to je ubijeno, i ne jedi to!"
Adijj dalje kaže: "Rekao sam: 'Šaljem svoga psa.'
'Ako pošalješ psa i proučiš Bismillu', reče (Poslanik), 'jedi!'
'A ako pas pojede nešto od lova?', upitah.
'Onda ne jedi, jer nije ulovio za tebe već za sebe', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ako pošaljem svoga psa', rekoh opet, 'i s njim nađem drugog psa?'
'Ne jedi to', reče, 'jer si ti proučio Bismillu prilikom slanja svoga psa, a nisi to učinio za drugog psa.'"

٥٤٧٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ إِذَا أَصَبْتَ بِحَدِّهِ فَكُلْ فَإِذَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ فَإِنَّهُ وَقِيذٌ فَلَا تَأْكُلْ فَقُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي قَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَسَمَّيْتَ فَكُلْ قُلْتُ فَإِنْ أَكَلَ قَالَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّهُ لَمْ يُمْسِكْ عَلَيْكَ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ قُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي فَأَجِدُ مَعَهُ كَلْبًا آخَرَ قَالَ لَا تَأْكُلْ فَإِنَّكَ إِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى آخَرَ .

imena obavezno jer je u hadisu spomenuto u obliku uvjeta. Osnovni je propis zabrana jedenja krepane životinje. Ono što je dozvoljeno od toga mora ispunjavati predviđeni uvjet, a to je spominjanje Allahovog imena prilikom slanja životinje pomoću koje se lovi;
– nije dozvoljeno meso životinje u čijem je lovu učestvovao drugi pas, i to onda kada sam krene u lov, ili ako se prilikom njegova slanja ne prouči *Bismilla*;
– hadis ukazuje na dozvolu držanja dresiranih pasa radi lova te na čistoću sura dresiranog lovačkog psa. (*Fethul-bari*, 9/516)

## O ONOME ŠTO PLJOŠTIMICE POGODI STRIJELA

بَاب مَا أَصَابَ الْمِعْرَاضُ بِعَرْضِهِ

5477. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Hemmama b. Harisa da je Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslaniče, mi šaljemo dresirane pse."
Poslanik reče: "Jedi ono što uhvate za tebe."
"I ako ubiju?", reče (Adijj).
"I ako ubiju", odgovori (Poslanik).
"Mi gađamo i strijelom pljoštimice", reče (Adijj).
"Jedi ono što probode oštricom, a ne jedi ono što bude pogođeno pljoštimice", odgovori (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

٥٤٧٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نُرْسِلُ الْكِلَابَ الْمُعَلَّمَةَ قَالَ كُلْ مَا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ قُلْتُ وَإِنْ قَتَلْنَ قَالَ وَإِنْ قَتَلْنَ قُلْتُ وَإِنَّا نَرْمِي بِالْمِعْرَاضِ قَالَ كُلْ مَا خَزَقَ وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَلَا تَأْكُلْ .

## LOV POMOĆU LUKA (I STRIJELE)

بَاب صَيْدِ الْقَوْسِ

Hasan i Ibrahim vele: "Ako (strijela) udari divljač, pa se odvoji prednja ili zadnja noga, ne jedi ono što se odvojilo, a jedi ono što je preostalo."
Ibrahim veli: "Ako je (divljač) pogodiš u vrat ili sredinu tijela, jedi je (cijelu)."
A'meš prenosi od Zejda da je rekao: "Neki čovjek iz Abdullahove porodice imao je dosta teškoća prilikom ulova magarca (divljeg), pa je naredio da ga udare gdje mogu. "Ostavite ono što se odvoji, a ostalo jedite", rekao im je.

وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ إِذَا ضَرَبَ صَيْدًا فَبَانَ مِنْهُ يَدٌ أَوْ رِجْلٌ لَا تَأْكُلُ الَّذِي بَانَ وَكُلْ سَائِرَهُ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِذَا ضَرَبْتَ عُنُقَهُ أَوْ وَسَطَهُ فَكُلْهُ وَقَالَ الْأَعْمَشُ عَنْ زَيْدٍ اسْتَعْصَى عَلَى رَجُلٍ مِنْ آلِ عَبْدِاللهِ حِمَارٌ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَضْرِبُوهُ حَيْثُ تَيَسَّرَ دَعُوا مَا سَقَطَ مِنْهُ وَكُلُوهُ .

5478. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Hajva, prenoseći od Rebija b. Jezida Dimeškija, on od Idrisa, a ovaj od Ebu-Sa'lebe Hušenija da je ispričao:
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, mi živimo u zemlji kitabija, pa možemo li jesti iz njihovih posuda? Živimo također i u lovnim područjima. Ja lovim pomoću luka (i strijele) i svoga psa koji nije dresiran za lov i onog koji je dresiran. Šta mi je od toga ispravno i valjano?'

٥٤٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ قَالَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَفَنَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ وَبِأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَبِكَلْبِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلَّمٍ وَبِكَلْبِي الْمُعَلَّمِ فَمَا يَصْلُحُ لِي قَالَ

أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَلاَ تَأْكُلُوا فِيهَا وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا وَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلَّمِ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ غَيْرِ مُعَلَّمٍ فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْ .

'Što se tiče kitabija, koje si spomenuo', reče (Poslanik), 'ako imate druge posude, ne jedite iz njihovih, a ako nemate drugih, operite ih i jedite iz njih. Ono što uloviš svojim lukom i spomeneš Allahovo ime pri tome (proučiš *Bismillu*) – jedi to; ono što uloviš pomoću svoga dresiranog psa, a spomenuo si Allahovo ime prilikom njegova slanja – jedi; ono što uloviš pomoću svoga nedresiranog psa, ali si uspio preklati žrtvu (prije nego je uginula), jedi.'"[1]

## بَاب الْخَذْفِ وَالْبُنْدُقَةِ

## GAĐANJE KAMENČIĆIMA I KUGLICAMA (IZ PRAĆKE)

٥٤٧٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَاللَّفْظُ لِيَزِيدَ عَنْ كَهْمَسِ ابْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ أَنَّهُ رَأَى رَجُلاً يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ لاَ تَخْذِفْ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَانَ يَكْرَهُ الْخَذْفَ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يُصَادُ بِهِ صَيْدٌ وَلاَ يُنْكَى بِهِ عَدُوٌّ وَلَكِنَّهَا قَدْ تَكْسِرُ السِّنَّ وَتَفْقَأُ الْعَيْنَ ثُمَّ رَآهُ بَعْدَ ذَلِكَ يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَرِهَ الْخَذْفَ وَأَنْتَ تَخْذِفُ لاَ أُكَلِّمُكَ كَذَا وَكَذَا .

5479. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Veki' i Jezid b. Harun (izraz je Jezidov), prenoseći od Kehmesa b. Hasana, a on od Abdullaha b. Burejde da je Abdullah b. Mugaffel vidio čovjeka kako gađa (divljač) kamenčićima, pa mu je rekao: "Ne gađaj kamenčićima, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio gađanje kamenčićima, ili je to prezirao govoreći: 'Ne lovi se time divljač, niti se neprijatelju zadaje veliki udarac, ali se time može slomiti zub ili izbiti oko.'" Zatim ga je ponovo vidio kako gađa (divljač) kamenčićima, pa mu je rekao: "Prenosim ti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on zabranio gađanje (divljači) kamenčićima, ili je to prezirao, a ti to radiš. Neću s tobom pričati toliko i toliko."[2]

1 Imam Nevevi veli: "Posude kitabija o kojima govori hadis Ebu-Sa'lebe jesu one u kojima se kuha svinjsko meso ili iz kojih se pije alkoholno piće." Pravnici smatraju da se to odnosi na posuđe nevjernika, općenito koje nije upotrebljavano za držanje nečistih stvari. Takvo posuđe dozvoljeno je upotrebljavati i bez prethodnog pranja, premda je bolje oprati ga. Moguće je ipak da je njihova upotreba prije pranja svakako pokuđena.
Ovaj hadis ukazuje na nekoliko propisa:
– dozvoljeno je loviti lukom i strijelom ako se prilikom odapinjanja strijele prouči *Bismilla*;
– obavezno je učenje *Bismille* prilikom lova;
– pas koji lovi mora biti dresiran za lov, u protivnom divljač koju ulovi nije dozvoljeno jesti.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je napustiti onoga koji postupa protivno sunnetu i zapostavlja Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor. To ne potpada pod zabranu napuštanja (muslimana) više od tri dana, jer se ona odnosi na onoga koji to čini zbog sebe;
– potrebno je ukloniti nedozvoljeni dio;
– zabranjeno je loviti praćkom, jer ako Zakonodavac zabranjuje da se njome lovi, onda ni gađanje nema

## O ONOME KOJI DRŽI PSA KOJI NIJE LOVAČKI, NITI JE ZA ČUVANJE STOKE

## بَاب مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِكَلْبِ صَيْدٍ أَوْ مَاشِيَةٍ

5480. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa koji nije čuvar stoke niti je vičan lovu – svaki mu se dan umanjuje djelo za dva kirata."

٥٤٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِكَلْبِ مَاشِيَةٍ أَوْ ضَارِيَةٍ نَقَصَ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطَانِ .

5481. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Hanzala b. Ebu-Sufjan, prenoseći od Salima, a on od Abdullaha b. Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa osim onog za lov ili čuvanje stoke – svaki mu se dan umanjuje nagrada za dva kirata."

٥٤٨١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ ابْنُ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَالِمًا يَقُولُ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا إِلاَّ كَلْبًا ضَارِيًا لِصَيْدٍ أَوْ كَلْبَ مَاشِيَةٍ فَإِنَّهُ يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطَانِ .

5482. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa osim onog za čuvanje stoke ili lov – svaki mu dan nagrada bude umanjena za dva kirata."[1]

٥٤٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا إِلاَّ كَلْبَ مَاشِيَةٍ أَوْ ضَارِيًا نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطَانِ .

smisla. Naprotiv, ono izlaže opasnosti od nanošenja štete tuđoj životinji, a o tome postoji zabrana. Međutim, moguće je da onaj koji lovi na taj način stigne zaklati žrtvu prije nego što ona ugine, pa bi tada bilo dozvoljeno jesti to meso. Pravnici se spore u vezi s tom dozvolom. Ibn-Abdus-Selam smatra da nije dozvoljeno jesti takvo meso, dok Nevevi, naprotiv, kategorički smatra da je to dozvoljeno, jer je to jedan od načina lova. Ibn-Hadžer veli: "Ako je pretežnije, u slučaju gađanja, ono što se spominje u hadisu, zabranjeno je jesti takvo meso, u suprotnom, dozvoljeno je, naročito ako je meta toliko daleko da se ne može gađati na drugi način, a, uglavnom, takav udarac neće ubiti životinju." (*Fethul-bari*, 9/523)

1 Ovi hadisi ukazuju na pokuđenost držanja psa, osim onog koji se koristi za čuvanje stoke ili za lov. Već ranije su spomenuti u poglavlju o napoličarstvu.

## KADA PAS POJEDE (NEŠTO OD ULOVA)

O tome se govori u riječima Uzvišenog: "Pitaju te šta im se dozvoljava. Reci: 'Dozvoljavaju vam se lijepa jela i ono što vam ulove životinje koje ste lovu podučili[2] onako kako je Allah vas naučio. Jedite ono što vam one uhvate...'" – do Njegovih riječi: "... brzo sviđa račune."[3]
Ibn-Abbas veli: "Ako pas pojede (nešto od ulova), pokvario ga je. To znači da ga je ulovio za sebe. Allah kaže: '... koje ste lovu podučili onako kako je Allah vas naučio." Stoga se (pas) udara i podučava sve dok ne bude ostavljao (ulov)."
Ibn-Omer smatrao je da je to (jedenje ulova koji je jeo pas) pokuđeno (mekruh).
Ata' veli: "Ako popije krvi, a ne jede – jedi!"

5483. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od Bejana, a on od Ša'bija da je Adijj b. Hatim ispričao:
"Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Mi smo narod koji lovi pomoću ovih pasa', pa je on rekao: 'Kada pošalješ svoje lovu podučene pse i spomeneš Allahovo ime, jedi ono što za tebe ulove i ako ubiju (žrtvu), osim ako pas nije jeo (od žrtve) jer se bojim da ju je tada ulovio za sebe. Ako im se u lovu pridruže drugi psi (koji nisu podučeni lovu), nemoj jesti (ulov).'"

باب إذا أكل الكلب

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ) الصَّوَائِدُ وَالْكَوَاسِبُ (اجْتَرَحُوا) اكْتَسَبُوا (تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (سَرِيعُ الْحِسَابِ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنْ أَكَلَ الْكَلْبُ فَقَدْ أَفْسَدَهُ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَاللهُ يَقُولُ (تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللهُ) فَتُضْرَبُ وَتُعَلَّمُ حَتَّى يَتْرُكَ وَكَرِهَهُ ابْنُ عُمَرَ وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَرِبَ الدَّمَ وَلَمْ يَأْكُلْ فَكُلْ .

٥٤٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ بَيَانٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْتُ إِنَّا قَوْمٌ نَصِيدُ بِهَذِهِ الْكِلَابِ فَقَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كِلَابَكَ الْمُعَلَّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَإِنْ قَتَلْنَ إِلاَّ أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا أَمْسَكَهُ عَلَى نَفْسِهِ وَإِنْ خَالَطَهَا كِلَابٌ مِنْ غَيْرِهَا فَلاَ تَأْكُلْ .

2 Poslije ovih riječi Buhari u izvornom tekstu umeće komentar nekih riječi, pa kaže: "One koje ste lovu podučili (*es-sava'id vel-kevasib*, tj. one životinje koje stječu, tj. love)." Dalje Buhari kaže: "*Idžterehu-iktesebu*", želeći pojasniti kako se riječ *idžtirah* upotrebljava u značenju *iktisab*, tj. stjecanje. Poslije ovog komentara Buhari nastavlja navoditi ajet koji smo naveli bez umetanja ovog komentara usred ajeta.

3 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Pitaju te šta im je dozvoljeno. Reci: 'Dozvoljena su vam se lijepa jela i ono što ulove životinje koje ste lovu podučili, od onoga čime je Allah vas naučio. Jedite ono što vam one uhvate i spomenite Allahovo ime pri tome, i bojte se Allaha, Allah, zaista, brzo sviđa račune.'"

## KADA SE LOVLJENA ŽIVOTINJA ZAGUBI DVA ILI TRI DANA

## بَاب الصَّيْدِ إِذَا غَابَ عَنْهُ يَوْمَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةً

5484. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Sabit b. Jezid, prenoseći od Asima, on od Ša‘bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada pošalješ svoga psa i spomeneš Allahovo ime, pa on ulovi i ubije – jedi! Ako pojede nešto od žrtve – tada nemoj jesti, jer ju je ulovio za sebe. Ako se pomiješa s psima prilikom čijeg slanja nije spomenuto Allahovo ime, pa ulove i ubiju – nemoj jesti, jer ne znaš koji je od njih ubio. Ako odapneš strijelu na životinju, pa je pronađeš nakon dan ili dva, a na njoj bude samo trag tvoje strijele – jedi! Ako padne u vodu, nemoj jesti!"[1]

٥٤٨٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَسَمَّيْتَ فَأَمْسَكَ وَقَتَلَ فَكُلْ وَإِنْ أَكَلَ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَإِذَا خَالَطَ كِلاَبًا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهَا فَأَمْسَكْنَ وَقَتَلْنَ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنَّكَ لاَ تَدْرِي أَيُّهَا قَتَلَ وَإِنْ رَمَيْتَ الصَّيْدَ فَوَجَدْتَهُ بَعْدَ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ لَيْسَ بِهِ إِلاَّ أَثَرُ سَهْمِكَ فَكُلْ وَإِنْ وَقَعَ فِي الْمَاءِ فَلاَ تَأْكُلْ .

5485. Abdul-A‘la prenosi od Davuda, a on od Amira da je Adijj upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Čovjek gađa životinju, pa traga za njom dva-tri dana, a zatim je nađe uginulu, i u njoj svoju strijelu?"
"Neka jede ako hoće", reče (Poslanik).[2]

٥٤٨٥. وَقَالَ عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَدِيٍّ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَرْمِي الصَّيْدَ فَيَقْتَفِرُ أَثَرَهُ الْيَوْمَيْنِ وَالثَّلاَثَةَ ثُمَّ يَجِدُهُ مَيِّتًا وَفِيهِ سَهْمُهُ قَالَ يَأْكُلُ إِنْ شَاءَ .

1 Hadis sadrži nekoliko propisa:
– ako pošalje psa, prouči *Bismillu*, pa pas ulovi, vlasniku je dozvoljeno jesti;
– ako pas pojede nešto od ulova, to nije dozvoljeno jesti;
– ako se s njegovim psom pomiješaju drugi psi prilikom čijeg slanja nije spomenuto Allahovo ime (nije proučena *Bismilla*), pa skupa ulove i ubiju žrtvu, vlasniku nije dozvoljeno jesti to meso jer se ne zna koji je pas ubio žrtvu;
– ako čovjek odapne strijelu i pogođenu životinju nađe nakon dan-dva samo s tragom svoje strijele, može jesti to meso (Ebu-Hanifa smatra da je to mekruh);
– ako pogođena životinja padne u vodu, nije dozvoljeno jesti njeno meso zbog mogućnosti da je nastradala gušenjem u vodi; ako se potvrdi da je strijela smrtno pogodila životinju prije pada u vodu, većina pravnika smatra da je to meso dozvoljeno jesti. Ibn-Vehb prenosi od Malika da je pokuđeno jesti meso takve životinje. (*Umdetul-kari*, 21/101)

2 Muslim navodi hadis sa sličnom sadržinom u kome se kaže: "Jedi ako se nije usmrdjelo." Nevevi veli da se zabrana jedenja (mesa) ako se uščuje, odnosi na pokuđenost (*tenzih*). Ebu-Hanifa kaže: "Ako (lovac) provede neko vrijeme ne slijedeći i ne tražeći pogođenu životinju, njeno meso nije dozvoljeno jesti; ako slijedi njen trag nakon gađanja, pa je nađe uginulu, dozvoljeno je." Šafijski pravnici također vele da je slijeđenje neophodno. (*Fethul-bari*, 9/527)

## KADA ČOVJEK UZ ULOVLJENU ŽIVOTINJU NAĐE DRUGOG PSA

5486. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Sefera, a on od Šabija da je Adijj b. Hatim ispričao:
“Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, ja pošaljem svoga psa i proučim *Bismillu* (spomenem Allahovo ime).’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi: ‘Kada pošalješ svoga psa i spomeneš Allahovo ime, pa ulovi, zatim ubije i jede – nemoj jesti jer je ulovio za sebe.’ Rekao sam: ‘Ako pošaljem svoga psa i nađem s njim drugog psa, a ne znam koji od njih je ulovio?’
‘Nemoj jesti’ reče (Poslanik), ‘jer si proučio *Bismillu* (spomenuo Allahovo ime) kada si poslao svoga psa, a nisi je proučio za drugoga.’ Upitao sam ga potom o lovu pomoću strijele, pa je rekao: ‘Ako pogodiš oštricom – jedi, a ako pogodiš pljoštimice, pa (strijela) ubije – to je ubijeno, i nemoj jesti.’”

## بَاب إِذَا وَجَدَ مَعَ الصَّيْدِ كَلْبًا آخَرَ

٥٤٨٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أُرْسِلُ كَلْبِي وَأُسَمِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَسَمَّيْتَ فَأَخَذَ فَقَتَلَ فَأَكَلَ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ قُلْتُ إِنِّي أُرْسِلُ كَلْبِي أَجِدُ مَعَهُ كَلْبًا آخَرَ لاَ أَدْرِي أَيُّهُمَا أَخَذَهُ فَقَالَ لاَ تَأْكُلْ فَإِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى غَيْرِهِ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ إِذَا أَصَبْتَ بِحَدِّهِ فَكُلْ وَإِذَا أَصَبْتَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ فَإِنَّهُ وَقِيذٌ فَلاَ تَأْكُلْ .

## O LOVU

5487. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Ibn-Fudajl, prenoseći od Bejana, a on od Amira da je Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, rekao:
“Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: ‘Mi smo narod koji lovi pomoću pasa’, pa je rekao: ‘Kada pošalješ svoje pse koji su podučeni lovu i spomeneš Allahovo ime – jedi ono što su ulovili za tebe, osim ako je pas jeo (od žrtve) – tada nemoj jesti, jer se bojim da ju je ulovio za sebe. Ako se s njima (tvojim psima) pomiješa drugi pas, nemoj jesti.’”

## بَاب مَا جَاءَ فِي التَّصَيُّدِ

٥٤٨٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنِي ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ بَيَانٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنَّا قَوْمٌ نَتَصَيَّدُ بِهَذِهِ الْكِلاَبِ فَقَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبَكَ الْمُعَلَّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ إِلاَّ أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَإِنْ خَالَطَهَا كَلْبٌ مِنْ غَيْرِهَا فَلاَ تَأْكُلْ .

5488. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Hajva, prenoseći od Ahmeda b. Ebu-Redžaa, on od Seleme b. Sulejmana, ovaj od Ibn-Mubareka, a on od Hajve b. Šurejha da je čuo od Rebija b. Jezida Dimeškija kako ga je obavijestio Ebu-Idris Aizullah da je Ebu-Sa'leba Hušeni, radijallahu anhu, rekao:

"Došao sam kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, mi živimo u zemlji gdje ima kitabija, jedemo iz njihovih posuda, i u zemlji gdje ima divljači. Ja lovim svojim lukom i uz pomoć svoga psa podučena lovu te onoga koji nije podučen, pa mi reci šta nam je dozvoljeno od toga.'

'Što se tiče onoga što si spomenuo da se nalaziš u zemlji kitabija i da jedeš iz njihovih posuda', reče (Poslanik), 'ako nađete druge mimo njihovih posuda, nemojte jesti iz njih, a ako ne nađete, operite ih i jedite iz njih. A što se tiče onoga što si spomenuo da živiš u zemlji u kojoj se lovi, kada loviš svojim lukom, spomeni Allahovo ime i jedi, kada loviš uz pomoć podučena psa, spomeni Allahovo ime i jedi, a što uloviš uz pomoć nepodučena psa pa stigneš preklati (prije nego što ugine), jedi.'"

٥٤٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيَّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمِ أَهْلِ الْكِتَابِ نَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ وَأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَأَصِيدُ بِكَلْبِي الْمُعَلَّمِ وَالَّذِي لَيْسَ مُعَلَّمًا فَأَخْبِرْنِي مَا الَّذِي يَحِلُّ لَنَا مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكَ بِأَرْضِ قَوْمِ أَهْلِ الْكِتَابِ تَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَ آنِيَتِهِمْ فَلاَ تَأْكُلُوا فِيهَا وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا ثُمَّ كُلُوا فِيهَا وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكَ بِأَرْضِ صَيْدٍ فَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ ثُمَّ كُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلَّمِ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ ثُمَّ كُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الَّذِي لَيْسَ مُعَلَّمًا فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْ .

5489. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, a on od Hišama b. Zejda da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:

"Naišli smo na zeca u Merriz-Zahranu, pa su ga tjerali sve dok se nisu umorili. Onda sam ga ja tjerao dok ga nisam uhvatio. Donio sam ga Ebu-Talhi, a on je poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bok i dva buta i on je to primio."

٥٤٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَنْفَجْنَا أَرْنَبًا بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فَسَعَوْا عَلَيْهَا حَتَّى لَغِبُوا فَسَعَيْتُ عَلَيْهَا حَتَّى أَخَذْتُهَا فَجِئْتُ بِهَا إِلَى أَبِي طَلْحَةَ فَبَعَثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِوَرِكَيْهَا أَوْ فَخِذَيْهَا فَقَبِلَهُ .

5490. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba (*mevla*) Umera b. Ubejdullaha, on od Nafija, oslobođenog roba (*mevla*) Ebu-Katade: da je Ebu-Katada bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je na putu za Mekku izostao s grupom svojih drugova koji su bili u ihramima, ali on nije bio. Ugledao je divljeg magarca, uzjahao na konja i zatražio od drugova da mu dodaju bič, ali su oni odbili. Zatražio je potom da mu dodaju koplje, ali su oni i to odbili. Onda je to uzeo sam, nasrnuo na magarca i ubio ga. Neki su od ashaba Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, jeli to meso, a neki nisu. Kada su stigli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali su ga o tome, pa je rekao: "To je hrana kojom vas je nahranio Allah."

٥٤٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ طَرِيقِ مَكَّةَ تَخَلَّفَ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ مُحْرِمِينَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ فَرَأَى حِمَارًا وَحْشِيًّا فَاسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ ثُمَّ سَأَلَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطًا فَأَبَوْا فَسَأَلَهُمْ رُمْحَهُ فَأَبَوْا فَأَخَذَهُ ثُمَّ شَدَّ عَلَى الْحِمَارِ فَقَتَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبَى بَعْضُهُمْ فَلَمَّا أَدْرَكُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ سَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا هِيَ طُعْمَةٌ أَطْعَمَكُمُوهَا اللهُ .

5491. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Katade slično (prethodno spomenutom), osim što je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:
"Je li kod vas ostalo šta od njegova mesa?"[1]

٥٤٩١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ مِثْلَهُ إِلاَ أَنَّهُ قَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ .

1 Cilj spominjanja ovog poglavlja i hadisa u njemu je ukazivanje na prihvatljivost bavljenja lovom kao izvorom sredstava za život, a također i na dozvolu povremenog lova radi ishrane. Lov je iz razonode i zabave sporan.

## LOV U BRDIMA I PLANINAMA

5492. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Amra, on od Ebu-Nadra, ovaj od Nafija, sluge (mevla) Ebu-Katade, i Ebu-Saliha, sluge (mevla) Tev'eme, da je Ebu-Katada rekao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putu između Mekke i Medine. Oni su bili u ihramu, a ja sam bio slobodan (bez ihrama), jašući na konju. Mnogo sam se peo po brdima, i dok sam jednom tako bio na brdu, vidio sam da ljudi gledaju u nešto. Otišao sam i ja pogledati, kad ono divlji magarac.
'Šta je ovo?', rekoh im.
'Ne znamo', odgovoriše.
'To je divlji magarac', rekoh.
'To je ono što si vidio', odgovoriše. Bio sam zaboravio uzeti svoj bič, pa im rekoh:
'Dodajte mi bič!'
'Nećemo ti pomoći u tome', odgovoriše. Sišao sam s konja, uzeo ga i pojurio za njim. Nije bilo ništa drugo do to (divlji magarac); probo sam ga, došao kod njih i rekao: 'Ustanite i donesite! 'Nećemo ga ni dotaći', rekoše. Onda sam otišao i donio ga do njih. Neki su odbili jesti, a neki su jeli.
'Zatražit ću od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem', rekoh, 'da zastane.' Sustigao sam ga i ispričao mu taj slučaj, pa me on upita: 'Je li ostalo išta od tog mesa?'
'Jeste', odgovorih.
'Jedite', reče on, 'to je hrana kojom vas je Allah nahranio.'"[1]

## بَاب التَّصَيُّدِ عَلَى الْجِبَالِ

٥٤٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ وَأَبِي صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَهُمْ مُحْرِمُونَ وَأَنَا رَجُلٌ حِلٌّ عَلَى فَرَسٍ وَكُنْتُ رَقَّاءً عَلَى الْجِبَالِ فَبَيْنَا أَنَا عَلَى ذَلِكَ إِذْ رَأَيْتُ النَّاسَ مُتَشَوِّفِينَ لِشَيْءٍ فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ فَإِذَا هُوَ حِمَارُ وَحْشٍ فَقُلْتُ لَهُمْ مَا هَذَا قَالُوا لاَ نَدْرِي قُلْتُ هُوَ حِمَارٌ وَحْشِيٌّ فَقَالُوا هُوَ مَا رَأَيْتَ وَكُنْتُ نَسِيتُ سَوْطِي فَقُلْتُ لَهُمْ نَاوِلُونِي سَوْطِي فَقَالُوا لاَ نُعِينُكَ عَلَيْهِ فَنَزَلْتُ فَأَخَذْتُهُ ثُمَّ ضَرَبْتُ فِي أَثَرِهِ فَلَمْ يَكُنْ إِلاَّ ذَاكَ حَتَّى عَقَرْتُهُ فَأَتَيْتُ إِلَيْهِمْ فَقُلْتُ لَهُمْ قُومُوا فَاحْتَمِلُوا قَالُوا لاَ نَمَسُّهُ فَحَمَلْتُهُ حَتَّى جِئْتُهُمْ بِهِ فَأَبَى بَعْضُهُمْ وَأَكَلَ بَعْضُهُمْ فَقُلْتُ لَهُمْ أَنَا أَسْتَوْقِفُ لَكُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَدْرَكْتُهُ فَحَدَّثْتُهُ الْحَدِيثَ فَقَالَ لِي أَبَقِيَ مَعَكُمْ شَيْءٌ مِنْهُ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ كُلُوا فَهُوَ طُعْمٌ أَطْعَمَكُمُوهُ اللَّهُ .

1 Hadis ukazuje na to da osobe u ihramu ne smiju loviti niti pomagati drugima u lovu, ali smiju jesti ono što ulove osobe koje nisu u ihramu.

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ)

وَقَالَ عُمَرُ صَيْدُهُ مَا اصْطِيدَ ( وَطَعَامُهُ ) مَا رَمَى بِهِ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الطَّافِي حَلاَلٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ( طَعَامُهُ ) مَيْتَتُهُ إِلاَّ مَا قَذِرْتَ مِنْهَا وَالْجِرِّيُّ لاَ تَأْكُلُهُ الْيَهُودُ وَنَحْنُ نَأْكُلُهُ وَقَالَ شُرَيْحٌ صَاحِبُ النَّبِيِّ ﷺ كُلُّ شَيْءٍ فِي الْبَحْرِ مَذْبُوحٌ وَقَالَ عَطَاءٌ أَمَّا الطَّيْرُ فَأَرَى أَنْ يَذْبَحَهُ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ صَيْدُ الأَنْهَارِ وَقِلاَتِ السَّيْلِ أَصَيْدُ بَحْرٍ هُوَ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ تَلاَ ( هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا ) وَرَكِبَ الْحَسَنُ عَلَيْهِ السَّلاَم عَلَى سَرْجٍ مِنْ جُلُودِ كِلاَبِ الْمَاءِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ لَوْ أَنَّ أَهْلِي أَكَلُوا الضَّفَادِعَ لأَطْعَمْتُهُمْ وَلَمْ يَرَ الْحَسَنُ بِالسُّلَحْفَاةِ بَأْسًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلْ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ نَصْرَانِيٍّ أَوْ يَهُودِيٍّ أَوْ مَجُوسِيٍّ وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فِي الْمُرِي ذَبَحَ الْخَمْرَ النِّينَانُ وَالشَّمْسُ .

## RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "DOPUŠTA VAM SE DA U MORU LOVITE I DA ULOV JEDETE."[2]

Omer veli: "Njegov je ulov ono što se ulovi, a hrana ono što (voda) izbaci (na površinu)." Ebu-Bekr veli: "Ono što pliva po površini (uginulo) dozvoljeno je jesti." Ibn-Abbas kaže: "Njegova je (morska) hrana uginula morska životinja, izuzev onog što ti se gadi jesti. Jegulju ne jedu židovi, a mi je jedemo." Šurejh, jedan od Poslanikovih ashaba, veli: "Sve što živi u moru smatra se kao da je zaklano." Ata' kaže: "Što se tiče morske ptice, smatram da je treba zaklati." Ibn-Džurejdž veli: "Rekao sam Atau: 'Je li lov u rijekama i vodi koja ostane u udubinama od bujica kao i lov u moru?' 'Da', reče, a potom prouči ajet: 'Jedno je slatko i prijatno – voda mu se lahko pije – a drugo je slano i gorko; vi iz svakog jedete svježe meso.'"[3] Hasan, radijallahu anhu, jahao je na sedlu od kože morskih pasa. Ša'bi veli: "Da moji ukućani jedu žabe, nahranio bih ih njima." Hasan je smatrao da nema smetnji jesti kornjače.[4] Ibn-Abbas kaže: "Jedi što ulovi u moru kršćanin, ili židov, ili vatropoklonik." Ebu-Derda o sirćetnom umaku veli: "Ribe i sunce 'ubile' su vino."[5]

2 El-Maida, 96.

3 Fatir, 12.

4 Imam Ajni u svom komentaru Buharijevog *Sahiha* (21/107) veli: "U malikijskom mezhebu postoji podvojenost mišljenja o ovom pitanju. Ibn-Kasim u *Mudevveni* prenosi od Malika mišljenje da je žabu, raka i kornjaču dozvoljeno jesti bez klanja. Od Ibn-Kasima također se prenosi da je rekao: 'Ono što živi u vodi jede se bez klanja, a ono što živi na kopnu (od vodenih životinja) ne jede se bez klanja.' Muhammed b. Ibrahim veli: 'Niti jedna od ovih dviju vrsta ne jede se osim poslije klanja.' Ibn-Tin veli: 'To je mišljenje Ebu-Hanife i Šafija. Ša'bijevo mišljenje (o dozvoli jedenja žabe) pobija hadis koji prenosi Darimi s prihvatljivim senedom, a u kojem se navodi da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o stavljanju žabe u lijek, pa mu je on zabranio da je ubije.' Ebu-Seid veli: 'Pokuđeno ju je jesti jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio njeno ubijanje, a nemoguće ju je jesti bez ubijanja.' Ibn-Hazm tvrdi da ju je u osnovi zabranjeno jesti. "Kod nas je, hanefijskih pravnika", veli Ajni, "pokuđeno jesti sve morske životinje osim riba, kao što su: rak, kornjača, žaba, vodena svinja." Svoje mišljenje argumentiraju ajetom: "... a ružna im (jela) zabranjuje" (El-A'raf, 157). "Sve osim riba ružno je", vele oni.

5 Ebu-Derda, radijallahu anhu, smatrao je dozvoljenim umak koji se spravlja od riba, soli i vina koje bi se

5493. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Amra da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Bili smo u pohodu zvanom 'džejšul-habet' i Ebu-Ubejda je postavljen za zapovjednika (emira). Zadesila nas je velika glad. More je izbacilo uginulog kita kakav ranije nije viđen, za takvog kita kaže se 'anber'.[1] Jeli smo ga pola mjeseca. Ebu-Ubejda uzeo je jednu njegovu kost, i ispod nje je prošao jahač na jahalici."

٥٤٩٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ غَزَوْنَا جَيْشَ الْخَبَطِ وَأُمِّرَ أَبُو عُبَيْدَةَ فَجُعْنَا جُوعًا شَدِيدًا فَأَلْقَى الْبَحْرُ حُوتًا مَيِّتًا لَمْ يُرَ مِثْلُهُ يُقَالُ لَهُ الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ عَظْمًا مِنْ عِظَامِهِ فَمَرَّ الرَّاكِبُ تَحْتَهُ .

5494. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Poslao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nas trista jahača pod zapovjedništvom Ebu-Ubejde da pratimo karavanu Kurejša. Zadesila nas je tako velika glad da smo jeli čak i lišće, pa je po tome ovaj pohod nazvan 'džejšul-habet' (vojska lišća). Tada je more izbacilo kita, za takvog kita kaže se 'anber'. Jeli smo ga pola mjeseca i mazali se njegovim salom, tako da su nam se tijela popravila. Ebu-Ubejda je (kaže prenosilac) uzeo jedno njegovo rebro i postavio ga, a jahač je prošao ispod njega. S nama je bio i jedan čovjek koji je, kada je glad postala teška, zaklao tri deve, a potom opet tri, pa mu je Ebu-Ubejda to zabranio."[2]

٥٤٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ بَعَثَنَا النَّبِيُّ ﷺ ثَلَاثَ مِائَةِ رَاكِبٍ وَأَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ نَرْصُدُ عِيرًا لِقُرَيْشٍ فَأَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ حَتَّى أَكَلْنَا الْخَبَطَ فَسُمِّيَ جَيْشَ الْخَبَطِ وَأَلْقَى الْبَحْرُ حُوتًا يُقَالُ لَهُ الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا نِصْفَ شَهْرٍ وَادَّهَنَّا بِوَدَكِهِ حَتَّى صَلَحَتْ أَجْسَامُنَا قَالَ فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ ضِلَعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَنَصَبَهُ فَمَرَّ الرَّاكِبُ تَحْتَهُ وَكَانَ فِينَا رَجُلٌ فَلَمَّا اشْتَدَّ الْجُوعُ نَحَرَ ثَلَاثَ جَزَائِرَ ثُمَّ ثَلَاثَ جَزَائِرَ ثُمَّ نَهَاهُ أَبُو عُبَيْدَةَ .

djelovanjem sunca i ostalih sastavnih elemenata ovog umaka pretvaralo u sirće, što upućuje na zaključak da je on smatrao kako vino prelaskom u sirće postaje čisto i upotrebljivo u jelu; to je i mišljenje pravnika hanefijskog mezheba. (*Umdetul-kari,* 21/108)

1 Moguće je da se radilo o glavatoj ulješuri.

2 U nekim predanjima ovih hadisa navodi se da su oni, kada su se vratili u Medinu, spomenuli taj slučaj Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao: "Jedite opskrbu koju vam je Allah dao, a nahranite i nas ako ste šta od toga ponijeli sa sobom." Neko mu je dao komad i on ga je pojeo. – Hadis s ovom završnicom ukazuje na to da je dozvoljeno jesti uginulu morsku životinju bez obzira da li je uginula sama od sebe ili nakon ulova. To je mišljenje većine pravnika.

## باب أكل الجراد

٥٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ أَوْ سِتًّا كُنَّا نَأْكُلُ مَعَهُ الْجَرَادَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَبُو عَوَانَةَ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى سَبْعَ غَزَوَاتٍ .

## JEDENJE SKAKAVACA

5495. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ja‘fura da je Ibn-Ebu-Evfa, radijallahu anhu, rekao:
“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam vojnih pohoda, ili šest, i jeli smo s njime skakavce.”[3]
Sufjan, Ebu-Avana i Israil kažu, prenoseći od Ebu-Ja‘fura, a on od Ibn-Ebu-Evfaa: “... sedam vojnih pohoda.”

## باب آنية المجوس والميتة

٥٤٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيُّ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا بِأَرْضِ أَهْلِ الْكِتَابِ فَنَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ وَبِأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَأَصِيدُ بِكَلْبِي الْمُعَلَّمِ وَبِكَلْبِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلَّمٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكَ بِأَرْضِ أَهْلِ كِتَابٍ فَلاَ تَأْكُلُوا فِي آنِيَتِهِمْ إِلاَّ أَنْ لاَ تَجِدُوا بُدًّا فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا بُدًّا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكُمْ بِأَرْضِ صَيْدٍ فَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلَّمِ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلَّمٍ فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْهُ .

## POSUDA VATROPOKLONIKA I POSUDA U KOJOJ JE BILA UGINULA ŽIVOTINJA

5496. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, a njemu Hajva b. Šurejh da je čuo od Rebija b. Jezida Dimeškija, a on od Ebu-Idrisa Havlemija da je Ebu-Sa‘leba Hušeni rekao:
“Došao sam kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, mi živimo u zemlji gdje ima kitabija, jedemo iz njihovih posuda, i u zemlji gdje ima divljači. Ja lovim svojim lukom i uz pomoć svoga psa podučena lovu te onoga koji nije podučen, pa mi reci šta nam je dozvoljeno od toga.’
‘Što se tiče onoga što si spomenuo da se nalaziš u zemlji kitabija i da jedeš iz njihovih posuda’, reče (Poslanik), ‘ako nađete druge mimo njihovih posuda, nemojte jesti iz njih, a ako ne nađete, operite ih i jedite iz njih. A što se tiče onoga što si spomenuo da živiš u zemlji u kojoj se lovi, kada loviš svojim lukom, spomeni Allahovo ime i jedi, kada loviš uz pomoć podučena psa, spomeni Allahovo ime i jedi, a što uloviš uz pomoć nepodučena psa pa stigneš preklati (prije nego što ugine), jedi.’”

3 Nevevi spominje konsenzus pravnika o dozvoljenosti jedenja skakavaca. (*Fethul-bari*, 9/537) Međutim, malikijski pravnik Ibnul-Arebi u djelu *Aridatul-ahvezi*, 4/253, pravi razliku između hidžaskih i andaluzijskih skakavaca. Za ove potonje kaže: “Ne jedu se jer su štetni.”

5497. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebu-Ubejd da je Selema b. Ekve'a rekao:
"Kada su zanoćili onoga dana kad su osvojili Hajber, potpalili su vatre. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pod šta ste potpalili ove vatre (šta kuhate na njima)?'
'Pod meso domaćih magaraca', odgovoriše.
'Prospite to iz njih (lonaca) i polupajte ih', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada ustade jedan čovjek i reče: 'Da prospemo ono što se nalazi u njima i operemo ih?'
'Ili to', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٥٤٩٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ لَمَّا أَمْسَوْا يَوْمَ فَتَحُوا خَيْبَرَ أَوْقَدُوا النِّيرَانَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَامَ أَوْقَدْتُمْ هَذِهِ النِّيرَانَ قَالُوا لُحُومِ الْحُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ قَالَ أَهْرِيقُوا مَا فِيهَا وَاكْسِرُوا قُدُورَهَا فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ نُهَرِيقُ مَا فِيهَا وَنَغْسِلُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ ذَاكَ .

## UČENJE BISMILLE (SPOMINJANJE ALLAHOVA IMENA) PRILIKOM KLANJA, I KO TO NAMJERNO IZOSTAVI

## بَاب التَّسْمِيَةِ عَلَى الذَّبِيحَةِ وَمَنْ تَرَكَ مُتَعَمِّدًا

Ibn-Abbas veli: "Ko zaboravi (proučiti *Bismillu*), ne smeta."
Uzvišeni Allah kaže: "Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime, to je, uistinu, grijeh." Onaj koji zaboravlja ne naziva se grešnikom (fasikom).
Uzvišeni (dalje) kaže: "A šejtani navode štićenike svoje da se s vama raspravljaju, pa ako biste im se pokorili, i vi biste, sigurno, mnogobošci postali."[2]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ نَسِيَ فَلَا بَأْسَ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ) وَالنَّاسِي لَا يُسَمَّى فَاسِقًا وَقَوْلُهُ (وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ) .

1 Hadis ukazuje na to da je zabranjeno jesti meso domaćih magaraca.
2 El-En'am, 121.

5498. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Seida b. Mesruka, a on od Abaje b. Rifa'a b. Rafija da je njegov djed Rafi' b. Hadidž rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi. Ljude je zadesila glad, pa smo zarobili deve i ovce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među posljednjim u grupi. Požurili su i postavili lonce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je i naredio da se lonci prevrnu. Potom je podijelio plijen, računajući deset ovaca za jednu devu. Odbjegla im je jedna deva. Imali su malo konja. Tražili su devu, pa ih je to smorilo, a nisu je mogli uhvatiti. Neki čovjek odapeo je na nju strijelu (koja ju je pogodila), pa ju je (devu) Allah zaustavio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Među stokom ima one koja je divlja kao i divlje zvijeri. Što vam odbjegne, uradite s njime ovako.'
Moj je djed (kaže Rafi') rekao: 'Očekujemo, ili bojimo se da se sutra ne sukobimo s neprijateljem, a nemamo mesarskih noževa; možemo li klati trstikom?'
'Što prolije krv, ali ne zub i ne zufur,[3] a spomene se pritom Allahovo ime', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – 'jedi! O tome ću vam reći: što se tiče zuba, zato što je to kost, a što se tiče *zufura*, zato što je to mesarski nož Abesinaca.'"[4]

٥٤٩٨. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَصَابَ النَّاسَ جُوعٌ فَأَصَبْنَا إِبِلاً وَغَنَمًا وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُخْرَيَاتِ النَّاسِ فَعَجِلُوا فَنَصَبُوا الْقُدُورَ فَدُفِعَ إِلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَمَرَ بِالْقُدُورِ فَأُكْفِئَتْ ثُمَّ قَسَمَ فَعَدَلَ عَشَرَةً مِنَ الْغَنَمِ بِبَعِيرٍ فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَطَلَبُوهُ فَأَعْيَاهُمْ فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا نَدَّ عَلَيْكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا قَالَ وَقَالَ جَدِّي إِنَّا لَنَرْجُو أَوْ نَخَافُ أَنْ نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مُدًى أَفَنَذْبَحُ بِالْقَصَبِ فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُخْبِرُكُمْ عَنْهُ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ .

3 Vrsta mirisnog drveta koje raste u Abesiniji. Njime su Abesinci klali životinje, ali ono ustvari ne siječe.

4 Hadis je prethodio pod brojem 2488. Iz hadisa se zaključuje :
– zabranjeno je raspolagati zajedničkom imovinom bez dozvole;
– ashabi su se bespogovorno pokoravali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, čak i u situaciji kada su bili u velikoj potrebi;
– vladar može kazniti potčinjene uništenjem neke koristi ukoliko to zahtijeva opći šerijatski interes;
– dozvoljena je procjena prilikom podjele ratnog plijena;
– domaća životinja koja podivlja ima status divljači, i obratno;
– dozvoljeno je klanje sredstvom kojim se postiže cilj, bilo ono željezno ili ne;
– dozvoljeno je probosti odbjegle životinje u slučaju nemogućnosti njihova klanja;
– zabranjeno je klanje zubima i zufurom.

## O ONOM ŠTO SE ZAKOLJE NA STATUAMA I KIPOVIMA

## بَاب مَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَالأَصْنَامِ

5499. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz (misli: Ibn-Muhtar), prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on od Salima da je čuo Abdullaha kako kazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo Zejda b. Amra b. Nufejla u podnožju Beldeha – a to je bilo prije dolaska Objave Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio sofru na kojoj je bilo meso, a on je to odbio rekavši: “Ja ne jedem ono što vi zakoljete na svojim statuama, niti jedem išta drugo osim onog prilikom čijeg je klanja spomenuto Allahovo ime.”

٥٤٩٩. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ الْمُخْتَارِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ لَقِيَ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ بِأَسْفَلِ بَلْدَحٍ وَذَاكَ قَبْلَ أَنْ يُنْزَلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الْوَحْيُ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ سُفْرَةً فِيهَا لَحْمٌ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا ثُمَّ قَالَ إِنِّي لاَ آكُلُ مِمَّا تَذْبَحُونَ عَلَى أَنْصَابِكُمْ وَلاَ آكُلُ إِلاَّ مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ .

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “NEKA ZAKOLJE U IME ALLAHA!”

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ فَلْيَذْبَحْ عَلَى اسْمِ اللَّهِ

5500. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Esveda b. Kajsa da je Džundeb b. Sufjan Bedželi rekao: “Jednom smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaklali kurban, ali su neki ljudi svoje kurbane zaklali prije namaza. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ko je zaklao (kurban) prije namaza neka umjesto tog kurbana zakolje drugi, a ko nije zaklao prije nego što smo klanjali, neka zakolje u ime Allaha.’”[1]

٥٥٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَسْوَدِ ابْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ سُفْيَانَ الْبَجَلِيِّ قَالَ ضَحَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أُضْحِيَةً ذَاتَ يَوْمٍ فَإِذَا أُنَاسٌ قَدْ ذَبَحُوا ضَحَايَاهُمْ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَآهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدْ ذَبَحُوا قَبْلَ الصَّلاَةِ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ كَانَ لَمْ يَذْبَحْ حَتَّى صَلَّيْنَا فَلْيَذْبَحْ عَلَى اسْمِ اللهِ .

1 Komentar hadisa bit će naveden u dijelu *Kurbani*.

## KOME SE PROLIJE KRV TRSTIKOM, KREMENOM I ŽELJEZOM

## بَاب مَا أَنْهَرَ الدَّمَ مِنَ الْقَصَبِ وَالْمَرْوَةِ وَالْحَدِيدِ

5501. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Mu'temir, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija: da je čuo Ka'ba b. Malika kako obavještava Ibn-Omera da mu je rekao njegov otac kako je neka njihova ropkinja (služavka) čuvala ovce na brdu Sel'. Primijetila je kako jedna od njenih ovaca krepaje; razbila je kamen i zaklala je tim kamenom, a potom rekla svojim ukućanima: "Nemojte jesti dok ne odem kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitam ga, ili dok ne pošaljem nekoga ko će ga upitati (o tome)."
Došla je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je poslala nekoga, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se to jede.

٥٥٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ سَمِعَ ابْنَ كَعْبِ بنِ مَالِكٍ يُخْبِرُ ابْنَ عُمَرَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ جَارِيَةً لَهُمْ كَانَتْ تَرْعَى غَنَمًا بِسَلْعٍ فَأَبْصَرَتْ بِشَاةٍ مِنْ غَنَمِهَا مَوْتًا فَكَسَرَتْ حَجَرًا فَذَبَحَتْهَا فَقَالَ لِأَهْلِهِ لاَ تَأْكُلُوا حَتَّى آتِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَسْأَلَهُ أَوْ حَتَّى أُرْسِلَ إِلَيْهِ مَنْ يَسْأَلُهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ أَوْ بَعَثَ إِلَيْهِ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِأَكْلِهَا .

5502. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, on od čovjeka iz plemena Benu-Selema, a ovaj od Abdullaha da je ropkinja (služavka) Ka'ba b. Malika čuvala njegove ovce na brdašcu kod pijace – a ona je na brdu Sel' – pa je jedna ovca nastradala. Razbila je kamen i njime zaklala ovcu. Spomenuli su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je naredio da je jedu.

٥٥٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ أَخْبَرَ عَبْدَاللهِ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبِ بْنِ مَالِكٍ تَرْعَى غَنَمًا لَهُ بِالْجُبَيْلِ الَّذِي بِالسُّوقِ وَهُوَ بِسَلْعٍ فَأُصِيبَتْ شَاةٌ فَكَسَرَتْ حَجَرًا فَذَبَحَتْهَا بِهِ فَذَكَرُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَمَرَهُمْ بِأَكْلِهَا .

5503. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, prenoseći od Šu‘be, on od Seida b. Mesruka, a ovaj od Abaje b. Rafija da je njegov djed rekao: “Allahov Poslaniče, nemamo mesarskih noževa.” “Čime se god prolije krv i pritom spomene Allahovo ime – to jedi, samo ne ako je to (čime se kolje) zufur ili zub”, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zufur je sredstvo kojim kolju Abesinci, a zub je kost. Jedna je deva odbjegla, pa ju je zaustavio (jedan od ashaba). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: “Među ovim devama ima divljih, kao što su divlje zvijeri, pa ako vas koja od njih nadvlada, uradite ovako (kao što ste uradili s ovom koja je odbjegla).”

٥٥٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَيْسَ لَنَا مُدًى فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلْ لَيْسَ الظُّفُرَ وَالسِّنَّ أَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ وَأَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَنَدَّ بَعِيرٌ فَحَبَسَهُ فَقَالَ إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا .

## AKO ZAKOLJE (ŽIVOTINJU) ŽENA ILI SLUŽAVKA (ROBINJA)

باب ذَبِيحَةِ الْمَرْأَةِ وَالْأَمَةِ

5504. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Abde, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od sina Ka‘ba b. Malika, a on od svoga oca da je žena zaklala ovcu kamenom, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je upitan o tome, naredio da se jede.
Lejs veli: “PRIČAO NAM JE Nafi‘ da je čuo čovjeka, ensariju, kako kazuje Abdullahu, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je robinja (služavka) Ka‘ba...”

٥٥٠٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ امْرَأَةً ذَبَحَتْ شَاةً بِحَجَرٍ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَمَرَ بِأَكْلِهَا وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ يُخْبِرُ عَبْدَاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبٍ بِهَذَا .

5505. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od nekog ensarije da ga je Mu‘az b. Sa‘d, ili Sa‘d b. Mu‘az, obavijestio: kako je robinja (služavka) Ka‘ba b. Malika čuvala ovce na brdu Sel‘. Jedna je ovca nastradala, ali je ona uspjela da je prekolje kamenom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o tome, pa je rekao: “Jedite je!”[1]

٥٥٠٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ سَعْدٍ أَوْ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبِ بْنِ مَالِكٍ كَانَتْ تَرْعَى غَنَمًا بِسَلْعٍ فَأُصِيبَتْ شَاةٌ مِنْهَا فَأَدْرَكَتْهَا فَذَبَحَتْهَا بِحَجَرٍ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ كُلُوهَا .

1 Ovi hadisi ukazuju na to da je dozvoljeno jesti meso životinje koja je zaklana oštrim kamenom. Valjano je da klanje (životinje) obavi žena. Dozvoljeno je osobi kojoj je nešto povjereno na čuvanje da raspolaže time ako je to u interesu vlasnika.

## NE KOLJE SE ZUBOM, KOŠĆU NITI ZUFUROM

بَاب لاَ يُذَكَّى بِالسِّنِّ وَالْعَظْمِ وَالظُّفُرِ

5506. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, on od Abaje b. Rifa'a, a ovaj od Rafija b. Hadidža da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedi, dakle, čime se god prolije krv, samo ne (ako je to učinjeno) zubom ili *zufurom*."

٥٥٠٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلْ يَعْنِي مَا أَنْهَرَ الدَّمَ إِلاَّ السِّنَّ وَالظُّفُرَ .

## AKO ZAKOLJE (ŽIVOTINJU) BEDUIN

بَاب ذَبِيحَةِ الْأَعْرَابِ وَنَحْوِهِمْ

5507. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, njemu Usama b. Hafs Medeni, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su neki ljudi rekli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
"Ljudi nam donose meso, a ne znamo da li je spomenuto Allahovo ime (*Bismilla*) prilikom klanja."
"Proučite (*Bismillu*) vi i jedite", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže (Aiša): "Nema mnogo vremena kako su prihvatili islam."
Ovaj hadis prenosi i Ali od Deraverdija, slijedeći predanje (Usame b. Hafsa), a to čini i Ebu-Halid te Tufavi.[2]

٥٥٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا أُسَامَةُ ابْنُ حَفْصٍ الْمَدَنِيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ قَوْمًا قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَا بِاللَّحْمِ لاَ نَدْرِي أَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ أَمْ لاَ فَقَالَ سَمُّوا عَلَيْهِ أَنْتُمْ وَكُلُوهُ قَالَتْ وَكَانُوا حَدِيثِي عَهْدٍ بِالْكُفْرِ تَابَعَهُ عَلِيٌّ عَنِ الدَّرَاوَرْدِيِّ وَتَابَعَهُ أَبُو خَالِدٍ وَالطُّفَاوِيُّ .

2 Neki pravnici argumentiraju ovim hadisom svoje mišljenje da *Bismilla* (spominjanje Allahovog imena) prilikom klanja nije obavezna (vadžib), jer kad bi bilo tako ne bi im (Poslanik) naredio da jedu ono što zakolju beduini. Ibn-Hadžer veli: "Pravnici se slažu u tome da *Bismilla* prilikom jela nije obavezna (vadžib), a pošto je u ovom slučaju nadomjestila *Bismillu* prilikom klanja, to ukazuje da je ona sunnet, jer sunnet ne može zamijeniti farz... Iz hadisa se zaključuje", veli dalje Ibn-Hadžer, "da se ono što se nalazi na muslimanskim pijacama uzima kao ispravno, a također i ono što zakolju seljaci, jer oni, uglavnom, znaju za propis o učenju *Bismille* prilikom klanja. Hadis također upućuje na to da je dozvoljeno jesti ono što zakolje musliman pod pretpostavkom da je on prilikom klanja proučio *Bismillu*, jer o muslimanu treba imati dobro mišljenje dok se ne potvrdi suprotno." Imam Ajni, odgovarajući na ovu argumentaciju, kaže: "To je bilo u početku islama. Potvrda je tome i dodatak u predanju imama Malika: 'To je bilo u početku islama.' Međutim, pravnici se slažu da se ovaj slučaj desio u Medini, a ajet o *Bismilli* u suri El-En'am objavljen je u Mekki, kao i ova sura u cjelini." (Vidi opširnije o ovome u: *Fethul-bari*, 9/551-552 i *Umdetul-kari*, 21/118)

## MESO I LOJ ŽIVOTINJA KOJE ZAKOLJU KITABIJE (KRŠĆANI I ŽIDOVI), ONI S KOJIMA SE RATUJE I DRUGI

Uzvišeni kaže: "Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; dozvoljavaju vam se i jela onih kojima je data Knjiga, a i vaša su jela njima dozvoljena."[1]
Zuhri veli: "Ne smeta jesti meso životinja koje zakolju Arapi kršćani. Ako čuješ da spomene nečije drugo ime mimo Allahovog, nemoj jesti, a ako ne čuješ, Allah ga je dozvolio znajući za njihovo krivovjerstvo (kufr)." Slično se prenosi i od Alije, radijallahu anhu.
Hasan i Ibrahim vele: "Ne smeta jesti meso životinje koju je zaklala neobrezana osoba."
Ibn-Abbas veli: "Njihova hrana – to je meso životinja koje oni (kitabije) kolju."[2]

5508. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Humejda b. Hilala, on od Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu, da je rekao:
"Opsjedali smo jedan dvorac u Hajberu, pa je neki čovjek bacio torbu u kojoj se nalazio loj. Skočio sam da je uzmem, ali sam se okrenuo, vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kod sebe, i zastidio ga se."

## بَاب ذَبَائِحِ أَهْلِ الْكِتَابِ وَشُحُومِهَا مِنْ أَهْلِ الْحَرْبِ وَغَيْرِهِمْ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ) وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ بَأْسَ بِذَبِيحَةِ نَصَارَى الْعَرَبِ وَإِنْ سَمِعْتَهُ يُسَمِّي لِغَيْرِ اللهِ فَلاَ تَأْكُلْ وَإِنْ لَمْ تَسْمَعْهُ فَقَدْ أَحَلَّهُ اللهُ لَكَ وَعَلِمَ كُفْرَهُمْ وَيُذْكَرُ عَنْ عَلِيٍّ نَحْوُهُ وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ لاَ بَأْسَ بِذَبِيحَةِ الأَقْلَفِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَعَامُهُمْ ذَبَائِحُهُمْ .

٥٥٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مُحَاصِرِينَ قَصْرَ خَيْبَرَ فَرَمَى إِنْسَانٌ بِجِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ فَنَزَوْتُ لآخُذَهُ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ .

1 El-Maida, 5.
2 Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno jesti loj od onoga što kolju kitabije, makar oni bili i ratni protivnici.

## ODBJEGLA JE STOKA KAO I DIVLJAČ[3]

## بَاب مَا نَدَّ مِنَ الْبَهَائِمِ فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ الْوَحْشِ

Dozvolio je to Ibn-Mes‘ud, a Ibn-Abbas veli: “Stoka je koja ti se otme kontroli kao i divljač koja se lovi”, a o devi koja se strovalila u bunar kaže: “Zakolji je (probodi) na koji god način možeš.” Slično se prenosi i od Alije, Ibn-Omera i Aiše.

وَأَجَازَهُ ابْنُ مَسْعُودٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا أَعْجَزَكَ مِنَ الْبَهَائِمِ مِمَّا فِي يَدَيْكَ فَهُوَ كَالصَّيْدِ وَفِي بَعِيرٍ تَرَدَّى فِي بِئْرٍ مِنْ حَيْثُ قَدَرْتَ عَلَيْهِ فَذَكِّهِ وَرَأَى ذَلِكَ عَلِيٌّ وَابْنُ عُمَرَ وَعَائِشَةُ .

5509. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od svoga oca, a ovaj od Abaje b. Rifa‘a b. Rafija b. Hadidža da je Rafi‘ b. Hadidž ispričao:
“Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, sutra se susrećemo s neprijateljem, a nemamo mesarskih noževa.’
‘Budi hitar, ili požuri (s klanjem)’, reče (Poslanik), ‘čime se god prolije krv i pritom spomene Allahovo ime – to jedi, samo ne (kolji) zubom niti zufurom. Reći ću ti: ne zubom jer je to kost, i ne zufurom jer je to sredstvo za klanje koje upotrebljavaju Abesinci.’ Osvojili smo ratni plijen, deve i ovce, pa je jedna deva odbjegla. Jedan ju je čovjek pogodio strijelom i zaustavio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Među ovim devama ima divljih, kao što su divlje zvijeri, pa ako vas koja od njih nadvlada, uradite ovako (kao što ste uradili s ovom koja je odbjegla).’”

٥٥٠٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَاقُو الْعَدُوِّ غَدًا وَلَيْسَتْ مَعَنَا مُدًى فَقَالَ اعْجَلْ أَوْ أَرِنْ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلْ لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُحَدِّثُكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ وَأَصَبْنَا نَهْبَ إِبِلٍ وَغَنَمٍ فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَإِذَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا شَيْءٌ فَافْعَلُوا بِهِ هَكَذَا .

3 Misli se na dozvolu probadanja i ubijanja takve životinje na bilo koji mogući način, kao što je slučaj i s divljači.

## PROBADANJE (POSEBAN POSTUPAK PRI KLANJU DEVA) I KLANJE

Ibn-Džurejdž prenosi od Ataa da je rekao: "Nema probadanja niti klanja osim na predviđeni način." "Rekao sam: 'Valja li ako ono što se kolje probodem (onako kako se kolju deve)?'
'Da', reče on, 'Allah je spomenuo klanje krave, pa ako zakolješ nešto što se probada, dozvoljeno je. Probadanje mi je u ovom slučaju draže (ispravnije). Klanje je presijecanje vratnih žila.'[1]
'Treba li pored vratnih žila presjeći i vratnu moždinu?', upitah.
'Ne mislim da treba', reče on, 'Nafi' mi je rekao da je Ibn-Omer zabranio (presijecanje) moždine rekavši: 'Neka presiječe do kostiju (ali ne i kosti), a onda neka ostavi životinju da umre.'''
Uzvišeni kaže: "A kada je Musa rekao narodu svome: 'Allah vam naređuje da zakoljete kravu...''",[2] a također i: "... pa je zaklaše, i jedva to učiniše."[3]
Seid prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: "Mjesto je klanja grkljan i grlo."
Ibn-Omer, Ibn-Abbas i Enes vele: "Ako (čovjek životinji) odsiječe glavu, ne smeta."

## بَاب النَّحْرِ وَالذَّبْحِ

وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ لاَ ذَبْحَ وَلاَ مَنْحَرَ إِلاَّ فِي الْمَذْبَحِ وَالْمَنْحَرِ قُلْتُ أَيَجْزِي مَا يُذْبَحُ أَنْ أَنْحَرَهُ قَالَ نَعَمْ ذَكَرَ اللهُ ذَبْحَ الْبَقَرَةِ فَإِنْ ذَبَحْتَ شَيْئًا يُنْحَرُ جَازَ وَالنَّحْرُ أَحَبُّ إِلَيَّ وَالذَّبْحُ قَطْعُ الأَوْدَاجِ قُلْتُ فَيُخَلِّفُ الأَوْدَاجَ حَتَّى يَقْطَعَ النِّخَاعَ قَالَ لاَ إِخَالُ وَأَخْبَرَنِي نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ نَهَى عَنِ النَّخْعِ يَقُولُ يَقْطَعُ مَا دُونَ الْعَظْمِ ثُمَّ يَدَعُ حَتَّى تَمُوتَ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً ) وَقَالَ ( فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ) وَقَالَ سَعِيدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الذَّكَاةُ فِي الْحَلْقِ وَاللَّبَّةِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَأَنَسٌ إِذَا قَطَعَ الرَّأْسَ فَلاَ بَأْسَ .

1 Potpuno klanje postiže se presijecanjem grkljana, dušnika i dviju vratnih žila. Ukoliko bi neko presjekao troje od ovo četvero, klanje bi bilo valjano prema mišljenju Ebu-Hanife. Šafija smatra da je klanje valjano i ako se presijeku samo grkljan i dušnik. Sevri smatra da je dovoljno presjeći samo dvije vratne žile, pa makar i ne bili presječeni grkljan i dušnik. Malik smatra da se moraju presjeći dvije vratne žile i grkljan.

2 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I kada Musa reče narodu svome: 'Allah vam doista naređuje da zakoljete kravu', oni upitaše: 'Zbijaš li to ti s nama šalu?', a on reče: 'Allahu se utječem od toga da neznalica budem!"

3 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "On kaže, reče on, 'da krava ne smije biti iscrpljena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba biti bez ikakve mahane i biljega.' 'E, sad si kazao istinu!', rekoše oni, pa je zaklaše, i jedva to učiniše."

5510. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od Fatime bint Munzir, svoje supruge, a ona od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da je rekla:
“Zaklali smo, za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, konja i pojeli ga.”[4]

٥٥١٠. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ امْرَأَتِي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ نَحَرْنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَرَسًا فَأَكَلْنَاهُ.

5511. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme da je rekla:
“Zaklali smo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini konja i pojeli ga.”

٥٥١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ سَمِعَ عَبْدَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ ذَبَحْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَسًا وَنَحْنُ بِالْمَدِينَةِ فَأَكَلْنَاهُ.

5512. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od Hišama, a on od Fatime bint Munzir da je Esma bint Ebu-Bekr rekla:
“Zaklali smo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, konja i pojeli ga.”

٥٥١٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ نَحَرْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَسًا فَأَكَلْنَاهُ تَابَعَهُ وَكِيعٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامٍ فِي النَّحْرِ.

## POKUĐENOST MRCVARENJA I VEZIVANJA ŽIVOTINJA I NJIHOVOG PRETVARANJA U METU

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْمُثْلَةِ وَالْمَصْبُورَةِ وَالْمُجَثَّمَةِ

5513. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Hišama b. Zejda da je rekao:
“Ušao sam s Enesom kod Hakema b. Ejjuba, pa je ugledao djecu, ili dječake, kako gađaju kokošku koju su postavili kao metu. Enes je rekao: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se životinje postavljaju kao mete.’”

٥٥١٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَنَسٍ عَلَى الْحَكَمِ بْنِ أَيُّوبَ فَرَأَى غِلْمَانًا أَوْ فِتْيَانًا نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا فَقَالَ أَنَسٌ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُصْبَرَ الْبَهَائِمُ.

4 Ovaj hadis je dokaz Šafiju, Ebu-Jusufu i Muhammedu b. Hasanu, koji smatraju da je dozvoljeno jesti konjsko meso. Ebu-Hanifa i Malik smatraju da je to vrlo pokuđeno (kerahetu-tahrim), dok drugi kažu da je to kerahetu-tenzih. (*Umdetul-kari*, 21/123)

5514. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja‘kub, njemu Ishak b. Seid b. Amr, prenoseći od svoga oca, koji mu je kazivao da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, ušao kod Jahjaa b. Seida, a jedan od njegovih sinova bio je svezao kokošku i gađao je. Ibn-Omer je prišao kokoški i odvezao je; zatim je došao s dječakom, noseći kokošku, i rekao:
“Izgrdite svoje dijete da ne veže ovu pticu i ne drži je kao metu. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako zabranjuje vezivanje stoke ili drugih životinja i njihovo pretvaranje u mete za gađanje i ubijanje.”

٥٥١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ
ابْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَهُ يُحَدِّثُ
عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى يَحْيَى
ابْنِ سَعِيدٍ وَغُلاَمٌ مِنْ بَنِي يَحْيَى رَابِطٌ دَجَاجَةً
يَرْمِيهَا فَمَشَى إِلَيْهَا ابْنُ عُمَرَ حَتَّى حَلَّهَا ثُمَّ أَقْبَلَ
بِهَا وَبِالْغُلاَمِ مَعَهُ فَقَالَ ازْجُرُوا غُلاَمَكُمْ عَنْ أَنْ
يَصْبِرَ هَذَا الطَّيْرَ لِلْقَتْلِ فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى
أَنْ تُصْبَرَ بَهِيمَةٌ أَوْ غَيْرُهَا لِلْقَتْلِ .

5515. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bisra da je Seid b. Džubejr rekao:
“Bio sam kod Ibn-Omera kad su naišli pored dječaka, ili grupe, koji su postavili kokošku kao metu i gađali je. Kada su ugledali Ibn-Omera, razbježali su se. Ibn-Omer tada reče: ‘Ko je ovo uradio?! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je onog koji ovo radi!’”
Slijedi ga u predanju Sulejman, prenoseći od Šu‘be.
PRIČAO NAM JE Minhal, prenoseći od Seida, on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onoga ko masakrira životinje. Adijj ovo prenosi od Seida, on od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٥١٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ
أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ
عُمَرَ فَمَرُّوا بِفِتْيَةٍ أَوْ بِنَفَرٍ نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا
فَلَمَّا رَأَوُا ابْنَ عُمَرَ تَفَرَّقُوا عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ مَنْ
فَعَلَ هَذَا إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَعَنَ مَنْ فَعَلَ هَذَا تَابَعَهُ
سُلَيْمَانُ عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا الْمِنْهَالُ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ
ابْنِ عُمَرَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ مَثَّلَ بِالْحَيَوَانِ وَقَالَ
عَدِيٌّ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5516. PRIČAO NAM JE Minhal, prenoseći od Seida, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onog koji mrcvari životinju. Adijj prenosi (isto) od Seida, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on zabranio pljačku i masakriranje.[1]

٥٥١٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ
ابْنَ يَزِيدَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنِ النُّهْبَةِ وَالْمُثْلَةِ .

1 Iz navedenih se hadisa zaključuje:
– zabranjeno je mučiti životinju;
– zabranjeno je učiniti životinju metom za gađanje;

## KOKOŠIJE MESO

بَاب لَحْمِ الدَّجَاجِ

5517. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki‘, prenoseći od Sufjana, on od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, on od Zehdema Džermija da je Ebu-Musa Eš‘ari, radijallahu anhu, rekao:
“Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da jede kokošije meso.”

٥٥١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ زَهْدَمٍ الْجَرْمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى يَعْنِي الْأَشْعَرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ دَجَاجًا.

5518. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba b. Ebu-Temime, a on od Kasima da je Zehdem rekao:
“Bili smo kod Ebu-Musaa Eš‘arija – a između nas i ovog ogranka plemena Džerm postoji pobratimstvo – pa mu je donesena hrana s kokošijim mesom. Među ljudima sjedio je i jedan bjeloput čovjek, koji nije prinosio ruku hrani.
‘Primakni se (i jedi)’, reče (Ebu-Musa), ‘vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga (kokošije meso) jede.’
‘Vidio sam (kokoš) da jede nešto, pa mi se gadi. Zakleo sam se da je neću jesti’, odgovori (čovjek).
‘Približi se da te obavijestim’, reče (Ebu-Musa), ‘ili da ti kažem. Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš‘arija – a desilo se da je on bio ljutit; dijeljaše deve iz fonda zekjata. Tražili smo da nam da deve koje nas mogu nositi, ali se on zakleo da nam neće dati takve deve i dodao: ‘Nemam ono na čemu bih vas nosio.’ Potom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dotjerane deve iz ratnog plijena, pa je upitao: ‘Gdje su Eš‘arije, gdje su Eš‘arije?’ Dao nam je’, reče (Ebu-Musa), ‘pet bijelih grbavih deva.[2] Zastali smo potom nedaleko odatle, i ja rekoh svojim drugovima: ‘Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravio je

٥٥١٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ أَبِي تَمِيمَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ إِخَاءٌ فَأُتِيَ بِطَعَامٍ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ جَالِسٌ أَحْمَرُ فَلَمْ يَدْنُ مِنْ طَعَامِهِ قَالَ ادْنُ فَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ مِنْهُ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ أَكَلَ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لَا آكُلَهُ فَقَالَ ادْنُ أُخْبِرْكَ أَوْ أُحَدِّثْكَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ وَهُوَ يَقْسِمُ نَعَمًا مِنْ نَعَمِ الصَّدَقَةِ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا قَالَ مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ ثُمَّ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِنَهْبٍ مِنْ إِبِلٍ فَقَالَ أَيْنَ الْأَشْعَرِيُّونَ أَيْنَ الْأَشْعَرِيُّونَ قَالَ فَأَعْطَانَا خَمْسَ ذَوْدٍ غُرَّ الذُّرَى فَلَبِثْنَا غَيْرَ بَعِيدٍ فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي نَسِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ فَوَاللهِ لَئِنْ تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ لَا نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا

– zabranjeno je masakrirati životinju odsijecanjem udova i dijelova tijela;
– islam traži da se životinja zakolje na najprimjereniji način.

2 U hadisu je upotrijebljena sintagma ‘hamse zevdin’. To može značiti, kako veli Ajni, i petnaest deva, jer riječ *zevd* znači broj između tri i deset. (*Umdetul-kari*, 21/127)

svoju zakletvu. Tako mi Allaha, ako budemo željeli da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravi svoju zakletvu, nećemo nikada uspjeti!' Vratili smo se kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Allahov Poslaniče, tražili smo da nam daš deve koje će nas nositi, pa si se zakleo da nam ih nećeš dati; pomislili smo da si zaboravio svoju zakletvu.' On reče: 'Allah vas je ponio (snabdio takvim devama). Ja se, tako mi Allaha, nikad ne zakunem nekom zakletvom, pa kad nakon toga vidim da je nešto drugo bolje, ne uradim ono što je bolje, iskupivši se potom od zakletve.''"[1]

إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا اسْتَحْمَلْنَاكَ فَحَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا فَظَنَنَّا أَنَّكَ نَسِيتَ يَمِينَكَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ هُوَ حَمَلَكُمْ إِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

## KONJSKO MESO

## بَاب لُحُومِ الْخَيْلِ

5519. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, a on od Fatime da je Esma rekla:"Zaklali smo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, konja i pojeli ga."

٥٥١٩. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ نَحَرْنَا فَرَسًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَكَلْنَاهُ .

5520. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Muhammeda b. Alija da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je na dan Hajbera meso pitomih (domaćih) magaraca, a dozvolio konjsko meso."[2]

٥٥٢٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ وَرَخَّصَ فِي لُحُومِ الْخَيْلِ .

1 Iz hadisa se zaključuje da je dozvoljeno jesti kokošije meso. Neki pravnici izuzimaju iz ove dozvole kokoš koja jede nečistoće (džillala). Od Ibn-Omera prenosi se da je on takvu kokoš zatvarao tri dana (prije klanja). Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, navodi se predanje da je zabranio jedenje mesa životinje koja se hrani izmetom (džillala). Šafijski pravnici smatraju da je pokuđeno jesti takvo meso ako ono promijeni okus. Hanbelijski pravnici drže da zabrana u hadisu znači da nije dozvoljeno (tahrim) jesti meso 'džillale'.

2 Ova dva hadisa ukazuju na dozvolu jedenja konjskog mesa. Jedenje konjskog mesa smatraju dozvoljenim imami: Šafija, Ebu-Jusuf, Muhammed b. Hasan, Ahmed, Ebu-Sevr i drugi. Ebu-Hanifa, Evzai, Malik, Ebu-Ubejd i drugi smatraju da je to pokuđeno (mekruh). Svoje mišljenje argumentiraju hadisom koji bilježe Ebu-Davud, Nesai, Ibn-Madža i Tahavi, a u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio jedenje konjskog mesa, mesa mazgi i magaraca. Nakon navođenja ovog hadisa Tahavi kaže: "Hadiski učenjaci smatraju Ikrimu b. Ammara, jednog od prenosilaca ovog hadisa, slabim prenosiocem." Ajni veli da je ovdje riječ o protivrječnosti između hadisa koji dozvoljava i hadisa koji zabranjuje, pa u tom slučaju prednost ima onaj koji zabranjuje. Međutim, moguće je prigovoriti ovoj argumentaciji tvrdeći da nema protivrječnosti između hadisa različitog stepena autentičnosti. Hadis koji bilježi Buhari je jači, pa prema tome i preferirajući. (Vidi opširnije o ovom pitanju u: *Fethul-bari*, 9/566-659 i *Umdetul-kari*, 21/138.)

## MESO DOMAĆIH MAGARACA

## بَاب لُحُومِ الْحُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ

O tome pripovijeda Selema od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ عَنْ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5521. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Abda, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Salima i Nafija da je Ibn-Omer rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso domaćih magaraca na dan Hajbera (oslobađanja Hajbera)."

٥٥٢١. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَالِمٍ وَنَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهمَا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ يَوْمَ خَيْبَرَ .

5522. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija da je Abdullah rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso domaćih magaraca." Slijedi ga (u predanju) Ibn-Mubarek, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija.
Ebu-Usama veli: "... od Ubejdullaha, on od Salima."

٥٥٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ تَابَعَهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَالِمٍ .

5523. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdullaha i Hasana, sinova Muhammeda b. Alija, a oni od svoga oca da je Alija, radijallahu anhum, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je privremeni brak u godini kada je oslobođen Hajber, kao i meso domaćih magaraca."

٥٥٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ وَالْحَسَنِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْمُتْعَةِ عَامَ خَيْبَرَ وَعَنْ لُحُومِ حُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ .

5524. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Amra, a on od Muhammeda b. Alija da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je na dan oslobođenja Hajbera meso magaraca, a dozvolio konjsko meso."

٥٥٢٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ وَرَخَّصَ فِي لُحُومِ الْخَيْلِ .

5525, 5526. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, a on od Adijja da su Bera' i Ibn-Ebu-Evfa, radijallahu anhum, rekli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (jesti) meso magaraca."

٥٥٢٥-٥٥٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَدِيٌّ عَنِ الْبَرَاءِ وَابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالاَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ.

5527. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, on Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Idrisa da je Ebu-Sa'leba rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso domaćih magaraca."
Slijede ga (u predanju) Zubejdi i Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba. Malik, Ma'mer, Madžišun, Junus i Ibn-Ishak vele da je Zuhri rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso svake životinje koja ima očnjake (mesoždera)."

٥٥٢٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَبَا إِدْرِيسَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا ثَعْلَبَةَ قَالَ حَرَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لُحُومَ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ تَابَعَهُ الزُّبَيْدِيُّ وَعُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ مَالِكٌ وَمَعْمَرٌ وَالْمَاجِشُونُ وَيُونُسُ وَابْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ.

5528. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki čovjek i rekao: "Pojedeni su magarci!"
Potom mu je došao drugi čovjek i rekao: "Pojedeni su magarci!" Zatim je došao čovjek i rekao: "Uništeni su magarci!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je glasniku da saopći ljudima: "Allah i Njegov Poslanik zabranjuju vam meso domaćih magaraca jer je ono nečisto!" Lonci su tada prevrnuti, a meso je vrilo u njima.

٥٥٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ ثُمَّ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ ثُمَّ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُفْنِيَتِ الْحُمُرُ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فِي النَّاسِ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ فَإِنَّهَا رِجْسٌ فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ وَإِنَّهَا لَتَفُورُ بِاللَّحْمِ.

5529. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je ispričao: "Rekao sam Džabiru b. Zejdu: 'Tvrde da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio meso domaćih magaraca!' On odgovori: 'To je govorio Hakem b. Amr Gifari kod nas u Basri, ali to 'more znanja' (veliki znalac) Ibn-Abbas odbija navodeći ajet: 'Reci: 'Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno...'"'[1]

٥٥٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو قُلْتُ لِجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ يَزْعُمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ حُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ فَقَالَ قَدْ كَانَ يَقُولُ ذَاكَ الْحَكَمُ بْنُ عَمْرٍو الْغِفَارِيُّ عِنْدَنَا بِالْبَصْرَةِ وَلَكِنْ أَبَى ذَاكَ الْبَحْرُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَقَرَأَ ( قُلْ لَا أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا ) .

## JEDENJE MESA ZVIJERI KOJE IMAJU OČNJAKE (MESOŽDERA)

## بَاب أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ

5530. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Idrisa Havelanija, a ovaj od Ebu-Sa'lebe da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio jedenje mesa svake zvijeri koja ima očnjake (mesožder).
Slijede ga (u predanju) Junus, Ma'mer, Ibn-Ujejna i Madžišun, prenoseći od Zuhrija.[2]

٥٥٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ تَابَعَهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَالْمَاجِشُونُ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

1 Navedeni prijevod ajeta je prijevod 145. ajeta iz sure El-En'am. Ibn-Hadžer veli: "Argumentacija ovim ajetom bila bi valjana da ne postoji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izričit tekst koji zabranjuje jedenje mesa domaćih magaraca. Brojni su hadisi zabilježeni o tome. Izričita je zabrana jača od općenite dozvole (u ajetu) i analogije (kijas) prema konjskom mesu." Imam Nevevi veli: "Većina uleme, među ashabima a i kasnije, smatra da je zabranjeno meso domaćih magaraca. Samo Ibn-Abbas ima drugačije mišljenje." Malikijski pravnici imaju tri mišljenja o ovom pitanju, a treće je da je jedenje tog mesa pokuđeno.

2 Većina pravnika smatra da je zabranjeno jesti meso svake zvijeri (mesoždera). Hanefijski i šafijski pravnici smatraju da ova zabrana podrazumijeva 'tahrim', pa je, shodno tome, zabranjeno meso zvijeri (koje imaju očnjake) i ptica grabljivica (koje imaju kandže). Imam Šafija izuzima iz zabrane hijenu i lisicu, jer su njihovi očnjaci slabi. Ajni veli da je to obrazloženje suprotno tekstu pa je nevažeće. Imam Malik smatra da se zabrana u hadisu odnosi na pokuđenost (*kerahet*), jer je ona među ashabima sporna.

## O KOŽI UGINULE ŽIVOTINJE

## بَاب جُلُودِ الْمَيْتَةِ

5531. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, on od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da mu je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Naišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored krepane ovce, pa je rekao: 'Zašto ne iskoristite njenu kožu?'
'To je krepala ovca', odgovoriše. 'Samo je zabranjeno jesti je', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٥٥٣١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَرَّ بِشَاةٍ مَيِّتَةٍ فَقَالَ هَلاَّ اسْتَمْتَعْتُمْ بِإِهَابِهَا قَالُوا إِنَّهَا مَيِّتَةٌ قَالَ إِنَّمَا حَرُمَ أَكْلُهَا .

5532. PRIČAO NAM JE Hattab b. Usman, njemu Muhammed b. Himjer, prenoseći od Sabita b. Adžlana, a on od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Naišao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pored kože krepale životinje, pa je rekao: 'Ne bi ništa smetalo da je njen vlasnik iskoristio njenu kožu.'"

٥٥٣٢. حَدَّثَنَا خَطَّابُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عَجْلاَنَ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ ابْنَ جُبَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِعَنْزٍ مَيِّتَةٍ فَقَالَ مَا عَلَى أَهْلِهَا لَوِ انْتَفَعُوا بِإِهَابِهَا .

1 Većina pravnika (džumhur) argumentira ovim hadisom mišljenje da je dozvoljena upotreba kože uginule životinje nakon njenog štavljenja. To je mišljenje Ebu-Hanife, Malika i Šafije. Imam Šafija izuzima kožu psa i svinje, dok Ebu-Jusuf i Davud ne izuzimaju nijednu kožu, jer hadis ima opće značenje. Ibn-Šihab dozvoljava njenu upotrebu čak i prije štavljenja, jer se štavljenje ne spominje u ovom hadisu. Međutim, Muslim bilježi hadis od Ibn-Abbasa, koji prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada se koža uštavi, postaje čista ." Iz ovog se hadisa razumije da prije štavljenja koža nije čista. Imam Ahmed smatra da uopće nije dozvoljeno upotrebljavati kožu uginule životinje argumentirajući svoje mišljenje hadisom koji prenosi Abdullah b. Ukejm, a bilježe ga Ebu-Davud, Nesai, Tirmizi, Ibn-Madža, Ahmed i drugi, u kojem se navodi: "Došla nam je knjiga od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije njegove smrti: 'Ne koristite kožu uginule životinje niti njene žile (tetive).'" Međutim, sened je ovog hadisa sporan, jer postoji spor među stručnjacima o tome da li je Ibn-Ukejm ashab ili ne. Bejheki veli da on nije ashab, pa je hadis 'mursel'. I drugi hadisi sa sličnim sadržajem također posjeduju slabosti u senedu, te ne mogu biti suprotstavljeni hadisu koji bilježi Buhari. (*Fethul-bari*, 9/576; *Umdetul-kari*, 21/133)

## O MISKU

باب المِسْكِ

5533. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Umare b. Ka‘ka‘a, on od Ebu-Zur‘e b. Amra b. Džerira, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nema ranjenika koji bude ranjen na Allahovom putu, a da neće doći na Sudnji dan sa svojom ranom iz koje teče krv; boja joj je boja krvi, a miris miris miska.”[2]

٥٥٣٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَكْلُومٍ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللهِ إِلاَّ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَكَلْمُهُ يَدْمَى اللَّوْنُ لَوْنُ دَمٍ وَالرِّيحُ رِيحُ مِسْكٍ .

5534. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala’, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Primjer dobrog druga i lošeg druga je kao primjer prodavca miska i onoga koji puše u kovački mijeh; prodavac miska ili će ti ga pokloniti, ili ćeš ga od njega kupiti, ili ćeš barem od njega osjetiti lijep miris, a onaj koji puše u kovački mijeh ili će ti spaliti odjeću, ili ćeš od njega osjetiti ružan miris.”[3]

٥٥٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخُ الْكِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً .

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o džihadu. Misk je odvojeni dio posebne vrste gazele i smatra se čistim, a i koža, koja je dio životinje, kada se odvoji od nje i uštavi, postaje čistom. Zbog ove sličnosti među njima je u ovom poglavlju naveden i hadis o misku.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o kupoprodaji.

## O ZECU

## بَاب الْأَرْنَب

5535. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Hišama b. Zejda da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
“Poplašili smo zeca u Merriz-Zahranu, pa su neki ljudi potrčali za njim, ali su posustali. Ja sam ga uzeo i donio Ebu-Talhi; on ga je zaklao i poslao dva kuka, ili dva buta, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je to primio.”[1]

٥٥٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَنْفَجْنَا أَرْنَبًا وَنَحْنُ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فَسَعَى الْقَوْمُ فَلَغِبُوا فَأَخَذْتُهَا فَجِئْتُ بِهَا إِلَى أَبِي طَلْحَةَ فَذَبَحَهَا فَبَعَثَ بِوَرِكَيْهَا أَوْ قَالَ بِفَخِذَيْهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَبِلَهَا .

## O BODLJOREPOM GUŠTERU

## بَاب الضَّبِّ

5536. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Meso bodljorepog guštera ne jedem, ali ga ne zabranjujem.”

٥٥٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الضَّبُّ لَسْتُ آكُلُهُ وَلاَ أُحَرِّمُهُ .

5537. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Umame b. Sehla, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, koji prenosi od Halida b. Velida da je on ušao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Mejmuninu kuću, pa mu je serviran pečen bodljorepi gušter. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pružio je ruku k njemu, ali je jedna žena rekla: “Obavijestite Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, šta jede!”
Rekli su: “To je gušter, Allahov Poslaniče.” Podigao je ruku s njega. “Je li ga zabranjeno jesti, Allahov Poslaniče?”, upitah.

٥٥٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بَيْتَ مَيْمُونَةَ فَأُتِيَ بِضَبٍّ مَحْنُوذٍ فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ فَقَالَ بَعْضُ النِّسْوَةِ أَخْبِرُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ بِمَا يُرِيدُ أَنْ يَأْكُلَ فَقَالُوا هُوَ ضَبٌّ يَا رَسُولَ اللهِ فَرَفَعَ يَدَهُ فَقُلْتُ أَحَرَامٌ هُوَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ لاَ وَلَكِنْ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o poklonu. Iz sadržaja hadisa se zaključuje da je dozvoljeno loviti zeca te da je dozvoljeno lovljenje ove životinje, da vlasništvo nad ulovljenom životinjom pripada onome ko je uzme (ulovi), a ne onome ko je samo poplaši, da skrbnik djeteta ima pravo raspolagati njegovom imovinom, ako je to u interesu djeteta, te da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljeno primiti poklon.

لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ قَالَ خَالِدٌ فَاجْتَرَرْتُهُ فَأَكَلْتُهُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْظُرُ .

"Ne", reče on, "ali ga nije bilo u zemlji moga naroda, pa mi se gadi."
Kaže Halid: "Isjekao sam ga i pojeo, a Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, gledao."[2]

## بَاب إِذَا وَقَعَتِ الْفَأْرَةُ فِي السَّمْنِ الْجَامِدِ أَوِ الذَّائِبِ

## AKO MIŠ UPADNE U ČVRSTO ILI TEČNO MASLO

٥٥٣٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يُحَدِّثُهُ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ فَأْرَةً وَقَعَتْ فِي سَمْنٍ فَمَاتَتْ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْهَا فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوهُ قِيلَ لِسُفْيَانَ فَإِنَّ مَعْمَرًا يُحَدِّثُهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ إِلاَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنْهُ مِرَارًا .

5538. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ibn-Abbasa da mu je Mejmuna kazivala kako je miš upao u maslo i krepao, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o tome. "Izbacite ga, i ono što je oko njega, a ostalo jedite", odgovori on. Sufjanu je rečeno: "Ma'mer ga (hadis) prenosi od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre."
"Nisam čuo", kaže on, "da Zuhri kaže drugo osim: '... od Ubejdullaha, on od Ibn-Abbasa, ovaj od Mejmune, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..' Čuo sam ga od njega više puta."

٥٥٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الدَّابَّةِ تَمُوتُ فِي الزَّيْتِ وَالسَّمْنِ وَهُوَ جَامِدٌ أَوْ غَيْرُ جَامِدٍ الْفَأْرَةِ أَوْ غَيْرِهَا قَالَ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمَرَ بِفَأْرَةٍ مَاتَتْ فِي سَمْنٍ فَأَمَرَ بِمَا قَرُبَ مِنْهَا فَطُرِحَ ثُمَّ أُكِلَ عَنْ حَدِيثِ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ .

5539. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, a on od Zuhrija da je o životinji koja krepa u ulju i maslu, čvrstom ili tečnom, bilo da se radi o mišu ili nečemu drugom rekao: "Čuli smo kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se miš koji je krepao u maslu izbaci, zajedno s onim oko njega, a da je ostalo pojedeno" (iz hadisa koji prenosi Ubejdullah b. Abdullah).

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hrani. Hadis ukazuje na dozvolu jedenja mesa bodljorepog guštera. Kadi Ijad prenosi od nekih pravnika zabranu, a od Ebu-Hanife pokuđenost (jedenja ovog mesa). (*Fethul-bari*, 9/582-585)

5540. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Ibn-Abbasa, a on od Mejmune, radijallahu anhum, koja je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o mišu koji upadne u maslo, pa je rekao: 'Izbacite ga, i ono oko njega, a ostalo jedite!'"[1]

٥٥٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَتْ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ فَأْرَةٍ سَقَطَتْ فِي سَمْنٍ فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوهُ.

## STAVLJANJE ŽIGA I ZNAKA NA LICE (ŽIVOTINJE)

بَاب الْوَسْمِ وَالْعَلَمِ فِي الصُّورَةِ

5541. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, njemu Hanzala, prenoseći od Salima da je Ibn-Omer prezirao stavljanje biljega na lice.
Ibn-Omer kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se (životinja) udara (po licu)." Slijedi ga (u predanju) Kutejba, koji prenosi od Ankazija, a on od Hanzale: "... da se udara po licu."[2]

٥٥٤١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ حَنْظَلَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ تُعْلَمَ الصُّورَةُ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُضْرَبَ تَابَعَهُ قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا الْعَنْقَزِيُّ عَنْ حَنْظَلَةَ وَقَالَ تُضْرَبُ الصُّورَةُ.

5542. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda da je Enes rekao: "Donio sam svoga brata kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu učini *tahnik*;[3] on se nalazio u toru i vidio sam da obilježava ovcu. Mislim da je rekao: '... na njenim ušima.'"[4]

٥٥٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِأَخٍ لِي يُحَنِّكُهُ وَهُوَ فِي مِرْبَدٍ لَهُ فَرَأَيْتُهُ يَسِمُ شَاةً حَسِبْتُهُ قَالَ فِي آذَانِهَا.

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o čistoći. Imam Ajni veli: "Postoji konsenzus islamskih pravnika da se ovaj propis odnosi na maslo koje je u čvrstom stanju. Što se tiče onog što je u tečnom stanju, ako u njega upadne miš, nema spora u tome da se takvo maslo ne jede. Spor postoji samo u tome može li se koristiti u čemu drugom." Sevri, Malik i Šafija vele: "Dozvoljeno je koristiti ga za rasvjetu, pravljenje sapuna i sl., ali nije dozvoljeno prodati ga i uzeti novac za to." Ebu-Hanifa, Lejs i još neki pravnici smatraju da je dozvoljeno koristiti ga u svemu osim za jelo, te da je dozvoljeno prodati ga, uz uvjet da se objasni o čemu se radi. (*Umdetul-kari*, 21/138)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o zabrani mučenja i masakriranja životinja. Iz hadisa se zaključuje da je pokuđeno žigosati životinju po licu i udarati je po licu.

3 Premazivanje desni novorođenčeta razmekšanim datulama.

4 Ovaj hadis je dokaz većini pravnika koji smatraju da je dozvoljeno žigosati stoku užarenim gvožđem. Hanefijski pravnici to ne dozvoljavaju, uvažavajući opću zabranu mučenja vatrom. Drugi pravnici iz ove zabrane izuzimaju žigosanje stoke.

## KADA GRUPA LJUDI OSVOJI RATNI PLIJEN, PA NEKI OD NJIH ZAKOLJU OVCE ILI DEVE BEZ DOZVOLE OSTALIH (VLASNIKA), TO SE MESO NEĆE JESTI

## بَاب إِذَا أَصَابَ قَوْمٌ غَنِيمَةً فَذَبَحَ بَعْضُهُمْ غَنَمًا أَوْ إِبِلاً بِغَيْرِ أَمْرِ أَصْحَابِهِمْ لَمْ تُؤْكَلْ

O tome govori hadis Rafija od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tavus i Ikrima o životinji koju je zaklao kradljivac kažu: "Bacite je!"

لِحَدِيثِ رَافِعٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ طَاوُسٌ وَعِكْرِمَةُ فِي ذَبِيحَةِ السَّارِقِ اطْرَحُوهُ .

5543. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Seida b. Mesruka, on od Abaje b. Rifa‘a, a ovaj od svoga oca da je njegov djed Rafi‘ b. Hadidž ispričao: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Mi se sutra sukobljavamo s neprijateljem, a nemamo mesarskih noževa.’ On reče: ‘Što prolije krv, ali ne zub i ne zufur, a spomene se pritom Allahovo ime – jedi! O tome ću vam reći: što se tiče zuba, zato što je to kost, a što se tiče zufura, zato što je to sredstvo za klanje kojim se koriste Abesinci.’ Oni koji su bili brži otišli su naprijed i zarobili plijen. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među posljednjima u grupi. Požurili su i postavili lonce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je i naredio da se lonci prevrnu. Potom je podijelio plijen računajući deset ovaca za jednu devu. Onima koji su prvi došli odbjegla je jedna deva, a nisu imali konja. Neki čovjek odapeo je na nju strijelu (koja ju je pogodila), pa ju je (devu) Allah zaustavio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Među stokom ima i one koja je divlja kao što su divlje zvijeri; što vam odbjegne – uradite s njime ovako.’"[5]

٥٥٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّا نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مُدًى فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلُوهُ مَا لَمْ يَكُنْ سِنٌّ وَلَا ظُفُرٌ وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ وَتَقَدَّمَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَأَصَابُوا مِنَ الْغَنَائِمِ وَالنَّبِيُّ ﷺ فِي آخِرِ النَّاسِ فَنَصَبُوا قُدُورًا فَأَمَرَ بِهَا فَأُكْفِئَتْ وَقَسَمَ بَيْنَهُمْ وَعَدَلَ بَعِيرًا بِعَشْرِ شِيَاهٍ ثُمَّ نَدَّ بَعِيرٌ مِنْ أَوَائِلِ الْقَوْمِ وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ خَيْلٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللهُ فَقَالَ إِنَّ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا فَعَلَ مِنْهَا هَذَا فَافْعَلُوا مِثْلَ هَذَا .

5 Hadis sa sličnim sadržajem ranije je spomenut u poglavlju o spominjanju Allahova imena (*Bismilli*). Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je jesti meso životinje koja se zakolje predmetom koji joj prolije krv i pritom se spomene Allahovo ime; taj predmet ne smije biti zub (kost) niti zufur (vrsta trstike), kojim se pri klanju koriste Abesinci;
– nije dozvoljeno klati zaplijenjene životinje prije podjele ratnog plijena;
– odbjeglu životinju dozvoljeno je zaklati na bilo koji mogući način, makar i strijelom, kao i ostalu divljač.

## KADA (OD LJUDI) ODBJEGNE DEVA, PA NEKO ODAPNE STRIJELU NA NJU I UBIJE JE ŽELEĆI TIME PRISKRBITI KORIST ZA SVE – TAKAV JE POSTUPAK DOZVOLJEN

بَاب إِذَا نَدَّ بَعِيرٌ لِقَوْمٍ فَرَمَاهُ بَعْضُهُمْ بِسَهْمٍ فَقَتَلَهُ فَأَرَادَ إِصْلَاحَهُمْ فَهُوَ جَائِزٌ

O tome govori hadis koji prenosi Rafi‘ od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

لِخَبَرِ رَافِعٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5544. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Umer b. Ubejd Tanafisi, prenoseći od Seida b. Mesruka, on od Abaje b. Rifa‘a, a ovaj od svoga djeda Rafija b. Hadidža, radijallahu anhu, da je rekao:
“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju, pa je jedna deva odbjegla. Neki je čovjek odapeo strijelu na nju i zaustavio je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Ima među njima divljih kao što su divlje zvijeri, pa koja vam umakne – učinite s njome ovako!’
‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘budemo u ratnim pohodima i na putovanjima pa želimo zaklati (životinju), a nemamo pri ruci mesarski nož?’
‘Budi brz’, reče (Poslanik), ‘što prolije krv i pritom se spomene Allahovo ime – jedi, samo ne ako je to učinjeno zubom i zufurom; zub je kost, a zufur je sredstvo za klanje koje upotrebljavaju Abesinci.’”[1]

٥٥٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عُمَرُ ابْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَنَدَّ بَعِيرٌ مِنَ الْإِبِلِ قَالَ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ لَهَا أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَكُونُ فِي الْمَغَازِي وَالْأَسْفَارِ فَنُرِيدُ أَنْ نَذْبَحَ فَلَا تَكُونُ مُدًى قَالَ أَرِنْ مَا نَهَرَ أَوْ أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلْ غَيْرَ السِّنِّ وَالظُّفُرِ فَإِنَّ السِّنَّ عَظْمٌ وَالظُّفُرَ مُدَى الْحَبَشَةِ.

## HRANA OSOBE U NUŽDI

بَاب إِذَا أَكَلَ الْمُضْطَرُّ

Allah kaže: “O vjernici, jedite ukusna jela, koja smo vam podarili, i budite Allahu zahvalni, ta vi se samo Njemu klanjate! On vam jedino zabranjuje strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli – njemu grijeh

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ

1 U prvom slučaju, oni koji su zaklali zaplijenjene (životinje) učinili su to iz vlastitog interesa, pa su kažnjeni zabranom jedenja njihovog mesa, a u drugom slučaju, osoba koja nije vlasnik zaklala je životinju u interesu samog vlasnika, pa je dozvoljeno jesti njeno meso.

بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَلاَ إِثْمَ عَلَيْهِ) وَقَالَ (فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لإِثْمٍ) وَقَوْلِهِ (فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ وَمَا لَكُمْ أَنْ لاَ تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ إِلاَّ مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ) (وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ) وَقَوْلِهِ جَلَّ وَعَلاَ (قُلْ لاَ أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مُهْرَاقًا (أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ) وَقَالَ ( فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلاَلاً طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ) .

nije”,[2] a također i: “A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh...”[3]
Njegove su riječi: “Zato jedite ono pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime, ako vjerujete u Njegove ajete! A zašto da ne jedete ono pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime kad vam je On objasnio šta vam je zabranio – osim kad ste u nevolji. Mnogi, prema prohtjevima svojim, nemajući za to nikakva dokaza, dovode druge u zabludu; a Gospodar tvoj dobro zna one koji u zlu prelaze svaku mjeru”,[4] a također i: “Reci: ‘Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno jesti ma šta drugo osim strvi ili krvi koja istječe ili svinjskog mesa – to je doista pogano – ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo.’ A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj doista će oprostiti i milostiv biti.”[5]
Uzvišeni također kaže: “Hranite se dopuštenim i lijepim jelima, koja vam Allah daruje, i budite Mu zahvalni na blagodatima, ako se samo Njemu klanjate! On vam zabranjuje jedino strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj doista će oprostiti i milostiv biti.”[6]

2 El-Bekare, 173-172.

3 El-Maide, 3.

4 El-En‘am, 118-119.

5 El-En‘am, 145.

6 En-Nahl, 114-115. Naslov ovog poglavlja odnosi se na osobu koja meso krepale životinje jede u nuždi, kao onog što je zabranjeno i što se spominje u navedenim ajetima. Ibn-Hadžer veli: “Kao da se ovim ukazuje na postojanje razmimoilaženja u dva pitanja: prvo se odnosi na stanje koje se može opisati kao nužda u kojoj je dozvoljeno jedenje zabranjenog, dok se drugo odnosi na količinu hrane koju je dozvoljeno jesti u tom slučaju. Što se tiče prvog pitanja, to je stanje kada glad prijeti smrću ili bolešću koja vodi u smrt. Ovo je mišljenje većine pravnika. Što se tiče drugog pitanja, ono je spomenuto u Allahovim riječima: ‘... ali ne iz želje’ (za grijehom).” Neki komentatori kažu kako je grijeh da (čovjek) jede više od onoga čime bi utolio glad, dok drugi vele kako je grijeh jesti iznad uobičajenog, što je i preferirajuće mišljenje, jer se ajetom uopćava. Dozvoljeno je i zasititi se ukoliko se ne očekuje da bi se u blizini moglo doći do neke druge hrane. Ebu-Meali Džuvejni, Imamul-Haremejn, veli: “Pod sitošću se ovdje misli na otklanjanje gladi, a ne na punjenje stomaka, tako da u njemu ne bude mjesta za drugu hranu, što je zabranjeno.” (*Fethul-bari*, 9/591)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْأَضَاحِيِّ

# KURBANI

## SUNNET KURBANA

Ibn-Omer veli: "Kurban je sunnet i nešto općepoznato."[1]

5545. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu'be, on od Zubejda Ijamija, ovaj od Ša'bija, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prvo što činimo u ovom našem današnjem danu (Kurban-bajramu) jeste klanjanje bajram-namaza; potom se vraćamo i koljemo (kurbane). Ko tako postupi postupio je po našem sunnetu, a ko zakolje ranije – to je obično meso koje je hrana za porodicu, i nema veze s obredom."
Tada je ustao Ebu-Burda b. Nijar, koji je ranije

بَاب سُنَّةِ الْأُضْحِيَّةِ

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ هِيَ سُنَّةٌ وَمَعْرُوفٌ.

٥٥٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ الْإِيَامِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ مَنْ فَعَلَهُ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلُ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ فَقَامَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ وَقَدْ ذَبَحَ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِي جَذَعَةً فَقَالَ اذْبَحْهَا وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ

1 Ovim naslovom Buhari kao da je želio da ukaže na to da je kurban sunnet, a ne vadžib. Većina pravnika smatra da je klanje kurbana (na dan Kurban-bajrama) kolektivni pritvrđeni sunnet (*sunnetun muekkedetun alel-kifaje*). Ebu-Hanifa smatra da je to vadžib imućnom čovjeku koji boravi kod svoje kuće (koji nije na putu). Slično mišljenje zastupa i Malik, ali ga ne veže s boravištem. Ahmed kaže da je to sunnet koji je pokuđeno izostaviti ako postoji mogućnost klanja. Prenosi se od njega mišljenje da je klanje kurbana obavezna dužnost (vadžib). Muhammed b. Hasan veli: "To je sunnet koji nije dozvoljeno izostaviti." Dokaz onima koji smatraju da je klanje kurbana sunnet je hadis koji prenose svi osim Buharije, a u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko od vas vidi mladi mjesec zul-hidždžeta i želi zaklati kurban neka se sustegne od uzimanja (kraćenja ili brijanja) dlaka sa svoga tijela i kraćenja noktiju." Uvjetovanje voljom i željom protivno je principu obaveze. Dokaz onima koji smatraju da je klanja kurbana vadžib je hadis koji bilježe Ibn-Madža, Ahmed i Hakim od Ebu-Hurejre, a u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko je imao mogućnosti, a nije zaklao kurban, neka se ne približava našoj musalli (mjestu za klanjanje bajram-namaza)!" Ovako oštro upozorenje može se vezati samo za izostavljanje vadžiba. Hakim kaže da je ovaj hadis vjerodostojan. Ibn-Hadžer veli: "Izglednije je da je ovaj hadis 'mevkuf'." Isto misle Tahavi i drugi. Usto, nije ni izričit u pitanju obaveznosti ovog propisa. (*Fethul-bari*, 10/5-6; *Umdetul-kari*, 21/144)

zaklao, i rekao: "Imam mladu kozu (koja ima šest ili sedam mjeseci, ili je ušla u drugu godinu)."
"Zakolji je, ali nakon tebe neće moći nikome drugom poslužiti kao kurban", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Mutarrif prenosi od Amira, a on od Beraa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko zakolje (kurban) nakon bajram-namaza upotpunio je svoj obred i postupio je po sunnetu muslimana."[1]

قَالَ مُطَرِّفٌ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلاَةِ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ .

5546. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko zakolje (kurban) prije namaza (bajramskog) zaklao je za sebe, a ko zakolje poslije namaza upotpunio je svoj obred (žrtvovanja) i postupio prema sunnetu muslimana."

٥٥٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا ذَبَحَ لِنَفْسِهِ وَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلاَةِ فَقَدْ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ .

## KADA IMAM (VLADAR) DIJELI KURBANE ZA KLANJE

بَاب قِسْمَةِ الْإِمَامِ الْأَضَاحِيَّ بَيْنَ النَّاسِ

5547. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Ba'dže Džuhenija da je Ukba b. Amir Džuheni rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je svojim ashabima kurbane, pa sam ja dobio mlado bravče.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'dobio sam nedoraslo bravče.'
'Zakolji ga kao kurbana', reče on."[2]

٥٥٤٧. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ بَعْجَةَ الْجُهَنِيِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَصْحَابِهِ ضَحَايَا فَصَارَتْ لِعُقْبَةَ جَذَعَةٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ صَارَتْ لِي جَذَعَةٌ قَالَ ضَحِّ بِهَا .

1 Pod pojmom *sunnet* u ova dva hadisa misli se na praksu općenito, a ne na "sunnet" u terminološkom smislu, koji stoji nasuprot *vadžibu*. Zapovijed u hadisu o ponavljanju klanja dokaz je onima koji kažu da je klanje kurbana vadžib. Međutim, druga strana odgovara da je cilj ovog hadisa pojašnjenje uvjeta valjanosti klanja kurbana.
Hadis ukazuje na to da kao kurban ne može poslužiti *džeze'a*, tj. ovca koja nije napunila sedam mjeseci (ako se radi o krupnijoj ovci), a neki kažu šest mjeseci, ili godinu dana ako je u pitanju sitnija i mršavija ovca. *Džeze'a,* u slučaju koze jest ona koja nije napunila godinu dana i ona ne može poslužiti kao kurban. Hadis ukazuje na to da vrijeme klanja kurbana započinje poslije klanjanja bajram-namaza. (*Fethul-bari*, 10/6; *Umdetul-kari*, 21/144-145)

2 Imam Ajni prenosi mišljenje Bejhekija i drugih učenjaka koji smatraju da je dozvola žrtvovanja nedoraslog bravčeta (džeze'a) bila olakšica (ruhsa) posebno za Ukbu, kao što je to bio slučaj i s Ebu-Burdom u hadisu

## OBAVEZA PUTNIKA I ŽENE U VEZI S KLANJEM KURBANA

بَاب الْأُضْحِيَّةِ لِلْمُسَافِرِ وَالنِّسَاءِ

5548. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje – a bila je dobila mjesečnicu u Serifu, prije ulaska u Mekku – i zatekao je uplakanu, pa joj je rekao: "Šta je bilo s tobom? Dobila si mjesečnicu?"
"Da", rekla je.
"To je nešto što je Allah odredio kćerima Ademovim. Čini sve ono što čini hadžija, ali nemoj obavljati tavaf oko Kabe."
"Kada smo bili na Mini", kaže Aiša, radijallahu anha, "doneseno mi je goveđe meso.
'Šta je ovo?', rekla sam.
'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao je kravu kao kurbana za svoje supruge', odgovorili su mi."[3]

٥٥٤٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَحَاضَتْ بِسَرِفَ قَبْلَ أَنْ تَدْخُلَ مَكَّةَ وَهِيَ تَبْكِي فَقَالَ مَا لَكِ أَنَفِسْتِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ فَلَمَّا كُنَّا بِمِنًى أُتِيتُ بِلَحْمِ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا قَالُوا ضَحَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَزْوَاجِهِ بِالْبَقَرِ .

koji prenosi Bera'. "Kaže se", veli Ajni, "da je *džeze'a* opis određene dobi starosti stoke. U slučaju ovaca je to ona koja je napunila jednu godinu; to je mišljenje većine pravnika. Neki kažu da se radi o mlađoj dobi, a potom se spore u vezi s konkretizacijom: neki vele da je to ona koja je napunila šest mjeseci, drugi kažu da je to ona koja je napunila osam mjeseci, a treći – deset mjeseci. U slučaju koza, *džeze'a* je koza koja je napunila godinu i ušla u drugu, u slučaju krava – krava koja je napunila tri godine, a u slučaju deva – deva koja je ušla u petu godinu." (*Umdetul-kari*, 21/146)

3 Većina pravnika ovim hadisom podupire svoje mišljenje da je jedan kurban dovoljan za jednu porodicu (muža i ženu). Hanefijski pravnici smatraju da je i žena, ukoliko je imućna, dužna za sebe zaklati kurban, kao i muž za sebe. Oni, međutim, smatraju da putnik nije dužan klati kurban. Imam Šafija smatra da je klanje kurbana sunnet za sve ljude, pa i za musafira (putnika).
Iz hadisa se zaključuje da žena koja ima menstruaciju ne može obavljati tavaf. Hadis je u nešto kraćoj verziji ranije spomenut u poglavljima o hadžu.

## MESO KOJE SE POŽELI NA DAN KURBAN-BAJRAMA

## بَاب مَا يُشْتَهَى مِنَ اللَّحْمِ يَوْمَ النَّحْرِ

5549. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Ibn-Ulejja, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Sirina, a on od Enesa b. Malika da je ispričao:
"Na dan Kurban-bajrama Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko je zaklao prije namaza, neka ponovi!' Ustao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, doista je ovo dan kada se traži i želi meso' – spomenuo je i svoje susjede – 'a ja imam mladu ovcu koja je bolja od dvije ovce.' On (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dozvolio mu je da je zakolje. Ne znam da li se ova olakšica odnosi i na druge osim njega. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao i zaklao dva ovna, a ljudi su se zaputili do ovaca i podijelili ih (ili razdijelili ih) među sobom."

٥٥٤٩. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ مَنْ كَانَ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلْيُعِدْ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ وَذَكَرَ جِيرَانَهُ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَرَخَّصَ لَهُ فِي ذَلِكَ فَلَا أَدْرِي بَلَغَتِ الرُّخْصَةُ مَنْ سِوَاهُ أَمْ لَا ثُمَّ انْكَفَأَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى كَبْشَيْنِ فَذَبَحَهُمَا وَقَامَ النَّاسُ إِلَى غُنَيْمَةٍ فَتَوَزَّعُوهَا أَوْ قَالَ فَتَجَزَّعُوهَا .

## O ONOME KOJI KAŽE DA JE KURBAN-BAJRAM SAMO ONAJ DAN KADA SE KOLJU KURBANI (JEDAN DAN)

## بَاب مَنْ قَالَ الْأَضْحَى يَوْمُ النَّحْرِ

5550. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, ovaj od Ibn-Ebu-Bekre, a on od Ebu-Bekre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vrijeme se zaokružilo kao onog dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina se sastoji od dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta; tri su jedan iza drugog: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, i (četvrti) redžeb (mudar), koji dolazi između džumade (el-uhra) i ša'bana. Koji je ovo mjesec?"
"Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", rekosmo. Zašutio je tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: "Zar ovo nije zul-hidždže?"

٥٥٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلَاثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى

ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذَا الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلاَ فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلاَّلاً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلاَ لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يُبَلَّغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ وَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ قَالَ صَدَقَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ مَرَّتَيْنِ .

"Dakako", rekosmo. "Koje je ovo mjesto (grad)?", upitao je.
"Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", rekosmo. Zašutio je tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: "Zar ovo nije poznato mjesto (Mekka)?"
"Dakako", rekosmo.
"Koji je ovo dan?", upitao je.
"Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", rekosmo. Zašutio je tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: "Zar ovo nije dan klanja (kurbana)?"
"Dakako", rekosmo. On tada reče: "Doista su vaši životi i imeci (Muhammed veli: "Mislim da je rekao: '...i vaša čast...'") vama zabranjeni, kao što vam je zabranjen ovaj vaš dan, u ovom vašem mjestu, u ovom vašem mjesecu. Srest ćete svoga Gospodara, pa će vas pitati o vašim djelima. Nemojte se poslije mene vratiti u zabludu, pa da jedni drugima vratove odsijecate. Neka prisutni saopći odsutnome, možda će neko kome se ovo saopći biti razboritiji i bolje to shvatiti od onoga koji to čuje."
Muhammed (b. Sirin) bi, kada bi ovo spomenuo, kazao: "Istinu je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem", a onda dodao: "Jesam li saopćio, jesam li saopćio?!"[1]

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nauci, u poglavlju o hadžu te još nekim poglavljima. Cilj njegovog navođenja ovdje jest ukazivanje na broj dana u kojima se može klati kurban. Buhari kao da naginje mišljenju da je to samo prvi dan Kurban-bajrama, a to je i mišljenje Ibn-Sirina. O ovom pitanju ima više mišljenja. Ebu-Hanifa, Malik i Ahmed smatraju da je to prvi dan i još dva dana poslije njega, dok Šafija smatra da je to prvi dan i još tri dana poslije njega. (*Umdetul-kari*, 21/148)

## BAJRAM-NAMAZ I KLANJE KURBANA NA MUSALLI

## بَاب الْأَضْحَى وَالْمَنْحَرِ بِالْمُصَلَّى

5551. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Halid b. Haris, a ovome Ubejdullah da je Nafi‘ rekao:
“Abdullah (b. Omer) klao je kurban na mjestu klanja.”
Ubejdullah veli: “To znači na mjestu gdje je klao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”[1]

٥٥٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ عَبْدُاللهِ يَنْحَرُ فِي الْمَنْحَرِ قَالَ عُبَيْدُاللهِ يَعْنِي مَنْحَرَ النَّبِيِّ ﷺ .

5552. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovome Kesir b. Ferkad, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klao je (kurban) na musalli.”

٥٥٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ كَثِيرِ بْنِ فَرْقَدٍ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَذْبَحُ وَيَنْحَرُ بِالْمُصَلَّى .

## O DVA ROGATA OVNA (A SPOMINJE SE I DEBELA) KOJA JE ŽRTVOVAO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

## بَاب فِي أُضْحِيَّةِ النَّبِيِّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَقْرَنَيْنِ وَيُذْكَرُ سَمِينَيْنِ

Jahja b. Seid veli: “Čuo sam Umamu b. Sehla da kaže: ‘Tovili smo kurbane u Medini, a i (ostali) muslimani su ih tovili.’”

وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نُسَمِّنُ الْأُضْحِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُسَمِّنُونَ .

5553. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu‘ba, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klao je kao kurban dva ovna, a i ja koljem dva.”

٥٥٥٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ وَأَنَا أُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ .

1 Cilj navođenja ovog predanja (*esera*) jest pojašnjenje sunneta u vezi s imamovim klanjem kurbana, a to je da imam kolje svoj kurban na musalli kako bi on bio prvi koji to čini, tako da svi ostali, pouzdano, kolju poslije njega (i poslije namaza). Cilj imamovog klanja kurbana na musalli je i podučavanje ostalih načinu pravilnog klanja te poticanje na izvršavanje tog važnog islamskog propisa.

5554. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao po dva rogata crno-bijela ovna, a potom ih zaklao svojom rukom. Slijedi ga (u predanju) Vuhejb, prenoseći od Ejjuba. Isma'il i Hatim b. Verdan vele: "... od Ejjuba, on od Ibn-Sirina, a ovaj od Enesa..."[2]

٥٥٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ انْكَفَأَ إِلَى كَبْشَيْنِ أَقْرَنَيْنِ أَمْلَحَيْنِ فَذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ تَابَعَهُ وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَحَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ .

5555. PRIČAO NAM JE Umer b. Halid, njemu Lejs, ovome Jezid, prenoseći od Ebu-Hajra, a on od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu:
da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ovce i koze da ih podijeli svojim drugovima za kurbane. Ostalo je mladunče koze koje je ojačalo (i samo pase), pa je to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Zakolji je ti kao kurbana."[3]

٥٥٥٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ ضَحَايَا فَبَقِيَ عَتُودٌ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ضَحِّ أَنْتَ بِهِ .

2 Iz ova dva hadisa se zaključuje:
– vrednije je zaklati dva kurbana;
– bolje je zaklati ovna nego ovcu; također je bolje zaklati rogata ovna nego šukavog. Po usaglašenom mišljenju, dozvoljeno je zaklati i šukavog ovna ili ovcu; sporno je da li je dopušteno klanje ovna ili ovce (za kurban) sa slomljenim rogom;
– pohvalno je da čovjek sam kolje svoj kurban (ako umije raditi taj posao);
– poželjno je da kurban bude što ljepšeg izgleda i da ima što kvalitetnije meso. (*Fethul-bari,* 10/13)

3 Neki kažu da je atud mladunče koje je napunilo godinu dana, a drugi da je to mladunče koje ima pet mjeseci. Cilj navođenja ovog hadisa je ukazivanje da je dovoljno zaklati i samo jedan kurban, a da je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvovanje dvaju kurbana pohvalno, a ne obavezno djelo.

## VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI UPUĆENE EBU-BURDI: "ZAKOLJI MLADU KOZU (OD ŠEST ILI SEDAM MJESECI, ILI OD GODINU DANA), ALI NIKOME POSLIJE TEBE TO NEĆE BITI VALJANO."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِأَبِي بُرْدَةَ ضَحِّ بِالْجَذَعِ مِنَ الْمَعَزِ وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ

5556. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid b. Abdullah, ovome Mutarrif, prenoseći od Amira da je Bera' b. Azib, radijallahu anhu, rekao:
"Moj tetak koji se zove Ebu-Burda zaklao je kurban prije bajram-namaza, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tvoja je ovca samo radi mesa (nije kurban).'
'Allahov Poslaniče, imam pitomu mladu kozu (od šest ili sedam mjeseci, ili od godinu dana)', reče on.
'Zakolji je', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ali nikome poslije tebe to neće valjati', a potom dodade: 'Ko zakolje prije namaza, zaklao je radi sebe (a ne kao kurban), a ko zakolje poslije bajram-namaza upotpunio je obred klanja i postupio prema sunnetu muslimana.'"[1]
Slijedi ga (u predanju) Ubejda, prenoseći od Ša'bija i Ibrahima, a također i Veki', prenoseći od Hurejsa, a on od Šabija.
Asim i Davud prenose od Ša'bija: "Imam mlado žensko jare koje je skoro prestalo dojiti (*'anaku leben*)."
Zubejd i Firas prenose od Ša'bija: "Imam mladu kozu (od šest ili sedam mjeseci, ili godinu dana – *džeze'a*)."
Ebu-Ahves kaže da mu je kazivao Mensur: "... mladu ženku koze (*'anakun džeze'a*)."

٥٥٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ ضَحَّى خَالٌ لِي يُقَالُ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَاتُكَ شَاةُ لَحْمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ عِنْدِي دَاجِنًا جَذَعَةً مِنَ الْمَعَزِ قَالَ اذْبَحْهَا وَلَنْ تَصْلُحَ لِغَيْرِكَ ثُمَّ قَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا يَذْبَحُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَدْ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ تَابَعَهُ عُبَيْدَةُ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَإِبْرَاهِيمَ وَتَابَعَهُ وَكِيعٌ عَنْ حُرَيْثٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَقَالَ عَاصِمٌ وَدَاوُدُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عِنْدِي عَنَاقُ لَبَنٍ وَقَالَ زُبَيْدٌ وَفِرَاسٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عِنْدِي جَذَعَةٌ وَقَالَ أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنَاقٌ جَذَعَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنَاقٌ جَذَعٌ عَنَاقُ لَبَنٍ .

1 Hadis je ranije spomenut na početku poglavlja o kurbanima. Iz njega se zaključuje da nije valjano klanje nedoraslog mladunčeta koze (*džeze'a* – koje nije napunilo godinu dana i zašlo u drugu) kao kurbana te da su spomenute olakšice odnose na određenu osobu. To je mišljenje većine pravnika. Većina pravnika također smatra da može poslužiti kao kurban ovca koja je napunila šest mjeseci, ako je krupnija i deblja. (Vidi detaljnije raspravu o tome u: *Fethul-bari*, 10/16-18.)

Ibn-Avn veli: "... mlada kozu (*'anakun džeze'a*) je žensko mladunče koze koje je skoro prestalo dojiti (*'anaku leben*)."[2]

٥٥٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ ذَبَحَ أَبُو بُرْدَةَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَبْدِلْهَا قَالَ لَيْسَ عِنْدِي إِلاَّ جَذَعَةٌ قَالَ شُعْبَةُ وَأَحْسِبُهُ قَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ قَالَ اجْعَلْهَا مَكَانَهَا وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ وَقَالَ حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَنَاقٌ جَذَعَةٌ .

5557. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'ba, prenoseći od Seleme, a on od Ebu-Džuhejfe da je Bera' rekao:
"Ebu-Burda zaklao je (kurban) prije namaza, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zamijeni to novim kurbanom.'
'Imam samo mladu kozu (*džeze'a*)', odgovori Ebu-Burda.
Šu'ba veli: "Mislim da je još rekao: 'Ona je bolja od one koja je napunila godinu dana.'"
'Neka ta bude umjesto one, ali to neće valjati nikome poslije tebe', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]
Hatim b. Verdan prenosi od Ejjuba, ovaj od Muhammeda, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i dodaje: " ... nedoraslu kozu (*'anakun džeze'a*)."

## بَاب مَنْ ذَبَحَ الْأَضَاحِيَّ بِيَدِهِ

## O ONOME KOJI ZAKOLJE KURBAN SVOJOM RUKOM

٥٥٥٨. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ فَرَأَيْتُهُ وَاضِعًا قَدَمَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا يُسَمِّي وَيُكَبِّرُ فَذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ .

5558. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovome Katada da je Enes rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvovao je dva crno-bijela ovna; vidio sam kako je stavio svoju nogu na njihove strane, proučio *Bismillu* i tekbir, a potom ih zaklao svojom rukom."[4]

2 Radi se o različitim jezičkim finesama, pa su stoga navedeni izvorni izrazi. Ranije je već spomenuto značenje riječi *džeze'a*, o kojoj se ovdje najviše govori; *'anak* je žensko mladunče koze.

3 Zapovijed u hadisu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio Ebu-Burdi da ponovi klanje kurbana dokaz je hanefijskim pravnicima koji zastupaju mišljenje da je klanje kurbana imućnom muslimanu obaveza (*vadžib*). Šafija smatra da je ta obaveza obuhvatnija od toga da se njome dokazuje kako je klanje kurbana u osnovi obavezno (*vadžib*) ili pohvalno (*mendub*), jer je moguće da se njome želi samo ukazati na to da klanje kurbana prije namaza ne predstavlja izvršenje obreda klanja kurbana, već obično klanje. (*Fethul-bari*, 10/20)

4 Iz hadisa se zaključuje:
– prilikom klanja životinje potrebno je proučiti *Bismillu* i *tekbir*;

## O ONOME KOJI ZAKOLJE KURBAN ZA DRUGOGA

## باب مَنْ ذَبَحَ ضَحِيَّةَ غَيْرِهِ

Neki čovjek pomagao je Ibn-Omeru prilikom klanja deve. Ebu-Musa naredio je svojim kćerima da same zakolju svoje kurbane.

وَأَعَانَ رَجُلٌ ابْنَ عُمَرَ فِي بَدَنَتِهِ وَأَمَرَ أَبُو مُوسَى بَنَاتِهِ أَنْ يُضَحِّينَ بِأَيْدِيهِنَّ .

5559. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Sufjan, a ovome Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene u mjestu Serif i zatekao me uplakanu, pa je upitao: 'Šta je bilo s tobom? Dobila si mjesečnicu?'
'Da', rekla sam.
'To je nešto što je Allah odredio kćerima Ademovim. Čini sve ono što čini hadžija, ali nemoj obavljati tavaf oko Ka'be', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada za svoje žene zaklao kravu."

٥٥٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَرِفَ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ مَا لَكِ أَنَفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ اقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ وَضَحَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ نِسَائِهِ بِالْبَقَرِ .

## KLANJE (KURBANA) NAKON NAMAZA

## باب الذَّبْحِ بَعْدَ الصَّلاَةِ

5560. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a njega je obavijestio Zejd, da je čuo Ša'bija da prenosi od Beraa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, kada je držao hutbu (govor), rekao: 'Prvo što činimo u ovom našem današnjem danu (Kurban-bajramu) jeste klanjanje bajram-namaza; potom se vraćamo i koljemo (kurbane). Ko ovako postupi postupio je po našem sunnetu, a ko zakolje ranije – to je obično meso koje je hrana za porodicu i nema veze s obredom.'
Ebu-Burda tada reče: 'Allahov Poslaniče, zaklao

٥٥٦٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي زُبَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ هَذَا فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ نَحَرَ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ يُقَدِّمُهُ لأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ فَقَالَ أَبُو بُرْدَةَ يَا رَسُولَ اللهِ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أُصَلِّيَ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ

– prilikom klanja stavi se noga na desnu stranu vrata životinje, a ona se položi na lijevu stranu; nož se drži u desnoj ruci, dok se lijevom rukom životinja drži za glavu;
– pohvalno je da čovjek sam zakolje kurban, ako umije raditi taj posao.

sam prije namaza, a imam mladu kozu (koja još nije narasla za kurbana); bolja je od one koja je napunila godinu dana.'
'Učini to (zakolji je) umjesto one, ali to neće vrijedjeti više nikome poslije tebe', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

مُسِنَّةٍ فَقَالَ اجْعَلْهَا مَكَانَهَا وَلَنْ تَجْزِيَ أَوْ تُوفِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

## KO ZAKOLJE (KURBANA) PRIJE BAJRAM-NAMAZA PONOVIT ĆE KLANJE

## بَاب مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ أَعَادَ

5561. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ibrahim, ovome Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko je zaklao (kurban) prije namaza, neka ponovi!" Neki čovjek reče: "Ovo je dan u kome se želi meso" – spomenuo je pritom i svoje susjede – a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da je primio njegovu ispriku.[1]
"Imam", nastavi dalje čovjek, "mladu ovcu koja je bolja od dvije ovce." On (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) dozvolio mu je da je zakolje. "Ne znam", kaže Enes, "da li ta olakšica važi i dalje." Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) otišao do (svoja) dva ovna i zaklao ih, a i ostali su ljudi otišli do bravčadi i zaklali ih."

٥٥٦١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلْيُعِدْ فَقَالَ رَجُلٌ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ وَذَكَرَ هَنَةً مِنْ جِيرَانِهِ فَكَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَذَرَهُ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْنِ فَرَخَّصَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَا أَدْرِي بَلَغَتِ الرُّخْصَةُ أَمْ لَا ثُمَّ انْكَفَأَ إِلَى كَبْشَيْنِ يَعْنِي فَذَبَحَهُمَا ثُمَّ انْكَفَأَ النَّاسُ إِلَى غُنَيْمَةٍ فَذَبَحُوهَا .

5562. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovome Esved b. Kajsa, prenoseći od Džundeba b. Sufjana Bedželija, koji je rekao:
"Bio sam s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan klanja (kurbana) i on je rekao: 'Ko je zaklao (kurban) prije klanjanja, neka zakolje drugi, a ko nije zaklao, neka zakolje.'"

٥٥٦٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ ابْنُ قَيْسٍ سَمِعْتُ جُنْدَبَ بْنَ سُفْيَانَ الْبَجَلِيَّ قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيُعِدْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ لَمْ يَذْبَحْ فَلْيَذْبَحْ .

1 Ibn-Dekik Id veli: "Ovdje imamo dokaz da neznanje nije isprika ukoliko se zapovjeđeno izvrši protivno zapovijedi. Razlika između zapovjeđenog i zabranjenog jest u tome što je cilj zapovijedi ostvarenje određenih interesa koje nije moguće ostvariti osim izvršavanjem zapovijedi, a cilj zabrana je sustezanje od činjenja tih djela zbog njihove štetnosti, a uz neznanje i zaborav pravni obveznik nije ih namjeravao učiniti, pa ima opravdanje." (*Fethul-bari*, 10/22-23)

5563. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, a ovome Firas, prenoseći od Amira da je Bera' rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jednog dana, a onda rekao: 'Ko klanja naš namaz i okreće se prema našoj kibli neka ne kolje (kurban) dok se ne vrati (poslije namaza).' Tada ustade Ebu-Burda b. Nijar i reče: 'Allahov Poslaniče, uradio sam to.'
'Požurio si', reče mu on.
'Imam bravče mlađe od godinu dana; bolje je od dva bravčeta koja su napunila godinu dana, pa mogu li ga zaklati?', upita čovjek.
'Da', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ali to neće valjati nikome poslije tebe.'"
Amir veli: "To je bila njegova bolja žrtva (kurban)."[1]

٥٥٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ مَنْ صَلَّى صَلاتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا فَلاَ يَذْبَحْ حَتَّى يَنْصَرِفَ فَقَامَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَعَلْتُ فَقَالَ هُوَ شَيْءٌ عَجَّلْتَهُ قَالَ فَإِنَّ عِنْدِي جَذَعَةً هِيَ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّتَيْنِ آذْبَحُهَا قَالَ نَعَمْ ثُمَّ لاَ تَجْزِي عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ قَالَ عَامِرٌ هِيَ خَيْرُ نَسِيكَتَيْهِ .

## STAVLJANJE NOGE NA BOK ŽIVOTINJE PRILIKOM KLANJA

## بَاب وَضْعِ الْقَدَمِ عَلَى صَفْحِ الذَّبِيحَةِ

5564. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam, a ovome Katada da je Enes, radijallahu anhu, ispričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao dva crno-bijela rogata ovna, stavivši svoju nogu na njihove bokove. Klao ih je svojom rukom.[2]

٥٥٦٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ وَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى صَفْحَتِهِمَا وَيَذْبَحُهُمَا بِيَدِهِ .

1 Imam Ajni veli: "Ko zakolje (kurban) prije namaza dužan ga je ponovo zaklati - prema usaglašenom mišljenju islamskih pravnika, jer je zaklao prije vremena. Sporno je među islamskim pravnicima pitanje valjanosti klanja nakon namaza, a prije klanja imama. Ebu-Hanifa, Sevri i Lejs smatraju da je to dozvoljeno, dok Malik, Šafija i Evzai smatraju da nikome nije dozvoljeno zaklati (kurban) prije imama, tj. prije vremena koje je potrebno za klanjanje namaza i držanje hutbe." (*Umdetul-kari*, 21/157)

2 Hadis je ranije spomenut u ovom dijelu.

## UČENJE TEKBIRA PRILIKOM KLANJA

## باب التَّكْبِيرِ عِنْدَ الذَّبْحِ

5565. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je Enes rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao je dva crno-bijela rogata ovna svojom rukom i pritom proučio *Bismillu* i *tekbir*, stavivši nogu na njihov bok."[3]

٥٥٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.

## KO POŠALJE KURBAN KOJI JE U VEZI S HADŽSKIM OBREDIMA (HEDJ) DA BUDE ZAKLAN (U MEKANSKOM HAREMU) – NEĆE MU BITI ZABRANJENO ONO ŠTO JE ZABRANJENO OSOBI U IHRAMU

## باب إِذَا بَعَثَ بِهَدْيِهِ لِيُذْبَحَ لَمْ يَحْرُمْ عَلَيْهِ شَيْءٌ

5566. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Isma'il, prenoseći od Ša'bija, a ovaj od Mesruka da je on došao kod Aiše i rekao joj:
"Majko pravovjernih, ako čovjek pošalje hedj Ka'bi (da bude zaklan u haremu), a ostane u svome mjestu, oporučivši da njegovu devu obilježi, i od tog se dana pridržava ihramskih stega sve dok hadžije ne skinu ihrame i ne riješe se ihramskih obaveza...?"
Kaže: "Čuo sam njeno pljeskanje rukama iza zastora. Rekla je: 'Usukivala sam ogrlice i vrpce na hedj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, koji je on slao Ka'bi (da bude zaklan), i nije mu bilo zabranjeno ništa od onoga što je inače dozvoljeno čovjeku da radi sa svojom suprugom u vremenu do povratka ljudi (hadžija).'"[4]

٥٥٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ أَنَّهُ أَتَى عَائِشَةَ فَقَالَ لَهَا يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ رَجُلاً يَبْعَثُ بِالْهَدْيِ إِلَى الْكَعْبَةِ وَيَجْلِسُ فِي الْمِصْرِ فَيُوصِي أَنْ تُقَلَّدَ بَدَنَتُهُ فَلاَ يَزَالُ مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ مُحْرِمًا حَتَّى يَحِلَّ النَّاسُ قَالَ فَسَمِعْتُ تَصْفِيقَهَا مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ فَقَالَتْ لَقَدْ كُنْتُ أَفْتِلُ قَلاَئِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَبْعَثُ هَدْيَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ فَمَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ مِمَّا حَلَّ لِلرِّجَالِ مِنْ أَهْلِهِ حَتَّى يَرْجِعَ النَّاسُ.

---

3 Hadis je ranije spomenut u ovom dijelu.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu. On ukazuje na to da čovjeku koji pošalje hedj (kurban) da bude zaklan u Haremu, nije ništa zabranjeno što je inače zabranjeno hadžiji dok je u ihramima.

## O TOME ŠTA SE JEDE OD KURBANSKOG MESA, A ŠTA OSTAVLJA ZA KASNIJE

## بَاب مَا يُؤْكَلُ مِنْ لُحُومِ الْأَضَاحِيِّ وَمَا يُتَزَوَّدُ مِنْهَا

5567. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Amr, prenoseći od Ataa da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Snabdijevali smo se kurbanskim mesom u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nam posluži kao hrana na putu do Medine."
Više puta govorio je: "... mesom hedja."[1]

٥٥٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَزَوَّدُ لُحُومَ الْأَضَاحِيِّ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ غَيْرَ مَرَّةٍ لُحُومَ الْهَدْيِ .

5568. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman, ovome Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima, a on od Habbaba da je čuo Ebu-Seida kada je ispričao kako je bio odsutan i kada se vratio, servirano mu je meso. Rekli su: "Ovo je meso naših kurbana."
"Sklonite ga", rekao je, "neću ga jesti!"
Kaže (Habbab): "Ustao sam i otišao kod svoga brata Ebu-Katade" – bio mu je brat po majci i bio je učesnik u Bici na Bedru – "i spomenuo mu slučaj (Ebu-Seida), pa je rekao: 'Nakon tebe nešto se desilo.'"[2]

٥٥٦٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ خَبَّابٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ كَانَ غَائِبًا فَقَدِمَ فَقُدِّمَ إِلَيْهِ لَحْمٌ قَالُوا هَذَا مِنْ لَحْمِ ضَحَايَانَا فَقَالَ أَخِّرُوهُ لَا أَذُوقُهُ قَالَ ثُمَّ قُمْتُ فَخَرَجْتُ حَتَّى آتِيَ أَخِي أَبَا قَتَادَةَ وَكَانَ أَخَاهُ لِأُمِّهِ وَكَانَ بَدْرِيًّا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ حَدَثَ بَعْدَكَ أَمْرٌ .

5569. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme b. Ekvea da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je od vas zaklao kurbana ne smije osvanuti nakon tri dana, a da se u njegovoj kući nalazi išta od kurbanskog mesa."
Sljedeće su godine rekli: "Allahov Poslaniče, hoćemo li postupiti onako kako smo postupili prošle godine?" "Jedite, nahranite druge, ali i pohranite (uskladištite)! Ono je bila godina velike gladi, pa sam želio da kurbanskim mesom pomognete drugima."

٥٥٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ضَحَّى مِنْكُمْ فَلَا يُصْبِحَنَّ بَعْدَ ثَالِثَةٍ وَبَقِيَ فِي بَيْتِهِ مِنْهُ شَيْءٌ فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ نَفْعَلُ كَمَا فَعَلْنَا عَامَ الْمَاضِي قَالَ كُلُوا وَأَطْعِمُوا وَادَّخِرُوا فَإِنَّ ذَلِكَ الْعَامَ كَانَ بِالنَّاسِ جَهْدٌ فَأَرَدْتُ أَنْ تُعِينُوا فِيهَا .

1 Hadis ukazuje na dozvolu snabdijevanja kurbanskim mesom za duže vrijeme (više od tri dana). Mišljenja pravnika o ovom pitanju navest ćemo nakon prijevoda svih hadisa u ovom potpoglavlju.

2 Misli se na stavljanje van snage zabrane jedenja kurbanskog mesa tri dana nakon klanja.

5570. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu njegov brat, ovom Sulejman, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Amre bint Abdur-Rahman da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Solili smo kurbansko meso i donosili ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, pa je on rekao: 'Nemojte ga jesti duže od tri dana!' Nije to bila odredba, već je druge želio nahraniti kurbanskim mesom; Allah najbolje zna."

٥٥٧٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ الضَّحِيَّةُ كُنَّا نُمَلِّحُ مِنْهُ فَنَقْدَمُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ لاَ تَأْكُلُوا إِلاَّ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ وَلَيْسَتْ بِعَزِيمَةٍ وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ مِنْهُ وَاللهُ أَعْلَمُ .

5571. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija da je Ebu-Ubejd, Ibn-Ezherov oslobođeni rob (*mevla*), prisustvovao kurbanbajramskom namazu s Omerom b. Hattabom, radijallahu anhu. Klanjao je (Omer, radijallahu anhu) bajram-namaz prije hutbe, a potom je održao hutbu i rekao:
"O ljudi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio vam je da postite u danima ova dva bajrama. Jedan od njih je dan vašeg mršenja nakon posta, a drugi je dan kada jedete svoje kurbane."

٥٥٧١. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ أَنَّهُ شَهِدَ الْعِيدَ يَوْمَ الأَضْحَى مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ نَهَاكُمْ عَنْ صِيَامِ هَذَيْنِ الْعِيدَيْنِ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَيَوْمُ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ وَأَمَّا الآخَرُ فَيَوْمٌ تَأْكُلُونَ مِنْ نُسُكِكُمْ .

5572. Ebu-Ubejd VELI:
"Potom sam prisustvovao (tom namazu) s Osmanom b. Affanom – a bio je petak – pa je klanjao namaz prije hutbe, a potom održao hutbu i rekao: 'O ljudi, ovo je dan u kome su se spojila dva blagdana (Bajram i džuma), pa ko hoće od stanovnika Avalija sačekati džuma-namaz, neka sačeka, a ko hoće da se vrati – dozvoljavam mu to.'"[3]

٥٥٧٢. قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ ثُمَّ شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ عُثْمَانَ ابْنِ عَفَّانَ فَكَانَ ذَلِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ قَدِ اجْتَمَعَ لَكُمْ فِيهِ عِيدَانِ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْتَظِرَ الْجُمُعَةَ مِنْ أَهْلِ الْعَوَالِي فَلْيَنْتَظِرْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَرْجِعَ فَقَدْ أَذِنْتُ لَهُ .

3 Ovim hadisom argumentiraju svoje mišljenje oni koji kažu da onaj koji klanja bajram-namaz nije obavezan klanjati džuma-namaz, ako je Bajram u petak. Međutim, odgovara im se kako u hadisu nije izričito navedeno da se oni ne moraju vratiti na džuma-namaz. Također, iz samog je hadisa jasno da se radi o stanovnicima udaljenih sela kojima i nije obaveza klanjati džuma-namaz. (*Fethul-bari*, 10/30)

5573. Ebu-Ubejd veli: "Potom sam prisustvovao (tom namazu) s Alijom b. Ebu-Talibom, pa je klanjao namaz prije hutbe, a potom je održao hutbu i rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio vam je da jedete meso svojih kurbana više od tri dana.'"
Slično se prenosi od Ma'merija, koji prenosi od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Ubejda.

٥٥٧٣. قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ ثُمَّ شَهِدْتُهُ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَاكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا لُحُومَ نُسُكِكُمْ فَوْقَ ثَلاَثٍ وَعَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ نَحْوَهُ.

5574. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Ja'kub b. Ibrahim b. Sa'd, ovome bratić Ibn-Šihabov, prenoseći od svoga amidže Ibn-Šihaba, on od Salima, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jedite kurbansko meso tri dana."[1]
Kada bi silazio s Mine, Abdullah bi jeo (hljeb) s uljem čuvajući se da ne jede kurbansko meso (nakon tri dana).

٥٥٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ أَخِي بْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُوا مِنَ الْأَضَاحِيِّ ثَلاَثًا وَكَانَ عَبْدُاللهِ يَأْكُلُ بِالزَّيْتِ حِينَ يَنْفِرُ مِنْ مِنًى مِنْ أَجْلِ لُحُومِ الْهَدْيِ.

1 Iz navedenih se hadisa zaključuje:
– pohvalno je kurbansko meso podijeliti na tri dijela: jedan dio pojesti, drugi dio podijeliti kao sadaku, a trećim dijelom nahraniti druge;
– dozvoljeno je uskladištiti dio kurbanskog mesa i kasnije ga jesti;
– zabrana skladištenja i jedenja kurbanskog mesa stavljena je van snage, a bila je motivirana velikom glađu koja je te godine pogodila pogotovo siromašnije ljude, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio da se sve kurbansko meso podijeli stanovništvu te da se ništa ne zadržava za kasnije. U slučaju potrebe, muslimanske vlasti mogu poduzeti sličnu mjeru i zabraniti skladištenje kurbanskog mesa;
– pohvalno je što više kurbanskog mesa podijeliti siromašnima i potrebnima;
– zabrana jedenja kurbanskog mesa više od tri dana nakon klanja odnosila se na vlasnika kurbana, ali ne i na onog kome je kurbansko meso poklonjeno. (*Fethul-bari*, 10/29-32; *Umdetul-kari,* 21/159-162) Što se tiče Abdullaha b. Omera i ovog njegovog postupka, Kastalani kaže da zabrana jedenja kurbanskog mesa ili je derogirana, ili Abdullah b. Omer tada još nije bio čuo za dozvolu jedenja tog mesa nakon što je bilo zabranjeno.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْأَشْرِبَةِ

# PIĆA

## RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "VINO, KOCKA, KUMIRI I STRELICE ZA GATANJE ODVRATNE SU STVARI, ŠEJTANOVO DJELO – ZATO SE TOGA KLONITE DA BISTE USPJELI."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

5575. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko pije vino na dunjaluku i ne pokaje se zbog toga – ono će mu biti zabranjeno na ahiretu."[2]

٥٥٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا حُرِمَهَا فِي الْآخِرَةِ.

1 El-Maida, 90.

2 Hadis, kao i prethodni ajeti i hadisi koji se spominju u ovom poglavlju, ukazuje na zabranu pijenja vina (i drugih alkoholnih pića, kako se navodi u hadisu: "Sve što opija haram je."). Onaj ko ga bude pio na ovom svijetu, pa umre a ne pokaje se zbog toga, neće ga piti na onome svijetu. Begavi u svom djelu *Šerhus-sunne* veli: "Smisao hadisa je da takva osoba neće ući u Džennet jer je vino piće stanovnika Dženneta." Ibn-Abdul-Berr veli: "Ovo je oštro upozorenje i prijetnja koja ukazuje na zabranu ulaska u Džennet, jer nas Uzvišeni Allah obavještava u Kur'anu da u Džennetu postoje rijeke od vina koje je slatko onima što ga piju, te da ono ne opija niti od njega glava boli." (*Fethul-bari*, 10/35) Treba napomenuti da je, prema učenju ehlisunetske akaidske škole, smisao ovog hadisa da takva osoba neće ući u Džennet osim, ako joj Allah oprosti taj veliki grijeh, kao što je slučaj i sa ostalim velikim grijesima izuzev idolopoklonstva (širka), koji Allah neće oprostiti ako se sama osoba ne pokaje i ne primi islam. Moguće je da je značenje hadisa da će (onaj koji pije vino) ući u Džennet ako mu Allah oprosti, ali da tamo neće piti vino niti će ga poželjeti iako će znati da ono tamo postoji. U svakom slučaju, sve što je u Džennetu, pa i vino, razlikuje se od onoga što postoji na ovome svijetu, jedino su imena ista. Neki kasniji učenjaci prave razliku između onoga koji pije alkohol, smatrajući da je to dozvoljeno, i između onoga koji ga pije znajući i vjerujući da je zabranjen. U prvom slučaju takva se osoba smatra nevjernikom, i neće ući u Džennet, a u drugom slučaju radi se o velikom grešniku koji će biti kažnjen zabranom pijenja toga pića u Džennetu, neko vrijeme ili trajno, ukoliko mu Allah ne oprosti.
Hadis ukazuje na to da tevba briše kako male tako i velike grijehe. Iskrenu tevbu Allah prima, a ona ima svoje uvjete.

5576. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu da su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći putovanja (Isra') u Bejtul-Makdisu, gdje je prenesen (iz Mekke), donesene dvije čaše: u jednoj je bilo vino, a u drugoj mlijeko. Pogledao je u njih i uzeo onu s mlijekom. Džibril tada reče: "Hvala Allahu, koji te je uputio prirodi! Da si uzeo vino, tvoj bi ummet zalutao."
Slijede ga (u predanju) Ma'mer, Ibn-Had, Usman b. Umer i Zubejdi, prenoseći od Zuhrija.[1]

٥٥٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِإِيلِيَاءَ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا ثُمَّ أَخَذَ اللَّبَنَ فَقَالَ جِبْرِيلُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ وَلَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَابْنُ الْهَادِ وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَالزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

5577. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, ovome Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis koji vam niko osim mene neće reći: 'Jedan je od predznaka Sudnjeg dana', kaže (Poslanik), 'širenje neznanja, pomanjkanje znanja, širenje bluda, pijenje vina, smanjenje broja muškaraca i povećanje broja žena, tako da će na pedeset žena biti jedan skrbnik.'"[2]

٥٥٧٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَدِيثًا لَا يُحَدِّثُكُمْ بِهِ غَيْرِي قَالَ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَظْهَرَ الْجَهْلُ وَيَقِلَّ الْعِلْمُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا وَتُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ امْرَأَةً قَيِّمُهُنَّ رَجُلٌ وَاحِدٌ .

1 Pod pojmom priroda u hadisu se misli na ustrajnost na putu prave vjere. Hadis ukazuje na pohvalnost zahvaljivanja Allahu na Njegovoj blagodati u vidu ostvarivanja onoga što je korisno i dobro, a odustajanja od onoga što je štetno i loše.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nauci, a ovdje je naveden radi pojašnjenja da je rasprostranjenost pijenja vina (alkohola) jedan od preznaka Sudnjeg dana.

٥٥٧٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَابْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولاَنِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَانَ يُحَدِّثُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ثُمَّ يَقُولُ كَانَ أَبُو بَكْرٍ يُلْحِقُ مَعَهُنَّ وَلاَ يَنْتَهِبُ نُهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَبْصَارَهُمْ فِيهَا حِينَ يَنْتَهِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ.

5578. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovome Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Ibn-Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko čini blud, ne čini ga kao vjernik, kada pije vino, ne pije ga kao vjernik, a kada krade, ne krade kao vjernik."
Ibn-Šihab veli: "Rekao mi je Abdul-Melik b. Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris b. Hišam da mu je ovaj hadis kazivao Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hurejre", a zatim je rekao: "Ebu-Bekr je ovome pridodavao: '... i kada otima i pljačka nešto što je vrijedno i za čim ljudi upiru svoje poglede, ne čini to kao vjernik.'"[3]

3 Ibn-Bettal veli: "Ovo je najteža osuda i prijetnja zbog pijenja alkoholnih pića." Haridžije ovim hadisom argumentiraju svoje mišljenje da onaj koji svjesno, znajući, čini veliki grijeh, izlazi iz vjere. Ehlisunetski učenjaci smatraju da se pod pojmom *iman* ovdje misli na potpuno vjerovanje, jer se vjerovanje onoga koji griješi smanjuje. Moguće je također da je smisao rečenog da onaj koji čini ove grijehe ostaje bez imana, kao što se navodi u jednom hadisu koji prenosi Bejheki, a Ibn-Hibban smatra da je vjerodostojan (sahih): "Klonite se vina jer je to majka zala." Dalje se navodi: "On (alkohol) i iman se ne spajaju, a da brzo jedan ne napusti drugoga." (*Fethul-bari*, 10/37)

## VINO SE PROIZVODI OD GROŽĐA, (ALI I NA DRUGE NAČINE)

بَاب الْخَمْرُ مِنَ الْعِنَبِ

5579. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Muhammed b. Sabik, ovome Malik, tj. Ibn-Migvel, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Zabranjeno je vino, a u Medini ga tada nije ni bilo."[1]

٥٥٧٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ هُوَ ابْنُ مِغْوَلٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَقَدْ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ وَمَا بِالْمَدِينَةِ مِنْهَا شَيْءٌ .

5580. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab Abdu-Rabbih b. Nafi', ovome Junus, prenoseći od Sabita Bunanija da je Enes rekao:
"Onda kada nam je zabranjeno vino u Medini je bilo sasvim malo vina od grožđa; većina našeg vina bila je od nezrelih i zrelih datula."[2]

٥٥٨٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَبْدُرَبِّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حُرِّمَتْ عَلَيْنَا الْخَمْرُ حِينَ حُرِّمَتْ وَمَا نَجِدُ يَعْنِي بِالْمَدِينَةِ خَمْرَ الْأَعْنَابِ إِلاَّ قَلِيلاً وَعَامَّةُ خَمْرِنَا الْبُسْرُ وَالتَّمْرُ .

5581. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Ebu-Hajjan, prenoseći od Amira, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer ustao na minberu i rekao:
"A poslije je došla zabrana vina, a ono se proizvodi od petero: grožđa, datula, meda, pšenice i ječma. Vino je ono što opija um."

٥٥٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي حَيَّانَ حَدَّثَنَا عَامِرٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَامَ عُمَرُ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ أَمَّا بَعْدُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةٍ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ .

1 Ibn-Hadžer veli: "Moguće je da Ibn-Omer ovo govori na osnovu onoga što je njemu bilo poznato, ili time ukazuje na to da ga je tada u Medini bilo sasvim malo, ili da nisu u tom trenutku imali šta cijediti za vino." (*Fethul-bari,* 10/39)

2 Namjera Enesova, radijallahu anhu, je da ovim hadisom odgovori onima koji koriste ime vino samo za ono što se proizvodi od grožđa, ili istakne da se zabrana ne odnosi isključivo na ono što se proizvodi od grožđa, već da ona obuhvaća svako opojno piće, što je i vjerovatnije. (*Fethul-bari*, 10/39)

## DOŠLA JE ZABRANA VINA, A ONO SE PROIZVODI OD NEZRELIH I ZRELIH DATULA

بَاب نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنَ الْبُسْرِ وَالتَّمْرِ

5582. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik b. Enes, ovome Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: "Pojio sam Ebu-Ubejdu, Ebu-Talhu i Ubejja b. Ka'ba pićem od nedozrelih i dozrelih datula, pa je došao glasnik i rekao: 'Vino je zabranjeno!' 'Ustani, Enese, i prolij ga!', reče Ebu-Talha, i ja sam ga prolio."

٥٥٨٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَسْقِي أَبَا عُبَيْدَةَ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ مِنْ فَضِيخِ زَهْوٍ وَتَمْرٍ فَجَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ قُمْ يَا أَنَسُ فَأَهْرِقْهَا فَأَهْرَقْتُهَا .

5583. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir, ovome njegov otac, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bio sam najmlađi u mahali, pa sam služio svoje amidže pićem. Tada je rečeno: 'Zabranjeno je vino!'
'Prolij ga!', rekoše, pa smo ga prolili. Upitao sam Enesa: 'Od čega im je bilo piće?', a on reče: 'Od nedozrelih i poludozrelih datula.'
Ebu-Bekr b. Enes (na to) reče: 'I to im je bilo vino?!' Na te riječi Enes nije reagovao (osudom)."
Neki od mojih drugova kazivao mi je da je čuo kako je Enes rekao: "Tada je to bilo njihovo vino."

٥٥٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ كُنْتُ قَائِمًا عَلَى الْحَيِّ أَسْقِيهِمْ عُمُومَتِي وَأَنَا أَصْغَرُهُمُ الْفَضِيخَ فَقِيلَ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فَقَالُوا أَكْفِئْهَا فَكَفَأْتُهَا قُلْتُ لِأَنَسٍ مَا شَرَابُهُمْ قَالَ رُطَبٌ وَبُسْرٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَنَسٍ وَكَانَتْ خَمْرَهُمْ فَلَمْ يُنْكِرْ أَنَسٌ وَحَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَتْ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ .

5584. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddimi, njemu Jusuf Ebu-Ma‘šer Bera’, ovome Seid b. Ubejdullah, prenoseći od Bekra b. Abdullaha: da je Enes b. Malik rekao kako je vino, kada je zabranjeno, pravljeno od nezrelih i zrelih datula.[1]

٥٥٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا يُوسُفُ أَبُو مَعْشَرٍ الْبَرَّاءُ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ الْخَمْرَ حُرِّمَتْ وَالْخَمْرُ يَوْمَئِذٍ الْبُسْرُ وَالتَّمْرُ .

## VINO OD MEDA

## بَاب الْخَمْرُ مِنَ الْعَسَلِ وَهُوَ الْبِتْعُ

Ma‘n veli: "Pitao sam Malika b. Enesa o ječmenom pivu, pa je rekao: "Ako nije opojno, ne smeta." Ibn-Deraverdi veli: "Pitali smo za njega, pa su rekli: ‘Ne opija, pa ne smeta.’"

وَقَالَ مَعْنٌ سَأَلْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ عَنِ الْفُقَّاعِ فَقَالَ إِذَا لَمْ يُسْكِرْ فَلاَ بَأْسَ وَقَالَ ابْنُ الدَّرَاوَرْدِيِّ سَأَلْنَا عَنْهُ فَقَالُوا لاَ يُسْكِرُ لاَ بَأْسَ بِهِ .

5585. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o vinu od meda (medovini), pa je rekao: ‘Svako je opojno piće zabranjeno (haram).’"

٥٥٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْبِتْعِ فَقَالَ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ .

5586. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Upitan je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o medovini, a to je pivo od meda koje su pili stanovnici Jemena, pa je rekao: ‘Svako je opojno piće zabranjeno (haram).’"[2]

٥٥٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْبِتْعِ وَهُوَ نَبِيذُ الْعَسَلِ وَكَانَ أَهْلُ الْيَمَنِ يَشْرَبُونَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ .

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se da se vinom naziva i piće koje je proizvedeno od drugih tvari, a ne samo od grožđa. Zabranjenio je piti i najmanju količinu pića ako veće količine tog pića opijaju. Drugim riječima, zabranjeno je piti svako piće koje opija u bilo kojim količinama.

2 Iz hadisa se zaključuje da je svako opojno piće zabranjeno, bez obzira na tvar od koje je ono proizvedeno, te da zabrana nije svedena samo na vino proizvedeno od grožđa.

5587. Zuhri veli: “Pričao mi je Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ne spravljajte turšiju u posudi od tikve (hrgu) niti u smolavoj posudi!”
Ebu-Hurejra ovome pridodaje: “... zelenom krčagu i kaci od palmina panja.”[3]

٥٥٨٧. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَنْتَبِذُوا فِي الدُّبَّاءِ وَلاَ فِي الْمُزَفَّتِ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُلْحِقُ مَعَهَا الْحَنْتَمَ وَالنَّقِيرَ .

## O TOME DA JE VINO ONO ŠTO KOJE OPIJA I PREKRIVA UM

## بَاب مَا جَاءَ فِي أَنَّ الْخَمْرَ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ مِنَ الشَّرَابِ

5588. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža’, njemu Jahja, ovome Ebu-Hajjan Tejmi, prenoseći od Ša‘bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
“Omer je držao govor (hutbu) na minberu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Objavljena je zabrana vina, a ono je proizvođeno od petero: grožđa, datula, pšenice, ječma i meda. Vino je ono što opije razum. Volio bih da nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, precizirao troje prije nego što nas je napustio: djedov nasljedni dio, nasljeđivanje osobe koja nema ni djece ni roditelja živih i neke vrste kamate.’
Upitao sam: ‘Ebu-Amr, a šta kažeš o onome što se u Sindu proizvodi od riže?’, a on odgovori: ‘To nije bilo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem’, ili je rekao: ‘... u vrijeme Omera.’”
Hadždžadž prenosi od Hammada, a ovaj od Ebu-Hajjana umjesto riječi *grožđe* riječ *suho grožđe*.

٥٥٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي حَيَّانَ التَّيْمِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ عُمَرُ عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْعَسَلِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ وَثَلاَثٌ وَدِدْتُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يُفَارِقْنَا حَتَّى يَعْهَدَ إِلَيْنَا عَهْدًا الْجَدُّ وَالْكَلاَلَةُ وَأَبْوَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الرِّبَا قَالَ قُلْتُ يَا أَبَا عَمْرٍو فَشَيْءٌ يُصْنَعُ بِالسِّنْدِ مِنَ الأَرُزِ قَالَ ذَاكَ لَمْ يَكُنْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ عَلَى عَهْدِ عُمَرَ وَقَالَ حَجَّاجٌ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِي حَيَّانَ مَكَانَ الْعِنَبِ الزَّبِيبَ .

3 Zabranjeno je držati ili proizvoditi piće (koje je inače dozvoljeno) u takvim posudama jer one brzo pretvaraju tvar od koje se pravi piće u vino, pa postoji opasnost da se te tvari pretvore u opojno sredstvo, a da to osoba koja u njima drži piće (sok) i ne zna.

5589. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, ovome Abdullah b. Ebu-Sefer, prenoseći od Ša‘bija, a on od Ibn-Omera da je Omer, radijallahu anhu, rekao:
“Vino se proizvodi od pet tvari: suhog grožđa, datula, pšenice, ječma i meda.”[1]

٥٥٨٩ . حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ قَالَ الْخَمْرُ يُصْنَعُ مِنْ خَمْسَةٍ مِنَ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْعَسَلِ .

## O OSOBI KOJA DOPUŠTA PIJENJE VINA I NAZIVA GA DRUGIM IMENOM

## بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ يَسْتَحِلُّ الْخَمْرَ وَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ

5590. Hišam b. Ammar veli da MU JE PRIČAO Sadeka b. Halid, njemu Abdur-Rahman b. Jezid b. Džabir, ovome Atijja b. Kajs Kilabi, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ganma Eš‘arija da je rekao:
“Pričao mi je Ebu-Amir, ili Ebu-Malik Eš‘ari – tako mi Allaha, nije mi slagao – da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘U mome ummetu bit će onih koji dozvoljavaju nezakonit spolni odnos, svilu, vino i muziku; penjat će se svijet na visoka brda; dolazit će im čobanin sa stokom; navraćat će kod njih siromah radi svoje potrebe, a oni će mu govoriti: ‘Dođi sutra!’ Allah će ih iznenada noću uništiti, i brdo na njih svaliti, a druge će pretvoriti u majmune i svinje do Dana sudnjega.’”[2]

٥٥٩٠ . وَقَالَ هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ حَدَّثَنَا عَطِيَّةُ بْنُ قَيْسٍ الْكِلاَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ غَنْمٍ الْأَشْعَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَامِرٍ أَوْ أَبُو مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ وَاللهِ مَا كَذَبَنِي سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ وَلَيَنْزِلَنَّ أَقْوَامٌ إِلَى جَنْبِ عَلَمٍ يَرُوحُ عَلَيْهِمْ بِسَارِحَةٍ لَهُمْ يَأْتِيهِمْ يَعْنِي الْفَقِيرَ لِحَاجَةٍ فَيَقُولُونَ ارْجِعْ إِلَيْنَا غَدًا فَيُبَيِّتُهُمُ اللهُ وَيَضَعُ الْعَلَمَ وَيَمْسَخُ آخَرِينَ قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

1 Ovi hadisi ukazuju na to da se, u šerijatskom pravu, vinom, čija je zabrana izričito spomenuta u Kur’anu, smatra svako piće koje ima svojstvo opijanja uma, te je, po tom osnovu, obuhvaćeno zabranom konzumiranja vina.

2 Ovaj hadis sadrži tešku prijetnju onima koji smišljaju lukavstva pokušavajući ono što je zabranjeno učiniti dozvoljenim promjenom njegova imena. Propis ima svoj razlog, a razlog zabrane vina je njegovo svojstvo opijanja. Gdje god postoji to svojstvo, postoji i zabrana, makar ime bilo i drugačije. Ibnul-Arebi veli: “Osnova principa je da su propisi u vezi sa smislom i sadržajem pojmova, a ne za same pojmove, kao odgovor onima koji propise dovode u vezu sa samim pojmovima.” (*Fethul-bari*, 10/58)

## SPRAVLJANJE TURŠIJE U POSUDAMA I ZEMLJANOM ĆUPU

## بَاب الْانْتِبَاذِ فِي الْأَوْعِيَةِ وَالتَّوْرِ

5591. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, a ovome Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla da je rekao:
"Došao je Ebu-Usejd Sa'idi i pozvao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoju svadbu. Njegova žena, mlâda, služila ih je.
'Znate li', kaže (Ebu-Usejd), 'čime sam napojio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Navečer sam mu u zemljani ćup pokiselio datula.'"[3]

٥٥٩١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلاً يَقُولُ أَتَى أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ فَدَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي عُرْسِهِ فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ وَهِيَ الْعَرُوسُ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا سَقَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْقَعْتُ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

## VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DOZVOLA UPOTREBE POSUDA I ZDJELA NAKON ZABRANE

## بَاب تَرْخِيصِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْأَوْعِيَةِ وَالظُّرُوفِ بَعْدَ النَّهْيِ

5592. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Muhammed b. Abdullah Ebu-Ahmed Zubejri, ovome Sufjan, prenoseći od Mensura, a on od Salima da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zabranio zdjele (kiseljenje turšije u njima), pa su ensarije rekle: 'One su nam neophodne!'
'Onda može', reče im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Rekao mi je Halifa: "PRIČAO NAM JE Jahja b. Seid, njemu Sufjan, ovome Mensur, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da ovakav hadis."
PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan ovaj hadis, rekavši: "Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio posude..."

٥٥٩٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الظُّرُوفِ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ إِنَّهُ لاَ بُدَّ لَنَا مِنْهَا قَالَ فَلاَ إِذًا وَقَالَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرٍ بِهَذَا حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِهَذَا وَقَالَ فِيهِ لَمَّا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْأَوْعِيَةِ .

3 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o svadbenoj svečanosti (*velima*) pod brojem 5176. Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno jesti kompot. Ali, ukoliko bi se on ukiselio i bio u fazi vrenja, bilo bi ga zabranjeno jesti.

5593. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Sulejman b. Ebu-Muslim Ahvel, prenoseći od Mudžahida, a on od Ebu-Ijada da je Abdullah b. Amr, radijallahu anhu, rekao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio zdjele (pravljenje turšije u njima), rečeno mu je: 'Ne može svako naći mješinu!', pa im je dozvolio upotrebu nenasmoljena vrča."

٥٥٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي مُسْلِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي عِيَاضٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْأَسْقِيَةِ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ كُلُّ النَّاسِ يَجِدُ سِقَاءً فَرَخَّصَ لَهُمْ فِي الْجَرِّ غَيْرِ الْمُزَفَّتِ .

5594. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Sufjan, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima Tejmija, a ovaj od Harisa b. Suvejda da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je upotrebu hrga i nasmoljene posude (pri kiseljenju turšije)."
PRIČAO NAM JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od A'meša ovako.

٥٥٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْمُزَفَّتِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ بِهَذَا .

5595. PRIČAO MI JE Usman, njemu Džerir, a ovome Mensur, prenoseći od Ibrahima da je ispričao: "Rekao sam Esvedu: 'Jesi li pitao Aišu, majku pravovjernih, o tome u čemu je pokuđeno kiseliti turšiju?'
'Da', kazao je, 'rekao sam joj: 'Majko pravovjernih, u čemu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio kiseliti turšiju?'
'Zabranio je nama, svojoj porodici, da kiselimo turšiju u posudi od tikve (hrgu) i nasmoljenoj posudi', rekla je.
'Zar nisi spominjala i zeleni krčag te kacu od palmina panja?', upitah.
'Govorim ono što sam čula. Hoću li govoriti ono što nisam čula?!', reče ona.'"

٥٥٩٥. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قُلْتُ لِلأَسْوَدِ هَلْ سَأَلْتَ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَمَّا يُكْرَهُ أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ فَقَالَ نَعَمْ قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَمَّ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ قَالَتْ نَهَانَا فِي ذَلِكَ أَهْلَ الْبَيْتِ أَنْ نَنْتَبِذَ فِي الدُّبَّاءِ وَالْمُزَفَّتِ قُلْتُ أَمَا ذَكَرَتِ الْجَرَّ وَالْحَنْتَمَ قَالَ إِنَّمَا أُحَدِّثُكَ مَا سَمِعْتُ أَفَأُحَدِّثُ مَا لَمْ أَسْمَعْ .

5596. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, a ovome Šejbani da je Abdullah b. Ebu-Evfa, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zeleni krčag (tj. kiseljenje turšije u njemu).” – “Upitao sam: ‘Možemo li piti iz bijeloga?’
‘Ne’, odgovorio je.”[1]

٥٥٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْجَرِّ الْأَخْضَرِ قُلْتُ أَنَشْرَبُ فِي الْأَبْيَضِ قَالَ لَا .

## PIJENJE TURŠIJE OD DATULA, AKO NE OPIJA

## بَاب نَقِيعِ التَّمْرِ مَا لَمْ يُسْكِرْ

5597. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Adur-Rahman Kari, ovome Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da da je Ebu-Usejd Sa‘idi pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na svadbenu svečanost. Toga dana služila ih je njegova žena, tj. mlâda, koja je rekla: “Znate li šta sam pripremila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem? Nakiselila sam mu svečeri u zdjelicu datula.”[2]

٥٥٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ الْعَرُوسُ فَقَالَتْ مَا تَدْرُونَ مَا أَنْقَعْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْقَعْتُ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

## O UKUHANOM VOĆNOM SIRUPU I TOME KO JE ZABRANIO PIJENJE SVAKOG OPOJNOG PIĆA

## بَاب الْبَاذَقِ وَمَنْ نَهَى عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ مِنَ الْأَشْرِبَةِ

Omer, Ebu-Ubejda i Mu‘az, radijallahu anhum, smatraju da je dozvoljeno pijenje voćnog sirupa ako ga, nakon ukuhavanja, ostane jedna trećina; Bera’ i Ebu-Džuhajfa pili su ga ako bi ostala jedna polovina. Ibn-Abbas veli: “Pij sok sve dok je svjež!”
Omer veli: “Osjetio sam kod Ubejdullaha miris pića; raspitat ću se o tome, pa ako bude u pitanju opojno piće, izbičevat ću ga!”

وَرَأَى عُمَرُ وَأَبُو عُبَيْدَةَ وَمُعَاذٌ شُرْبَ الطِّلَاءِ عَلَى الثُّلُثِ وَشَرِبَ الْبَرَاءُ وَأَبُو جُحَيْفَةَ عَلَى النِّصْفِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ اشْرَبِ الْعَصِيرَ مَا دَامَ طَرِيًّا وَقَالَ عُمَرُ وَجَدْتُ مِنْ عُبَيْدِاللهِ رِيحَ شَرَابٍ وَأَنَا سَائِلٌ عَنْهُ فَإِنْ كَانَ يُسْكِرُ جَلَدْتُهُ .

1 Ovi hadisi ukazuju na zabranu upotrebe tih vrsta posuda u kojima turšija brzo prelazi u fazu vrenja, te tako postaje opojna. Burejdin hadis koji je Buhari naveo u poglavlju “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dozvola…” (broj 5592) ukazuje na dozvolu upotrebe posuda bez izuzetaka, što upućuje na to da je zabranjeno piti iz takvih posuda prije nego što se provjeri da li je turšija fermentirala ili nije. Ta se provjera ne mora vršiti samo pijenjem, već se može izvršiti i promatranjem da li je došlo do vrenja i izbacivanja pjene ili ne. (*Fethul-bari*, 10/63)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o svadbenoj svečanosti (*velima*). Vidi također hadis broj 5591.

5598. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ebu-Džuvejrija da je rekao:
"Pitao sam Ibn-Abbasa o voćnom sirupu (*šira*), pa je rekao: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ih je preduhitrio ( s propisom to što su vino nazivali *šira* (*mošt*)! Ono što opija, zabranjeno je!' (Šira je) dozvoljeno i lijepo piće', kaže, 'a osim dozvoljenog i lijepog pića postoji samo zabranjeno i ružno piće.'"[1]

٥٥٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الْجُوَيْرِيَةِ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ الْبَاذَقِ فَقَالَ سَبَقَ مُحَمَّدٌ ﷺ الْبَاذَقَ فَمَا أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ قَالَ الشَّرَابُ الْحَلاَلُ الطَّيِّبُ قَالَ لَيْسَ بَعْدَ الْحَلاَلِ الطَّيِّبِ إِلاَّ الْحَرَامُ الْخَبِيثُ .

5599. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, ovome Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko i med."

٥٥٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَالْعَسَلَ .

## O ONOME KOJI SMATRA DA NIJE DOZVOLJENA MJEŠAVINA NEDOZRELIH I ZRELIH DATULA, AKO TO OPIJA, I MJEŠAVINA DVIJU PRISMAKA

## بَاب مَنْ رَأَى أَنْ لاَ يَخْلِطَ الْبُسْرَ وَالتَّمْرَ إِذَا كَانَ مُسْكِرًا وَأَنْ لاَ يَجْعَلَ إِدَامَيْنِ فِي إِدَامٍ

5600. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, a ovome Katada da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Opsluživao sam Ebu-Talhu, Ebu-Dudžanu i Suhejla b. Bejdaa pićem spravljenim od mješavine datula kada je došla zabrana pijenja vina, pa sam to piće bacio. Opsluživao sam ih, i bio sam najmlađi. To smo piće tada smatrali vinom."
Amr b. Haris veli: "PRIČAO NAM JE Katada da je čuo Enesa..."

٥٦٠٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنِّي لأَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ وَأَبَا دُجَانَةَ وَسُهَيْلَ بْنَ الْبَيْضَاءِ خَلِيطَ بُسْرٍ وَتَمْرٍ إِذْ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فَقَذَفْتُهَا وَأَنَا سَاقِيهِمْ وَأَصْغَرُهُمْ وَإِنَّا نَعُدُّهَا يَوْمَئِذٍ الْخَمْرَ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ سَمِعَ أَنَسًا .

1 Ebu-Lejs Semerkandi veli: "Onaj koji pije kuhano vino, ako ono opija, veći je grešnik od onoga koji pije obično vino, jer onaj koji pije obično vino zna da griješi pijući ono što je zabranjeno piti, a onaj koji pije kuhano vino pije, ustvari, opojno piće smatrajući to dozvoljenim (*halal*). Postoji konsenzus islamskih pravnika o tome da je mala kao i velika količina vina (alkoholnog pića) zabranjena. Vjerodostojan je hadis Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem: 'Sve što opija zabranjeno je', a ko dozvoljava ono što je po usaglašenom mišljenju zabranjeno – taj izlazi iz vjere." (*Fethul-bari,* 10/68)

5601. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovome Ata' da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (da se pomiješaju) suho grožđe, zrele, nezrele i poluzrele datule."

٥٦٠١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالْبُسْرِ وَالرُّطَبِ .

5602. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, ovome Jahja b. Ebu-Kesir, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade da je njegov otac rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se pomiješaju zrele i tek zarudjele datule te zrele datule i suho grožđe. Sve to treba posebno kiseliti (za turšiju)."[2]

٥٦٠٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُجْمَعَ بَيْنَ التَّمْرِ وَالزَّهْوِ وَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ وَلْيُنْبَذْ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى حِدَةٍ .

2 Ibn-Bettal veli: "Riječi u hadisu *ako opija* jesu greška jer je zabrana miješanja spomenutog suhog voća opća, makar velike količine takvog pića ne opijale, zbog brzine pretvaranja takve mješavine u opojno sredstvo, tako da to vlasnik i ne osjeti. Zabrana spomenute mješavine nije donesena stoga što je u tom trenutku opojna, već stoga što će to ubrzo postati, jer ako nešto trenutno opija, uopće nije sporna njegova zabrana." Kermani veli: "Shodno tome, ovdje se ne radi o grešci, već o upotrebi metafore, a ta je upotreba česta." Ibn-Munzir veli: "To se ne može prigovoriti Buhariju, ili zato što on smatra dozvoljenim takvu mješavinu prije nego što postane opojna, ili zato što je dao naslov ovom poglavlju na osnovu prvog hadisa u njemu (5600), jer nema sumnje da je piće kojim je Enes opsluživao te ljude bilo opojno. Zato je kod njih obuhvaćeno zabranom pijenja vina. Enes, radijallahu anhu, izričito kaže: 'Smatrali smo ga tada vinom.' To ukazuje da je bilo opojno. A što se tiče zabrane miješanja dviju vrsta prismake, to se uzima iz Džabirovog i Ebu-Katadinog hadisa. Zabrana je ovdje motivirana neovisnim razlogom: ili zato što velike količine te mješavine opijaju, ili zato što se takva mješavina brzo pretvara u opojnu, ili zbog pretjerivanja i luksuza." (*Fethul-bari*, 10/69)
Imam Nevevi veli: "Šafijski i drugi pravnici smatraju da je razlog zabrane ove mješavine to što se ona brzo pretvara u opojno sredstvo, čak i prije nego što fermentira, pa onaj koji je pije misli da nije postala opojna, a ona je već takva." Većina pravnika smatra da je zabrana, u ovom slučaju, na nivou pokuđenosti (mekruh-tenzihen). Neki malikijski pravnici smatraju da je zabrana na nivou kategoričke zabrane. Pravnici se spore o mješavini turšije od nedozrelih datula koja nije fermentirala i turšije od zrelih datula koja nije fermentirala. Većina pravnika smatra da nema razlike između ta dva slučaja. Ona je, dakle, pokuđena (mekruh-tenzihen). Hanefijski pravnici smatraju da je takva mješavina (prije fermentacije) dozvoljena. Hattabi veli: "Grupa pravnika smatra da je takva mješavina zabranjena, makar i ne bila opojna, shodno vanjskom smislu hadisa." To je mišljenje imama Malika, Ahmeda, Ishaka i sljedbenika šafijskog mezheba. Oni kažu da onaj koji pije mješavinu spomenutih tvari griješi u jednom, a onaj koji to radi nakon vrenja – dvaput. Lejs dovodi ovu zabranu u vezi sa slučajem kada obje tvari fermentiraju istovremeno. Ibnul-Arebi veli: "Nema spora u tome da se zabrana ne odnosi na mješavinu meda i mlijeka jer se mlijeko ne pretvara u turšiju." (*Fethul-bari*, 10/69-71)

## PIJENJE MLIJEKA

## باب شُرْبِ اللَّبَنِ

Uzvišeni kaže: "... koje nastaje od grizina u buragu i od krvi – ukusno onima koji ga piju."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ) .

5603. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, one je noći kada je Noćno putovanje obavio (bio prenesen iz Mekke u Bejtul-Makdis) donesena jedna posuda s mlijekom i druga s vinom."[2]

٥٦٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَقَدَحِ خَمْرٍ .

5604. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovome Salim Ebu-Nadr, prenoseći od Umejra, sluga (mevla) Umm-Fadl, da je Umm-Fadl rekla:
"Ljudi su bili u nedoumici da li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posti na Dan Arefata, pa sam mu poslala posudu s mlijekom, i on ga je popio."[3]
Sufjan je, možda, rekao: "Ljudi su bili u nedoumici da li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posti na Dan Arefata, pa mu je Umm-Fadl poslala..." Kada je upitan o hadisu, rekao je: "On se prenosi od Umm-Fadl."

٥٦٠٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ سَمِعَ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَيْرًا مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ يُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ قَالَتْ شَكَّ النَّاسُ فِي صِيَامِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ بِإِنَاءٍ فِيهِ لَبَنٌ فَشَرِبَ فَكَانَ سُفْيَانُ رُبَّمَا قَالَ شَكَّ النَّاسُ فِي صِيَامِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أُمُّ الْفَضْلِ فَإِذَا وُقِّفَ عَلَيْهِ قَالَ هُوَ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ .

1 En-Nahl, 66. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: Vi imate pouku i u stoci: "Mi vam dajemo da pijete ono što iz njene utrobe dolazi, što nastaje između grizina i krvi; mlijeko je to, čisto i ukusno onima koji ga piju."

2 Ibn-Hadžer veli: "Izbor je između vina koje je zabranjeno i mlijeka koje je dozvoljeno ili zato što tada vino nije bilo zabranjeno ili zato što je u pitanju džennetsko vino, koje nije zabranjeno." Hadis je ranije spomenut u tumačenju sure El-Isra. (*Fethul-bari,* 10/74; *Umdetul-kari,* 21/185)

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o postu i hadždžu.

5605. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, ovome A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha i Ebu-Sufjana da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao:
"Ebu-Humejd donio je lonac s mlijekom iz doline Neki', pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Trebalo je da ga prekriješ makar štapom (drvcetom).'"[4]

٥٦٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَأَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ جَاءَ أَبُو حُمَيْدٍ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ مِنَ النَّقِيعِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَا خَمَّرْتَهُ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضَ عَلَيْهِ عُودًا .

5606. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, koji, kako mislim, spominje da ovaj prenosi od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ebu-Humejd, jedan od ensarija, donio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, čašu mlijeka iz doline Neki', pa je on rekao: 'Trebalo je da ovo prekriješ makar štapom.'."

٥٦٠٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ يَذْكُرُ أُرَاهُ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ أَبُو حُمَيْدٍ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنَ النَّقِيعِ بِإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَا خَمَّرْتَهُ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضَ عَلَيْهِ عُودًا وَحَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

5607. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Nadr, ovome Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je Bera', radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je iz Mekke, a s njim je bio Ebu-Bekr, koji je ispričao: 'Naišli smo pored čobana, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je žedan. Namuzao sam malo mlijeka u vrč, pa je on pio toliko da sam bio zadovoljan. Došao je kod nas Suraka b. Džu'šum na konju, pa je on (Vjerovjesnik) učio dovu protiv njega. Suraka je zatražio da ne uči dovu (protiv njega), a on će se zauzvrat vratiti. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, tako uradio.'"[5]

٥٦٠٧. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ مَكَّةَ وَأَبُو بَكْرٍ مَعَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَرَرْنَا بِرَاعٍ وَقَدْ عَطِشَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَحَلَبْتُ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ فِي قَدَحٍ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ وَأَتَانَا سُرَاقَةُ بْنُ جُعْشُمٍ عَلَى فَرَسٍ فَدَعَا عَلَيْهِ فَطَلَبَ إِلَيْهِ سُرَاقَةُ أَنْ لَا يَدْعُوَ عَلَيْهِ وَأَنْ يَرْجِعَ فَفَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ .

4 Hadis ukazuje na pohvalnost prekrivanja hrane i pića. U slučaju nedostatka prekrivača, može se upotrijebiti i drvce koje će se staviti preko posude. Ibn-Hadžer veli: "Mislim da je tajna dovoljnosti stavljanja šipke preko posude u tome što je stavljanje prekrivača ili šipke spojeno s učenjem *Bismille*; to stavljanje je znak koji ukazuje na *Bismillu*, te se šejtani ne primiču toj posudi." (*Fethul-bari*, 10/74)

5 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o vrlinama.

5608. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Divna li je sadaka odabrana obilno mliječna deva data nekome da se koristi njenim mlijekom, i divna li je sadaka ovca koja daje mnogo mlijeka data nekome da se koristi njenim mlijekom: ujutro ode s posudom, navečer se vrati s drugom!"[1]

٥٦٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ نِعْمَ الصَّدَقَةُ اللِّقْحَةُ الصَّفِيُّ مِنْحَةً وَالشَّاةُ الصَّفِيُّ مِنْحَةً تَغْدُو بِإِنَاءٍ وَتَرُوحُ بِآخَرَ .

5609. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Evza'i, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popio mlijeka i, izapravši usta, rekao: "U njemu ima masnoće."[2]

٥٦٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا فَمَضْمَضَ وَقَالَ إِنَّ لَهُ دَسَمًا .

5610. Ibrahim b. Tahman prenosi od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzdignut sam do Sidre, kad tamo četiri rijeke: dvije vanjske, a dvije unutrašnje; vanjske su Nil i Eufrat, a unutrašnje dvije rijeke u Džennetu. Donesena su mi tri pehara: pehar u kome je bilo mlijeko, pehar u kome je bio med i pehar u kome je bilo vino; uzeo sam pehar u kome je bilo mlijeko, pa mi je rečeno: 'Odabrao si prirodu, ti i tvoj ummet (sljedbenici)!'"[3]
Hišam, Seid, i Hemmam, prenoseći od Enesa b. Malika, on od Malika b. Sa'saa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli su o rijekama slično kao u prethodnom hadisu, ali nisu spomenuli tri pehara.

٥٦١٠. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رُفِعْتُ إِلَى السِّدْرَةِ فَإِذَا أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهَرَانِ ظَاهِرَانِ وَنَهَرَانِ بَاطِنَانِ فَأَمَّا الظَّاهِرَانِ النِّيلُ وَالْفُرَاتُ وَأَمَّا الْبَاطِنَانِ فَنَهَرَانِ فِي الْجَنَّةِ فَأُتِيتُ بِثَلَاثَةِ أَقْدَاحٍ قَدَحٌ فِيهِ لَبَنٌ وَقَدَحٌ فِيهِ عَسَلٌ وَقَدَحٌ فِيهِ خَمْرٌ فَأَخَذْتُ الَّذِي فِيهِ اللَّبَنُ فَشَرِبْتُ فَقِيلَ لِي أَصَبْتَ الْفِطْرَةَ أَنْتَ وَأُمَّتُكَ قَالَ هِشَامٌ وَسَعِيدٌ وَهَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ ابْنِ صَعْصَعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْأَنْهَارِ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرُوا ثَلَاثَةَ أَقْدَاحٍ .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o posudbi.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o čistoći.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, Noćnom putovanju (*isra'*).

## TRAŽENJE PITKE VODE

بَاب اسْتِعْذَابِ الْمَاءِ

5611. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, ovome Ishak b. Abdullah, prenoseći od Enesa b. Malika da je rekao:
"Ebu-Talha bio je po broju palmi koje je imao najbogatiji ensarija u Medini. Najdraži imetak bio mu je vrt Bejruha', koji se nalazio nasuprot Mesdžidu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u taj vrt i pio njegovu lijepu pitku vodu. Kada je objavljen ajet: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže!'",[4] kaže Enes, "Ebu-Talha ustao je i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah kaže: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže!', a meni je najdraži imetak Bejruha'; činim ga sadakom u ime Allaha, želeći od Njega nagradu za to i da mi to bude zaliha kod Njega. Čini s njim onako kako ti pokaže Allah!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Izvrsno, to je koristan i plodonosan imetak (ili: '... čija je nagrada neprolazna' – u nedoumici je bio Abdullah). Čuo sam ono što si rekao; ja mislim da je najbolje da ga podijeliš svojim rođacima.'
'Učinit ću to, Allahov Poslaniče', reče Ebu-Talha. Podijelio je taj imetak svojim bližnjima i amidžićima."
Ismail i Jahja b. Jahja vele: "... čija je nagrada neprolazna."[5]

٥٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِيٍّ بِالْمَدِينَةِ مَالاً مِنْ نَخْلٍ وَكَانَ أَحَبُّ مَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا نَزَلَتْ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ مَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَخٍ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ أَوْ رَايِحٌ شَكَّ عَبْدُاللهِ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَفِي بَنِي عَمِّهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَيَحْيَى بْنُ يَحْيَى رَايِحٌ .

4 Ali-Imran, 92.

5 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o davanju zekata rodbini i u poglavlju o opunomoćenju. Hadis ukazuje na to da traženje pitke i čiste vode nije protivno umjerenosti, skromnosti i isposništvu te da ne ulazi u pokuđenu raskoš. Ibn-Tin veli: "Ovaj hadis osnova je dozvole pijenja vode iz vrta bez protunaknade." Ibn-Hadžer veli: "Nesporan je slučaj osobe kojoj je dozvoljen ulazak u vrt, a dozvola pijenja drugim osobama temelji se na običajnoj velikodušnosti u tom pogledu; utvrđivanje je te dozvole spomenutim (Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem) djelom diskutabilno." (*Fethul-bari,* 10/77)

## MIJEŠANJE MLIJEKA S VODOM[1]

## بَاب شَوْبِ اللَّبَنِ بِالْمَاءِ

5612. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je popio mlijeko, a potom došao njegovoj kući.
"Pomuzao sam ovcu", kaže Enes, "i pomiješao mlijeko s vodom iz bunara za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzeo je vrč i napio se. S njegove lijeve strane bio je Ebu-Bekr, a s desne neki beduin. Ostatak mlijeka dodao je beduinu rekavši pritom: 'Zdesna nadesno!'"[2]

٥٦١٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْه أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا وَأَتَى دَارَهُ فَحَلَبْتُ شَاةً فَشُبْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْبِئْرِ فَتَنَاوَلَ الْقَدَحَ فَشَرِبَ وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ فَأَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ فَضْلَهُ ثُمَّ قَالَ الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ .

5613. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, ovome Fulejh b. Sulejman, prenoseći od Seida b. Harisa, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nekog čovjeka ensarije s jednim od svojih drugova – a ovaj je usmjeravao vodu u svome vrtu – i upitao ga: "Imaš li vode koja je prenoćila u staroj mješini, ili ćemo ustima piti iz bunara?"
Čovjek reče: "Allahov Poslaniče, imam vode koja je prenoćila. Otiđi do nadstrešnice." Krenuo je i on s njima dvojicom, nasuo vode u vrč, a onda pomuzao ovcu i pomiješao mlijeko s vodom. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to pio, a pio je i čovjek koji je došao s njim.

٥٦١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَّةٍ وَإِلَّا كَرَعْنَا قَالَ وَالرَّجُلُ يُحَوِّلُ الْمَاءَ فِي حَائِطِهِ قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي مَاءٌ بَائِتٌ فَانْطَلِقْ إِلَى الْعَرِيشِ قَالَ فَانْطَلَقَ بِهِمَا فَسَكَبَ فِي قَدَحٍ ثُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِنٍ لَهُ قَالَ فَشَرِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ شَرِبَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَ مَعَهُ .

1 Misli se na pijenje spomenute mješavine u svjetlu ranije spomenute zabrane pijenja mješavine dviju tvari, a ne na miješanje mlijeka s vodom radi prodaje, jer je to prijevara.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o poklanjanju. Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno piti mješavinu vode i mlijeka, te da se u društvu daje prednost desnoj strani.

## PIĆE OD SLATKA I MEDA

Zuhri veli: "Nije dozvoljeno piti ljudsku mokraću u nuždi jer je to nečist." Uzvišeni Allah kaže: "Dozvoljavaju vam se lijepa jela."[3] Ibn-Mes'ud o alkoholu kaže: "Allah vam nije dao lijek u onome što vam je zabranio."[4]

5614. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko i med."

## PIJENJE STOJEĆI

5615. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, a ovome Abdul-Melik b. Mejsera da je Nezzal rekao:
"Došao je Alija, radijallahu anhu, na trg i napio se (vode) stojeći, a potom rekao: 'Ima ljudi koji preziru da neko od njih pije stojeći, a ja sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da radi ovako kako ste vi vidjeli mene da radim.'"

## بَاب شَرَابِ الْحَلْوَاءِ وَالْعَسَلِ

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ يَحِلُّ شُرْبُ بَوْلِ النَّاسِ لِشِدَّةٍ تَنْزِلُ لأَنَّهُ رِجْسٌ قَالَ اللهُ تَعَالَى (أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ فِي السَّكَرِ إِنَّ اللهَ لَمْ يَجْعَلْ شِفَاءَكُمْ فِيمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ .

٥٦١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ الْحَلْوَاءُ وَالْعَسَلُ .

## بَاب الشُّرْبِ قَائِمًا

٥٦١٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ النَّزَّالِ قَالَ أَتَى عَلِيٌّ رَضِي اللهُ عَنْه عَلَى بَابِ الرَّحَبَةِ فَشَرِبَ قَائِمًا فَقَالَ إِنَّ نَاسًا يَكْرَهُ أَحَدُهُمْ أَنْ يَشْرَبَ وَهُوَ قَائِمٌ وَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَعَلَ كَمَا رَأَيْتُمُونِي فَعَلْتُ .

3 El-Maida, 4.

4 Argumentaciju Zuhrija slabi činjenica da je dozvoljeno jedenja strvine u slučaju nužde, a i ona je nečist. Stoga Ibn-Bettal veli: "Pravnici zastupaju mišljenje suprotno Zuhrijevu, i nema spora među njima da je to dozvoljeno u nuždi." Riječi Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, ukazuju da nije dozvoljeno liječiti se alkoholnim pićima.

5616. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Abdul-Melik b. Mejsera, prenoseći od Nezzala b. Sebre, da je Alija, radijallahu anhu, klanjao podne, a potom odsjeo na trgu u Kufi da rješava razne potrebe ljudi, sve do ikindijskog namaza. Donesena mu je voda, i on se napio, oprao lice i ruke – a spomenuo je: i glavu i noge – a onda je ustao, popio ostatak vode stojeći i rekao:
"Neki ljudi preziru pijenje stojeći, a doista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio ono što sam i ja uradio."

٥٦١٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ ابْنُ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ النَّزَّالَ بْنَ سَبْرَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ قَعَدَ فِي حَوَائِجِ النَّاسِ فِي رَحَبَةِ الْكُوفَةِ حَتَّى حَضَرَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ ثُمَّ أُتِيَ بِمَاءٍ فَشَرِبَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَذَكَرَ رَأْسَهُ وَرِجْلَيْهِ ثُمَّ قَامَ فَشَرِبَ فَضْلَهُ وَهُوَ قَائِمٌ ثُمَّ قَالَ إِنَّ نَاسًا يَكْرَهُونَ الشُّرْبَ قِيَامًا وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُ .

5617. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovome Asim Ahvel, prenoseći od Ša'bija da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pio je s vrela Zemzem stojeći."[1]

٥٦١٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ شَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ قَائِمًا مِنْ زَمْزَمَ .

## O ONOME KOJI PIJE SJEDEĆI NA DEVI

## بَاب مَنْ شَرِبَ وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى بَعِيرِهِ

5618. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, a ovome Ebu-Nadr, prenoseći od Umejra, sluga (mevla) Ibn-Abbasovog, da je Umm-Fadl b. Haris poslala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, krčag s mlijekom – a on je sjedio na devi predvečer na Arefatu – pa ga je uzeo u ruku i napio se.
Malik je, prenoseći od Ebu-Nadra, dodao: "... na svojoj devi."[2]

٥٦١٨. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو النَّضْرِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّهَا أَرْسَلَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ وَاقِفٌ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ فَأَخَذَ بِيَدِهِ فَشَرِبَهُ زَادَ مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَلَى بَعِيرِهِ .

1 Hadisi ukazuju na dozvolu pijenja vode stojeći. Postoje hadisi koji ovo zabranjuju. Mazeri veli: "Učenjaci se razilaze u ovom pitanju: većina smatra da je to dozvoljeno, dok neki misle da je to pokuđeno. Meni se čini da hadisi koji govore o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio stojeći ukazuju na dozvolu, a hadisi koji govore o zabrani ukazuju na preporučljivost i poticanje na ono što je bolje i potpunije." Nevevi veli: "Nema nejasnoće u ovim hadisima niti slabosti. Zabrana se odnosi na malu pokuđenost, a pijenje (Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba) stojeći ukazuje na dozvolu toga." (*Fethul-bari,* 10/85-86)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o postu.

## PIJENJE ZDESNA NADESNO

بَاب الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ فِي الشُّرْبِ

5619. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesno mlijeko pomiješano s vodom. S njegove desne strane bio je neki beduin, a s lijeve Ebu-Bekr. On se napio, a onda dodao beduinu rekavši: "Desno, pa opet desno!"

٥٦١٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ وَعَنْ شِمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ فَشَرِبَ ثُمَّ أَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ وَقَالَ الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ .

## O TOME HOĆE LI OSOBA KOJA PIJE ZATRAŽITI DOZVOLU OSOBE KOJA SE NALAZI S NJENE DESNE STRANE DA DODA PIĆE ONOME KOJI JE STARIJI

بَاب هَلْ يَسْتَأْذِنُ الرَّجُلُ مَنْ عَنْ يَمِينِهِ فِي الشُّرْبِ لِيُعْطِيَ الْأَكْبَرَ

5620. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, ovome Ebu-Hazim b. Dinar, prenoseći od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno piće, pa je on pio; s njegove desne strane nalazio se dječak, a s lijeve su bili stariji ljudi, pa je on upitao dječaka:
"Dozvoljavaš li mi da dadnem ovima?"
Dječak reče: "Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nikome ne dajem prednost u mome dijelu do tebi."
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada stavi piće u njegovu ruku.[3]

٥٦٢٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ الْأَشْيَاخُ فَقَالَ لِلْغُلَامِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ فَقَالَ الْغُلَامُ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَا أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا قَالَ فَتَلَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي يَدِهِ .

3 Hadis je ranije spomenut u početku poglavljima o pićima. On ukazuje na opće pravilo prilikom pijenja (dozvoljenih pića), a to je davanje prednosti onima koji su na desnoj strani, ne zbog njih samih, već zbog prednosti desne strane nad lijevom.

## SRKANJE VODE IZ BUNARA

5621. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh b. Sulejman, ovome Seid b. Haris, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nekog čovjeka ensarije sa svojim drugom; Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov drug nazvali su selam, a čovjek je uzvratio selamom i rekao: "Allahov Poslaniče, ti si mi kao otac i majka!" Vrijeme je bilo vrlo toplo, i čovjek je navodnjavao vrt. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Imaš li vode koja je prenoćila u mješini, ili ćemo se napiti srčući iz bunara?"
Čovjek je raspoređivao vodu u vrtu, pa reče: "Allahov Poslaniče, imam vode koja je prenoćila u mješini!"
Otišao je u kolibu, nalio vode u krčag, a onda namuzao u tu vodu ovčijeg mlijeka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napio se jednom, pa još jednom, a onda se napio i čovjek koji je bio s njim.[1]

## باب الْكَرْعِ فِي الْحَوْضِ

٥٦٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ فَسَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ وَصَاحِبُهُ فَرَدَّ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي وَهِيَ سَاعَةٌ حَارَّةٌ وَهُوَ يُحَوِّلُ فِي حَائِطٍ لَهُ يَعْنِي الْمَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ فِي شَنَّةٍ وَإِلَّا كَرَعْنَا وَالرَّجُلُ يُحَوِّلُ الْمَاءَ فِي حَائِطٍ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي مَاءٌ بَاتَ فِي شَنَّةٍ فَانْطَلَقَ إِلَى الْعَرِيشِ فَسَكَبَ فِي قَدَحٍ مَاءً ثُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِنٍ لَهُ فَشَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ أَعَادَ فَشَرِبَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَ مَعَهُ .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o miješanju mlijeka s vodom. On ukazuje na dozvolu pijenja vode srkanjem iz bunara.

## O SLUŽENJU MALE DJECE ODRASLIMA

5622. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir, a ovome njegov otac, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Bio sam najmlađi u mahali, pa sam služio svoje amidže pićem. Tada je rečeno: 'Zabranjeno je vino!'
'Prolij ga!', rekoše, pa smo ga prolili. Upitao sam Enesa: 'Od čega im je bilo piće?', a on reče: 'Od nedozrelih i poludozrelih datula.'
Ebu-Bekr b. Enes (na to) reče: 'I to im je bilo vino?!' Na te riječi Enes nije reagovao (osudom)."
Jedan od mojih drugova kazivao mi je da je čuo kako je Enes rekao: "Tada je to bilo njihovo vino."[2]

## بَاب خِدْمَةِ الصِّغَارِ الْكِبَارَ

٥٦٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ قَائِمًا عَلَى الْحَيِّ أَسْقِيهِمْ عُمُومَتِي وَأَنَا أَصْغَرُهُمُ الْفَضِيخَ فَقِيلَ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فَقَالَ اكْفِئْهَا فَكَفَأْنَا قُلْتُ لِأَنَسٍ مَا شَرَابُهُمْ قَالَ رُطَبٌ وَبُسْرٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرِ ابْنُ أَنَسٍ وَكَانَتْ خَمْرَهُمْ فَلَمْ يُنْكِرْ أَنَسٌ وَحَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا يَقُولُ كَانَتْ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ .

## POKRIVANJE POSUDE

5623. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, ovome Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ataa, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada dođe noć ili padne sumrak, zabranite izlazak (iz kuća) svojoj djeci, jer se tada razilaze šejtani, a kada prođe dio noći, pustite ih i zatvorite vrata, spominjući Allahovo ime, jer šejtan ne otvara zatvorena vrata; svežite svoje mješine, spominjući Allahovo ime; pokrijte svoje posude, spominjući Allahovo ime, pa makar popriječili nešto iznad njih i ugasite svoje svjetiljke!"

## بَاب تَغْطِيَةِ الْإِنَاءِ

٥٦٢٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ ابْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ أَوْ أَمْسَيْتُمْ فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَحُلُّوهُمْ فَأَغْلِقُوا الْأَبْوَابَ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا وَأَوْكُوا قِرَبَكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَخَمِّرُوا آنِيَتَكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضُوا عَلَيْهَا شَيْئًا وَأَطْفِئُوا مَصَابِيحَكُمْ .

2 Hadis je ranije spomenut na početku dijela o pićima.

5624. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, a ovome Ata', prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ugasite svjetiljke kada legnete, zatvorite vrata, povežite mješine i pokrijte hranu i piće!"
Džabir kaže: "Mislim da je još rekao: '... makar popriječili drvce preko njih.'"[1]

٥٦٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ إِذَا رَقَدْتُمْ وَغَلِّقُوا الْأَبْوَابَ وَأَوْكُوا الْأَسْقِيَةَ وَخَمِّرُوا الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَلَوْ بِعُودٍ تَعْرُضُهُ عَلَيْهِ .

## STAVLJANJE OTVORA MJEŠINA NAIZVRAT

## بَاب اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ

5625. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se otvori mješina izvraćaju, tj. da se otvori mješina okreću ka vani, a potom pije iz njih."

٥٦٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ يَعْنِي أَنْ تُكْسَرَ أَفْوَاهُهَا فَيُشْرَبَ مِنْهَا .

5626. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da zabranjuje izvraćanje otvora mješine."
Abdullah veli: "Ma'mer, ili drugi, veli: 'To je pijenje s otvora (usta) mješine.'"

٥٦٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَى عَنِ اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ مَعْمَرٌ أَوْ غَيْرُهُ هُوَ الشُّرْبُ مِنْ أَفْوَاهِهَا .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o početku stvaranja te u poglavlju o pijenju mlijeka. Iz njega se zaključuje:
– kada se približi noć i padne sumrak, djecu treba uvesti u kuću i ne dozvoljavati im izlazak bez potrebe, jer su ona u ovo doba najnezaštićenija od šejtanskih djelovanja;
– noć je doba najjačeg djelovanja šejtana;
– navečer treba pozatvarati kućna vrata, prekriti hranu i piće i pogasiti svetiljke, spominjući pritom Allahovo ime (učeći *Bismillu*), kako bi se spriječilo šejtanovo djelovanje i nanošenja štete ljudima.

## PIJENJE S OTVORA (USTA) MJEŠINE

## بَاب الشُّرْبِ مِنْ فَمِ السِّقَاءِ

5627. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Ejjub da im je Ikrima rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o sitnicama o kojima nam je pripovijedao Ebu-Hurejra? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je pijenje s otvora (usta) mješine te da komšija nasloni (zabode) svoju gredu u komšijinu kuću."

٥٦٢٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ قَالَ لَنَا عِكْرِمَةُ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَشْيَاءَ قِصَارٍ حَدَّثَنَا بِهَا أَبُو هُرَيْرَةَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ فَمِ الْقِرْبَةِ أَوِ السِّقَاءِ وَأَنْ يَمْنَعَ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشَبَهُ فِي دَارِهِ .

5628. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio pijenje s otvora (usta) mješine.

٥٦٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُشْرَبَ مِنْ فِي السِّقَاءِ .

5629. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Halid, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je pijenje s otvora (usta) mješine."[2]

٥٦٢٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ فِي السِّقَاءِ .

## ISPUŠTANJE DAHA U POSUDU

## بَاب النَّهْيِ عَنِ التَّنَفُّسِ فِي الْإِنَاءِ

5630. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, ovome Jahja, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas pije, neka ne ispušta dah u posudu, a kada neko od vas mokri, neka ne briše svoj spolni organ desnom rukom!"[3]

٥٦٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَمْسَحْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَإِذَا تَمَسَّحَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَمَسَّحْ بِيَمِينِهِ .

---

2 Imam Nevevi o zabrani pijenja s otvora mješine veli: "Pravnici se slažu da zabrana ovdje znači pokuđenost (*tenzih*), a ne nedozvoljenost (*tahrim*)." Dva su razloga ove zabrane: 1. mogućnost da u mješini bude kakav insekt, trunka ili slično, a da onaj koji pije izravno iz mješine ne zna za to, 2. mogućnost prenošenja zaraze na druge osobe. Ovo je važna smjernica o higijenskom ponašanju.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o čistoći. Nekoliko hadisa govori o zabrani ispuštanja daha, a također i puhanja u posudu. Ovo je, kao i ranija zabrana pijenja s otvora mješine (ili boce), važna smjernica u domenu higijene.

## PIJENJE NA DVA ILI TRI DUŠKA

## بَاب الشُّرْبِ بِنَفَسَيْنِ أَوْ ثَلاثَةٍ

5631. PRIČALI SU NAM Ebu-Asim i Ebu-Nu'ajm, njima Azra b. Sabit, a ovome Sumama b. Abdullah da je Enes, radijallahu anhu, prilikom pijenja udahnuo vazduh dva ili tri puta, spominjući da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otpuhivao tri puta.[1]

٥٦٣١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ وَأَبُو نُعَيْمٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ أَنَسٌ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ ثَلاَثًا .

## PIJENJE IZ ZLATNIH POSUDA

## بَاب الشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ

5632. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, a ovome Hakem, prenoseći od Ibn-Ebu-Lejle da je rekao:
"Huzejfa je bio u Medainu, pa je jednom prilikom zatražio vode, i predstojnik mu je donio srebreni pehar; Huzejfa ga je bacio na njega i rekao: 'Gađao sam ga samo zato što sam mu zabranio (da donosi srebreni pehar), a on to nije poslušao. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je svilu i brokat te da pijemo iz zlatnih i srebrenih posuda, rekavši: 'One su za njih (nevjernike) na dunjaluku, a za vas na ahiretu.'"[2]

٥٦٣٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ حُذَيْفَةُ بِالْمَدَايِنِ فَاسْتَسْقَى فَأَتَاهُ دِهْقَانٌ بِقَدَحِ فِضَّةٍ فَرَمَاهُ بِهِ فَقَالَ إِنِّي لَمْ أَرْمِهِ إِلاَ أَنِّي نَهَيْتُهُ فَلَمْ يَنْتَهِ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا عَنِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَقَالَ هُنَّ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ .

1 Hadis ukazuje na to da je preporučljivo piti vodu ili drugo dozvoljeno piće na dva ili tri duška, a ne na jedan. Mihleb veli: "Zabranjeno je ispuštanje daha u piće, kao i puhanje u hranu i piće, zato što tom prilikom djelić pljuvačke može pasti u vodu ili hranu, te je na taj način zgaditi drugome, jer kod većine ljudi obično postoji gađenje prema takvim stvarima. Ovo, dakle, imamo u slučaju kada neko jede zajedno s drugom osobom. A ako bi jeo sam, ili sa svojom porodicom, ili s onim za koga zna da mu se to ne bi gadilo, onda to ne bi smetalo." Ibn-Hadžer veli: "Poopćenje je zabrane preče." Ibnul-Arebi veli: "To spada u lijepi islamski bonton (edeb)." (*Fethul-bari*, 10/96)

2 Hadis ukazuje na zabranu upotrebe zlatnih posuda, kao i srebrenih, a također i na zabranu nošenja svile i brokata. Dvije posljednje stvari, međutim, odnose se samo na muškarce, ne i žene, jer je njima dozvoljeno nošenje svile i brokata. Što se tiče razloga zabrane pijenja iz zlatnih posuda (i jedenja iz njih), islamski ih pravnici spominju nekoliko:
– povođenje za nemuslimanima;
– lomljenje srca siromašnih;
– oholost, luksuz i rasipništvo;
– isključivanje sredstva plaćanja iz prometa. (*Fethul-bari*, 10/97)

## SREBRENE POSUDE

5633. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adijj, a ovome Ibn-Avn, prenoseći od Mudžahida da je Ibn-Ebu-Lejla rekao:
"Izišli smo s Huzejfom, pa je on spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne pijte iz zlatnih i srebrenih posuda i ne oblačite svilu i brokat! One su za njih (nevjernike) na dunjaluku, a za vas na ahiretu.'"

5634. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik b. Enes, ovome Nafi', prenoseći od Zejda b. Abdullaha b. Omera, on od Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra Siddika, a ovaj od Umm-Seleme, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji pije iz srebrene posude u svoj stomak ustvari trpa džehennemsku vatru."

## بَاب آنِيَةِ الْفِضَّةِ

٥٦٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ خَرَجْنَا مَعَ حُذَيْفَةَ وَذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَالدِّيبَاجَ فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الآخِرَةِ .

٥٦٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الَّذِي يَشْرَبُ فِي إِنَاءِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ .

5635. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, ovome Eš'as b. Sulejm, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina da je Bera' b. Azib rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero: naredio nam je da obilazimo bolesnike, da slijedimo dženazu, da onome koji kihne kažemo: 'Allah ti se smilovao!' (*jerhamukellah!*) nakon što on kaže: 'Hvala Allahu!' (*elhamdulillah!*), da se odazovemo pozivu, da širimo selam, da pomognemo onome kome je nasilje učinjeno i da ispunjavamo svoje zakletve; zabranio nam je da nosimo prstenje od zlata, da pijemo iz srebra (ili je rekao: posuda od srebra), nosiljke od svile i brokata, odjeću od pamuka pomiješanog sa svilom iz Kassa[1] te da nosimo odjeću od svile, brokata i grubog brokata."[2]

٥٦٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمِ الذَّهَبِ وَعَنِ الشُّرْبِ فِي الْفِضَّةِ أَوْ قَالَ آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَعَنِ الْمَيَاثِرِ وَالْقَسِّيِّ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْإِسْتَبْرَقِ .

## PIJENJE IZ ČAŠA

## بَاب الشُّرْبِ فِي الْأَقْدَاحِ

5636. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, ovome Sufjan, prenoseći od Salima Ebu-Nadra, on od Umejra, oslobođenog roba (*mevla*) Ummu-Fadl, a on od Ummu-Fadl da su bili u nedoumici u vezi s Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, postom na Dan Arefata, pa mu je poslana čaša mlijeka, i on ga je popio.

٥٦٣٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ أَنَّهُمْ شَكُّوا فِي صَوْمِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَبَعَثَتْ إِلَيْهِ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبَهُ .

1 Po verziji *Fethul-barija*, Kass je grad u Egiptu na obali Crvenog mora blizu Damjata. Ovaj je grad uništen, kako to veli Ajni. (*Umdetul-kari,* 21/204)

2 Nakon navođenja ovih hadisa Ibn-Hadžer veli: "Ovi hadisi sadrže zabranu jedenja i pijenja iz zlatnih i srebrenih posuda svakom punoljetnom i uračunljivom muškarcu i ženi. Ovo se ne može porediti s nakitom za žene jer ne spada u ukrašavanje koje je ženama dozvoljeno." Kurtubi veli: "Hadis sadrži zabranu upotrebe posuda od zlata i srebra prilikom jela i pića, a tome se pridodaje sve što je slično tome, kao, naprimjer, prilikom mirisanja, nanošenja surme te ostale vrste upotrebe." To je mišljenje većine pravnika. Sporan je među pravnicima razlog zabrane. Neki smatraju da razlog zabrane treba tražiti u samoj supstanciji ovih stvari, dok drugi kažu da je razlog u tome što ova dva plemenita metala prestavljaju cijenu za robe i nadoknadu za uništene stvari, pa je pravljenje posuda od njih njihovo isključivanje iz prometa, a time i oduzimanje stvarne koristi koju one donose ljudima. Ima i drugih mišljenja o ovom pitanju. (*Fethul-bari,* 10/100)

## PIJENJE IZ VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ČAŠE I NJEGOVIH POSUDA

بَاب الشُّرْبِ مِنْ قَدَحِ النَّبِيِّ ﷺ وَآنِيَتِهِ

Ebu-Burda veli: "Rekao mi je Abdullah b. Selam: 'Hoćeš li da te napojim iz čaše iz koje je pio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?'"

وَقَالَ أَبُو بُرْدَةَ قَالَ لِي عَبْدُاللهِ ابْنُ سَلاَمٍ أَلاَ أَسْقِيكَ فِي قَدَحٍ شَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِ .

5637. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je ispričao:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuta je neka žena – Arapkinja, pa je naredio Ebu-Usejdu Saidiju da je pozove. On ju je pozvao; ona je došla i odsjela u tvrđavi Benu-Saida. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je i uputio se k njoj. Ušao je kod nje i zatekao je pognute glave, pa joj nešto reče, a ona odgovori: 'Utječem se Allahu od tebe!' Poslanik na to reče: 'Dao sam ti utočište od sebe!' Upitali su je (nakon toga): 'Znaš li ko je to bio?'
'Ne', rekla je.
'Bio je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem; došao je bio da te zaprosi', rekoše joj. 'Bila sam nesretna zbog toga', rekla je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je izišao i sa svojim drugovima odsjeo na nadstrešnici Benu-Saida, rekavši: 'Napoj nas, Sehle!' Iznio sam im ovu čašu i napojio ih iz nje." Sehl nam je iznio tu čašu i iz nje smo se napili. Omer b. Abdul-Aziz tražio je poslije od njega da mu je pokloni i on mu ju je poklonio.

٥٦٣٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ امْرَأَةٌ مِنَ الْعَرَبِ فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ أَنْ يُرْسِلَ إِلَيْهَا فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَقَدِمَتْ فَنَزَلَتْ فِي أُجُمِ بَنِي سَاعِدَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى جَاءَهَا فَدَخَلَ عَلَيْهَا فَإِذَا امْرَأَةٌ مُنَكِّسَةٌ رَأْسَهَا فَلَمَّا كَلَّمَهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَقَالَ قَدْ أَعَذْتُكِ مِنِّي فَقَالُوا لَهَا أَتَدْرِينَ مَنْ هَذَا قَالَتْ لاَ قَالُوا هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ جَاءَ لِيَخْطُبَكِ قَالَتْ كُنْتُ أَنَا أَشْقَى مِنْ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَئِذٍ حَتَّى جَلَسَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ ثُمَّ قَالَ اسْقِنَا يَا سَهْلُ فَخَرَجْتُ لَهُمْ بِهَذَا الْقَدَحِ فَأَسْقَيْتُهُمْ فِيهِ فَأَخْرَجَ لَنَا سَهْلٌ ذَلِكَ الْقَدَحَ فَشَرِبْنَا مِنْهُ قَالَ ثُمَّ اسْتَوْهَبَهُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ بَعْدَ ذَلِكَ فَوَهَبَهُ لَهُ .

5638. PRIČAO NAM JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, a ovome Ebu-Avana, prenoseći od Asima Ahvela da je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, čašu kod Enesa b. Malika. Bila je naprsla, pa ju je on povezao srebrom. Bila je to lijepa široka čaša od tamariske. Enes kaže: 'Napojio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz ove čaše toliko i toliko puta.'"
Ibn-Sirin veli: "Na njoj je bio gvozdeni obruč, a Enes je htio da umjesto njega stavi zlatni ili srebreni, pa mu je Ebu-Talha rekao: 'Ne mijenjaj ništa što je napravio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!', i on je to ostavio."

٥٦٣٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى ابْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ قَالَ رَأَيْتُ قَدَحَ النَّبِيِّ ﷺ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَدِ انْصَدَعَ فَسَلْسَلَهُ بِفِضَّةٍ قَالَ وَهُوَ قَدَحٌ جَيِّدٌ عَرِيضٌ مِنْ نُضَارٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ لَقَدْ سَقَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي هَذَا الْقَدَحِ أَكْثَرَ مِنْ كَذَا وَكَذَا قَالَ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِنَّهُ كَانَ فِيهِ حَلْقَةٌ مِنْ حَدِيدٍ فَأَرَادَ أَنَسٌ أَنْ يَجْعَلَ مَكَانَهَا حَلْقَةً مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو طَلْحَةَ لاَ تُغَيِّرَنَّ شَيْئًا صَنَعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَرَكَهُ .

## PIJENJE BEREKETA[1] I BLAGOSLOVLJENE VODE

## بَاب شُرْبِ الْبَرَكَةِ وَالْمَاءِ الْمُبَارَكِ

5639. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, ovome A'meš, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je ispričao: "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza. Nismo imali vode osim ostataka, pa su oni saliveni u posudu koja je donesena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je stavio svoju ruku u nju i raširio prste, a potom rekao: 'Požurite na abdest, blagoslov je od Allaha!' Vidio sam vodu kako izvire između njegovih prstiju. Ljudi su se abdestili i napili. Nisam gledao na to koliko ću popiti te vode jer sam znao da je ona blagoslovljena." Pitao sam Džabira: "Koliko vas je bilo tada?" "Hiljadu i četiri stotine", odgovorio je. Slijedi ga (u predanju) Amr, prenoseći od Džabira. Husajn i Amr b. Murra, prenoseći od Salima, a on od Džabira, vele: "... petnaest stotina." Slijedi ih (u predanju) Seid b. Musejjeb, prenoseći od Džabira.[2]

٥٦٣٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ قَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ حَضَرَتِ الْعَصْرُ وَلَيْسَ مَعَنَا مَاءٌ غَيْرَ فَضْلَةٍ فَجُعِلَ فِي إِنَاءٍ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِهِ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ وَفَرَّجَ أَصَابِعَهُ ثُمَّ قَالَ حَيَّ عَلَى أَهْلِ الْوُضُوءِ الْبَرَكَةُ مِنَ اللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُ الْمَاءَ يَتَفَجَّرُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ فَتَوَضَّأَ النَّاسُ وَشَرِبُوا فَجَعَلْتُ لاَ آلُوا مَا جَعَلْتُ فِي بَطْنِي مِنْهُ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ بَرَكَةٌ قُلْتُ لِجَابِرٍ كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ تَابَعَهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ وَقَالَ حُصَيْنٌ وَعَمْرُو ابْنُ مُرَّةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً وَتَابَعَهُ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ جَابِرٍ .

1 Pod bereketom se misli na vodu.

2 Hadis ukazuje na to da je zbog blagoslova dozvoljeno piti vodu i ako se nije žedno, pa i količinu veću od one koja je potrebna da se popuni jedna trećina stomaka, koliko je inače preporučljivo ostaviti za piće .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْمَرْضَى

# BOLESNICI

## O TOME DA BOLEST BRIŠE GRIJEHE

بَاب مَا جَاءَ فِي كَفَّارَةِ الْمَرَضِ

Uzvišeni Allah kaže: "Onaj koji čini zlo bit će kažnjen!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ ) .

5640. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri, prenoseći od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema nevolje niti nedaće koja zadesi muslimana, uključujući i trn koji ga ubode, a da mu Allah time ne pobriše dio grijeha."

٥٦٤٠ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ ابْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ما مِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ بِهَا عَنْهُ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا .

5641, 5642. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdul-Melik b. Amr, ovome Zuhejr b. Muhammed, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Muslimana neće pogoditi klonulost, bolest, briga, žalost, neprijatnost, jad, pa čak ni trn koji ga ubode, a da mu Allah time neće pobrisati dio grijeha."[2]

٥٦٤١-٥٦٤٢ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلاَ وَصَبٍ وَلاَ هَمٍّ وَلاَ حُزْنٍ وَلاَ أَذًى وَلاَ غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ .

1 En-Nisa, 123.

2 Ibn-Munir, komentirajući navedeni ajet na početku ovog poglavlja, veli: "Kao što bolest briše grijehe, ona također može biti i kazna zbog njih." Ibn-Bettal veli: "Većina komentatora smatra da je smisao ajeta da se musliman kažnjava zbog svojih grijeha na dunjaluku raznim nedaćama i nevoljama koje mu se dešavaju i na taj mu način brišu grijehe."
Ahmed i Ibn-Hibban bilježe hadis od Aiše, radijallahu anha, da je neki čovjek proučio ajet: "Onaj koji čini zlo bit će kažnjen!" (En-Nisa, 123), i rekao: "Bit ćemo kažnjeni za sve što učinimo?! Onda smo propali!"

5643. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Sufjan, prenoseći od Sa‘da b. Abdullaha b. Ka‘ba, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Primjer vjernika je kao primjer sirove mlade stabljike – nekada je vjetar povije, drugi put ispravi, a primjer je licemjera kao primjer kedra – ne pomjera se dok se jednim potezom ne iščupa!"
Zekerijja kaže da mu je (ovaj hadis) pričao Sa‘d, njemu Ibn-Ka‘b, prenoseći od svoga oca Ka‘ba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٦٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَالْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ تُفَيِّئُهَا الرِّيحُ مَرَّةً وَتَعْدِلُهَا مَرَّةً وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَالأَرْزَةِ لاَ تَزَالُ حَتَّى يَكُونَ انْجِعَافُهَا مَرَّةً وَاحِدَةً وَقَالَ زَكَرِيَّاءُ حَدَّثَنِي سَعْدٌ حَدَّثَنَا ابْنُ كَعْبٍ عَنْ أَبِيهِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5644. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovome njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija iz Benu-Amira b. Luejja, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Primjer vjernika je kao primjer sirove mlade stabljike – kada puhne vjetar povije je, a kada se (vjetar) smiri, ispravi se; i on se ispravi kroz iskušenje. A pokvarenjak je kao kedar – čvrst i nesavitljiv dok ga Allah ne polomi kada htjedne."[1]

٥٦٤٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ كَفَأَتْهَا فَإِذَا اعْتَدَلَتْ تَكَفَّأُ بِالْبَلاَءِ وَالْفَاجِرُ كَالأَرْزَةِ صَمَّاءَ مُعْتَدِلَةً حَتَّى يَقْصِمَهَا اللهُ إِذَا شَاءَ .

To je doprlo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Da, bit će zbog toga kažnjen na dunjaluku kroz nesreću i nedaću koja će zadesiti njegovo tijelo i uznemirivati ga."
Ahmed i Ibn-Hibban također prenose od Ebu-Bekra es-Siddika da je rekao: "Allahov Poslaniče, kako se spasiti nakon ovog ajeta: "To neće biti niti po našim željama niti po željama sljedbenika Knjige: 'Onaj koji čini zlo bit će kažnjen za to!' (En-Nisa, 123)." On mu reče: "Allah ti oprostio, Ebu-Bekre! Zar ne budeš bolestan, zar ne budeš žalostan?!" – "Svakako", reče on. "To je kazna za zlo koje činite", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Muslim bilježi hadis od Ebu-Hurejre u kome se kaže da je objava ajeta: "Onaj koji čini zlo bit će kažnjen za to!" (En-Nisa, 123) – jako zabrinula muslimane, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Približavajte se i popravljajte! Muslimanu se brišu grijesi svime što ga zadesi, pa čak i ogrebotinom koja ga pogodi ili trnom koji ga ubode."
Onome koji ne bude imao grijeha povećat će se stepen (*deredža*) shodno težini bolesti. Allahova je dobrota velika i prostrana. (*Fethul-bari,* 10/108-109)

1 Mihleb veli: "Smisao je hadisa da se vjernik, kada mu dođe Allahova odredba, pokori i povinuje zadovoljan njome, za razliku od nevjernika, kojeg Allah ne izlaže ispitima niti kušnjama na ovome svijetu, već ga ostavlja u zdravlju i olakšava mu na dunjaluku kako bi mu otežao na drugome svijetu; kada Allah hoće da ga uništi, slomi ga kao što slomi nesavitljivi kedar, da mu smrt bude što teža i bolnija." (*Umdetul-kari,* 21/210)

5645. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Muhammed b. Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebu-Sa‘saa, prenoseći od Seida b. Jesara Ebu-Hubaba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Kome Allah želi dobro, iskuša ga nedaćama.”[2]

٥٦٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ يَسَارٍ أَبَا الْحُبَابِ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ .

## TEŠKOĆA BOLESTI

## بَاب شِدَّةِ الْمَرَضِ

5646. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovome A‘meš; a PRIČAO MI JE i Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Šu‘ba, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
“Nisam vidjela nikoga da je podnosio težu bol od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥٦٤٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ ح حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

5647. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, ovome A‘meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
“Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme njegove bolesti i zatekao ga veoma iscrpljena groznicom, pa mu rekoh: ‘Imaš velike bolove. To je zato što imaš dvije nagrade’, dodah.
‘Da’, reče on, ‘nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.’”[3]

٥٦٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْه أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا وَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا قُلْتُ إِنَّ ذَاكَ بِأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلْ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى إِلاَّ حَاتَّ اللهُ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ .

2 Ovi hadisi sadrže veliku radosnu vijest za svakog vjernika, jer čovjek obično ne može izbjeći bol zbog bolesti, brige, tuge i sl., a bolesti i bolovi, kako oni tjelesni tako i oni psihičke prirode, brišu grijehe onome koga pogode.Većina učenjaka smatra da se brisanje grijeha odnosi na male grijehe, shodno hadisu koji je spomenut na početku poglavlja o namazu: “Pet dnevnih namaza, džuma do sljedeće džume i post u ramazanu do sljedećeg ramazana brišu grijehe koji se počine u međuvremenu ako se izbjegavaju veliki grijesi.”
Neki učenjaci prethodnim hadisima argumentiraju mišljenje da je sama bolest ili neka druga nevolja dovoljna za brisanje grijeha, bez obzira da li se tome priključila strpljivost u podnošenju bola ili ne. Imam Kurtubi veli: “To je samo u slučaju ako se unesrećeni strpi očekujući nagradu od Allaha.” Ahmed i Ebu-Davud bilježe hadis u kome Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Kada Allah nekom robu odredi njegovo mjesto i stepen, ali ga ovaj svojim djelom ne dostigne, Allah ga iskuša putem njegovog tijela, djeteta ili imetka, pa se on strpi u toj nevolji dok ne dostigne taj stepen.” (*Fethul-bari,* 10/114)

3 Hadis ukazuje na to da bolest koja zadesi vjernika briše njegove grijehe.Vjerovjesnici, alejhimus-selam, podnose veće napore i iskušenja od običnih grešnika, ali zato imaju i veću nagradu od njih.

## ISKUŠENJU SU NAJVIŠE IZLOŽENI VJEROVJESNICI, POTOM NAJBOLJI MEĐU LJUDIMA, PA ONI KOJI DOLAZE IZA NJIH

## بَاب أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ

5648. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenucima kada je imao napad groznice, pa mu rekoh: 'Imaš jaku groznicu!'
'Da', odgovori on, 'imam bolove kakve imaju dvojica od vas.'
'To je zato što imaš dvije nagrade', rekoh mu.
'Da', reče on, 'to je tako. Nema muslimana kojeg zadesi neka neprijatnost, od uboda trna do onoga što je teže od toga, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što drveće sa sebe stresa svoje lišće.'"[1]

٥٦٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا قَالَ أَجَلْ إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ قُلْتُ ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلْ ذَلِكَ كَذَلِكَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا إِلَّا كَفَّرَ اللهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا .

## DUŽNOST POSJEĆIVANJA I OBILASKA BOLESNIKA

## بَاب وُجُوبِ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ

5649. PRIČAO NAM JE Kutejba b Seid, njemu Ebu-Avana, ovome Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nahranite gladnoga, obiđite bolesnoga i oslobodite zarobljenoga!"[2]

٥٦٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ .

1 Ibn-Hadžer veli: "Tajna je ovog povećanja u tome što kušnja dolazi nasuprot blagodati: ako je Allahova blagodat prema nekome veća, veća je i kušnja koja ga pogađa. Zato je kazna za slobodnog čovjeka dvostruko teža od kazne za roba. I majkama pravovjernih rečeno je: 'Ako bi koja od vas očit grijeh učinila, kazna bi joj udvostručena bila!' (El-Ahzab, 33)."
Smisao je ovih hadisa da se nagrada povećava srazmjerno povećanju bolesti, tako da se to povećanje završava brisanjem svih grijeha, kao što se navodi u jednom hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra: "Vjernik se neprestano stavlja na kušnju kako bi pred Allaha došao bez ijednog grijeha." (*Fethul-bari,* 10/117; *Umdetul-kari,* 21/212)

2 Ibn-Bettal veli: "Moguće je da se riječ 'dužnost' (*vudžub*) u naslovu poglavlja odnosi na kolektivnu dužnost (*vadžib kifaje*) kakva je nahraniti gladnoga i osloboditi zarobljenoga, a moguće je da se odnosi i na pohvalnu (*nedb*) radnju radi poticanja na potpomaganje i prijateljstvo. Većina učenjaka smatra da je u

5650. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, ovome Eš'as b. Sulejm, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina da je Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero: zabranio nam je da nosimo zlatni prsten, da oblačimo odjeću od svile, brokata, grubog brokata i pamuka pomiješanog sa svilom iz Kassa te da upotrebljavamo nosiljke od svile i brokata; naredio nam je da pratimo dženaze, obilazimo bolesne i širimo selam."[3]

٥٦٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ ابْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ نَهَانَا عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ وَلُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَعَنِ الْقَسِّيِّ وَالْمِيثَرَةِ وَأَمَرَنَا أَنْ نَتْبَعَ الْجَنَائِزَ وَنَعُودَ الْمَرِيضَ وَنُفْشِيَ السَّلَامَ.

## POSJEĆIVANJE ONESVIJEŠTENOG

## بَاب عِيَادَةِ الْمُغْمَى عَلَيْهِ

5651. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, a ovome Ibn-Munkedir da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Razbolio sam se, pa mi je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da me obiđe zajedno s Ebu-Bekrom, a došli su pješice. Našli su me onesviještenog; Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je abdest i posuo na mene vodu kojom se abdestio. Došao sam svijesti i vidio da je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, šta da radim sa svojim imetkom, kako da postupim s njim?' Nije mi odgovorio ništa sve dok nije objavljen ajet o nasljeđivanju."[4]

٥٦٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرِضْتُ مَرَضًا فَأَتَانِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَوَجَدَانِي أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ صَبَّ وَضُوءَهُ عَلَيَّ فَأَفَقْتُ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ.

pitanju pohvalna radnja, a ne obaveza za svakog muslimana."
Hadis je ranije spomenut u dijelu *Džihad,* te poglavlju *O svadbenoj gozbi*.

3 Hadis je ovdje spomenut zbog zapovijedi o posjećivanju bolesnika. Iz općenitosti izraza zaključuje se da nije precizirano kada posjetu treba obaviti, tj. koliko dana nakon početka bolesti. To je mišljenje većine učenjaka. Imam Gazali u *Ihjau* tvrdi da se posjeta bolesniku ne čini prije nego što prođu tri dana od početka bolesti. U lijepe manire i uljudnost prilikom posjete bolesniku spada i raspitivanje o njegovom stanju te nježnost prema njemu. Posjetu treba činiti u vrijeme koje odgovara bolesniku; ne treba je duljiti, osim ako za to postoji potreba.

4 Iz hadisa se zaključuje da je pohvalno posjetiti bolesnika makar on i ne znao za posjetu, ako je, npr., u besvjesnom stanju, jer ta posjeta pozitivno djeluje na njegovu porodicu, a tu je i blagoslov dove posjetitelja, stavljanja ruke na bolesnika i njegovog potiranja te puhanja prilikom učenja *ta'viza* (*isti'aze*). Hadis je ranije spomenut u poglavljima o čistoći.

## VRIJEDNOST ONOGA KOJI IMA PADAVICU (EPILEPSIJU)

5652. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Imran Ebu-Bekr, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha da mu je Ibn-Abbas rekao:
“Hoćeš li da ti pokažem ženu koja će ući u Džennet?”
“Svakako”, odgovori Ata’.
“Ova crna žena”, reče Ibn-Abbas, “došla je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Ja dobivam padavicu i otkrivam se u takvom stanju, pa moli Allaha za mene!’ On joj na to reče: ‘Ako hoćeš, strpi se i ući ćeš u Džennet, a ako hoćeš, ja ću uputiti dovu Allahu da ozdraviš.’‘Strpit ću se, ali moli Allaha da se ne otkrivam prilikom napada padavice’, reče žena. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, za to Allahu uputio dovu.”[1]
Pričao nam je Muhammed, a njega je obavijestio Mahled, prenoseći od Ibn-Džurejdža, da ga je obavijestio Ata, da je vidio Ummu-Zufer – tu visoku, crnu ženu (da sjedi na) ogrtaču Ka‘be.

## باب فَضْلِ مَنْ يُصْرَعُ مِنَ الرِّيحِ

٥٦٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ أَبِي بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَلاَ أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي أُصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي قَالَ إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَكِ فَقَالَتْ أَصْبِرُ فَقَالَتْ إِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي أَنْ لاَ أَتَكَشَّفَ فَدَعَا لَهَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ رَأَى أُمَّ زُفَرَ تِلْكَ امْرَأَةً طَوِيلَةً سَوْدَاءَ عَلَى سِتْرِ الْكَعْبَةِ.

---

1 Ibn-Hadžer veli: “Uzrok epilepsije može biti blokada kiseonika u moždanim otvorima ili para koja se iz nekih organa podiže u mozak. Ovu pojavu može pratiti grčenje nekih dijelova tijela, pa takva osoba ne ostaje uspravno, već pada i izbacuje pjenu. Padavica može nastupiti i djelovanjem džina, i to samo onih zlih, pokvarenih duša među njima, ili zbog toga što im se dopadaju neki ljudski likovi, ili zbog želje da im napakoste. Prvi uzrok potvrđuju svi ljekari i spominju lijek za njega, dok drugi mnogi od njih poriču, ali ga neki potvrđuju. Jedini je lijek za taj uzrok suprotstavljanje dobrih, uzvišenih duša zlim dušama, kako bi se uklonile posljedice njihovih djela. Jedan od onih koji je govorio o ovome bio je Hipokrat. Nakon spominjanja lijeka za epilepsiju, on kaže: ‘Ovo koristi ako je uzrok epilepsije mješavina (hemijske prirode), ali ne koristi ako su (zle) duše taj uzrok.’”
Hadis ukazuje na vrijednost onoga koji ima padavicu, te da strpljivo podnošenje dunjalučkih iskušenja vodi u Džennet.
Postupanje u skladu s izvornom, težom normom bolje je od postupanja prema olakšici za onoga koji zna da ima snage i da može podnijeti iskušenje.
Hadis ukazuje da je dopušteno odustati od liječenja. Ne treba, međutim, izgubiti iz vida da se u nekim hadisima muslimanima naređuje da se liječe.
Dova i iskreno posvećenje Allahu najbolji su lijek za mnoge bolesti, ali uz dva uvjeta: jedan se odnosi na bolesnika, a to je iskrenost namjere, dok je drugi vezan za onoga koji liječi, a to je snaga njegova usmjerenja te snaga bogobojaznosti i oslanjanja na Allaha u njegovom srcu; Allah najbolje zna. (*Fethul-bari,* 10/119-120)

## VRIJEDNOST ONOGA KOJI IZGUBI VID

## باب فَضْلِ مَنْ ذَهَبَ بَصَرُهُ

5653. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, ovome Ibn-Had, prenoseći od Amra, oslobođenog roba (mevla) Muttalibovog, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je rekao: 'Ako iskušam Svoga roba gubitkom vida, pa se on strpi, za to mu je nadoknada Džennet.' Misli se na oba oka."
Slijede ga, u predanju ovog hadisa, Eš'as b. Džabir i Ebu-Zilal, koji ga prenose od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٥٦٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ قَالَ إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتَيْهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ يُرِيدُ عَيْنَيْهِ تَابَعَهُ أَشْعَثُ بْنُ جَابِرٍ وَأَبُو ظِلاَلِ بْنُ هِلاَلٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## KADA ŽENE POSJEĆUJU BOLESNE MUŠKARCE

## باب عِيَادَةِ النِّسَاءِ الرِّجَالَ

Umm-Derda posjetila je nekog ensariju koji je boravio u mesdžidu.

وَعَادَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْمَسْجِدِ مِنَ الأَنْصَارِ .

5654. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Malik, a ovome Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal, radijallahu anhuma. Ušla sam kod njih i rekla: 'Oče moj, kako se osjećaš? Bilale, kako se ti osjećaš?' Ebu-Bekr bi, kada bi ga uhvatila groznica, govorio: 'Svakom čovjeku kojem njegova porodica dobar početak dana poželi, smrt je bliža od vezice na njegovoj obući!' Bilal bi, kada bi groznica prošla, govorio: 'Da mi je znati da li ću ovu noć zanoćiti u dolini, a oko mene izhir i dželil![3] Hoću li ikada više vodu Midženne crpiti, hoće li mi se ikada više ukazati Šama i Tafil?'

٥٦٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلاَلٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا قُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلُ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلٌ إِذَا أَقْلَعَتْ عَنْهُ يَقُولُ أَلاَ لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ تَبْدُوَنْ لِي شَامَةٌ وَطَفِيلُ

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o dženazama. Smisao je iskazivanja strpljenja u ovakvom slučaju da se čovjek ne žali, da se ne uznemirava i da ne pokazuje nezadovoljstvo sudbinom.

3 Vrste biljaka u Arabiji.

Došla sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Aiša, "i obavijestila ga o tome, a on reče: 'Gospodaru naš, učini nam dragom Medinu kao što nam je draga Mekka, ili još dražom! Gospodaru, učini je zdravom, njenu hranu[1] blagoslovljenom, a njene bolesti (groznicu) prenesi u Džuhfu!'"[2]

قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ اللَّهُمَّ وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي مُدِّهَا وَصَاعِهَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ .

## POSJEĆIVANJE BOLESNE DJECE

## بَاب عِيَادَةِ الصِّبْيَانِ

5655. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'aba, a njega je obavijestio Asim koji je čuo Ebu-Usmana koji prenosi od Usame b. Zijada, radijallahu anhuma, da mu je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kći – a on je, mislimo, bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Sa'dom i Ubejjom – poručila: "Moja je kći umrla, pa dođi kod nas." On joj je poslao selam i rekao: "Allahovo je ono što je uzeo i što je dao! Sve je kod Njega određeno, pa se nadaj Njegovoj nagradi i budi strpljiva!" Ona mu je ponovo poslala poruku i zaklela se pritom. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, tada ustao, a i mi smo ustali. Dijete je podignuto u krilo Poslanikovo; Njegova je duša ječala, a iz očiju su mu potekle suze. Tada mu je Sa'd rekao: "Šta je to Allahov Poslaniče?"
"Ovo je milost koju je Allah stavio u srca Svojih robova, onih koje je za to odabrao. Allah se neće smilovati nikome izuzev onih koji su milostivi među Njegovim robovima", reče on.[3]

٥٦٥٥. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَاصِمٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ ابْنَةً لِلنَّبِيِّ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِ وَهُوَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَسَعْدٌ وَأُبَيٌّ نَحْسِبُ أَنَّ ابْنَتِي قَدْ حُضِرَتْ فَاشْهَدْنَا فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا السَّلَامَ وَيَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَمَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ مُسَمًّى فَلْتَحْتَسِبْ وَلْتَصْبِرْ فَأَرْسَلَتْ تُقْسِمُ عَلَيْهِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ وَقُمْنَا فَرُفِعَ الصَّبِيُّ فِي حَجْرِ النَّبِيِّ ﷺ وَنَفْسُهُ تَجَثَّثُ فَفَاضَتْ عَيْنَا النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ وَضَعَهَا اللهُ فِي قُلُوبِ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ وَلَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ إِلَّا الرُّحَمَاءَ .

1 U hadisu su upotrijebljene riječi *muddiha* i *sa'iha*, a to su mjere kojima su se mjerile namirnice u to vrijeme. Dakle, u hadisu su spomenute mjere, a misli se na namirnice koje se mjere tim mjerama.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o Hidžri. Iz njega se zaključuje da je ženi dozvoljeno posjetiti bolesnog muškarca, pa makar on za nju bio i stranac, pod uvjetom da se prilikom te posjete pridržava islamskog bontona (*edeba*) u nošnji, ophođenju i svemu drugom te da je sigurna od iskušenja.
Hadis ukazuje i na dozvolu upućivanja dove protiv neprijatelja, kao što je to uradio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upućujući dovu protiv stanovnika Džuhfe, koji su se isticali u neprijateljstvu i mržnji prema muslimanima, a bili su židovi.

3 Hadis je ranije spomenut u dijelu o dženazama.

## POSJEĆIVANJE BEDUINA

## بَاب عِيَادَةِ الْأَعْرَابِ

5656. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, ovome Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u posjetu jednom beduinu.
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi, posjećivao bolesnika", kaže Ibn-Abbas, "govorio bi: 'Ne smeta, to je pročišćenje od grijeha, ako Allah htjedne.'
'Rekao si pročišćenje', reče mu beduin, 'naprotiv, to je groznica koja plamti ili je ustala protiv oronulog starca pozivajući ga da posjeti kabure!'
'Onda je tako', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

٥٦٥٦. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ قَالَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ فَقَالَ لَهُ لاَ بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ قُلْتَ طَهُورٌ كَلاَّ بَلْ هِيَ حُمَّى تَفُورُ أَوْ تَثُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا.

## POSJEĆIVANJE (BOLESNOG) IDOLOPOKLONIKA

## بَاب عِيَادَةِ الْمُشْرِكِ

5657. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, a ovome Sabit prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je dječak židov koji je služio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obolio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da ga obiđe, pa mu je rekao: "Prihvati islam!", a on je to i učinio.
Seid b. Musejjeb prenosi od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod Ebu-Taliba kada je on bio na samrti.[5]

٥٦٥٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ غُلاَمًا لِيَهُودَ كَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَمَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ فَقَالَ أَسْلِمْ فَأَسْلَمَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ لَمَّا حُضِرَ أَبُو طَالِبٍ جَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ .

4 Hadis je ranije spomenut u dijelu o znakovima vjerovjesništva. On ukazuje na to, kako veli Mihleb, da nema smetnje u tome da imam obiđe bolesnog člana svoje zajednice, pa makar se radilo i o grubom beduinu, a također i da alim obiđe neznalicu i poduči ga i podsjeti na ono što mu je od koristi, da mu preporuči strpljivost kako ne bi bio mrzovoljan prema Allahovoj odredbi, pa da se Allah rasrdi na njega, da mu olakša bol i razvedri ga. Hadis ukazuje na to da bolesnik treba lijepo primiti savjet i lijepo na njega odgovoriti.

5 Ibn-Bettal veli: "Dozvoljeno je posjetiti bolesnog idolopoklonika ako postoji nada da će se odazvati pozivu u islam; ako takva nada ne postoji, ni posjeta nije dozvoljena." Ibn-Hadžer veli: "Izgleda tačno da se to razlikuje s obzirom na namjere, jer se njegovom posjetom može ostvariti i neka druga korist." Hadis je ranije spomenut u dijelu o dženazama.

## O TOME KADA NEKO BUDE OBILAZIO BOLESNIKA U VRIJEME NAMAZA I KLANJANJU S NJIM U DŽEMATU

## باب إذا عاد مريضا فحضرت الصلاة فصلى بهم جماعة

5658. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovome Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan, došli u posjetu neki ljudi, pa im je klanjao (kao imam) sjedeći, a oni su klanjali stojeći. Išaretom im je pokazao da sjednu, a kada se završio namaz, rekao je:
"Povodite se za imamom, pa kada on učini ruku', učinite to i vi, a kada se digne sa ruku'a, dignite se i vi; kada klanja sjedeći, klanjajte i vi sjedeći."
Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "Humejdi kaže: 'Ovaj je hadis stavljen van snage, jer je posljednje što je radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bilo da je klanjao sjedeći, a prisutni su za njim klanjali stojeći.'"[1]

٥٦٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ نَاسٌ يَعُودُونَهُ فِي مَرَضِهِ فَصَلَّى بِهِمْ جَالِسًا فَجَعَلُوا يُصَلُّونَ قِيَامًا فَأَشَارَ إِلَيْهِمُ اجْلِسُوا فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ إِنَّ الإِمَامَ لَيُؤْتَمُّ بِهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِنْ صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا قَالَ أَبو عَبْد اللهِ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ هَذَا الْحَدِيثُ مَنْسُوخٌ لأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ آخرَ مَا صَلَّى صَلَّى قَاعِدًا وَالنَّاسُ خَلْفَهُ قِيَامٌ.

## STAVLJANJE RUKE NA BOLESNIKA

## باب وضع اليد على المريض

5659. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Džu'ajd, a ovome Aiša bint Sa'd da je njen otac rekao:
"Razbolio sam se teško u Mekki, pa mi je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u posjetu. Rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, ostavljam iza sebe imetak, a imam samo jednu kćerku. Hoću li uvasijetiti dvije trećine imetka, a ostaviti jednu trećinu?'
'Ne', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da uvasijetim pola, a ostavim pola?', rekoh. 'Ne', reče on.
'A da uvasijetim trećinu, a ostavim njoj dvije trećine?', rekoh.

٥٦٥٩. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْجُعَيْدُ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدٍ أَنَّ أَبَاهَا قَالَ تَشَكَّيْتُ بِمَكَّةَ شَكْوًا شَدِيدًا فَجَاءَنِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنِّي أَتْرُكُ مَالاً وَإِنِّي لَمْ أَتْرُكْ إِلاَّ ابْنَةً وَاحِدَةً فَأُوصِي بِثُلُثَيْ مَالِي وَأَتْرُكُ الثُّلُثَ فَقَالَ لاَ قُلْتُ فَأُوصِي بِالنِّصْفِ وَأَتْرُكُ النِّصْفَ قَالَ لاَ قُلْتُ فَأُوصِي بِالثُّلُثِ وَأَتْرُكُ لَهَا الثُّلُثَيْنِ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ عَلَى وَجْهِي وَبَطْنِي ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اشْفِ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o imametu, u dijelu o namazu.

سَعْدًا وَأَتْمِمْ لَهُ هِجْرَتَهُ فَمَا زِلْتُ أَجِدُ بَرْدَهُ عَلَى كَبِدِي فِيمَا يُخَالُ إِلَيَّ حَتَّى السَّاعَةِ .

'Trećinu, a i trećina je mnogo', odgovorio je. Potom je stavio svoju ruku na moje čelo, a onda potro njome moje lice i stomak i rekao: 'Bože, podari zdravlje Sa'du i upotpuni njegovu hidžru (preseljenje)!' Sve dosad neprestano osjećam, kako mi se čini, njegovu studen na svojoj džigerici."[2]

٥٦٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا فَمَسِسْتُهُ بِيَدِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجَلْ إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ فَقُلْتُ ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجَلْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مَرَضٌ فَمَا سِوَاهُ إِلَّا حَطَّ اللهُ لَهُ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا .

5660. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejdija da je Abdullah b. Mes'ud rekao:
"Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je imao groznicu. Dotakao sam ga rukom i rekao: 'Allahov Poslaniče, imaš velike bolove!'
'Da, ja imam bolove kao dvojica među vama', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'To je zato što imaš dvije nagrade', dodah.
'Da', reče on, 'nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, bolest ili što drugo mimo toga, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.'"[3]

## بَاب مَا يُقَالُ لِلْمَرِيضِ وَمَا يُجِيبُ

## O TOME ŠTA SE KAŽE BOLESNIKU I ŠTA ON ODGOVARA

٥٦٦١. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ فَمَسِسْتُهُ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا فَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا وَذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلْ وَمَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى إِلَّا حَاتَّتْ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ .

5661. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan. Dotakao sam ga, a tresla ga je jaka groznica. Rekoh mu: 'Imaš velike bolove! To je zato što imaš dvije nagrade.'
'Da', reče on, 'nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, a da mu ona ne pobriše dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.'"

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o testamentu (*vasijetu*).

3 Hadis je ranije spomenut u početku poglavlja o medicini (hadis broj 5647).

5662. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid b. Abdullah, ovome Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u posjetu nekom bolesniku, pa mu je rekao: "Ne smeta, to je pročišćenje od grijeha, ako Allah htjedne."
"Nikako, to je groznica koja se ustremila na oronulog starca da ga odvede u posjetu mezarju!", reče čovjek. "Onda je tako", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٥٦٦٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ يَعُودُهُ فَقَالَ لاَ بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ كَلاَّ بَلْ حُمَّى تَفُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ كَيْمَا تُزِيرَهُ الْقُبُورَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا.

## ODLAZAK U POSJETU BOLESNIKU JAŠUĆI, PJEŠICE I SJEDEĆI IZA JAHAČA NA MAGARCU

بَاب عِيَادَةِ الْمَرِيضِ رَاكِبًا وَمَاشِيًا وَرِدْفًا عَلَى الْحِمَارِ

5663. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovome Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Usame b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao na magarca na kome je bio samar prekriven kadifom iz Fedeka, a iza sebe je stavio Usamu; želio je posjetiti Sa'da b. Ubadu prije Bitke na Bedru. Na putu je prošao pored sijela kojem je pristvovao Abdullah b. Ubejj b. Selul – a bilo je to prije nego što je on očitovao islam (a nije ga nikad istinski ni prihvatio). Sijelo je bilo mješovito: bili su tu muslimani, mnogobošci i židovi. Tu je bio i Abdullah b. Revaha. Prašina koju je podigla životinja obavila je prisutne, pa je Abdullah b. Ubejj prekrio nos košuljom, rekavši: "Ne dižite prašinu na nas!"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je selam, zastao, sjahao i pozvao ih u islam, proučivši im nešto iz Kur'ana. Abdullah b. Ubejj reče mu: "Nije najbolje to što kažeš. Ako je istina, ne uznemiruj nas time dok sijelimo, vrati se svojoj jahalici i pričaj to onome koji dođe kod tebe." Ibn-Revaha reče: "Svakako, Allahov Poslaniče, pričaj nam o tome na našim sijelima, jer mi to

٥٦٦٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى إِكَافٍ عَلَى قَطِيفَةٍ فَدَكِيَّةٍ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَسَارَ حَتَّى مَرَّ بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُاللهِ وَفِي الْمَجْلِسِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ قَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ وَوَقَفَ وَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ فَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ إِنَّهُ لاَ أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجْلِسِنَا وَارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ

1 Hadis je ranije spomenut pod brojem 3616, a potom u poglavlju pod naslovom *Posjećivanje beduina*, broj hadisa 5656.

قَالَ ابْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَاغْشَنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَثَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى سَكَتُوا فَرَكِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَابَّتَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ لَهُ أَيْ سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ اعْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ فَلَقَدْ أَعْطَاكَ اللهُ مَا أَعْطَاكَ وَلَقَدِ اجْتَمَعَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ فَيُعَصِّبُوهُ فَلَمَّا رَدَّ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ الَّذِي فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ .

volimo.''Muslimani, mnogobošci i židovi počeše se tada međusobno grditi i psovati, i gotovo da se potukoše. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je tu sve dok nisu ušutjeli. Onda je uzjahao na svoju jahalicu i otišao kod Sa'da b. Ubade. Kada je došao kod njega, rekao mu je: "Sa'de, zar nisi čuo šta je rekao Ebu-Hubab (mislio je na Abdullaha b. Ubejja)?''Sa'd reče: "Allahov Poslaniče, oprosti mu i pријеđi preko toga; Allah ti je dao to što ti je dao. Stanovnici ovog mjesta bili su se složili da ga krunišu i izaberu za vođu. I pošto je on, s pravom koje ti je dao (Allah), odbijen, zastala mu je knedla u grlu zbog toga, pa ga je to navelo da uradi to.''[2]

٥٦٦٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدٍ هُوَ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَنِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي لَيْسَ بِرَاكِبِ بَغْلٍ وَلاَ بِرْذَوْنٍ .

5664. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, ovome Sufjan, prenoseći od Muhammeda, a to je Ibn-Munkedir, da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da me obiđe, a nije jahao niti na mazgi niti na konju."

## بَاب قَوْلِ الْمَرِيضِ إِنِّي وَجِعٌ أَوْ وَا رَأْسَاهْ أَوِ اشْتَدَّ بِي الْوَجَعُ

## DOZVOLJENO JE BOLESNIKU DA KAŽE: "BOLI ME!", ILI: "BOLI ME GLAVA!", ILI: "BOL MI JE POSTALA ŽESTOKA!"

وَقَوْلِ أَيُّوبَ عَلَيْهِ السَّلاَم (أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) .

i riječi Ejjubove, alejhis-selam: "Mene je nevolja snašla, a Ti si od milostivih najmilostiviji!"[3]

٥٦٦٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ وَأَيُّوبَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

5665. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, ovome Ibn-Ebu-Nedžih i Ejjub, prenoseći od Mudžahida, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle da je Ka'b b. Udžra, radijallahu anhu, rekao:

2 Hadis je ranije spomenut pri kraju komentara sure Ali-Imran.

3 El-Enbija, 83.

“Naišao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam potpaljivao vatru ispod lonca, pa mi reče: ‘Je li te to uznemiravaju uši?’ ‘Da’, odgovorio sam. Pozvao je bricu, i on me je obrijao. Naredio mi je potom (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) da platim fidju.”[1]

مَرَّ بِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أُوقِدُ تَحْتَ الْقِدْرِ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّ رَأْسِكَ قُلْتُ نَعَمْ فَدَعَا الْحَلاَّقَ فَحَلَقَهُ ثُمَّ أَمَرَنِي بِالْفِدَاءِ .

5666. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jahja Ebu-Zekerijja, njemu Sulejman b. Bilal, a ovome Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima b. Muhammeda da je Aiša rekla:
“Ah, kako me boli glava!” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: “Da ti se to desi[2] dok sam ja još u životu, pa da molim oprost i uputim dovu za tebe!”
“Jadna ti sam”, reče Aiša, “Allaha mi, mislim da bi volio da umrem, a da se to i desi, ti bi do svog posljednjeg dana spavao s nekom od svojih žena.” Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: “Naprotiv, ja sam taj koji kaže: ‘Ah, kako me boli glava!’ Namjeravao sam (ili želio sam) pozvati Ebu-Bekra i njegovog sina i preporučiti ih (za hilafet), da ne bi neko rekao: ‘Hilafet pripada tom i tom’, ili da ga (hilafet) neko od njih ne bi priželjkivao. Zatim sam rekao: ‘Allah to ne želi, a i vjernici odbijaju (ili Allah odbija, a ni vjernici ne žele).’”[3]

٥٦٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَبُو زَكَرِيَّاءَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ وَا رَأْسَاهْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاكِ لَوْ كَانَ وَأَنَا حَيٌّ فَأَسْتَغْفِرَ لَكِ وَأَدْعُوَ لَكِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَا ثُكْلِيَاهْ وَاللهِ إِنِّي لأَظُنُّكَ تُحِبُّ مَوْتِي وَلَوْ كَانَ ذَاكَ لَظَلِلْتَ آخِرَ يَوْمِكَ مُعَرِّسًا بِبَعْضِ أَزْوَاجِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَلْ أَنَا وَا رَأْسَاهْ لَقَدْ هَمَمْتُ أَوْ أَرَدْتُ أَنْ أُرْسِلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَابْنِهِ وَأَعْهَدَ أَنْ يَقُولَ الْقَائِلُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُتَمَنُّونَ ثُمَّ قُلْتُ يَأْبَى اللهُ وَيَدْفَعُ الْمُؤْمِنُونَ أَوْ يَدْفَعُ اللهُ وَيَأْبَى الْمُؤْمِنُونَ .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

2 Mislio je na njenu smrt, šaleći se s njom.

3 Iz hadisa se zaključuje :
– žena je po svojoj prirodi ljubomorna;
– dozvoljeno je (ili preporučljivo) da se čovjek šali sa svojom suprugom u cilju stvaranja vedrog raspoloženja;
– spominjanje bola nije pritužba na sudbinu i Allahovu odredbu, jer koliko ima onih koji šute, a ljutiti su i srditi, i koliko ima onih koji se žale, a zadovoljni su. U obzir se uzima namjera srca, a ne izgovor jezika, a Allah najbolje zna. (*Fethul-bari,* 10/131)

5667. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, ovome Sulejman, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Ibn-Mes‘ud, radijallahu anhu, rekao:
"Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je imao groznicu. Dotakao sam ga rukom i rekao: 'Imaš velike bolove!'
'Da, ja imam bolove kao dvojica među vama', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'To je zato što imaš dvije nagrade', dodah.
'Da', reče on, 'nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, bolest i ili što drugo mimo toga, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.'"[4]

٥٦٦٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ فَمَسِسْتُهُ بِيَدِي فَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا قَالَ أَجَلْ كَمَا يُوعَكُ رَجُلاَنِ مِنْكُمْ قَالَ لَكَ أَجْرَانِ قَالَ نَعَمْ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مَرَضٌ فَمَا سِوَاهُ إِلاَّ حَطَّ اللهُ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا .

5668. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Aziz b. Abdullah b. Ebu-Selema, a ovome Zuhri, prenoseći od Amira b. Sa‘da da je njegov otac rekao:
"Došao nam je u vrijeme Oprosnog hadža Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da me obiđe, a moja se bolest bila pogoršala, pa mu rekoh: 'Kao što vidiš, bolest je dostigla ovaj stupanj. Ja sam bogat čovjek, a nasljeđuje me samo kćerka. Mogu li dvije trećine imetka udijeliti (oporučiti) drugima kao sadaku?'
'Ne', reče on.
'Onda pola?', rekoh.
'Ne', reče on.
'Onda trećinu?', rekoh.
'I trećina je mnogo. Da ostaviš iza sebe bogate nasljednike, bolje je nego da ih ostaviš siromašnima, pa da prose i mole od ljudi. Nećeš ništa udijeliti iž želje za livem Allahovim, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svoje supruge', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[5]

٥٦٦٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ جَاءَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي زَمَنَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقُلْتُ بَلَغَ بِي مَا تَرَى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قُلْتُ بِالشَّطْرِ قَالَ لاَ قُلْتُ الثُّلُثُ قَالَ الثُّلُثُ كَثِيرٌ أَنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ .

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *Stavljanje ruke na bolesnika* (broj hadisa 5660).

5 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o testamentu.

## RIJEČI BOLESNIKOVE: "IDITE OD MENE!"

5669. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, ovome Ma'mer; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Kada je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na samrti – a u kući su bili neki ljudi među kojima i Omer b. Hattab – rekao je: 'Dođite da vam napišem knjigu (oporuku) poslije koje nećete zalutati!' Omer, radijallahu anhu, tada reče: 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala je bolest, a vi imate Kur'an. Allahova nam je Knjiga dovoljna.' Oni koji su bili prisutni u kući podijelili su se i počeli prepirati. Neki od njih govorili su: 'Primaknite se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da vam napiše oporuku poslije koje nećete zalutati!' Drugi su govorili ono što je rekao Omer. Kada se pojačalo naklapanje i razmimoilaženje u blizini Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: 'Ustanite (i idite)!'"
Ubejdullah veli: "Ibn-Abbas je govorio: 'Nesreća je, sva nesreća, u njihovom razmimoilaženju i halabuci koja je spriječila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im napiše tu knjigu (oporuku).'"[1]

## بَاب قَوْلِ الْمَرِيضِ قُومُوا عَنِّي

٥٦٦٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُضِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ ابْنُ الْخَطَّابِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلُمَّ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لاَ تَضِلُّوا بَعْدَهُ فَقَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ حَسْبُنَا كِتَابُ اللهِ فَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ فَاخْتَصَمُوا مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ قَرِّبُوا يَكْتُبْ لَكُمُ النَّبِيُّ ﷺ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ مَا قَالَ عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغْوَ وَالِاخْتِلاَفَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُومُوا قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ مِنِ اخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ.

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o nauci. Ibn-Hadžer veli: "Hadis ukazuje na to da je preporučljivo da posjetilac ne ostaje predugo kod bolesnika, pa da mu postane dosadno i nelagodno, te da ne govori u njegovoj blizini ono što će ga uznemiriti. U lijepo ponašanje prilikom pojete bolesniku spada ukupno deset radnji, od kojih neke nisu isključivo vezane za posjetu bolesniku:
– da se prilikom kucanja i traženja dozvole ne stoji tačno ispred vrata;
– da se kuca na vrata pažljivo (ne jako);
– da se se ne predstavlja neodređeno, npr.: "Ja!";
– da se ne dolazi u posjetu u neprimjereno vrijeme, npr. u vrijeme kada bolesnik pije lijek;
– da posjeta bude kratka;
– da se spusti pogled (da se ne razgleda unaokolo);
– da se ne pita previše;
– da se pokaže nježnost i osjećajnost;

## O ONOME KOJI ODNESE BOLESNO DIJETE DA SE ALLAHU UPUTI DOVA ZA NJEGOVO ZDRAVLJE

بَاب مَنْ ذَهَبَ بِالصَّبِيِّ الْمَرِيضِ لِيُدْعَى لَهُ

5670. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Hatim, a on je Ibn-Ismail, ovome Džu‘ajd da je Saib rekao:
“Moja tetka odvela me je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: ‘Allahov Poslaniče, moj je sestrić bolestan.’ On je potro moju glavu i proučio dovu za blagoslov. Zatim se abdestio i ja sam se napio vode koja je ostala od abdesta. Stao sam iza njegovih leđa i pogledao u pečat vjerovjesništva između njegovih plećki, koji je bio kao (ukrasno) dugme na šatoru (ili poput jajeta jarebice).”[2]

٥٦٧٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ هُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْجُعَيْدِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعٌ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ وَقُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زِرِّ الْحَجَلَةِ .

## BOLESNIKOVO PRIŽELJKIVANJE SMRTI

بَاب تَمَنِّي الْمَرِيضِ الْمَوْتَ

5671. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Sabit Bunani, prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Neka niko od vas ne priželjkuje smrt zbog nevolje koja ga je zadesila. Ako već mora, neka kaže: ‘Gospodaru, poživi me sve dok je život bolji za mene, a usmrti me ako je smrt bolja za mene!’”[3]

٥٦٧١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ مِنْ ضُرٍّ أَصَابَهُ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلاً فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي .

– da se iskreno dova uči;
– da se bolesniku poveća nada, da mu se ukaže na ustrajnost i strpljivost, u kojoj se krije velika nagrada, i da ga se upozori na opasnost od gubitka nade, zbog grijeha koji gubitak nade sa sobom nosi. (*Fethul-bari,* 10/132)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o upotrebi vode preostale od abdesta i u biografiji Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Hadis ukazuje na zabranu priželjkivanja smrti zbog neke dunjalučke nevolje. Dozvoljeno je to učiniti ograđujući se riječima: “Ako je to bolje za mene”, što podrazumijeva predanost i prihvatanje Allahove odredbe.

5672. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Isma‘il b. Ebu-Halid, prenoseći od Kajsa b. Ebu-Hazima da je rekao:
“Ušli smo kod Habbaba da ga obiđemo – a već je bio kauteriziran sedam puta – pa je rekao: ‘Naši drugovi koji su ranije bili otišli su, i nije im dunjaluk umanjio (nagradu), a mi smo dobili toliko imetka da ga nemamo gdje trošiti osim u prašinu (podizanje građevina). Da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da molimo od Allaha smrt, molio bih i učio dovu za to.’
Potom smo kod njega došli drugi put i zatekli ga kako podiže zid, pa je rekao: ‘Musliman će zaraditi nagradu za sve što utroši, osim za ono što utroši u prašinu (građevine).’”[1]

٥٦٧٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابٍ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعَ كَيَّاتٍ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ سَلَفُوا مَضَوْا وَلَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا وَإِنَّا أَصَبْنَا مَا لاَ نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلاَّ التُّرَابَ وَلَوْلاَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا لَهُ فَقَالَ إِنَّ الْمُسْلِمَ لَيُؤْجَرُ فِي كُلِّ شَيْءٍ يُنْفِقُهُ إِلاَّ فِي شَيْءٍ يَجْعَلُهُ فِي هَذَا التُّرَابِ .

5673. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba (mevla) Abdur-Rahmana b. Avfa, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nikoga neće uvesti u Džennet njegovo djelo.”
“Zar ni tebe, Allahov Poslaniče?”, rekoše.
“Ne, ni mene, jedino ako me Allah obaspe Svojom neizmjernom milošću. Tražite sredinu i približujte joj se,[2] i neka niko od vas ne priželjkuje smrt! Ili je dobročinitelj, pa će mu se, možda, povećati dobra djela, ili je grešnik, pa će se, možda, pokajati.”[3]

٥٦٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَنْ يُدْخِلَ أَحَدًا عَمَلُهُ الْجَنَّةَ قَالُوا وَلاَ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ وَلاَ أَنَا إِلاَّ أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِفَضْلٍ وَرَحْمَةٍ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَلاَ يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَزْدَادَ خَيْرًا وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعْتِبَ .

1 Iz hadisa se zaključuje da je pokuđeno trošiti sredstva u podizanje građevina, ali se ta pokuđenost odnosi na ono što prelazi potrebe, pa nije neophodno. Ako bi se podizale građevine preko potrebe, ne bi bilo za to nagrade, jer je to zabranjeno nadmetanje i umnožavanje. Gradnja u granicama potrebe nije pokuđena.

2 Ajni veli: “*Seddidu* znači ‘tražite ispravan put, on je između pretjerivanja i nemara, a ako ne mognete to postići, onda se približujte tom idealu’.” Postoji također predanje: *karribu*, tj. “približujte druge tom putu”. Neki učenjaci kažu kako *seddidu* znači “učinite svoja djela ispravnim”, a *karibu* “tražite preko njih (svojih djela) približavanje Allahu”.

3 Smisao je navedene zabrane priželjkivanja smrti u tome što se smrću prekidaju i dobra djela (osim u tri slučaja, kako se navodi u drugom hadisu). Nastavak života rezultira dobrim djelima, a time se povećavaju i sevapi. Da nema ništa drugo osim nastavka tevhida, i to bi bilo dobro, jer je tevhid najvrednije djelo.

5674. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam, prenoseći od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da, naslonjen na mene, govori: 'Gospodaru, oprosti mi, smiluj mi se i uključi me u uzvišeno društvo!'"[4]

٥٦٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَيَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ .

## DOVA KOJU ZA BOLESNIKA UPUĆUJE POSJETILAC

## بَاب دُعَاءِ الْعَائِدِ لِلْمَرِيضِ

Aiša bint Sa'd prenosi od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj dovi rekao: "Gospodaru, podari ozdravljenje Sa'du!"

وَقَالَتْ عَائِشَةُ بِنْتُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْدًا .

5675. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, ovome Mensur, prenoseći od Ibrahima, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi obilazio bolesnika, ili kada bi mu bio doveden, učio bi dovu: '*Ezhibil-be'se, Rabben-nasi, enteš-šafi, la šifae illa šifauke, šifaen la jugadiru sekama* (Otkloni bolest, Gospodaru ljudi, i izliječi – Ti si Onaj koji daje izlječenje! Nema lijeka osim Tvoga lijeka! – izlječenjem poslije kojeg nema bolesti!)'"
Amr b. Ebu-Kajs i Ibrahim b. Tahman prenose od Mensura, a on od Ibrahima i Ebu-Duhe: "Kada mu bude doveden bolesnik..."
Džerir prenosi od Mensura, a on sam od Ebu-Duhe da je rekao: "Kada dođe kod bolesnika..."

٥٦٧٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا أَوْ أُتِيَ بِهِ قَالَ أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ اشْفِ وَأَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا قَالَ عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَأَبِي الضُّحَى إِذَا أُتِيَ بِالْمَرِيضِ وَقَالَ جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى وَحْدَهُ وَقَالَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا .

[4] Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O bolesti Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem*.

## KADA SE ONAJ KO DOĐE U POSJETU BOLESNIKU ABDESTI I TOM VODOM POLIJE BOLESNIKA

باب وُضُوءِ الْعَائِدِ لِلْمَرِيضِ

5676. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao:
“Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kod mene – a bio sam bolestan – pa se abdestio i polio me abdestnom vodom, ili je rekao: ‘Polijte ga!’ Došao sam sebi i rekao: ‘Nasljeđuje me samo dalja rodbina (nemam roditelja ni djece), pa kako da se izvrši raspodjela nasljedstva?’ Tada je objavljen ajet o nasljednim dijelovima.”[1]

٥٦٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ فَتَوَضَّأَ فَصَبَّ عَلَيَّ أَوْ قَالَ صُبُّوا عَلَيْهِ فَعَقَلْتُ فَقُلْتُ لاَ يَرِثُنِي إِلاَ كَلاَلَةٌ فَكَيْفَ الْمِيرَاثُ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ .

## O ONOME KOJI UČI DOVU ZA OTKLANJANJE EPIDEMIJE I GROZNICE

باب مَنْ دَعَا بِرَفْعِ الْوَبَاءِ وَالْحُمَّى

5677. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, a ovome Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
“Kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal, radijallahu anhuma. Ušla sam kod njih i rekla: ‘Oče moj, kako se osjećaš? Bilale, kako se ti osjećaš?’ Ebu-Bekr bi, kada bi ga uhvatila groznica, govorio: ‘Svakom čovjeku kojem njegova porodica dobar početak dana poželi, smrt je bliža od vezice na njegovoj obući!’ Bilal bi, kada bi groznica prošla, podigao glas govoreći: ‘Da mi je znati da li ću ovu noć zanoćiti u dolini, a oko mene izhir i dželil![2] Hoću li ikada više vodu Midženne crpiti, hoće li mi se ikada više ukazati Šama i Tafil?’

٥٦٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلاَلٌ قَالَتْ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا فَقُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلُ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلٌ إِذَا أُقْلِعَ عَنْهُ يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ فَيَقُولُ أَلاَ لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مِجَنَّةٍ وَهَلْ تَبْدُوَنْ لِي

1 Hadis je, s nešto malo izmijenjenim sadržajem, spomenut u poglavlju o posjećivanju onesviještenog (hadis broj 5651). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio predvodnik u dobru i najbogobojazniji čovjek i ljudi su se nadali izlječenju preko njegovog bereketa. Prema tome, iz hadisa ne treba shvatiti to da se bilo ko ko posjeti bolesnika može kod njega abdestiti i tom ga vodom politi.

2 Vrsta biljke u Arabiji.

Došla sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Aiša, "i obavijestila ga o tome, a on reče: 'Gospodaru naš, učini nam dragom Medinu kao što nam je draga Mekka, ili još dražom! Gospodaru, učini je zdravom, njenu hranu[3] blagoslovljenom, a njene bolesti (groznicu) prenesi u Džuhfu!'" [4]

شَامَةٌ وَطَفِيلُ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ .

3 U hadisu su upotrijebljene riječi *muddiha* i *sa'iha*, a to su mjere kojima su se mjerile namirnice u to vrijeme. Dakle, u hadisu su spomenute mjere, a misli se na namirnice koje se mjere tim mjerama.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o Hidžri, a i prije nekoliko poglavlja u poglavlju *Kada žene posjećuju bolesne muškarce*.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الطِّبِّ

# MEDICINA

## ALLAH NIJE DAO NIJEDNU BOLEST, A DA NIJE DAO I LIJEK ZA NJU

بَاب مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً

5678. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ebu-Ahmed Zubejri, ovome Umer b. Seid b. Ebu-Husejn, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije dao nijednu bolest, a da nije dao i lijek za nju."[1]

٥٦٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً.

1 U predanju Talhe b. Amra na početku ovog hadisa navodi se: "O ljudi, liječite se!", a u predanju Tarika b. Šihaba od Ibn-Mes'uda stoji: "Allah nije spustio nijednu bolest, a da nije spustio i lijek za nju, pa se liječite!" Hadis prenosi Nesai i smatra da je vjerodostojan, a također ga prenose Ibn-Hibban i Hakim. U hadisu koji prenosi Usama b. Šurejk, a koji bilježe Ahmed, Buhari u *El-Edebul-mufredu*, autori *Sunena*, a smatraju ga autentičnim Tirmizi, Ibn-Huzejma i Hakim, navodi se: "Liječite se, Allahovi robovi, jer Allah doista nije dao bolest, a da za nju nije dao i lijek, osim za jednu – starost." (U jednoj predaji navodi se: "... osim za smrt.")
Muslim od Džabira bilježi hadis: "Za svaku bolest postoji lijek, pa ako lijek 'pogodi' bolest, čovjek će ozdraviti s Allahovom dozvolom." Ebu-Davud bilježi hadis od Ebu-Derdaa: "Allah je za svaku bolest odredio lijek, pa se liječite, ali nemojte se liječiti onim što je zabranjeno (haram)."
Ibn-Hadžer veli: "Zbir ovih hadisa određuje pojam 'spuštanja', koji je upotrijebljen u naslovnom hadisu, a to je spuštanje znanja posredstvom meleka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ili je taj pojam upotrijebljen u smislu određivanja." Hadisi također sadrže klauzulu kojom se ograničava liječenje na upotrebu samo dozvoljenih (halal) sredstava. Oni također potvrđuju postojanje uzroka, te da to ne proturječi oslanjanju na Allaha (tevekkul) ako onaj koji ih (lijekove) upotrebljava vjeruje da izlječenje biva s Allahovom dozvolom i odredbom, te da lijekovi ne liječe sami po sebi, već zbog toga što ih je Allah učinio takvima. Lijek se nekada može pretvoriti u izvor nove bolesti, ako to Allah odredi. Liječenje ne proturječi oslanjanju na Allaha, kao što je to slučaj i s otklanjanjem gladi i žeđi jelom i pićem. (*Fethul-bari*, 10/141-142)

## O TOME MOŽE LI MUŠKARAC LIJEČITI ŽENU ILI ŽENA MUŠKARCA

## بَاب هَلْ يُدَاوِي الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ أَوِ الْمَرْأَةُ الرَّجُلَ

5679. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Halid b. Zekvan da je Rubejja bint Mu'avviz bint Afra rekla:
"Išle smo u borbu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; pojile smo borce, služile ih i vraćale poginule i ranjene u Medinu."[1]

٥٦٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ خَالِدِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ رُبَيِّعَ بِنْتِ مُعَوِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ قَالَتْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَسْقِي الْقَوْمَ وَنَخْدُمُهُمْ وَنَرُدُّ الْقَتْلَى وَالْجَرْحَى إِلَى الْمَدِينَةِ .

## LIJEK JE U TROJE

## بَاب الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثٍ

5680. PRIČAO MI JE Husejn, njemu Ahmed b. Meni', ovome Mervan b. Šudža', prenoseći od Salima Eftasa, on od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, oslanjajući se na izjavu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Lijek se nalazi u troje: šerbetu od meda, zasijecanju sredstvom kojim se pušta krv (*hidžama*) i kauterizaciji vatrom. Svome ummetu zabranjujem kauterizaciju."
Hadis prenosi i Kummi od Lejsa, on od Mudžahida, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "... u medu i puštanju krvi."

٥٦٨٠. حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ حَدَّثَنَا سَالِمٌ الْأَفْطَسُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثَةٍ شَرْبَةِ عَسَلٍ وَشَرْطَةِ مِحْجَمٍ وَكَيَّةِ نَارٍ وَأَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ رَفَعَ الْحَدِيثَ وَرَوَاهُ الْقُمِّيُّ عَنْ لَيْثٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْعَسَلِ وَالْحَجْمِ .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o liječenju ranjenika u borbi od strane žena (*Kitabul-džihad*, broj hadisa 2882). Ibn-Hadžer veli: "Propis o liječenju muškarca od strane žene uzima se iz hadisa posredstvom analogije. Buhari nije kategorički precizirao propis zbog mogućnosti da je spomenuti slučaj bio prije propisa o hidžabu, ili da je to žena radila svome mužu ili mahremu. Što se tiče propisa u spomenutom pitanju, dozvoljeno je liječenje stranih osoba (onih koje nisu mahremi) u nuždi, a ona se procjenjuje prema svome stvarnom obimu. (*Fethul-bari,* 10/142-143)

٥٦٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ أَبُو الْحَارِثِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ عَنْ سَالِمٍ الْأَفْطَسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثَةٍ فِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ كَيَّةٍ بِنَارٍ وَأَنَا أَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ .

5681. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Surejdž b. Junus Ebu-Haris, ovome Mervan b. Šudža‘, prenoseći od Salima Eftasa, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Lijek se nalazi u trima stvarima: zasijecanju sredstvom kojim se pušta krv, šerbetu (piću) od meda i kauterizaciji vatrom. Svome ummetu zabranjujem kauterizaciju.”[2]

## بَاب الدَّوَاءِ بِالْعَسَلِ

## LIJEČENJE MEDOM

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ ) .

Uzvišeni Allah kaže: “... u njemu je lijek ljudima.”[3]

٥٦٨٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ الْحَلْوَاءُ وَالْعَسَلُ .

5682. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko i med.”[4]

2 Imam Hattabi veli: “Ovaj hadis ukazuje na skupinu lijekova kojima se ljudi liječe. Puštanje krvi najbolji je lijek u slučaju navale krvi (krvnog udara); med olakšava odstranjivanje sluznih mješavina, a kauterizacija se koristi u slučaju kada se materija koja uzrokuje neku bolest na tijelu ne može otkloniti na drugi način osim vatrom (usijanim željezom). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je ovaj (treći) lijek, ali ga je zabranio proglasivši ga pokuđenim zbog velikog bola koji izaziva i velikog rizika koji prati tu operaciju. Poznata je arapska poslovica: “Zadnji je lijek kauterizacija.” Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kauterizirao je Sa‘da b. Mu‘aza i druge. Mnogi su se od ashaba kauterizirali. Ibn-Hadžer veli: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao namjeru reducirati lijekove na ove tri vrste, jer se lijek nekada nalazi i u drugim stvarima, već je time želio ukazati na principe liječenja. Činjenica da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao kauterizaciju i da ju je nekada upotrebljavao ukazuje na to da se ovaj način liječenja (kao posljednji lijek) ne koristi bezuvjetno, niti se ostavlja bezuvjetno, već se koristi u slučaju kada drugog lijeka nema, uz uvjerenje da se ozdravljenje postiže Allahovom odredbom.” (*Fethul-bari,* 10/145)

3 En-Nahl, 69. Prijevod 68. i 69. ajeta u cjelosti glasi: “Gospodar tvoj pčelu je nadahnuo: ‘Pravi sebi kuće u brdima, na drveću i u onome što naprave ljudi, zatim, hrani se svakovrsnim plodovima, pa onda idi stazama Gospodara svoga, poslušno! ’ Iz utroba njihovih izlazi piće različitih boja, u njemu je lijek ljudima. Tu je, uistinu, dokaz za ljude koji razmišljaju.”

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hrani (*Kitabul-at‘ime*, hadis broj 5431).

5683. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Abdur-Rahman b. Gasil,[1] ovome Asim b. Umer b. Katada, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako ima ikakva dobra u vašim lijekovima, onda je to u zarezivanju predmetom kojim se isisava krv, ili u šerbetu od meda, ili u kauterizaciji vatrom koja odgovara bolesti (podudari se s bolešću). Ali ne volim kauterizaciju."

٥٦٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ الْغَسِيلِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ أَوْ يَكُونُ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ خَيْرٌ فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ لَذْعَةٍ بِنَارٍ تُوَافِقُ الدَّاءَ وَمَا أُحِبُّ أَنْ أَكْتَوِيَ .

5684. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, ovome Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Mutevekkila, a ovaj od Ebu-Seida da je neki čovjek došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Moj brat žali se na bol u stomaku." On mu reče: "Daj mu da se napije meda!" Došao je i po drugi put, a on mu reče: "Napoj ga medom!" Ponovo je došao i rekao: "Učinio sam to!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: "Istinu je rekao Allah, a slagao je stomak tvoga brata! Napoj ga medom!" Napojio ga je, pa je ozdravio.

٥٦٨٤. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَخِي يَشْتَكِي بَطْنَهُ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً ثُمَّ أَتَى الثَّانِيَةَ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً ثُمَّ أَتَاهُ فَقَالَ قَدْ فَعَلْتُ فَقَالَ صَدَقَ اللهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ اسْقِهِ عَسَلاً فَسَقَاهُ فَبَرَأَ .

## LIJEČENJE DEVINIM MLIJEKOM

## بَاب الدَّوَاءِ بِأَلْبَانِ الإِبِلِ

5685. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Sellam b. Miskin, a ovome Sabit, prenoseći od Enesa da su neki ljudi bolovali od određene bolesti, pa su rekli: "Allahov Poslaniče, primi nas i nahrani!" Kada su ozdravili, rekoše: "Medina je nezdrava." Smjestio ih je u kamenjar gdje se nalazila skupina njegovih deva i rekao im: "Pijte njihovo mlijeko!"
Kada su ozdravili, ubili su Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, čobanina i potjerali sa sobom deve. Poslanik, sallallahu alejhi

٥٦٨٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا سَلاَّمُ ابْنُ مِسْكِينٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ نَاسًا كَانَ بِهِمْ سَقَمٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ آوِنَا وَأَطْعِمْنَا فَلَمَّا صَحُّوا قَالُوا إِنَّ الْمَدِينَةَ وَخِمَةٌ فَأَنْزَلَهُمُ الْحَرَّةَ فِي ذَوْدٍ لَهُ فَقَالَ اشْرَبُوا أَلْبَانَهَا فَلَمَّا صَحُّوا قَتَلُوا رَاعِيَ النَّبِيِّ ﷺ وَاسْتَاقُوا ذَوْدَهُ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ فَرَأَيْتُ

[1] Gasil nije ime, nego nadimak. Radi se o Hanzali b. Amiru kojeg su okupali meleki.

ve sellem, poslao je za njima potjeru i kaznio ih je odsijecanjem ruku i nogu i osljepljivanjem. "Vidio sam", kaže Enes, "kako jedan od njih liže jezikom zemlju sve dok nije umro."

Selam veli: "Čuo sam da je Hadždžadž rekao Enesu: 'Kazuj mi o najtežoj kazni kojom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaznio', a on mu je prenio ovaj hadis. Kada je čuo za to, Hasan je rekao: 'Volio bih da mi to nisi kazivao.'"[2]

الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَكْدِمُ الْأَرْضَ بِلِسَانِهِ حَتَّى يَمُوتَ قَالَ سَلَامٌ فَبَلَغَنِي أَنَّ الْحَجَّاجَ قَالَ لِأَنَسٍ حَدِّثْنِي بِأَشَدِّ عُقُوبَةٍ عَاقَبَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَحَدَّثَهُ بِهَذَا فَبَلَغَ الْحَسَنَ فَقَالَ وَدِدْتُ أَنَّهُ لَمْ يُحَدِّثْهُ بِهَذَا .

## LIJEČENJE DEVINOM MOKRAĆOM

## بَاب الدَّوَاءِ بِأَبْوَالِ الْإِبِلِ

5686. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, a ovome Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da su neki ljudi u Medini dobili sušicu, pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se pridruže njegovom čobaninu – mislio je na deve – te piju njihovo mlijeko i mokraću. Pridružili su se njegovom čobaninu i pili mlijeko i mokraću deva dok nisu ozdravili. Onda su ubili čobanina i potjerali deve sa sobom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doznao je za to i poslao potjeru za njima. Dovedeni su i kažnjeni odsijecanjem ruku i nogu te osljepljivanjem.

Katada veli: "PRIČAO MI JE Muhammed b. Sirin da je to bilo prije ustanovljenja strogo određenih kazni (*hudud*)."

٥٦٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَاسًا اجْتَوَوْا فِي الْمَدِينَةِ فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَلْحَقُوا بِرَاعِيهِ يَعْنِي الْإِبِلَ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَلَحِقُوا بِرَاعِيهِ فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا حَتَّى صَلَحَتْ أَبْدَانُهُمْ فَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَسَاقُوا الْإِبِلَ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ فِي طَلَبِهِمْ فَجِيءَ بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ قَالَ قَتَادَةُ فَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ أَنَّ ذَلِكَ كَانَ قَبْلَ أَنْ تَنْزِلَ الْحُدُودُ .

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o mokraći deva i drugih životinja, u dijelu pod naslovom *Čistoća*. Ibn-Hadžer veli: "U nekim predanjima izričito se kaže da su oni napustili islam. Taj slučaj desio se također prije ustanovljenja Šerijatom strogo određenih kazni (*hududa*) i prije zabrane masakriranja." (*Fethul-bari*, 10/149)

## ČUREKOT

5687. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ubejdullah, a ovome Israil, prenoseći od Mensura da je Halid b. Sa'd rekao:
"Izišli smo (na put), a s nama je bio Galib b. Ebdžer, koji se razbolio na putu. Stigli smo u Medinu, a on je i dalje bio bolestan. Obišao ga je Ibn-Ebu-Atik, pa nam je rekao: 'Upotrebljavajte ovo crno zrnce (čurekot); uzmite pet ili sedam bobica, istucajte ih, a zatim ih nakapajte s kapljicama ulja u njegov nos, u jednu i u drugu nosnicu. Jer, Aiša mi je govorila da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Ovaj čurekot lijek je od svake bolesti osim od *sama*.'
'A šta je to *sam*?', rekoh.
'Smrt', odgovorio je.'"

5688. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovome Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a ovi od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čurekot je lijek od svake bolesti, osim od 'sama' (smrti)."[1]
Ibn-Šihab veli: "*Sam* znači smrt, a *el-habbetus-sevda'* jest *šuniz* (čurekot)."

## بَاب الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ

٥٦٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ خَرَجْنَا وَمَعَنَا غَالِبُ بْنُ أَبْجَرَ فَمَرِضَ فِي الطَّرِيقِ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَهُوَ مَرِيضٌ فَعَادَهُ ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ فَقَالَ لَنَا عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْحُبَيْبَةِ السَّوْدَاءِ فَخُذُوا مِنْهَا خَمْسًا أَوْ سَبْعًا فَاسْحَقُوهَا ثُمَّ اقْطُرُوهَا فِي أَنْفِهِ بِقَطَرَاتِ زَيْتٍ فِي هَذَا الْجَانِبِ وَفِي هَذَا الْجَانِبِ فَإِنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتْنِي أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلاَّ مِنَ السَّامِ قُلْتُ وَمَا السَّامُ قَالَ الْمَوْتُ .

٥٦٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلاَّ السَّامَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَالسَّامُ الْمَوْتُ وَالْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ الشُّونِيزُ .

1 Hattabi veli: "Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: '... od svake bolesti' – općenite su, ali ovdje imaju posebni smisao, jer po svojoj prirodi nijedna biljka ne sadrži sve elemente koji odgovaraju različitim prirodama u liječenju bolesti. Ovdje se misli na određene vrste bolesti koje liječi ovaj lijek."

## JELO OD MLIJEKA, MEKINJA I MEDA (TELBINA) ZA BOLESNIKA

بَاب التَّلْبِينَةِ لِلْمَرِيضِ

5689. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, ovome Junus b. Jezid, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, naređivala da se bolesniku i ožalošćenom zbog smrti neke osobe da mješavina mlijeka, mekinja i meda (telbina). Govorila je: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Telbina (spomenuta mješavina) blagotvorno i opuštajuće djeluje na bolesnikov želudac i djelimično otklanja (ublažava) žalost.'"[2]

٥٦٨٩. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ تَأْمُرُ بِالتَّلْبِينِ لِلْمَرِيضِ وَلِلْمَحْزُونِ عَلَى الْهَالِكِ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ التَّلْبِينَةَ تُجِمُّ فُؤَادَ الْمَرِيضِ وَتَذْهَبُ بِبَعْضِ الْحُزْنِ .

5690. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, njemu Ali b. Mushir, ovome Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša naređivala da se jede telbina (mješavina mekinja, mlijeka i meda), govoreći pritom: "To je nepoželjno, ali korisno."

٥٦٩٠. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ ابْنُ مُسْهِرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَأْمُرُ بِالتَّلْبِينَةِ وَتَقُولُ هُوَ الْبَغِيضُ النَّافِعُ .

## UŠMRKIVANJE LIJEKA (STAVLJANJE LJEKA U NOS)

بَاب السَّعُوطِ

5691. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, ovome Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio krv, dao nagradu osobi koja je izvršila tu operaciju, a potom ušmrkao lijek.

٥٦٩١. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ احْتَجَمَ وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ وَاسْتَعَطَ .

2 Asmei veli: "Telbina je jelo od mekinja; pravi se od brašna ili mekinja u koje se doda meda, a neki kažu – mlijeka." (*Fethul-bari*, 10/153)

## UŠMRKIVANJE INDIJSKE ILI MORSKE ALOJE

بَاب السَّعُوطِ بِالْقُسْطِ الْهِنْدِيِّ وَالْبَحْرِيِّ

*El-Qust* je ustvari *el-kust*,[1] a to je poput "el-kafur" (s harfom kjafom) i "el-qafur" (s qafom), ili kao što je "kušitat" (s kjafom) i *qušitat* (s harfom qaf) u značenju "iščupan"; Abdullah je učio "qušitat" s harfom qaf.[2]

وَهُوَ الْكُسْتُ مِثْلُ الْكَافُورِ وَالْقَافُورِ مِثْلُ ( كُشِطَتْ ) وَقُشِطَتْ نُزِعَتْ وَقَرَأَ عَبْدُاللهِ قُشِطَتْ .

5692. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Umm-Kajs bint Mihsan da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Koristite se ovim indijskim drvetom, ono sadrži sedam lijekova; zakapava se u nos protiv grlobolje i ulijeva cjevčicom u usta protiv bolesti koja pogađa jednu stranu usta."

٥٦٩٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ يُسْتَعَطُ بِهِ مِنَ الْعُذْرَةِ وَيُلَدُّ بِهِ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ .

5693. "Ušla sam", kaže Umm-Kajs, "kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem koji još nije bio jeo hranu (osim mlijeka), pa se pomokrio, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je vodu i poprskao mjesto gdje je doprla mokraća."[3]

٥٦٩٣. وَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِابْنٍ لِي لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ فَبَالَ عَلَيْهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَرَشَّ عَلَيْهِ .

1 U hadisu je upotrebljen izraz *kust*. T. Muftić u svom Rječniku, str. 1289., kaže kako *kust* znači *kar* (botanički: costus speciosus).

2 Misli se na Abdullaha b. Mes'uda, koji je učio: *ve izes-semau qušitat* s kafom. Značenje ostaje nepromijenjeno.

3 U hadisu je spomenuto da to indijsko drvo sadrži sedam lijekova, ali se dalje spominju samo dva: protiv grlobolje i protiv neke vrste bolesti usta. Ibnul-Arebi veli: "Naznačio je samo dva lijeka, a ostale je prepustio istraživanju i eksperimentu, možda i zato što su općepoznata." (*Fethul-bari*, 10/239)
Hadis je ranije spomenut u poglavlju o mokraći male muške djece (o čistoći).

## O TOME U KOJE SE VRIJEME PUŠTA KRV (HIDŽAMA)

بَاب أَيَّ سَاعَةٍ يَحْتَجِمُ

Ebu-Musa je pustio krv (uradio hidžamu) noću.

وَاحْتَجَمَ أَبُو مُوسَى لَيْلاً .

5694. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv, a postio je."[4]

٥٦٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ صَائِمٌ .

## PUŠTANJE KRVI ZA VRIJEME PUTOVANJA I U IHRAMU

بَاب الْحَجْمِ فِي السَّفَرِ وَالْإِحْرَامِ

O tome govori Ibn-Buhajna prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ بُحَيْنَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5695. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, a ovome Amr, prenoseći od Tavusa i Ataa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv, a bio je u ihramu."[5]

٥٦٩٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ وَعَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

## PUŠTANJE KRVI ZBOG BOLESTI

بَاب الْحِجَامَةِ مِنَ الدَّاءِ

5696. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovome Humejd Tavil da je Enes, radijallahu anhu, upitan o nadoknadi kupičaru (osobi koja isisava krv kupicom), pa je rekao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv; učinio je to Ebu-Tajba, i on mu je dao dva *sa'a* hrane (pšenice). Potom je govorio s njegovim vlasnicima (jer je bio rob), pa su mu smanjili

٥٦٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْه أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَجْرِ الْحَجَّامِ فَقَالَ احْتَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَجَمَهُ أَبُو طَيْبَةَ وَأَعْطَاهُ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَكَلَّمَ مَوَالِيَهُ فَخَفَّفُوا عَنْهُ وَقَالَ إِنَّ أَمْثَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o postu. Čini se da Buhari želi ukazati na to da se isisavanje krvi vrši prema potrebi, i da nije vezano za neko određeno vrijeme. Hadis Ibn-Abbasa ukazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isisao krv za vrijeme posta, dakle danju, dok je Ebu-Musa to činio noću.

5 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

(porez koji im je davao za svoj otkup), a onda je rekao: 'Najbolje čime se možete liječiti jest puštanje krvi i morska aloja.'
Također je rekao: 'Ne mučite svoju djecu istiskivanjem zagnojenja na nepcu. Koristite se alojom.'"[1]

بِهِ الْحِجَامَةُ وَالْقُسْطُ الْبَحْرِيُّ وَقَالَ لاَ تُعَذِّبُوا صِبْيَانَكُمْ بِالْغَمْزِ مِنَ الْعُذْرَةِ وَعَلَيْكُمْ بِالْقُسْطِ .

5697. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Ibn-Vehb, ovome Amr i drugi, prenoseći od Bukejra, a on od Asima b. Umera b. Katade da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, posjetio Mukannea i kazao (mu):
"Ne napuštam ovo mjesto dok ne pustiš krv. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Lijek je u njemu (puštanju krvi).'"

٥٦٩٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو وَغَيْرُهُ أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ أَنَّ عَاصِمَ بْنَ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَادَ الْمُقَنَّعَ ثُمَّ قَالَ لاَ أَبْرَحُ حَتَّى تَحْتَجِمَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ فِيهِ شِفَاءً .

## PUŠTANJE KRVI IZ GLAVE

## بَاب الْحِجَامَةِ عَلَى الرَّأْسِ

5698. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman, ovome Alkama, prenoseći od Abdur-Rahmana A'redža, a on od Abdullaha b. Buhajne da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio krv iz sredine glave u mjestu Lahj Džemel na putu za Mekku, a bio je u ihramu.[2]

٥٦٩٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ عَلْقَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَالرَّحْمَنِ الأَعْرَجَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بُحَيْنَةَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ احْتَجَمَ بِلَحْيِ جَمَلٍ مِنْ طَرِيقِ مَكَّةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ فِي وَسَطِ رَأْسِهِ .

5699. Ensari veli: "PRIČAO NAM JE Hišam b. Hassan, a njemu Ikrima, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio krv iz glave."

٥٦٩٩. وَقَالَ الأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ احْتَجَمَ فِي رَأْسِهِ .

1 Hadis ukazuje na šerijatsku utemeljenost isisavanja krvi te preporuku liječenja na ovaj način, naročito onome koji ima potrebu za takvim načinom liječenja. Hadis također ukazuje da je dozvoljena nadoknada koju uzima osoba koja se bavi takvim poslom. U njemu je sadržana i preporuka liječenja kustom.

2 Ibn-Hadžer veli: "Ljekari tvrde da je isisavanje krvi iz glave vrlo korisno, te da je potvrđeno da je to radio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." (*Fethul-bari*, 10/161)

## PUŠTANJE KRVI ZBOG MIGRENE I GLAVOBOLJE

## بَاب الْحِجَامَةِ مِنَ الشَّقِيقَةِ وَالصُّدَاعِ

5700. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj, ovome Hišam, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv iz glave kod vode u mjestu Lahj Džemel – a bio je u ihramu – zbog bola koji je osjećao u glavi."

٥٧٠٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ فِي رَأْسِهِ وَهُوَ مُحْرِمٌ مِنْ وَجَعٍ كَانَ بِهِ بِمَاءٍ يُقَالُ لَهُ لُحْيُ جَمَلٍ .

5701. VELI Muhammed b. Seva': "Pričao nam je Hišam, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isisao krv iz glave zbog migrene, a bio je u ihramu."[3]

٥٧٠١. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ احْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ فِي رَأْسِهِ مِنْ شَقِيقَةٍ كَانَتْ بِهِ .

5702. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, njemu Ibn-Gasil, ovome Asim b. Umer, prenoseći od Džabira b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako u nečemu od vaših lijekova ima koristi (dobra), onda je to u šerbetu od meda, ili u puštanju krvi kupicom, ili u kauterizaciji; a ja ne volim kauterizaciju."[4]

٥٧٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْغَسِيلِ قَالَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ خَيْرٌ فَفِي شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ لَذْعَةٍ مِنْ نَارٍ وَمَا أُحِبُّ أَنْ أَكْتَوِيَ .

## BRIJANJE (KOSE OSOBI U IHRAMU) ZBOG VAŠKI

## بَاب الْحَلْقِ مِنَ الْأَذَى

5703. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad, ovome Ejjub, prenoseći od Mudžahida, on od Ibn-Ebu-Lejle da je Ka'b – a on je Ibn-Udžra – rekao: "Naišao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme događaja na Hudejbiji, a ja sam ispod zemljanog ćupa ložio vatru; po mojoj glavi bile su se razmilile uši.

٥٧٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبٍ هُوَ ابْنُ عُجْرَةَ قَالَ أَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَأَنَا أُوقِدُ تَحْتَ بُرْمَةٍ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَنْ رَأْسِي فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاحْلِقْ

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o liječenju medom (hadis broj 5683).

Rekao mi je: 'Uznemiravaju li te uši?'
'Da', odgovorio sam, a on reče: 'Obrij glavu i posti tri dana, ili nahrani šest siromaha, ili zakolji kurban.'"[1]
Ejjub veli: "Ne znam šta je od toga prvo spomenuo."

وَصُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةً أَوِ انْسُكْ نَسِيكَةً قَالَ أَيُّوبُ لاَ أَدْرِي بِأَيَّتِهِنَّ بَدَأَ .

## O ONOME KOJI SE KAUTERIZIRA ILI KAUTERIZIRA DRUGOGA TE O VRIJEDNOSTI ONOGA KOJI TO NE RADI[2]

## بَاب مَنِ اكْتَوَى أَوْ كَوَى غَيْرَهُ وَفَضْلِ مَنْ لَمْ يَكْتَوِ

5704. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Abdur-Rahman b. Sulejman b. Gasil, a ovome Asim b. Umer b. Katada, prenoseći od Džabira da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako u nečemu od vaših lijekova ima lijeka, onda je to u puštanju krvi kupicom, ili u kauterizaciji; a ja ne volim kauterizaciju."

٥٧٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ شِفَاءٌ فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ لَذْعَةٍ بِنَارٍ وَمَا أُحِبُّ أَنْ أَكْتَوِيَ .

5705. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Ibn-Fudajl, a ovome Husajn, prenoseći od Amira da je Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, rekao: "Nema rukje[3] osim protiv uroka i uboda škorpiona."[4]
Spomenuo sam ga (ovaj hadis) Seidu b. Džubejru, pa je rekao: "Pričao nam je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Predočeni su mi narodi i zajednice, pa (sam vidio) kako prolazi vjerovjesnik, ili dvojica vjerovjesnika, a s njima grupa do desetak ljudi, ali prođe i vjerovjesnik, a da s njim nije bilo nikoga. Potom se preda mnom ukazala velika masa ljudi. Rekao sam: 'Šta je ovo? Je li to moj ummet?'

٥٧٠٥. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لاَ رُقْيَةَ إِلاَّ مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ فَذَكَرْتُهُ لِسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ الأُمَمُ فَجَعَلَ النَّبِيُّ وَالنَّبِيَّانِ يَمُرُّونَ مَعَهُمُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ حَتَّى رُفِعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هَذَا أُمَّتِي هَذِهِ قِيلَ بَلْ هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

2 Čini se da Buhari ovim naslovom želi istaknuti kako je kauterizacija (liječenje usijanim gvožđem) dozvoljena iz potrebe, ali da je bolje izbjegavati je ako to nije jedini lijek za neku bolest.

3 Rukja je poseban način liječenja bolesne osobe učenjem Kur'ana ili hadiskih dova.

4 Hattabi veli: "On nije želio svesti dozvoljenu rukju na ova dva slučaja; u hadisu se želi reći: nema preče rukje od one protiv uroka i ujeda akrepa, zbog velike opasnosti i štete koju oni nanose." (*Umdetul-kari,* 21/245)

Rečeno mi je: 'To je Musa sa svojim narodom', a potom: 'Pogledaj prema horizontu!' – kad ono masa koja ispunjava horizont. Onda mi je rečeno: 'Gledaj ovdje i ovdje na horizontima neba!' – kad ono masa koja je ispunila horizont.
'Ovo je tvoj ummet. Od njih će sedamdeset hiljada ljudi ući u Džennet bez polaganja računa i obračunavanja', bi mi rečeno.' Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ušao (u sobu), a nije im pojasnio (ko su oni). Ljudi su počeli raspravljati govoreći: 'Mi smo povjerovali u Allaha i slijedili Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; mi smo ti (sretnici), ili naša djeca koja su rođena u islamu, jer smo mi rođeni u džahilijetu.' To je doprlo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on izišao i rekao: 'To su oni koji ne traže da im se odučava, niti su zloslutni i sujevjerni, niti se kauteriziraju, već se na Gospodara svoga oslanjaju i u Njega uzdaju.' Ukaša b. Mihsan reče: 'Jesam li i ja jedan od njih, Allahov Poslaniče?'
'Da', reče on.
Drugi reče: 'Jesam li i ja jedan od njih?'
'Ukaša te je pretekao', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

قِيلَ انْظُرْ إِلَى الأُفُقِ فَإِذَا سَوَادٌ يَمْلأُ الأُفُقَ ثُمَّ قِيلَ لِي انْظُرْ هَا هُنَا وَهَا هُنَا فِي آفَاقِ السَّمَاءِ فَإِذَا سَوَادٌ قَدْ مَلأَ الأُفُقَ قِيلَ هَذِهِ أُمَّتُكَ وَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ هَؤُلاَءِ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ ثُمَّ دَخَلَ وَلَمْ يُبَيِّنْ لَهُمْ فَأَفَاضَ الْقَوْمُ وَقَالُوا نَحْنُ الَّذِينَ آمَنَّا بِاللهِ وَاتَّبَعْنَا رَسُولَهُ فَنَحْنُ هُمْ أَوْ أَوْلاَدُنَا الَّذِينَ وُلِدُوا فِي الإِسْلاَمِ فَإِنَّا وُلِدْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَخَرَجَ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَلاَ يَكْتَوُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَالَ عُكَاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

## ANTIMON I SURMA KAO LIJEK PROTIV UPALE OČIJU

## بَاب الإِثْمِدِ وَالْكُحْلِ مِنَ الرَّمَدِ

O tome postoji hadis koji se prenosi od Umm-Atijje.

فِيهِ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ .

5706. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Šu'ba, prenoseći od Humejda b. Nafija, on od Zejnebe, a ova od Ummu-Seleme, radijallahu anha, da se neka žena kojoj je muž umro žalila na bol u oku. Spomenuli su je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a spomenuli su i surmu, te da postoji bojazan za njeno oko, pa je on rekao: "Neka bi od vas (ranije, nakon smrti muža) ostajala u kući u najgoroj odjeći, ili u svojoj

٥٧٠٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً تُوُفِّيَ زَوْجُهَا فَاشْتَكَتْ عَيْنَهَا فَذَكَرُوهَا لِلنَّبِيِّ ﷺ وَذَكَرُوا لَهُ الْكُحْلَ وَأَنَّهُ يُخَافُ عَلَى عَيْنِهَا فَقَالَ لَقَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ تَمْكُثُ فِي بَيْتِهَا فِي شَرِّ أَحْلاَسِهَا أَوْ فِي أَحْلاَسِهَا فِي شَرِّ

odjeći u najgoroj kući, pa kada bi naišao pas, bacila bi balegu. Ne, (nema upotrebe surme) četiri mjeseca i deset dana."[1]

بَيْتِهَا فَإِذَا مَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بَعْرَةً فَهَلاَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

## O GUBI (LEPRI)

## بَاب الْجُذَامِ

5707. KAŽE Affan da mu je pričao Selim b. Hajjan, a njemu Seid b. Mina, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema zaraze (bez Allahove odredbe), niti ima mjesta za zloslutnju i praznovjerje vezano za noćnu pticu i zmiju u stomaku; a bježi od gubavoga kao što bježiš od lava."[2]

٥٧٠٧ . وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ هَامَةَ وَلاَ صَفَرَ وَفِرَّ مِنَ الْمَجْذُومِ كَمَا تَفِرُّ مِنَ الأَسَدِ .

## MANIN JE LIJEK ZA BOLESTI OKA[3]

## بَاب الْمَنُّ شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ

5708. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovome Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gomoljika[4] je od manina; njena voda (sok) lijek je za oko."[5]

٥٧٠٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o razvodu braka pod brojem 5337, i tamo je ukratko prokomentarisan i može se vidjeti smisao bacanja brabonjka ili komada balege.

2 Hadis dokida praznovjerja koja su bila raširena u džahilijetsko doba kao što je vjerovanje da se duša ubijenog, ako nije izvršena osveta za njega, nastanjuje u sovi, ili da se u stomaku nalazi zmija koja uznemirava čovjeka kada je gladan i slična praznovjerja koja je islam razotkrio i zabranio. Hadis ukazuje i na to da se zaraza ne širi po zakonitosti automatizma – bez Allahove odredbe koja je povezana s postojanjem uzroka i njihovog djelovanja – već Allahovom odredbom.
Zapovijed da se izbjegava gubava osoba očito je izrečena zbog mogućeg širenja te zarazne bolesti. Stoga prvi dio hadisa i njegov posljednji dio čine se kontradiktornim. Postoje različita predanja vezana za gubavu osobu. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo s gubavom osobom, rekavši: "S pouzdanjem u Allaha i oslanjanjem na Njega!" Omer, radijallahu anhu, i grupa odabranih ashaba smatraju da nema smetnje jesti s takvom osobom, te da je zapovijed o izbjegavanju takve osobe stavljena van snage. Kadi Ijad veli: "Ispravno je mišljenje većine učenjaka da ovdje nema poništavanja, već se moraju uvažiti oba hadisa tako što će se zapovijed o izbjegavanju shvatiti kao preporuka i opreznost, a jedenje s takvom osobom kao dozvola." (*Fethul-bari*, 10/168-169)
Ibn-Hadžer veoma opširno raspravlja o sadržaju ovog hadisa u svom komentaru Buharijevog *Sahiha* na stranicama 168-172, pa se ta rasprava može vidjeti tamo.

3 Manin ili mana – bot. Lecanora esculenta; vidi: T. Muftić, Arapsko-bosanski rječnik, 2/3363.

4 Kem'a: bot Tuber album – gomoljka, ili jelengljiva. Vidi: Ibid, 2/ 3055-3056.

5 Ibn-Hadžer veli: "Postoje tri mišljenja o značenju riječi *menn* u hadisu:
1- To je mana koja je spuštana Izraelćanima, a to je medna rosa koja pada na drveće, pa se skuplja i jede.

Šu'ba veli: "Pričao nam je Hakem b. Utejba, njemu Hasan Ureni, ovome Amr b. Hurejs, prenoseći od Seida b. Zejda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada mi ga je kazivao Hakem, nije mi bio nepoznat iz Abdul-Melikovog kazivanja."

لِلْعَيْنِ قَالَ شُعْبَةُ وَأَخْبَرَنِي الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ عَنِ الْحَسَنِ الْعُرَنِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ شُعْبَةُ لَمَّا حَدَّثَنِي بِهِ الْحَكَمُ لَمْ أُنْكِرْهُ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِالْمَلِكِ .

## LIJEK KOJI SE SIPA U JEDNU STRANU BOLESNIKOVIH USTA

## بَاب اللَّدُودِ

5709, 5710, 5711. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovome Sufjan, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa i Aiše, radijallahu anha, da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, poljubio mrtvog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٧٠٩-٥٧١٠-٥٧١١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى ابْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَبَّلَ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مَيِّتٌ .

5712. Prenoslilac (Ubejdullah) je rekao:
– Aiša kaže: "Tokom njegove bolesti sipali smo mu lijek u jednu stranu usta, pa nam je išaretom rekao: 'Nemojte mi sipati lijek u usta!' Rekli smo: 'To je odbojnost bolesnika prema lijeku.' Kada je došao sebi, rekao je: 'Zar vam nisam zabranio da mi sipate lijek u usta?'
'To je iz razloga odbojnosti koju bolesnik osjeća prema lijeku', odgovorismo, a on reče: 'Niko neće ostati u kući, a da neće biti podvrgnut istom tretmanu (sipanju lijeka u usta), osim Abbasa, jer on nije bio prisutan (kada ste vi meni sipali lijek u usta).'"[6]

٥٧١٢. قَالَ وَقَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَاهُ فِي مَرَضِهِ فَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ لَا تَلُدُّونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمْ أَنْ تَلُدُّونِي قُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ لَا يَبْقَى فِي الْبَيْتِ أَحَدٌ إِلَّا لُدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَّا الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

Kem'e poredi sa manom, zato što i jedno i drugo nastaje bez ljudskog truda i učešća.
2- To je od blagodati koju je Allah dao svojim robovima, kao samonikle biljke, bez sijanja i uzgajanja. Hattabi veli: 'Ne misli se ovdje na vrstu mane koja je spuštana Izraelćanima.'
3- Moguće je da je ono što je spuštano Izraelćanima bilo viševrsno, a ne jedne vrste. Nešto od toga je padalo na drveće, a nešto od toga je nicalo iz zemlje. Kem'a je od ove druge vrste." Zatim Ibn-Hadžer navodi različita mišljenja ljekara i travara o tome na koji način se spravlja lijek od ove vrste ljekovitog bilja. (*Fethul-bari*, 10/173-174)

6 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem bolesti i smrti*, broj hadisa 4458.

5713. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha da je Ummu-Kajs rekla:
"Ušla sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem – a bila sam mu rukom (gnječenjem) odstranila oteklinu na nepcu – pa je rekao: 'Zašto prstima gurate nepce i istiskujete zagnojenje, te tako mučite svoju djecu? Držite se ove indijske aloje, u njoj ima sedam lijekova; jedan je od njih protiv upale porebrice (pluća); ušmrkuje se protiv zagnojenja ne nepcu, a sipa u jednu stranu usta protiv upale porebrice (pluća)."[1]
Čuo sam Zuhrija da kaže: "Objasnio nam je dva lijeka, a nije objasnio preostalih pet."
Rekao sam Sufjanu: "Ma'mer kaže: 'A'lektu alejhi', a on reče: 'Nije zapamtio, već je rekao: 'A'lektu anhu (Zapamtio sam to iz Zuhrijevih usta).'"[2]
Sufjan je opisao kako se dječaku prstom trljaju krajnici, uvukavši prst i stavivši ga na krajnike. On, ustvari, smjera na podizanje krajnika, a nije rekao: "Stavite nešto na njih."

٥٧١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ قَالَتْ دَخَلْتُ بِابْنٍ لِي عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ عَلَى مَا تَدْغَرْنَ أَوْلَادَكُنَّ بِهَذَا الْعِلَاقِ عَلَيْكُنَّ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُسْعَطُ مِنَ الْعُذْرَةِ وَيُلَدُّ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ فَسَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ بَيَّنَ لَنَا اثْنَيْنِ وَلَمْ يُبَيِّنْ لَنَا خَمْسَةً قُلْتُ لِسُفْيَانَ فَإِنَّ مَعْمَرًا يَقُولُ أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ قَالَ لَمْ يَحْفَظْ إِنَّمَا قَالَ أَعْلَقْتُ عَنْهُ حَفِظْتُهُ مِنْ فِي الزُّهْرِيِّ وَوَصَفَ سُفْيَانُ الْغُلَامَ يُحَنَّكُ بِالإِصْبَعِ وَأَدْخَلَ سُفْيَانُ فِي حَنَكِهِ إِنَّمَا يَعْنِي رَفْعَ حَنَكِهِ بِإِصْبَعِهِ وَلَمْ يَقُلْ أَعْلِقُوا عَنْهُ شَيْئًا .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O ušmrkivanju lijeka*.

2 Hattabi veli: "Tačno je ono što je zapamtio Sufjan. Nekada prijedlog 'ala' može doći u značenju prijedloga 'an'." Ibn-Bettal veli: "Ispravno je 'a'lektu anhu'." Nevevi veli: "'A'lektu anhu' i 'a'lektu alejhi' dva su jezika – dijalekta." (*Umdetul-kari,* 21/249)

## POGLAVLJE

5714. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Ma'mer i Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:

"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslabio i bolest mu se pogoršala, zatražio je od svojih supruga dozvolu da bude njegovan u mojoj sobi, pa su mu dozvolile. Izišao je oslanjajući se na dva čovjeka i vukući noge po zemlji između Abbasa i drugog čovjeka."

Obavijestio sam (o tome) Ibn-Abbasa, pa mi je rekao: "Znaš li ko je taj drugi čovjek što ga Aiša nije imenovala?"

"Ne", odgovorih, a on reče: "To je Alija."

Aiša (dalje) kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je ušao u njenu sobu, a bolest mu se bila pogoršala, rekao: "Polijte me (vodom) iz sedam neodvezanih mješina, možda ću (nešto) oporučiti ljudima."

"Stavile smo ga", kaže Aiša, "u tekne njegove supruge Hafse, a onda smo počele prolijevati (vodu) iz tih mješina na njega sve dok nam išaretom nije rekao: 'Uradile ste!' Izišao je (potom) među ljude, klanjao im (kao imam) i održao hutbu."[3]

## بَاب

٥٧١٤. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَيُونُسُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاشْتَدَّ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ فِي أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلاهُ فِي الأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسٍ وَآخَرَ فَأَخْبَرْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الآخَرُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قُلْتُ لا قَالَ هُوَ عَلِيٌّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ مَا دَخَلَ بَيْتَهَا وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ هَرِيقُوا عَلَيَّ مِنْ سَبْعِ قِرَبٍ لَمْ تُحْلَلْ أَوْكِيَتُهُنَّ لَعَلِّي أَعْهَدُ إِلَى النَّاسِ قَالَتْ فَأَجْلَسْنَاهُ فِي مِخْضَبٍ لِحَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُّ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْقِرَبِ حَتَّى جَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ قَدْ فَعَلْتُنَّ قَالَتْ وَخَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَصَلَّى لَهُمْ وَخَطَبَهُمْ .

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o čistoći i smrti Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem. Iz ovog i prethodnog hadisa razumije se da se bolesnik ne može prisiliti na uzimanje lijeka ako on to zabranjuje, pod uvjetom da je svjestan, niti mu se može šta zabraniti ako naredi da mu se to da (osim ako je to štetno po njega i njegovo zdravlje prema ocjeni pouzdanog ljekara).

## ZAGNOJENJE NA NEPCU

## بَاب الْعُذْرَةِ

5715. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha da mu je Umm-Kajs bint Mihsan Esedijja iz Esedi Huzejme – bila je među prvim muhadžirkama koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a i sestra je Ukaše – ispričala kako je ona došla kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem – a bila mu je rukom (gnječenjem) odstranila zagnojenje na nepcu – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Zašto prstima gurate nepce i istiskujete zagnojenje, te tako mučite svoju djecu? Držite se ove indijske aloje, u njemu ima sedam lijekova; jedan je od njih protiv upale porebrice (pluća).”
Mislio je na Costus (kust), a to je indijska aloja. Junus i Ishak b. Rašid, prenoseći od Zuhrija, kažu: “Allekat alejhi.”[1]

٥٧١٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ الأَسَدِيَّةَ أَسَدَ خُزَيْمَةَ وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ اللاتِي بَايَعْنَ النَّبِيَّ ﷺ وَهِيَ أُخْتُ عُكَاشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِابْنٍ لَهَا قَدْ أَعْلَقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى مَا تَدْغَرْنَ أَوْلادَكُنَّ بِهَذَا الْعِلاقِ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُرِيدُ الْكُسْتَ وَهُوَ الْعُودُ الْهِنْدِيُّ وَقَالَ يُونُسُ وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَلَّقَتْ عَلَيْهِ .

## LIJEK PROTIV STOMAČNIH BOLESTI

## بَاب دَوَاءِ الْمَبْطُونِ

5716. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža‘fer, ovome Šu‘aba, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Mutevekkila da je Ebu Seid rekao: “Došao je neki čovjek kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Moj je brat dobio proliv.’ On mu reče: ‘Napoj ga medom!’ Napojio ga je, a zatim opet (došao) i rekao: ‘Napojio sam ga, ali mu je to samo povećalo proliv.’ On mu na to reče: ‘Allah je istinu rekao, a slagao je stomak tvoga brata.’”[2]
Slijedi ga (u predanju) Nadr, prenoseći od Šu‘be.

٥٧١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أَخِي اسْتَطْلَقَ بَطْنُهُ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً فَسَقَاهُ فَقَالَ إِنِّي سَقَيْتُهُ فَلَمْ يَزِدْهُ إِلاَّ اسْتِطْلاَقًا فَقَالَ صَدَقَ اللهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ تَابَعَهُ النَّضْرُ عَنْ شُعْبَةَ .

1 Hadis je spomenut u poglavlju neposredno prije prethodnog poglavlja (hadis broj 5712).
2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o liječenju medom.

## NEMA STOMAČNOG CRVA, TO JE BOLEST KOJA POGAĐA STOMAK[3]

## باب لاَ صفرَ وَهُوَ دَاءٌ يَأْخُذُ الْبَطْنَ

5717. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, ovome Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i drugih da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze, niti stomačnog crva, niti noćne ptice (sove).'[4]
Neki beduin reče: 'Allahov Poslaniče, kako to da moje deve na pješčanim brežuljcima budu kao gazele, pa se među njih umiješa šugav mužjak i prenese šugu na njih?'
'A ko je zarazio prvoga?', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Hadis prenosi i Zuhri od Ebu-Seleme i Sinana b. Ebu-Sinana.

٥٧١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَغَيْرُهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا بَالُ إِبِلِي تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظِّبَاءُ فَيَأْتِي الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَيَدْخُلُ بَيْنَهَا فَيُجْرِبُهَا فَقَالَ فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ رَوَاهُ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ .

3 Postoje različiti komentari i mišljenja o ovoj vrsti bolesti te samom značenju ovog naslova: "Nema stomačnog crva..." (*la safere*). Ibn-Hadžer navodi nekoliko mišljenja:
– to je zmijica koja živi u stomaku stoke i ljudi, a, prema vjerovanju Arapa, zaraznija je od same šuge. Prema ovom mišljenju, nijekanje postojanja ove bolesti odnosi se na njihovo vjerovanje da je ta bolest zarazna. Buhari daje prednost ovom mišljenju jer se u hadisu koji navodi u ovom poglavlju spominje zaraza;
– pod "saferom" se misli na zmiju, ali se nijekanjem njenog postojanja želi zanijekati njihovo vjerovanje da ta bolest donosi smrt ubijajući onoga koga pogodi. Stoga Zakonodavac niječe takvo vjerovanje konstatacijom da smrt nastupa onda kada dođe određeni trenutak (edžel);
– pod pojmom "safer" misli se na mjesec safer, zato što su Arapi zabranjivali safer, a dozvoljavali muharem, pa islam odbacuje i niječe takav postupak;
– safer je također bol u stomaku koji nastaje usljed gladi ili skupljanja vode; od toga nastaje stomačna vodena bolest. (*Fethul-bari*, 10/181)

4 Komentar ovih izraza ranije je dat u poglavlju o kugi.

## UPALA POREBRICE (PLUĆA)

## باب ذَاتِ الْجَنْبِ

5718. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Attab b. Bešir, ovome Ishak, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da ga je Ummu-Kajs b. Mihsan – bila je jedna od prvih muhadžirki koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a i sestra je Ukaše b. Mihsana – obavijestila da je došla kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem – a bila mu je rukom (gnječenjem) odstranila zagnojenje na nepcu – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bojte se Allaha! Zašto prstima gurate nepce i istiskujete zagnojenje, te tako mučite svoju djecu? Držite se ove indijske aloje, u njoj ima sedam lijekova; jedan je od njih protiv upale porebrice (pluća)."[1]
Mislio je na Costus (kust). To je jezik (dijalekt).

٥٧١٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ اللاَّتِي بَايَعْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهِيَ أُخْتُ عُكَاشَةَ بْنِ مِحْصَنٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِابْنٍ لَهَا قَدْ عَلَّقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ اتَّقُوا اللهَ عَلَى مَا تَدْغَرُونَ أَوْلاَدَكُمْ بِهَذِهِ الأَعْلاَقِ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُرِيدُ الْكُسْتَ يَعْنِي الْقُسْطَ قَالَ وَهِيَ لُغَةٌ.

5719, 5720, 5721. PRIČAO NAM JE Arim da mu je Hammad rekao:
"Pred Ejjubom se čitalo iz knjiga Ebu-Kilabe – nešto je on kazivao, a nešto se čitalo pred njim. U predanjima od Enesa navodi se da su ga Ebu-Talha i Enes b. Nadr kauterizirali, te da ga je Ebu-Talha lično kauterizirao."
Abbad b. Mensur prenosi od Ejjuba, a on od Ebu-Kilabe da je Enes b. Malik rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je jednoj porodici među ensarijama da liječi rukjom ujed akrepa i bol u uhu."[2]

٥٧١٩-٥٧٢٠-٥٧٢١. حَدَّثَنَا عَارِمٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ قُرِيءَ عَلَى أَيُّوبَ مِنْ كُتُبِ أَبِي قِلاَبَةَ مِنْهُ مَا حَدَّثَ بِهِ وَمِنْهُ مَا قُرِئَ عَلَيْهِ وَكَانَ هَذَا فِي الْكِتَابِ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ وَأَنَسَ ابْنَ النَّضْرِ كَوَيَاهُ وَكَوَاهُ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِهِ وَقَالَ عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَذِنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الأَنْصَارِ أَنْ يَرْقُوا مِنَ الْحُمَةِ وَالأُذُنِ

1 Hadis je ranije spomenut pod brojem 5715.

2 Ovaj hadis pojašnjava hadis spomenut u poglavlju *O onome koji se kauterizira* (hadis broj 5705), gdje se dozvola rukje svodi na rukju zbog uroka i ujeda akrepa. Moguće je da je dozvola došla nakon zabrane, a moguće je i da prethodni hadis znači kako nema korisnije rukje od one protiv uroka i ujeda akrepa, a da se ne misli na nijekanje i zabranu rukje u slučaju drugih bolesti. Porodica kojoj je dozvoljena rukja u slučaju spomenutih bolesti jest porodica Amra b. Hazma. (*Fethul-bari*, 10/183)

Enes veli: "Kauteriziran sam zbog upale porebrice, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još uvijek je bio živ. Ebu-Talha, Enes b. Nadr i Zejd b. Sabit bili su prisutni, a kauterizirao me je Ebu-Talha."[3]

قَالَ أَنَسٌ كُوِيتُ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حَيٌّ وَشَهِدَنِي أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَسُ بْنُ النَّضْرِ وَزَيْدُ ابْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو طَلْحَةَ كَوَانِي .

## SPALJIVANJE HASURE DA BI SE ZAUSTAVILA KRV (LUGOM)

بَاب حَرْقِ الْحَصِيرِ لِيُسَدَّ بِهِ الدَّمُ

5722. PRIČAO MI JE Seid b. Ufejr, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman Kari, a ovome Ebu-Hazim da je Sehl b. Sa'd Sa'idi rekao: "Kada je razbijena kaciga na glavi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, lice mu je bilo okrvavljeno, a bio mu je slomljen i sjekutić. Alija je tada donosio vodu u štitu, a Fatima je s njegovog lica prala krv. Kada je Fatima, sallallahu alejhi ve sellem, vidjela da krv nadvladava vodu, uzela je hasuru, spalila je i prislonila (pepeo) na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ranu, i krv je prestala teći."[4]

٥٧٢٢. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ لَمَّا كُسِرَتْ عَلَى رَأْسِ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْبَيْضَةُ وَأُدْمِيَ وَجْهُهُ وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ وَكَانَ عَلِيٌّ يَخْتَلِفُ بِالْمَاءِ فِي الْمِجَنِّ وَجَاءَتْ فَاطِمَةُ تَغْسِلُ عَنْ وَجْهِهِ الدَّمَ فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَام الدَّمَ يَزِيدُ عَلَى الْمَاءِ كَثْرَةً عَمَدَتْ إِلَى حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا عَلَى جُرْحِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَقَأَ الدَّمُ .

3 Hadis ukazuje na dozvolu rukje u spomenutim slučajevima te na dozvolu kauterizacije.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O Fatiminom pranju Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, lica*, dio *Džihad* ), a ovdje je naveden zbog toga što se u njemu spominje zaustavljanje krvi lugom.

## GROZNICA JE ZAPAH DŽEHENNEMSKE VRUĆINE[1]

بَاب الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ

5723. PRIČAO MI JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovome Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je zapah džehennemske vatre, pa je ugasite vodom!"
Nafi' veli: "Abdullah bi govorio: 'Otkloni od nas kaznu!'"

٥٧٢٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَطْفِئُوهَا بِالْمَاءِ قَالَ نَافِعٌ وَكَانَ عَبْدُاللهِ يَقُولُ اكْشِفْ عَنَّا الرِّجْزَ .

5724. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovome Hišam, prenoseći od Fatime b. Munzir da je Esma bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, kada bi joj bila dovedena žena koja ima groznicu, učila dovu za nju; uzela bi vode i sasula bi joj je u otvor na grudima. Govorila je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao nam je da je ohladimo (snizimo temperaturu) vodom."

٥٧٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَتْ إِذَا أُتِيَتْ بِالْمَرْأَةِ قَدْ حُمَّتْ تَدْعُو لَهَا أَخَذَتِ الْمَاءَ فَصَبَّتْهُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ جَيْبِهَا قَالَتْ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْمُرُنَا أَنْ نَبْرُدَهَا بِالْمَاءِ .

5725. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovome Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je zapah džehennemske vatre, pa je ohladite vodom!"

٥٧٢٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ .

[1] Učenjaci se razilaze u pitanju ove odnosne veze među njima. Postoje dva mišljenja:
1. ta je veza stvarna; vrućica koja nastaje u tijelu osobe koja ima groznicu dio je Džehennema, a Allah je odredio da se on pojavi usljed pojave određenih uzroka;
2. u pitanju je poređenje, pa je smisao hadisa da vrelina groznice sliči vrelini Džehennema; cilj je tog poređenja podsjećanje duša na džehennemsku vatru i njenu vrelinu. (*Fethul-bari*, 10/185)

5726. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, ovome Seid b. Mesruk, prenoseći od Abaje b. Rifaja, a on od svoga djeda Rafija b. Hadidža da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je zapah džehenemske vatre, pa je ohladite vodom!"[2]

٥٧٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُوالأَحْوَصِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْحُمَّى مِنْ فَوْحِ جَهَنَّمَ فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ .

## O ONOME KOJI NAPUSTI ZEMLJU KOJA MU NE ODGOVARA

## بَاب مَنْ خَرَجَ مِنْ أَرْضٍ لاَ تُلاَيِمُهُ

5727. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', ovome Seid, prenoseći od Katade da im je Enes b. Malik kazivao kako su neki ljudi iz Ukla i Urejne došli kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izjavivši pred njim prihvatanje i pripadnost islamu. Rekli su mu:
"Allahov Poslaniče, mi smo nomadsko, a ne sjedilačko, zemljoradničko stanovništvo."
Osjećali su odbojnost prema Medini, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da im se da skupina deva i čobanin s njima, da iziđu izvan Medine i piju njihovo mlijeko i mokraću. Krenuli su i kada su bili u blizini Harre, napustili su islam, ubili čobanina Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i poveli sa sobom deve. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za to, pa je poslao za njima potjeru. Naredio je da ih oslijepe i odsijeku im ruke, pa su tako ostavljeni u Harri dok nisu umrli.[3]

٥٧٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَاسًا أَوْ رِجَالاً مِنْ عُكْلٍ وَعُرَيْنَةَ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَتَكَلَّمُوا بِالإِسْلاَمِ وَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّا كُنَّا أَهْلَ ضَرْعٍ وَلَمْ نَكُنْ أَهْلَ رِيفٍ وَاسْتَوْخَمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِذَوْدٍ وَبِرَاعٍ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فِيهِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَانْطَلَقُوا حَتَّى كَانُوا نَاحِيَةَ الْحَرَّةِ كَفَرُوا بَعْدَ إِسْلاَمِهِمْ وَقَتَلُوا رَاعِيَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ وَأَمَرَ بِهِمْ فَسَمَرُوا أَعْيُنَهُمْ وَقَطَعُوا أَيْدِيَهُمْ وَتُرِكُوا فِي نَاحِيَةِ الْحَرَّةِ حَتَّى مَاتُوا عَلَى حَالِهِمْ .

2 Hadis ukazuje da je moguće smanjiti temperaturu tijela rashlađivanjem hladnom vodom. Ova se metoda i danas koristi u nekim slučajevima groznice i visoke temperature. Ibn-Hadžer nadugo raspravlja o ovom pitanju u *Fethul-bariju* (10/186-187).

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o bojevima (slučaj Ukla i Ujejne) i džihadu.

## O KUGI

## بَاب مَا يُذْكَرُ فِي الطَّاعُونِ

5728. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, ovome Habib b. Ebu-Sabit, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da da je rekao:
"Čuo sam Usamu b. Zejda kada je govorio Sa'du da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada čujete da u nekoj zemlji ima kuge, nemojte ulaziti u nju, a ako se ona pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, nemojte izlaziti iz nje.'"
Rekao sam: "Ti si ga čuo da govori Sa'du i ne poriče ga?"[1]

٥٧٢٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدِّثُ سَعْدًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِالطَّاعُونِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَدْخُلُوهَا وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا فَقُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَهُ يُحَدِّثُ سَعْدًا وَلاَ يُنْكِرُهُ قَالَ نَعَمْ .

5729. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Abdul-Hamida b. Abdur-Rahmana b. Zejda b. Hattaba, on od Abdullaha b. Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, krenuo prema Šamu. Kada je došao u Sergu, dočekali su ga zapovjednici vojske – Ebu-Ubejda b. Džerrah i njegovi drugovi i obavijestili ga da se u Šamu pojavila kuga.
Ibn-Abbas veli: "Omer je tada rekao: 'Pozovi mi prve muhadžire!' On ih je pozvao, pa se Omer s njima posavjetovao, obavijestivši ih da se u Šamu pojavila kuga. Razišli su se u mišljenju. Neki od njih rekoše: 'Izišao si radi određenog zadatka, i mislimo da ne bi trebao odustati od njega.' Drugi rekoše: 'S tobom su preostali ljudi (odličnici) i ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i mislimo da ih ne bi trebalo uvesti u ovu epidemiju i zlo.'
'Idite od mene!', reče im on. Onda je rekao: 'Pozovite mi ensarije!' Pozvali su ih pa se i s njima posavjetovao. I oni su postupili poput muhadžira i razišli se u mišljenju kao i oni.
'Idite od mene!', reče im Omer i dodade: 'Pozovite

٥٧٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ حَتَّى إِذَا كَانَ بِسَرْغَ لَقِيَهُ أُمَرَاءُ الأَجْنَادِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَأَصْحَابُهُ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِأَرْضِ الشَّأْمِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ عُمَرُ ادْعُ لِي الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ فَدَعَاهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَاخْتَلَفُوا فَقَالَ بَعْضُهُمْ قَدْ خَرَجْتَ لأَمْرٍ وَلاَ نَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ مَعَكَ بَقِيَّةُ النَّاسِ وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلاَ نَرَى أَنْ تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ فَقَالَ ارْتَفِعُوا عَنِّي ثُمَّ قَالَ ادْعُوا لِي الأَنْصَارَ فَدَعَوْتُهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ

1 U nekim predajama navodi se odgovor "da" na ovo pitanje.

mi uglednike iz Kurejša koji su hidžru učinili one godine kada je oslobođena Mekka!' Pozvali su ih, i među njima nije bilo neslaganja. Rekli su: 'Mislimo da treba da se vratiš nazad s ljudima i ne vodiš ih u mjesto gdje vlada epidemija.'
Omer se (tada) obratio ljudima rekavši: 'Ja sam ujutro na jahalici (vraćam se nazad), pa i vi tako učinite (i budite spremni)!' Ebu-Ubejda b. Džerrah reče: 'Je li to bježanje od Allahove odredbe?', a Omer odgovori: 'Da je to bar neko drugi rekao, Ebu-Ubejda! Da, bježimo od Allahove odredbe ka Allahovoj odredbi. Reci mi, kada bi ti imao deva koje su ušle u jednu dolinu koja ima dvije padine – jedna je od njih plodna, a druga neplodna – zar to ne bi, ako bi ih napasao u plodnoj, činio s Allahovom odredbom? A ako bi ih napasao u neplodnoj, zar to opet ne bi činio s Allahovom odredbom?' Utom je došao Abdur-Rahman b. Avf, koji je bio odsutan zbog neke svoje potrebe, pa je rekao: 'Ja posjedujem znanje o ovome. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Kada čujete da se u nekoj zemlji pojavila (epidemija), ne ulazite u nju! A ako se ona pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, ne izlazite iz nje bježeći od epidemije!' Omer je zahvalio Allahu i vratio se."[2]

وَاخْتَلَفُوا كَاخْتِلَافِهِمْ فَقَالَ ارْتَفِعُوا عَنِّي ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ مَشْيَخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ فَدَعَوْتُهُمْ فَلَمْ يَخْتَلِفْ مِنْهُمْ عَلَيْهِ رَجُلَانِ فَقَالُوا نَرَى أَنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ وَلَا تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ فَنَادَى عُمَرُ فِي النَّاسِ إِنِّي مُصَبِّحٌ عَلَى ظَهْرٍ فَأَصْبِحُوا عَلَيْهِ قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ أَفِرَارًا مِنْ قَدَرِ اللهِ فَقَالَ عُمَرُ لَوْ غَيْرُكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ نَعَمْ نَفِرُّ مِنْ قَدَرِ اللهِ إِلَى قَدَرِ اللهِ أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ إِبِلٌ هَبَطَتْ وَادِيًا لَهُ عُدْوَتَانِ إِحْدَاهُمَا خَصِبَةٌ وَالْأُخْرَى جَدْبَةٌ أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللهِ وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللهِ قَالَ فَجَاءَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ مُتَغَيِّبًا فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِي فِي هَذَا عِلْمًا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ قَالَ فَحَمِدَ اللهَ عُمَرُ ثُمَّ انْصَرَفَ .

2 Hadis sadrži sasvim jasno pravilo o ponašanju u slučaju pojave epidemije i zarazne bolesti. Nije dozvoljeno (osim u nuždi ) ići u zemlju u kojoj se pojavi epidemija zarazne bolesti. Također nije dozvoljeno izići onima koji se zateknu u zemlji u kojoj se pojavi epidemija, kako se ona ne bi dalje širila i na druge zemlje i područja, a sve je to opet prema Allahovoj odredbi, jer se ništa i ne može desiti bez Njegove odredbe. Ibn-Hadžer vrlo opširno govori o kugi i zaraznim bolestima te o ponašanju muslimana u takvim prilikama (*Fethul-bari*, 10/190-194).

5730. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Abdullaha b. Amira da je Omer krenuo u Šam i kada je bio u Sergu, obaviješten je da se u Šamu pojavila kuga. Abdur-Rahman b. Avf kazao mu je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čujete da se u nekoj zemlji pojavila (epidemija), ne ulazite u nju! A ako se ona pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, ne izlazite iz nje bježeći od epidemije!"

٥٧٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ عُمَرَ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ فَلَمَّا كَانَ بِسَرْغَ بَلَغَهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَأَخْبَرَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ .

5731. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Nu'ajm Mudžmir, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Medinu neće ući Mesih (Dedžal) niti kuga."[1]

٥٧٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نُعَيْمٍ الْمُجْمِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ الْمَسِيحُ وَلاَ الطَّاعُونُ .

5732. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovome Asim, prenoseći od Hafse bint Sirin da ju je Enes b. Malik, radijallahu anhu, upitao: "Od čega je umro Jahja?"
"Od kuge", rekla je. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kuga je šehadet svakog muslimana."[2]

٥٧٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ حَدَّثَتْنِي حَفْصَةُ بِنْتُ سِيرِينَ قَالَتْ قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَحْيَى بِمَ مَاتَ قُلْتُ مِنَ الطَّاعُونِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

5733. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Malik, ovome Sumejj, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji umre od stomačne bolesti – šehid je, i onaj koji umre od kuge – šehid je."[3]

٥٧٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَبْطُونُ شَهِيدٌ وَالْمَطْعُونُ شَهِيدٌ .

1 Postoje različita mišljenja učenjaka o značenju ovog hadisa. Ibn-Hadžer raspravlja o ovome u *Fethul-bariju* na dvije stranice (201-202).

2 To znači da je onaj koji umre od kuge umro kao šehid. Međutim, u sljedećem poglavlju, u hadisu koji prenosi Aiša, radijallahu anha, spominju se tri uvjeta za to.

3 Ovo je skraćeni dio hadisa koji je ranije spomenut u poglavljima o džihadu.

## NAGRADA ONOME KOJI SE STRPI U EPIDEMIJI KUGE

بَاب أَجْرِ الصَّابِرِ فِي الطَّاعُونِ

5734. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovome Davud b. Ebu-Furat, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od Jahje b. Ja'mera da mu je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla kako je ona pitala Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kugi, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"To je bila kazna koju je Allah slao kome je htio. Allah ju je učinio milošću za vjernike. Nema roba koji se nađe u zemlji u kojoj se pojavi kuga, pa on ostane u toj zemlji i pokaže strpljivost, znajući da ga neće zadesiti ništa osim onog što je Allah odredio, a da za to neće imati nagradu kao što je nagrada šehidu."[4]

٥٧٣٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْنَا أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُونِ فَأَخْبَرَهَا نَبِيُّ اللهِ ﷺ أَنَّهُ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ فَجَعَلَهُ اللهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقَعُ الطَّاعُونُ فَيَمْكُثُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَنْ يُصِيبَهُ إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ إِلاَّ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الشَّهِيدِ تَابَعَهُ النَّضْرُ عَنْ دَاوُدَ .

4 U nekim hadisima spominje se da je širenje nemorala i bluda jedan od razloga širenja kuge i drugih bolesti koje ranije nisu postojale. Brojne bolesti koje se pojavljuju u ovo doba najbolja su potvrda tome. Hadis ukazuje na to da će onaj koji strpljivo podnese ovu epidemiju i ne umre od nje, imati nagradu kao i šehid, a onaj koji umre u toj epidemiji smatra se šehidom.

## RUKJA (LIJEČENJE) KUR'ANOM I UČENJEM SURA MU'AVVIZAT (EL-IHLAS, EL-FELEK I EN-NAS)

بَاب الرُّقَى بِالْقُرْآنِ وَالْمُعَوِّذَاتِ

5735. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro, puhao na sebe učeći sure Mu'avvizat.
"Kada mu je to postalo teško", kaže Aiša, "ja sam to radila i potirala ga njegovom rukom zbog njenog blagoslova."
Pitao sam Zuhrija: "Kako je puhao?"
"Puhao je u svoje ruke, pa je onda potirao njima svoje lice", odgovorio je.[1]

٥٧٣٥ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْفُثُ عَلَى نَفْسِهِ فِي الْمَرَضِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ فَلَمَّا ثَقُلَ كُنْتُ أَنْفِثُ عَلَيْهِ بِهِنَّ وَأَمْسَحُ بِيَدِ نَفْسِهِ لِبَرَكَتِهَا فَسَأَلْتُ الزُّهْرِيَّ كَيْفَ يَنْفِثُ قَالَ كَانَ يَنْفِثُ عَلَى يَدَيْهِ ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ .

## RUKJA UČENJEM SURE FATIHATUL-KITAB

بَاب الرُّقَى بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

Spominje se (hadis) koji prenosi Ibn-Abbas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5736. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bisra, on od Ebu-Mutevekkila, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su neki ashabi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, naišli pored nekog arapskog plemena, ali ih ovi nisu primili niti ugostili. I dok su oni bili u neizvjesnosti, vođu tog plemena ujeo je akrep, pa su ih upitali:
"Imate li kakva lijeka ili liječnika?"
"Niste nas ugostili, pa vam nećemo pomoći dok nam ne date nagradu", rekoše oni. Dali su im stado ovaca, pa je neki od njih učio suru

٥٧٣٦ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَتَوْا عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَلَمْ يَقْرُوهُمْ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ لُدِغَ سَيِّدُ أُولَئِكَ فَقَالُوا هَلْ مَعَكُمْ مِنْ دَوَاءٍ أَوْ رَاقٍ فَقَالُوا إِنَّكُمْ لَمْ تَقْرُونَا وَلَا نَفْعَلُ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلًا فَجَعَلُوا لَهُمْ قَطِيعًا مِنَ الشَّاءِ فَجَعَلَ يَقْرَأُ بِأُمِّ الْقُرْآنِ وَيَجْمَعُ بُزَاقَهُ وَيَتْفِلُ

1 Ibn-Hadžer veli: "Ulema je saglasna da je rukja dozvoljena ako se ispune tri uvjeta: da se čini pomoću Allahovog govora ili Njegovih imena i svojstava, da je na arapskom jeziku ili na drugom jeziku ako je smisao poznat i da se čini uz uvjerenje da rukja ne djeluje sama po sebi, već s Allahovom odredbom. (Vidi opširnu raspravu o ovome u: *Fethul-bari*, 10/205-208.)

فَبَرَأَ فَأَتَوْا بِالشَّاءِ فَقَالُوا لاَ نَأْخُذُهُ حَتَّى نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلُوهُ فَضَحِكَ وَقَالَ وَمَا أَدْرَاكَ أَنَّهَا رُقْيَةٌ خُذُوهَا وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ .

*Ummul-Kur'an* (Fatihu), skupljajući pljuvačku i pušući na ujedenoga, i on je ozdravio. Poveli su sa sobom ovce, rekavši: "Nećemo ih uzimati (niti koristiti) dok ne upitamo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Pitali su ga, pa se on nasmijao i rekao: "Kako si znao da je ona (Fatiha) rukja?! Uzmite ih (ovce) i meni ostavite dio."[2]

## بَاب الشَّرْطِ فِي الرُّقْيَةِ بِقَطِيعٍ مِنَ الْغَنَمِ

## UVJETOVANJE RUKJE DAVANJEM STADA OVACA

٥٧٣٧. حَدَّثَنِي سِيدَانُ بْنُ مُضَارِبٍ أَبُو مُحَمَّدٍ الْبَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ الْبَصْرِيُّ هُوَ صَدُوقٌ يُوسُفُ بْنُ يَزِيدَ الْبَرَّاءُ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ الأَخْنَسِ أَبُو مَالِكٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَفَرًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مَرُّوا بِمَاءٍ فِيهِمْ لَدِيغٌ أَوْ سَلِيمٌ فَعَرَضَ لَهُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَاءِ فَقَالَ هَلْ فِيكُمْ مِنْ رَاقٍ إِنَّ فِي الْمَاءِ رَجُلاً لَدِيغًا أَوْ سَلِيمًا فَانْطَلَقَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ عَلَى شَاءٍ فَبَرَأَ فَجَاءَ بِالشَّاءِ إِلَى أَصْحَابِهِ فَكَرِهُوا ذَلِكَ وَقَالُوا أَخَذْتَ عَلَى كِتَابِ اللهِ أَجْرًا حَتَّى قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَخَذَ عَلَى كِتَابِ اللهِ أَجْرًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللهِ .

5737. PRIČAO MI JE Sidan b. Mudarib Ebu-Muhammed Bahili, njemu Ebu-Ma'šer Basri Jusuf b. Jezid Berra' – a on je prilično pouzdan – ovome Ubejdullah b. Ahnes Ebu-Malik, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ibn-Abbasa da je grupa ashaba Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naišla pored ljudi koji su bili kod vode, a među njima se nalazila osoba koju je ujeo akrep, pa je jedan od tih ljudi izišao pred njih i upitao ih: "Ima li među vama neko ko zna liječiti rukjom? Kod vode se nalazi čovjek kojeg je ujeo akrep." Krenuo je s njim jedan od ashaba i učio *Fatihatul-Kitab*, a dobio je za to ovce. Čovjek je ozdravio, a ovaj je dotjerao ovce do svojih drugova. Njima se to nije dopalo, pa mu rekoše: "Uzeo si za Allahovu Knjigu nagradu!"
Kada su došli u Medinu, rekli su Vjerovjesniku: "Allahov Poslaniče, on je uzeo nagradu za Allahovu Knjigu!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Najpreče za šta možete uzeti jeste Allahova Knjiga."[3]

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nagrađivanju.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nagrađivanju. Ovaj hadis ukazuje na dozvolu uzimanja nadoknade za podučavanje Kur'anu.

## RUKJA PROTIV UROKA

## بَاب رُقْيَةِ الْعَيْنِ

5738. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ma‘bed b. Halid, prenoseći od Abdullaha b. Seddada da je Aiša, radijallahu anha, rekla: “Naredio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili naredio je da se uči rukja protiv uroka.”

٥٧٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ شَدَّادٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَمَرَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوْ أَمَرَ أَنْ يُسْتَرْقَى مِنَ الْعَيْنِ .

5739. PRIČAO MI JE Muhammed b. Halid, njemu Muhammed b. Vehb b. Atijja Dimeški, ovome Muhammed b. Harb, prenoseći od Muhammeda b. Velida Zubejdija, on od Zuhrija, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio u njenoj sobi djevojku na čijem je licu bilo crnilo (ili crvenilo), pa je rekao:
“Učite joj rukju, urečena je pogledom!”
Slijedi ga (u predanju) Abdullah b. Salim, prenoseći od Zubejdija.
Ukajl prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem [1]

٥٧٣٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَهْبِ بْنِ عَطِيَّةَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيُّ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْنَبَ ابْنَةِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى فِي بَيْتِهَا جَارِيَةً فِي وَجْهِهَا سَفْعَةٌ فَقَالَ اسْتَرْقُوا لَهَا فَإِنَّ بِهَا النَّظْرَةَ تَابَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ سَالِمٍ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ وَقَالَ عُقَيْلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## UROKLJIV JE POGLED ISTINA

## بَاب الْعَيْنُ حَقٌّ

5740. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, ovome Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Urokljiv pogled je istina.” A zabranio je tetoviranje.[2]

٥٧٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعَيْنُ حَقٌّ وَنَهَى عَنِ الْوَشْمِ .

1 Hadisi ukazuju na to da je urok istina te da je dozvoljeno učiti rukju protiv njega. Među učenjacima vodila se velika rasprava o tome na koji način djeluje urokljiv pogled te šta je suština i istina u tom pogledu. (Vidi raspravu o tome u: *Fethul-bari*, 10/210-211, 214-216.)

2 Hadis je izričit u potvrdi štetnog djelovanja urokljiva pogleda, s Allahovom odredbom. Zavist i želja da neko izgubi blagodat koju mu je Allah dao glavni je uzrok djelovanja urokljiva pogleda. Ibn-Hadžer veli: “Kada se nekome neko (ili nešto) dopada, neka prouči dovu i kaže: ‘*Mašallah, la kuvvete illa billah*’,

## RUKJA PROTIV UJEDA ZMIJE I AKREPA (ŠKORPIJE)

## بَاب رُقْيَةِ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ

5741. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome Sulejman Šejbani, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Esveda, a on od svoga oca da je ovaj pitao Aišu, radijallahu anha, o rukji protiv ujeda, pa je ona rekla:"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je rukju protiv svega što ujeda."

٥٧٤١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الرُّقْيَةِ مِنَ الْحُمَةِ فَقَالَتْ رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ الرُّقْيَةَ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ .

## VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, LIJEČENJE DOVOM

## بَاب رُقْيَةِ النَّبِيِّ ﷺ

5742. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdul-Varis da je od Abdul-Aziza čuo da je rekao: "Ušao sam sa Sabitom kod Enesa b. Malika, pa je Sabit rekao: 'O Ebu-Hamza,[3] bolestan sam!' Enes ga je upitao: 'Hoćeš li da ti proučim dovu za ozdravljenje koju je učio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', pa je odgovorio: 'Hoću.' Tada je on proučio: 'Bože, Gospodaru ljudi, koji otklanjaš nevolju, podari (mu) ozdravljenje poslije kojeg neće ostati nikakve bolesti! Ti si Iscjelitelj[4], nema iscjelitelja osim Tebe!'"

٥٧٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَثَابِتٌ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَقَالَ ثَابِتٌ يَا أَبَا حَمْزَةَ اشْتَكَيْتُ فَقَالَ أَنَسٌ أَلَا أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَلَى قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ مُذْهِبَ الْبَأْسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا .

ili neka zatraži Allahov blagoslov, i to će biti rukja protiv uroka." (Vidi o ovome opširnije u: *Fethul-bari*, 10/214-216.)

3 Ebu-Hamza je nadimak Enesa b. Malika.

4 Iz ovoga se može zaključiti da je Uzvišenog Allaha dozvoljeno nazivati imenom koje nije doslovno spomenuto u Kur'anu, i to pod dva uvjeta:
– da u tome nema ništa što bi ukazivalo na bilo kakav nedostatak i
– da je osnovno značenje riječi iz koje je izvedeno ime spomenuto u Kur'anu, kao što je slučaj s riječima Uzvišenog: "... i koji me, kad se razbolim, liječi." (Eš-Šu'ara, 80)

5743. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovome Sufjan da je čuo od Sulejmana, on od Muslima, a ovaj od Mesruka da je rekao: "Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za neke svoje ukućane tražio zaštitu potirući ih svojom desnom rukom i izgovarajući: 'Bože, Gospodaru ljudi, otkloni nevolju i daj mu ozdravljenje poslije kojeg neće ostati nikakve bolesti! Ti si Iscjelitelj, i nema lijeka mimo Tvoga lijeka.'" Sufjan kaže: "Naveo sam ga (hadis) Mensuru, pa je i on meni naveo sličnu verziju koju je čuo od Ibrahima, on od Mesruka, a ovaj od Aiše."

٥٧٤٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُعَوِّذُ بَعْضَ أَهْلِهِ يَمْسَحُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى وَيَقُولُ اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ الْبَأْسَ اشْفِهِ وَأَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا قَالَ سُفْيَانُ حَدَّثْتُ بِهِ مَنْصُورًا فَحَدَّثَنِي عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ .

5744. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Redža, a njemu Nadr da je čuo od Hišama b. Urve, a ovaj od svoga oca da je rekao: "Od Aiše se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za ozdravljenje učio: 'Otkloni nevolju,Gospodaru ljudi! U Tvojoj je ruci ozdravljenje. Nema Iscjelitelja osim Tebe!'"

٥٧٤٤. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَرْقِي يَقُولُ امْسَحِ الْبَأْسَ رَبَّ النَّاسِ بِيَدِكَ الشِّفَاءُ لاَ كَاشِفَ لَهُ إِلاَّ أَنْتَ .

5745. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je čuo od Abdu-Rabbihi b. Seida, a ovaj od Amre da je rekao:
"Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bolesniku učio: 'U ime Allaha, prašina[1] s ove zemlje s pljuvačkom[2] nekih od nas,[3] s dozvolom našeg Gospodara, iscijelit će našeg bolesnika.'"

٥٧٤٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُرَبِّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لِلْمَرِيضِ بِسْمِ اللهِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقَةِ بَعْضِنَا يُشْفَى سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا .

1 Iz hadisa se da zaključiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kažiprst uzeo svoju pljuvačku i njime dodirnuo tlo, usljed čega je za kažiprst prionulo nešto prašine, a onda njime potro predio bola ili povrede, učeći istovremeno navedenu dovu. Na osnovu ovog hadisa Kurtubi zaključuje da je dozvoljeno učenje dove za iscjeljenje od svih vrsta bolova i dodaje da je to među prvom generacijom muslimana bilo općepoznato i redovno prakticirano. To što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kažiprstom dodirnuo tlo, a onda njime potro bolno mjesto samo po sebi dovoljno govori da je to poželjno prilikom učenja dove za iscjeljenje.

2 Kurtubi kaže da pljuvačka pospješuje razgradnju i varenje hrane te da pomaže zacjeljivanju povreda i suzbijanju izraslina, posebno ako je u pitanju pljuvačka gladnog postača. Bejdavi smatra da pljuvačka pored svoje uloge u varenju ima i funkciju reguliranju čovjekova raspoloženja.
Turbešti kaže: "Prašinom se aludira na Ademovo, alejhis-selam, stvaranje od zemlje, a pljuvačkom na spermu, kao da se htjelo reći: 'Tebi, koji si prvog čovjeka stvorio od zemlje, a iza njega ostale, od neznatne kapi tekućine, lahko je onoga koji vodi ovakvo porijeklo i izliječiti.'"

3 Pod izrazom "neki od nas" misli se na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i posebnu vrijednost njegove pljuvačke (Nevevi).

5746. PRIČAO MI JE Sadeka b. Fadl da je čuo od Ibn-Ujejne, on od Abdu-Rabbihi b. Seida, a ovaj od Amre, a ona od Aiše koja je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u dovi je za iscjeljenje učio: 'Prašina s ove zemlje s pljuvačkom nekih od nas iscijelit će našeg bolesnika, s dozvolom našeg Gospodara.'"

٥٧٤٦. حَدَّثَنِي صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِرَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي الرُّقْيَةِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا وَرِيقَةُ بَعْضِنَا يُشْفَى سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا .

## PUHANJE PRI UČENJU RUKJE[4]

## بَاب النَّفْثِ فِي الرُّقْيَةِ

5747. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, a njemu Sulejman da je čuo od Jahjaa b. Seida, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Katade da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
'Istiniti su snovi od Allaha, a zbrkani od šejtana. Zato, kada neko od vas usnije nešto što mu nije drago, neka, kada se probudi, puhne tri puta i zatraži zaštitu od zla, pa mu neće naškoditi.'"
Ebu-Selema kaže: "Sanjao sam snove teže nego da me je planina pritisla, ali čim sam čuo ovaj hadis, na njih se više nisam obazirao."

٥٧٤٧. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ حِينَ يَسْتَيْقِظُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَيَتَعَوَّذْ مِنْ شَرِّهَا فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ وَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَإِنْ كُنْتُ لَأَرَى الرُّؤْيَا أَثْقَلَ عَلَيَّ مِنَ الْجَبَلِ فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ سَمِعْتُ هَذَا الْحَدِيثَ فَمَا أُبَالِيهَا .

4 Ovo je dokaz da nisu u pravu oni koji potpuno odbacuju puhanje poput Esveda b. Jezida iz generacije tabiina, pozivajući se na riječi Uzvišenog: "I od zla onih koji pušu u uzlove!"(El-Felek, 4) Među one koji ne odobravaju puhanje, naročito prilikom učenja Kur'ana, spada i Ibrahim Neha'i.
Esved za svoje mišljenje nema valjanog argumenta, jer osuda puhanja vračara ne podrazumijeva, nužno, osudu puhanja u drugim slučajevima, tim prije što je ono potvrđeno u vjerodostojnim hadisima. S druge strane, mišljenje Ibrahima Neha'ija pobija hadis koji navodi Ebu-Seid Hudri (treći hadis iz ovog poglavlja), iz kojega se vidi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pobio učenje Fatihe puhanjem, čak i ako uz puhanje ima pomalo pljuvačke.

5748. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, a njemu Sulejman da je čuo od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da je rekao: "Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi lijegao u postelju, u dlanove bi proučio zajedno: *'Kul huvallahu ehad...'*, *'Kul euzu birabbil-felek...'* i *'Kul euzu birabbin-nas...'*, puhnuo u njih, a zatim njima potro lice i tijelo dokle bi mu ruke dohvatile.'"
Aiša dodaje: "Kada se ne bi osjećao dobro, tražio bi od mene da mu to ja učinim."
Junus kaže: "Gledao sam da je to, kada bi lijegao u postelju, činio i Ibn-Šihab."

٥٧٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَفَثَ فِي كَفَّيْهِ بِقُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَبِالْمُعَوِّذَتَيْنِ جَمِيعًا ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ وَمَا بَلَغَتْ يَدَاهُ مِنْ جَسَدِهِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَلَمَّا اشْتَكَى كَانَ يَأْمُرُنِي أَنْ أَفْعَلَ ذَلِكَ بِهِ قَالَ يُونُسُ كُنْتُ أَرَى ابْنَ شِهَابٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ إِذَا أَتَى إِلَى فِرَاشِهِ .

5749. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana da je čuo od Ebu-Bišra, a ovaj od Ebu-Mutevekkila da je rekao: "Od Ebu-Seida prenosi se da je jedna grupa ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, krenula na put i putovala dok nije došla do jednog naselja nastanjenog beduinima koje su zamolili da im pruže gostoprimstvo, pa su to ovi odbili učiniti. Potom je poglavicu naselja nešto ujelo, pa su mu sve (što su znali i umjeli) provodili, ali mu ništa od toga nije pomagalo. Zatim je neko od njih rekao: 'Kako bi bilo da odete do one grupe što je došla, možda neko od njih zna kakav lijek?' Tada su otišli do njih i rekli: 'O družino, našeg je poglavicu nešto ujelo, pa smo mu (sve što smo znali i umjeli) proveli, ali mu ništa od toga nije pomoglo. Ima li neko od vas da zna kakva lijeka?'
'Ima', odgovorio je jedan od njih, 'tako mi Allaha, ja sam vidar, ali smo vas mi, tako nam Allaha, zamolili za gostomprimstvo, pa ste nas vi odbili ugostiti.' Potom su se nagodili da im daju stado stoke, pa je ovaj počeo pljuckati i učiti: *'El-hamdu lillahi rabbil-alemin!'* (Tebe, Allaha, Gospodara svjetova hvalimo!) – sve dok (bolesnik), kao da su mu okovi skinuti, nije ustao i bez muke počeo hodati."

٥٧٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَهْطًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ انْطَلَقُوا فِي سَفْرَةٍ سَافَرُوهَا حَتَّى نَزَلُوا بِحَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَافُوهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمْ فَلُدِغَ سَيِّدُ ذَلِكَ الْحَيِّ فَسَعَوْا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لاَ يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ أَتَيْتُمْ هَؤُلاَءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ قَدْ نَزَلُوا بِكُمْ لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ بَعْضِهِمْ شَيْءٌ فَأَتَوْهُمْ فَقَالُوا يَا أَيُّهَا الرَّهْطُ إِنَّ سَيِّدَنَا لُدِغَ فَسَعَيْنَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لاَ يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ نَعَمْ وَاللهِ إِنِّي لَرَاقٍ وَلَكِنْ وَاللهِ لَقَدِ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَلَمْ تُضَيِّفُونَا فَمَا أَنَا بِرَاقٍ لَكُمْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلاً فَصَالَحُوهُمْ عَلَى قَطِيعٍ مِنَ الْغَنَمِ فَانْطَلَقَ فَجَعَلَ يَتْفُلُ وَيَقْرَأُ الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَتَّى لَكَأَنَّمَا نُشِطَ مِنْ عِقَالٍ فَانْطَلَقَ يَمْشِي مَا بِهِ قَلَبَةٌ

On (dalje) dodaje: “Pošto su im dali dogovorenu nagradu, jedan je od njih rekao: ‘Podijelite!’, ali je onaj koji je vidao rekao: ‘Nemojte dok ne dođemo Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne ispričamo mu kako je bilo i dok ne vidimo šta će nam on narediti.’ Došavši Allahovu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričali su mu kako je bilo, pa je rekao: ‘Znaš li da je ona[1] zaštita? Pogodili ste, i, pored sebe, odvojite dio i za mene!’”

قَالَ فَأَوْفَوْهُمْ جُعْلَهُمُ الَّذِي صَالَحُوهُمْ عَلَيْهِ فَقَالَ بَعْضُهُمُ اقْسِمُوا فَقَالَ الَّذِي رَقَى لاَ تَفْعَلُوا حَتَّى نَأْتِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَنَذْكُرَ لَهُ الَّذِي كَانَ فَنَنْظُرَ مَا يَأْمُرُنَا فَقَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ فَقَالَ وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّهَا رُقْيَةٌ أَصَبْتُمُ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ بِسَهْمٍ .

## VIDAREVO POTIRANJE PREDJELA BOLA DESNOM RUKOM

## بَاب مَسْحِ الرَّاقِي الْوَجَعَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى

5750. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Jahja da je čuo od Sufjana, on od A‘meša, a ovaj od Muslima da je Mesruk rekao:
“Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: ‘Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, neke (ljude), tražeći za njih zaštitu, desnom rukom potirao po predjelu bola i učio: ‘Otkloni nevolju, Gospodaru ljudi i daj (mu) ozdravljenje, Ti si iscjelitelj! Nema lijeka mimo Tvoga lijeka! Daj ozdravljenje poslije kojeg neće ostati nikakve bolesti!’” “Spomenuo sam ga (hadis)” – kaže Sufjan – “Mensuru, pa mi je on pričao prenoseći od Ibrahima, on od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, slično ovom (hadisu).”

٥٧٥٠ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَوِّذُ بَعْضَهُمْ يَمْسَحُهُ بِيَمِينِهِ أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا فَذَكَرْتُهُ لِمَنْصُورٍ فَحَدَّثَنِي عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ بِنَحْوِهِ .

## ŽENA MOŽE UČITI RUKJU ZA ČOVJEKA

## بَاب فِي الْمَرْأَةِ تَرْقِي الرَّجُلَ

5751.PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu‘fi, a njemu Hišam da je čuo od Ma‘mera, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je rekao:
“Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom bolesti u kojoj je umro, sam sebi puhao učeći dove za zaštitu. Kada se bolest pogoršala, ja sam mu

٥٧٥١ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْفِثُ عَلَى نَفْسِهِ فِي مَرَضِهِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ فَلَمَّا ثَقُلَ كُنْتُ أَنَا أَنْفِثُ عَلَيْهِ بِهِنَّ فَأَمْسَحُ بِيَدِ نَفْسِهِ

[1] Tj. sura El-Fatiha.

ih učila, pušući u njega i potirući (predio bola) njegovom blagoslovljenom rukom."
Pitao sam Ibn-Šihaba: "Kako je on puhao?", pa mi je rekao da bi "puhnuo u ruke, a onda njima potro lice.

لِبَرَكَتِهَا فَسَأَلْتُ ابْنَ شِهَابٍ كَيْفَ كَانَ يَنْفِثُ قَالَ يَنْفِثُ عَلَى يَدَيْهِ ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ .

## KO NE ODUČAVA (TRAŽEĆI U TOME LIJEKA)[1]

بَاب مَنْ لَمْ يَرْقِ

5752. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Husajn b. Numejr da je čuo od Husajna b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Seida b. Džubejra, koji je rekao:
"Od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: 'Jednoga dana pred nas je izišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Pokazani su mi sljedbenici (svih) vjerovjesnika. Neki su vjerovjesnici prolazili s jednim, neki s dva čovjeka, neki s grupom, a neki sami, bez ijednog sljedbenika. Zatim sam ugledao nepreglednu masu

٥٧٥٢ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَجَعَلَ يَمُرُّ النَّبِيُّ مَعَهُ الرَّجُلُ وَالنَّبِيُّ مَعَهُ الرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ مَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ وَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأُفُقَ فَرَجَوْتُ أَنْ تَكُونَ أُمَّتِي فَقِيلَ

1 Ovoga hadisa naročito se drže oni koji kao sredstvo liječenja izbjegavaju rukju (odučavanje Kur'anom) i kauterizaciju, smatrajući da to umanjuje pouzdanje u Allaha. Oni rukju shvataju u smislu učenja Kur'ana u svrhu liječenja, ali neki učenjaci smatraju da se ovdje misli na odučavanje nedozvoljenim riječima, odnosno bajanje i čaranje. Na ovo učenjaci imaju više odgovora:
– Za razliku od traženja zaštite učenjem dova, čaranje kakvo je bilo prije islama ili ono pri kome se izgovaraju nerazumljive riječi iz bojazni da u sebi sadrže nevjerstvo – najbolje je ostaviti. Komentirajući ovaj hadis Ijad kaže da će spomenutih "sedamdeset hiljada" pored ostalih imati i ovu vrlinu te dodaje da onaj koji se koristi predislamskim čaranjem i sl. nije musliman.
– Davudi i još neki učenjaci smatraju da se u navedenom hadisu misli na one koji navedeno izbjegavaju dok su zdravi, iz bojazni da se ne razbole, ali ne i na one koji se time služe kada se razbole. Međutim, ovo je mišljenje u suprotnosti s traženjem zaštite prije bolesti, o čemu u hadisu postoje nepobitni dokazi.
– Neučenjem rukje (odučavanje Kur'anom, ako se misli na to) i izbjegavanjem kauterizacije htjelo se ukazati na potpuno oslanjanje na Allaha u borbi s bolešću te na zadovoljstvo Njegovom odredbom, a nikako na pobijanje dozvole da se to čini, potvrđene u vjerodostojnim hadisima i praksi čestitih predaka, sljedbenika zdrave tradicije, s tim što se prepuštanjem Allahovoj odredbi i zadovoljstvom njome postiže viši stupanj (Hattabi).
– Potpuno pouzdanje u Allaha (*tevekkul*) zaslužuju samo oni u čijem srcu nema ni tračka straha od bilo čega drugoga – niti od zvijeri, niti od ljutog neprijatelja – niti brige kako će doći do nafake ili lijeka od bolesti. Zapravo, onome koji se potpuno preda Allahu, uvjeren da se tok sudbine ne može izbjeći, oslanjanje na Allaha ne smeta da, povodeći se za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i postupajući po njegovu sunnetu, preduzme mjere opreza, jer je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi nosio pancir i kacigu, u planinskom klancu postavio strijelce i oko Medine napravio opkop. Osim toga, dozvolio je da se neki muslimani isele u Abesiniju, a kasnije naredio preseljenje u Medinu (Hidžru) i sam je učinivši. Jeo je i pio te svojim ukućanima nabavljao i pravio zalihe hrane, ne čekajući da mu one padnu s neba; a ako je iko bio zaslužan da mu se to desi, bio je on. I konačno, upitan: "Da li da svežem svoju kamilu, ili da je ostavim (nesvezanu)?", odgovorio je: 'Sveži je i osloni se na Allaha!" (Taberi).

koja je zakrčila horizont. Poželio sam da to budu moji sljedbenici, pa mi je rečeno: ‘Ovo je Musa sa svojim narodom.’ Zatim mi je rečeno: ‘Pogledaj!’, pa sam (pogledao i) ugledao nepreglednu masu koja je zakrčila horizont. Potom mi je rečeno: ‘Pogledaj na tu i tu stranu!’, pa sam (pogledao i) ugledao nepreglednu masu koja je (sa svih strana) zakrčila horizont. ‘Ovo su tvoji sljedbenici. S njima je sedamdeset hiljada onih koji će bez polaganja računa ući u Džennet’, rečeno mi je.’ Svijet se razišao prije nego mu je objasnio (ko su oni). Kasnije su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, raspravljajući o tome, rekli: ‘Što se nas tiče, mi smo rođeni u višeboštvu, ali smo ipak povjerovali u Allaha i Njegova Poslanika. No, to će biti naši potomci.’ To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘To su oni koji ne zloslute, koji ne traže da im se odučava i koji se ne kauteriziraju, nego se na Gospodara svoga oslanjaju.’ Na to je Ukaša b. Mihsan ustao i upitao: ‘Allahov Poslaniče, hoću li ja biti među njima?’ ‘Hoćeš’, odgovorio je. Potom je ustao drugi i upitao: ‘Hoću li i ja biti među njima?’ ‘Prestigao te je Ukaša’, odgovorio mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).’”

هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ ثُمَّ قِيلَ لِي انْظُرْ فَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأُفُقَ فَقِيلَ لِي انْظُرْ هَكَذَا وَهَكَذَا فَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأُفُقَ فَقِيلَ هَؤُلَاءِ أُمَّتُكَ وَمَعَ هَؤُلَاءِ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ وَلَمْ يُبَيَّنْ لَهُمْ فَتَذَاكَرَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا أَمَّا نَحْنُ فَوُلِدْنَا فِي الشِّرْكِ وَلَكِنَّا آمَنَّا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَكِنْ هَؤُلَاءِ هُمْ أَبْنَاؤُنَا فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَتَطَيَّرُونَ وَلَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَكْتَوُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ ابْنُ مِحْصَنٍ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

## ZLOSLUTNJA

بَاب الطِّيَرَةِ

5753. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Usman b. Umer da je čuo od Junusa, on od Zuhrija, a ovaj od Salima, koji je rekao: "Od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze[1] (od svake bolesti), niti zloslutnje[2] (s pticama). Nesreća je samo u troma: ženi, kući i životinji.'"[3]

٥٧٥٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَالشُّؤْمُ فِي ثَلاَثٍ فِي الْمَرْأَةِ وَالدَّارِ وَالدَّابَّةِ .

5754. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ubejdullah b. Abdullaha b. Utbe, koji je rekao: "Ebu-Hurejra pričao je da je čuo kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Nema zloslutnje, a od slutnji je najbolja ona s dobrim predznakom.'
'A šta je dobar predznak?', upitali su.
'Kada neko od vas čuje lijepu riječ', odgovorio je."

٥٧٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ طِيَرَةَ وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ قَالُوا وَمَا الْفَأْلُ قَالَ الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ .

## SLUTNJA NA DOBRO

بَاب الْفَأْلِ

5755. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Hišam da je čuo od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Ubejdullah b. Abdullaha, koji je rekao: "Od Ebu-Hurejre prenosi se da je rekao: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zloslutnje, a od slutnji je najbolja ona s dobrim predznakom.' 'Allahov Poslaniče, a šta je dobar predznak?', upitali su.
'Kada neko od vas čuje lijepu riječ', odgovorio je.'"

٥٧٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ طِيَرَةَ وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ قَالَ وَمَا الْفَأْلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ .

1 O ovome će malo kasnije, u zasebnom poglavlju, biti više riječi.

2 Predislamski Arapi bili su jako sujevjeran narod. Islam je sujevjerje postepeno nastojao iskorijeniti. Tako su predislamski Arapi, kada bi polazili na put, gledali kuda će prva ptica koju ugledaju poletjeti. Ako bi poletjela desno, bio im je to dobar predznak, pa bi nastavili put, a ako bi poletjela lijevo, bio im je to loš predznak, pa su odustajali od puta i vraćali se kući. Islam je to zabranio. Ebu-Davud i Tirmizi, od Ibn-Abbasa, navode da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zloslutnja je širk…"

3 U hadisu spomenute tri stvari u suštini nisu nesretne. Nesreća je u ženi ako je loše naravi, neuka, slabih živaca, sklona raskoši, nemoralu i sl., u kući ako je tijesna, vlažna, slabo osvijetljenja, dotrajala i sl., i u konju ako je jogunast ili oštar

5756. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Hišam da je čuo Katadu, koji je rekao: "Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama). Sviđa mi se slutnja na dobro – lijepa riječ.'"[4]

٥٧٥٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ الصَّالِحُ الْكَلِمَةُ الْحَسَنَةُ .

## NEMA SOVE[5]

## بَاب لاَ هَامَةَ

5757. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Hakem, a njemu Nadr da je čuo od Israila, on od Ebu-Hasina, a ovaj od Ebu-Saliha, koji je rekao: "Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama), niti sove, niti trbušne zmije.'"

٥٧٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَكَمِ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ هَامَةَ وَلاَ صَفَرَ .

## PREDSKAZIVANJE

## بَاب الْكِهَانَةِ

5758. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr da mu je pričao Lejs, a ovome Abdur-Rahman b. Halid da je čuo od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme, koji je rekao: "Od Ebu-Hurejre prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio dvjema ženama iz (plemena) Huzejl koje

٥٧٥٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَضَى فِي امْرَأَتَيْنِ مِنْ هُذَيْلٍ اقْتَتَلَتَا

4 U drugom hadisu koji prenosi Urva b. Amir, a bilježi ga Ebu-Davud, stoji: "Pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo sam slutnju, pa (mi) je rekao: 'Najbolja je ona s dobrim predznakom. Ona ne smije odvratiti (obeshrabriti) muslimana. Kada neko od vas vidi nešto što mu nije drago, neka prouči: 'Bože, od Tebe dolazi samo dobro, a zlo otklanjaš samo Ti! Nema snage ni moći osim u Allaha!''"
Iz gore navedenog hadisa vidi se da slutnja na dobro nije zabranjena, kao što je to slučaj sa zloslutnjom i sujevjernim zaključivanjem po letu ptica. Taberi navodi da mu je Ikrima pričao kako je, dok je bio s Ibn-Abbasom, naletjela ptica i zapjevala, pa je neko povikao: "Sluti na dobro", na što je Ibn-Abbas rekao: "Ona ne donosi ni dobro ni zlo." Hatabi dodaje: "Razlika između slutnje na dobro i zloslutnje jest u tome što slutnja na dobro proizilazi iz lijepog mišljenja o Allahu, a zloslutnja iz lošega. Zato je i zabranjena."
Enes b. Malik, radijallahu anhu, pripovijeda kako je Allahovu poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi kakvim poslom krenuo na put, bilo drago čuti da mu se kaže: "S dobrom, s uspjehom i na pravome putu!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u čemu nije bio sujevjeran. Kada bi kakvim poslom slao izaslanika, pitao bi ga za ime, i bilo bi mu drago ako bi mu se svidjelo, a ne bi odustajao ako mu se ne bi svidjelo, iako mu se na licu moglo vidjeti da mu nije drago to mu ime nije lijepo. U jednom hadisu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj koji predskazuje budućnost ili ga s puta vrati zloslutnja – nije naš."

5 Vidjeti komentar hadisa br. 5770.

su se potukle. Jedna od njih bacila je kamen na drugu koja je bila trudna, pogodila je u stomak i usmrtila joj dijete u stomaku. Spor su iznijeli pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da on presudi, pa je presudio da je krvarina za ono što je bilo u njenom stomaku rob ili robinja najbolje vrste. Tada je staratelj žene obavezane na isplatu krvarine upitao: ‘Kako, Allahov Poslaniče, mogu biti obavezan na isplatu krvarine za ono što nije ni jelo ni pilo, ni progovorilo ni zaplakalo?[1]
U takvom se slučaju (prolivena krv) ne osvećuje.’
‘Ovaj je, zaista, vračarski brat (sličan im je)’, rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى بِحَجَرٍ فَأَصَابَ بَطْنَهَا وَهِيَ حَامِلٌ فَقَتَلَتْ وَلَدَهَا الَّذِي فِي بَطْنِهَا فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَضَى أَنَّ دِيَةَ مَا فِي بَطْنِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَقَالَ وَلِيُّ الْمَرْأَةِ الَّتِي غَرِمَتْ كَيْفَ أَغْرَمُ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ لاَ شَرِبَ وَلاَ أَكَلَ وَلاَ نَطَقَ وَلاَ اسْتَهَلَّ فَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلُّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُهَّانِ .

5759. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Malik da je čuo od Ibn-Šihaba, a ovaj Ebu-Seleme da je rekao: “Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da su se dvije žene posvađale, pa je jedna drugu gađala (i pogodila) kamenom, usljed čega je ona pobacila dijete. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toj presudio da je za to krvarina rob ili robinja najbolje vrste.”

٥٧٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ رَمَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى بِحَجَرٍ فَطَرَحَتْ جَنِينَهَا فَقَضَى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ وَلِيدَةٍ .

1 Proricanje budućnosti u predislamsko doba, naročito među Arapima, usljed dužeg prekida objave, bilo je uzelo maha. Proricanja je bilo više vrsta:
– u dosluhu s džinima i šejtanima koji su se peli prema nebu i prisluškivali razgovor meleka, a onda u njega dodavali i došaptavali vračarima. Kada je došao islam, s objavljivanjem Kur’ana, nebo je dodatno zaštićeno, kako šejtani ne bi prisluškivali Objavu. Na to se aludira u riječima Uzvišenog: “Čuvamo ga od svakog šejtana prkosnog da ne prisluškuje meleke uzvišene; njih sa svih strana gađaju da ih otjeraju; njih čeka patnja neprekidna, a onoga koji što ugrabi stigne svjetlica blistava.” (Es-Saffat,7-10) Proroci su prije islama u svojim predskazanjima često pogađali, ali je s dolaskom islama to postala prava rijetkost, tako da je proricanje, hvala Allahu, gotovo izumrlo;
– proricanje zloslutnjom, gatanje po letu ptica, praćenje položaja zvijezda i nagađanje – sve je to bilo prisutno kod predislamskih Arapa.
Iz više vjerodostojnih hadisa vidi se da islam najstrožije osuđuje proricanje. Navodimo samo dva:
“Ko ode vračaru ili astrologu – namaz mu neće biti primljen četerdeset dana.”
“Ko ode vračaru i povjeruje u ono što on govori – taj s onim što je objavljeno Muhammedu nema ništa, a ko mu ode i ne povjerovavši u ono što govori – namaz mu neće biti primljen četrdeset dana.”
Riječima: “Ovaj je, zaista, vračarski drug” – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osudio način na koji se izrazio staratelj žene, jer je upotrijebio riječi slične onima kojima se služe vračari i sihirbazi. On je naime, umjesto da kaže: “... za ono što se nije ni rodilo” – počeo nabrajati i govoriti u rimovnoj prozi: “... za ono što nije ni jelo ni pilo, ni progovorilo ni zaplakalo.”

5760. PRENOSI SE od Ibn-Šihaba da je Seid b. Musejjeb rekao:“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za ubijeno dijete u utrobi majke kao krvarinu odredio roba ili robinju najbolje vrste, pa je onaj protiv koga je presudio upitao: ‘Kako mogu biti obavezan na isplatu krvarine za ono što nije ni jelo ni pilo, ni progovorilo ni zaplakalo?’ U takvom se slučaju (prolivena krv) ne osvećuje.’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ovaj je, zaista, vračarski brat (sličan im je).’”

٥٧٦٠. وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَضَى فِي الْجَنِينِ يُقْتَلُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ وَلِيدَةٍ فَقَالَ الَّذِي قُضِيَ عَلَيْهِ كَيْفَ أَغْرَمُ مَا لاَ أَكَلَ وَلاَ شَرِبَ وَلاَ نَطَقَ وَلاَ اسْتَهَلَّ وَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُهَّانِ .

5761. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, ovome Zuhri, a njemu Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris, koji je čuo od Ebu-Mes‘uda da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (da se koristi) vrijednost (uzeta za) psa, nadoknada bludnici i nagradu vračaru.”

٥٧٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ .

5762. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Hišam b. Jusuf, a ovome Ma‘mer da je čuo od Zuhrija, a ovaj od Jahjaa b. Urve b. Zubejra, koji je rekao: “Od Urve se prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: ‘Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi su upitali o vračarima, pa je rekao: ‘Nije to ništa (tačno).’

‘Allahov Poslaniče, oni nam ponekad pričaju o nečemu što zaista tako i bude’, rekoše.

‘To je riječ istine koju ugrabi džin i došapne je u uho svoga druga, ubacujući s njom stotinu laži’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Ali mi je pričao da je Abdur-Rezzak govorio kako su riječi “riječ istine” *mursel* (nisu prenesene neprekinutim nizom prenosilaca). Kasnije sam čuo da je za njih našao prenosioca.

٥٧٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَاسٌ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ لَيْسَ بِشَيْءٍ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَا أَحْيَانًا بِشَيْءٍ فَيَكُونُ حَقًّا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا مِنَ الْجِنِّيِّ فَيَقُرُّهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ فَيَخْلِطُونَ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ قَالَ عَلِيٌّ قَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ مُرْسَلٌ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ ثُمَّ بَلَغَنِي أَنَّهُ أَسْنَدَهُ بَعْدَهُ .

## SIHR

## بَاب السِّحْرِ

O tome se govori u riječima Uzvišenog Allaha: "Šejtani su nevjernici jer uče ljude vradžbini i onome što je bilo nadahnuto dvojici meleka Harutu i Marutu u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu nisu rekli: 'Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!' A ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onom svijetu imati."[1]
"A sihirbaz neće, ma gdje došao, uspjeti."[2]
"Zar ćete slijediti vradžbinu, a vidite da jeste?"[3]
"I odjednom mu se pričini da se, zbog vradžbine njihove, oni (tj. konopi o štapovi) kreću."[4]
"... i od zla onih koje pušu u uzlove."[5] *En-Neffasatu* – sihirbazice; *tusharune* – zaslijepljeni.

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلاَ تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ خَلاَقٍ ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى ( وَلاَ يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ) وَقَوْلِهِ ( أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ) وَقَوْلِهِ ( يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى ) وَقَوْلِهِ ( وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ) وَالنَّفَّاثَاتُ السَّوَاحِرُ ( تُسْحَرُونَ ) تُعَمَّوْنَ .

5763. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Isa b. Junus da je čuo od Hišama, a ovaj od svoga oca, koji je rekao:
"Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: 'Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opsihrio je jedan Zurejćanin po imenu Lebid b. A'sam, tako da se Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pričinjavalo da čini nešto što nije činio (tj. da prilazi svojim suprugama), dok jednoga dana, ili jedne noći, dok je bio kod mene, dugo predan dovi, nije upitao: 'Aiša, znaš

٥٧٦٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَحَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَجُلٌ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ يُقَالُ لَهُ لَبِيدُ بْنُ الأَعْصَمِ حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ كَانَ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا فَعَلَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَهُوَ عِنْدِي لَكِنَّهُ دَعَا وَدَعَا ثُمَّ قَالَ يَا عَائِشَةُ أَشَعَرْتِ

1 El-Bekare, 102.

2 Ta-Ha, 69.

3 El-Enbija, 3.

4 Ta-Ha, 66.

5 El-Felek, 4.

أَنَّ اللهَ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلاَنِ فَقَعَدَ
أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ
أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ فَقَالَ مَطْبُوبٌ
قَالَ مَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الأَعْصَمِ قَالَ فِي أَيِّ شَيْءٍ
قَالَ فِي مُشْطٍ وَمُشَاطَةٍ وَجُفِّ طَلْعِ نَخْلَةٍ ذَكَرٍ قَالَ
وَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ فَأَتَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ
فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَجَاءَ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ كَأَنَّ
مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ أَوْ كَأَنَّ رُءُوسَ نَخْلِهَا رُءُوسُ
الشَّيَاطِينِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ اسْتَخْرَجْتَهُ قَالَ
قَدْ عَافَانِي اللهُ فَكَرِهْتُ أَنْ أُثَوِّرَ عَلَى النَّاسِ فِيهِ
شَرًّا فَأَمَرَ بِهَا فَدُفِنَتْ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ وَأَبُو ضَمْرَةَ
وَابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ وَقَالَ اللَّيْثُ وَابْنُ عُيَيْنَةَ
عَنْ هِشَامٍ فِي مُشْطٍ وَمُشَاقَةٍ يُقَالُ الْمُشَاطَةُ مَا يَخْرُجُ
مِنَ الشَّعَرِ إِذَا مُشِطَ وَالْمُشَاقَةُ مِنْ مُشَاقَةِ الْكَتَّانِ .

li da mi je Allah uslišao dovu za ono za što sam Ga molio? Došla su mi dva meleka, od kojih je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored mojih nogu, pa je jedan od njih upitao drugoga: ‘Šta čovjeka muči?’
‘Opsihren je’, odgovorio je.
‘A ko ga je opsihrio?’, upitao je.
‘Lebid b. A‘sam’, odgovorio je.
‘Čime?’, upitao je.
‘Češljem, dlakama i prahom čaške od muškog cvijeta palme’, odgovorio je.
‘A gdje je to?’, upitao je.
‘U bunaru Zervan’, odgovorio je.’
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nekim svojim drugovima otišao tamo, i, vrativši se, rekao: ‘Aiša, voda mu je (crvena) kao da je rastvor od kne, a vršci su njegovih palmi kao glave šejtana.’ Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, zar ih nisi izvadio?’
‘Allah me je izliječio’, odgovorio je, ‘pa nisam htio da o tome među svijetom potpirujem zlo.’ Zatim je naredio (da se to zakopa), pa je to zakopano.’”[6]

6 Benu-Zurejk (Zurejćani), od kojih potječe i Lebid b. A‘sam, ogranak je plemena Hazredž. Ensarije iz ovog plemena i židovi iz Medine bili su prije islama u prijateljskim i savezničkim odnosima, ali su ovi odnosi prekinuti kada su ensarije primile islam. Lebid b. A‘sam po porijeklu nije bio židov, već ga neki tako nazivaju zato što je samo prividno bio primio islam, ali je i dalje ostao odan židovima.
Vakidi navodi da su u muharremu sedme godine po Hidžri, nakon što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s ashabima vratio s Hudejbije u Medinu, židovi potplatili Lebida b. A‘sama, vještog sihirbaza iz toga vremena, da opsihri Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon čega je on, kako navodi Zuhri, oko šest mjeseci osjećao teškoće. Učenjaci hadisa su jednoglasnog mišljenja da se ove teškoće nisu ogledale u stvarima vezanim za primanje i dostavu Objave (pričinjavanju da vidi Džibrila tamo gdje on nije bio, da mu se objavljuje ono što se nije objavljivalo, da ne može zapamtiti ili prenijeti primljenu Objavu i sl.), već u stvarima vezanim za fizičke aktivnosti kao što su: jelo, piće, prilazak ženama i sl. Tako se u više verzija ovog hadisa (Humejdi, Ibn-Ujejna, Aiša i Seid b. Musejjeb) navodi da se Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pričinjavalo da prilazi svojim ženama, a zapravo im nije prilazio. Ijad smatra kako je moguće da se spomenutim pričinjavanjem misli na to da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u tom periodu činilo da kao i ranije može prilaziti ženama, ali kad bi to pokušao uvidio bi da ne može.
U vjerodostojnom (sahih) hadisu stoji da je šejtan pokušao u namazu pomesti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu je (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) Allah pomogao da ga se oslobodi i onemogućio šejtanu da se domogne bilo čega što je vezano za vjeru i propise vjere. Slično je bilo i sa spomenutim slučajem, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio opsihren. Za vrijeme trajanja sihra šejtan mu nije uspio nauditi, pogotovo ne u stvarima vezanim za primanje i dostavu Objave, premda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povremeno osjećao teškoće u vidu govora, nemoći da ponešto što je ranije činio učini ili pričinjavanje koje se s vremena na vrijeme pojavljivalo, ali opet s Allahovom pomoći nestajalo.

Slijede ga u predanju od Hišama Ebu-Usama, Ebu-Damra i Ebu-Zinad. Lejs i Ibn-Ujejna od Hišama prenose da je rečeno: "... u češlju i dlakama" (*fi muštin ve mušatatin*).
"Mušatatun" su, kažu, češljom iščešljane dlake kose. Isti se izraz koristi i za niti konoplje.

## ŠIRK I SIHR SPADAJU U UPROPAŠTAJUĆE (SMRTNE) GRIJEHE

بَاب الشِّرْكُ وَالسِّحْرُ مِنَ الْمُوبِقَاتِ

5764. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, a ovome Sevr b. Zejd da je čuo od Ebu-Gajsa da je rekao: "Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Klonite se upropaštavajućih (smrtnih) grijeha: višeboštva (pripisivanja Allahu sudruga) i sihra!'"[1]

٥٧٦٤. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اجْتَنِبُوا الْمُوبِقَاتِ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ .

## DA LI ĆE SE IZVADITI (NEŠTO ČIME JE NAPRAVLJEN) SIHRA (IZ MJESTA GDJE JE STAVLJEN)?

بَاب هَلْ يَسْتَخْرِجُ السِّحْرَ

Katada kaže: "Pitao sam Seida b. Musejjeba da li će se s opsihrenog čovjeka, ili čovjeka koji ne može da prilazi supruzi, skinuti sihr ili će ga se liječiti *nušrom* (smjesom od biljaka i vode, te učenjem na to).
'Ne smeta, jer oni (koji liječe tako) time žele popraviti stanje (izliječiti bolesnika), a sve što je korisno nije zabranjeno', odgovorio je."

وَقَالَ قَتَادَةُ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ رَجُلٌ بِهِ طِبٌّ أَوْ يُؤَخَّذُ عَنِ امْرَأَتِهِ أَيُحَلُّ عَنْهُ أَوْ يُنَشَّرُ قَالَ لاَ بَأْسَ بِهِ إِنَّمَا يُرِيدُونَ بِهِ الْإِصْلاَحَ فَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَلَمْ يُنْهَ عَنْهُ .

Dakle, teškoće Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u periodu dok je bio opsihren ogledale su se u njegovim tjelesnim (fizičkim), ali ne i u duhovno-misaonim sposobnostima.
Otuda ćemo, ako analiziramo i riječi sestre Lebida b. A'sama: "Ako je zaista vjerovjesnik, saznat će, a ako nije, ovaj će mu sihr pomutiti razum" – vidjeti da se dokazala istinitom prva pretpostavka, jer su ga, kao što se vidi iz gore navedenog hadisa, o svemu podrobno obavijestila dvojica meleka.

1 Ovo je skraćena verzija hadisa: "Klonite se sedam teških (smrtnih) grijeha…" – spomenutog u poglavljima o savjetima. Navodeći ga ovdje u skraćenoj verziji, s istim lancem prenosilaca, Buhari je htio istaknuti pogubnost naročito ova dva teška grijeha.

5765. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed da je čuo od Ibn-Ujejne da je rekao:
"Prvi koji nam je to ispričao bio je Ibn-Džurejdž, koji je rekao: 'Pričali su mi Urvini ukućani da su (to) čuli od Urve, pa sam upitao Hišama, koji nam je rekao da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je opsihren do te mjere da mu se činilo da prilazi (svojim) ženama, a nije im prilazio."
Sufjan kaže: "Kada se to događa, to je najteži oblik sihra."
On je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) upitao: "Aiša, znaš li da mi je Allah uslišao dovu za ono što sam ga molio? Došla su mi dva čovjeka, od kojih je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored mojih nogu, pa je onaj (što je bio) kod moje glave upitao ovog drugog: 'Šta je (ovom) čovjeku?'
'Opsihren je', odgovorio je.
'A ko ga je opsihrio?', upitao je.
'Lebid b. A'sam, čovjek iz plemena Benu-Zurejk (Zurejćanin), licemjer (munafik) i saveznik židova', odgovorio je.
'Čime?', upitao je.
'Češljem i dlakama', odgovorio je.
'A gdje (je to)?', upitao je.
'U čaški muškog cvijeta palme ispod ploče u bunaru Zervan', odgovorio je."
Ona (Aiša, radijallahu anha) kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do bunara da to izvadi, pa je rekao: 'Ovo je bunar koji mi je pokazan; voda mu je (crvena) kao da je rastvor od kne, a palme kao glave šejtana', dodavši da je to izvađeno." Ona (dalje) kaže da je upitala: "A da si to (tj. razotkrio ili liječio *nušrom*)?", pa joj je rekao: "Allah me je izliječio, pa nisam htio ni prema kome od ljudi da potpirujem zlo."

٥٧٦٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ يَقُولُ أَوَّلُ مَنْ حَدَّثَنَا بِهِ ابْنُ جُرَيْجٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي آلُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ فَسَأَلْتُ هِشَامًا عَنْهُ فَحَدَّثَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سُحِرَ حَتَّى كَانَ يَرَى أَنَّهُ يَأْتِي النِّسَاءَ وَلاَ يَأْتِيهِنَّ قَالَ سُفْيَانُ وَهَذَا أَشَدُّ مَا يَكُونُ مِنَ السِّحْرِ إِذَا كَانَ كَذَا فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَعَلِمْتِ أَنَّ اللهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلاَنِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رَأْسِي لِلآخَرِ مَا بَالُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ أَعْصَمَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ حَلِيفٌ لِيَهُودَ كَانَ مُنَافِقًا قَالَ وَفِيمَ قَالَ فِي مُشْطٍ وَمُشَاقَةٍ قَالَ وَأَيْنَ قَالَ فِي جُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ تَحْتَ رَاعُوفَةٍ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ قَالَتْ فَأَتَى النَّبِيُّ ﷺ الْبِئْرَ حَتَّى اسْتَخْرَجَهُ فَقَالَ هَذِهِ الْبِئْرُ الَّتِي أُرِيتُهَا وَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ وَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قَالَ فَاسْتُخْرِجَ قَالَتْ فَقُلْتُ أَفَلاَ أَيْ تَنَشَّرْتَ فَقَالَ أَمَّا اللهُ فَقَدْ شَفَانِي وَأَكْرَهُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ شَرًّا .

## SIHR[1]

## بَاب السِّحْرِ

5766. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca da je Aiša rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je opsihren do te mjere da mu se pričinjavalo kako čini nešto što nije činio, sve dok me jednoga dana, dok je bio kod mene, nakon dugog obraćanja Allahu dovom, nije upitao:
'Aiša, znaš li da mi je Allah uslišao dovu za ono za šta sam molio?'
'A šta je to bilo Allahov Poslaniče?', upitala sam.
'Došla su mi', odgovorio je, 'dva čovjeka, od kojih je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored mojih nogu, pa je jedan od njih upitao drugoga: 'Šta čovjeka muči?' 'Opsihren je', odgovorio je.
'A ko ga je opsihrio?', upitao je.
'Lebid b. A'sam, Židov iz (plemena) Benu-Zurejk.' – odgovorio je. 'Čime?', upitao je.
'Češljem, dlakama i prahom čaške od muškog cvijeta palme', odgovorio je.
'A gdje je to?', upitao je. 'U bunaru Zu-Ervan', odgovorio je.'
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s jednom grupom svojih drugova otišao do bunara, pogledao ga, i palme iznad njega, a zatim mi je, vrativši se, rekao: 'Tako mi Allaha, voda mu je (crvena) kao da je rastvor od kne, a palme kao glave šejtana.' Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, zar ih nisi izvadio?'
'Allah me je izliječio', odgovorio je, 'pa nisam htio da o tome među svijetom potpaljujem zlo.' Zatim je naredio (da se to zakopa), pa je to zakopano."

٥٧٦٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سُحِرَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى إِنَّهُ لَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا فَعَلَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ عِنْدِي دَعَا اللهَ وَدَعَاهُ ثُمَّ قَالَ أَشَعَرْتِ يَا عَائِشَةُ أَنَّ اللهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ قُلْتُ وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ جَاءَنِي رَجُلَانِ فَجَلَسَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ ثُمَّ قَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الْأَعْصَمِ الْيَهُودِيُّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ قَالَ فِيمَا ذَا قَالَ فِي مُشْطٍ وَمُشَاطَةٍ وَجُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ قَالَ فَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي بِئْرِ ذِي أَرْوَانَ قَالَ فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ إِلَى الْبِئْرِ فَنَظَرَ إِلَيْهَا وَعَلَيْهَا نَخْلٌ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَ وَاللهِ لَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ وَلَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَأَخْرَجْتَهُ قَالَ لَا أَمَّا أَنَا فَقَدْ عَافَانِيَ اللهُ وَشَفَانِي وَخَشِيتُ أَنْ أُثَوِّرَ عَلَى النَّاسِ مِنْهُ شَرًّا وَأَمَرَ بِهَا فَدُفِنَتْ .

1 Poglavlje sa istim naslovom navedeno je i maloprije, a tako je navedeno u mnogim verzijama Buharijevog Sahiha, dok u nekim verzijama to nije slučaj. Moguće je da se radi o grešci, a samo neki to pripisuju Buhariju.

## I UMIJEĆE GOVORA IMA SVOJU MAGIJU

بَاب إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا

5767. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Zejd b. Eslem da je čuo od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"S istoka[2] su došla dva čovjeka, pa su prisutne, kad su počeli govoriti, oduševili svojom rječitošću. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I umijeće govora ima svoju magiju', ili: 'I neka je vrsta govora magija.'[3]

٥٧٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهمَا أَنَّهُ قَدِمَ رَجُلاَنِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا فَعَجِبَ النَّاسُ لِبَيَانِهِمَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ .

## ADŽVA-DATULE LIJEK SU PROTIV SIHRA

بَاب الدَّوَاءِ بِالْعَجْوَةِ لِلسِّحْرِ

5768. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Mervan, a ovome Hašim da je čuo od Amira b. Sa'da, a on od svoga oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svako jutro pojede po nekoliko medinskih datula (adžve) – taj mu dan od jutra do noći neće (moći) nauditi ni otrov ni sihr." Drugi kažu: "... sedam datula."[4]

٥٧٦٨. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ أَخْبَرَنَا هَاشِمٌ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنِ اصْطَبَحَ كُلَّ يَوْمٍ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرُّهُ سُمٌّ وَلاَ سِحْرٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ إِلَى اللَّيْلِ وَقَالَ غَيْرُهُ سَبْعَ تَمَرَاتٍ .

5769. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovome Hašim b. Hašim da je čuo Amira b. Sa'da da je rekao: "Čuo sam da je Sa'd, radijallahu anhu, rekao: 'Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
'Ko ujutro pojede sedam medinskih datula adžve – taj mu dan neće nauditi ni otrov ni sihr.'"

٥٧٦٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرَ بْنَ سَعْدٍ سَمِعْتُ سَعْدًا رَضِي الله عَنْه يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ تَصَبَّحَ سَبْعَ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرُّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سُمٌّ وَلاَ سِحْرٌ .

---

2 Riječ je o dvojici ljudi iz plemena Benu-Temim, koje je nastanjivalo predjele prema Iraku, dakle istočno od Medine.

3 Hattabi vještinu govora dijeli na dvije vrste: jednu koja odiše umijećem dokazivanja cilja, ma o čemu se radilo, i drugu koju karakterizira vještina pridobivanja slušalaca i njihove pažnje, te kao takva predstavlja neku vrstu magije, budući da plijeni srce, pomućuje razum i stvari prikazuje drugačijima nego što one po svojoj prirodi uistinu jesu. Stoga vještina govora koja graniči s magijom i jeste pokuđena, pa se ona s pravom naziva sihrom.

4 Riječ je o najboljoj vrsti mehkih medinskih datula srednje veličine, krupnijih od datula sajhani.
Ibn-Kesir kaže da one potječu od palme koju je svojom rukom posadio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

## NEMA SOVE

## بَاب لاَ هَامَةَ

5770. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovome Ma‘mer da je čuo od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama), niti sove’ – pa je jedan beduin upitao: ‘Allahov Poslaniče, a kako to da se deve u pustinji (zdrave) poput gazela, kad se s njima pomiješa šugava deva, zaraze?’
‘A ko je zarazio ovu prvu?’, upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥٧٧٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ عَدْوَى وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا بَالُ الْإِبِلِ تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظِّبَاءُ فَيُخَالِطُهَا الْبَعِيرُ الْأَجْرَبُ فَيُجْرِبُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَنْ أَعْدَى الْأَوَّلَ .

5771. Od Ebu-Seleme prenosi se da je čuo kako je Ebu-Hurejra kasnije govorio: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Neka onaj koji ima bolesne deve svoje deve nipošto ne miješa sa zdravim devama!’”
Ebu-Hurejra porekao je prvi hadis, pa smo mu rekli: “Zar nam ti nisi kazivao da nema zaraze?”
Tada je on nešto smrsio na abesinskom. Ebu-Usama kaže: “Nisam vidio da je zaboravio neki drugi hadis do ovaj.”[1]

٥٧٧١. وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ بَعْدُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يُورِدَنَّ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحٍّ وَأَنْكَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ حَدِيثَ الْأَوَّلِ قُلْنَا أَلَمْ تُحَدِّثْ أَنَّهُ لاَ عَدْوَى فَرَطَنَ بِالْحَبَشِيَّةِ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ فَمَا رَأَيْتُهُ نَسِيَ حَدِيثًا غَيْرَهُ .

1 Predislamski Arapi vjerovali su da iz glave ubijenog, ako se njegova krv ne osveti, iziđe crv koji obilazi oko njegova groba i govori: “Napojte me, napojte me!” – sve dok neko ubijenog ne osveti. S druge strane, židovi su vjerovali da on sedam dana obilazi grob ubijenog prije nego što ode.
Kazzaz kaže da su vjerovali da se ne radi o crvu, nego o noćnoj ptici – kao da je htio reći sovi – čije su spuštanje i krečanje na kući uzimali za loš predznak i nagovještenje smrti nekog od ukućana, dok Ebu-Ubejd kaže da su vjerovali da se kosti umrloga pretvaraju u sovu koja leti, te da navedeni hadis treba shvatiti u tom smislu, tj. da to nije tačno.

## NEMA ZARAZE

## باب لاَ عَدْوَى

5772. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibn-Vehb, a ovome Junus da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha i Hamze da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama). Nesreća je u troje: konju, ženi i kući.'"

٥٧٧٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَحَمْزَةُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ إِنَّمَا الشُّؤْمُ فِي ثَلاَثٍ فِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالدَّارِ .

5773. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Nema zaraze.'"

٥٧٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ عَدْوَى .

5774. Ebu-Selema b. Abdur-Rahman kaže: "Čuo sam Ebu-Hurejru kad je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Ne miješajte šugave (bolesne) deve sa zdravima!'"

٥٧٧٤. قَالَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُورِدُوا الْمُمْرِضَ عَلَى الْمُصِحِّ .

5775. KAŽE Zuhri da mu je pričao Sinan b.Ebu-Sinan Dueli da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da nema zaraze, pa je jedan beduin ustao i upitao: 'Jesi li vidio kako se deve u pustinji (zdrave) kao gazele, kad im dođe šugava deva, zaraze se?' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'A ko je zarazio ovu prvu?'"

٥٧٧٥. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيُّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى فَقَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ أَرَأَيْتَ الإِبِلَ تَكُونُ فِي الرِّمَالِ أَمْثَالَ الظِّبَاءِ فَيَأْتِيهَا الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَتَجْرَبُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ .

5776. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'ba da je Katada rekao: "Čuo sam od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
'Nema zaraze (bez Allahovog određenja, koja prelazi samo od sebe), niti zloslutnje (s pticama); sviđa mi se slutnja na dobro.'
'A šta je slutnja na dobro?', upitali su.
'Lijepa riječ', odgovorio (im) je."

٥٧٧٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ قَالُوا وَمَا الْفَأْلُ قَالَ كَلِمَةٌ طَيِّبَةٌ .

## POKUŠAJ TROVANJA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

## بَاب مَا يُذْكَرُ فِي سُمِّ النَّبِيِّ ﷺ

O tome od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, preko Aiše, prenosi Urva.

رَوَاهُ عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5777. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Seid b. Ebu-Seid da je čuo kad je Ebu-Hurejra rekao: "Kada je oslobođen Hajber, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjena je zatrovana ovca, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Sakupite mi Židove koji su ovdje bili!' Kada su ih sakupili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: 'Upitat ću vas nešto, pa hoćete li mi reći istinu?'
'Hoćemo, Ebu-Kasime', odgovorili su. Tada ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko je vaš otac?'
'Naš je otac taj i taj', odgovorili su. Tada im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Lažete, vaš je otac taj i taj.'
'Jeste, istinu si rekao', odgovorili su. Zatim ih je upitao: 'Hoćete li mi reći istinu ako vas još nešto upitam?'
'Hoćemo, Ebu-Kasime', odgovorili su, 'ako ti ne kažemo pravo, znat ćeš da lažemo, kao što si saznao kad smo ti slagali za svoga oca.' Zatim ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٥٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ شَاةٌ فِيهَا سَمٌّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اجْمَعُوا لِي مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنَ الْيَهُودِ فَجُمِعُوا لَهُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي سَائِلُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَبُوكُمْ قَالُوا أَبُونَا فُلاَنٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَبْتُمْ بَلْ أَبُوكُمْ فُلاَنٌ فَقَالُوا صَدَقْتَ وَبَرِرْتَ فَقَالَ هَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ وَإِنْ كَذَبْنَاكَ عَرَفْتَ كَذِبَنَا كَمَا عَرَفْتَهُ فِي أَبِينَا قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَهْلُ النَّارِ فَقَالُوا نَكُونُ فِيهَا يَسِيرًا ثُمَّ تَخْلُفُونَنَا فِيهَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ اخْسَئُوا فِيهَا وَاللهِ لاَ نَخْلُفُكُمْ فِيهَا أَبَدًا ثُمَّ قَالَ لَهُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ

upitao: 'Ko će biti stanovnici Vatre?' – pa su rekli: 'Mi ćemo biti u njoj kratko, a onda ćete nas vi u njoj zamijeniti.'[1] Tada im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ostanite u njoj prezreni! Tako mi Allaha, mi vas u njoj nikada nećemo zamijeniti!' Zatim ih je upitao: 'Hoćete li mi reći istinu ako vas još nešto upitam?'
'Hoćemo', odgovorili su, pa ih je upitao: 'Jeste li u ovu ovcu podmetnuli otrov?'
'Jesmo', odgovorili su.
'A šta vas je na to navelo?', upitao je. 'Htjeli smo da te se, ako si lagao, riješimo, a (znali smo) ako si vjerovjesnik, da ti neće nauditi', odgovorili su."[2]

عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ هَلْ جَعَلْتُمْ فِي هَذِهِ الشَّاةِ سَمًّا فَقَالُوا نَعَمْ فَقَالَ مَا حَمَلَكُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَالُوا أَرَدْنَا إِنْ كُنْتَ كَذَّابًا نَسْتَرِيحُ مِنْكَ وَإِنْ كُنْتَ نَبِيًّا لَمْ يَضُرَّكَ .

1 U drugoj verziji ovog hadisa, koju, prenoseći je od Ikrime, navodi Taberi, stoji da su židovi Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorili kako u vatri neće biti više od četrdeset noći (aludirajući na vrijeme u kome su, u Musaovom, sallallahu alejhi ve sellem, odsustvu, obožavali tele) te da će ih poslije toga zamijeniti drugi (misleći na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove sljedbenike), na što im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio da će u njoj vječno ostati. Kao potvrda Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi stigla je objava kur'anskih ajeta: "Oni govore: 'Vatra će nas doticati samo neko vrijeme...', a nije tako! Oni koji budu zlo činili i grijesi njihovi budu ih sa svih strana stigli – oni će stanovnici Džehennema biti i u njemu će vječno boraviti."(El-Bekara, 80-81)
I Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem također od svoga oca prenosi da su židovi, kada ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao koga Tevrat kao stanovnike vatre spominje, odgovorili da će oni u njoj boraviti četrdeset dana, nakon čega će oni izići, a u njoj će ih zamijeniti drugi (misleći na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove sljedbenike). Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Lažete! Tako mi Allaha, mi vas u njoj nikada nećemo zamijeniti!" Kao potvrda njegovih riječi objavljeni su gore navedeni kur'anski ajeti.

2 U predanju koje od Enesa prenosi Hišam b. Zejd stoji da je otrov podmetnula židovka za koju Ibn-Ishak kaže da se zvala Zejneb bint Haris (žena Selama b. Muškima). U mursel predanju od Zuhrija stoji da je najviše otrova podmetnula u plećku i but jer je prethodno čula da upravo te dijelove najviše voli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te da je on odabrao plećku i osjetio otrov čim ju je zagrizao.
U više se predanja od Aiše, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na samrtničkoj postelji rekao: "Aiša, još uvijek osjećam gorčinu zalogaja koji sam pojeo u Hajberu. Ovo je vrijeme kada mi od toga otrova puca vratna žila."

## UZIMANJE OTROVA I LIJEČENJE NJIME TE NJEMU SLIČNIM ŠTETNIM I ODVRATNIM STVARIMA[1]

## بَاب شُرْبِ السُّمِّ وَالدَّوَاءِ بِهِ وَبِمَا يُخَافُ مِنْهُ وَالْخَبِيثِ

5778. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Halid b. Haris, a ovome Šu'ba da je čuo od Sulejmana, on od Zekvana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se baci s brda i (tako) izvrši samoubistvo – ući će pravo u džehennemsku vatru, kroz koju će vječno propadati. Ko popije otrov i (tako) izvrši samoubistvo – pravo će u džehennemsku vatru, u kojoj će vječno boraviti, svojom rukom držeći i pijući otrov. Ko nožem (željeznim predmetom) izvrši samoubistvo – pravo će u džehennemsku vatru, u kojoj će vječno ostati, svojom rukom, nožem, sam sebi probadajući stomak."

٥٧٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدَّى فِيهِ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ تَحَسَّى سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَجَأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا .

5779. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ahmed b. Bešir Ebu-Bekr, a ovome Hašim b. Hašim da je čuo od Amira b. Sa'da, a on od svoga oca, koji je rekao: "Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
'Ko ujutro pojede sedam medinskih hurmi (*adžve*) – taj mu dan neće nauditi ni otrov ni sihr.'"

٥٧٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ أَبُو بَكْرٍ أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنِ اصْطَبَحَ بِسَبْعِ تَمَرَاتٍ عَجْوَةٍ لَمْ يَضُرُّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سَمٌّ وَلاَ سِحْرٌ .

[1] Ovim se aludira na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, zabranu liječenja haram stvarima, kako je u komentaru hadisa: "Allah vam u onome što je zabranio nije dao lijek" – navedeno u dijelu o pićima. O nedvosmislenoj Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani liječenja haram stvarima govore i hadisi koje u svojim zbirkama navode Ebu-Davud, Tirmizi i drugi. Međutim, Ibn-Bettal navodi da uzimanje otrova u izuzetnim slučajevima nije zabranjeno te da ga je dozvoljeno uzeti u sasvim maloj količini pod uvjetom da pomiješan s drugim stvarima koristi, a ne šteti. Hattabi kaže: "Odvratnost je ovakvih lijekova dvostruka: u pogledu njihove nečistoće (kao što su vino /alkohol/ i meso zabranjenih životinja) i u pogledu gađenja. Međutim, većinu je lijekova neprijatno uzimati, ali su neki manje, a neki više neprijatni."

## MAGAREĆE MLIJEKO

## باب ألبان الأتن

5780. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Idrisa Havlanija, a on od Ebu-Sa'leba Hušenija, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se jedu sve zvijeri s očnjacima."
Zuhri kaže: "Nisam ga (hadis) čuo sve dok nisam došao u Šam."

٥٧٨٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيِّ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ رَضي الله عَنْه قَالَ نَهى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَلَمْ أَسْمَعْهُ حَتَّى أَتَيْتُ الشَّأْمَ .

5781. Lejs dodaje: "Pričao mi je Junus da je pitao Ibn-Šihaba: 'Možemo li uzimati abdest ili piti magareće mlijeko, žuč od zvijeri i mokraću od deva?', pa mu je odgovorio: 'Muslimani su se njima liječili i u tome nisu vidjeli ništa loše. Što se tiče magarećeg mesa, čuli smo da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, ali nismo čuli niti da je dozvolio niti da je zabranio magareće mlijeko.' Što se, pak, tiče žuči od zvijeri, Ibn-Šihab je rekao: 'Ebu-Idris Havlani pričao mi je da mu je Ebu-Sa'leba Hušeni rekao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se jedu sve zvijeri koje imaju očnjake.'"[2]

٥٧٨١. وَزَادَ اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَسَأَلْتُهُ هَلْ نَتَوَضَّأُ أَوْ نَشْرَبُ أَلْبَانَ الأُتُنِ أَوْ مَرَارَةَ السَّبُعِ أَوْ أَبْوَالَ الإِبِلِ قَالَ قَدْ كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَتَدَاوَوْنَ بِهَا فَلاَ يَرَوْنَ بِذَلِكَ بَأْسًا فَأَمَّا أَلْبَانُ الأُتُنِ فَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهى عَنْ لُحُومِهَا وَلَمْ يَبْلُغْنَا عَنْ أَلْبَانِهَا أَمْرٌ وَلاَ نَهْيٌ وَأَمَّا مَرَارَةُ السَّبُعِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ أَنَّ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ .

2 Ibn-Bettal kaže da je Zuhri na osnovu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, zabrane da se jede meso svake zvijeri koja ima očnjake izveo i zaključak o zabrani korištenje njihove žuči.

## AKO MUHA PADNE U POSUDU

5782. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma‘il b. Dža‘fer, a ovome Utba b. Muslim, oslobođeni rob plemena Benu-Temim, da je čuo od Ubejda b. Hunejna, oslobođenog roba plemena Benu-Zurejk, da je rekao: Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Kada u posudu nekog od vas padne muha, neka je svu zamoči, pa onda izvadi i baci, jer je na jednom njenom krilu bolest, a na drugom lijek.”[1]

## بَاب إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي الْإِنَاءِ

٥٧٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ مُسْلِمٍ مَوْلَى بَنِي تَيْمٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ مَوْلَى بَنِي زُرَيْقٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ ثُمَّ لِيَطْرَحْهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ شِفَاءً وَفِي الْآخَرِ دَاءً .

1 Ebu-Ja‘la u merfu‘ predanju od Ibn-Omera navodi da će “svi insekti osim pčele biti u Džehennemu”, a Džahiz dodaje da “one u Džehennemu neće biti zato da bi bile kažnjene, već da bi se njima kažnjavali stanovnici Džehennema”.
Ibn-Dževzi smatra da se ne treba čuditi tome što su u navedenom hadisu, vezano za muhe, spomenuti i bolest i lijek. Tako pčela istovremeno luči med kao lijek, s jedne, i otrov s druge strane, slično zmiji, čiji je otrov smrtonosan, a čije se opet meso koristi za spravljanje protuotrova.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ اللِّبَاسِ

# ODJEĆA

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "RECI: 'KO JE ZABRANIO ALLAHOVE UKRASE, KOJE JE ON ZA ROBOVE SVOJE STVORIO?'"[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Jedite, pijte, oblačite se i milostinju dijelite, ali bez pretjerivanja i gordosti."[2]
Ibn-Abbas kaže: "Jedi što želiš i oblači što želiš ukoliko možeš izbjeći dvije stvari: pretjerivanje i gordost."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُوا وَاشْرَبُوا وَالْبَسُوا وَتَصَدَّقُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلاَ مَخِيلَةٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلْ مَا شِئْتَ وَالْبَسْ مَا شِئْتَ مَا أَخْطَأَتْكَ اثْنَتَانِ سَرَفٌ أَوْ مَخِيلَةٌ .

5783. PRIČAO NAM JE Isma'il, koji kaže da je njemu pričao Malik, prenoseći od Nafija, Abdullaha b. Dinara i Zejda b. Esleme, koji su ga obavijestili da Ibn-Omer, radijallahu anhu, prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Uzvišeni Allah neće (po)gledati onoga koji iz gordosti vuče svoju odjeću."[3]

٥٧٨٣ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ وَعَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ وَزَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ يُخْبِرُونَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَنْظُرُ اللهُ إِلَى مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلاَءَ .

1 Kur'an, El-A'raf, 32. Taberi posredstvom Džafera b. Ebu-Mugire prenosi od Seida b. Džubejra, koji prenosi da je Ibn-Abbas kazivao: "Pripadnici Kurejša imali su običaj hodati po kući goli, zviždeći i klepećući, tako da je Uzvišeni Allah tim povodom objavio navedeni ajet." Ovo se predanje prenosi vjerodostojnim lancem prenosilaca, a prenosi se i preko drugih lanaca prenosilaca u istome ili sličnom obliku.

2 Razlog navođenja ovoga hadisa te Ibn-Abbasovog predanja jest ranije navedeni ajet, jer se u ajetu koji prethodi ovome navodi: "I jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju." (El-A'raf, 31) Pretjerivanje, inače, znači prelazak granice u nečemu što se djelom ili govorom manifestira, dok gordost proizilazi iz neke osobine koju čovjek sam sebi umišlja, a označava oholost koja se iskazuje prilikom objedovanja, oblačenja i slično. Tako ovaj hadis čini zbir ljudskih osobina koje su za čovjeka, njegovu dušu i tijelo korisne i na ovome svijetu i na Sudnjem danu.

3 Ovim se u metaforičkom smilu aludira na samilost i milosrđe koje Uzvišeni Allah neće pokazati prema takvim osobama, i na ovome svijetu, sve do Sudnjeg dana. Međutim, postavlja se pitanje da li se to odnosi i na

## POVLAČENJE IZARA[1] BEZ GORDOSTI

بَاب مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ مِنْ غَيْرِ خُيَلَاءَ

5784. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus da je njemu pričao Zuhejr, kome je pričao Musa b. Ukba, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko iz gordosti povlači svoju odjeću – Uzvišeni Allah neće ga (po)gledati na Sudnjemu danu." Tada Ebu-Bekr upita: "Allahov Poslaniče, jedna strana moga izara, i pored moje pažnje popusti?". Na to mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Nisi od onih koji to čine zbog gordosti."[2]

٥٧٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَحَدَ شِقَّيْ إِزَارِي يَسْتَرْخِي إِلاَّ أَنْ أَتَعَاهَدَ ذَلِكَ مِنْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَسْتَ مِمَّنْ يَصْنَعُهُ خُيَلَاءَ .

5785. PRIČAO MI JE Muhammed da je njega obavijestio Abdul-A'la, prenoseći od Junusa, koji prenosi od Hasana da je Ebu-Bekra, radijallahu anhu, rekao: "Dok smo jednom bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nastalo je pomračenje Sunca. On je odmah ustao, žurno vučući svoju odjeću dok nije stigao do džamije.[3] Narod se ponovo okupio (pred džamijom), a on je klanjao dva rekata namaza, nakon čega je pomračenje prestalo. Tada nam se obratio rekavši: 'Sunce i Mjesec jesu dva znaka među Allahovim znacima. Tako, kada vidite nešto slično, klanjajte namaz i molite Allaha dok to ne otkloni.'"[4]

٥٧٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالأَعْلَى عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ وَنَحْنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ يَجُرُّ ثَوْبَهُ مُسْتَعْجِلاً حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ وَثَابَ النَّاسُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَجُلِّيَ عَنْهَا ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا وَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهَا شَيْئًا فَصَلُّوا وَادْعُوا اللهَ حَتَّى يَكْشِفَهَا .

muškarce i na žene. Tako Nesai i Taberi, posredstvom Ejjuba, koji prenosi od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, u vezi sa spomenutim hadisom prenose da je Umm-Selema upitala: "Šta da rade žene s donjim rubom svoje odjeće?", na što je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) odgovorio: "Neka spuste za jedan pedalj" (šibr = 22,5 cm.). Ali ona je i dalje pitala: "A ako im i dalje budu noge otkrivene?" On na to odgovori: "Neka ih spuste do članaka, ali da ne prelaze dalje" (Tirmizijevo predanje). O ovome postoje još neka slična predanja. Na temelju više različitih izvora i verzija predanja o ovom pitanju neki učenjaci izvode zaključak da u vezi sa spuštanjem donje odjeće postoje po dva slučaja i za muškarce i za žene. Tako prema ovome mišljenju za muškarce postoji prvi, općeprihvaćeni, koji dužinu izara (donje odjeće) ograničava do polovine potkoljenice, i drugi, dopušteni – do članaka. Za žene općeprihvaćeni (slučaj) znači da (donja odjeća) ne prelazi dopušteni (slučaj) kod muškaraca više od jednog pedlja, a dopušteni – do članaka.

1 Dio odjeće koji pokriva donji dio tijela.

2 Povlačenje izara u ovome slučaju, dakle, nije grijeh.

3 Vučenje odjeće zbog žurbe nije, prema tome, zabranjeno. Zabrana se odnosi samo na situaciju kada se to čini iz oholosti, odnosno iz gordosti.

4 O pomračenju Sunca i Mjeseca i tome šta treba činiti u tom slučaju opširno se govori u poglavlju o namazu.

## باب التَّشْمِيرِ فِي الثِّيَابِ

## ZASUKIVANJE ODJEĆE

٥٧٨٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شُمَيْلٍ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ فَرَأَيْتُ بِلَالاً جَاءَ بِعَنَزَةٍ فَرَكَزَهَا ثُمَّ أَقَامَ الصَّلَاةَ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ فِي حُلَّةٍ مُشَمِّرًا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ إِلَى الْعَنَزَةِ وَرَأَيْتُ النَّاسَ وَالدَّوَابَّ يَمُرُّونَ بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ وَرَاءِ الْعَنَزَةِ .

5786. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Ibn-Šumejl, njega Umer b. Ebu-Zaida, a ovoga Avn Ebu-Džuhajfa, prenoseći od svoga oca Ebu-Džuhajfe, koji je kazivao:
"Vidio sam Bilala kako dolazi s kopljem, zabada ga u zemlju, a zatim uči ikamet za namaz. Potom sam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako izlazi, a ogrtač mu je bio zasukan. Zatim je klanjao dva rekata namaza okrenut prema koplju. A vidio sam i ljude i životinje kako prolaze ispred njega, a iza koplja."

## بَاب مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ فَهُوَ فِي النَّارِ

## SVE ŠTO JE ISPOD ČLANAKA (ODJEĆA ILI DIO TIJELA) GORJET ĆE U VATRI

٥٧٨٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ فَفِي النَّارِ .

5787. PRIČAO NAM JE Adem, kome je pričao Šu'ba, a ovome Seid b. Ebu-Seid Makburi, koji prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ono što je ispod članaka; dio *izara* (ili dio tijela ispod njih) bit će u Vatri."[5]

---

5 Vanjski smisao hadisa, a ujedno i naslova poglavlja, jeste da će odjeća koja prelazi članke nogu gorjeti u Vatri. Drugi mogući smisao jeste da će dio tijela ispod članaka, a preko koga prelazi odjeća, gorjeti u Vatri. Treće značenje koje navode komentatori jeste da se misli da će osoba koja oblači takvu odjeću gorjeti u Vatri, i četvrto tumačenje glasi da je smisao hadisa da taj postupak spada u nešto što rade ljudi koji će biti u Džehennemu, a Allah najbolje zna. No, ako se uzmu u obzir dolje navedeni hadisi, onda se hadisi u cjelini mogu shvatiti u smislu da će gorjeti dio odjeće koji prelazi članke nogu, a time i dio nogu ispod članaka. Naime, Taberi bilježi hadis posredstvom Abdullaha b. Muhammeda b. Ukajla, a ovaj prenosi od Ibn-Omera, koji kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je vidio kako sam spustio svoj izar, pa me je upozorio: 'O Ibn-Omere! Sve od odjeće što dotiče zemlju gorjet će u vatri.'" Taberi od Ibn-Abbasa bilježi hadis: "Sve će od izara što prelazi članke gorjeti." Navode se i drugi vjerodostojni hadisi koji govore o ovome, a Ebu-Davud i Nesefi bilježe hadise u kojima se kaže da izar treba držati podignutim do polovine potkoljenica, a najniže do članaka. Spuštanje niže, kako se navodi u ovome hadisu, može biti samo iz oholosti, što je zabranjeno.

## NAVLAČENJE ODJEĆE IZ GORDOSTI

بَاب مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ مِنَ الْخُيَلَاءِ

5788. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Malik, njega Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah na Sudnjemu danu neće (po)gledati u onoga koji iz oholosti spušta svoj izar."

٥٧٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطَرًا .

5789. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Muhamed b. Zijad, koji kaže da je čuo Ebu-Hurejru kako govori: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:[1]
'Dok je čovjek uznosito hodao u odijelu,[2] sam mu se diveći,[3] i usto počešljane i namazane bujne kose, Allah učini da on u zemlju propadne i tako tone sve do Sudnjega dana.'"
Ovaj hadis slijedi i Junus, prenoseći od Zuhrija, s istim lancem (prenosilaca) unatrag do njegova izvora. Međutim, Šu'ajb ga ne prenosi od Zuhrija.

٥٧٨٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ مُرَجِّلٌ جُمَّتَهُ إِذْ خَسَفَ اللهُ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

1 Ova nedoumica (da li je rečeno Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Ebul-Kasim) je od Buharijevog učitelja Adema.

2 Odnosi se na kombinaciju dvaju odjevnih predmeta, jednog preko drugog, najčešće izara i ridaa.

3 Tj. diveći se svojoj odjeći.

5790. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, koji kazuje da je njemu pričao Lejs, ovome Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, a ovaj od Salima b. Abdullaha da je njemu njegov otac pričao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je čovjek vukao (po zemlji) svoj izar, prevrnuta je na njega zemlja i on propada u nju sve do Sudnjeg dana." Junus u prenošenju hadisa slijedi Abdur-Rahmana b. Halida, prenoseći od Zuhrija, a Šu'ajb prenoseći preko Zuhrija, ne podiže hadis do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed da je njemu pričao Vehb b. Džerir, kojeg je obavijestio njegov otac, prenoseći od svoga amidže Džerira b. Zejda, koji je rekao: "Bio sam sa Salimom b. Abdullahom b. Omerom na vratima njegove kuće kada je rekao: 'Čuo sam od Ebu-Hurejre da je on čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori slično gore navedenom.'"[4]

٥٧٩٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ يَجُرُّ إِزَارَهُ إِذْ خُسِفَ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلَّلُ فِي الْأَرْضِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ تَابَعَهُ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَلَمْ يَرْفَعْهُ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ عَمِّهِ جَرِيرِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَلَى بَابِ دَارِهِ فَقَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

5791. PRIČAO NAM JE Metar b. Fadl da je njemu pričao Šebaba, a ovome Šu'ba, koji je rekao da je sreo Muhariba b. Disara kako na konju dolazi u mjesto gdje radi kao sudac,[5] pa ga je upitao za ovaj događaj. On mu je tada ispričao sljedeće:
"Čuo sam Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, kako govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko iz gordosti vuče svoju odjeću – Allah neće u njega ni (po)gledati na Sudnjemu danu.'"
Na to je upitao Muhariba: "Da li je spomenuo svoj izar?", pa mu je ovaj odgovorio: "Nije isticao niti izar niti košulju."[6]
Ovaj hadis u istome lancu (prenosilaca) unatrag do njegova izvora prenose Džebela b. Suhajm,

٥٧٩١. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ لَقِيتُ مُحَارِبَ بْنَ دِثَارٍ عَلَى فَرَسٍ وَهُوَ يَأْتِي مَكَانَهُ الَّذِي يَقْضِي فِيهِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَحَدَّثَنِي فَقَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ مَخِيلَةً لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقُلْتُ لِمُحَارِبٍ أَذَكَرَ إِزَارَهُ قَالَ مَا خَصَّ إِزَارًا وَلَا قَمِيصًا تَابَعَهُ جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ وَزَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ وَزَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ

4 U predanju Ebu-Nu'ajma stoji: "Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori da Allah čini da čovjek koji uznosito hoda u odjeći, sam joj se diveći, u zemlju propadne i tone u njoj sve do Sudnjega dana."

5 Obavljao je dužnost kadije u kadiluku Kufa.

6 Znači da se podrazumijeva i izar kao i svaka druga vrsta odjeće.

Zejd b. Eslem i Zejd b. Abdullah od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Isti hadis prenosi i Lejs od Nafija, znači od Ibn-Omera. Hadis u istom slijedu lanca (prenosilaca) do njegova izvora prenose i Musa b. Ukba, Umer b. Muhammed i Kudama b. Musa od Salima, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko navlači svoju odjeću iz gordosti..."

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَعُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَقُدَامَةُ بْنُ مُوسَى عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ .

## OBLAČENJE ROJTAVOG IZARA[1]

## بَاب الْإِزَارِ الْمُهَدَّبِ

Spominje se da su Zuhri, Ebu-Bekr b. Muhammed, Hamza b. Ebu-Usajd i Mu'avija b. Abdullah b. Džafer nosili rojtavu odjeću.[2]

وَيُذْكَرُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَأَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَحَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ وَمُعَاوِيَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُمْ لَبِسُوا ثِيَابًا مُهَدَّبَةً .

5792. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anhu, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Žena Rifaje Kurejza došla je do Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam ja sjedila, a bio je tu i Ebu-Bekr. Rekla je: 'O Allahov Poslaniče! Bila sam udata za Rifaju i on me je neopozivo pustio. Poslije sam se udala za Abdur-Rahmana b. Zubejra, koji je, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, na sebi od odjeće imao samo nešto slično rojticama', pokazujući na rojtice svoga džilbaba.[3] Njene riječi čuo je Halid b. Seid, koji se nalazio na vratima, nemajući dozvolu za to." Aiša je dalje nastavila: "Tada Halid reče:

٥٧٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ جَاءَتِ امْرَأَةُ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ رَسُولَ الله ﷺ وَأَنَا جَالِسَةٌ وَعِنْدَهُ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ الله إِنِّي كُنْتُ تَحْتَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَنِي فَبَتَّ طَلَاقِي فَتَزَوَّجْتُ بَعْدَهُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَإِنَّهُ وَالله مَا مَعَهُ يَا رَسُولَ الله إِلاَّ مِثْلُ هَذِهِ الْهُدْبَةِ وَأَخَذَتْ هُدْبَةً مِنْ جِلْبَابِهَا فَسَمِعَ خَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ قَوْلَهَا وَهُوَ بِالْبَابِ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ قَالَتْ فَقَالَ خَالِدٌ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلاَ تَنْهَى هَذِهِ عَمَّا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ رَسُولِ الله ﷺ

1 Izar kod kojega su ostavljene resice od potke da vise, možda iz razloga njegova ukrašavanja.

2 U vezi s nošenjem rojtave odjeće i Ebu-Davud bilježi hadis što ga prenosi Ebu-Džerr Džabir b. Selam, koji kazuje: "Došao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio ogrnut šemlom čije rojtice (resice) padaju po njegovim nogama." Navode se još neka predanja u kojima se spominje da je rojtava odjeća dopuštena za oblačenje.

3 Vrsta košulje.

‘Ebu-Bekre! Zar je nećeš prekinuti u ovome što priča pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?!’ – ‘Neću, tako mi Allaha, jer ni sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ništa više ne kaže na to, nego se samo osmjehuje.’ Potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio toj ženi: ‘Možda bi se ti željela vratiti Rifaji, ali je to nemoguće osim ako niste imali spolni odnos.’ Poslije toga ovo je postalo pravilo.”

فَلاَ وَاللهِ مَا يَزِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى التَّبَسُّمِ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لاَ حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ فَصَارَ سُنَّةً بَعْدُ .

## RIDA’[4]

## بَاب الْأَرْدِيَةِ

Enes prenosi da je neki beduin povukao Vjerovjsnika, sallallahu alejhi ve sellem, za njegov *rida’*.[5]

وَقَالَ أَنَسٌ جَبَذَ أَعْرَابِيٌّ رِدَاءَ النَّبِيِّ ﷺ .

5793. PRIČAO NAM JE Abdan da je njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Ali b. Husejn, a ovoga Husejn b. Ali da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je svoj rida’, ogrnuo se njime i izišao da prošeta. U društvu s njim šetali smo ja i Zejd b. Harisa dok nismo stigli do kuće u kojoj je bio Hamza.[6] Pošto je upitao za dozvolu da uđe, oni su mu dozvolili.”[7]

٥٧٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِرِدَائِهِ ثُمَّ انْطَلَقَ يَمْشِي وَاتَّبَعْتُهُ أَنَا وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ حَتَّى جَاءَ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ حَمْزَةُ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنُوا لَهُمْ .

4 Svaka vrsta odjevnog predmeta koji pokriva ramena i gornju polovinu tijela.
5 Ovo je samo dio hadisa koji se spominje u poglavlju o burdi, hiberi i šemli.
6 Hamza b. Abdul-Muttalib.
7 Misli se na Hamzu i druge koji su bili s njim u kući (ukućane). I ovo je, također, dio hadisa.

## NOŠENJE KOŠULJE

## بَاب لُبْسِ الْقَمِيصِ

Uzvišeni Allah u pripovijesti o Jusufu kaže: "Ovu košulju moju odnesite i na lice je moga oca stavite, on će progledati."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى حِكَايَةً عَنْ يُوسُفَ (اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا) .

5794. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a ovaj od Nafija, koji prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je jednom jedan čovjek upitao: "O Allahov Poslaniče! Koju vrstu odjeće da obuče muhrim (hadžija u ihramima)?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu odgovori: "Muhrim ne oblači košulju, hlače, burnus,[2] niti kožnu šivenu obuću (huff). Ukoliko nije u mogućnosti da nabavi papuče, može obuti nešto što je ispod članaka."[3]

٥٧٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ الْقَمِيصَ وَلاَ السَّرَاوِيلَ وَلاَ الْبُرْنُسَ وَلاَ الْخُفَّيْنِ إِلاَّ أَنْ لاَ يَجِدَ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ مَا هُوَ أَسْفَلُ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

5795. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman da je čuo od Ibn-Ujejne, a on od Amra, koji prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da posjeti Abdullaha b. Ubejja (b. Selula), nakon što je ovaj spušten u mezar. Naredio je zatim da ga izvade iz mezara. Pošto je izvađen, stavili su ga na njegova koljena. Potom je na njega (Abdullaha) uz puhkanje pljucnuo svoje pljuvačke i obukao mu svoju košulju. Ipak, Allah zna najviše."[4]

٥٧٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ عَبْدَ اللهِ بْنَ أُبَيٍّ بَعْدَ مَا أُدْخِلَ قَبْرَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ وَوُضِعَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَنَفَثَ عَلَيْهِ مِنْ رِيقِهِ وَأَلْبَسَهُ قَمِيصَهُ فَاللهُ أَعْلَمُ .

1 Jusuf, 93. Ovim se želi istaknuti da nošenje košulje nije bio rijedak slučaj iako je oblačenje izara i rida'a bilo prilično rašireno među Arapima. To se vidi i iz hadisa koji slijede u ovome poglavlju, a u kojima se govori da hadžija u ihramima, između ostaloga, ne može oblačiti ni košulju, te iz slučaja sa smrću Abdullah b. Ubejja. Sve to ukazuje da je košulja kao odjevni predmet u to vrijeme bila raširena među Arapima.

2 Ogrtač s kapuljačom.

3 Sličan hadis nalazi se u poglavljima o hadždžu, a govori šta hadžiji muhrimu nije dozvoljeno oblačiti kao i hadis koji govori o tome šta je hadžiji muhrimu dozvoljeno oblačiti.

4 Abdullah b. Ubejj je bio predvodnik munafika. Komentarišući 2773. hadis u Muslimovom Sahihu, Nevevi kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio ovo iz počesti prema njegovom sinu koji je bio dobar musliman i koji je tražio da mu on klanja dženazu. Ovakav postupak ujedno spada u lijep Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo ophođenje sa svojim ashabima. Isto tako, to što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu munafiku bilo je prijeobjavljivanja ajeta kojim mu se zabranjuje da to čini. Neki kažu da je ovo oblačenje košulje vođi munafika bilo zbog toga što je on jednom ubukao košulju

5796. PRIČAO NAM JE Sadaka da ga je obavijestio Jahja b. Seid, njega Ubejdullah, a ovoga od Nafi‘, koji prenosi da je Abdullah b. Omer rekao:
"Pošto je umro Abdullah b. Ubejj (b. Selul), njegov je sin došao Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obratio mu se riječima: 'O Allahov Poslaniče! Daj mi svoju košulju da umotam u nju svoga oca, a zatim mu klanjaj dženazu i zatraži oprost njegovih grijeha!' Pošto mu je dao svoju košulju, rekao mu je: 'Pozovi nas kad završiš! Nakon što je on to završio, pozvao ga je, i on je došao da klanja dženazu. Međutim, Omer ga je zadržao rekavši: 'Zar ti Allah nije zabranio da klanjaš dženazu licemjerima u vjeri (munaficima) kada je rekao: 'Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdest puta, Allah im neće oprostiti!'"[5] Zatim je objavljeno: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obaviti, niti sahrani njegovoj prisustvovati!'[6] Otada nije klanjao dženaze munaficima."[7]

٥٧٩٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ جَاءَ ابْنُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطِنِي قَمِيصَكَ أُكَفِّنْهُ فِيهِ وَصَلِّ عَلَيْهِ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ فَأَعْطَاهُ قَمِيصَهُ وَقَالَ إِذَا فَرَغْتَ مِنْهُ فَآذِنَّا فَلَمَّا فَرَغَ آذَنَهُ بِهِ فَجَاءَ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَجَذَبَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَلَيْسَ قَدْ نَهَاكَ اللهُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ) فَنَزَلَتْ ( وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ ) فَتَرَكَ الصَّلاَةَ عَلَيْهِمْ .

## RAZREZ NA KOŠULJI NA GRUDIMA I NA DRUGIM MJESTIMA

## بَاب جَيْبِ الْقَمِيصِ مِنْ عِنْدِ الصَّدْرِ وَغَيْرِهِ

5797. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, a ovome Ibrahim b. Nafi‘, koji prenosi od Hasana, a ovaj od Tavusa da je Ebu-Hurejra rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je primjer škrtice i darežljivca, upoređujući ih s dva čovjeka ogrnuta (svaki posebno) željeznim ogrtačem, s rukama uzdignutim prema grudima i vratu. Kad god darežljivac pokuša udijeliti sadaku, njegov se ogrtač raširi, tako da prekrije vrhove njegovih prstiju i izbriše trag njegovih stopa. A kada škrtica poželi

٥٧٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ ضَرَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلَ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ قَدِ اضْطُرَّتْ أَيْدِيهِمَا إِلَى ثُدِيِّهِمَا وَتَرَاقِيهِمَا فَجَعَلَ الْمُتَصَدِّقُ كُلَّمَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ انْبَسَطَتْ عَنْهُ حَتَّى تَغْشَى أَنَامِلَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ وَجَعَلَ الْبَخِيلُ كُلَّمَا

Abbasu. Zbog čega je to tako bilo Allah najbolje zna, kako to na kraju kaže prenosilac. Hadis je prethodio pod brojem 1270 i 1350.

5 Et-Tevba, 80.

6 Et-Tevba, 84.

7 O pokuđenosti klanjanja dženaze licemjerima (munaficima) opširnije se govori u poglavljima o dženaza-namazu.

udijeliti sadaku, njegov se ogrtač skupi, i svaka halka dođe na svoje mjesto."
Ebu-Hurejra još dodaje: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ovako stavlja prste u razrez svoje košulje. I kad bi vidio da ga širi (razrez na košulji), on se ipak ne bi raširivao."[1]
Ovaj hadis u istom lancu (prenosilaca), unatrag do njegova izvora, prenosi i Ibn-Tavus od svoga oca, kao i Ebu-Zinad od A'redža, s tim što ovaj prenosi: "... u dva ogrtača (*fil-džubbetejni*)." Hanzala opet prenosi da je čuo od Tavusa kako prenosi da je Ebu-Hurejra rekao: "... dva ogrtača (*džubbetani*)." Džafer b. Hajjan, prenoseći od A'redža, također kaže: "... dva štitinika (*džunnetani*)."

هَمَّ بِصَدَقَةٍ قَلَصَتْ وَأَخَذَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ بِمَكَانِهَا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بِإِصْبَعِهِ هَكَذَا فِي جَيْبِهِ فَلَوْ رَأَيْتَهُ يُوَسِّعُهَا وَلاَ تَتَوَسَّعُ تَابَعَهُ ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ فِي الْجُبَّتَيْنِ وَقَالَ حَنْظَلَةُ سَمِعْتُ طَاوُسًا سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ جُبَّتَانِ وَقَالَ جَعْفَرُ بْنُ حَيَّانَ عَنِ الأَعْرَجِ جُنَّتَانِ .

## NOŠENJE OGRTAČA (DŽUBBE) USKIH RUKAVA[2] NA PUTU

## بَاب مَنْ لَبِسَ جُبَّةً ضَيِّقَةَ الْكُمَّيْنِ فِي السَّفَرِ

5798. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, ovome A'meš, njemu Ebu-Duha, a ovome Mesruk, koji kaže:
"Pričao mi je Mugira b. Šu'ba da je jednom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao da obavi prirodnu nuždu. Kada se vratio, pripremio sam mu vodu, pa je uzeo abdest, a na sebi je imao šamski ogrtač. Izaprao je usta i nos, oprao lice i onda pokušao izvući ruke iz rukava. Pošto su rukavi bili tijesni, izvukao je ruke ispod donje strane tijela, oprao ih i potro mokrim rukama po glavi i obući (mestvama)."[3]

٥٧٩٨. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الضُّحَى قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقٌ قَالَ حَدَّثَنِي الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ قَالَ انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ لِحَاجَتِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ فَتَلَقَّيْتُهُ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَأْمِيَّةٌ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ فَذَهَبَ يُخْرِجُ يَدَيْهِ مِنْ كُمَّيْهِ فَكَانَا ضَيِّقَيْنِ فَأَخْرَجَ يَدَيْهِ مِنْ تَحْتِ الْجُبَّةِ فَغَسَلَهُمَا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَعَلَى خُفَّيْهِ .

1 Kada se govori o odjeći i košulji kao odjevnom predmetu, pod pojmom džep podrazumijeva se izrez na odjeći za glavu i ruke. Time se želi ukazati na to da je dopušteno praviti izreze na košulji za glavu, ruke i slično. Iz ovakvoga tumačenja ovoga hadisa može se, također, izvući i pouka o dijeljenju sadake od strane darežljivca i škrtice. Tako, kada škrtica poželi udijeliti sadaku i pokuša izvući ruke ispod košulje, one se zaustave na grudima, odnosno vratu, gdje je najtješnje, dok se darežljivcu košulja širom otvara i on izvlači svoju ruku bez problema kroz izrez za glavu. Međutim, u kontekstu ovoga hadisa navodi se i drugo tumačenje izreza, odnosno džepa na košulji. Prema tom tumačenju, izrezom na košulji želi se ukazati na mogućnost pravljenja džepa na takvome izrezu u koji se mogu stavljati razne stvari. Takvi džepovi uglavnom se prave na grudima. Sličan hadis nalazi se i u poglavlju o zekatu.

2 Džubba je, inače, vrsta ogrtača sa širokim rukavima.

3 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dakle, nosio je tijesnu odjeću u vrijeme kada bi bio na putu ili u vojnom pohodu, kada okolnosti putovanja ili borbe traže takvu vrstu odjeće. Prema tome, dopušteno je u

## NOŠENJE VUNENOG OGRTAČA U TOKU VOJNOG POHODA

بَاب لُبْسِ جُبَّةِ الصُّوفِ فِي الْغَزْوِ

5799. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm da je njemu pričao Zekerijja, prenoseći od Amira, ovaj od Urve b. Mugire, a on od svoga oca, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći na putovanju, kad me upita: 'Imaš li sa sobom vode?' Odgovorio sam: 'Imam.' Zatim je sišao sa svoje deve i udaljio se, tako da je nestao u mraku. Nakon što se vratio, polio sam mu iz (kožne) posude. Oprao je lice i ruke, i, pošto je imao na sebi ogrtač od vune (uskih rukava), nije mogao iz njega izvući ruke, pa ih je izvukao naniže, ispod ogrtača, i tako ih oprao, a zatim mokrim rukama potro glavu. Htio sam tada da mu skinem huffe (kožnu šivenu obuću), ali mi on reče: 'Pusti ih, ionako sam ih na čiste (oprane) noge obuo' – pa je samo po njima mokrom rukom potro."[4]

٥٧٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي سَفَرٍ فَقَالَ أَمَعَكَ مَاءٌ قُلْتُ نَعَمْ فَنَزَلَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَمَشَى حَتَّى تَوَارَى عَنِّي فِي سَوَادِ اللَّيْلِ ثُمَّ جَاءَ فَأَفْرَغْتُ عَلَيْهِ الْإِدَاوَةَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ مِنْ صُوفٍ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُخْرِجَ ذِرَاعَيْهِ مِنْهَا حَتَّى أَخْرَجَهُمَا مِنْ أَسْفَلِ الْجُبَّةِ فَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ أَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ فَقَالَ دَعْهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

takvim prilikama, oblačiti se i na način neuobičajen za normalne prilike. U takvim prilikama, koje uvjetuju i takvu vrstu odjeće, propisane su i druge olakšice, kao što su način uzimanja abdesta izvlačenjem ruku iz tijesnih rukava ispod donje strane tijela i mesh po obući.

4 Osim navedenog, u vezi s prethodnim hadisom, a što se odnosi i na ovaj hadis, može se dodati da Ibn-Bettal navodi kako je Malik preporučivao izbjegavanje vunene odjeće onima koji mogu naći drugu zbog toga što je vunena odjeća javni simbol asketizma, a poznato je da je neisticanje činjenja dobrih djela elementarni zahtjev.

## KABA' I SVILENI FERRUDŽ[1]

## بَاب الْقَبَاءِ وَفَرُّوجِ حَرِيرٍ

A *ferrudž* je posebna vrsta *kabaa* za koji se još kaže da ima razrez pozadi.

وَهُوَ الْقَبَاءُ وَيُقَالُ هُوَ الَّذِي لَهُ شَقٌّ مِنْ خَلْفِهِ .

5800. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Misvera b. Mahrema, koji kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdijelio je nekoliko *kabaa*, ali Mahremi nije dao ništa, pa mi je Mahrema rekao: 'Sine, hajdemo do Allahovog Poslanika!' Pošao sam tako s njim i (kada smo došli do Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kuće) on mi reče: 'Uđi i zamoli i za mene!' Tako sam zamolio i za njega. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom iziđe pred njega, a na njemu jedna od tih *kabaa*, pa mu reče: 'Ovu sam za tebe sačuvao.' Mahrema pogleda u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: 'Mahrema je sada zadovoljan.'"[2]

٥٨٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَقْبِيَةً وَلَمْ يُعْطِ مَخْرَمَةَ شَيْئًا فَقَالَ مَخْرَمَةُ يَا بُنَيِّ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَقَالَ ادْخُلْ فَادْعُهُ لِي قَالَ فَدَعَوْتُهُ لَهُ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْهَا فَقَالَ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَضِيَ مَخْرَمَةُ .

5801. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, a ovaj od Ebul-Hajra, koji prenosi od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio je poklonjen *ferrudž* od svile. On ga je obukao i klanjao u njemu. Čim je završio namaz, naglo ga je svukao sa sebe – kao da ga prezire[3] – i rekao: 'Ovo ne treba bogobojaznima!'"[4]

٥٨٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ أُهْدِيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَرُّوجُ حَرِيرٍ فَلَبِسَهُ ثُمَّ صَلَّى فِيهِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَنَزَعَهُ نَزْعًا شَدِيدًا كَالْكَارِهِ لَهُ ثُمَّ قَالَ لاَ يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتَّقِينَ تَابَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ عَنِ اللَّيْثِ وَقَالَ غَيْرُهُ فَرُّوجٌ حَرِيرٌ .

1 *Kaba'* i *ferrudž* vrste su odjevnih predmeta uskih rukava i struka, koji pozadi imaju razrez. Obično se nose u borbi jer omogućuju slobodan pokret.

2 Iz hadisa se vidi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u tom trenutku nosio svilu. Međutim, postoje tumačenja koja kažu kako je moguće da se to desilo prije zabrane nošenja svilene odjeće. Kao drugo moguće tumačenje navodi se da je on, u tom trenutku, samo ogrnuo ovaj odjevni predmet da bi ga pokazao Mahremi, bez namjere da ga nosi, tj. oblači. Moguće je i to da ga je samo držao na ruci, budući da se u predanju ovoga hadisa od Hatima b. Verdana kaže: "...izišao je, a sa sobom je imao (*me'ahu*) *kaba'*."

3 Budući da ga je baš u tome trenutku na ovakav način odbacio, tvrdi se da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, upravo tada objavljena zabrana oblačenja svilene odjeće.

4 Postoje neka tumačenja u vezi s navedenim da se zabrana svilene odjeće, navodno, odnosi samo na bogobojazne, za koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da su to oni koji Allahu robuju kao da ga vide. Međutim, po drugom shvatanju, svaki je vjernik u isto vrijeme i bogobojazan čovjek. U svakom

Ovaj hadis, u istome lancu (prenosilaca) do njegova izvora, prenosi i Abdullah b. Jusuf od Lejsa, s tim što se u njegovu predanju kaže: "... svileni *ferrudž*".

## BURNUS[5]

بَاب الْبَرَانِسِ

5802. KAZIVAO MI JE Musedded da je njemu pričao Mu'temir, koji kaže:
"Čuo sam svoga oca kako govori: 'Vidio sam na Enesu žuti *burnus* od *hazza*.'"[6]

٥٨٠٢. وَقَالَ لِي مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ رَأَيْتُ عَلَى أَنَسٍ بُرْنُسًا أَصْفَرَ مِنْ خَزٍّ .

5803. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a ovaj od Abdullah b. Omera da je neki čovjek upitao:
"O Allahov Poslaniče! Šta od odjeće može obući hadžija u ihramima?" Allahov mu je Poslanik na to odgovorio: "Ne oblačite košulje, turbane, hlače, kapuljače (*burnuse*),[7] niti šivenu obuću (*huffe*), osim kada neko od vas ne može naći papuče – u tom slučaju može obuti *huffe* (kožnu šivenu obuću) pošto ih skrati do ispod članaka. I ne oblačite ništa od odjeće što je došlo u dodir sa šafranom (*za'feran)* ili *versom*."[8]

٥٨٠٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَلْبَسُوا الْقُمُصَ وَلاَ الْعَمَائِمَ وَلاَ السَّرَاوِيلاَتِ وَلاَ الْبَرَانِسَ وَلاَ الْخِفَافَ إِلاَ أَحَدٌ لاَ يَجِدُ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلاَ تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلاَ الْوَرْسُ .

slučaju, iz hadisa se razumije da muškarcima nije dozvoljeno oblačenje svile, osim u slučaju nužde.

5 Kapuljača ili ogrtač s kukuljicom.

6 Svilena tkanina koja se dobiva od zečije dlake.

7 Neki musimani nisu voljeli nositi kapuljače (*burnuse*) jer je to bila monaška odjeća. Kada je Malik bio upitan o tome, odgovorio je da u tome nema ništa loše, a kada su mu napomenuli da ih nose i kršćani, odgovorio je da se muslimani nosili takve kapuljače.

8 *Za'feran* (šafran) i *vers* (zerdečaf) biljke koje služe za bojenje.

## HLAČE

5804. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Džabira, on od Zejda, a ovaj od Ibn-Abbasa, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko ne može naći izar neka oblači hlače, a ko ne može naći papuče neka nosi *huffe* (šivenu kožnu obuću)."

5805. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a ovaj od Abdullaha, koji je upitao:
"O Allahov Poslaniče! Šta nam naređuješ da oblačimo kada smo u ihramima?"
"Ne oblačite košulje, hlače, turbane, kapuljače (*burnuse*), niti šivenu obuću (*huffe*), osim ako neko nema papuče – tada neka obuje *huffe*, ali niže od članaka. I ne oblačite ništa od odjeće što je došlo u dodir sa šafranom ili *versom*", odgovorio mu je.

## TURBAN

5806. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, koji je kazivao da je čuo Zuhrija kako kaže da ga je obavijestio Salim, koji prenosi od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Hadžija u ihramima ne oblači košulju, turban,[1] hlače, *burnus*, niti bilo koju drugu vrstu odjeće koja je došla u dodir sa šafranom ili *versom*, kao ni šivenu obuću (*huffe*), osim kada se ne mogu naći papuče; u tom slučaju treba ih (*huffe*) skratiti do ispod članaka."

## بَاب السَّرَاوِيلِ

٥٨٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا فَلْيَلْبَسْ سَرَاوِيلَ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ .

٥٨٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا تَأْمُرُنَا أَنْ نَلْبَسَ إِذَا أَحْرَمْنَا قَالَ لاَ تَلْبَسُوا الْقَمِيصَ وَالسَّرَاوِيلَ وَالْعَمَائِمَ وَالْبَرَانِسَ وَالْخِفَافَ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ لَيْسَ لَهُ نَعْلاَنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلاَ تَلْبَسُوا شَيْئًا مِنَ الثِّيَابِ مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلاَ وَرْسٌ .

## بَاب فِي الْعَمَائِمِ

٥٨٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ الْقَمِيصَ وَلاَ الْعِمَامَةَ وَلاَ السَّرَاوِيلَ وَلاَ الْبُرْنُسَ وَلاَ ثَوْبًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلاَ وَرْسٌ وَلاَ الْخُفَّيْنِ إِلاَّ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَإِنْ لَمْ يَجِدْهُمَا فَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

1 O nošenju turbana postoji više hadisa, među kojima je i onaj koji prenosi Amir b. Haris, koji kazuje: "Kao da sad gledam u Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: na njemu crni turban s jednom stranom (sarukom) spuštenom niz leđa." (Muslim) Ebu-Davud i Tirmizi bilježe hadis: "Jedna od razlika između nas i mnogobožaca (mušrika) jesu turbani." Tirmizi bilježi i hadis koji prenosi Ibn-Omer: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio turban, pustio bi saruk niz leđa."

## PREKRIVANJE ODJEĆOM GLAVE I VEĆEG DIJELA LICA

Ibn-Abbas kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednom izišao napolje, a na glavi je imao omotani crni šal."
Enes kazuje: "Vjerovjesnik je jednom umotao glavu krajem burde."[2]

5807. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je Aiša jednom kazivala: "Jedna skupina ljudi odselila je u Etiopiju. I dok se Ebu-Bekr pripremao za selidbu, Vjerovjesnik mu se sallallahu alejhi ve sellem, obratio: 'Polahko, nadam se da će i meni (Allah) dopustiti (da selim).' Ebu-Bekr mu na to reče: 'Da li se ti – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – tome (selidbi) nadaš?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da!' Tako Ebu-Bekr pričeka da mu se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pridruži. U međuvremenu opskrbio (nahranio) je dvije deve koje je imao lišćem od samurova stabla za četiri mjeseca."
Urva dalje prenosi da je Aiša kazivala: "Jednog dana dok smo sjedili u svojoj kući, neko u podne reče Ebu-Bekru: 'Evo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; glava i dio lica pokriveni su mu platnom; dolazi u vrijeme kada nam nikada nije dolazio.' Ebu-Bekr na to reče: 'I oca i majku bih žrtvovao umjesto tebe – mora da te je hitna stvar u ovo vrijeme dovela ovamo.' Kada je stigao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je za dozvolu da uđe. Nakon što mu je dopušteno, ušao je i rekao Ebu-Bekru: 'Neka iziđu napolje oni koji se nalaze kod tebe!' Ebu-Bekr mu odgovori: 'Ovdje je, Allahov Poslaniče – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – samo tvoja porodica.'

## بَاب التَّقَنُّعِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَعَلَيْهِ عِصَابَةٌ دَسْمَاءُ وَقَالَ أَنَسٌ عَصَبَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَأْسِهِ حَاشِيَةَ بُرْدٍ .

٥٨٠٧ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هَاجَرَ نَاسٌ إِلَى الْحَبَشَةِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَتَجَهَّزَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رِسْلِكَ فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَوَ تَرْجُوهُ بِأَبِي أَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَحَبَسَ أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ لِصُحْبَتِهِ وَعَلَفَ رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمُرِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَبَيْنَا نَحْنُ يَوْمًا جُلُوسٌ فِي بَيْتِنَا فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ فَقَالَ قَائِلٌ لأَبِي بَكْرٍ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُقْبِلاً مُتَقَنِّعًا فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ فِدًا لَكَ أَبِي وَأُمِّي وَاللهِ إِنْ جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلاَّ لأَمْرٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ لَهُ فَدَخَلَ فَقَالَ حِينَ دَخَلَ لأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ قَالَ إِنَّمَا هُمْ أَهْلُكَ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ قَالَ فَالصُّحْبَةُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي

2 Vrsta crnog prugastog ogrtača koji nose beduini.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Dopušteno mi je da napustim (Mekku).’
‘Allahov Poslaniče – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – hoću li i ja s tobom?’, reče Ebu-Bekr.
‘Da’, reče Vjerovjesnik.
‘Uzmi, Allahov Poslaniče – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – jednu od ove moje dvije deve’, reče Ebu-Bekr. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Samo da platim.’ Tako smo ih opremili prtljagom”, nastavlja dalje Aiša, “i u kožnu torbu stavili hrane za put. Esma, kćerka Ebu-Bekrova, tada je odsjekla dio od svojega pojasa i njime zavezala torbu, zbog čega je i nazvana ‘Zatun-Nitakajn’ (žena sa dva pojasa). Potom su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr otišli u pećinu na brdu koje se zove Sevr i tamo ostali tri noći. Abdullah b. Ebu-Bekr, mlad pametan i razborit dječak, omrknuo bi kod njih dvojice, a ujutro bi zorom osvanuo s Kurejšijama u Mekki, kao da je s njima noć provodio. I kada bi čuo da Kurejšije neku zavjeru protiv njih dvojice kuju, on bi to razumio i o tome ih obavijestio čim bi došao kod njih kada padne noć. Amir b. Fuhejra, oslobođeni rob Ebu-Bekrov, zbog njih bi gonio na pašu stado ovaca muzara i uvečer, jedan sat po jaciji, pomuzao bi ih za njih. Oni bi potom spavali mirno sve dok ih Amir b. Fuhejra ne bi probudio, tjerajući ovce još za mraka, prije zore. Tako je radio sve tri ove noći.”

يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَخُذْ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ إِحْدَى رَاحِلَتَيَّ هَاتَيْنِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِالثَّمَنِ قَالَتْ فَجَهَّزْنَاهُمَا أَحَثَّ الْجِهَازِ وَصَنَعْنَا لَهُمَا سُفْرَةً فِي جِرَابٍ فَقَطَعَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قِطْعَةً مِنْ نِطَاقِهَا فَأَوْكَأَتْ بِهِ الْجِرَابَ وَلِذَلِكَ كَانَتْ تُسَمَّى ذَاتَ النِّطَاقِ ثُمَّ لَحِقَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ بِغَارٍ فِي جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ ثَوْرٌ فَمَكُثَ فِيهِ ثَلاَثَ لَيَالٍ يَبِيتُ عِنْدَهُمَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَهُوَ غُلاَمٌ شَابٌّ لَقِنٌ ثَقِفٌ فَيَرْحَلُ مِنْ عِنْدِهِمَا سَحَرًا فَيُصْبِحُ مَعَ قُرَيْشٍ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ فَلاَ يَسْمَعُ أَمْرًا يُكَادَانِ بِهِ إِلاَّ وَعَاهُ حَتَّى يَأْتِيَهُمَا بِخَبَرِ ذَلِكَ حِينَ يَخْتَلِطُ الظَّلاَمُ وَيَرْعَى عَلَيْهِمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ مِنْحَةً مِنْ غَنَمٍ فَيُرِيحُهَا عَلَيْهِمَا حِينَ تَذْهَبُ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَيَبِيتَانِ فِي رِسْلِهِمَا حَتَّى يَنْعِقَ بِهَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ بِغَلَسٍ يَفْعَلُ ذَلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ مِنْ تِلْكَ اللَّيَالِي الثَّلاَثِ .

## KACIGA

## بَاب الْمِغْفَرِ

5808. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Malik, a ovome Zuhri, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je u godini osvojenja Mekke Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku s kacigom na glavi.

٥٨٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ .

## BURDA[1], HIBERA[2] I ŠEMLA[3]

## بَاب الْبُرُودِ وَالْحِبَرَةِ وَالشَّمْلَةِ

Habbab pripovijeda: "Žalili smo se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio naslonjen na svoju burdu."

وَقَالَ خَبَّابٌ شَكَوْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ .

5809. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik rekao:
"Jednom sam išao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je na sebi nosio nedžranijsku burdu s debelim rubovima. Uto ga je sustigao jedan beduin i povukao ga za njegovu burdu tako jako da sam na vratu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio trag ruba burde od siline njegova potezanja. Potom je rekao: 'O Muhammede, opskrbi me dijelom Allahova bogatstva koje se kod tebe nalazi!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se prema njemu, nasmija se i naredi da mu se dâ nešto."

٥٨٠٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ جَبْذَةً شَدِيدَةً حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الْبُرْدِ مِنْ شِدَّةِ جَبْذَتِهِ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ ضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ .

1 Vrsta prugastog ogrtača koji nose pustinjaci.

2 Zeleni prugasti ukrašeni ogrtač koji se izrađuje od pamuka u Jemenu.

3 Odjevni predmet koji se omotava oko tijela.

5810. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Jakub b. Abdur-Rahman a ovome Ebu Hazim, koji prenosi da je Sehl b. Sa‘d rekao:
"Jednom je došla neka žena s burdom." (Sehl potom upita: "Znate li šta je to burda?" Jedan (od prisutnih) reče: "Da. To je šemla s izatkanim ivicama.")
"Žena reče: 'Allahov Poslaniče, izatkala sam svojom rukom ovu burdu za tebe da je nosiš.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze burdu jer mu je ionako trebala, a potom iziđe pred nas noseći je kao izar. Jedan od ljudi opipa je i reče: 'Allahov Poslaniče, daj mi je da je ja obučem!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da.' Sjedio je zatim neko vrijeme s društvom pa se vratio (svojoj kući), smotao (burdu) i poslao je ovome. Narod tada reče tome čovjeku: 'Nisi lijepo uradio! Tražio si je od njega znajući da ne odbija nikoga kada traži nešto od njega.'
'Tako mi Allaha, tražio sam je samo da mi bude mrtvački pokrivač kada umrem', reče čovjek."
Sehl kaže: "Na kraju, i bila mu je mrtvački pokrivač."

٥٨١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ بِبُرْدَةٍ قَالَ سَهْلٌ هَلْ تَدْرِي مَا الْبُرْدَةُ قَالَ نَعَمْ هِيَ الشَّمْلَةُ مَنْسُوجٌ فِي حَاشِيَتِهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي نَسَجْتُ هَذِهِ بِيَدِي أَكْسُوكَهَا فَأَخَذَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا لَإِزَارُهُ فَجَسَّهَا رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اكْسُنِيهَا قَالَ نَعَمْ فَجَلَسَ مَا شَاءَ اللهُ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ مَا أَحْسَنْتَ سَأَلْتَهَا إِيَّاهُ وَقَدْ عَرَفْتَ أَنَّهُ لاَ يَرُدُّ سَائِلاً فَقَالَ الرَّجُلُ وَاللهِ مَا سَأَلْتُهَا إِلاَ لِتَكُونَ كَفَنِي يَوْمَ أَمُوتُ قَالَ سَهْلٌ فَكَانَتْ كَفَنَهُ .

5811. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ući će u Džennet (bez polaganja računa) jedna skupina od sedamdeset hiljada ljudi. Lica će im svijetliti mjesečevom svjetlošću.' Ustade potom Ukaša b. Muhsin Esedi, podižući svoj ogrtač, i reče: 'Zamoli Allaha za mene, Allahov Poslaniče, da budem jedan od njih!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'O moj Allahu, učini ga jednim od njih!' Tada ustade jedan od ensarija i reče: 'O Allahov Poslaniče, zamoli Allaha za mene, da i ja budem jedan od njih!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Predusreo te je Ukaša.'"

٥٨١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هِيَ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ فَقَامَ عُكَاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ الأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَمِرَةً عَلَيْهِ قَالَ ادْعُ اللهَ لِي يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ سَبَقَكَ عُكَاشَةُ .

5812. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, a njemu Hemam, koji prenosi od Katade da je ovaj upitao Enesa: "Koja je odjeća bila najdraža Vjerovjesniku?" On mu je odgovorio: "*Hibera*."[1]

٥٨١٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قُلْتُ لَهُ أَيُّ الثِّيَابِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يَلْبَسَهَا قَالَ الْحِبَرَةُ .

5813. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu'az, a ovome njegov otac, prenoseći od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najviše je volio oblačiti *hiberu*."[2]

٥٨١٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ أَحَبُّ الثِّيَابِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يَلْبَسَهَا الْحِبَرَةَ .

5814. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, koji kaže da ga je obavijestio Ebu-Selema b. Abdur-Rahman b. Avf, a njega Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je umro, prekriven *hiberom*.[3]

٥٨١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَ سُجِّيَ بِبُرْدٍ حِبَرَةٍ .

1 Hibera je smatrana najcjenjenijom odjećom. Korijen glagola od kojeg je izvedeno ime ovog ogrtača znači ukrasiti, uljepšati, nakititi. Još se za ovaj ogrtač kaže da je, s obzirom na svoju zelenu boju, džennetska odjeća. Vjerovatno je i to razlog što je ovaj ogrtač Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio najdraža odjeća.

2 Ovaj hadis, zajedno s prethodnim, čini tematsku cjelinu.

3 Ahmed bilježi predanje koje ide preko Hasana Basrija, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, želio dokinuti dozvolu nošenja hibere zbog toga što se, navodno, boji mokraćom. Ubejj mu je na to, međutim, rekao: "Nije ti to tako! Nosio ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a i mi smo je nosili u njegovo vrijeme." Hasan, međutim, nije to čuo izravno od Omera, radijallahu anhu.

## KISA'[1] I HAMISA[2]

## بَاب الْأَكْسِيَةِ وَالْخَمَائِصِ

5815, 5816. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl, prenoseći od od Ibn-Šihaba, koji kaže da ga je obavijestio Abdullah b. Abdullah b. Utba da su Aiša i Abdullah b. Abbas, radijallahu anhu, kazivali:
"Kada je Allahovo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zadesila smrtna bolest, on se *hamisom* pokrio po licu, ali čim bi počeo gubiti dah (ubrzano disati), sklonio bi je s lica, govoreći: 'Tako je to! Neka je Allahovo prokletsvo na židove i kršćane! Oni grobove svojih vjerovjesnika pretvaraju u bogomolje!' (Ovo je rekao) upozorivši na ono što oni čine."[3]

٥٨١٥-٥٨١٦. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ وَعَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ قَالاَ لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا .

5817. PRIČAO MI JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Urve da je Aiša kazivala:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao je namaz u *hamisi* koja je na sebi imala neke znake, tako da je (dok je klanjao) bacio pogled na te znake, a kada je namaz završio, rekao je: 'Nosite ovu moju *hamisu* Ebu-Džehmu, jer mi ona odvraća pažnju od namaza, a donesite mi *enbidžaniju*[4] Ebu-Džehma b. Huzejfe b. Ganima iz (plemena) Benu-Adijj b. Ka'b.'"[5]

٥٨١٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي خَمِيصَةٍ لَهُ لَهَا أَعْلاَمٌ فَنَظَرَ إِلَى أَعْلاَمِهَا نَظْرَةً فَلَمَّا سَلَّمَ قَالَ اذْهَبُوا بِخَمِيصَتِي هَذِهِ إِلَى أَبِي جَهْمٍ فَإِنَّهَا أَلْهَتْنِي آنِفًا عَنْ صَلاَتِي وَأْتُونِي بِأَنْبِجَانِيَّةِ أَبِي جَهْمِ بْنِ حُذَيْفَةَ بْنِ غَانِمٍ مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ .

1 Četvrtasti crni komad odjeće izrađen od vune ili krzna.

2 Dizajnirani *kisa'* koji se pravi od crne vune ili puplina.

3 Osim što se u ovome kontekstu spominje zbog hamise kao dopuštenog odjevnog predmeta koji je oblačio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj je hadis zanimljiv i zbog toga što se u njemu ističe proklinjanje Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, onih koji od grobova svojih vjerovjesnika prave bogomolje.

4 Jednostavna debela plahta.

5 Dozvoljeno je, dakle, klanjati i u šarenoj, dizajniranoj odjeći, s tim da nije dobro imati na sebi ili ispred sebe bilo šta što može odvraćati pažnju od namaza, pa makar to bila i odjeća. Razlog je u tome što je potrebno u namazu nastojati zadržati što veću koncentraciju na sam namaz i njegovu suštinu.

5818. PRIČAO MI JE Musedded, njemu Isma'il, ovome Ejjub, a njemu Humejd b. Hilal, prenoseći od Ebu-Burde da je ovaj kazivao:
"Iznijela nam je Aiša, radijallahu anhu, kisa' i izar, govoreći: 'U ovome je dvome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispustio dušu.'"[6]

٥٨١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ كِسَاءً وَإِزَارًا غَلِيظًا فَقَالَتْ قُبِضَ رُوحُ النَّبِيِّ ﷺ فِي هَذَيْنِ .

## UMOTAVANJE U TIJESAN OGRTAČ BEZ PROREZA IZ KOJEG SE RUKE NE MOGU VADITI

## بَاب اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ

5819. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ubejdullah, prenoseći od Hubejbe, a ovaj od Hafsa b. Asima da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je *mulamesu*,[7] zatim *munabezu*,[8] zatim obavljanje dvaju namaza – jednog poslije zore dok se sunce ne uzdigne i drugog poslije ikindije dok sunce ne zađe – zatim *ihtiba'*[9] i *ištimalus-samma'*."[10]

٥٨١٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ خُبَيْبٍ عَنْ حَفْصِ ابْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ وَعَنْ صَلَاتَيْنِ بَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغِيبَ وَأَنْ يَحْتَبِيَ بِالثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصَّمَّاءَ .

6 *Izar* i *kisa'*, kao odjevni predmeti, uglavnom se nose u kombinaciji, što je, kako vidimo, nosio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

7 Prodaja raširena među Arapima po kojoj je trgovina obavljena ukoliko kupac dotakne stvar, a da je nije dobro pregledao niti prekontrolirao.

8 Prodaja, također raširena među Arapima, gdje je trgovina obavljena kada prodavač baci stvar pred kupca, ne dopuštajući mu da je pogleda, dotakne ili prekontrolira.

9 Sjedenje uspravljenih potkoljenica s jednim odjevnim predmetom na sebi bez ičega što bi pokrilo genitalije.

10 Umotavanje u tijesan ogrtač iz kojeg se ruke ne mogu vaditi vani.

5820. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovome Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, koji kazuje da ga je Amir b. Sa'd obavijestio da je Ebu-Seid Hudri rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dvije vrste oblačenja i dvije vrste prodaje. Zabranio je *mulamesu* i *munabezu* u prodaji. *Mulamesa* prodaja jest ona koja se obavi čim kupac rukom dotakne odjeću koju želi kupiti, bilo danju ili noću, bez ikakva drugog pregledanja. *Munabeza* prodaja jest ona pri kojoj čovjek drugome baci odjeću koju prodaje i tako se obavi prodaja bez gledanja ili želje za kupovinom. Dvije vrste (zabranjenog) oblačenja jesu *ištimalus-samma'* – a to je pokrivanje jednog ramena, tako da drugo ostane bez odjeće – i *ihtiba'* – a to je umotavanje jednim komadom odjeće, dok se sjedi, bez ičega što bi pokrivalo genitalije."

٥٨٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ نَهَى عَنِ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ فِي الْبَيْعِ وَالْمُلاَمَسَةُ لَمْسُ الرَّجُلِ ثَوْبَ الآخَرِ بِيَدِهِ بِاللَّيْلِ أَوْ بِالنَّهَارِ وَلاَ يُقَلِّبُهُ إِلاَّ بِذَلِكَ وَالْمُنَابَذَةُ أَنْ يَنْبِذَ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ بِثَوْبِهِ وَيَنْبِذَ الآخَرُ ثَوْبَهُ وَيَكُونَ ذَلِكَ بَيْعَهُمَا عَنْ غَيْرِ نَظَرٍ وَلاَ تَرَاضٍ وَاللِّبْسَتَيْنِ اشْتِمَالُ الصَّمَّاءِ وَالصَّمَّاءُ أَنْ يَجْعَلَ ثَوْبَهُ عَلَى أَحَدِ عَاتِقَيْهِ فَيَبْدُو أَحَدُ شِقَّيْهِ لَيْسَ عَلَيْهِ ثَوْبٌ وَاللِّبْسَةُ الأُخْرَى احْتِبَاؤُهُ بِثَوْبِهِ وَهُوَ جَالِسٌ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ .

## UMOTAVANJE, U SJEDEĆEM POLOŽAJU, JEDNIM KOMADOM ODJEĆE

## بَاب الاِحْتِبَاءِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ

5821. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, a ovaj od A'redža, koji prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dvije vrste oblačenja: da čovjek (u sjedećem položaju) obuče jedan komad odjeće bez ičega što bi mu pokrivalo genitalije i da se pokrije jednim komadom odjeće tako da mu jedna strana ostane gola. Zabranio je još *mulamesu* i *munabezu*."

٥٨٢١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ أَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ وَأَنْ يَشْتَمِلَ بِالثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى أَحَدِ شِقَّيْهِ وَعَنِ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ .

٥٨٢٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ.

5822. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Mahled, ovome Ibn-Džurejdž, kazujući da ga je obavijestio Ibn-Šihab, koji prenosi od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *ištimalus-samma'*, te da čovjek (u sjedećem položaju) obuče jedan komad odjeće, bez ičega što bi mu pokrivalo genitalije.[1]

## بَاب الْخَمِيصَةِ السَّوْدَاءِ

## CRNA HAMISA

٥٨٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ سَعِيدِ بْنِ فُلَانٍ هُوَ عَمْرُو بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدٍ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِثِيَابٍ فِيهَا خَمِيصَةٌ سَوْدَاءُ صَغِيرَةٌ فَقَالَ مَنْ تَرَوْنَ أَنْ نَكْسُوَ هَذِهِ فَسَكَتَ الْقَوْمُ قَالَ ائْتُونِي بِأُمِّ خَالِدٍ فَأُتِيَ بِهَا تُحْمَلُ فَأَخَذَ الْخَمِيصَةَ بِيَدِهِ فَأَلْبَسَهَا وَقَالَ أَبْلِي وَأَخْلِقِي وَكَانَ فِيهَا عَلَمٌ أَخْضَرُ أَوْ أَصْفَرُ فَقَالَ يَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَاهْ وَسَنَاهْ بِالْحَبَشِيَّةِ حَسَنٌ.

5823. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ishak b. Seid, prenoseći od svoga oca Seida b. Fulana, tj. Amra b. Seid b. Asa, koji prenosi da je Umm-Halid kći Halidova kazivala:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je donesena odjeća među kojom je bila i mala crna hamisa.[2] Tada je on upitao: 'Šta mislite, kome da damo ovo da oblači?' Svi su zašutjeli dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne reče: 'Dajte meni za Umm-Halid' – pa mi je data da je nosim (s obzirom da sam bila mlada u to vrijeme). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je hamisu u ruke i dao mi je da je obučem, rekavši: 'Nanosala je se i promijenila!' Na njoj je bio nekakav zeleni ili žuti znak. Potom mi reče: 'O Umm-Halid! Ovo je *senah*. *Senah* je etiopska riječ (koja znači lijep).'"

1 Pogledati prethodni hadis.

2 Već je ranije bilo govora o *hamisi* kao vrsti odjeće koja se proizvodi od puplina ili crne vune. Ponegdje se govori da je to, ustvari, fini tanki *kisa'* bilo koje boje ili samo crni.

5824. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adi, ovome Ibn-Avn, a njemu Muhammed, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Nakon što se porodila, Umm-Sulejm mi je rekla: 'O Enese! Pripazi ovo dijete! Ne daj mu ništa da jede i pije sve dok sutra rano ne dođeš s njim do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, radi *tahnika*.'[1] Tako sam sljedećeg jutra otišao s njim (do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) i našao ga u vrtu – a na njemu *hamisa hurejsijja*[2] – kako obilježava (stavlja žigove na) deve pristigle u toku osvojenja Mekke."

٥٨٢٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا وَلَدَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ قَالَتْ لِي يَا أَنَسُ انْظُرْ هَذَا الْغُلاَمَ فَلاَ يُصِيبَنَّ شَيْئًا حَتَّى تَغْدُوَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُحَنِّكُهُ فَغَدَوْتُ بِهِ فَإِذَا هُوَ فِي حَائِطٍ وَعَلَيْهِ خَمِيصَةٌ حُرَيْثِيَّةٌ وَهُوَ يَسِمُ الظَّهْرَ الَّذِي قَدِمَ عَلَيْهِ فِي الْفَتْحِ .

## ZELENA ODJEĆA

## باب ثِيَابِ الْخُضْرِ

5825. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime da se Rifa'a razveo od svoje žene, nakon čega se njome oženio Abdur-Rahman b. Zubejr Kurezi. Aiša kazuje kako je žena došla noseći na sebi zeleni veo[3] i požalila joj se (na svoga muža), pokazujući masnice na koži (od udaranja). Čim je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a pošto žene jedna drugoj pomažu[4] – Aiša je rekla: "Nisam vidjela ženu da podnosi kao ova žena. Pogledaj! Koža joj je tamnija od odjeće!"
Kada je Abdur-Rahman čuo da mu je žena išla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dođe i on sa dvojicom sinova od druge žene. Ona tada reče: "Tako mi Allaha, nisam mu ništa skrivila, osim što je nesposoban za bilo šta drugo

٥٨٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ فَتَزَوَّجَهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الزَّبِيرِ الْقُرَظِيُّ قَالَتْ عَائِشَةُ وَعَلَيْهَا خِمَارٌ أَخْضَرُ فَشَكَتْ إِلَيْهَا وَأَرَتْهَا خُضْرَةً بِجِلْدِهَا فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنِّسَاءُ يَنْصُرُ بَعْضُهُنَّ بَعْضًا قَالَتْ عَائِشَةُ مَا رَأَيْتُ مِثْلَ مَا يَلْقَى الْمُؤْمِنَاتُ لَجِلْدُهَا أَشَدُّ خُضْرَةً مِنْ ثَوْبِهَا قَالَ وَسَمِعَ أَنَّهَا قَدْ أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَجَاءَ وَمَعَهُ ابْنَانِ لَهُ مِنْ غَيْرِهَا قَالَتْ وَاللهِ مَا لِي إِلَيْهِ مِنْ ذَنْبٍ إِلاَّ أَنَّ مَا مَعَهُ لَيْسَ بِأَغْنَى عَنِّي مِنْ هَذِهِ وَأَخَذَتْ

1 *Tahnik* je postupak sažvakivanja (mljevenja) slatkog voća, npr. datula ili meda, i stavljanja toga u usta djetetu, kojem se onda trlja vilice i nepce da se ono navikne jesti.

2 Vrsta *hamise* koja se pripisuje skupini kudaijskih plemena. U nekim predanjima naziva se i drugačijim imenom, npr. hajbejrija i sl.

3 Ibn-Bettal je govorio: "Zelena je odjeća džennetska odjeća i to je dovoljno za počast koju ima (ova odjeća). Ebu-Davud bilježi da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio zelenu odjeću.

4 Ovaj je dio rečenice umetnuta rečenica koju je izrekao Ikrima, prenosilac ovoga hadisa od Aiše, radijallahu anha.

osim ovoga" – pokazujući dio svoje odjeće. Abdur-Rahman na to reče: "Slagala je, Allahov Poslaniče! Ja sam dosta jak i mogu je zadovoljiti, ali je ona nepokorna i želi se vratiti Rifaji." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče ženi: "Ako je ovo tvoja želja, onda (znaj da) ti to nije dopušteno, (da se ponovo udaš za Rifaju) sve dok (Abdur-Rahman) s tobom ne imadne spolni odnos." Zatim je (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ugledao dvojicu dječaka s njim i upitao ga: "Jesu li ovo tvoji sinovi?"
"Jesu", odgovori (Abdurrahman), a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Ti tvrdiš to što tvrdiš, ali, tako mi Allaha, oni liče na njega kao vrana na vranu."

هُدْبَةٌ مِنْ ثَوْبِهَا فَقَالَ كَذَبَتْ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَأَنْفُضُهَا نَفْضَ الْأَدِيمِ وَلَكِنَّهَا نَاشِزٌ تُرِيدُ رِفَاعَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِنْ كَانَ ذَلِكِ لَمْ تَحِلِّي لَهُ أَوْ لَمْ تَصْلُحِي لَهُ حَتَّى يَذُوقَ مِنْ عُسَيْلَتِكِ قَالَ وَأَبْصَرَ مَعَهُ ابْنَيْنِ لَهُ فَقَالَ بَنُوكَ هَؤُلَاءِ قَالَ نَعَمْ قَالَ هَذَا الَّذِي تَزْعُمِينَ مَا تَزْعُمِينَ فَوَاللهِ لَهُمْ أَشْبَهُ بِهِ مِنَ الْغُرَابِ بِالْغُرَابِ .

## BIJELA ODJEĆA

## بَاب الثِّيَابِ الْبِيضِ

5826. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Muhammed b. Bišr, ovome Mis'ar, njemu Sa'd b. Ibrahim, a ovome njegov otac, koji prenosi od Sa'da da je kazivao:
"Vidio sam na dan Uhuda na lijevoj i na desnoj strani Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, dva čovjeka u bijeloj odjeći. Nikada ih ni prije ni poslije nisam vidio."

٥٨٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ قَالَ رَأَيْتُ بِشِمَالِ النَّبِيِّ ﷺ وَيَمِينِهِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا ثِيَابٌ بِيضٌ يَوْمَ أُحُدٍ مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ وَلَا بَعْدُ .

5827. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Husejna, on od Abdullaha b. Burejda, ovaj od Jahjaa b. Ja'mera, kome je pričao Ebu-Esved Dueli, prenoseći od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, da je pričao:
"Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je spavao u bijeloj odjeći.[5] Poslije sam opet došao, nakon što se probudio, pa mi je rekao: 'Nema toga koji izgovori: La ilahe illallah! – i tada umre, a da neće ući u Džennet.'

٥٨٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى ابْنِ يَعْمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا الْأَسْوَدِ الدُّؤَلِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ رَضِي اللهُ عَنْه حَدَّثَهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ أَبْيَضُ وَهُوَ نَائِمٌ ثُمَّ أَتَيْتُهُ وَقَدِ اسْتَيْقَظَ فَقَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ

5 Iz hadisa se, dakle, može zaključiti da je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio bijelu odjeću, te ju je stoga muslimanima dopušteno oblačiti.

‘Čak i onaj koji blud učini ili ukrade?!’, upitao sam ga.
‘Čak i onaj koji blud učini ili ukrade!’, odgovorio mi je.
‘Čak i onaj koji blud učini ili ukrade?!’, ponovo sam ga upitao.
‘Čak i onaj koji blud učini ili ukrade!’, odgovorio mi je.
‘Čak i onaj koji blud učini ili ukrade?!’, upitao sam ga opet.
‘Čak i onaj koji blud učini ili ukrade, usprkos Ebu-Zerru!’, odgovorio mi je.”
Kazujući ovo, Ebu-Zerr je rekao: “Čak ako se to Ebu-Zerru i ne sviđa!”
Ebu-Abdullah (Buhari) o ovome je rekao: “To je u trenutku umiranja ili prije smrti ako se čovjek pokaje i zamoli za oprost izgovorivši: La ilahe illallah! Takvome će onda biti oprošteno.”[1]

إِلاَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ عَلَى رَغْمِ أَنْفِ أَبِي ذَرٍّ وَكَانَ أَبُو ذَرٍّ إِذَا حَدَّثَ بِهَذَا قَالَ وَإِنْ رَغِمَ أَنْفُ أَبِي ذَرٍّ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ هَذَا عِنْدَ الْمَوْتِ أَوْ قَبْلَهُ إِذَا تَابَ وَنَدِمَ وَقَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ غُفِرَ لَهُ .

1 Osim navedenog, u vezi s ovim hadisom, a o oblačenju bijele odjeće, iz hadisa se razumije i to da svako ko očituje Allahovo jedinstvo, tražeći uz to od Uzvišenoga Allaha i oprost za nevjerstvo, i potom umre, ulazi u Džennet prije ili kasnije. To je, dakle, obaveza koju je na sebe preuzeo Uzvišeni Allah. Međutim, Uzvišeni Allah vjerniku muslimanu, ukoliko se ovaj i ne pokaje za učinjene grijehe, može oprostiti ako hoće, jer on nagrađuje onoga koga on hoće. Iz hadisa se razumije da će i takav ući u Džennet, ali to prema ehlisunetskom učenju ipak zavisi od Allahove volje. Tako Ubada b. Samit prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko od vas ispuni obavezu – nagrada mu je kod Allaha, dok će onaj koji nešto od toga prekrši biti kažnjen na ovome svijetu, i to mu je otkupljenje. Onaj koji nešto od toga prekrši, ali mu Allah to pokrije, a to je u Allahovoj volji, ako bude htio, oprostit će mu, a ako bude htio, kaznit će ga. Mi smo se na to obavezali.”

## O OBLAČENJU SVILENE ODJEĆE, KORIŠTENJE SVILENE POSTELJINE I ONOME ŠTO JE MUŠKARCU DOZVOLJENO U VEZI S TIM[2]

بَاب لُبْسِ الْحَرِيرِ وَافْتِرَاشِهِ لِلرِّجَالِ وَقَدْرِ مَا يَجُوزُ مِنْهُ

5828. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Katada, prenoseći da je čuo Ebu-Usmana Nehdija kako kazuje:
"Dok smo bili s Utbom b. Ferkadom u Azerbejdžanu, došlo nam je od Omera pismo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio svilu izuzev ovako, pokazujući sa svoja dva prsta kojima se pokazuje nejasnoća.[3] Prema onome što mi znamo to znači obrubljivanje i vezenje."

٥٨٢٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ النَّهْدِيَّ أَتَانَا كِتَابُ عُمَرَ وَنَحْنُ مَعَ عُتْبَةَ بْنِ فَرْقَدٍ بِأَذْرَبِيجَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْحَرِيرِ إِلاَّ هَكَذَا وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْهِ اللَّتَيْنِ تَلِيَانِ الْإِبْهَامَ قَالَ فِيمَا عَلِمْنَا أَنَّهُ يَعْنِي الْأَعْلاَمَ .

5829. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Asim, prenoseći od Ebu-Usmana, koji je kazivao:
"Dok smo bili u Azerbejdžanu, pisao nam je Omer da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio oblačenje svile izuzev ovako, raširivši svoja dva prsta (da nam to pokaže)."
Zuhejr (prenosilac u lancu) podigao je srednjak i kažiprst.[4]

٥٨٢٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ كَتَبَ إِلَيْنَا عُمَرُ وَنَحْنُ بِأَذْرَبِيجَانَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ إِلاَّ هَكَذَا وَصَفَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ إِصْبَعَيْهِ وَرَفَعَ زُهَيْرٌ الْوُسْطَى وَالسَّبَّابَةَ .

2 Misli se na to koliki dio svile na odjeći muškarac može nositi.

3 Iz drugih predanja ovoga hadisa, kao i drugih hadisa, razumije se da se radi o srednjaku i kažiprstu, što se vidi i u narednom hadisu.

4 U Muslimovom predanju ovoga hadisa stoji: "Zuhejr je podigao srednjak i kažiprst i sastavio ih." To ukazuje na dozvoljenu veličinu odjeće sa svilenom tkaninom, tj. u širini dva prsta.

5830. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći Tejmija, a ovaj od Ebu-Usmana, koji je kazivao:
"Bili smo s Utbom kada nam je pisao Omer, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svila se ne oblači na ovome svijetu, u suprotnom neće se oblačiti na ahiretu.'"
Pričao nam je Hasan b. Umer da je njemu pričao Mu'temir, a ovome njegov otac, kome je pričao Ebu-Usman. Ebu-Usman zatim je pokazao svoja dva prsta: kažiprst i srednjak.[1]

٥٨٣٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ كُنَّا مَعَ عُتْبَةَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يُلْبَسُ الْحَرِيرُ فِي الدُّنْيَا إِلاَّ لَمْ يُلْبَسْ فِي الآخِرَةِ مِنْهُ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ وَأَشَارَ أَبُو عُثْمَانَ بِإِصْبَعَيْهِ الْمُسَبِّحَةِ وَالْوُسْطَى .

5831. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, a ovaj od Ibn-Ebu-Lejle, koji kazuje:
"Za boravka u Medainu Huzejfa je jednom zatražio da pije vode. Nakon što mu je starješina sela donio vode u srebrenoj posudi, on ju je odmah bacio rekavši: 'Bacio sam je samo zato što sam zabranio da se njome koristi, a on to nije učinio. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zlato, srebro, svila i dibadž (vrsta svile) za njih su (nevjernike) na ovome svijetu, a za vas na ahiretu.'"[2]

٥٨٣١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ حُذَيْفَةُ بِالْمَدَايِنِ فَاسْتَسْقَى فَأَتَاهُ دِهْقَانٌ بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ مِنْ فِضَّةٍ فَرَمَاهُ بِهِ وَقَالَ إِنِّي لَمْ أَرْمِهِ إِلاَّ أَنِّي نَهَيْتُهُ فَلَمْ يَنْتَهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ وَالْحَرِيرُ وَالدِّيبَاجُ هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الآخِرَةِ .

1 Iz ovoga, kao i prethodnih hadisa, vidi se da postoji više predanja ovoga hadisa od Ebu-Usmana te da se u ovom hadisu dodaje da je Ebu-Usman pokazao svoja dva prsta: srednjak i kažiprst. U vezi s ovim navode se na drugim mjestima i predanja u kojima se dva prsta uporeduju s dugmadima na tajlesanu (perzijskom plaštu) da bi se pokazalo koliko to izgleda. Navode se, osim toga, još i predanja u kojima se spominje dozvoljena veličina tkanine od svile za muškarce - od tri i četiri prsta (Muslim i Ebu-Davud). U tom smislu navodi se da je dopušteno na odjeći nositi svileni znak u veličini četiri prsta (šafijski mezheb) ili čak i veći od četiri prsta (malikijski mezheb), ali se isto tako spominje i zabrana i najmanje veličine svilenog znaka (Sabit od Hasana i Ibn-Sirina). Navodi se, također, i dozvola oblačenja odjeće s izvezenom svilom nakon tkanja platna, ili nošenja odjeće u čijem sastavu ima svile veličine jednoga znaka. Ovo se, međutim, odnosi na svilu izdvojenu samu za sebe, dok se tkanina pomiješana sa svilom dozvoljava ako ne premašuje drugu vrstu sastava tkanine.

2 Iz ovog hadisa želi se izvesti zabrana nošenja svile i dibadža i za žene, budući da je Huzejfa na temelju ovoga hadisa izveo zabranu korištenja srebrenog posuđa i muškarcima i ženama. Međutim, u hadisu se zabrana korištenja zlata, srebra i dibadža izražava u muškome rodu. Da li se pod time podrazumijeva i ženski rod, o tome postoje različita mišljenja. Međutim, preferirajuće je mišljenje među pravnicima da se ne podrazumijeva. Osim toga, u drugim hadisima izraženo je jasno dopuštanje korištenja svile i dibadža ženama.

5832. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, koji je kazivao: “Čuo sam Enesa b. Malika, pa sam (ga) upitao: ‘Je li to od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?’

‘Sigurno,[3] od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, je: ‘Ko oblači svilu na ovome svijetu neće je oblačiti na ahiretu’, reče mi on.’”

٥٨٣٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ شُعْبَةُ فَقُلْتُ أَعَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ شَدِيدًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا فَلَنْ يَلْبَسَهُ فِي الْآخِرَةِ .

5833. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, koji je govorio da je čuo Ibn-Zubejra kako u toku hutbe kaže:[4]

“Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko oblači svilu na ovome svijetu neće je oblačiti na ahiretu.’”

٥٨٣٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَخْطُبُ يَقُولُ قَالَ مُحَمَّدٌ ﷺ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ .

5834. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Zibjana Halife b. Ka‘ba, koji priča da je čuo Ibn-Zubejra kako govori da je čuo Omera da kazuje:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko oblači svilu na ovome svijetu neće je oblačiti na ahiretu.’”

Ebu-Ma‘mer nam je govorio da je njemu pričao Abdul-Varis, prenoseći od Jezida da je njemu Mu‘aza kazivala: “Obavijestila me je Umm-Amr b. Abdullah da je čula Abdullaha b. Zubejra, koji je čuo od Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio slično gore navedenom.”

٥٨٣٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي ذِبْيَانَ خَلِيفَةَ بْنِ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الآخِرَةِ وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ يَزِيدَ قَالَتْ مُعَاذَةُ أَخْبَرَتْنِي أُمُّ عَمْرٍو بِنْتُ عَبْدِاللهِ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ سَمِعَ عُمَرَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

3 Prema većini komentara, to znači da je to što prenosi Enes b. Malik on sigurno prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Iz dva naredna hadisa jasno se razumije da Ibn-Zubejr ovo prenosi od Omera, radijallahu anhu.

5835. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovome Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira da je Imran b. Hittan kazivao:
"Pitao sam Aišu o svili, pa mi je rekla: 'Idi Ibn-Abbasu pa pitaj njega.' (Otišao sam) i upitao ga, a on mi je rekao: 'Pitaj Ibn-Omera.' Onda sam upitao Ibn-Omera, a on mi reče: 'Obavijestio me je Ebu-Hafs – znači Omer b. Hattab – da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svilu oblače na ovome svijetu oni koji neće imati udjela (u dobru) na ahiretu." Na to sam rekao: 'Istinu je rekao Ebu-Hafs, nije, dakle, slagao na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'"[1]
Abdullah b. Redža' kaže da mu je pričao Harb, prenoseći od Jahjaa, kojemu je pričao Imran... i pripovijeda (ovaj) hadis.[2]

٥٨٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حِطَّانَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْحَرِيرِ فَقَالَتِ ائْتِ ابْنَ عَبَّاسٍ فَسَلْهُ قَالَ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ سَلِ ابْنَ عُمَرَ قَالَ فَسَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو حَفْصٍ يَعْنِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ فِي الآخِرَةِ فَقُلْتُ صَدَقَ وَمَا كَذَبَ أَبُو حَفْصٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا حَرْبٌ عَنْ يَحْيَى حَدَّثَنِي عِمْرَانُ وَقَصَّ الْحَدِيثَ .

1 Ibn-Bettal navodi da postoje različita mišljenja o oblačenju svilene odjeće. Po jednome mišljenju svila je potpuno zabranjena, čak i ženama. Takvo mišljenje izvedeno je iz predanja od Alije, Ibn-Omera, Huzejfe, Ebu-Mensura i Ibn-Zubejra te nekih tabiina. Prema drugom mišljenju, oblačenja svilene odjeće apsolutno je dozvoljeno, a hadisi u kojima se spominje zabrana oblačenja svilene odjeće odnose se, prema ovome mišljenju, na zabranu oblačenja iz gordosti, oholosti ili zabave, odnosno uživanja u oblačenju takve odjeće. Askelani, međutim, odbacuje takvo tumačenje zbog toga što postoje jasno utvrđene prijetnje kaznom onima koji nose takvu odjeću, kakav je slučaj, naprimjer, u hadisu koji bilježi Nesai od Amra b. Mensura, a prenosi ga od Abdullaha b. Redžaa, a ovaj od Harba b. Šeddada: "Ko oblači svilu na ovome svijetu neće imati udjela (u nagradi) na ahiretu."
Neki, opet, zabranu oblačenja svilene odjeće svode na pokuđenost (mekruh), isključujući zabranu (haram). Ipak, smatra se da se, nakon Ibn-Zubejra u pogledu oblačenja svilene odjeće došlo do konsenzusa po kome je oblačenje svilene odjeće muškarcima zabranjeno, a ženama dopušteno. Neki su učenjaci, međutim, i poslije tog konsenzusa na temelju nekih predanja nastojali dokazati da ne postoji zabrana oblačenja svilene odjeće ni muškarcima.
Navodi se više razloga donošenja zabrane oblačenja svilene odjeće muškarcima. Dva su od njih najpoznatija i spominju se kao najvjerovatniji pravi razlozi. Prvi je da se oblačenjem takve odjeće izražavaju i pokazuju ljudska (muška) ponositost i oholost kao negativna i zabranjena ljudska svojstva, dok je drugi raskoš i nakićenost kao osobine koje više odgovaraju ženama, a ne muškoj hrabrosti. Kao razlozi spominju se još i oponašanje mnogobožaca (mušrika) ili pretjerivanje kao ono što je muslimanima zabranjeno.

2 U ovom predanju, za razliku od prethodnog, navodi se da je o tome upitan Ibn-Abbas i da je rekao: "Pitaj Aišu" – a kada je ona upitana, rekla je: "Pitaj Ibn-Omera."

## KO DOTAKNE SVILU, A NE OBUČE JE

بَاب مَسِّ الْحَرِيرِ مِنْ غَيْرِ لُبْسٍ

O ovome se prenosi od Zubejdija, koji prenosi od Zuhrija, ovaj od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَيُرْوَى فِيهِ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5836. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, njemu Israil, koji prenosi od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesniku je jednom poklonjena svilena odjeća, pa smo je počeli pipkati i diviti joj se. Tada nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Vi se ovome divite?'
'Da', odgovorili smo, a on nam na to reče: 'Maramice Sa'da b. Mu'aza u Džennetu bolje su od ovoga.'"[3]

٥٨٣٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ أُهْدِيَ لِلنَّبِيِّ ﷺ ثَوْبُ حَرِيرٍ فَجَعَلْنَا نَلْمُسُهُ وَنَتَعَجَّبُ مِنْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْ هَذَا قُلْنَا نَعَمْ قَالَ مَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْ هَذَا .

## SVILENA POSTELJINA

بَاب افْتِرَاشِ الْحَرِيرِ

Ubejda je rekao: "To je isto kao i njeno oblačenje."

وَقَالَ عَبِيدَةُ هُوَ كَلُبْسِهِ .

5837. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Vehb b. Džerir, ovome njegov otac, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Ebu-Lejle, koja prenosi da je Huzejfa, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik nam je zabranio da pijemo iz zlatne i srebrene posude i da jedemo iz njih, da oblačimo svilu i *dibadž* (vrstu svile) i da sjedimo na njima."[4]

٥٨٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَشْرَبَ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَأَنْ نَأْكُلَ فِيهَا وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَأَنْ نَجْلِسَ عَلَيْهِ .

3 Doticanje svile, njeno prodavanje i korištenje novcem zarađenim od njene prodaje je dopušteno. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovaj način ističe njenu bezvrijednost za muslimane.

4 To znači da je zabranjena svila za sjedenje, odnosno svilena posteljina, isto kao i svilena odjeća, tj. na isti način kako je zabranjena i svilena odjeća, o čemu je naprijed bilo riječi. Buhari i Muslim prenose ovaj hadis od Huzejfe u više varijanti u kojim se, izuzev ove, ne spominje i zabrana sjedanja na svilenu tkaninu. Tako se, prema većini učenjaka, zabrana sjedanja na svilu, odnosno korištenje svilene posteljine, izvodi iz ovoga hadisa. Suprotnog su mišljenja kufski pravnici i neki šafijski. Oni ne prihvataju zabranu korištenja svile za sjedenje. Neki hanefijski pravnici, opet, tvrde da izraz zabrana (*nehj*) ne znači isto što i haram. Osim ovoga, vođene su i rasprave o tome da li je isto sjedenje na svili i oblačenje svile. Većina smatra

## OBLAČENJE KASSIJJE

بَاب لُبْسِ الْقَسِّيِّ

Asim je pričao, prenoseći od Burde, koji je kazivao da je upitao Aliju: "Šta je to *kassijja*?" On mu je odgovorio: "Odjeća koja je do nas stigla iz Šama ili iz Egipta; ima rebraste linije i ima u sebi svile, a rebra joj izgledaju savijena kao limuni."
*Misera* je jastuk koji su žene spremale za svoje muževe, a oni ga koristili kao i kadifu. Džerir u svome hadisu kaže, prenoseći od Jezida, da je *kassijja* odjeća s rebrastim prugama koja je donesena iz Egipta, a u sebi ima svile,[1] dok je *misera* od lavlje kože.[2]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da Asim (prenosilac navedenog predanja) prenosi više predaja koje su i tačnije u tumačenju *misere* (suprotno Džerirovom tumačenju).

وَقَالَ عَاصِمٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيٍّ مَا الْقَسِّيَّةُ قَالَ ثِيَابٌ أَتَتْنَا مِنَ الشَّأْمِ أَوْ مِنْ مِصْرَ مُضَلَّعَةٌ فِيهَا حَرِيرٌ وَفِيهَا أَمْثَالُ الأُتْرُنْجِ وَالْمِيثَرَةُ كَانَتِ النِّسَاءُ تَصْنَعُهُ لِبُعُولَتِهِنَّ مِثْلَ الْقَطَائِفِ يُصَفِّرْنَهَا وَقَالَ جَرِيرٌ عَنْ يَزِيدَ فِي حَدِيثِهِ الْقَسِّيَّةُ ثِيَابٌ مُضَلَّعَةٌ يُجَاءُ بِهَا مِنْ مِصْرَ فِيهَا الْحَرِيرُ وَالْمِيثَرَةُ جُلُودُ السِّبَاعِ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ عَاصِمٌ أَكْثَرُ وَأَصَحُّ فِي الْمِيثَرَةِ .

5838. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovome Sufjan, prenoseći od Eš'asa b. Ebu-Ša'sa, on od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, ovaj od Beraa b. Aziba, koji je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je crvene *misere* i *kassijju*."[3]

٥٨٣٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْمَيَاثِرِ الْحُمْرِ وَالْقَسِّيِّ .

---

da sjedenje na svili znači isto što i oblačenje svile, a to izvode iz hadisa Enesa b. Malika: "Uputio sam se prema našoj hasuri, koja je pocrnjela od dugog sjedenja na njoj" – koji je upotrijebio glagol oblačiti (*lebise*). Na temelju ovakvog zaključka Nevevi ističe i zabranu korištenja ženine svilene posteljine muškarcu. Malikijski pravnici, međutim, dopuštaju muškarcima da spavaju sa svojim ženama u njihovim svilenim posteljinama te da sjede s njima na svili, isto kao što im je dozvoljeno da spavaju sa svojim ženama koje nose zlatni nakit i svilene spavaćice.

1 I Muslim je zabilježio hadis koji prenosi Ibn-Ebu-Musa Ešari od Alije: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je oblačenje kassijje i misere. Što se tiče kassijje, to je prugasta odjeća." Ona je zabranjena zato što u sebi ima svile.

2 *Misera* je posebna vrsta jastuka – deblji i puniji komad posteljine, kao jastuk, na koji se može sjesti ili nasloniti; žene su ih spremale svojim muževima da bi ih oni stavljali na sedla na konjima ili devama ili se njima koristili umjesto sedla. Pravljena je od crvenog purpura i dibadža, pa je zbog toga i zabranjena za korištenje.

3 Navodi se više razloga zabrane *misere* i *kassijje*. Najčešće se navodi da je do zabrane došlo zbog toga što se prva pravi od svile, a druga od lavlje kože, koja je također zabranjena.

## SVILA JE DOPUŠTENA ONIMA KOJI PATE OD SVRABA

بَاب مَا يُرَخَّصُ لِلرِّجَالِ مِنَ الْحَرِيرِ لِلْحِكَّةِ

5839. PRIČAO MI JE Muhammed, kojega je obavijestio Veki‘, a ovog Šu‘ba, koji prenosi od Katade da je Enes rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je Zubejru i Abdur-Rahmanu da nose svilu zbog toga što su patili od svraba."[4]

٥٨٣٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ لِلزُّبَيْرِ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ فِي لُبْسِ الْحَرِيرِ لِحِكَّةٍ بِهِمَا.

## ŽENSKA SVILENA ODJEĆA

بَاب الْحَرِيرِ لِلنِّسَاءِ

5840. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba... Pričao mi je Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, a on od Zejda b. Vehba da je Alija, radijallahu anhu, ispričao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mi je dvodijelno svileno odijelo. Odmah sam ga obukao i u njemu izišao vani, ali sam primijetio ljutnju na njegovu licu, pa sam ga izrezao i razdijelio ženama iz svoje rodbine (za velove)."[5]

٥٨٤٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح وحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كَسَانِي النَّبِيُّ ﷺ حُلَّةً سِيَرَاءَ فَخَرَجْتُ فِيهَا فَرَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ فَشَقَّقْتُهَا بَيْنَ نِسَائِي.

5841. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha da je Omer, radijallahu anhu, vidio kako se prodaje dvodijelno svileno odijelo, pa je rekao: "O Allahov Poslaniče! Kada bi ga (ti) kupio, mogao bi ga oblačiti kada ti dolaze izaslanstva,[6]

٥٨٤١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْه رَأَى حُلَّةَ سِيَرَاءَ تُبَاعُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ ابْتَعْتَهَا تَلْبَسُهَا لِلْوَفْدِ إِذَا أَتَوْكَ وَالْجُمُعَةِ قَالَ إِنَّمَا

4 Oblačenje svilene odjeće može, dakle, biti dozvoljeno iz medicinskih razloga.

5 Muslim u predanju ovoga hadisa od Ebu-Saliha bilježi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nisam ti ga poslao da ga ti oblačiš, već da ga (izrežeš i) razdijeliš ženama kao velove."
O tome da je ženama dopušteno oblačiti svilenu odjeću bilo je dosta riječi u poglavlju o zabrani nošenja svile muškarcima. Zabilježeno je nekoliko hadisa u kojima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izričito govori da su zlato i svila zabranjeni muškarcima, a dozvoljeni ženama. Mudrost takve odredbe Uzvišenog Allaha teško je dokučiti. Možda je jedan od razloga i sklonost žena da se dotjeruju, oblače i nose nakit. I o tome je također bilo riječi u poglavlju o stavu islama prema tome mogu li muškarci nositi svilenu odjeću.

6 Pošto je nakon oslobađanja Mekke narod masovno prihvatao islam, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, često su dolazila izaslanstva plemena koja bi prelazila na islam da mu iskažu svoju lojalnost i nauče osnove vjere kako bi dalje, u svojim plemenima, pozivali u islam i podučavali islamu.

kao i petkom.[1]" Na to mu je on odgovorio: "Ovo oblače samo oni koji nemaju udjela (u nagradi) na ahiretu." Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Omeru dvodijelno svileno odijelo prikladno za nošnju. Omer je tada rekao: "Dao si mi ga da ga oblačim a ja sam te čuo da si rekao to što si rekao!"
"Poslao sam ti ga da ga prodaš ili da da dadneš nekome (od žena) da ga nosi", reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).

يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى عُمَرَ حُلَّةَ سِيَرَاءَ حَرِيرٍ كَسَاهَا إِيَّاهُ فَقَالَ عُمَرُ كَسَوْتَنِيهَا وَقَدْ سَمِعْتُكَ تَقُولُ فِيهَا مَا قُلْتَ فَقَالَ إِنَّمَا بَعَثْتُ إِلَيْكَ لِتَبِيعَهَا أَوْ تَكْسُوَهَا .

5842. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika da je vidio Ummu-Kulsum, alejhas-selam, kćer Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako nosi crvenu svilenu burdu.

٥٨٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ رَأَى عَلَى أُمِّ كُلْثُومٍ عَلَيْهَا السَّلاَم بِنْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بُرْدَ حَرِيرٍ سِيَرَاءَ .

## VJEROVJESNIK,SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE BIO IZBIRLJIV U ODJEĆI I PROSTIRCI

## بَاب مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَجَوَّزُ مِنَ اللِّبَاسِ وَالْبُسْطِ

5843. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu, Hammad b. Zejd, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Ubejda b. Hunejna, koji prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Oklijevao sam godinu dana da upitam Omera o dvjema ženama koje pomažu jedna drugoj protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer sam ga se bojao. Pa ipak, jednoga dana – kada je sjahao i ušao među misvak-drveće (da obavi prirodnu nuždu), i pošto je izišao – upitao sam ga za to, a on mi odgovori: 'Aiša i Hafsa!'
Dalje je dodao: 'Mi u predislamsko doba ženama nismo pridavali nikakav značaj. Ali, pošto je došao islam i Allah spomenuo njihova prava, mi im dajemo njihova prava, ali im ne dopuštamo da se miješaju u naše poslove. Jednom se tako dogodila

٥٨٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَبِثْتُ سَنَةً وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ اللَّتَيْنِ تَظَاهَرَتَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَجَعَلْتُ أَهَابُهُ فَنَزَلَ يَوْمًا مَنْزِلاً فَدَخَلَ الْأَرَاكَ فَلَمَّا خَرَجَ سَأَلْتُهُ فَقَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ قَالَ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ لاَ نَعُدُّ النِّسَاءَ شَيْئًا فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلاَمُ وَذَكَرَهُنَّ اللهُ رَأَيْنَا لَهُنَّ بِذَلِكَ عَلَيْنَا حَقًّا مِنْ غَيْرِ أَنْ نُدْخِلَهُنَّ فِي شَيْءٍ مِنْ أُمُورِنَا وَكَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ امْرَأَتِي كَلاَمٌ فَأَغْلَظَتْ لِي

1 Zbog hutbe i džuma-namaza.

svađa (rasprava) između mene i moje žene, i ona mi u jednom trenutku grubo odgovori. Ja joj na to rekoh: ‘Čudno! Uzvraćaš istom mjerom!’ Ona odgovori: ‘To mi govoriš dok tvoja kćerka uznemirava Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Otišao sam potom do Hafse i rekao joj: ‘Upozoravam te da ne odbijaš poslušnost Allahu i Njegovu Poslaniku!’ Prvo sam otišao kod Hafse, a potom kod Ummu-Seleme pa sam i njoj rekao isto, a ona mi odgovori: ‘Začuđuješ me, Omere! Baviš se našim problemima tako što se miješaš između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih žena!’ Time je odbacila moje upozorenje.
Tu je bio jedan ensarija kojega bih – kada on ne bi bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem – izvještavao o svemu što bi se desilo (u to vrijeme), a kada bih ja bio odsutan, on bi bio prisutan i prenosio mi što bi se dogodilo u vezi s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. U to vrijeme svi vladari okolnih zemalja bili su izrazili lojalnost Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izuzev kralja Gassana u Šamu, pa smo se bojali da nas ne napadne. I tako jednom, prije nego što sam i primijetio toga ensariju, on mi reče: ‘Dogodilo se nešto!’
‘Šta se dogodilo? Je li Gassan došao?’, upitao sam ga, a on mi reče: ‘Veće od toga! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo se od svojih žena.’ Otišao sam do njih i našao ih kako plaču u svojim sobama, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se u svoju sobu na spratu. Na sobnim vratima stajao je sluga do koga sam došao i rekao mu: ‘Traži dozvolu da uđem!’ Pošto mi je dozvolio, ušao sam i vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako leži na hasuri koja mu je po strani ostavila trag. Pod glavom je imao kožni jastuk napunjen palminim vlaknima.[2] Tu je

فَقُلْتُ لَهَا وَإِنَّكِ هُنَاكِ قَالَتْ تَقُولُ هَذَا لِي وَابْنَتُكَ تُؤْذِي النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَيْتُ حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا إِنِّي أُحَذِّرُكِ أَنْ تَعْصِي اللهَ وَرَسُولَهُ وَتَقَدَّمْتُ إِلَيْهَا فِي أَذَاهُ فَأَتَيْتُ أُمَّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ لَهَا فَقَالَتْ أَعْجَبُ مِنْكَ يَا عُمَرُ قَدْ دَخَلْتَ فِي أُمُورِنَا فَلَمْ يَبْقَ إِلاَّ أَنْ تَدْخُلَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَزْوَاجِهِ فَرَدَّدَتْ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِذَا غَابَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدْتُهُ أَتَيْتُهُ بِمَا يَكُونُ وَإِذَا غِبْتُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدَ أَتَانِي بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ مَنْ حَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَدِ اسْتَقَامَ لَهُ فَلَمْ يَبْقَ إِلاَّ مَلِكُ غَسَّانَ بِالشَّأْمِ كُنَّا نَخَافُ أَنْ يَأْتِيَنَا فَمَا شَعَرْتُ إِلاَّ بِالأَنْصَارِيِّ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّهُ قَدْ حَدَثَ أَمْرٌ قُلْتُ لَهُ وَمَا هُوَ أَجَاءَ الْغَسَّانِيُّ قَالَ أَعْظَمُ مِنْ ذَاكَ طَلَّقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نِسَاءَهُ فَجِئْتُ فَإِذَا الْبُكَاءُ مِنْ حُجَرِهِنَّ كُلِّهَا وَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ قَدْ صَعِدَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ وَعَلَى بَابِ الْمَشْرُبَةِ وَصِيفٌ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ اسْتَأْذِنْ لِي فَأَذِنَ لِي فَدَخَلْتُ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَى حَصِيرٍ قَدْ أَثَّرَ فِي جَنْبِهِ وَتَحْتَ رَأْسِهِ مِرْفَقَةٌ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ وَإِذَا أُهُبٌ مُعَلَّقَةٌ وَقَرَظٌ فَذَكَرْتُ الَّذِي قُلْتُ لِحَفْصَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَالَّذِي رَدَّتْ عَلَيَّ أُمُّ سَلَمَةَ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَبِثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ .

2 Cilj navođenja ovog hadisa, na ovom mjestu, jeste pokazati Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem,

bila obješena neuštavljena koža i trava za štavljenje kože. Potom sam spomenuo što sam rekao Hafsi i Umm-Selemi kao i ono što mi je Umm-Selema odgovorila. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao. Tu je ostao dvadeset i devet noći, a onda sišao."

5844. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestila Hind bint Haris, prenoseći da je Ummu-Selema, radijallahu anha, kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio se jedne noći govoreći: 'La ilahe illallah! Koliko je nesreće spušteno noćas! Koliko je bogatstva spušteno noćas! Ko budi (na namaz) stanovnice ovih soba? Prema koliko će se (dobro) obučenih na ovome svijetu na Sudnjemu danu odnositi kao prema golima!'"[1]
Zuhri kaže: "Hind[2] je imala dugmad na rukavima ispred prstiju."

٥٨٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مَاذَا أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ مِنَ الْفِتْنَةِ مَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْخَزَائِنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ كَمْ مِنْ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَتْ هِنْدٌ لَهَا أَزْرَارٌ فِي كُمَّيْهَا بَيْنَ أَصَابِعِهَا .

skromnost, budući da je ležao i spavao na hasuri s kožnim jastukom pod glavom napunjenim palminim vlaknom. Očito je da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nimalo izbirljiv u vezi s odjećom i prostirkom. Nije se ograničavao samo na jednu vrstu odjeće ili prostirke, a pogotovo nije imao nimalo visoke zahtjeve u tom pogledu da bi, naprimjer, tražio nešto posebno ili skupocjeno. Koristio se onim do čega se moglo lahko doći. Sve to, podjednako, odnosilo se i na odjeću i na prostirku. Što se tiče priče o dvjema ženama koje su se udružile protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, to je tema koja je opširno obrađena u poglavljima o razvodu.

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu, prvo uspoređuje spuštanje (otkrivanje) bogatstva s nesrećom, pokazujući da drugo proistječe iz prvoga te da je umjerenost bolja od gomilanja bogatstva, a usto ne prati je nesreća. Međutim, cilj navođenja ovog hadisa, na ovom mjestu, jest u tome što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju hadisa upozorava na takozvane lahko obučene, odnosno obučene, a gole žene, u prozirnoj odjeći koja pada po tijelu, tako da se ocrtavaju linije tijela. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava da će se prema takvim na Sudnjemu danu odnositi kao da su hodale gole. Sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, inače, nije nikada oblačio prozirnu odjeću.

2 Hind bint Haris, od koje Zuhri prenosi prethodni hadis.

## ŠTA SE KAŽE ONOME KOJI OBUČE NOVU ODJEĆU

5845. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Ishak b. Seid b. Amr b. Seid b. As, ovome njegov otac, kome je Ummu-Halid bint Halid kazivala:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato je na poklon nešto odjeće među kojom je bila i crna *hamisa*. Potom je on upitao: 'Šta predlažete? Kome da damo ovu hamisu?' Narod je šutio. Tada on reče: 'Dajte je meni za Ummu-Halid.' I tako mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dade i obuče mi je svojom rukom, a zatim mi dva puta reče: 'Da ih mnogo promijeniš!'[3] Potom poče gledati znak na hamisi, pokazujući rukom na mene i govoreći: 'O Umm-Halid! Ovo je *sena*, a *sena* na abesinskom jeziku znači lijepa.'
Ishak je kazivao: "Pričala mi je jedna žena iz moje porodice da je ovu *hamisu* vidjela na Ummu-Halid."

## بَاب مَا يُدْعَى لِمَنْ لَبِسَ ثَوْبًا جَدِيدًا

٥٨٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ خَالِدٍ بِنْتُ خَالِدٍ قَالَتْ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِثِيَابٍ فِيهَا خَمِيصَةٌ سَوْدَاءُ قَالَ مَنْ تَرَوْنَ نَكْسُوهَا هَذِهِ الْخَمِيصَةَ فَأُسْكِتَ الْقَوْمُ قَالَ ائْتُونِي بِأُمِّ خَالِدٍ فَأُتِيَ بِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَلْبَسَنِيهَا بِيَدِهِ وَقَالَ أَبْلِي وَأَخْلِقِي مَرَّتَيْنِ فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى عَلَمِ الْخَمِيصَةِ وَيُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَيَّ وَيَقُولُ يَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَا وَيَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَا وَالسَّنَا بِلِسَانِ الْحَبَشِيَّةِ الْحَسَنُ قَالَ إِسْحَاقُ حَدَّثَتْنِي امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِي أَنَّهَا رَأَتْهُ عَلَى أُمِّ خَالِدٍ .

3 Poznato je više hadisa u kojima se govori o tome šta treba izreći kao lijepu želju nekome ko obuče novu odjeću. U tom smislu Ibn-Omer prenosi: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kada je vidio novu odjeću na Omeru, rekao: 'Oblačio ponovo! Živio hvaljeno! Umro kao šehid!'" (Nesai i Ibn-Madža). Zabilježene su još i dove koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio prilikom oblačenja nove odjeće.

## ZABRANA KORIŠTENJA ŠAFRANA MUŠKARCIMA[1]

## بَاب النَّهْيِ عَنِ التَّزَعْفُرِ لِلرِّجَالِ

5846. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza da je Enes rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muškarcima da se koriste šafranom.”[2]

٥٨٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَتَزَعْفَرَ الرَّجُلُ.

## ODJEĆA OBOJENA ŠAFRANOM

## بَاب الثَّوْبِ الْمُزَعْفَرِ

5847. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, ovome Abdullah b. Dinar, koji prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhu, rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je hadžiji u ihramima odjeću obojenu *versom* i šafranom.”[3]

٥٨٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَلْبَسَ الْمُحْرِمُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا بِوَرْسٍ أَوْ بِزَعْفَرَانٍ.

## CRVENA ODJEĆA

## بَاب الثَّوْبِ الْأَحْمَرِ

5848. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je srednjeg rasta. Vidio sam ga u crvenom odijelu. Nisam vidio ništa ljepše od njega.”[4]

٥٨٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مَرْبُوعًا وَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَحْسَنَ مِنْهُ.

1 Odnosi se na korištenje šafrana po tijelu.

2 Ovaj je hadis zabilježen u više predanja, ali ipak nisu jasni razlozi zabrane. Postoji više mišljenja o razlogu zabrane korištenja šafrana muškarcima. Da li je to zbog njegova mirisa, što bi značilo da se tretira kao ženski parfem, ili zbog njegove boje, što bi opet značilo da je zabranjena i svaka druga žuta boja? Bejheki prenosi da je Šafi tvrdio kako je šafran muškarcima zabranjen u svakoj varijanti, kao i svakoj prilici. Tako Muslim bilježi hadis od Abdullaha b. Omera: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je na meni dva odjevna predmeta obojena šafranovom bojom, pa mi je rekao: ‘Ovo je odjeća nevjernika, pa je zato ne oblači!’ – ‘Da ih operem?’, rekao sam mu. ‘Ne’, reče mi, ‘nego ih zapali.’” Pa i pored toga postoje mišljenja koja dopuštaju upotrebu šafrana bez ograničenja kao i mišljenja prema kojima je šafran dopušten u određenim situacijama. Neki opet zabranu korištenja šafrana svode na pokuđenost (mekruh), iako se iz izloženog može izvesti jasna i očigledna zabrana njegova korištenja muškarcima na oba načina.

3 Iz ovoga hadisa neki učenjaci izvode zaključak da je odjeća obojena šafranom muškarcima zabranjena samo u toku nošenja ihrama. U tom se smislu navode i neka predanja po kojima je, navodno, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio odjeću obojenu šafranom. Međutim, imajući u vidu naprijed izneseno o korištenju šafrana po tijelu, teško je ustvrditi da je upotreba šafrana uopće dopuštena muškarcima.

4 U vezi s oblačenjem crvene odjeće poznato je sedam različitih mišljenja koja se kreću od potpune zabrane do potpune dozvole. Treće od njih jest ono po kojemu je pokuđeno (mekruh) nošenje samo jake crvene

## CRVENA MISERA[5]

## بَاب الْمِيثَرَةِ الْحَمْرَاءِ

5849. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, ovome Eš'as, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, koji prenosi da je Bera', radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je sedamero (u to se ubraja): obilazak bolesnika, prisustvovanje dženazi, izgovaranje riječi: 'Smilovao ti se Allah!' – onome koji kad kihne rekne: 'Hvala Allahu!' Zabranio nam je oblačenje svile, *dibadža* (vrsta svile), *kassijje* (vrsta svile) i *istebreka*[6] te crvene svilene jastuke."[7]

٥٨٤٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْقَسِّيِّ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالْمَيَاثِرِ الْحُمْرِ.

## OBUĆA NAPRAVLJENA OD UŠTAVLJENE MEHKE KOŽE BEZ DLAKA[8] I DRUGA VRSTA OBUĆE

## بَاب النِّعَالِ السِّبْتِيَّةِ وَغَيْرِهَا

5850. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Seida Ebu-Mesleme, koji je kazivao:
"Pitao sam Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik klanjao u obući?'
'Da', odgovorio mi je."

٥٨٥٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ سَعِيدٍ أَبِي مَسْلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي نَعْلَيْهِ قَالَ نَعَمْ.

boje, a četvrto da je pokuđeno nositi odjeću crvene boje bilo koje vrste. Prema petom mišljenju dopušteno je nošenje odjeće obojene crvenom bojom prije tkanja, dok je prema šestom mišljenju zabranjena samo crvena šafranova boja. Prema sedmom mišljenju, zabranjeno je oblačenje samo jednobojne crvene odjeće. Međutim, prvo mišljenje prema kojemu je dopuštena crvena odjeća u svakoj varijanti preferirajuće je među ashabima i tabiinima.

5 Vrsta svilenog jastuka. O tome je bilo riječi u poglavlju o oblačenju *kassijje*.

6 Više različitih vrsta svilene odjeće.

7 Što se tiče svile, već je bilo riječi o tome, dok su dibadž i istebrek također posebne vrste svile. Pošto se i u miseri nalazi svila, ona je također zabranjena za korištenje. Kao što vidimo, u ovom je hadisu navedeno samo nešto od sedmero što je spomenuto. Buhari, međutim, bilježi drugi hadis u poglavlju o traženju dozvole za ulazak u kojemu Bera' b. Azib, radijallahu anhu, prenosi svih sedam naredbi i svih sedam zabrana: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero: da obiđemo bolesnika, da prisustvujemo dženazi, da kažemo: 'Smilovao ti se Allah!' – onome koji kad kihne rekne: 'Hvala Allahu!, da pomažemo slabima, da pomažemo potlačenima, da širimo selam i da ispunjavamo zakletve. Zabranio nam je da pijemo iz srebrene posude, da nosimo zlatni prsten, da jašemo na zlatnom sedlu, da oblačimo svilu, *dibadž*, *kassijju* i *istebrek*."

8 Obuća od uštavljene mehke kože s koje su odstranjene dlake; nju su u predislamsko doba nosili samo bogatiji ljudi. Prema navedenom opisu odgovara današnjim mestvama.

5851. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od od Seida Makburija da je Ubejda b. Džurejdž govorio Abdullahu b. Omeru, radijallahu anhu:
"Vidio sam te da radiš četvero što nisam vidio da čini ijedan od tvojih drugova." Ibn-Omer upita: "Šta je to, o Ibn-Džurejdž?", a on odgovori: "Vidio sam da ne dotičeš druge uglove (Ka'be) osim dva jemenska. Vidio sam da obuvaš sibtijja obuću. Vidio sam da bojiš kosu sufrom (žutom bojom). Vidio sam da je narod, kad si bio u Mekki, oblačio ihrame čim bi ugledao mlađak (prvi dan zul-hidžeta), a ti nisi sve do Jevmut-tervije (8. zul-hidžeta).' Na to Abdullah b. Omer odgovori: 'Što se tiče uglova (Ka'be), nisam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da dotiče druge osim jemenskih. Što se tiče sibtijja obuće, vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obuva obuću na kojoj nema dlaka i uzima abdest u njoj, pa je i ja volim obuvati. Što se tiče korištenja sufre, vidio sam također Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se boji njome, pa i ja to činim. A što se tiče oblačenja ihrama, nisam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da oblači ihrame sve dok njegova deva ne krene na put (8. zul-hidžeta).'"[1]

٥٨٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضي الله عَنْهُمَا رَأَيْتُكَ تَصْنَعُ أَرْبَعًا لَمْ أَرَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَصْنَعُهَا قَالَ مَا هِيَ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ قَالَ رَأَيْتُكَ لاَ تَمَسُّ مِنَ الْأَرْكَانِ إِلاَ الْيَمَانِيَيْنِ وَرَأَيْتُكَ تَلْبَسُ النِّعَالَ السِّبْتِيَّةَ وَرَأَيْتُكَ تَصْبُغُ بِالصُّفْرَةِ وَرَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهَلَّ النَّاسُ إِذَا رَأَوُا الْهِلاَلَ وَلَمْ تُهِلَّ أَنْتَ حَتَّى كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ أَمَّا الْأَرْكَانُ فَإِنِّي لَمْ أَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمَسُّ إِلاَ الْيَمَانِيَيْنِ وَأَمَّا النِّعَالُ السِّبْتِيَّةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَلْبَسُ النِّعَالَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعَرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا وَأَمَّا الصُّفْرَةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْبُغُ بِهَا فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَصْبُغَ بِهَا وَأَمَّا الْإِهْلاَلُ فَإِنِّي لَمْ أَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُهِلُّ حَتَّى تَنْبَعِثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ.

1 Što se tiče doticanja jemenskih uglova Ka'be i vremena stupanja u ihrame, to su teme koje se obrađuju u poglavljima o hadždžu, dok se pitanje bojenja kose sufrom obrađuje u ovom poglavlju u potpoglavlju o šafranu.
Cilj je navođenja ovog hadisa u ovom poglavlju, međutim, da se uputi na obuću sibtijja te na drugu vrstu obuće. Koža od koje se pravi ta obuća štavi se mimozinim lišćem, tako da se time odstranjuje i njena dlaka. Iz činjenice da je ova vrsta obuće bila draga Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ističe i Abdullah b. Omer u ovome hadisu, izvodi se zaključak da je ona dopuštena za nošenje u svakoj prilici. Međutim, Ahmed i Ebu-Davud bilježe hadis koji prenosi Bešr b. Hasasija: "Dok sam u obući hodao po groblju, jedan se čovjek iza mene oglasi: 'O ti u sibtijja obući! Kada si na ovome mjestu, izuj obuću!'" Pa ipak, preferirajuće je mišljenje da je dopušteno u obući hodati po groblju. Zabilježeno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u obući, iz čega proizilazi da je – kada je dopušteno u obući ulaziti u džamiju – to onda dopušteno i hodati po groblju. Moguće je da se ne dopušta hodanje u obući po groblju jedino iz razloga iskazivanja poštovanja prema umrlome, isto kao što se ne dopušta ni sjedenje na mezaru, ali se ni u ovom slučaju ne spominje sibtijja obuća, nego obuća uopće.

5852. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da hadžija u ihramima oblači odjeću obojenu šafranom ili versom."
Još je dodao: "Ko ne mogne naći papuče neka obuje huffe, ali pošto ih skrati tako da budu ispod članaka."

٥٨٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَلْبَسَ الْمُحْرِمُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا بِزَعْفَرَانٍ أَوْ وَرْسٍ وَقَالَ مَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

5853. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Dinara, a ovaj od Džabira b. Zejda, koji prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko nema izar neka obuče hlače, a ko nema papuče neka obuje *huffe*.'"[2]

٥٨٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ إِزَارٌ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ نَعْلَانِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ .

## PRVO SE OBUVA DESNA NOGA

## باب يَبْدَأُ بِالنَّعْلِ الْيُمْنَى

5854. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, kazujući da ga je obavijestio Eš'as b. Sulejm, njega njegov otac, a ovoga Mesruk, koji prenosi da je Aiša, radijallahu anhu, rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je počinjati od desne strane kada bi se prao, češljao kosu i obuvao."[3]

٥٨٥٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ فِي طُهُورِهِ وَتَرَجُّلِهِ وَتَنَعُّلِهِ .

2 U ovom, kao i prethodnom hadisu, tema koja se obrađuje obrađena je i u poglavlju o hadžu, tj. šta hadžija u ihramima može nositi na nogama. Međutim, potrebno je kazati da se u oba navedena hadisa preporučuju cipele, odnosno tvrđa obuća, u kojoj je lakše putovati, manje se umara i u svakom slučaju sigurnija je za putovanje. O tome Muslim bilježi poseban hadis u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upravo iz navedenih razloga, preporučuje spomenutu vrstu obuće.

3 Poznato je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao prednost desnoj strani u vršenju dobrih djela, pa i prilikom kupanja, češljanja i obuvanja, o čemu se opširnije govori u poglavljima o kupanju.

## PRVO SE IZUVA LIJEVA NOGA

بَاب يَنْزِعُ نَعْلَهُ الْيُسْرَى

5855. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se obuvate, počnite s desnom, a kada se izuvate, počnite s lijevom (nogom), da bi desna bila prva koja se obuva, a posljednja koja se izuva."[1]

٥٨٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ لِيَكُنِ الْيُمْنَى أَوَّلَهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرَهُمَا تُنْزَعُ .

## NE TREBA HODATI U JEDNOJ CIPELI

بَاب لَا يَمْشِي فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ

5856. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne hoda u jednoj cipeli; (bolje je) neka ide bos ili neka obuje obje noge."[2]

٥٨٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ لِيُحْفِهِمَا جَمِيعًا أَوْ لِيُنْعِلْهُمَا جَمِيعًا .

## SANDALE TREBA DA BUDU S DVA KAIŠA ILI, KAKO NEKI MISLE, S JEDNIM ŠIROKIM

بَاب قِبَالَانِ فِي نَعْلٍ
وَمَنْ رَأَى قِبَالًا وَاحِدًا وَاسِعًا

5857. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, koji kaže: "Pričao nam je Enes, radijallahu anhu, da su sandale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, imale dva kaiša."

٥٨٥٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِي الله عَنْه أَنَّ نَعْلَ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ لَهَا قِبَالَانِ .

1 Već smo napomenuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u činjenju dobrih djela davao prednost desnoj strani kao načinu izražavanja počasti onome što se čini ili pokazivanja ljepote u tome što se radi, dok se otpočinjanjem s lijeve strane iskazuje suprotnost tome, npr. ulazak u zahod, skidanje obuće, izlazak iz džamije ili pranje poslije obavljene nužde.

2 Spominje se više mogućih razloga za takav stav Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema obuvanju samo jedne noge. Tako je s objema obuvenim nogama mnogo sigurnije i udobnije, pa čak i bos, nego s jednom obuvenom, a drugom bosom nogom. U prvom slučaju postiže se određena simetričnost i skladnost, kako u hodu tako i u samom pogledu na onoga koji hoda tako obuven. U suprotnom, skreće se pažnja na sebe, a navodi se čak i mišljenje da je takvo hodanje šejtanski posao. Naravno, u određenim situacijama, kada je to neophodno, dopušteno je i hodanje s jednom obuvenom nogom (medicinski razlozi ili dok se ne popravi cipela koja se oštetila u toku puta i sl.), o čemu su, također, zabilježena predanja.

5858. PRIČAO MI JE Muhammed, kojega je obavijestio Abdullah, a ovoga Isa b. Tahman, koji je kazivao:
"Izišao je pred nas Enes b. Malik u sandalama s dva kaiša. Sabit Bunani tada reče: 'Ovo su sandale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem.'"[3]

٥٨٥٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ طَهْمَانَ قَالَ خَرَجَ إِلَيْنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ بِنَعْلَيْنِ لَهُمَا قِبَالاَنِ فَقَالَ ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ هَذِهِ نَعْلُ النَّبِيِّ ﷺ .

## CRVENI KOŽNI ŠATOR

## بَاب الْقُبَّةِ الْحَمْرَاءِ مِنْ أَدَمٍ

5859. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Umer b. Ebu-Zaida, ovome Avn b. Ebu-Džuhajfa, koji prenosi da je njegov otac kazivao:
"Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio u crvenom kožnom šatoru. Vidio sam Bilala kako uzima ostatak vode kojom se abdestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i ljude kako se natječu za tu vodu. Tako, koga zapadne, on bi se umivao njome, a koga ne zapadne, on bi uzimao s mokre ruke svoga druga (i time brisao svoje lice)."

٥٨٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمٍ وَرَأَيْتُ بِلاَلاً أَخَذَ وَضُوءَ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّاسُ يَبْتَدِرُونَ الْوَضُوءَ فَمَنْ أَصَابَ مِنْهُ شَيْئًا تَمَسَّحَ بِهِ وَمَنْ لَمْ يُصِبْ مِنْهُ شَيْئًا أَخَذَ مِنْ بَلَلِ يَدِ صَاحِبِهِ .

5860. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, koji prenosi da ga je obavijestio Enes b. Malik... Lejs je kazivao da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, koji je kazivao da ga je obavijestio Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po ensarije i sakupio ih u crvenom kožnom šatoru.[4]

٥٨٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْأَنْصَارِ وَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ .

3 Navodi se više hadisa i u drugim zbirkama u kojima se bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodao u takvoj obući.

4 Šator u kojemu se nalazio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je od uštavljene kože i, vjerovatno, prije štavljenja kože obojen crvenom bojom. O ovome se govori i u poglavljima o namazu, a na njega se, u pogledu crvenog kubeta, odnosi ono što je rečeno u poglavlju o crvenoj odjeći.

## SJEDENJE NA HASURI ILI NEČEMU SLIČNOM HASURI

## بَاب الْجُلُوسِ عَلَى الْحَصِيرِ وَنَحْوِهِ

5861. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Mu'temir, ovome Ubejdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zastirao sobu hasurom i klanjao na njoj, a danju bi je prostirao i sjedio na njoj. Ljudi bi se noću skupljali kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i klanjali za njim. Kada se njihov broj uvećao, obratio im se (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem):
"O ljudi! Činite ona (dobra) djela koja ste u stanju činiti. Allahu doista neće dosaditi (da vas nagrađuje) sve dok vama ne dosadi (vršenje dobrih djela). Allahu su najdraža (dobra) djela koja se čine (u Njegovo ime) ustrajno, pa makar bila i mala."[1]

٥٨٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَحْتَجِرُ حَصِيرًا بِاللَّيْلِ فَيُصَلِّي عَلَيْهِ وَيَبْسُطُهُ بِالنَّهَارِ فَيَجْلِسُ عَلَيْهِ فَجَعَلَ النَّاسُ يَثُوبُونَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَيُصَلُّونَ بِصَلَاتِهِ حَتَّى كَثُرُوا فَأَقْبَلَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ خُذُوا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا وَإِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ مَا دَامَ وَإِنْ قَلَّ .

## ZLATNA DUGMAD

## بَاب الْمُزَرَّرِ بِالذَّهَبِ

5862. KAZIVAO JE Lejs da mu je pričao Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Misvera b. Mahrema da je ispričao:
"Moj otac Mahrema rekao mi je: 'Sine, saznao sam da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, stiglo nekoliko ogrtača i da ih on dijeli. Hajde pođi sa mnom do njega.' Tako smo otišli i našli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj kući. Otac mi tada reče: 'Sine, zovni mi Vjerovjesnika.' Pošto sam to smatrao veoma ozbiljnim, upitao sam: 'Da ti pozovem Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' On mi reče: 'Sine, nije to toliko ozbiljno.' Onda sam ga pozvao, a on je izišao s ogrtačem od

٥٨٦٢. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّ أَبَاهُ مَخْرَمَةَ قَالَ لَهُ يَا بُنَيِّ إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدِمَتْ عَلَيْهِ أَقْبِيَةٌ فَهُوَ يَقْسِمُهَا فَاذْهَبْ بِنَا إِلَيْهِ فَذَهَبْنَا فَوَجَدْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِي مَنْزِلِهِ فَقَالَ لِي يَا بُنَيِّ ادْعُ لِي النَّبِيَّ ﷺ فَأَعْظَمْتُ ذَلِكَ فَقُلْتُ أَدْعُو لَكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا بُنَيِّ إِنَّهُ لَيْسَ بِجَبَّارٍ فَدَعَوْتُهُ فَخَرَجَ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْ دِيبَاجٍ مُزَرَّرٌ بِالذَّهَبِ فَقَالَ يَا مَخْرَمَةُ هَذَا خَبَأْنَاهُ لَكَ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ .

1 Hasure o kojima je riječ obično su pravljene od palmina lišća i druge rogozine izrasle iz zemlje. Iz hadisa vidimo da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne samo da je sjedio na hasuri, što i jest cilj navođenja ovog hadisa na ovom mjestu, nego je i klanjao na njoj. Iz sličnog hadisa, koji se spominje u poglavlju o namazu, vidi se da je čak preporučljivo klanjati na hasuri.

dibadža na sebi zakopčanim zlatnim dugmadima[2] i rekao: 'Mahrema, ovo sam sačuvao za tebe.' Zatim mu ga je dao."

## ZLATNO PRSTENJE

بَاب خَوَاتِيمِ الذَّهَبِ

5863. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Eš'as b. Sulejm, koji je kazivao da je čuo Mu'aviju b. Suvejda b. Mukarrina, a ovaj Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, kako govori:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je sedmero: (da nosimo) zlatni prsten, ili je rekao zlatnu halku, zatim svilu, *istebrek*,[3] *dibadž*[4], crvenu *miseru*,[5] *kassijju*[6] i srebreno posuđe. Naredio nam je (također) sedmero: da obilazimo bolesnika, da prisustvujemo dženazi, da kažemo: 'Allah ti se smilovao!' – kada neko kihne i rekne: 'Hvala Allahu!' – da odgovorimo na pozdrav, da se odazovemo na poziv, da pomognemo drugome da izvrši zakletvu te da pomognemo onome kome je učinjena nepravda (mazlum)."

٥٨٦٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ ابْنُ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ عَنْ سَبْعٍ نَهَانَا عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ أَوْ قَالَ حَلْقَةِ الذَّهَبِ وَعَنِ الْحَرِيرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ وَالْمِيثَرَةِ الْحَمْرَاءِ وَالْقَسِّيِّ وَآنِيَةِ الْفِضَّةِ وَأَمَرَنَا بِسَبْعٍ بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَرَدِّ السَّلَامِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ.

5864. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Nadra b. Enesa, ovaj od Beširа b. Nehka, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio (da se nosi) zlatni prsten. Amr je kazivao da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Katade, koji je čuo od Nadra, a ovaj od Beširа.

٥٨٦٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ وَقَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعَ النَّضْرَ سَمِعَ بَشِيرًا مِثْلَهُ.

[2] Ovaj hadis spominje se i u poglavlju o *kaba'* ogrtaču i *ferrudžu* od svile, s tim što se u tom slučaju spominje da je ogrtač sa zlatnim dugmadima bio zakopčan. Tako se sve što je kazano o svilenom ogrtaču odnosi i na zlatnu dugmad. To bi moglo značiti da se navedeno desilo prije zabrane nošenja svile i zlata muškarcima, ili da mu ga je dao da ga dâ ženama ili da ga proda. Moguće je, također, da ga je držao prebačenog preko ruke, a ne da se njime bio ogrnuo.

[3] Vrsta svile.

[4] Vrsta svile.

[5] Luksuzni jastuk.

[6] Dekorativna odjeća koja u svome sastavu ima i svile.

5865. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, koji je kazivao da mu je pričao Nafi‘, prenoseći od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio zlatni prsten okrenuvši kamen prema dlanu, pa ga je i narod počeo tako nositi. (Kada je vidio da ga i narod tako nosi) bacio ga je i počeo nositi srebreni prsten.[1]

٥٨٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَجَعَلَ فَصَّهُ مِمَّا يَلِي كَفَّهُ فَاتَّخَذَهُ النَّاسُ فَرَمَى بِهِ وَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ أَوْ فِضَّةٍ .

## SREBRENI PRSTEN

بَاب خَاتَمِ الْفِضَّةِ

5866. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da mu naprave zlatni ili srebreni prsten, koji je nosio okrenuvši kamen prema dlanu. Dao je da na njemu ugraviraju: "Muhammed, Allahov Poslanik."
Potom je i narod počeo to raditi.[2] Kada je vidio da i narod to radi, bacio je svoj prsten rekavši: "Nikada ga više neću nositi!" Zatim je uzeo prsten od srebra, pa je i narod počeo nositi srebrene prstenove.
Ibn-Omer je kazivao: "Prsten su nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nosili Ebu-Bekr, zatim Omer, pa Osman dok mu nije pao u bunar Eris."[3]

٥٨٦٦. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ وَجَعَلَ فَصَّهُ مِمَّا يَلِي كَفَّهُ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَاتَّخَذَ النَّاسُ مِثْلَهُ فَلَمَّا رَآهُمْ قَدِ اتَّخَذُوهَا رَمَى بِهِ وَقَالَ لَا أَلْبَسُهُ أَبَدًا ثُمَّ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ فَاتَّخَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ الْفِضَّةِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَلَبِسَ الْخَاتَمَ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ عُثْمَانُ حَتَّى وَقَعَ مِنْ عُثْمَانَ فِي بِئْرِ أَرِيسَ .

1 Prema nekim mišljenjima nošenje zlatnog prstena pokuđeno je (mekruh), i ne spada u strogo zabranjeno (haram). Pitanje težine zabrane nošenja zlatnog prstena značajno je iz razloga što su zabilježena predanja da je i značajan broj ashaba nosio zlatne prstenove, među kojima se spominju Sa‘d b. Ebu-Vekas, Talha b. Abdullah, Suhejb i drugi. U tom smislu navodi se i predanje koje bilježi Ahmed od Muhammeda b. Malika, koji je kazivao: "Vidio sam u Beraa zlatni prsten. 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je (razne stvari), pa je i meni dao rekavši: 'Nosi ono čime te obuku Allah i Njegov Poslanik', rekao je (Bera')."' Bilježi se, međutim, i drugo predanje koje prenosi Junus od Zuhrija, ovaj od Ebu-Idrisa, a on od čovjeka s kojim je bio u društvu i koji je kazivao: "Sjedio je neki čovjek pored Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a imao je zlatni prsten na ruci. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario ga je šipkom po ruci i rekao mu: 'Baci to!'" Prema hadisu Abdullaha b. Amra, koji bilježe Ahmed i Taberani, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također rekao: "Ko od moga ummeta umre sa zlatom na sebi – Allah mu je zabranio ulazak u Džennet."

2 Moguće je da se pod tim podrazumijeva da su i oni pravili prstenove i nosili ih tako što su kamenje okretali prema dlanu šake i, čak, gravirali isti tekst koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da se ispiše na njegov prsten. Osim toga, moguće je da se to događalo i prije zabrane nošenja zlatnog nakita muškarcima, što bi se moglo zaključiti iz navednog hadisa.

3 Navodi se da ga je Osman, radijallahu anhu, nosio šest godina prije nego što mu je pao u bunar. O ovome će, inače, još biti riječi.

## POGLAVLJE

5867. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je zlatni prsten (neko vrijeme). Potom ga je odbacio rekavši: 'Nikada ga više neću nositi!' Zatim je i narod odbacio svoje zlatne prstenove."

5868. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba, koji je kazivao:
"Pričao mi je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je jednog dana na ruci Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidio srebreni prsten. Potom su i drugi ljudi izradili srebrene prstenove i nosili ih. Onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbacio svoj prsten, pa su i drugi ljudi odbacili svoje prstenove."
Ovaj hadis istim lancem (prenosilaca) unatrag do njegova izvora prenose Ibrahim b. Sa'd, Zijad i Šu'ajb od Zuhrija.
Ibn-Musafir prenosi od Zuhrija: "... vidio prsten od srebra."[4]

## بَاب

٥٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَلْبَسُ خَاتمًا مِنْ ذَهَبٍ فَنَبَذَهُ فَقَالَ لاَ أَلْبَسُهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

٥٨٦٨. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّهُ رَأَى فِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ خَاتمًا مِنْ وَرِقٍ يَوْمًا وَاحِدًا ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اصْطَنَعُوا الْخَوَاتِيمَ مِنْ وَرِقٍ وَلَبِسُوهَا فَطَرَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَاتمَهُ فَطَرَحَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ وَزِيَادٌ وَشُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ ابْنُ مُسَافِرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَرَى خَاتمًا مِنْ وَرِقٍ .

4 U vezi s ovim hadisom nastala je stanovita zbrka, s obzirom da je jasno kako je zabranjeno nositi zlatni prsten, a srebreni dopušteno. Tako se, između ostalog, smatra da je u ovom pitanju greška, ali ovaj slučaj pokušava objasniti i na druge načine. Poznato je, međutim, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio zlatni prsten, a poslije toga je nosio srebreni prsten i to je njegov sunnet. U vezi s gornjim hadisom, Kastalani kaže da je on odbacio svoj prsten kada je vidio da su ljudi nosili prstenje samo kao ukras ili zato što su na svoje prstenje ugravirali isto što je ugravirao i on, te je ovo uradio iz ljutnje što su tako postupili. Zna se da je on na svome prstenu uradio gravuru koja mu je služila kao pečat pri korespondenciji s drugim vladarima.

## KAMEN NA PRSTENU

5869. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Jezid b. Zurej‘, prenoseći da je Humejd kazivao:
“Upitali su Enesa: ‘Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten?’, pa je on odgovorio: ‘Jednom je kasnio na jacijski namaz do ponoći. Zatim se (poslije namaza) okrenuo prema nama, i kao da sad gledam u sjaj njegova prstena. ‘Narod je već klanjao i zaspao, a vi ste još u namazu, sve otkada čekate (da ga klanjate)’, rekao nam je.’”

5870. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Mu‘temir, koji je kazivao da je čuo Humejda kako od Enesa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten bio od srebra kao i kamen na njemu.
Jahja b. Ejjub kaže: “Pričao mi je Humejd da je on čuo od Enesa, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis.”[1]

## OBIČNI METALNI PRSTEN

5871. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, koji je čuo Sehla kako govori:
“Jedna je žena došla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: ‘Došla sam da ti se ponudim (za suprugu).’ Pošto je ostala dugo vremena, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pažljivo ju je promatrao, ali kad se to isuviše oduljilo, jedan čovjek reče Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Oženi me njome ako tebi ne treba.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ga

## باب فَصِّ الْخَاتَمِ

٥٨٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ هَلِ اتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا قَالَ أَخَّرَ لَيْلَةً صَلاَةَ الْعِشَاءِ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ خَاتَمِهِ قَالَ إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا وَنَامُوا وَإِنَّكُمْ لَمْ تَزَالُوا فِي صَلاَةٍ مَا انْتَظَرْتُمُوهَا .

٥٨٧٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ حُمَيْدًا يُحَدِّثُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ خَاتَمُهُ مِنْ فِضَّةٍ وَكَانَ فَصُّهُ مِنْهُ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## باب خَاتَمِ الْحَدِيدِ

٥٨٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلاً يَقُولُ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ جِئْتُ أَهَبُ نَفْسِي فَقَامَتْ طَوِيلاً فَنَظَرَ وَصَوَّبَ فَلَمَّا طَالَ مُقَامُهَا فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ قَالَ عِنْدَكَ شَيْءٌ تُصْدِقُهَا قَالَ لاَ قَالَ انْظُرْ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ وَاللهِ إِنْ وَجَدْتُ شَيْئًا

[1] Zabilježeno je više predanja u kojima se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten od srebra.

upita: 'Imaš li išta da joj daš (kao mehr)?'
'Ne', odgovori on.
'Potraži', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek zatim ode, ali se (nakon nekog vremena) vrati govoreći: 'Tako mi Allaha, nisam našao ništa.' Vjerovjesnik mu reče: 'Idi potraži nešto, makar i metalni prsten.' Čovjek ode i opet se vrati rekavši: 'Tako mi Allaha, nemam ništa, čak ni metalni prsten.' Pošto je imao na sebi izar[2] bez ridaa,[3] on reče: 'Dat ću joj izar (kao mehr). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Tvoj izar?! Ako ga ona bude nosila, na tebi od toga neće ostati ništa, a ako ga ti budeš nosio, na njoj od toga neće ostati ništa.' Čovjek potom ode ustranu i sjede. Pošto Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidje da on odlazi, pozva ga da se vrati i upita ga: 'Koliko znaš Kur'ana (napamet)?' On mu odgovori da zna te i te sure, navodeći ih nekoliko. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Oženit ću te njome za sure iz Kur'ana (kao mehr) koje znaš (napamet).'"[4]

قَالَ اذْهَبْ فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ قَالَ لاَ وَاللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَعَلَيْهِ إِزَارٌ مَا عَلَيْهِ رِدَاءٌ فَقَالَ أُصْدِقُهَا إِزَارِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِزَارُكَ إِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ فَتَنَحَّى الرَّجُلُ فَجَلَسَ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَقَالَ مَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ سُورَةُ كَذَا وَكَذَا لِسُوَرٍ عَدَّدَهَا قَالَ قَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

## GRAVIRANJE NA PRSTENU

## بَاب نَقْشِ الْخَاتَمِ

5872. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Seid, koji prenosi od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je napisati pismo jednoj grupi ili skupini nearapa, pa mu je rečeno da oni ne primaju pisma koja na sebi nemaju pečat. Tada Vjerovjesnik dade da se izradi za njega srebrni prsten na kome će biti ugravirano: 'Muhammed, Allahov Poslanik.' Kao da sad gledam sjaj prstena na prstu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ili na njegovoj šaci."

٥٨٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى رَهْطٍ أَوْ أُنَاسٍ مِنَ الأَعَاجِمِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لاَ يَقْبَلُونَ كِتَابًا إِلاَّ عَلَيْهِ خَاتَمٌ فَاتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ نَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَكَأَنِّي بِوَبِيصِ أَوْ بِبَصِيصِ الْخَاتَمِ فِي إِصْبَعِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ فِي كَفِّهِ .

2 Gornji dio odjeće.

3 Donji dio odjeće.

4 Iz hadisa se, dakle, razumije da je dopušteno nošenje običnog metalnog prstena. Hadis je naveden i prokomentarisan pod brojem 2310.

5873. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam, njemu Abdullah b. Numejr, ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izradio prsten od srebra i nosio ga na svojoj ruci. Poslije je bio na ruci Ebu-Bekrovoj, zatim na Omerovoj, a potom na Osmanovoj dok nije pao u bunar Eris. Na prstenu je bilo ugravirano: "Muhammed, Allahov Poslanik."

٥٨٧٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اتَّخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ وَكَانَ فِي يَدِهِ ثُمَّ كَانَ بَعْدُ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ ثُمَّ كَانَ بَعْدُ فِي يَدِ عُمَرَ ثُمَّ كَانَ بَعْدُ فِي يَدِ عُثْمَانَ حَتَّى وَقَعَ بَعْدُ فِي بِئْرِ أَرِيسَ نَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ .

## NOŠENJE PRSTENA NA MALOM PRSTU

## بَاب الْخَاتَمِ فِي الْخِنْصَرِ

5874. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je za sebe prsten i rekao: 'Izradio sam prsten za sebe i dao da se na njemu ugravira određena gravura koju niko drugi ne treba da gravira na svojemu prstenu.'[1] Doista, kao da i sada vidim sjaj prstena na njegovom malom prstu."[2]

٥٨٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا قَالَ إِنَّا اتَّخَذْنَا خَاتَمًا وَنَقَشْنَا فِيهِ نَقْشًا فَلاَ يَنْقُشَنَّ عَلَيْهِ أَحَدٌ قَالَ فَإِنِّي لأَرَى بَرِيقَهُ فِي خِنْصَرِهِ .

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da drugi prave istu gravuru na svojim prstenovima zato što je na njegovu prstenu bilo ugravirano njegovo ime s dodatkom "Allahov Poslanik". U suprotnom, izgubila bi se i svrha samoga graviranja, jer je on tim prstenom ovjeravao pisma koja je slao susjednim vladarima, kao i druga dokumenta, kao što se vidi i iz navedenog hadisa.

2 Jasno je, dakle, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten i na malom prstu.

## IZRADA PRSTENA RADI PEČAĆENJA PISAMA I DRUGIH DOKUMENATA NAPISANIH SLJEDBENICIMA KNJIGE I DRUGIMA

بَاب اتِّخَاذِ الْخَاتَمِ لِيُخْتَمَ بِهِ الشَّيْءُ أَوْ لِيُكْتَبَ بِهِ إِلَى أَهْلِ الْكِتَابِ وَغَيْرِهِمْ

5875. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao:
"Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio napisati pismo Bizantijcima, rečeno mu je: 'Oni ti neće pročitati pismo ukoliko ne bude opečaćeno.' Tada je dao da se izradi prsten od srebra s gravurom: 'Muhammed, Allahov Poslanik.' Kao da (sada) gledam sjaj prstena na njegovoj ruci."[3]

٥٨٧٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لَنْ يَقْرَءُوا كِتَابَكَ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ وَنَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَكَأَنَّمَا أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ .

## OKRETANJE KAMENA NA PRSTENU PREMA DLANU

بَاب مَنْ جَعَلَ فَصَّ الْخَاتَمِ فِي بَطْنِ كَفِّهِ

5876. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija da mu je Abdullah pričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao prsten izrađen od zlata, i kada bi ga nosio, okretao bi kamen prema dlanu. Tako su i drugi ljudi za sebe izradili prestenove od zlata. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom se ispeo na minber i, nakon iskazane slave i zahvale Allahu, rekao:
"Ja sam ga napravio za sebe, ali ga više nikada neću nositi!" Odbacio je zatim svoj prsten, pa su i svi ostali odbacili svoje prstenove.[4]

٥٨٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اصْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَجَعَلَ فَصَّهُ فِي بَطْنِ كَفِّهِ إِذَا لَبِسَهُ فَاصْطَنَعَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ مِنْ ذَهَبٍ فَرَقِيَ الْمِنْبَرَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ اصْطَنَعْتُهُ وَإِنِّي لاَ أَلْبَسُهُ فَنَبَذَهُ فَنَبَذَ النَّاسُ قَالَ جُوَيْرِيَةُ وَلاَ أَحْسِبُهُ إِلاَ قَالَ فِي يَدِهِ الْيُمْنَى .

3 Hattabi prenosi da nošenje prstena nije bio običaj u Arapa. Ali, pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio pisati susjednim vladarima, dao je da se izradi prsten od zlata koji će služiti kao pečat. Međutim, ubrzo je odustao od toga bojeći se da ne dođe do kakvih zabuna, pošto bi takav prsten mogao djelovati i kao nakit, pa je kamen prstena okretao prema dlanu da bi to izbjegao.
Prema suprotnom mišljenju, nošenje je prstena i otprije bio arapski običaj.
Prema nekim predanjima nošenje prstena s gravurom bilo je dozvoljeno samo onima koji su imali neku vlast u rukama. Međutim, poznato je da su i neki ashabi i tabiini nosili takve prstenove. Prstenovi od srebra koji su nošeni kao nakit u ovom su kontekstu izvan diskusije o eventualnoj zabrani nošenja.

4 O okretanju kamena prema dlanu ili prema gore ne postoje nikakve zabrane ili zapovijedi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao je kamen prema dlanu ne zbog toga da bi se pomislilo da to čini iz estetskih razloga. Ebu-Davud bilježi od Ibn-Abbasa hadis u kome se kaže da ga je okretao i prema gore.

Džuvejrija kaže: "Mislim samo da je Enes još rekao kako ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio na svojoj desnoj ruci."[1]

## VJEROVJESNIK JE GOVORIO: "NIKO NE TREBA NA SVOME PRSTENU GRAVIRATI ONO ŠTO SAM JA UGRAVIRAO NA SVOME."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ يَنْقُشُ عَلَى نَقْشِ خَاتَمِهِ

5877. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izradio prsten od srebra i dao da se na njemu uzgravira: "Muhammed, Allahov Poslanik." Potom je rekao da niko drugi ne treba gravirati isto na svome prstenu.[2]

٥٨٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَقَالَ إِنِّي اتَّخَذْتُ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ وَنَقَشْتُ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَلاَ يَنْقُشَنَّ أَحَدٌ عَلَى نَقْشِهِ .

## MOŽE LI GRAVURA NA PRSTENU BITI U TRI REDA

بَاب هَلْ يُجْعَلُ نَقْشُ الْخَاتَمِ ثَلاَثَةَ أَسْطُرٍ

5878, 5879. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu njegov otac, a ovome, Sumama, prenoseći od Enesa da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pošto je postao halifa, napisao njemu (Enesu) pismo (i opečatio ga Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pečatom). Na pečatu je bila gravura u tri reda: u prvome "Muhammed", u drugome "Poslanik" i u trećem redu "Allahov".[3]
Ebu Abdullah (Buhari) kaže: "Ahmed dodaje da mu je pričao Ensari, koji je kazivao da je njemu pričao njegov otac, prenoseći od Sumame da je Enes rekao: "Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem,

٥٨٧٨-٥٨٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِي الله عَنْه لَمَّا اسْتُخْلِفَ كَتَبَ لَهُ وَكَانَ نَقْشُ الْخَاتَمِ ثَلاَثَةَ أَسْطُرٍ مُحَمَّدٌ سَطْرٌ وَرَسُولُ سَطْرٌ وَاللهِ سَطْرٌ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَزَادَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ خَاتَمُ النَّبِيِّ ﷺ فِي يَدِهِ وَفِي يَدِ

1 Prema većini predanja Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, prsten kojim je pečatio pisma i druga dokumenta nosio na desnoj ruci, mada se bilježi i predanje u kome se navodi da ga je nosio i na lijevoj ruci.

2 O tome je već bilo riječi u poglavlju o srebrenom prstenu. Ovdje možemo navesti da su mnogi ashabi, a kasnije i drugi, nosili prstenove s ugraviranim izrekama kojima se veliča Uzvišeni Allah, a halife i kadije s ugraviranim svojim imenima, u čemu nema ništa loše što bi moglo dovesti u pitanje taj čin.

3 Ovdje se ne radi o tome da li je bolje da gravura bude u jednom, dva ili tri reda. Radi se samo o tome da kamen, ukoliko je gravura u jednom redu, mora biti duži, a ako je u više redova, onda može biti četvrtast ili okrugao.

أَبِي بَكْرٍ بَعْدَهُ وَفِي يَدِ عُمَرَ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ فَلَمَّا كَانَ عُثْمَانُ جَلَسَ عَلَى بِئْرِ أَرِيسَ قَالَ فَأَخْرَجَ الْخَاتَمَ فَجَعَلَ يَعْبَثُ بِهِ فَسَقَطَ قَالَ فَاخْتَلَفْنَا ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ مَعَ عُثْمَانَ فَنَزَحَ الْبِئْرَ فَلَمْ يَجِدْهُ.

prsten bio je na njegovoj ruci, poslije njega na Ebu-Bekrovoj ruci, a poslije Ebu-Bekra na Omerovoj ruci. Nakon što je Osman postao halifa, jednom je sjedio na vrelu Eris, skinuo prsten s ruke i igrao se njime dok mu nije pao u bunar. Tri smo dana neprestano s Osmanom išli na bunar i tražili prsten. Bunar smo skoro iscrpili, ali ga nismo našli."[4]

## بَاب الْخَاتَمِ لِلنِّسَاءِ

## ŽENSKI PRSTEN

وَكَانَ عَلَى عَائِشَةَ خَوَاتِيمُ ذَهَبٍ.

Aiša je nosila zlatno prstenje.

٥٨٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَزَادَ ابْنُ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ فَأَتَى النِّسَاءَ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ الْفَتَخَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي ثَوْبِ بِلاَلٍ.

5880. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim da ga je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Hasan b. Muslim, koji prenosi od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, kazivao:
"Prisustvovao sam bajramskom namazu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Namaz je klanjao prije hutbe."
Ebu Abdullah (Buhari) kaže:
– Ibn-Vehb dodaje, prenoseći od Ibn-Džurejdža: "Potom je došao ženama, a one su stavljale burme i prstenje u Bilalovu odjeću."[5]

4 Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten bio je na Osmanovoj, radijallahu anhu, ruci šest godina prije nego što je pao u bunar Eris. Međutim, pored osnovnog cilja navođenja ovog hadisa na ovom mjestu, što smo objasnili u prethodnoj bilješci, iz hadisa se može izvesti više pouka. Jedna grupa učenjaka tvrdi da je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten imao u sebi jednu vrstu tajne, slično prstenu Sulejmanovu, alejhis-selam. Tako, prema tom mišljenju, čim je izgubio prsten, Sulejman, alejhis-selam, izgubio je i vlast. Pošto je Osman, radijallahu anhu, izgubio Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten, sve se okrenulo protiv njega. Haridžije su mu otkazale poslušnost, što je bio početak nesreće koja je dovela do njegova smaknuća.
Ibn-Bettal iz ovoga hadisa izvodi drugu pouku: kada se izgubi vrijedna stvar, treba uložiti sve napore da se ona pronađe, kao što je to bio slučaj s ogrlicom Aiše, radijallahu anhu, u čije je traženje bila uključena i vojska sve dok ogrlica nije pronađena. Međutim, traženje Aišine ogrlice, pored toga što je pronađena, proizvelo je i drugu veliku korist za muslimane koja se ogleda u dozvoli uzimanja tejemuma kao olakšice, zbog čega je ovaj slučaj, prema drugome mišljenju, teško usporediv s Osmanovim, radijallahu anhu, gubljenjem Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, prstena. Slučaj s gubljenjem Aišine, radijallahu anhu, ogrlice, ustvari ogrlice koju je ona posudila od Esme, radijallahu anhu, i dozvola uzimanja tejemuma spominju se u narednom hadisu, gdje je tema posuđivanje ogrlica.
Ibn-Bettal izvodi iz ovoga hadisa i drugu pouku, a ona se ogleda u tome da, analogno potrebi traženja izgubljene stvari tri dana, isto toliko treba razmišljati i o nekom iskrslom problemu ili pitanju prije nego što se donese odluka o tome. Osim toga, Ibn-Bettal zaključuje da, ukoliko se izgubljena stvar ne nađe za tri dana, treba odustati od daljeg traženja.

5 Radi se o prstenju koje je ženama dopušteno nositi. O tome postoji i više predanja.

## ŽENSKE OGRLICE I SIHABE[1]

باب الْقَلاَئِدِ وَالسِّخَابِ لِلنِّسَاءِ

Misli se na ogrlice od aromatičnog drveća.

يَعْنِي قِلاَدَةً مِنْ طِيبٍ وَسُكٍّ .

5881. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, ovome Adi b. Sabit, prenoseći od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je na Bajram i klanjao dva rekata, a da nije ni prije ni poslije ništa više klanjao. Zatim je došao ženama i preporučio im da podijele sadaku, pa su počele dijeliti svoje menđuše i ogrlice."

٥٨٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ عِيدٍ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلُ وَلاَ بَعْدُ ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تَصَدَّقُ بِخُرْصِهَا وَسِخَابِهَا .

## POSUĐIVANJE OGRLICA

باب اسْتِعَارَةِ الْقَلاَئِدِ

5882. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abda, a ovome Hišam b. Urva, koji prenosi od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Izgubljena je ogrlica koja je pripadala Esmi, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nekoliko ljudi da je traže. Nastupilo je (u međuvremenu) namasko vrijeme; oni su bili bez abdesta, a vode nisu mogli naći, pa su klanjali bez abdesta. Spomenuli su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Allah objavio ajet o tejemmumu."Ibn-Numejr dodaje, prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca, koji prenosi od Aiše da je ona (ogrlicu) posudila od Esme.[2]

٥٨٨٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هَلَكَتْ قِلاَدَةٌ لأَسْمَاءَ فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَلَبِهَا رِجَالاً فَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ وَلَيْسُوا عَلَى وُضُوءٍ وَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَصَلَّوْا وَهُمْ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ زَادَ ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ .

1 Posebna vrsta ogrlica koje se prave od određene vrste aromatičnog drveta ili karanfila. Ako se pogledaju svi hadisa i njihovi komentari, vidjet će se da se tumačenje riječi es-sihab unekoliko razlikuje i kreće se od shvatanja da je to ogrlica od perli, pa do toga da je to ogrlica od aromatičnog drveća, među kojim se spominje i karanfil. Ova riječ, između ostalog, spomenuta je i u hadisu broj 2122 i tek smo prilikom završnog čitanja zadnjeg toma primijetili da je prevedena kao košulja, što je pogrešan prijevod. Tačan prijevod može glasiti ogrlica od perli ili od aromatičnog drveta. (prim. M.M.)

2 Iz hadisa je jasno da je posuđivanje nakita dozvoljeno, budući da je, kako vidimo, tu ogrlicu koju je bila izgubila, Aiša, radijallahu anhu, posudila od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, o čemu je bilo riječi u poglavlju o graviranju prstena u tri reda.

## ŽENSKE MENĐUŠE

بَاب الْقُرْطِ لِلنِّسَاءِ

Ibn-Abbas je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ženama da dijele milostinju. Poslije sam ih vidio kako pružaju svoje ruke prema ušima (menđušama) i ogrlicama."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَرَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ بِالصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُهُنَّ يَهْوِينَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ .

5883. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a ovome Adijj, koji je kazivao da je čuo Seida kako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao na Bajram dva rekata, a da nije klanjao ništa više ni prije ni poslije. Zatim je s Bilalom došao ženama (svojim). Naredio im je da dijele milostinju, pa su počele davati svoje menđuše.[3]

٥٨٨٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ الْعِيدِ رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلاَ بَعْدَهَا ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلاَلٌ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي قُرْطَهَا .

## DJEČIJE OGRLICE

بَاب السِّخَابِ لِلصِّبْيَانِ

5884. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Jahja b. Adem, ovome Verka' b. Umer, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida, a on od Nafija b. Džubejra da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao:
"Bio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednoj od medinskih pijaca (trgova), pa (kada) ju je on napustio, i ja sam to učinio. Zatim je tri puta upitao: 'Gdje je malo (dijete)?' Potom je rekao: 'Zovni Hasana b. Aliju!'
Hasan je ustao i počeo hodati, noseći na vratu ogrlicu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispružio je svoje ruke ovako. To isto učinio je i Hasan. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zagrli ga i reče: 'O Allahu, ja ga volim! Zato Te molim: voli ga i Ti, i voli sve one koji vole njega!'"

٥٨٨٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ بْنُ عُمَرَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي سُوقٍ مِنْ أَسْوَاقِ الْمَدِينَةِ فَانْصَرَفَ فَانْصَرَفْتُ فَقَالَ أَيْنَ لُكَعُ ثَلاَثًا ادْعُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ فَقَامَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ يَمْشِي وَفِي عُنُقِهِ السِّخَابُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ هَكَذَا فَقَالَ الْحَسَنُ بِيَدِهِ هَكَذَا فَالْتَزَمَهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بَعْدَ مَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا قَالَ .

3 Iz ovoga hadisa izvodi se zaključak da je ženama, s ciljem uljepšavanja, dopušteno radi stavljanja menđuša bušiti uši, mada ima i oprečnih mišljenja. Djevojčicama se bušenje ušiju preporučuje tek poslije sedme godine, dok im je prije toga pokuđeno bušiti uši.

Ebu-Hurejra (kasnije) je rekao: "Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo rekao, niko mi nije bio draži od Hasana b. Alije."[1]

## MUŠKARCI KOJI OPONAŠAJU ŽENE I ŽENE KOJE OPONAŠAJU MUŠKARCE

## بَاب الْمُتَشَبِّهُونَ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتُ بِالرِّجَالِ

5885. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, govorio:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji oponašaju žene i žene koje oponašaju muškarce.
Ovaj hadis istim lancem (prenosilaca) unatrag do njegova izvora slijedi Amr, kojega je obavijestio Šu'ba.

٥٨٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ تَابَعَهُ عَمْرٌو أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ .

## IZBACIVANJE IZ KUĆE MUŠKARACA KOJI OPONAŠAJU ŽENE

## بَاب إِخْرَاجِ الْمُتَشَبِّهِينَ بِالنِّسَاءِ مِنَ الْبُيُوتِ

5886. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fudala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, a on od Ikrime da je Ibn-Abbas rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji sliče ženama (po govoru i kretnjama), kao i žene koje sliče muškarcima. Još je rekao: 'Izbacite ih iz svojih kuća!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izbacio je toga i toga, dok je Omer izbacio toga i toga."

٥٨٨٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ قَالَ فَأَخْرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فُلَانًا وَأَخْرَجَ عُمَرُ فُلَانًا .

5887. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr, a ovome Hišam b. Urva, prenoseći od Urve, on od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ova od Umm-Seleme da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom bio kod njih, a u kući se bio zadesio jedan muškarac koji sliči ženama.

٥٨٨٧. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَنَّ عُرْوَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَفِي الْبَيْتِ مُخَنَّثٌ فَقَالَ لِعَبْدِ اللهِ أَخِي

1 Kontekst u kojem je spomenut ovaj hadis pokazuje da je djeci, bez obzira na spol, dozvoljeno kupovati ogrlice i kititi ih njima. O drugim porukama ovoga hadisa više se govori u poglavljima o kupoprodaji (o trgovini).

أُمِّ سَلَمَةَ يَا عَبْدَاللهِ إِنْ فَتَحَ اللهُ لَكُمْ غَدًا الطَّائِفَ فَإِنِّي أَدُلُّكَ عَلَى بِنْتِ غَيْلاَنَ فَإِنَّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَدْخُلَنَّ هَؤُلاَءِ عَلَيْكُنَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ يَعْنِي أَرْبَعَ عُكَنِ بَطْنِهَا فَهِيَ تُقْبِلُ بِهِنَّ وَقَوْلُهُ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ يَعْنِي أَطْرَافَ هَذِهِ الْعُكَنِ الأَرْبَعِ لأَنَّهَا مُحِيطَةٌ بِالْجَنْبَيْنِ حَتَّى لَحِقَتْ وَإِنَّمَا قَالَ بِثَمَانٍ وَلَمْ يَقُلْ بِثَمَانِيَةٍ وَوَاحِدُ الأَطْرَافِ وَهُوَ ذَكَرٌ لأَنَّهُ لَمْ يَقُلْ ثَمَانِيَةَ أَطْرَافٍ .

On je Abdullahu, bratu Ummu-Seleme, rekao: "O Abdullahu! Ako vam Allah sutra dâ da osvojite Taif, preporučujem ti Gejlanovu kćerku. Ona kada dolazi, dolazi s četiri (nabora na stomaku), a kada odlazi, odlazi s osam."[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Ovi muškarci koji sliče ženama ne treba da vam ulaze (u kuće)!" Ebu-Abdullah (Buhari) je kazivao: "... četiri širine naprijed – znači da je za četiri opsega njen stomak širi, a pozadina osam – znači da je potrebna dvostruka širina njena stomaka da bi se opasala pozadina. Rekao je osam u ženskom rodu, a ne u muškome, jer je jedna od strana muškog roda, i zato nije rekao osam strana u muškom rodu."[3]

## بَاب قَصِّ الشَّارِبِ

## POTKRESIVANJE BRKOVA

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُحْفِي شَارِبَهُ حَتَّى يُنْظَرَ إِلَى بَيَاضِ الْجِلْدِ وَيَأْخُذُ هَذَيْنِ يَعْنِي بَيْنَ الشَّارِبِ وَاللِّحْيَةِ .

Ibn-Omer imao je običaj tako dobro potkresivati svoje brkove da se mogla vidjeti bjelina kože, a kratio je i prostor između brkova i brade.

٥٨٨٨. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حَنْظَلَةَ عَنْ نَافِعٍ ح قَالَ أَصْحَابُنَا عَنِ الْمَكِّيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مِنَ الْفِطْرَةِ قَصُّ الشَّارِبِ .

5888. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Hanzale, a ovaj od Nafija... Naši (moji, tj. Buharijevi) drugovi prenose od Mekkija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:[4] "Potkresivanje brkova osobina je fitre."[5]

2 Objašnjenje ovih njegovih riječi navedeno je prilikom kometarisanja hadisa broj 4324.

3 Prva pouka koja se može izvesti iz ovog hadisa jest zabrana međusobnog oponašanja muškaraca i žena u oblačenju i nakitu. S obzirom na to da se način oblačenja razlikuje od mjesta do mjesta, neophodno je, prije svega, voditi računa o poznatom propisu koji se odnosi na oblačenje žena. Što se tiče samog grijeha pri oponašanju u govoru i hodanju, odnosno njegove težine, to zavisi od cilja takvoga ponašanja. Ukoliko je takvo ponašanje rezultat urođene osobine, ta je osoba dužna postepeno se toga oslobađati. Ukoliko to ne radi, onda čini grijeh, naročito ako to čini iz zadovoljstva. Kada su u pitanju hermafroditi (dvospolne osobe), slično je prethodnom slučaju. Ukoliko se ova osobina razvila poslije rođenja, dužnost je da se osoba koja je posjeduje liječi. Ukoliko se u tome uspije, nema nikakva grijeha za prethodno stanje.

4 Ovaj hadis od Mekkija prenose i drugi, samo što se lanac prenosilaca veže za Ibn-Omera, radijallahu anhu, od kojega Mekki prenosi ovaj hadis. Zbog toga Buhari i kaže: "Naši drugovi (tj. drugi osim njega) prenose od Mekkija..."

5 Fitra, prema većini islamskih učenjaka znači "primjer" ili "običaj iz života Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem". Literarno, fitra znači "ljudska priroda", dok u religijskom smislu to znači "čista islamska priroda", tj. "pokornost Uzvišenom Allahu". Fitra kao glagol znači "stvoriti, načiniti" (pogledati: Kur'an, Er-Rum, 30).

5889. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, kojega je obavijestio Seid b. Musejjeb, a njega Ebu-Hurejra o sljedećem predanju:
"Fitra se sastoji od petero:[1] obrezivanja,[2] brijanja stidnog mjesta,[3]

٥٨٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً الْفِطْرَةُ خَمْسٌ أَوْ خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ الْخِتَانُ وَالاسْتِحْدَادُ وَنَتْفُ الإِبْطِ وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ وَقَصُّ الشَّارِبِ .

1 U predanju ovoga hadisa postoji nedoumica prenosioca o tome da li je rečeno "fitra je pet postupaka", ili "petero spada u fitru", pa se zbog toga navodi alternativa. Tako se jedna ili druga mogućnost pojavljuju i u drugim predanjima. Ovo je važno zbog toga što se u prvoj varijanti fitra kao primjer ljudskoga ponašanja koje je prakticirao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svodi ili ograničava na petero što je navedeno u ovom hadisu. U drugoj varijanti značilo bi da se radi o petero, iz većeg izbora onog što spada u fitru kao primjer prakticiranja načina života i rada Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga o ovoj dilemi postoji više mšljenja, pa onda i tumačenja ovoga hadisa. Tako se među zastupnicima drugog mišljenja napominje da postoji čak više od trideset karakteristika koje spadaju u osobinu fitre.

2 Obrezivanje muškaraca znači odsijecanje kožice koja prekriva glavić penisa, a vrši se, uglavnom, iz higijensko-medicinskih razloga kao fitra (sunnet) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Preporučljivo je da se kožica potpuno odsiječe s mjesta odakle nastaje glavić, tako da ne ostaje nimalo kožice koja bi visila. U slučaju obrezivanja žena odsijeca se dio kožice koja se nalazi iznad stidnice, ali se ne odsijeca u korijenu. Neki učenjaci smatraju da je, ukoliko se muško dijete rodi djelimično obrezano, potrebno upotpuniti obrezivanje. Imam Šafija preporučuje da se u slučaju djece koja se rode potpuno obrezana izvrši simbolično obrezivanje tako što će se preko mjesta koje se obrezuje prijeći britvom (skalpelom) bez zasijecanja kože. Što se tiče djevojčica rođenih kao da su obrezane, među učenjacima nema jedinstvenog mišljenja.
Kada je u pitanju stupanj obaveze obrezivanja, prema imamu Šafiji i većini njegovih sljedbenika, obrezivanje muškaraca je vadžib. Prema nekima od njih, odrasla osoba koja primi islam ne postaje potpunim muslimanom sve dok ne izvrši obrezivanje. Međutim, prema većini učenjaka obrezivanje nije vadžib. Takvu odredbu oni, između ostalog, temelje i na hadisu koji prenosi Seddad b. Avs: "Obrezivanje muškaraca je sunnet, a žena - pohvalno djelo." Učenjaci se razilaze kad je riječ o vremenu nastanka obaveze obrezivanja. Tako Maverdi navodi da postoje dva vremenska doba: vrijeme kada nastaje obaveza obrezivanja i vrijeme kada je preporučljivo obrezivanje. Obaveza obrezivanja nastaje s punoljetstvom, dok je preporučljivo obrezivanje i prije toga vremena. Vrijeme prije punoljetstva može biti sedam dana nakon rođenja, prema nekima i na dan rođenja, zatim četrdeset dana nakon rođenja i nakon navršene sedme godine života. Kadi Husejn, međutim, smatra nedozvoljenim obrezivanje djeteta prije desete godine života, objašnjavajući to time što se tek nakon navršene desete godine života dijete može i treba fizički kazniti za propuštanje namaza. Pošto je bol pri obrezivanju jači od takve kazne, ne može se onda, prema njemu, prije toga dijete obrezivati. Imamul-Haremejn smatra da se dijete ne treba obrezivati prije punoljetstva zbog toga što prije toga vremena nije obavezno izvršavati vjerske obaveze, a teže se podnosi i bol. Drugi učenjaci opet smatraju da obrezivanje djeteta još dok je malo ima i svoje prednosti, a jedna je od njih i ta što je u djeteta tada mekša i tanja koža, te ga je stoga lakše i obrezati. Malik smatra da je dijete najbolje obrezati nakon što mu ispadnu mliječni zubi, što znači otprilike nakon navršene sedme godine života. Postoje još neka mišljenja, ali se i ona, uglavnom, kreću u navedenim okvirima.

3 Odstranjivanje dlaka sa stidnih dijelova tijela preporučuje se kao fitra (sunnet) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to najviše iz higijenskih razloga, budući da se na tim dijelovima tijela stvara najveća koncentracija prljavštine. Odstranjivanje dlaka može se vršiti brijanjem, potkresivanjem makazama, čupanjem ili upotrebom sredstava za uništavanje dlaka. Najpreporučljivije je brijanje, što je, prema nekim učenjacima (Nevevi), i Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet i za muškarce i za žene. Tako je zabilježen i pritvrđeni hadis koji prenosi Džabir o zabrani prilaska ženi dok se ne počešlja, to jest dok ne sredi kosu, i ne odstrani dlake sa stidnoga mjesta, o čemu se više govori u poglavljima o braku. Uglavnom, odstranjivanje dlaka sa stidnoga mjesta bilo kojim sredstvom i na bilo koji način sunnet je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

uklanjanja dlaka ispod pazuha,[4] rezanja noktiju[5] i potkresivanja brkova."[6]

## REZANJE NOKTIJU

## بَاب تَقْلِيمِ الْأَظْفَارِ

5890. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Ishak b. Sulejman, ovome Hanzala, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U fitru spada brijanje stidnoga mjesta, rezanje noktiju i potkresivanje brkova."

٥٨٩٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ حَنْظَلَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مِنَ الْفِطْرَةِ حَلْقُ الْعَانَةِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَقَصُّ الشَّارِبِ .

4 Ostranjivanje dlaka ispod pazuha sunnet je koji se također vrši iz higijenskih razloga, budući da je to mjesto gdje se stvaraju neugodni mirisi usljed znoja koji se skuplja na tom mjestu. Odstranjivanje dlaka ispod pazuha dopušteno je svim sredstvima i na isti način kao pri uklanjanju dlaka sa stidnih mjesta, ali je najbolje čupanje.

5 Rezanje noktiju vrši se uglavnom iz higijenskih razloga, da bi se odstranila prljavština koja se skuplja ispod njih. Čak se smatra da, u slučaju zadržavanja veće količine prljavštine ispod noktiju ni abdest nije ispravan, te stoga namaz s takvim abdestom treba ponoviti. Bejheki bilježi hadis u kome se navodi da je jednom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz i posumnjao u njegovu ispravnost. Nakon što je upitan zašto sumnja odgovorio je: "Kako da ne posumnjam kad vidim prljavštinu između noktiju i jagodica prstiju u jednoga od vas!" Iz hadisa se razumije da spomenuti nije sjekao nokte, te da se zbog toga skupila prljavština ispod njih. Preporučuje se da se nokti pažljivo sijeku, tako da se ne povrijede prsti, a Ahmed preporučuje da se i na put ponese nešto čime se nokti mogu odsjeći.
Što se tiče redoslijeda sječenja noktiju, ne postoji propis u vezi s tim, osim što se, na temelju ranije navedenih hadisa izvodi potreba počinjanja od desne ruke i desne noge. Tako ne postoji tačno utvrđen ni dan kada treba sjeći nokte. Po jednom nesigurnom predanju to je četvrtak. Drugo, sigurnije predanje kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio sjeći nokte i potkresivati brkove petkom. Međutim, najpreporučljivije je da se to radi onda kada to potreba zahtijeva. Muslim bilježi hadis koji prenosi Enes: "Vrijeme u kome treba obaviti potkresivanje brkova, odsijecanje noktiju, odstranjivanje dlaka ispod pazuha i sa stidnih mjesta ne bi trebalo prelaziti četrdeset dana." Prema drugom predanju, odstranjivanje dlaka sa stidnoga mjesta treba vršiti svakih četrdeset dana, a ispod pazuha kada se pojave; brkove treba potkresivati kad se povećaju za jednu dužine, a nokte sjeći od petka do petka. Kada je Ahmed upitan šta raditi s odsječenim noktima i kosom, odgovorio je da ih treba zakopati u zemlju, jer je to činio i Ibn-Omer. Prenosi se da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se kosa i nokti zakopavaju u zemlju kako se njima ne bi koristili vračari u svojim čarolijama.

6 Potkresivanje brkova podrazumijeva njihovo skraćivanje tako da se vidi, tj. da je slobodna gornja usna od njihovih dlaka. Međutim, navode se i predanja u kojima se spominje brijanje brkova (Nesai), zatim njihovo šišanje, tj. kresanje dotle dok se ne ukaže koža (Muslim) ili temeljito potkresivanje, odnosno brijanje (Ibn-Omer). Ebu-Hanifa i još neki učenjaci smatraju da je bolje temeljito šišanje brkova od njihova potkresivanja. Prenosi se, također, da je Malik brijanje brkova, koje se u njegovo vrijeme pojavilo među ljudima, smatrao novotarijom. Prema jednom predanju, imam Šafija preporučivao je brijanje brkova. Ahmed je, međutim, preporučivao njihovo temeljito potkresivanje. Kurtubi je preporučivao potkresivanje brkova do iznad usne, tako da ne smetaju prilikom jela te da se u njima ne bi skupljala prljavština. U većini se predanja, međutim, navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i većina ashaba, potkresivao svoje brkove te da je preporučivao i drugima da to rade.
U svakom slučaju, iz navedenih kao i nenavedenih komentara i tumačenja ovog hadisa, te drugih predanja, jasno se vidi da brkovi onih koji ih nose ne smiju prelaziti usne. To je njihova krajnja dopuštena dužina.

5891. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Fitra je (činiti) petero: obrezivanje, brijanje stidnog mjesta, potkresivanje brkova, rezanje noktiju i uklanjanje dlaka ispod pazuha."

٥٨٩١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْفِطْرَةُ خَمْسٌ الْخِتَانُ وَالِاسْتِحْدَادُ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَنَتْفُ الْآبَاطِ .

5892. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovome Umer b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Radite suprotno paganima (mušricima): čuvajte brade,[1] a temeljito potkresujte brkove."[2]
Ibn-Omer bi, kada bi bio na hadždžu ili umri, običavao rukom dohvatiti bradu, i ono što je prelazilo preko ruke odrezati.

٥٨٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ وَفِّرُوا اللِّحَى وَأَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا حَجَّ أَوِ اعْتَمَرَ قَبَضَ عَلَى لِحْيَتِهِ فَمَا فَضَلَ أَخَذَهُ .

## PUŠTANJE BRADE

بَاب إِعْفَاءِ اللِّحَى

*Afev* (u 95. ajetu iz sure El-A‘raf) znači: "umnožili su se i uvećali su im se imeci".

( عَفَوْا ) كَثُرُوا وَكَثُرَتْ أَمْوَالُهُمْ .

5893. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Podrezujte brkove, a puštajte brade!'"

٥٨٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْهَكُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللِّحَى .

1 Tj. puštajte i održavajte brade. Na taj se način preporučuje puštanje brade.

2 Prema nekim jezičkim tumačenjima riječi koja je u ovom hadisu upotrijebljena, ovdje se misli na odstranjivanje brkova do kože, tj. njihovo brijanje.

## ŠTA SE PRENOSI O SIJEDOJ KOSI

## بَاب مَا يُذْكَرُ فِي الشَّيْبِ

5894. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda b. Sirina, koji kazuje:
"Upitao sam Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bojio kosu?', pa mi je on odgovorio: 'Imao je veoma malo sijedih vlasi.'"

٥٨٩٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا أَخَضَبَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لَمْ يَبْلُغِ الشَّيْبَ إِلاَّ قَلِيلاً .

5895. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, koji je kazivao:
"Jednom su pitali Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bojio kosu?', pa je on odgovorio: 'Nije imao dovoljno sijede kose za bojenje. Da sam htio, mogao sam izbrojiti sijede dlake na njegovoj bradi.'"

٥٨٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ عَنْ خِضَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ لَمْ يَبْلُغْ مَا يَخْضِبُ لَوْ شِئْتُ أَنْ أَعُدَّ شَمَطَاتِهِ فِي لِحْيَتِهِ .

5896. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, a njemu Israil, prenoseći od Usmana b. Abdullaha b. Mevheba, koji je kazivao:
"Poslala me moja porodica do Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, s posudom vode (Israil ju je procijenio na tri prsta[3]) u kojoj se nalazilo nešto Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kose."
Usman dalje dodaje: "Kada bi se neko razbolio ili ga pogodila kakva druga nesreća, poslao bi posudu s vodom do Umm-Seleme.[4] Gledao sam u nju[5] i vidio nekoliko crvenih dlaka."[6]

٥٨٩٦. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ أَرْسَلَنِي أَهْلِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ وَقَبَضَ إِسْرَائِيلُ ثَلاَثَ أَصَابِعَ مِنْ قُصَّةٍ فِيهِ شَعَرٌ مِنْ شَعَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ إِذَا أَصَابَ الإِنْسَانَ عَيْنٌ أَوْ شَيْءٌ بَعَثَ إِلَيْهَا مِخْضَبَهُ فَاطَّلَعْتُ فِي الْجُلْجُلِ فَرَأَيْتُ شَعَرَاتٍ حُمْرًا .

3 Pokazujući koliko je bila mala.

4 Ummu-Selema stavila bi nešto kose u tu posudu i vratila je bolesniku da pije tako blagoslovljenu vodu ili da se njome okupa, moleći za ozdravljenje.

5 Posudu s Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kosom.

6 Imajući u vidu hadis prije ovoga, u kojemu Enes prenosi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bojio svoju kosu, te hadis u poglavlju o kovrdžavoj kosi, u kojem Enes daje opis Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ismail tvrdi kako to ne znači da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ipak bojio svoju kosu; on odlučno tvrdi da se ona crvenila od mirisa koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrebljavao, a među njima je bila i sufra. U suprotnom, hadis koji prenosi Enes bio bi doveden u pitanje. Osim toga, Askelani tvrdi da kosa, kada se odstrani s glave, tokom vremena promijeni boju od

5897, 5898. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Selam, prenoseći od Usmana b. Abdullaha b. Mevheba, koji je kazivao:
"Ušao sam kod Umm-Seleme, pa nam je iznijela nešto Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, obojene kose."
Kazivao nam je Ebu-Nu'ajm da mu je pričao Nusajr b. Ebu-Eš'as, prenoseći od Ibn-Mevheba da mu je Umm-Selema pokazala crvenu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kosu.[1]

٥٨٩٧-٥٨٩٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سَلاَّمٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَأَخْرَجَتْ إِلَيْنَا شَعَرًا مِنْ شَعَرِ النَّبِيِّ مَخْضُوبًا وَ قَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا نُصَيْرُ بْنُ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنِ ابْنِ مَوْهَبٍ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَرَتْهُ شَعَرَ النَّبِيِّ ﷺ أَحْمَرَ .

## BOJENJE SIJEDE KOSE (KANOM ILI KUTMOM)

## بَاب الْخِضَابِ

5899. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Seleme i Sulejmana b. Jesara da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Židovi i kršćani ne boje (knom ili kutmom svoju kosu). Vi radite suprotno njima.'"[2]

٥٨٩٩. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عَنْه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لاَ يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ .

crne u crvenu, tako da se i time može tumačiti prividna protivrječnost između ovih hadisa. Osim toga, Muslim, Ahmed, Tirmizi i Nesai bilježe hadis Džabira b. Sumre u kojem on prenosi da je na glavi i bradi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, bilo svega nekoliko sijedih dlaka koje su se vidjele kada bi se namazao po kosi, zbog čega se mogao stvoriti dojam da su obojene.

1 Pogledati bilješku u vezi s tumačenjem prethodnog hadisa.

2 Navodi se više hadisa od različitih prenosilaca u kojima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučuje bojenje sijede kose knom ili kutmom, i to uglavnom zbog toga što to ne rade drugi (židovi i kršćani). Međutim, neki su učenjaci, imajući u vidu hadis koji od Ibn-Abbasa prenose Džabir i drugi, u kojem se spominju Israilci koji se boje u crno, smatrali da je muslimanima zabranjeno bojenje crnom bojom. Neki su učenjaci, opet, dozvoljavali bojenje crnom bojom u borbama, dok su drugi, bezuvjetno, dozvoljavali korištenje te boje. Većina ashaba, među kojima i Ebu-Bekr i Omer, bojila se knom i kutmom (indijskom indigomodrom bojom).

## KOVRDŽAVA KOSA

## بَاب الْجَعْدِ

5900. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik b. Enes, prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio posebno visok niti posebno nizak; nije bio izrazito bijel niti izrazito smeđ. Kosa mu nije bila osobito kovrdžava, a ni ispružena. Allah mu je dao poslanstvo u četrdesetoj godini. Od tada je boravio u Mekki deset godina i u Medini još deset. Allah ga je uzeo s napunjenih šezdeset, a da na glavi i u bradi nije imao ni dvadeset bijelih (dlaka)."

٥٩٠٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلاَ بِالْقَصِيرِ وَلَيْسَ بِالأَبْيَضِ الأَمْهَقِ وَلَيْسَ بِالآدَمِ وَلَيْسَ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلاَ بِالسَّبْطِ بَعَثَهُ اللهُ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعِينَ سَنَةً فَأَقَامَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ وَتَوَفَّاهُ اللهُ عَلَى رَأْسِ سِتِّينَ سَنَةً وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعَرَةً بَيْضَاءَ .

5901. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka da je kazivao kako je čuo od Beraa da govori:
"Nisam vidio nikog ljepšeg u crvenom ogrtaču od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Neki moji drugovi prenose od Malika da mu je bujna kosa padala blizu ramena.
Ebu-Ishak je govorio: "Slušao sam ga (Beraa) da mu to priča ne jednom, i nikada to ne bi pričao, a da se ne bi nasmijao."
Ovaj hadis u istom lancu (prenosilaca) od njegova izvora prenosi i Šu‘ba, koji je rekao: "Kosa mu je dosezala do ušnih resica."

٥٩٠١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَعْضُ أَصْحَابِي عَنْ مَالِكٍ إِنَّ جُمَّتَهُ لَتَضْرِبُ قَرِيبًا مِنْ مَنْكِبَيْهِ قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ غَيْرَ مَرَّةٍ مَا حَدَّثَ بِهِ قَطُّ إِلاَّ ضَحِكَ قَالَ شُعْبَةُ شَعَرُهُ يَبْلُغُ شَحْمَةَ أُذُنَيْهِ .

5902. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sanjao sam sinoć da sam kod Ka'be. Vidio sam smeđeg čovjeka da ljepšeg među ljudima ne možeš vidjeti. Imao je pramenove kose da ljepše ne možeš vidjeti. Sređivao ih je tako što ih je kvasio vodom. Obavljao je tavaf oko Kabe tako što se naslanjao na dva čovjeka ili na pleća dvojice ljudi. Upitao sam: 'Ko je on?' Rečeno mi je: 'Mesih b. Merjem.' Potom sam iznenada vidio čovjeka kovrdžave kose i slijepog na desno oko kao da mu grožđica (iz njega) promalja napolje. Pitao sam. 'Ko je on?' Rečeno mi je: 'Mesih Dedždžal.'"

٥٩٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أُرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَرَأَيْتُ رَجُلاً آدَمَ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنْ أُدْمِ الرِّجَالِ لَهُ لِمَّةٌ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ اللِّمَمِ قَدْ رَجَّلَهَا فَهِيَ تَقْطُرُ مَاءً مُتَّكِئًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَوْ عَلَى عَوَاتِقِ رَجُلَيْنِ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ جَعْدٍ قَطَطٍ أَعْوَرِ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ .

5903. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Hibban, ovome Hemmam, a njemu Katada, prenoseći od Enesa da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kosa padala na ušne resice.

٥٩٠٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَضْرِبُ شَعَرُهُ مَنْكِبَيْهِ .

5904. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, a ovome Katada, prenoseći od Enesa da je rekao:
"Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kosa padala mu je na ramena."

٥٩٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ كَانَ يَضْرِبُ شَعَرُ النَّبِيِّ ﷺ مَنْكِبَيْهِ .

5905. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Vehb b. Džerir, a ovome njegov otac, prenoseći od Katade, koji je kazivao:
"Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, o kosi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Kosa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je napola kovrdžava, ni ravna ni kovrdžava, (dužine) između ušiju i ramena.'"

٥٩٠٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا وَهْبُ ابْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ شَعَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ كَانَ شَعَرُ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَجِلاً لَيْسَ بِالسَّبِطِ وَلاَ الْجَعْدِ بَيْنَ أُذُنَيْهِ وَعَاتِقِهِ .

5906. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Džerir, prenoseći od Katade, a on od Enesa, koji je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krupnih ruku. Nikada poslije njega nisam vidio nekoga sličnog njemu. Kosa Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bila je valovita, ni kovrdžava ni ispružena."

٥٩٠٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْيَدَيْنِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَكَانَ شَعَرُ النَّبِيِّ ﷺ رَجِلاً لاَ جَعْدَ وَلاَ سَبِطَ .

5907. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Katade da je Enes, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krupnih ruku i nogu i lijepa lica. Nikada prije niti poslije nisam vidio nikoga njemu slična. Imao je i široke šake."

٥٩٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْيَدَيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ حَسَنَ الْوَجْهِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ وَلاَ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَكَانَ بَسِطَ الْكَفَّيْنِ .

5908, 5909. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Mu'az b. Hani', a ovome Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, ili nekog drugog čovjeka koji prenosi da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krupnih nogu i lijepa lica. Poslije njega njemu slična nisam vidio."

٥٩٠٨-٥٩٠٩. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هَانِئٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَوْ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْقَدَمَيْنِ حَسَنَ الْوَجْهِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ .

5910. Hišam je kazivao, prenoseći od Ma'mera, on od Katade, a ovaj od Enesa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je velike noge i ruke."

٥٩١٠. وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ شَثْنَ الْقَدَمَيْنِ وَالْكَفَّيْنِ .

5911, 5912. Ebu-Hilal je kazivao da mu je pričao Katada, prenoseći od Enesa, ili Džabira b. Abdullaha: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je krupne ruke i noge. Poslije njega nisam vidio nikoga ko bi mu bio sličan."

٥٩١١-٥٩١٢. وَقَالَ أَبُو هِلاَلٍ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ أَوْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْكَفَّيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ شَبَهًا لَهُ .

5913. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Ibn-Avna, a on od Mudžahida da je kazivao:
"Bili smo kod Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, kada su neki spomenuli Dedždžala. Neko je rekao: 'Riječ nevjernik napisana je između njegovih očiju.' Ibn-Abbas tada reče: 'Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao to, ali je rekao: 'Što se tiče Ibrahima, pogledajte u svoga druga (Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem), a što se tiče Musaa, on je bio čovjek smeđe boje, kovrdžave kose, na crvenoj devi s povocem na nosu deve, kao da ga gledam kako silazi u dolinu govoreći: 'Lebbejk!' (odazivam ti se, Allahu!).'"

٥٩١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَذَكَرُوا الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنَّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَمْ أَسْمَعْهُ قَالَ ذَاكَ وَلَكِنَّهُ قَالَ أَمَّا إِبْرَاهِيمُ فَانْظُرُوا إِلَى صَاحِبِكُمْ وَأَمَّا مُوسَى فَرَجُلٌ آدَمُ جَعْدٌ عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ مَخْطُومٍ بِخُلْبَةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ إِذِ انْحَدَرَ فِي الْوَادِي يُلَبِّي .

## MAZANJE KOSE LJEPLJIVOM TVARI (TELBID)

## بَاب التَّلْبِيدِ

5914. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri, prenoseći od Salima b. Abdullaha da je Abdullah b. Omer rekao:
"Slušao sam Omera, radijallahu anhu, kako govori: 'Ko pravi pletenice od svoje kose neka je obrije (na kraju nošenja ihrama). Ne radite ništa slično sljepljivanju kose (na hadždžu).'"
Ibn-Omer kaže: "Vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slijepljene namazane kose."[1]

٥٩١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَنْ ضَفَّرَ فَلْيَحْلِقْ وَلاَ تَشَبَّهُوا بِالتَّلْبِيدِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مُلَبِّدًا .

1 Ovaj hadis odnosi se na obred hadždža, ali se na ovome mjestu želi istaknuti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mazao svoju kosu, tako da je bila slijepljena, i to pri stupanju u ihrame. Poznat je propis da je onaj koji splete kosu ili je umaže tako da se slijepi dužan obrijati kosu poslije skidanja ihrama, a prema nekima umjesto brijanja dužan je potkratiti kosu. Ovim se hadisom, kako ističe Ibn-Bettal, na ovome mjestu želi istaknuti da onome koji splete kosu pri oblačenju ihrama, da ne bi bila razbarušena, nije dopušteno da je samo skrati, jer je učinio nešto slično sljepljivanju kose mazanjem, pa ju je obavezan obrijati nakon skidanja ihrama. O ovome se posebno i više govori u poglavljima o hadždžu.

5915. PRIČALI SU MI Hibban b. Musa i Ahmed b. Muhammed, njima Abdullah, a njemu Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Salima da je Ibn-Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Slušao sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio u ihramima, a slijepljene kose, kako govori: '*Lebbejke Allahumme, lebbejke! Lebbejke la šerike leke lebbejke! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk! La šerike leke!*[2] – ne dodajući ništa na ove riječi."[3]

٥٩١٥. حَدَّثَنِي حِبَّانُ بْنُ مُوسَى وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالاَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُهِلُّ مُلَبِّدًا يَقُولُ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لاَ يَزِيدُ عَلَى هَؤُلاَءِ الْكَلِمَاتِ .

5916. PRIČAO MI JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Hafsa, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Rekla sam: 'O Allahov Poslaniče! Šta je narodu pa se oslobodio ihrama nakon obavljene umre, a ti se još nisi oslobodio ihrama poslije svoje umre?'
'Ja sam slijepio kosu i svome kurbanu stavio ogrlicu, i zato ne mogu završiti s ihramima dok ne zakoljem kurbana', odgovorio je."[4]

٥٩١٦. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا بِعُمْرَةٍ وَلَمْ تَحْلِلْ أَنْتَ مِنْ عُمْرَتِكَ قَالَ إِنِّي لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلاَ أَحِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ .

2 Odazivam Ti se, o moj Allahu, odazivam! Odazivam Ti se – Ti nemaš sudruga! – odazivam! Zahvala, dijeljenje blagodati i vlast samo Tebi pripadaju! Ti nemaš sudruga!

3 Pogledati bilješku koja se odnosi na prethodni hadis.

4 I ovaj hadis odnosi se na kazano u prethodna dva hadisa.

## RAZDJELJIVANJE KOSE

## بَاب الْفَرْقِ

5917. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullah b. Abdullaha da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je prihvaćati od sljedbenika Knjige ono što Allah nije propisao.[1] Tako su sljedbenici Knjige češljali kosu pravo, dok su je pagani (mušrici) razdjeljivali. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svoju kosu upočetku češljao pravo, a kasnije je razdjeljivao."[2]

٥٩١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ فِيهِ وَكَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدِلُونَ أَشْعَارَهُمْ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ فَسَدَلَ النَّبِيُّ ﷺ نَاصِيَتَهُ ثُمَّ فَرَقَ بَعْدُ .

5918. PRIČALI SU NAM Ebu-Velid i Abdullah b. Redža', a njima Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda da je Aiša, radijallahu anhu, kazivala:
"Kao da sada gledam u sjaj mirisa na razdjeljku Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kose dok je još u ihramima."
Abdullah je kazivao: "...u razdjeljak Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٥٩١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ وَعَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ قَالاَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ الطِّيبِ فِي مَفَارِقِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ قَالَ عَبْدُاللهِ فِي مَفْرِقِ النَّبِيِّ .

1 U predanju koje se bilježi od Ma'mera stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sumnjao u nešto o čemu mu ništa nije objavljeno, činio ono što rade sljedbenici Knjige. To je radio zbog toga što su oni, za razliku od idolopoklonika, ipak sljedbenici objave. Međutim, pošto su idolopoklonici prihvatili islam, te je time nestalo razloga za suprotno ponašanje u odnosu na njih, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je raditi i preporučivati drugima da rade suprotno sljedbenicima Knjige.

2 Iz činjenice da je, kako stoji na početku hadisa, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio, u slučaju onog o čemu mu ništa nije bilo objavljeno, činiti onako kao to rade sljedbenici Knjige, da bi kasnije, pošto su idolopoklonici prihvatili islam, počeo i on praviti razdjeljak, Ijad izvodi zaključak da je češljanje na taj način sunnet. Pošto je promijenio način češljanja, napuštajući prethodni, koji je bio oponašanje sljedbenika Knjige, izvodi se zaključak da je to moralo biti objavljeno, pa je zbog toga i sunnet. Takvo tumačenje podržavaju još neki učenjaci. Međutim, može biti da se to dogodilo nakon što su svi idolopoklonici prešli na islam, pa je Allahov Polsanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda, praveći razdjeljak, počeo raditi suprotno sljedbenicima Knjige.

3 Iz hadisa se razumije da se hadžija u ihramima može namirisati, ali ne jakim mirisom kao što je, naprimjer, šafran. O ovome pogledati više u poglavlju o hadždžu kao i u bilješci u vezi sa prethodnim hadisom.

## UVOJCI KOSE

5919. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Fadl b. Anbesa, ovome Hušejm, prenoseći od Ebu-Bišra... PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hušejm, a ovome Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, kazivao:
"Zanoćio sam jednom u kući svoje tetke Mejmune bint Haris. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tu noć također bio kod nje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je u noći da klanja, pa sam ustao i ja i stao s njegove lijeve strane. Dohvatio me je za uvojak kose[4] i premjestio me na desnu stranu."
Pričao mi je također Amr b. Muhammed, a njemu Hušejm, kojega je o ovome obavijestio Ebu-Bišr, samo što je rekao: "... za uvojak ili za glavu."

## بَاب الذَّوَائِبِ

٥٩١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ ابْنُ عَنْبَسَةَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ ح وحَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ لَيْلَةً عِنْدَ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ خَالَتِي وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَهَا فِي لَيْلَتِهَا قَالَ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ قَالَ فَأَخَذَ بِذُؤَابَتِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ بِهَذَا وَقَالَ بِذُؤَابَتِي أَوْ بِرَأْسِي .

## OSTAVLJANJE PRAMENOVA KOSE NA GLAVI NAKON BRIJANJA (EL-KAZE')

5920. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Mahled, a ovome Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ubejdullaha b. Hafsa, on od Umera b. Nafija, a ovaj od Ibn-Nafija, Abdullahova oslobođenog roba, koji je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhu, kako govori:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je zabranio (šišanje zvano) *kaze'*.[5] Ubejdullah je rekao: 'Pitao sam: 'A šta je to *kaza'*?"
Ubejdullah nam je pokazao na svoju glavu, a Umer b. Nafi' je dodao: 'To je kada se dijete obrije pa mu se ostavi kose tu, tu i tu. Ubejdullah tada pokaza

## بَاب الْقَزَعِ

٥٩٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي مَخْلَدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ حَفْصٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ نَافِعٍ أَخْبَرَهُ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَى عَنِ الْقَزَعِ قَالَ عُبَيْدُاللهِ قُلْتُ وَمَا الْقَزَعُ فَأَشَارَ لَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ إِذَا حَلَقَ الصَّبِيَّ وَتَرَكَ هَا هُنَا شَعَرَةً وَهَا هُنَا وَهَا

4 Sličan hadis spominje se i u poglavljima o namazu, s tim što je naglasak, u tom slučaju na tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dohvatio Ibn-Abbasa za uvojak kose iznad ušiju, iz čega se razumije da je Ibn-Abbas imao duže uvojke kose na tom mjestu, te da je to dopušteno, što i jest cilj navođenja ovog hadisa u ovom poglavlju.

5 Ostavljanje pramenova kose na glavi poslije brijanja.

na prednji dio iznad čela te dvije strane svoje glave. Onda su upitali Ubejdullaha: 'Da li se to odnosi i na djevojke i na momke?' On odgovori: 'Ne znam', ali Nafi' reče: 'Dječake.' Ubejdullah dodade: 'Pitao sam Nafija ponovo i on mi odgovori: 'Što se tiče podrezanog uvojka na sljepoočnici (solufa) i uvojka na zatiljku kod dječaka, u tome nema ničega lošeg.[1] Međutim, *kaza'* je ostavljanje čuperaka na prednjem dijelu glave, a da na drugim dijelovima nema nimalo kose, kao i jedna polovina glave ovako, (druga) onako.'''[2]

هُنَا فَأَشَارَ لَنَا عُبَيْدُاللهِ إِلَى نَاصِيَتِهِ وَجَانِبَيْ رَأْسِهِ قِيلَ لِعُبَيْدِاللهِ فَالْجَارِيَةُ وَالْغُلَامُ قَالَ لاَ أَدْرِي هَكَذَا قَالَ الصَّبِيُّ قَالَ عُبَيْدُاللهِ وَعَاوَدْتُهُ فَقَالَ أَمَّا الْقُصَّةُ وَالْقَفَا لِلْغُلَامِ فَلاَ بَأْسَ بِهِمَا وَلَكِنَّ الْقَزَعَ أَنْ يُتْرَكَ بِنَاصِيَتِهِ شَعَرٌ وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ غَيْرُهُ وَكَذَلِكَ شَقُّ رَأْسِهِ هَذَا وَهَذَا .

5921. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Abdullah b. Musenna b. Abdullah b. Enes b. Malik, a ovome Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *kaza'* (ostavljanje pramenova kose na glavi nakon brijanja).

٥٩٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُثَنَّى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْقَزَعِ .

## KADA ŽENA SVOJOM RUKOM NAMIRIŠE MUŽA

## بَاب تَطْيِيبِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا بِيَدَيْهَا

5922. PRIČAO MI JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovome Jahja b. Seid, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anhu, kazivala:
"Mirisala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, svojim rukama prije oblačenja ihrama. Namirisala sam ga i na Mini prije tavaful-ifade."[3]

٥٩٢٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَيَّبْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِيَدِي لِحُرْمِهِ وَطَيَّبْتُهُ بِمِنًى قَبْلَ أَنْ يُفِيضَ .

1 Puštanje kose na sljepoočnici, po ušima i na zatiljku nije, prema tome, zabranjeno, s tim što se ne misli samo na kosu iznad ušiju, a da ostala kosa na glavi bude obrijana.

2 Ebu-Davud i Nesai bilježe hadis u kome se kaže kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio dječaka koji je obrijao dio glave, a dio ostavio neobrijan, pa je to zabranio rekavši: "Obrijte sve ili ostavite sve!"
Postoji nekoliko mišljenja o razlozima zabrane ovakvoga šišanja, npr. da je to unakazivanje ljudskoga lika, šejtanska moda ili židovski običaj (Ebu-Davud).

3 Tavaful-ifada ili tavafuz-zijara jest farz i vrši se nakon povratka s Arefata, prvog dana Kurban-bajrama. O tome se opširno govori u poglavljima o hadždžu.

## MIRISANJE GLAVE I BRADE

## باب الطِّيبِ فِي الرَّأْسِ وَاللِّحْيَةِ

5923. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Jahja b. Adem, a ovome Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Abdur-Rahmana b. Esveda, a ovaj od svoga oca da je Aiša kazivala: "Mirisala bih Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najboljim mirisom koji sam mogla naći sve dok ne bih vidjela sjaj mirisa na njegovoj glavi i bradi."[4]

٥٩٢٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أُطَيِّبُ النَّبِيَّ ﷺ بِأَطْيَبِ مَا يَجِدُ حَتَّى أَجِدَ وَبِيصَ الطِّيبِ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ .

## ČEŠLJANJE

## باب الامْتِشَاطِ

5924. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da da je neki čovjek virio kroz otvor (na vratima) u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kući dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, češljao po glavi midrom.[5] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Kad bih znao da gledaš, probo bih ti oči ovim, jer je traženje dozvole određeno i za gledanje (da se ne bi moglo gledati nedozvoljeno)."[6]

٥٩٢٤. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي دَارِ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَحُكُّ رَأْسَهُ بِالْمِدْرَى فَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعَنْتُ بِهَا فِي عَيْنِكَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِذْنُ مِنْ قِبَلِ الْأَبْصَارِ .

## MOŽE LI ŽENA, U TOKU MENSTRUACIJE, ČEŠLJATI KOSU SVOME MUŽU

## باب تَرْجِيلِ الْحَائِضِ زَوْجَهَا

5925. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra, da je Aiša, radijallahu anhu, kazivala: "Češljala bih Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u toku menstrualnog ciklusa."

٥٩٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أُرَجِّلُ رَأْسَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَنَا حَائِضٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ .

4 Pogledati u poglavljima o hadždžu; poglavlje *O namirisavanju pri oblačenju ihrama i onom što hadžija oblači kada hoće da stupi u ihram, začešlja se i namiriše.*

5 Vrsta češlja.

6 Kao što je zabranjeno ulaženje u kuću bez dozvole domaćina zbog toga što se, između ostaloga, u slučaju takvoga ulaska može vidjeti ono što je zabranjeno ili pokuđeno drugome da gleda, isto je tako zabranjeno i gledanje kroz ključanicu ili drugi otvor na vratima bez dozvole domaćina. O ovome se više govori u poglavlju o traženju dozvole za ulazak.

PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, koji prenosi od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša kazivala slično ovome.[1]

## ČEŠLJANJE KOSE S DESNE STRANE

## بَاب التَّرْجِيلِ وَالتَّيَمُّنِ

5926. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Eš'asa b. Sulejme, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, a on od Aiša, koja je kazivala da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio, kad god bi mogao, pri češljanju i uzimanju abdesta početi s desne strane.[2]

٥٩٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ مَا اسْتَطَاعَ فِي تَرَجُّلِهِ وَوُضُوئِهِ .

## ŠTA SE PRENOSI O MISKU (MOŠUSU)

## بَاب مَا يُذْكَرُ فِي الْمِسْكِ

5927. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (da je Allah rekao):

"Svako je ljudsko djelo radi čovjeka samog – osim posta, koji je radi Mene, i Ja nagrađujem (postača) za njega.[3] Zadah iz usta postača Allahu je prijatniji od mirisa mošusa."

٥٩٢٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلاَّ الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

1 Ovaj hadis prenosi više prenosilaca i zabilježen je u više hadiskih zbirki.

2 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je svaki dobar posao počinjati s desne strane, tako da je i sređivanje frizure češljanjem počinjao s desne strane i češljao se desnom rukom. Pod češljanjem se, u ovom slučaju, podrazumijeva raščešljavanje i mazanje kose. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, međutim, zabranjuje pretjerano i učestalo friziranje, ističući zabranu pretjerivanja svake vrste, pa i u friziranju i oblačenju. O tome govore mnogi hadisi u kojima se preporučuje skromnost i sredina u svemu, a zabranjuje pretjeranost u svim vrstama uživanja.

3 Ovdje se radi o govoru Uzvišenog Allaha, tako da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, samo prenosi ono što je Uzvišeni Allah rekao o postu. Isti hadis zabilježen je i u drugim hadiskim zbirkama u sličnom obliku.

## KOJI SE MIRIS PREPORUČUJE[4]

## بَاب مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الطِّيبِ

5928. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, a ovome Hišam, prenoseći od Usmana b. Urve, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
“Namirisala bih Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prije oblačenja ihrama najboljim mirisom koji bih mogla naći.”

٥٩٢٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أُطَيِّبُ النَّبِيَّ ﷺ عِنْدَ إِحْرَامِهِ بِأَطْيَبِ مَا أَجِدُ .

## KO NE ODBIJA MIRIS

## بَاب مَنْ لَمْ يَرُدَّ الطِّيبَ

5929. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Azre b. Sabit Ensari, koji je kazivao kako mu je pričao Sumama b. Abdullah da Enes, radijallahu anhu, nikada nije odbijao miris (koji bi mu se darovao), a istovremeno je tvrdio da ni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije odbijao miris (kao dar).[5]

٥٩٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّهُ كَانَ لاَ يَرُدُّ الطِّيبَ وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَسَلَّمَ كَانَ لاَ يَرُدُّ الطِّيبَ .

## MIRIS ZERIRA

## بَاب الذَّرِيرَةِ

5930. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem (ili Muhammed), njemu Ibn-Džurejdž, ovome Omer b. Abdullah b. Urva, prenoseći od Urve i Kasima, a oni od Aiše, radijallahu anhu, da je kazivala:
“Namirisala sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom mirisom zerira na Oprosnom hadžu dok je bio bez ihrama i u ihramima.”[6]

٥٩٣٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَوْ مُحَمَّدٌ عَنْهُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُرْوَةَ سَمِعَ عُرْوَةَ وَالْقَاسِمَ يُخْبِرَانِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَيَّبْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِيَدَيَّ بِذَرِيرَةٍ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ لِلْحِلِّ وَالْإِحْرَامِ .

4 Možda se ovim misli na mirise koji se preporučuju posebno muškarcima, a posebno ženama.

5 Postoji više predanja u kojima se sugerira da se ne odbija ponuđeni miris. Poznato je, također, da je većina ashaba voljela blaže mirise i da su se njima mirisali. Ponegdje se čak navodi da je miris izišao iz Dženneta, te ga i zbog toga treba voljeti.

6 Za miris zvani zerira Nevevi kaže da je to miris od mirisne trske koja potiče iz Indije. Pogledati u poglavlju o hadždžu, gdje se opširno govori o ovome.

## ŽENE KOJE PRAVE UMJETNE RAZMAKE IZMEĐU ZUBA RADI LJEPŠEG IZGLEDA

بَاب الْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ

5931. PRIČAO NAM JE Usman, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je Abdullah rekao:
"Allah je prokleo one žene koje se bave tetoviranjem i one koje traže da se tetoviraju, zatim one koje čupaju sebi dlake s lica[1] te one koje prave umjetne razmake među zubima radi ljepšeg izgleda,[2] dakle one koje mijenjaju lik koji je stvorio Uzvišeni Allah. Pa zašto onda da ja ne proklinjem one koje je prokleo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?! To se nalazi i u Allahovoj Knjizi: 'Ono što vam Poslanik dadne (ili naredi) – to uzmite!'"[3]

٥٩٣١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ عَبْدُاللهِ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ تَعَالَى مَالِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللهِ (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ) .

## UPLITANJE TUĐE ILI LAŽNE KOSE

بَاب الْوَصْلِ فِي الشَّعَرِ

5932, 5933. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, ovome Ibn-Šihab, a njemu Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, koji prenosi da je slušao Mu'aviju b. Ebu-Sufjana u godini u kojoj je obavio hadž kako s minbera, dok uzima pramen kose koji je bio u ruci jednog njegovog čuvara, govori:
"Gdje su vam učenjaci?![4] Čuo sam Allahova

٥٩٣٢-٥٩٣٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ عَامَ حَجَّ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَهُوَ يَقُولُ وَتَنَاوَلَ قُصَّةً مِنْ

1 Ovdje se misli na čupanje dlaka iz obrva kod žene radi ljepšega izgleda i da bi se mužu više dopala. To nije dozvoljeno jer se time mijenja lik koji je Uzvišeni Allah stvorio. To može biti dozvoljeno samo ukoliko postoje medicinski ili neki drugi objektivni razlozi, kao što je, naprimjer, višak uvojaka dlaka na obrvi ili njihova veća dužina koja objektivno smeta. U tom slučaju ono što je višak može biti uklonjeno čupanjem ili odrezivanjem. Isto važi za bradu i brkove muškaraca. Ženama kojima izrasta brada, brkovi ili dlake na nekom drugom mjestu na licu gdje ne bi trebalo da rastu – u tom slučaju njihovo uklanjanje nije zabranjeno, čak je preporučljivo, ali uz znanje i saglasnost muža. Ponegdje se navodi da je ženama dopušteno još i potkresivanje, bojenje, crtanje i manikiranje ukoliko se to radi uz saglasnost muža, budući da se takvo što smatra dotjerivanjem žene. Dakle, zabranjeno je samo ono čime se mijenja ljudski lik koji je Uzvišeni Allah stvorio.

2 Ukoliko se ovo čini iz zdravstvenih razloga, onda je, naravno, dopušteno, a zabranjeno je iz istih razloga kao i čupanje dlaka s lica.

3 El-Hašr, 7. Ovaj se ajet jednako odnosi i na muškarce i na žene. Njime Uzvišeni Allah upozorava da je sve ono što Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljava da se radi kao i ono što on zabranjuje – isto kao da je od Uzvišenog Alaha, te sukladno tome treba i postupati. Tako sve dozvole i zabrane koje se spominju u navedenim hadisima treba uzimati kao da su od Uzvišenog Allaha.

4 Prema nekim predanjima, Mu'avija je ovim želio ukazati na nedostatak učenih ljudi u Medini u to vrijeme.

شَعَرٍ كَانَتْ بِيَدِ حَرَسِيٍّ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَى عَنْ مِثْلِ هَذِهِ وَيَقُولُ إِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَ هَذِهِ نِسَاؤُهُمْ وَقَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ .

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je zabranio ovako nešto (lažnu kosu)', nastavljajući dalje, 'Israilci su, kada su njihove žene počele raditi ovo, propali!"[5]
Ibn-Ebu-Šejba kazivao je da mu je pričao Junus b. Muhammed, a njemu Fulejh, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ata b. Jesara, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je prokleo onu koja upliće tuđu kosu[6] i onu koja traži da joj se upliće tuđa kosa, zatim onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira."

٥٩٣٤ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ مُسْلِمِ بْنِ يَنَّاقٍ يُحَدِّثُ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ جَارِيَةً مِنَ الْأَنْصَارِ تَزَوَّجَتْ وَأَنَّهَا مَرِضَتْ فَتَمَعَّطَ شَعَرُهَا فَأَرَادُوا أَنْ يَصِلُوهَا فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ تَابَعَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ صَفِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ .

5934. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome, Amr b. Murra, prenoseći od Hasana b. Muslima b. Jennaka, on od Safijje bint Šejbe, a ona od Aiše, radijallahu anha, da se jedna djevoka ensarijka udala, a zatim razboljela tako da joj je sva kosa opala. Želeći joj staviti tuđu kosu, upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, pa im je on rekao: "Allah je prokleo onu koja stavlja ili upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavlja ili upliće takva kosa."
Ibn-Ishak u prenošenu hadisa slijedi Šu'bu, prenoseći od Ebana b. Saliha, on od Hasana, on od Safijje, a ona od Aiše.

Prema drugima, moguće je da je time želio sakupiti učene ljude i upozoriti ih na taj problem te zatražiti njihovu pomoć u borbi protiv toga, ili ih možda ukoriti zato što šute o tom problemu.

5 U Ma'merovu predanju koje je zabilježio Muslim stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo za ovaj slučaj s Israilcima i to nazvao obmanom, a potom, na temelju drugog predanja koje također bilježi Muslim, zabranio obmanivanje. Tako većina učenjaka iz ovoga kao i drugih ovdje navedenih hadisa izvodi zaključak da je uvezivanje tuđe kose zabranjeno. Kao potvrdu tome navodi se i hadis koji prenosi Džabir, a bilježi Muslim, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prekorio ženu koja bilo što upliće u svoju kosu. Međutim, veliki broj muslimanskih pravnika zabranjuje uplitanje tuđe kose, ali dopušta uplitanje drugog stvari radi obogaćivanja ili produžavanja kose. Sličan hadis bilježi i Ebu-Davud. Ima, međutim, i takvih mišljenja koja dopuštaju uplitanje svake vrste materijala, pa i tuđe kose, ukoliko se to čini s dozvolom muža.
Isto tako, ženama je zabranjeno i šišanje do kože osim u slučaju potrebe. Tako Taberi bilježi hadis u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ženama da briju svoje glave, a Ebu-Davud također bilježi: "Nije za žene brijanje, nego skraćivanje."

6 Ona koja upliće tuđu ili lažnu kosu sebi ili drugima.

5935. PRIČAO MI JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovome Mensur b. Abdur-Rahman, prenoseći da je njemu pričala njegova majka, koja prenosi od Esme, radijallahu anha, da je jedna žena došla kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
"Udala sam svoju kćerku, ali ju je zadesila takva bolest da joj je sva kosa opala, pa mi njen muž prigovara (da je više ne voli). Mogu li joj staviti tuđu kosu?" Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onu koja stavlja tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavi takva kosa.

٥٩٣٥. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي أَنْكَحْتُ ابْنَتِي ثُمَّ أَصَابَهَا شَكْوَى فَتَمَرَّقَ رَأْسُهَا وَزَوْجُهَا يَسْتَحِثُّنِي بِهَا أَفَأَصِلُ رَأْسَهَا فَسَبَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ .

5936. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Urve, a ovaj od svoje žene Fatime da je Esma bint Ebu-Bekr rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je onu koja stavlja ili upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavlja ili upliće tuđa kosa."

٥٩٣٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنِ امْرَأَتِهِ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ .

5937. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je prokleo onu koja stavlja ili upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavlja ili upliće takva kosa, zatim onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira."
Nafi' još dodaje: "Tetoviranje je prljavština."

٥٩٣٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَقَالَ نَافِعٌ الْوَشْمُ فِي اللِّثَةِ .

5938. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovome Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Musejjeba da je rekao:
"Mu'avija je došao na umru posljednji put, pa nam je održao govor (hutbu). Izvadio je pramen kose govoreći: 'Ne mislim da iko ovo radi osim židova. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je nazvao obmanom (*ez-zur*).'"
Mu'avija je ovim mislio na ženu koja upliće tuđu kosu.

٥٩٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ قَدِمَ مُعَاوِيَةُ الْمَدِينَةَ آخِرَ قَدْمَةٍ قَدِمَهَا فَخَطَبَنَا فَأَخْرَجَ كُبَّةً مِنْ شَعَرٍ قَالَ مَا كُنْتُ أَرَى أَحَدًا يَفْعَلُ هَذَا غَيْرَ الْيَهُودِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَمَّاهُ الزُّورَ يَعْنِي الْوَاصِلَةَ فِي الشَّعَرِ .

## ŽENE KOJE UKLANJAJU DLAKE S LICA

## بَاب الْمُتَنَمِّصَاتِ

5939. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Džerir, koji prenosi od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Abdullah je prokleo one žene koje se tetoviraju, one koje uklanjaju dlake s lica i one koje prave umjetne razmake između zuba radi ljepšeg izgleda, dakle one koje mijenjaju lik koji je Allah stvorio. Umm-Jakub potom je upitala: 'Šta je ovo?', a Abdullah je odgovorio: 'A šta je meni pa da ne proklinjem onoga koga je prokleo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?! To se nalazi i u Allahovoj Knjizi.' Ona mu potom reče: 'Tako mi Allaha, pročitala sam cijeli Kur'an, ali to nisam našla.' Abdullah tada reče: 'Tako mi Allaha, da si ga pročitala (pažljivo), našla bi to sigurno: 'Ono što vam Poslanik dadne (ili naredi) – to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite!'"[1]

٥٩٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ لَعَنَ عَبْدُاللهِ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ فَقَالَتْ أُمُّ يَعْقُوبَ مَا هَذَا قَالَ عَبْدُاللهِ وَمَا لِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ وَفِي كِتَابِ اللهِ قَالَتْ وَاللهِ لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ اللَّوْحَيْنِ فَمَا وَجَدْتُهُ قَالَ وَاللهِ لَئِنْ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ ﴿ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ﴾ .

## ŽENE KOJE UPLIĆU TUĐU KOSU

## بَاب الْمَوْصُولَةِ

5940. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je one koje upleću tuđu kosu i one koje traže da im se uplete tuđa kosa, zatim one koje tetoviraju i one koje traže da se tetoviraju."

٥٩٤٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ .

5941. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam da je čuo Fatimu bint Munzir kako govori:
"Slušala sam Esmu kako kazuje: 'Jednom je jedna žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Allahov Poslaniče! Kćerka mi je dobila ospice, pa joj je kosa opala. U međuvremenu ja sam

٥٩٤١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَنَّهُ سَمِعَ فَاطِمَةَ بِنْتَ الْمُنْذِرِ تَقُولُ سَمِعْتُ أَسْمَاءَ قَالَتْ سَأَلَتِ امْرَأَةٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَتِي أَصَابَتْهَا الْحَصْبَةُ فَامَّرَقَ شَعَرُهَا وَإِنِّي زَوَّجْتُهَا أَفَأَصِلُ فِيهِ فَقَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمَوْصُولَةَ .

1 El-Hašr, 7.

je udala. Mogu li joj uplesti tuđu kosu?'
'Allah je prokleo one koje upleću tuđu kosu i one koje traže da im se upleće tuđa kosa', odgovorio joj je on.'"

5942. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, njemu Fadl b. Dukejn, ovome Sahr b. Džuvejrija, prenoseći od Nafija da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (ili rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem):[1] 'Allah je prokleo one koje tetoviraju i one koje traže da se tetoviraju, zatim one koje upleću tuđu kosu i one koje traže da im se uplete tuđa kosa.' To znači da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo (takve žene)."[2]

٥٩٤٢. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاشِمَةُ وَالْمُوتَشِمَةُ وَالْوَاصِلَةُ وَالْمُسْتَوْصِلَةُ يَعْنِي لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ .

5943. PRIČAO MI JE Muhammed b. Mukatil da ga je obavijestio Abdullah, a njega Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:
"Allah je prokleo one koje tetoviraju i one koje traže da se tetoviraju, one koje uklanjaju dlake sa svoga lica i one koje prave vještačke razmake između zuba radi ljepšeg izgleda, dakle takve (žene) koje mijenjaju lik koji je Allah stvorio. Zašto onda da i ja ne proklinjem onoga koga je prokleo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i koji je proklet u Allahovoj Knjizi?!"

٥٩٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ مَا لِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللهِ .

1 Prenosilac nije siguran koju je od ove dvije formulacije čuo.

2 Ovdje je među komentatorima hadisa sporno da li je Uzvišeni Allah prokleo ovakve osobe preko svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo zato što ih je Uzvišeni Allah prokleo.

## ŽENE KOJE SE BAVE TETOVIRANJEM

## بَاب الْوَاشِمَةِ

5944. PRIČAO MI JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, a on od Hemmama da je Ebu-Hurejra rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Urokljivo oko je istina!' – a zabranio je i tetoviranje."
PRIČAO MI JE Ibn-Beššar, njemu Ibn-Mehdi, a ovome Sufjan da je spomenuo Abdur-Rahmanu b. Abisu hadis koji prenosi Mensur od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, koji je govorio da je i on čuo od Umm-Ja'kub, koja prenosi od Abdullaha hadis sličan Mensurovom.

٥٩٤٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْعَيْنُ حَقٌّ وَنَهَى عَنِ الْوَشْمِ حَدَّثَنِي ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ ذَكَرْتُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ حَدِيثَ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ أُمِّ يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَ حَدِيثِ مَنْصُورٍ .

5945. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe, koji je govorio da je vidio svoga oca, koji mu je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je uzimanje novca od prodane krvi, uzimanje novca od prodanog psa,[3] uzimanja kamate (lihve), davanja kamate (lihve), tetoviranje sebe ili drugoga i traženje da se tetovira."

٥٩٤٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ وَثَمَنِ الْكَلْبِ وَآكِلِ الرِّبَا وَمُوكِلِهِ وَالْوَاشِمَةِ وَالْمُسْتَوْشِمَةِ .

3 Navode se, međutim, i mišljenja prema kojima je dopuštena prodaja pasa (Muhammed b. Sirin i još neki). Prema Ebu-Hurejri i Maliku, pokuđeno je prodavati pse, dok Ebu-Hanifa i još neki dozvoljavaju kupoprodaju lovačkih pasa. O ovome se više govori u poglavljima o kupoprodaji.

## ŽENE KOJE TRAŽE DA SE TETOVIRAJU

## باب الْمُسْتَوْشِمَةِ

5946. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Džerir, ovome Umara, a njemu Ebu-Zur'a da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao kako je žena koja tetovira dovedena do Omera, pa je on ustao i rekao:
"Zaklinjem vas Allahom, (recite mi) ko je od vas čuo nešto od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tetoviranju?"
Ebu-Hurejra kaže: "Ustao sam i rekao: 'O vladaru pravovjernih, ja sam čuo.' On upita: 'Šta si čuo?'
'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako (obraćajući se ženama) govori: 'Ne bavite se tetoviranjem i ne tražite da vas tetoviraju!', rekoh."

٥٩٤٦. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أُتِيَ عُمَرُ بِامْرَأَةٍ تَشِمُ فَقَامَ فَقَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ مَنْ سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْوَشْمِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُمْتُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَنَا سَمِعْتُ قَالَ مَا سَمِعْتَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَشِمْنَ وَلاَ تَسْتَوْشِمْنَ .

5947. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejdullaha, koji kaže da ga je obavijestio Nafi' da je Ibn-Omer kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je onu koja upliće tuđu kosu, onu koja traži da joj se uplete tuđa kosa, onu koja vrši tetoviranje i onu koja se tetovira."

٥٩٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ .

5948. PRIČAO NAM JE Muhammd b. Musenna, njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah, radijallahu anhu, kazivao:
"Allah je prokleo one koje tetoviraju, one koje traže da se tetoviraju, one koje uklanjaju dlake s lica i one koje prave vještačke razmake među zubima radi ljepšega izgleda, dakle takve (žene) koje mijenjaju lik koji je Allah stvorio. Zašto onda da i ja ne proklinjem onoga koga je prokleo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?! To se nalazi i u Allahovoj Knjizi."

٥٩٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْه لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ مَا لِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللهِ .

## SLIKE

## بَاب التَّصَاوِيرِ

5949. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Ebu-Talhe, radijallahu anhu, da je kazivao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleki ne ulaze u onu kuću u kojoj ima pas[1] niti u onu u kojoj se nalaze slike."[2]
Lejs je kazivao da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojega je obavijestio Ubejdullah da je čuo od Ibn-Abbasa, on od Ebu-Talhe, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (gore navedeni hadis).

٥٩٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ تَصَاوِيرُ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ أَبَا طَلْحَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

## KAZNA ZA SLIKARE NA SUDNJEM DANU

## بَاب عَذَابِ الْمُصَوِّرِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

5950. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome A'meš, prenoseći od Muslima, koji je kazivao:
"Bili smo s Mesrukom u kući Jesara b. Numejra. Kada je Mesruk ugledao slike na njegovoj sofi, rekao je: 'Slušao sam Abdullaha kako kazuje da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Oni koji će dobiti najtežu kaznu na Sudnjem danu jesu slikari.'"[3]

٥٩٥٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ قَالَ كُنَّا مَعَ مَسْرُوقٍ فِي دَارِ يَسَارِ بْنِ نُمَيْرٍ فَرَأَى فِي صُفَّتِهِ تَمَاثِيلَ فَقَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوِّرُونَ .

1 Hattabi i njegovi sljedbenici smatraju da se ovo ne odnosi na lovačke pse i pse čuvare, ali se ni njima ne dopušta da ulaze u kuću, nego samo do kućnih vrata. Drugi, kao što su Kurtubi i Nevevi, generaliziraju, međutim, ovu zabranu, a kao glavni razlog zabrane najčešće se spominje pseća nečistoća.

2 U ovome slučaju upotrijebljena je dvostruka negacija koja ima za cilj otkloniti svaku sumnju u to da se neulaženje meleka u takvu kuću eventualno odnosi samo na slučaj kada su u njoj zajedno i pas i slika, tako da se jedno od njih uvijek može nalaziti u kući. Dvostrukom negacijom želi se, dakle, potvrditi da meleci ne ulaze u kuću u kojoj se nalaze slike. O tome šta se sve pod pojmom slike podrazumijeva bit će više riječi kasnije.

3 Taberi smatra da se ovakva kazna odnosi samo na one slikare koji prave slike da bi se obožavale, što spada u nevjerstvo. Oni, međutim, koji prave slike bez ovakve namjere smatraju se samo grešnicima. Druga grupa učenjaka smatra da je u riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sadržan zamišljeni prijedlog "min", koji se pretpostavlja u razumijevanju ovoga hadisa, tako da se u tom slučaju hadis razumijeva kao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako će među onima koji će dobiti najtežu kaznu na Sudnjem danu biti i slikari. Pa ipak, ovim se nimalo ne umanjuje veličina grijeha onih koji slikaju, jer se takvi u ovome slučaju svrstavaju među najveće grešnike.

٥٩٥١ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الَّذِينَ يَصْنَعُونَ هَذِهِ الصُّوَرَ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ .

5951. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija, kojega je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Oni koji prave ove slike bit će kažnjeni na Sudnjemu danu i bit će im rečeno: 'Oživite to što ste napravili!'"[1]

## UKLANJANJE SLIKA

بَاب نَقْضِ الصُّوَرِ

٥٩٥٢ . حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حِطَّانَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ يَتْرُكُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا فِيهِ تَصَالِيبُ إِلاَّ نَقَضَهُ .

5952. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fudala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, a on od Imrana b. Hittana da mu je Aiša, radijallahu anha, pričala kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u kući ostavljao ništa što je na sebi imalo sliku krsta, nego je to odmah uklanjao.[2]

٥٩٥٣ . حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ دَارًا بِالْمَدِينَةِ فَرَأَى أَعْلاَهَا مُصَوِّرًا يُصَوِّرُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ

5953. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Vahid, ovome Umara, a njemu Ebu-Zur'a:
"Ušao sam s Ebu-Hurejrom u jednu kuću u Medini,[3] i kada je ugledao na kući slikara kako slika (Ebu-Hurejra) reče: 'Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: (Uzvišeni je Allah rekao:) 'Ko bi mogao biti veći grešnik od

Nevevi i još neku učenjaci smatraju da je slikanje živih bića strogo zabranjeno (haram) te da takvo djelo spada u velike grijehe. Slikanje onoga što nije živo, prema tom mišljenju nije haram. Postoji, međutim, i mišljenje prema kojem se zabrana slikanja kao haram odnosi na svaku vrstu slikanja. Prema ovakvom mišljenju svaka slika na svoj način predstavlja obožavanje (nekoga/nečega) mimo Allaha, budući da pogled na nju zavodi čovjeka te da prema nekima čovjek osjeća ljubav i naklonost. Prema drugom mišljenju (Murteda) pod pojmom slike u ovom hadisu misli se na slike koje predstavljaju živa bića koja imaju dušu i za čije je slikanje predviđena najteža kazna (azab) za razliku od blažeg stupnja kazni (ukubat).
Navodi se i mišljenje prema kojem se pod pojmom "slikari" misli na one koji vjeruju i tvrde da je Allah slika. Oni, prema tome, prave slike uspoređujući ih s Allahom, što je nevjerstvo i za što slijedi najteža kazna. Oni koji slike prave iz drugih razloga, kako je naprijed navedeno, smatraju se samo grešnicima.

1 Ovo predstavlja jedan od oblika kazne na Sudnjem danu, budući da to oni sigurno neće moći učiniti.

2 Vjerovjesnik je, prema tome, samo uklanjao (brisao) slike s predmeta na kojima su se nalazile, a predmete i stvari zadržavao je za dalje korištenje. Što se tiče pojma "krst", on u sebi ima značenje koje je šire od pojma slike jer apsolutno i u svakom slučaju znači obožavanje drugoga mimo Uzvišenog Allaha, za razliku od slika, među kojima postoji razlika koja je naprijed navedena.

3 U kuću Mervana b. Hakema.

onoga koji pokušava stvarati nešto nalik Mojim stvorenjima? Neka stvore makar jedno zrno,[4] ili makar jednu trunčicu!"[5] Zatim je zatražio posudu vode, pa je potom oprao ruke do pazuha. Ja sam ga upitao: 'O Ebu-Hurejra! Je li to (pranje do pazuha) ono što si čuo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem)?', a on odgovori: 'Granica je pranja do mjesta do kojega će dosezati ukrasi (nakit) na Sudnjem danu.'"[6]

ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا حَبَّةً وَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً ثُمَّ دَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ يَدَيْهِ حَتَّى بَلَغَ إِبْطَهُ فَقُلْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَشَيْءٌ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مُنْتَهَى الْحِلْيَةِ .

## ŠTA ČINITI SA SLIKAMA NA ONOME PO ČEMU SE HODA

## بَاب مَا وُطِئَ مِنَ التَّصَاوِيرِ

5954. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, koji je kazivao da je slušao Abdur-Rahmana b. Kasima – od njega boljeg u Medini u njegovo vrijeme nije bilo – kako govori da je slušao svoga oca, koji je pričao:
"Slušao sam Aišu, radijallahu anha (kako kazuje): 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom se vratio s puta, a ja sam zavjesom sa slikama koju sam imala bila zastrla vrata svoje sobe. Kada ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, strgnuo ju je i rekao: 'Oni koji će dobiti najtežu kaznu na Sudnjem danu jesu oni koji prave likove slične Allahovim stvorenjima.'
'Pa smo od toga napravili jedan ili dva jastuka', rekla je.'"

٥٩٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ وَمَا بِالْمَدِينَةِ يَوْمَئِذٍ أَفْضَلُ مِنْهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ بِقِرَامٍ لِي عَلَى سَهْوَةٍ لِي فِيهَا تَمَاثِيلُ فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَتَكَهُ وَقَالَ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللهِ قَالَتْ فَجَعَلْنَاهُ وِسَادَةً أَوْ وِسَادَتَيْنِ .

4 Misli se na zrno pšenice.

5 Misli se na mrava. Ove Allahove riječi dokazuju nemoć ljudi da stvore nešto što je je tvar, kao što je pšenica, kao i nemoć da stvore nešto je je živo stvorenje, kao što je mrav.

6 Ovo potvrđuje hadis u kojem se kaže da će ruke vjernika biti ukrašene na Sudnjem danu dokle je dosezalo pranje ruku prilikom uzimanja abdesta, čime se želi ukazati na vrijednost temeljitog uzimanja abdesta. O tome se više govori u poglavljima o abdestu.

5955, 5956. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom se vratio s puta, a ja sam bila objesila (ispred vrata) platno na kome su se nalazile slike. (Kada ga je ugledao) naredio mi je da ga uklonim, i ja sam ga uklonila."[1]
Aiša je još dodala: "Ja i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali bismo se iz jednoga suda."[2]

٥٩٥٥-٥٩٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ سَفَرٍ وَعَلَّقْتُ دُرْنُوكًا فِيهِ تَمَاثِيلُ فَأَمَرَنِي أَنْ أَنْزِعَهُ فَنَزَعْتُهُ وَكُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ.

## PREZIRANJE SJEDENJA NA SLIKAMA

## بَاب مَنْ كَرِهَ الْقُعُودَ عَلَى الصُّورَةِ

5957. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Kasima da je Aiša, radijallahu anha, kupila jastuk sa slikama na njemu. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (došao), stao je na vratima, ali nije ulazio.[3] (Aiša kaže:) "Ja sam tada rekla: 'Molim oprost od Allaha za ono u čemu sam pogriješila', a on reče: 'Šta je s ovim jastukom?' 'Da sjediš na njemu i da ga stavljaš pod glavu',

٥٩٥٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَقُلْتُ أَتُوبُ إِلَى اللهِ مِمَّا أَذْنَبْتُ قَالَ مَا هَذِهِ النُّمْرُقَةُ قُلْتُ لِتَجْلِسَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ

1 O upotrebi predmeta i stvari na kojima se nalaze slike postoji više različitih mišljenja. U predanju ovoga hadisa od Ebu-Usame, koje bilježi Muslim, još stoji: "... a na njoj (slici) konji s krilima" – iz čega neki učenjaci izvode zaključak da je dopuštena upotreba slika u jednoj dimenziji (tj. fotografije, crteži, gravure), s tim da se po takvim stvarima hoda ili sjedi ili da se one omalovažavaju, odnosno da se korištenjem na takav način degradiraju. Ovdje se misli na slike na jastucima za sjedenje i naslanjanje, šilteta i druge slične stvari. Nevevi navodi da je ovo mišljenje većine učenjaka među ashabima i tabiinima. Ovo je ujedno i mišljenje Malika, Ebu-Hanife i Šafija. Međutim, ukoliko su slike obješene na zidu ili se nose na odjeći i tome slično, onda su zabranjene (za nošenje) jer se na taj način ne degradiraju. Ibnul-Arebi, međutim, smatra da su slike s likovima apsolutno zabranjene jednako kao i slike bez likova, ali koje imaju određenu fizionomiju i oblik, bez obzira da li se degradiraju na spomenuti način. Jedino ukoliko se takvim slikama, prema mišljenju Zuhrija, koje podržava i Nevevi, ukloni glava, odnosno razloži njihov oblik, onda se one mogu nositi na predmetima i stvarima koje se svakodnevno koriste.
Hanbelijska pravna škola na temelju Ebu-Talhinog predanja dozvoljava slike na odjeći, čak i kada je takva odjeća izvješena, ali je zabranjeno njeno vješanje po zidu. Prema jednom mišljenju, koje se oslanja na hadis držanje odjeće sa slikama na zidu je pokuđeno.
Ibn-Sirin, Salih b. Abdullah, Ikrima b. Halid i Seid b. Džubejr tvrde da nema ništa loše u tome da se slike drže na predmetima i stvarima koje se gaze, tj. po kojima se hoda. U prilog ovakvom mišljenju navodi se da je Urva, naprimjer, upotrebljavao jastuk sa slikama ptica i ljudi.

2 Ovo je, ustvari, poseban hadis koji se navodi i opširnije tumači u poglavljima o kupanju, po predanju od Zuhrija, koji ga prenosi od Urve.

3 Malik u svome predanju dodaje njene riječi: "Vidjela sam prijezir na njegovu licu."

يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ لاَ تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ الصُّورَةُ .

odgovorila sam, a on tada reče: ‘Oni koji su pravili ove slike bit će kažnjeni na Sudnjem danu i bit će im rečeno: ‘Oživite to što ste pravili!’ Osim toga, meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalaze slike.’”[4]

٥٩٥٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ صَاحِبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْمَلاَئِكَةَ لاَ تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ الصُّورَةُ قَالَ بُسْرٌ ثُمَّ اشْتَكَى زَيْدٌ فَعُدْنَاهُ فَإِذَا عَلَى بَابِهِ سِتْرٌ فِيهِ صُورَةٌ فَقُلْتُ لِعُبَيْدِاللهِ رَبِيبِ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَلَمْ يُخْبِرْنَا زَيْدٌ عَنِ الصُّوَرِ يَوْمَ الْأَوَّلِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَلَمْ تَسْمَعْهُ حِينَ قَالَ إِلاَّ رَقْمًا فِي ثَوْبٍ وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو هُوَ ابْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَهُ بُكَيْرٌ حَدَّثَهُ بُسْرٌ حَدَّثَهُ زَيْدٌ حَدَّثَهُ أَبُو طَلْحَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5958. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Bukejra, on od Busra b. Seida, a ovaj od Zejda b. Halida da je Ebu-Talha, drug Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi slika.’”
Busr je zatim dodao: “Potom se razbolio Zejd, pa smo ga posjetili; na njegovim vratima bio je obješen zastor sa slikom, pa sam Ubejdullahu (Havlaniju), posinku Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zar nas nije Zejd prekjučer obavijestio o slikama?’ Ubejdullah tada reče: ‘Zar ga niste čuli kada je rekao: ‘... izuzev prugastih šara na odjeći’?”[5]
Ibn-Vehb je kazivao da ga je obavijestio Amr, a to je Ibn-Haris, da je njemu pričao Bukejr, ovome Busr, njemu Zejd, a ovome Ebu-Talha, koji prenosi (gore navedeni hadis) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Iz hadisa se jasno razaznaje da su slike zabranjene, bez obzira na kakvom materijalu bile rađene, gdje se nalazile, u koje se svrhe upotrebljavale te da li su u jednoj dimenziji (fotografije, crteži, gravure) ili se radi o kipovima i statuama. Pored toga, posebno se izriče prijetnja onima koji slikaju i upozorava se da meleci ne ulaze u kuće u kojima se nalaze slike.

5 Nevevi navodi da se prugaste šare izuzimaju jer ne spadaju u živa bića.

## NIJE LIJEPO KLANJATI U ODJEĆI SA SLIKAMA

باب كَرَاهِيَةِ الصَّلاَةِ فِي التَّصَاوِيرِ

5959. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći da je Enes, radijallahu anhu, kazivao: "Aiša, radijallahu anha, imala je tanju tkaninu (sa slikama na njoj) kojom je zastrla jednu stranu svoje sobe. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada joj je rekao: 'Skloni je od mog pogleda, jer mi se njene slike još uvijek u namazu pojavljuju.'"[1]

٥٩٥٩. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ قِرَامٌ لِعَائِشَةَ سَتَرَتْ بِهِ جَانِبَ بَيْتِهَا فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ أَمِيطِي عَنِّي فَإِنَّهُ لاَ تَزَالُ تَصَاوِيرُهُ تَعْرِضُ لِي فِي صَلاَتِي .

## MELEKI NE ULAZE U KUĆU U KOJOJ SE NALAZI SLIKA[2]

باب لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ

5960. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovome Umer, a to je Ibn-Muhammed, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je kazivao: "Jednom je Džibril obećao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (da će ga posjetiti), ali je kasnio, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrinuo zbog toga. Na kraju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i pošto ga je našao, požalio mu se na to što kasni. On (Džibril) mu reče: 'Mi ne ulazimo u kuću u kojoj se nalazi slika ili pas.'"[3]

٥٩٦٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَعَدَ النَّبِيَّ ﷺ جِبْرِيلُ فَرَاثَ عَلَيْهِ حَتَّى اشْتَدَّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَقِيَهُ فَشَكَا إِلَيْهِ مَا وَجَدَ فَقَالَ لَهُ إِنَّا لاَ نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلاَ كَلْبٌ .

1 Muslim bilježi hadis koji prenosi Aiša i u kome se navodi da je ona imala odjeću sa slikama obješenu na niši te da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto se u namazu okretao prema njoj, rekao da je skloni ispred njega. Dakle, sve što stoji ispred klanjača i odvraća mu pažnju od namaza, treba ukloniti. Međutim, hanefijska pravna škola ne zabranjuje da se klanja okrenut prema malim slikama i slikama bez glave, što je protivrječno navedenom hadisu kao i hadisima koje prenosi Aiša, radijallahu anha, u kojima stoji da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio ući u kuću sve dok ona nije sklonila zavjesu sa slikama koja je bila obješena o zid kuće. Moguće je jedino da se u prvom slučaju, po hanefijskim pravnicima radi o malim slikama nečeg neživog.

2 Oni koji drže slike u kućama slični su nevjernicima, odnosno mušricima, jer time veličaju i slave ono što predstavljaju te slike, čime se praktično klanjaju nekome/nečemu drugom mimo Uzvišenog Allaha, te zbog toga meleci ne ulaze u kuće u kojima se nalaze slike.

3 U hadisu koji prenosi Aiša potpunije se opisuje ovaj događaj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još dok je bio u kući, ugledao štene ispod svoje postelje, a potom se obratio Aiši, radijallahu anha, riječima: "Aiša, kada je ušao ovaj pas?" Ona mu je odgovorila: "Tako mi Allaha, ne znam." Zatim je naredio da

## KO NE ULAZI U KUĆU U KOJOJ SE NALAZI SLIKA

بَاب مَنْ لَمْ يَدْخُلْ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ

5961. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Nafija, a ovaj od Kasima b. Muhammeda da mu je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala da je jednom kupila jastuk na kome su bile slike. Kada ga je vidio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je na vratima, ne ulazeći unutra. Ona je primijetila na njegovu licu izraz prezira, pa mu je rekla: "O Allahov Poslaniče! Tražim oprost od Allaha i Njegova Poslanika. U čemu sam pogriješila?" On je upitao: "Šta je s ovim jastukom?", a ona reče: "Kupila sam ga da sjediš na njemu i da ga stavljaš pod glavu." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji prave ove slike bit će kažnjeni na Sudnjem danu i bit će im rečeno: 'Oživite ono što ste pravili!'" Još je dodao: "U kuću u kojoj se nalaze slike ne ulaze meleki."

٥٩٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَآهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفَتْ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُوبُ إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ مَاذَا أَذْنَبْتُ قَالَ مَا بَالُ هَذِهِ النُّمْرُقَةِ فَقَالَتِ اشْتَرَيْتُهَا لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ الْمَلاَئِكَةُ .

se pas istjera iz kuće. Tek je tada došao Džibril, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio mu se riječima: "Dogovorili smo se da ćeš mi doći u posjetu, ali ti nisi došao." Džibril mu je na to odgovorio: "Nije mi dao pas koji je bio u tvojoj kući."
U hadisu koji se odnosi na ovaj događaj, a koji prenosi Mejmuna, navodi se, između ostaloga, i to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je istjerao psa iz kuće, poprskao vodom mjesto gdje se on nalazio i onda to prebrisao, pa je tek onda Džibril ušao u kuću.
U hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, a bilježe ga Tirmizi i Ibn-Hibban, navodi se još i to da je Džibril, kada je ušao u kuću, rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Jučer sam ti dolazio, ali mi samo slike na vratima, platnena zavjesa sa slikama u kući i pas koji se također nalazio tu, u kući, nisu dali da uđem.

## KO JE PROKLEO SLIKARA

بَاب مَنْ لَعَنَ الْمُصَوِّرَ

5962. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovome Šu‘ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe da je njegov otac kupio roba koji se bavio puštanjem krvi kupicom. Kazivao je: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (korištenje) nadoknade za (puštanje) krvi, nadoknadu od prodaje psa, zaradu prostitutke (od prostitucije), a prokleo je i onoga koji uzima kamatu i onoga koji je daje, onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira te (na kraju) slikara.”[1]

٥٩٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ اشْتَرَى غُلاَمًا حَجَّامًا فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ وَثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْبَغِيِّ وَلَعَنَ آكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَالْمُصَوِّرَ .

## ONOME KO PRAVI SLIKE BIT ĆE NAREĐENO NA SUDNJEM DANU DA UDAHNE U NJIH DUŠU, ALI ON TO NEĆE MOĆI

بَاب مَنْ صَوَّرَ صُورَةً كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ

5963. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, ovome Seid, kazujući da je čuo Nadra b. Enesa b. Malika kako priča Katadi:
“Bio sam kod Ibn-Abbasa kad su ga ljudi pitali (a on im odgovarao), ne spominjući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,[2] dok nije upitan (za slikanje);[3] tada je rekao: ‘Čuo sam Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Onome koji pravi slike na ovome svijetu bit će naređeno na Sudnjem danu da u njih udahne dušu, ali on to neće moći.’”[4]

٥٩٦٣. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ قَالَ سَمِعْتُ النَّضْرَ بْنَ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ يُحَدِّثُ قَتَادَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَهُمْ يَسْأَلُونَهُ وَلاَ يَذْكُرُ النَّبِيَّ ﷺ حَتَّى سُئِلَ فَقَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا ﷺ يَقُولُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ .

1 Hadis i njegov komentar naveden je pod brojem 2086.

2 Oni su ga pitali o mnogo čemu, a on im je odgovarao, ne spominjući kao dokaze u svojim odgovorima sunnet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da bi potvrdio to o čemu im govori.

3 U drugim se predanjima kaže da im je on odgovarao, ne spominjući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu nije pristupio jedan čovjek iz Iraka, koji ga je, nakon što je za sebe rekao da izrađuje slike i tako zarađuje za život, upitao o tome. Ibn-Abbas mu je tada odgovorio navedenim riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Usto, preporučio mu je da se bavi slikanjem drveća, što je, dakle, dopušteno.

4 U drugim se predanjima navodi da će takve Uzvišeni Allah na Sudnjemu danu mučiti sve dok ne udahnu dušu u svoje slike, a oni to, naravno, neće moći. Time se želi istaknuti kako je slikanje živih bića veliki grijeh te

## JAHANJE IZA JAHAČA NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI

## بَاب الِارْتِدَافِ عَلَى الدَّابَّةِ

5964. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Safvan, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao na magarcu; pod njim je bilo sedlo prekriveno fedekijskim (plišanim) prekrivačem (iz sela Fedek u Hajberu), a Usamu je stavio iza sebe.

٥٩٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى إِكَافٍ عَلَيْهِ قَطِيفَةٌ فَدَكِيَّةٌ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ وَرَاءَهُ .

## TRI JAHAČA NA JEDNOJ ŽIVOTINJI

## بَاب الثَّلَاثَةِ عَلَى الدَّابَّةِ

5965. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovome Halid, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao: “Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku, [5] dočekala su ga djeca Benu-Abdul-Muttalibova. Jednoga je (dječaka) stavio (da jaše) ispred sebe, a drugoga iza sebe.”[6]

٥٩٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ اسْتَقْبَلَهُ أُغَيْلِمَةُ بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَحَمَلَ وَاحِدًا بَيْنَ يَدَيْهِ وَالْآخَرَ خَلْفَهُ .

kakva kazna slijedi onima koji takve slike izrađuju.

5 U vrijeme oslobođnja Mekke.

6 Zabilježena su još neka slična predanja u kojima se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao s još dvojicom na isti način, a nekada i sa svojim unucima Hasanom i Husejnom.

## KADA VLASNIK ŽIVOTINJE JAŠE NAPRIJED, A DRUGI IZA NJEGA

## بَاب حَمْلِ صَاحِبِ الدَّابَّةِ غَيْرَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ

Neki kažu: "Vlasnik životinje ima pravo da jaše naprijed izuzev kada dozvoli drugome da jaše ispred njega."

وَقَالَ بَعْضُهُمْ صَاحِبُ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِ الدَّابَّةِ إِلاَّ أَنْ يَأْذَنَ لَهُ .

5966. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub da je pred Ikrimom spomenut najlošiji od trojice (koji jašu). Ikrima je tada rekao:
"Ibn-Abbas je kazivao: '(U godini osvojenja Mekke) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (jašući na životinji); Kusem je bio ispred njega, a Fadl iza njega (na istoj životinji), ili je Kusem bio iza njega, a Fadl ispred njega.'[1] Koji je sad od njih trojice najlošiji, a koji najbolji?"[2]

٥٩٦٦ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ ذُكِرَ شَرُّ الثَّلاَثَةِ عِنْدَ عِكْرِمَةَ فَقَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَتَى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ حَمَلَ قُثَمَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَالْفَضْلَ خَلْفَهُ أَوْ قُثَمَ خَلْفَهُ وَالْفَضْلَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَيُّهُمْ شَرٌّ أَوْ أَيُّهُمْ خَيْرٌ .

## KADA JEDAN ČOVJEK JAŠE IZA DRUGOGA

## بَاب إِرْدَافِ الرَّجُلِ خَلْفَ الرَّجُلِ

5967. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovome Katada, a njemu Enes b. Malik, prenoseći od Mu'aza b. Džebela, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Jahao sam iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na istoj životinji, tako da je između nas bio samo kraj sedla. Tada mi on reče: 'O Mu'aze!'
'Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!', odgovorih. Putovao je potom jedan sat, pa mi je onda rekao: 'O Mu'aze!'
'Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!', odgovorih. Putovao je potom još jedan sat, pa mi je ponovo rekao: 'O Mu'aze!'
'Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!',

٥٩٦٧ . حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلاَّ أَخِرَةُ الرَّحْلِ فَقَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ اللهِ

1 Prenosilac hadisa u ovom slučaju nije siguran u redoslijed jahača.

2 Ikrima je, naravno, ovim htio demantirati one koji su tvrdili da nije dobro, nego, naprotiv, da je loše, tj. grijeh, da tri osobe jašu na jednoj životinji.

عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ ابْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ فَقَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوهُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ .

odgovorih. Tada me je upitao: ‘Znaš li ti kakva je dužnost robova prema Allahu?’
‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju’, odgovorih. Tada mi on reče: ‘Dužnost je robova prema Allahu da Mu robuju i nikoga Mu kao sudruga ne pridružuju.’ Potom je putovao još jedan sat, a onda mi se (ponovo) obratio: ‘O Mu‘aze b. Džebel!’
‘Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!’, odgovorih. Tada me je upitao: ‘A znaš li kakva je dužnost Allaha prema Njegovim robovima kada oni tako čine?’[3]
‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju!’, odgovorih. Tada mi on reče: ‘Dužnost je Allaha prema (takvim) robovima da ih ne kažnjava.’”[4]

## بَاب إِرْدَافِ الْمَرْأَةِ خَلْفَ الرَّجُلِ

## KADA ŽENA JAŠE IZA MUŠKARCA S KOJIM SE NE MOŽE VJENČATI ZBOG SRODSTVA

٥٩٦٨ . حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ خَيْبَرَ وَإِنِّي لَرَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ وَهُوَ يَسِيرُ وَبَعْضُ نِسَاءِ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَدِيفُ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ عَثَرَتِ النَّاقَةُ فَقُلْتُ الْمَرْأَةَ فَنَزَلْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهَا أُمُّكُمْ فَشَدَدْتُ الرَّحْلَ وَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمَّا دَنَا أَوْ رَأَى الْمَدِينَةَ قَالَ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ .

5968. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed b. Sabbah, njemu Jahja b. Abbad, a ovome Šu‘ba da ga je obavijestio Jahja b. Ebu-Ishak, koji je kazivao:
“Slušao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje: ‘Stigli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz Hajbera; ja sam jahao iza Ebu-Talhe, a on naprijed na istoj životinji. Jedna od supruga Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,[5] jahala je skupa s njim, ali iza njega na drugoj životinji. Odjednom deva (Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem) posrnu, a ja[6] rekoh: ‘Žena!’ – i (brzo) sjahah. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘One su vaše

3 Kada samo Njemu robuju i nikoga Mu kao sudruga ne pridružuju.

4 Jedna od jasnih poruka koje nosi ovaj hadis je i to da je dopušteno jahati jedan iza drugoga na istoj jahaćoj životinji, što jeste i razlog navođenja ovog hadisa na ovom mjestu.

5 Prema drugom predanju u kome se ovaj događaj detaljnije opisuje, to je bila Safijja, radijallahu anha.

6 Prema nekim predanjima Ebu-Talha.

majke!' Potom sam učvrstio sedlo, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (ponovo) uzjahao. Pošto se približio Medini (ili pošto ju je ugledao), (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Povratnici, pokajnici! Allahu robujemo! Svome se Gospodaru zahvaljujemo!'"[1]

## STAVLJANJE JEDNE NOGE NA DRUGU DOK SE LEŽI

بَاب الِاسْتِلْقَاءِ وَوَضْعِ الرِّجْلِ عَلَى الْأُخْرَى

5969. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od svoga amidže, koji prenosi da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako leži na boku, stavivši jednu nogu na drugu.[2]

٥٩٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ أَبْصَرَ النَّبِيَّ ﷺ يَضْطَجِعُ فِي الْمَسْجِدِ رَافِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى.

1 Razlog spominjanja ovog hadisa na ovom mjestu je u tome da se pokaže kako nije zabranjeno pomoći i drugim ženama da bi se one spasile od pada ili kakve druge prijeteće nesreće.

2 Razlog spominjanja ovog hadisa na ovom mjestu je u tome da se objasni kako onaj koji tako leži nije siguran da se neće osramotiti, naročito zbog toga što takav način ležanja uspavljuje čovjeka, a čovjek se ne zna čuvati dok spava. Čini se da se ovim želi reći kako se čovjek koji tako leži treba čuvati da se ne bi osramotio. Međutim, spominju se i druga predanja u kojima se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako ležao, a isto tako i Ebu-Bekr, Omer i Alija, vodeći, naravno, računa o navedenome. Čini se da se također želi reći kako nije utvrđena zabrana ovakvog načina ležanja.
Muslim bilježi hadis za koji se smatra da je stavljen van snage: "Neka niko od vas ne leži prebacivši jednu nogu preko druge."

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الأَدَبِ

# ETIKA (EDEB)[1]

## O DOBROČINSTVU I ČUVANJU RODBINSKIH VEZA

بَاب الْبِرِّ وَ الصِّلَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim."[2]

وَ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَوَصَّيْنَا ٱلإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا) .

5970. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, a ovome Velid b. Ajzar da je čuo Ebu-Amra Šejbanija kada je rekao:
"Domaćin ove kuće" – pokazavši rukom na kuću Abdullaha (b. Mes‘uda) – "pričao nam je da je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, upitao koje je Allahu najdraže djelo, pa mu je on odgovorio: 'Namaz (obavljen) na vrijeme.'
'A koje onda?', upitao je.'Dobročinstvo prema roditeljima',[3] odgovorio mu je.

٥٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ عَيْزَارٍ أَخْبَرَنِي قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو الشَّيْبَانِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنَا صَاحِبُ هَذِهِ الدَّارِ وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى دَارِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ قَالَ الصَّلاَةُ عَلَى وَقْتِهَا قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي بِهِنَّ وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي .

1 Neki islamski učenjaci edeb su definisali kao "upotrebljavanje pohvalnih (lijepih) riječi i djela", drugi kao "pridržavanje normi lijepog vladanja (ahlaka)", treći kao "poštovanje i uvažavanje onih koji su iznad i samilost prema onima koji su ispod" itd.

2 Navedeni ajet nalazi se u suri El-Ankebut, 8, premda je u sličnom obliku spomenut još dva puta: jednom u suri El-Ahkaf, 15, i drugi put u suri Lukman, 14. Objavljen je, kako u svome *Sahihu* navodi Muslim, nakon što je majka Sa‘da b. Vekkasa, kada je ovaj primio islam, rekla da s njim neće progovoriti dok se on ne odrekne svoje vjere, dodavši: "Tvrdiš da ti je Allah naredio da budeš poslušan prema roditeljima svojim. Ja sam tvoja majka, i ja ti naređujem!" Tada je Uzvišeni objavio: "Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. A ako te oni budu nagovarali da Meni ravnim smatraš nekoga o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj!" (El-Ankebut, 8) Slično ovome, u 15. ajetu sure Lukman kaže se: "A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš – onoga o kome ništa ne znaš – ti ih ne slušaj i prema njima se na ovom svijetu velikodušno ponašaj!" Prema tome, dobročinstvo i velikodušnost prema roditeljima stroga su obaveza, čak i onda kada oni nisu muslimani.

3 Dobročinstvo prema roditeljima spomenuto je prije same borbe na Allahovu putu. Otuda je, čak i za borbu na Allahovu putu, potrebna prethodna saglasnost roditelja, o čemu će nešto kasnije biti više riječi.

‘A koje onda?’, upitao je. ‘Borba na Allahovu putu’, odgovorio je.”
On (Abdullah) dodaje: “Odgovarao mi je, i da sam ga nastavio dalje pitati, on bi mi nastavio odgovarati.”

## PREMA KOME SE NAJPREČE LIJEPO ODNOSITI

بَاب مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ الصُّحْبَةِ

5971. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovome Umara b. Ka‘ka‘ b. Šubruma da je Ebu-Zur‘a čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kad je kazivao:
“Jedan čovjek došao je kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: ‘Allahov Poslaniče, ko je najpreči da se prema njemu lijepo odnosim?’
‘Tvoja majka’, odgovorio je.
‘A ko onda?’, upitao je.
‘Tvoja majka’, odgovorio je.
‘A ko onda?’, upitao je.
‘Tvoja majka’, odgovorio je.
‘A ko onda?’, upitao je.
‘Tvoj otac’, odgovorio je.”[1]
Ibn-Šubruma i Jahja b. Ejjub kažu: “Slično nam je pričao i Ebu-Zur‘a.”

٥٩٧١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ شُبْرُمَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ وَيَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ مِثْلَهُ.

1 Apsolutnu prednost majke i njenu zaslugu zbog koje se prema njoj pokazuje najveća pažnja nedvosmisleno potvrđuju još dva hadisa. Prvi od njih, koji posredstvom Aiše, radijallahu anha, u svojim zbirkama navode Ahmed, Nesai i Hakim, glasi: “Pitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ko prema ženi ima najveće pravo, pa mi je on odgovorio: ‘Njen muž.’ – ‘A prema muškarcu?’, upitala sam. ‘Njegova majka’, odgovorio je.” U drugom hadisu u kojem se ističe prednost majke, a koji prenosi Amr b. Šuajb od svog oca, a ovaj od djeda, stoji da je jedna žena upitala: “Allahov Poslaniče, ovom je mom sinu moj stomak bio posuda, moja dojka pojilo, a krilo nosiljka. Njegov me je otac otjerao da ga od mene otrgne.” Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ti na njega imaš veće pravo, jedino ne ako se preudaš.”

## SAMO SE S DOZVOLOM RODITELJA (NEKO) MOŽE IĆI U BORBU NA ALLAHOVOM PUTU

بَاب لاَ يُجَاهِدُ إِلاَ بِإِذْنِ الأَبَوَيْنِ

5972. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Sufjan i Šu'ba, da su čuli od Habiba... PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Habib da je čuo od Ebu-Abbasa, a on od Abdullaha b. Amra da je rekao: "Jedan je čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li da se i on bori, pa ga je (Vjerovjesnik) upitao: 'Imaš li roditelje?' 'Imam', odgovorio je. 'Onda ostani s njima i pazi ih! To je tvoja borba', odgovorio mu je (Vjerovjesnik)."[2]

٥٩٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ وَشُعْبَةَ قَالاَ حَدَّثَنَا حَبِيبٌ قَالَ ح و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أُجَاهِدُ قَالَ لَكَ أَبَوَانِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ .

## ČOVJEK NE SMIJE POGRDNO SPOMINJATI SVOJE RODITELJE

بَاب لاَ يَسُبُّ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ

5973. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome njegov otac da je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Abdullaha b. Amra da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao da u najteže grijehe spada proklinjanje svojih roditelja.
'Allahov Poslaniče', upitao je neko, 'kako čovjek može proklinjati svoje roditelje?'
'Tako što pogrno spomene oca drugog čovjeka, pa i ovaj pogrdno spomene njegova oca, i što mu pogrdno spomene majku, pa i ovaj pogrdno spomene njegovu majku', odgovorio je."[3]

٥٩٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَكَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قَالَ يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ .

2 Ahmed u svojoj zbirci od Ebu-Seida bilježi hadis u kome stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je jednog čovjeka koji je učinio hidžru: 'Imaš li u Jemenu roditelje?' – 'Imam', odgovorio je. 'Jesu li ti dozvolili?', upitao je. 'Nisu', odgovorio je ovaj. 'Vrati se i od njih zatraži dozvolu, pa ako ti dozvole, uredu, a ako ti ne dozvole, (ostani kod njih) pazi ih i čini im dobro', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem." Većina islamskih učenjaka kaže da je zabranjeno da čovjek ide u borbu ako mu ne dozvole roditelji ili jedan od njih, pod uslovom da su muslimani. Međutim, ako se radi o situaciji kada je borba pojedinačna obaveza svakom muslimana, onda ta dozvola nije potrebna.

3 Smisao navedenog hadisa nalazi se i u riječima Uzvišenoga: "Ne grdite one kojima se oni pored Allaha klanjaju da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore Allaha grdili" (El-En'am,108). Dakle, u hadisu se

## USLIŠAVANJE DOVE ONOME KOJI PREMA SVOJIM RODITELJIMA ČINI DOBRO

5974. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Isma'il b. Ibrahim b. Ukba, a ovome Nafi' da je čuo od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok su trojica (ljudi) putovala, počela je da pada kiša, pa su se sklonili u jednu pećinu u planini. Na ulaz u njihovu pećinu s brda se obrušio jedan kamen i zatvorio ih, pa je jedan od njih (drugoj dvojici) rekao: 'Prisjetite se (svojih) dobrih djela koja ste u ime Allaha učinili, pa u njihovo ime zamolite Allaha, možda će ga (kamen) ukloniti!'
Jedan je od njih rekao: 'Allahu moj, imao sam roditelje, oronule, u dubokoj starosti, i sitnu djecu. Izdržavao sam ih čuvajući stoku. Kad bih im se navečer vratio, namuzao bih mlijeka i njime, prije svoga djeteta, počeo napajati roditelje. Jednoga dana potraga za pašnjakom odvela me je daleko, pa sam se kasno vratio kući i njih dvoje zatekao da spavaju. Namuzao sam mlijeka kao i obično, donio ga dok je još bilo svježe i stao pored njihovih glava. Bilo mi je žao da ih iz sna budim, a nisam htio ni da, prije njih, prvo počnem s djecom, koja su se od gladi previjala oko mojih nogu. Tako smo i ja i oni ostali sve dok nije svanula zora. Ako je ono što znaš (Allahu) da sam učinio bilo (samo) zarad Tvoga lica, načini nam otvor da kroz njega vidimo nebo!' Tada im je Allah načinio otvor da kroz njega vide nebo.

## بَاب إِجَابَةِ دُعَاءِ مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ

٥٩٧٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا ثَلَاثَةُ نَفَرٍ يَتَمَاشَوْنَ أَخَذَهُمُ الْمَطَرُ فَمَالُوا إِلَى غَارٍ فِي الْجَبَلِ فَانْحَطَّتْ عَلَى فَمِ غَارِهِمْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَأَطْبَقَتْ عَلَيْهِمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ انْظُرُوا أَعْمَالًا عَمِلْتُمُوهَا لِلَّهِ صَالِحَةً فَادْعُوا اللهَ بِهَا لَعَلَّهُ يَفْرُجُهَا فَقَالَ أَحَدُهُمُ اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَ لِي وَالِدَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ وَلِي صِبْيَةٌ صِغَارٌ كُنْتُ أَرْعَى عَلَيْهِمْ فَإِذَا رُحْتُ عَلَيْهِمْ فَحَلَبْتُ بَدَأْتُ بِوَالِدَيَّ أَسْقِيهِمَا قَبْلَ وَلَدِي وَإِنَّهُ نَاءَ بِيَ الشَّجَرُ فَمَا أَتَيْتُ حَتَّى أَمْسَيْتُ فَوَجَدْتُهُمَا قَدْ نَامَا فَحَلَبْتُ كَمَا كُنْتُ أَحْلُبُ فَجِئْتُ بِالْحِلَابِ فَقُمْتُ عِنْدَ رُءُوسِهِمَا أَكْرَهُ أَنْ أُوقِظَهُمَا مِنْ نَوْمِهِمَا وَأَكْرَهُ أَنْ أَبْدَأَ بِالصِّبْيَةِ قَبْلَهُمَا وَالصِّبْيَةُ يَتَضَاغَوْنَ عِنْدَ قَدَمَيَّ فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَأْبِي وَدَأْبَهُمْ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ لَنَا فُرْجَةً نَرَى مِنْهَا السَّمَاءَ فَفَرَجَ اللهُ لَهُمْ فُرْجَةً

ne misli samo na vrijeđanje svojih roditelja, već i na izbjegavanje vrijeđanja tuđih, jer će u najviše slučajeva onaj čiji se roditelji vrijeđaju uzvratiti istom mjerom onome koji ih vrijeđa. Na osnovu toga Maverdi izvlači zaključak da nije dozvoljeno prodati sok onome za koga se nije sigurno da od njega neće napraviti vino, ili mladiću svilenu odjeću ako se nije sigurno da je neće obući. Iz navedenog hadisa jasno se vidi koliku pažnju islam poklanja poštovanju roditelja, pa čak i roditelja onih koji nisu muslimani, ubrajajući i takvu vrstu vrijeđanja u najveće grijehe.

حَتَّى يَرَوْنَ مِنْهَا السَّمَاءَ وَقَالَ الثَّانِي اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَتْ لِي ابْنَةُ عَمٍّ أُحِبُّهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرِّجَالُ النِّسَاءَ فَطَلَبْتُ إِلَيْهَا نَفْسَهَا فَأَبَتْ حَتَّى آتِيَهَا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَسَعَيْتُ حَتَّى جَمَعْتُ مِائَةَ دِينَارٍ فَلَقِيتُهَا بِهَا فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا قَالَتْ يَا عَبْدَ اللهِ اتَّقِ اللهَ وَلاَ تَفْتَحِ الْخَاتَمَ فَقُمْتُ عَنْهَا اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي قَدْ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ لَنَا مِنْهَا فَفَرَجَ لَهُمْ فُرْجَةً وَقَالَ الآخَرُ اللَّهُمَّ إِنِّي كُنْتُ اسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرَقِ أَرُزٍّ فَلَمَّا قَضَى عَمَلَهُ قَالَ أَعْطِنِي حَقِّي فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَقَّهُ فَتَرَكَهُ وَرَغِبَ عَنْهُ فَلَمْ أَزَلْ أَزْرَعُهُ حَتَّى جَمَعْتُ مِنْهُ بَقَرًا وَرَاعِيَهَا فَجَاءَنِي فَقَالَ اتَّقِ اللهَ وَلاَ تَظْلِمْنِي وَأَعْطِنِي حَقِّي فَقُلْتُ اذْهَبْ إِلَى ذَلِكَ الْبَقَرِ وَرَاعِيهَا فَقَالَ اتَّقِ اللهَ وَلاَ تَهْزَأْ بِي فَقُلْتُ إِنِّي لاَ أَهْزَأُ بِكَ فَخُذْ ذَلِكَ الْبَقَرَ وَرَاعِيَهَا فَأَخَذَهُ فَانْطَلَقَ بِهَا فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ مَا بَقِيَ فَفَرَجَ اللهُ عَنْهُمْ .

Drugi je rekao: ‘Allahu moj, ja sam imao amidžičnu koju sam jako volio, kako samo muškarac može voljeti ženu. Molio sam je da mi se prepusti, ali je to ona odbila dok joj ne donesem stotinu zlatnika. Radio sam dok nisam skupio stotinu zlatnika i odnio ih njoj, pa mi je, kada sam se namjestio između njenih nogu, rekla: ‘O Allahov robe, boj se Allaha i nemoj bespravno raskidati himen nevinosti!’ Tada sam s nje ustao. Allahu moj, ako je ono što znaš da sam učinio bilo (samo) zarad Tvoga lica, proširi nam otvor!’ Tada im je otvor proširen. Posljednji je rekao: ‘Allahu moj, jednom sam bio unajmio radnika uz naknadu za jedan *ferek* (mjeru) riže koji mi je, kad je završio posao, rekao: ‘Daj mi ono što je moje pravo!’ – pa sam mu ga ponudio, ali ga je on ostavio, ne htijući ga uzeti. Ja sam ga (taj dio) nastavio sijati dok od njega nisam skupio toliko da sam nabavio goveda i čobanina. Zatim mi je (ponovo) došao (taj čovjek) i rekao: ‘Boj se Allaha i ne čini mi nepravdu, već mi daj moj dio!’
‘Idi do onih goveda i čobanina!’, odgovorio sam.
‘Boj se Allaha i ne rugaj mi se!’, reče on.
‘Ne rugam ti se’, rekoh, ‘nego (idi i) uzmi ona goveda i čobanina!’ Uzeo ih je i otišao. Ako je ono što znaš (Allahu) da sam učinio bilo (samo) zarad Tvoga lica, oslobodi i preostali dio otvora!’ Tada im je Allah potpuno oslobodio otvor.”

## NEPOSLUŠNOST PREMA RODITELJIMA VELIKI JE GRIJEH[1]

بَاب عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكَبَائِرِ

Ovo je rekao Abdullah b. Amr, prenijevši to od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5975. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovome Mensur da je čuo od Musejjeba, on od Verrada, a ovaj od Mugire b. Šu'be da je kazivao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah vam je zabranio neposlušnost prema majci,[2] uskraćivanje onoga što je naređeno da se daje i traženje onoga na što se nema pravo te zakopavanje žive ženske djece,[3] a omrznuo vam prepričavanje tuđih riječi, prečesto zapitkivanje[4] i rasipanje imetka.'"[5]

٥٩٧٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ وَرَّادٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ وَمَنْعًا وَهَاتِ وَوَأْدَ الْبَنَاتِ وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ .

1 Ibn-Amr ovo prenosi kao Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi.

2 Ovim je kao težak grijeh posebno naglašena neposlušnost prema majci, što, samo po sebi, ne umanjuje težinu grijeha zbog neposlušnosti prema ocu.

3 Predislamski Arapi često su to činili iz prijezira prema ženskoj djeci. Prvi koji je to uradio bio je Kajs b. Asim Temimi, kojeg je iznenada napao neprijatelj, zarobio mu kćerku i uzeo je sebi za ženu. Kada su se pomirili, Kajs je kćerku natjerao da izabere: ili da se vrati njemu ili da ostane sa svojim mužem, pa je ona odabrala muža, a on se zakleo da će svako žensko dijete koje mu se ubuduće rodi živo zakopati u zemlju. Ubrzo su se na njega počeli ugledati i drugi Arapi i zakopavati živu žensku djecu, što iz straha da ih ne osramote, što iz straha od siromaštva. Zakopavanje se obavljalo na dva načina. U prvom bi slučaju žena, kad bi joj se približio porod, otišla do iskopane rupe i tamo rodila. Ako bi dijete bilo muško, ostavila bi ga, a ako bi bilo žensko, bacila bi ga u rupu. U drugom slučaju otac bi čekao dok djevojčica ne napuni šest godina, pa bi onda naredio njenoj majci da mu je lijepo spremi i namiriše pod izgovorom da je želi odvesti u posjetu rođacima, a zatim bi je odveo u pustinju, doveo do nekog bunara, rekao joj da pogleda u njega, a onda je gurnuo i zatrpao. O ovome se na više mjesta govori i u Kur'anu. (Vidjeti: Et-Tekvir, 8-9; Ez-Zuhruf, 17-18; En-Nahl, 58-59.)
Prvi koji je takve djevojčice počeo otkupljivati prije pogubljenja bio je Hemmam b. Galib b. Sa'sa'a, djed pjesnika Ferezdeka, o kome će on kasnije s ponosom pjevati.

4 Islamski učenjaci nisu saglasni u tome o kakvom se ovdje zapitkivanju radi: prosjačenju , ili zapitkivanju o svakodnevnim problemima. Neki učenjaci smatraju da se pod "prečestim zapitkivanjem" podrazumijeva pretjerano raspitivanje o ljudima, događajima, detaljima o pojedinim osobama i sl., što upitanoga najčešće dovodi u nezgodan položaj. Sve u svemu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to označio pokuđenim rekavši: "Među najveće grešnike kod Allaha spada onaj koji upita za nešto što nije zabranjeno, pa to zbog njega i njegova pitanja (kasnije) bude zabranjeno." U tom su smislu i kur'anske riječi: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnost ako vam se objasni!" (El-Maida,101)
S druge strane, prosjačenje je pokuđeno (premda je ono dozvoljeno ako se ispune tri uvjeta: da se ne preklinje i ne dosađuje, da se ne ponižava te da se onaj od koga se traži ne uznemirava), jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada moliš, moli Allaha!", a također i: "Ako već moraš prositi, prosi od čestitih!" U Kur'anu se, pak, siromašni koji zbog svoje skromnosti izgledaju imućni hvale riječima: "Poznat ćeš ih po izgledu njihovu, oni proseći ne dosađuju ljudima." (El-Bekara, 273)

5 Osnovu za ovu zabranu nalazimo i u Kur'anu: "Daj bližnjemu svome pravo njegovo, i siromahu,

5976. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid Vasiti, a ovome Džurejri da je čuo od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekrea, a on od svog oca, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom upitao: 'Hoćete li da vam kažem koji su najveći grijesi?'[6]
'Hoćemo, Allahov Poslaniče!', rekli smo. Potom je tri[7] puta rekao: 'Pripisivanje Allahu sudruga i neposlušnost prema roditeljima.' Bio se naslonio, pa je sjeo i nastavio: 'Zar ne i laž i lažno svjedočenje?! Zar ne i laž i lažno svjedočenje?!, nastavio je ponavljati da sam pomislio da neće prestati."[8]

٥٩٧٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْوَاسِطِيُّ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يَقُولُهَا حَتَّى قُلْتُ لاَ يَسْكُتُ .

5977. PRIČAO MI JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'ba, prenoseći da je čuo Ubejdullaha b. Ebu-Bekra kad je kazivao:
"Čuo sam kada je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je velike grijehe – ili je kazao da je upitan o velikim grijesima – pa je rekao: 'Pripisivanje Allahu sudruga, ubistvo čovjeka i neposlušnost prema roditeljima', a zatim dodao: 'Hoćete li da vam kažem šta je najveći grijeh?[9]

٥٩٧٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ ذَكَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكَبَائِرَ أَوْ سُئِلَ عَنِ الْكَبَائِرِ فَقَالَ الشِّرْكُ بِاللهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ فَقَالَ أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قَالَ قَوْلُ الزُّورِ أَوْ قَالَ شَهَادَةُ الزُّورِ قَالَ شُعْبَةُ وَأَكْثَرُ ظَنِّي أَنَّهُ قَالَ شَهَادَةُ الزُّورِ .

i putniku namjerniku, ali ne razasipaj mnogo, jer su rasipnici braća šejtanova, a šejtan je Gospodaru svome nezahvalan." (El-Isra, 26-27) U opisu vrlina kojima se odlikuju vjernici, na drugom se mjestu u Kur'anu kaže: "I oni koji, kad udjeljuju, ne razasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine." (El-Furkan, 67) Što se, pak, trošenja imetka u pokuđene i u strogo zabranjene stvari tiče, ono je po jednoglasnom mišljenju islamskih učenjaka bez ikakve sumnje strogo zabranjeno.

6 Većina islamskih učenjaka – na osnovu riječi Uzvišenoga: "Ako se budete klonili velikih grijeha, onih koji su vam zabranjeni, Mi ćemo prijeći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u divno mjesto" (En-Nisa, 31); "... i oni koji se klone velikih grijeha i razvrata" (Eš-Šura, 37); "... one koji se klone velikih grijeha, i naročito razvrata, a one bezazlene On će oprostiti" (En-Nedžm, 32) – grijehe dijeli na velike (kebair) i male (sagair). Ima, međutim, islamskih učenjaka, poput Ebu-Bekra b. Tajjiba, koji kažu: "Svaka je nepokornost Allahu veliki grijeh. To što se za neke grijehe kaže da su mali ne znači da su oni bezazleni, nego da su manji od drugih, kao što se, npr., za nedozvoljeni poljubac kaže da je mali grijeh u odnosu na blud, iako su, u suštini, i jedno i drugo veliki grijesi."

7 Neki iz konteksta ovog hadisa razumiju da se ovdje željelo navesti tri teška grijeha. Ipak, većina učenjaka smatra da je ove riječi, po običaju, kad se radi o važnim pitanjima, Vjerovjesnik ponovio tri puta, kako bi se dublje dojmile slušalaca.

8 Tj. poželio sam da što prije prestane iz saosjećanja s njim, kad sam vidio koliko ga to muči.

9 U drugim hadisima kao najveći grijesi navode se: ubistvo (nedužna čovjeka), blud s komšijinom ženom, lažna zakletva, povreda časti muslimana, sumnja u Allahovu milost itd., iako je na osnovu

Laž ili lažno svjedočenje', rekao je.'"
Šu'ba kaže: "Mislim da je rekao: 'Lažno svjedočenje.'"

## DOBROČINSTVO PREMA RODITELJU MUŠRIKU (IDOLOPOKLONIKU)

## بَاب صِلَةِ الْوَالِدِ الْمُشْرِكِ

5978. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam b. Urva da je čuo svoga oca kad je rekao:
"Kazivala mi je Esma, kći Ebu-Bekrova, radijallahu anha: 'U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došla mi je majka mrzovoljna[1] (prema islamu), pa sam upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Mogu li se s njom prijateljski družiti?'
'Možeš', odgovorio je.'"
Ibn-Ujejna kaže: "O tome je Uzvišeni Allah objavio: 'Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere...'"[2]

٥٩٧٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي أَخْبَرَتْنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ أَتَتْنِي أُمِّي رَاغِبَةً فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ آصِلُهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى فِيهَا ( لَا يَنْهَاكُمُ اللهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ ) .

kur'anskog teksta općepoznato da je pripisivanje Allahu sudruga najteži grijeh: "Allah sigurno neće oprostiti da Njemu druge smatraju ravnim, a oprostit će, kome hoće, ono što je manje od toga." (En-Nisa, 116) Kurtubi smatra da se ovdje pod sintagmom "lažno svjedočenje" podrazumijeva ono svjedočenje kojim se želi promaknuti neistina, ubistvo nedužna čovjeka, prisvajanje tuđeg imetka, dozvoljavanje zabranjenog, zabrana dozvoljenog i sl., od čega, poslije pripisivanja Allahu sudruga, zaista i nema težeg i opasnijeg grijeha.
Neki, pak, tvrde da se ovim misli na nevjerstvo (kufr), jer svaki nevjernik lažno svjedoči. Međutim, za takvu tvrdnju nedostaje dovoljno jak dokaz, jer se iz vanjskog smisla hadisa vidi da se nije ciljalo na to.

1 U arapskom izvorniku upotrijebljen je participski oblik "ragibeten" od glagola "regibe – jergabu", koji s prijedlogom "fi" znači "voljeti, željeti", a s prijedlogom "an" – "ne voljeti, mrzjeti". Budući da je uz upotrijebljeni participski oblik prijedlog izostavljen, Esmine, radijallahu anha, riječi mogle bi se dvojako shvatiti: da je njena majka došla u želji da primi islam, ili da je došla osjećajući mržnju prema islamu. Međutim, iz njenog pitanja (tj. može li se s njom prijateljski družiti) i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odgovora (da može) da se razumjeti kako njena majka još nije bila spremna prihvatiti islam, jer u suprotnom nije bilo potrebe da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, obraća ovakvim pitanjem.

2 El-Mumtehine, 8.

## PAŽNJA UDATE ŽENE PREMA SVOJOJ MAJCI

بَاب صِلَةِ الْمَرْأَةِ أُمَّهَا وَلَهَا زَوْجٌ

5979. Lejs kaže da je čuo od Hišama, on od Urve, a ovaj od Esme da je rekla kako je u doba dok su Kurejševići s njenim ocem progonili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njoj došla majka višeboškinja, pa je ona upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Došla mi je majka mrzovoljna (prema islamu). Mogu li prema njoj biti pažljiva?"
"Možeš, budi pažljiva prema svojoj majci!", odgovorio je.[3]

٥٩٧٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَ قَدِمَتْ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ قُرَيْشٍ وَمُدَّتِهِمْ إِذْ عَاهَدُوا النَّبِيَّ ﷺ مَعَ ابْنِهَا فَاسْتَفْتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ إِنَّ أُمِّي قَدِمَتْ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُهَا قَالَ نَعَمْ صِلِي أُمَّكِ .

5980. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, koji mu je rekao:
"Pričao mi je Abdullah b. Abbas da mu je Ebu-Sufjan kazivao kako je po njega poslao Herakle i pitao ga: 'Šta vam on – tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – naređuje?'
'Naređuje nam da klanjamo, da milostinju dijelimo, da pošteni budemo i da rodbinske veze održavamo', odgovorio mu je."

٥٩٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ وَالْعَفَافِ وَالصِّلَةِ .

3 Ibn-Bettal kaže kako se iz ovoga može zaključiti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio Esmi da pazi svoju majku i čini joj dobročinstvo, ne postavljajući joj uvjet da se o tome prethodno posavjetuje sa svojim mužem. Oni koji tvrde da je žena slobodna u raspolaganju svojim imetkom, i bez dozvole svoga muža, u ovom primjeru imaju jak dokaz.

## PAŽNJA PREMA BRATU MUŠRIKU (IDOLOPOKLONIKU)

## بَاب صِلَةِ الْأَخِ الْمُشْرِكِ

5981. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovome Abdullah b. Dinar da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kad je kazivao:
“Ugledavši da se prodaje prugasti (zlatom protkani) ogrtač, Omer je rekao: ‘Allahov Poslaniče, kupi ovaj (ogrtač) i oblači ga petkom i kad ti dođu delegacije.’ Tada mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ovakav (ogrtač) oblači onaj ko nema udjela (u vjeri ili na Sudnjem danu).’ Kasnije je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, donio ogrtače i jedan poslao Omeru, pa mu je (Omer) rekao: ‘Kako ću ga obući kad si o njemu onako rekao?’
‘Nisam ti ga dao da ga oblačiš‘, odgovorio je, ‘nego da ga prodaš ili se njime pokrivaš!’ Potom ga je Omer poslao svome bratu u Mekku prije nego što je on primio islam.”

٥٩٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ رَأَى عُمَرُ حُلَّةَ سِيَرَاءَ تُبَاعُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ابْتَعْ هَذِهِ وَالْبَسْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَإِذَا جَاءَكَ الْوُفُودُ قَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْهَا بِحُلَلٍ فَأَرْسَلَ إِلَى عُمَرَ بِحُلَّةٍ فَقَالَ كَيْفَ أَلْبَسُهَا وَقَدْ قُلْتَ فِيهَا مَا قُلْتَ قَالَ إِنِّي لَمْ أُعْطِكَهَا لِتَلْبَسَهَا وَلَكِنْ تَبِيعُهَا أَوْ تَكْسُوهَا فَأَرْسَلَ بِهَا عُمَرُ إِلَى أَخٍ لَهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ .

## ZNAČAJ ODRŽAVANJA RODBINSKIH VEZA

## بَاب فَضْلِ صِلَةِ الرَّحِمِ

5982. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, a ovome Ibn-Usman da je čuo od Musaa b. Talhe, a on od Ebu-Ejjuba da je rekao:
“Neko je upitao: ‘Allahov Poslaniče, navedi mi djelo koje će me uvesti u Džennet...’”

٥٩٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ .

5983. PRIČAO MI JE Abdur-Rahman b. Bišr, njemu Behz, a ovome Šu‘ba da je čuo od Ibn-Usmana b. Abdullaha b. Mevheba i njegova oca Usmana b. Abdullaha, a njih dvojica od Musaa b. Talhe da je kazivao:

“Od Ebu-Ejjuba Ensarija, radijallahu anhu, čuo sam da je jedan čovjek rekao: ‘Allahov Poslaniče, navedi mi djelo koje će me uvesti u Džennet!’ – pa je svijet povikao: ‘Šta mu je, šta mu je?’ Tada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Obožavaj samo Allaha i nemoj Mu nikoga (i ništa) ravnim smatrati, klanjaj, daji zekat i održavaj rodbinske veze. Pusti je (sada)!’

‘Kao da je bio na svojoj devi’ – rekao je (Ejjub).”[1]

٥٩٨٣. و حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ وَأَبُوهُ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُمَا سَمِعَا مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ فَقَالَ الْقَوْمُ مَا لَهُ مَا لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرَبٌ مَا لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَعْبُدُ اللهَ لاَ تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ ذَرْهَا قَالَ كَأَنَّهُ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ .

## GRIJEH ONOGA KO KIDA RODBINSKE VEZE

## باب إِثْمِ الْقَاطِعِ

5984. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba da je Muhammed b. Džubejr b. Mut‘im rekao:

“Kazivao mi je Džubejr b. Mut‘im da je čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘U Džennet neće ući onaj koji kida rodbinske veze.’”[2]

٥٩٨٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ إِنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ .

1 Iz druge verzija ovog hadisa koju bilježi Muslim u svom *Sahihu*, broj hadisa 13, saznajemo da je čovjek uhvatio za povodac deve kako bi postavio pitanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iz samog konteksta nije baš jasno za povodac čije deve je uhvatio taj čovjek. Moguće je da je on bio na devi pa ju je zaustavio i kada je dobio odgovor, rečeno mu je da pusti devu da ga odnese do kuće jer je dobio odgovor. Druga mogućnost jeste da je uhvatio za povodac Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellenm deve, pa kada je dobio odgovor, on mu je rekao da pusti povodac kako bi išao dalje.

2 U *merfu‘* predaji od Ebu-Musaa stoji: “U Džennet neće ući onaj koji je sklon vinu, koji vjeruje da je čarolija istina i koji kida rodbinske veze.” U drugom predanju od Ibn-Ebu-Evfaa stoji da se “milost (kiša) ne spušta na ljude među kojima ima onih koji kidaju rodbinske veze”.

## ODRŽAVANJE RODBINSKIH VEZA UVEĆAVA IMETAK

بَاب مَنْ بُسِطَ لَهُ فِي الرِّزْقِ بِصِلَةِ الرَّحِمِ

5985. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Ma'n, a ovome njegov otac da je čuo od Seida b. Ebu-Seida da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ko hoće da mu se poveća imetak (nafaka) i produži život neka održava rodbinske veze.'"

٥٩٨٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَأَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ .

5986. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bekr, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba , a on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko hoće da mu se poveća imetak (nafaka) i produži život neka održava rodbinske veze.'"[1]

٥٩٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ .

1 U merfu' predaji od Enesa također se kaže: "Zbog sadake i održavanja rodbinskih veza Allah produžava život i čuva od zle smrti." U drugom se hadisu koji prenosi Ibn-Omer kaže: "Ko se boji Gospodara i čuva rodbinske veze – bit će mu produžen život, uvećan imetak i zavoljet će ga njegovi."
Na prvi pogled, smisao gore navedenog hadisa može se učiniti oprečnim riječima Uzvišenoga: "A kad konac njegov dođe – ni za tren ga neće moći niti odložiti niti ubrzati" (Junus, 49), a također i: "Reci: "Dan vam je već određen – ne možete ga ni za čas jedan zaustaviti niti ubrzati."(Sebe', 30) Pa ipak, smisao ovog hadisa i navedenih kur'anskih ajeta može se dvostruko povezati. Najprije, pod u hadisu spomenutim produženjem života, može se podrazumijevati sreća u životu kao rezultat pokornosti Uzvišenom, zatim provođenje vremena u činjenju djela korisnih za onaj svijet i, na koncu, pošteđenost od uzaludnog trošenja dragocjenog vremena u kratkom životu na ovom svijetu, pogotovo kad se zna da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako je životni vijek njegovih sljedbenika kraći od životnog vijeka ranijih naroda, te mu je zato Uzvišeni, mimo ostale narode, dao Lejletul-kadr, noć koja je vrednija od hiljadu mjeseci. Drugim riječima, to znači kako i održavanje rodbinskih veza može biti uzrokom sretnog života provedenog u pokornosti i Allahovu zadovoljstvu. Rezultat takvog života je hairli porod koji čovjek ostavlja iza sebe, dobra djela od opće koristi te naraštaj podučen islamu i znanju, naraštaj koji će ga se lijepim spomenom sjećati i nakon njegove smrti.
Drugo, Uzvišeni Allah meleku smrti može, npr., kazati: "Život toga i toga roba, ako bude održavao rodbinske veze dug je stotinu godina, a ako ne bude, šezdeset" – budući da Allah unaprijed zna hoće li taj i taj rob održavati rodbinske veze ili neće. U Njegovom znanju o životnom vijeku Njegovog roba nema nikakve promjene (niti zaustavljanja niti ubrzavanja), dok se u znanju meleka život toga i toga roba može povećavati ili smanjivati, na što se aludira i u riječima Uzvišenoga: "Svako doba imalo je svoju Knjigu; Allah je dokidao što je htio, a ostavljao što je htio; u Njega je Glavna knjiga." (Er-Ra'd, 38-39) Dokidanje i ostavljanje, prema tome, odnosi se na znanje meleka smrti, a ne na znanje u Glavnoj knjizi (Allahovo znanje), u kome nema apsolutno nikakve promjene.

## ALLAH UKAZUJE PAŽNJU ONOME KOJI JE PAŽLJIV PREMA RODBINI

بَاب مَنْ وَصَلَ وَصَلَهُ اللَّهُ

5987. PRIČAO MI JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovome Mu'avija b. Ebu-Muzerrid da je čuo od svoga amidže Seida b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je stvorio stvorenja (ljude), i kad je završio s njihovim stvaranjem, rodbinska je veza[2] rekla: 'Ovo je mjesto gdje Ti se utječem od prekidanja (rodbinskih veza)!' 'Jeste', rekao je (Allah), 'hoćeš li biti zadovoljna ako budem ukazivao pažnju onome koji bude na tebe pazio, a da prekinem s onim koji tebe bude prekidao?'
'Hoću, Gospodaru!', odgovorila je.
'Neka ti bude!', rekao je (Allah)."
Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pročitajte, ako želite: 'Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na zemlji činili i rodbinske veze kidali?'"[3]

٥٩٨٧. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرِّدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمِّي سَعِيدَ بْنَ يَسَارٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ خَلَقَ الْخَلْقَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْ خَلْقِهِ قَالَتِ الرَّحِمُ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ نَعَمْ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى يَا رَبِّ قَالَ فَهُوَ لَكِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ ( فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ ) .

5988. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovome Abdullah b. Dinar da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Rodbinska veza (er-rahim)[4] ima korijen u imenu Milostivi (Er-Rahman), pa (joj) je Allah rekao: 'Ko na tebe bude pazio – pazit ću i Ja na njega, a ko te bude prekidao – i Ja ću s njim prekinuti!'"

٥٩٨٨. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الرَّحِمَ شَجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَقَالَ اللهُ مَنْ وَصَلَكِ وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَكِ قَطَعْتُهُ .

2 U arapskom izvorniku upotrijebljena je riječ *er-rahim*, koja ima više značenja: materica; majčina utroba; fig. njedra; nutrina; krvna veza, rodbinska veza, srodstvo.

3 Muhammed, 22.

4 U hadisi-kudsiju koji prenosi Abdur-Rahman b. Avf stoji: "Ja sam Milostivi (Er-Rahman); stvorio sam rodbinsku vezu (er-rahim - majčinu utrobu; matericu) i ime joj izveo od Svoga imena."
Iz istog korijena izvedena je i riječ "er-rahmeh" (milost), što znači da onaj koji kida rodbinske veze kida vezu milosti s Milostivim.

5989. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Sulejman b. Bilal, a ovome Mu‘avija b. Ebu-Muzerrid da je čuo od Jezida b. Rumana, on od Urvea, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je on (Vjerovjesnik) rekao:
“Rodbinska je veza (*er-rahim*) korijen: ko na nju bude pazio – i ja ću na njega paziti, a ko je bude prekidao – i ja ću s njim prekinuti!”

٥٩٨٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرَّحِمُ شِجْنَةٌ فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعْتُهُ .

## UKAZIVANJE PAŽNJE SVOJOJ RODBINI

## بَاب تُبَلُّ الرَّحِمُ بِبَلَالِهَا

5990. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Muhammed b. Dža‘fer, a ovome Šu‘ba da je čuo od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Amra b. Asa da je rekao:
“Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, ne skrivajući, glasno rekao: ‘Porodica Ebu... nije moj zaštitnik! Moji su zaštitnici Allah i čestiti vjernici!”
(Amr kaže: “U knjizi Muhammeda b. Dža‘fera poslije riječi Ebu nema ništa.”)
Anbesa b. Abdul-Vahid dodaje da je čuo od Bejana, on od Kajsa, a ovaj od Amra b. Asa da je rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘... ali sam prema njima pažljiv’[1] (tj. prema rodbini činim dobročinstvo).”[2]

٥٩٩٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ جِهَارًا غَيْرَ سِرٍّ يَقُولُ إِنَّ آلَ أَبِي قَالَ عَمْرٌو فِي كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ بَيَاضٌ لَيْسُوا بِأَوْلِيَائِي إِنَّمَا وَلِيِّيَ اللهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ زَادَ عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ عَنْ بَيَانٍ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَلَكِنْ لَهُمْ رَحِمٌ أَبُلُّهَا بِبَلَاهَا يَعْنِي أَصِلُهَا بِصِلَتِهَا قَالَ أَبو عَبْد اللهِ بِبَلَاهَا كَذَا وَقَعَ وَبِبَلَالِهَا أَجْوَدُ وَأَصَحُّ وَبِبَلَاهَا لَا أَعْرِفُ لَهُ وَجْهًا .

1 Osnovno značenje riječi “belle – jebullu”, koja je upotrijebljena u navedenom hadisu jest “nakvasiti, natopiti, navlažiti”, a figurativno, “činiti dobro, paziti, biti ljubazan prema svojoj rodbini”. U drugom hadisu, u kome stoji: “Osvježite svoju rodbinu, makar selamom!” – to je još očitije. Tu se kidanje rodbinskih veza uspoređuje s vatrom, a održavanje s vodom, koja je svojom hladnoćom gasi, ili sa suhom, žednom i ispucalom zemljom, bez igdje ičega zelenog, na jednoj, i obilnom kišom poslije koje, kad na obamrlu zemlju padne, odjednom sve počne rasti, cvjetati i bujati, na drugoj strani. Tako je i s rodbinom koju, kad se zapostavi, karakteriše otuđenost, pakost i mržnja, a kad joj se ukazuje pažnja, – ljubav, čistota i privrženost.

2 Nevevi kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim želio reći: “Moji su prijatelji čestiti vjernici, iako su mi po srodstvu daleko, a nisu mi prijatelji nevaljali nevjernici, makar mi po srodstvu bili i bliski.” Kurtubi kaže da je smisao hadisa da ukaže na potrebu prekidanja prijateljstva u vjeri između vjernika i nevjernika, pa makar bili i najbliži rođaci. Drugim riječima, kao da je rečeno: “Ja se ne prijateljim ni s kim zbog srodstva; Uzvišenog Allaha, zbog Njegove neizmjerne blagodati prema Svojim robovima, volim; radi Allahova zadovoljstva volim i sve čestite vjernike; prijateljim se sa svim vjernicima i čestitim ljudima bez obzira da li su mi oni rod ili nisu.”
U istom se smislu od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kada su objavljene riječi Uzvišenoga: “I opominji rodbinu svoju najbližu i budi ljubazan prema

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “*Bi belaha* (spomenuta riječ hadisu) tako se navodi. Međutim, *bi belaliha* je bolje i ispravnije, dok za *bi belaha* ne znam da je ispravno.”

## UKAZIVANJE PAŽNJE RODBINI NIJE UZVRAĆANJE ISTOM MJEROM [3]

## بَاب لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ

5991. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome A‘meš da je čuo od Hasana b. Amra i Fitra, oni od Mudžahida, a on od Abdullaha b. Amra (Sufjan kaže da A‘meš ne navodi, a Hasan i Fitr navode prenosioca do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Rodbini pažnju ne ukazuje onaj koji na pažnju uzvraća pažnjom, nego onaj koji na nju pazi i onda kad mu je ona (pažnja) od drugih uskraćena.”

٥٩٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ وَالْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو وَفِطْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ سُفْيَانُ لَمْ يَرْفَعْهُ الْأَعْمَشُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَرَفَعَهُ حَسَنٌ وَفِطْرٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا .

## O MUŠRIKU (IDOLOPOKLONIKU) KOJI RODBINI UKAZUJE PAŽNJU, A ZATIM PRIMI ISLAM

## بَاب مَنْ وَصَلَ رَحِمَهُ فِي الشِّرْكِ ثُمَّ أَسْلَمَ

5992. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Urvea b. Zubejra, a ovaj od Hakima b. Hizama, koji mu je kazivao da je upitao (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): “Allahov Poslaniče, šta misliš hoću li za ono čemu sam vodio računa u doba neznanja (džahilijeta) – pažnju prema rodbini, oslobađanje robova i milostinju – imati nagradu?” Hakim (dalje) kaže da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: “Primajući islam, zadržao si ranije učinjena dobra djela.”

٥٩٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ أُمُورًا كُنْتُ أَتَحَنَّثُ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ صِلَةٍ وَعَتَاقَةٍ وَصَدَقَةٍ هَلْ لِي فِيهَا مِنْ أَجْرٍ قَالَ حَكِيمٌ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ مِنْ خَيْرٍ وَيُقَالُ أَيْضًا عَنْ أَبِي الْيَمَانِ أَتَحَنَّتُ وَقَالَ مَعْمَرٌ وَصَالِحٌ وَابْنُ الْمُسَافِرِ أَتَحَنَّثُ

vjernicima koji te slijede!” (Eš-Šuara, 214-215) – pozvao Kurejševiće i redom ih, i bliže i dalje, opomenuo, obrativši se na kraju svojoj kćerci Fatimi riječima: “Fatima, spašavaj se od vatre, jer vam ja kod Allaha neću moći nimalo pomoći, osim što ste mi vi rodbina, pa vas pazim!”

3 Tri su oblika ukazivanja pažnje rodbini: pažnja, uzvraćanje na pažnju i uskraćivanje pažnje. Prvom se vrstom koristi onaj koji uvijek pruža više nego što dobiva, drugom onaj koji pruža onoliko koliko i dobiva, a trećom onaj koji uopće ne uzvraća pažnju, ili uvijek nudi manje nego što dobiva.

Od Ebu-Jemana također se prenosi da je rekao: *"Etehannesu"* (čuvao sam se). Ma'mer, Salih i Ibn-Musafir također kažu da je rekao: *"Etehannesu"* (čuvao sam se), dok Ibn-Ishak[1] kaže da riječ "et-tehannus" znači "et-teberrur" (dobrostivost). Takvo mišljenje prenosi i Hišam od svoga oca.[2]

وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ التَّحَنُّثُ التَّبَرُّرُ وَتَابَعَهُمْ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ .

## O ONOME KO JE TUĐOJ DJEVOJČICI DOPUSTIO DA SE IGRA S NJIM, POLJUBIO JE I S NJOM SE ŠALIO

## بَاب مَنْ تَرَكَ صَبِيَّةَ غَيْرِهِ حَتَّى تَلْعَبَ بِهِ أَوْ قَبَّلَهَا أَوْ مَازَحَهَا

5993. PRIČAO NAM JE Hibban, njemu Abdullah, a ovome Halid b. Seid kako je čuo od svoga oca da mu je Umm-Halid bint Halid b. Seid pričala:
"Došla sam, u žutoj košulji, sa svojim ocem kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa (mi) je on rekao: *'Seneh, seneh!'*
Abdullah kaže da to na abesinskom znači "hasene" (ah, što je lijepa!) Počela sam se igrati s madežom - pečatom vjerovjesništva, zbog čega me je otac naružio, ali mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pusti je!', a zatim se obratio meni: 'Nosi i deri! Nosi i deri! Nosi i deri!'"[3]
Ove su riječi, kaže Abdullah, prešle u izreku.[4]

٥٩٩٣. حَدَّثَنَا حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَتْ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَعَ أَبِي وَعَلَيَّ قَمِيصٌ أَصْفَرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَنَهْ سَنَهْ قَالَ عَبْدُاللهِ وَهِيَ بِالْحَبَشِيَّةِ حَسَنَةٌ قَالَتْ فَذَهَبْتُ أَلْعَبُ بِخَاتَمِ النُّبُوَّةِ فَزَبَرَنِي أَبِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعْهَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبْلِي وَأَخْلِقِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِقِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِقِي قَالَ عَبْدُاللهِ فَبَقِيَتْ حَتَّى ذَكَرَ يَعْنِي مِنْ بَقَائِهَا .

1 Ibn-Ishak u svome djelu *"Životopis Vjerovjesnikov"* kaže: "Pričao mi je Vehb b. Kejsan da je čuo kad je Abdullah b. Zubejr rekao Ubejdu b. Umejru: 'Ispričaj mi kako su izgledali prvi znaci vjerovjesništva' – pa je Ubejd, u mome prisustvu, rekao: 'Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svake godine osamljivao po jedan mjesec u pećini na brdu Hira i tamo se predavao razmišljanju. To je bio način kurejševićkog izražavanja pobožnosti u predislamsko doba.'" Na te znake vjerovjesništva ukazuje se i u hadisu koji prenosi Aiša, radijallahu anha, a u kome je riječ "jetehannesu" upotrijebljena u značenju " jeteabbedu".

2 Ovim se misli da je riječ "et-tehannus" protumačena kao"et-teberrur" (dobrostivost).

3 U smislu: "Dao Bog, pa ih još mnogo, boljiih i ljepših obukla i u zdravlju i rahatluku poderala!"

4 Tj. vremenom su ove riječi među svijetom prešle u izreku i postale izraz blagoslova onome koji kupi ili obuče novu odjeću ili dio odjeće.

## ISKAZIVANJE MILOSTI PREMA DJETETU TE GRLJENJE I LJUBLJENJE DJETETA

بَاب رَحْمَةِ الْوَلَدِ وَتَقْبِيلِهِ وَمُعَانَقَتِهِ

Sabit prenosi od Enesa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je Ibrahima, poljubio ga i pomirisao."

وَقَالَ ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ إِبْرَاهِيمَ فَقَبَّلَهُ وَشَمَّهُ .

5994.PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Mehdi, a ovome Ibn-Ebu-Ja'kub da je čuo od Ebu-Nu'ma, koji je kazivao:
"Bio sam (osobno) svjedok kad je Ibn-Omera jedan čovjek pitao za krv komarca, pa ga je (Ibn-Omer) upitao: 'Odakle si ti?'
'Iz Iraka', odgovorio je. Tada je (Ibn-Omer) rekao: 'Pogledajte ovoga![5] Pita me za krv komarca, a ubili su Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, sina (tj. unuka Husejna)! Svojim sam ušima čuo kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Njih su dvojica[6] na ovome svijetu moja dva (cvijeta) bosiljka.'"[7]

٥٩٩٤ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي يَعْقُوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ قَالَ كُنْتُ شَاهِدًا لِابْنِ عُمَرَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ فَقَالَ مِمَّنْ أَنْتَ فَقَالَ مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ قَالَ انْظُرُوا إِلَى هَذَا يَسْأَلُنِي عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنَ الدُّنْيَا .

5995. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Abdullaha b. Ebu-Bekra, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, koja mu je kazivala: "Došla mi je prosjačeći jedna žena s dvjema djevojčicama. Kod mene se zatekla samo jedna jedina hurma, pa sam

٥٩٩٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَتْهُ قَالَتْ جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ مَعَهَا ابْنَتَانِ تَسْأَلُنِي

5 Govoreći to, Ibn-Omer, radijallahu anhuma, nije mislio konkretno na spomenutog čovjeka, nego je htio ukazati na nemilosrdnost Iračana općenito i njihovu nedoraslost u poređenju sa stanovnicima Hidžaza u iskazivanju poštovanja prema Ehli-bejtu. Moguće je da je Ibn-Omer kasnije i odgovorio na postavljeno pitanje, tj. o krvi komarca, jer mu kao uglednom ashabu nije dolikovalo da znanje, ma o čemu se radilo, pritaji i ne kaže ono što zna, pogotovo što ništa ne ukazuje na to da je spomenuti čovjek, bilo izbliza bilo izdaleka, imao ikakva učešća u Husejnovu, radijallahu anhu, ubistvu.

6 Tj. njegovi unuci Hasan i Husejn, radijallahu anhuma. Za Hasana se sumnja da je otrovan u Medini 50. g. po Hidžri (670. g.), dok je Husejn ubijen na Kerbeli u Iraku 10. muharrema 61. god. po Hidžri (10. decembra 680. g.), gdje je i ukopan.

7 Nazvao ih je cvjetovima bosiljka jer se djeca ljube i mirišu poput buketa cvijeća. Oni su mu bili najdraža ovosvjetska blagodat kojom ga je Allah počastio i prema njima mu ljubav ulio.

joj je dala, ali ju je ona popolovila djevojčicama, a zatim ustala i izišla. Domalo je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu to ispričala, a on reče: 'Ko bilo čime opskrbi ove djevojčice i prema njima lijepo postupi – one će mu biti zaštita od vatre.'"[1]

فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ فَأَعْطَيْتُهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ مَنْ يَلِي مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ شَيْئًا فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ .

5996. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Lejs, a ovome Seid Makburi da je čuo od Amra b. Sulejma, a on od Ebu-Katade da je kazivao:
"Izišao je pred nas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s Umamom bint Ebu-As[2] na ramenima i tako (s njom) klanjao, spuštajući je kad bi bio na ruku'u, a dižući je kad bi se on dizao."[3]

٥٩٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ سُلَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو قَتَادَةَ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ وَأُمَامَةُ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ عَلَى عَاتِقِهِ فَصَلَّى فَإِذَا رَكَعَ وَضَعَ وَإِذَا رَفَعَ رَفَعَهَا .

5997. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je Hasana, sina Alijinog, u prisustvu Akre'a b. Habisa Temimija, koji je kod njega sjedio, pa je Akre' rekao: 'Ja imam desetero djece, ali nikada nijedno nisam poljubio!' Tada

٥٩٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَبَّلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ جَالِسًا فَقَالَ الْأَقْرَعُ إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ

1 U nekoliko drugih verzija ovog hadisa stoji: "Kome ove djevojčice budu kušnja, pa prema njima lijepo postupi – one će mu biti zaštita od vatre." U hadisu koji prenosi Ibn-Abbas, a bilježi ga Taberi, dodaje se: "... pa ih odgoji, njima se oženi i lijepo prema njima postupi..." – dok u hadisu koji bilježi Ibn-Madždže stoji: "... pa ih nahrani, napoji i obuče..." Iz ovih hadisa da se zaključiti kako se obećana nagrada postiže ako se one nastave pomagati sve dok udajom ili na neki drugi način ne iziđu nakraj sa siromaštvom. Upitan da li se obećana nagrada postiže ako se tako postupi i prema samo jednoj djevojčici, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdno je odgovorio riječima: "Ko ima djevojčicu, pa je lijepo odgoji, poduči i obaspe je blagodatima kojima je Allah njega obasuo..."

2 Tj. kćerkom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kćerke Zejneb.

3 Možda ovaj primjer najbolje potvrđuje kolika je bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, milost prema djetetu te objašnjava naslov koji nosi ovo poglavlje, jer je i dijete djetetovo dijete. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sebi mogao dozvoliti da ucvijeli Umamu, pa ju je, bojeći se da ne padne, kad bi bio na rukuu i sedždi, skidao na zemlju, a kad bi se digao, ponovo je stavljao na ramena, jer je primijetio da dijete izgara od radosti kad će je ponovo uzeti i podići. Neki iz ovog slučaja izvlače zaključak da pokazivanje milosti prema djetetu može čak ići i nauštrb skrušenosti, kojom treba da odiše namaz. S druge strane, možda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupio kako bi praktično pokazao drugima da je to dozvoljeno.

الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ مَنْ لاَ يَرْحَمُ لاَ يُرْحَمُ .

je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao u njega i rekao mu: 'Ko prema drugima nije milostiv[4] – neće ni drugi biti (milostivi) prema njemu.'"[5]

٥٩٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ تُقَبِّلُونَ الصِّبْيَانَ فَمَا نُقَبِّلُهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَأَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ .

5998. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovome Hišam da je čuo od Urvea, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Jedan beduin[6] došao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Vi ljubite djecu, a mi ne ljubimo!'
'Ja nisam kriv što ti je Allah iz srca uklonio milost', rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[7]

٥٩٩٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ سَبْيٌ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ قَدْ تَحْلُبُ ثَدْيَهَا تَسْقِي إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَتُرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ قُلْنَا لاَ وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لاَ تَطْرَحَهُ فَقَالَ لَلَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا .

5999. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Zejd b. Eslem da je čuo od svoga oca, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeno je zarobljeno roblje[8] među kojima je bila i jedna žena. Ona je među robljem tražila i dojila djecu,[9] a kad je pronašla (svoje dijete), priljubila ga je uza stomak i podojila. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta mislite da li bi ova svoje dijete bacila u vatru?'

4 Ovim je odgovorom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio ukazati Akre'u da ljubljenje djece i drugih, bez obzira jesu li oni ukućani i bliža rodbina ili nisu, nije znak neodoljive strasti, nego izraz ljubavi i milosti koja se osjeća prema njima.

5 O Akre'u b. Habisu Temimiju bilo je više govora kad je tumačeno kur'ansko poglavlje El-Hudžurat (Sobe). Bio je jedan od onih čije je srce pridobiveno, pa je primio islam i kasnije bio čestit vjernik.

6 Moguće je da se radi o u prethodnom hadisu spomenutom Akre'u, ali i o sasvim drugom slučaju; njih je, po svoj prilici, bilo više.

7 Tj. ako je iz tvoga srca Allah uklonio milost, ja ti je ne mogu vratiti.

8 Zarobljenici iz plemena Hevazin.

9 U drugim verzijama ovog hadisa umjesto glagola "teski" (napojiti, dati da pije) upotrijebljen je glagol "tesa" (tražiti, žuriti). U verziji ovog hadisa koji kazuje Ismaili stoji: "Kako bi na koje dijete nailazila, zadojila bi ga, a kad je našla (svoje) dijete, uzela ga je, priljubila uza stomak i podojila." Iz konteksta hadisa razumije se da je svoje dijete bila izgubila, pa joj je mlijeko u dojkama počelo navirati i mučiti je. Zato bi, kada bi naišla na kakvo dijete, uzela ga i zadojila, kako bi ublažila bol, a kada je našla svoje dijete, uzela ga je i prigrlila kako bi ga podojila.

'Ne bi',[1] odgovorili smo, 'ako bi mogla (izbjeći) da ga ne baci.' Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Allah je milostiviji prema Svojim robovima[2] nego što je ova prema svome djetetu!'"

## ALLAH JE MILOST DAO U STOTINU DIJELOVA

بَاب جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ

6000. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman Hakem b. Nafi' Behrani, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Allah je milost dao u stotinu dijelova: kod Sebe je zadržao devedeset i devet dijelova, a na Zemlju je spustio (samo) jedan. Od tog je (jednog) dijela samilost stvorenja jednih prema drugima, pa i to što kobila diže svoje kopito sa ždrebeta, bojeći se da ga ne povrijedi.'"

٦٠٠٠ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ الْبَهْرَانِيُّ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ جَعَلَ اللهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاحَمُ الْخَلْقُ حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ .

---

1 Tj. nikada ga dobrovoljno ne bi bacila.

2 U hadisu koji od Enesa bilježe Ahmed i Hakim stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ashaba naišao je putem na kome je bilo dijete, pa se njegova majka, kada je ugledala ljude, pobojala da joj ga ne zgaze, te je, trčeći da ga uzme i skloni s puta, počela vikati: 'Moje dijete! Moje dijete!' Vidjevši to, ashabi su rekli: 'Ova svoje dijete ne bi mogla baciti u vatru' – na što je (Allahov Poslanik) dodao: 'Ni Allah Svoga prijatelja neće baciti u vatru!'"
Riječi "bi ibadihi" (prema Svojim robovima), koje su upotrijebljene u hadisu, iako imaju opće značenje, isključivo se odnose na robove vjernike, kao što stoji i u riječima Uzvišenog: "A milost Moja obuhvaća sve; dat ću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali." (El-A'raf, 156)

## UBISTVO DJETETA IZ STRAHA OD SIROMAŠTVA

## بَاب قَتْلِ الْوَلَدِ خَشْيَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَهُ

6001. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Mensur da je čuo od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Upitao sam (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): 'Allahov Poslaniče, koji je grijeh najteži?', pa mi je rekao: 'Da Allahu, koji te je stvorio, pripišeš sudruga.'
'A koji onda?', upitao sam.
'Da ubiješ svoje dijete iz straha da će jesti s tobom', odgovorio je.
'A koji onda?', upitao sam.
'Da počiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio je. Potom je Allah potvrdio istinitost Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi objavivši: 'I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju...'"[3]

٦٠٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ وَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ).

## STAVLJANJE DJETETA U KRILO

## بَاب وَضْعِ الصَّبِيِّ فِي الْحِجْرِ

6002. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja b. Seid, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo u svoje krilo dijete da mu protrlja nepce, pa ga je ono pomokrilo. Tada je on zatražio da mu donesu vode, pa je (pomokreno mjesto) polio vodom.

٦٠٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَضَعَ صَبِيًّا فِي حَجْرِهِ يُحَنِّكُهُ فَبَالَ عَلَيْهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتْبَعَهُ.

[3] Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I oni koji mimo Allaha drugog boga ne mole, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad se na to ima pravo, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu." (El-Furkan, 68)

## STAVLJANJE DJETETA NA BEDRO

6003. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Arim, a ovome Mu'temir b. Sulejman da je čuo od svoga oca, on od Ebu-Temime, ovaj od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me je i stavio da sjedim na jednom njegovom bedru, a Hasana (sina Alijinog) stavio je na drugo. Potom ih sastavio i rekao: 'Bože, smiluj im se, ja sam im se smilovao!'"[1]
Od Alije[2] se prenosi da je kazivao: "Pričao nam je Jahja, a njemu Sulejman, kako je čuo od Ebu-Usmana, da je Tejmi rekao: 'Nešto me je obuzela sumnja da sam pričao to i to, što od Ebu-Usmana nisam čuo, pa sam pogledao i vidio da imam zapisano to što sam čuo.'"[3]

## بَاب وَضْعِ الصَّبِيِّ عَلَى الْفَخِذِ

٦٠٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَارِمٌ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا تَمِيمَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ يُحَدِّثُهُ أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْخُذُنِي فَيُقْعِدُنِي عَلَى فَخِذِهِ وَيُقْعِدُ الْحَسَنَ عَلَى فَخِذِهِ الْأُخْرَى ثُمَّ يَضُمُّهُمَا ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُمَا فَإِنِّي أَرْحَمُهُمَا وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ التَّيْمِيُّ فَوَقَعَ فِي قَلْبِي مِنْهُ شَيْءٌ قُلْتُ حَدَّثْتُ بِهِ كَذَا وَكَذَا فَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ أَبِي عُثْمَانَ فَنَظَرْتُ فَوَجَدْتُهُ عِنْدِي مَكْتُوبًا فِيمَا سَمِعْتُ .

---

1 Davudi, kako prenosi Ibn-Tin, o navedenom slučaju kaže: "Ne znam da li se to desilo u isto vrijeme, jer je Usama stariji od Hasana..." To da je Usama b. Zejd dosta stariji od Hasana sasvim je jasno, jer je Hasan, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na ahiret, imao osam godina, a Usama devetnaest, po jednima, ili dvadeset, po drugima. Zasigurno se zna da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za života bio postavio za zapovjednika (emira) velike vojske koju je namjeravao, pod njegovim zapovjedništvom, poslati prema Šamu, vojske u čijem sastavu je bilo i znamenitih ashaba, poput Omera i dr. Moguće je da se to desilo kada je Usama bio dječak od četrnaestak, a Hasan dijete od dvije godine, ili da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iz nekog naročitog razloga (bolesti ili slično) Usamu, kojeg je izuzetno volio i prema njemu bio jako nježan, uzeo u krilo da ga utješi te da mu je, u tom trenutku, prišao Hasan, pa je i njega uzeo, stavivši jednog na jedno, a drugog na drugo svoje bedro.

2 Riječ je o Aliji b. Abdullahu Mediniju.

3 Tj. posumnjao je da je to čuo od Ebu-Temime, a on od Ebu-Usmana, ili da je čuo od Ebu-Usmana izravno, bez posrednika. Iz konteksta se da razumjeti kako je moguće da mu je prvo pričao Ebu-Temima kako je čuo ovaj hadis od Ebu-Usmana, pa je poslije sreo Ebu-Usmana, koji mu je to potvrdio, ili da mu ga je prvo ispričao Ebu-Usman, pa je poslije sreo Ebu-Temimu, koji mu je potvrdio da je Ebu-Usman to isto i njemu pričao.

## ČUVANJE OBAVEZE DIO JE IMANA

بَاب حُسْنُ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ

6004. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Nisam bila ljubomorna ni na jednu ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu, kada sam slušala da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) spominje – a umrla je tri godine prije nego što se on mnome oženio. Njegov Gospodar naredio mu je da je obraduje dvorcem od dragulja u Džennetu. Znao je zaklati ovcu i (meso) od nje podijeliti njenim prijateljicama."[4]

٦٠٠٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَلَقَدْ هَلَكَتْ قَبْلَ أَنْ يَتَزَوَّجَنِي بِثَلَاثِ سِنِينَ لِمَا كُنْتُ أَسْمَعُهُ يَذْكُرُهَا وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيَذْبَحُ الشَّاةَ ثُمَّ يُهْدِي فِي خُلَّتِهَا مِنْهَا.

## ZASLUGA ONOGA KOJI IZDRŽAVA SIROČE

بَاب فَضْلِ مَنْ يَعُولُ يَتِيمًا

6005. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, a ovome njegov otac da je čuo od Sehla b. Sa‘da da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja i skrbnik siročeta ovako smo u Džennetu' – pokazavši svojim kažiprstom i srednjim prstom.'"[5]

٦٠٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى.

---

4 Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nešto donio, znao reći: "Odnesite ovo toj i toj jer je bila Hatidžina prijateljica." U drugom hadisu od Aiše se prenosi: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom došla jedna starica, pa ju je upitao: 'Kako ste? U kakvom ste stanju? Kako ste bili poslije nas?' – 'Dobro, Allahov Poslaniče, ti si mi preči i od oca i od majke.' Kada je izišla, upitala sam ga: 'Allahov Poslaniče, otkuda ovoliko zanimanje za ovu staricu?' , pa mi je rekao: 'Aiša, ona nam je dolazila još dok je Hatidža bila živa, a čuvanje obaveze je dio imana.'"

5 Siročetom se smatra dijete ostalo bez jednog ili oba roditelja do navršene godine punoljetstva (sinnur-rušd), a skrbnikom onaj koji preuzme brigu o njegovu odgoju, izdržavanju i školovanju, svejedno da li se radi o nekom od rodbine: djedu, amidži, bratu i sl. ili ne. To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sebe i skrbnika siročeta usporedio s kažiprstom i srednjim prstom skrbniku siročeta obećava dvije velike nagrade na ahiretu: brz ulazak u Džennet s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i u njemu visok položaj pored Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Isti položaj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao je uglednoj i lijepoj ženi koja ostane bez svoga muža, pa se, umjesto da se preuda, posveti svojoj siročadi dok ih ne odgoji. U merfu‘ hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam prvi koji će otvoriti džennetska vrata. Tada ću ugledati jednu ženu pored sebe, pa ću je upitati: 'Ko si ti?', a ona će mi odgovoriti: 'Ja sam žena udovica koja se posvetila odgoju svoje siročadi.'"

## O ONOME KOJI SE BRINE O UDOVICI

6006. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik da je čuo od Safvana b. Sulejma, koji kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Onaj koji se brine o udovici i siromahu jest kao borac na Allahovu putu, ili kao onaj koji danju posti, a noć provodi u ibadetu."
Pričao nam je Isma'il, njemu Malik, a ovome Sevr b. Zejd Dejli da je čuo od Ebu-Gajsa, oslobođenog roba Ibn-Muti'ovog, a on od Ebu-Hurejre da je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo hadis sličan ovome.

## بَاب السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ

٦٠٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ كَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدِّيلِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

## O ONOME KO BRINE O SIROMAHU

6007. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovome Sevr b. Zejd da je čuo od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Onaj koji se brine o udovici i siromahu jest kao borac na Allahovu putu' – a mislim da je rekao – dvoumi se Ka'nebi – 'kao onaj koji stalno (noću) bdije u ibadetu i kao postač koji ne mrsi.'"

## بَاب السَّاعِي عَلَى الْمِسْكِينِ

٦٠٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَحْسِبُهُ قَالَ يَشُكُّ الْقَعْنَبِيُّ كَالْقَائِمِ لَا يَفْتُرُ وَكَالصَّائِمِ لَا يُفْطِرُ.

## MILOST PREMA LJUDIMA I ŽIVOTINJAMA[1]

## بَاب رَحْمَةِ النَّاسِ وَالْبَهَائِمِ

6008. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovome Ejjub da je čuo od Ebu-Kilabe, a on od Ebu-Sulejmana Malika b. Huvejrisa da je kazivao: "Kao mladići približno istih godina došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kod njega ostali dvadeset noći, pa je, pomislivši da smo poželjeli svoje najbliže, upitao koga smo sve od svojih ukućana ostavili, te smo mu ispričali. Bio je nježan i milostiv, pa nam je rekao: 'Vratite se svojima,[2] poučavajte ih (islamu), naređujte im i klanjajte onako kako ste mene vidjeli da klanjam. Kada nastupi vrijeme namaza, neka jedan od vas prouči ezan i neka najstariji među vama bude imam.'"

٦٠٠٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي سُلَيْمَانَ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً فَظَنَّ أَنَّا اشْتَقْنَا أَهْلَنَا وَسَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا فِي أَهْلِنَا فَأَخْبَرْنَاهُ وَكَانَ رَفِيقًا رَحِيمًا فَقَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي وَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

6009. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Sumejj, oslobođeni rob Ebu-Bekrov, da je čuo od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok je jedan čovjek bio na putu, obuzela ga je jaka žeđ, pa je pronašao bunar, spustio se u njega i napio se. Zatim je izišao i zatekao psa kako dašće i od žeđi liže zemlju. Čovjek je pomislio: ovaj je pas ožednio kao što sam i ja bio, pa se spustio u bunar, napunio papuču (vodom), uhvatio je ustima i napojio psa, pa ga je Allah pohvalio i oprostio mu."
"Allahov Poslaniče", upitali su, "zar ćemo i za životinje imati nagradu?"
"Za sve živo što ima džigericu ima i nagrada", odgovorio je.

٦٠٠٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ الرَّجُلُ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبَ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ بِي فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا فَقَالَ نَعَمْ فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ .

1 U hadisu koji prenosi Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, stoji: "Nećete vjerovati dok ne budete samilosni!" Rekli su: "Allahov Poslaniče, svi smo mi samilosni." – "Nije samilost (u tome) da neko od vas bude samilostan prema svome drugu, nego (u tome) da se bude samilostan prema svim ljudima", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

2 U drugoj verziji ovog hadisa stoji: "Kako bi bilo da se vratite svojima pa da ih poučavate?..."

6010. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je da klanja namaz, a mi za njim, pa je jedan beduin, dok je bio u namazu, zamolio: 'Bože, smiluj se Ti meni i Muhammedu, a nemoj više nikome osim nas!' Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam, rekao je beduinu: 'Suzio si ono što je široko!' – misleći na Allahovu milost."[1]

٦٠١٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي صَلاَةٍ وَقُمْنَا مَعَهُ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ وَهُوَ فِي الصَّلاَةِ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلاَ تَرْحَمْ مَعَنَا أَحَدًا فَلَمَّا سَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لِلأَعْرَابِيِّ لَقَدْ حَجَّرْتَ وَاسِعًا يُرِيدُ رَحْمَةَ اللهِ .

6011. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, a ovome Amir da je čuo od Nu'mana b. Beširа, a on od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vjernike ćeš, u njihovoj međusobnoj samilosti, ljubavi i suosjećanju, vidjeti da su kao jedno tijelo: kad oboli jedan njegov organ, cijelo tijelo obuzme nesanica i groznica."[2]

٦٠١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادِّهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى .

6012. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je čuo od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nema muslimana koji posadi voćku (sadnicu), pa njen plod okusi čovjek ili životinja, a da mu to neće biti sadaka."

٦٠١٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلاَّ كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ .

1 Iz Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odgovora vidi se da on nije spomenutom beduinu odobrio ovakvu dovu, jer je bio škrt prema ostalima, čak i kada se radi o Allahovoj milosti. Za razliku od ovoga, Uzvišeni Allah ističe one primjere u kojima se Njegova milost i oprost traže za sve vjernike: "Oni koji poslije njih dolaze govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla, i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima!" (El-Hašr,10)

2 Tijelo obuzima nesanica jer se od bola ne može zaspati, a groznica jer cijelo tijelo zahvati povišena temperatura, a ne samo oboljeli organ. Ibn-Ebu-Džemra kaže da je u ovom hadisu iman uspoređen s tijelom, a vjernici s njegovim organima. Slično je poređenje imana sa stablom plodonosnog drveta, a vjernika s njegovim granama..

6013. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Zejda b. Vehba, on od Džerira b. Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko nije samilostan prema drugima – neće se ni prema njemu biti samilosno."[3]

٦٠١٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لاَ يَرْحَمُ لاَ يُرْحَمُ .

## PAŽNJA PREMA KOMŠIJI

## بَاب الْوَصَاةِ بِالْجَارِ

Uzvišeni Allah kaže: "I Allahu se klanjajte, i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte, a roditeljima dobročinstvo činite..." – sve do riječi Njegovih: "... ohole se i hvališu."[4]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَاعْبُدُوا اللهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) إِلَى قَوْلِهِ (مُخْتَالاً فَخُورًا) .

6014. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, njemu Malik, a ovome Jahja b. Seid da je čuo od Ebu-Bekra b. Muhammeda, on od Amre, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Džibril mi je neprestano preporučivao komšiju (pažnju prema komšiji) da sam pomislio kako će ga učiniti nasljednikom.'"[5]

٦٠١٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ .

3 U istom smislu navodi se više Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, npr.: "Ko ne bude samilostan prema ljudima – ni Allah neće prema njemu (biti samilostan)!"; "Ko ne bude samilostan prema onima na Zemlji – neće ni Onaj koji je na nebu prema njemu (biti samilostan)!"; "Budi samilostan prema onima koji su na Zemlji, pa će i Onaj koji je na nebu prema tebi biti (samilostan)!" U hadisu koji bilježi Taberani, a prenosi ga Eš'as b. Kajs, stoji: "Ko ne bude samilostan prema muslimanima – ni Allah neće (biti samilostan) prema njemu!" Ibn-Bettal kaže kako se samilost koja se ovdje traži proteže na sve ljude, vjernike i nevjernike, kao i životinje, u smislu da se gladan nahrani, žedan napoji, ugroženom u nevolji pomogne itd.

4 En-Nisa, 36. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I Allahu ibadet činite i ništa Mu ne pridružujte, a roditeljima činite dobro, i rođacima, i siročadima, i siromasima, i komšiji bližnjem, i komšiji daljnjem, i drugu pored sebe, i putniku, i onome koji je u vašem posjedu. Allah, doista, ne voli one koji se ohole i hvališu."

5 Pod pojmom "komšija" podrazumijeva se i musliman i nemusliman, i pobožan i onaj koji to nije, i prijatelj i neprijatelj, i rođak i onaj koji ništa nije u rodu. Svako od njih, u ovisnosti o tome ko je i kakav je, ima određena prava i dužnosti prema ostalim komšijama. U merfu predaji koju bilježi Taberani, a prenosi Džabir, stoji: "Tri su vrste komšija: komšija koji ima jedno pravo – to je višebožac, koji ima pravo komšijske pažnje, komšija koji ima dva prava – to je musliman, koji ima pravo komšijske pažnje i pažnje koja mu pripada po islamu i komšija koji ima tri prava – to je rođak musliman, koji ima pravo pažnje koja mu pripada po islamu, pažnje po rodbinskoj vezi i pažnje po komšiliku." Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također rekao da "nije vjernik onaj od čijeg zla nije pošteđen njegov komšija." Sve u svemu, prema komšiji, ma o kome se radilo, ostaje obaveza da mu se želi dobro, da mu se pruži lijep savjet, da se pozove na Pravi put i da mu se ne čini zlo.

6015. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Umer b. Muhammed da je čuo od svoga oca, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Džibril mi je neprestano preporučivao komšiju (pažnju prema komšiji) da sam pomislio kako će ga učiniti nasljednikom."

٦٠١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ .

## O GRIJEHU ONOGA OD ČIJEG ZLA NIJE POŠTEĐEN KOMŠIJA

## بَاب إِثْمِ مَنْ لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَايِقَهُ

*Jubikhunne* znači *juhlikhunne*, a *mevbikan* znači *mehliken*.

(يُوبِقْهُنَّ) يُهْلِكْهُنَّ (مَوْبِقًا) مَهْلِكًا .

6016. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovome Seid, prenoseći od Ebu-Šurejha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje!"
"A ko to, Allahov Poslaniče?", upitali su.
"Onaj od čijeg zla nije pošteđen njegov komšija", odgovorio je.
Ispred njega (Ibn-Ebu-Zi'ba) kao prenosioci unazad (od Ebu-Šurejha) slijede Šebaba i Esed b. Musa. Humejd b. Esved, Usman b. Umer, Ebu-Bekr b. Ajjaš i Šu'ajb b. Ishak prenose od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre.

٦٠١٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ قِيلَ وَمَنْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الَّذِي لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَايِقَهُ تَابَعَهُ شَبَابَةُ وَأَسَدُ بْنُ مُوسَى وَقَالَ حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ وَشُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

## NEKA KOMŠINICA NIPOŠTO NE POTCJENJUJE KOMŠINICU

بَاب لاَ تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا

6017. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Seid (Makburi), prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'O žene muslimanke, neka komšinica nipošto ne potcjenjuje komšinicu, ni za ovčiji papak!'"[1]

٦٠١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لاَ تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ .

## KO VJERUJE U ALLAHA I SUDNJI DAN NEKA NE UZNEMIRAVA SVOGA KOMŠIJU

بَاب مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ

6018. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Ahves, a ovome Ebu-Hasin, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje[2] u Allaha i Sudnji dan[3] neka ne uznemirava svoga komšiju![4] Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti!"

٦٠١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ .

1 Ove riječi mogu imati dvojako značenje: tj. nemojte smatrati beznačajnim da komšinica komšinici pokloni nešto što nije vrijedno, od čega nema neke značajnije koristi, ili komšinica komšinici može kao znak pažnje pokloniti i nešto što je sitno i beznačajno.
Ovo je upozorenje upućeno prvenstveno ženama zato što su one, po prirodi, sklonije izlivu osjećanja ljubavi i mržnje nego muškarci.

2 Pod vjerovanjem se ovdje podrazumijeva potpuno vjerovanje.

3 Tj. onaj koji vjeruje u Allaha, Koji ga je stvorio, i Sudnji dan, kada će za sva svoja djela odgovarati i biti kažnjen ili nagrađen, neka čini navedeno.

4 Ebu-Šejh u "Kitabut-tevbihu" navodi hadis koji prenosi Mu'az b. Džebel, a u kome se kaže: "Upitali su: 'Allahov Poslaniče, koje su dužnosti komšije prema komšiji?', pa je on odgovorio: 'Da mu pozajmiš ako od tebe zatraži pozajmicu, da mu pomogneš ako od tebe zatraži pomoć, da ga obiđeš ako se razboli, da mu daš ako mu šta zatreba, da ga pripaziš ako osiromaši, da mu čestitaš ako ga kakvo dobro zadesi, da mu izraziš saučešće ako ga kakva nesreća zadesi, da mu odeš na dženazu ako umre, da bez njegove dozvole ne podižeš visoko zgradu i ne zatvaraš mu pogled, da ga ne uznemiravaš mirisom (jela) iz svoga lonca osim ako ćeš i njemu zahvatiti, da i njemu daš kada kupiš voća, a ako to ne učiniš, onda ga krišom unesi i neka tvoje dijete s njim ne izlazi (napolje) i time izaziva njegovo dijete.'"

٦٠١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ قَالَ سَمِعَتْ أُذُنَايَ وَأَبْصَرَتْ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ قَالَ وَمَا جَائِزَتُهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ .

6019. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejha Adevija da je rekao:
“Svojim sam ušima čuo i očima vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka svome gostu pruži njegovu popudbinu!’
‘A šta je njegova popudbina, Allahov Poslaniče?’, upitali su, pa je rekao: ‘(Popudbina je) dan i noć, gostoprimstvo je tri dana, a preko toga je sadaka.[1] Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti!’”

## ŠTO SU KOMŠIJSKA VRATA BLIŽE, TO JE OBAVEZA PREMA KOMŠIJAMA VEĆA

بَاب حَقِّ الْجِوَارِ فِي قُرْبِ الْأَبْوَابِ

٦٠٢٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عِمْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَابًا .

6020. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu‘ba, a ovome Ebu-Imran, prenoseći od Talhe, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Upitala sam: ‘Allahov Poslaniče, imam dvojicu komšija, pa ne znam kome bih prije nešto poklonila!’
‘Onome čija su ti vrata bliže’,[2] odgovorio je.”

1 Ibn-Bettal navodi da je Malik, upitan šta to znači, odgovorio: “Častiti i paziti ga dan i noć i tri mu dana pružiti gostoprimstvo.” Međutim, o tome da li ovaj prvi dan ulazi u spomenuta tri ili ne ima nekoliko mišljenja. Ebu-Ubejd kaže kako to znači da prema gostu prvi dan treba biti posebno pažljiv i dobrostiv, a drugi i treći dan ukazivati mu uobičajenu pažnju, časteći ga onim što se zatekne, te ga nakon toga otpremiti i opskrbiti za put koliko mu je potrebno do sljedećeg mjesta. Hattabi kaže kako to znači da gosta, kada tek odsjedne, jedan dan i jednu noć treba posebno paziti i prema njemu pokazati dobrostivost, a preostala dva dana častiti ga onim što se zatekne. Kada prođu tri dana pružanja gostoprimstva čovjek je skinuo sa sebe obavezu, i sve što nakon toga učini jest sadaka.

2 Smisao je ovog hadisa u tome da je najbliži komšija najpreči jer on, za razliku od daljih komšija, najbolje vidi šta u kuću ulazi i iz kuće izlazi, s jedne, i jer će on, u slučaju potrebe, najprije pritrčati, s druge strane. Postoji nekoliko shvatanja o tome dokle se proteže komšiluk. Alija, radijallahu anhu, kaže: “Ko čuje glas kada se zovne, komšija je.” Aiša, radijallahu anha, kaže: “Granica je komšiluka četrdeset kuća sa svake strane.” Drugi kažu: “Ko s tobom klanja sabah-namaz u džamiji komšija ti je.”

## SVAKO DOBRO DJELO JE SADAKA

بَاب كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ

6021. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Ibn-Gassan, a ovome Muhammed b. Munkedir da je čuo od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Svako dobro djelo je sadaka."[3]

٦٠٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ .

6022. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Seid b. Ebu-Burda b. Ebu-Musa Eš'ari da je čuo od svoga oca, a ovaj od svoga djeda da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svakom je muslimanu obaveza sadaka.'
'A šta ako nema (nije imućan)?', upitali su.
'Radit će svojim rukama,[4] te će tako pomoći i sebi i drugima', odgovorio je.
'A šta ako ne može, ili to ne učini?', upitali su.
'Pomoći će onome kome je potrebno', odgovorio je.
'A šta ako ni to ne učini?, upitali su.
'Neka onda naređuje dobro', odgovorio je.
'A šta ako ni to ne učini?', upitali su.
'Neka se onda suzdrži od zla,[5] i to će mu biti sadaka', odgovorio je."

٦٠٢٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ فَيَعْمَلُ بِيَدَيْهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ وَيَتَصَدَّقُ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَوْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ فَيُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ فَيَأْمُرُ بِالْخَيْرِ أَوْ قَالَ بِالْمَعْرُوفِ قَالَ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ فَيُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهُ لَهُ صَدَقَةٌ .

3 U nekoliko drugih verzija ovog hadisa dodaje se: "Sve što čovjek potroši na svoju čeljad bit će mu upisano kao sadaka, i (sve) čime čovjek čuva svoj obraz jest sadaka"; a zatim: "Dobro je djelo (i to) da svoga brata sretneš vedra lica te da iz svoje kofe naliješ u posudu svoga brata"; i napokon: "Suzdržavanje od zla jest sadaka."

4 Ibn-Bettal kaže: "Ovim se riječima čovjek potiče na rad i privređivanje, kako bi se zaradila sredstva za vlastite potrebe te pomaganje drugih, s jedne, i izbjeglo prosjačenje, s druge strane. Njima se čovjek potiče na dobročinstvo, što više može, a kada god ne bude mogao postići nešto od navedenog, može prijeći na drugo, lakše."

5 Ovo je najbolji dokaz da i nečinjenje nečega može biti sevap i dobro djelo, za razliku od shvatanja nekih apologetičara koji tvrde da nečinjenje nečega nije djelo. Ovakvih primjera ima još mnogo, kao što je slučaj s hadisima: "Ko naumi učiniti neko loše djelo, pa se predomisli i ne učini ga – bit će mu upisano dobro djelo"; a također i: "Dobro djelo bit će upisano i onome koji naumi učiniti neko loše djelo, pa se predomisli i ne učini ga, Allahova zadovoljstva radi..."

## LIJEPA RIJEČ

## بَاب طِيبِ الْكَلَامِ

Ebu-Hurejre od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: “Lijepa je riječ sadaka.”[1]

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ .

6023. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, a ovome Amr da je čuo od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je Vatru, pa je zamolio Allaha da ga od nje sačuva i okrenuo lice. Zatim je (ponovo) spomenuo Vatru, pa je zamolio Allaha da ga od nje sačuva i okrenuo lice.”
(Šu‘ba kaže: “Ne sumnjam da je to kazao dva puta.”)
“Zatim je rekao: ‘Čuvajte se Vatre, makar i polovicom hurme, a ako ni to nema, onda bar lijepom riječju!’”

٦٠٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ ثُمَّ ذَكَرَ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ قَالَ شُعْبَةُ أَمَّا مَرَّتَيْنِ فَلَا أَشُكُّ ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

## BLAGOST U SVEMU

## بَاب الرِّفْقِ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ

6024. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovome Salih da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala:
“Jedna grupa Židova ušla je kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: ‘Es-samu alejkum!’ (Smrt vama!).” Aiša dalje kaže: “Razumjela sam šta su kazali, pa sam i ja rekla: ‘Neka je na vas otrov i prokletstvo!’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Aiša, polahko! Allah, zaista, u svemu voli blagost!’
‘Allahov Poslaniče’, rekla sam, ‘zar nisi čuo šta su rekli?’
‘(Jesam i) već sam rekao: ‘I vama!’, odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٦٠٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ دَخَلَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكُمْ قَالَتْ عَائِشَةُ فَفَهِمْتُهَا فَقُلْتُ وَعَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْلًا يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

1 Imetak plijeni srce onoga kome se daje. Slično je i s lijepom riječju, koja je zbog toga i nazvana sadakom.

6025. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, a ovome Sabit da je čuo od Enesa b. Malika kako se jedan beduin pomokrio u džamiji, pa su se oni prema njemu uputili, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte ga prekidati!" Zatim je naredio da se donese kanta vode, pa je poliveno (to mjesto).[2]

٦٠٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَامُوا إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُزْرِمُوهُ ثُمَّ دَعَا بِدَلْوٍ مِنْ مَاءٍ فَصُبَّ عَلَيْهِ .

## VJERNICI MEĐUSOBNO POTPOMAŽU JEDNI DRUGE

## بَاب تَعَاوُنِ الْمُؤْمِنِينَ بَعْضِهِمْ بَعْضًا

6026. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovome Ebu-Burda Burejd b. Ebu-Burda da je čuo od svoga djeda Ebu-Burde, a ovaj od svoga oca Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernici su kao međusobno čvrsto povezani dijelovi zgrade." Zatim je isprepleo svoje prste.

٦٠٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ثُمَّ شَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ .

6027. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio kad je došao jedan čovjek da nešto upita ili zatraži, pa se prema nama okrenuo licem i rekao:
"Zauzmite se, bit ćete nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Vjerovjesnika odrediti ono što On hoće!"[3]

٦٠٢٧. وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ جَالِسًا إِذْ جَاءَ رَجُلٌ يَسْأَلُ أَوْ طَالِبُ حَاجَةٍ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَلْيَقْضِ اللهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ مَا شَاءَ .

2 Muslim bilježi i sljedeći hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha: "Allah je blag i voli blagost; naspram blagosti daje ono što ne daje naspram strogosti."

3 U drugim verzijama ovog hadisa formulacija je nešto drugačija: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu neko došao da ga nešto upita ili zatraži, okrenuo bi se prema nama i..." (hadis posredstvom Furjabija prenosi Ibn-Ishak, a bilježi ga Ebu-Nu'ajm), ili: "On bi, kada bi mu neko došao da ga nešto upita ili zatraži...", ili: "On bi, kada bi sjedio i kada bi mu došao kakav čovjek..." Po Ibn-Hadžeru Askalaniju, moguće je da je sam autor dao sažetu verziju, ili je prenosilac ispustio riječi "iza kane" (kada bi). (*Fethul-bari*, 10/465)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOGA "ONAJ KOJI SE BUDE ZALAGAO ZA DOBRO – BIT ĆE I NJEMU UDIO U NAGRADI, A ONAJ KOJI SE BUDE ZAUZIMAO ZA ZLO - BIT ĆE I NJEMU UDIO U KAZNI.[1] A ALLAH NAD SVIM BDI."[2]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا)

*Kiflun* znači *nesibun* (udio). Ebu-Musa kaže da riječ *"kiflejni"* na abesinskom znači *"dvije nagrade"*.

( كِفْلٌ ) نَصِيبٌ قَالَ أَبُو مُوسَى ( كِفْلَيْنِ ) أَجْرَيْنِ بِالْحَبَشِيَّةِ .

6028. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovome Burejd da je čuo od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu neko došao da ga nešto upita ili nešto od njega zatraži, rekao:
"Zauzimajte se, bit ćete nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Poslanika odrediti ono što On hoće!"

٦٠٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَتَاهُ السَّائِلُ أَوْ صَاحِبُ الْحَاجَةِ قَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَلْيَقْضِ اللهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ مَا شَاءَ .

## VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE BIO NI NEPRISTOJAN NI BESTIDAN

بَاب لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا

6029. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, a ovome Sulejman da je čuo od Ebu-Vaila, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha b. Amra...
PRIČAO NAM JE i Kutejba, njemu Džerir, a ovome A'meš da je čuo od Šekika b. Seleme, a on od Mesruka da je kazivao:
"Ušli smo kod Abdullaha b. Amra kada je s Mu'avijom došao u Kufu, pa je on, spomenuvši

٦٠٢٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو ح و حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو حِينَ

1 Taberi u predanju s vjerodostojnim lancem prenosilaca navodi od Mudžahida da je rekao: "Ovdje se radi o zauzimanju ljudi jednih za druge, tj. ko se za nekoga zauzme u dobru i on će imati udjela u nagradi, i obrnuto: ko se za nekoga zauzme u nečemu što je loše i on će imati udjela u grijehu. Otuda se za zauzimanje u dobru i kaže da je dova za vjernika, a za zauzimanje u zlu – kletva."

2 En-Nisa, 85.

قَدِمَ مَعَ مُعَاوِيَةَ إِلَى الْكُوفَةِ فَذَكَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلاَ مُتَفَحِّشًا وَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَخْيَرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ خُلُقًا .

Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nije bio ni nepristojan ni bestidan', dodavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'U najbolje od vas spadaju oni koji su najljepšeg vladanja.'"

٦٠٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ يَهُودَ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكُمْ فَقَالَتْ عَائِشَةُ عَلَيْكُمْ وَلَعَنَكُمُ اللهُ وَغَضِبَ اللهُ عَلَيْكُمْ قَالَ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ وَإِيَّاكِ وَالْعُنْفَ وَالْفُحْشَ قَالَتْ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعِي مَا قُلْتُ رَدَدْتُ عَلَيْهِمْ فَيُسْتَجَابُ لِي فِيهِمْ وَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِيَّ .

6030. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub da je čuo od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, a on od Aiše, radijallahu anha, da su Židovi došli Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Es-samu alejkum!" (Smrt vama!), pa je Aiša rekla: "Na vas! Allah vas prokleo i rasrdio se na vas!"
Tada je (Poslanik) rekao: "Aiša, polahko! Budi blaga i čuvaj se grubosti i nepristojnosti!"
"Zar nisi čuo šta su rekli?", upitala je.
"A zar ti nisi čula šta sam ja rekao? Odgovorio sam im, pa će meni biti uslišano ono što sam im rekao, a njima neće ono što su oni meni (rekli)", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

٦٠٣١. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو يَحْيَى هُوَ فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِلاَلِ بْنِ أُسَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ سَبَّابًا وَلاَ فَحَّاشًا وَلاَ لَعَّانًا كَانَ يَقُولُ لأَحَدِنَا عِنْدَ الْمَعْتَبَةِ مَا لَهُ تَرِبَ جَبِينُهُ .

6031. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, a ovome Ebu-Jahja – tj. Fulejh b. Sulejman – da je čuo od Hilala b. Usame, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vrijeđao, nije bio bestidan i nije proklinjao, nego je, kada bi nekog od nas ukoravao, govorio: 'Šta mu je, čelo mu palo na zemlju!'"[3]

3 Tj. pao na lice, pa mu je prašina prionula za čelo! Malo je vjerovatno da se ovim htjelo reći: pao čelom na zemlju u namazu, pa za njega prionula prašina jer su za ovu uzrečicu znali i predislamski Arapi, prije nego su znali za položaj čela u namazu. Prije će biti da je to izraz skretanja pažnje na potrebnu poniznost i skromnost.

6032. PRIČAO NAM JE Amr b. Isa, njemu Muhammed b. Seva', a ovome Revh b. Kasim da je čuo od Muhammeda b. Munkedira, on od Urve, a ovaj od Aiše da je jedan čovjek[1] zamolio da ga primi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), kada ga je ugledao, rekao: "Nevaljala li brata plemena! Nevaljala li sina plemena!" (Ali) kada je ovaj sjeo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opustio se (u odnosu) prema njemu i razvedrio. Kada je čovjek otišao, Aiša mu je rekla: "Allahov Poslaniče, kada si čovjeka ugledao, za njega si rekao to i to, a onda si se (u odnosu) prema njemu opustio i razvedrio!" Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Aiša, jesi li ikada vidjela da sam nepristojan? Kod Allaha će na Sudnjem danu najgori čovjek biti onaj kojeg su ljudi izbjegavali, čuvajući se njegova zla."[2]

٦٠٣٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَجُلاً اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا رَآهُ قَالَ بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ وَبِئْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ فَلَمَّا جَلَسَ تَطَلَّقَ النَّبِيُّ ﷺ فِي وَجْهِهِ وَانْبَسَطَ إِلَيْهِ فَلَمَّا انْطَلَقَ الرَّجُلُ قَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللهِ حِينَ رَأَيْتَ الرَّجُلَ قُلْتَ لَهُ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ تَطَلَّقْتَ فِي وَجْهِهِ وَانْبَسَطْتَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ مَتَى عَهِدْتِنِي فَحَّاشًا إِنَّ شَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ تَرَكَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ شَرِّهِ .

1 Ibn-Bettal kaže da je riječ o Ujejni b. Hasinu b. Huzejfi b. Bedru Fezzariju, plemenskom poglavici koga su, usprkos njegovoj urođenoj gluposti, njegovi sunarodnjaci slušali i pokoravali mu se. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo ga je primio kako bi njega i njegovo pleme pridobio za islam.

2 Ijad kaže da Ujejna u to doba vjerovatno nije bio primio islam, te ono što je za njega rečeno nije bilo ogovaranje (gibet), ili ,čak, ako je i bio primio islam, to je bilo samo prividno, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to želio obznaniti kako se drugi koji ga dobro ne poznaju, kada je on u pitanju, ne bi prevarili. Kasnije, još za života Allahova Poslanika, a pogotovo poslije njega, Ujejna je pokazivao znake slabog vjernika, pa se Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sud o njemu može shvatiti i kao dokaz da zaista nije govorio bez osnova, već da je i to bio znak vjerovjesništva. To što se kasnije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u razgovoru s Ujejnom bio opustio treba shvatiti kao znak njegove učtivosti i mudrosti kako bi Ujejnino pleme pridobio za islam. I ovaj je hadis dokaz da nevjernici, bestidnici i otvoreni razvratnici, koji se svojih djela ne stide, ne podliježu zabrani ogovaranja. Naprotiv, na njih je potrebno upozoriti.
Osvrćući se na spomenutog Ujejnu, Kurtubi ide još dalje i kaže kako se u navedenom hadisu predskazuje da će Ujejna "neslavno" završiti. Međutim, Ibn-Hadžer Askalani ne slaže se s njim i pita se: "Odakle mu (tj. Kurtubiju) dokaz da je Ujejna tako i umro? Po izrečenom, on je mogao takav ostati, ali se mogao i pokajati. Ujejna se u doba Ebu-Bekra zaista bio odmetnuo od islama i protiv njega borio, ali se ponovo vratio, primio islam i u doba Omera učestvovao u nekim pohodima. U njegovu slučaju s Omerom mogu se naslutiti neki znaci surovosti." O tome je bilo više govora pri tumačenju poglavlja El-A'raf.

## LIJEPA NARAV DAREŽLJIVOSTI I POKUĐENOST ŠKRTOSTI

بَاب حُسْنِ الْخُلُقِ وَالسَّخَاءِ وَمَا يُكْرَهُ مِنَ الْبُخْلِ

Ibn-Abbas kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a najdarežljiviji, opet, bio je u ramazanu.”
Ebu-Zerr kaže da je, kada je čuo za poslanstvo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, svome bratu rekao: “Jaši prema ovoj dolini i čuj šta govori!” – pa mu je ovaj, kada se vratio, rekao: “Vidio sam ga kako preporučuje plemenita svojstva.”

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ وَأَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ وَقَالَ أَبُو ذَرٍّ لَمَّا بَلَغَهُ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لأَخِيهِ ارْكَبْ إِلَى هَذَا الْوَادِي فَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ فَرَجَعَ فَقَالَ رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الأَخْلاَقِ .

6033. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hammad – tj. Ibn-Zejd – a ovome Sabit kako je čuo od Enesa da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najbolji, najdarežljiviji i najhrabriji čovjek. Jedne noći Medinelije su se uplašili, pa su ljudi potrčali prema glasu (koji se čuo). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je prije drugih bio otrčao (prema glasu), dočekao ih je riječima: ‘Ne bojte se? Ne bojte se?’, a bio je na golom konju Ebu-Talhinom, bez sedla, i sa sabljom o vratu, dodavši: ‘Vidio sam da je (konj brz kao more)’ (ili je rekao: ‘On je, zaista, (brz kao more.’).”[3]

٦٠٣٣ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَجْوَدَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَانْطَلَقَ النَّاسُ قِبَلَ الصَّوْتِ فَاسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ سَبَقَ النَّاسَ إِلَى الصَّوْتِ وَهُوَ يَقُولُ لَنْ تُرَاعُوا لَنْ تُرَاعُوا وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لأَبِي طَلْحَةَ عُرْيٍ مَا عَلَيْهِ سَرْجٌ فِي عُنُقِهِ سَيْفٌ فَقَالَ لَقَدْ وَجَدْتُهُ بَحْرًا أَوْ إِنَّهُ لَبَحْرٌ .

3 Medinelije su u noći čuli neobičan glas, pa su, pobojavši se da ih neprijatelj iznenada ne napadne, izišli da izvide o čemu se radi. Na putu su susreli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sve prije njih sam izvidio i, uvjerivši se da ne prijeti nikakva opasnost, počeo ih spomenutim riječima smirivati.

6034. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ibn-Munkedir da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kad je rekao:
"Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije zatraženo nešto, pa da je rekao: 'Ne!'"[1]

٦٠٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَا سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ شَيْءٍ قَطُّ فَقَالَ لاَ .

6035. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Šekika, a ovaj od Mesruka da je kazivao:
"Sjedili smo kod Abdullaha b. Amra kada je on, dok nam je pričao, (između ostaloga) rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio ni nepristojan ni bestidan, već je govorio: 'Među vama je najbolji onaj s najljepšom naravi.'"[2]

٦٠٣٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو يُحَدِّثُنَا إِذْ قَالَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاحِشًا وَلاَ مُتَفَحِّشًا وَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاَقًا .

1 Kermani kaže: "To znači da od njega ništa ovosvjetsko stvari nikada nije zatraženo, pa da je on to uskratio." Ibn-Hadžer, pak, kaže kako to ne znači da je on apsolutno uvijek i dao ono što se od njega tražilo, nego da nije nikada rekao: "Ne!" – već je, ako je imao a to nije bilo za davanje, dao, a ako nije imao, prešutio bi. Ovaj je hadis po smislu veoma sličan hadisu o jelima koji prenosi Ebu-Hurejre, a u kome se kaže: "Nikada nijednom jelu nije pronalazio mahanu, nego, ako bi mu se svidjelo, jeo bi, a ako mu se ne bi svidjelo, ostavio bi ga." Šejh Izzuddin b. Abdus-Selam kaže da se pod ovim "ne!" podrazumijeva kako nikada nije rekao: "Ne dam!" – što ne znači da negaciju "ne!" nije upotrebljavao kada bi govorio da nema, kao što je slučaj u riječima Uzvišenoga: "Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje!' – pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti."(Et-Tevba, 92)

2 Mnogo je hadisa sličnog sadržaja. Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Upitan šta će ljude najčešće uvesti u Džennet, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Bogobojaznost i lijepa narav.'" Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u drugom hadisu prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ljude nećete moći osvojiti svojim imecima, ali ih možete osvojiti vedrim licem i lijepom naravi." O tome da li je lijepa narav urođena osobina, ili se ona stječe, postoje dva mišljenja. Oni koji tvrde da je ona urođena pozivaju se na hadis koji prenosi Ibn-Mes'ud, a u kome se kaže: "Allah je odredio vaše naravi kao što je odredio i vaše nafake." S druge strane, Ešedž Asri prenosi, a bilježe Ahmed, Nesai i Buhari u *El-Edebul-mufredu*, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ti imaš dvije vrline koje voli Allah: blagost i trpeljivost." – "Allahov Poslaniče", upitao je, "jesu li one u meni oduvijek ili su odnedavno (stečene)?" – "Oduvijek", odgovorio je. Potom je ovaj rekao: "Hvala Allahu, koji me je stvorio s dvjema vrlinama što ih On voli!"

6036. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim da je čuo od Sehla b. Sa‘da da je kazivao:
“Jedna žena donijela je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, burdu (prugasti ogrtač).
Sehl je upitao (okupljene) ljude: “Znate li šta je to burda?”
“To je plašt (šemla)”, odgovorili su, pa je on rekao: “To je plašt s protkanim rubovima.”
‘Allahov Poslaniče’, rekla je, ‘da ti ga dam da ga obučeš?’ Vjerovjesnik ga je, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo, jer mu je trebao, i obukao, pa ga je jedan ashab vidio i rekao mu: ‘Allahov Poslaniče, kako je samo lijep! Kad bi mi dao da ga obučem!’
‘Hoću!’, odgovorio je. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, ashabi su izružili ovoga, rekavši mu: ‘Nisi lijepo postupio kada si vidio da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo, zato što mu je trebao, a onda ga ti upitao da ti ga da, prethodno znajući da on neće odbiti ništa što od njeg zatraži!’
‘Poželio sam njegov blagoslov kada ga je obukao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Možda ću u njega biti zamotan (kada umrem)’, odgovorio je.”

٦٠٣٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِبُرْدَةٍ فَقَالَ سَهْلٌ لِلْقَوْمِ أَتَدْرُونَ مَا الْبُرْدَةُ فَقَالَ الْقَوْمُ هِيَ الشَّمْلَةُ فَقَالَ سَهْلٌ هِيَ شَمْلَةٌ مَنْسُوجَةٌ فِيهَا حَاشِيَتُهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَكْسُوكَ هَذِهِ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَلَبِسَهَا فَرَآهَا عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الصَّحَابَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَحْسَنَ هَذِهِ فَاكْسُنِيهَا فَقَالَ نَعَمْ فَلَمَّا قَامَ النَّبِيُّ ﷺ لَامَهُ أَصْحَابُهُ قَالُوا مَا أَحْسَنْتَ حِينَ رَأَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ أَخَذَهَا مُحْتَاجًا إِلَيْهَا ثُمَّ سَأَلْتَهُ إِيَّاهَا وَقَدْ عَرَفْتَ أَنَّهُ لَا يُسْأَلُ شَيْئًا فَيَمْنَعَهُ فَقَالَ رَجَوْتُ بَرَكَتَهَا حِينَ لَبِسَهَا النَّبِيُّ ﷺ لَعَلِّي أُكَفَّنُ فِيهَا .

6037. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Vrijeme će biti sve kraće,[1] djela će biti sve manje,[2] škrtost će uzimati maha,[3] a nered sve više harati.'[4]
'A šta je nered?', upitali su.
'Ubistva, ubistva!', odgovorio je."

٦٠٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَقَارَبُ الزَّمَانُ وَيَنْقُصُ الْعَمَلُ وَيُلْقَى الشُّحُّ وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ قَالُوا وَمَا الْهَرْجُ قَالَ الْقَتْلُ الْقَتْلُ .

6038. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Selam b. Miskin, a ovome Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Deset sam godina služio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nikada mi nije rekao ni: 'Uh!' – ni: 'Zašto si (to) uradio?' – ni: 'Da si to uradio!'"[5]

٦٠٣٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ سَمِعَ سَلاَمَ بْنَ مِسْكِينٍ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا يَقُولُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ خَدَمْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ فَمَا قَالَ لِي أُفٍّ وَلاَ لِمَ صَنَعْتَ وَلاَ أَلاَ صَنَعْتَ .

1 Postoji više hadisa koji govore o skraćivanju ili tzv. "spljoštenosti" vremena. Tako se u merfu' predaji koje bilježi Tirmizi, a prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kaže: "Smak svijeta neće nastupiti sve dok se vrijeme ne počne skraćivati i dok godina ne bude kao mjesec, mjesec kao sedmica, sedmica kao dan, dan kao sat, a sat kao trenutak u kojem izgori palmin list." Komentirišući ovaj hadis, Ibn-Hadžer Askalani veli: "To je zato što nam se, u naše vrijeme, čini kako dani prolaze brže nego što su prolazili ranije... Htjelo se, zapravo, reći da će u svemu, pa i vremenu, doći do pomanjkanja bereketa, što je znak približavanja Smaka svijeta." (Fethul-bari, 13/19) Nevevi također smatra da se pod skraćivanjem vremena podrazumijeva postepeno pomanjkanje bereketa, tako da se ni cijeli dan neće moći iskoristiti kao što se nekada koristio jedan sat. To je zato što će doći do pomanjkanja imana i opće zaslijepljenosti, koja, kako je rečeno, dolazi od nemilosrdnosti, nemilosrdnost od haram zalogaja, haram zalogaj od zaborava na smrt. Na smrt se zaboravlja zbog nade u dug život, a u dug život nada se opet zbog pretjerane ljubavi prema dunjaluku, a ljubav prema dunjaluku uzrok je svih grijeha.

2 U drugim verzijama ovog hadisa stoji: "A znanja će biti sve manje!" – tj. izumirat će učeni ljudi, a neće ih, od novijih generacija, imati ko naslijediti.

3 Ovdje se misli na sve vrste škrtosti, tako da ni učeni svoje znanje neće htjeti prenositi na druge, npr. majstor svome šegrtu, niti će bogati svojim imetkom pomagati siromašnome.

4 Ovim se misli da ljudski život, kao dar Božiji, neće biti poštivan niti pošteđivan, već će kroz razne nerede, ratove, kriminal i sl. doći do masovnih ubistava.

5 Ovim se misli na svakodnevne poslove, gdje se može birati ovako ili onako, ali ne i na stvari obavezne u vjeri, jer, naređivati dobro i zabranjivati zlo ostaje trajna obaveza svakog vjernika.

## KAKAV ČOVJEK TREBA MEĐU SVOJIM UKUĆANIMA BITI

## بَاب كَيْفَ يَكُونُ الرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ

6039. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, a ovome Hakem, prenoseći od Ibrahima, a on od Esveda da je rekao:
“Upitao sam Aišu šta je (sve) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, među svojim ukućanima radio, pa mi je rekla: ‘Bio je na usluzi ukućanima, a kada bi nastupilo vrijeme namaza, otišao bi da klanja.’”[6]

٦٠٣٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ قَالَتْ كَانَ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ .

## LJUBAV DOLAZI OD UZVIŠENOG ALLAHA

## بَاب الْمِقَةِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى

6040. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, a ovome Ibn-Džurejdž da je čuo od Musaa b. Ukbe, on od Nafija, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada Allah zavoli nekog roba, dovikne Džibrilu: ‘Allah voli toga i toga, pa ga i ti voli!’ – tada ga i Džibril zavoli. Zatim Džibril dovikne onima na nebu: ‘Allah voli toga i toga, pa ga i vi volite!’ – i tada ga zavole stanovnici neba. Zatim se ljubav prema njemu ulije onima što su na Zemlji.”[7]

٦٠٤٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَحَبَّ اللهُ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ .

6 Hišam b. Urve od svoga oca prenosi da je i on pitao Aišu, radijallahu anha, šta je sve Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj kući radio, pa da mu je odgovorila: “Sam je sebi šio odjeću, pomoću šila krpio opanke i radio sve što i drugi ljudi rade u kući.” Na isto je pitanje Amri, kako prenosi Jahja b. Seid, odgovorila: “Bio je samo običan čovjek. Sam je čistio svoju odjeću, muzao stoku i posluživao sam sebe” – dok je Ebu-Sa‘du rekla: “Bio je najnježniji i najplemenitiji čovjek; bio je običan čovjek kao i vi, samo što je (uvijek) bio nasmijan.”
Ibn-Bettal kaže: “Skromnost i izbjegavanje raskoši bila je vrlina svih vjerovjesnika. Na pokuđenost raskošna života ukazuje se i u riječima Uzvišenoga: ‘A Mene ostavi onima koji te u laž ugone i koji raskošno žive, i daj im malo vremena!’” (El-Muzzemmil, 11)

7 U hadisu koji posredstvom Sevbana bilježi Taberani stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao potvrdu ovome na kraju naveo i riječi Uzvišenog: “One koji su vjerovali i dobra djela činili Milostivi će zasigurno voljenim učiniti." (Merjem, 96)
Ibn-Bettal, na osnovu ovog hadisa, kaže da se pod Allahovom ljubavlju prema Svome robu podrazumijeva Njegova želja za dobrobit čovjeka i volja da ga za pokornost i dobra djela nagradi, pod ljubavlju meleka – njihovo traženje oprosta za vjernika te želja za njegovu dobrobit i na ovom i na budućem svijetu, a pod ljubavlju ljudi prema njemu – njihova dobronamjernost i spremnost da mu u dobru pomognu, a da ga od zla odvrate.

## LJUBAV U IME ALLAHA

بَاب الْحُبِّ فِي اللَّهِ

6041. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Niko neće osjetiti slast imana dok samo u ime Allaha ne bude volio drugoga, dok mu ne bude draže da bude bačen u Vatru nego da se ponovo vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah iz njega izbavio, te dok mu Allah i Njegov Poslanik ne budu draži od svakoga drugog.’”[1]

٦٠٤١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَجِدُ أَحَدٌ حَلاَوَةَ الإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلَّهِ وَحَتَّى أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللهُ وَحَتَّى يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا .

## RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJERNICI, NEKA SE MUŠKARCI JEDNI DRUGIMA NE RUGAJU, MOŽDA SU ONI BOLJI OD NJIH...” – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: “...ONI KOJI SE NE POKAJU – ZULUMĆARI SU.”[2]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ)
إِلَى قَوْلِهِ (فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ)

6042. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Hišam, prenoseći od svoga oca, kojemu je Abdullah b. Zem‘a kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se čovjek smije puštanju vjetra. On je (također) rekao: ‘Zašto neki od vas svoju ženu udaraju kao pastuha ili kao roba, a možda će je domalo (zatim) privući i zagrliti?!’”
Sevri, Vuhejb i Ebu-Mu‘avija od Hišama prenose da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: “... kao roba”.

٦٠٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَمْعَةَ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَضْحَكَ الرَّجُلُ مِمَّا يَخْرُجُ مِنَ الأَنْفُسِ وَقَالَ بِمَ يَضْرِبُ أَحَدُكُمُ امْرَأَتَهُ ضَرْبَ الْفَحْلِ أَوِ الْعَبْدِ ثُمَّ لَعَلَّهُ يُعَانِقُهَا وَقَالَ الثَّوْرِيُّ وَوُهَيْبٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ جَلْدَ الْعَبْدِ .

1 To znači da svaki pravi vjernik mora znati da su mu Allah i Njegov Poslanik preči i od oca i od majke, i od djeteta i od žene, i svakog drugog, jer su uputa i spas od džehenemske vatre došli od Allaha preko Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Osim toga, ljubav prema Allahu i Njegovu Poslaniku ne znači samo voljeti ono što vole Allah i Njegov Poslanik, već, istovremeno, i mrziti ono što mrze Allah i Njegov Poslanik, jer se u drugom hadisu veli: “Ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha sastavni su dio imana.”

2 El-Hudžurat, 11. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “O vi koji vjerujete, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O kako je ružna osobina neposluha nakon vjerovanja! A oni koji se ne pokaju – zulumćari su.”

6043. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jezid b. Harun, a ovome Asim b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini rekao: 'Znate li vi koji je ovo dan?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorili su. Tada je on rekao: 'Ovo je, uistinu, Sveti dan! A znate li vi koji je ovo grad?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorili su, pa je on rekao: 'Sveti grad! A znate li vi koji je ovo mjesec?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorili su. Tada je on rekao: 'Sveti mjesec!', i dodao: 'Allah je, uistinu, vašu krv, vaše imetke i vašu čast učinio nepovredivim kao što je (nepovrediv) ovaj dan u ovom mjesecu i u ovom gradu.'"

٦٠٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِمِنًى أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّ هَذَا يَوْمٌ حَرَامٌ أَفَتَدْرُونَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ بَلَدٌ حَرَامٌ أَتَدْرُونَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ فَإِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا .

## PSOVKA I KLETVA SU ZABRANJENE

## بَاب مَا يُنْهَى مِنَ السِّبَابِ وَاللَّعْنِ

6044. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, a ovome Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Psovati muslimana je grijeh, a boriti se protiv njega nevjerstvo.'"[3]
Sulejmana b. Harba u prenošenju ovog hadisa slijedi Gunder, prenoseći od Šu'be.

٦٠٤٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ تَابَعَهُ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ .

3 U drugom hadisu koji prenosi Irbad b. Sarija, a za koji Ibn-Hibban kaže da je vjerodostojan, stoji da su dvojica koji se međusobno psuju zapravo dva šejtana koji jedan drugoga vrijeđaju i u laž ugone.
Pogrdno govoriti o muslimanu (u hadisu je upotrijebljena riječ *sebab*), tako što će se zadirati u njegovu čast i dostojanstvo i govoriti o njemu ono što nije tačno, spada u *fisk* ili *fusuk*. Ovaj termin koji se spominje i u Kur'anu jezički označava izlazak (*hurudž*), dok u terminologiji Šerijata znači izlazak iz pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i jačeg je značenja od riječi *'isjan* (griješenje, neposlušnost). Ajni ('Umda, 1/319.) kaže da je riječ *fisk* u značenju *fudžur*, a znači izlazak, skretanje s istine. Za svježu datulu koja se raspukne kaže se *fesekatir-rutbetu*. Lejs veli da riječ *fisk* znači ostavljanje Allahove naredbe, te naginjanje, sklonost ka neposlušnosti. Ebul-Hejsem je, pak, rekao da *fusuk* može biti širk, a može biti grijeh. S druge strane, hadis je (oružanu) borbu s drugim muslimanom (*kital*) nazvao kufrom. Ajni kaže da je moguće da je svađa nazvana kufrom, s obzirom da Arapi za nju upotrebljavaju riječ borba (*mukatele*). Hattabi smatra da se u hadisu misli na pravi kufr, ali se radi o onom muslimanu koji smatra da je borba protiv drugom muslimana dozvoljena. Bilo kako bilo, Ajni zaključuje da su grdnja muslimana i borba protiv njega jednaki u tome da počinitelj toga ne čini kufr, nego fisk, tj. neposluh. A to što je jedno nazvano fiskom, a drugo kufrom je zbog toga što je drugo (tj. borba) opasnije ili zato što je bliže ponašanju nevjernika. (prim.: M.M.)

6045. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Husejn da je čuo od Abdullaha b. Burejde, on od Jahje b. Ja‘mera, a ovaj od Ebu-Esveda Dilija da je rekao: “Pričao mi je Ebu-Zerr, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
‘Nijedan čovjek drugoga ne potvori za grijeh ili nevjerstvo, a da se to, ako njegov drug nije takav, ne vrati njemu.’”[1]

٦٠٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ أَنَّ أَبَا الْأَسْوَدِ الدِّيلِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلاً بِالْفُسُوقِ وَلاَ يَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ إِلاَّ ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ .

6046. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovome Hilal b. Ali, prenoseći od Enesa da je rekao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepristojan, nije proklinjao i nije psovao, već je, kad bi korio, govorio: ‘Šta mu je, čelo mu palo na zemlju!’”

٦٠٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلاَلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاحِشًا وَلاَ لَعَّانًا وَلاَ سَبَّابًا كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْمَعْتَبَةِ مَا لَهُ تَرِبَ جَبِينُهُ .

6047. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovome Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Sabita b. Dahhaka, koji je bio sudionik Prisege pod drvetom, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko se lažno, mimo islama, zakune drugom vjerom – onakav je kao što je i rekao;[2] čovjek se ne može zavjetovati onim što nema. Ko se nečim ubije na ovome svijetu – njime će biti mučen na Sudnjem

٦٠٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ أَنَّ ثَابِتَ بْنَ الضَّحَّاكِ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى مِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلاَمِ فَهُوَ كَمَا قَالَ وَلَيْسَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَذْرٌ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ فِي الدُّنْيَا

1 To znači da onaj koji nekome kaže da je bezbožnik ili nevjernik, ako to ovaj zaista nije, sam zaslužuje to što je rekao, a ako jeste, i ako je istinu rekao, ne zaslužuje ništa od toga. Međutim, to što ne postaje bezbožnik ili nevjernik ne znači da ne postaje grešnik, jer se od njega kao vjernika traži da tuđe mahane prikriva i drugoga, koliko god može, lijepom riječju i savjetom pokuša pridobiti i vjeri podučiti; u suprotnom, drzak i grub nastup može imati protivučinak, a to je zabranjeno riječima Uzvišenog: “I ne grdite one kojima se oni pored Allaha klanjaju da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore Allaha grdili!” (El-En‘am, 108) Smisao hadisa je da se vjernik odvrati od optuživanja vjernika za bezboštvo i nevjerstvo, kako su činile, recimo, haridžije, koje su i mnoge ashabe optužile za bezboštvo, čak i one kojima je sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio vjerovanje i još za života obećao im Džennet. Ebu-Davud bilježi sljedeću merfu predaju koju, s dobrim senedom, prenosi Ebu-Derda: “Kada rob nešto (ili nekoga ) prokune, kletva se diže prema nebu, ali se pred njom zatvaraju nebeske kapije. Ona se zatim spušta prema Zemlji i tumara desno-lijevo. Ako ne nađe izlaza, ona se, ukoliko je takav, smiri kod onoga koji je njome proklet, a ako on nije takav, onda se vrati onome koji ju je izrekao.”

2 Tj. slagao je, a nije porekao islam. Međutim, ako se poslije namjerne lažne zakletve bude pridržavao vjere (mimo islama) kojom se zakleo, postaje kao što je i rekao.

danu; ko prokune vjernika – isto je kao da ga je i ubio; ko vjernika potvori za nevjerstvo – isto je kao da ga je i ubio."

عُذِّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَعَنَ مُؤْمِنًا فَهُوَ كَقَتْلِهِ وَمَنْ قَذَفَ مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

6048. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Adija b. Sabita, a on od Sulejmana b. Sureda, jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, da je rekao:
"Dvojica su se ljudi pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, počela vrijeđati, pa se jedan tako žestoko naljutio da mu se lice promijenilo i stalo pucati od bijesa. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja znam riječ [3] od koje bi mu, kada bi je izgovorio, prošlo ono što ga je snašlo.' Potom mu je jedan čovjek[4] prišao, prenio mu šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao i rekao mu: 'Zatraži utočište kod Allaha od šejtana!', ali mu je ovaj odgovorio: 'Misliš da me je nešto snašlo? Da sam lud? Gubi se!'"[5]

٦٠٤٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ صُرَدٍ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَغَضِبَ أَحَدُهُمَا فَاشْتَدَّ غَضَبُهُ حَتَّى انْتَفَخَ وَجْهُهُ وَتَغَيَّرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ الَّذِي يَجِدُ فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَأَخْبَرَهُ بِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ تَعَوَّذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَقَالَ أَتُرَى بِي بَأْسٌ أَمَجْنُونٌ أَنَا اذْهَبْ .

6049. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Humejd, prenoseći od Enesa, a on od Ubade b. Samita da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pošao da ljudima kaže kada je noć Kadr, pa su se dvojica muslimana počela prepirati, na što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bio sam pošao da vam kažem, pa su se taj i taj počeli prepirati, te je dignuta. A može biti da je (to) za vas i bolje. Tražite je u (dvadeset) devetoj, (dvadeset) sedmoj i (dvadeset) petoj (noći)!'"

٦٠٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ حَدَّثَنِي عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيُخْبِرَ النَّاسَ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحَى رَجُلَانِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُمْ فَتَلَاحَى فُلَانٌ وَفُلَانٌ وَإِنَّهَا رُفِعَتْ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمْ فَالْتَمِسُوهَا فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ .

3 Tj. riječi *Euzubille*.

4 Mu'az b. Džebel.

5 Primjer krajnje neodgojenosti i nezahvalnosti prema čovjeku koji mu je htio pomoći i prenijeti mu Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, savjet. Po jednima, radi se ili o nevjerniku ili o licemjeru, ili pak o čovjeku kojeg je ljutnja izbezumila da ne zna šta govori. Po drugima, radilo se o grubom beduinu po kome samo lud čovjek traži Allahovu zaštitu od šejtana, ne znajući da je i ljutnja od šejtana.

6050. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A‘meš, prenoseći od Ma‘rura, tj. Ibn-Suvejda, a ovaj od Ebu-Zerra da je kazivao: “Vidio sam na njemu (Ebu-Zerru) prugasti ogrtač i na njegovom slugi (robu) prugasti ogrtač, pa sam rekao: ‘Kada bi uzeo ovaj i obukao ga, pristajao bi ti, a njemu bi mogao dati drugu haljinku.’ Ja sam se s čovjekom[1] sporječkao”, dodao je, “majka mu je bila tuđinka, pa sam je uvrijedio, te se on požalio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji me je upitao: ‘Jesi li se sporječkao s tim i tim?’
‘Jesam, odgovorio sam.
‘Jesi li mu uvrijedio majku?’, upitao je.
‘Jesam’, odgovorio sam.
‘Ti si čovjek u kome još ima džahilijjeta’,[2] rekao je, pa sam upitao: ‘Zar i sada, u ovako dubokim godinama?’
‘Da’, odgovorio je, ‘oni (sluge, bili robovi ili ne) su vaša braća[3] koju je Allah stavio pod vašu vlast, a kome Allah brata stavi pod vlast – neka i njega nahrani od onoga što on jede, neka ga obuče od onoga što on oblači i neka ga ne zadužuje poslom koji ne može obaviti, a ako ga ipak zaduži, neka mu pomogne!’”

٦٠٥٠. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ هُوَ ابْنُ سُوَيْدٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ رَأَيْتُ عَلَيْهِ بُرْدًا وَعَلَى غُلَامِهِ بُرْدًا فَقُلْتُ لَوْ أَخَذْتَ هَذَا فَلَبِسْتَهُ كَانَتْ حُلَّةً وَأَعْطَيْتَهُ ثَوْبًا آخَرَ فَقَالَ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ كَلَامٌ وَكَانَتْ أُمُّهُ أَعْجَمِيَّةً فَنِلْتُ مِنْهَا فَذَكَرَنِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِي أَسَابَبْتَ فُلَانًا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَفَنِلْتَ مِنْ أُمِّهِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ قُلْتُ عَلَى حِينِ سَاعَتِي هَذِهِ مِنْ كِبَرِ السِّنِّ قَالَ نَعَمْ هُمْ إِخْوَانُكُمْ جَعَلَهُمُ اللهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ جَعَلَ اللهُ أَخَاهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا يُكَلِّفُهُ مِنَ الْعَمَلِ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنْ كَلَّفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيُعِنْهُ عَلَيْهِ .

1 Riječ je o Bilalu Habešiju, prvom mujezinu u islamu, čija se majka zvala Hamama. O tome je više govora bilo u dijelu pod naslovom *Vjerovanje (Iman)*.

2 Tj. postupaka ljudi iz predislamskog doba. Moguće je i da misli na neznanje (džehl), a ne na ostatke paganstva iz predislamskog perioda.

3 I iz ovoga se jasno vidi da su svi muslimani, bez obzira na njihov društveni status, isti i pred Uzvišenim Allahom jednako odgovorni, te da je jedina razlika među njima u bogobojaznosti, kako se u kur‘anskom ajetu kaže: “Najugledniji je kod Allaha onaj koji Ga se najviše boji.” (El-Hudžurat, 13)

## KOJE JE OSOBINE LJUDI DOZVOLJENO SPOMINJATI, POPUT "VISOK" I "ZDEPAST"

بَاب مَا يَجُوزُ مِنْ ذِكْرِ النَّاسِ نَحْوَ قَوْلِهِمُ الطَّوِيلُ وَالْقَصِيرُ

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta kaže Dvoruki?" Šta se ne podrazumijeva pod čovjekovom mahanom?[4]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا يَقُولُ ذُو الْيَدَيْنِ وَمَا لاَ يُرَادُ بِهِ شَيْنُ الرَّجُلِ .

6051. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Jezid b. Ibrahim, a ovome Muhammed da je čuo od Ebu-Hurejrea, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je kao imam podne. Nakon dva rekata predao je selam, a zatim prišao do drvenog stupa u pročelju džamije i na njega stavio ruku. Među prisutnim (ljudima) taj su se dan zatekli Ebu-Bekr i Omer, koji iz poštovanja prema njemu ništa nisu progovorili. Najbrži od prisutnih (ljudi) izišli su i rekli: 'Je li to namaz skraćen!' Među prisutnim (ljudima) bio je i čovjek kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zvao "Dvoruki", pa je upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, jesi li zaboravio ili je skraćen?'
'Nisam zaboravio, a nije ni skraćen', reče.
'Naprotiv, zaboravio si, Allahov Poslaniče', rekoše prisutni, a on reče: 'Istinu je rekao "Dvoruki".' Onda je ustao, klanjao (još) dva rekata i predao selam, a zatim proučio tekbir i pao na sedždu kao i obično, ili duže. Potom je digao glavu i proučio tekbir, pa se opet spustio na sedždu kao i obično, ili duže. Zatim je digao glavu i proučio tekbir."

٦٠٥١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَامَ إِلَى خَشَبَةٍ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهَا وَفِي الْقَوْمِ يَوْمَئِذٍ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ وَخَرَجَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَقَالُوا قَصُرَتِ الصَّلاَةُ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُوهُ ذَا الْيَدَيْنِ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ أَنَسِيتَ أَمْ قَصُرَتْ فَقَالَ لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تَقْصُرْ قَالُوا بَلْ نَسِيتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ صَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ ثُمَّ وَضَعَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ .

4 Ako se nadimak sviđa osobi na koju se odnosi, i ako u njemu nema pretjeranog hvalisanja, koje bi se kosilo s vjerom, njega je dozvoljeno i pohvalno koristiti. Međutim, ako se nadimak ne sviđa osobi na koju se odnosi, njega je zabranjeno (haram) ili pokuđeno (mekruh) koristiti. Od ovoga se izuzima slučaj u kome se jedino na taj način može ukazati na osobu na koju se misli. Otuda se tako često i neki prenosioci hadisa spominju po takvim nadimcima kao što su: El-A'meš (Krmeljivi), El-A'redž (Šepavi), Arim (Prgavi), Gunder (Debeli) i sl., za što osnovu nalazimo i u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Šta kaže Dvoruki?" – upućenim jednom od prisutnih ashaba, nakon što je u džamiji predao selam poslije dva rekata podne-namaza. Ukratko, nadimkom je nekoga dozvoljeno nazivati ukoliko mu se nadimak sviđa i ukoliko se njime želi pohvaliti ili istaknuti. U suprotnom, ako se nadimkom neko želi poniziti ili uvrijediti, to nije dozvoljeno. U hadisu koji prenosi Aiša, radijallahu anha, stoji da je kod nje došla jedna žena niskog rasta, pa je ona, Aiša, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rukom pokazala kako je ova zdepasta. Tada joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da ju je ogovorila, jer to nije pokazala tako da i ona vidi, već joj je iza leđa htjela reći kako je niska rasta. Navedeni hadis navodi Ibn-Ebu-Dun'ja u poglavlju *O ogovaranju.*

## OGOVARANJE

Uzvišeni Allah veli: "... I ne ogovarajte[1] jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga – a vama je to odvratno! Zato se bojte Allaha; Allah zaista prima pokajanje i Samilostan je."[2]

6052. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', a ovome A'meš da je čuo od Mudžahida, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pored dva kabura i rekao: 'Njih dvojica izložena su mučenju, a ne muče se zbog velikog grijeha. Što se tiče ovoga, nije se čuvao svoje mokraće,[3] a što se tiče ovoga, išao je i prenosio tuđe riječi.' Zatim je zatražio da mu donesu sirovu granu, pa ju je rascijepio na dva dijela: jedan je zabo na ovaj, a drugi na onaj (kabur) i rekao: 'Možda će im olakšati, dok se ne osuše.'"

## بَاب الْغِيبَةِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( وَلاَ يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ) .

٦٠٥٢ . حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يُحَدِّثُ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى قَبْرَيْنِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا هَذَا فَكَانَ لاَ يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ وَأَمَّا هَذَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ دَعَا بِعَسِيبٍ رَطْبٍ فَشَقَّهُ بِاثْنَيْنِ فَغَرَسَ عَلَى هَذَا وَاحِدًا وَعَلَى هَذَا وَاحِدًا ثُمَّ قَالَ لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا .

1 O tome šta je ogovaranje i klevetanje (gibet) postoji više mišljenja. Gazali kaže: "Ogovaranje je spominjanje svoga brata (vjernika) po onome što mu, kad bi bio prisutan, ne bi bilo drago." Ibn-Esir u djelu *En-Nihaje* kaže: "Ogovaranje je spominjanje po nečemu lošem čovjeka u odsustvu, čak i ako on to posjeduje." Nevevi kaže: "Ogovaranje je spominjanje čovjeka u odsustvu onako kako mu ne bi bilo drago da je prisutan, svejedno odnosilo se to na njegovo tijelo, vjeru, odgoj, imetak, roditelje, djecu, ženu, slugu, odjeću i sl., bilo da se to čini riječima ili mimikom." Nevevi ide čak dotle da u ogovaranje ubraja i riječi poput: "Allah nam dao zdravlje!", "Neka nam Allah oprosti!" i sl. ako te riječi neko izgovori kada se neko u odsustvu spomene te ako bi se iz konteksta moglo razumjeti da se na njega aludira.
Muslim u *merfu'* predaji od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, bilježi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prisutne upitao: "Znate li šta je ogovaranje?" – pa su mu rekli da to Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, na što je on odgovorio: "Spominjanje svoga brata (vjernika) po onome što mu nije drago." – "A šta ako je istina ono što za svoga brata kažem?", upitao je neko. Tada mu je (Vjerovjesnik) odgovorio: "Ako je istina ono što si za svoga brata rekao, ogovorio si ga, a ako nije, onda si ga potvorio."U drugoj merfu' predaji koju navodi Nevevi, a prenosi Enes, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada sam bio na Miradžu, prošao sam pored ljudi koji su bakarnim noktima svojim parali svoja lica i prsa, pa sam upitao: 'Džibrile, a ko su ovi?', pa mi je rekao: 'Oni koji jedu meso ljudi i nasrću na njihov obraz.'" Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, također prenosi slučaj s Maizovim kamenovanjem zbog bluda, kada je "jedan čovjek svome prijatelju rekao: 'Pogledaj na ovoga čiju je sramotu Allah (bio) pokrio, ali se on nije okanio dok nije kamenovan kao pas', na što im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Jedite lešinu ovoga magarca – mrtvoga magarca! Uvreda koju ste nanijeli ovom čovjeku teža je od jedenja ove lešine.'" Džabir pak prenosi: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je naišao vjetar koji je donio smrad, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovo je vjetar onih koji ogovaraju vjernike.'"

2 El-Hudžurat, 12.

3 Tj. nije pazio prilikom mokrenja na odjeću, pa se prskao.

## VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "NAJBOLJE KUĆE ENSARIJA..."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ خَيْرُ دُورِ الْأَنْصَارِ

6053. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovome Ebu-Zinad da je čuo od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Usejda Sa'idija da je rekao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Benu-Nedždžar su najbolje kuće ensarija.'"[4]

٦٠٥٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ .

## ŠTA JE U SLUČAJU POKVARENIH I PODOZRIVIH OSOBA DOZVOLJENO SPOMINJATI

بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ اغْتِيَابِ أَهْلِ الْفَسَادِ وَالرِّيَبِ

6054. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejne, a ovome Ibn-Munkedir da je čuo od Urvea b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Jedan čovjek zamolio je da ga primi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je (Poslanik) rekao: 'Dopustite mu! Nevaljala li brata plemena! Nevaljala li sina plemena!' Kada je (ovaj) ušao, (Poslanik) je prema njemu bio blag na riječima, pa sam rekla: 'Allahov Poslaniče, rekao si to što si rekao, a onda si prema njemu bio blag na riječima?' Tada je on rekao: 'Aiša, zaista je najgori onaj čovjek kojeg drugi (ljudi) napuste – ili je rekao ostave – čuvajući se njegove neuljudnosti.'"[5]

٦٠٥٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ قَالَتِ اسْتَأْذَنَ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ ائْذَنُوا لَهُ بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ أَوِ ابْنُ الْعَشِيرَةِ فَلَمَّا دَخَلَ أَلَانَ لَهُ الْكَلَامَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْتَ الَّذِي قُلْتَ ثُمَّ أَلَنْتَ لَهُ الْكَلَامَ قَالَ أَيْ عَائِشَةُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْ تَرَكَهُ النَّاسُ أَوْ وَدَعَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ فُحْشِهِ .

4 Ovo je najbolji dokaz da isticanje vrlina jednih ljudi pored drugih ne spada u kategoriju ogovaranja, čak ni u slučaju kada to ovim drugim, koji su izuzeti, nije drago.

5 I pored svega navedenog, u pojedinim slučajevima, kada se radi o osobama koje otvoreno i ne stideći se siju nered, kada treba upozoriti na zlo koje od njih prijeti, na opasnost uvođenja novotarija u vjeru i sl., istini se mora dati prednost makar to podrazumijevalo i njihovo ogovaranje. To je takozvano dozvoljeno ogovaranje (*el-gibetul-mubaha*). Slično je sa svjedocima, pri provjeri odanosti namještenika, raspitivanju o budućem bračnom drugu itd., gdje se istina ne smije zatajiti. O tome je bilo više govora u komentaru hadisa br. 6032.

## PRENOŠENJE TUĐIH RIJEČI SPADA U VELIKE GRIJEHE

## بَاب النَّمِيمَةُ مِنَ الْكَبَائِرِ

6055. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Ubejda b. Humejd Ebu-Abdur-Rahman, ovome Mensur da je čuo od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Izišavši na jednu medinsku gradinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je glas dvojice ljudi kako se muče u svojim kaburima, pa je rekao: 'Njih se dvojica muče zbog grijeha koji se ne čini velikim, a veliki je. Jedan od njih nije se čuvao mokraće, a drugi je išao i prenosio tuđe riječi.' Zatim je zatražio da mu se donese palmina grana, pa ju je prelomio nadvoje – ili na dva dijela: jedan je zabo u ovaj, a drugi u onaj kabur i rekao: 'Možda će im olakšati, dok se ne osuše.'"[1]

٦٠٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبِيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا فَقَالَ يُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ كَانَ أَحَدُهُمَا لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ وَكَانَ الآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكِسْرَتَيْنِ أَوْ ثِنْتَيْنِ فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا فَقَالَ لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا .

1 Ove dvije osobine mogu se povezati sljedećim objašnjenjem: vječnom životu na ahiretu prethodi život u berzehu. Prvo za šta će, od svojih dužnosti prema Uzvišenom Allahu, čovjek na Sudnjem danu odgovarati bit će njegov namaz, a prvo za šta će, od svojih dužnosti prema drugima, odgovarati bit će nepovredivost njihove krvi. Ključ je namaza da se bude čisto od mokraće i izmeta, a ključ neprolijevanja krvi jest uspostavljanje reda i mira među ljudima. S druge strane, njihovo ogovaranje i prenošenje tuđih riječi prvi je korak u sijanju nereda i zametanju kavge među ljudima, a time i prolijevanja njihove krvi.

## ŠTA JE (SVE) OD PRENOŠENJA TUĐIH RIJEČI POKUĐENO[2]

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ النَّمِيمَةِ

Uzvišeni Allah veli: "... klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi..."[3] – a također i: "Teško svakom klevetniku – podrugljivcu!"[4]
Glagoli: "jehmizu", "jelmizu" i "jeibu" imaju slično značenje.

وَقَوْلِهِ ﴿هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ﴾ ﴿وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ﴾ يَهْمِزُ وَيَلْمِزُ وَيَعِيبُ وَاحِدٌ .

6056. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovome Mensur da je čuo od Ibrahima, a on od Hemmama da je kazivao:
"Bili smo s Huzejfom kada mu je rečeno da jedan čovjek prenosi razgovor Osmanu.[5] Tada je Huzejfa rekao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'U Džennet neće ući klevetnik.'"[6]

٦٠٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ حُذَيْفَةَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ رَجُلاً يَرْفَعُ الْحَدِيثَ إِلَى عُثْمَانَ فَقَالَ لَهُ حُذَيْفَةُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ .

2 Kao da se davanjem ovakvog naslova ovom poglavlju htjelo reći da je, u nekim slučajevima, prenošenje tuđih riječi dozvoljeno (npr. riječi nevjernika ili špijuniranje i kontraobavještajna djelatnost u neprijateljskoj zemlji).

3 El-Kalem, 11.

4 El-Humeza, 1.

5 Riječ je o Osmanu b. Affanu, trećem od četverice "Pravednih vladara" (Hulefair-rašidin).

6 Ovdje je umjesto riječi "nemmam" upotrijebljena riječ "kattat". "Nemmam" je osoba koja prisustvuje događaju pa onda tuđe riječi prenosi drugima, dok je "kattat" ona osoba koja neprimjetno prisluškuje razgovor i kasnije prenosi drugima ono što je čula. Gazali kaže: "Onaj kome se pokušaju prenijeti tuđe riječi ne smije onome koji ih prenosi povjerovati, niti posumnjati u onoga na koga se kleveta iznosi, niti se raspitivati o onome što mu je rečeno. On je, dalje, dužan prekinuti klevetnika, objasniti mu da ne valja to što radi, otjerati ga, ili ga barem srcem osuditi i ne dozvoliti sebi da o njemu drugima priča, jer bi tako i sam postao klevetnik." Međutim, Nevevi kaže da, u pojedinim slučajevima, prenošenje tuđih riječi ne samo da nije zabranjeno nego je i potrebno, kao što je, recimo, izvještavanje vladara ili namjesnika o namjerama i ponašanju njihovih zamjenika i pomoćnika i sl.
Iako se ponekad čini da su ogovaranje (*el-gibe*) i prenošenje tuđih riječi (*en-nemime*) jedno te isto, između njih, ipak, postoji velika razlika, i to zato što je prenošenje tuđih riječi uvijek zlonamjerno i mimo volje osobe koje se to tiče, dok je ogovaranje spominjanje osobe u odsustvu onako kako joj ne bi bilo drago da je prisutna. Prema tome, iza prenošenja tuđih riječi i klevete uvijek se krije neko zlo, što s ogovaranjem ne mora biti slučaj.

## RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: “I IZBJEGAVAJTE ŠTO VIŠE GOVOR NEISTINITI!”[1]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ( وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ )

6057. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi’b, a ovome Makburi da je čuo od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko se ne okani govora neistinita, postupanja po njemu i neznanja – Allahu ne treba ni njegovo ostavljanje jela i pića!”[2]
Ahmed[3] kaže: “Jedan mi je čovjek razjasnio lanac njegovih prenosilaca.”

٦٠٥٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ قَالَ أَحْمَدُ أَفْهَمَنِي رَجُلٌ إِسْنَادَهُ .

## ŠTA SE KAŽE O DVOLIČNJACIMA

## بَاب مَا قِيلَ فِي ذِي الْوَجْهَيْنِ

6058. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A‘meš da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Naći ćeš da je na Sudnjem danu kod Allaha najgori čovjek dvoličnjak, koji ovima dolazi s jednim, a onima s drugim licem.”[4]

٦٠٥٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَجِدُ مِنْ شَرِّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ اللهِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ .

1 El-Hadždž, 30.

2 Iz hadisa se da zaključiti da ogovaranje drugoga kvari post onome koji to čini dok posti. Drugi, pak, ovo razumiju u smislu da je grijeh ogovaranja jači nego sevap od posta, tako da onaj koji posti i drugoga ogovara od svoga posta nema ništa.

3 Riječ je o spomenutom Ahmedu b. Junusu, koji je hadis čuo od Ibn-Ebu-Zi’ba, ali nije bio siguran u lanac njegovih prenosilaca, pa mu ga je razjasnio čovjek koji je s njim zajedno sjedio.

4 Dvoličnjak je ona osoba koja se svakoj od strana predstavlja kao da se s njom slaže, govori joj da je u pravu i da je podržava, a da je protiv drugih. Zato što se temelji na laži, prevari, izdaji i obmani, u cilju uvida u tajne svake od strana i sijanju razdora među njima, dvoličnjaštvo je u islamu najstrožije zabranjeno, a onima koji to čine prijeti se najtežom kaznom – boravkom u Džehennemu zajedno s nevjernicima: “Allah će, sigurno, zajedno sastaviti u Džehennemu licemjere i nevjernike.” (En-Nisa, 140) Na drugom mjestu u Kur’anu za njih se kaže: “Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti, i ti im nećeš zaštitnika naći.” (En-Nisa, 145) Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, za dvoličnjake rekao: “Ko na ovome svijetu bude imao dva lica na Sudnjem će danu imati dva jezika od vatre.” (Hadis prenosi Ammar b. Jasir, a navodi ga Ebu-Davud.) Međutim, pored ove vrste dvoličnjaštva, koje ima za cilj sijanje razdora i nereda među ljudima, postoji i dvoličnjaštvo čiji je cilj izmirenje zavađenih i zavođenje reda i mira među ljudima. Ova je druga vrsta dvoličnjaštva dozvoljena. Ona se sastoji u tome da se svakoj od strana prenose lijepe vijesti o drugoj, a zataji nevaljalo, sve s ciljem njihovog izmirenja.

## O ONOME KOJI SVOGA DRUGA OBAVJEŠTAVA O TOME ŠTA SE O NJEMU GOVORI

## بَاب مَنْ أَخْبَرَ صَاحِبَهُ بِمَا يُقَالُ فِيهِ

6059. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovome A‘meš da je čuo od Ebu-Vaila, a on od Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratni plijen, pa je jedan ensarija rekao: ‘Tako mi Allaha, Muhammed ovo nije htio (podijeliti) zarad lica Allahova!’ Tada sam prišao Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu (šta je ovaj rekao); lice mu se od ljutine promijenilo, pa mi je rekao: ‘Allah se smilovao Musau! Učinjeno mu je nažao više od ovoga, pa se strpio!’”[5]

٦٠٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قِسْمَةً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَاللهِ مَا أَرَادَ مُحَمَّدٌ بِهَذَا وَجْهَ اللهِ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَتَمَعَّرَ وَجْهُهُ وَقَالَ رَحِمَ اللهُ مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

## ŠTA JE U MEĐUSOBNOM HVALJENJU POKUĐENO

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّمَادُحِ

6060. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, njemu Isma‘il b. Zekerijja, a ovome Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda da je čuo od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je kako jedan čovjek hvali drugog čovjeka i u tome pretjeruje, pa je rekao: ‘Satrli ste – ili (je rekao) slomili ste – leđa čovjeku!’”

٦٠٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً يُثْنِي عَلَى رَجُلٍ وَيُطْرِيهِ فِي الْمِدْحَةِ فَقَالَ أَهْلَكْتُمْ أَوْ قَطَعْتُمْ ظَهْرَ الرَّجُلِ .

---

5 Već je ranije bilo govora o pokuđenosti prenošenja tuđih riječi ako se time želi unijeti razdor i nered među ljude. Ako se, međutim, na taj način želi posavjetovati i spriječiti razdor, to nije zabranjeno. U ovom slučaju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ukorio Ibn-Mes‘uda zbog onoga što mu je prenio, već se naljutio na onoga koji mu je prigovorio, ali se čak i prema njemu smilovao i otrpio, ugledajući se na Musaa, alejhis-selam, i postupajući po riječima Uzvišenog: “Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put!” (El-En‘am, 90) O ovome će biti više riječi u poglavlju *O strpljivosti* (saburu).

6061. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Halid da je čuo od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekrea, a on od svoga oca da je jedan čovjek spomenut kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je drugi čovjek pohvalio,[1] na što (mu) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Teško tebi![2] Prejekao si vrat svome drugu!”, ponovivši to više puta (i dodavši): “Ako već neko od vas mora (drugoga) pohvaliti, neka kaže: ‘Mislim[3] da je takav i takav’ – ako zaista smatra da je takav – ‘pred Allahom će polagati račun, a Allahu se ni za koga ne može tvrditi da je besprijekoran.’”
Vuhejb od Halida prenosi da je rečeno “vejleke” (teško tebi!) umjesto “vejhake”.

٦٠٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلاً ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَثْنَى عَلَيْهِ رَجُلٌ خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ يَقُولُهُ مِرَارًا إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا لاَ مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا إِنْ كَانَ يُرَى أَنَّهُ كَذَلِكَ وَحَسِيبُهُ اللهُ وَلاَ يُزَكِّي عَلَى اللهِ أَحَدًا قَالَ وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ وَيْلَكَ .

## O ONOME KOJI SVOGA BRATA HVALI ONOLIKO KOLIKO O NJEMU ZNA

## بَاب مَنْ أَثْنَى عَلَى أَخِيهِ بِمَا يَعْلَمُ

Sa‘d[4] kaže: “Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome ko hodi po Zemlji rekao da je Dženetlija osim Abdullahu b. Selamu.”[5]

وَقَالَ سَعْدٌ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لِأَحَدٍ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِلاَّ لِعَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ .

1 Ibn-Bettal kaže da pretjerano hvaljenje može onoga na koga se ono odnosi dovesti da pomisli kako je on zaista takav, izazvati u njemu uobraženost i sputati njegov trud da bude bolji. Zato je Omer, radijallahu anhu, za hvaljenje drugoga i rekao da je to njegovo klanje (*el-medhu huve ez-zebhu*). S druge strane, nema govora da se veliki grešnik, tiranin ili razvratnik na bilo koji način smiju pohvaliti, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kako prenosi Enes, rekao: “Hvaljenje razvratnika izaziva srdžbu Gospodara.” Zato su čestiti preci, kako navodi Bejheki, kada bi ih neko u lice pred drugima pohvalio, učili sljedeću dovu: “Gospodaru moj, Ti meni oprosti ono što oni ne znaju, ne kazni me za ono što oni govore i daj mi da budem bolji nego što oni misle!”
U vezi s tim, ne zaboravimo ni riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sam za sebe rekao: “Ne pretjerujte s mojim hvaljenjem kao što su kršćani pretjerali u hvaljenju Isaa, sina Merjemina!”, aludirajući time na činjenicu da su kršćani tako skrenuli s pravog puta i zalutali, proglasivši Allahova poslanika Isaa, sina Merjemina, sinom Božijim.

2 Riječi “vejhake” (teško tebi!) nisu ovdje izrečene kao kletva, nego kao izraz sažaljenja i samilosti.

3 Tj. mislim, ali nisam siguran, niti mogu tvrditi da je neko takav. Uzvišeni Allah najbolje zna kakav je ko. Svako će pred Njim polagati račun i za svoja djela, zavisno od toga kakva su, biti nagrađen ili kažnjen.

4 Riječ je o Sa‘du b. Ebu-Vekasu.

5 I o mnogim drugim ashabima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo je govorio. Tako je, npr., za Omera, radijallahu anhu, rekao: “Nikada te šejtan nije sreo da ideš jednim putem, a da se nije sklonio i krenuo drugim.”

6062. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Musa b. Ukba da je čuo od Salima, a on od svoga oca da je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je o ogrtaču rekao to što je rekao, upitao Ebu-Bekr: “Allahov Poslaniče, meni ogrtač spada s jedne strane?”, pa je odgovorio: “Ti se ne ubrajaš u njih.”[6]

٦٠٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ ذَكَرَ فِي الْإِزَارِ مَا ذَكَرَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ إِزَارِي يَسْقُطُ مِنْ أَحَدِ شِقَّيْهِ قَالَ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْهُمْ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: “ALLAH ZAHTIJEVA DA SE SVAČIJE PRAVO POŠTUJE, DA SE DOBRO ČINI I DA SE BLIŽNJIMA UDJELJUJE, A RAZVRAT I SVE ŠTO JE ODVRATNO I NASILJE ZABRANJUJE; DA POUKU PRIMITE, ON VAS SAVJETUJE!”[7];

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ)

“Nepravda koju činite samo vama šteti.”[8]; “Kome opet nepravda bude učinjena – Allah će mu, sigurno, pomoći!”[9], i o izbjegavanju potpirivanja zla protiv muslimana i nevjernika.

وَقَوْلِهِ ( إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ ) ( ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللهُ ) وَتَرْكِ إِثَارَةِ الشَّرِّ عَلَى مُسْلِمٍ أَوْ كَافِرٍ .

6063. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je (pod utjecajem sihra) toliko i toliko, a da mu se pričinjavalo da prilazi svojoj supruzi, a nije prilazio.”
Aiša (dalje) kaže: “Jednog mi je dana rekao: ‘Aiša, Allah mi je uslišao dovu za ono za što sam Ga molio. Došla su mi dva čovjeka, od kojih je jedan sjeo pored mojih nogu, a drugi pored moje glave, pa je onaj (što je bio) kod nogu upitao onoga

٦٠٦٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَكَثَ النَّبِيُّ ﷺ كَذَا وَكَذَا يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَأْتِي أَهْلَهُ وَلَا يَأْتِي قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي ذَاتَ يَوْمٍ يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ أَفْتَانِي فِي أَمْرٍ اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلَانِ فَجَلَسَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رِجْلَيَّ وَالْآخَرُ عِنْدَ رَأْسِي فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رِجْلَيَّ لِلَّذِي عِنْدَ رَأْسِي مَا بَالُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ يَعْنِي مَسْحُورًا

6 Tj. ti nisi onaj koji namjerno, iz oholosti, pušta da se ogrtač za njim vuče. O ovome je bilo više riječi u poglavlju *O oblačenju*.

7 En-Nahl, 90.

8 Junus, 23.

9 El-Hadždž, 60.

(što je bio) kod glave: 'Šta je čovjeku?'
'Opsihren je', odgovorio je.
'A ko ga je opsihrio?', upitao je.
'Lebid b. A'sam', odgovorio je.
'Čime?', upitao je.
'Čaškom od muškog cvijeta palme, češljem i dlakama (što su) pod pločom u bunaru Zervan', odgovorio je.' Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i rekao: 'Ovo je bunar koji mi je (u snu) pokazan: kao da su vršci njegovih palmi glave šejtana, a njegova voda rastvor od kne.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je (da se to izvadi), pa je izvađeno."
Aiša kaže: "Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, A da si to (tj. razotkrio ili liječio *nušrom,* smjesom od biljaka i vode na koju se uči)?', pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Allah me je već izliječio, a što se mene tiče, nije mi drago među svijetom potpirivati zlo.'"
Ona (tj. Aiša) kaže: "Lebid b. A'sam jest čovjek iz (plemena) Benu-Zurejk(a), koje je saveznik Židova."[1]

قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ أَعْصَمَ قَالَ وَفِيمَ قَالَ فِي جُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ فِي مُشْطٍ وَمُشَاقَةٍ تَحْتَ رَعُوفَةٍ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ هَذِهِ الْبِئْرُ الَّتِي أُرِيتُهَا كَأَنَّ رُءُوسَ نَخْلِهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ وَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأُخْرِجَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَهَلاَّ تَعْنِي تَنَشَّرْتَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا اللهُ فَقَدْ شَفَانِي وَأَمَّا أَنَا فَأَكْرَهُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا قَالَتْ وَلَبِيدُ بْنُ أَعْصَمَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ حَلِيفٌ لِيَهُودَ .

1 U navedenim ajetima govori se o dobročinstvu, s jedne, i nepravdi, s druge strane. Iza toga je naveden hadis čija je poruka u skladu sa spomenutim kur'anskim ajetima. Iz ajeta i hadisa vidi se da će se zlo i nepravda kad-tad razotkriti i obiti o glavu onima koji ih čine, a da će plodove dobročinstva, ne samo za učinjeno dobro već i za oproštenu nepravdu, uživati jedino dobročinitelji. Najbolji primjer takvog dobročinstva pružio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je oprostio i ne samo da nije kaznio Lebida b. Asama, iako je to bio zaslužio, nego to nije htio ni širiti, bojeći se da među ljudima ne potpiri zlo. O ovome slučaju bilo je više govora u komentaru hadisa br. 5763.

## ŠTA JE U SLUČAJU ZAVIDNOSTI I MEĐUSOBNOG OKRETANJA LEĐA ZABRANJENO

بَاب مَا يُنْهَى عَنِ التَّحَاسُدِ وَالتَّدَابُرِ

Uzvišeni veli: "... i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!"[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ( وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ) .

6064. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Ma'mer da je čuo od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se sumnjičenja,[3] jer je sumnjičenje, zaista, najlažniji govor! Nemojte prisluškivati i (jedni druge) uhoditi! Nemojte jedni drugima zavidjeti[4] i jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima leđa okretati! Budite braća, o Allahovi robovi!"

٦٠٦٤. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا .

6065. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima zavidjeti! Nemojte jedni drugima

٦٠٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا وَلاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ .

2 El-Felek, 5.

3 Ovdje se ne misli na sumnju koja kao misao čovjeka okupira, jer ju je nemoguće odagnati, već na optuživanje drugoga na osnovu sumnje i bez ikakva valjana dokaza. Za sumnju kao misao čovjek neće odgovarati, jer u hadisu stoji: "Allah će oprostiti ummetu za ono što u sebi misli", ali će odgovarati za neosnovano optuživanje drugoga. Ne može se, recimo, neko na osnovu sumnje optuživati za razvrat ukoliko za to nema dokaza. Zato je u hadisu dalje rečeno: "Nemojte prisluškivati i (jedni druge) uhoditi!", tj. nemojte dozvoliti da vas vaše misli obavijene sumnjom navedu pa da jedni druge tajno prisluškujete i uhodite, jer je to grijeh. U tome su smislu i riječi Uzvišenog: "O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja zaista grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge!" (El-Hudžurat, 12)

4 Zavidnost o kojoj je ovdje riječ jest priželjkivanje da nečije blagostanje prestane. Onaj koji nastoji da tu svoju želju ostvari i u tom pravcu u praksi djeluje jest zlikovac. Onaj, pak, kome njegova bogobojaznost ne dopušta da se u takvo što upusti - nije grešan, jer ne može svoje misli odagnati. Međutim, on je dužan boriti se protiv njih i ne dozvoliti da one prijeđu u djelo ili u namjeru. U tom smislu, u merfu predaji stoji: "Od troje niko nije pošteđen: od zloslutnje, sumnjičavosti i zavidnosti." – "Allahov Poslaniče, a kako se od njih (čovjek) može sačuvati?", upitao je neko, pa je (Poslanik) odgovorio: "Kada na zlo slutiš, nemoj odustajati, kada sumnjaš, nemoj sumnju provjeravati, a kada zavidiš, nemoj nepravdu činiti!" U tome je smislu Hasan Basri rekao: "Nema čovjeka koji pri sebi nema zavidnosti. Kod koga to ne prijeđe u namjeru i nanošenje nepravde – nije za nju odgovoran."

leđa okretati![1] Budite braća, o Allahovi robovi![2] Nijednom muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri dana."

## UZVIŠENI ALLAH KAŽE: "O VJERNICI, KLONITE SE MNOGIH SUMNJIČENJA, NEKA SU SUMNJIČENJA, ZAISTA, GRIJEH. I NE UHODITE JEDNI DRUGE!"[3]

بَاب ( يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا )

6066. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ebu-Zinad da je čuo od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se sumnjičenja, jer je sumnjičenje, zaista, najlažljiviji govor! Nemojte prisluškivati i (jedni druge) uhoditi! Nemojte se (pri kupovini, bez namjere da kupite) jedni drugima nametati![4] Nemojte jedni drugima zavidjeti i nemojte jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima leđa okretati! Budite braća, o Allahovi robovi!"

٦٠٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا .

1 O ovome će biti više riječi u poglavlju o Hidžri.

2 Kao da se htjelo reći: ako ostavite gore zabranjeno, bit ćete braća, a ako to ne ostavite, postat ćete neprijatelji jedni drugima. Ovim se aludira i na riječi Uzvišenog: "Vjernici su samo braća..." (El-Hudžurat, 10) Gore navedenim hadisima zabranjuje se muslimanu da mrzi svoga brata muslimana, da mu, nakon prijateljstva i prirodne ljubavi, bez opravdana razloga okreće leđa i ostavlja ga. Dalje mu se zabranjuje da zavidi svome bratu muslimanu, da kopka po njegovim mahanama, bez obzira bio on prisutan ili odsutan, te mu se naređuje da se prema njemu odnosi kao prema pravom, rođenom bratu. U mnogim slučajevima obaveza prema vjerniku ostaje čak i nakon njegove smrti. U nekim drugim verzijama navedeni hadis ima i svoj nastavak, koji glasi: "Musliman je muslimanu brat i kao takav ne smije mu činiti nepravdu niti ga ponižavati, jer je čovjeku dovoljno zlo da mrzi svoga brata muslimana. Muslimanu je svetinja (tj. nepovredivo) sve što pripada njegovom bratu muslimanu: njegova krv, njegov imetak i njegov obraz."

3 El-Hudžurat, 12.

4 O ovome je bilo više riječi u poglavljima o kupoprodaji.

## OKO ČEGA JE DOZVOLJENO BITI SUMNJIČAV

## باب ما يكون من الظن

6067. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne mislim da taj i taj o našoj vjeri išta znaju.'"[5]
Lejs kaže: "Obojica su bili licemjeri."

٦٠٦٧. حدثنا سعيد بن عفير حدثنا الليث عن عقيل عن ابن شهاب عن عروة عن عائشة قالت قال النبي ﷺ ما أظن فلانا وفلانا يعرفان من ديننا شيئا قال الليث كانا رجلين من المنافقين .

6068. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr da im je Lejs rekao i ovo: "I rekla je: 'Jednoga dana došao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
'Aiša, mislim da taj i taj ne poznaju vjeru koju mi ispovijedamo.''"

٦٠٦٨. حدثنا يحيى بن بكير حدثنا الليث بهذا وقالت دخل علي النبي ﷺ يوما وقال يا عائشة ما أظن فلانا وفلانا يعرفان ديننا الذي نحن عليه.

## VJERNIK NE OTKRIVA SVOJE GRIJEHE

## باب ستر المؤمن على نفسه

6069. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihabov bratić da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Svim će mojim sljedbenicima biti oprošteno, samo ne onima koji (svoje) grijehe javno čine. U razotkrivanje spada (to) da čovjek preko noći nešto uradi, a ujutro, nakon što mu je to Allah pokrio, nekoga zovne i kaže: 'Sinoć sam uradio to i to' – tako da zanoći prekriven zaštitom svoga Gospodara, a osvane skidajući Allahovu zaštitu sa sebe.''"[6]

٦٠٦٩. حدثنا عبدالعزيز بن عبدالله حدثنا إبراهيم بن سعد عن ابن أخي ابن شهاب عن ابن شهاب عن سالم بن عبدالله قال سمعت أبا هريرة يقول سمعت رسول الله ﷺ يقول كل أمتي معافى إلا المجاهرين وإن من المجاهرة أن يعمل الرجل بالليل عملا ثم يصبح وقد ستره الله عليه فيقول يا فلان عملت البارحة كذا وكذا وقد بات يستره ربه ويصبح يكشف ستر الله عنه .

5 Ovdje se ne radi o zabranjenom sumnjičenju, jer nije riječ o iskrenim muslimanima, odanim svojoj vjeri, već o dvojici licemjera. U tom smislu Ibn-Omer veli da su u njegovo vrijeme u onoga ko ne bi došao na jaciju sumnjali da je ili slaba zdravlja ili slabe vjere.

6 Smisao je hadisa u tome da će muslimanima biti oprošteni njihovi grijesi, samo ne onima koji ih javno budu činili i sami otkrivali ono što je Uzvišeni pokrio..

6070. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je čuo od Safvana b. Muhriza da je jedan čovjek upitao Ibn-Omera: “Šta si čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao o tihom razgovoru (između Allaha i vjernika na Sudnjem danu)?”, (pa mu je odgovorio:) “Rekao je: ‘Poneko će se od vas toliko primaknuti svome Gospodaru da će ga On staviti pod svoje okrilje i upitati: ‘Uradio si to i to?’
‘Jesam’, odgovorit će. Zatim će ga opet upitati: ‘Uradio si to i to?’, pa će opet odgovoriti: ‘Jesam.’ Potom će to potvrditi i reći: ‘Ja sam ti to na dunjaluku pokrio, a danas ću ti ga oprostiti!’”

٦٠٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي النَّجْوَى قَالَ يَدْنُو أَحَدُكُمْ مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ وَيَقُولُ عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَرِّرُهُ ثُمَّ يَقُولُ إِنِّي سَتَرْتُ عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا فَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ .

## OHOLOST

## بَاب الْكِبْرِ

Mudžahid kaže da “sanije itfihi” znači hodati nadmeno (“itfun” znači vrat).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ثَانِيَ عِطْفِهِ) مُسْتَكْبِرٌ فِي نَفْسِهِ عِطْفُهُ رَقَبَتُهُ .

6071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ma‘bed b. Halid Kajsi da je čuo od Harisa b. Vehba Huzaija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Hoćete li da vam kažem ko su stanovnici Dženneta? Svaki slabi i obespravljeni koji, kad se Allahom zakune, On mu to ispuni. Hoćete li da vam kažem ko su stanovnici Vatre? Svaki nadmeni i uobraženi silnik.”[1]

٦٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ الْقَيْسِيُّ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخُزَاعِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَاعِفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ .

1 Uobraženost je umišljenost da je neko bolji od ostalog svijeta u bilo kojem pogledu: izgledu, odijevanju, držanju i sl. Najteži vid uobraženosti čovjeka jest neprihvatanje istine i nepokornost Gospodaru, koji ga je stvorio. Pokazatelj je da je neko uobražen njegovo izbjegavanje običnog svijeta, okretanje glave od siromašnih i jadnih, izbjegavanje da se s njima druži, sjedi i sl. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “U Džennet neće ući onaj u čijem srcu postoji i koliko trun oholosti.”

٦٠٧٢. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ إِنْ كَانَتِ الْأَمَةُ مِنْ إِمَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَتَأْخُذُ بِيَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ .

6072. REKAO JE Muhammed b. Isa, da mu je pričao Hušejm, a ovome Humejd Tavil da je čuo od Enesa b. Malika da je rekao:
“Među medinskim robinjama bila je jedna koja je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzimala za ruku i vodila ga kud je htjela.”[2]

## بَاب الْهِجْرَةِ

## IZBJEGAVANJE

وَقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ .

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Čovjeku nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri noći.”[3]

٦٠٧٣-٦٠٧٤-٦٠٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَوْفُ ابْنُ مَالِكِ بْنِ الطُّفَيْلِ هُوَ ابْنُ الْحَارِثِ وَهُوَ ابْنُ أَخِي عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ لِأُمِّهَا أَنَّ عَائِشَةَ حُدِّثَتْ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ قَالَ فِي بَيْعٍ أَوْ عَطَاءٍ أَعْطَتْهُ عَائِشَةُ وَاللهِ لَتَنْتَهِيَنَّ عَائِشَةُ أَوْ لَأَحْجُرَنَّ عَلَيْهَا فَقَالَتْ أَهُوَ قَالَ هَذَا قَالُوا نَعَمْ قَالَتْ هُوَ لِلَّهِ عَلَيَّ نَذْرٌ أَنْ لاَ أُكَلِّمَ ابْنَ الزُّبَيْرِ أَبَدًا فَاسْتَشْفَعَ ابْنُ الزُّبَيْرِ إِلَيْهَا حِينَ طَالَتِ الْهِجْرَةُ فَقَالَتْ لاَ وَاللهِ لاَ أُشَفِّعُ فِيهِ أَبَدًا وَلاَ أَتَحَنَّثُ إِلَى نَذْرِي فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ كَلَّمَ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ وَهُمَا مِنْ بَنِي زُهْرَةَ وَقَالَ لَهُمَا أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ لَمَّا

6073, 6074, 6075. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Avfa b. Malika b. Tufejla, tj. Ibn-Harisa, bratića po majci Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge Aiše, da je kazivao:
“Čuvši da je Abdullah b. Zubejr o prodaji ili poklonu koji je Aiša bila dala rekao: ‘Tako mi Allaha, ili će Aiša prestati, ili ću je staviti pod starateljstvo (ograničiti njenu poslovnu sposobnost)’ – Aiša je upitala: ‘Je li to on zaista rekao?’, pa su joj rekli da jeste, na što je ona rekla: ‘Zavjetujem se Allahu da nikada neću progovoriti s Ibn-Zubejrom!’[4]
Kada se izbjegavanje oduljilo, Ibn-Zubejr je zamolio da se kod nje posreduje, pa je rekla: ‘Tako mi Allaha, nikada mu neću prihvatiti posredovanje niti ću svoj zavjet prekršiti!’ Kada se to Ibn-Zubejru oduljilo, obratio se Misveru b. Mahremeu i Abdur-Rahmanu b. Esvedu b. Abdu Jegusu – a obojica su bili iz porodice Benu-Zuhra – i zamolio ih: ‘Zaklinjem vas Allahom, kad bi me (kako)

2 I iz ovoga se primjera vidi koliko je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio skroman, da ga je i robinja mogla uzeti za ruku i odvesti ga bilo kuda, kako bi joj pomogao u nečemu što joj je trebalo, što samo po sebi govori da pri sebi nije imao nimalo oholosti.

3 Ovdje se misli na tri dana s noćima.

4 Aiša se, kao Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga i majka pravovjernih, našla uvrijeđenom što joj je sestrić kojeg je jako voljela, zaprijetio da će je staviti pod svoje starateljstvo kako bi joj na taj način zabranio da raspolaže imetkom koji joj je Allah dao i da ga troši gdje i kako ona hoće.

uveli kod Aiše! Više joj nije dozvoljeno da me pod zavjetom izbjegava!'[1] Na to su se Misver i Abdur-Rahman, ogrnuti svojim ogrtačima, s njim zaputili do Aiše i riječima: 'Neka je na tebe Allahov mir, milost i blagoslov, možemo li ući?' – zamolili da ih primi.
'Uđite!', odgovorila je Aiša.
'Je li svi?', upitali su.
'Da, uđite svi!', rekla je, ne znajući da je s njima dvojicom i Ibn-Zubejr. Kada su ušli unutra, Ibn-Zubejr je ušao u zastrti dio (sobe), zagrlio Aišu i počeo plakati, preklinjući je (da mu oprosti). Misver i Abdur-Rahman također su je počeli preklinjati (i moliti) da se pomire i da ona primi njegovo izvinjenje, govoreći joj da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što i sama zna, riječima: 'Muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri noći' – zabranio izbjegavanje. Nakon što su Aiši dugo govorili, savjetovali je i opominjali (o obavezama prema rodbini), i ona je, plačući, počela opominjati i njih dvojicu, govoreći im: 'Zavjetovala sam se, a zavjet je težak!' Njih dvojica nisu prestali insisirati sve dok se nije pomirila (dok nije progovorila) s Ibn-Zubejrom. Za prekršaj svoga zavjeta oslobodila je četrdeset robova.[2] Kasnije je svoj zavjet (često) spominjala i toliko plakala da bi joj se vala nakvasila od suza."[3]

أَدْخَلْتُمَانِي عَلَى عَائِشَةَ فَإِنَّهَا لاَ يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَنْذِرَ قَطِيعَتِي فَأَقْبَلَ بِهِ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ مُشْتَمِلَيْنِ بِأَرْدِيَتِهِمَا حَتَّى اسْتَأْذَنَا عَلَى عَائِشَةَ فَقَالاَ السَّلاَمُ عَلَيْكِ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ أَنَدْخُلُ قَالَتْ عَائِشَةُ ادْخُلُوا قَالُوا كُلُّنَا قَالَتْ نَعَم ادْخُلُوا كُلُّكُمْ وَلاَ تَعْلَمُ أَنَّ مَعَهُمَا ابْنَ الزُّبَيْرِ فَلَمَّا دَخَلُوا دَخَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ الْحِجَابَ فَاعْتَنَقَ عَائِشَةَ وَطَفِقَ يُنَاشِدُهَا وَيَبْكِي وَطَفِقَ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ يُنَاشِدَانِهَا إِلاَّ مَا كَلَّمَتْهُ وَقَبِلَتْ مِنْهُ وَيَقُولاَنِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَمَّا قَدْ عَلِمْتِ مِنَ الْهِجْرَةِ فَإِنَّهُ لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلَى عَائِشَةَ مِنَ التَّذْكِرَةِ وَالتَّحْرِيجِ طَفِقَتْ تُذَكِّرُهُمَا نَذْرَهَا وَتَبْكِي وَتَقُولُ إِنِّي نَذَرْتُ وَالنَّذْرُ شَدِيدٌ فَلَمْ يَزَالاَ بِهَا حَتَّى كَلَّمَتِ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَأَعْتَقَتْ فِي نَذْرِهَا ذَلِكَ أَرْبَعِينَ رَقَبَةً وَكَانَتْ تَذْكُرُ نَذْرَهَا بَعْدَ ذَلِكَ فَتَبْكِي حَتَّى تَبُلَّ دُمُوعُهَا خِمَارَهَا .

1 Jer joj je bio sestrić kojeg je ona najviše odgajala.

2 U Evza'ijevoj verziji ovoga hadisa stoji da je Aiša u Jemen poslala da joj se kupi četerdeset robova koje je oslobodila i tako se otkupila za prekršeni zavjet.

3 Taberi smatra da zabranjeno izbjegavanje (o kome je ovdje riječ) podrazumijeva i međusobno nepozdravljanje dviju osoba koje su ljute jedna na drugu. Samim tim što je odgovorila na selam, Aiša je smatrala da je prekršila zavjet.

6076. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima zavidjeti i nemojte jedni drugima leđa okretati! Budite braća, Allahovi robovi! Muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata[4] više od tri noći."

٦٠٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا وَلاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ .

6077. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Ejjuba Ensarija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čovjeku nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri noći: da se sretnu i da se ovaj okreće od onoga, a onaj od ovoga. Od njih dvojice bolji je onaj koji prvi nazove selam."[5]

٦٠٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلاَمِ .

4 Iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "svoga brata" može se zaključiti da se ovdje misli na vjernika te da se ograničenje od tri dana ne odnosi na nevjernike.

5 Hattabi smatra da se rok od tri dana, ukoliko se radi o odgojnoj mjeri, ne odnosi na roditeljevo izbjegavanje djeteta niti muževo izbjegavanje žene i kao argument za svoju tvrdnju navodi primjer da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neke od svojih žena izbjegavao i po mjesec dana.

## KAKO I KOLIKO JE DOZVOLJENO IZBJEGAVATI ONOGA KOJI JE NEPOSLUŠAN[1]

بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ الْهِجْرَانِ لِمَنْ عَصَى

Kada je izostao iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ka'b[2] je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da s nama razgovaraju", spomenuvši (da je to trajalo) pedeset noći.[3]

وَقَالَ كَعْبٌ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلاَمِنَا وَذَكَرَ خَمْسِينَ لَيْلَةً .

6078. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, a on od Aiše da joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja zaista znam kada si ljuta, a kada si zadovoljna."
Kaže Aiša: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, a kako to znaš?', pa je rekao: 'Kada si zadovoljna, kažeš: 'Jeste, Muhammedova mi Gospodara!', a kada si ljuta, kažeš: 'Nije, Ibrahimova mi Gospodara!'"
Aiša (dalje) kaže: "Rekla sam: 'Da, izbjegavam samo tvoje ime.'"[4]

٦٠٧٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ إِنِّي لأَعْرِفُ غَضَبَكِ وَرِضَاكِ قَالَتْ قُلْتُ وَكَيْفَ تَعْرِفُ ذَاكَ يَا رَسُولَ الله قَالَ إِنَّكِ إِذَا كُنْتِ رَاضِيَةً قُلْتِ بَلَى وَرَبِّ مُحَمَّدٍ وَإِذَا كُنْتِ سَاخِطَةً قُلْتِ لاَ وَرَبِّ إِبْرَاهِيمَ قَالَتْ قُلْتُ أَجَلْ لَسْتُ أُهَاجِرُ إِلاَّ اسْمَكَ .

1 Izbjegavanje nekoga može se ispoljavati dvostruko: kao izbjegavanje srcem i kao izbjegavanje jezikom. Srcem se izbjegavaju nevjernici. Ova se vrsta izbjegavanja ogleda u nepokazivanju ljubavi i naklonosti, nepružanju pomoći i slično, naročito ako se radi o neprijatelju, iako ne podrazumijeva prekidanje veza s njim kako bi se odvratio od nevjerstva i pridobio za islam.

2 Riječ je o Ka'bu b. Maliku, koji je bio među osamdeset i nekoliko muškaraca iz Medine koji su izostali iz pohoda na Tebuk s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Njemu i još dvojici (Mirari b. Rebiju Amiriju i Hilalu b. Umejji Vakifiju) objavom riječi Uzvišenog: "A i onoj trojici koja su bila izostala..." (Et-Tevba, 118) kasnije je bilo oprošteno.

3 Tj. pedeset dana i pedeset noći.

4 Aišu je na ovo navodila njena ljubomora na druge žene, što opet samo po sebi govori da je previše voljela Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto njena ljutnja nije podrazumijevala mržnju koja vodi u neposlušnost i nevjerstvo, nije joj uzeto za zlo, i bilo joj je oprošteno.

## DA LI JE (POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM) SVOGA PRIJATELJA POSJEĆIVAO SVAKI DAN, ILI UJUTRO I NAVEČER

بَاب هَلْ يَزُورُ صَاحِبَهُ كُلَّ يَوْمٍ أَوْ بُكْرَةً وَعَشِيًّا

6079. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovome Ma'mer, dok Lejs kaže: "Pričao mi je Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, Aiše da je rekla:
'Ne pamtim svoje roditelje, a da nisu ispovijedali vjeru. Ne bi im prošao nijedan dan, a da nam ne bi početkom i krajem dana – ujutro i navečer – došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[5] Dok smo jednom, na početku popodneva, sjedili u Ebu-Bekrovoj kući, neko je povikao: 'Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (dolazi) u vrijeme u kome nam ranije nije dolazio!' Ebu-Bekr reče: 'Mora da je zbog nečega (važnog) došao u ovo vrijeme!'
'Dozvoljeno mi je da iziđem (iz Mekke i učinim Hidžru u Medinu)', rekao je.'"[6]

٦٠٧٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ إِلاَّ وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْهِمَا يَوْمٌ إِلاَّ يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَرَفَيِ النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَبَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ قَالَ قَائِلٌ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلاَّ أَمْرٌ قَالَ إِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي بِالْخُرُوجِ .

5 I ovo je dokaz da se ljubav među prijateljima više razvija što prijatelj prijatelja više obilazi.

6 O tome zašto je Ebu-Bekr dopuštao da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta na dan muči dolazeći mu kući i zašto umjesto toga on nije odlazio kod njega – postoji više mišljenja. Najvjerovatnije je to bilo zbog toga što je bilo sigurnije da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazi kod Ebu-Bekra nego da Ebu-Bekr odlazi kod njega. Tako su se mogla izbjeći provociranja od strane mušrika.

## POSJETA I ONOME KOJI NEKOGA POSJETI I KOD NJEGA JEDE[1]

U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Selman je posjetio Ebu-Derdaa i kod njega jeo.

6080. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Halid Hazza da je čuo od Enesa b. Sirina, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio jednu kuću ensarija i kod njih jeo, pa je, kada je htio da izići, naredio da mu se u jednom uglu kuće pospe po prostirci. Potom je klanjao i uputio za njih dovu (Allahu).[2]

## O ONOME KOJI SE DOTJERUJE ZA DOČEK DELEGACIJA

6081. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdus-Samed, a ovome njegov otac da je čuo od Jahje b. Ebu-Ishaka da je pričao:
"Salim b. Abdullah upitao me je: 'Šta je brokat?', pa sam mu odgovorio: 'Što je od svile teže i grublje (tj. teška svila).' Na to je on rekao: 'Čuo sam Abdullaha da priča kako je Omer na jednom čovjeku vidio ogrtač od brokata, pa ga je donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, kupi ovaj (ogrtač) pa ga oblači kad ti budu dolazile delegacije!'[3]
'Svilu oblači onaj koji nema obraza!', reče on. Zatim mu je, kada je od toga prošlo neko vrijeme,

بَاب الزِّيَارَةِ وَمَنْ زَارَ قَوْمًا فَطَعِمَ عِنْدَهُمْ

وَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَكَلَ عِنْدَهُ.

٦٠٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ زَارَ أَهْلَ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَطَعِمَ عِنْدَهُمْ طَعَامًا فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَمَرَ بِمَكَانٍ مِنَ الْبَيْتِ فَنُضِحَ لَهُ عَلَى بِسَاطٍ فَصَلَّى عَلَيْهِ وَدَعَا لَهُمْ.

بَاب مَنْ تَجَمَّلَ لِلْوُفُودِ

٦٠٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ قَالَ لِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ مَا الْإِسْتَبْرَقُ قُلْتُ مَا غَلُظَ مِنَ الدِّيبَاجِ وَخَشُنَ مِنْهُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ يَقُولُ رَأَى عُمَرُ عَلَى رَجُلٍ حُلَّةً مِنْ إِسْتَبْرَقٍ فَأَتَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اشْتَرِ هَذِهِ فَالْبَسْهَا لِوَفْدِ النَّاسِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ فَقَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فَمَضَى مِنْ ذَلِكَ مَا مَضَى

[1] To znači: da bi posjeta bila potpuna, posjetioca je potrebno počastiti jelom, od onoga što se zatekne.

[2] U predanju koje bilježi Hakim, a prenosi ga Abdullah b. Ubejd b. Umejr, stoji da je kod Džabira svratila jedna grupa drugova Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je iznio da jedu hljeba i sirćeta, rekavši: "Jedite!" Od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo sam da je rekao: "Divan li je umak sirće! Prokletstvo je čovjeku da, kad mu neko od njegove braće svrati, potcijeni ono što se u kući zateklo, pa im ne iznese (da jedu), a ovima je prokletstvo da potcijene ono čime su ponuđeni."

[3] Tj. predstavnici koje su brojna plemena slala da se upoznaju s islamom i poduče se propisima islama.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jedan ogrtač, pa ga je (Omer) donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Poslao si mi ovaj, a o ovakvome si već rekao što si rekao?!' 'Poslao sam ti ga da na njemu zaradiš', odgovorio mu je on.'[4] Zbog ovoga hadisa Ibn-Omer mrzio je borduru na haljini."

ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ إِلَيْهِ بِحُلَّةٍ فَأَتَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ بَعَثْتَ إِلَيَّ بِهَذِهِ وَقَدْ قُلْتَ فِي مِثْلِهَا مَا قُلْتَ قَالَ إِنَّمَا بَعَثْتُ إِلَيْكَ لِتُصِيبَ بِهَا مَالاً فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَكْرَهُ الْعَلَمَ فِي الثَّوْبِ لِهَذَا الْحَدِيثِ .

## BRATIMLJENJE I SAVEZNIŠTVO

## بَاب الْإِخَاءِ وَالْحِلْفِ

Ebu-Džuhajfa kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Selmana i Ebu-Derdaa."
Abdur-Rahman b. Avf kaže: "Kada smo došli u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je mene i Sa'da b. Rebija."[5]

وَقَالَ أَبُو جُحَيْفَةَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ .

6082. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Humejd, prenoseći od Enesa da je kazivao:
"Kada nam je došao Abdur-Rahman, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je njega i Sa'da b. Rebija i rekao mu: 'Priredi gozbu makar s jednom ovcom!'"

٦٠٨٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

6083. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, njemu Ismail b. Zekerijja, a ovome Asim da je upitao Enesa b. Malika:
"Jesi li čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema savezništva u islamu'?", pa (mu) je (Enes) odgovorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u mojoj je kući zaključio savez između pripadnika Kurejša i ensarija."[6]

٦٠٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لِأَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَبَلَغَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ قَدْ حَالَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِي .

4 Tj. ako hoćeš, prodaj ga i na njemu zaradi.

5 O bratimljenju ashaba ima mnogo hadisa. U više njih navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio dvostruko bratimljenje: muhadžira s muhadžirima i muhadžira s ensarijama.

6 Pripadnici Kurejša između sebe su i prije islama imali neku vrstu savezništva. Ono je, između ostaloga, podrazumijevalo nasljeđivanje saveznika, njegovu zaštitu, čak i ako je kriv, te osvetu za njega ukoliko je bio ubijen od pripadnika nekog drugog plemena. Enes b. Malik u svome je odgovoru htio reći da su se sve pozitivne strane savezništva kao što su: pomaganje potlačenima, bratimljenje i sve što je u skladu s islamskim propisima i u islamu nastavile primjenjivati.

## OSMJEHIVANJE I SMIJANJE

## بَاب التَّبَسُّمِ وَالضَّحِكِ

Fatima, neka je s njom Allahova milost, je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došapnuo mi je, pa sam se nasmijala."[1]
Ibn-Abbas je rekao: "Allah je Onaj koji na smijeh i na plač navodi."[2]

وَقَالَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَم أَسَرَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَضَحِكْتُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ اللهَ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى .

6084. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovome Ma'mer da je čuo od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Rifaja Kurezi neopozivo pustio svoju ženu, nakon čega se njome oženio Abdur-Rahman b. Zubejr. Potom je ona došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, ona je bila udata za Rifaju, pa ju je on neopozivo pustio tri puta, nakon čega se njome oženio Abdur-Rahman b. Zubejr. Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, on nema ništa do ovakvih resa", uhvativši i pokazavši na rese njene košulje. U to su se vrijeme zatekli da sjede Ebu-Bekr, kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ibn-Seid b. As, na vratima sobe, čekajući dozvolu da uđe, pa je Halid počeo dozivati Ebu-Bekra i govoriti mu: "Ebu-Bekre, zar nećeš ovu prekinuti da (o tome) naglas govori pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?!" Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo osmjehnuo, a zatim (spomenutoj ženi) rekao: "Možda bi se htjela vratiti Rifaji? Ne, (to ne može) dok ti ne okusiš njegovo,[3] a on tvoje sjeme."

٦٠٨٤. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيَّ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ فَبَتَّ طَلاَقَهَا فَتَزَوَّجَهَا بَعْدَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الزَّبِيرِ فَجَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَهَا آخِرَ ثَلاَثِ تَطْلِيقَاتٍ فَتَزَوَّجَهَا بَعْدَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الزَّبِيرِ وَإِنَّهُ وَاللهِ مَا مَعَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِلاَّ مِثْلُ هَذِهِ الْهُدْبَةِ لِهُدْبَةٍ أَخَذَتْهَا مِنْ جِلْبَابِهَا قَالَ وَأَبُو بَكْرٍ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ جَالِسٌ بِبَابِ الْحُجْرَةِ لِيُؤْذَنَ لَهُ فَطَفِقَ خَالِدٌ يُنَادِي أَبَا بَكْرٍ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلاَ تَزْجُرُ هَذِهِ عَمَّا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَا يَزِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى التَّبَسُّمِ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لاَ حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ .

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojoj je kćerci Fatimi, radijallahu anha, pred smrt otkrio da mu se približio rastanak s ovim svijetom, pa je ona zaplakala. Na to joj je došapnuo da će ona biti prva koja će mu se pridružiti, pa se ona nasmijala. Aiši, radijallahu anha, koja ju je pitala šta joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio, pa se nasmijala, Fatima, radijallahu anha, nije htjela reći sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije preselio na ahiret.

2 Tj. Allah je Onaj koji je stvorio čovjeka i dao mu osobinu smijeha i plača. Ovo je samo dio hadisa koji je u cijelosti naveden u poglavljima o dženazi, gdje Ibn-Abbas kaže da plač kao takav nije zabranjen pod uvjetom da on ne prijeđe u naricanje i nabrajanje. Na ovo se aludira i u riječima Uzvišenog iz sure En-Nedžm, gdje stoji: "... i da On na smijeh i na plač navodi."

3 Tj. sjeme Abdur-Rahmana b. Zubejra.

6085. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Ibrahim, a ovome Salih b. Kejsan da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Abdul-Hamida b. Abdur-Rahmana b. Zejda b. Hattaba, a ovaj od Muhammeda b. Sa'da, koji je od svoga oca čuo da je kazivao:
"Omer b. Hattab, radijallahu anhu, zamolio je da ga primi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok su kod njega bile žene iz plemena Kurejš koje su ga pitale i zapitkivale, dižući svoj glas iznad njegova. Kada je Omer zamolio da uđe, nabrzinu su se sklonile iza zastora. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio mu je, pa je ušao. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, (potom) nasmijao, pa mu (Omer) reče: 'Allah ti život učinio veselim, Allahov Poslaniče! Ti si mi preči od oca i majke!', na što mu on odgovori: 'Začudio sam se ovima koje su bile kod mene kako su, kada su čule tvoj glas, požurile iza zastora.'
'Ti si, Allahov Poslaniče, preči da te se ustručavaju', odgovorio je, a zatim se okrenuo prema njima i rekao im: 'O neprijateljice same sebi, zar se ustručavate mene, a ne ustručavate se Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!'
'Ti si strožiji i grublji od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', rekoše one. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Čuj, Hattabov sine, tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, nikada te šejtan ne sretne da ideš jednim putem, a da ti se ne skloni i ne krene drugim.'"

٦٠٨٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نِسْوَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ يَسْأَلْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنَّ عَلَى صَوْتِهِ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ تَبَادَرْنَ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَضْحَكُ فَقَالَ أَضْحَكَ اللهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي فَقَالَ عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي لَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ تَبَادَرْنَ الْحِجَابَ فَقَالَ أَنْتَ أَحَقُّ أَنْ يَهَبْنَ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِنَّ فَقَالَ يَا عَدُوَّاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلَمْ تَهَبْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْنَ إِنَّكَ أَفَظُّ وَأَغْلَظُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِيهٍ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ .

6086. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovome Amr da je čuo od Ebu-Abbasa, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u pohodu na Taif, rekao je: 'Sutra se, ako Bog da, vraćamo.' Tada neki od drugova Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekoše: 'Nećemo odustati dok ga ne osvojimo!'
'Ustanite (onda) i borite se!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa su krenuli, žestoko

٦٠٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالطَّائِفِ قَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَا نَبْرَحُ أَوْ نَفْتَحَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَاغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ قَالَ فَغَدَوْا فَقَاتَلُوهُمْ قِتَالًا شَدِيدًا وَكَثُرَ

se protiv njih borili i mnogi zadobili rane. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sutra se, ako Bog da, vraćamo.'"
On (tj. prenosilac) kaže: "Prešutjeli su, pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao."
Humejdi veli: "Sufjan nam je ispričao cijelo predanje."[1]

فِيهِمُ الْجِرَاحَاتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ فَسَكَتُوا فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِالْخَبَرِ كُلِّهِ .

6087. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ibrahim, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jedan čovjek došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Propao sam! Imao sam intimni odnos sa svojom ženom u ramazanu (tokom posta).'
'Oslobodi roba!', reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Nemam ga', odgovorio je.
'Onda posti dva mjeseca uzastopno!', reče mu.
'Ne mogu', odgovorio je.
'Onda nahrani šezdeset siromaha!', reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Nemam čime', odgovorio je. Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) donio korpu hurmi (Ibrahim kaže da "arek" znači isto što i "miktel") i rekao: 'Gdje je onaj što je pitao? Podijeli ih!' Tada (ovaj) upita: 'Siromašnijim od mene? Tako mi Allaha, u Medini nema siromašnije kuće od naše!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija se tako da su mu se vidjeli i umnjaci[2] i reče: 'Onda sebi!'"

٦٠٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ أَعْتِقْ رَقَبَةً قَالَ لَيْسَ لِي قَالَ فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ أَسْتَطِيعُ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ أَجِدُ فَأُتِيَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ قَالَ إِبْرَاهِيمُ الْعَرَقُ الْمِكْتَلُ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ تَصَدَّقْ بِهَا قَالَ عَلَى أَفْقَرَ مِنِّي وَاللهِ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَفْقَرُ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ قَالَ فَأَنْتُمْ إِذًا .

1 Više o ovome vidjeti u poglavlju o pohodu na Taif.

2 Iz većine drugih hadisa da se zaključiti da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, blago osmjehivao, mada se, istina rijetko, znao i nasmijati da mu se vide očnjaci. U merfu' predanju koje prenosi Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemoj se mnogo smijati, jer često smijanje umrtvljuje srce."

٦٠٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَبَذَ بِرِدَائِهِ جَبْذَةً شَدِيدَةً قَالَ أَنَسٌ فَنَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَبْذَتِهِ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ.

6088. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Malik, a ovome Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika da je rekao: “Išao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bio nedžranski ogrtač s debelim porubom. Tada ga je sustigao jedan beduin, uhvatio ga za ogrtač i snažno potegao. Pogledao sam”, kaže Enes, “i vidio da je, koliko ga je bio snažno potegao, Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rame nažuljio porub ogrtača. Zatim je rekao: ‘Muhammede, reci da mi daju nešto od tvoga imetka!’ Vjerovjesnik se okrenuo prema njemu, nasmijao se i naredio da mu daju.”[3]

٦٠٨٩. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ مَا حَجَبَنِي النَّبِيُّ ﷺ مُنْذُ أَسْلَمْتُ وَلاَ رَآنِي إِلاَّ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِي.

6089. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Ibn-Idris, a ovome Isma‘il da je čuo od Kajsa, a on od Džerira da je rekao: “Otkako sam primio islam, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada me nije spriječio (da uđem kod njega), i nije me ugledao, a da mi se u lice nije osmjehnuo.”

٦٠٩٠. وَلَقَدْ شَكَوْتُ إِلَيْهِ أَنِّي لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا.

6090. “Požalio sam mu se da nisam čvrst na konju, pa me je rukom potapšao po prsima i zamolio: ‘Allahu moj, učvrsti ga i učini ga da upućuje druge i da sam bude na pravom putu!’”

٦٠٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لاَ يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِّ هَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ غُسْلٌ إِذَا احْتَلَمَتْ قَالَ نَعَمْ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ فَضَحِكَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ أَتَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَبِمَ شَبَهُ الْوَلَدِ.

6091. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, on od Zejnebe bint Umm-Seleme, a ova od Umm-Seleme da je Umm-Sulejm rekla:
“Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi istine. Da li se žena dužna okupati kada u snu polucira?”
“Jeste ako primijeti tragove tečnosti”, odgovorio je. Tada se Umm-Selema nasmijala i upitala: “Zar i žena polucira?!” Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Po čemu je onda sličnost djeteta?”[4]

3 I ovaj slučaj sam po sebi dovoljno govori koliko je samo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio strpljiv, obazriv i pažljiv, naročito prema onima koje je trebalo pridobiti za islam.

4 O ovome je bilo više govora u poglavlju o poluciranju žene u snu.

6092. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovome Amr da je čuo od Ebu-Nadra, on od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Nikada nisam vidjela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se grohotom nasmijao tako da bi mu se vidjela resica; samo se osmjehivao."

٦٠٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ مُسْتَجْمِعًا قَطُّ ضَاحِكًا حَتَّى أَرَى مِنْهُ لَهَوَاتِهِ إِنَّمَا كَانَ يَتَبَسَّمُ .

6093. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je čuo od Enesa, a pričao mi je i Halifa, njemu Jezid b. Zurej, a ovome Seid da je čuo od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je jedan čovjek prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je u petak u Medini držao govor (hutbu) i rekao mu: "Suša je, nema kiše, pa zamoli Gospodara svoga da dâ kišu!" Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) pogledao prema nebu na kome nismo vidjeli oblačka i zamolio za kišu, pa su se oblaci počeli uobličavati. Potom je udarila kiša da su Medinom tekli potoci i neprestano lila sve do sljedećeg petka. Tada je onaj, ili neki drugi čovjek, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio, ustao i rekao: "Potopismo se, zamoli Gospodara svoga da nam prestane kiša!", na što se (Vjerovjesnik) nasmijao i zamolio:[1] "Bože oko nas, a ne na nas!", izgovorivši to dva ili tri puta, a oblaci se, lijevo i desno, počeše odbijati od Medine i liti kišu okolo, a da u njoj (Medini) nikako nije padala. Tako im je Allah pokazao počast Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (koju ima kod Njega) i uslišavanje njegove dove.

٦٠٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهُوَ يَخْطُبُ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ قَحَطَ الْمَطَرُ فَاسْتَسْقِ رَبَّكَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ وَمَا نَرَى مِنْ سَحَابٍ فَاسْتَسْقَى فَنَشَأَ السَّحَابُ بَعْضُهُ إِلَى بَعْضٍ ثُمَّ مُطِرُوا حَتَّى سَالَتْ مَثَاعِبُ الْمَدِينَةِ فَمَا زَالَتْ إِلَى الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ مَا تُقْلِعُ ثُمَّ قَامَ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَوْ غَيْرُهُ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ غَرِقْنَا فَادْعُ رَبَّكَ يَحْبِسْهَا عَنَّا فَضَحِكَ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلاَ عَلَيْنَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا فَجَعَلَ السَّحَابُ يَتَصَدَّعُ عَنِ الْمَدِينَةِ يَمِينًا وَشِمَالاً يُمْطَرُ مَا حَوَالَيْنَا وَلاَ يُمْطِرُ مِنْهَا شَيْءٌ يُرِيهِمُ الله كَرَامَةَ نَبِيِّهِ ﷺ وَإِجَابَةَ دَعْوَتِهِ .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se nečijim riječima: "Potopismo se!"

## RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "O VJERNICI, BOJTE SE ALLAHA I BUDITE S ONIMA KOJI SU ISKRENI!"[2] I KOJA JE LAŽ ZABRANJENA

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) وَمَا يُنْهَى عَنِ الْكَذِبِ

6094. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovome Mensur da je čuo od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Istinitost vodi u dobročinstvo, a dobročinstvo u Džennet. Govoreći istinu, čovjek postaje istinoljubivim. Laž vodi u razvrat, a razvrat vodi u Vatru. Lažući, čovjek kod Allaha postaje lažov.'"

٦٠٩٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا .

6095. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Isma'il b. Dža'fer, a ovome Ebu-Suhejl Nafi b. Malik b. Ebu-Amir da je čuo od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tri su znaka licemjera: kada govori, laže; kada obeća, prevari; kada mu se povjeri, iznevjeri!"

٦٠٩٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ نَافِعِ بْنِ مَالِكِ ابْنِ أَبِي عَامِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ .

6096. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džerir, a ovome Ebu-Redža, prenoseći od Semure b. Džundeba, radijallahu anhu, da je kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Usnio sam da su mi došla dva čovjeka i rekla: 'Onaj kojeg si vidio da mu se probada vilica lažov je koji izmisli laž što se od njega prenosi do nakraj svijeta, zbog čega će mu se (ovo) činiti sve do Sudnjeg dana.'"

٦٠٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي قَالَا الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فَكَذَّابٌ يَكْذِبُ بِالْكَذْبَةِ تُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ فَيُصْنَعُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

2 Et-Tevba, 119.

## LIJEPO VLADANJE

## بَاب فِي الْهَدْيِ الصَّالِحِ

6097. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim da je pitao Ebu-Usamu da li im je A'meš pričao da je čuo od Šekika, pa je rekao da je čuo od Huzejfe, koji je rekao:
"Allahovu je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, po držanju, izgledu i vladanju, otkako iziđe iz svoje kuće dok se ne vrati,[1] najsličniji čovjek Ibn-Umm-Abd.[2] Ne znamo kako se, kada je u kući, prema svojima odnosi."

٦٠٩٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ أَحَدَّثَكُمْ الأَعْمَشُ سَمِعْتُ شَقِيقًا قَالَ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ إِنَّ أَشْبَهَ النَّاسِ دَلاًّ وَسَمْتًا وَهَدْيًا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ لاَبْنُ أُمِّ عَبْدٍ مِنْ حِينِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى أَنْ يَرْجِعَ إِلَيْهِ لاَ نَدْرِي مَا يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ إِذَا خَلاَ .

## STRPLJIVOST PRI UVREDI

## بَاب الصَّبْرِ عَلَى الأَذَى

i riječi Uzvišenog Allaha: "Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ )

6098. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovome Muharik da je čuo od Tarika, a on od Abdullaha da je rekao:
"Najbolji je govor Allahova Knjiga, a najbolji je put put Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٠٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُخَارِقٍ سَمِعْتُ طَارِقًا قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ .

1 Ovim se Huzejfa u svome svjedočenju htio ograničiti samo na ono što je svojim očima kod Abdullaha b. Mes'uda vidio van kuće, čime je ostavio mogućnost da je u kući, među svojom čeljadi, manje ili više bio drugačiji.

2 Riječ je o Abdullahu b. Mes'udu.

3 Ez-Zumer, 10.
Neki islamski učenjaci tvrde da je strpljivost pri nanesenoj uvredi i nepravdi svojevrsni vid borbe sa samim sobom (džihadun-nefs). Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jako je teško palo kada mu je prilikom podjele ratnog plijena prigovoreno da je nepravedan, ali se ipak strpio i prema onome koji je to rekao pokazao samilost i širokogrudnost, imajući na umu upravo gore navedeni ajet. Dobro se djelo, u osnovi, nagrađuje deseterostrukom nagradom, dok se za dobro djelo za koje je potrebno strpljenje nagrada uvećava i za sedam stotina puta.

6099. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovome Sufjan da je čuo od A'meša, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema niko (ili je rekao – ništa)[4] da je na uvredu koju čuje strpljiviji od Allaha. Oni Mu pripisuju da ima dijete, a On im (i dalje) daje zdravlje i opskrbljuje ih!'"[5]

٦٠٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ أَحَدٌ أَوْ لَيْسَ شَيْءٌ أَصْبَرَ عَلَى أَذًى سَمِعَهُ مِنَ اللهِ إِنَّهُمْ لَيَدْعُونَ لَهُ وَلَدًا وَإِنَّهُ لَيُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ .

6100. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratni plijen – kao što je i ranije dijelio – pa je jedan čovjek ensarija rekao: 'Tako mi Allaha, to je podjela koja nije bila zarad Allahova lica!' Rekao sam: 'Reći ću to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!', pa sam mu, dok je sa svojim drugovima bio, prišao i krišom ispričao. To je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, teško pogodilo, pa mu se lice promijenilo i naljutio se da sam zaželio da mu to uopće nisam bio ispričao. Potom je rekao: 'Musa je uvrijeđen i više od toga, pa se strpio!'"[6]

٦١٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ شَقِيقًا يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قِسْمَةً كَبَعْضِ مَا كَانَ يَقْسِمُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَاللهِ إِنَّهَا لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ قُلْتُ أَمَّا أَنَا لَأَقُولَنَّ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ فَسَارَرْتُهُ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ وَغَضِبَ حَتَّى وَدِدْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَخْبَرْتُهُ ثُمَّ قَالَ قَدْ أُوذِيَ مُوسَى بِأَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَصَبَرَ .

4 Prenosilac nije bio sasvim siguran da li je rekao "niko" ili "ništa".

5 O ovome će biti opširnije govora u poglavljima o tevhidu (monoteizmu).

6 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje nije osudio postupak Abdullaha b. Mes'uda jer je znao da mu je iz najbolje namjere prenio riječi spomenutog ensarije, kako bi ga upoznao da pojedini ljudi još uvijek taje licemjerstvo, već se, u prvi mah, naljutio na onoga koji je to rekao, ali se ubrzo nakon toga prisjetio Musaa, alejhis-selam, i uvreda koje su njemu nanošene, pa se strpio. Naime, Musa, alejhis-selam, najmanje je u tri slučaja bio teško uvrijeđen. Prvo, kada su mu rekli da je kilav, o čemu je bilo više govora u hadisima vezanim za Musaa, alejhis-selam, navedenim u poglavlju o Musau. Drugi su ga put uvrijedili u vezi s Harunovom smrću. O tome smo također opširno govorili u poglavlju o Musau. Treći je put uvrijeđen u slučaju s Karunom. I o tome je bilo više riječi u poglavlju o Musau. Međutim, Musa, alejhis-selam, svaki se put strpio, pa se i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao na njega.

## KO LJUDE NIJE UKORAVAO U LICE

بَاب مَنْ لَمْ يُوَاجِهِ النَّاسَ بِالْعِتَابِ

6101. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je (jednom prilikom) nešto što je sebi dopustio, a ljudi su se toga ustručavali. Čuvši za to, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na hutbi, prethodno se zahvalivši Allahu, rekao: 'Šta je (nekim) ljudima pa se ustručavaju onoga što sam ja učinio? Tako mi Allaha, ja Allaha poznajem najbolje i više Ga se od njih bojim!'"[1]

٦١٠١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَتْ عَائِشَةُ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا فَرَخَّصَ فِيهِ فَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَخَطَبَ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ فَوَاللهِ إِنِّي لَأَعْلَمُهُمْ بِاللهِ وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً .

6102. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovome Šu'ba da je čuo od Katade, on od Abdullaha b. Ebu-Utbe, Enesovog oslobođenog roba, a ovaj od Seida Hudrija da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stidljiviji od djevice u njenom zastrtom dijelu kuće. Kada bi vidio nešto što mu nije drago, prepoznali bismo to po izrazu njegova lica."

٦١٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ هُوَ ابْنُ أَبِي عُتْبَةَ مَوْلَى أَنَسٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا فَإِذَا رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ .

1 Ibn-Bettal kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je blag prema svojim sljedbenicima... Čak je i ukor koji im je ovom prilikom bez sumnje uputio ublažen time što nije nikoga pojedinačno imenovao."
O ovom slučaju Ibn-Hadžer Askalani kaže: "Ovim se hadisom potiče ugledanje na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i osuđuje cjepidlačenje u vjeri te izbjegavanje dozvoljenog... Nigdje nisam naišao na imena ljudi na koje se u ovom hadisu aludira, niti šta bi konkretno moglo biti to što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sebi dozvolio. Kasnije sam naišao na hadis koji bi ovo, možda, mogao razjasniti. Radi se, naime, o hadisu koji u poglavlju o postu bilježi Muslim, a prenosi ga Aiša. U njemu se kaže da je jedan čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, mene (ponekad) zatekne sabah nečista (budem džunup), a hoću da postim, pa se okupam i zapostim", na što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I mene (ponekad) zatekne sabah nečista (budem džunup), pa (tako) zapostim." Tada je ovaj rekao: "Allahov Poslaniče, ti nisi kao mi, jer je tebi Allah oprostio i ranije i kasnije grijehe", pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio i rekao: "Ja se nadam da se od svih vas Allaha najviše bojim i da najbolje znam šta je bogobojaznost!"

## KO BEZ OPRAVDANA RAZLOGA SVOME BRATU KAŽE DA JE NEVJERNIK – SAM JE ONO ŠTO JE REKAO

باب مَنْ كَفَّرَ أَخَاهُ بِغَيْرِ تَأْوِيلٍ فَهُوَ كَمَا قَالَ

6103. PRIČALI SU NAM Muhammed i Ahmed b. Seid, njima Usman b. Umer, a ovome Ali b. Mubarek da su čuli od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad čovjek svome bratu kaže: 'Nevjerniče!' – jedan je od njih dvojice takav."[2]
Ikrime je pričao ovaj hadis, prenoseći od Ibn-Ammara, on od Jahje, a on od Abdullaha b. Jezida, koji ga je čuo od Seleme, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ وَأَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا وَقَالَ عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ سَمِعَ أَبَا سَلَمَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6104. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Abdullah b. Dinar da je čuo od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Koji god čovjek svome bratu kaže: 'Nevjerniče!' – jedan je od njih dvojice takav."[3]

٦١٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَيُّمَا رَجُلٍ قَالَ لأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا .

6105. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovome Ejjub da je čuo od Ebu-Kilabe, a on od Sabita b. Dahhaka da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se lažno zakune drugom vjerom mimo islama – takav je kao što je i rekao. Čime se ko ubije – time će biti i mučen u džehennemskoj vatri. Proklinjanje je vjernika kao i ubijanje. Ko vjernika potvori za nevjerstvo – kao da ga je i ubio!"

٦١٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَيْرِ الإِسْلاَمِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُذِّبَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

2 Ibn-Hadžer Askalani kaže da se ne misli kako se time postaje nevjernik, nego kao nevjernik, naročito ako se zakune.

3 Ibn-Bettal kaže: "Znači lažov, a ne nevjernik."

## O TOME KO NIJE SMATRAO NEVJERNIKOM ONOGA KOJI BI TAKO REKAO (NAZVAO DRUGOG NEVJERNIKOM) S OPRAVDANIM RAZLOGOM ILI IZ NEZNANJA

## باب مَنْ لَمْ يَرَ إِكْفَارَ مَنْ قَالَ ذَلِكَ مُتَأَوِّلاً أَوْ جَاهِلاً

Omer je Hatibu b. Ebu-Beltai rekao da je licemjer, pa (ga) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Odakle znaš da Allah nije pogledao na učesnike u bici na Bedru i rekao im: 'Već sam vam oprostio!'?"

وَقَالَ عُمَرُ لِحَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ قَدِ اطَّلَعَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ قَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ .

6106. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abada, njemu Jezid, a ovome Sulejm da je čuo od Amra b. Dinara, a on od Džabira b. Abdullaha da je Mu'az b. Džebel, radijallahu anhu, klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim bi odlazio svom narodu i klanjao im kao imam. Jednom im je prilikom učio (poglavlje) El-Bekara, pa je jedan čovjek istupio i namaz (sam) klanjao kraće. Za to je saznao Mu'az i rekao mu da je licemjer. Čovjek je to čuo, pa je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, mi smo ljudi koji radimo fizičke poslove i na devama gonimo vodu. Jučer smo klanjali za Mu'azom, pa je počeo učiti (poglavlje) El-Bekara, nakon čega sam ja istupio, pa je on ustvrdio da sam licemjer." Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta rekao: "Mu'aze, zar ti u iskušenje dovodiš?! Uči (poglavlja) 'Tako mi Sunca i svjetla njegova',[1] 'Hvali ime Gospodara svoga, Svevišnjeg'[2] i sl.!"

٦١٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَادَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا سَلِيمٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَأْتِي قَوْمَهُ فَيُصَلِّي بِهِمُ الصَّلاَةَ فَقَرَأَ بِهِمُ الْبَقَرَةَ قَالَ فَتَجَوَّزَ رَجُلٌ فَصَلَّى صَلاَةً خَفِيفَةً فَبَلَغَ ذَلِكَ مُعَاذًا فَقَالَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ فَبَلَغَ ذَلِكَ الرَّجُلَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا قَوْمٌ نَعْمَلُ بِأَيْدِينَا وَنَسْقِي بِنَوَاضِحِنَا وَإِنَّ مُعَاذًا صَلَّى بِنَا الْبَارِحَةَ فَقَرَأَ الْبَقَرَةَ فَتَجَوَّزْتُ فَزَعَمَ أَنِّي مُنَافِقٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مُعَاذُ أَفَتَّانٌ أَنْتَ ثَلاَثًا اقْرَأْ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى وَنَحْوَهَا .

1 *Veš-šemsi ve duhaha* (poglavlje "Eš-Šems" (Sunce).

2 *Sebbihisme rabbikel-a'la* (poglavlje "El-A'la" (Svevišnji).

6107. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Ebu-Mugira, a ovome Evza‘i da je čuo od Zuhrija, on od Humejda, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko se od vas zakune pa u zakletvi kaže: ‘Tako mi Lata i Uzzaa!’ – neka kaže: ‘Nema Boga osim Allaha!’ Ko svome drugu kaže: ‘Hajde da se kockamo!’ – neka podijeli sadaku.’”

٦١٠٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ مِنْكُمْ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

6108. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Nafi‘, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omera b. Hattaba sustigao u grupi jahača kada se zakleo svojim ocem, pa ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvao (i rekao im): “Zar vam Allah nije zabranio da se zaklinjete svojim očevima? Ko se zaklinje neka se zakune Allahom ili neka šuti!”

٦١٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَدْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فِي رَكْبٍ وَهُوَ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ فَنَادَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ إِنَّ اللهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ وَإِلاَّ فَلْيَصْمُتْ .

## KAKVA JE LJUTNJA I STROGOST, KADA SU U PITANJU ALLAHOVE ZAPOVIJEDI, DOZVOLJENA[3]

## بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ الْغَضَبِ وَالشِّدَّةِ لِأَمْرِ اللهِ

Uzvišeni Allah veli: “O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera i budi strog prema njima!”[4]

وَقَالَ اللهُ (جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ) .

6109. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan, njemu Ibrahim, a ovome Zuhri da je čuo od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene, a u sobi je bila zavjesa sa slikama, pa mu se lice (od ljutnje) promijenilo; uzeo je zavjesu i poderao je. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem.”, kaže ona, “rekao: ‘Među onima koji će na Sudnjem danu biti najstrožije kažnjeni jesu i ljudi koji slikaju ovakve slike!’”

٦١٠٩. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَفِي الْبَيْتِ قِرَامٌ فِيهِ صُوَرٌ فَتَلَوَّنَ وَجْهُهُ ثُمَّ تَنَاوَلَ السِّتْرَ فَهَتَكَهُ وَقَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُصَوِّرُونَ هَذِهِ الصُّوَرَ .

3 Kao da se ovim htjelo reći kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio blag i strpljiv na uvredu kada se o njemu radilo, a strog kada se radilo o Allahovim odredbama.

4 Et-Tahrim, 9.

6110. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Isma'il b. Ebu-Halid da je čuo od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Ebu-Mes'uda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jedan je čovjek došao i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja na sabah kasnim zbog toga i toga (čovjeka), zato što nam previše oduljuje!'"
On (Ebu-Mes'ud) dalje veli: "Nikada Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je savjetovao, nisam vidio ljućeg nego što je bio tada", dodavši da je (tom prilikom) rekao: "O ljudi, među vama ima onih koji (druge) ljude odbijaju! Zato, ko god od vas prolazi pred džemat neka klanja kraće, jer među njima ima bolesnih, starih i onih koji imaju nekakvu potrebu."

٦١١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا قَالَ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَطُّ أَشَدَّ غَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ قَالَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيَتَجَوَّزْ فَإِنَّ فِيهِمُ الْمَرِيضَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ .

6111. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, a ovome Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, u mihrabu džamije vidio je slinu, pa ju je sastrugao svojom rukom, naljutio se i rekao: 'Kada je neko od vas u namazu, neka zna da je pred Allahom, pa neka se u namazu, pred Njim, ne oseče!'"

٦١١١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي رَأَى فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ نُخَامَةً فَحَكَّهَا بِيَدِهِ فَتَغَيَّظَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّ اللهَ حِيَالَ وَجْهِهِ فَلَا يَتَنَخَّمَنَّ حِيَالَ وَجْهِهِ فِي الصَّلَاةِ .

6112. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Isma'il b. Dža'fer, a ovome Rebi'a b. Ebu-Abdur-Rahman da je čuo od Jezida, Munbe'isovog oslobođenog roba, a on od Zejda b. Halida Džuhenija da je jedan čovjek upitao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o (tuđoj) nađenoj stvari, pa mu je rekao: "Obznanjuj[1] je godinu dana, zatim pokazuj njenu uzicu[2] i torbu,[3] pa je tek onda koristi! Ako se pojavi njen vlasnik, vrati mu je!"

٦١١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا رَبِيعَةُ بْنُ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ عَرِّفْهَا سَنَةً ثُمَّ اعْرِفْ وِكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا ثُمَّ اسْتَنْفِقْ بِهَا فَإِنْ جَاءَ

1 Tj. svuda pričaj da si našao tuđu izgubljenu stvar.
2 Tj. uzicu u kojoj je bila zavezana.
3 Tj. torbu u kojoj je pronađena.

رَبُّهَا فَأَدِّهَا إِلَيْهِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الإِبِلِ قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى احْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ أَوِ احْمَرَّ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا حِذَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا .

Ovaj je, zatim, upitao: "Allahov Poslaniče, a šta je s izgubljenim (odlutalim) bravčetom?", pa mu je odgovorio: "Uzmi ga, jer je ono ili tvoje ili tvoga brata ili vukovo."[4]
"Allahov Poslaniče, a šta je s izgubljenom (odlutalom) devom?", upitao je. Tada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko naljutio da su mu se zacrvenjeli obrazi (ili je rekao: da mu se zacrvenjelo lice), upitavši ga: "Šta ti imaš s njom?! Ona ima svoje papke i mješinu dok ne dođe svome vlasniku!"[5]

٦١١٣. وَقَالَ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ احْتَجَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حُجَيْرَةً مُخَصَّفَةً أَوْ حَصِيرًا فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي فِيهَا فَتَتَبَّعَ إِلَيْهِ رِجَالٌ وَجَاءُوا يُصَلُّونَ بِصَلاَتِهِ ثُمَّ جَاءُوا لَيْلَةً فَحَضَرُوا وَأَبْطَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْهُمْ فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ فَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ وَحَصَبُوا الْبَابَ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ مُغْضَبًا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا زَالَ بِكُمْ صَنِيعُكُمْ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُكْتَبُ عَلَيْكُمْ فَعَلَيْكُمْ بِالصَّلاَةِ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ خَيْرَ صَلاَةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلاَّ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ .

6113. A KAŽE Mekki da mu je pričao Abdullah b. Seid, njemu Muhammed b. Zijad, a ovome Muhammed b. Dža'fer da je čuo od Abdullaha b. Seida, on od Salima Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha b. Busra b. Seida, a ovaj od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je (sebi) sobicu od palminog granja i lišća (ili je rekao: hasura), pa je pošao da u njoj klanja. Krenuli su potom i neki ljudi da za njim klanjaju. Tako su se jedne večeri okupili i došli, ali se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao i nije odmah izišao, na što su oni počeli dizati glasove i bacati kamenčiće na vrata, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred njih ljut izišao i rekao im: 'Toliko ste u svome postupku bili uporni da sam pomislio da će vam biti propisan kao obaveza! Držite se namaza u svojim kućama, jer je, izuzimajući obavezni (farz) namaz, najbolji namaz koji neko obavi u svojoj kući!'"[6]

4 To je zato što je bravče (ovca ili koza) izloženo opasnosti od zvijeri, pa će ga, ako ga niko ne uzme, zvijeri satrti.

5 To je zato što je deva krupna i snažna životinja, pa joj ne prijeti opasnost od zvijeri. Osim toga, njoj ne prijeti ni opasnost da ugine od gladi ili žeđi, jer u svojoj grbi ima zalihe i vode i hrane, a u međuvremenu je sposobna, čak i ako je daleko, pronaći pašnjak i izvor vode. Zato, ono što vrijedi za odbjeglo bravče ne vrijedi za odbjeglu devu.

6 Po jednima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio se zato što su se bez njegova naređenja

## OPREZNOST PRI LJUTNJI I ČUVANJE OD NJE

بَاب الْحَذَرِ مِنَ الْغَضَبِ

Na to upućuju riječi Uzvišenog Allaha: "... i oni koji se klone velikih grijeha i razvrata i koji, kad ih ko rasrdi, opraštaju"[1] – a također i: "... za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine!"[2]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ) وَقَوْلِهِ (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) .

6114. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije snažan onaj koji (u hrvanju) sve obara, već je snažan onaj koji se u srdžbi zna savladati.[3]

٦١١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ .

6115. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovome A'meš da je čuo od Adija b. Sabita, a ovaj od Sulejmana b. Sureda da je rekao:
"Pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, gdje smo i mi sjedili, posvađala su se dva čovjeka razmjenjujući pogrdne riječi, pa je jedan od njih, sav ljutit, počeo vrijeđati drugoga, tako da mu se sve lice zacrvenjelo. Tada Vjerovjesnik, sallallahu

٦١١٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ عِنْدَهُ جُلُوسٌ وَأَحَدُهُمَا يَسُبُّ صَاحِبَهُ مُغْضَبًا قَدِ احْمَرَّ وَجْهُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَعْلَمُ

okupili i što im njegov neizlazak nije bio dovoljan znak da se raziđu, nego su počeli galamiti i bacati kamenčiće na vrata. Po drugima, naljutio se zato što ga nisu dobro razumjeli, zbog čega im nije odmah otvorio vrata i izišao, a učinio je to iz sažaljenja prema njima, da im to ne bi bilo propisano kao obaveza. Njegove riječi: "Držite se namaza u svojim kućama!" najbolji su dokaz da je potajno obavljena nafila u kući bolja od one koja se obavlja javno, u džamiji, te da se sve prednosti namaza obavljenog u džematu odnose samo na farz-namaze. S druge strane, nužno je da se neki namazi klanjaju i u kući, kako se ona ne bi pretvorila u mezarja, u smislu drugog hadisa u kome se kaže: "Neke od svojih namaza klanjajte u kući i ne pretvarajte ih (tj. kuće) u mezarje!"

1 Eš-Šura, 37.

2 Ali-Imran, 134.

3 U jednom drugom hadisu koji prenosi Enes kaže se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored jedne grupe ljudi koji su gledali hrvanje, pa je upitao: "Šta je ovo?" "Ima jedan čovjek koji svakoga s kim se pohrve odmah obori", odgovorili su. Tada im je rekao: "Hoćete li da vam kažem ko je jači od njega? Čovjek kojeg drugi čovjek uvrijedi, a ovaj svoju srdžbu savlada i ne odgovori mu, pa tako pobijedi i sebe i protivnika, i svoga i protivnikova šejtana."

كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ لَوْ قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ فَقَالُوا لِلرَّجُلِ أَلاَ تَسْمَعُ مَا يَقُولُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِنِّي لَسْتُ بِمَجْنُونٍ .

alejhi ve sellem, reče: 'Ja znam riječi od kojih bi ga, kada bi ih izgovorio, prošla srdžba – kada bi proučio: 'Utječem se Allahu od prokletog šejtana!'' Potom su čovjeku rekli: 'Zar nisi čuo šta je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?!', pa je odgovorio: 'Ja nisam budala!''

٦١١٦ . حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ هُوَ ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَوْصِنِي قَالَ لاَ تَغْضَبْ فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ لاَ تَغْضَبْ .

6116. PRIČAO MI JE Jahja b. Jusuf, njemu Ebu-Bekr, tj. Ibn-Ajjaš, a ovome Ebu-Hasin da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je jedan čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Posavjetuj me!", pa mu je rekao: "Nemoj se ljutiti!" To je (čovjek) ponovio više puta, a on bi mu (svaki put) rekao: "Nemoj se ljutiti!"[4]

## بَاب الْحَيَاءِ

## STID

٦١١٧ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي السَّوَّارِ الْعَدَوِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَيَاءُ لاَ يَأْتِي إِلاَّ بِخَيْرٍ فَقَالَ بُشَيْرُ بْنُ كَعْبٍ مَكْتُوبٌ فِي الْحِكْمَةِ إِنَّ مِنَ الْحَيَاءِ وَقَارًا وَإِنَّ مِنَ الْحَيَاءِ سَكِينَةً فَقَالَ لَهُ عِمْرَانُ أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَتُحَدِّثُنِي عَنْ صَحِيفَتِكَ .

6117. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Katada da je čuo od Ebu-Sevara Adevija da je kazivao: "Od Imrana b. Husajna čuo sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Stid donosi samo dobro!''
Tada (mu) je Bušejr b. Ka'b rekao: "U mudrim izrekama stoji zapisano: 'Dostojanstvenost je od stida, i smirenost je od stida!'', pa mu je Imran odgovorio: "Ja ti pričam ono što sam čuo da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ti meni pričaš šta u tvojoj knjizi piše!"[5]

4 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije slučajno izabrao baš ovaj savjet. Naprotiv, on je dobro znao da su čovjekovi najveći neprijatelji njegov vlastiti šejtan i zla narav koju u sebi krije te da ga upravo oni navode na srdžbu.

5 Imran Bušejru nije osporio mudrost navedene izreke, već mu je osporio kontekst u kome ju je naveo, i to iz najmanje dva razloga: zato što je izreku naveo dok se govorilo o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima i nečije druge riječi usporedio s njegovim te što se pobojao da ne dođe do miješanja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi s izrekama.

6118. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pored jednog čovjeka koji je zbog stida ružio svoga brata, govoreći mu: ‘Ti si stidljiv!’ – tako da je ispalo da je htio kazati: ‘Stid ti šteti!’ – pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Pusti ga, stid je dio imana!’”[1]

٦١١٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَجُلٍ وَهُوَ يُعَاتِبُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ يَقُولُ إِنَّكَ لَتَسْتَحْيِي حَتَّى كَأَنَّهُ يَقُولُ قَدْ أَضَرَّ بِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعْهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ .

6119. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, njemu Šu‘ba, a ovome Katada da je čuo od Enesova oslobođenog roba za kojeg Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da se zvao Abdullah b. Ebu-Utba, a on od Ebu-Seida da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stidljiviji od djevice u svom zastrtom dijelu kuće.”

٦١١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مَوْلَى أَنَسٍ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ اسْمُهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي عُتْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا .

## AKO TE NIJE STID, ČINI ŠTA ŽELIŠ

## بَاب إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ

6120. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Mensur da je čuo od Rib‘ija b. Hiraša, a on od Ebu-Mes‘uda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U ono što je svijet od ranijeg vjerovjesništva zapamtio spadaju i riječi: ‘Ako te nije stid, čini šta želiš!’”[2]

٦١٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ .

1 Stidljivu čovjeku, čak i ako nije naročito bogobojazan, njegov stid ne dopušta razvrat, pa ga, barem u tom pogledu, čuva od grijeha.

2 U drugoj verziji ovog hadisa koju bilježe Ahmed i Bezzar, a prenosi je Huzejfa, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Posljednje što su od prvobitnog vjerovjesništva u predislamsko doba (doba džahilijeta) zapamtili bile su riječi...”

## NEMA STIDA OD ISTINE KADA SE RADI O VJERSKIM PROPISIMA

## بَاب مَا لاَ يُسْتَحْيَا مِنَ الْحَقِّ لِلتَّفَقُّهِ فِي الدِّينِ

6121. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, on od Zejnebe, Ebu-Selemine kćeri, a ona od Ummu-Seleme, radijallahu anha, da je kazivala: "Umm-Sulejm došla je Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi istine, (pa mi reci) da li se žena dužna okupati nakon polucije u snu?' 'Jeste, ako primijeti tragove tečnosti', odgovorio je."

٦١٢١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لاَ يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِّ فَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ غُسْلٌ إِذَا احْتَلَمَتْ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ .

6122. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Muharib b. Disar, prenoseći od Ibn-Omera da je rekao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Vjernik je poput zelena drveta s kojeg niti spada lišće niti ogolijeva', pa su ljudi počeli pogađati: 'To je to i to drvo, to je to i to drvo', a ja sam htio kazati: 'To je palma', ali sam bio dječak, pa sam se postidio. 'To je palma', rekao je." A od Šu'be se prenosi da je rekao: "Pričao nam je Hubejb b. Abdur-Rahman, njemu Hafs b. Asim, a ovome Ibn-Omer da je čuo slično ovome, s tim što on (tj. Ibn-Omer) ovdje dodaje: 'Ispričao sam to Omeru, pa je rekao: 'Da si rekao (koje je to drvo), bilo bi mi draže nego to i to.'''"

٦١٢٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ شَجَرَةٍ خَضْرَاءَ لاَ يَسْقُطُ وَرَقُهَا وَلاَ يَتَحَاتُّ فَقَالَ الْقَوْمُ هِيَ شَجَرَةُ كَذَا هِيَ شَجَرَةُ كَذَا فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ النَّخْلَةُ وَأَنَا غُلاَمٌ شَابٌّ فَاسْتَحْيَيْتُ فَقَالَ هِيَ النَّخْلَةُ وَعَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ وَزَادَ فَحَدَّثْتُ بِهِ عُمَرَ فَقَالَ لَوْ كُنْتَ قُلْتَهَا لَكَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا .

6123. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Merhum, a ovome Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Jedna je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu se ponudi, pa ga je upitala: 'Imaš li kakve potrebe za mnom?' Na to je njegova (Enesova) kćerka rekla: 'Kako si samo neobrazli!' Tada joj je (Poslanik) rekao: 'Ona je bolja od tebe; ponudila se Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"[3]

٦١٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مَرْحُومٌ سَمِعْتُ ثَابِتًا أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ تَعْرِضُ عَلَيْهِ نَفْسَهَا فَقَالَتْ هَلْ لَكَ حَاجَةٌ فِيَّ فَقَالَتِ ابْنَتُهُ مَا أَقَلَّ حَيَاءَهَا فَقَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْكِ عَرَضَتْ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ نَفْسَهَا .

3 O ovome je opširnije bilo govora u poglavljima o braku.

## VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "OLAKŠAVAJTE, A NE OTEŽAVAJTE!"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je ljudima olakšati i pokazati im svoju velikodušnost.

وَكَانَ يُحِبُّ التَّخْفِيفَ وَالْيُسْرَ عَلَى النَّاسِ .

6124. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Nadr, a ovome Šu'ba da je čuo od Seida b. Ebu-Burde, on od svoga oca, a ovaj od djeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada ih je poslao,[1] njemu i Mu'azu b. Džebelu rekao: "Olakšavajte, a ne otežavajte! Obveseljujte, a ne odbijajte! Posvetite se zadatku!" Tada je Ebu-Musa rekao: "Allahov Poslaniče, mi idemo u zemlju u kojoj se od meda pravi vino zvano 'el-bit' i pivo od ječma zvano 'el-mizr'?", pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sve što opija zabranjeno je."

٦١٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ لَمَّا بَعَثَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ قَالَ لَهُمَا يَسِّرَا وَلاَ تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلاَ تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا قَالَ أَبُو مُوسَى يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا بِأَرْضٍ يُصْنَعُ فِيهَا شَرَابٌ مِنَ الْعَسَلِ يُقَالُ لَهُ الْبِتْعُ وَشَرَابٌ مِنَ الشَّعِيرِ يُقَالُ لَهُ الْمِزْرُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ .

6125. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Ebu-Tejjah kako je od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Olakšavajte, a ne otežavajte! Ublažujte, a ne odbijajte!"

٦١٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا وَسَكِّنُوا وَلاَ تُنَفِّرُوا .

6126. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije birao između dvije stvari, a da nije odabrao lakšu, osim ako je to bio grijeh: ako je bio grijeh, on ga se najviše od svih klonio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije kažnjavao radi sebe (nije se svetio), osim ako je bila povrijeđena (neka od) Allahovih svetinja, pa je zbog nje kažnjavao, ali samo zarad Allaha."

٦١٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ قَطُّ إِلاَّ أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلاَّ أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللهِ فَيَنْتَقِمَ بِهَا لِلَّهِ .

[1] Bili su poslani u Jemen da novopridošle u islam podučavaju vjerskim propisima.

6127. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ezreka b. Kajsa da je rekao:
"Bili smo u Ahvazu na obali jedne presahle rijeke, kamo je na kobili dojahao Ebu-Bereza Eslemi. Ostavivši je nesvezanu, počeo je klanjati, pa je kobila krenula da bježi, na što je on prekinuo namaz i potrčao za njom dok je nije stigao i uhvatio; zatim je ponovo klanjao. Jedan čovjek među nama koji je imao (neispravno) mišljenje[2] reče: 'Pogledajte ovog starca! Zbog kobile je prekinuo namaz!' Tada je ovaj prišao i rekao: 'Otkako sam se rastao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, niko me nije (ovako) oštro prekorio', dodavši: 'Kuća mi je daleko: da sam klanjao, a nju (kobilu) pustio da pobjegne, svojima se ne bih vratio do noći.' Zatim je kazao da se družio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je vidio da bira ono što je lakše."

٦١٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ كُنَّا عَلَى شَاطِئِ نَهَرٍ بِالْأَهْوَازِ قَدْ نَضَبَ عَنْهُ الْمَاءُ فَجَاءَ أَبُو بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيُّ عَلَى فَرَسٍ فَصَلَّى وَخَلَّى فَرَسَهُ فَانْطَلَقَتِ الْفَرَسُ فَتَرَكَ صَلَاتَهُ وَتَبِعَهَا حَتَّى أَدْرَكَهَا فَأَخَذَهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَضَى صَلَاتَهُ وَفِينَا رَجُلٌ لَهُ رَأْيٌ فَأَقْبَلَ يَقُولُ انْظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ تَرَكَ صَلَاتَهُ مِنْ أَجْلِ فَرَسٍ فَأَقْبَلَ فَقَالَ مَا عَنَّفَنِي أَحَدٌ مُنْذُ فَارَقْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ إِنَّ مَنْزِلِي مُتَرَاخٍ فَلَوْ صَلَّيْتُ وَتَرَكْتُهُ لَمْ آتِ أَهْلِي إِلَى اللَّيْلِ وَذَكَرَ أَنَّهُ قَدْ صَحِبَ النَّبِيَّ ﷺ فَرَأَى مِنْ تَيْسِيرِهِ.

6128. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri; a, po drugom predanju, PRIČAO MI JE Junus, njemu Ibn-Šihab, a ovome Abdullah b. Abdullah b. Utba da je čuo od Ebu-Hurejre kako se jedan beduin pomokrio u džamiji, pa su se ljudi pobunili i digli se da ga napadnu, na što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pustite ga, a na mjesto gdje se pomokrio prolijte kofu vode (ili je rekao: veliku kofu vode), jer ste poslani da olakšavate, a ne da otežavate!"

٦١٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَثَارَ إِلَيْهِ النَّاسُ لِيَقَعُوا بِهِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعُوهُ وَأَهْرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ ذَنُوبًا مِنْ مَاءٍ أَوْ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ.

2 Tj. zastupao je mišljenje haridžija.

## OPUŠTENOST PREMA DRUGIMA

## بَاب الِانْبِسَاطِ إِلَى النَّاسِ

Ibn-Mes‘ud je rekao: “Druži se s ljudima, ali ne vrijeđaj svoju vjeru! Šala je i zabava za ukućane.”[1]

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ خَالِطِ النَّاسَ وَدِينَكَ لَا تَكْلِمَنَّهُ وَالدُّعَابَةِ مَعَ الْأَهْلِ .

6129. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Ebu-Tejjah, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se s nama igrao i zabavljao da je mome malom bratu[2] govorio: ‘O Ebu-Umejre, šta je bilo sa slavujčićem?’”[3]

٦١٢٩ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَيُخَالِطُنَا حَتَّى يَقُولَ لِأَخٍ لِي صَغِيرٍ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ .

6130. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu‘avija, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, igrala sam se lutkama. Imala sam i drugarice koje su se sa mnom igrale. Kada bi ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, one bi se posakrivale iza zastora, pa mi ih je slao da se sa mnom igraju.”[4]

٦١٣٠ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَلْعَبُ بِالْبَنَاتِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ لِي صَوَاحِبُ يَلْعَبْنَ مَعِي فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ يَتَقَمَّعْنَ مِنْهُ فَيُسَرِّبُهُنَّ إِلَيَّ فَيَلْعَبْنَ مَعِي .

1 Tirmizi bilježi da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: “Allahovu su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekli: ‘Allahov Poslaniče, ti se s nama šališ i zabavljaš?’, pa im je rekao: ‘Ne, ja govorim samo istinu!’”

2 Riječ je o bratu po majci Enesa b. Malika Ebu-Umejru, čiji je otac bio Ebu-Talha.

3 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je navraćao kod njegove majke Umm-Sulejme da se s njim poigra i našali. Jednom prilikom zatekao ga je tužna i žalosna, pa je upitao njegovu majku šta mu je. Odgovorila mu je da mu je uginuo slavuj, pa mu je prišao, pomilovao ga po glavi i upitao: “A šta je bilo s tvojim slavujčićem?”

4 Ovaj hadis neki uzimaju kao dokaz da su lutke za djevojčice izuzete iz zabrane o slikanju i pravljenju likova, te na osnovu njega dozvoljavaju da se djevojčicama kupuju lutke i još od djetinjstva pripremaju za poslove u kući i odgoj djece. Iz jednog drugog hadisa koji bilježe Ebu-Davud i Nesai vidi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vratio s Pohoda na Tebuk ili Hajber, Aišu (radijallahu anha) zatekao da se igra lutkama, pa ju je upitao: “Aiša, šta je ovo?” - “Moje djevojčice”, odgovorila je. Onda je ugledao svezanog konja s dva krila, pa ju je upitao: “A šta je ovo?” - “Konj”, odgovorila je. “Konj s krilima?”, upitao je, a ona mu reče: “Zar nisi čuo da je Sulejman imao konje s krilima?”, na što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao.
Oni koji tvrde da je Aiši, radijallahu anha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio da se igra lutkama jer još nije bila punodobna nisu u pravu, budući da je tada imala najmanje četrnaest godina.

## LJUBAZNOST PREMA DRUGIMA

باب المُدَاراةِ مَعَ النَّاسِ

Od Ebu-Derdaa prenosi se da je rekao: "Mi se nekim ljudima smijemo u lice,[5] a naša ih srca proklinju."

وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ إِنَّا لَنَكْشِرُ فِي وُجُوهِ أَقْوَامٍ وَإِنَّ قُلُوبَنَا لَتَلْعَنُهُمْ .

6131. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, ovome Ibn-Munkedir da je čuo od Urve b. Zubejra, a on od Aiše da je kazivala:
"Jedan je čovjek zamolio da ga primi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je (Vjerovjesnik) rekao: 'Pustite ga neka uđe. Nevaljala li sina plemena! Nevaljala li brata plemena!' Kada je ušao, govorio mu je blagim riječima, pa sam rekla: 'Allahov Poslaniče, rekao si što si rekao, a onda si mu govorio blagim riječima.
'Aiša', reče on, 'kod Allaha je najgori onaj čovjek kojeg drugi napuste, ili ga drugi napuste čuvajući se njegove nepristojnosti.'"

٦١٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُ اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ فَقَالَ ائْذَنُوا لَهُ فَبِئْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ أَوْ بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ فَلَمَّا دَخَلَ أَلَانَ لَهُ الْكَلَامَ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْتَ مَا قُلْتَ ثُمَّ أَلَنْتَ لَهُ فِي الْقَوْلِ فَقَالَ أَيْ عَائِشَةُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللهِ مَنْ تَرَكَهُ أَوْ وَدَعَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ فُحْشِهِ .

6132. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Ibn-Ulejja, a ovome Ejjub, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke da je rekao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjeni su ogrtači od svilenog brokata sa zlatnim kopčama, pa ih je podijelio svojim drugovima, a jedan ostavio za Mahremu.[6] Kada je (Mahrema) došao, reče mu (Vjerovjesnik): 'Ovo sam ostavio za tebe.'
Ejjub je (prisutnima) svojom haljinom pokazao kako mu ga je dao i kako je bio grube naravi."
Hadis od Ejjuba prenosi Hammad b. Zejd, a Hatim b. Verdan kaže da mu je pričao Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-mulejke, a on od Misvera: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su (tj. doneseni su) ogrtači..."

٦١٣٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُهْدِيَتْ لَهُ أَقْبِيَةٌ مِنْ دِيبَاجٍ مُزَرَّرَةٌ بِالذَّهَبِ فَقَسَمَهَا فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ وَعَزَلَ مِنْهَا وَاحِدًا لِمَخْرَمَةَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ قَدْ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ قَالَ أَيُّوبُ بِثَوْبِهِ وَأَنَّهُ يُرِيهِ إِيَّاهُ وَكَانَ فِي خُلُقِهِ شَيْءٌ رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ قَدِمَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَقْبِيَةٌ .

5 Učtivost i ljubaznost jesu vrline vjernika. Između ostaloga, sastoje se u poniznosti prema drugima, blagosti u razgovoru i izbjegavanju surovosti; time onaj koji zna može pridobiti druge više nego na bilo koji drugi način.

6 Riječ je o Mahremi b. Nevfelu, poznatom po svojoj surovosti i bestidnosti na jeziku.

## VJERNIK NE SMIJE DOZVOLITI DA IZ ISTE RUPE BUDE UJEDEN DVA PUTA[1]

بَاب لاَ يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ

Mu'avija je rekao: "Mudar može biti samo iskusan čovjek."

وَقَالَ مُعَاوِيَةُ لاَ حَكِيمَ إِلاَّ ذُو تَجْرِبَةٍ .

6133. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Zuhrija, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernik ne smije dozvoliti da dva puta bude ujeden iz iste rupe."

٦١٣٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لاَ يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ .

## NA ŠTA GOST IMA PRAVO

بَاب حَقِّ الضَّيْفِ

6134. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, a ovome Husejn da je čuo od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Došao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao me da li je tačno što je čuo: da noć(i) provodim u ibadetu, a dan(e) u postu, pa sam rekao da jeste. Tada je on rekao: 'Nemoj to više činiti, nego i ustaj i spavaj, i posti i mrsi, jer ti imaš obaveze i prema svome tijelu, i prema svojim očima, i prema svojim gostima, i prema svojoj ženi! Ti ćeš, nadam se, dugo poživjeti i dovoljno ti je da od svakog mjeseca postiš po tri dana – a svako dobro djelo nagrađuje se deseterostruko – pa

٦١٣٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عَمْرٍو قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَقُومُ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَلاَ تَفْعَلْ قُمْ وَنَمْ وَصُمْ وَأَفْطِرْ فَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّكَ عَسَى أَنْ يَطُولَ بِكَ عُمُرٌ وَإِنَّ مِنْ حَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا

1 Ovo je dovoljan primjer kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svoje sljedbenike učio da budu oprezni. Prvi kome je ove riječi rekao bio je Ebu-Izza Džehami, pjesnik iz Mekke, zarobljen u Bici na Bedru. Tom prilikom požalio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na siromaštvo i mnogo djece, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smilovao i oslobodio ga bez otkupa. Međutim, ponovo je bio zarobljen u Bici na Uhudu i ponovo zamolio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga oslobodi žaleći se na siromaštvo i mnogo djece, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da mu neće dozvoliti da se vrati u Mekku i hvali kako je dva puta ismijao Muhammeda, pa je naredio da ga pogube.

فَذَلِكَ الدَّهْرُ كُلُّهُ قَالَ فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ فَقُلْتُ فَإِنِّي أُطِيقُ غَيْرَ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ مِنْ كُلِّ جُمُعَةٍ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ قَالَ فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ قُلْتُ أُطِيقُ غَيْرَ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ صَوْمَ نَبِيِّ اللهِ دَاوُدَ قُلْتُ وَمَا صَوْمُ نَبِيِّ اللهِ دَاوُدَ قَالَ نِصْفُ الدَّهْرِ .

je to kao da postiš sve vrijeme.' Bio sam uporan", kaže (Abdullah b. Amr), "a i on uporan, pa rekoh: 'Ja mogu više.'
'Onda od svake sedmice posti tri dana', reče on. Opet sam bio uporan, a i on uporan, pa rekoh: 'Ja mogu više.'
'Onda posti kao što je postio Allahov vjerovjesnik Davud', reče on.
'A kako je postio Allahov vjerovjesnik Davud?', upitah.
'Pola vremena', odgovorio je."[2]

## بَاب إِكْرَامِ الضَّيْفِ وَخِدْمَتِهِ إِيَّاهُ بِنَفْسِهِ

## UKAZIVANJE POČASTI GOSTU, SLUŽENJE GOSTA

وَقَوْلِهِ (ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ) .

i riječi uzvišenog: "O uvaženim gostima Ibrahimovim."

٦١٣٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْكَعْبِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَالضِّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ فَمَا بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ وَلاَ يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَثْوِيَ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرِجَهُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ مِثْلَهُ وَزَادَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ.

6135. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Seid b. Ebu- Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejha Ka'bija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta. Njegova je popudbina dan i noć, a gostoprimstvo tri dana. Sve što je preko toga jest sadaka. Nije dozvoljeno da se kod njega ostaje toliko da bi se uznemiravao."
Isma'il nam je pričao da je od Malika čuo verziju sličnu ovoj, s tim što se u njegovoj verziji dodaje: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori samo dobro ili neka šuti!"

2 Tj. jedan je dan postio, a drugi mrsio.

6136. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Mehdi, a ovome Sufjan da je čuo od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne uznemirava svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori samo istinu ili neka šuti!"

٦١٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ .

6137. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Ebu-Hajra, a on od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, ti nas pošalješ nekim ljudima, pa im mi dođemo, a oni neće da nam pruže gostoprimstvo. Šta ti o tome misliš?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče nam: 'Ako kod koga dođete, pa narede da vam se pruži što je potrebno gostu, prihvatite, a ako to ne učine, uzmite od njih ono što gostu pripada!'"

٦١٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ ابْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ تَبْعَثُنَا فَنَنْزِلُ بِقَوْمٍ فَلاَ يَقْرُونَنَا فَمَا تَرَى فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ الَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ .

6138. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovome Ma'mer da je čuo od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka pazi na svoju rodbinu! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori samo dobro ili neka šuti!"

٦١٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ.

## SPRAVLJANJE JELA GOSTU I ULAGANJE MAKSIMALNOG TRUDA OKO TOGA

## بَاب صُنْعِ الطَّعَامِ وَالتَّكَلُّفِ لِلضَّيْفِ

6139. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Dža'fer b. Avn, a ovome Ebu-Umejs da je čuo od Avna b. Ebu-Džuhajfe, a ovaj od svoga oca da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Selmana i Ebu-Derdaa, pa je Selman došao u goste kod Ebu-Derdaa i vidio da je Ummu-Derda neuređena (u otrcanoj odjeći),[1] te ju je upitao: 'Šta ti je?', na što mu je ona odgovorila: 'Tvoj brat Ebu-Derda nema potrebe za dunjalučkim stvarima!' Zatim je došao Ebu-Derda, spravio mu jelo i rekao: 'Ti jedi, ja postim (nafilu)!'
'Neću, dok i ti sa mnom ne budeš jeo!', odgovorio mu je, pa je (Ebu-Derda) jeo. Kada je došla noć, Ebu-Derda pošao je da klanja, ali mu je (Selman) rekao: 'Lezi i spavaj!, pa je legao. Zatim je (Ebu-Derda) ustao i pošao da klanja, ali mu je (Selman) opet rekao: 'Lezi i spavaj!' Kada je bilo pred kraj noći, Selman mu reče: 'Ustani i sada klanjaj!', pa su klanjali. Potom mu Selman reče: 'Ti imaš obaveze prema svome Gospodaru, prema sebi i prema svojoj porodici, pa gledaj da prema svakome ispuniš svoje obaveze.' Zatim je (Ebu-Derda) otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta mu je ovaj rekao, te mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Selman je rekao istinu.'"
Ebu-Džuhajfa je Vehb Suvani, kojeg su još zvali i Vehbul-Hajr.

٦١٣٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ فَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِّلَةً فَقَالَ لَهَا مَا شَأْنُكِ قَالَتْ أَخُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا فَقَالَ كُلْ فَإِنِّي صَائِمٌ قَالَ مَا أَنَا بِآكِلٍ حَتَّى تَأْكُلَ فَأَكَلَ فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُومُ فَقَالَ نَمْ فَنَامَ ثُمَّ ذَهَبَ يَقُومُ فَقَالَ نَمْ فَلَمَّا كَانَ آخِرُ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ قُمِ الْآنَ قَالَ فَصَلَّيَا فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ سَلْمَانُ أَبُو جُحَيْفَةَ وَهْبٌ السُّوَائِيُّ يُقَالُ وَهْبُ الْخَيْرِ .

1 Bila je u skromnoj odjeći koju je koristila u svakodnevnim poslovima, tj. nije bila dotjerana kako bi žene trebale biti kada muževi dolaze kući. Ona nije bila takva zato što Ebu-Derda nije mario za dunjalučkim užicima, pa tako ni za ženom. Ovaj hadis i njegov komentar naveden je pod brojem 1968, s tim da je tamo prevedeno da je Selman vidio Ummu-Derda potištenu, što nije sasvim precizan prijevod. (prim.: M.M.)

## KOJU VRSTU LJUTNJE I UZRUJANOSTI NE VALJA POKAZIVATI PRED GOSTOM

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْغَضَبِ وَالْجزَعِ عِنْدَ الضَّيْفِ

6140. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovome Seid Džurejri da je čuo od Ebu-Usmana, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je Ebu-Bekr primio u goste jednu grupu ljudi i Abdur-Rahmanu rekao: "Ti se pobrini o gostima, a ja idem kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa gledaj da ih ugostiš prije nego što se ja vratim." Abdur-Rahman je požurio, iznio im što je imao i rekao: "Jedite!" "Gdje je domaćin kuće?", upitali su, ali im je on opet rekao: "Jedite!" Tada su rekli da neće jesti dok ne dođe domaćin kuće. Na to im (Abdur-Rahman) reče: "Prihvatite gostoprimstvo, jer ako se vrati prije nego što jedete, zapamtit ćemo od njega", ali su opet odbili.
"Znao sam da će se na mene naljutiti", (kaže Abdur-Rahman), "pa sam se, kada je došao, od njega sklonio. 'Šta ste učinili?', upitao je, pa su mu ispričali. Zatim me je počeo dozivati: 'O Abdur-Rahmane!' Ja sam šutio i nisam se odazivao, pa je opet zovnuo: 'O Abdur-Rahmane!' Ja sam opet šutio, pa je ponovo zovnuo: 'O nevaljalče, ako čuješ moj glas, kunem ti se da ćeš vidjeti kad dođeš!' Tada sam izišao i rekao: 'Pitaj svoje goste (kako je bilo)!', pa su rekli: 'Istinu govori, donosio nam je.' Na to (Ebu-Bekr) reče: 'Znači čekali ste mene. Tako mi Allaha, noćas ga (jela) neću okusiti!', ali i ovi rekoše: 'Tako nam Allaha, nećemo ni mi jesti dok ti ne jedeš!'
'Nisam zapamtio goru noć od ove', reče (Ebu-Bekr), 'teško vama, kakvi ste vi (ljudi)? Zašto nećete da prihvatite gostoprimstvo?', dodavši: 'Iznesi jelo!' Tada je jelo izneseno, te je on (prvi) pružio svoju ruku i rekao: 'U ime Allaha – ono je prvo šejtanovo!',[1] pa je počeo jesti, a i oni za njim."

٦١٤٠. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ أَبَا بَكْرٍ تَضَيَّفَ رَهْطًا فَقَالَ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ دُونَكَ أَضْيَافَكَ فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَافْرُغْ مِنْ قِرَاهُمْ قَبْلَ أَنْ أَجِيءَ فَانْطَلَقَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَأَتَاهُمْ بِمَا عِنْدَهُ فَقَالَ اطْعَمُوا فَقَالُوا أَيْنَ رَبُّ مَنْزِلِنَا قَالَ اطْعَمُوا قَالُوا مَا نَحْنُ بِآكِلِينَ حَتَّى يَجِيءَ رَبُّ مَنْزِلِنَا قَالَ اقْبَلُوا عَنَّا قِرَاكُمْ فَإِنَّهُ إِنْ جَاءَ وَلَمْ تَطْعَمُوا لَنَلْقَيَنَّ مِنْهُ فَأَبَوْا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يَجِدُ عَلَيَّ فَلَمَّا جَاءَ تَنَحَّيْتُ عَنْهُ فَقَالَ مَا صَنَعْتُمْ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَسَكَتُّ ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَسَكَتُّ فَقَالَ يَا غُنْثَرُ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ إِنْ كُنْتَ تَسْمَعُ صَوْتِي لَمَّا جِئْتَ فَخَرَجْتُ فَقُلْتُ سَلْ أَضْيَافَكَ فَقَالُوا صَدَقَ أَتَانَا بِهِ قَالَ فَإِنَّمَا انْتَظَرْتُمُونِي وَاللهِ لاَ أَطْعَمُهُ اللَّيْلَةَ فَقَالَ الْآخَرُونَ وَاللهِ لاَ نَطْعَمُهُ حَتَّى تَطْعَمَهُ قَالَ لَمْ أَرَ فِي الشَّرِّ كَاللَّيْلَةِ وَيْلَكُمْ مَا أَنْتُمْ لِمَ لاَ تَقْبَلُونَ عَنَّا قِرَاكُمْ هَاتِ طَعَامَكَ فَجَاءَهُ فَوَضَعَ يَدَهُ فَقَالَ بِاسْمِ اللهِ الْأُولَى لِلشَّيْطَانِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا .

1 Tj. kada se naljutio i zakleo da neće jesti.

## KADA GOST SVOME DOMAĆINU KAŽE: "TAKO MI ALLAHA, NEĆU JESTI DOK I TI NE POČNEŠ JESTI!"

بَاب قَوْلِ الضَّيْفِ لِصَاحِبِهِ لاَ آكُلُ حَتَّى تَأْكُلَ

O ovome govori i hadis koji od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Džuhajfa.

فِيهِ حَدِيثُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6141. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adijj, a ovome Sulejman da je čuo od Ebu-Usmana, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Ebu-Bekr je doveo svoga gosta (ili svoje goste), pa je (otišao i) zanoćio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je došao, moja mu majka reče: 'Sinoć si napustio svoga gosta (ili svoje goste)!'
'Šta je? Zar niste večerali?', upita on.
'Ponudili smo ga (ili njih), pa je odbio (ili su odbili).' Tada se Ebu-Bekr naljutio, počeo ružiti, grditi i zaklinjati se da ni on neće jesti. Ja sam se sakrio, a on me stao (tražiti i) dozivati: 'O nevaljalče!' Žena (Ebu-Bekrova supruga) se zaklela da neće jesti dok on ne jede, pa se i gost (ili gosti) zakleo (ili zakleli) da ni oni neće jesti dok on ne počne jesti. Tada je Ebu-Bekr – rekavši: 'Ovo je bilo od šejtana!' – naredio da se iznese jelo i počeo jesti, a i on (ili oni) za njim, tako da bi, kad god bi neko od njih digao zalogaj, iza njega ostalo više nego što je bilo, pa je (Ebu-Bekr) upitao: 'Šta je ovo, sestro Benu-Firasa?'
'Na moju radost, sada ga je (jela) više nego što je bilo kada smo počeli jesti', reče ona. Jeli su i od njega je (potom) poslao (dio) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je", kaže, "i on od njega jeo."

٦١٤١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ رَضِي الله عَنْهُمَا جَاءَ أَبُو بَكْرٍ بِضَيْفٍ لَهُ أَوْ بِأَضْيَافٍ لَهُ فَأَمْسَى عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا جَاءَ قَالَتْ لَهُ أُمِّي احْتَبَسْتَ عَنْ ضَيْفِكَ أَوْ عَنْ أَضْيَافِكَ اللَّيْلَةَ قَالَ مَا عَشَّيْتِهِمْ فَقَالَتْ عَرَضْنَا عَلَيْهِ أَوْ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا أَوْ فَأَبَى فَغَضِبَ أَبُو بَكْرٍ فَسَبَّ وَجَدَّعَ وَحَلَفَ لاَ يَطْعَمُهُ فَاخْتَبَأْتُ أَنَا فَقَالَ يَا غُنْثَرُ فَحَلَفَتِ الْمَرْأَةُ لاَ تَطْعَمُهُ حَتَّى يَطْعَمَهُ فَحَلَفَ الضَّيْفُ أَوِ الأَضْيَافُ أَنْ لاَ يَطْعَمَهُ أَوْ يَطْعَمُوهُ حَتَّى يَطْعَمَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَأَنَّ هَذِهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَدَعَا بِالطَّعَامِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا فَجَعَلُوا لاَ يَرْفَعُونَ لُقْمَةً إِلاَّ رَبَا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا فَقَالَ يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ مَا هَذَا فَقَالَتْ وَقُرَّةِ عَيْنِي إِنَّهَا الآنَ لأَكْثَرُ قَبْلَ أَنْ نَأْكُلَ فَأَكَلُوا وَبَعَثَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ أَنَّهُ أَكَلَ مِنْهَا .

## POŠTOVANJE PREMA STARIJEM PRVO STARIJI POČINJE GOVORITI I PITATI

6142, 6143. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, tj. Ibn-Zejd, a ovome Jahja b. Seid da je čuo od Bušejra b. Jesara, ensarijskog oslobođenog roba, a on od Rafija b. Hadidža i Sehla b. Ebu-Hasme da su Abdullah b. Sehl i Muhajjisa b. Mes'ud otišli na Hajber i tamo se razišli po palmiku, gdje je Abdullah b. Sehl poginuo. Potom su Abdur-Rahman b. Sehl i Mes'udovi sinovi Huvejjisa i Muhajjisa došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i počeli pričati šta je bilo s njihovim drugom. Abdur-Rahman, najmlađi među njima, prvi je počeo govoriti, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Neka prvo govori najstariji!" Jahja kaže (da je rekao): "Neka nastavi najstariji!" Ispričali su šta je bilo s njihovim drugom, a onda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Može li se za vašeg ubijenog (ili je rekao: druga) zakleti vas pedeset da ga vi niste ubili?"
"Allahov Poslaniče", rekoše, "takvo što nismo vidjeli."
"Onda će vas židovi osloboditi zakletvom pedeset njihovih", reče on.
"Allahov Poslaniče, oni su nevjernici", rekli su, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od sebe za njih platio odštetu za krvni delikt. Sehl kaže: "Stigao sam jednu od tih deva i ušao u njihov tor, pa me je udarila svojom nogom." Lejs kaže: "Pričao mi je Jahja, njemu Bušejr, a ovome Sehl." Jahja kaže: "Mislio sam da je rekao s Rafijem b. Hadidžom."
Ibn-Ujejna kaže: "Pričao nam je Jahja, a njemu Bušejr da je čuo samo od Sehla."

## بَاب إِكْرَامِ الْكَبِيرِ وَيَبْدَأُ الْأَكْبَرُ بِالْكَلَامِ وَالسُّؤَالِ

٦١٤٢-٦١٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ مَوْلَى الْأَنْصَارِ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ وَسَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةَ بْنَ مَسْعُودٍ أَتَيَا خَيْبَرَ فَتَفَرَّقَا فِي النَّخْلِ فَقُتِلَ عَبْدُاللهِ ابْنُ سَهْلٍ فَجَاءَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَحُوَيِّصَةُ وَمُحَيِّصَةُ ابْنَا مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَكَلَّمُوا فِي أَمْرِ صَاحِبِهِمْ فَبَدَأَ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَكَانَ أَصْغَرَ الْقَوْمِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَبِّرِ الْكُبْرَ قَالَ يَحْيَى يَعْنِي لِيَلِيَ الْكَلَامَ الْأَكْبَرُ فَتَكَلَّمُوا فِي أَمْرِ صَاحِبِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَسْتَحِقُّونَ قَتِيلَكُمْ أَوْ قَالَ صَاحِبَكُمْ بِأَيْمَانِ خَمْسِينَ مِنْكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَمْرٌ لَمْ نَرَهُ قَالَ فَتُبْرِئُكُمْ يَهُودُ فِي أَيْمَانِ خَمْسِينَ مِنْهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَوْمٌ كُفَّارٌ فَوَدَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ قِبَلِهِ قَالَ سَهْلٌ فَأَدْرَكْتُ نَاقَةً مِنْ تِلْكَ الْإِبِلِ فَدَخَلَتْ مِرْبَدًا لَهُمْ فَرَكَضَتْنِي بِرِجْلِهَا قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ بُشَيْرٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ يَحْيَى حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مَعَ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ بُشَيْرٍ عَنْ سَهْلٍ وَحْدَهُ .

6144. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Ubejdullah da je čuo od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Recite mi koje je drvo poput muslimana: s dozvolom Gospodara svoga ono daje plodove u svako doba i ne opada mu lišće!” “Pomislio sam da je to palma”, (kaže Ibn-Omer), “ali nisam volio govoriti pred Ebu-Bekrom i Omerom. Kada njih dvojica nisu ništa rekli, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘To je palma.’ Kada sam izišao sa svojim ocem, rekoh mu: ‘Oče, pomislio sam da je to palma.’
‘Šta te je omelo da to ne kažeš?’, upitao me je (i dodao): ‘Da si rekao, bilo bi mi draže nego to i to.’‘Omelo me je samo to što sam vidio da ni ti ni Ebu-Bekr ne progovarate, pa nisam htio ni ja’, odgovorih.”

٦١٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخْبِرُونِي بِشَجَرَةٍ مَثَلُهَا مَثَلُ الْمُسْلِمِ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَلاَ تَحُتُّ وَرَقَهَا فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ وَثَمَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَلَمَّا لَمْ يَتَكَلَّمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ فَلَمَّا خَرَجْتُ مَعَ أَبِي قُلْتُ يَا أَبَتَاهُ وَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَقُولَهَا لَوْ كُنْتَ قُلْتَهَا كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا قَالَ مَا مَنَعَنِي إِلاَّ أَنِّي لَمْ أَرَكَ وَلاَ أَبَا بَكْرٍ تَكَلَّمْتُمَا فَكَرِهْتُ .

## ŠTA JE OD POEZIJE, PJESNIČKK FORME ZVANE *REDŽEZ* I PJEVUŠENJA PRI TJERANJU DEVA (*HADA’*)DOZVOLJENO, A ŠTA POKUĐENO

## بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ الشِّعْرِ وَالرَّجَزِ وَالْحُدَاءِ وَمَا يُكْرَهُ مِنْهُ

Uzvišeni kaže: “A zavedeni slijede pjesnike! Zar ne znaš da oni svakom dolinom blude i da govore ono što ne rade? Tako ne govore samo oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji Allaha često spominju, i koji uzvraćaju kad ih ismijavaju. A mnogobošci će sigurno saznati u kakvu će se muku uvaliti.”[1]
Ibn-Abbas kaže: “Kako se u svaku besposlicu upuštaju!”

وَقَوْلِهِ ( وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لاَ يَفْعَلُونَ إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي كُلِّ لَغْوٍ يَخُوضُونَ .

6145. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, on od Mervana b. Hakema, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Esveda b. Abda Jegusa da mu je Ubejj b. Ka‘b pričao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U poeziji ima i mudrosti.”

٦١٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِ يَغُوثَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً .

[1] Eš-Šu‘ara, 224-227.

6146. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, a ovome Esved b. Kajs, prenoseći od Džundeba da je rekao:
“Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, putovao, zapeo je za kamen i spotakao se, pa mu je prokrvario prst. Tada je (u stihu) rekao: ‘Jesi li ti išta do prst što je prokrvario, a na Allahovu se putu nisi borio?’”

٦١٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ بَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ يَمْشِي إِذْ أَصَابَهُ حَجَرٌ فَعَثَرَ فَدَمِيَتْ إِصْبَعُهُ فَقَالَ هَلْ أَنْتِ إِلاَّ إِصْبَعٌ دَمِيتِ وَفِي سَبِيلِ اللهِ مَا لَقِيتِ .

6147. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Mehdi, a ovome Sufjan da je čuo od Abdul-Melika, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Najistinitije što je pjesnik kazao jesu Lebidove riječi: ‘Zar nije sve što je mimo Allaha neistina?!’ Umejji b. Ebu-Saltu malo je nedostajalo da primi islam.”

٦١٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ أَلاَ كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللهَ بَاطِلُ وَكَادَ أُمَيَّةُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ .

6148. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim b. Isma‘il, a ovome Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme b. Ekve‘a da je kazivao:
“Krenuli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber. Putovali smo noću, pa je neko od družine rekao Amiru b. Ekve‘u (za koga on, tj. Selema b. Ekve‘a, kaže da je bio pjesnik): ‘Hajde nam otpjevuši neku od svojih pjesama!’ Tada je on družini počeo pjevušiti:

> Allahu, da nije Tebe,
> mi ne bismo bili na pravom putu
> Niti bismo davali milostinju
> niti klanjali
> Oprosti, mi Ti se iskupljujemo
> za ono što smo slijedili
> Učvrsti (naše) noge, ako se sukobimo
> i ulij (nam) pouzdanje
> Mi se, kad budemo pozvani (na megdan),
> odazovemo i dođemo
> A onda zapomažući
> protiv nas pomoć traže

٦١٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَسِرْنَا لَيْلاً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ أَلاَ تُسْمِعُنَا مِنْ هُنَيْهَاتِكَ قَالَ وَكَانَ عَامِرٌ رَجُلاً شَاعِرًا فَنَزَلَ يَحْدُو بِالْقَوْمِ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَاغْفِرْ فِدَاءٌ لَكَ مَا اقْتَفَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا وَأَلْقِيَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّا إِذَا صِيحَ بِنَا أَتَيْنَا وَبِالصِّيَاحِ عَوَّلُوا عَلَيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ هَذَا السَّائِقُ قَالُوا عَامِرُ بْنُ الأَكْوَعِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَجَبَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ لَوْلاَ أَمْتَعْتَنَا بِهِ قَالَ فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنَا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ ثُمَّ إِنَّ اللهَ فَتَحَهَا عَلَيْهِمْ

فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ الْيَوْمَ الَّذِي فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا هَذِهِ النِّيرَانُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ قَالُوا عَلَى لَحْمٍ قَالَ عَلَى أَيِّ لَحْمٍ قَالُوا عَلَى لَحْمِ حُمُرٍ إِنْسِيَّةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَهْرِقُوهَا وَاكْسِرُوهَا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَوْ نُهَرِيقُهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ أَوْ ذَاكَ فَلَمَّا تَصَافَّ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ فِيهِ قِصَرٌ فَتَنَاوَلَ بِهِ يَهُودِيًّا لِيَضْرِبَهُ وَيَرْجِعُ ذُبَابُ سَيْفِهِ فَأَصَابَ رُكْبَةَ عَامِرٍ فَمَاتَ مِنْهُ فَلَمَّا قَفَلُوا قَالَ سَلَمَةُ رَآنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ شَاحِبًا فَقَالَ لِي مَا لَكَ فَقُلْتُ فِدًى لَكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ قَالَ مَنْ قَالَهُ قُلْتُ قَالَهُ فُلَانٌ وَفُلَانٌ وَفُلَانٌ وَأُسَيْدُ بْنُ الْحُضَيْرِ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَبَ مَنْ قَالَهُ إِنَّ لَهُ لَأَجْرَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ قَلَّ عَرَبِيٌّ نَشَأَ بِهَا مِثْلَهُ .

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko je ovaj gonič?', pa su mu rekli: 'Amir b. Ekvea.'

'Allah mu se smilovao!', reče on. Tada jedan čovjek iz družine reče: 'Jeste, Allahov Poslaniče, kada bi nas samo i ti počastio!' Zatim smo došli do Hajbera", kaže on (Selema b. Ekve'a), "i nametnuli im opsadu. Tu nas je pogodila teška nestašica (glad), ali je Allah pomogao da ga osvojimo. Kada su, nakon osvajanja zanoćili prvu noć, ljudi su potpalili mnogo vatri, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakve su ovo vatre? Zašto se potpaljuju?'

'Radi mesa', odgovorili su.

'Kakva mesa?', upitao je.

'Mesa domaćih magaraca', rekli su. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Prolijte ih (kazane) i polupajte!'

'Allahov Poslaniče, ili da ih prolijemo i operemo?', reče jedan čovjek.

'Može i tako', odgovori (Poslanik). Kada su ljudi stali u borbeni raspored, Amirova sablja bila je kratka, pa se, kada je zamahnuo da udari jednog židova, vršak njegove sablje odbio i povrijedio Amirovo koljeno, od čega je umro. Kada su se vratili, Selema je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da sam blijed, pa me je upitao: 'Šta ti je?'

'Za tebe bih dao oca i majku! – oni tvrde da je Amir poništio svoje djelo', rekoh mu.

'Ko kaže?', upitao je.

'Taj i taj i taj i taj te Usejd b. Hudajr Ensari', rekao sam, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Laže ko to kaže! On će imati dvostruku nagradu' – pokazavši to s dva prsta – 'bio je marljiv borac kakav je rijetko koji Arap bio!'"

6149. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovome Ejjub da je čuo od Ebu-Kilabe, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je nekim od svojih žena, kod kojih se zatekla Umm-Sulejm, i rekao: 'Endžeša[1] – teško tebi! – polahko tjeraj te *boce*!'"
Ebu-Kilaba kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je riječi za koje biste, da ih je neko od vas rekao, rekli da su neprimjerene. To su riječi: 'Kako tjeraš *boce*?'"[2]

٦١٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ وَمَعَهُنَّ أُمُّ سلَيْم فَقَالَ وَيْحَكَ يَا أَنْجَشَةُ رُوَيْدَكَ سَوْقًا بِالْقَوَارِيرِ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ فَتَكَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ بِكَلِمَةٍ لَوْ تَكَلَّمَ بِهَا بَعْضُكُمْ لَعِبْتُمُوهَا عَلَيْهِ قَوْلُهُ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ.

## ISMIJAVANJE VIŠEBOŽACA (U PJESMI)

## بَاب هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ

6150. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Hassan b. Sabit zamolio je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu dozvoli da ismijava višebošce, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'A šta ćeš s mojim porijeklom?' Na to je Hassan odgovorio: 'Izvući ću te iz njih kao što se dlaka izvlači iz tijesta.'"
Hišam b. Urva od svoga oca prenosi da je rekao: "Pošao sam kod Aiše da izgrdim Hassana, ali mi je ona rekla: 'Nemoj ga ružiti! On brani Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٦١٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكَيْفَ بِنَسَبِي فَقَالَ حَسَّانُ لأَسُلَّنَّكَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلُّ الشَّعَرَةُ مِنَ الْعَجِينِ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَهَبْتُ أَسُبُّ حَسَّانَ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ لاَ تَسُبُّهُ فَإِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

1 Balazuri kaže da je Andžeša bio Abesinac kojeg je jedno vrijeme Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao kao slugu i koji je na putu vodio deve što su na njima jahale njegove supruge, te da ga je kasnije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izuzeo iz onih muškaraca koji ne raspoznaju šta su draži žene (tj. koji su slovili kao dvospolni - muhannes).

2 Svi učenjaci hadisa jednoglasno se slažu da je ovim riječima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na žene koje su jahale na kamilama. O tome zašto ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako nazvao postoji nekoliko mišljenja. Jedni kažu da ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao bocama zato što su žene jako osjetljive, pa brzo mijenjaju narav, što iz stanja smirenosti i zadovoljstva lahko prelaze u stanje srdžbe i eksplozivnosti i što, po svojoj prirodi, ne podnose prisilu, pa su lomljive kao staklo. Drugi smatraju da je to učinio zato što je Andžeša bio grub, pa je naredio da bude pažljiv prema njima i da polahko tjera kamile kako ne bi s njih popadale. Treći smatraju da je time htio reći kako su osjetljive te da ih lahko ponese pjevušenje koje se često uobičavalo dok su se tjerale deve, a one na njima jahale. Bez obzira da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao na umu sve gore navedeno, ili samo ponešto od toga, nepobitno je da je poređenje bilo upečatljivo, stilski lijepo dotjerano i misaono duboko.

6151. PRIČAO NAM JE Asbag, njemu Abdullah b. Vehb, a ovome Junus da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Hejseme b. Ebu-Sinana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je u svome kazivanju spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vaš brat ne govori ništa nepristojno", misleći time na Ibn-Revahu, koji je izrekao stihove:

> Među nama je Allahov Poslanik,
> koji čita Njegovu Knjigu
> Kad se od blistave zore pojavi dobro
> On nam je poslije sljepila pokazao pravi put
> Naša su srca sigurna da će se
> što on kaže desiti
> On noći provodi prevrćući se u postelji
> Dok se višebošci ne mogu razdvojiti od ležaja

Njega unazad od Zuhrija (u predanju) slijedi Ukajl. Zubejdi prenosi od Zuhrija, on od Seida i A'redža, a oni od Ebu-Hurejre.

٦١٥١. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ الْهَيْثَمَ بْنَ أَبِي سِنَانٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ فِي قَصَصِهِ يَذْكُرُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَخًا لَكُمْ لاَ يَقُولُ الرَّفَثَ يَعْنِي بِذَاكَ ابْنَ رَوَاحَةَ قَالَ وَفِينَا رَسُولُ اللهِ يَتْلُو كِتَابَهُ إِذَا انْشَقَّ مَعْرُوفٌ مِنَ الْفَجْرِ سَاطِعُ أَرَانَا الْهُدَى بَعْدَ الْعَمَى فَقُلُوبُنَا بِهِ مُوقِنَاتٌ أَنَّ مَا قَالَ وَاقِعُ يَبِيتُ يُجَافِي جَنْبَهُ عَنْ فِرَاشِهِ إِذَا اسْتَثْقَلَتْ بِالْكَافِرِينَ الْمَضَاجِعُ تَابَعَهُ عُقَيْلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ وَالأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

6152. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri; s druge strane, pričao nam je Isma'il, njemu njegov brat, a ovome Sulejman da je čuo od Muhammeda b. Ebu-Atika, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana b. Avfa da je čuo Hassana b. Sabita Ensarija kada je upitao Ebu-Hurejru: "Ebu-Hurejra, zaklinjem te Allahom, reci mi jesi li čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Hassane, odgovori (za) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem![3] Bože, pomozi ga Džibrilom!'?" Ebu-Hurejra rekao mu je da jeste.

٦١٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ حَسَّانَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ يَسْتَشْهِدُ أَبَا هُرَيْرَةَ فَيَقُولُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ نَشَدْتُكَ بِاللهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَا حَسَّانُ أَجِبْ عَنْ رَسُولِ اللهِ اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ نَعَمْ.

3 Tj. odgovori svojom poezijom višebošcima koji ismijavaju Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6153. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, a ovome Adijj b. Sabit da je čuo od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Hassanu: “Ismij ih!” (ili je rekao: “Ismijavaj ih, Džibril je s tobom!”)

٦١٥٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِحَسَّانَ اهْجُهُمْ أَوْ قَالَ هَاجِهِمْ وَجِبْرِيلُ مَعَكَ .

## NIJE POŽELJNO DA KOD ČOVJEKA PREOVLADAVA POEZIJA, TAKO DA GA ODVRATI OD SPOMINJANJA ALLAHA, NAUKE I KUR’ANA

## بَاب مَا يُكْرَهُ أَنْ يَكُونَ الْغَالِبَ عَلَى الْإِنْسَانِ الشِّعْرُ حَتَّى يَصُدَّهُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَالْعِلْمِ وَالْقُرْآنِ

6154. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa da ga je obavijestio Hanzala, prenoseći od Salima, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Da se srce (utroba) nekoga od vas napuni gnojem, bolje mu je nego da se napuni poezijom.”[1]

٦١٥٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا .

6155. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A‘meš, koji kaže da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Da se srce (utroba) nekog čovjeka napuni gnojem tako da ga razori, bolje je nego da se napuni poezijom.’”

٦١٥٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لَأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ رَجُلٍ قَيْحًا يَرِيهِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا .

---

1 Moguće je da se pod riječju “dževf” misli na utrobu čovjeka, u što spade i srce, a moguće je da se ova riječ odnosi samo na srce, jer, kako kaže Ibn-Ebu-Džemra: “Ljekari smatraju da ako makar mala količina gnoja dospije u srce, to prouzrokuje smrt kod čovjeka, za razliku od drugih organa, kao npr. pluća i jetre.”
Pod poezijom se ovdje ne podrazumijevaju sve vrste poezije, već samo ona poezija koja čovjeka odvraća od učenja Kur’ana i sjećanja (zikra) na Uzvišenog Allaha. Ako Kur’an i nauka u srcu čovjekovu budu preovladavali nad poezijom, tada se ne može za tog čovjeka reći da mu je srce “napunjeno poezijom”. Ljudi na koje se odnosi ovaj hadis jesu oni ljudi kod kojih preovladava poezija, pa se stoga upozoravaju da se okrenu Kur’anu, zikru (sjećanju na Uzvišenog Allaha) i ibadetu, jer onom ko izvršava ono što mu je naređeno od ibadeta neće štetiti ako u svom srcu ima nešto od poezije; a Allah najbolje zna!

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ تَرِبَتْ يَمِينُكِ وَعَقْرَى حَلْقَى

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "TERIBET JEMINUKI!" I "AKRA HALKA!"[2]

٦١٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ بَعْدَ مَا نَزَلَ الْحِجَابُ فَقُلْتُ وَاللَّهِ لاَ آذَنُ لَهُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَإِنَّ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَةُ أَبِي الْقُعَيْسِ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَتُهُ قَالَ ائْذَنِي لَهُ فَإِنَّهُ عَمُّكِ تَرِبَتْ يَمِينُكِ قَالَ عُرْوَةُ فَبِذَلِكَ كَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ حَرِّمُوا مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ .

6156. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je kazivala:

"Efleh, brat Ebu-Ku'ajsa, zatražio je dopuštenje da uđe kod mene nakon što je stupio na snagu (objavljeni) propis o hidžabu, pa sam rekla: 'Tako mi Allaha, neću mu dopustiti da uđe sve dok ne zatraži dopuštenje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer brat Ebu-Ku'ajsa nije taj koji me je zadojio, već me zadojila žena Ebu-Ku'ajsa.' Zatim je kod mene ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja rekoh: 'Allahov Poslaniče, ovaj čovjek nije taj koji me je zadojio, već me je zadojila njegova žena (supruga Ebu-Ku'ajsa)!', a on mi reče: 'Dopusti mu da uđe kod tebe jer je on doista tvoj amidža po mlijeku, *teribet jeminuki*!'"

Urva priča: "Zbog toga je Aiša govorila: 'Smatrajte (držite) zabranjenim po mlijeku ono što je zabranjeno po srodstvu!'"

---

2 Ovo su dvije uzrečice kojima su se koristili Arapi. Postoji više tumačernja tih uzrečica, a spomenut ćemo samo neke. Što se tiče uzrečice "teribet jeminuki!" Ibn-Sekit kaže da ona u osnovi znači: "Osiromašila ti desnica!", ali se tom uzrečicom ne upućuje kletva, nego se želi potaknuti na neku određenu radnju. Tako, ako dotična osoba uradi suprotno, loše je postupila…

Nehas kaže: "Ovo znači: ako ne uradiš (šta treba), u tvojim će se rukama naći samo prašina!"

Ibn-Kejsan o značenju ove konstrukcije, međutim, kaže: "Ako ne učiniš ono što sam ti naredio, bit ćeš ovisan o tome (to će ti trebati)!"

Davudi, pak, kaže da ona znači: "Osiromašit ćeš u pogledu nauke."

Što se tiče uzrečice "akra halka!", i o njoj je izrečeno više mišljenja:

– da znači: "Da Bog da je zaboljelo grlo!";

– da se kaže kada se čovjek nečemu začudi;

– da se kaže ženi koja uznemirava druge i sl.

6157. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, ovome Hakem, prenoseći od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se s hadždža vratiti kući, pa je vidio Safijju na vratima njenog šatora tužnu i snuždenu jer je imala mjesečnicu, te joj je rekao: ‘Ti ćeš nas zadržati, *akra halka*!” (uzrečica na dijalektu plemena Kurejš). Potom ju je upitao: ‘Jesi li učinila *ifadu*?’, misleći na *tavaful-ifadu*.

‘Jesam’, odgovori ona, a on joj na to reče: ‘U tom slučaju, idi (kući)!’”

٦١٥٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَنْفِرَ فَرَأَى صَفِيَّةَ عَلَى بَابِ خِبَائِهَا كَئِيبَةً حَزِينَةً لِأَنَّهَا حَاضَتْ فَقَالَ عَقْرَى حَلْقَى لُغَةٌ لِقُرَيْشٍ إِنَّكِ لَحَابِسَتُنَا ثُمَّ قَالَ أَكُنْتِ أَفَضْتِ يَوْمَ النَّحْرِ يَعْنِي الطَّوَافَ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي إِذًا .

## ONO ŠTO JE PRENESENO O RIJEČIMA “ONI MISLE”[1]

## بَاب مَا جَاءَ فِي زَعَمُوا

6158. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, da ga je Ebu-Murra, oslobođeni rob Ummu-Hani’, kćeri Ebu-Talibove, obavijestio da je čuo Ummu-Hani’, kći Ebu-Talibovu, kako kaže:

“U godini oslobođenja Mekke otišla sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekla ga da se kupa, a njegova kći Fatima zaklanjala ga je. Nazvala sam mu selam, a on je upitao: ‘Ko je ova?’

‘Ja sam Ummu-Hani’, odgovorila sam, a on na to reče: ‘Dobro došla, Ummu-Hani’!’ Nakon što je završio s kupanjem, stao je da klanja, pa je klanjao osam rekata zaogrnut u jedno odijelo. Kada je završio, rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, sin moje majke (brat po majci) misli da će ubiti čovjeka – a on je Ibn-Hubejra, kojeg sam ja stavila pod svoju zaštitu.’ Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Mi stavljamo pod

٦١٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ هَانِئٍ بِنْتَ أَبِي طَالِبٍ تَقُولُ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقُلْتُ أَنَا أُمُّ هَانِئٍ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ قَامَ فَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ مُلْتَحِفًا فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ زَعَمَ ابْنُ أُمِّي أَنَّهُ قَاتِلٌ رَجُلًا قَدْ أَجَرْتُهُ فُلَانُ بْنُ هُبَيْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَرْتِ يَا أُمَّ هَانِئٍ قَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ وَذَاكَ ضُحًى .

1 U osnovi glagol “ze‘ame” (misliti, tvrditi, smatrati), kako to kaže Ibn-Bettal, upotrebljava se kada neko prenese neku vijest, ali nije siguran da li je ona tačna ili ne. Ibn-Esir kaže da se ova riječ upotrebljava kada neko nešto govori bez osnove, i nije siguran u istinitost toga, već samo da bi to prenio.

zaštitu onoga koga si ti stavila pod (svoju) zaštitu, o Ummu-Hani'!'"
Ummu-Hani' kaže: "To je bilo u prijepodnevno vrijeme (*duha*)."

## KAD NEKI ČOVJEK KAŽE: "TEŠKO TEBI!"[2]

بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ الرَّجُلِ وَيْلَكَ

6159. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio nekog čovjeka da vodi devu, pa mu je rekao:
"Uzjaši je!"
"Ovo je deva!", odgovori mu on.
"Uzjaši je!", ponovo mu reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on opet odgovori: "Ovo je deva!" Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Uzjaši je, teško tebi!"

٦١٥٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ .

6160. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio čovjeka da vodi devu, pa mu je rekao:
"Uzjaši je!"
"Ovo je deva, Allahov Poslaniče!", odgovori mu čovjek.
"Uzjaši je, teško tebi!", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod druge ili treće zapovijedi.

٦١٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ لَهُ ارْكَبْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ .

2 Misli se kada neki čovjek kaže drugom čovjeku: "Teško tebi!" Sibevejh kaže da se "vejleke" upotrebljava za nekoga ko je pao u propast, dok "vejhake" označava iskazivanje samilosti. Tirmizi smatra da ove dvije fraze imaju isto značenje, ali većina lingvista smatra da se riječju "vejleke" izražava kazna, a riječju "vejhake" milost. Moguće je da je Buhari smatrao da obje fraze imaju isto značenje, s obzirom da je hadis u kojem se spominje fraza "vejhake", stavio pod ovaj naslov.

6161. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita Bunanija, on od Enesa b. Malika..; a PRIČAO NAM JE i Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na nekom putovanju, a s njim je bio i njegov rob crne puti zvani Endžeša, koji je tjerao deve pjevajući. Allahov mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (na to) reče: "Teško tebi, Endžeša! Polahko s tim bocama!"[1]

٦١٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَأَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ وَكَانَ مَعَهُ غُلاَمٌ لَهُ أَسْوَدُ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ يَحْدُو فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَيْحَكَ يَا أَنْجَشَةُ رُوَيْدَكَ بِالْقَوَارِيرِ .

6162. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Halida, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a ovaj od svoga oca, koji je kazivao:
"Neki je čovjek pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio drugog čovjeka, pa mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Teško tebi, prerezao si vrat svoga brata!', ponovivši to tri puta (i dodavši): 'Ako je nužno da neko od vas pohvali nekoga, neka kaže: 'Smatram ga takvim i takvim' – ako ga zna kao takvog – 'Allah će s njim svesti račune, a ni za koga pred Allahom ne garantiram.'"[2]

٦١٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَثْنَى رَجُلٌ عَلَى رَجُلٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ وَيْلَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ أَخِيكَ ثَلاَثًا مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَادِحًا لاَ مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ فُلاَنًا وَاللهُ حَسِيبُهُ وَلاَ أُزَكِّي عَلَى اللهِ أَحَدًا إِنْ كَانَ يَعْلَمُ .

1 Ako bi frazu *vejhake* shvatali u smislu dove, tj. prizivanja nekome Allahove milosti, onda bi prijevod glasio: "Allah ti se smilovao, Endžeša!" U predanju koje prenosi Hišam od Katade stoji: "Polahko tjeraj (deve) da ne polupaš *boce*!"
Hammad u svome predanju od Ejjuba dodaje: "Ebu-Kilaba je rekao: 'Misli se na žene.'"
O tome zašto su žene uspoređene s bocama postoje dva tumačenja:
– da su *boce* metafora za žene koje su jahale na devama i koje je ovaj mladić tjerao; njemu je naređeno da uspori, jer ako deve budu brzo trčale, nije sigurno da žene neće spasti s njih;
– da su žene uspoređene s bocamam zbog slabosti te da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojao da na njih ne utječe pjesma koju je pjevao ovaj mladić, pa mu je to zabranio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako je usporedio brzinu utjecaja glasa na žene s brzinom kojom se razbijaju boce.

2 Tj. ne svjedočim i ne garantujem da je neko kod Allaha, dželle šanuhu, takakv i takav, jer ne znam njegovu unutrašnjost i ne mogu ništa sa sigurnošću tvrditi, a samo Allah, dželle šanuhu, to zna.

6163. PRIČAO MI JE Abdur-Rahman b. Ibrahim, njemu Velid, prenoseći od Evzaija, on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme i Dahaka, a oni od Ebu-Seida Hudrija da je rekao:
"Jednog dana, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio (ratni plijen), Zul-Huvejsira, čovjek tankog struka[3] iz plemena Benu-Temim, reče: "Budi pravičan, Allahov Poslaniče!"
"Teško tebi, a ko će biti pravičan ako neću ja?!", odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Omer reče: "Dopusti mi da mu odsiječem glavu!", ali mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "On ima takve prijatelje da bi neko od vas omalovažio svoj namaz i post u poređenju s njihovim.[4] Izlaze iz vjere[5] poput strijele koja prođe kroz metu (ili lovinu). Ako se pogleda u njen šiljak, neće se na njemu ništa naći, a ako se pogleda i u tetivu kojom je pričvršćen vrh strijele, neće se ništa naći. Ako se pogleda u dio strijele između vrška i perja, neće se ništa naći i ako se pogleda u perje na strijeli, neće se ništa naći. Brzo prođe kroz krv i burag i ne umrlja se. Oni će se odvojiti od najbolje skupine (muslimana).[6] Znak po kojem će biti raspoznavani jest čovjek[7] čija će jedna ruka biti poput ženine dojke ili poput komada mesa koji se trese."
Ebu-Seid kaže: "Svjedočim da sam ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i svjedočim da sam bio s Alijom kada se borio protiv njih. Taj je čovjek tražen među poginulima, pa su ga (našli i) donijeli onakvog kako ga je opisao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[8]

٦١٦٣. حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَالضَّحَّاكِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ يَقْسِمُ ذَاتَ يَوْمٍ قِسْمًا فَقَالَ ذُو الْخُوَيْصِرَةِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ يَا رَسُولَ اللهِ اعْدِلْ قَالَ وَيْلَكَ مَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ فَقَالَ عُمَرُ ائْذَنْ لِي فَلْأَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ لَا إِنَّ لَهُ أَصْحَابًا يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ صَلَاتَهُ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمُرُوقِ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ يُنْظَرُ إِلَى نَصْلِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى رِصَافِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى نَضِيِّهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى قُذَذِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ قَدْ سَبَقَ الْفَرْثَ وَالدَّمَ يَخْرُجُونَ عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ آيَتُهُمْ رَجُلٌ إِحْدَى يَدَيْهِ مِثْلُ ثَدْيِ الْمَرْأَةِ أَوْ مِثْلُ الْبَضْعَةِ تَدَرْدَرُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَشْهَدُ أَنِّي كُنْتُ مَعَ عَلِيٍّ حِينَ قَاتَلَهُمْ فَالْتُمِسَ فِي الْقَتْلَى فَأُتِيَ بِهِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَ النَّبِيُّ ﷺ .

---

3 *Huvejsire* je deminutiv od riječi "hasire", a znači struk. Taj čovjek je bio upalih očiju, istaknutih očnih jagodica, guste brade i obrijane glave.

4 Tj. Mnogo su klanjali i postili.

5 Nema koristi od njihovog ibadeta jer oni izlaze iz vjere zbog svojih uvjerenja. Neki kažu da se ovdje pod riječju "din" (vjera) podrazumijeva pokornost imamu (vladaru), a oni koji izlaze iz nje jesu haridžije.

6 U drugom predanju stoji: "Izići će (pojavit će se) u vrijeme nesuglasica."

7 Ovaj čovjek ili je njihov vođa ili je jedan od onih koji su ustali protiv Alije, radijallahu anhu.

8 Iz drugih predaja se saznaje da je ovom čovjeku bila odsječena ruka iznad nadlaktice tako da je na njoj ostao komad mesa i kože koji je ličio na ovo što je prenosilac spomenuo. Ovo je jedna od mudžiza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i jedna od pohvalnih stvari vezanih za Aliju, radijallahu anhu.

6164. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, prenoseći od Evza‘ija, koji je kazivao:
“PRIČAO MI JE Ibn-Šihab, prenoseći od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Propao sam, Allahov Poslaniče!’
‘Zašto, Allah ti se smilovao?!, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Imao sam snošaj sa svojom ženom (za vrijeme posta) u ramazanu!’, odgovori on.
‘Oslobodi roba!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Nisam to u stanju!’, odgovori on.
‘Onda posti dva mjeseca uzastopno!’, reče on.
‘Nisam to u stanju!’, odgovori on.
‘Onda nahrani šezdeset siromaha’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Nisam to u stanju!’, odgovori čovjek. Potom je donesena korpa s datulama, pa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče čovjeku: ‘Uzmi je i podijeli!’. Tada čovjek upita: ‘Da to podijelim nekome drugom mimo svoje porodice? Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, nema nikog siromašnijeg od mene u cijeloj Medini!’ Na to se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se ukazali očnjaci i rekao: ‘Uzmi je!’.” Evza‘ija u ovom predanju slijedi Junus, prenoseći od Zuhrija, dok Abdur-Rahman b. Halid prenosi od Zuhrija da je (u hadisu) rečeno “vejleke” umjesto “vejhake”.

٦١٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ
أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ
شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ
يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكْتُ قَالَ وَيْحَكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى
أَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ أَعْتِقْ رَقَبَةً قَالَ مَا أَجِدُهَا
قَالَ فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ أَسْتَطِيعُ
قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ مَا أَجِدُ فَأُتِيَ
بِعَرَقٍ فَقَالَ خُذْهُ فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ
أَعَلَى غَيْرِ أَهْلِي فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا بَيْنَ طُنُبَيِ
الْمَدِينَةِ أَحْوَجُ مِنِّي فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ
أَنْيَابُهُ قَالَ خُذْهُ تَابَعَهُ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ
عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَيْلَكَ .

6165. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Velid, a ovome Ebu-Amr Evza‘i, koji kaže da mu je pričao Ibn-Šihab Zuhri, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je neki beduin rekao:
"Allahov Poslaniče, obavijesti me o Hidžri!"
"Allah ti se smilovao, Hidžra je teška!", odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim upita: "Imaš li ti deva?"
"Da", reče čovjek, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet upita: "Da li od njih izdvajaš za zekat?"
"Da", odgovori on.
"Idi i radi to izvan selâ, a Allah ti zaista neće umanjiti djela", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٦١٦٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ شَأْنَ الْهِجْرَةِ شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تُؤَدِّي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ فَإِنَّ اللهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا .

6166. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, ovome Halid b. Haris, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Vakida b. Muhammeda b. Zejda, koji je čuo svoga oca kako prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"*Vejlekum*!" (ili: "*Vejhakum*!" – Šu‘ba kaže da njegov učitelj Vakid b. Muhammed nije siguran u jednu od ove dvije riječi.)
"Nemojte poslije mene ponovo postati nevjernici, sijekući jedni drugima glave!"[2]
U Nadrovu predanju od Šu‘be stoji: "Vejhakum!", a Umer b. Muhammed prenosi od svoga oca: "*Vejlekum* ili *vejhakum*!"

٦١٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَيْلَكُمْ أَوْ وَيْحَكُمْ قَالَ شُعْبَةُ شَكَّ هُوَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ وَقَالَ النَّضْرُ عَنْ شُعْبَةَ وَيْحَكُمْ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ وَيْلَكُمْ أَوْ وَيْحَكُمْ .

1 Hidžra je bila obavezna (vadžib) mekanskim muslimanima prije oslobođenja Mekke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava na teškoću hidžre i napuštanja porodice i domovine. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ovom čovjeku da radi gdje god bio, i ako bude izvršavao Allahove, dželle šanuhu, naredbe, bez obzira koliko je njegova kuća udaljena od Medine, Allah neće uskratiti nagradu za njegova djela.

2 Tj. nemojte postati nevjernici tako što ćete druge smatrati nevjernicima, kao što su bile haridžije. Moguće je da se misli i na "otpadnike od vjere" u vrijeme Ebu-Bekra, radijallahu anhu.

6167. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je neki čovjek iz pustinje (beduin) došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, kada će smak svijeta?"
"Teško tebi (vejleke!), a šta si pripremio za njega?!", upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Za njega sam pripremio samo to što volim Allaha i Njegova Poslanika", odgovori čovjek.
"Ti ćeš biti s onim koga voliš", reče na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"A također i mi?", rekosmo mi.
"Da", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te se silno obradovasmo toga dana. Potom je prošao rob koji je pripadao Mugiri, a bio je moj vršnjak, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako ovaj (rob) poživi dugo, neće ga zahvatiti oronulost, a da ne nastupi Čas."[1]
Šu'ba navodi, prenoseći od Katade u skraćenom obliku, pa kaže: "Čuo sam Enesa da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem…"

٦١٦٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السَّاعَةُ قَائِمَةٌ قَالَ وَيْلَكَ وَمَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا إِلاَّ أَنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ إِنَّكَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ فَقُلْنَا وَنَحْنُ كَذَلِكَ قَالَ نَعَمْ فَفَرِحْنَا يَوْمَئِذٍ فَرَحًا شَدِيدًا فَمَرَّ غُلاَمٌ لِلْمُغِيرَةِ وَكَانَ مِنْ أَقْرَانِي فَقَالَ إِنْ أُخِّرَ هَذَا فَلَنْ يُدْرِكَهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ وَاخْتَصَرَهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## ZNAK ALLAHOVE LJUBAVI (ILI LJUBAVI PREMA UZVIŠENOM ALLAHU)[2]

## بَاب عَلاَمَةِ حُبِّ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

Ovo se temelj na Njegovim riječima: "Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti…'"

لِقَوْلِهِ ( إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ ) .

1 Beduini bi, kada bi dolazili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali za smak svijeta. On bi pogledao u najmlađeg od njih i govorio: "Ako ovaj čovjek poživi do duboke starosti, doživjet ćete Čas", misleći na čas njihove smrti. On im nije htio kazati da ne zna kada će nastupiti Sudnji dan, kako ih ne bi obuzela sumnja u vjeri, te im je neizravno govorio.

2 Ali-Imran, 31. U drugom predanju stoji: "Znak ljubavi radi Allaha" (*hubb fillah*), dok je ovdje rečeno: "Znak Allahove ljubavi (ili znak ljubavi prema Allahu)" (*hubbillah*), što je izazvalo nedoumicu. Kermani kaže: "Moguće je da se naslovom mislilo na Allahovu, dželle šanuhu, ljubav prema robu (čovjeku), ljubav roba (čovjeka) prema Allahu, dželle šanuhu, ili na međusobnu ljubav među ljudima radi Allaha, dželle šanuhu, bez imalo licemjerstva. Navedeni ajet ukazuje na prve dvije mogućnosti, a slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jest znak za prvu mogućnost, jer je ona uzročnik slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je druga mogućnost – ljubav roba prema Allahu, dželle šanuhu – posljedica slijeđenja." Kermani, međutim, nije pokušao dovesti u sklad hadise iz poglavlja s naslovom poglavlja. Ono što je najmanje vjerovatno i nedovoljno jasno jeste da se radi o ljubavi u ime Allaha, dželle šanuhu, a najvjerovatnije je da se naslov poglavlja odnosi na drugu mogućnost koju je spomenuo Kermani, tj. ljubav čovjeka prema Allahu, dželle šanuhu, a ajet ukazuje da se ta ljubav postiže samo slijeđenjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ajni kaže da se usklađenost naslova i sadržaja određuje na osnovu hadisa, a hadisi u ovom poglavlju govore da se radi o ljubavi u ime (radi) Allaha.

٦١٦٨. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ .

6168. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Vaila, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Čovjek će biti s onim koga je volio."

٦١٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَقُولُ فِي رَجُلٍ أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ تَابَعَهُ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ وَأَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6169. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A‘meša, a on od Ebu-Vaila, koji kaže:
"Kazivao je Abdullah b. Mes‘ud, radijallahu anhu: 'Došao je neki čovjek kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, šta kažeš za čovjeka koji voli neke ljude, ali ih ne može dostići (po svojim djelima)?'[3]
'Čovjek će biti s onim koga je volio', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Džerira u ovom predanju slijede drugim senedom Džerir b. Hazim, Sulejman b. Karm i Ebu-Avana, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ الرَّجُلُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ قَالَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ تَابَعَهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ .

6170. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Musaa, koji je kazivao:
"Rečeno je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Čovjek voli neke ljude, ali ih ne može dostići djelima.' On odgovori: 'Čovjek će biti s onim koga je volio.'"
Sufjana u ovom predanju od A‘meša drugim senedom slijede Ebu-Mu‘avija i Muhammed b. Ubejd.

3 U predanju od Enesa, kod Muslima, stoji: "… a nije postigao njihova djela", a u hadisu koji prenosi Ebu-Zerr stoji: "… a ne može činiti djela koja oni čine."
U hadisu koji bilježi Ebu-Nu‘ajm od Safvana b. Asala stoji: "… a nije radio djela poput njihovih", što pojašnjava ono što je ovaj čovjek htio pitati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "… ali ih ne može dostići."

6171. PRIČAO NAM JE Abdan, koji kaže da ga je obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Amra b. Murre, ovaj od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Enesa b. Malika da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Kada će nastupiti smak svijeta, Allahov Poslaniče?"
"A šta si za njega pripremio?", priupita ga on.
"Nisam za njega pripremio mnogo ni namaza ni posta, a niti milostinje,[1] ali ja volim Allaha i Njegova Poslanika", odgovori čovjek.
"Ti ćeš biti s onim koga si volio", reče na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٧١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَلاَةٍ وَلاَ صَوْمٍ وَلاَ صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ .

## RIJEČI JEDNOG ČOVJEKA DRUGOME: "PREZREN BIO!"[2]

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لِلرَّجُلِ اخْسَأْ

6172. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Selm b. Zerir, koji je čuo od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ibn-Saidu: "Ja sam za tebe nešto sakrio! Šta misliš šta je to?"
"*Ed-duhhu*...(di..)",[3] odgovori Ibn-Said, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Prezren bio!"

٦١٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاِبْنِ صَائِدٍ قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا فَمَا هُوَ قَالَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ .

6173, 6175. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da ga je obavijestio Salim b. Abdullah, a njega Abdullah b. Omer da se Omer b. Hattab, radijallahu anhu, zaputio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u grupi njegovih ashaba ka Ibn-Sajjadu. Našli su ga kako se igra s dječacima na tvrđavi (ili blizu brežuljka) Benu-Megale, a bio je tada u dobi pred pubertet. Nije osjetio da mu se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٦١٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ انْطَلَقَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنْ أَصْحَابِهِ قِبَلَ ابْنِ صَيَّادٍ حَتَّى وَجَدَهُ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فِي أُطُمِ بَنِي مَغَالَةَ وَقَدْ قَارَبَ ابْنُ صَيَّادٍ يَوْمَئِذٍ الْحُلُمَ فَلَمْ

1 Misli se na dobrovoljni namaz, post i milostinju (sadaku).

2 U osnovi se riječ "*ihse*'", koja je ovdje prevedena "prezren bio!", upotrebljava kada se želi otjerati pas, a Arapi su je govorili svakome ko bi rekao ili uradio nešto čime Allah, dželle šanuhu, nije zadovoljan. Ibn-Tin kaže da ovdje riječ "*ihse*'" znači: "Šuti, prezren i ponižen bio!"

3 Htio je da kaže ed-duhhan (dim), ali nije uspio izgovoriti riječ u cjelosti.

približio sve dok ga nije udario rukom po leđima, a zatim rekao:
"Svjedočiš li da sam ja Allahov poslanik?" On ga je pogledao i rekao: "Svjedočim da si ti poslanik nepismenih (Arapa)!", priupitavši ga zatim: "Svjedočiš li ti da sam ja Allahov poslanik?" Tada ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgurnuo i rekao: "Ja vjerujem u Allaha i Njegove poslanike!", a potom ga upitao: "Šta ti misliš?"
"Meni dolaze i iskreni i lažljivci", odgovori mu on. Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tebi su se pobrkale stvari", i nastavi: "Ja sam za tebe sakrio jednu stvar!" Ibn-Sajjad reče: "To je dim!", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Prezren bio! Ti nećeš prijeći svoju granicu!" Omer tada reče: "Allahov Poslaniče, dopuštaš li mi da mu odsiječem glavu?"
"Ako je on Dedždžal, nećeš ga moći svladati, a ako nije, nemaš koristi da ga ubiješ!", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

يَشْعُرْ حَتَّى ضَرَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ظَهْرَهُ بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ الْأُمِّيِّينَ ثُمَّ قَالَ ابْنُ صَيَّادٍ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَرَضَّهُ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ آمَنْتُ بِاللهِ وَرُسُلِهِ ثُمَّ قَالَ لِابْنِ صَيَّادٍ مَاذَا تَرَى قَالَ يَأْتِينِي صَادِقٌ وَكَاذِبٌ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خُلِّطَ عَلَيْكَ الْأَمْرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا قَالَ هُوَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ قَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَأْذَنُ لِي فِيهِ أَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنْ يَكُنْ هُوَ لَا تُسَلَّطُ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُوَ فَلَا خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

6174. KAŽE Salim: "Čuo sam Abdullaha b. Omera da kaže: 'Poslije toga zaputili su se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ubejj b. Ka'b Ensari prema palmiku u kojem je bio Ibn-Sajjad. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u palmik, počeo se kriti iza stabala palmi namjeravajući da čuje nešto od Ibn-Sajjada prije nego što ga ovaj spazi. Ibn-Sajjad ležao je u svom ležaju na prekrivaču od kadife i u njemu mrmljao. Ibn-Sajjadova majka spazila je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se krije iza palminih debala, pa je rekla Ibn-Sajjadu: 'O Saf' – a to mu je bilo ime – 'evo Muhammeda!' Ibn-Sajjad prestao je mrmljati.
'Da ga je pustila, saznao bih više o njemu', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٦١٧٤. قَالَ سَالِمٌ فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ انْطَلَقَ بَعْدَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ الْأَنْصَارِيُّ يَؤُمَّانِ النَّخْلَ الَّتِي فِيهَا ابْنُ صَيَّادٍ حَتَّى إِذَا دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَفِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ وَهُوَ يَخْتِلُ أَنْ يَسْمَعَ مِنِ ابْنِ صَيَّادٍ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ وَابْنُ صَيَّادٍ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشِهِ فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْرَمَةٌ أَوْ زَمْزَمَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ فَقَالَتْ لِابْنِ صَيَّادٍ أَيْ صَافِ وَهُوَ اسْمُهُ هَذَا مُحَمَّدٌ فَتَنَاهَى ابْنُ صَيَّادٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ تَرَكَتْهُ بَيَّنَ .

6175. KAŽE Salim: "Kazivao je Abdullah: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je među ljudima držeći govor, pa se zahvalio Allahu, dželle šanuhu, onako kako Mu to dolikuje, a potom je spomenuo Dedždžala: 'Ja vas upozoravam na njega, a nije bilo nijednog poslanika da nije svoj narod upozoravao na njega. I Nuh je upozoravao svoj narod na njega, ali ću vam ja o njemu reći ono što nijedan poslanik nije rekao svome narodu. Znajte da je on ćorav, a, zaista, Allah nije ćorav!', reče.'"

٦١٧٥. قَالَ سَالِمٌ قَالَ عَبْدُاللهِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنِّي أُنْذِرُكُمُوهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ وَقَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ لَقَدْ أَنْذَرَهُ نُوحٌ قَوْمَهُ وَلَكِنِّي سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلاً لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ أَعْوَرُ وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ قَالَ أبو عَبْد اللهِ خَسَأْتُ الْكَلْبَ بَعَّدْتُهُ ( خَاسِئِينَ ) مُبْعَدِينَ .

## ČOVJEKOVE RIJEČI "DOBRO DOŠAO!" (*MERHABA!*)

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ مَرْحَبًا

Aiša kaže: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Fatimi: 'Dobro došla, kćeri moja!'"
Ummu-Hani' kaže: "Došla sam kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Dobro došla, Ummu-Hani'!'"

وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم مَرْحَبًا بِابْنَتِي وَقَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ .

6176. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, a ovome Ebu-Tejjah, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kada je izaslanstvo Abdul-Kajsa došlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on im je rekao: 'Dobro došli, izaslanici koji su došli neosramoćeni i neožalošćeni!'
'Allahov Poslaniče', rekli su, 'mi smo rod iz plemena Rebi'a, a između tebe i nas pleme je Mudar, i mi ti ne možemo doći osim u svetom mjesecu. Zato nam naredi nešto jasno, nešto pomoću čega ćemo ući u Džennet i u što ćemo pozivati one koji su ostali iza nas kod kuće.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori im: 'Naređujem vam četiri, a zabranjujem četiri stvari: obavljajte namaz, dajite zekat, postite ramazan i dajite petinu iz svoga ratnog plijena; nemojte piti iz tikve za vodu (susaka), testije, kadnja i bukare podmazane smolom.'"

٦١٧٦. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ الَّذِينَ جَاءُوا غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا حَيٌّ مِنْ رَبِيعَةَ وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مُضَرُ وَإِنَّا لاَ نَصِلُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ فَصْلٍ نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ وَنَدْعُو بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا فَقَالَ أَرْبَعٌ وَأَرْبَعٌ أَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَصُومُوا رَمَضَانَ وَأَعْطُوا خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَلاَ تَشْرَبُوا فِي الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ وَالْمُزَفَّتِ .

## PROZIVANJE LJUDI PO IMENIMA NJIHOVIH OČEVA

## بَاب مَا يُدْعَى النَّاسُ بِآبَائِهِمْ

6177. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Zaista će se prevarantu (izdajniku) na Sudnjem danu podići zastava i reći će se: 'Ovo je izdaja sina toga i toga!'"

٦١٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْغَادِرَ يُرْفَعُ لَهُ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ .

6178. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista će prevarantu (izdajniku) biti postavljena zastava na Sudnjem danu, pa će se reći: 'Ovo je izdaja sina toga i toga!'"[1]

٦١٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْغَادِرَ يُنْصَبُ لَهُ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ .

## NEKA NIKO NE KAŽE: "ZLO MI JE!" (HABUSET NEFSI!)

## بَاب لَا يَقُلْ خَبُثَتْ نَفْسِي

6179. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Neka niko od vas ne kaže: 'Zlo mi je!' (*habuset nefsi!*), već neka kaže: 'Muka mi je!' (*lekiset nefsi!*)."[2]

٦١٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبُثَتْ نَفْسِي وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسَتْ نَفْسِي .

1 Ibn-Bettal kaže: "U ovom hadisu sadržan je odgovor onima koji misle da će ljudi na Sudnjem danu biti prozivani po imenima svojih majki, kako bi se prekrili (sakrili) njihovi očevi." Ibn-Ebu-Džemra smatra da se u hadisu misli na prijevaru i izdaju uopće, bila ona mala ili velika. Iz hadisa se može zaključiti:
– da će svaki grešnik čije grijehe Allah, dželle šanuhu, želi otkriti imati obilježje po kojem će se on raspoznavati; to podupiru Allahove, dželle šanuhu, riječi: "...a grešnici će se po obilježjima svojim poznati..." (Er-Rahman, 41);
– da će za svaku izdaju biti istaknuta zastava; stoga će neke osobe imati više zastava, shodno broju prijevara. Svrha postavljanja zastava jeste to što kazna uglavnom bude suprotna učinjenom grijehu, pa pošto izdaja spada u skrivene i tajne stvari, podesno je da kazna izdajniku bude to što će biti obznanjen, a postavljanje zastave, inače je veoma poznata stvar kod Arapa.

2 "El-hubs" (zlo) u arapskom jeziku upotrebljava se za neispravno uvjerenje (vjerovanje), laž u govoru, loše postupke, zabranjene stvari (harame) te pokuđene riječi i djela.

6180. PRIČAO NAM JE Abdan da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, on od svoga oca, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Neka niko od vas ne kaže: 'Zlo mi je!', već neka kaže: 'Muka mi je!'"Ukajl u prenošenju ovog hadisa slijedi Junusa b. Jezida.

٦١٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبُثَتْ نَفْسِي وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسَتْ نَفْسِي تَابَعَهُ عُقَيْلٌ .

## NE HULITE VRIJEME

## بَاب لاَ تَسُبُّوا الدَّهْرَ

6181. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ebu-Selema, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Uzvišeni Allah kaže: 'Ljudi hule vrijeme, a Ja sam (stvorio) vrijeme![1] U Mojoj su ruci dan i noć!'"

٦١٨١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ يَسُبُّ بَنُو آدَمَ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ .

Hattabi, slijedeći Ebu-Ubejda smatra da riječi *habuset* i *lekiset* imaju isto značenje, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezirao izraz *el-hubs*, pa je odabrao drugi izraz. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, inače je imao običaj da loše ime ili naziv zamijeni za bolji. Neki kažu da *lekiset* znači "osjećati mučninu, nelagodnost", što se opet vraća na značenje riječi *habuset*. Drugi kažu da *lekiset nefsi* znači: "Duša mi je loše ćudi".
Iz hadisa se zaključuje:
– da je poželjno i pohvalo izbjegavati ružne izraze i imena i upotrebljavati one koji nisu ružni;
– iako ova dva izraza imaju slično značenje, izraz *el-hubs* jači je u značenju nečeg lošeg, dok se izraz *el-laks* posebno upotrebljava kada se stomak napuni (hranom);
– čovjek sebi treba pripisivati dobro, a odstranjivati od sebe zlo koliko je to moguće, kao što treba kidati veze između sebe i zlih ljudi, pa čak i u pogledu izraza. U ovo spada i to da čovjek koji je slab (bolestan), kada bude upitan o svome stanju, neće reći: "Nisam dobar!", već će reći: "Slab sam!", jer tako neće sebe izdvojiti iz dobrih i pridružiti zlim.

1 Ovo se može protumačiti na jedan od sljedeća tri načina:
– da je Allah, dželle šanuhu, upravitelj svih stvari;
– da je On vlasnik vremena;
– da On mijenja vrijeme.

6182. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ne zovite grožđe imenom 'el-kerm' i ne govorite: 'Propalo vrijeme!',[2] jer je Allaha, zaista, vrijeme."

٦١٨٢. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُسَمُّوا الْعِنَبَ الْكَرْمَ وَلَا تَقُولُوا خَيْبَةَ الدَّهْرِ فَإِنَّ اللهَ هُوَ الدَّهْرُ.

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ZAISTA JE 'EL-KERM'[3] SRCE VJERNIKOVO."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Zaista je propao onaj koji propadne na Sudnjem danu!" – a također i: "Snažan je onaj čovjek koji se suzdrži prilikom srdžbe!" – te: "Vlast pripada samo Allahu", pa Ga je opisao kao istinitog i apsolutnog vladara. Potom je, također, spomenuo kraljeve (vladare) i naveo (kur'anske riječi): "Kad carevi osvoje neki grad", reče ona, "oni ga razore..."[4]

وَقَدْ قَالَ إِنَّمَا الْمُفْلِسُ الَّذِي يُفْلِسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَقَوْلِهِ إِنَّمَا الصُّرَعَةُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ كَقَوْلِهِ لَا مُلْكَ إِلَّا لِلَّهِ فَوَصَفَهُ بِانْتِهَاءِ الْمُلْكِ ثُمَّ ذَكَرَ الْمُلُوكَ أَيْضًا فَقَالَ ( إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا ).

6183. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Oni govore 'el-kerm',[5] a zaista je plemenito srce vjernika.'"

٦١٨٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَيَقُولُونَ الْكَرْمُ إِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ.

2 Kod Nesefija stoji: "O propalo vrijeme!" Davudi kaže da je ovo kletva da propadne vrijeme, kao što su predislamski Arapi upućivali kletve da zemlja bude suha i neplodna.

3 *El-kerm* znači plemenitost.

4 En-Neml, 34. Buhari ovim naslovom želi kazati kako je srce vjernika najpreče da se zove imenom "*el-kerm*", što ne znači da se i druge stvari ne mogu zvati tim imenom. Također, propao je i onaj koji propadne na dunjaluku, i nije jak samo onaj koji se savlada u srdžbi. Isto je tako dopušteno i da se za nekog drugog mimo Allaha kaže "kralj", ali Apsolutni Kralj i Vladar samo je Allah, dželle šanuhu.

5 Tj. oni govore: "El-kerm je vinova loza." Arapi su grožđe nazivali imenom "*el-kerm*", a to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjuje želeći potvrditi zabranu vina time što zabranjuje upotrebu ovog naziva, jer bi to u protivnom značilo odobravanje onoga što su Arapi mislili, a to je da je onaj koji pije vino velikodušan i plemenit.
Od Ibn-Enbarija prenosi se da su Arapi grožđe zvali imenom "*el-kerm*" jer su smatrali da vino, koje se od njega pravi, potiče čovjeka na plemenitost, lijep moral i ćud.

## ČOVJEKOVE RIJEČI: “ŽRTVOVAO BIH I OCA I MAJKU ZA TEBE!”[1]

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي

To prenosi Zubejr od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ الزُّبَيْرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6184. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kome je pričao Sa‘d b. Ibrahim, prenoseći od Abdullaha b. Šeddada, a on od Alije, radijallahu anhu, koji kaže: “Nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nekome kaže kako bi za njega žrtvovao svoga oca i majku, osim Sa‘du. Čuo sam ga da kaže: ‘Gađaj, žrtvovao bih svoga oca i majku za tebe!’, a mislim da je to bilo na dan Bitke na Uhudu.”

٦١٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُفَدِّي أَحَدًا غَيْرَ سَعْدٍ سَمِعْتُهُ يَقُولُ ارْمِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي أَظُنُّهُ يَوْمَ أُحُدٍ .

## ČOVJEKOVE RIJEČI: “ALLAH ME UČINIO OTKUPOM ZA TEBE!”[2]

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ

Ebu-Bekr rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Žrtvovali bismo svoje očeve i majke za tebe!”

وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا .

6185. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Jahja b. Ebu-Ishak, prenoseći od Enesa b. Malika da su se on i Ebu-Talha s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vraćali (s puta), a s njim je bila i Safijja, koja je sjedila iza njega na devi. Kada su bili na jednoj

٦١٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ أَقْبَلَ هُوَ وَأَبُو طَلْحَةَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ صَفِيَّةُ مُرْدِفُهَا عَلَى رَاحِلَتِهِ فَلَمَّا

1 Ovo bi se doslovno moglo prevesti kao: “Otkup su za tebe moj otac i majka!”, a *el-fida’* u osnovi znači otkup zarobljenika.

2 Ebu-Bekr b. Ebu-Asim tvrdi da je dopuštena ova izreka i kaže da to čovjek, ako hoće, može reći vladaru, velikodostojniku, učenjaku ili bilo kome drugom, a da u tome nema nikakva grijeha; čak će za to čovjek imati i sevape ako to kaže nekome iz poštovanja i veličanja. Da je to zabranjeno, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio bi to zabranio onome koji je to izrekao i poučio ga da to nije dopušteno reći nikom drugom osim njemu. Ibn-Ebu-Asim bilježi hadis što ga prenosi Ibn-Omer u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Fatimi: “Tvoj je otac otkup za tebe”, kao i hadis što ga prenosi Ibn-Mes‘ud u kojem se kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim ashabima: “Otkup su za vas moj otac i majka”, a takvo što slično rekao je i ensarijama.

كَانُوا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ عَثَرَتِ النَّاقَةُ فَصُرِعَ النَّبِيُّ ﷺ وَالْمَرْأَةُ وَأَنَّ أَبَا طَلْحَةَ قَالَ أَحْسِبُ اقْتَحَمَ عَنْ بَعِيرِهِ فَأَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاكَ هَلْ أَصَابَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لاَ وَلَكِنْ عَلَيْكَ بِالْمَرْأَةِ فَأَلْقَى أَبُو طَلْحَةَ ثَوْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَصَدَ قَصْدَهَا فَأَلْقَى ثَوْبَهُ عَلَيْهَا فَقَامَتِ الْمَرْأَةُ فَشَدَّ لَهُمَا عَلَى رَاحِلَتِهِمَا فَرَكِبَا فَسَارُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِظَهْرِ الْمَدِينَةِ أَوْ قَالَ أَشْرَفُوا عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ فَلَمْ يَزَلْ يَقُولُهَا حَتَّى دَخَلَ الْمَدِينَةَ .

dionici puta, deva je posrnula, pa su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena pali s nje. Ebu-Talha je priskočio – mislim da je sletio sa svoje deve – došao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Vjerovjesniče – Allah me učinio otkupom za tebe! – je li ti se išta desilo?" (Jesi li se povrijedio?) "Ne, ali se pobrini za (moju) ženu!", odgovori mu on. Tada je Ebu-Talha pokrio svoje lice dijelom svoje odjeće, uputio se prema ženi i bacio svoju odjeću na nju. Žena je ustala, a Ebu-Talha njima je dvoma (njoj i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) pritegao sedlo na njihovoj devi, pa su uzjahali. Potom su krenuli i kada su bili u blizini Medine (ili je rekao: kada su se približili Medini), Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Vratili smo se! Kajem se! Robujemo i zahvaljujemo svome Gospodaru!", i to je ponavljao sve dok nije ušao u Medinu.

## بَاب أَحَبِّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

## UZVIŠENOM ALLAHU NAJDRAŽA IMENA[3]

٦١٨٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلاَمٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقُلْنَا لاَ نَكْنِيكَ أَبَا الْقَاسِمِ وَلاَ كَرَامَةَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ سَمِّ ابْنَكَ عَبْدَالرَّحْمَنِ .

6186. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Ibn-Munkedir, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Jednom od nas rodio se dječak, pa mu je dao ime Kasim. Mi smo mu rekli: 'Nećemo te zvati Ebu-Kasim, niti ćemo te poštovati zbog toga!' On je o tome obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Daj svome sinu ime Abdur-Rahman!'"

3 Muslim bilježi hadis od Ibn-Omera u kome se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu su najdraža vaša imena Abdullah i Abdur-Rahman." Kurtubi kaže da se ovim imenima mogu dodati još i druga imena kao Abdur-Rahim, Abdul-Melik, Abdus-Samed i sl. Ta su imena Allahu najdraža zato što sadrže jedno od Njegovih svojstava i opis čovjeka kao roba Allahovog. Drugi kažu da su ova dva imena Allahu najdraža zato što je dodatak "abd" (rob) samo uz imena Allah i Rahman. "A kad je Allahov rob (Abdullah) ustao da mu se pokori…" (El-Džinn, 19); "Reci: 'Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Milostivi' '" (El-Isra, 110); "A robovi su Milostivoga oni koji po zemlji mirno hodaju…" (El-Furkan, 63)

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NADIJEVAJTE MOJE IME, A NEMOJTE SEBI DAVATI MOJU 'KUN'JU'!"[1]

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي

Ovo prenosi Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6187. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Husajn, prenoseći od Salima, a on od Džabira, radijallahu anhu, koji kaže:
"Jednom od nas rodio se dječak, pa mu je dao ime Kasim. Ljudi su rekli: 'Nećemo ga zvati po djetetu (tj. Ebu-Kasim) dok o tome ne upitamo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: 'Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte sebi moju *kun'ju*!'"

٦١٨٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلاَمٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالُوا لاَ نَكْنِيهِ حَتَّى نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي .

6188. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ejjuba, a on od Ibn-Sirina, koji je čuo Ebu-Hurejru da kaže: "Rekao je Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem:
'Nadijevajte moje ime, a ne dajite sebi moju *kun'ju*!'"

٦١٨٨ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي .

1 *Kun'ja* je takva konstrukcija u kojoj se ispred nekog imena dodaje riječ "otac" (*eb*) ili "majka" (*umm*), te se tako za nekoga kaže: "Otac toga i toga" (*Ebu*...) ili: "Majka toga i toga" (*Ummu*...).
Iz hadisa se razumije da je dopušteno djetetu davati ime Muhammed, ali nije dopušteno davati ime Kasim, jer bi tog čovjeka zvali Ebu-Kasim, što je bila *kun'ja* Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, u tom pogledu postoje tri mišljenja:
– nije dopušteno uopće imati tu *kun'ju*, pa bilo tom čovjeku (pravo) ime Muhammed ili ne;
– dopušteno ju je imati, a ta zabrana odnosila se samo na vrijeme u kojem je živio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem;
– dopušteno je onome čije ime nije Muhammed, a nije dopušteno onome čije je ime Muhammed.
Rafi'i kaže da bi ovo posljednje mišljenje moglo biti najispravnije, jer su to ljudi stoljećima činili, a da im nije na tome zamjerano; a Allah najbolje zna.

6189. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, koji kaže da je čuo Ibn-Munkedira kako pripovijeda:
"Čuo sam Džabira b. Abdullaha da kaže: 'Jednom čovjeku među nama rodio se sin, pa mu je dao ime Kasim. Ljudi su rekli: 'Nećemo te zvati Ebu-Kasim, niti ćemo ti pružiti to zadovoljstvo!' Čovjek je potom otišao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu spomenuo. 'Daj svome sinu ime Abdur-Rahman!', rekao (mu) je on.'"

٦١٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلاَمٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالُوا لاَ نَكْنِيكَ بِأَبِي الْقَاسِمِ وَلاَ نُنْعِمُكَ عَيْنًا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ أَسْمِ ابْنَكَ عَبْدَالرَّحْمَنِ.

## O IMENU "HAZN"[2]

## بَاب اسْمِ الْحَزْنِ

6190. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od svoga oca da je došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je on upitao:
"Kako ti je ime?" Čovjek odgovori: "Hazn", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ti si Sehl."[3] Na to čovjek reče: "Neću promijeniti ime kojim me je nazvao moj otac!"
Ibn-Musejjeb kaže: "Još uvijek je u našem ponašanju osorost (nastala iz ovog imena koje nosi to značenje) nakon što je ovo rekao."
Pričali su nam Ali b. Abdullah i Mahmud b. Gajlan, njima Abdur-Razzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ibn-Musejjeba, ovaj od svoga oca, a on od svoga djeda ovaj hadis.

٦١٩٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَاهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا اسْمُكَ قَالَ حَزْنٌ قَالَ أَنْتَ سَهْلٌ قَالَ لاَ أُغَيِّرُ اسْمًا سَمَّانِيهِ أَبِي قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَمَا زَالَتِ الْحُزُونَةُ فِينَا بَعْدُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ وَمَحْمُودٌ هُوَ ابْنُ غَيْلاَنَ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ بِهَذَا.

2 U osnovi ova riječ označava tvrdu zemlju, ali se ona upotrebljava i za označavanje grubosti i osorosti u ponašanju.
Ibn-Musejjeb u stvari je Seid b. Musejjeb, poznati tabiin, a njegovom je djedu bilo ime Hazn i o njemu se ovdje radi.

3 Opozit imenu Hazn.

## PREDIJEVANJE IMENA U LJEPŠE OD NJEGA

بَاب تَحْوِيلِ الِاسْمِ إِلَى اسْمٍ أَحْسَنَ مِنْهُ

6191. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla, koji kaže:
"Kada je rođen Munzir b. Ebu-Usejd, donesen je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je stavio na svoje bedro, a otac je Usejdov (Ebu-Usejd) sjedio. Zatim su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, ruke nečim bile zauzete, pa je naredio Ebu-Usejdu da uzme svoga sina, te je dijete uzeto s Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bedra. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio s onim čime je bio zauzet, upitao je: 'Gdje je dijete?' Ebu-Usejd reče: 'Odnijeli smo ga kući.'
'Kako mu je ime?', upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ime mu je tako i tako', odgovori Ebu-Usejd.
'Ne! Njegovo je ime Munzir', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i tada mu dade ime Munzir."[1]

٦١٩١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ أُتِيَ بِالْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ حِينَ وُلِدَ فَوَضَعَهُ عَلَى فَخِذِهِ وَأَبُو أُسَيْدٍ جَالِسٌ فَلَهَا النَّبِيُّ ﷺ بِشَيْءٍ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَمَرَ أَبُو أُسَيْدٍ بِابْنِهِ فَاحْتُمِلَ مِنْ فَخِذِ النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَفَاقَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ الصَّبِيُّ فَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ قَلَبْنَاهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا اسْمُهُ قَالَ فُلَانٌ قَالَ وَلَكِنْ أَسْمِهِ الْمُنْذِرَ فَسَمَّاهُ يَوْمَئِذٍ الْمُنْذِرَ .

6192. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, kojeg je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Ataa b. Ebu-Mejmune, ovaj od Ebu-Rafija, a on od Ebu-Hurejre da je Zejnebi bilo ime Berra,[2] pa je rečeno: "Ona hvali sebe!", te joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ime Zejneb.

٦١٩٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ زَيْنَبَ كَانَ اسْمُهَا بَرَّةَ فَقِيلَ تُزَكِّي نَفْسَهَا فَسَمَّاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْنَبَ .

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi čuo da neko ima koje ima ružno značenje, predijevao bi to ime u ljepše od njega. Kada bi se nekom od ashaba rodilo dijete, nosio ga je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga blagoslovi, a o tome se govori i u ovom hadisu.
U hadisu se navodi kako je Ebu-Usejd već bio dao ime djetetu, a u vezi s tim postoje dvije mogućnosti: ili je djetetu bilo ružno ime, pa nije htio da ga spomene, ili ga je spomenuo, ali je to neki od prenosilaca hadisa zaboravio.

2 Berra znači pobožna, poslušna, čestita.
Taberi kaže da ne treba nadijevati imena ružnog značenja, imena koja hvale i uzdižu nekoga niti imena koja sadržavaju značenja grdnje i pogrde. To je nepoželjno zato da ne bi neko ko čuje to ime pomislio kako je to osobina te osobe.
Zna se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, promijenio imena nekoliko osoba.

٦١٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْحَمِيدِ ابْنُ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ فَحَدَّثَنِي أَنَّ جَدَّهُ حَزْنًا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا اسْمُكَ قَالَ اسْمِي حَزْنٌ قَالَ بَلْ أَنْتَ سَهْلٌ قَالَ مَا أَنَا بِمُغَيِّرٍ اسْمًا سَمَّانِيهِ أَبِي قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَمَا زَالَتْ فِينَا الْحُزُونَةُ بَعْدُ .

6193. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam da je Ibn-Džurejdža obavijestio Abdul-Hamid b. Džubejr b. Šejba, koji kaže:
“Sjedio sam sa Seidom b. Musejjebom, pa mi je pričao da je njegov djed Hazn došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je on upitao: ‘Kako ti je ime?’ On mu je odgovorio: ‘Moje je ime Hazn.’
‘Ne, nego si ti Sehl’, uzvrati mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Hazn reče: ‘Ja neću promijeniti ime koje mi je dao moj otac!’”
Ibn-Musejjeb kaže: “Još uvijek je u našem ponašanju osorost nakon što je ovo rekao.”

## بَاب مَنْ سَمَّى بِأَسْمَاءِ الْأَنْبِيَاءِ

## O ONOME KOJI SVOME DJETETU NADIJE IME JEDNOG OD POSLANIKA.[3]

وَقَالَ أَنَسٌ قَبَّلَ النَّبِيُّ ﷺ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِي ابْنَهُ .

Enes kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je svoga sina (tj. Ibrahima).”

٦١٩٤. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قُلْتُ لِابْنِ أَبِي أَوْفَى رَأَيْتَ إِبْرَاهِيمَ ابْنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَاتَ صَغِيرًا وَلَوْ قُضِيَ أَنْ يَكُونَ بَعْدَ مُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيٌّ عَاشَ ابْنُهُ وَلَكِنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ .

6194. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Isma‘il, koji je pitao Ibn-Ebu-Evfaa: “Jesi li vidio Ibrahima, sina Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem?” On mu odgovori: “Umro je u ranom djetinjstvu, a da je određeno da poslije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bude vjerovjesnik, poživio bi njegov sin, ali nema vjerovjesnika poslije njega.”[4]

---

3 Dopušteno je djetetu dati ime jednog od poslanika. Seid b. Musejjeb kaže: “Najdraža imena Allahu jesu imena poslanika, alejhimus-selam.” Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nadijevajte moje ime!”

4 U drugom predanju Muhammed b. Bišr kaže: “Umro je u ranom djetinjstvu; kada je umro, imao je 18 mjeseci. Umro je u zul-hidždžetu desete godine po Hidžri i ukopan je u Bekiji.”

6195. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb da ga je obavijesto Šu'ba, prenoseći od Adija b. Sabita, koji je rekao kako je čuo Beraa da kaže:
"Kada je umro Ibrahim – neka mu Allah podari mir i spas! – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'On zaista ima dojilju u Džennetu!'"[1]

٦١٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ قَالَ لَمَّا مَاتَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لَهُ مُرْضِعًا فِي الْجَنَّةِ .

6196. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Husajna b. Abdur-Rahmana, on od Salima b. Ebu-Dža'da, a ovaj od Džabira b. Abdullaha Ensarija, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dajite (djeci) moje ime, a nemojte sebi davati moju *kun'ju*! Ja sam Kasim (onaj koji dijeli), dijelim među vama!'"[2]
I Enes prenosi ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي فَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ وَرَوَاهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6197. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, ovom Ebu-Husajn, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nadijevajte moje ime, a ne dajite sebi moju *kun'ju*! Onaj koji me vidi u snu, doista me je vidio,[3] jer se šejtan ne može prikazati u mome liku. Ko slaže na mene namjerno neka pripremi sebi mjesto u Vatri!"

٦١٩٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي وَمَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَمَثَّلُ فِي صُورَتِي وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

1 Dojilja koja će mu upotpuniti dojenje.

2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ja sam Kasim (onaj koji dijeli)..." – ukazuju na to da se samo na njega istinski odnosi ova *kun'ja*, jer on dijeli Allahov imetak među muslimanima.

3 Kako će onaj koji u snu vidi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znati da je to Poslanik? Znat će tako što Allah, dželle šanuhu, dadne nek znak po kome se zna da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno tako što će se opisi Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, izgleda koji se navode u hadisima podudariti sa onim što je vidio u snu.

6198. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A'la, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, koji kaže:
"Rodio mi se dječak, pa sam ga odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu je on dao ime Ibrahim. Natrljao je njegove desni datulom, blagoslovio ga i dao mi ga."
Ibrahim je bio Ebu-Musaovo najstarije dijete.[4]

٦١٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ وُلِدَ لِي غُلاَمٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى .

6199. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Zaida, a ovom Zijad b. Ilaka, koji je čuo Mugiru b. Šu'bu da je rekao:
"Na dan kada je umro Ibrahim pomračilo se sunce."
To prenosi i Ebu-Bekra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عِلاَقَةَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ قَالَ انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ رَوَاهُ أَبُو بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## NADIJEVANJE IMENA "VELID"[5]

## بَاب تَسْمِيَةِ الْوَلِيدِ

6200. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm Fadl b. Dukejn, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, koji kaže:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao glavu sa ruku'a, rekao je: 'Allahu, spasi Velida b. Velida, Selemu b. Hišama, Ajjaša b. Ebu-Rebiju i bespomoćne (muslimane) u Mekki! Allahu, žestoko kazni pleme Mudar! Allahu, učini da budu u oskudici kao što su bile gladne godine u vrijeme Jusufa, alejhis-selam!'"

٦٢٠٠. أَخْبَرَنَا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ بِمَكَّةَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

4 Ovo ukazuje na to da je Ebu-Musa imao *kun'ju* prije nego što mu se rodilo dijete. Inače, da nije tako, onda bi on imao *kun'ju* po najstarijem djetetu Ibrahimu, pa bi se zvao Ebu-Ibrahim. Međutim, ne prenosi se da se on tako zvao.

5 Buhari želi ovim naslovom odgovoriti na hadis što ga bilježi Taberi od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da čovjek zove svoga roba imenima: Harb, Murra i Velid, jer je taj hadis veoma slab. On također želi odgovoriti i na hadis koji bilježi Abdullah b. Ahmed (sin Ahmeda b. Hanbela) od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, koji kaže: "Rodio se bratu Ummu-Seleme, žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dječak, pa su mu dali ime Velid. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: "Dali ste mu ime Velid, a to je ime vaših faraona! Bit će u mome ummetu čovjek po imenu Velid koji će biti gori za ovaj ummet nego faraon za svoj narod." Ebu-Hatim b. Hibban kaže da je ovaj hadis lažan te da ga nije izrekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, niti ga je prenio Omer, niti Zuhri, niti ostali.

## O ONOME KOJI ZOVE SVOGA DRUGA, PA IZ NJEGOVA IMENA IZOSTAVI JEDNO SLOVO

بَاب مَنْ دَعَا صَاحِبَهُ فَنَقَصَ مِن اسْمِهِ حَرْفًا

Ebu-Hazim prenosi od Ebu-Hurejre: "Rekao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Ebu-Hirre!'"[1]

وَقَالَ أَبُو حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هِرٍّ .

6201. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Kazao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Aiš, ovo je Džibril! Šalje ti selam!' 'Neka je i njemu selam i Allahova milost!', rekoh."
Aiša kaže: "A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidi ono što mi ne vidimo."

٦٢٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَ هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرِئُكَ السَّلاَمَ قُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ قَالَتْ وَهُوَ يَرَى مَا لاَ نَرَى .

6202. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Ummu-Sulejm bila je u prtljagu (na devi), dok je Endžeša tjerao deve. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'O Endžeš, polahko tjeraj te *boce*!'"

٦٢٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كَانَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ فِي الثَّقَلِ وَأَنْجَشَةُ غُلاَمُ النَّبِيِّ ﷺ يَسُوقُ بِهِنَّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَنْجَشُ رُوَيْدَكَ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ .

1 Ibn-Bettal niječe da ovaj hadis odgovara ovom poglavlju, jer se ovdje, kako kaže, ne radi o oduzimanju jednog slova. Po njemu se ovdje radi o vraćanju imena iz deminutiva i ženskog roda (Hurejra) u stanje prije deminutiva u muški rod (Hirr). Međutim, Buhari je uzeo u obzir ime u normalnom stanju Hirra, i kada toj riječi oduzme posljednje slovo, onda je to Hirr. Iako u komentarima ne nalazimo razlog zbog čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekada iz imena izostavljao jedno slovo, čini se da je to bilo odmilja, a Allah najbolje zna.

## DAVANJE "KUN'JE" DJETETU I ČOVJEKU PRIJE NEGO ŠTO MU SE RODI DIJETE[2]

بَاب الْكُنْيَةِ لِلصَّبِيِّ وَقَبْلَ أَنْ يُولَدَ لِلرَّجُلِ

6203. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa, koji kaže:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je čovjek s najboljim ponašanjem (ahlakom). Ja sam imao brata kojeg su zvali Ebu-Umejr; mislim da je bio prestao s dojenjem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi dolazio, govorio bi: 'O Ebu-Umejre, šta je uradio Nugajr?' – slavujčić s kojim se igrao. Može biti da bi nastupilo i vrijeme namaza, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio bi u našoj kući. Tada bi naredio da se prostirka (hasura) ispod njega pomete i popršće vodom, zatim bi ustao – a mi bismo stali iza njega – pa bi nas predvodio u namazu."[3]

٦٢٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا وَكَانَ لِي أَخٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو عُمَيْرٍ قَالَ أَحْسِبُهُ فَطِيمًا وَكَانَ إِذَا جَاءَ قَالَ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ نُغَرٌ كَانَ يَلْعَبُ بِهِ فَرُبَّمَا حَضَرَ الصَّلاَةَ وَهُوَ فِي بَيْتِنَا فَيَأْمُرُ بِالْبِسَاطِ الَّذِي تَحْتَهُ فَيُكْنَسُ وَيُنْضَحُ ثُمَّ يَقُومُ وَنَقُومُ خَلْفَهُ فَيُصَلِّي بِنَا .

2 Ovim Buhari odbacuje stav onih koji smatraju da čovjeku nije dopušteno imati *kun'ju* prije nego što mu se rodi dijete, jer je to suprotno stvarnosti koja je bila u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako Ibn-Madže, Ahmed i Tahavi bilježe hadis od Suhejba, koji Hakim smatra vjerodostojnim, u kome se navodi da mu je (Suhejbu) Omer rekao: "Zašto ti imaš *kun'ju* Ebu-Jahja, a nemaš djece?" – "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mi je tu *kun'ju*", odgovori Suhejb.

3 Ebu-Umejr brat je Enesa b. Malika po majci. On je imao pticu s kojom se igrao, ali je ona uginula. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom posjetio Ebu-Talhu i Ummu-Sulejm, vidio je ovog djećaka tužnog, pa ga je upitao o ptici.
Iz hadisa se mogu izvući mnogobrojne koristi, a neke su od njih sljedeće:
– pohvalno je posjećivati druge muslimane;
– pohvalno je da vladar (imam) posjećuje neke sljedbenike;
– pohvalno je da posjetitelj predvodi ukućane u namazu, pogotovo ako je od onih koji su učeni;
– dopušteno je klanjati na hasuri;
– dopušteno je da se dijete igra s pticom i dr.

## DAVANJE “KUN’JE” “EBU-TURAB” MAKAR ČOVJEK IMAO I DRUGU “KUN’JU”

## باب التَّكَنِّي بِأَبِي تُرَابٍ وَإِنْ كَانَتْ لَهُ كُنْيَةٌ أُخْرَى

6204. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da, koji kaže:

“Najdraže ime Aliji, radijallahu anhu, bilo je Ebu-Turab, i radovao se da ga zovu tim imenom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je taj koji ga je nazvao Ebu-Turab. Jednog dana naljutio se na (svoju ženu) Fatimu, pa je izišao iz kuće i legao uza zid džamije. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je njegovoj kući tražeći ga, pa mu je neko rekao: ‘On leži uza zid džamije.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je potom kod njega, a leđa su mu bila prekrivena prašinom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, brisao mu je prašinu s leđa govoreći: ‘Ustani, o Ebu-Turabe!’”[1]

٦٢٠٤. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ إِنْ كَانَتْ أَحَبَّ أَسْمَاءِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَيْهِ لَأَبُو تُرَابٍ وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ أَنْ يُدْعَى بِهَا وَمَا سَمَّاهُ أَبُو تُرَابٍ إِلَّا النَّبِيُّ ﷺ غَاضَبَ يَوْمًا فَاطِمَةَ فَخَرَجَ فَاضْطَجَعَ إِلَى الْجِدَارِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَجَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَتْبَعُهُ فَقَالَ هُوَ ذَا مُضْطَجِعٌ فِي الْجِدَارِ فَجَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ وَامْتَلَأَ ظَهْرُهُ تُرَابًا فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْسَحُ التُّرَابَ عَنْ ظَهْرِهِ وَيَقُولُ اجْلِسْ يَا أَبَا تُرَابٍ .

## ALLAHU NAJMRŽA IMENA

## باب أَبْغَضِ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللهِ

6205. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, koji kaže:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allahu će na Sudnjem danu najmrže ime biti ime čovjeka koji se nazove *Melikul-Emlak* (Kralj Kraljeva).’”[2]

٦٢٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخْنَى الْأَسْمَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ اللهِ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الْأَمْلَاكِ .

1 Ibn-Ishak navodi predanje od Ammara da su on i Alija bili u bici Ašira, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao Aliju kako spava, a po njemu je bila prašina. Probudio ga je i rekao: “Šta ti je, Ebu-Turabe?” Ova je bitka bila prije Bitke na Bedru i prije nego što se Alija bio oženio, što znači da se ovaj slučaj ponovio više puta. Ibn-Ishak dalje priča kako su mu neki učeni ljudi pričali da Alija, kada bi se naljutio na Fatimu, ne bi s njom pričao i stavljao bi prašinu po glavi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi to vidio, znao je o čemu se radi, pa bi rekao: “Šta ti je, Ebu-Turabe?”
Iz hadisa se zaključuje:
– da je dopušteno čovjeku davati više “kun’ji”;
– da je dopušteno davati “kun’ju” po osobini čovjeka;
– ako nadimak dadne neko ko je stariji mlađem od sebe, prihvatit će se taj nadimak.

2 Isto je i kada bi tog čovjeka neko drugi nazvao tim imenom, a on bio zadovoljan time.

6206. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allahu najprezrenije ime" – a Sufjan je to više puta ponovio – "Allahu najprezrenije ime jest ime čovjeka koji sebe nazove *Kralj kraljeva*."
Sufjan kaže: "Drugi, osim Ebu-Zinada, kažu: 'Značenje je tog naziva kao *Šahan-Šah*.'"[3]

٦٢٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً قَالَ أَخْنَعُ اسْمٍ عِنْدَ اللهِ وَقَالَ سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ أَخْنَعُ الأَسْمَاءِ عِنْدَ اللهِ رَجُلٌ تَسَمَّى بِمَلِكِ الأَمْلاكِ قَالَ سُفْيَانُ يَقُولُ غَيْرُهُ تَفْسِيرُهُ شَاهَانْ شَاهْ .

## "KUN'JA" MUŠRIKA

## باب كُنْيَةِ الْمُشْرِكِ

Misver kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: '... osim da želi Ibn-Ebu-Talib.'"[4]

وَقَالَ مِسْوَرٌ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِلاَّ أَنْ يُرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ .

6207. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Isma'ila, ovaj od svoga brata, on od Sulejmana, ovaj od Muhammeda b. Ebi-Atika, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da mu je Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, pričao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao na magarcu na kojem je bio prekrivač iz Fedeka, a iza njega je bio Usama. Htio je obići Sa'da b. Ubadu u mjestu gdje je stanovalo pleme Benu-Haris b. Hazredž – a to je bilo prije Bitke na Bedru. Njih

٦٢٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَيْهِ قَطِيفَةٌ فَدَكِيَّةٌ وَأُسَامَةُ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي حَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَسَارَا حَتَّى مَرَّا

---

3 "Šahan-Šah" perzijska je konstrukcija i ima isto značenje kao i "Melikul-Emlak".
Sufjan b. Umejja arapski je termin protumačio stranim (perzijskim) terminom, jer je ovaj termin u njegovo doba bio veoma mnogo u upotrebi, te je Sufjan htio ukazati da nije samo ime "Melikul-Emlak" prezreno, nego i druga imena koja imaju slično značenje, bez obzira na kojem jeziku bila.
Iz hadisa se zaključuje da je zabranjeno (haram) imati ovo ime ili titulu, a isto je i kad bi neki čovjek imao ime "Halikul-Halki" (Stvoritelj Stvorenja), "Ahkemul-Hakimin" (Najpravedniji Sudija), "Sultanus-Salatin" (Car Careva), "Emirul-Umera" (Zapovjednik Zapovjednika) i sl. Neki kažu da isti tretman ima i onaj koji sebi da neko od Allahovih imena, kao: "Er-Rahman", "El-Kuddus", "El-Džebbar" i sl.
Neki, pak, ne dopuštaju ni titulu "kadil-kudat" (sudija svih sudija), dok drugi smatraju da je dozvoljena, jer je Ebu-Jusuf imao tu titulu, ali nije dozovoljeno imati titulu "Akda-Kudat" i "Ahkemul-Hukkam", tj. u superlativu, što znači "Najpravedniji Sudija"; a Allah najbolje zna.

4 Tj. da li je u osnovi dopušteno mušriku davati *kun'ju*, da li je dopušteno obraćati se mušriku *kun'jom* ako je već ima i da li ga je dopušteno spominjati po *kun'ji*. Hadisi koje je Buhari naveo u poglavlju odnose se na ovo treće, dok se drugo smatra kao i treće. To Buhari potkrepljuje time što navodi riječi Misvera, koji je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako spominje Ebu-Taliba, a on je bio mušrik, i ovo mu je *kun'ja*, a ne pravo ime.

dvojica išli su sve dok nisu naišli na skupinu ljudi među kojima je bio i Abdullah b. Ubejj b. Selul – a bilo je to prije nego što je Abdullah b. Ubejj izjavio pripadnost islamu. U skupu su zajedno bili muslimani, mušrici (idolopoklonici) i židovi, a među muslimanima bio je Abdullah b. Revaha. Kada je oblak prašine koji je podigla životinja prekrio skup, Ibn-Ubejj pokrio je nos svojim ogrtačem i rekao: "Ne podižite prašinu na nas!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazva im selam, zaustavi se, siđe s magarca, pozva ih da vjeruju u Allaha i prouči im nešto iz Kur'ana. Abdullah b. Ubejj b. Selul reče mu: "Čovječe, nema ništa bolje od toga što kažeš, samo ako je istina! Zato nas time ne uznemiravaj na našim skupovima! Ko tebi dođe – njemu to kazuj!" Abdullah b. Revaha reče: "Naprotiv, Allahov Poslaniče! Posjećuj nas na našim skupovima, jer mi to volimo!"

Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli međusobno grditi, tako da su umalo skočili jedni na druge. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirivao ih je sve dok se nisu smirili. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao svoju životinju i išao dok nije došao kod Sa'da b. Ubade. "Sa'de", reče, "nisi li čuo šta je rekao Ebu-Hubab?", misleći na Abdullaha b. Ubejja (i dodade): "Rekao je to i to."

"Allahov Poslaniče – i oca bih svoga žrtvovao za tebe!", reče Sa'd b. Ubada, "pređi preko toga i oprosti mu! Tako mi Onoga koji ti je objavio Knjigu, Allah je poslao Istinu, koju je objavio tebi. Stanovnici ovoga grada bili su se složili da ga učine prvakom i da ga krunišu. Kada je to Allah spriječio Istinom, on se gušio od zavisti, i to je s njim učinilo ono što si vidio." Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio, a on i njegovi ashabi praštali su mušricima i sljedbenicima Knjige onako kako im je naredio Allah i strpljivo su podnosili njihova uznemiravanja. Uzvišeni Allah kaže: "… i slušat ćete, doista, mnoge uvrede

بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُاللهِ ابْنُ أُبَيٍّ فَإِذَا فِي الْمَجْلِسِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَفِي الْمُسْلِمِينَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ ابْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ وَقَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهِمْ ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ لاَ أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَاغْشَنَا فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَثَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَابَّتَهُ فَسَارَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيْ سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ أَيْ رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ اعْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ فَوَالَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لَقَدْ جَاءَ اللهُ بِالْحَقِّ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ وَلَقَدِ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ وَيُعَصِّبُوهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا رَدَّ اللهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَعْفُونَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الْكِتَابِ كَمَا أَمَرَهُمُ اللهُ وَيَصْبِرُونَ عَلَى الأَذَى قَالَ اللهُ تَعَالَى

(وَلَتَسْمَعُنَّ مِن الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) وَقَالَ (وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَأَوَّلُ فِي الْعَفْوِ عَنْهُمْ مَا أَمَرَهُ اللهُ بِهِ حَتَّى أَذِنَ لَهُ فِيهِمْ فَلَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَدْرًا فَقَتَلَ اللهُ بِهَا مَنْ قَتَلَ مِنْ صَنَادِيدِ الْكُفَّارِ وَسَادَةِ قُرَيْشٍ فَقَفَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ مَنْصُورِينَ غَانِمِينَ مَعَهُمْ أُسَارَى مِنْ صَنَادِيدِ الْكُفَّارِ وَسَادَةِ قُرَيْشٍ قَالَ ابْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ هَذَا أَمْرٌ قَدْ تَوَجَّهَ فَبَايِعُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَسْلَمُوا .

od onih kojima je data Knjiga ...",[1] a također i: "Mnogi sjedbenici Knjige jedva bi dočekali…"[2] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od Allaha da im oprosti onoliko dugo koliko je Allah bio naredio, sve dok mu nije dopustio da se bori protiv njih. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio Bitku na Bedru, Allah je usmrtio glavešine nevjerstva (kufra) i plemiće Kurejša, te su se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi vratili kao pobjednici s ratnim plijenom. S njima su bili zarobljenici, glavešine kufra i plemići Kurejša. Ibn-Ubejj b. Selul i oni mušrici (idolopoklonici) koji su bili s njim rekli su: "Ova je stvar (islam) ojačala, i zato dajte prisegu Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.", te su primili islam.

٦٢٠٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيَغْضَبُ لَكَ قَالَ نَعَمْ هُوَ فِي ضَحْضَاحٍ مِنْ نَارٍ لَوْلاَ أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرَكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ .

6208. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, ovom Abdul-Melik, prenoseći od Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a on od Abbasa b. Abdul-Muttaliba da je rekao:

"Allahov Poslaniče, jesi li čime pomogao Ebu-Talibu? On te je branio, pazio i srdio se (na druge) zbog tebe!"

"Da, on je u plićaku Džehennema, a da nije bilo mene, bio bi u najvećim dubinama Džehennema", odgovori on.

1 Ali-Imran, 186. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, a slušat ćete od onih kojima je prije vas data Knjiga i od mušrika mnoge neugodnosti. Ako budete izdržali i Allaha se bojali, to, doista, u istinske postupke spada."

2 El-Bekare, 109. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Mnogi sljedbenici Knjige voljeli bi, iz lične zlobe svoje, da vas, nakon vašeg vjerovanja, vrate u nevjernike, nakon što im je Istina jasnom postala. Ali, vi oprostite i preko toga pređite, dok Allah Svoju odluku ne donese. Allah, doista, nad svime ima moć."

## INDIREKTNI GOVOR KOJIM SE IZBJEGAVA LAŽ

## بَاب الْمَعَارِيضُ مَنْدُوحَةٌ عَنِ الْكَذِبِ

Ishak kaže: "Čuo sam Enesa kad je rekao: 'Ebu-Talhi umro je sin, a on je upitao (svoju ženu): 'Kako je dječak?' Ummu-Sulejm je odgovorila: 'Dah mu se smirio i nadam se da se odmorio.' Ebu-Talha mislio je da ona govori istinu."[1]

وَقَالَ إِسْحَاقُ سَمِعْتُ أَنَسًا مَاتَ ابْنٌ لِأَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ كَيْفَ الْغُلَامُ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ هَدَأَ نَفَسُهُ وَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ قَدِ اسْتَرَاحَ وَظَنَّ أَنَّهَا صَادِقَةٌ .

6209. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Sabita Bunanija, a on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na putu. Gonič deva pjevao je (kako bi deve išle brže), a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Pažljivo s *bocama*,[2] o Endžeša, teško tebi!'"

٦٢٠٩ . حَدَّثَنَا آدم حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَحَدَا الْحَادِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْفُقْ يَا أَنْجَشَةُ وَيْحَكَ بِالْقَوَارِيرِ .

6210. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Sabita, on od Enesa i od Ejjuba,[3] oni od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na putu, a dječak zvani Endžeša pjevao je tjerajući deve na kojima su jahale žene. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Polahko tjeraj te *boce*, o Endžeša!"
Ebu-Kilabe je rekao: "Misli se na žene."

٦٢١٠ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ وَأَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي سَفَرٍ وَكَانَ غُلَامٌ يَحْدُو بِهِنَّ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ رُوَيْدَكَ يَا أَنْجَشَةُ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ قَالَ أَبُو قِلَابَةَ يَعْنِي النِّسَاءَ .

6211. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovom Hemman, njemu Katade, a ovom Enes b. Malik, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je goniča deva zvanog Endžeša, koji je imao lijep glas, pa mu je rekao: 'Lakše, o Endžeša, nemoj razbiti *boce*!'"
Katade je rekao: "Mislio je na krhkost žena."

٦٢١١ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ حَادٍ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ وَكَانَ حَسَنَ الصَّوْتِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ رُوَيْدَكَ يَا أَنْجَشَةُ لَا تَكْسِرِ الْقَوَارِيرَ قَالَ قَتَادَةُ يَعْنِي ضَعَفَةَ النِّسَاءِ .

1 Ebu-Talha iz odgovora svoje žene razumio je da je dijete koje je bilo bolesno ozdravilo; razumio je da je dijete zaspalo, a kada bolesnik zaspi, znači da je počeo da ozdravlja.

2 Tj. sa ženama koje su bile na devama.

3 Ovdje se radi o dvama lancima prenosilaca. Prvi je: Sulejman b. Harb od Hammada b. Zejda, on od Sabita Bunanija, a on od Enesa, dok je drugi: Sulejman b. Harb od Hammada, on od Ejjuba Sahtijanija, on od Ebu-Kilabe, a on od Enesa.

6212. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika, koji kaže:
"U Medini je jednom zavladao strah (od upada neprijatelja), te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao Ebu-Talhinog konja (i uputio se ka mjestu odakle je dolazio glasan poziv za pomoć). Potom je rekao: 'Nismo vidjeli ništa, a vidjeli smo da je ovaj konj more.'"[4]

٦٢١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَزَعٌ فَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرَسًا لأَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا .

## ČOVJEKOVE RIJEČI O NEČEMU: "NIJE TO NIŠTA!", ŽELEĆI TIME KAZATI DA TO NIJE ISTINA

## بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لِلشَّيْءِ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَهُوَ يَنْوِي أَنَّهُ لَيْسَ بِحَقٍّ

Rekao je Ibn-Abbas da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s dva kabura rekao: "Ova dvojica su u patnji ne zbog nečeg velikog (čega se bilo teško sačuvati), ali je to u suštini veliko."[5]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْقَبْرَيْنِ يُعَذَّبَانِ بِلاَ كَبِيرٍ وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ .

6213. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam da ga je obavijestio Mahled b. Jezid, a njega Ibn-Džurejdž, kojem je Ibn-Šihab rekao da ga je obavijestio Jahja b. Urva da je čuo Urvu kako kazuje: "Pričala je Aiša: 'Neki su ljudi pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o prorocima (vračevima), pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Oni nisu ništa!' 'Ali, Allahov Poslaniče', rekoše ljudi, 'oni ponekad govore nešto što se uistinu desi!' 'Tu riječ koja je istina ukrade džin i šapne je u uho svoga prijatelja (čovjeka) kao što kvoče kokoš, i ti proroci s tom istinom pomiješaju više od stotinu laži!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[6]

٦٢١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ يَقُولُ قَالَتْ عَائِشَةُ سَأَلَ أُنَاسٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسُوا بِشَيْءٍ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ أَحْيَانًا بِالشَّيْءِ يَكُونُ حَقًّا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا الْجِنِّيُّ فَيَقُرُّهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ قَرَّ الدَّجَاجَةِ فَيَخْلِطُونَ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذْبَةٍ .

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspoređuje konja s morem zbog izuzetne brzne. Ibn-Munir kaže da ovaj hadis te hadisi u kojima se žene uspoređuju s bocama ne spadaju u indirektni govor, već u metaforu. On kaže: "Pošto je Buhari smatrao da je metafora dopuštena, htio je kazati kako je preče da indirektni govor koji je istinit bude dopušten." Verzije ovog hadisa navedene su pod brojevima: 2627, 2820, 2857, 2862, 2908, 2968, 2969 i 3040.

5 Hadis u cjelini i njegov komentar naveden je pod brojem 216.

6 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o vračevima: "Oni nisu ništa!" – znače da njihove tvrdnje o poznavanju tajni i budućnosti nisu istinite niti punovažne, kao što su to riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji govori iz objave.

## UPIRANJE POGLEDA U NEBO

## بَاب رَفْعِ الْبَصَرِ إِلَى السَّمَاءِ

I riječi Uzvišenog Allaha: “Pa zašto oni ne pogledaju kamile – kako su stvorene, i nebo – kako je uzdignuto?!”[1] Ejjub je rekao da je prenio od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Aiše: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je glavu prema nebu.”[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ( أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ) وَقَالَ أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ .

6214. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, koji kaže: “Čuo sam od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da ga je obavijestio Džabir b. Abdullah kako je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da kaže): ‘… zatim mi je prestala dolaziti objava. I dok sam jednom išao, čuo sam glas s neba, pa sam podigao svoj pogled ka nebu, kad ono melek koji mi je dolazio u pećinu Hira sjedi na stolici između neba i zemlje!’”

٦٢١٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ ثُمَّ فَتَرَ عَنِّي الْوَحْيُ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ قَاعِدٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ .

6215. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Džafer, kojeg je obavijestio Šurejk, prenoseći od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:
“Jedne noći spavao sam u kući Mejmuninoj, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je tada kod nje. Kada je nastupila posljednja trećina noći (ili jedan dio noći), Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, gledao u nebo i učio: ‘U stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene!’”[3]

٦٢١٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي شَرِيكٌ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ أَوْ بَعْضُهُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَرَأَ ( إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ) .

1 El-Gašija, 17-18.

2 Ibn-Tin kaže: “Buhari želi odgovoriti onima koji smatraju pokuđenim upiranje pogleda ka nebu. Tako Taberi bilježi da Ata’ Sulemi četrdeset godina nije pogledao u nebo.
Postoje pouzdana predanja od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da nije dizao pogled ka nebu dok je bio u namazu, ali da je dizao pogled u nebo kada ne bi bio u namazu.

3 Ali-Imran, 190.

## O ONOME KOJI ČEPRKA ŠTAPOM PO VODI ILI BLATU[4]

## بَاب نَكْتِ الْعُودِ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ

6216. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Usmana b. Gijasa, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa, (koji kaže): "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj od medinskih bašči. U Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, ruci bio je štap kojim je čeprkao po vodi i blatu. Potom je na kapiju bašče došao neki čovjek tražeći da mu se otvori. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Otvori mu i obraduj ga Džennetom!' Otišao sam da otvorim, a na kapiji je bio Ebu-Bekr. Otvorio sam mu i obradovao ga Džennetom. Zatim je drugi čovjek zatražio da mu se otvori, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Otvori mu i obraduj ga Džennetom!' Na kapiji je sada bio Omer. Otvorio sam mu i obradovao ga Džennetom. Zatim je i treći čovjek zatražio da mu se otvori. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se naslonio, pa je sjeo i rekao: 'Otvori mu i obraduj ga Džennetom, uz nesreću koja će ga zadesiti (ili koja će biti)!' Otišao sam do kapije, a tamo je bio Osman. Otvorio sam mu, obradovao ga Džennetom i obavijestio ga o onome što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. On na to reče: 'Allah je Onaj od kojeg se pomoć traži!'"

٦٢١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ وَفِي يَدِ النَّبِيِّ ﷺ عُودٌ يَضْرِبُ بِهِ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَفْتِحُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَذَهَبْتُ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشَّرْتُهُ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا عُمَرُ فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشَّرْتُهُ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ آخَرُ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ أَوْ تَكُونُ فَذَهَبْتُ فَإِذَا عُثْمَانُ فَقُمْتُ فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشَّرْتُهُ بِالْجَنَّةِ فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي قَالَ قَالَ اللهُ الْمُسْتَعَانُ.

4 Ibn-Bettal kaže da su Arapi imali običaj nositi štap i na njega se oslanjati prilikom govora i sl. Neki ljudi koji su ushićeni kulturom nearapa, ovo smatraju mahanom, ali se zna da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrebljavao štap, i njegov je postupak mjerodavan. U ovom hadisu spomenuta je riječ "ud", što znači prut, motka, štap, i vjerovatno se time misli na štap na koji se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjao. Iz Buharijevog naslova razumije se da ovakav postupak nije zabranjen, jer to čovjek radi kada o nečemu razmišlja i time ne čini nikakvu štetu, za razliku od čovjeka koji drži nož pa njime siječe drvo i sl.

## O ČOVJEKU KOJI NEČIM ŠTO DRŽI U RUCI PARA PO ZEMLJI

بَاب الرَّجُلِ يَنْكُتُ الشَّيْءَ بِيَدِهِ فِي الْأَرْضِ

6217. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana i Mensura, oni od Sa‘da b. Ubade, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, koji kaže:
“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dženazi, pa je parao po zemlji štapom i rekao: ‘Nema nikog od vas, a da mu nije određeno mjesto u Džennetu ili u Džehennemu.’ Prisutni upitaše: ‘Hoćemo li se osloniti na to?’, a on reče: ‘Radite, a svakome je olakšano (da čini) ono što mu je određeno: ‘… onome koji udjeljuje i ne griješi (i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti!)’”[1]

٦٢١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي جَنَازَةٍ فَجَعَلَ يَنْكُتُ الْأَرْضَ بِعُودٍ فَقَالَ لَيْسَ مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ فُرِغَ مِنْ مَقْعَدِهِ مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَقَالُوا أَفَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ( فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ) .

## IZGOVARANJE TEKBIRA[2] I TESBIHA[3] PRI ČUĐENJU[4]

بَاب التَّكْبِيرِ وَالتَّسْبِيحِ عِنْدَ التَّعَجُّبِ

6218. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kojem je pričala Hind bintu Haris da je Ummu-Selema, radijallahu anhu, kazivala:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je (jedne noći) iz sna i rekao: ‘Subhanallah! Koliko je spušteno riznica! Koliko je spušteno smutnji![5] Ko će probuditi žene iz soba?!’ – misleći na svoje supruge, kako bi klanjale – (dodavši): ‘Možda će

٦٢١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْخَزَائِنِ وَمَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْفِتَنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجَرِ يُرِيدُ بِهِ

1 El-Lejl, 5-7. U skladu s ovim hadisom, možda bi prijevod posljednjeg ajeta trebao glasiti ovako: “ … njemu ćemo put dobra olakšati!”, ili: “... njemu ćemo put ka Džennetu olakšati!”

2 Tj. izgovaranje riječi: “*Allahu ekber* (Allah je najveći!)”

3 Tj. izgovaranje riječi: “*Subhanallah* (Slavljen neka je Allah!)”

4 Misli se na poželjno izgovaranje tekbira: “*Allahu ekber*!” i tesbiha: “*Subhanallah!*” – prilikom čuđenja i divljenja. Buhari ovim naslovom odgovara onima koji ne dopuštaju da se ovo izgovara. Ibn-Bettal kaže da tekbir i tesbih znače veličanje Allaha i izjavu da je On čist od bilo čega lošeg.

5 Misli se na riznice Allahove milosti, kao što je spomenuto u ajetu: “Reci: ‘Da vi posjedujete riznice milosti Gospodara moga…’” (El-Isra, 100) i na kaznu, jer je smutnja jedan od uzroka Allahove, dželle šanuhu, kazne. Može biti da se ovdje radi i o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, predskazanju da će osvojiti riznice Perzijanaca i Bizantinaca te da će nastupiti smutnja.

أَزْوَاجُهُ حَتَّى يُصَلِّينَ رُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٌ فِي الْآخِرَةِ وَقَالَ ابْنُ أَبِي ثَوْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ طَلَّقْتَ نِسَاءَكَ قَالَ لَا قُلْتُ اللهُ أَكْبَرُ.

one koje oblače prozirnu odjeću na ovom svijetu biti gole na onom svijetu!'"[6] Ibn-Ebu-Sevr prenosi od Ibn-Abbasa, a on od Omera da je pričao: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jesi li se razveo od svojih žena?' 'Ne', odgovori mi on, a ja rekoh: 'Allahu ekber!'"

٦٢١٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَزُورُهُ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الْغَوَابِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً مِنَ الْعِشَاءِ ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ فَقَامَ مَعَهَا النَّبِيُّ ﷺ يَقْلِبُهَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ الَّذِي عِنْدَ مَسْكَنِ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ مَرَّ بِهِمَا رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ نَفَذَا فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ قَالَا سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَكَبُرَ عَلَيْهِمَا مَا قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَبْلَغَ الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا.

6219. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija;
a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Alija b. Husejna da ga je Safijja bintu Hujejj, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila kako je otišla da obiđe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je posljednjih deset dana ramazana bio u itikafu u džamiji. Razgovarala je s njim jedan kraći dio noći, a zatim je ustala da se vrati kući. S njom je ustao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da je isprati. Kada je došla do džamijskih vrata, koja su bila u blizini stana Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, pored njih su prošla dvojica ljudi ensarija. Nazvali su selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nastavili žureći. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Ne žurite! Ovo je Safijja bintu Hujejj!"
"Subhanallah! Allahov Poslaniče!", rekoše oni, a to što je rekao teško im je palo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zaista šejtan kola po ljudskom tijelu na mjestima krvotoka, a ja sam se plašio da u vaša srca ne ubaci zlo."[7]

6 One žene koje oblače prozirnu odjeću bit će kažnjene na Sudnjem danu.

7 Ovoj dvojici ensarija teško su pale riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su se začudili i rekli: "*Subhanallah!*" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je da šejtan kola kroz ljudsku krv i uvijek nastoji navratiti čovjeka na neko zlo i donijeti mu ružne misli. Ovdje Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao šta je to za što se plašio da ga šejtan ne ubaci u njihova srca, ali u poglavlju o itikafu navodi se da im je rekao kako se plaši da šejtan u njihova srca ne ubaci zlo.

## ZABRANA GAĐANJA KAMENČIĆIMA

بَاب النَّهْيِ عَنِ الْخَذْفِ

6220. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, koji je čuo Ukbu b. Suhbana Ezdija kako priča, prenoseći od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je gađanje kamenčićima i rekao: 'To ne ubija lovinu niti (teže) može raniti neprijatelja; to samo izbija oči i razbija zube.'"[1]

٦٢٢٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ صُهْبَانَ الْأَزْدِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْخَذْفِ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يَقْتُلُ الصَّيْدَ وَلاَ يَنْكَأُ الْعَدُوَّ وَإِنَّهُ يَفْقَأُ الْعَيْنَ وَيَكْسِرُ السِّنَّ .

## IZGOVARANJE RIJEČI: "ELHAMDULILLAH!" OD ONOGA KOJI KIHNE

بَاب الْحَمْدِ لِلْعَاطِسِ

6221. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Sulejman, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Neka su dva čovjeka kihnula u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jednom od njih rekao: 'Allah ti se smilovao!' (jerhamukellah!), a drugome to nije rekao. To mu je spomenuto, pa je rekao: 'Ovaj je zahvalio Allahu (kada je kihnuo), a ovaj drugi nije!'"[2]

٦٢٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ عَطَسَ رَجُلاَنِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ هَذَا حَمِدَ اللهَ وَهَذَا لَمْ يَحْمَدِ اللهَ .

1 Muhelleb kaže: "Allah je dopustio lov na određeni način i rekao: 'O vjernici, Allah će vas dovoditi u iskušenje pomoću divljači koja će biti na dohvat ruku vaših i kopalja vaših!' (El-Maida, 94). Gađanje stvrdnutom glinom i sl. ne spada u taj dopušteni način, te se životinja smatra premlaćenom. Zakonodavac je objavio da se kamenom, stvrdnutom glinom i sl. ne može loviti, jer takvim načinom lova kod životinje ne nastupa brza smrt. Učenjaci su se, uglavnom, složili da je zabranjeno jesti meso životinje ulovljene pogotkom kamena ili stvrdnute gline." To je stoga što se životinja ubija snagom hica, a ne oštricom.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: "Allah ti se smilovao!" čovjeku koji nije zahvalio Allahu, dželle šanuhu, tj. čovjeku koji nije rekao: "Elhamdulillah!"
Ibn-Bettal prenosi od Taberanija da onaj koji kihne može reći: "Elhamdulilah!" (hvala Allahu!), ili: "Elhamdulillahi rabbil-alemin!" (hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova !), ili: "Elhamdulillahi ala kulli hal!" (hvala Allahu za svako stanje!). Svaka od ovih izreka dopuštena je, a što god se više hvali Allah, to je bolje, pod uvjetom da se ta izjava pouzdano prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Što se tiče pravne norme (*hukma*) izgovaranja zahvale Allahu, dželle šanuhu, nakon kihanja, Ibn-Hadžer kaže da se iz hadisa razumije kako je to vadžib, ali Nevevi prenosi da se učenjaci slažu kako je to poželjno.
Hakim kaže da čovjek kihanjem izbacuje neke neugodnosti iz svoje glave (mozga), u kojoj je smještena moć čovjekova rasuđivanja, što je velika Allahova, dželle šanuhu, blagodat, te je potpuno prikladno da čovjek zahvali Allahu, dželle šanuhu, na tome.

## NAZDRAVLJANJE RIJEČIMA: "JERHAMUKELLAH!" ONOME KOJI ZAHVALI ALLAHU[3]

باب تَشْمِيتِ الْعَاطِسِ إِذَا حَمِدَ اللَّهَ

6222. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Eš'asa b. Sulejma, koji kaže da je čuo Muaviju b. Suvejda b. Mukarrina kako prenosi od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je: posjećivanje bolesnika, slijeđenje dženaze, nazdravljanje onome koji kihne riječima: 'Allah ti se smilovao!' (*jerhamukellah!*), odazivanje onome koji pozove u posjetu, uzvraćanje na selam, pomaganje onome kome je nepravda učinjena te pomaganje drugome u ispunjenju njegove zakletve. Zabranio nam je sedmero: nošenje zlatnog prstena (ili je rekao zlatne burme), nošenje svile, brokata (*dibadža*), dibe (*sundusa*) te svilene jastuke napunjene pamukom."[4]

٦٢٢٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجِنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَرَدِّ السَّلَامِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ أَوْ قَالَ حَلْقَةِ الذَّهَبِ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالسُّنْدُسِ وَالْمَيَاثِرِ.

3 Buhari ovim naslovom nije pojasnio kakavo je propis (*hukm*) ovoga sa stanovišta Šerijata. O tome kakav je tretman nazdravljanja riječima: "Allah ti se smilovao!" onome koji zahvali Allahu, dželle šanuhu, postoji nekoliko mišljenja:
– da je to vadžib svakome koji čuje da je neka osoba zahvalila Allahu, dželle šanuhu, (nakon kihanja);
– da je to fardi-kifaja, što znači: ako neko od ljudi koji su prisutni nazdravi čovjeku koji je kihnuo, tada spada obaveza s ostalih;
– da je to mustehab (poželjno).

4 "Dibadž" (brokat) i "sundus" (diba) jesu dvije vrste svilene tkanine, a "mejasir" su svileni jastuci napunjeni pamukom koje su žene pravile svojim muževima, a oni su ih stavljali na sedla.
Ovdje je spomenuto pet stvari koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, a u poglavlju o odjeći spominju se još dvije stvari, i to: prugasta odjeća u kojoj ima svile (*el-kasijj*), a porijeklom je iz Egipta ili Šama i srebreno posuđe.

## ŠTA JE POHVALNO U VEZI S KIHANJEM, A ŠTA POKUĐENO U VEZI SA ZIJEVANJEM[1]

بَاب مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْعُطَاسِ وَمَا يُكْرَهُ مِنَ التَّثَاؤُبِ

6223. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Zaista Allah voli kihanje, a ne voli zijevanje. Pa ako neko kihne i zahvali Allahu, dužnost je svakog muslimana koji je to čuo da mu nazdravi riječima: 'Allah ti se smilovao!' (*jerhamukellah!*). Zijevanje je, pak, od šejtana, pa neka ga (onaj koji zijeva) zaustavi koliko može! A ako kaže: 'Aaah!', šejtan mu se smije."[2]

٦٢٢٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْعُطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللهَ فَحَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يُشَمِّتَهُ وَأَمَّا التَّثَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِذَا قَالَ هَا ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ .

## KAKO SE NAZDRAVLJA ONOME KOJI KIHNE

بَاب إِذَا عَطَسَ كَيْفَ يُشَمَّتُ

6224. PRIČAO NAM JE Malik b. Ismail, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, kojeg je obavijestio Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas kihne, neka kaže: '*Elhamdulillah!*' (hvala Allahu!), a neka mu brat njegov ili drug[3] kaže: '*Jerhamukellah!*' (Allah ti se smilovao!). A kada mu kaže: 'Allah ti se smilovao!', neka mu uzvrati: 'Allah vas uputio i popravio vaše stanje!' (*jehdikumullah ve juslihu balekum!*)."[4]

٦٢٢٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ الْحَمْدُ للهِ وَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ يَرْحَمُكَ اللهُ فَإِذَا قَالَ لَهُ يَرْحَمُكَ اللهُ فَلْيَقُلْ يَهْدِيكُمُ اللهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ .

1 Hattabi kaže da se pohvalnost i pokuđenost kod kihanja i zijevanja vraća na njihov uzrok. Zijevanje nastaje, za razliku od kihanja, zbog toga što se stomak napuni jelom, i tada tijelo postane teško.

2 Iz hadisa se zaključuje da Allah, dželle šanuhu, voli kihanje uopće, ali se iz toga izdvaja onaj koji kihne više od tri puta. Što se tiže zijevanja, ono je ovdje pripisano šejtanu, jer on duši uljepšava prohtjeve, a zijevanje nastaje usljed prepunog stomaka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu naređuje čovjeku da zaustavi zijevanje koliko može. To će uraditi tako što će staviti ruku na usta ili će pokušati održati usne spojenim, kako šejtan ne bi postigao svoj cilj, a to je da mu se smije iskrivljujući njegov izraz lica ili da mu uđe u usta. U adabe zijevanja spada i to da čovjek pokuša što više umanjiti glas, jer ako prilikom zijevanja ispusti jak glas, šejtan mu se, iz radosti zbog toga, smije. Što se tiče kihanja i ponašanja prilikom kihanja, čovjek treba umanjiti glas, zahvaliti Allahu, pokriti nos (lice) i ne naginjati se desno ili lijevo.

3 Ovdje je prenosilac u nedoumici da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao "brat" ili "drug". Međutim, u predanju Asima b. Alija stoji: "Neka mu brat njegov kaže...", a misli se na brata muslimana.

4 Čovjek koji je kihnuo i zahvalio Allahu, dželle šanuhu, uzvraća riječima:

## NE NAZDRAVLJA SE RIJEČIMA: "ALLAH TI SE SMILOVAO!" ONOME KOJI NE ZAHVALI ALLAHU[5]

## بَاب لاَ يُشَمَّتُ الْعَاطِسُ إِذَا لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ

6225. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Sulejman Tejmi, koji kaže da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Neka su dva čovjeka kihnula u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jednome nazdravio riječima: 'Allah ti se smilovao!' (jerhamukellah!), a drugome nije. Ovaj (drugi) čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, ovome si rekao: 'Allah ti se smilovao!', a meni nisi?'
'On je zahvalio Allahu, a ti nisi!', odgovori mu on."

٦٢٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ عَطَسَ رَجُلاَنِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الآخَرَ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ شَمَّتَّ هَذَا وَلَمْ تُشَمِّتْنِي قَالَ إِنَّ هَذَا حَمِدَ اللهَ وَلَمْ تَحْمَدِ اللهَ .

"Allah vas uputio i popravio vaše stanje!", samo onome koji mu je nazdravio riječima: "Allah ti se smilovao!" Također, razumije se da su ovo riječi kojima se uzvraća onome koji je nazdravio riječima: "Allah ti se smilovao!" Pa ipak se oko ovoga učenjaci razilaze. Ibn-Bettal kaže da većina (*džumhur*) smatra kako treba uzvraćati ovim riječima. Kufski pravnici, pak, smatraju da treba reći: "Allah oprostio i nama i vama!", a Malik i Šafija smatraju da čovjek može odabrati jedno od ovog dvoga.

5 Buhari ovim naslovom ukazuje na to da je propis o nenazdravljanju riječima: "Allah ti se smilovao!" onome koji kihne opći. Zabrana o nenazdravljanju navodi se u hadisu što ga prenosi Ebu-Musa Eš'ari, a bilježi ga Muslim, u kome Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kada neko od vas kihne i zahvali Allahu, nazdravite mu riječima: "Allah ti se smilovao!", a ako ne zahvali Allahu, ne govorite mu: "Allah ti se smilovao!"
Postavlja se, međutim, pitanje da li je zabranjeno (haram) govoriti: "Allah ti se smilovao!" čovjeku koji nije zahvalio Allahu, dželle šanuhu, nakon što je kihnuo ili nije, ili je to bolje. Većina je učenjaka na stanovištu da ovo nije haram, ali je bolje. Lijepo je da čovjeku koji je kihnuo nazdravi čovjek koji ga je čuo makar bio i udaljen od njega. Ibn-Abdul-Berr prenosi da je Ebu-Davud bio na lađi i čuo kako je neki čovjek na obali kihnuo i zahvalio Allahu, dželle šanuhu. Potom je unajmio čamac, došao do čovjeka koji je kihnuo i rekao mu: "Allah ti se smilovao!", a zatim se vratio na lađu. Ljudi su ga upitali o tome, a on je rekao: "Možda se tom čovjeku prima dova!" A kada su se umirili, čuli su glas: "O putnici na lađi, Ebu-Davud od Allaha je kupio Džennet za jedan dirhem!"

## KADA NEKO ZIJEVA, NEKA STAVI RUKU NA USTA

6226. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah zaista voli kihanje, a ne voli zijevanje. Pa kada neko od vas kihne i zahvali Allahu, svaki musliman koji ga je čuo dužan je kazati: 'Allah ti se smilovao!' Zijevanje je, pak, od šejtana, pa kada neko od vas zijeva, neka to zaustavi koliko može, jer kad zijeva, šejtan mu se smije."[1]

## بَاب إِذَا تَثَاءَبَ فَلْيَضَعْ يَدَهُ عَلَى فِيهِ

٦٢٢٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْعُطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ فَإِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ وَحَمِدَ اللهَ كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ لَهُ يَرْحَمُكَ اللهُ وَأَمَّا التَّثَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَثَاءَبَ ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ .

1 Ibn-Bettal kaže da se pod pripisivanjem zijevanja šejtanu podrazumijeva to da on voli vidjeti čovjeka kako zijeva, a ne da je šejtan taj koji izaziva zijevanje.
Ibnul-Arebi kaže da se u Šerijatu svako loše djelo pripisuje šejtanu, jer je on posrednik tog djela, dok se svako dobro djelo pripisuje meleku, jer je on posrednik dobrog djela.
U nekim se predanjima zapovijed o zaustavljanju zijevanja ograničava na stanje dok je čovjek u namazu. Pa ipak, ona se odnosi na sve situacije, a u namazu je najpreče da se zaustavi zijevanje, jer se zijevanjem mijenja izgled ljudskog lica. Čovjek kojeg spopadne zijevanje u toku namaza treba prestati s učenjem (Kur'ana) dok zijevanje ne prođe, jer bi u suprotnom njegovo učenje bilo nepravilno.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الاِسْتِئْذَانِ

# TRAŽENJE DOPUŠTENJA ZA ULAZAK[1]

## NASTANAK SELAMA[2]

بَاب بَدْءِ السَّلَامِ

6227. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je stvorio Adema prema Njegovoj slici (liku ili obliku):[3] visina mu je bila šezdeset aršina.

٦٢٢٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ طُولُهُ سِتُّونَ ذِرَاعًا فَلَمَّا خَلَقَهُ قَالَ اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولَئِكَ النَّفَرِ

1 Ar. *el-isti'zan* znači traženje dopuštenja za ulazak u mjesto koje ne posjeduje onaj koji traži dopuštenje.

2 Misli se na to kako je prvi put nazvan selam.

3 Neki islamski učenjaci smatraju da se spojena zamjenica u riječi *suretihi*, odnosi na Adema, koji je bliže spomenut u rečenici. U tom slučaju, veoma je lahko shvatiti smisao hadisa, a to je da Allah, dželle šanuhu, stvorio Adema kao potpuno uobličenog čovjeka čija je dužina bila šezdeset aršina. Dakle, Uzvišeni Allah je čovjeka stvorio u slici, liku i obliku kakvom je htio. Međutim, zbog ukupnog zbira tekstova, najvjerovatnije je da se zamjenica odnosi na Allaha, dželle šanuhu, i u tom slučaju ovaj hadis možemo shvatiti na sljedeći način: Ovaj hadis spada u hadise o Allahovim atributima, a najsigurniji i najpredostrožniji metod u njihovom slučaju, a koji je ujedno i metod prvih generacija, jeste da u njih vjerujemo onako kako su navedena u kur'anskim i hadiskim tekstovima i da ih shvatamo u njihovom jezičkom smislu, bez bilo kakvog negiranja, poređenja s ljudskim atributima ili davanja tim atributima nekog određenog oblika. Ipak, smatramo prikladnim da ovdje parafraziramo komentar Muhammeda b. Saliha El-Usejmina, koji navodi u djelu *Komentar vasitijske akide*, I tom, str. 107-111. On kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Zaista je Allah stvorio Adema prema Njegovoj slici (*ala suretihi*)', a *sura* (slika) je nešto što samo sliči drugoj slici i ne može se pojmiti nikakva slika, a da nije slična drugoj. Tako, naprimjer, ako bih ti poslao pismo i ti ga slikaš (kopiraš ili skeniraš), dobit ćeš drugo pismo za koje se kaže da je slika (kopija) prvog pisma (originala)..." On dalje kaže: "Što se tiče općenitog odgovora na ovo pitanje, ovaj hadis nije oprečan riječima Uzvišenog: 'Ništa nije kao On', (Eš-Šura, 11) pa ako ti Allah olakša da uskladiš ova dva teksta, ti ih uskladi. Usuprotnom, ti reci: 'Mi vjerujemo u to, sve je od našeg Gospodara. Naše uvjerenje (akida) jeste da Allahu ništa i niko nije sličan'. Na taj način, bit ćeš pred Allahom spašen..." Šejh El-Usejmin dalje veli: "Jedna od ove dvije izreke je izreka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugo su riječi Uzvišenog Allaha. Prema tome, sve je istina i vjerujemo da je od našeg Gospodara i tu ćemo zastati..." Nastavljajući dalje, on kaže: "Što se tiče detaljnog odgovora, kažemo da je ovaj hadis izrekao Allahov poslanik, a on ne govori ono što će u laž ugoniti Onoga Koji ga je poslao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao ovaj hadis, rekao je i ovo: 'Prva grupa ljudi koji će ući u Džennet bit će u obliku Mjeseca (*ala suretil-kamer*). Misliš li, dakle,

Kada ga je stvorio, rekao mu je: ‘Idi i poselami onu skupinu meleka koji sjede i slušaj šta će ti odgovoriti, jer je to tvoj pozdrav i pozdrav tvoga potomstva.’ Adem im reče: ‘Es-selamu alejkum!’, pa su dodali: ‘Ve rahmetullah!’ – Svako ko uđe u Džennet bit će u liku Ademovu, a obličje čovjekovo u kojem je stvoren neprestano se smanjivalo sve dosada.”

مِنَ الْمَلاَئِكَةِ جُلُوسٌ فَاسْتَمِعْ مَا يُحَيُّونَكَ فَإِنَّهَا تَحِيَّتُكَ وَتَحِيَّةُ ذُرِّيَّتِكَ فَقَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ فَقَالُوا السَّلاَمُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ فَزَادُوهُ وَرَحْمَةُ اللهِ فَكُلُّ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ آدَمَ فَلَمْ يَزَلِ الْخَلْقُ يَنْقُصُ بَعْدُ حَتَّى الآنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:
“O VJERNICI, U TUĐE KUĆE NE ULAZITE DOK DOPUŠTENJE NE DOBIJETE I DOK UKUĆANE NE POZDRAVITE, TO VAM JE BOLJE, POUČITE SE! A AKO U NJIMA NIKOGA NE NAĐETE, NE ULAZITE U NJIH DOK VAM SE NE DOPUSTI! A AKO VAM SE REKNE: ‘VRATITE SE!’, VI SE VRATITE, BOLJE VAM JE, A ALLAH ZNA ONO ŠTO RADITE! NIJE VAM GRIJEH DA ULAZITE U NENASTANJENE ZGRADE U KOJIMA SE NALAZE STVARI VAŠE, A ALLAH ZNA ONO ŠTO JAVNO POKAZUJETE I ONO ŠTO KRIJETE!”[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلاَ تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ)

da će ova grupa ljudi biti u potpuno istom obliku kao što je Mjesec, ili misliš da će ući u Džennet u ljudskom obliku, ali slični Mjesecu po ljepoti, blistavosti, okruglosti lica i slično...?!” On još kaže: “Postoji i drugi mogući odgovor u vezi s ovim hadisom, a to je da je genitiva veza *ala suretihi* (prema Njegovoj slici), takva veza u kojoj je stvorenje pridodato Stvoritelju...” Zatim nastavlja dalje, pa veli: “To pridodavanje je pridodavanje iz počasti i ono ima svoju sličnost u riječima: *Bejtullah* (Allahova kuća), *Nakatullah* (Allahova deva), *Abdullah* (Allahov rob). Sve što Allah pridoda Sebi, od Njega je odvojeno i spada u Njegova stvorenja. Ali, ako bi neko upitao: ‘Koje od ova dva tumačenja je tačnije’, reći ćemo da je to prvo tumačenje. Naime, sve dok je ono ispravno sa stanovišta arapskog jezika i sve dok je pojmljivo razumu, obaveza nam je tako to i shvatati. Mi smo uvidjeli da riječ *sura* (slika) ne podrazumijeva identičnost s drugom slikom (“originalom”) i zato je najsigurnija metoda da ovaj hadis shvatamo u njegovom vanjskom smislu. A ako bi upitao: kakva je to *sura* (slika) koju ima Allah, a prema kojoj je Adem stvoren, rekli bismo ti: Uzvišeni Allah ima lice, oko, ruku, nogu.., ali to ne znači identičnost s čovjekovim organima. Naravno, između toga postoji jedan vid sličnosti sa stanovišta jezika, ali nikako identičnost, baš kao što postoji sličnost između one grupe ljudi koji će ući u Džennet i Mjeseca, ali ne i identičnost. Ovim se može potvrditi ispravnost i istinitost ehlisunnetskog mišljenja da ništa od Allahovih svojstava nije identično svojstvima stvorenja, s tim da se Allahova svojstva ne smiju negirati (*ta'til*), ne smije im se izvrtati smisao (*tahrif*), ne smije im se davati neka određena forma (*tekjif*), i ne smiju se smatrati identičnim sa svojstvima stvorenja (*temsil*).”

1 En-Nur, 29-26.

وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ لِلْحَسَنِ إِنَّ نِسَاءَ الْعَجَمِ يَكْشِفْنَ صُدُورَهُنَّ وَرُءُوسَهُنَّ قَالَ اصْرِفْ بَصَرَكَ عَنْهُنَّ قَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ) وَقَالَ قَتَادَةُ عَمَّا لاَ يَحِلُّ لَهُمْ (وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ) (خَائِنَةَ الأَعْيُنِ) مِنَ النَّظَرِ إِلَى مَا نُهِيَ عَنْهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي النَّظَرِ إِلَى الَّتِي لَمْ تَحِضْ مِنَ النِّسَاءِ لاَ يَصْلُحُ النَّظَرُ إِلَى شَيْءٍ مِنْهُنَّ مِمَّنْ يُشْتَهَى النَّظَرُ إِلَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً وَكَرِهَ عَطَاءٌ النَّظَرَ إِلَى الْجَوَارِي الَّتِي يُبَعْنَ بِمَكَّةَ إِلاَّ أَنْ يُرِيدَ أَنْ يَشْتَرِيَ .

Seid b. Ebu-Hasan rekao je Hasanu: "Žene nearapa otkrivaju svoja prsa i glave", a on mu odgovori: "Ne gledaj u njih!"
Uzvišeni Allah kaže: "Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidniim mjestima svojim!"[2]
Katada kaže: "Neka čuvaju stidna mjesta od onoga što im nije dopušteno."
"A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim!"[3]
Nepoštenje očiju je pogled u ono što je Allah, dželle šanuhu, zabranio.[4]
Što se tiče gledanja u žensku osobu koja još nije dobila mjesečnicu, Zuhri kaže: "Nije dopušteno gledati niti u jednu takvu osobu koja pobuđuje (strastvene) poglede, makar ona bila i mala."
Ata je smatrao pokuđenim da se gleda u robinje koje su prodavane u Mekki, izuzev u slučaju da ih je (čovjek) htio kupiti.

٦٢٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرْدَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْفَضْلَ بْنَ عَبَّاسٍ يَوْمَ النَّحْرِ خَلْفَهُ عَلَى عَجُزِ رَاحِلَتِهِ وَكَانَ الْفَضْلُ رَجُلاً وَضِيئًا فَوَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ لِلنَّاسِ يُفْتِيهِمْ وَأَقْبَلَتِ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمَ وَضِيئَةٌ تَسْتَفْتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَطَفِقَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَأَعْجَبَهُ حُسْنُهَا فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ وَالْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا فَأَخْلَفَ بِيَدِهِ فَأَخَذَ بِذَقَنِ الْفَضْلِ فَعَدَلَ وَجْهَهُ عَنِ النَّظَرِ إِلَيْهَا فَقَالَتْ

6228. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvi dan Kurban-bajrama stavio je iza sebe na sapi deve Fadla b. Abbasa. Fadl b. Abbas bio je lijep čovjek. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je ljudima odgovarati na pitanja, kada je prišla lijepa žena iz plemena Has'am tražeći od njega odgovor na neko pitanje. Fadl je počeo gledati u nju, pa mu se dopala njena ljepota. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo, a Fadl je gledao u nju. Tada je pružio svoju ruku, uhvatio Fadla za bradu i okrenuo njegovu glavu kako ne

2 En-Nur, 30.

3 En-Nur, 31. Buhari je ova dva ajeta koji govore o spuštanju pogleda naveo u naslovu da bi ukazao na to kako je traženje dopuštenja za ulazak u tuđu kuću u osnovi zato da se spriječi pogled u nešto što domaćin ne želi.

4 Nepoštenje očiju (*hainetul-a'jun*) jest gledanje i zagledanje kriomice u ono što nije dopušteno da se gleda.

bi gledao u nju. Ona reče: "Allahov Poslaniče, došla je Allahova zapovijed robovima Njegovim o obavljanju hadždža, a moj je otac star čovjek, i ne može da sjedi čvrsto niti da jaše životinju (jahalicu). Da li s njega spada obaveza ako ja obavim hadždž za njega?"
"Da", odgovori on.[1]

يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ فِي الْحَجِّ عَلَى عِبَادِهِ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ فَهَلْ يَقْضِي عَنْهُ أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ .

6229. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed da ga je obavijestio Ebu-Amir, njega Zuhejr, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sjedenja po putevima!" Ashabi rekoše: "Allahov Poslaniče, ne možemo se rastaviti od svojih sjedeljki! Mi na njima pričamo!"
"Ako odbijate da ne sjedite (na putevima), onda dajte putu njegovo pravo!", reče on.
"A šta je pravo puta, Allahov Poslaniče?", upitaše oni.
"Spuštanje pogleda, neuznemiravanje drugih, uzvraćanje na selam, naređivanje dobra i odvraćanje od zla", odgovori on.[2]

٦٢٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ بِالطُّرُقَاتِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ نَتَحَدَّثُ فِيهَا فَقَالَ إِذْ أَبَيْتُمْ إِلاَ الْمَجْلِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ قَالُوا وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الْأَذَى وَرَدُّ السَّلاَمِ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ .

1 Ovim se hadisom naređuje spuštanje pogleda iz bojazni od smutnje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se smutnje, okrenuo je glavu Fadlu kada je vidio da je on zurio u ženu čija mu se ljepota dopala. Iz hadisa se vidi kakva je ljudska ćud i narav, kao i to da je muškarac po svojoj naravi sklon da osjeća privlačnost prema ženama.

2 Neki učenjaci smatraju kako je u riječima ashaba da se ne mogu odvojiti od sjedeljki na putevima dokaz da zapovjedni oblik koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrijebio nema status dužnosti (vadžiba), jer da su ashabi razumjeli kako im je dužnost (vadžib) kloniti se sjedenja po putevima, ne bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objašnjavali zašto se ne mogu odreći tog sjedenja.
U ovom je hadisu navedeno petero što spada u lijepo ponašanje na putu ili, kako je rečeno, "pravo puta". U drugm hadisima spomenuto je drugo, ukupno četrnaest naznaka, kao što su, npr.: širenje selama, pomaganje onome kome je učinjena nepravda, spominjanje Allaha, dželle šanuhu, i dr.
Neki od razloga zabrane sjedenja po putevima su:
– mogućnost izlaganja smutnjama, kao što je gledanje u mlade i lijepe žene koje prolaze putem;
– mogućnost da čovjek vidi nevaljala djela, a musliman je dužan naređivati dobro, a odvraćati od zla; ako to ne bi učinio, izložio bi se grijehu;
– mogućnost da se nekome ne odgovori na selam zbog velikog broja prolaznika i sl.

## ES-SELAM JE JEDNO OD IMENA UZVIŠENOG ALLAHA[3]

بَاب السَّلَامُ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى

"Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite!"[4]

(وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا) .

6230. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu A'meš, a ovom Šekik, prenoseći od Abdullaha, koji kaže:
"Kada bismo klanjali s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, govorili bismo: 'Selam Allahu prije negoli robovima Njegovim, selam Džibrilu, selam Mikailu, selam tome i tome!' Kada je (jednom) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, okrenuo se prema nama i rekao: 'Zaista je Allah Es-Selam, pa kada neko od vas bude na sjedenju u namazu, neka kaže: 'Najbolji pozdravi, salavati i pohvale (riječi) pripadaju Allahu! Selam tebi, Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegovi blagoslovi! Selam nama i Allahovim dobrim robovima!' (*Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin!*), jer kada to kaže, to dođe do svakog pobožnog (dobrog) roba na nebu i na zemlji. (Zatim, neka dalje kaže:) 'Vjerujem i izjavljujem da nema drugog Boga osim Allaha te da je Muhammed Allahov rob i Allahov poslanik!' (*Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!*) Poslije toga neka odabere dovu koju hoće.'"

٦٢٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللهِ قَبْلَ عِبَادِهِ السَّلَامُ عَلَى جِبْرِيلَ السَّلَامُ عَلَى مِيكَائِيلَ السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلَامُ فَإِذَا جَلَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَقُلِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّهُ إِذَا قَالَ ذَلِكَ أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ يَتَخَيَّرْ بَعْدُ مِنَ الْكَلَامِ مَا شَاءَ .

3 Ovo Allahovo, dželle šanuhu, ime spominje se i u Kur'anu u suri El-Hašr, 23: "On je Allah – nema drugog Boga osim Njega! – Vladar, Blagoslovljeni i Štovani, Onaj koji je bez nedostataka (Es-Selam)…"

4 En-Nisa, 86. Nema razilaženja niti dvojbe među učenjacima o tome da se onome koji nazove selam treba odgovoriti selamom. Na selam se ne može odgovoriti išaretom, osim u slučaju kada neko to nije u mogućnosti, bilo da se radi o jezičkim ili šerijatskim zaprekama.

## MANJA SKUPINA NAZIVA SELAM VEĆOJ

بَاب تَسْلِيمِ الْقَلِيلِ عَلَى الْكَثِيرِ

6231. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mlađi naziva[1] selam starijem, onaj koji prolazi onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj."

٦٢٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

## ONAJ KOJI JAŠE NAZIVASELAM PJEŠAKU

بَاب تَسْلِيمِ الرَّاكِبِ عَلَى الْمَاشِي

6232. PRIČAO NAM JE Muhammed, kojeg je obavijestio Mahled, njega Ibn-Džurejdž, a ovog Zijad da je čuo od Sabita, roba Abdur-Rahmana b. Zejda, a on od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Onaj koji jaše naziva selam pješaku, pješak onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj.'"[2]

٦٢٣٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنَّهُ سَمِعَ ثَابِتًا مَوْلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

1 Ovdje je glagol "nazivati" upotrijebljen u sadašnjem vremenu i u obavijesnom obliku, ali je on u značenju zapovijedi, tj. "neka nazove".
Ako bi čovjek došao na skup ili sijelo na kojem je prisutan određeni broj ljudi, dovoljno je da jednome nazove selam. Ako bi posebno poselamio neke među njima, to ne bi smetalo; dovoljno je da samo jedan od njih uzvrati selamom, a može to učiniti i više njih.

2 U ovom hadisu spominje se da onaj koji jaše naziva selam pješaku, a to nije spomenuto u prethodnom hadisu, kao što u ovom hadisu nije spomenuto ni da mlađi naziva selam starijem. Tako se stječe dojam da su prenosioci ovih hadisa zapamtili različito u odnosu na ono što je spomenuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

## ONAJ KOJI IDE PJEŠICE NAZIVA SELAM ONOME KOJI SJEDI

بَاب تَسْلِيمِ الْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ

6233. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, kojeg je obavijestio Revh b. Ubada, prenoseći od Džurejdža, on od Zijada, ovaj od Sabita, oslobođenog roba Abdur-Rahmana b. Zejda, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji jaše naziva selam pješaku, pješak onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj."[3]

٦٢٣٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنَّ ثَابِتًا أَخْبَرَهُ وَهُوَ مَوْلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

## MLAĐA OSOBA NAZIVA SELAM STARIJOJ

بَاب تَسْلِيمِ الصَّغِيرِ عَلَى الْكَبِيرِ

6234. Ibrahim prenosi od Musaa b. Ukbe, on od Safvana b. Sulejma, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mlađi naziva selam starijem, onaj koji prolazi[4] onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj."

٦٢٣٤. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

3 Ovaj je hadis potpuno jednak prethodnom, s tim što ga Zuhri navodi s drugim lancem prenosilaca.

4 Ovo je općenitije od onoga što je spomenuto u prethodnom hadisu, jer prolaznik može biti i onaj koji jaše i onaj koji ide pješice.
U ovim hadisima nije spomenuta jedna mogućnost, a to je kada se sretnu dva pješaka, dva jahača ili dva prolaznika. O tome je govorio Mazeri i rekao da u tom slučaju selam prvi treba nazvati onaj koji je na nižem stupnju u vjeri, ili onaj koji je na nižoj jahalici onome koji je na višoj, kao što je slučaj s onim koji jaše na konju i onim koji jaše na devi. Ako bi oba bila u svemu izjednačena, onda je svaki od njih dužan prvi nazvati selam, a od njih dvojice bolji je onaj koji prvi nazove selam.
U slučaju da veći broj osoba prođe pored manjeg, ili mlađa osoba pored starije, Nevevi smatra da oni koji prolaze treba da prvi nazovu selam, pa makar njihov broj bio veći ili makar bili mlađi.

## ŠIRENJE SELAMA[1]

## بَاب إِفْشَاءِ السَّلَامِ

6235. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od Šejbanija, on od Eš'asa b. Ebu-Ša'saa, ovaj od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, a on od Beraa b. Aziba, radijallahu anhuma, koji kaže: "Naredio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sedmero: obilazak bolesnika, slijeđenje dženaza, nazdravljanje riječima: 'Allah ti se smilovao!' onome koji kihne i zahvali Allahu, pomaganje slabome, pružanje pomoći onome kome je nepravda učinjena, širenje selama i pomaganje drugom u ispunjenju njegove zakletve. Zabranio je: pijenje iz srebrenog posuđa, nošenje zlatnog prstenja, jahanje na svilenim podsedlicama, oblačenje svile, brokata, prugaste svilene odjeće i kadife."

٦٢٣٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَصْرِ الضَّعِيفِ وَعَوْنِ الْمَظْلُومِ وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَهَى عَنِ الشُّرْبِ فِي الْفِضَّةِ وَنَهَانَا عَنْ تَخَتُّمِ الذَّهَبِ وَعَنْ رُكُوبِ الْمَيَاثِرِ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْقَسِّيِّ وَالإِسْتَبْرَقِ .

## NAZIVANJE SELAMA ZNANOM I NEZNANOM[2]

## بَاب السَّلَامِ لِلْمَعْرِفَةِ وَغَيْرِ الْمَعْرِفَةِ

6236. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Jezid, prenoseći od Ebu-Hajra, a on od Abdullaha b. Amra da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Koja je islamska osobina najbolja?"
"Da nahraniš (gladne) ljude i nazivaš selam onome koga znaš i koga ne znaš", odgovorio je.[3]

٦٢٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَعَلَى مَنْ لَمْ تَعْرِفْ .

1 Ovo ukazuje na općenitost nazivanja selama. Međutim, postoji razilaženje među učenjacima o nazivanju selama grešniku (fasiku), djetetu, nazivanju selama ženama od strane muškaraca i obrnuto, kao i o nazivanju selama skupu na kojem su prisutni muslimani i nemuslimani. O svemu ovome Buhari navodi odgovarajuće naslove i hadise, pa će o tome biti govora kasnije. Nevevi kaže da se od nazivanja selama izuzimaju osobe koje su zauzete nekim poslovima, kao što je zauzetost jelom, pićem, kupanjem, obavljanjem nužde, namazom, učenjem ezana, ili kada neko bude pospan ili pak bude u snu i sl. Ako zalogaj ne bi bio u ustima, kaže Nevevi, tada treba nazvati selam tom čovjeku, kao što treba nazvati selam ljudima dok vrše kupoprodaju i druge međuljudske aktivnosti. Odgovarajući na to, Ibn-Dekik Id kaže da ljudi najčešće bivaju zaokupljeni nekim poslovima, i ako bi se radilo po onome što smatra Nevevi, onda ne bi bilo širenja selama.
Što se tiče onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i zabranio, to je spomenuto u drugim poglavljima ovog djela, a ovdje se radi o širenju selama, te je zato o tome i bilo govora.

2 Misli se na to da musliman nazove selam onome koga zna i koga ne zna, tj. da ne naziva selam samo onima koje poznaje već i onima koje ne poznaje. U nekim hadisima navodi se da je nazivanje selama samo poznanicima jedan od predznaka Sudnjeg dana.

3 Nevevi kaže: "Riječi (u hadisu): '... i da nazoveš selam onome koga znaš i koga ne znaš' – znače da nazoveš

6237. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Ejjuba, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muslimanu nije dopušteno da ne priča sa svojim bratom (muslimanom) više od tri dana: sretnu se, pa se okrene ovaj i ovaj, a od njih dvojice bolji onaj koji prvi nazove selam."[4]
Sufjan je spomenuo da ga je od njega (Zuhrija) čuo tri puta.

٦٢٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ يَلْتَقِيَانِ فَيَصُدُّ هَذَا وَيَصُدُّ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَذَكَرَ سُفْيَانُ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

## AJET O HIDŽABU[5]

## بَاب آيَةِ الْحِجَابِ

6238. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, kojeg je obavijestio Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika da je imao deset godina kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu. Enes kaže: "Služio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posljednjih deset godina njegovog života, i najbolje sam znao povod zbog kojeg je objavljena zapovijed o hidžabu.[6] Ubejj b. Ka'b pitao me je o tome.[7]
Zapovijed o hidžabu objavljena je prvi put za vrijeme ženidbe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Zejnebom bint Džahš. Ujutro, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osvanuo

٦٢٣٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ مَقْدَمَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ فَخَدَمْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَشْرًا حَيَاتَهُ وَكُنْتُ أَعْلَمَ النَّاسِ بِشَأْنِ الْحِجَابِ حِينَ أُنْزِلَ وَقَدْ كَانَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يَسْأَلُنِي عَنْهُ وَكَانَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ فِي مُبْتَنَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ بِهَا عَرُوسًا فَدَعَا الْقَوْمَ فَأَصَابُوا مِنَ الطَّعَامِ ثُمَّ خَرَجُوا وَبَقِيَ مِنْهُمْ

selam onima koje sretneš, a da time ne izdvajaš one koje znaš. U takvom se postupku ogleda iskrenost (ihlas) u djelima, skromnost i širenje selama, koji je prepoznatljivi znak ovoga ummeta. Ove su riječi općenitije, ali su određene nazivanjem selama muslimanima, jer se selam ne naziva nevjerniku…"
Oni koji nazivanje selama nevjernicima smatraju dopuštenim uzimaju ovaj dio hadisa kao dokaz za takav stav. Međutim, oni o tome nemaju nikakvih valjanih dokaza, jer je selam u osnovi propisan muslimanima..

4 Ovaj hadis naveden je prethodno u poglavlju o ponašanju (bontonu), a u vezi je s prvim dijelom naslova koji je Buhari naveo ovdje, tj. nazivanje selama onome koga čovjek poznaje. Očito je da se ovdje radi o dva muslimana koji se poznaju, ali zbog nekih nesuglasica prestanu govoriti jedan s drugim. U tom slučaju bolji je od njih dvojice onaj koji prvi progovori i nazove selam.

5 Tj. ajet koji je objavljen; njime se Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama naređuje zastiranje i zaklanjanje od muškaraca, a i ostale muslimanke su obuhvaćene ovom naredbom.

6 Dopušteno je da čovjek izrekne nešto slično ovome, ali samo radi obznanjivanja i obavještavanja, a ne iz oholosti.

7 Ibn-Hadžer kaže kako ovo ukazuje na to da je prvo samo Enesu bio poznat povod objave ovog ajeta, jer se zna da je Ubejj bio učeniji i stariji od njega.

kao njen mladoženja, pozvao je ljude, pa su jeli, a zatim izišli. Jedna je skupina ostala kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i dugo se zadržala. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i izišao – a za njim sam izišao i ja – ne bi li i oni izišli. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodao – a s njim sam hodao i ja – pa je došao do praga Aišine sobe, pomislivši da su (možda) izišli. Potom se vratio, a i ja sam se s njim vratio. Ušao je kod Zejnebe, a ljudi su još uvijek sjedili, i nisu se bili razišli. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio – a s njim sam se vratio i ja – pa je došao do praga Aišine sobe, pomislivši da su ljudi izišli. Potom se vratio – i ja sam se s njim vratio – a ljudi su bili izišli. Tada je objavljen ajet o hidžabu, i on je stavio zastor između mene i sebe (svoje porodice)."

رَهْطٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَطَالُوا الْمُكْثَ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ وَخَرَجْتُ مَعَهُ كَيْ يَخْرُجُوا فَمَشَى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى جَاءَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى زَيْنَبَ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَتَفَرَّقُوا فَرَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى بَلَغَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَظَنَّ أَنْ قَدْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ خَرَجُوا فَأُنْزِلَ آيَةُ الْحِجَابِ فَضَرَبَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سِتْرًا .

6239. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mu'temir, kojem je njegov otac rekao da mu je pričao Ebu-Midžlez, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom, kod njega su ušli ljudi, pa su jeli, a zatim sjedili i pričali. On se počeo spremati kao da želi ustati, ali oni nisu ustajali. Kada je vidio to (da neće ustati), ustao je, a kada je on ustao, ustali su i neki ljudi, ali su ostali nastavili sjediti. Potom se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo vratio da uđe u sobu, ali je našao ljude kako još uvijek sjede. Potom su oni ustali i otišli, a ja sam ga (o tome) obavijestio, te je on došao i ušao u sobu. Krenuo sam da uđem za njm, ali je on stavio paravan između mene i sebe, a Uzvišeni je Allah objavio: 'O vjernici, ne ulazite u Vjerovjesnikove sobe…'"[1]

٦٢٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ زَيْنَبَ دَخَلَ الْقَوْمُ فَطَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ فَأَخَذَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ مِنَ الْقَوْمِ وَقَعَدَ بَقِيَّةُ الْقَوْمِ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَاءَ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَانْطَلَقُوا فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَلْقَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ) .

1 El-Ahzab, 53. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih, supruga njegovih, nešto tražite, tražite to od njih iza zastora.

6240. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja‘kub, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Omer b. Hattab govorio je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zakloni[2] svoje žene!', ali on to nije učinio. Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge samo su noću, radi prirodne potrebe, izlazile do mjesta Menasi‘. Tako je Sevda kćerka Zem‘atova izišla – a bila je visoka žena – pa ju je vidio Omer b. Hattab, koji je bio u jednom skupu ljudi, i rekao: 'Poznao sam te, Sevdo!', želeći da bude objavljena zapovijed o hidžabu. Potom je (kaže Aiša) Uzvišeni Allah objavio ajet o hidžabu."[3]

٦٢٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ احْجُبْ نِسَاءَكَ قَالَتْ فَلَمْ يَفْعَلْ وَكَانَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ يَخْرُجْنَ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ قِبَلَ الْمَنَاصِعِ فَخَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ وَكَانَتِ امْرَأَةً طَوِيلَةً فَرَآهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ فَقَالَ عَرَفْتُكِ يَا سَوْدَةُ حِرْصًا عَلَى أَنْ يُنْزَلَ الْحِجَابُ قَالَتْ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ آيَةَ الْحِجَابِ .

To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemiravate niti da se suprugama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha bio veliki grijeh."

2 Ibn-Hadžer veli da je Omer ovom riječju mislio na to da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani svojim suprugama izlazak iz kuće, na što ukazuje ono što je Omer rekao Sevdi nakon objavljivanja ajeta o hidžabu. Moguće je, također, da je Omer u početku mislio na to da one pokriju svoja lica, pa kad se desilo onako kako je želio, htio je da se Poslanikove supruge pokriju tako da se njihove prilike uopće ne raspoznaju, iz želje da to pokrivanje bude što bolje. Međutim, Omerovoj želji nije udovoljeno zbog postojanja situacija kada tako nešto nije moguće. Na kraju, Ibn-Hadžer kaže da je ovakva mogućnost najočitija, a Allah najbolje zna.

2 Kada je u pitanju povod objave ajeta o hidžabu, ovaj i prethodni hadis mogu se uskladiti i objasniti time što su se oba događaja desila istodobno, te je svaki od njih bio povod za objavu ovog ajeta. I iz ovog hadisa vidi se kolika je bila vrijednost (fadilet) Omera b. Hattaba, jer je objavljeni propis (ajet) u skladu s njegovim mišljenjem i željom, a ovo nije bio jedini takav primjer.

## TRAŽENJE DOPUŠTENJA ZA ULAZAK (U TUĐU KUĆU) JE ZBOG POGLEDA[1]

بَاب الِاسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ

6241. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je Zuhri rekao: "Zapamtio sam ga (hadis), kao što si ti ovdje prisutan", prenoseći od Sehla b. Sa'da, koji kaže:
"Provirio je neki čovjek kroz rupu u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, sobu, a u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, ruci bio je gvozdeni češalj kojim je češljao svoju kosu. 'Da sam znao da gledaš', rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'probo bih ti njime oči! Doista je traženje dopuštenja za ulazak u tuđu kuću ustanovljeno zbog pogleda!'"

٦٢٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَفِظْتُهُ كَمَا أَنَّكَ هَا هُنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ اطَّلَعَ رَجُلٌ مِنْ جُحْرٍ فِي حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِدْرًى يَحُكُّ بِهِ رَأْسَهُ فَقَالَ لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنِكَ إِنَّمَا جُعِلَ الِاسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ .

6242. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra, a on od Enesa b. Malika (koji kaže):
"Neki je čovjek provirio u jednu od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, soba, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao (krenuo) prema njemu, držeći u ruci vrh strijele: kao da gledam u njega kako pokušava da ubode čovjeka."[2]

٦٢٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ مِنْ بَعْضِ حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِمِشْقَصٍ أَوْ بِمَشَاقِصَ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَخْتِلُ الرَّجُلَ لِيَطْعُنَهُ .

1 Tj. traženje dopuštenja za ulazak propisano je zbog pogleda, jer ako čovjek uđe bez dopuštenja, može vidjeti ono što onaj u čiju se kuću ulazi ne želi da bude viđeno. O tome govori hadis koji bilježi Buhari u djelu *El-Edebul-mufred*, kao i Tirmizi i Ebu-Davud, a u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Čovjeku muslimanu nije dopušteno gledati u unutrašnjost (tuđe) kuće sve dok ne zatraži dopuštenje za ulazak (pa ga dobije). Ako to uradi, kao da je i ušao."

2 Ovo se odnosi na čovjeka koji namjerno gleda u unutrašnjost tuđe kuće, a nema nikakvog grijeha ako bi čovjekov pogled nenamjerno pao na unutrašnjost tuđe kuće. Ovaj hadis uzimaju kao dokaz oni učenjaci koji smatraju da nema odmazde (kisasa) nad onim čovjekom koji izbije oko čovjeku koji namjerno gleda u tuđu kuću.

## BLUD DRUGIM DIJELOVIMA TIJELA OSIM SPOLNOG ORGANA[3]

## بَاب زِنَا الْجَوَارِحِ دُونَ الْفَرْجِ

6243. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Nisam vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što se spominje u riječima Ebu-Hurejre..."
A PRIČAO MI JE Mahmud, njega obavijestio Abdur-Rezzak, a njega Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa koji je rekao:
"Nisam vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što se spominje u riječima koje prenosi Ebu-Hurejra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Zaista je Allah, dželle šanuhu, propisao čovjeku njegov udio u bludu koji će neizbježno počiniti. Blud je očiju gledanje, a blud jezika – govor. Duša želi i žudi, a spolni organ sve to potvrđuje ili poriče (odbija).'"[4]

٦٢٤٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَرَ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِنْ قَوْلِ أَبِي هُرَيْرَةَ ح حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ الله كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزِّنَا أَدْرَكَ ذَلِكَ لاَ مَحَالَةَ فَزِنَا الْعَيْنِ النَّظَرُ وَزِنَا اللِّسَانِ الْمَنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمَنَّى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ كُلَّهُ وَيُكَذِّبُهُ .

## TRI PUTA SE NAZIVA SELAM I TRAŽI DOPUŠTENJE ZA ULAZAK

## بَاب التَّسْلِيمِ وَالِاسْتِئْذَانِ ثَلاَثًا

6244. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, ovom Abdullah b. Musenna, a njemu Sumama b. Abdullah, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nazivao selam, činio to tri puta, i kada bi govorio, ponovio bi rečenicu tri puta.[5]

٦٢٤٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا سَلَّمَ سَلَّمَ ثَلاَثًا وَإِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلاَثًا .

3 Ovim se naslovom misli na to da se riječ "blud" ne odnosi samo na postupak koji se učini spolnim organom, već da postoji i blud drugih tjelesnih organa. Ovakvim se naslovom ukazuje i na mudrost zabrane gledanja u tuđe kuće bez dopuštenja, i u tome se vidi povezanost ovog i prethodnog naslova.

4 Ibn-Bettal kaže: "Pogled i govor nazvani su bludom jer oni vode u stvarni blud. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "… a spolni organ sve to potvrđuje ili poriče (odbija)."

5 Ovim se naslovom želi pojasniti da se tri puta naziva selam i traži dopuštenje za ulazak, svejedno da li su te dvije radnje odvojene ili spojene. Mahled kaže da je takav propis donesen iz razloga isticanja (onoga što se želi reći), urazumijevanja sugovornika te stoga da sugovornik čuje to što mu se kaže. Allah, dželle šanuhu, takvu je metodu upotrijebio u Časnom Kur'anu, pa je ponovio kazivanja, vijesti i zapovijedi kako bi to Njegovi robovi

6245. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Jezid b. Husajfa, prenoseći od Busra b. Seida, a on od Ebu-Seida Hudrija, koji kaže: "Bio sam na jednom sijelu ensarija kad je došao Ebu-Musa, kao preplašen, i rekao: 'Tražio sam tri puta dopuštenje za ulazak kod Omera, ali mi nije dopustio, pa sam se vratio.

'Šta te je spriječilo da uđeš?', upitao me Omer, pa sam odgovorio: 'Tražio sam dopuštenje za ulazak tri puta, ali mi nije dopušteno, pa sam se vratio, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada neko od vas zatraži dopuštenje za ulazak tri puta, pa mu ne bude dopušteno, neka se vrati!" Na to Omer reče: 'Tako mi Allaha, donijet ćeš mi dokaz za to![1] Je li neko od vas ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?' Ubejj b. Ka'b reče: 'Tako mi Allaha, neće ići s tobom niko osim najmlađi među ljudima!' Ja sam bio najmlađi, pa sam otišao s njim i obavijestio Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao."
Ibn-Mubareka obavijestio je Ibn-Ujejna da mu je pričao Jezid, prenoseći od Busraa, koji kaže: "Čuo sam Ebu-Seida da priča ovo."

٦٢٤٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الْأَنْصَارِ إِذْ جَاءَ أَبُو مُوسَى كَأَنَّهُ مَذْعُورٌ فَقَالَ اسْتَأْذَنْتُ عَلَى عُمَرَ ثَلاَثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ قُلْتُ اسْتَأْذَنْتُ ثَلاَثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ ثَلاَثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فَلْيَرْجِعْ فَقَالَ وَاللهِ لَتُقِيمَنَّ عَلَيْهِ بِبَيِّنَةٍ أَمِنْكُمْ أَحَدٌ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَاللهِ لاَ يَقُومُ مَعَكَ إِلاَّ أَصْغَرُ الْقَوْمِ فَكُنْتُ أَصْغَرَ الْقَوْمِ فَقُمْتُ مَعَهُ فَأَخْبَرْتُ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ ذَلِكَ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنْ بُسْرِ ابْنِ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ بِهَذَا .

što bolje razumjeli. Prilikom slušanja ponovljene riječi ili rečenice slušalac razumije bolje nego prvi put. Zapamćivanje nečega postiže se ponavljanjem više puta onoga što se želi zapamtiti i naučiti. Moguće je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao govor da bi ga utvrdio i istaknuo, ili je znao, ili pak sumnjao, da njegov govor nije shvaćen, pa bi ga ponovio drugi put, a zatim i treći put, jer je volio nepar u svemu.
Nevevi smatra da se selam treba ponavljati kada se nazove velikom skupu i kada ga neki od prisutnih ne čuju.

1 U Muslimovoj predaji stoji: "… u protivnom, nanijet ću ti bol!", u predaji od Bukejra b. Ešdže'a: "… tako mi Allaha, nanijet ću ti bol po leđima i stomaku, ili ćeš dovesti nekoga ko će potvrditi ovo (što kažeš)!", dok u predanju Ebu-Nadre stoji: "… u protivnom, učinit ću te poukom za ljude!"
Iz ovog hadisa može se zaključiti da vlasnik kuće može da ne pusti u kuću osobu koja traži dopuštenje za ulazak, pa makar i tri puta, ako je zauzet nekim valjanim razlogom.
Iz hadisa se također može vidjeti da ponekad veliki učenjak može previdjeti nešto (u ovom slučaju Omer nije znao za ovaj hadis) koji zna neko ko je manje učen, ali da to ne ospori njegovu učenost. "Ako je to moguće u slučaju Omera", kaže Ibn-Bettal, "šta onda misliš o onima koji su ispod njegovog nivoa!"

## AKO ČOVJEK BUDE POZVAN, PA DOĐE, DA LI ĆE TRAŽITI DOPUŠTENJE ZA ULAZAK?[2]

بَاب إِذَا دُعِيَ الرَّجُلُ فَجَاءَ هَلْ يَسْتَأْذِنُ

Seid prenosi od Katade, on od Ebu-Rafi'a, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "To mu je dopuštenje."[3]

قَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هُوَ إِذْنُهُ .

6246. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Umer b. Zerr; a PRIČAO NAM JE i Muhammed b. Mukatil, prenoseći od Abdullaha, on od Umera b. Zerra, ovaj od Mudžahida, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Ušao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u kuću, pa je našao mlijeka u zdjeli i rekao mi: 'O Ebu-Hirre, idi do ljudi sa Sofe i zovi ih da mi dođu!' Otišao sam do njih i pozvao ih, pa su oni došli i zatražili dopuštenje za ulazak. Dopustio im je, i oni su ušli."[4]

٦٢٤٦ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ أَخْبَرَنَا مُجَاهِدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ دَخَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ أَبَا هِرٍّ الْحَقْ أَهْلَ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ إِلَيَّ قَالَ فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأُذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا .

2 Tj. ako čovjek bude pozvan kod nekoga u kuću, da li će tražiti dopuštenje za ulazak ili je dovoljno to što je pozvan? Buhari je ovaj naslov sačinio u obliku pitanja, a kao odgovorom zadovoljio se hadisom koji je naveo.

3 Tj. sam mu je poziv dopuštenje za ulazak, pa nema potrebe da to ponavlja.

4 Postoji prividan nesklad između ovog hadisa i hadisa navedenog u naslovu, jer se iz prvog hadisa razumije da nije potrebno da traži dopuštenje čovjek koji je pozvan kod nekoga u kuću, dok se iz drugog hadisa razumije suprotno, budući da su ljudi sa Sofe (nadstrešnice koja je bila u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji) tražili dopuštenje za ulazak iako su bili pozvani. Pa ipak, hadise je moguće uskladiti na sljedeći način:
– ako prođe veći vremenski razmak između poziva i dolaska, onda je potrebno zatražiti dopuštenje za ulazak;
– ako i nije prošao veći vremenski razmak, ali se onaj koji je pozvao nekoga k sebi nalazi na mjestu za koje je i inače potrebno tražiti dopuštenje za ulazak, treba tražiti dopuštenje;
– ako onaj koji je pozvao nekoga pošalje dijete ili slugu i sl. po tog čovjeka, pa on dođe zajedno s njim, nije potrebno da traži dopuštenje, a ako ne dođe zajedno s njim, onda treba tražiti dopuštenje za ulazak.

## NAZIVANJE SELAMA DJECI[1]

6247. PRIČAO NAM JE Ali Dža‘d, njemu Šu‘ba, prenoseći od Sejjara, on od Sabita Bunanija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je prošao pored djece, nazvao im selam i rekao: "Ovako je radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

## بَاب التَّسْلِيمِ عَلَى الصِّبْيَانِ

٦٢٤٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيَّارٍ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَفْعَلُهُ .

## NAZIVANJE SELAMA MUŠKARACA ŽENAMA I ŽENA MUŠKARCIMA[2]

6248. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla, koji je rekao: "Radovali smo se petku!"
"A zašto?", upitao sam, a on mi odgovori: "Bila je neka starica koju smo poznavali i koja je nekoga slala do Budae."
(Ibn-Meslema kaže: "To je palmik u Medini.")
"Čupala bi korijenje repe, stavljala ga u lonac i dodavala nekoliko samljevenih zrna ječma. Kada bismo klanjali džuma-namaz, otišli bismo i poselamili je, a ona bi nam davala to jelo, pa bismo se zbog toga radovali; ne bismo spavali u popodnevno vrijeme (*kajlula*) niti ručali, jedino poslije džuma-namaza."[3]

## بَاب تَسْلِيمِ الرِّجَالِ عَلَى النِّسَاءِ وَالنِّسَاءِ عَلَى الرِّجَالِ

٦٢٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نَفْرَحُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قُلْتُ وَلِمَ قَالَ كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ تُرْسِلُ إِلَى بُضَاعَةَ قَالَ ابْنُ مَسْلَمَةَ نَخْلٍ بِالْمَدِينَةِ فَتَأْخُذُ مِنْ أُصُولِ السِّلْقِ فَتَطْرَحُهُ فِي قِدْرٍ وَتُكَرْكِرُ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ فَإِذَا صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ انْصَرَفْنَا وَنُسَلِّمُ عَلَيْهَا فَتُقَدِّمُهُ إِلَيْنَا فَنَفْرَحُ مِنْ أَجْلِهِ وَمَا كُنَّا نَقِيلُ وَلاَ نَتَغَدَّى إِلاَّ بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

---

1 Buhari kao da želi ovim naslovom odgovoriti onima koji su smatrali kako nije propisano da se selam naziva djeci, jer je uzvraćanje na selam dužnost (farz), a djeca nisu dužna izvršavati vjerske dužnosti. Nazivanjem selama djeca se navikavaju na šerijatske propise i ponašanje. Odrasli se nazivanjem selama djeci oslobađaju oholosti te poprimaju blagost i skromnost.

2 Ovim naslovom Buhari pojašnjava da je dozvoljeno da muškarci nazivaju selam ženama i obratno, ali pod uslovom da ne postoji opasnost od fitneta. On ovim odgovara na izreku Jahjaa b. Ebi-Kesira koju bilježi Abdur-Rezzak, u kojoj kaže: "Obavješten sam da je pokuđeno da muškarci nazivaju selam ženama i žene muškarcima."Halimi kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog toga što je *ma'sum* bio sačuvan od fitneta, pa onaj ko je siguran u sebe da će se sačuvat od toga, neka naziva selam. U protivnom, bolje je da šuti (tj. da ne naziva selam)."

3 Ibn-Ebi-Šejbe kaže da se iz ovoga vidi da su ljudi u to vrijeme petkom bili zauzeti pripremama za džumu-namaz, pa ne bi spavali, niti ručali, osim poslije namaza.
Zejn b. Munir tvrdi da se iz ovoga razumije da je džuma-namaz poslije zevala, jer je bio običaj da kajlula bude prije zevala. Tako je ovaj ashab obavijestio da su bili zauzeti pripremama za džuma-namaz, a kajlulu su odlagali poslije namaza.

6249. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu Abdullah, ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O Aiša, ovo je Džibril, koji ti šalje selam!'[4], te rekoh: 'Neka je i na njega selam i Allahova milost! Ti vidiš ono što mi ne vidimo!', govoreći to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem." Ma'mera u predanju ovog hadisa slijedi Šu'ajb, a Junus i Nu'man prenose od Zuhrija da je Aiša rekla: "… i njegov blagoslov!"

٦٢٤٩. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلاَمَ قَالَتْ قُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ تَرَى مَا لاَ نَرَى تُرِيدُ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَابَعَهُ شُعَيْبٌ وَقَالَ يُونُسُ وَالنُّعْمَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَبَرَكَاتُهُ.

4 Buhari ovaj hadis navodi kao dokaz da je dozvoljeno da muškarci nazivaju selam ženama i obratno, uz već spomenuti uvjet. Ibn-Tin priča da se Davudi usprotivio ovom Buharijevom dokazu, rekavši da se za meleke ne kaže da su muškarci. Međutim, njemu se može odgovoriti tako što je Džibril, alejhis-selam, dolazio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u liku muškarca, kao što je spomenuto u poglavlju o početku objave. Malikije, u pogledu nazivanja selama muškaraca ženama i obratno, prave razliku između mlade žene (djevojke) i starice, dok Rebi'a, koji je također malikija, smatra da nije dozvoljeno nazivanje selama ni u kom slučaju.
Kufljani kažu: "Ženama nije propisano da (prve) nazivaju selam muškarcima, jer je njima zabranjeno da naglas uče ezan, ikamet i Kur'an. Od toga se izuzima mahrem, te je ženi dozvoljeno da naziva selam svome mahremu.
Mahleb kaže: "Dokaz Maliku je hadis koji prenosi Sehl (o starici), jer muškarci koji su je obilazili, a koje je ona hranila, nisu bili njeni mahremi." U pogledu ovog pitanja Mutevelli kaže: "Ako se radi o supruzi, ženi koja je zabranjena da se njome oženi ili robinji, u tom slučaju postupit će se kao što postupa muškarac prema muškarcu (tj. nazivaće selam). A ako se radi o ženi koja muškarcu nije u srodstvu (tako da se on može njome oženiti), onda će se gledati sljedeće:
- ako je žena lijepa i postoji bojazan od fitneta, nije propisano da u tom slučaju jedno drugome nazivaju ili uzvraćaju selam. Ako bi jedno nazvalo selam, pokuđeno je drugome da uzvrati.
- ako se radi o starici i ne postoji bojazan od fitneta, dozvoljeno je nazivanje selama.
Razlika između ovog stava i stava malikija je u pogledu mlade žene, jer oni ne prave razliku između lijepe i one koja nije lijepa. Mutevelli pravi razliku jer je ljepota uzrok fitneluka. U slučaju da skupu prisustvuju muškarci i žene, dozvoljeno je nazivanje selama sa obje strane, jer tada ne postoji bojazan od fitneluka.

## KADA NEKO UPITA: “KO JE TO?”, PA DOBIJE ODGOVOR: “JA!”[1]

بَاب إِذَا قَالَ مَنْ ذَا فَقَالَ أَنَا

6250. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je čuo Džabira, radijallahu anhu, da kazuje:
“Otišao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, povodom duga koji je imao moj otac; pokucao sam na vrata, a on je upitao: ‘Ko je?’
‘Ja’, odgovorio sam.
‘Ja, ja!’, reče on, kao da mu se to nije svidjelo.”[2]

٦٢٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي دَيْنٍ كَانَ عَلَى أَبِي فَدَقَقْتُ الْبَابَ فَقَالَ مَنْ ذَا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ أَنَا أَنَا كَأَنَّهُ كَرِهَهَا .

## ONAJ KOJI UZVRATI NA SELAM KAŽE: “ALEJKES-SELAM!”

بَاب مَنْ رَدَّ فَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

Aiša je rekla: “Ve alejhis-selam ve rahmetullahi ve berekatuhu!”, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Meleki su uzvratili Ademu: ‘Es-selamu alejke ve rahmetullah!’”[3]

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَدَّ الْمَلَائِكَةُ عَلَى آدَمَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ .

1 Radi se o situaciji kada neko nekome zakuca na vrata, pa ga domaćin upita: “Ko je na vratima?”, ili “Ko kuca?”, pa onaj ko kuca kaže: “Ja”. Buhari naslovom nije ukazao na tretman ovakve situacije s aspekta šeri‘ata, zadovoljavajući se hadisom koji je naveo.

2 U Muslimovoj predaji stoji: “Pa je izašao (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) govoreći: “Ja! Ja!”, a u drugoj: “Kao da mu se to nije dopalo.”
U *Musnedu* Ebu Davuda Tajalisija, u predaji Šu‘be, stoji: “To mu se nije dopalo.”
Mahleb kaže: “Pokuđeno je odgovoriti sa “Ja”, jer to ne pojašnjava o kome se radi, osim da glas, onoga ko traži dozvolu za ulazak, bude poznat onome od koga se traži dozvola i da ga ne zamijeni sa drugim.”

3 Postoji više načina uzvraćanja na selam (osim ovih koje je Buhari naveo u naslovu). Ti načini su sljedeći:
- da se odgovori sa “*esselamu ‘alejke*”, kao što se i naziva selam,
- da se odgovori samo sa ”*alejke*”,
- da se odgovori sa “*alejkes-selam ve rahmetullah*” i
- da se odgovori sa “*ve ‘alejkes-selam*”.

6251. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur da ga je obavijestio Abdullah b. Numejr, a njemu je pričao Ubejdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je neki čovjek ušao u džamiju, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je u jednom kraju džamije. Potom je (taj čovjek) klanjao, a zatim došao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvratio mu je (riječima): "Ve alejkes-selam! Vrati se i klanjaj, jer ti zaista nisi klanjao!" Prilikom drugog ili sljedećeg vraćanja, čovjek reče: "Pouči me, Allahov Poslaniče!" On mu reče: "Kada hoćeš ustati na namaz, potpuno abdest uzmi, zatim se okreni prema kibli i donesi tekbir. Potom prouči ono što znaš iz Kur'ana, pa idi na ruku' tako da se na ruku'u smiriš, a potom se ispravi tako da se stojeći potpuno uspraviš. Zatim idi na sedždu tako da se na sedždi smiriš, a zatim se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju. Zatim ponovo idi na sedždu tako da se na sedždi smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju. Onda tako radi u svim svojim namazima."
Ebu-Usama, u slučaju posljednje zapovijedi umjesto: "... a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju" – kaže: "... a onda se uspravi tako da se ispraviš u stojećem položaju."

٦٢٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَجُلاً دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ فَقَالَ وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ فَارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَقَالَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الَّتِي بَعْدَهَا عَلِّمْنِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلاَةِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ بِمَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلاَتِكَ كُلِّهَا وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ فِي الأَخِيرِ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا .

6252. PRIČAO NAM JE Ibn-Beššar, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha da mu je pričao Seid, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, koji kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zatim se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju.'"

٦٢٥٢. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا .

## KADA (NEKO NEKOME) KAŽE: "TAJ I TAJ TI ŠALJE SELAM!"

بَاب إِذَا قَالَ فُلَانٌ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ

6253. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, koji je čuo od Amira da mu je pričao Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, a njemu Aiša, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Džibril ti šalje selam!", pa je ona odgovorila: "Ve alejhis-selam ve rahmetullah!"[1]

٦٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا إِنَّ جِبْرِيلَ يُقْرِئُكِ السَّلَامَ قَالَتْ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ .

## NAZIVANJE SELAMA DRUŠTVU U KOJEM SU ZAJEDNO MUSLIMANI I MUŠRICI[2]

بَاب التَّسْلِيمِ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ أَخْلَاطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ

6254. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Urve b. Zubejra, kojeg je obavijestio Usama b. Zejd da je Allahov Poslanik,

٦٢٥٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَكِبَ حِمَارًا

1 Nevevi kaže: "Ovaj hadis ukazuje na legalitet slanja selama sa aspekta šerijata, a onaj, po kome je selam poslat, dužan je da ga dostavi, jer je to emanet." Međutim, preciznije je i potpunije da se kaže: "Ako se onaj po kome se šalje selam obaveže da će ga dostaviti, onda je emanet i dužnost uručiti ga. U protivnom, to više liči na ono što se daje nekome na čuvanje, a ako čovjek ne primi to, nije ništa dužan u vezi s tim. Nevevi dalje kaže: "Iz ovog hadisa se vidi da ako neko nekome prenese selam od treće osobe, ili donese na papiru, dužnost je da se odmah uzvrati na selam, a lijepo je i da se uzvrati na selam onom čovjeku koji je uručio selam. Tako, Nesai bilježi da je neki čovjek iz Benu Temima Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prenio selam svoga oca, pa mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ) uzvratio riječima: "I tebi i tvome ocu selam." Ibn-Hadžer kaže da ni u jednoj predaji hadisa, koji prenosi Aiša, radijallahu anha, a koji je spomenut pod br. 6251, nije našao da su ona i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvratili selam, što ukazuje da to nije vadžib.

2 Nevevi kaže: "Ako čovjek prođe pored skupa u kojem su muslimani i nemuslimani, sunnet je da ih poselami izrazom koji je uopćen a time da misli samo na muslimane." Što se tiče nazivanja selama nevjernicima, a o tome se navodi izričita zabrana u hadisu koji bilježe Muslim i Buhari u djelu *El-Edebul-mufred*, od Ebu-Hurejre, a koji glasi: "Ne nazivajte (prvi) selam židovima i kršćanima…".
Međutim, postoji mišljenje da im je dozvoljeno nazivati selam, a jedan od dokaza za to su riječi Ibrahima, sallallahu alejhi ve sellem, upućene njegovom ocu: "Mir (selam) tebi!" (Merjem, 47), kao i ajet: "…Ti se oprosti od njih i reci: "Ostajte u miru…" (Ez-Zuhruf, 89) Bejheki bilježi da je Ebu-Umame nazivao selam svakome koga god bi sreo, pa kad je upitan o tome, odgovorio je: "Allah je selam učinio pozdravom našeg ummeta, a emanetom prema našim zimmijama." Poslije ovih riječi Bejheki kaže: "Ovo je mišljenje Ebu-Umame, a hadis koji prenosi Ebu-Hurejre i koji govori o zabrani nazivanja selama židovima i kršćanima, preči je."
O ovom Taberi kaže da se zabrana odnosi na nazivanje selama na način i izrazima kako je to propisano. A što se tiče nazivanja selama Sljedbenicima Knjige, ali izrazima različitim od onih kojim se naziva muslimanima, to je dozvoljeno. On za to navodi primjer, pa kaže da je Poslanik, sallalahu alejhi ve sellem, počinjao pisma, koja je pisao Heraklu i drugima, s riječima: "Selam onome ko slijedi Uputu.""

عَلَيْهِ إِكَافٌ تَحْتَهُ قَطِيفَةٌ فَدَكِيَّةٌ وَأَرْدَفَ وَرَاءَهُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَهُوَ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ وَذَلِكَ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ حَتَّى مَرَّ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَفِيهِمْ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ ثُمَّ قَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ لاَ أَحْسَنَ مِنْ هَذَا إِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا فِي مَجَالِسِنَا وَارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ مِنَّا فَاقْصُصْ عَلَيْهِ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ اغْشَنَا فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَتَوَاثَبُوا فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ ثُمَّ رَكِبَ دَابَّتَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ أَيْ سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ إِلَى مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ اعْفُ عَنْهُ يَا رَسُولَ اللهِ وَاصْفَحْ فَوَاللهِ لَقَدْ أَعْطَاكَ اللهُ الَّذِي أَعْطَاكَ وَلَقَدِ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ فَيُعَصِّبُونَهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا رَدَّ اللهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ.

sallallahu alejhi ve sellem, jahao na magarcu na kojem je bio prekrivač iz Fedeka, a iza njega je bio Usama. Htio je obići Sa‘da b. Ubadu u mjestu gdje je stanovalo pleme Benu-Haris b. Hazredž – a to je bilo prije Bitke na Bedru. Njih dvojica išli su sve dok nisu naišli na skupinu ljudi u kojoj je bilo i muslimana i mušrika (idolopoklonika). Među njima su bili Abdullah b. Ubejj b. Selul te Abdullah b. Revaha. I kada je oblak prašine koji je podigla životinja prekrio skup, Abdullah b. Ubejj pokrio je nos svojim ogrtačem i rekao: “Ne podižite prašinu na nas!” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazva im selam, zaustavi se, siđe s magarca, pozva ih da vjeruju u Allaha i prouči im nešto iz Kur’ana. Abdullah b. Ubejj b. Selul reče mu: “Čovječe, nema ništa bolje od toga što kažeš, samo ako je istina! Zato, time nas ne uznemiravaj na našim skupovima! Ko tebi dođe – njemu to kazuj!” Abdullah b. Revaha reče: “Naprotiv, Allahov Poslaniče! Posjećuj nas na našim skupovima, jer mi to volimo!” Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli međusobno grditi, tako da su umalo skočili jedni na druge. Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirivao sve dok se nisu smirili. Potom je uzjahao svoju životinju i išao dok nije došao kod Sa‘da b. Ubade. “O Sa‘de”, reče, “nisi li čuo šta je rekao Ebu-Hubab?!” – misleći na Abdullaha b. Ubejja – (i dodade:) “Rekao je to i to!”

“Allahov Poslaniče – žrtvovao bih oca svoga za tebe!”, odgovori mu Sa‘d b. Ubada, “prijeđi preko toga i oprosti mu! Tako mi Onoga koji ti je dao to što ti je dao, stanovnici ovog mjesta bili su se složili da ga učine prvakom i da ga krunišu. Kada je to Allah spriječio Istinom, on se gušio od zavisti, i to je s njim učinilo ono što si vidio.” Tada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio.

## O ONOME KOJI NE NAZOVESELAM POČINITELJU GRIJEHAI NE UZVRATI NA NJEGOV SELAM SVE DOK NJEGOVO POKAJANJE NE BUDE OČEVIDNO,[1] I NAKON KOLIKO VREMENA POKAJANJE GREŠNIKOVO POSTAJE OČEVIDNO[2]

بَاب مَنْ لَمْ يُسَلِّمْ عَلَى مَنِ اقْتَرَفَ ذَنْبًا وَلَمْ يَرُدَّ سَلاَمَهُ حَتَّى تَتَبَيَّنَ تَوْبَتُهُ وَإِلَى مَتَى تَتَبَيَّنُ تَوْبَةُ الْعَاصِي

Abdullah b. Amr kaže: "Ne nazivajte selam pijanicama!"

وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو لاَ تُسَلِّمُوا عَلَى شَرَبَةِ الْخَمْرِ

6255. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba da je Abdullah b. Ka'b rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako priča (o tome) kada je izostao iz Pohoda na Tebuk: 'I zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da se s nama razgovara. Dolazio sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao mu selam i pitao se u sebi da li je pomaknuo svoje usne uzvraćajući na selam ili ne sve dok nije prošlo punih pedeset noći, kad je Vjerovjesnik objavio, nakon što je klanjao sabah-namaz, da nam je Allah, dželle šanuhu, oprostio.'"

٦٢٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ تَبُوكَ وَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ كَلاَمِنَا وَآتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ فَأَقُولُ فِي نَفْسِي هَلْ حَرَّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدِّ السَّلاَمِ أَمْ لاَ حَتَّى كَمَلَتْ خَمْسُونَ لَيْلَةً وَآذَنَ النَّبِيُّ ﷺ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا حِينَ صَلَّى الْفَجْرَ .

1 Ovim dijelom naslova Buhari ukazuje na to da postoji razilaženje među učenjacima o ovom pitanju. Većina (*džumhur*) smatra da se ne naziva selam velikom grešniku (*fasiku*), niti onome ko uvodi novotarije u vjeru. Nevevi kaže: "Što se tiče onoga ko uvodi novotarije u vjeru i onoga ko učini veliki grijeh, ali se ne pokaje, njima se ne naziva selam, niti im se na selam uzvraća, kao što je rekla i jedna grupa učenjaka. A ako je čovjek primoran da im nazove selam, zbog bojazni za svoju vjeru i dunjaluk u slučaju da ne nazove selam, nazvaće im selam…"

2 I ovaj dio naslova ukazuje na to da postoji razilaženje o tome kada tevba grešnika postaje očigledna. Jedni kažu da je to nakon godinu dana, drugi nakon pola godine, a treći da je za to potrebno pedeset dana, kao što je bio slučaj sa Ka'bom b. Malikom. U slučaju Ka'b b. Malika bilo je moguće znati kada se pokajao i kada je Allah dželle šanuhu, primio njegovo pokajanje. Poslije njega to nije tako moguće saznati, ali je dovoljno da čovjek iskaže znakove kajanja i ostavljanja grijeha.

## KAKO SE UZVRAĆA SELAM ŠTIĆENICIMA U MUSLIMANSKOJ DRŽAVI[3]

بَاب كَيْفَ يُرَدُّ عَلَى أَهْلِ الذِّمَّةِ السَّلَامُ

6256. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šuajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Jedna grupa židova ušla je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: '*Es-samu alejke*!' (smrt tebi!). Ja sam to razumjela, te rekoh: '*Alejkumus-samu vel-la*'*netu*!' (vama smrt i na vas prokletstvo!)[4].
'Polahko Aiša', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'Allah zaista voli blagost u svemu!' 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'zar nisi čuo šta su rekli?!'
'Čuo sam i rekao: 'I vama!', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٢٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَفَهِمْتُهَا فَقُلْتُ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ فَإِنَّ اللهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَدْ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

6257. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada vas pozdravljaju židovi i jedan od njih kaže: '*Es-samu alejke*!' (smrt tebi!)" – ti reci: '*Ve alejke*!' (i tebi!)."

٦٢٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمُ الْيَهُودُ فَإِنَّمَا يَقُولُ أَحَدُهُمُ السَّامُ عَلَيْكَ فَقُلْ وَعَلَيْكَ .

3 Tj. nemuslimanima štićenicima islamske države. Ovaj naslov daje osjećaj da uzvraćanje selama zimmijama nije zabranjeno, te je zato Buhari rekao: "Kako se uzvraća selam…?"
Ibn-Bettal, kaže: "Neki tvde: "Uzvraćanje selama zimmijama je farz (dužnost) radi riječi Uzvišenog Allaha: 'Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite…' (En-Nisa, 86)"

4 Aiša, radijallahu anha, je ovo izrekla zato što je smatrala da je dozvoljeno proklinjati nevjernike zbog stanja u kojem se nalaze, a pogotovo ako urade (ili kažu) nešto za šta zaslužuju kaznu. Ili je, pak, znala da će ovi ljudi ostati nevjernici i da će tako i umrijeti. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio da ona uobičaji ružan govor, ili joj je, pak, zamjerio pretjerano huljenje.

6258. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Hušejm, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Ebu-Bekr b. Enes da mu je pričao Enes b. Malik, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada vas pozdrave sljedbenici Knjige, recite: 'I vama!'"[1]

٦٢٥٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ .

## O ONOME KOJI POGLEDA U PISMO ONOGA OD KOGA PRIJETI OPASNOST MUSLIMANIMA, KAKO BI SE OTKRILO NJEGOVO STANJE[2]

## بَاب مَنْ نَظَرَ فِي كِتَابِ مَنْ يُحْذَرُ عَلَى الْمُسْلِمِينَ لِيَسْتَبِينَ أَمْرُهُ

6259. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Behlul, njemu Ibn-Idris, a ovom Husajn b. Abdur-Rahman, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene, Zubejra b. Avama i Ebu-Merseda Ganevija – a svi smo bili konjanici – i rekao nam: 'Idite sve dok ne stignete do Revdatu-Haha; tu ćete naći jednu idolopokloničku ženu kod koje je pismo upućeno idolopoklonicima od Hatiba b. Ebu-Beltea.'
Stigli smo je na mjestu gdje nam je i rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a išla je jašući na svojoj devi – i upitali je: 'Gdje je pismo koje nosiš?'
'Nemam ja nikakvo pismo!', odgovorila nam je. Mi smo tada natjerali njenu devu da klekne na koljena, a onda tražili pismo u njenom prtljagu, ali nismo ništa našli. Moja dva (druga) pratioca rekoše: 'Ne vidimo nikakvo pismo!'
'Ja znam', rekoh, 'da Allahov Poslanik, sallallahu

٦٢٥٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ بُهْلُولٍ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ قَالَ حَدَّثَنِي حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ وَأَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ وَكُلُّنَا فَارِسٌ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا امْرَأَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مَعَهَا صَحِيفَةٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ قَالَ فَأَدْرَكْنَاهَا تَسِيرُ عَلَى جَمَلٍ لَهَا حَيْثُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ قُلْنَا أَيْنَ الْكِتَابُ الَّذِي مَعَكِ قَالَتْ مَا مَعِي كِتَابٌ فَأَنَخْنَا بِهَا فَابْتَغَيْنَا فِي رَحْلِهَا فَمَا وَجَدْنَا شَيْئًا قَالَ صَاحِبَايَ مَا نَرَى كِتَابًا قَالَ قُلْتُ لَقَدْ عَلِمْتُ مَا كَذَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي يُحْلَفُ بِهِ لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَأُجَرِّدَنَّكِ قَالَ فَلَمَّا رَأَتِ الْجِدَّ مِنِّي

1 Ovo može da znači: "Vama neka bude ono što zaslužujete od grdnje."
Bejdavi kaže: "Ovo znači: 'Kažem vam, neka vam bude ono što želite da bude s nama i neka vam bude ono što zaslužujete.'"

2 Ovim naslovom Buhari ukazuje da je dozvoljeno gledati u pismo onoga za koga se strahuje da će muslimanima učiniti štetu, jer se time otklanja veća šteta nego što je gledanje u tuđe pismo.

alejhi ve sellem, nije slagao! Tako mi Onoga kojim se zaklinjem (Allaha), ili ćeš izvaditi pismo ili ću ti skinuti odjeću!' Kada je vidjela moju odlučnost da ću to i uraditi, stavila je ruku za pojas – a bila je omotana ogrtačem – i izvadila pismo. Pismo smo odnijeli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on upitao Hatiba: 'Šta te je nagnalo, Hatibe, na ono što si učinio?'

'Ja nisam imao razloga', odgovori mu on, 'osim što vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika; nisam niti promijenio niti zamijenio svoju vjeru, samo sam želio ljudima učiniti dobročinstvo kojim će Allah zaštititi moju porodicu i imetak, a nema nijednog od tvojih drugova, a da tamo nema nekoga pomoću kojeg Allah štiti njegovu porodicu i njegov imetak.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Istinu je rekao, pa mu samo ono što je dobro recite!'

'Doista je on izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike', reče Omer b. Hattab, 'pa me pusti da mu odsiječem glavu!'[3]

'Omere', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'šta znaš, možda je Allah pogledao na borce Bedra i rekao: 'Radite šta hoćete! Zajamčen vam je Džennet!' Omerove oči tada zasuziše, i on reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!''

أَهْوَتْ بِيَدِهَا إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتِ الْكِتَابَ قَالَ فَانْطَلَقْنَا بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ يَا حَاطِبُ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ مَا بِي إِلاَّ أَنْ أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَمَا غَيَّرْتُ وَلاَ بَدَّلْتُ أَرَدْتُ أَنْ تَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يَدْفَعُ اللهُ بِهَا عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ مِنْ أَصْحَابِكَ هُنَاكَ إِلاَّ وَلَهُ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ قَالَ صَدَقَ فَلاَ تَقُولُوا لَهُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ إِنَّهُ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ قَالَ فَقَالَ يَا عُمَرُ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ قَدِ اطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ وَجَبَتْ لَكُمُ الْجَنَّةُ قَالَ فَدَمَعَتْ عَيْنَا عُمَرَ وَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

3 Ibn-Tin kaže da se ove Omerove riječi mogu protumačiti tako što on nije čuo šta je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za Hatiba, ili je Omer ove svoje riječi izrekao prije nego što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se Hatibu govori samo ono što je dobro. Moguće je i to da Omer nije smatrao da Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zabrana da se Hatibu govore ružne riječi, istovremeno ne znači i kažnjavanje Hatiba zasluženom kaznom.

## KAKO SE PIŠE PISMO SLJEDBENICIMA KNJIGE

## بَاب كَيْفَ يُكْتَبُ الْكِتَابُ إِلَى أَهْلِ الْكِتَابِ

6260. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da mu je Ibn-Abbas pričao, prenoseći od Ebu-Sufjana b. Harba da je Herakle poslao po njega i grupu Kurejšija koji su bili u trgovini u Šamu, te su mu došli. Potom je spomenuo cijelo predanje i rekao:
"Zatim je Herakle zatražio da mu se donese pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je ono pročitano. U njemu je stajalo: 'U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Heraklu, vladaru (velikodostojniku) Bizantinaca. Selam onome koji slijedi Uputu (*Es-selamu ala menittebe'al-huda*)! A nakon ovoga kažem...'"[1]

٦٢٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَكَانُوا تِجَارًا بِالشَّأْمِ فَأَتَوْهُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُرِئَ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ السَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ .

## ČIJE SE IME PRVO SPOMINJE U PISMU[2]

## بَاب بِمَنْ يُبْدَأُ فِي الْكِتَابِ

6261. KAŽE Lejs: "Pričao mi je Dža'fer b. Rebi'a, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo nekog čovjeka od Benu-Israila koji je uzeo komad drveta, izbušio na njemu rupu te u nju stavio

٦٢٦١. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلاً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَخَذَ خَشَبَةً فَنَقَرَهَا فَأَدْخَلَ

1 Ibn-Bettal kaže: "Ovaj hadis ukazuje na to da je sljedbenicima Knjige dozvoljeno pisati "*Bismillahir-rahmanir-rahim*", kao i to da se prvo spominje ime onoga ko šalje pismo, pa onda ime onoga kome se šalje. U njemu je, također, dokaz onima koji smatraju dozvoljenim, po potrebi, nazivanje selama u pismu sljedbenicima Knjige...."
Hadis, međutim, ukazuje na to da se radi o nazivanju selama u drugačijoj formi, pa se ovdje kaže: "Selam onome ko slijedi uputu".

2 Tj. da li će onaj ko piše pismo prvo spomenuti svoje ime ili ime onoga kome piše pismo?
Muhelleb kaže: "Sunnet je da onaj ko piše pismo prvo spomene sebe."
Od Ejjuba se prenosi da je on ponekad prvo spominjao ime čovjeka kojem piše, pa onda svoje. Kada je Malik o tome upitan, odgovorio je: "Nema smetnje u tome, a to liči na ono kada čovjek na sijelu napravi mjesta drugome."

فِيهَا أَلْفُ دِينَارٍ وَصَحِيفَةٌ مِنْهُ إِلَى صَاحِبِهِ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَجَرَ خَشَبَةً فَجَعَلَ الْمَالَ فِي جَوْفِهَا وَكَتَبَ إِلَيْهِ صَحِيفَةً مِنْ فُلَانٍ إِلَى فُلَانٍ .

hiljadu dinara i pismo za svoga prijatelja."
Umer b. Ebu-Selema prenosi od svoga oca da je čuo Ebu-Hurejru kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je prosjekao komad drveta,[3] stavio novac unutra i napisao pismo: 'Od toga i toga tome i tome…'"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ

## VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "USTANITE SVOME PRVAKU!"[4]

٦٢٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ أَهْلَ قُرَيْظَةَ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدٍ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِ فَجَاءَ فَقَالَ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ أَوْ قَالَ خَيْرِكُمْ فَقَعَدَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَؤُلَاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ أَنْ تُقْتَلَ مُقَاتِلَتُهُمْ وَتُسْبَى ذَرَارِيُّهُمْ فَقَالَ لَقَدْ حَكَمْتَ بِمَا حَكَمَ بِهِ الْمَلِكُ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ أَفْهَمَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ مِنْ قَوْلِ أَبِي سَعِيدٍ إِلَى حُكْمِكَ .

6262. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, on od Ebu-Umame b. Sehla b. Hunejfa, a ovaj od Ebu-Seida da su ljudi iz plemena Kurejza pristali na Sa'dovu presudu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po njega, i on je došao, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Ustanite svome prvaku!" (ili je rekao: svome najboljem čovjeku). Sa'd je sjeo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu on reče: "Ovi su prihvatili tvoju presudu!" Sa'd na to odgovori: "Ja presuđujem da se pogube njihovi ratnici, a da se žene i djeca uzmu kao roblje!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Presudio si kako je presudio Vladar (Allah)!"
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Neki moji drugovi, prenoseći od Ebu-Velida, rastumačili su mi Ebu-Seidovo predanje sve do Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: '… tvoju presudu.'"[5]

3 Ibn-Tin kaže: "U kazivanju o čovjeku koji je prosjekao komad drveta nalazi se potvrda o kerametima evlija."

4 Buhari ovim naslovom želi pojasniti kakav je pravni tretman (*hukm*) ustajanja onoga ko sjedi onome ko ulazi na sijelo i sl. On, međutim, naslovom kategorički ne pojašnjava taj stav zbog postojanja različitih mišljenja u vezi s tim.

5 Ibn-Bettal, tako, smatra da se iz ovog hadisa razumije da je dozvoljeno ustati iz počasti prema uglednom, učenom ili prvaku. On kao dokaz za svoj stav o ustajanju drugome, navodi hadis koji bilježi En-Nesai, a prenosi ga Aiša, radijallahu anha, da bi Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi vidio Fatimu, svoju kćerku, da dolazi, izrazio joj dobrodošlicu, ustao i poljubio je, a zatim bi je uzeo za ruku i posadio na mjesto gdje je sjedio. Drugi smatraju da nije nikome dozvoljeno ustajati i kao dokaz navode hadis koji prenosi Ebu Umame u kojem kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao (iz svoje sobe) naslanjajući se na štap i mi

## RUKOVANJE[1]

باب الْمُصَافَحَةِ

Ibn-Mes'ud kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio me je sjeđenju u namazu (*tešehhudu*)[2], a moja šaka bila je među njegovim šakama."
Ka'b b. Malik kaže: "Ušao sam u džamiju, a u njoj je bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Talha b. Ubejdullah ustao je i žureći krenuo prema meni dok se nije rukovao sa mnom i čestitao mi."[3]

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَلَّمَنِي النَّبِيُّ ﷺ التَّشَهُّدَ وَكَفِّي بَيْنَ كَفَّيْهِ وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ يُهَرْوِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَّأَنِي .

6263. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, koji kaže:
"Upitao sam Enesa: 'Je li rukovanje bilo uobičajeno među Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima?'
'Da', odgovorio je."

٦٢٦٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ أَكَانَتِ الْمُصَافَحَةُ فِي أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ .

6264. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, kojeg je obavijestio Hajva da mu je pričao Ebu-Akil Zuhra b. Ma'bed da je čuo svoga djeda Abdullaha b. Hišama kako kaže:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je držao ruku Omera b. Hattaba."[4]

٦٢٦٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبَدٍ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَاللهِ بْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

---

smo mu ustali, a on reče: "Ne ustajte kao što ustaju nemuslimani jedni drugima!"
U svakom slučaju, može se reći da ustajanje može biti:
- zabranjeno, ako se ustaje onom ko želi da mu se ustaje oholeći se time,
- pokuđeno, ako se ustaje onome ko nije ohol, ali postoji bojazan da zbog toga ne padne u ono čega se boji (tj. oholost),
- dozvoljeno, ako se ustaje iz počasti, ali onome ko ne želi da mu se ustaje i
- pohvalno (mendub), ako se ustaje onome ko dođe s putovanja.

1 Ibn-Bettal kaže: "Rukovanje sva ulema smatra lijepim, a Malik je rukovanje smatrao pohvalnim nakon što ga je smatrao pokuđenim."
A Nevevi kaže: "Rukovanje prilikom susreta je sunnet i o tome postoji konsenzus."
Iz opće naredbe o rukovanju izuzima se rukovanje muškaraca sa ženama i lijepim ženskobanjastim dječakom.

2 Tj. sjedenju u namazu.

3 Čestitao mi je to što je njegova tevba primljena i što je povodom toga objavljen ajet.

4 Ibn-Hadžer u djelu *Fethul-bari* smatra da je Buhari ovaj hadis uvrstio pod naslov o rukovanju, jer držanje za ruku uglavnom znač i dodirivanje dlanova šake. Potom je Buhari izdvojio poseban naslov o držanju za

## DRŽANJE DVJEMA RUKAMA[5]

Hammad b. Zejd rukovao se s Ibn-Mubarekom (svojim) dvjema rukama.

6265. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sejf kako je čuo od Mudžahida da mu je pričao Abdullah b. Sahbera Ebu-Ma‘mer, koji je čuo Ibn-Mes‘uda da kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio me je učenju na sjedenju u namazu (*tešehhudu*), kao što me podučava suri iz Kur'ana – a moja je šaka bila među njegovim šakama: '*Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin. Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!*' (Najbolji pozdravi, salavati i pohvale (riječi) pripadaju Allahu! Selam tebi, Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegovi blagoslovi! Selam nama i Allahovim dobrim robovima! Svjedočim da nema Boga osim Allaha te da je Muhammed Njegov rob i poslanik!) – tako smo učili dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio živ među nama, a kada je preselio, učili smo: '*Es-selamu…*[6]' (selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem)."[7]

باب الْأَخْذِ بِالْيَدَيْنِ

وَصَافَحَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ابْنَ الْمُبَارَكِ بِيَدَيْهِ .

٦٢٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفٌ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ سَخْبَرَةَ أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ عَلَّمَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَفِّي بَيْنَ كَفَّيْهِ التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنِي السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَهُوَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْنَا فَلَمَّا قُبِضَ قُلْنَا السَّلاَمُ يَعْنِي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ .

ruku, a koji slijedi odmah iza ovog hadisa, jer je držanje ruku, pored rukovanja, dozvoljeno. Ajni u svom komentaru Buharijinog *Sahiha*, smatra da se u ovom hadisu radilo o rukovanju.

5 U predaji Ebu-Zerra stoji: "Držanje jednom rukom".
Ibn-Bettal kaže: "Držanje za ruku je rukovanje pojačanim intenzitetom i to učenjaci smatraju pohvalnim, a razišli su se u pogledu ljubljenja ruke. Malik nije odobravao ljubljenje ruke i negirao je predaje koje postoje o tome, dok su drugi ljubljenje ruke smatrali dozvoljenim."
Nevevi kaže: "Ljubljenje ruke nekog čovjeka zbog njegovog zuhda (pobožnosti), znanja, čednosti, poštenja i sl., spada u pitanja vjere i nije pokuđeno, već je, naprotiv, pohvalno. Međutim, ako je to ljubljenje ruke zbog njegovog bogatstva, utjecaja i ugleda među ljudima, onda je to veoma pokuđeno."

6 Tj. učili su u trećem licu i govorili su: "Es-selamu 'alen-nebijji" (selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem)".

7 Ovo je Buharijin dodatak hadisu.

## GRLJENJE[1] I RIJEČI JEDNOG ČOVJEKA DRUGOME: "KAKO SI OSVANUO?"

6266. PRIČAO NAM JE Ishak kako ga je obavijestio Bišr b. Šu'ajb da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Abdullah b. Ka'b, a njega Abdullah b. Abbas da je Alija (tj. Ibn-Ebu-Talib) izišao od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Abdullah b. Ka'b b. Malik, a njega Abdullah b. Abbas da je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, izišao od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je on bio u bolesti od koje je umro, pa su ljudi rekli:
"O Ebu-Hasane, kako je osvanuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Osvanuo je, hvala Allahu, zdrav", reče im on. Abbas ga uze za ruku i reče: "Zar ga nisi vidio?! Tako mi Allaha, ti ćeš za tri dana biti pod drugom palicom (pod upravom drugog vladara)! Tako mi Allaha, doista smatram da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti u svojoj bolesti, jer doista raspoznajem smrt na licima potomaka Abdul-Muttalibovih. Zato hajdemo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga pitamo kome će pripasti hilafet. Ako će hilafet pripasti nama, to ćemo znati, a ako će pripasti drugima, mi ćemo od njega tražiti da hilafet oporuči nama." "Tako mi Allaha", reče mu Alija, "ako hilafet zatražimo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam ga ne dadne, nikada nam ga ljudi neće dati, a ja ga nikada neću zatražiti od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[2]

## بَاب الْمُعَانَقَةِ وَقَوْلِ الرَّجُلِ كَيْفَ أَصْبَحْتَ

٦٢٦٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ شُعَيْبٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا يَعْنِي ابْنَ أَبِي طَالِبٍ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَقَالَ النَّاسُ يَا أَبَا حَسَنٍ كَيْفَ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَصْبَحَ بِحَمْدِ اللهِ بَارِئًا فَأَخَذَ بِيَدِهِ الْعَبَّاسُ فَقَالَ أَلاَ تَرَاهُ أَنْتَ وَاللهِ بَعْدَ الثَّلاَثِ عَبْدُ الْعَصَا وَاللهِ إِنِّي لأَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ سَيُتَوَفَّى فِي وَجَعِهِ وَإِنِّي لأَعْرِفُ فِي وُجُوهِ بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ الْمَوْتَ فَاذْهَبْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَنَسْأَلَهُ فِيمَنْ يَكُونُ الأَمْرُ فَإِنْ كَانَ فِينَا عَلِمْنَا ذَلِكَ وَإِنْ كَانَ فِي غَيْرِنَا أَمَرْنَاهُ فَأَوْصَى بِنَا قَالَ عَلِيٌّ وَاللهِ لَئِنْ سَأَلْنَاهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَيَمْنَعُنَا لاَ يُعْطِينَاهَا النَّاسُ أَبَدًا وَإِنِّي لاَ أَسْأَلُهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَبَدًا .

1 Iako je Buhari u naslovu spomenuo grljenje, nije naveo hadis u kojem se ono spominje, već je naveo hadis koji se odnosi na drugi dio naslova. Najvjerovatnije je da Buhari nije stigao pod naslov "Grljenje" uvrstiti nijedan hadis, pa ga je prepisivač njegovog *Sahiha*, našavši ga takvog, spojio sa sljedećim naslovom.

2 Mahleb kaže: "Iz toga što je Abbas uzeo Aliju za ruku, razumije se da je dozvoljeno rukovanje i pitanje za bolesnika kako je osvanuo. Iz hadisa se vidi da je dozvoljena zakletva kada kod čovjeka preovlada mišljenje

بَاب مَنْ أَجَابَ بِلَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ

## O ONOME KOJI ODGOVORI (NA POZIV): "ODAZIVAM TI SE I POKORAVAM!"

٦٢٦٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ مُعَاذٍ قَالَ أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ قَالَ مِثْلَهُ ثَلاَثًا هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ قُلْتُ لاَ قَالَ حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ حَدَّثَنَا هُدْبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ مُعَاذٍ بِهَذَا .

6267. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Mu‘aza, koji kaže:

"Bio sam iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na jahalici, pa me je zovnuo: 'O Mu‘aze!'

'Odazivam ti se i pokoravam!', rekoh. To je ponovio tri puta, a zatim rekao: 'Znaš li koje su dužnosti robova prema Allahu? Da mu ibadet čine i da Mu ništa ne pridružuju!'[3] Potom je išao jedno vrijeme, a onda rekao: 'O Mu‘aze!'

'Odazivam ti se i pokoravam!', odgovorih.

'Znaš li koja su prava robova kod Alllaha ako to budu činili? Da ih ne kazni!'"

Pričao nam je Hudba, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Mu‘aza ovaj hadis.

٦٢٦٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا وَاللهِ أَبُو ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرَّةِ الْمَدِينَةِ عِشَاءً اسْتَقْبَلَنَا أُحُدٌ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ مَا أُحِبُّ أَنَّ أُحُدًا لِي ذَهَبًا يَأْتِي عَلَيَّ لَيْلَةٌ أَوْ ثَلاَثٌ عِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ إِلاَّ أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ إِلاَّ أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللهِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَأَرَانَا بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْأَكْثَرُونَ هُمُ الْأَقَلُّونَ إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا

6268. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A‘meš, njemu Zejd b. Vehb, a ovom Ebu-Zerr u Rebezi, kazujući:

"Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, navečer Harrom (zemljištem crnog kamenjara) u Medini – a ispred nas bilo je brdo Uhud – pa mi on reče: 'O Ebu-Zerre, da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bih volio zanoćiti noć ili tri noći, a da mi od toga ostane jedan dinar – osim da ga ostavim za dug – da ga ne podijelim među Allahovim robovima ovako i ovako i ovako', pokazujući nam svojom rukom. Potom reče: 'O Ebu-Zerre!'

o nečemu, kao i to da uopće nije spomenuto da će hilafet pripasti Aliji, radijallahu anhu, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, jer se Abbas zakleo da će Alija biti podanik, a ne zapovjednik. On je to znao iz Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, smjernica koje su ukazivale na to da će hilafet pripasti drugome. A u Alijinoj šutnji je dokaz da je on imao znanje o onome o čemu je govorio Abbas.

3 Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Da Mu ibadet čine", ukazuju na djela, tj. na pokornost ljudi prema Allahu, dželle šanuhu, putem njihovih djela. A riječi: "I da Mu ništa ne pridružuju", ukazuju na ubjeđenje.

‘Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!’, rekoh, a on nastavi: ‘Oni koji imaju mnogo (imetka) imat će malo (nagrade), osim onoga koji dijeli ovako i ovako!’ Zatim mi reče: ‘Ostani na svome mjestu i ne miči se, o Ebu-Zerre, dok se ne vratim!’ Potom je otišao od mene sve dok nije iščezao. Čuo sam neki glas i uplašio se da se nije neko isprriječio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ili da se nije desila nesreća), pa sam htio otići tamo. Onda sam se sjetio riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ne miči se!’, pa sam ostao na svome mjestu. Nakon što se vratio, rekoh: ‘Allahov Poslaniče, čuo sam neki glas, pa sam se uplašio da ti se nije neko ispriječio, ali sam se onda sjetio tvojih riječi, te sam ostao (ovdje). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘To je Džibril, koji mi je došao i obavijestio me da će iz moga ummeta onaj koji umre, a nikoga ne bude smatrao Allahu ravnim, ući u Džennet.’

‘Allahov Poslaniče, rekoh, ‘pa i ako učini blud i ukrade?!’

‘Pa i ako učini blud i ukrade!’, odgovori on.”

Rekao sam Zejdu: “Čuo sam da se radi o Ebu-Derdau”, a on mi reče: “Svjedočim da mi je ovaj hadis pričao Ebu-Zerr u Rebezi.”

A‘meš kaže: “Pričao mi je Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Derdaa (nešto) poput ovoga.”

Ebu-Šihab prenosi od A‘meša da je u hadisu (umjesto riječi: “...ne bih volio zanoćiti noć ili tri noći, a da mi od toga ostane jedan dinar...”) rečeno: “… (da) ostane kod mene više od tri noći…”

وَهَكَذَا ثُمَّ قَالَ لِي مَكَانَكَ لاَ تَبْرَحْ يَا أَبَا ذَرٍّ حَتَّى أَرْجِعَ فَانْطَلَقَ حَتَّى غَابَ عَنِّي فَسَمِعْتُ صَوْتًا فَخَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عُرِضَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَرَدْتُ أَنْ أَذْهَبَ ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تَبْرَحْ فَمَكُثْتُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ سَمِعْتُ صَوْتًا خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عُرِضَ لَكَ ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَكَ فَقُمْتُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ لِزَيْدٍ إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَقَالَ أَشْهَدُ لَحَدَّثَنِيهِ أَبُو ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ قَالَ الْأَعْمَشُ وَحَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ نَحْوَهُ وَقَالَ أَبُو شِهَابٍ عَنِ الْأَعْمَشِ يَمْكُثُ عِنْدِي فَوْقَ ثَلاَثٍ .

## ČOVJEK NE DIŽE ČOVJEKA S NJEGOVA MJESTA[1]

بَاب لاَ يُقِيمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ

6269. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Neka ne diže čovjek čovjeka s njegova mjesta, a da zatim on sjedne na to mjesto!"

٦٢٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يُقِيمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ .

## "KAD VAM SE KAŽE: 'NAČINITE MJESTA DRUGIMA TAMO GDJE SE SJEDI!' – VI NAČINITE, PA ĆE I VAMA ALLAH MJESTO NAČINITI, A KAD VAM SE KAŽE: 'DIGNITE SE!' – VI SE DIGNITE!"[2]

بَاب
(إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجْلِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا)

6270. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je zabranio da čovjek bude podignut sa svoga mjesta da na njega sjedne drugi. Ali (rekao je): "Vi načinite mjesta i prostora!"[3] Ibn-Omer prezirao je da čovjek ustane sa svoga mjesta, a da se zatim sjedne na njegovo mjesto.

٦٢٧٠. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى أَنْ يُقَامَ الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ وَيَجْلِسَ فِيهِ آخَرُ وَلَكِنْ تَفَسَّحُوا وَتَوَسَّعُوا وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَكْرَهُ أَنْ يَقُومَ الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسَ مَكَانَهُ .

1 Ovo je dio hadisa koji je naveden poslije naslova i izrečen je u informativnoj formi, ali je u značenju imperativa, tj. "Neka ne diže čovjek čovjeka sa njegovog mjesta!" To potvrđuju predaje koje se nalaze u Ibn-Vehbovom *Musnedu* i Muslimovom *Sahihu*, a izrečene su u imperativnoj formi.

2 El-Mudžadela, 11. O tome na kakva mjesta za sjedenje se aludira ajetom postoje različita mišljenja. Većina učenjaka (džumhur) smatra da ajet aludira na svako mjesto na kojem se sjedi, a na kojem se radi ili priča ono što je dobro.

3 Moguće je, takođe, da su to riječi Ibn-Omera, a ne riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A Allah najbolje zna!
Svrha i mudrost ove zabrane jeste sprečavanje omalovažavanja prava muslimana, što može dovesti do mržnje, kao i podsticanje na skromnost koje vodi ka međusobnoj ljubavi. Takođe, svi ljudi su u pogledu dozvoljenog ravnopravni i onaj ko prvi dođe do nečeg (dozvoljenog) zaslužuje to. A kad neko ima pravo na nešto, pa mu to bude bespravno uzeto, u tom slučaju to je otmica, a ona je haram. Shodno tome, dizanje čovjeka s njegovog mjesta nekad može biti pokuđeno (*mekruh*), a nekad zabranjeno (*haram*).

## O ONOME KOJI USTANE SA SVOGA MJESTA (NA SIJELU) ILI U SVOJOJ KUĆI A NE ZATRAŽI DOPUŠTENJE OD SVOJIH DRUGOVA, ILI SE PRIPREMI DA USTANE KAKO BI LJUDI USTALI

## بَاب مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ أَوْ بَيْتِهِ وَلَمْ يَسْتَأْذِنْ أَصْحَابَهُ أَوْ تَهَيَّأَ لِلْقِيَامِ لِيَقُومَ النَّاسُ

6271. PRIČAO NAM JE Hasan b. Umer, njemu Mu‘temir, koji je čuo svoga oca kako prenosi od Ebu-Midžleza, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
“Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pozvao je ljude koji su (kod njega) jeli, a zatim sjeli i razgovarali. On se počeo pripremati kao da želi ustati, ali oni nisu ustali. Kada je to vidio, ustao je, a kada je on ustao, ustali su s njim još neki ljudi, ali su trojica ostala. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom se vratio i namjeravao ući (u kuću), ali su ljudi još sjedili. Zatim su oni ustali i otišli. Otišao sam i obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da su oni otišli, pa je on došao i ušao (u kuću). Ja sam išao za njim i namjeravao sam ući, ali je on spustio zastor između mene i sebe, a Uzvišeni je Allah objavio: ‘O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti...’ – do riječi Uzvišenog: ‘… to bi, uistinu, kod Allaha bio veliki grijeh!’”[1]

٦٢٧١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي يَذْكُرُ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ دَعَا النَّاسَ طَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ قَالَ فَأَخَذَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ مَعَهُ مِنَ النَّاسِ وَبَقِيَ ثَلاَثَةٌ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَاءَ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَانْطَلَقُوا قَالَ فَجِئْتُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدِ انْطَلَقُوا فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَرْخَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى ( يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ ) إِلَى قَوْلِهِ ( إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللهِ عَظِيمًا ) .

1 El-Ahzab, 53. Prijevod ovog ajeta prethodio je kod hadisa broj 6239. Ibn-Bettal kaže: “Iz hadisa se razumije da niko ne treba da uđe u kuću drugog čovjeka bez njegove dozvole i da onaj kome je dozvoljeno ne treba da sjedi više nego mu je dozvoljeno, kako ne bi uznemiravao ukućane i ometao ih u njihovim potrebama. Također se razumije da, kada neko uradi tako, dozvoljeno je domaćinu da pokaže da mu je gost na teretu i da ustane bez dozvole kako bi gost shvatio. Ako domaćin izađe iz kuće, gostu nije dozvoljeno da dalje sjedi, osim ako mu domaćin ponovo dozvoli. A Allah najbolje zna!”

## SJEDENJE PODVIJENIH NOGU DRŽEĆI SE ZA KOLJENA RUKOM (RUKAMA), A TO SE ZOVE "EL-KURFUSA"[2]

باب الاحْتِبَاءِ بِالْيَدِ وَهُوَ الْقُرْفُصَاءُ

6272. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Galib, njemu Ibrahim b. Munzir Hizami, a ovom Muhammed b. Fulejh, prenoseći od svoga oca, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u dvorištu Kabe kako sjedi podvijenih nogu držeći se rukom[3] za koljena ovako."

٦٢٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَالِبٍ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِفِنَاءِ الْكَعْبَةِ مُحْتَبِيًا بِيَدِهِ هَكَذَا .

## O ONOME KOJI LEŽI NASLONJEM (NA NEŠTO) U PRISUSTVU SVOJIH DRUGOVA

باب مَنِ اتَّكَأَ بَيْنَ يَدَيْ أَصْحَابِهِ

Habbab kaže: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem – a bio je ogrnut svojom burdom (ogrtačem) – i rekao: 'Hoćeš li moliti Allaha?' On se tada ispravio i sjeo."

قَالَ خَبَّابٌ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً قُلْتُ أَلاَ تَدْعُو اللهَ فَقَعَدَ .

6273. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Bišr b. Mufeddal, ovom Džurejr, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekre, a on od svoga oca, koji je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o najvećim među velikim grijesima?' 'Hoćemo, Allahov Poslaniče!', odgovorili su, a on reče: 'Pridruživanje Allahu sudruga i neposlušnost roditeljima.'"

٦٢٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ .

2 Buhari ne pravi razliku između termina koje je upotrijebio u naslovu, a ti termini su sljedeći: "el-ihtiba'" i "el-kurfusa'". Ibn Hadžer, međutim, smatra da postoji razlika između ova dva termina i da se izraz "el-ihtiba'" upotrebljava kada se neko umota u odjeću ili kada obavije ruke oko nogu. Izraz "el-kurfusa'", pak, znači sjedenje s priljubljenim stegnima uz prsa i s obavijenim rukama oko nogu. On kaže da "el-ihtiba'" nekad bude u vidu "el-kurfusa'", ali da nije svako obavijanje rukama oko nogu ili umotavanje odjećom "el-ihtiba'" u vidu sjedenja s priljubljenim stegnima uz prsa obavijenih ruku oko koljena "el-kurfusa'", a Allah najbolje zna!

3 Nekada čovjek obavije jednu ruku oko nogu, a nekada obje. U ovom hadisu je spomenuto da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem., držao jednom rukom, međutim, postoje i drugi hadisi u kojim se spominje da je to radio i dvjema rukama.

6274. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr hadis sličan ovome (u kojem stoji):
"... a bio je naslonjen,[1] pa je sjeo i rekao: 'I lažno svjedočenje.' To je neprestano ponavljao, tako da smo pomislili (u sebi): 'Kada bi samo zašutio!'"

٦٢٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ مِثْلَهُ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ .

## O ONOME KOJI POŽURI U HODU ZBOG NEKE POTREBE ILI CILJA

## بَاب مَنْ أَسْرَعَ فِي مَشْيِهِ لِحَاجَةٍ أَوْ قَصْدٍ

6275. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Umera b. Seida, a od Ebu-Mulejke da mu je Ukba b. Haris rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je ikindiju, pa je požurio, a zatim ušao u kuću."[2]

٦٢٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ الْحَارِثِ حَدَّثَهُ قَالَ ﷺ وَسَلَّمَ الْعَصْرَ فَأَسْرَعَ ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ .

## LEŽAJ

## بَاب السَّرِيرِ

6276. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi posred ležaja, a ja bih ležala između njega i kible. Kada bih imala neku potrebu, ne bih voljela ustati, a da mu budem okrenuta licem, već bih se izvukla na drugu stranu."[3]

٦٢٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي وَسْطَ السَّرِيرِ وَأَنَا مُضْطَجِعَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ تَكُونُ لِيَ الْحَاجَةُ فَأَكْرَهُ أَنْ أَقُومَ فَأَسْتَقْبِلَهُ فَأَنْسَلُّ انْسِلاَلاً .

1 Mahleb kaže: "Dozvoljeno je da alim, muftija ili vladar budu naslonjeni u društvu, u prisustvu ljudi, radi bola koji osjeća u nekom dijelu tijela ili da bi se malo odmorio, ali to neće raditi u svim svojim sijelima (sjednicama)."

2 Ibn-Bettal kaže da se iz ovog hadisa razumije da je dozvoljeno prvaku (imamu) da požuri u svome hodu zbog neke potrebe i da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, požurio da bi na vrijeme podijelio zekat onima kojim pripada. Hadis o ovome naveden je i u poglavlju o zekatu, kao i u poglavlju o namazu u džematu.
Naslov daje osjećaj da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao smireno i polahko kada nije imao nikakvog razloga ili potrebe, kao i da nije imao običaj žuriti. Ono što se može zaključiti iz naslova jeste da nema nikakve smetnje da čovjek žuri u hodu ako ima neku potrebu ili razlog i da ne treba žuriti bez potrebe.

3 Iz hadisa se, kaže Ibn-Bettal, razumije da je dozvoljeno posjedovanje ležaja, spavanje na njemu, kao i spavanje žene u prisustvu njenog muža.
Spominjanje ležaja u dijelu o traženju dozvole (za ulazak u kuću - *el-isti'zan*), te onoga što je spomenuto prije i poslije ovog poglavlja, jeste upravo to da iz traženja dozvole proizilazi ulazak u kuću, pa je Buhari spomenuo sve što ima bilo kakve veze s tim.

## O ONOME KOME BUDE DODAT JASTUK[4]

6277. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid...; a pričao mi je i Abdullah b. Muhammed, njemu Amr b. Avn, a njemu Halid, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe da ga je obavijestio Ebu-Melih, koji mu je rekao:
"Ušao sam s tvojim ocem Zejdom kod Abdullaha b. Amra, pa nam je pričao da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut post. Potom je on ušao kod mene, a ja sam mu dodao jastuk od uštavljene kože napunjen palminim vlaknima. Sjeo je na zemlju – a jastuk je bio između mene i njega – i rekao mi: 'Zar ti nije dovoljno (da postiš) tri dana od svakog mjeseca?'
'Allahov Poslaniče!', rekoh.
'A pet?', reče on.
'Allahov Poslaniče!', rekoh.
'A sedam?', reče on.
'Allahov Poslaniče!', rekoh.
'A devet?', upita on. 'Allahov Poslaniče!', rekoh.
'A jedanaest?', upita on.
'Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on reče: 'Nema posta preko posta Davudova, alejhis-selam! Postio je pola života: dan bi postio, a dan mrsio.'"

## بَاب مَنْ أُلْقِيَ لَهُ وِسَادَةٌ

٦٢٧٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الْمَلِيحِ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِيكَ زَيْدٍ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو فَحَدَّثَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذُكِرَ لَهُ صَوْمِي فَدَخَلَ عَلَيَّ فَأَلْقَيْتُ لَهُ وِسَادَةً مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَجَلَسَ عَلَى الأَرْضِ وَصَارَتِ الْوِسَادَةُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَقَالَ لِي أَمَا يَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ خَمْسًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ سَبْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ تِسْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِحْدَى عَشْرَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ صَوْمَ فَوْقَ صَوْمِ دَاوُدَ شَطْرَ الدَّهْرِ صِيَامُ يَوْمٍ وَإِفْطَارُ يَوْمٍ .

4 Jastuk je ono na šta se stavlja glava prilikom spavanja, a nekad se na njega i naslanja i na to se ovdje i misli.
Muhelleb kaže da ovaj hadis, između ostalog, ukazuje na to da treba počastiti starijeg, da onaj ko je stariji (na položaju) može posjetiti svoga učenika i podučavati ga u njegovom stanu, onome što mu je potrebno u vjeri i da treba nastojati biti skroman i dušu navikavati na to.

6278. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža‘fer, njemu Jezid, prenoseći od Šu‘be, on od Mugire, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je došao u Šam…; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Mugire, a on od Ibrahima, koji kaže: “Alkama je otišao u Šam; došao je u džamiju i klanjao dva rekata, a onda rekao: ‘Allahu, daj mi (dobrog) druga!’ Potom je sjeo pored Ebu-Derdaa i upitao ga: ‘Odakle si ti?’ ‘Ja sam iz Kufe’, odgovorio mu je, a on upita: ‘Zar nije među vama čovjek koji zna Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tajne koje niko drugi osim njega ne zna?’ – misleći na Huzejfu (b. Jemana). ‘Zar nije među vama, ili je bio među vama, onaj kojeg je Allah zaštitio od šejtana jezikom Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?’ – misleći na Ammara. ‘Zar nije među vama onaj koji je nosio misvak i jastuk (Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem)?’ – misleći na Ibn-Mes‘uda.
‘Kako je Abdullah (b. Mes‘ud) učio ‘*Vel-lejli iza jagša*!’ (Tako mi noći kada tmine razastre!)?’ Alkama odgovori: ‘Učio je: ‘*Vez-zekeri vel-unsa*!’ (Tako mi muška i ženska).’”[1]
Ebu-Derda dodaje: “Ljudi su me neprestano uvjeravali, tako da su u meni skoro izazvali sumnju (u taj kiraet), a ja sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”[2]

٦٢٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ أَنَّهُ قَدِمَ الشَّأْمَ ح و حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ ذَهَبَ عَلْقَمَةُ إِلَى الشَّأْمِ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي جَلِيسًا فَقَعَدَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَقَالَ مِمَّنْ أَنْتَ قَالَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي كَانَ لاَ يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ يَعْنِي حُذَيْفَةَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ كَانَ فِيكُم الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ ﷺ مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي عَمَّارًا أَوَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ السِّوَاكِ وَالْوِسَادِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ كَيْفَ كَانَ عَبْدُاللهِ يَقْرَأُ ( وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ) قَالَ وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى فَقَالَ مَا زَالَ هَؤُلاَءِ حَتَّى كَادُوا يُشَكِّكُونِي وَقَدْ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

## POPODNEVNI ODMOR (KAJLULA)[3] NAKON DŽUMA-NAMAZA

## بَاب الْقَائِلَةِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ

6279. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da, koji je rekao: “Spavali bismo (odmarali se) i ručali poslije džume.”

٦٢٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كُنَّا نَقِيلُ وَنَتَغَدَّى بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

1 Alkama želi da kaže da je Abdullah b. Mes‘ud učio: “*Vel-lejli iza jagša, ven-nehari iza tedžella, vez-zekeri vel-unsa* (Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kad svane, i tako mi muška i ženska)”, a nije učio: “*Ve ma halekaz-zekere vel-unsa* (I (tako mi) Onoga koji muško i žensko stvara).”

2 Tj. ljudi su raspravljali i ubjeđivali ga da taj kiraet nije ispravan.

3 Kajlula je spavanje sredinom dana, kada je sunce na polovini neba (*zeval*), ili spavanje malo prije ili malo poslije toga. Hadis je naveden i u poglavljima o džumi i tamo se ukazuje na to da je tada bio običaj da ljudi (svaki dan) spavaju i odmaraju sredinom dana.

## POPODNEVNI ODMOR U DŽAMIJI[4]

## باب الْقَائِلَةِ فِي الْمَسْجِدِ

6280. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da, koji je rekao: "Aliji nije bilo dražeg imena od imena Ebu-Turab; radovao bi se kada bi ga zvali tim imenom. Jednom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao Fatiminoj kući, radijallahu anha, ali nije zatekao Aliju u kući, te je upitao: 'Gdje je sin tvoga amidže?'[5]

'Između mene i njega bilo je nešto (prepirke)', odgovorila je ona, 'i on se naljutio na mene; izišao je i poslije podne nije odmarao kod mene.' Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče jednoj osobi: 'Pogledaj gdje je on.' Potom se ta osoba vratila i rekla: 'Allahov Poslaniče, on leži u džamiji.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je u džamiju, a Alija je ležao. Ogrtač mu je bio spao s jedne strane tijela i na njemu je bila prašina. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otresao je s njega prašinu govoreći: 'Ustani, o Ebu-Turabe! Ustani, o Ebu-Turabe!'"

٦٢٨٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مَا كَانَ لِعَلِيٍّ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَبِي تُرَابٍ وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ بِهِ إِذَا دُعِيَ بِهَا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْتَ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ أَيْنَ ابْنُ عَمِّكِ فَقَالَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ فَغَاضَبَنِي فَخَرَجَ فَلَمْ يَقِلْ عِنْدِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِإِنْسَانٍ انْظُرْ أَيْنَ هُوَ فَجَاءَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ فَأَصَابَهُ تُرَابٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَهُوَ يَقُولُ قُمْ أَبَا تُرَابٍ قُمْ أَبَا تُرَابٍ .

## O ONOME KOJI POSJETI NEKE LJUDE I KOD NJIH NA PODNE MALO ODSPAVA

## باب مَنْ زَارَ قَوْمًا فَقَالَ عِنْدَهُمْ

6281. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, ovom njegov otac, prenoseći od Sumame, a on od Enesa da je Umm-Sulejm[6] prostirala kožnu prostirku Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi on u njenoj kući poslije podne spavao na toj prostirci. Pošto bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao

٦٢٨١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ كَانَتْ تَبْسُطُ لِلنَّبِيِّ ﷺ نِطَعًا فَيَقِيلُ عِنْدَهَا عَلَى ذَلِكَ النِّطَعِ قَالَ فَإِذَا نَامَ النَّبِيُّ ﷺ أَخَذَتْ مِنْ عَرَقِهِ وَشَعَرِهِ فَجَمَعَتْهُ فِي قَارُورَةٍ

4 Muhelleb kaže: "Iz ovoga se razumije da je dozvoljeno spavati u džamiji bez razloga i nužde." Međutim, neki drugi smatraju suprotno, a na to ukazuje i ovaj hadis.

5 Tj. sin moga, pa i tvog amidže.

6 Davudi kaže da je Ummu-Sulejm tetka po mlijeku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

ona bi uzimala njegovog znoja i kose[1] i skupljala u bocu, a zatim to miješala s mirisom (sukkom). Kada se Enesu b. Maliku približila smrt, oporučio je da se taj miris (*sukk*) pomiješa s mirisom koji se stavlja na tijelo mrtvaca (*hanutom*), pa je pomiješan s njim.

ثُمَّ جَمَعَتْهُ فِي سُكٍّ قَالَ فَلَمَّا حَضَرَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ الْوَفَاةُ أَوْصَى إِلَيَّ أَنْ يُجْعَلَ فِي حَنُوطِهِ مِنْ ذَلِكَ السُّكِّ قَالَ فَجُعِلَ فِي حَنُوطِهِ .

6282, 6283. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio bi u kuću Ummu-Haram bintu Milhan kada bi išao u (mjesto) Kuba', a ona bi mu davala da jede. Ona je bila udata za Ubadu b. Samita. Jednog je dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje i ona mu je dala da jede, pa je zaspao. Potom se probudio osmjehujući se. Ona kaže: 'Upitala sam: 'Šta te je nasmijalo, Allahov Poslaniče?', a on odgovori: 'Ljudi iz moga ummeta koji su mi pokazani (u snu) kao borci na Allahovom putu kako plove preko mora – kraljevi na prijestoljima!' (ili je rekao: poput kraljeva na prijestoljima; u nedoumici je Ishak). 'Moli Allaha da me učini jednim od njih!', rekoh. Uputio je dovu Allahu, a zatim namjestio glavu i zaspao. Potom se probudio osmjehujući se. 'Šta te je nasmijalo, Allahov Poslaniče?', upitah, a on odgovori: 'Ljudi iz moga ummeta koji su mi pokazani (u snu) kao borci na Allahovom putu kako plove preko mora – kraljevi na prijestoljima!' (ili je rekao: poput kraljeva na prijestoljima). 'Moli Allaha da me učini jednim od njih!', rekoh. 'Ti ćeš biti među prvima!', reče on.'" Za vrijeme Mu'avije ona je plovila morem, ali je pala sa svoje životinje kada je došla s mora na kopno, pa je umrla.[2]

٦٢٨٢-٦٢٨٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا ذَهَبَ إِلَى قُبَاءٍ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ وَكَانَتْ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ قَالَ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ شَكَّ إِسْحَاقُ قُلْتُ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ فَقُلْتُ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ زَمَانَ مُعَاوِيَةَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ .

1 Ajni, tumačeći ovo, kaže da Ummu-Sulejm nije skupljala dlake s Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, glave dok bi spavao, već bi skupljala dlake koje opadnu kada bi se češljao. On kaže da ovome u prilog ide hadis koji prenosi Enes, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Ebu-Talha uzeo Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kosu koju je on obrijao na Mini, donio je Ummu-Sulejm i ona ju je stavila u miris zvani *sukk*.
"Iz hadisa se" - veli Ajni - " razumije da je poglavaru, zapovjedniku, učenjaku i sl. dozvoljeno da na podne odspava kod svojih poznanika, jer to učvršćuje njihovu ljubav."

2 Hadis je na više mjesta spomenut u poglavljima o džihadu, a Ebu-Umer kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima "kraljevi na prijestoljima" mislio na prijestolja u Džennetu.

## SJEDENJE NA NAJPODESNIJI NAČIN

بَاب الْجُلُوسِ كَيْفَمَا تَيَسَّرَ

6284. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dva načina oblačenja i dvije vrste kupoprodaje. Zabranio je da se pokrije jedno rame, a otkrije drugo; da se čovjek ogrne jednim odijelom dok sjedi, a da nijednim dijelom tog odijela ne pokrije svoj spolni organ. Zabranio je, također, kupoprodaju zvanu *el-mulamesa* i *el-munabeza*."[3]

٦٢٨٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ وَالِاحْتِبَاءِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى فَرْجِ الْإِنْسَانِ مِنْهُ شَيْءٌ وَالْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ وَعَبْدُاللهِ بْنُ بُدَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

## O ONOME KOJI SE DOŠAPTAVA U PRISUSTVU LJUDI I KOJI NE ODA TAJNU SVOGA DRUGA, ALI KADA OVAJ UMRE, ON TU TAJNU OTKRIJE[4]

بَاب مَنْ نَاجَى بَيْنَ يَدَيِ النَّاسِ وَمَنْ لَمْ يُخْبِرْ بِسِرِّ صَاحِبِهِ فَإِذَا مَاتَ أَخْبَرَ بِهِ

6285, 6286. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ebu-Avane, on od Firasa, ovaj od Amra, a on od Mesruka da mu je Aiša, majka vjernika, pričala: "Mi, Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, bile smo sve kod njega, i nijedna od nas nije bila odsutna kada je, idući prema nama, došla Fatima, radijallahu anha. Tako mi Allaha, njen se hod nije razlikovao od hoda Allahovog Poslanika,

٦٢٨٥ - ٦٢٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ أَبِي عَوَانَةَ حَدَّثَنَا فِرَاسٌ عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ إِنَّا كُنَّا أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ عِنْدَهُ جَمِيعًا لَمْ تُغَادَرْ مِنَّا وَاحِدَةٌ فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَام تَمْشِي لَا وَاللهِ مَا تَخْفَى مِشْيَتُهَا مِنْ

3 Neki od vidova kupoprodaje zvane *el-mulamesa* su :
- da kupac kupi robu tako što je samo dotakne, a i ne pogleda u nju,
- da prodavac kaže: "Ako dotakneš robu, mora se između nas izvršiti kupoprodaja uz toliku i toliku cijenu",
- da se roba koju se želi kupiti dodiruje ispod odjeće, ne gledajući u nju, a zatim da se izvrši kupoprodaja.

Što se tiče kupoprodaje zvane *el-munabeza*, to je takva kupoprodaja u kojoj jedan od učesnika kupoprodaje kaže drugom: "Baci mi tu odjeću (ili drugu robu), ili da ti bacim, a kupoprodaja se mora izvršiti uz toliku i toliku cijenu!"

4 Ovaj naslov sadrži dvoje, a Buhari nije spomenuo pravni tretman (*hukm*) toga, zadovoljavajući se samo hadisom koji navodi. Što se tiče tretmana došaptavanja dvojice ljudi u prisustvu grupe ljudi, iz hadisa se razumije da je to dozvoljeno. A što se tiče tajni, ne treba odavati nečiju tajnu ako u tome postoji šteta, jer da je Fatima, radijallahu anha, obavijestila Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge da joj je on povjerio da mu se približila smrt, one bi se silno ražalostile. Takođe, da ih je obavijestila da je ona prvakinja žena u Džennetu, to bi im samo povećalo tugu i bol. Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, Fatima je otkrila ono što joj je on rekao u povjerenju.

sallallahu alejhi ve sellem. Kada ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, poželio joj je dobrodošlicu i rekao: ‘Dobro došla, kćeri moja!’ Potom ju je posadio sa svoje desne strane (ili s lijeve) te joj nešto šapnuo, a ona je žestoko zaplakala. Kada je vidio njenu tugu, šapnuo joj je nešto drugi put, a ona se počela smijati. Ja sam joj, između ostalih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, rekla: ‘Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između nas odabrao tebe da ti saopći tajnu, a ti si zaplakala!’ Nakon što je ustao i otišao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitala sam je: ‘Šta ti je šapnuo u povjerenju?’
‘Neću otkriti tajnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem’, rekla je.
Kada je on umro, rekla sam joj: ‘Ja te ozbiljno preklinjem pravom koje imam kod tebe da mi kažeš (tajnu koju ti je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)!’ Ona reče: ‘Što se tiče tvoga pitanja sada…, da, ja ću ti odgovoriti’, pa me je obavijestila, govoreći: ‘Što se tiče prve tajne koju mi je povjerio, obavijestio me je da je s Džibrilom ponavljao Kur’an svake godine jedanput i dodao: ‘A ove sam ga godine s njim ponavljao dva puta, te smatram da mi se edžel[1] primakao, a ti se boj Allaha i budi strpljiva! Ja sam ti najbolji prethodnik (na ahiretu)!’’ Fatima je zatim rekla: ‘Zaplakala sam onako kako si me ti vidjela. Kada je vidio moju tugu, povjerio mi je drugu tajnu, govoreći: ‘O Fatima, zar ne bi bila zadovoljna da budeš prvakinja među vjernicama (ili prvakinja među ženama ovoga ummeta)?!’’

مِشْيَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَآهَا رَحَّبَ قَالَ مَرْحَبًا بِابْنَتِي ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ سَارَّهَا فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيدًا فَلَمَّا رَأَى حُزْنَهَا سَارَّهَا الثَّانِيَةَ فَإِذَا هِيَ تَضْحَكُ فَقُلْتُ لَهَا أَنَا مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ خَصَّكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالسِّرِّ مِنْ بَيْنِنَا ثُمَّ أَنْتِ تَبْكِينَ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَأَلْتُهَا عَمَّا سَارَّكِ قَالَتْ مَا كُنْتُ لأُفْشِيَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ سِرَّهُ فَلَمَّا تُوُفِّيَ قُلْتُ لَهَا عَزَمْتُ عَلَيْكِ بِمَا لِي عَلَيْكِ مِنَ الْحَقِّ لَمَّا أَخْبَرْتِنِي قَالَتْ أَمَّا الآنَ فَنَعَمْ فَأَخْبَرَتْنِي قَالَتْ أَمَّا حِينَ سَارَّنِي فِي الأَمْرِ الأَوَّلِ فَإِنَّهُ أَخْبَرَنِي أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ بِالْقُرْآنِ كُلَّ سَنَةٍ مَرَّةً وَإِنَّهُ قَدْ عَارَضَنِي بِهِ الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَلاَ أَرَى الأَجَلَ إِلاَّ قَدِ اقْتَرَبَ فَاتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي فَإِنِّي نِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَكِ قَالَتْ فَبَكَيْتُ بُكَائِي الَّذِي رَأَيْتِ فَلَمَّا رَأَى جَزَعِي سَارَّنِي الثَّانِيَةَ قَالَ يَا فَاطِمَةُ أَلاَ تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ سَيِّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الأُمَّةِ .

[1] Tj. smrt.

## LEŽANJE NA LEĐIMA

باب الاستلقاء

6287. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od svoga amidže, koji je rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji kako leži na leđima, prebacivši jednu nogu preko druge."[2]

٦٢٨٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبَّادُ بْنُ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ مُسْتَلْقِيًا وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى .

## NE DOŠAPTAVAJU SE DVOJICA LJUDI U PRISUSTVU TREĆEGA

باب لا يتناجى اثنان دون الثالث

Uzvišeni kaže: "O vjernici, kada među sobom tajno razgovarate, ne razgovarajte o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već razgovarajte o dobročinstvu i čestitosti…" – do riječi Njegovih: "… a vjernici neka se samo u Allaha pouzdaju!"[3]

I kaže: "O vi koji vjerujete, kad hoćete da se s Poslanikom sašaptavate, prije vašeg sašaptavanja sadaku udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako ne nađete ništa – pa, Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi..." – do riječi Njegovih: "... Allah savršeno zna ono što vi radite!"[4]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى) إِلَى قَوْلِهِ (وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وَقَوْلُهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) .

2 Postoje drugi hadisi u kojima se kaže da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio ili da je zabranio da čovjek prebaci nogu preko noge dok leži. Ovaj hadis ukazuje na suprotno. Ove hadise moguće je uskladiti tako što se zabrana odnosi na situaciju kada je čovjeku otkriveno stidno mjesto, a Allah najbolje zna!

3 El-Mudžadela, 9-10. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, kada se među sobom došaptavate, ne došaptavajte se o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već se došaptavajte o dobročinstvu i bogobojaznosti i bojte se Allaha, pred Kojim ćete skupljeni biti. Sašaptavanje je posao šejtanski, da bi rastužio one koji vjeruju, a to ne može njima nimalo nauditi, osim ako to Allah dopusti. A vjernici neka se samo u Allaha pouzdaju!"
Navodeći ova dva ajeta, Buhari želi ukazati da došaptavanje općenito nijezabranjeno, nego da je ono ograničeno tako što je zabranjeno došaptavanje o grijehu, neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, kad hoćete da se s Poslanikom sašaptavate, prije vašeg sašaptavanja sadaku udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako ne nađete ništa – pa, Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi. Zar vas je strah da prije razgovora svoga sadaku udijelite?! A ako ne udijelite i Allah vam oprosti, onda namaz obavljajte i zekat dajite i budite pokorni Allahu i Poslaniku Njegovu! Allah savršeno zna ono što vi radite."

6288. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik; a PRIČAO NAM JE i Ismail, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada budu tri osobe zajedno, neka se dvije ne došaptavaju isključujući treću!"[1]

٦٢٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا كَانُوا ثَلَاثَةٌ فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ .

## ČUVANJE TAJNE[2]

## بَاب حِفْظِ السِّرِّ

6289. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir b. Sulejman, koji kaže da je čuo svoga oca kako govori:
"Čuo sam Enesa b. Malika kako kaže: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio mi je tajnu, i ja je poslije njega[3] nikome nisam odao. Umm-Sulejm pitala me je o toj tajni, ali joj je nisam otkrio.'"

٦٢٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَسَرَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ سِرًّا فَمَا أَخْبَرْتُ بِهِ أَحَدًا بَعْدَهُ وَلَقَدْ سَأَلَتْنِي أُمُّ سُلَيْمٍ فَمَا أَخْبَرْتُهَا بِهِ .

## AKO U DRUŠTVU BUDE VIŠE OD TRI OSOBE, TADA NEMA SMETNJE DA SE DVIJE (OD NJIH) MEĐUSOBNO DOŠAPTAVAJU I POVJERAVAJU TAJNE

## بَاب إِذَا كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثَةٍ فَلَا بَأْسَ بِالْمُسَارَّةِ وَالْمُنَاجَاةِ

6290. PRIČAO NAM JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Kada budete trojica u društvu, neka se dva čovjeka ne došaptavaju isključujući trećega sve dok se ne pomiješate (sastanete) s još drugih ljudi, zato što bi ga to ražalostilo.'"[4]

٦٢٩٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى رَجُلَانِ دُونَ الْآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ أَجْلَ أَنْ يُحْزِنَهُ .

1 To je stoga što ta treća osoba može pomisliti da se nešto protiv nje govori. Ovo je jedan od vidova islamskog bontona prilikom sijela i sjedenja u društvu, kao i ukazivanje počasti osobama s kojim se zajedno sjedi.

2 Tj. neodavanje tajne, jer tajna spada u emanet, a čuvanje emaneta je dužnost (vadžib) i spada u lijepa moralna svojstva vjernika.

3 Tj. poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Neki kažu da se ova tajna odnosila na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge. A inače da je ta tajna bila u vezi sa znanjem, Enes ne bi imao pravo da je čuva. Ummu-Sulejm je Enesova majka, pa kada je od nje čuvao tajnu, onda je preče da je čuva od drugih ljudi.

4 Neki kažu da je pokuđeno sašaptavanje dvojice ljudi, isključujući pritom trećega, zbog toga što ga to može ražalostiti ili zbog toga što može pomisliti da je manje vrijedan ili pak, da smeta. Ove sumnje ne postoje kada se radi o većoj grupi ljudi.

6291. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha, koji kaže:
“Jednog je dana Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto dijelio, pa jedan čovjek ensarija reče: ‘Ova podjela nije bila zarad lica Allahova (nije bila pravedna)!’
’Tako mi Allaha’, rekoh, ‘otići ću Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!’ Potom sam otišao kod njega – a bio je u grupi ljudi – i šapnuo mu (ono šta sam čuo).[5] On se naljutio tako da se u licu zacrvenio, a zatim reče: ‘Allahova milost neka je na Musaa! Uznemiravan je i više od ovoga, pa se strpio.’”

٦٢٩١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا قِسْمَةً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِنَّ هَذِهِ لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ قُلْتُ أَمَا وَاللهِ لَآتِيَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي مَلَإٍ فَسَارَرْتُهُ فَغَضِبَ حَتَّى احْمَرَّ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ رَحْمَةُ اللهِ عَلَى مُوسَى أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

## DUGO DOŠAPTAVANJE

## بَاب طُولِ النَّجْوَى

Uzvišeni kaže: “… I o čemu se sašaptavaju…” *En-nedžva*[6] glagolska je imenica od glagola *nadžejtu*. Allah, dželle šanuhu, ovom glagolskom imenicom, koja ovdje ima značenje glagola, tj. “sašaptavaju se” – opisuje mušrike.

وَقَوْلُهُ (وَإِذْ هُمْ نَجْوَى) مَصْدَرٌ مِنْ نَاجَيْتُ فَوَصَفَهُمْ بِهَا وَالْمَعْنَى يَتَنَاجَوْنَ .

6292. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža‘fer, ovom Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
“Proučen je ikamet za namaz, a neki je čovjek nešto šaptao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nastavio mu je šaptati sve dok njegovi drugovi (ashabi) nisu pospali. Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i klanjao (s njima).”

٦٢٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَرَجُلٌ يُنَاجِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَمَا زَالَ يُنَاجِيهِ حَتَّى نَامَ أَصْحَابُهُ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى .

5 Iz ovoga se vidi da je dozvoljeno sašaptavanje u većoj grupi ljudi.

6 Tj. sašaptavanje. Prijevod gornjeg ajeta u cjelosti glasi: “Mi dobro znamo šta oni žele da čuju kada dolaze da te prisluškuju, i o čemu se sašaptavaju kad zulumćari govore: ‘Vi slijedite samo opčinjena čovjeka!’” (El-Isra, 47)

## NE OSTAVLJA SE VATRA DA GORI U KUĆI ZA VRIJEME SPAVANJA

## بَاب لاَ تُتْرَكُ النَّارُ فِي الْبَيْتِ عِنْدَ النَّوْمِ

6293. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, ovaj od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ne ostavljajte vatru da gori u vašim kućama kada spavate!"[1]

٦٢٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ .

6294. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A'la, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji kaže:
"U Medini je izgorjela kuća zajedno s onima koji su bili u njoj. O njima su ispričali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je reče: 'Ova je vatra, zaista, vaš neprijatelj,[2] pa (zato) kada spavate, ugasite je!'"

٦٢٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنْه قَالَ احْتَرَقَ بَيْتٌ بِالْمَدِينَةِ عَلَى أَهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ فَحُدِّثَ بِشَأْنِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِنَّ هَذِهِ النَّارَ إِنَّمَا هِيَ عَدُوٌّ لَكُمْ فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ .

6295. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hammad, prenoseći od Kesira, on od Ataa, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pokrijte posude, zatvorite vrata i ugasite lampe (svjetiljke), jer *mali prestupnik* (miš) može povući fitilj i (svjetiljka) zapaliti one koji su u kući!'"[3]

٦٢٩٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ كَثِيرٍ هُوَ ابْنُ شِنْظِيرٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمِّرُوا الْآنِيَةَ وَأَجِيفُوا الْأَبْوَابَ وَأَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ فَإِنَّ الْفُوَيْسِقَةَ رُبَّمَا جَرَّتِ الْفَتِيلَةَ فَأَحْرَقَتْ أَهْلَ الْبَيْتِ .

---

1 Zabrana je ograničena na stanje dok se spava, jer je to stanje kada lakše može doći do požara.

2 Ibnul-Arebi kaže da je vatra nazvana neprijateljem, jer u sebi sadrži značenje neprijateljstva, tako što može uništiti naša tijela kao što to rade neprijatelji.

3 Ovaj hadis ima povod zbog čega je izrečen, a taj slučaj bilježe Ebu-Davud i Ibn-Hibban. Oni prenose od Ibn Abbasa koji je rekao: "Miš je dovukao fitilj i ostavio ga ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na hasuricu od palmina lišća na kojoj je sjedio. Taj fitilj je zapalio jedan manji dio hasurice i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Kada hoćete da spavate, ugasite vaše lampe, jer šejtan upućuje miša (poput ovoga) da uradi ovo, pa vas može zapaliti."

## ZATVARANJE VRATA NOĆU[4]

بَاب إِغْلَاقِ الْأَبْوَابِ بِاللَّيْلِ

6296. PRIČAO NAM JE Hassan b. Ebu-Abbad, njemu Hemmam, prenoseći od Ataa, a on od Džabira, koji kaže:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ugasite svjetiljke kada noću spavate, zatvorite vrata, zavežite otvore na mješinama (posudama) i pokrijte hranu i piće!'"
Hemmam kaže: "A mislim da je Ata' rekao: '... i pokrijte hranu i piće, pa makar komadom drveta!'"

٦٢٩٦. حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ بِاللَّيْلِ إِذَا رَقَدْتُمْ وَغَلِّقُوا الْأَبْوَابَ وَأَوْكُوا الْأَسْقِيَةَ وَخَمِّرُوا الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ قَالَ هَمَّامٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَلَوْ بِعُودٍ يَعْرُضُهُ.

## OBREZIVANJE U ODRASLOJ DOBI I ODSTRANJIVANJE DLAKA ISPOD PAZUHA[5]

بَاب الْخِتَانِ بَعْدَ الْكِبَرِ وَنَتْفِ الْإِبْطِ

6297. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kuzea, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"U Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, praksu (*fitru*)[6] spada: obrezivanje, brijanje stidnih mjesta, uklanjanje dlaka ispod pazuha, skraćivanje brkova i rezanje noktiju."

٦٢٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْفِطْرَةُ خَمْسٌ الْخِتَانُ وَالِاسْتِحْدَادُ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ.

6298. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šuajb b. Ebu-Hamza, kojem je pričao Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, obrezan

٦٢٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اخْتَتَنَ إِبْرَاهِيمُ

4 Jedan od razloga Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe o zatvaranju vrata noću jeste sprečavanje ulaska šejtana u kuću i uznemiravanje ljudi.

5 Dovodeći u vezu spominjanje ovog poglavlja u dijelu o traženju dozvole za ulazak u tuđu kuću (*el-isti'zan*), Kermani kaže: "Obrezivanje se vrši u privatnim kućama i stanovima, a u njih se ne ulazi bez traženja dopuštenja."

6 Prvi poslanik koji je ovo naređivao je Ibrahim, alejhis-selam.

je kada je imao osamdeset godina, a obrezan je bradvicom (*el-kadum*)."[1]
Pričao nam je Kutejba, njemu Mugira, prenoseći od Ebu-Zinada, koji kaže: "... *bil-kaddum*" (Ovdje je *el-kaddum* s tešdidom na slovu "d".)

بَعْدَ ثَمَانِينَ سَنَةً وَاخْتَتَنَ بِالْقَدُومِ مُخَفَّفَةً قَالَ أَبو عَبْد اللهِ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ وَقَالَ بِالْقَدُّومِ وَهُوَ مَوْضِعٌ مُشَدَّدٌ .

6299, 6300. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim da ga je obavijestio Abbad b. Musa kako mu je pričao Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Seida b. Džubejra, koji kaže:
"Pitali su Ibn-Abbasa: 'Na koga si (po godinama) bio nalik kada je umro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?', pa je odgovorio: 'Ja sam tada bio obrezan.' A ljudi u to doba nisu obrezivali muškarca sve dok ne uđe u pubertet."
Ibn-Idris prenosi od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže: "Umro je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam bio obrezan."[2]

٦٢٩٩-٦٣٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ مِثْلُ مَنْ أَنْتَ حِينَ قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَنَا يَوْمَئِذٍ مَخْتُونٌ قَالَ وَكَانُوا لاَ يَخْتِنُونَ الرَّجُلَ حَتَّى يُدْرِكَ وَقَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا خَتِينٌ .

1 "*El-kadum*" je bez tešdida na slovu "d".

2 Ajni u svome komentaru Buharijevog *Sahiha*, kaže da je najispravnije mišljenje da je Ibn 'Abbas imao trinaest godina kada je umro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem..

## بَاب كُلُّ لَهْوٍ بَاطِلٌ إِذَا شَغَلَهُ عَنْ طَاعَةِ اللَّهِ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ

## O TOME DA JE SVAKA JE ZABAVA ZABLUDA AKO NEKOGA ODVRATI OD POKORNOSTI ALLAHU I O ONOME KOJI KAŽE SVOME PRIJATELJU: "HODI DA SE KOCKAMO!

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ).

Uzvišeni kaže: "Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu, da bi s Allahova puta odvodili."[3]

٦٣٠١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ مِنْكُمْ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ.

6301. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se od vas zakune, pa u svojoj zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka poslije kaže: 'Nema Boga osim Allaha!'; a ko kaže svome prijatelju: 'Hodi da se kockamo!' – neka podijeli sadaku.'"[4]

3 Lukman, 6. Ovo poglavlje je navedeno u dijelu o traženju dozvole za ulazak u kuću, jer zabava, a u to spada i kockanje, biva (uglavnom) u kući, a da bi se ušlo u (tuđu) kuću, potrebno je i traženje dozvole za ulazak.

4 Iskup (*keffaret*) za zaklinjanje idolima je izgovaranje šehadeta, a iskup za onoga ko pozove nekoga na kockanje je da podijeli sadaku.
Što se tiče kockanja, ne postoji niko od učenjaka a da ne kaže da je ono zabranjeno, a sve na osnovu petog ajeta iz sure El-Maide koji u prijevodu glasi: "O vjernici, vino, i kocka, i kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite."

## O TOME ŠTA SE NAVODI O GRADNJI

بَاب مَا جَاءَ فِي الْبِنَاءِ

Ebu-Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan je od predznaka Sudnjeg dana i to kada se pastiri budu nadmetali u gradnji visokih zgrada."

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ إِذَا تَطَاوَلَ رِعَاءُ الْبَهْمِ فِي الْبُنْيَانِ .

6302. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ishak – a on je Ibn-Seid – prenoseći od Seida, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhu, koji kaže: "Za vrijeme Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, života gradio sam svojim rukama kuću koja će me štititi od kiše i zaklanjati od sunca, i niko od Allahovih stvorenja nije mi pomogao u gradnji."

٦٣٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُنِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بَنَيْتُ بِيَدِي بَيْتًا يُكِنُّنِي مِنَ الْمَطَرِ وَيُظِلُّنِي مِنَ الشَّمْسِ مَا أَعَانَنِي عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللهِ .

6303. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, koji kaže da je Amr rekao:
"Kazivao je Ibn-Omer: 'Tako mi Allaha, nisam stavio ciglu na ciglu, niti sam posadio palmu[1] otkako je umro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!'"
Sufjan kaže: "Spomenuo sam to nekome iz njegove porodice, a on mi reče: 'Tako mi Allaha, gradio je!' Možda je to Ibn-Omer rekao prije nego što je (nešto) gradio", dodaje Sufjan.[2]

٦٣٠٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَاللهِ مَا وَضَعْتُ لَبِنَةً عَلَى لَبِنَةٍ وَلَا غَرَسْتُ نَخْلَةً مُنْذُ قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ سُفْيَانُ فَذَكَرْتُهُ لِبَعْضِ أَهْلِهِ قَالَ وَاللهِ لَقَدْ بَنَى قَالَ سُفْيَانُ قُلْتُ فَلَعَلَّهُ قَالَ قَبْلَ أَنْ يَبْنِيَ .

1 Komentirajući ovo, Davudi kaže: "Sađenje (voćki) nije kao gradnja, jer onaj ko zasadi neku voćku s nijetom da ne traži (prosi) od ljudi i da se okoristi onim što ubere, čini vrlo (dobro) djelo, a ne grijeh."
U komentaru ovoga hadisa, Ibn-Hadžer na ove Davudijeve riječi dodaje: "U ovoj izreci ashaba (Ibn-Omera) nema spomena grijehu, pa da ga spomene i Davudi. Njegove riječi navode na pomisao da je svaka vrsta gradnje grijeh, a nije tako, nego u tome postoji gradacija i nije u svemu što se izgradi preko potrebe, grijeh. Nema sumnje da u sađenju (voćki) ima više sevaba, nego u gradnji, zbog plodova koji se pojedu, ali i u nekim oblicima gradnje ima sevaba, kao što su sevabi onoga ko izgradi nekome nešto, pa se taj okoristi time, a Allah najbolje zna!"

2 Ovo je lijepo što Sufjan traži opravdanje za Ibn-Omera, međutim, ova Ibn-Omerova izreka može značiti i sljedeće:
- da je Ibn-Omer, nekom čovjeku iz Ibn-Omerove porodice, naredio da nešto gradi, pa je to taj čovjek metaforički pripisao Ibn-Omeru,
- da je Ibn-Omer negirao da je nešto gradio preko svoje potrebe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الدَّعَوَاتِ

# DOVE

Uzvišeni Allah kaže: "Pozovite Me i zamolite, i Ja ću vam se odazvati! Oni koji se ohole da mi u ibadetu budu ući će, sigurno, u Džehennem poniženi!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ) .

## SVAKI VJEROVJESNIK IMA DOVU KOJOJ JE UDOVOLJENO[2]

بَاب لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ

6304. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svaki vjerovjesnik ima dovu kojom se obraća Allahu, a ja želim sačuvati svoju dovu kao šefaat svome ummetu na ahiretu."[3]

٦٣٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ يَدْعُو بِهَا وَأُرِيدُ أَنْ أَخْتَبِئَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي فِي الْآخِرَةِ .

1 El-Mu'minun, 60.

2 Ako se pogleda oblik ove fraze (na arapskom jeziku), koju je izrekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, može se pomisliti da ona znači kako svaki vjerovjesnik ima samo dove koje su primljene (tj. sve su dove svih vjerovjesnika primljene). Tome u prilog ide i to što su mnogim vjerovjesnicima mnoge dove uslišane. Međutim, ovdje se misli na to da je svaki poslanik imao dovu koja je sigurno primljena, a za sve ostale njihove dove postojala je nada da će biti primljene.

3 Ibn-Bettal kaže da ovaj hadis pojašnjava vrijednost (*fadilet*) našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na ostale poslanike, jer je on u dovi kojoj će biti udovoljeno dao prednost svome ummetu u odnosu na sebe i svoju porodicu. On se, također, tom dovom nije koristio da bi proklinjao svoj ummet. Slično tome kaže i Ibn-Dževzi: "Ovo je lijep postupak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on molio za ono za šta treba. Ovo je njegova obilna plemenitost, jer je on dao prednost svome ummetu nad samim sobom. Ovo je, također, i ispravnost njegove vizije, jer je on tu dovu ostavio za grešnike iz svoga ummeta, zato što im je ona potrebnija nego onima koji su pokorni."
Nevevi, pak, kaže da hadis ukazuje na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, punu samilost i sažaljenje prema svome ummetu, jer je on odložio svoju molbu za najvažnije trenutke, kada im je ona potrebna...

6305. REKAO MI JE Halifa, a njemu Mu‘temir, koji je čuo svoga oca kako priča, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Svaki vjerovjesnik molio je za nešto...”, ili je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: “Svaki vjerovjesnik imao je jednu dovu kojom je molio Allaha, pa mu je udovoljeno. Ja sam svoju dovu učinio šefaatom za svoj ummet na Sudnjem danu.”

٦٣٠٥. وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ قَالَ مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ نَبِيٍّ سَأَلَ سُؤْلاً أَوْ قَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ قَدْ دَعَا بِهَا فَاسْتُجِيبَ فَجَعَلْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

## NAJVREDNIJI ISTIGFAR

## بَاب أَفْضَلِ الاِسْتِغْفَارِ

Uzvišeni kaže: “Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On, doista, mnogo prašta! On će vam kišu obilatu slati i pomoći vam u imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati.”[1] Njegove su i riječi: “I za one koji, kada učine nešto loše, ili sebi zulum učine, Allaha se sjete i oprost za grijehe svoje mole. A ko oprašta grijehe, ako ne Allah?! – I za one koji u grijehu svjesno ne ustraju.”[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ( اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ) ( وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ اللهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ) .

6306. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, ovom Husejn, a njemu Abdullah b. Burejda, prenoseći od Bušejra b. Ka‘ba Adevija da mu je pričao Šeddad b. Evs, radijallahu anhu, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže:
“*Sejjidul-istigfar*[3] jest da kažeš: ‘Allahu, Ti si moj Gospodar! Nema Boga osim Tebe! Ti si me stvorio, i ja sam Tvoj rob! Držim se, koliko god mogu, svoje obaveze (prema Tebi) i svoga obećanja datog Tebi![4] Od Tebe tražim zaštitu od zla onoga što sam

٦٣٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي بُشَيْرُ بْنُ كَعْبٍ الْعَدَوِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ سَيِّدُ الاِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ

1 Nuh,10-12.

2 Ali-Imran, 135.

3 Pošto ova dova u sebi sadrži sva značenja pokajanja (*tevbe*), dato joj je ime “*sejjid*”, što u osnovi znači “prvak, poglavar” (*er-reis*), kome se ljudi obraćaju kad su u potrebi.

4 Tj. obaveze i obećanja da ću vjerovati u Tebe i da ću samo Tebi biti pokoran. Ovim se priznaje mogućnost ispunjavanja obaveze i obećanja Allahu, dželle šanuhu, u mjeri u kojoj to On zaslužuje.

بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ قَالَ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

uradio! Priznajem Tvoje blagodati prema meni, i priznajem svoje grijehe! Oprosti mi, jer, doista, niko osim Tebe ne može grijehe oprostiti!"[5]
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje kaže: "Ko ovu dovu prouči u danu, iskreno i čvrsto vjerujući (da za nju ima sevapa), pa u tom danu umre prije negoli zanoći – on je jedan od stanovnika Dženneta. A ko ovu dovu prouči u noći, iskreno i čvrsto vjerujući (da za nju ima sevapa), pa umre prije negoli osvane – on je jedan od stanovnika Dženneta."

## بَاب اسْتِغْفَارِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ

## VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, TRAŽENJE OPROSTA DANJU I NOĆU[6]

٦٣٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَاللهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً .

6307. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahima da je Ebu-Hurejra rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Tako mi Allaha, ja molim Allaha za oprost i kajem se u jednom danu više od sedamdeset puta.'"

5 "*Allahumme ente rabbi la ilahe illa ente. Halekteni ve ene abduke ve ene ala ahdike ve va'dike mesteta'tu. Euzu bike min šerri ma sana'tu ve ebuu leke bi ni'metike alejje ve ebuu leke bi zenbi. Fagfir li fe innehu la jagfiruz-zunube illa ente*!"

6 Iako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sačuvan od grijeha (ma'sum) i oprošteno mu je, on je tražio oprosta od Allaha, dželle šanuhu, jer:
– traženje je oprosta ibadet;
– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je svoj ummet podučiti tome;
– tražio je oprost za ono što nije učinio, a bilo je preče da to učini, premda ne činjenje toga ne spada u grijeh;
– tražio je oprost za ono što je bilo prije poslanstva i sl.

## POKAJANJE (TEVBA)[1]

## بَاب التَّوْبَةِ

Katada, o riječima Uzvišenog: "Pokajte se Allahu iskreno (*tubu ilellahi tevbeten nesuha)*", kaže: "*Tevbeten-nesuhan* znači iskreno i čisto (ili djelotvorno) kajanje."[2]

قَالَ قَتَادَةُ ( تُوبُوا إِلَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ) الصَّادِقَةُ النَّاصِحَةُ .

6308. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, prenoseći od A'meša, on od Umare b. Umejra, ovaj od Harisa b. Suvejda, koji kaže: "Kazivao nam je Abdullah (b. Mes'ud) dva predanja: jedno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugo od sebe. Rekao je: 'Zaista vjernik vidi svoje grijehe kao da sjedi ispod brda bojeći se da će ono pasti na njega, dok grešnik, zaista, vidi svoje grijehe kao muhu koja preleti preko njegova nosa, pa uradi ovako' – Ibn-Šihab mahnuo je svojom rukom iznad nosa, a potom rekao: 'Doista se Allah raduje pokajanju svoga roba više nego čovjek koji dođe u jedno opasno mjesto, mjesto propasti, i koji sa sobom ima svoju jahalicu na kojoj je njegova hrana i voda. On potom spusti svoju glavu i zaspi, a kad se probudi – njegova jahalica otišla. Međutim, kada mu prigrije i kada ožedni, rekne: 'Vratit ću se na svoje mjesto!', pa se vrati i potom zaspi. Kada se probudi (podigne glavu) – a njegova jahalica kod njega.'"
U prenošenju ovog hadisa, Ebu-Šihaba slijedi Ebu-Avane i Džerir, prenoseći ga od A'meša.
Ebu-Usama kaže: "Pričao nam je A'meš, njemu Umare, a on čuo Harisa..."

٦٣٠٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ فَقَالَ بِهِ هَكَذَا قَالَ أَبُو شِهَابٍ بِيَدِهِ فَوْقَ أَنْفِهِ ثُمَّ قَالَ لَلَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ مَنْزِلاً وَبِهِ مَهْلَكَةٌ وَمَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ حَتَّى إِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْحَرُّ وَالْعَطَشُ أَوْ مَا شَاءَ اللهُ قَالَ أَرْجِعُ إِلَى مَكَانِي فَرَجَعَ فَنَامَ نَوْمَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَهُ تَابَعَهُ أَبُو عَوَانَةَ وَجَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ سَمِعْتُ الْحَارِثَ وَقَالَ شُعْبَةُ وَأَبُو مُسْلِمٍ اسْمُهُ عُبَيْدُاللهِ كُوفِيٌّ قَائِدُ الأَعْمَشِ عَنِ الأَعْمَشِ

1 Navodeći poglavlja o istigfaru i tevbi, Buhari ukazuje na to da Allah, dželle šanuhu, prije udovoljava dovi onoga koji nije ogrezao u grijehu. Ako, pak, taj čovjek prije dove zatraži oprost i pokaje se, veća je mogućnost da će njegovoj dovi biti udovoljeno.
Kada je neki čovjek upitao Ibn-Dževzija: "Da li da slavim Allaha (izgovaranjem "*subhanallah*!") ili da tražim oprost?" – on je lijepo odgovorio: "Prljavoj odjeći potrebniji je sapun nego miris!"

2 Učenjaci spominje dvadeset tri moguća značenja *tevbei-nesuha*, koja se kreću od toga da to znači iskreno i čisto pokajanje, pa do toga da znači pokajanje poslije kojeg čovjek neće činiti grijeh zbog kojeg se pokajao. Ovdje je Buhari naveo Katadino tumačenje, s tim da Ibn-Hadžer kaže da je moguće da riječ *en-nasiha* znači pokajanje kojim čovjek savjetuje samog sebe (svoju dušu) da u vezi s počinjenim grijehom.

Šu‘be i Ebu-Muslim, a ime mu je Ubejdullah i bio je Kufljanin i vodič (slijepom) A‘mešu, prenose od Ameša, on od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda...
Ebu-Mu‘avija je rekao: “Pričao nam je A‘meš, prenoseći od Umare, on od Esveda, on od Abdullaha, on od Ibrahima Tejmija, on od Harisa b. Suvejda, a on od Abdullaha (b. Mes‘uda)...”[3]

عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عُمَارَةَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ .

6309. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovom Hemmam, njemu Katada, a ovom Enes b. Malik, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Hudba, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allah se raduje pokajanju Svoga roba više nego neko od vas koji nađe svoju devu nakon što ju je bio izgubio u pustinji.’”

٦٣٠٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا هُدْبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلَى بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ فِي أَرْضِ فَلاَةٍ .

## LEŽANJE NA DESNOJ STRANI

## بَاب الضَّجْعِ عَلَى الشِّقِّ الْأَيْمَنِ

6310. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Hišam b. Jusuf da ga je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću je klanjao jedanaest rekata, a kada bi nastupila zora, klanjao bi dva kratka rekata, a zatim bi ležao na svojoj desnoj strani sve dok mujezin ne dođe i ne obavijesti ga (da je vrijeme za sabah-namaz).”[4]

٦٣١٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَجِيءَ الْمُؤَذِّنُ فَيُؤْذِنَهُ .

3 Navodeći ova tri dodatna puta prenošenja ovog hadisa, Buhari je htio da ukaže na neke razlike u samim senedima hadisa, te na razlike u riječima koje su prenosioci hadisa upotrebljavali pri primopredaji hadisa.

4 Hadis je spomenut u poglavljiam o namazu, a ovo poglavlje, kao i poglavlje koje slijedi, spomenuto je kao uvod u navođenje dova koje se uče poslije toga.

## KADA ZASPI ONAJ KO IMA ABDEST I VRIJEDNOST TOGA

## بَاب إِذَا بَاتَ طَاهِرًا وَفَضْلِهِ

6311. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir, ovom Mensur, prenoseći od Sa'da b. Ubejde da mu je pričao Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada htjedneš ići u postelju, abdesti se kao što se abdestiš za namaz, a potom lezi na svoj desni bok i reci: 'Allahu, Tebi se predadoh, Tebi se prepustih i na Tebe oslonih, želeći Tvoju nagradu i strahujući od Tvoje kazne! Nema utočišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!'[1] Ako umreš, umro si u islamu. Potrudi se da te riječi budu posljednje koje ćeš izgovoriti!' Ja rekoh: 'Ja sam, da bih zapamtio, ponavljao: '... i vjerujem u Tvoga Poslanika, kojeg si poslao!'',[2] a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne, nego govori: '... i vjerujem u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!''"[3]

٦٣١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ مَنْصُورًا عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وَضُوءَكَ لِلصَّلاَةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الأَيْمَنِ وَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَهْبَةً وَرَغْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مُتَّ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ فَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُولُ فَقُلْتُ أَسْتَذْكِرُهُنَّ وَبِرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ قَالَ لاَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ .

1 *Allahumme eslemtu nefsi ilejke ve fevvedtu emri ilejke ve eldže'tu zahri ilejke rehbeten ve ragbeten ilejke. La meldže'e ve la mendža minke illa ilejke. Amentu bi kitabike-llezi enzelte ve bi nebijjikel-lezi erselte.*

2 "*... ve bi resulikel-lezi erselte.*"

3 "*... ve bi nebijjikel-lezi erselte.*" Nevevi kaže: "Hadis u sebi sadrži tri sunneta:
– uzimanje abdesta prilikom odlaska na spavanje, a ako je čovjek imao abdest, to mu je dovoljno, jer je cilj da čovjek na spavanje ide čist;
– spavanje na desnoj strani;
– završetak dana spominjanjem Allaha, dželle šanuhu.

## ŠTA KAŽE (OSOBA) KOJA HOĆE DA SPAVA

## باب ما يقول إذا نام

6312. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika, on od Ribijja b. Hiraša, a ovaj od Huzejfe, koji kaže:
"Kada bi legao u postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'S Tvojim imenom (Allahu) umirem i živim!',[4] a kada bi ustao, govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[5]

٦٣١٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا قَامَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

6313. PRIČALI SU NAM Seid b. Rebi'a i Muhammed b. Ar'ara, a njima Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa b. Aziba kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nekom čovjek…; a PRIČAO NAM JE i Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ishak Hemdani, prenoseći od Beraa b. Aziba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio nekom čovjeku, govoreći mu:
"Kada htjedneš leći u svoju postelju, reci: 'Allahu, Tebi se predadoh, Tebi se prepustih, Tebi se okrenuh i na Tebe oslonih, želeći Tvoju nagradu i strahujući od Tvoje kazne. Nema utočišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio i u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!' Ako (tada) umreš, umro si u iskonskoj vjeri (islamu)."[6]

٦٣١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالاَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ رَجُلاً ح و حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَوْصَى رَجُلاً فَقَالَ إِذَا أَرَدْتَ مَضْجَعَكَ فَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَا وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مُتَّ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ .

4 *"Bismike emutu ve ahja!"*

5 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

6 *"Allahumme eslemtu nefsi ilejke, ve fevvedtu emri ilejke, ve vedždžehtu vedžhi ilejke, ve eldže'tu zahri ilejke, rehbeten ve ragbeten ilejke! Amentu bi kitabikel-lezi enzelte ve bi nebijjikel-lezi erselte!"*

## STAVLJANJE DESNE RUKE ISPOD DESNOG OBRAZA

## بَاب وَضْعِ الْيَدِ الْيُمْنَى تَحْتَ الْخَدِّ الْأَيْمَنِ

6314. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Rib‘ijja, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, koji kaže: "Kada bi noću legao u svoju postelju, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio bi svoju (desnu) ruku ispod obraza, a zatim rekao: ‘Allahu moj, s Tvojim imenom umirem i živim!’[1] Kada bi se probudio, rekao bi: ‘Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!’"[2]

٦٣١٤. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهُ تَحْتَ خَدِّهِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

## SPAVANJE NA DESNOM BOKU

## بَاب النَّوْمِ عَلَى الشِّقِّ الْأَيْمَنِ

6315. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid b. Zijad, ovom Ala’ b. Musejjeb, a njemu njegov otac, prenoseći od Beraa b. Aziba, koji kaže: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u svoju postelju, legao bi na desni bok i rekao: ‘Allahu, Tebi se predadoh, Tebi se okrenuh, Tebi se prepustih i na Tebe oslonih, želeći Tvoju nagradu i strahujući od Tvoje kazne! Nema utočišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!’[3] Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje, rekao: ‘Ko prouči ove riječi, a potom te noći umre – umro je u islamu.’" *Isterhabuhum* se izvodi od riječi *er-rehba* (strah), a *melekut* (carstvo) od riječi *mulk*. U primjeru se kaže: "*Rehebut hajrun min rehamut* (Čovjek kojeg se boje drugi bolji je od onoga kojeg sažalijevaju)", a također i: "Bolje je da te se boje nego da te sažalijevaju."

٦٣١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ الْمُسَيَّبِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ الله ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَامَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ وَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ مَنْ قَالَهُنَّ ثُمَّ مَاتَ تَحْتَ لَيْلَتِهِ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ (اسْتَرْهَبُوهُمْ) مِنَ الرَّهْبَةِ مَلَكُوتٌ مُلْكٌ مَثَلُ رَهَبُوتٌ خَيْرٌ مِنْ رَحَمُوتٍ تَقُولُ تَرْهَبُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَرْحَمَ .

1 *"Allahumme bismike emutu ve ahja!"*

2 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

3 *"Allahumme eslemtu nefsi ilejke, ve vedždžehtu vedžhi ilejke, ve fevvedtu emri ilejke, ve eldže'tu zahri ilejke, rehbeten ve ragbeten ilejke. Amentu bi kitabikel-lezi enzelte ve bi nebijjikel-lezi erselte."*

## DOVA KOJA SE UČI KADA SE (NEKO) PRENE U NOĆI

6316. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ibn-Mehdi, prenoseći od Sufjana, on od Seleme, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Spavao sam (jedne noći) u kući Mejmuninoj, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, obavio nuždu, oprao lice i ruke i legao. Zatim je ponovo ustao, došao do mješine (s vodom) i odvezao grlić. Potom se abdestio takvim abdestom koji je bio nešto između dva (moguća) abdesta, ne trošeći mnogo vode (ili perući svaki dio tijela koji treba oprati manje od tri puta) – a vodom je obuhvatio sve što treba oprati – i onda klanjao. Tada sam i ja ustao i protegao se, ne želeći da primijeti kako ga promatram, te sam se abdestio. On je ustao da klanja, a ja sam stao s njegove lijeve strane, ali me je on uzeo za uho i premjestio me na desnu stranu. Završio je svoj namaz s trinaestim rekatom, a zatim legao i zaspao, tako da je počeo puhati – a obično je puhao kada spava. Potom ga je Bilal obavijestio da je vrijeme za (sabah) namaz, pa je klanjao i nije se ponovo abdestio. U svojoj bi dovi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (obično) govorio: 'Allahu, učini da u mome srcu bude svjetlo, i u mojim očima svjetlo, i u mojim ušima svjetlo, i s moje desne strane svjetlo, i s moje lijeve strane svjetlo, i iznad mene svjetlo, i ispod mene svjetlo, i ispred mene svjetlo, i iza mene svjetlo, i obasjaj me svjetlom!'"[4]

Kurejb kaže: "A sedam sam drugih riječi zaboravio, pa sam sreo jednog čovjeka, potomka Abbasovog, i on mi je kazao te riječi. Spomenuo je: '… i učini da u mojim nervima bude svjetlo, i u mome mesu, i u mojoj krvi, i u mojoj kosi, i u mojoj koži!'; a spomenuo je i drugo dvoje."

## بَاب الدُّعَاءِ إِذَا انْتَبَهَ بِاللَّيْلِ

٦٣١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ مَيْمُونَةَ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَى حَاجَتَهُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ثُمَّ نَامَ ثُمَّ قَامَ فَأَتَى الْقِرْبَةَ فَأَطْلَقَ شِنَاقَهَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وُضُوءًا بَيْنَ وُضُوءَيْنِ لَمْ يُكْثِرْ وَقَدْ أَبْلَغَ فَصَلَّى فَقُمْتُ فَتَمَطَّيْتُ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَرَى أَنِّي كُنْتُ أَتَّقِيهِ فَتَوَضَّأْتُ فَقَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَ بِأُذُنِي فَأَدَارَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَتَتَامَّتْ صَلَاتُهُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ وَكَانَ إِذَا نَامَ نَفَخَ فَآذَنَهُ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَكَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا وَأَمَامِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا وَاجْعَلْ لِي نُورًا قَالَ كُرَيْبٌ وَسَبْعٌ فِي التَّابُوتِ فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ وَلَدِ الْعَبَّاسِ فَحَدَّثَنِي بِهِنَّ فَذَكَرَ عَصَبِي وَلَحْمِي وَدَمِي وَشَعَرِي وَبَشَرِي وَذَكَرَ خَصْلَتَيْنِ .

4 *"Allahume-dž'al fi kalbi nuren, ve fi besari nuren, ve fi sem'i nuren, ve an jemini nuren, ve an jesari nuren, ve fevki nuren, ve tahti nuren, ve emami nuren, ve halfi nuren, ve-dž'al li nuren!"*

6317. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, koji je čuo Sulejmana b. Ebu-Muslima da prenosi od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću ustao da klanja noćni namaz, učio bi: 'Allahu, Tebi pripada hvala! Ti si svjetlo nebesa i zemlje i svega što je na njima, Tebi neka je hvala! Ti si Onaj koji održava nebesa i zemlju i sve što je na njima, Tebi neka je hvala! Ti si Istina, i Tvoje je obećanje istina, i susret je s Tobom istina, i Džennet je istina, i Vatra je istina, i Sudnji je dan istina, i vjerovjesnici su istina i Muhammed je istina! Allahu, Tebi se predajem, i na Tebe oslanjam, i u Tebe vjerujem, i Tebi se predano kajem! Pomoću Tebe se sporim (borim),[1] i Tebi se obraćam za presudu![2] Oprosti mi prošle i buduće grijehe i ono što tajno i javno uradim! Ti određuješ da se nešto dogodi prije ili poslije! Nema (pravog) Boga osim Tebe!' (ili je rekao: nema drugog Boga osim Tebe; u nedoumici je prenosilac)."[3]

٦٣١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ أَبِي مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ حَقٌّ وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ أَوْ لاَ إِلَهَ غَيْرُكَ .

1 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Pomoću Tebe se sporim!" – znače: pomoću jasnih dokaza i argumenata koje si mi dao borim se protiv suparnika.

2 "I Tebi se obraćam za presudu!" – znači: samo Tebe uzimam za sudiju između sebe i onoga koji niječe Istinu.

3 *"Allahumme lekel-hamdu! Ente nurus-semavati vel-erdi, ve lekel-hamdu! Ente kajjimus-semavati vel-erdi ve men fihinne, ve lekel-hamdu! Entel-hakku, ve va'duke hakkun, ve kavluke hakkun, ve likauke hakkun, vel-džennetu hakkun, ven-naru hakkun, ves-sa'atu hakkun, ven-nebijjune hakkun ve Muhammedun hakkun! Allahumme leke eslemtu ve alejke tevekkeltu, ve bike amentu, ve ilejke enebtu, ve bike hasamtu, ve ilejke hakemtu! Fagfir li ma kaddemtu, ve ma ehhartu, ve ma esrertu ve ma a'lentu! Entel-mukaddimu ve entel-muehhiru! La ilahe illa ente (*ili je rekao: *La ilahe gajruke)!"*

## IZGOVARANJE TEKBIRA (*ALLAHU EKBER*) I TESBIHA (*SUBHANALLAH*) PRILIKOM ODLASKA NA SPAVANJE

بَاب التَّكْبِيرِ وَالتَّسْبِيحِ عِنْدَ الْمَنَامِ

6318. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibn-Ebu-Lejle, a ovaj od Alije da se Fatima, radijallahu anha, žalila na žuljeve koje dobija na svojoj ruci od kamenog žrvnja, pa je otišla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da traži slugu, ali ga nije našla (kod kuće). Spomenula je to Aiši, a kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) došao (kući), ona ga je o tome obavijestila.
Alija kazuje: "Potom je on došao kod nas, a već smo bili legli. Namjeravao sam ustati, ali mi on reče: 'Ostani na svome mjestu!' – i sjede između nas, tako da sam osjetio hladnoću njegovih stopala na svojim grudima, pa reče: 'Hoćete li da vam ukažem na ono što je bolje od sluge? Kada legnete u svoju postelju, recite *Allahu ekber!,* trideset tri puta, *Subhanallah!,* trideset tri puta i *Elhamdulillah*!, trideset tri puta. To vam je bolje od bilo kakvog sluge.'"
Prenosi se od Šu'be, on od Halida, a ovaj od Ibn-Sirina da je rekao: "*Subhanallah* se izgovara trideset četiri puta."

٦٣١٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهِمَا السَّلاَم شَكَتْ مَا تَلْقَى فِي يَدِهَا مِنَ الرَّحَى فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَسْأَلُهُ خَادِمًا فَلَمْ تَجِدْهُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ فَلَمَّا جَاءَ أَخْبَرَتْهُ قَالَ فَجَاءَنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْتُ أَقُومُ فَقَالَ مَكَانَكِ فَجَلَسَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي فَقَالَ أَلاَ أَدُلُّكُمَا عَلَى مَا هُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ إِذَا أَوَيْتُمَا إِلَى فِرَاشِكُمَا أَوْ أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا فَكَبِّرَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَسَبِّحَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَاحْمَدَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ فَهَذَا خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ وَعَنْ شُعْبَةَ عَنْ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ التَّسْبِيحُ أَرْبَعٌ وَثَلاَثُونَ .

## TRAŽENJE ZAŠTITE (OD ALLAHA) I UČENJE KUR'ANA PRIJE SPAVANJA

بَاب التَّعَوُّذِ وَالْقِرَاءَةِ عِنْدَ الْمَنَامِ

6319. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, koji kaže da mu je pričao Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi legao u postelju, puhnuo u šake i učio ajete kojima se traži zaštita (*el-mu'avvizat*),[4] a potom njima potro svoje tijelo.

٦٣١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ نَفَثَ فِي يَدَيْهِ وَقَرَأَ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَمَسَحَ بِهِمَا جَسَدَهُ .

4 "*El-mu'avvizat*" jesu sure El-Felek, En-Nas i El-Ihlas, ili sure El-Felek i En-Nas te druge slične kur'anske sure ili ajeti, ili se tu samo misli na sure El-Felek i En-Nas, ako se uzme za ispravno da i u arapskom jeziku važi pravilo po kojem broj dva spada u množinu.

## POGLAVLJE

باب

6320. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Ubejdullah b. Umer, a njemu Seid b. Ebu-Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, koji kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada neko od vas hoće da legne, neka otrese svoju postelju krajem svoga pokrivača, jer on ne zna šta je u nju poslije njega ušlo, a zatim neka kaže: 'S Tvojim imenom, Gospodaru moj, spuštam svoj bok, i s Tvojim ću ga imenom podići! Ako uzmeš moju dušu, smiluj joj se, a ako je povratiš, zaštiti je kao što štitiš dobre (robove)!'"[1] Zuhejra b. Mu'aviju u predanju ovog hadisa slijede Ebu-Damra i Isma'il b. Zekerijja, prenoseći od Ubejdullaha. Jahja i Bišr prenose hadis od Ubejdullaha, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis prenose i Malik i Ibn-Adžlan od Seida, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٣٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ ابْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ فَلْيَنْفُضْ فِرَاشَهُ بِدَاخِلَةِ إِزَارِهِ فَإِنَّهُ لاَ يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ تَابَعَهُ أَبُو ضَمْرَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ وَقَالَ يَحْيَى وَبِشْرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ مَالِكٌ وَابْنُ عَجْلاَنَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## DOVA SREDINOM NOĆI

بَاب الدُّعَاءِ نِصْفَ اللَّيْلِ

6321. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Abdullaha Egarra i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Naš Uzvišeni i Blagoslovljeni Gospodar silazi[2] svake noći na zemaljsko nebo, kada od noći preostane njena posljednja trećina, i govori: 'Ima li ko da Mi uputi dovu, pa da mu (je) uslišam? Ima li ko da od Mene traži (nešto), pa da mu (to) dam? Ima li ko da od Mene traži oprost grijeha, pa da mu oprostim?'"

٦٣٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِاللهِ الْأَغَرِّ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَتَنَزَّلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ .

1 "*Bismike Rabbi, veda'tu dženbi, ve bike erfe'uhu. In emsekte nefsi ferhamha, ve in erselteha fahfazha bima tahfezu bihi ibadekes-salihin.*"

2 Silazi onako kako samo On zna i kako dolikuje Njegovoj Uzvišenosti.

## DOVA PRILIKOM ULASKA U NUŽNIK

6322. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘ara, njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ući u nužnik, govorio bi: ‘Allahu, tražim kod Tebe zaštitu od muških i ženskih šejtana!’"[3]

## بَاب الدُّعَاءِ عِنْدَ الْخَلَاءِ

٦٣٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ .

## ŠTA KAŽE (OSOBA) KADA UJUTRO OSVANE

6323. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej, ovom Husejn, a njemu Abdullah b. Burejda, prenoseći od Bušejra b. Ka‘ba, on od Šeddada b. Evsa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"*Sejjidul-istigfar* glasi: ‘Allahu, Ti si moj Gospodar! Nema Boga osim Tebe! Ti si me stvorio, i ja sam Tvoj rob! Držim se, koliko god mogu, svoje obaveze (prema Tebi) i svoga obećanja Tebi! Priznajem Tvoje blagodati prema meni, i priznajem svoje grijehe! Oprosti mi, jer, doista, niko osim Tebe ne može grijehe oprostiti! Od Tebe tražim zaštitu od zla onoga što sam uradio!’[4]
Ako neko izgovori ovu dovu kad omrkne, pa umre, ući će u Džennet (ili je jedan od stanovnika Dženneta; u nedoumici je prenosilac). A ako neko izgovori ovu dovu kad osvane, pa u tom danu umre, imat će isto."

## بَاب مَا يَقُولُ إِذَا أَصْبَحَ

٦٣٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَيِّدُ الاسْتِغْفَارِ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ إِذَا قَالَ حِينَ يُمْسِي فَمَاتَ دَخَلَ الْجَنَّةَ أَوْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِذَا قَالَ حِينَ يُصْبِحُ فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ مِثْلَهُ .

3 *"Allahumme, inni e‘uzu bike minel-hubsi vel-habaisi."*
Po jednom mišljenju *"el-hubus"* znači kufr (nevjerovanje), a *"el-habais"* šejtani. Shodno tome prijevod ove dove bi glasio: "Allahu, tražim kod Tebe zaštitu od kufra i šejtana!"

4 "*Allahumme ente rabbi la ilahe illa ente. Halekteni ve ene ‘abduke ve ene ‘ala ahdike ve va‘dike mesteta‘tu, ve ebu’u leke bi ni‘metike ‘alejje ve ebu’u leke bi zenbi. Fagfir li fe innehu la jagfiruz-zunube illa ente. E‘uzu bike min šerri ma sana‘tu.*"

6324. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Rib'ijja b. Hiraša, a ovaj od Huzejfe, koji kaže: "Kada bi htio da spava, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'S Tvojim imenom, Allahu, umirem i živim!',[1] a kada bi se probudio iz sna, govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[2]

٦٣٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ قَالَ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا اسْتَيْقَظَ مِنْ مَنَامِهِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

6325. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Hamze, on od Mensura, ovaj od Rib'ijja b. Hiraša, on od Hareše b. Hurra, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji kaže:
"Kada bi noću legao u svoju postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, s Tvojim imenom umirem i živim!',[3] a kada bi se probudio (ujutro), rekao bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[4]

٦٣٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ خَرَشَةَ بْنِ الْحُرِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا فَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

## DOVA U NAMAZU

## بَاب الدُّعَاءِ فِي الصَّلَاةِ

6326. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Lejs da mu je pričao Jezid, prenoseći od Ebu-Hajra, on od Abdullaha b. Amra, ovaj od Ebu-Bekra Siddika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poduči me dovi kojom ću moliti Allaha u namazu!", pa mu on reče: "Reci: 'Allahu, doista sam sebi učinio zulum, a niko osim Tebe ne može oprostiti grijehe! Zato mi oprosti Svojim oprostom i smiluj mi se! Ti, doista, mnogo praštaš i milostiv si!'"[5]

٦٣٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ

1 *"Bismikel-lahumme emutu ve ahja!"*

2 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

3 *"Allahumme bismike emutu ve ahja!"*

4 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

5 *"Allahumme inni zalemtu nefsi zulmen kesiren, ve la jagfiruz-zunube illa ente. Fagfir li magfireten min 'indike, verhamni, inneke entel-gafurur-rahim."*

Amr b. Haris prenosi od Jezida, a on od Ebu-Hajra da je čuo Abdullaha b. Amra kako kaže: "Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem…"

الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ إِنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ ابْنَ عَمْرٍو قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عَنْه لِلنَّبِيِّ ﷺ .

6327. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Malik b. Su'ajr, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, koja kaže:
"(Allahove riječi:) *La tedžher bi salatike ve la tuhafit biha*,[6] objavljene su u vezi s dovom."[7]

٦٣٢٧ . حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ سُعَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ ( وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا ) أُنْزِلَتْ فِي الدُّعَاءِ .

6328. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže:
"Bili smo uobičajili u namazu govoriti: 'Selam Allahu! Selam tome i tome!' Jednog nam dana Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista je Allah Es-Selam,[8] pa kada neko od vas sjedne u namazu, neka uči: 'Et-tehijjatu lillahi…' – sve do riječi: '... es-salihin'. Kada to prouči, to dospije do svakog dobrog Allahovog roba na nebesima i na zemlji. Potom neka nastavi: 'Svjedočim da nema Boga osim Allaha te da je Muhammed Njegov rob i poslanik!'[9] Nakon toga neka odabere riječi pohvale koje hoće.'"

٦٣٢٨ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ كُنَّا نَقُولُ فِي الصَّلاَةِ السَّلاَمُ عَلَى اللهِ السَّلاَمُ عَلَى فُلاَنٍ فَقَالَ لَنَا النَّبِيّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلاَمُ فَإِذَا قَعَدَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلاَةِ فَلْيَقُلِ التَّحِيَّاتُ لِلهِ إِلَى قَوْلِهِ الصَّالِحِينَ فَإِذَا قَالَهَا أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ لِلهِ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ صَالِحٍ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ يَتَخَيَّرُ مِنَ الثَّنَاءِ مَا شَاءَ .

6 El-Isra,110.

7 Kod nas uobičajen prevod ovog ajeta glasi: "Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga!" Međutim, shodno ovom hadisu, prevod ovog ajeta trebalo bi da glasi: "Ne izgovaraj na sav glas dovu, a i ne prigušuj je." Kermani kaže da se misli na dovu u namazu, dok Ajni smatra da se misli na dovu uopće, kako na dovu u namazu, tako i na dovu izvan namaza.

8 Es-Selam je jedno od lijepih Allahovih, dželle šanuhu, imena.

9 *"Ešhedu en la ilahe illalah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!"*

## DOVA POSLIJE NAMAZA[1]

## باب الدُّعاءِ بَعْدَ الصَّلاةِ

6329. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Jezid, a njega Verka', prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejrea da su (ashabi) rekli: "Allahov Poslaniče, bogati su ljudi stekli visoke položaje i neprekidnu blagodat."[2]
"A kako to?", upita on, a oni odgovoriše: "Oni su klanjali kao što smo i mi klanjali, borili se na Allahovom putu kao što smo se i mi borili i dijelili višak svojih imetaka, a mi nemamo imetka!" Tada im on reče: "Hoćete li da vas obavijestim o onome čime ćete (ako to budete radili) dostići one koji su bili ispred vas i prestići one koji će doći poslije vas, i niko neće moći uraditi slično onome što vi uradite, osim ako uradi isto? Poslije svakog namaza izgovorite *Subhanallah!*, deset puta, *Elhamdulillah!*, deset puta i *Allahu ekber*!, deset puta." Sumejja u predanju ovog hadisa slijedi Ubejdullah b. Umer, koji (ga) prenosi od njega (tj. od Sumejja).
Hadis prenosi i Ibn-Adžlan od Sumejja i Redžaa b. Hajve, te Džerir od Abdul-Aziza b. Rufeja, koji prenosi od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Derdaa.
Također, prenosi ga i Suhejl od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٣٢٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا وَرْقَاءُ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالدَّرَجَاتِ وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ قَالَ كَيْفَ ذَاكَ قَالُوا صَلَّوْا كَمَا صَلَّيْنَا وَجَاهَدُوا كَمَا جَاهَدْنَا وَأَنْفَقُوا مِنْ فُضُولِ أَمْوَالِهِمْ وَلَيْسَتْ لَنَا أَمْوَالٌ قَالَ أَفَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَمْرٍ تُدْرِكُونَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَتَسْبِقُونَ مَنْ جَاءَ بَعْدَكُمْ وَلاَ يَأْتِي أَحَدٌ بِمِثْلِ مَا جِئْتُمْ بِهِ إِلاَّ مَنْ جَاءَ بِمِثْلِهِ تُسَبِّحُونَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ عَشْرًا وَتَحْمَدُونَ عَشْرًا وَتُكَبِّرُونَ عَشْرًا تَابَعَهُ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ سُمَيٍّ وَرَوَاهُ ابْنُ عَجْلاَنَ عَنْ سُمَيٍّ وَرَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ وَرَوَاهُ جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ وَرَوَاهُ سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Tj. farz namaza. U ovom je naslovu sadržan odgovor onima koji smatraju da nema šerijatske podloge za učenje dove poslije namaza, držeći se hadisa koji bilježi Muslim od Aiše, radijallahu anha, u kome se navodi da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zadržavao nakon što preda selam, osim onoliko koliko mu je bilo dovoljno da kaže: *"Allahumme entes-selam ve minkes-selam, tebarekte ja zel-dželali vel-ikram!"*
Ono što se niječe ovim hadisom jest to da je on ostajao sjediti u položaju u kojem je bio prije predavanja selama onoliko koliko je bilo potrebno da bi mogao proučiti spomenutu dovu.
Potvrđeno je, također, da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao prema ashabima kada bi završio namaz. Tako se može protumačiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dove koje se navode nakon što bi se okrenuo prema ashabima. (*Fethul-bari*)

2 Tj. u Džennetu.

6330. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Musejjeba b. Rafija, a ovaj od Verrada, oslobođenog roba Mugire b. Šu'be, koji kaže:
"Mugira je pisao Mu'aviji b. Ebu-Sufjanu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao na kraju svakog namaza, kada preda selam, kazati: 'Nema Boga osim Allaha, Jedinoga! On nema sudruga! Njemu pripada sva vlast i zahvala! On ima moć nad svim! Allahu, niko ne može uskratiti ono što Ti daš, i niko ne može dati ono što Ti uskratiš! Bogatašu neće kod Tebe koristiti njegovo bogatstvo!'"[3]
Šu'ba prenosi od Mensura, koji kaže: "Čuo sam Musejjeba..."

٦٣٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ وَرَّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَتَبَ الْمُغِيرَةُ إِلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ إِذَا سَلَّمَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمُسَيَّبَ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "... I POMOLI SE ZA NJIH!"[4] I O ONOME KOJI U SVOJOJ DOVI DAJE PREDNOST SVOME BRATU (MUSLIMANU) NAD SAMIM SOBOM

## بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَصَلِّ عَلَيْهِمْ) وَمَنْ خَصَّ أَخَاهُ بِالدُّعَاءِ دُونَ نَفْسِهِ

Ebu-Musa kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahu, oprosti Ubejdu Ebu-Amiru! Allahu, oprosti Abdullahu b. Kajsu njegove grijehe!'"

وَقَالَ أَبُو مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ .

6331. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Seleminog, kome je Selema b. Ekva' kazivao: "Izišli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, pa neki čovjek reče: 'O Amire, kad bi nam odrecitovao neke od svojih stihova!' On je sišao (s deve) i počeo tjerati njihove deve

٦٣٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى سَلَمَةَ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَيَا عَامِرُ لَوْ أَسْمَعْتَنَا مِنْ هُنَيْهَاتِكَ فَنَزَلَ يَحْدُو بِهِمْ يُذَكِّرُ تَاللهِ لَوْلَا اللهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَذَكَرَ شِعْرًا غَيْرَ

3 *"La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir! Allahumme la mani'a li ma a'tajte, ve la mu'tije li ma mena'te, ve la jenfe'u zel-džeddi minkel-džeddu!"*

4 Et-Tevba, 103. Prijevod ajet au cjelosti glasi: "Uzmi od dobara njihovih zekat i sadaku, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih, molitva tvoja će ih, zaista, smiriti – a Allah je Svečujući i Sveznajući."

pjevušeći:[1] 'Tako mi Allaha, da nije Allaha, ne bismo bili upućeni!' Osim ovoga, spomenuo je i druge stihove, ali ih ja nisam zapamtio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko je taj gonič?', a oni odgovoriše: 'Amir b. Ekva'.'
'Allah mu se smilovao!', reče on. Tada jedan čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, kada bi ga pustio da uživamo u njegovu društvu još neko vrijeme!'[2]
Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postrojio ljude, počeli su se boriti protiv njih (protivnika). Amir je uboden vrškom (oštricom) svoje sablje,[3] pa je umro. Kada su zanoćili, naložili su mnogo vatri, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakve su to vatre? Zbog čega ste ih naložili?' 'Da kuhamo meso domaćih magaraca', odgovorili su. 'Prospite sve iz lonaca i razbijte ih!', reče im on. Jedan čovjek upita: 'A da prospemo sve iz lonaca i da ih operemo?' 'Može i tako', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

هَذَا وَلَكِنِّي لَمْ أَحْفَظْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ هَذَا السَّائِقُ قَالُوا عَامِرُ بْنُ الْأَكْوَعِ قَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ وَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْلَا مَتَّعْتَنَا بِهِ فَلَمَّا صَافَّ الْقَوْمَ قَاتَلُوهُمْ فَأُصِيبَ عَامِرٌ بِقَائِمَةِ سَيْفِ نَفْسِهِ فَمَاتَ فَلَمَّا أَمْسَوْا أَوْقَدُوا نَارًا كَثِيرَةً فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا هَذِهِ النَّارُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ قَالُوا عَلَى حُمُرٍ إِنْسِيَّةٍ فَقَالَ أَهْرِيقُوا مَا فِيهَا وَكَسِّرُوهَا قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا نُهَرِيقُ مَا فِيهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ أَوْ ذَاكَ .

6332. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Amira da je čuo Ibn-Ebu-Evfaa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu neki čovjek donio svoj zekat, govorio bi: 'Allahu, podari Svoj blagoslov (donesi salavat) porodici toga i toga!' Kada mu je došao moj otac, on je rekao: 'Allahu, podari Svoj blagoslov (donesi salavat) porodici Ebu-Evfaa!'"

٦٣٣٢ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو هُوَ ابْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ رَجُلٌ بِصَدَقَةٍ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ فُلَانٍ فَأَتَاهُ أَبِي فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى .

6333. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, koji je čuo Džerira kako kaže:
"Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Hoćeš li me osloboditi Zul-Halese?' – a Zul-

٦٣٣٣ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرًا قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَا تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَهُوَ

1 Kada su išli u bitku, ashabi su običavali da neko siđe s deve i pjevušeći tjera deve kako bi brže išle.
2 Ashabi su znali da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikome u borbi ne bi rekao da mu se Allah smiluje, a da taj čovjek ne bi poginuo kao šehid. Zato su i ovdje tražili od njega da pusti Amira da im recituje stihove.
3 Amir je izišao na dvoboj Merhabu, prvaku židova Hajbera, i kada je htio odozdo zadati udarac Merhabu, njegova se sablja odbila, i on je sam sebe njome ubo.

Halesa je bio idol kojeg su (ljudi) obožavali i koji se zvao *El-Ka'betul-Jemanijje* (Jemenska Ka'ba). 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'ja sam čovjek koji ne može čvrsto da sjedi na konju.' On me udari po prsima i reče: 'Allahu, učvrsti ga i učini onim koji upućuje i koji je upućen (na pravi put)!' Potom sam izišao (iz Medine) s pedest konjanika iz Ahmesa, moga naroda, (Sufjan kaže: "Možda je rekao: 'Potom sam krenuo u grupi (ljudi) iz moga naroda...'") i kada sam stigao do Zul-Halese, zapalio sam je, a onda se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam ti došao sve dok nisam tog (idola) ostavio poput šugave deve premazane katranom!'[4] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je uputio dovu Allahu, dželle šanuhu, za pleme Ahmes i njegovu konjicu."

نُصُبٌ كَانُوا يَعْبُدُونَهُ يُسَمَّى الْكَعْبَةَ الْيَمَانِيَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي رَجُلٌ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَصَكَّ فِي صَدْرِي فَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا قَالَ فَخَرَجْتُ فِي خَمْسِينَ فَارِسًا مِنْ أَحْمَسَ مِنْ قَوْمِي وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ فَانْطَلَقْتُ فِي عُصْبَةٍ مِنْ قَوْمِي فَأَتَيْتُهَا فَأَحْرَقْتُهَا ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا أَتَيْتُكَ حَتَّى تَرَكْتُهَا مِثْلَ الْجَمَلِ الأَجْرَبِ فَدَعَا لأَحْمَسَ وَخَيْلِهَا .

6334. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, koji je čuo Enesa da kaže:"Umm-Sulejm rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Enes je tvoj sluga.'[5] On reče: 'Allahu, uvećaj njegov imetak i porod i podari mu Svoj blagoslov u onome što si mu dao!'"

٦٣٣٤ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَنَسٌ خَادِمُكَ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ .

6335. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) je čuo čovjeka kako uči (Kur'an) u džamiji, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao! Podsjetio me je na taj i taj ajet iz te i te sure, koji sam bio zaboravio.'"[6]

٦٣٣٥ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَحِمَهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهَا فِي سُورَةِ كَذَا وَكَذَا .

4 Tj. on je spalio tog idola tako da je postao ugljenisan i crn poput katranom premazane deve.

5 Ovaj će hadis biti naveden pod brojem 6378, a u njemu stoji: "Enes je tvoj sluga, pa uputi dovu Allahu za njega!"

6 Većina učenjaka (*džumhur*) smatra da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao zaboraviti nešto iz Kur'ana, nakon što je to saopćio ljudima, ali ne trajno. Također, on je mogao zaboraviti nešto što nije vezano za ono što je bio dužan saopćiti, a na to ukazuju Allahove, dželle šanuhu, riječi: "Mi ćemo te naučiti da izgovaraš, pa ništa nećeš zaboraviti, osim onoga što će Allah htjeti." (El-A'la, 6-7)

6336. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, kojeg je obavijestio Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom prilikom) dijelio je ratni plijen, pa jedan čovjek reče: ‘Doista se s ovom podjela nije žudilo za licem Allahovim!’ Obavijestio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome)”, kaže Abdullah, “pa se naljutio tako da sam vidio srdžbu na njegovu licu i rekao: ‘Allah se smilovao Musau! Uznemirivan je i više od ovoga, ali je bio strpljiv.’”

٦٣٣٦. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قَسْمًا فَقَالَ رَجُلٌ إِنَّ هَذِهِ لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَغَضِبَ حَتَّى رَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ وَقَالَ يَرْحَمُ اللهُ مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

## RIMOVANJE U DOVI KOJE JE POKUĐENO

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ السَّجْعِ فِي الدُّعَاءِ

6337. PRIČAO NAM JE Jahja b. Muhammed b. Seken, njemu Habban b. Hilal Ebu-Habib, ovom Harun Mukri, a njemu Zubejr b. Hirrit, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže: “Pričaj (drži predavanje) ljudima jednom sedmično, a ako hoćeš i dvaput. Želiš li pričati više, onda to čini tri puta, ali nemoj učiniti da ljudi osjećaju dosadu prema Kur’anu. Ako dođeš kod nekih ljudi koji razgovaraju, nemoj im počinjati pričati i tako prekidati njihov razgovor, dosađujući im; ti šuti, a ako od tebe zatraže da pričaš, onda pričaj, jer će tada željeti tvoj govor. Gledaj da izbjegneš rimovanje u dovi,[1] jer mi je poznato da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi sami to čine” (tj. izbjegavali su rimu u dovi).[2]

٦٣٣٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلاَلٍ أَبُو حَبِيبٍ حَدَّثَنَا هَارُونُ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ الْخِرِّيتِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ حَدِّثِ النَّاسَ كُلَّ جُمُعَةٍ مَرَّةً فَإِنْ أَبَيْتَ فَمَرَّتَيْنِ فَإِنْ أَكْثَرْتَ فَثَلاَثَ مِرَارٍ وَلاَ تُمِلَّ النَّاسَ هَذَا الْقُرْآنَ وَلاَ أُلْفِيَنَّكَ تَأْتِي الْقَوْمَ وَهُمْ فِي حَدِيثٍ مِنْ حَدِيثِهِمْ فَتَقُصُّ عَلَيْهِمْ فَتَقْطَعُ عَلَيْهِمْ حَدِيثَهُمْ فَتُمِلُّهُمْ وَلَكِنْ أَنْصِتْ فَإِذَا أَمَرُوكَ فَحَدِّثْهُمْ وَهُمْ يَشْتَهُونَهُ فَانْظُرِ السَّجْعَ مِنَ الدُّعَاءِ فَاجْتَنِبْهُ فَإِنِّي عَهِدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ لاَ يَفْعَلُونَ إِلاَّ ذَلِكَ يَعْنِي لاَ يَفْعَلُونَ إِلاَّ ذَلِكَ الاجْتِنَابَ .

1 Tj. nemoj težiti rimovanju u dovi i ne opterećuj svoj um time, jer to sprečava postizanje željene skrušenosti prilikom dove.

2 Iz hadisa se razumije:
– da je pokuđeno pretjerivanje u činjenju dobrih djela iz bojazni da ne prijeđu u dosadu, te da se ta djela prestanu činiti;
– da ne treba pričati nekome ko razgovara s nekim sve dok se taj razgovor ne završi;
– da ne treba širiti znanje i mudrost niti ih prenositi onima koji ih ne žele saslušati niti naučiti, jer je to poniženje za nauku, a Allah, dželle šanuhu, dao je nauci veliki značaj.

باب لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لاَ مُكْرِهَ لَهُ

## (KADA NEKO MOLI ALLAHA) NEKA MOLI S ODLUČNOŠĆU, JER NJEGA NIKO NE MOŽE PRISILITI[3]

٦٣٣٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ وَلاَ يَقُولَنَّ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّهُ لاَ مُسْتَكْرِهَ لَهُ .

6338. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, kojeg je obavijestio Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada neko od vas upućuje dovu (molbu) Allahu, neka moli s odlučnošću i neka kaže: 'Allahu, ako hoćeš, daj mi (to i to)!', jer nema nikoga ko Njega može prisiliti.'"

٦٣٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالله بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ لاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لاَ مُكْرِهَ لَهُ .

6339. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne kaže: 'Allahu, oprosti mi! Allahu, smiluj mi se ako hoćeš!', već neka moli s odlučnošću, jer nema nikoga ko Njega može prisiliti."

3 Tj. neka u dovi bude odlučan i uvjeren da će njegovoj dovi biti udovoljeno i neka to ne prepušta Allahovoj, dželle šanuhu, volji, iako je čovjeku naređeno da uvjetuje Allahovom, dželle šanuhu, voljom sve ono što želi uraditi. Ibn-Hadžer to pojašnjava ovako: "Kada se neko prepušta nečijoj volji iako je onoga od koga se nešto traži moguće prisiliti, tada je olakšano onome od koga se nešto traži, jer on zna da se to od njega traži samo uz njegovo zadovoljstvo, tj. samo ako hoće. Što se tiče Allaha, dželle šanuhu, on je čist od svega toga, i nema koristi od prepuštanja i vezivanja odgovora za Njegovu volju."
Ajni kaže da je u oslanjanju i prepuštanju odgovora na dovu Allahovoj, dželle šanuhu, volji jedan vid neovisnosti o onome što se traži i o onome od koga se traži.

## ČOVJEKOVOJ DOVI UDOVOLJAVA SE AKO NE POŽURUJE DA MU SE UDOVOLJI[1]

بَاب يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَعْجَلْ

6340. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Ibn-Ezherovog, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uslišava se svakom od vas (njegova dova) ako ne požuruje da mu se udovolji govoreći: 'Molio sam, ali mi nije udovoljeno!'"[2]

٦٣٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي .

## DIZANJE RUKU PRILIKOM DOVE

بَاب رَفْعِ الْأَيْدِي فِي الدُّعَاءِ

Ebu-Musa Eš'ari kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je dovu i podigao ruke, a ja sam vidio bjelinu njegovih pazuha."
Ibn-Omer veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je svoje ruke (i rekao): 'Allahu, ja nemam ništa s onim što je Halid učinio!'"[3]

وَقَالَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ .

1 Tj. ako požuruje da se udovolji njegovoj dovi.

2 Hadis koji bilježe Muslim i Tirmizi pojašnjava značenje požurivanja u dovi, a u tom hadisu, između ostalog, stoji da su ashabi upitali: "Šta je to požurivanje?" Poslanik im je odgovorio: "Kada čovjek kaže: 'Molio sam i molio (Allaha), ali mi nije udovoljeno!', pa se ražalosti, malaksa i ostavi dovu."
Neki od propisa (*adaba*) koji se odnose na dovu su:
– ne treba malaksati niti gubiti nadu u uslišenje;
– treba dovu upućivati u odabranim trenucima, kao na sedždi, prilikom ezana i sl.;
– dovi prethodi uzimanje abdesta i namaz, okretanje prema kibli, dizanje ruku, pokajanje (*tevba*), priznavanje grijeha, iskrenost i sl.;
– dova se započinje zahvalom Allahu, dželle šanuhu, donošenjem salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upućivanjem molbe, spominjući Allahova, dželle šanuhu, lijepa imena.

3 Ibn-Hadžer kaže: "U prvom hadisu nalazi se odgovor onima koji kažu da se ruke na ovaj način dižu samo prilikom dove za kišu. Naprotiv, u prvom i drugom hadisu sadržan je odgovor onima koji kažu da se ruke uopće ne dižu prilikom dove, osim prilikom dove za kišu. Oni se drže hadisa što ga prenosi Enes, radijallahu anhu, u kome se navodi da je on (Enes) rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u svojim dovama dizao ruke, osim prilikom dove za kišu." Hadis je vjerodostojan, a njega i hadis u ovom poglavlju moguće je uskladiti, jer ono što se niječe u vezi s dovom jest način dizanja ruku, a ne samo dizanje ruku; na to sam ukazao u poglavlju o kišnoj dovi. Sažetak toga jeste da se dizanje ruku prilikom kišne dove razlikuje od dizanja ruku prilikom ostalih dova...."

6341. REKAO JE Ebu-Abdullah, a njemu Uvejs, kojem je pričao Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Jahjaa b. Seida i Šerika, a oni od Enesa da je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je podigao svoje ruke tako da sam ugledao bjelinu njegovih pazuha."

٦٣٤١. قَالَ أَبو عَبْد الله وَقَالَ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ وَشَرِيكٍ سَمِعَا أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ .

## UČENJE DOVE NE OKREĆUĆI SE PREMA KIBLI

## بَاب الدُّعَاءِ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةِ

6342. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu na džumi, ustao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da nam pošalje kišu!', pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu. Nebo se potom naoblačilo i kiša je počela padati tako da čovjek skoro nije mogao stići kući; neprestano je padala sve do sljedećeg petka, pa je taj čovjek (ili neko drugi) ponovo ustao i rekao: 'Moli Allaha da od nas otkloni kišu, jer smo potopljeni!' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allahu, učini da kiša pada oko nas, a ne na nas!' Oblaci su se tada počeli raspršivati oko Medine, i kiša nije padala na njene stanovnike."[4]

٦٣٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَسْقِيَنَا فَتَغَيَّمَتِ السَّمَاءُ وَمُطِرْنَا حَتَّى مَا كَادَ الرَّجُلُ يَصِلُ إِلَى مَنْزِلِهِ فَلَمْ تَزَلْ تُمْطَرُ إِلَى الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ فَقَامَ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَوْ غَيْرُهُ فَقَالَ ادْعُ اللهَ أَنْ يَصْرِفَهُ عَنَّا فَقَدْ غَرِقْنَا فَقَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا فَجَعَلَ السَّحَابُ يَتَقَطَّعُ حَوْلَ الْمَدِينَةِ وَلَا يُمْطِرُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ .

4 Hadis je spomenut u poglavljima o kišnoj dovi, s tim da je navedeno kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izvrnuo svoj ogrtač niti se okrenuo prema kibli.

## UČENJE DOVE OKREĆUĆI SE PREMA KIBLI

## بَاب الدُّعَاءِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

6343. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od Abdullaha b. Zejda da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do (ove) musalle da uči dovu za kišu, pa je učio dovu i molio Allaha za kišu, okrenuvši se prema kibli i izvrnuvši svoj ogrtač."[1]

٦٣٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى هَذَا الْمُصَلَّى يَسْتَسْقِي فَدَعَا وَاسْتَسْقَى ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَقَلَبَ رِدَاءَهُ .

## VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DOVA (UPUĆENA UZVIŠENOM ALLAHU) ZA NJEGOVOG SLUGU, U KOJOJ MOLI DA MU PODARI DUG ŽIVOT[2] I OBILAN IMETAK

## بَاب دَعْوَةِ النَّبِيِّ ﷺ لِخَادِمِهِ بِطُولِ الْعُمُرِ وَبِكَثْرَةِ مَالِهِ

6344. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Haremi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Moja je majka rekla: 'Allahov Poslaniče, tvoj je sluga Enes. Moli Allaha za njega!' On reče: 'Allahu, povećaj mu imetak i porod i podari mu Svoj blagoslov u onome što si mu dao!'"

٦٣٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيٌّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهم قَالَ قَالَتْ أُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ خَادِمُكَ أَنَسٌ ادْعُ اللهَ لَهُ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ .

1 Ismaili kaže: "Ovaj hadis odgovara nastavku prije ovoga", želeći time kazati da je u ovom hadisu spomenuto kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu prije nego što se okrenuo prema kibli. On, dalje, kaže da je Buhari možda mislio na to da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je proučio dovu, okrenuo prema kibli, izvrnuo ogrtač i ponovo učio dovu.
Ibn-Hadžer slaže se s ovim i kaže da je Buhari svojim naslovom ukazao na druga predanja hadisa, a jedno je spomenuto i u poglavlju o kišnoj dovi; ono glasi: "... da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je htio učiti dovu, okrenuo prema kibli i izvrnuo svoj ogrtač."

2 U hadisu koji je naveden u ovom poglavlju ne spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha, dželle šanuhu, da Enesu, radijallahu anhu, podari dug život. Međutim, u drugom predanju od Enesa, radijallahu anhu, ali u djelu *El-Edebul-mufred*, Buhari bilježi hadis u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Enesu, radijallahu anhu, ovu dovu: "Allahu, podari mu imetak i porod, produži mu život i oprosti mu!"

## DOVA PRILIKOM NEDAĆE

## باب الدُّعَاءِ عِنْدَ الْكَرْبِ

6345. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Ebu-Alijea, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je prilikom nedaće ovu dovu: 'Nema Boga osim Allaha, Blagog i Silnog! Nema Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i zemlje, Gospodara Arša veličanstvenog!'"[3]

٦٣٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو عِنْدَ الْكَرْبِ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ .

6346. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Hišama b. Ebu-Abdullaha, on od Katade, ovaj od Ebu-Alije, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom nezgode govorio: "Nema Boga osim Allaha, Blagog i Silnog! Nema Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i zemlje, Gospodara Arša Časnog!"[4]
Vehb je rekao da mu je pričao Šu'be, prenoseći od Katade slično ovome.

٦٣٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامِ بْنِ أَبِي عَبْدِاللهِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ وَقَالَ وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ مِثْلَهُ .

## TRAŽENJE ZAŠTITE (OD UZVIŠENOG ALLAHA) U TEŠKIM TRENUCIMA NESREĆE

## باب التَّعَوُّذِ مِنْ جَهْدِ الْبَلاَءِ

6347. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Sumejj, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre (da je rekao):
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je zaštitu kod Allaha od teških trenutaka nesreće, od toga da ga pogodi propast, od zle sudbine i od zlobne pakosti neprijatelja."
Sufjan kaže: "Hadis sadrži troje, a ja sam dodao četvrto, ali ne znam koje."

٦٣٤٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سُمَيٌّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنْ جَهْدِ الْبَلاَءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ قَالَ سُفْيَانُ الْحَدِيثُ ثَلاَثٌ زِدْتُ أَنَا وَاحِدَةً لاَ أَدْرِي أَيَّتُهُنَّ هِيَ .

3 *"La ilahe illallahul-azimul-halim! La ilahe illallah, rabbus-semavati vel-erdi ve rabbul-aršil-azim!"*

4 *"La ilahe illallahul-azimul-halim! La ilahe illallah, rabbul-aršil-azim. La ilahe illallah, rabbus-semavati vel-erdi ve rabbul-aršil-kerim!"*

## VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DOVA: "ALLAHU, PRIDRUŽI ME NAJVIŠEM DRUŠTVU!"[1]

باب دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى

6348. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg su obavijestili Seid b. Musejjeb i Urva b. Zubejr, u prisustvu ljudi od nauke, da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Kada je bio zdrav, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Nijedan vjerovjesnik ne umre sve dok ne vidi svoje mjesto u Džennetu, a zatim mu bude ponuđeno da izabere.'[2] Kada se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, približila smrt, a njegova glava bila na mome bedru, izgubio je svijest na neko vrijeme. Potom se osvijestio, uperio svoj pogled u plafon i rekao: 'Allahu, pridruži me najvišem društvu!' Ja rekoh: 'Znači, on nas ne izabira.' Shvatila sam da se to odnosi na hadis koji nam je pričao dok je bio zdrav."
Aiša dodaje: "To su bile posljednje riječi koje je izgovorio: 'Allahu, (pridruži me) najvišem društvu!'"

٦٣٤٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ لَنْ يُقْبَضَ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرُ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي غُشِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السَّقْفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى قُلْتُ إِذًا لاَ يَخْتَارُنَا وَعَلِمْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا وَهُوَ صَحِيحٌ قَالَتْ فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى .

## DOVA (U KOJOJ SE MOLI) ZA SMRT I ŽIVOT

باب الدُّعَاءِ بِالْمَوْتِ وَالْحَيَاةِ

6349. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao: "Otišao sam kod Habbaba, koji je bio kauteriziran[3] sedam puta, pa on reče: 'Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da u dovi molimo Allaha za smrt, ja bih molio za smrt!'"

٦٣٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ أَتَيْتُ خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا قَالَ لَوْلاَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ .

1 Misli se na dovu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio pred smrt. Davudi smatra da se pod "najvišim društvom" podrazumijeva Džennet. Neki kažu da se ovim misli na vjerovjesnike koji će u Džennetu imati najviše stupnjeve.

2 Tj. da umre ili da živi.

3 Kauterizacija je postupak spaljivanja mjesta na tijelu koje je bolesno. Ajni u komentaru ovog hadisa kaže: "Ima mišljenja da je kauterizacija zabranjena, a na to se može odgovoriti da je to tako ako je čovjek uvjeren da ona sama po sebi liječi (a ne da je izlječenje od Allaha)."

6350. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Isma‘ila, kojem je pričao Kajs, rekavši:
“Otišao sam kod Habbaba, koji je na svome stomaku bio kauteriziran sedam puta, pa sam ga čuo kako kaže: ‘Da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da u dovi molimo (Allaha) za smrt, ja bih molio za smrt!’”[4]

٦٣٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ أَتَيْتُ خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا فِي بَطْنِهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ لَوْلاَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ .

6351. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, kojeg je obavijestio Isma‘il b. Ulejja, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa, radijallahu anhu, kako je kazivao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Neka niko od vas ne priželjkuje smrt zbog nesreće koja ga je zadesila! A ako bude želio smrt u stanju kada više ne može izdržati, neka kaže: ‘Allahu, poživi me ukoliko je život bolji za mene, a usmrti me ako je za mene bolja smrt!’”[5]

٦٣٥١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ نَزَلَ بِهِ فَإِنْ كَانَ لاَ بُدَّ مُتَمَنِّيًا لِلْمَوْتِ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي .

## DOVA ZA ALLAHOV BLAGOSLOV DJECI I POTIRANJE PO NJIHOVIM GLAVAMA

## بَاب الدُّعَاءِ لِلصِّبْيَانِ بِالْبَرَكَةِ وَمَسْحِ رُءُوسِهِمْ

Ebu-Musa kaže: “Moja je supruga rodila dječaka i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha da mu podari Svoj blagoslov.”

وَقَالَ أَبُو مُوسَى وُلِدَ لِي غُلاَمٌ وَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَرَكَةِ .

6352. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim, prenoseći od Dža‘da b. Abdur-Rahmana kako je čuo Saiba b. Jezida da kaže:
“Moja tetka odnijela me je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, ovaj je moj sestrić bolestan!’ On me je potro po glavi i uputio dovu Allahu da

٦٣٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنِ الْجَعْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ ابْنَ يَزِيدَ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعٌ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ

4 Hadis je spomenut i u poglavlju *O obilasku bolesnika*.

5 Ovaj hadis je također spomenut u poglavlju o obilasku bolesnika, a iz ovoga se vidi da je priželjkivanje smrti ograničeno na ove riječi, tj. u stanju u kojem čovjek ne može izdržati dopušteno mu je da izgovori ove riječi. U njima je vidljivo predavanje i oslanjanje na Allahovo, dželle šanuhu, određenje (*kader*), a to ne bi bio slučaj s drugim riječima.

mi podari Svoj blagoslov. Potom se abdestio, a ja sam popio nešto vode kojom se on abdestio. Zatim sam stao iza njegovih leđa i gledao u njegov poslanički pečat među plećkama, koji je bio poput jajeta jarebice."[1]

مِنْ وَضُوئِهِ ثُمَّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زِرِّ الْحَجَلَةِ .

6353. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Ibn-Vehb, a ovom Seid b. Ejjub, prenoseći od Ebu-Akila da bi ga njegov djed vodio od pijace (ili ka pijaci)[2] i kupovao hranu, pa bi ga sreli Ibn-Zubejr i Ibn-Omer i rekli mu: "Dopusti nam da ti se pridružimo, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha da ti podari Svoj blagoslov." A on bi ponekad zaradio cijeli tovar i poslao ga kući.

٦٣٥٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُقَيْلٍ أَنَّهُ كَانَ يَخْرُجُ بِهِ جَدُّهُ عَبْدُاللهِ بْنُ هِشَامٍ مِنَ السُّوقِ أَوْ إِلَى السُّوقِ فَيَشْتَرِي الطَّعَامَ فَيَلْقَاهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ عُمَرَ فَيَقُولَانِ أَشْرِكْنَا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ دَعَا لَكَ بِالْبَرَكَةِ فَيُشْرِكُهُمْ فَرُبَّمَا أَصَابَ الرَّاحِلَةَ كَمَا هِيَ فَيَبْعَثُ بِهَا إِلَى الْمَنْزِلِ .

6354. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Mahmud b. Rebi' da je on taj kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poprskao[3] po licu vodom iz usta koja je bila iz njegova bunara.

٦٣٥٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ وَهُوَ الَّذِي مَجَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ غُلَامٌ مِنْ بِئْرِهِمْ .

6355. PRIČAO NAM JE Abdan, kojeg je obavijestio Abdullah, njega Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donošena su djeca, te bi on upućivao Allahu dovu za njih. Jednom mu je doneseno neko dijete, pa se ono pomokrilo na njegovu odjeću.

٦٣٥٥ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُؤْتَى بِالصِّبْيَانِ فَيَدْعُو لَهُمْ فَأُتِيَ بِصَبِيٍّ فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتْبَعَهُ إِيَّاهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ .

1 Kurtubi kaže: "U pouzdanim hadisima postoji saglasnost da je pečat vjerovjesništva bilo nešto crveno istaknuto u blizini lijeve Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, plećke. Najmanja spomenuta veličina tog pečata bila je veličina jajeta golubice, a najveća veličina skupljene šake; a Allah najbolje zna."

2 Ove nedoumice prenosioca nema u predanju ovog hadisa koji također bilježi Buhari, ali u dijelu o udruživanju, u poglavlju *O udruživanju u hrani i drugome*. Tamo stoji: "... da bi ga njegov djed Abdullah b. Hišam vodio ka pijaci, pa bi kupovao hranu…"

3 Objašnjavajući povezanost prskanja s naslovom ovog poglavlja, Ajni kaže da se prskanje smatra potiranjem i dovom za blagoslov te da djelo mijenja riječi.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da mu se donesu vodu, i on ju je prolio na mjesto gdje se dijete pomokrilo, a nije oprao odjeću."[4]

٦٣٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ صُعَيْرٍ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ مَسَحَ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يُوتِرُ بِرَكْعَةٍ .

6356. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je rekao:
"Obavijestio me je Abdullah b. Sa'leba b. Su'ajr – a njega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao (po licu) – da je vidio Sa'da b. Ebu-Vekkasa kako klanja vitr koji se sastojao samo od jednog rekata."[5]

## بَاب الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

## SALAVAT[6] VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

٦٣٥٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ لَقِيَنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ فَقَالَ أَلَا أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَلِمْنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ فَقُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

6357. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Hakem da je čuo Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejlu kako kaže:
"Sreo me je Ka'b b. Udžra i rekao: 'Hoćeš li da te darujem darom? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) je izišao pred nas, a mi rekosmo: 'Alahov Poslaniče, znamo kako da te pozdravljamo (selamimo), ali kako da donosimo salavat na tebe?'
'Recite: 'Allahu, donesi salavat[7] na Muhammeda

---

4 Iz hadisa je vidljivo da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oprao svoju odjeću, nego je samo polio vodom mjesto koje je zahvatila mokraća. Ipak, postoje tri mišljenja učenjaka o mokraći male djece prije nego što počnu jesti (čvrstu) hranu, a to su:
– da odjeću na koju se pomokri dječak ne treba prati (cijelu), za razliku od odjeće na koju se pomokri djevojčica;
– da je dovoljno politi vodom mjesto koje je zahvatila mokraća, bilo da je to uradio dječak ili djevojčica;
– da je dužnost (vadžib) oprati cijelu odjeću, bilo da se na nju pomokrio dječak ili djevojčica.

5 Buhari, u poglavlju o osvojenju Mekke navodi predanje koje pojašnjava ovo, a u njemu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao po licu Abdullaha b. Sa'lebe b. Su'ajra.

6 Ovo može značiti: kakav je status, vrijednost (*fadilet*) i način donošenja salavata te u kojim se prilikama to čini. Međutim, hadisi koje je Buhari naveo pod ovim naslovom ukazuju na to da on ovim naslovom misli na način na koji se donosi salavat.

7 Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* navodi nekoliko tumačenja značenja salavata, pa kaže da je spomenuo u poglavlju o tumačenju sure El-Ahzab, kako se prenosi, da je Ebu-Alije rekao: "Allahov salavat na Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znači pohvalu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u prisustvu meleka, a salavat meleka na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znači njihovu dovu za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

i porodicu Muhammedovu, kao što si donosio salavat na Ibrahimovu porodicu! Ti si Onaj koji zaslužuje svu hvalu i slavu! Allahu, blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu, kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu! Ti si Onaj koji zaslužuje svu hvalu i slavu!", reče on."[1]

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

6358. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, on od Abdullaha b. Habbaba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:
"Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, znamo kako da te pozdravljamo (selamimo), ali kako da donosimo salavat?'
'Recite: 'Allahu, donesi salavat na Muhammeda, Tvoga roba i poslanika, kao što si donosio salavat na Ibrahima! Blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu, kao što si blagoslovio Ibrahima i porodicu Ibrahimovu!", reče on."[2]

٦٣٥٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ .

Ibn-Hadžer navodi još neka mišljenja, od kojih se mogu izdvojiti sljedeća:
– da salavat koji donosi Allah znači Njegov oprost, a salavat meleka znači njihovo traženje oprosta od Allaha;
– da Allahov salavat znači milost, a salavat meleka traženje oprosta (*istigfar*);
– da Allahov salavat znači milost ili oprost, a salavat meleka dovu.
Na kraju, Ibn-Hadžer smatra najispravnijim mišljenje Ebu-Alijea.

1 *"Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema sallejte ala ali Ibrahim! Inneke hamidun medžid! Allahumme barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema barekte ala ali Ibrahim! Inneke hamidun medžid!"*

2 *"Allahumme salli ala Muhammedin, abdike ve resulike, kema sallejte ala Ibrahime, ve barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema barekte ala Ibrahime ve ali Ibrahim!"*

## DA LI SE, PORED VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SALAVAT DONOSI JOŠ NA NEKOGA[3]

بَاب هَلْ يُصَلَّى عَلَى غَيْرِ النَّبِيِّ ﷺ

Uzvišeni kaže: "I pomoli se za njih, molitva će ih tvoja zaista smiriti!"[4]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى ( وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلاَتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ ) .

6359. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra b. Murre, a on od Ibn-Ebu-Evfaa da je rekao:
"Kada bi neki čovjek donio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, svoj zekat, on (Poslanik) bi govorio: 'Allahu, obaspi ga Svojom milošću!' Moj je otac donio svoj zekat Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa on reče: 'Allahu, obaspi Svojom milošću porodicu Ebu-Evfaovu!'"

٦٣٥٩ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كَانَ إِذَا أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ بِصَدَقَتِهِ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى .

6360. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od svoga oca, a on od Amra b. Sulejma Zurekija da je kazivao:
"Obavijestio me je Ebu-Humejd Sa'di da su (ashabi) rekli: 'Allahov Poslaniče, kako da donosimo salavat na tebe?'

٦٣٦٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

3 Tj. da li se donosi salavat na nekog drugog osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izdvojeno, ili uz spominjanje salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Riječima "neko drugi pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem" misli se na vjerovjesnike, meleke i vjernike. Buhari je ovaj naslov uobličio u upitnom obliku zbog različitih mišljenja o tome da li je dopušteno donositi salavat na nekog drugog mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako postoje tri mišljenja:
– da je uopće, bez ograničenja, dopušteno donositi salavat na druge ljude mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– da je dopušteno donositi salavat na druge ljude kada se spomene i donese salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– da ni u kojem slučaju nije dopušteno donositi salavat na druge ljude mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 ET-Tevba, 103. Prijevod ajeta u cjelosti naveden je kod hadisa broj 6331.

'Recite: 'Allahu, donosi salavat na Muhammeda, njegove supruge i potomstvo, kao što si donosio salavat na porodicu Ibrahimovu! Blagoslovi Muhammeda, njegove supruge i potomstvo, kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu! Ti si Onaj koji zaslužuje svu hvalu i slavu!", reče on." [1]

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "(ALLAHU) AKO NEKOGA POVRIJEDIM, UČINI MU TO SREDSTVOM ČIŠĆENJA (OD GRIJEHA) I MILOSTI!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ آذَيْتُهُ فَاجْعَلْهُ لَهُ زَكَاةً وَرَحْمَةً

6361. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Allahu, ako bilo kojeg vjernika izgrdim,[2] učini mu to sredstvom pomoću kojeg će Ti se približiti na Sudnjem danu!"[3]

٦٣٦١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ سَبَبْتُهُ فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD SMUTNJI

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنَ الْفِتَنِ

6362. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Ljudi su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i postavljali mu mnoga pitanja. On se naljutio, popeo na minber i rekao: 'Danas mi nećete postaviti nijedno pitanje, a da vam neću odgovoriti!'

٦٣٦٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى أَحْفَوْهُ الْمَسْأَلَةَ فَغَضِبَ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ لاَ تَسْأَلُونِي الْيَوْمَ عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ بَيَّنْتُهُ لَكُمْ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ يَمِينًا وَشِمَالاً فَإِذَا

1 *"Allahumme salli ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurrijjetihi kema sallejte ala ali Ibrahime, ve barik ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurrijjetihi kema barekte ala ali Ibrahim! Inneke hamidun medžid!"*

2 Ajni kaže da se ovdje misli na nekoga koga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgrdi, a da taj čovjek to nije zaslužio.

3 Ovo ne znači da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao uvrijediti nekoga bez razloga, nego znači da se moglo desiti da nenamjerno uvrijedi nekoga, s obzirom da je on čovjek kao i ostali ljudi; može biti raspoložen, a može se i naljutiti.

Gledao sam", kaže Enes, "desno i lijevo i vidio da je svaki čovjek ogrnuo glavu svojom odjećom i da plače. Među njima je bio i čovjek kojeg su, kada bi se svađao s ljudima, zvali po imenu nekog drugog mimo njegova oca. Taj čovjek upita: 'Allahov Poslaniče, ko je moj otac?'

'Huzafa', odgovori on. Tada Omer poče govoriti: 'Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom. Utječemo se Allahu od smutnji!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nikad nisam vidio dan u njegovu dobru i zlu poput današnjega! Doista su mi predočeni Džennet i Vatra, tako da sam ih vidio iza zida.'"

Kada bi naveo ovaj hadis, Katada bi spomenuo ajet: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni…"[4]

كُلُّ رَجُلٍ لَافٌّ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي فَإِذَا رَجُلٌ كَانَ إِذَا لَاحَى الرِّجَالَ يُدْعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَبِي قَالَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولًا نَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا رَأَيْتُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَالْيَوْمِ قَطُّ إِنَّهُ صُوِّرَتْ لِي الْجَنَّةُ وَالنَّارُ حَتَّى رَأَيْتُهُمَا وَرَاءَ الْحَائِطِ وَكَانَ قَتَادَةُ يَذْكُرُ عِنْدَ هَذَا الْحَدِيثِ هَذِهِ الْآيَةَ ( يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ ) .

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD PREMOĆI (DRUGIH) LJUDI

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ غَلَبَةِ الرِّجَالِ

6363. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, oslobođenog roba Muttaliba b. Abdullaha b. Hantaba, da je čuo Enesa b. Malika kako kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu-Talhi: 'Odaberi nam jednog od vaših dječaka da me služi!' Ebu-Talha je", veli Enes, "izišao i poveo me sa sobom, tako što me je na jahalici posadio iza sebe. Ja sam poslije toga služio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad god bi odsjeo (na nekom mjestu), i mnogo puta čuo sam ga kako kaže: 'Allahu, ja kod Tebe tražim zaštitu od brige i tuge, od nemoći i lijenosti, od

٦٣٦٣ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ حَنْطَبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ الْتَمِسْ لَنَا غُلَامًا مِنْ غِلْمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ يُرْدِفُنِي وَرَاءَهُ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُلَّمَا نَزَلَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ فَلَمْ أَزَلْ أَخْدُمُهُ حَتَّى أَقْبَلْنَا

[4] El-Maida, 101. Iz hadisa se razumije da stanje srdžbe u kojoj se nađe ne sprečava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sudi i presuđuje, jer on govori istinu i onda kada je srdit i kad nije. Također, iz hadisa se razumije koliki je bio stupanj Omerova, radijallahu anhu, poimanja i shvatanja, kao i njegovog znanja, jer se bojao da učestalo postavljanje pitanja ne dosadi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te da ne bi trebalo postavljati pitanje učenom čovjeku, izuzev kad za to ima potrebe.

škrtosti i kukavičluka te od tereta duga i premoći ljudi!'[1] Ja sam ga neprestano služio, i kada smo se vraćali iz Bitke na Hajberu – a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se sa Safijjom bint Hujejj, koju je bio odabrao (iz ratnog plijena) – vidio sam ga kako iza sebe mota ogrtač ili pokrivač (praveći neku vrstu jastuka); zatim je nju posadio iza sebe. Kada smo bili u Sahbau,[2] spravio je na kožnom prostiraču jelo od datula s maslom i grušalinom (*hajs*), a zatim poslao mene da pozovem ljude. Pozvao sam ljude, i oni su jeli – a to je bila gozba kada je prvi put imao spolni odnos sa Safijjom. Potom je nastavio svoje putovanje, a kada se pred njim ukazalo brdo Uhud reče: 'Allahu, ja proglašavam neprikosnovenim prostor koji je između njena dva brda, kao što je Ibrahim Mekku proglasio neprikosnovenom! Allahu, daj Svoj blagoslov u njihovom *muddu* i *sa'u*!'"[3]

مِنْ خَيْبَرَ وَأَقْبَلَ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ قَدْ حَازَهَا فَكُنْتُ أَرَاهُ يُحَوِّي وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ أَوْ كِسَاءٍ ثُمَّ يُرْدِفُهَا وَرَاءَهُ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالاً فَأَكَلُوا وَكَانَ ذَلِكَ بِنَاءَهُ بِهَا ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا بَدَا لَهُ أُحُدٌ قَالَ هَذَا جُبَيْلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا مِثْلَ مَا حَرَّمَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مُدِّهِمْ وَصَاعِهِمْ .

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD PATNJE U KABURU

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

6364. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Musa b. Ukba, koji kaže:
"Čuo sam Umm-Halid, kćer Halidovu – a nisam nikog osim nje čuo – kako kaže: 'Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako traži (Allahovu) zaštitu od patnje u kaburu.'"[4]

٦٣٦٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ أُمَّ خَالِدٍ بِنْتَ خَالِدٍ قَالَ وَلَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

1 *"Allahumme inni euzu bike minel-hemmi vel-hazeni, vel-adžzi, vel-keseli, vel-buhli, vel-džubni, ve daleid-dejni, ve galebetir-ridžal!"*

2 Mjesto između Hajbera i Medine.

3 *Mudd* i *sa'* su jedinice za mjeru.

4 Ovim Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučava svoje sljedbenike i upućuje ih da i oni traže zaštitu od patnje u kaburu.

6365. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Abdul-Melik, prenoseći od Mus‘aba, koji kaže: “Sa‘d je naređivao petero i spominjao da je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao. Govorio je: ‘Allahu, utječem Ti se od škrtosti, utječem Ti se od kukavičluka, utječem Ti se od toga da doživim duboku starost,[5] utječem Ti se od smutnje ovoga svijeta (misli se na Dedždžalovu smutnju) i utječem Ti se od patnje u kaburu!’”[6]

٦٣٦٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ مُصْعَبٍ كَانَ سَعْدٌ يَأْمُرُ بِخَمْسٍ وَيَذْكُرُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهِنَّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا يَعْنِي فِتْنَةَ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

6366. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on od Aiše da je kazivala:
“Kod mene su ušle dvije starice židovke iz reda medinskih židova i rekle mi: ‘Zaista se mrtvi izlažu patnji u svojim kaburima!’ Smatrala sam da lažu, i nisam im u početku vjerovala. One su izišle, a kod mene je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu rekla: ‘Allahov Poslaniče, dvije starice…’, spomenuvši mu šta su rekle. On reče: ‘Istinu su rekle, i doista se mrtvi izlažu patnji koju čuju sve životinje!’
Nisam ga nikad vidjela u namazu”, kaže Aiša, “a da nije tažio zaštitu (kod Allaha) od patnje u kaburu.”

٦٣٦٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَتْ عَلَيَّ عَجُوزَانِ مِنْ عُجُزِ يَهُودِ الْمَدِينَةِ فَقَالَتَا لِي إِنَّ أَهْلَ الْقُبُورِ يُعَذَّبُونَ فِي قُبُورِهِمْ فَكَذَّبْتُهُمَا وَلَمْ أُنْعِمْ أَنْ أُصَدِّقَهُمَا فَخَرَجَتَا وَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ عَجُوزَيْنِ وَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ صَدَقَتَا إِنَّهُمْ يُعَذَّبُونَ عَذَابًا تَسْمَعُهُ الْبَهَائِمُ كُلُّهَا فَمَا رَأَيْتُهُ بَعْدُ فِي صَلَاةٍ إِلاَّ تَعَوَّذَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

5 Tj. tako da budem oronuo i nemoćan.

6 *“Allahumme inni euzu bike minel-buhli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike en uredde ila erzelil-umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja, ve euzu bike min azabil-kabri!”*

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUŠNJE ŽIVOTA I SMRTI

6367. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu‘temir, koji je čuo od svoga oca, a on od Enesa b. Malika da kaže:
“Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: ‘Allahu, tražim Tvoju zaštitu od nemoći, lijenosti, kukavičluka i oronulosti! Tražim Tvoju zaštitu od patnje u kaburu, i tražim Tvoju zaštitu od kušnje života i smrti!’”[1]

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ

٦٣٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ .

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD GRIJEHA I DUGA

6368. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
“Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, oronulosti, grijeha i duga, od kušnje u kaburu i patnje u kaburu, od kušnje u Vatri i patnje u Vatri, i od kušnje bogatstva! Utječem Ti se od kušnje siromaštva, i utječem Ti se od smutnje Mesiha Dedždžala! Allahu, operi moje grijehe vodom od snijega i leda i očisti moje srce od grijeha, kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine! Udalji me od mojih grijeha, kao što si udaljio istok od zapada!”[2]

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ

٦٣٦٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ عَنِّي خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ .

---

1 *“Allahumme inni euzu bike minel-adžzi, vel-keseli, vel-džubni, vel-heremi, ve euzu bike min azabil-kabri, ve euzu bike min fitnetil-mahja vel-memat!”*

2 *“Allahumme inni euzu bike minel-keseli, vel-heremi, vel-me’semi, vel-magremi, ve min fitnetil-kabri ve azabil-kabri, ve min fitnetin-nari, ve azabin-nari, ve min šerri fitnetil-gina, ve euzu bike min fitnetil-fakri, ve euzu bike min fitnetil-Mesihid-Dedždžal! Allahumma-gsil hatajaje bi mais-seldži vel-beredi, ve nekki kalbi minel-hataja kema nekkajtejl-sevbel-ebjeda minel-denesi, ve baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mašriki vel-magribi!”*

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUKAVIČLUKA I LIJENOSTI

بَاب الِاسْتِعَاذَةِ مِنَ الْجُبْنِ وَالْكَسَلِ

*Kusala* i *kesala* imaju isto značenje (tj. lijeni).

( كُسَالَى ) وَكَسَالَى وَاحِدٌ .

6369. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Amr b. Ebu-Umejr da je čuo Enesa kako kaže:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od brige i tuge, nemoći i lijenosti, kukavičluka i tvrdičluka, tereta duga i premoći ljudi!'"[3]

٦٣٦٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ .

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD TVRDIČLUKA

بَاب التَّعَوُّذِ مِنَ الْبُخْلِ

*El-buhl* i *el-behal* isto je što i *el-huzn* i *el-hazen*.

الْبُخْلُ وَالْبَخَلُ وَاحِدٌ مِثْلُ الْحُزْنِ وَالْحَزَنِ .

6370. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, a on od Mus'aba b. Sa'da da je Sa'd b. Ebu-Vekkas, radijallahu anhu, naređivao ovo petero i pričao da je to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je govorio:
"Allahu, tražim Tvoju zaštitu od tvrdičluka, tražim zaštitu od kukavičluka, tražim zaštitu od oronulosti i starosti, tražim zaštitu od kušnje ovoga svijeta i tražim zaštitu od kaburskog azaba!"[4]

٦٣٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ مُصْعَبِ ابْنِ سَعْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهَؤُلَاءِ الْخَمْسِ وَيُحَدِّثُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

3 *"Allahumme inni euzu bike minel-hemmi vel-hazeni, vel-adžzi, vel-keseli, vel-buhli, vel-džubni, ve daleid-dejni, ve galebetir-ridžal!"*

4 *"Allahumme inni euzu bike minel-buhli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike en uredde ila erzelil-umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja, ve euzu bike min azabil-kabri!"*

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD ORONULOSTI (U DUBOKOJ STAROSTI)

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ أَرْذَلِ الْعُمُرِ

*Eraziluna* znači *eskatuna* (oni koji su niko i ništa među nama, bijednici)[1]

( أَرَاذِلُنَا ) أَسْقَاطُنَا .

6371. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je zaštitu (od Allaha) govoreći: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, tražim Tvoju zaštitu od kukavičluka, tražim Tvoju zaštitu od oronulosti i tražim Tvoju zaštitu od tvrdičluka!'"[2]

٦٣٧١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ كَانَ رَسُولُ الله ﷺ يَتَعَوَّذُ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ .

## DOVA (ALLAHU) ZA UKLANJANJE EPIDEMIJE I BOLESTI

## بَاب الدُّعَاءِ بِرَفْعِ الْوَبَاءِ وَالْوَجَعِ

6372. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:

"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahu, omili nam Medinu kao što si nam omilio Meku, ili još više, i premjesti groznicu iz nje u Džuhfu! Allahu, podari blagoslov (bereket) u našem *muddu* i *sa'u*!'"[3]

٦٣٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَمَا حَبَّبْتَ إِلَيْنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ وَانْقُلْ حُمَّاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي مُدِّنَا وَصَاعِنَا .

1 Buhari želi pojasniti riječ *erzel*, koja u osnovi označava čovjeka niskog roda i porijekla, pa navodi tu riječ onako kako je spomenuta u suri Hud, 27. On time ukazuje da se u naslovu riječima *erzelil-umuri* misli na oronulost.

2 *"Allahumme inni euzu bike minel-keseli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike minel-heremi, ve euzu bike minel-buhli!"*

3 *"Allahumme habbib ilejna El-Medinete kema habbebte ilejna Mekke, ev ešedde, venkul hummaha ilel-Džuhfe! Allahumme barik lena fi muddina ve sa'ina!"*

6373. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, kojeg je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Amira b. Sa'da da je njegov otac kazivao:
"Posjetio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu, jer bijah bolestan tako da sam se bio približio smrti, pa rekoh: 'Allahov Poslaniče, ja sam u stanju bolesti u kakvom me vidiš. Bogat sam, i naslijedit će me samo jedna kći koju imam. Hoću li podijeliti kao sadaku dvije trećine svog imetka?'
'Ne', reče on.
'A polovinu?', upitah ja, a on reče: 'I trećina je mnogo. A da ostaviš svoje nasljednike bogatim, bolje je nego da ih ostaviš siromašnim, pa da prose od ljudi. Ništa od imetka nećeš izdvojiti (potrošiti) iz želje za licem Allahovim, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za hranu koju staviš u usta svoje supruge!'
'Hoću li ostati poslije svojih drugova u Mekki?', upitah, a on reče: 'Ti nećeš ostati u Mekki radeći djelo iz želje za licem Allahovim (iskreno, samo radi Njega), a da se neće uzdignuti tvoj položaj. I možda ćeš ostati (da živiš duže), tako da će jedni ljudi od tebe imati koristi, a drugi štete.[4] Allahu, upotpuni mojim ashabima njihovu Hidžru i nemoj ih povratiti nazad! A jadnik je Sa'd b. Havla!'"
Sa'd kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sažalio se nad njim zbog toga što je umro u Mekki."

٦٣٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ أَبَاهُ قَالَ عَادَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ شَكْوَى أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ بَلَغَ بِي مَا تَرَى مِنَ الْوَجَعِ وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي وَاحِدَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قُلْتُ فَبِشَطْرِهِ قَالَ الثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ أُجِرْتَ حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ قُلْتُ آأُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ تُخَلَّفُ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ قَالَ سَعْدٌ رَثَى لَهُ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أَنْ تُوُفِّيَ بِمَكَّةَ.

4 On je živio sve dok nije osvojio Irak, a riječima "ljudima koji će imati od njega koristi" misli se na muslimane, dok se riječima "oni koji će imati štete" misli se na mušrike.

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD ORONULOSTI (U DUBOKOJ STAROSTI), KUŠNJE OVOGA SVIJETA I KUŠNJE DŽEHENNEMSKE

## بَاب الِاسْتِعَاذَةِ مِنْ أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَمِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَفِتْنَةِ النَّارِ

6374. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, kojeg je obavijestio Husejn, prenoseći od Zaide, ona od Abdul-Melika, ovaj od Mus'aba, a on od svoga oca da je rekao:
"Tražite (Allahovu) zaštitu riječima kojima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio zaštitu! (Govorio je:) 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od kukavičluka, tražim Tvoju zaštitu od tvrdičluka, tražim Tvoju zaštitu od oronulosti, i tražim Tvoju zaštitu od kušnje ovoga svijeta i kaburskog azaba!'"[1]

٦٣٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ تَعَوَّذُوا بِكَلِمَاتٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَعَوَّذُ بِهِنَّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ .

6375. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki', ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, oronulosti, duga i grijeha! Allahu, tražim Tvoju zaštitu od patnje i kušnje džehennemske, od patnje u kaburu, od zla kušnje bogatstva, od zla kušnje siromaštva i od zla kušnje Mesiha Deždžala! Allahu, očisti moje grijehe vodom od snijega i leda, očisti moje srce od grijeha kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine i udalji me od grijeha kao što si udaljio istok od zapada!"[2]

٦٣٧٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَغْرَمِ وَالْمَأْثَمِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَفِتْنَةِ النَّارِ وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ .

1 *"Allahumme ini euzu bike minel-džubni, ve euzu bike minel-buhli, ve euzu bike en uredde ila erzelil-umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja ve azabil-kabri!"*

2 *"Allahumme inni euzu bike minel-keseli, vel-heremi, vel-magremi, vel-me'semi! Allahumme inni euzu bike min azabin-nari ve fitnetin-nari, ve azabil-kabri, ve šerri fitnetil-gina, ve šerri fitnetil-fakri, ve min šerri fitnetil-Mesihid-Deždžal! Allahumma-gsil hatajaje bi mais-seldži vel-beredi, ve nekki kalbi minel-hataja kema junekkas-sevbul-ebjedu mined-denesi, ve baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mešriki vel-magribi!"*

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUŠNJE BOGATSTVA

## بَاب الِاسْتِعَاذَةِ مِنْ فِتْنَةِ الْغِنَى

6376. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Selam b. Ebu-Muti', prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od svoje tetke da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio Allahovu zaštitu govoreći:
"Allahu, tražim Tvoju zaštitu od kušnje[3] i patnje džehennemske! Tražim Tvoju zaštitu od kušnje u kaburu i patnje u kaburu![4] Tražim Tvoju zaštitu od kušnje bogatstva! Tražim Tvoju zaštitu od kušnje siromaštva! Tražim Tvoju zaštitu od kušnje Mesiha Dedždžala!"[5]

٦٣٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سَلَامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَالَتِهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَعَوَّذُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْغِنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ .

## TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUŠNJE SIROMAŠTVA

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ

6377. PRIČAO NAM JE Muhammed, kojeg je obavijestio Ebu-Mu'avija, a njega Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od kušnje i patnje džehennemske, kušnje u kaburu i patnje u kaburu, od zla kušnje bogatstva i zla kušnje siromaštva! Allahu, tražim Tvoju zaštitu od zla kušnje Mesiha Dedždžala! Allahu, očisti moje grijehe vodom od snijega i leda, očisti moje srce od grijeha kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine i udalji me od grijeha kao što si udaljio istok od zapada! Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, grijeha i duga!'"[6]

٦٣٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ قَلْبِي بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ .

3 To je pitanje koje će nevjernicima postaviti čuvari Džehennema; o tome govori ajet: "Kad god se koja gomila u nj baci, stražari u njemu upitat će je: 'Zar nije niko dolazio da vas opominje?!'" (El-Mulk, 2)

4 To je ispitivanje od strane meleka.

5 *Allahumme inni euzu bike min fitnetin-nari ve min azabin-nari, ve euzu bike min fitnetil-kabri ve euzu bike min azabil-kabri, ve euzu bike min fitnetil-gina, ve euzu bike min fitnetil-fakri, ve euzu bike min fitnetil-Mesihid-Dedždžal!"*

6 *"Allahumme inni euzu bike min azabin-nari ve fitnetin-nari, ve azabil-kabri, ve šerri fitnetil-gina, ve šerri fitnetil-fakri, ve min šerri fitnetil-Mesihid-Dedždžal. Allahumma-gsil hatajaje bi mais-seldži vel-beredi,*

## DOVA (ALLAHU) ZA OBILNI IMETAK UZ (NJEGOV) BLAGOSLOV

بَاب الدُّعَاءِ بِكَثْرَةِ الْمَالِ مَعَ الْبَرَكَةِ

6378, 6379. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Ummu-Sulejm da je rekla:
"Allahov Poslaniče, Enes je tvoj sluga, pa uputi dovu (Allahu) za njega!" On reče: "Allahu, uvećaj njegov imetak i potomstvo i podari Svoj blagoslov (bereket) u onome što si mu dao!"[1]
Hišam b. Zejd kaže: "Čuo sam od Enesa b. Malika slično tome."

٦٣٧٨-٦٣٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَسٌ خَادِمُكَ ادْعُ اللهَ لَهُ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ مِثْلَهُ .

6380, 6381. PRIČAO NAM JE Ebu-Zejd Seid b. Rebi', njemu Šu'ba, prenoseći od Katade da je čuo Enesa, radijallahu anhu, da kaže:
"Rekla je Ummu-Sulejm Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Enes je tvoj sluga!' On reče: 'Allahu, uvećaj njegov imetak i potomstvo i daj Svoj blagoslov u onome što si mu podario!'"

٦٣٨٠-٦٣٨١. حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ أَنَسٌ خَادِمُكَ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ .

*ve nekki kalbi minel-hataja kema junekkas-sevbul-ebjedu mined-denesi, ve baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mešriki vel-magribi!"*

1 Iz hadisa se razumije da je dopušteno upućivati dovu Allahu, dželle šanuhu, tražeći od Njega uvećanje imetka i djece.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Ajni, molio je Allaha, dželle šanuhu, da Enesu podari troje:
– mnogo imetka, i njegov se imetak uvećao, tako da je imao bašču u Basri koja je dva puta godišnje davala plodove;
– mnogo potomaka, tako da je imao stotinu i dvadeset ili osamdeset unuka i djece;
– blagoslov (*bereket*) u onome što mu podari, a najblagoslovljenije što mu je dato bio je dug život, jer je živio 103, 107, 110 ili 119 godina.

## DOVA PRI *ISTIHARI* (TRAŽENJU OD ALLAHA ONOGA ŠTO JE BOLJE PO NAS)[2]

6382. PRIČAO NAM JE Muttarif b. Abdullah Ebu-Mus‘ab, njemu Abdur-Rahman b. Ebu-Meval, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je *istihari* (da tražimo od Allaha ono što je po nas bolje) u svemu, kao što nas je podučavao (nekoj) suri iz Kur’ana. (Govorio je:) ‘Kada neko (od vas) htjedne nešto uraditi, neka klanja dva rekata, a zatim neka kaže: ‘Allahu, molim Te da mi podariš ono što je bolje, jer si Ti najznaniji! Tražim od Tebe da mi podariš moć, jer si Ti najmoćniji! Molim Te da me obdariš iz Svog velikog dobra – a Ti, doista, (sve) možeš, a ja ne mogu! Ti (sve) znaš, a ja ne znam, i Ti si znalac skrivenog (gajba)! Allahu, ako je u Tvom znanju ovo dobro za mene, za moju vjeru, život i smrt (ili je rekao: u mom sadašnjem i kasnijem životu), odredi mi to! A ako je u Tvom znanju ovo loše za mene, za moju vjeru, život i smrt (ili je rekao: u mom sadašnjem i kasnijem životu), otkloni to od mene, udalji me od toga i odredi mi dobro gdje god ono bilo, a potom me učini zadovoljnim time!’ Neka čovjek zatim imenuje svoju potrebu.’”

## بَاب الدُّعَاءِ عِنْدَ الاِسْتِخَارَةِ

٦٣٨٢. حَدَّثَنَا مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَبُو مُصْعَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَلِّمُنَا الاِسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَالسُّورَةِ مِنَ الْقُرْآنِ إِذَا هَمَّ بِالأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ لِي وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ .

2 Istihara je, kako kaže Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju*, traženje od Allaha da čovjeku pomogne da odabere i da se odluči za posao ili nešto drugo što je bolje po čovjeka. Shodno ovome prevedena je i ova dova.

## DOVA PRILIKOM (UZIMANJA) ABDESTA

## بَاب الدُّعَاءِ عِنْدَ الْوُضُوءِ

6383. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da mu se donese vode, abdestio se, a potom digao ruke i rekao: 'Allahu, oprosti Ubejdu Ebu-Amiru!' – vidio sam (pritom) bjelinu njegovih pazuha – a onda je dodao: 'Allahu, uzdigni ga na Sudnjem danu iznad mnogih Svojih stvorenja, ljudi!'"[1]

٦٣٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ بِهِ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ .

## DOVA[2] KADA SE (NEKO) POPNE NA UZVIŠICU

## بَاب الدُّعَاءِ إِذَا عَلاَ عَقَبَةً

6384. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji kaže: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na nekom putovanju, pa smo (glasno) izgovarali: 'Allahu ekber!', kada bismo se popeli na neku uzvišicu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče nam: 'O ljudi, ne dižite glasove, jer vi ne dozivate gluhoga niti dalekoga (odsutnoga)! Vi dozivate Onoga koji sve čuje i sve vidi!' Zatim je došao kod mene – a ja sam u sebi govorio: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!' – pa mi reče: 'O Abdullahu, sine Kajsov, reci: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!', jer je to jedna od dženetskih riznica!' (ili je rekao: "Hoćeš li da te uputim na rečenicu koja je jedna od dženetskih riznica? To je (rečenica): 'Nema snage niti moći osim u Allaha!'")."[3]

٦٣٨٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنَّا إِذَا عَلَوْنَا كَبَّرْنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا وَلَكِنْ تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا ثُمَّ أَتَى عَلَيَّ وَأَنَا أَقُولُ فِي نَفْسِي لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ فَقَالَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ أَوْ قَالَ أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ هِيَ كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ .

1 Ovaj hadis skraćena je verzija hadisa navedenog u poglavljima o pohodima, a Ubejd Ebu-Amir amidža je Ebu-Musa'a Eš'arija koji je ranjen u koljeno u pohodu na Evtas, od čega je i umro. Kada je o tome obaviješten Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je ovu dovu.

2 Buhari je ovako naslovio ovo poglavlje, ali se u hadisu navodi da su ashabi donosili tekbir. Možda je Buhari ovom poglavlju dao ovakav naslov na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Vi ne dozivate gluhoga niti odsutnoga!"

3 *"La havle ve la kuvvete illa billah!"*

## DOVA KADA SE (NEKO) SPUSTI U DOLINU

O ovome hadis prenosi Džabir.[4]

## DOVA KADA (NEKO) HTJEDNE PUTOVATI ILI SE VRATI S PUTOVANJA

O ovome Jahja b. Ebu-Ishak prenosi (hadis) od Enesa.

6385. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vraćao iz bitke, s hadždža ili umre, izgovarao tri puta tekbir na svakoj uzvišici, a zatim bi govorio:
“Nema Boga osim Allaha, Jedinoga! On nema sudruga (saučesnika)! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On nad svim ima moć! Mi se vraćamo, kajemo, pokoravamo i svoga Gospodara hvalimo! Allah je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svome robu i sam porazio saveznike (skupine)[5]!”[6]

بَاب الدُّعَاءِ إِذَا هَبَطَ وَادِيًا

فِيهِ حَدِيثُ جَابِرٍ .

بَاب الدُّعَاءِ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَوْ رَجَعَ

فِيهِ يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسٍ .

٦٣٨٥ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يُكَبِّرُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ مِنَ الْأَرْضِ ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ ثُمَّ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ .

4 Misli se na hadis koji Buhari navodi u poglavljima o džihadu pod naslovom “*Tesbih* – izgovaranje ‘*Subhanallah!*’ kada se (neko) spusti u dolinu”, a taj hadis glasi: “Kada bismo se popeli na uzvišicu, govorili bismo: ‘*Allahu ekber!*’, a kada bismo se spustili, govorili bismo: ‘*Subhanallah*!’”
Uspinjanje i boravak na uzvišenom mjestu nešto je što je omiljeno ljudskoj duši, jer tada postoji osjećaj moći i veličine. Zato je i propisano da se čovjek kod kojeg se pojavi taj osjećaj sjeti Allahove veličine i moći te da je On veći od svega, pa da Ga veliča kako bi mu Allah povećao Svoje dobro. Tesbih se izgovara kada se čovjek spusti u nizinu, jer čovjek osjeti tjeskobu, kao što je bio slučaj s Junusom, alejhis-selam, kada je slavio Allaha u utrobi ribe, pa je bio spašen.

5 *“La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej’in kadir! ‘Ajibune, taibune, abidune li rabbina hamidun! Sadekallahu va‘dehu, ve nesare abdehu, ve hezemel-ahzabe vahdehu!”*

6 O tome na koje se skupine misli postoje dva mišljenja:
– da se misli na skupine nevjernika iz plemena Kurejš, skupine drugih Arapa i židova koji su se udružili u Bici na Hendeku, o čemu je objavljena sura El-Ahzab;
– da se misli na skupine općenito. Ibn-Hadžer preferira prvo mišljenje.

## DOVA ZA ONOGA KOJI SE OŽENI (MLADOŽENJU)

## بَاب الدُّعَاءِ لِلْمُتَزَوِّجِ

6386. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je žuti trag (od mirisa) na Abdur-Rahmanu b. Avfu, te mu je rekao: 'Šta je s tobom?'
'Oženio sam se ženom uz mehr od zlata veličine košpice', odgovorio mu je on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allahu ti podario Svoje blagoslove (u njegovom braku)! (A ti) pripremi gozbu makar od jedne ovce!'"[1]

٦٣٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثَرَ صُفْرَةٍ فَقَالَ مَهْيَمْ أَوْ مَهْ قَالَ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

6387. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
"Umro je moj otac i ostavio iza sebe sedam (ili devet) kćeri, te sam se ja oženio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Oženio si se Džabire?'
'Da', odgovorio sam.
'Djevojkom ili udavanom?', upitao me je. 'Udavanom', odgovorio sam mu.
'Zašto se nisi oženio djevojkom, pa da se s njom igraš, a i ona s tobom (ili da je nasmijavaš i ona tebe)?', upitao me je, pa rekoh: Moj je otac umro ostavivši iza sebe sedam (ili devet) kćeri. Nisam želio da im dovedem djevojku mladu poput njih, pa sam se oženio ženom koja će se brinuti o njima.'
'Allah te blagoslovio!', reče on."
Ibn-Ujejna i Muhammed b. Muslim ne prenose od Amra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah te blagoslovio!"[2]

٦٣٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَلَكَ أَبِي وَتَرَكَ سَبْعَ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَزَوَّجْتَ يَا جَابِرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ ثَيِّبًا قَالَ هَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ أَوْ تُضَاحِكُهَا وَتُضَاحِكُكَ قُلْتُ هَلَكَ أَبِي فَتَرَكَ سَبْعَ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ فَكَرِهْتُ أَنْ أَجِيئَهُنَّ بِمِثْلِهِنَّ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً تَقُومُ عَلَيْهِنَّ قَالَ فَبَارَكَ اللهُ عَلَيْكَ لَمْ يَقُلِ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَمْرٍو بَارَكَ اللهُ عَلَيْكَ .

1 Hadis je spomenut u dijelu o braku, u poglavlju *Kako se uči dova za mladoženju.*

2 Ovaj hadis spomenut je u dijelu o izdacima (*en-nefeka*), u poglavlju *O ženinom pomaganju svome mužu u izdržavanju njegova djeteta.*

## ŠTA (NEKO) KAŽE KADA PRIĐE SVOJOJ ŽENI[3]

## بَاب مَا يَقُولُ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ

6388. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džabir, prenoseći od Mensura, on od Salima, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ako neko od vas (njih), kada htjedne prići ženi, kaže (prouči): 'U ime Allaha! Allahu, udalji šejtana od nas, i udalji ga od onoga što nam podariš[4] (tj. od djeteta)!' – i ako im u tom (intimnom odnosu) bude suđeno dijete, šejtan mu nikada neće moći nauditi.'"

٦٣٨٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ قَالَ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرْ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا .

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "GOSPODARU NAŠ, PODARI NAM DOBRO I NA OVOM (I NA ONOM SVIJETU)!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

6389. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je rekao:
"Najčešća Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dova[5] bila je: 'Gospodaru naš, podari nam dobro i na ovom i na onom svijetu i sačuvaj nas patnje u Vatri!'"[6]

٦٣٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ .

3 U hadisu se kaže: "Šta neko kaže kada želi prići svojoj ženi."

4 *"Bismillah! Allahumme džennibneš-šejtane, ve džennibiš-šejtane ma rezaktena!"*

5 Ijad kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo učio ovu dovu jer ona u sebi sadrži sva značenja dove vezane za ovaj i onaj svijet, a "dobro", koje se spominje, znači blagodati.

6 Ova dova jest kur'anska dova, a nalazi se u suri El-Bekara, 201: *"Rabbena atina fid-dunja haseneten, ve fil-ahireti haseneten, ve kina azaben-nar!"*

## TRAŽENJE ZAŠTITE (KOD ALLAHA) OD KUŠNJE OVOGA SVIJETA

## بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا

6390. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, njemu Abida b. Humejd, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Mus'aba b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je ovim riječima kao što se podučava pisanju. (Govorio je:) 'Allahu, tražim zaštitu kod Tebe od tvrdičluka, tražim zaštitu kod Tebe od oronulosti (u dubokoj starosti) i tražim zaštitu kod Tebe od kušnje ovoga svijeta i patnje (azaba) u kaburu!'"[1]

٦٣٩٠. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ ابْنُ حُمَيْدٍ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كَانَ النَّبِي ﷺ يُعَلِّمُنَا هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ كَمَا تُعَلَّمُ الْكِتَابَةُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ .

## PONAVLJANJE DOVE[2]

## بَاب تَكْرِيرِ الدُّعَاءِ

6391. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opsihren, tako da mu se pričinjavalo kako je nešto uradio,[3] a to nije bio uradio. Molio je svoga Gospodara, a zatim rekao (Aiši): "Znaš li da mi je Allah dao objašnjenje o onome što sam od Njega tražio?"
"A šta je to (što si tražio), Allahov Poslaniče?", upitala ga je Aiša, a on odgovori: "Došla su mi dva čovjeka, pa jedan sjede pored moje glave, a drugi kod mojih nogu. Jedan od njih reče svome drugu: 'Šta boli čovjeka?'
'Opsihren je', odgovori mu on, a ovaj upita: 'Ko ga je opsihrio?'

٦٣٩١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُنْذِرٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طُبَّ حَتَّى إِنَّهُ لَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ قَدْ صَنَعَ الشَّيْءَ وَمَا صَنَعَهُ وَإِنَّهُ دَعَا رَبَّهُ ثُمَّ قَالَ أَشَعَرْتِ أَنَّ اللهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ جَاءَنِي رَجُلَانِ فَجَلَسَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ مَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الْأَعْصَمِ قَالَ فِي مَاذَا قَالَ فِي مُشْطٍ

1 *"Allahumme inni euzu bike minel-buhli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike en uredde ila erzelil-'umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja ve azabil-kabri!"*

2 Ponavljanjem dove ističe se ovisnost o Allahu, dželle šanuhu, poniznost i skrušenost. Ebu-Davud i Nesai bilježe hadis koji prenosi Ibn-Mes'ud, a u kojem se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio ponavljati dovu tri puta i tražiti oprost (od Allaha) tri puta.

3 Tj. činilo mu se da je imao intimni odnos sa svojim suprugama.

‘Lebid b. A‘sam’, odgovori on, a ovaj ponovo upita: ‘Čime?’
‘Češljem, dlakama koje su bile na njemu i čaškom muškog palminog cvijeta’, odgovori on, a ovaj ponovo upita: ‘A gdje se to nalazi?’
‘U Zervanu, a Zervan je bunar (vrelo) plemena Benu-Zurejka.’”
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do tog bunara, pa se vratio i rekao Aiši: “Tako mi Allaha, njegova je voda kao rastopina kne, a palme oko njega kao da su šejtanske glave!”
Aiša kazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nje i obavijestio je o bunaru. Ona kaže: “Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, zašto to nisi izvadio?’, a on reče: ‘Što se tiče mene, Allah me je izliječio, pa nisam želio ljudima skretati pažnju na zlo.’”
Isa b. Junus i Lejs dodaju, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla: “Opsihren je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je molio i molio Allaha (da ga izliječi)…” Zatim je Hišam naveo hadis (u cijelosti).

وَمُشَاطَةٍ وَجُفِّ طَلْعَةٍ قَالَ فَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي ذَرْوَانَ وَذَرْوَانُ بِئْرٌ فِي بَنِي زُرَيْقٍ قَالَتْ فَأَتَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَ وَاللهِ لَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ وَلَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قَالَتْ فَأَتَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهَا عَنِ الْبِئْرِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَهَلاَّ أَخْرَجْتَهُ قَالَ أَمَّا أَنَا فَقَدْ شَفَانِي اللهُ وَكَرِهْتُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا زَادَ عِيسَى بْنُ يُونُسَ وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سُحِرَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَعَا وَدَعَا وَسَاقَ الْحَدِيثَ .

## DOVA (MOLITVA ALLAHU) PROTIV MUŠRIKA

## بَاب الدُّعَاءِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ

Ibn-Mes‘ud kaže: “Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allahu, pomozi mi protiv njih sa sedam sušnih godina, kao što su bile sušne godine za vrijeme Jusufa!’”
Također je rekao: “Allahu, uništi Ebu-Leheba!”
Ibn-Omer kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha u namazu govoreći: ‘Allahu, prokuni toga i toga!’ – sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: “Ništa ne zavisi od tebe: (bilo da im On pokajanje primi, ili da ih kazni, jer oni su, doista, zulumćari).”

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فِي الصَّلاَةِ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ) .

6392. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, kojeg je obavijestio Veki‘, prenoseći od Ibn-Ebu-Halida da je čuo Ibn-Ebu-Evfaa, radijallahu anhu, kako kaže: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha (da mu pomogne) protiv saveznika (skupina) govoreći: ‘Allahu, koji si objavio Knjigu i koji brzo račun svodiš, porazi savezničke skupine! Porazi ih i uzdrmaj!’”[1]

٦٣٩٢. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الأَحْزَابِ فَقَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الأَحْزَابَ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ .

6393. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahje, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi rekao:
“Allah čuo onoga koji ga hvali!”[2], na posljednjem rekatu jacije – molio Allaha: “Allahu, spasi Ajjaša b. Ebu-Rebija! Allahu, spasi Velida b. Velida! Allahu, spasi Selemu b. Hišama! Allahu, spasi nemoćne vjernike! Allahu, žestoko kazni pleme Mudar! Allahu, pošalji im sušne godine, kao što su bile sušne godine (za vrijeme) Jusufa!”

٦٣٩٣. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِاللهِ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فِي الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ مِنْ صَلَاةِ الْعِشَاءِ قَنَتَ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

6394. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi‘, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Asima, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je izvidnicu čije su članove zvali *el-kurra’*,[3] pa su svi ubijeni. Nikad nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tako tužan zbog nečega kao što je bio (tužan) zbog njih. Nakon toga cijeli jedan mjesec na sabah-namazu učio je (*kunut*) dovu i govorio: ‘Doista su pripadnici plemena Usajja nepokorni Allahu i Njegovu Poslaniku!’”

٦٣٩٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ فَأُصِيبُوا فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَجَدَ عَلَى شَيْءٍ مَا وَجَدَ عَلَيْهِمْ فَقَنَتَ شَهْرًا فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَيَقُولُ إِنَّ عُصَيَّةَ عَصَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ .

---

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je dovu protiv nevjernika, shodno njihovim grijesima. Tako je više i intenzivnije učio dovu protiv onih koji su više mučili muslimane.
Ajni kaže: “Ako kažeš da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Aiši da proklinje židove, da joj je naredio da bude blaga i da im odgovori shodno njihovom pozdravu, te da nije dopustio da se na to nešto doda, ja na to kažem da je to možda bilo kako bi pridobio njihova srca, nadajući se da će primiti islam.”

2 *“Semi‘Allahu li men hanmideh!”*

3 Tj. učači Kur’ana, jer su mnogo učili i proučavali Kur’an.

6395. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, kojeg je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Židovi su pozdravljali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: ‘Smrt tebi!’[4] Aiša je razumjela njihove riječi i rekla: ‘I vama smrt i prokletstvo!’, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Polahko, Aiša! Allah doista voli blagost u svemu!’
‘Allahov Poslaniče, zar nisi čuo šta kažu?!’, upita ona, a on odgovori: ‘Zar nisi čula kako sam im na to uzvratio i rekao: ‘I vama’?!”[5]

٦٣٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ الْيَهُودُ يُسَلِّمُونَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُونَ السَّامُ عَلَيْكَ فَفَطِنَتْ عَائِشَةُ إِلَى قَوْلِهِمْ فَقَالَتْ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا يَقُولُونَ قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعِي أَنِّي أَرُدُّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَقُولُ وَعَلَيْكُمْ .

6396. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ensari, ovom Hišam b. Hassan, njemu Muhammed b. Sirin, ovom Abida, a njemu Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke na Hendeku, pa je rekao: ‘Neka Allah napuni njihove grobove i kuće vatrom (i to ih zaokupi), kao što su oni nas spriječili da obavimo srednji namaz sve dok nije zašlo sunce – a taj je namaz ikindija.”

٦٣٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضي الله عَنْه قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِي ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَقَالَ مَلأَ اللهُ قُبُورَهُمْ وَبُيُوتَهُمْ نَارًا كَمَا شَغَلُونَا عَنْ صَلاَةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ وَهِيَ صَلاَةُ الْعَصْرِ .

4 “*Es-samu alejke!*”

5 Hadis je naveden i pod brojem 6254.

## DOVA (MOLITVA ALLAHU) ZA MUŠRIKE

## بَاب الدُّعَاءِ لِلْمُشْرِكِينَ

6397. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Došao je Tufejl b. Amr Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, pleme je Devs nepokorno,[1] i odbilo je (prihvatiti islam), pa moli Allaha protiv njih!' Ljudi su mislili da će on moliti Allaha protiv njih, ali on reče: 'Allahu, uputi pleme Devs i učini da dođu k nama (kao muslimani)!'"[2]

٦٣٩٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَدِمَ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ دَوْسًا قَدْ عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللهَ عَلَيْهَا فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ يَدْعُو عَلَيْهِمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ .

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ALLAHU, OPROSTI MI ŠTO URADIH PRIJE I ŠTO ĆU URADITI POSLIJE!"[3]

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ

6398. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Melik b. Sabbah, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Ibn-Ebu-Musaa, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio ovu dovu:
"Gospodaru moj, oprosti mi grijehe i neznanje, moje pretjerivanje u svemu mome i ono što Ti bolje znaš od mene! Allahu, oprosti mi grijehe,[4] predomišljanje, neznanje i šalu – a sve se to nalazi kod mene![5] Allahu, oprosti mi prošle i buduće grijehe – i ono što sam tajno i ono što sam javno

٦٣٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ ابْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمْدِي وَجَهْلِي وَهَزْلِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ

1 Tj. Allahu, dželle šanuhu, i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

2 U ovome se očituje Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, uzvišeni moral i milost prema svim svjetovima, jer je on učio dovu za njih, a ljudi su tražili da uči protiv njih.

3 Nevevi kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je rekao iz skromnosti te je sebi pripisao grijeh." Neki kažu da se pod "grijehom Poslanikovim", podrazumijeva ono što je uradio iz zaborava, ili ono što je uradio prije poslanstva. U svakom slučaju njemu je oprošteno ono što je uradio i prije i poslije, i on je sačuvan od grijeha (*ma'sum*).
Ovim Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi poučiti i uputiti svoje sljedbenike da traže oprost za svoje grijehe. (*Umdetul-kari*)

4 Ajni i Ibn-Hadžer riječ *hatie* tumače riječju *zenb*, tj. grijeh.

5 Ili: sve je to moguće kod mene.

وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُعَاذٍ وَحَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِنَحْوِهِ.

uradio! Ti određuješ da se nešto dogodi prije ili kasnije[6] i Ti sve možeš!"[7]
Kaže Ubejdullah b. Mu'az: "Pričao nam je moj otac, njemu Šu'be, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Ebu-Burde b. Ebu-Musaa, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom hadisu."

٦٣٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى وَأَبِي بُرْدَةَ أَحْسِبُهُ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي هَزْلِي وَجِدِّي وَخَطَايَايَ وَعَمْدِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي.

6399. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ubejdullah b. Abdul-Medžid, ovom Israil, a njemu Ebu-Ishak, prenoseći od Ebu-Bekra b. Ebu-Musaa i Ebu-Burde, a oni – mislim – od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu:
"Allahu, oprosti mi grijehe, neznanje i pretjerivanje u svemu mome, i ono što Ti bolje znaš od mene! Allahu, oprosti mi šalu, ozbiljnost, pogreške i predomišljanje – a sve to nalazi se kod mene!"[8]

## بَاب الدُّعَاءِ فِي السَّاعَةِ الَّتِي فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ

## DOVA U JEDNOM ČASU U PETAK[9]

٦٤٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لاَ يُوَافِقُهَا مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللهَ خَيْرًا إِلاَّ أَعْطَاهُ وَقَالَ بِيَدِهِ قُلْنَا يُقَلِّلُهَا يُزَهِّدُهَا.

6400. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il b. Ibrahim, kojeg je obavijestio Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekao je Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem: 'U petak ima jedan čas koji neće zateći musliman, klanjajući i tražeći (od Allaha) dobro, a da mu On to neće dati!' Pokazao je svojom rukom, pa smo rekli: 'Pokazuje da je taj trenutak kratak.'"

6 Tj. jer Ti nekoga približavaš, a nekoga udaljavaš od Svoje milosti.

7 *"Rabbi-gfir li hatieti, ve džehli, ve israfi fi emri, ve ma ente a'lemu minni! Allahumma-gfir li hatajaje, ve amdi, ve džehli, ve hezli, ve kullu zalike indi! Allahumme-gfir li ma kaddemtu, ve ma ehhartu, ve ma esrertu, ve ma a'lentu! Entel-mukaddimu, ve entel-muehhiru, ve ente ala kulli šej'in kadir!"*

8 *"Allahumme-gfir li hatieti, ve džehli, ve israfi fi emri, ve ma ente a'lemu minni! Allahumma-gfir li hezli, ve džiddi, ve hatajaje, ve amdi, ve kullu zalike indi!"*

9 U dijelu o džumi, u poglavlju o času koji se nalazi u petak, spomenut je ovaj čas, ali ni tamo, a niti ovdje, nije imenovan taj čas. O tome postoji mnogo mišljenja, a Ibn-Hadžer kaže da njihov broj premašuje četrdeset.

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "UDOVOLJAVA SE NAŠOJ MOLBI PROTIV ŽIDOVA, ALI SE NE UDOVOLJAVA NJIHOVOJ MOLBI PROTIV NAS!"[1]

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يُسْتَجَابُ لَنَا فِي الْيَهُودِ وَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِينَا

6401. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, ovom Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Aiše, radijallahu anha, da su židovi došli kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Smrt tebi!"[2], pa im je on odgovorio: "I vama!" Aiša reče: "Smrt vama! Allah vas prokleo i rasrdio se na vas!"
"Polahko, Aiša", reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "budi blaga i čuvaj se da ne budeš gruba (ili uvredljiva)!"
"Zar nisi čuo šta su rekli?!", reče ona, a on joj uzvrati: "Zar nisi čula šta sam rekao?! Uzvratio sam im; moja se molitva protiv njih prima, a ne uslišava se ono što oni mole!"

٦٤٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ الْيَهُودَ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ قَالَ وَعَلَيْكُمْ فَقَالَتْ عَائِشَةُ السَّامُ عَلَيْكُمْ وَلَعَنَكُمُ اللهُ وَغَضِبَ عَلَيْكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ وَإِيَّاكِ وَالْعُنْفَ أَوِ الْفُحْشَ قَالَتْ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعِي مَا قُلْتُ رَدَدْتُ عَلَيْهِمْ فَيُسْتَجَابُ لِي فِيهِمْ وَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِيَّ .

## IZGOVARANJE RIJEČI "AMIN!"

بَاب التَّأْمِينِ

6402. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada učač[3] izgovori: 'Amin!', i vi recite: 'Amin!', jer i meleki izgovaraju: 'Amin!' Onome čije se izgovaranje riječi 'amin!' podudari s izgovaranjem te riječi od strane meleka bit će oprošteni prethodni grijesi."

٦٤٠٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَاهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَمَّنَ الْقَارِئُ فَأَمِّنُوا فَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ تُؤَمِّنُ فَمَنْ وَافَقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ الْمَلاَئِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

1 Jer mi molimo samo s pravom, a oni mole nepravedno.

2 "*Es-samu alejke*!"

3 Ibn-Hadžer smatra da se ovdje misli na imama dok uči u namazu, ali ostavlja mogućnost da to bude i učač izvan namaza.
Ajni, međutim, smatra da se radi o učaču uopće, a ne o imamu dok uči u namazu.

## VRIJEDNOST (FADILET) "TEHLILA"[4]

## باب فضل التهليل

6403. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Sumejja, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko u jednom danu stotinu puta kaže: 'Nema Boga osim Allaha, Jedinoga! On nema suparnika! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On nad svim ima moć!'[5] – to će mu biti kao da je oslobodio deset robova. Bit će mu upisano stotinu dobrih djela, a izbrisano stotinu loših. Bit će mu to zaštita od šejtana u tome danu sve dok ne omrkne, i niko neće uraditi bolje od njega, izuzev čovjeka koji je (to) uradio više (puta)."

٦٤٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عَدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ وَكُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ إِلاَّ رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ .

6404. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdul-Melik b. Amr, a ovom Umer b. Ebu-Zaida, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Amra b. Mejmuna da je rekao:
"Ko *tehlil* izgovori deset puta bit će (po nagradi) kao onaj koji oslobodi roba potomka Isma'ilova."
Umer b. Ebu-Zaida kaže: "Pričao nam je Abdullah b. Ebu-Sefer, prenoseći od Ša'bija, a on od Rebija b. Husejna slično tome.
Rekao sam Rebiju: "Od koga si to čuo?", a on mi je odgovorio: "Od Amra b. Mejmuna." Otišao sam kod Amra b. Mejmuna i upitao ga: "Od koga si ti čuo (ovaj hadis)?", a on je odgovorio: "Od Ibn-Ebu-Lejle." Otišao sam, potom, kod Ibn-Ebu-Lejle i upitao ga: "Od koga si ga ti čuo?", a on je odgovorio: "Od Ebu-Ejjuba Ensarija, koji to prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Ibrahim b. Jusuf prenosi od svoga oca, on od Ebu-

٦٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ مَنْ قَالَ عَشْرًا كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ قَالَ عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ رَبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ مِثْلَهُ فَقُلْتُ لِلرَّبِيعِ مِمَّنْ سَمِعْتَهُ فَقَالَ مِنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ فَأَتَيْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ فَقُلْتُ مِمَّنْ سَمِعْتَهُ فَقَالَ مِن ابْنِ أَبِي لَيْلَى فَأَتَيْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى فَقُلْتُ مِمَّنْ سَمِعْتَهُ فَقَالَ مِن أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ يُحَدِّثُهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ

4 *Tehlil* znači izgovaranje riječi: "*La ilahe illallah*!"

5 "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir*!"

Ishaka, kome je pričao Amr b. Mejmun, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, on od Ebu-Ejjuba njegove riječi, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Musa kaže: "Pričao nam je Vuhejb, prenoseći od Davuda, on od Amira, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, on od Ebu-Ejjuba, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
Isma'il prenosi od Ša'bija, a on od Rebija njegove riječi.
Adem kaže: "Pričao nam je Šu'ba, a njemu Abdul-Melik b. Mejsera da je čuo Hilala b. Jesafa kako prenosi od Rebija b. Husejna i Amra b. Mejmuna, a oni od Ibn-Mes'uda njegove riječi."
A prenosi i Ebu-Muhammed Hadremi od Ebu-Ejjuba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (da je rekao): "...bit će kao onaj koji oslobodi jednog roba potomka Isma'ilova."

عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَوْلَهُ عَنِ النَّبِي ﷺ وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الرَّبِيعِ قَوْلَهُ وَقَالَ آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ هِلاَلَ بْنَ يَسَافٍ عَنِ الرَّبِيعِ ابْنِ خُثَيْمٍ وَعَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَوْلَهُ وَقَالَ الأَعْمَشُ وَحُصَيْنٌ عَنْ هِلاَلٍ عَنِ الرَّبِيعِ عَنْ عَبْدِاللهِ قَوْلَهُ وَرَوَاهُ أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ وَالصَّحِيحُ قَوْلُ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عَمْرٍو .

## VRIJEDNOST (FADILET) "TESBIHA"[1]

## بَاب فَضْلِ التَّسْبِيحِ

6405. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Sumejja, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko u jednom danu izgovori: '*Subhanallahi ve bi hamdihi*!' stotinu puta, bit će mu oprošteni (izbrisani) grijesi, pa makar bili poput morske pjene!"

٦٤٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ .

1 "*Tesbih*" znači izgovaranje riječi: "*Subhanallah!*", i on u osnovi znači smatrati Allaha čistim od bilo kakvog nedostatka ili nečega što Mu ne priliči.

6406. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ibn-Fudajl, prenoseći od Umare, on od Ebu-Zur‘e, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dvije rečenice – jeziku lahke za izgovaranje, a teške na vagi – omiljene su Svemilosnome: 'Slavljen neka je Veliki Allah! Slavljen neka je Allah, i Njemu hvala!'"[2]

٦٤٠٦. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ .

## VRIJEDNOST (FADILET) SPOMINJANJA UZVIŠENOG ALLAHA

## بَاب فَضْلِ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

6407. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A‘la, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Onaj koji spominje svoga Gospodara i onaj koji ne spominje svoga Gospodara jesu poput živog čovjeka i mrtvaca.'"

٦٤٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ .

6408. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah ima meleke koji obilaze po putevima tražeći one koji spominju Allaha. Kada nađu ljude koji spominju Allaha, jedni druge dozivaju: 'Dođite onome što ste tražili!'' Zatim ih", kaže Ebu-Hurejra, "obaviju svojim krilima (koja ispune prostor) do ovozemaljskog neba, pa ih Gospodar njihov upita – a On bolje zna od njih: 'Šta kažu Moji robovi?'
'Slave Te, veličaju, zahvaljuju Ti i uznose Te!', odgovore oni.
'A jesu li Me vidjeli?', upita On, a oni odgovaraju: 'Ne, tako nam Allaha, nisu Te vidjeli!' On ih ponovo zapita: 'A kako bi bilo da su Me vidjeli?'

٦٤٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللهَ تَنَادَوْا هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ قَالَ فَيَحُفُّونَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي قَالُوا يَقُولُونَ يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيَحْمَدُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ قَالَ فَيَقُولُ هَلْ رَأَوْنِي قَالَ فَيَقُولُونَ لَا وَاللهِ مَا رَأَوْكَ قَالَ فَيَقُولُ وَكَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ

2 *"Subhanallahil-azim. Subhanallahi ve bi hamdihi!"*

'Da su Te vidjeli, bili bi Ti još više pokorni, više bi Te uznosili i više bi Te slavili!', odgovore. On ponovo zapita: 'A za šta mole?'
'Mole Te za Džennet', odgovore oni. 'A jesu li ga vidjeli?', upita On.
'Ne, tako nam Allaha, Gospodaru naš, nisu ga vidjeli!'
'A kako bi bilo da su ga vidjeli?', zapita On, a oni odgovore: 'Da su ga vidjeli, više bi za njim žudjeli, više bi ga tražili i više bi ga željeli!'
'A od čega traže zaštitu?', zapita On, a oni odgovaraju: 'Od Vatre!'
'A jesu li je vidjeli?', (ponovo) upita On, a oni odgovaraju: 'Ne, tako nam Allaha, nisu je vidjeli!'
'A kako bi bilo da su je vidjeli?', (ponovo) upita On.
'Da su je vidjeli, više bi od nje bježali i više bi od nje strahovali', odgovore oni, a On (zatim) kaže: 'Ja vas uzimam za svjedoke da sam im oprostio!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodaje: 'Jedan od meleka (potom) kaže: 'Među njima ima taj i taj, a on nije jedan od njih, nego je došao (među njih) zbog neke potrebe!', a Allah, džellc šanuhu, odgovara: 'Oni su ljudi u čijem društvu nije nesretan onaj koji s njima sjedi.''''[1]

عِبَادَةً وَأَشَدَّ لَكَ تَمْجِيدًا وَتَحْمِيدًا وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا قَالَ يَقُولُ فَمَا يَسْأَلُونِي قَالَ يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لاَ وَاللهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً قَالَ فَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ قَالَ يَقُولُونَ مِنَ النَّارِ قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لاَ وَاللهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً قَالَ فَيَقُولُ فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قَالَ يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ فِيهِمْ فُلاَنٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ قَالَ هُمُ الْجُلَسَاءُ لاَ يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَرَوَاهُ سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1 Hadis upućuje:
– na vrijednost druženja i skupljanja radi zikra;
– da onaj koji se pridruži tom sijelu dobiva od Allaha, džellc šanuhu, dobro koje i oni dobivaju, iako u početku nije u tome učestvovao;
– da meleki vole ljude i da ih čuvaju;
– da ponekad onaj koji pita može postaviti pitanje, a da je učeniji od onoga kojeg je pitao, da bi istakao važnost onoga o čemu se postavlja pitanje.

## RIJEČI: "NEMA SNAGE NITI MOĆI OSIM U ALLAHA!"

بَاب قَوْلِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ

6409. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, njega Sulejman Tejmi, prenoseći od Ebu-Usame, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, penjao se na uzvišicu (ili na brežuljak), a kada se na uzvišicu popeo neki čovjek (koji je bio s njim), podigao je glas govoreći: 'Nema (drugog) Boga osim Allaha! Allah je najveći!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio na svojoj mazgi, reče: 'Vi, doista, ne dozivate ni gluhoga ni odsutnoga!', dodavši: 'O Ebu-Musa (ili je rekao: "O Ebu-Abdullahu!"), hoćeš li da te uputim na riječi koje su iz dženetske riznice?' 'Hoću', rekoh, a on reče: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!'"[2]

٦٤٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ أَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ فِي عَقَبَةٍ أَوْ قَالَ فِي ثَنِيَّةٍ قَالَ فَلَمَّا عَلاَ عَلَيْهَا رَجُلٌ نَادَى فَرَفَعَ صَوْتَهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ قَالَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى بَغْلَتِهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَاللهِ أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كَنْزِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ .

## ALLAH IMA STOTINU MANJE JEDNO IME[3]

بَاب لِلَّهِ مِائَةُ اسْمٍ غَيْرَ وَاحِدٍ

6410. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, koji kaže da je zapamtio od Ebu-Zinada, koji prenosi od A'redža, a on od Ebu-Hurejrea, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah ima devedeset i devet imena, stotinu manje jedno; niko ih neće zapamtiti (i po njima raditi),[4] a da neće ući u Džennet. On (Allah) je jedan (nepar), i voli nepar."[5]

٦٤١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً قَالَ لِلَّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ اسْمًا مِائَةٌ إِلاَّ وَاحِدًا لاَ يَحْفَظُهَا أَحَدٌ إِلاَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَهُوَ وَتْرٌ يُحِبُّ الْوَتْرَ .

2 *"La havle ve la kuvvete illa billah!"*

3 Muhelleb kaže: "Neki ljudi smatraju da ovo znači kako Allah nema više imena nego što je spomenuto, jer da ima više imena, ovo specificiranje ne bi imalo značenja." Drugi kažu da Allah, dželle šanuhu, može imati više imena nego što je spomenuto te da Njegova imena ne mogu imati kraja, jer Njegove dobrote i pohvalna svojstva nemaju kraja. Treći, pak, kažu da se hadisom ne ograničavaju Allahova, dželle šanuhu, imena te da se ne želi izvijestiti da On nema drugih imena, već da se želi kazati kako će ući u Džennet onaj koji ih zapamti i radi po njima. Neki smatraju da se, iako Allah, dželle šanuhu, ima više od devedeset i devet imena, sva značenja vraćaju na ta imena, dok drugi smatraju da se iz ovog hadisa razumije kako je najveće Allahovo, dželle šanuhu, ime Allah.

4 Ajni kaže da riječi *men hafizaha* znače izgovaranje tih imena napamet, što opet iziskuje njihovo ponavljanje, jer da bi se nešto zapamtilo, mora se ponavljati. On navodi i drugo mišljenje koje kaže da se ovim riječima misli na djelovanje shodno značenju tih imena, da one znače pokornost Allahu, dželle šanuhu, te vjerovanje u ta imena, odnosno vjerovanje u ono što ona znače.

5 Riječ *vitr* (nepar), u pogledu Allaha, dželle šanuhu, znači da je On jedan, i On voli nepar u svim drugim

## SAVJETODAVNE RIJEČI (VAZ) S VREMENA NA VRIJEME

بَاب الْمَوْعِظَةِ سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ

6411. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šekik, koji je rekao:
"Čekali smo Abdullaha, kada je došao Jezid b. Mu'avija, te smo rekli: 'Hoćeš li sjesti?'
'Ne', odgovorio je, 'ali ću ući (u kuću Ibn-Mes'udovu) i izvesti vam vašeg druga. A ako ne iziđe, doći ću ja i sjesti (s vama).' Tada je izišao Abdullah, držeći ga za ruku, stao kod nas i rekao:
'Ja (dobro) znam da ste okupljeni ovdje, ali me sprečava da vam dođem to što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao davati nam savjete (vaziti) u određenim vremenskim razmacima (danima), plašeći se da nam ne bude dosadno.'"[1]

٦٤١١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ كُنَّا نَنْتَظِرُ عَبْدَاللهِ إِذْ جَاءَ يَزِيدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ فَقُلْنَا أَلاَ تَجْلِسُ قَالَ لاَ وَلَكِنْ أَدْخُلُ فَأُخْرِجُ إِلَيْكُمْ صَاحِبَكُمْ وَإِلاَّ جِئْتُ أَنَا فَجَلَسْتُ فَخَرَجَ عَبْدُاللهِ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِهِ فَقَامَ عَلَيْنَا فَقَالَ أَمَا إِنِّي أُخْبَرُ بِمَكَانِكُمْ وَلَكِنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهِيَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا .

stvarima i ibadetima. Tako je dnevnih namaza pet, tavaf ima sedam krugova i sl.

1 Hadis je naveden u poglavljima o nauci, a iz njega se vidi koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio blag i pažljiv prema ashabima, kako je na lijep način i u vremenskim razmacima podučavao, ne želeći da osjete dosadu. U tome nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzor, a zna se, također, da je postupno učenje lakše, ali i dugotrajnije od onog koje to nije.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الرِّقَاقِ

# ONO ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK)

## ŠTA SE NAVODI O ONOME ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK[1]) TE O TOME DA NEMA (PRAVOG) ŽIVOTA OSIM ŽIVOTA AHIRETSKOG

كِتَابُ الرِّقَاقِ وَ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَةِ

6412. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim da ga je obavijestio Abdullah b. Seid Ibn-Ebu-Hind, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dvije blagodati oko kojih se varaju mnogi ljudi jesu zdravlje i nezauzetost (slobodno vrijeme).'"[2]
Abbas Anberi je rekao da mu je pričao Safvan b. Isa, prenoseći od Abdullaha b. Seida b. Ebu-Hinda, a on od svoga oca da je čuo Ibn-Abbasa da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom (hadisu).

٦٤١٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ قَالَ عَبَّاسٌ الْعَنْبَرِيُّ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

1 Hadisi koji su navedeni u ovoj cjelini nazvani su "oni koji raznježuju" (*rikak*), jer se u svakom od njih spominje ono što smekšava i raznježuje ljudska srca.

2 Ibn-Bettal kaže: "Čovjek ne može biti nezauzet sve dok ne bude zdrav, pa neka dobro pazi onaj koji to ima (zdravlje), kako ne bi bio obmanut tako što neće biti zahvalan Allahu, dželle šanuhu, na Njegovim blagodatima. Zahvalnost Allahu, dželle šanuhu, jest izvršavanje Njegovih zapovijedi i udaljavanje od Njegovih zabrana, a onaj koji u tome bude nemaran obamnut je."
Ibn-Dževzi kaže: "… Ko iskoristi svoju nezauzetost i zdravlje u izvršenju pokornosti Allahu, dželle šanuhu, on je sretan, a ko to (nezauzetost) upotrijebi u griješenju, on je zakinut i obmanut, jer poslije nezauzetosti dolazi zauzetost, a poslije zdravlja dolazi bolest."

6413. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu‘ba, prenoseći od Muavije b. Kurre, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Allahu, nema pravog života osim života ahiretskog, pa popravi, zato, ensarije i muhadžire!”

٦٤١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَأَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ .

6414. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Ebu-Hazim, a njemu Sehl b. Sa‘d Sa‘idi, koji je rekao:
“Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na opkopu (iskopu opkopa, hendeka). On je kopao, a mi smo nosili prašinu (zemlju). Prolazio bi pored nas i govorio: ‘Allahu, nema (pravog) života osim života ahiretskog, pa oprosti, zato, ensarijama i muhadžirima!’”[1]

٦٤١٤. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ السَّاعِدِيُّ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْخَنْدَقِ وَهُوَ يَحْفِرُ وَنَحْنُ نَنْقُلُ التُّرَابَ وَيَمُرُّ بِنَا فَقَالَ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ تَابَعَهُ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

## PRIMJER OVOGA SVIJETA U ODNOSU NA AHIRET

## بَاب مَثَلِ الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ

Uzvišeni kaže: “… da život na ovome svijetu nije ništa drugo do igra, i razonoda, i uljepšavanje, i međusobno hvalisanje, i nadmetanje imecima i brojem djece! Primjer je za to bilje, čiji rast poslije kiše oduševljava sijače;[2] ono zatim buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo. A na onom je svijetu teška patnja, i Allahov oprost i zadovoljstvo; život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje!”[3]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الأَمْوَالِ وَالأَوْلاَدِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ مَتَاعُ الْغُرُورِ) .

1 Ova dva hadisa ukazuju na “bezvrijednost” života na ovom svijetu u odnosu na drugi svijet, s obzirom na brzinu njegove prolaznosti.

2 U komentarima Kur’ana se kaže se da se ovdje misli na sijače (zemljoradnike, ratare), a ne na nevjernike, kako to stoji u nekim prijevodima Kur’ana na naš jezik. Naime, ratare oduševljava bilje koje buja, kao što nevjernike oduševljava ovaj život, a za sijače je u ovom ajetu upotrijebljena riječ *kuffar*, a to je kod nas ustaljen prijevod za nevjernike, jer sijači zagrću sjeme zemljom (*jekfurunel-bezre*).

3 El-Hadid, 20

6415. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Mjesto u Džennetu, jednako koliko zauzima bič, bolje je od ovoga svijeta i svega što je na njemu. Odlazak ujutro na Allahovom putu, ili navečer, bolji je od ovoga svijeta i svega što je na njemu.'"[4]

٦٤١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَوْضِعُ سَوْطٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "BUDI NA OVOME SVIJETU KAO DA SI STRANAC ILI PUTNIK!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ

6416. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Munzir Tafavi, prenoseći od Sulejmana A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Uhvatio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za rame i rekao: 'Budi na ovome svijetu kao da si stranac ili putnik!'"
Ibn-Omer je govorio: "Kada omrkneš, nemoj očekivati jutro, a kada osvaneš, nemoj očekivati večer! Uzmi od svoga zdravlja za svoju bolest, i od svoga života za svoju smrt!"[5]

٦٤١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَبُو الْمُنْذِرِ الطُّفَاوِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَنْكِبِي فَقَالَ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ .

4 Iz ovoga, da je mjesto u Džennetu, koliko zauzima bič, bolje od ovoga svijeta, proizilazi da ovaj svijet u poređenju s ahiretom ne predstavlja ništa.

5 Tj. u vrijeme kada si zdrav, posveti se dobrim djelima i ibadetu za slučaj da budeš bolestan, pa ne mogneš izvršavati neka djela na najbolji način. Iskoristi dane svoga života, kako ti ne bi prošli uzalud, jer se smrću prekidaju ljudska djela.

## O NADANJU I NJEGOVU TRAJANJU

## بَاب فِي الْأَمَلِ وَطُولِهِ

Uzvišeni kaže: "... i ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao što je želio; a život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje!"[1]
Njegove su i riječi: "Pusti im neka jedu i naslađuju se, i neka ih zavara nada – znat će oni!"[2]
Alija b. Ebu-Talib kaže: "Ovaj se svijet počeo udaljavati, a ahiret se počeo približavati, a svaki od njih ima svoju djecu. Budite djeca ahireta, a nemojte biti djeca ovoga svijeta, jer danas su samo djela, i nema polaganja računa, a sutra se polaže račun – nema djela!"
Riječi (*ve ma huve*) *bi muzahzihihi* u ajetu isto je što i *bi muba'idihi* (tj. neće ga to udaljiti od Vatre.)

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ مَتَاعُ الْغُرُورِ) وَقَوْلِهِ (ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ارْتَحَلَتِ الدُّنْيَا مُدْبِرَةً وَارْتَحَلَتِ الآخِرَةُ مُقْبِلَةً وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا بَنُونَ فَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الآخِرَةِ وَلاَ تَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلاَ حِسَابَ وَغَدًا حِسَابٌ وَلاَ عَمَلٌ (بِمُزَحْزِحِهِ) بِمُبَاعِدِهِ .

6417. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, kojeg je obavijestio Jahja, prenoseći od Sufjana, on od svoga oca, ovaj od Munzira, on od Rebija b. Husejna, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je kvadrat i povukao jednu liniju kroz sredinu (tog kvadrata), koja je izlazila iz njega. Zatim je nacrtao manje linije sa strane okrenute prema liniji u sredini i rekao: 'Ovo je čovjek, a ovo je njegova smrt (edžel), koja ga okružuje (ili: koja ga je okružila). Ova linija koja je izvan – to je njegova nada, a ove male linije jesu nevolje i nesreće (koje mu se dešavaju). Ako ga jedno promaši, pogodi ga drugo; ako ga promaši ovo, pogodi ga ono.'"[3]

٦٤١٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُنْذِرٍ عَنْ رَبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خَطًّا مُرَبَّعًا وَخَطَّ خَطًّا فِي الْوَسَطِ خَارِجًا مِنْهُ وَخَطَّ خُطَطًا صِغَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسَطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْوَسَطِ وَقَالَ هَذَا الإِنْسَانُ وَهَذَا أَجَلُهُ مُحِيطٌ بِهِ أَوْ قَدْ أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ وَهَذِهِ الْخُطَطُ الصِّغَارُ الأَعْرَاضُ فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا .

1 Ali-Imran, 135.

2 El-Hidžr, 3.

3 U djelu *Iršadu-sari* od Kastalanija, tom 13, str. 419, pogledaj crtež koji je nacrtao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ako čovjeka ne zadesi jedna nevolja, zadesi ga druga, a to je edžel" – znače, drugim riječima: ako čovjek ne umre nasilnom smrću, umrijet će prirodnom, a čovjek živi u nadanjima koja prekine edžel (smrt).

6418. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je nekoliko linija i rekao: 'Ovo je nada, a ovo je čovjekova smrt (edžel). I dok je on u tom stanju (nade), dođe mu (ova) bliža (smrt).'"

٦٤١٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خُطُوطًا فَقَالَ هَذَا الْأَمَلُ وَهَذَا أَجَلُهُ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَهُ الْخَطُّ الْأَقْرَبُ .

## ONOME KOJI DOŽIVI ŠEZDESET GODINA ALLAH NEĆE DATI POVODA ZA ISPRIKU U ŽIVOTU

## بَاب مَنْ بَلَغَ سِتِّينَ سَنَةً فَقَدْ أَعْذَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ فِي الْعُمُرِ

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli, a bio vam je došao i onaj koji opominje?"[4]

لِقَوْلِهِ (أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ) يَعْنِي الشَّيْبَ .

6419. PRIČAO MI JE Abdus-Selam b. Mutahhir, njemu Umer b. Ali, prenoseći od Ma'na b. Muhammeda Gifarija, on od Seida b. Ebu-Sa'da Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah neće prihvatiti ispriku čovjeka čiju je smrt odložio sve dok mu nije dao da doživi šezdeset godina."
Ma'na b. Muhammeda u prenošenju ovog hadisa slijedi Ebu-Hazim i Ibn-Adžlan, prenoseći od Makburija.

٦٤١٩. حَدَّثَنِي عَبْدُالسَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ مَعْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْغِفَارِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَعْذَرَ اللهُ إِلَى امْرِئٍ أَخَّرَ أَجَلَهُ حَتَّى بَلَّغَهُ سِتِّينَ سَنَةً تَابَعَهُ أَبُو حَازِمٍ وَابْنُ عَجْلَانَ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ .

6420. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Sufjan Abdullah b. Seid, ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Seid b. Musejjeb da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Srce starog čovjeka ne prestaje biti mlado u dvome: ljubavi prema ovome svijetu i (ljubavi prema) dugom nadanju.'"[5]

٦٤٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَا يَزَالُ قَلْبُ الْكَبِيرِ شَابًّا فِي اثْنَتَيْنِ فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَطُولِ الْأَمَلِ

4 Fatir, 37.

5 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, srca je nazvao mladim, ukazujući na čvrstoću i snagu čovjekove ljubavi

Lejs kaže: "Pričali su mi Junus i Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida i Ebu-Seleme.

قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ وَابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ وَأَبُو سَلَمَةَ .

6421. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čovjek stari, a s njim raste dvoje: ljubav prema imetku i dugom životu.'"
Hadis prenosi Šu'be od Katade.

٦٤٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ وَيَكْبَرُ مَعَهُ اثْنَانِ حُبُّ الْمَالِ وَطُولُ الْعُمُرِ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ .

## DJELO KOJE SE RADI SAMO IZ ŽELJE ZA LICEM ALLAHOVIM

## بَاب الْعَمَلِ الَّذِي يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ

Od Sa'da postoji predanje o ovoj temi.[1]

فِيهِ سَعْدٌ .

6422. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, kojeg je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, koji kaže:
"Obavijestio me je Mahmud b. Rebi', koji kaže da je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te da je zapamtio kako ga je poprskao vodom koju je zahvatio iz kofe što je bila u njihovoj kući."

٦٤٢٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ وَزَعَمَ مَحْمُودٌ أَنَّهُ عَقَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ وَعَقَلَ مَجَّةً مَجَّهَا مِنْ دَلْوٍ كَانَتْ فِي دَارِهِمْ .

6423. I još je (Mahmud) rekao: "Čuo sam Itbana b. Malika Ensarija, koji je još i iz Benu-Salima, da je kazivao: 'Došao je kod mene Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Neće doći nijedan (Allahov) rob koji je govorio: 'Nema (drugog) Boga osim Allaha!' – žudeći time za licem Allahovim – a da ga Allah neće poštedjeti Vatre.'"

٦٤٢٣. قَالَ سَمِعْتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ الأَنْصَارِيَّ ثُمَّ أَحَدَ بَنِي سَالِمٍ قَالَ غَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَنْ يُوَافِيَ عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

---

prema imetku. Riječima "duga nadanja" ovdje se misli na ljubav prema dugom životu.

1 Misli se na hadis o oporuci koji je naveden u dijelu o pohodima (*el-megazi*) i drugim.

6424. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Mome robu vjerniku nema kod Mene druge nagrade osim Dženneta (onda) kada na dunjaluku uzmem dušu njegovoj voljenoj osobi,[2] a on se zatim strpi nadajući se nagradi od Allaha.'"

٦٤٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلاَّ الْجَنَّةُ.

## OVOSVJETSKO OBILJE I NATJECANJE U NJEMU, OD ČEGA SE TREBA ČUVATI

## بَاب مَا يُحْذَرُ مِنْ زَهرَةِ الدُّنْيَا وَالتَّنَافُسِ فِيهَا

6425. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ukba, prenoseći od Musaa b. Ukbe; a PRIČAO MI JE i Urva b. Zubejr, prenoseći od Misvera b, Mahreme da ga je Amr b. Avf, saveznik plemena Benu-Amira b. Luejja, koji je s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Ubejdu b. Džerraha (u Bahrejn) da sakupi (i donese) džizju (porez za svaku osobu). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ranije je bio sklopio mirovni ugovor sa stanovnicima Bahrejna, a za njihovog zapovjednika postavio je Alaa b. Hadremija. Ebu-Ubejda vratio se s novcem iz Bahrejna, a za njegov dolazak čuli su ensarije, te su došli na sabah-namaz (koji su klanjali) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je završio s namazom, otišli su kod njega. On se nasmiješio kada ih je vidio i rekao: "Mislim da ste čuli za dolazak Ebu-Ubejde te da je donio nešto."
"Jesmo, Allahov Poslaniče", odgovorili su, a on im reče: "Radujte se i nadajte onome što će vas obradovati. A, tako mi Allaha, ja se za vas ne bojim siromaštva,[3] već se bojim da vam se ne

٦٤٢٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَوْفٍ وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ كَانَ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ صَالَحَ أَهْلَ الْبَحْرَيْنِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الأَنْصَارُ بِقُدُومِهِ فَوَافَتْهُ صَلاَةَ الصُّبْحِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا انْصَرَفَ تَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ رَآهُمْ وَقَالَ أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ وَأَنَّهُ جَاءَ بِشَيْءٍ قَالُوا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا

2 Tj. kao što je sin, brat i svako koga čovjek voli.

3 Moguće je da je razlog ovoj bojazni Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo znanje da će

otvori obilje ovoga svijeta kao što je bilo otvoreno pred onim koji su bili prije vas, pa da se u tome ne natječete kao što su se oni natjecali, pa da vas to ne odvrati (od ahireta) kao što je njih odvratilo."

كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا وَتُلْهِيَكُمْ كَمَا أَلْهَتْهُمْ .

6426. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs b. Sa'ad, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i klanjao[1] šehidima Uhuda namaz koji se klanja umrlom. Zatim se (uputio i) popeo na minber, rekavši:
"Ja sam vaš predvodnik, i ja sam vaš svjedok, i ja, doista, sada gledam u svoje vrelo (havd), i meni su, doista, dati ključevi riznica zemaljskih (ili ključevi zemlje), i ja se, tako mi Allaha, za vas ne bojim da poslije mene pridružite Allahu sudruga, već se za vas bojim da ćete se natjecati oko njih (zemaljskih riznica)."

٦٤٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطُكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

6427. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, koji je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zaista se za vas najviše bojim blagodati zemaljskih koje će vam Allah dati!'
'A šta su to blagodati zemaljske?', upita neko, a on odgovori: 'Obilje i užici ovozemaljski.' Neki čovjek upita: 'A da li dobro donosi zlo?' Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio, tako da smo

٦٤٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَكْثَرَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مَا يُخْرِجُ اللهُ لَكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ قِيلَ وَمَا بَرَكَاتُ الْأَرْضِ قَالَ زَهْرَةُ الدُّنْيَا فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ هَلْ يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ فَصَمَتَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ ثُمَّ جَعَلَ يَمْسَحُ عَنْ

se obilje ovog svijeta otvoriti pred ashabima, te da će steći bogatstvo. Pod siromaštvom se misli na ono siromaštvo u kojem su živjeli ashabi, ili na siromaštvo uopće. Moguće je, također, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na to da je šteta od siromaštva manja od štete koju donosi bogatstvo, jer je šteta od siromaštva, uglavnom, na ovome svijetu, a šteta od bogatstva na ahiretu.

1 U ovom hadisu spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz (dženazu) šehidima Uhuda. Postoje drugi hadisi koji jasno govore o tome da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao dženazu šehidima (*Fethul-bari*, 3. tom, poglavlje *Dženaza šehidima*). Ovdje je upotrijebljena riječ *salla*, koja može značiti i namaz i dovu. Upravo zbog toga i postoje različita mišljenja oko toga da li se šehidima klanja dženaza ili ne. (Opširnije vidjeti u: *Fethul-bari*, naprijed spomenuti tom i poglavlje)
Ajni kaže da se ovdje misli na dovu, pa bi ovaj dio hadisa glasio: "... da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i šehidima Uhuda učio dovu koju uči mrtvacima."

جَبِينِهِ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ قَالَ أَنَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ لَقَدْ حَمِدْنَاهُ حِينَ طَلَعَ ذَلِكَ قَالَ لاَ يَأْتِي الْخَيْرُ إِلاَّ بِالْخَيْرِ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ وَإِنَّ كُلَّ مَا أَنْبَتَ الرَّبِيعُ يَقْتُلُ حَبَطًا أَوْ يُلِمُّ إِلاَّ آكِلَةَ الْخَضِرَةِ أَكَلَتْ حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتِ الشَّمْسَ فَاجْتَرَّتْ وَثَلَطَتْ وَبَالَتْ ثُمَّ عَادَتْ فَأَكَلَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ حُلْوَةٌ مَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ وَوَضَعَهُ فِي حَقِّهِ فَنِعْمَ الْمَعُونَةُ هُوَ وَمَنْ أَخَذَهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ كَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلاَ يَشْبَعُ .

mislili da mu silazi objava. Potom je počeo brisati svoje čelo i rekao: ‘Gdje je onaj što je pitao?’ ‘Ja sam’, reče čovjek. (Mi smo zahvalili tom čovjeku”, kaže Ebu-Seid, “kada je postupio ovako.) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Dobro donosi samo dobro, a doista je imetak primamljiv i sladak![2] Doista, sva vegetacija koja izraste uz potok ubija životinju koja se prejede, tako da joj se stomaci nadmu, ili je skoro ubiju, izuzev životinje koja jede bilje zvano *el-hadira* i koja jede tako da se, kad joj se stomaci nadmu, okrene prema suncu, preživa i izbaci izmet i mokraću, a zatim se ponovo vrati i jede. Zaista je ovaj imetak sladak: ko ga uzme s pravom (stekne ga na dopušten način) i potroši ga ispravno – tada mu je on divna ispomoć; ako ga uzme na bespravan način, on je onaj (nalik onome) koji jede, ali se ne može zasititi.’”

٦٤٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَمْرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي زَهْدَمُ بْنُ مُضَرِّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ فَمَا أَدْرِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ قَوْلِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلاَ يُسْتَشْهَدُونَ وَيَخُونُونَ وَلاَ يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلاَ يَفُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ .

6428. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu‘ba, njemu Ebu-Džemra, ovom Zehdem b. Mudarrib, a njemu Imran b. Husajn, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Najbolji su ljudi među vama moji savremenici (moja generacija), zatim oni koji slijede iza njih, a zatim oni koji slijede iza njih.” (Imran kaže: “Ne znam da li je ovo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio dvaput ili triput.”)
“Zatim, će poslije njih doći ljudi koji će svjedočiti, a od njih neće biti traženo da svjedoče; koji će varati, a neće im se ništa povjeravati; koji će se zavjetovati, a neće zavjete ispunjavati; među njima će se pojaviti gojaznost.”

2 U hadisu je doslovno rečeno: “Zaista je imetak primamljiv i sladak!”, ali se to može protumačiti na sljedeće načine:
– da se pod riječju “imetak” ovdje podrazumijeva ovaj svijet, pa bi ovo imalo značenje da je ovaj svijet lijep i ugodan;
– da se ovdje, ustvari, uspoređuje imetak sa svježim i slatkim biljem;
– da se ovdje misli na korist od imetka, tj. život uz imetak sladak je i ugodan.

6429. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Abide, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najbolji su ljudi moji savremenici, zatim oni koji slijede iza njih, a zatim oni koji slijede iza njih. Potom će doći ljudi čije svjedočenje prethodi njihovoj zakletvi, i čija zakletva prethodi njihovu svjedočenju."[1]

٦٤٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَتُهُمْ أَيْمَانَهُمْ وَأَيْمَانُهُمْ شَهَادَتَهُمْ .

6430. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki', a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, koji je rekao: "Čuo sam Habbaba, koji je sedam puta bio kauteriziran na stomaku, da je rekao: 'Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da prizivamo sebi smrt, ja bih je sebi prizivao! Zaista su drugovi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, napustili ovaj svijet, a on im nije oduzeo ništa, dok smo mi, zaista, sakupili ovosvjetskog obilja za koje ne nalazimo mjesto (gdje bi ga utrošili) osim prašine (zemlje).'"

٦٤٣٠. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى يَوْمَئِذٍ سَبْعًا فِي بَطْنِهِ وَقَالَ لَوْلاَ أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِالْمَوْتِ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ مَضَوْا وَلَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا بِشَيْءٍ وَإِنَّا أَصَبْنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا لاَ نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلاَّ التُّرَابَ .

6431. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao:
"Otišao sam kod Habbaba – a on je sebi gradio zid – i rekao: 'Našim drugovima koji su ga napustili ovaj svijet nije oduzeo ništa,[2] a mi smo poslije njih sakupili nešto za što ne nalazimo mjesto (gdje bi ga potrošili) osim prašine (zemlje).'"[3]

٦٤٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ أَتَيْتُ خَبَّابًا وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا لَهُ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ مَضَوْا لَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا شَيْئًا وَإِنَّا أَصَبْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ شَيْئًا لاَ نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلاَّ التُّرَابَ .

1 Tj. jednom svjedoče prije nego što se zakunu, a jednom se zakunu prije nego što svjedoče. Ibn-Dževzi kaže: "Ne ustručavaju se (da svjedoče i zaklinju se) i omalovažavaju zakletvu i svjedočenje."

2 Ovaj svijet ni na kakav način nije utjecao na njih, da bi oduzeo nešto od njihovih potpunih ličnosti, i oni se nisu bavili sakupljanjem imetka.

3 Misli se na trošenje imetka na gradnju, a na to ukazuje kontekst hadisa u kojem se spominje da je Habbab gradio zid. Naime, građevinski materijal koji je tada bio dostupan ljudima bila je zemlja.

6432. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Habbaba, radijallahu anhu da je rekao: "Učinili smo Hidžru s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem...", pa je ispričao hadis u cjelosti.[4]

٦٤٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ خَبَّابٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِصَّةً.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "O LJUDI, ALLAHOVA JE PRIJETNJA ZAISTA ISTINITA, PA NEKA VAS NIKAKO ŽIVOT NA OVOM SVIJETU NE ZASLIJEPI I NEKA VAS OBMANITELJ - ŠEJTAN (U VAŠOJ VJERI) U ALLAHA NE POKOLEBA! ŠEJTAN JE, UISTINU, VAŠ NEPRIJATELJ, PA GA TAKVIM I SMATRAJTE! ON POZIVA PRISTAŠE SVOJE DA BUDU STANOVNICI U VATRI!"[5]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾

Množina od riječi *se'ir* jest *su'ur*. Mudžahid kaže: "*El-garur* (obmanitelj) je šejtan."

جَمْعُهُ سُعُرٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (الْغَرُورُ) الشَّيْطَانُ.

6433. PRIČAO NAM JE S'ad b. Hafs, njemu Šejban, prenoseći od Jahje, on od Muhammeda b. Ibrahima Kurešija, a ovaj od Mu'aza b. Abdur-Rahmana da mu je Ibn-Eban kazivao: "Donio sam Osmanu vodu za abdest – a on je sjedio u Mekaidu[6] – pa se abdestio, lijepo i potpuno uzevši abdest, a zatim rekao: 'Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se abdesti – a bio je na ovom mjestu – te je, lijepo i potpuno se abdestivši, rekao: 'Ko se abdesti ovako, ode u džamiju i klanja dva rekata, a zatim sjede – bit će mu oprošteni grijesi koje je počinio.''" Osman kaže: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: 'Nemojte sebe obmanjivati!'"[7]

٦٤٣٣. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُعَاذُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ حُمْرَانَ بْنَ أَبَانَ أَخْبَرَهُ قَالَ أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ بِطَهُورٍ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَى الْمَقَاعِدِ فَتَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ وَهُوَ فِي هَذَا الْمَجْلِسِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ مِثْلَ هَذَا الْوُضُوءِ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ قَالَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَغْتَرُّوا.

4 Misli se na hadis koji je Buhari naveo u poglavlju Hidžra Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u Medinu, broj 3897.

5 Fatir, 5-6.

6 Mjesto u Medini.

7 Oslanjajući se na oprost grijeha.

## NESTANAK (IZUMIRANJE) DOBRIH LJUDI

## بَاب ذَهَابِ الصَّالِحِينَ

6434. PRIČAO NAM JE Jahja b. Hammad, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Bejana, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Mirdasa Eslemija da je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nestajat će (izumirat će) dobri ljudi jedan za drugim, a ostat će oljupina (nekorisni ljudi), kao što je oljupina od ječma i datula; Allah im neće pridavati važnost.'"[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Kaže se *hufala* i *husala* (oljupina)."

٦٤٣٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ بَيَانٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ مِرْدَاسٍ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ وَيَبْقَى حُفَالَةٌ كَحُفَالَةِ الشَّعِيرِ أَوِ التَّمْرِ لَا يُبَالِيهِمُ اللهُ بَالَةً قَالَ أَبو عَبْد الله يُقَالُ حُفَالَةٌ وَحُثَالَةٌ .

## KUŠNJA IMETKOM, KOJE SE TREBA ČUVATI

## بَاب مَا يُتَّقَى مِنْ فِتْنَةِ الْمَالِ

Uzvišeni Allah kaže: "Imanja vaša i djeca vaša samo su iskušenje..."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ( إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ) .

6435. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jusuf da ga je obavijestio Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Propao[3] rob dinara (zlata), dirhema (srebra), kadife i ukrašenog ogrtača! Ako mu se da, zadovoljan je, a ako mu se ne da, nije zadovoljan.'"

٦٤٣٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ وَالْقَطِيفَةِ وَالْخَمِيصَةِ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ .

1 Ibn-Bettal kaže: "Iz hadisa se razumije da je nestanak (smrt) dobrih ljudi jedan od predznaka Sudnjeg dana." Hadis potiče na ugledanje na dobre ljude, a upozorava na neposlušnost i suprotstavljanje, iz bojazni da čovjek koji im se suprotstavlja ne bude jedan od onih kojima Allah ne pridaje nikakvu važnost. Iz hadisa se također razumije da će pred Sudnji dan na zemlji ostati samo neznalice (džahili), a da neće biti učenjaka.

2 Et-Tegabun, 15.

3 Riječ *te'ise* u osnovi znači samo "pasti" ili "pasti na lice", a ovdje, kako to Ajni kaže, ona znači "propasti" (*heleke*).

6436. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kad je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Kada bi čovjek imao dvije doline imetka,[4] poželio bi i treću. Čovjekov stomak (utrobu) napunit će samo zemlja;[5] a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje.'"

٦٤٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

6437. PRIČAO MI JE Muhammed, kojeg je obavijestio Mahled, njega Ibn-Džurejdž, koji je čuo od Ataa, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada bi čovjek imao imetka poput jedne doline, volio bi da uz nju ima još jednu sličnu njoj. Čovjekovo oko napunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje."
Ibn-Abbas kaže: "Ne znam da li je ovo iz Kur'ana ili ne."[6] Također je rekao: "Čuo sam Ibn-Zubejra kako to govori s minbera."

٦٤٣٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَوْ أَنَّ لِابْنِ آدَمَ مِثْلَ وَادٍ مَالًا لَأَحَبَّ أَنَّ لَهُ إِلَيْهِ مِثْلَهُ وَلَا يَمْلَأُ عَيْنَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَلَا أَدْرِي مِنَ الْقُرْآنِ هُوَ أَمْ لَا قَالَ وَسَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ ذَلِكَ عَلَى الْمِنْبَرِ .

6438. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdur-Rahman b. Sulejman b. Gasil, prenoseći od Abbasa b. Sehla b. Sa'da da je rekao kako je čuo Ibn-Zubejra da u Mekki u svojoj hutbi s minbera govori:
"O ljudi, zaista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Kada bi čovjeku bila data dolina napunjena zlatom, poželio bi da uz nju ima i drugu, a da mu bude data i druga, poželio bi da ima i treću. Čovjekov trbuh ispunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje!'"

٦٤٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ عَلَى الْمِنْبَرِ بِمَكَّةَ فِي خُطْبَتِهِ يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ أُعْطِيَ وَادِيًا مَلْئًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَانِيًا وَلَوْ أُعْطِيَ ثَانِيًا أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَالِثًا وَلَا يَسُدُّ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

4 U drugom predanju kod Ahmeda stoji: "... dvije doline od zlata i srebra..."

5 Tj. čovjek se neće zasititi dunjaluka sve dok ne umre.

6 Tj. ne znam da li je ovaj hadis ajet iz Kur'ana čije je učenje (tilavet) stavljeno van upotrebe.

6439. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da čovjek ima dolinu od zlata, poželio bi da ima dvije. Njegova usta napunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje!"

٦٤٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْ أَنَّ لِابْنِ آدَمَ وَادِيًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَادِيَانِ وَلَنْ يَمْلأَ فَاهُ إِلاَّ التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

6440. Ebu-Velid nam je rekao: "PRIČAO NAM JE Hammad b. Selema, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ubejja da je rekao:
'Mi smo smatrali da je ovo iz Kur'ana sve dok nije objavljeno: 'Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete...'"[1]

٦٤٤٠. وَقَالَ لَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أُبَيٍّ قَالَ كُنَّا نَرَى هَذَا مِنَ الْقُرْآنِ حَتَّى نَزَلَتْ أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ .

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ZAISTA JE OVAJ IMETAK PRIMAMLJIV I SLADAK!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ هَذَا الْمَالُ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ

I riječi Uzvišenog Allaha: "Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi; to su blagodati u životu na ovome svijetu..."[2] Omer je rekao: "Allahu, mi ne možemo a da se ne radujemo onome što si nam učinio lijepim! Allahu, ja Te molim da imetak trošim ispravno!"

وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) قَالَ عُمَرُ اللَّهُمَّ إِنَّا لاَ نَسْتَطِيعُ إِلاَّ أَنْ نَفْرَحَ بِمَا زَيَّنْتَهُ لَنَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ أُنْفِقَهُ فِي حَقِّهِ .

6441. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, a njemu Urva i Seid b. Musejjeb, prenoseći od Hakima b. Hizama da je rekao: "Tražio sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (nešto imovine, novca), pa mi je on dao. Zatim sam (opet) tražio, i on mi je dao, pa sam ponovo tražio, i on mi je dao, a zatim

٦٤٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ هَذَا الْمَالُ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ قَالَ لِي يَا حَكِيمُ

1 Et-Tekasur, 1.
2 Ali-Imran, 14.

rekao: 'Ovaj je imetak' (Sufjan je možda rekao da je Hakim kazao: "Rekao mi je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): 'O Hakime, doista je ovaj imetak…'") 'primamljiv i sladak: ko ga uzme bez požude, imat će blagoslova u njemu, a ko ga uzme s pohlepom, neće u njemu imati blagoslova, i bit će poput onoga koji jede, ali se ne može zasititi. Gornja ruka bolja je od donje.'"

إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ فَمَنْ أَخَذَهُ بِطِيبِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلاَ يَشْبَعُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى .

## ONO ŠTO (NEKO) PODIJELI OD SVOGA IMETKA – TO JE NJEGOVO

## بَاب مَا قَدَّمَ مِنْ مَالِهِ فَهُوَ لَهُ

6442. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim Tejmi, prenoseći od Harisa b. Suvejda da mu je Abdullah kazivao: "Upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kome je od vas imetak njegovog nasljednika draži od njegovog imetka?' 'Allahov Poslaniče', odgovorili su, 'nema nikog među nama da mu njegov imetak nije draži!' On reče: 'Doista je njegov imetak onaj koji podijeli, a imetak njegovog nasljednika onaj koji ostavi iza sebe!'"[3]

٦٤٤٢. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّكُمْ مَالُ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلاَّ مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ قَالَ فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ وَمَالُ وَارِثِهِ مَا أَخَّرَ .

## ONI KOJI IMAJU MNOGO IMETKA IMAT ĆE MALO NAGRADE[4]

## بَاب الْمُكْثِرُونَ هُمُ الْمُقِلُّونَ

Uzvišeni kaže: "Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova, i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na zemlji radili, i bit će uzaludno sve što su učinili."[5]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) .

3 Hadis potiče na davanje imetka, ukoliko je to čovjek u mogućnosti, u dobrotvorne svrhe, kako bi od toga imao koristi na drugom svijetu, jer sve što čovjek iza sebe ostavi ostat će vlasništvo nasljednika. Između ovog hadisa i hadisa u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Sa'du kako je bolje da nasljednike ostavi bogatim, a ne siromašnim, nema nesklada, jer hadis koji prenosi Sa'd odnosi se na onoga koji podijeli cijeli svoj imetak, ili većinu imetka, u bolesti, dok se hadis koji prenosi Abdullah b. Mes'ud odnosi na onog koji dijeli svoj imetak dok je zdrav i snažan.

4 Mnoštvo imetka dovest će čovjeka do toga da na Sudnjem danu posjeduje malo dobrih djela ako taj imetak na ovome svijetu nije trošio na način na koji se iskazuje pokornost Allahu, dželle šanuhu. Ako bude dijelio imetak u te svrhe, bit će bogat na Sudnjem danu, tj. imat će mnogo dobrih djela.

5 Hud, 15-16.

6443. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu da je rekao: “Izišao sam jedne noći i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ide sam; nikog nije bilo s njim. Mislio sam da on ne voli da ide neko s njim, pa sam išao (za njim) u sjeni mjeseca. Tada se on okrenuo, ugledao me i rekao: ‘Ko je to?’

‘Ebu-Zerr – Allah me učinio otkupom za tebe!’, odgovorih, a on reče: ‘O Ebu-Zerre, dođi!’ Išao sam potom neko vrijeme s njim, pa mi on reče: ‘Zaista će oni koji imaju mnogo imetka imati malo (nagrade) na Sudnjem danu, osim onoga kome Allah dadne imetak, pa ga (ovaj) bude dijelio desno i lijevo, ispred sebe i iza sebe, i njime bude činio dobro.’

Išao sam zatim neko vrijeme s njim, pa mi on reče: ‘Sjedi ovdje!’, i posadi me na ravno mjesto oko kojeg je bilo kamenje, a onda mi opet reče: ‘Sjedi ovdje dok ti se ne vratim!’ Zaputio se potom kamenjarom (harrom), tako da ga više nisam vidio. Dugo se zadržao, a onda sam ga čuo kako, vraćajući se, govori: ‘... i ako ukrade i blud učini!’’ Kada je došao kod mene, nisam se mogao strpjeti da ne kažem: ‘Allahov Poslaniče – Allah me učinio otkupom za tebe! – s kim si pričao na rubu kamenjara? Nisam nikoga čuo da ti je išta odgovorio!’

‘Bio je to Džibril’, reče on, ‘koji se preda mnom pojavio na kraju kamenjara i rekao: ‘Obraduj svoj ummet da će ući u Džennet onaj koji umre, a ništa ne pridruži Allahu!’

‘O Džibrile’, rekoh, ‘i ako ukrade i blud učini?!’, a on mi reče: ‘Da, i ako ukrade i blud učini!’

‘I ako ukrade i blud učini?!’, upitah.

‘Da, pa i ako uzima alkohol!’, (odgovorio je).’”

Nadr prenosi od Šu‘be, on od Habiba b. Ebu-Sabita, A‘meša i Abdul-Aziza b. Rufeja, a oni od Zejda b. Vehba ovaj hadis.

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Hadis koji prenosi Ebu-Salih od Ebu-Derdaa je *mursel* (jedna vrsta

٦٤٤٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِي الله عَنْه قَالَ خَرَجْتُ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمْشِي وَحْدَهُ وَلَيْسَ مَعَهُ إِنْسَانٌ قَالَ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَكْرَهُ أَنْ يَمْشِيَ مَعَهُ أَحَدٌ قَالَ فَجَعَلْتُ أَمْشِي فِي ظِلِّ الْقَمَرِ فَالْتَفَتَ فَرَآنِي فَقَالَ مَنْ هَذَا قُلْتُ أَبُو ذَرٍّ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ تَعَالَهْ قَالَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً فَقَالَ إِنَّ الْمُكْثِرِينَ هُمُ الْمُقِلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ مَنْ أَعْطَاهُ اللهُ خَيْرًا فَنَفَحَ فِيهِ يَمِينَهُ وَشِمَالَهُ وَبَيْنَ يَدَيْهِ وَوَرَاءَهُ وَعَمِلَ فِيهِ خَيْرًا قَالَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً فَقَالَ لِي اجْلِسْ هَا هُنَا قَالَ فَأَجْلَسَنِي فِي قَاعٍ حَوْلَهُ حِجَارَةٌ فَقَالَ لِي اجْلِسْ هَا هُنَا حَتَّى أَرْجِعَ إِلَيْكَ قَالَ فَانْطَلَقَ فِي الْحَرَّةِ حَتَّى لاَ أَرَاهُ فَلَبِثَ عَنِّي فَأَطَالَ اللُّبْثَ ثُمَّ إِنِّي سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُقْبِلٌ وَهُوَ يَقُولُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ فَلَمَّا جَاءَ لَمْ أَصْبِرْ حَتَّى قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ مَنْ تُكَلِّمُ فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ مَا سَمِعْتُ أَحَدًا يَرْجِعُ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ ذَلِكَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَم عَرَضَ لِي فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ قَالَ بَشِّرْ أُمَّتَكَ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ يَا جِبْرِيلُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ نَعَمْ قَالَ قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ نَعَمْ وَإِنْ شَرِبَ الْخَمْرَ قَالَ النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ وَالأَعْمَشُ وَعَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ بِهَذَا قَالَ أَبُو عَبْد الله حَدِيثُ

slabog hadisa) a željeli smo da se zna. Hadis koji je vjerodostojan jest hadis koji porenosi Ebu-Zerr."
Pitali su Ebu-Abdullaha: "A hadis koji prenosi Ata b. Jesar od Ebu-Derdaa?"
"On je također mursel, nije vjerodostojan, a vjerodostojan je hadis koji prenosi Ebu-Zerr", rekao je on i dodao: "Odbacite ovaj hadis, koji prenosi Ebu-Derda: "Kada mu dođe smrt, kaže: '*La ilahe illallah*!'"

أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ مُرْسَلٌ لاَ يَصِحُّ إِنَّمَا
أَرَدْنَا لِلْمَعْرِفَةِ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ قِيلَ
لأَبِي عَبْدِاللهِ حَدِيثُ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ
قَالَ مُرْسَلٌ أَيْضًا لاَ يَصِحُّ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ
أَبِي ذَرٍّ وَقَالَ اضْرِبُوا عَلَى حَدِيثِ أَبِي الدَّرْدَاءِ هَذَا
إِذَا مَاتَ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ عِنْدَ الْمَوْتِ .

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NE BIH VOLIO IMATI ZLATA KOLIKO JE BRDO UHUD!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا

6444. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', njemu Ebu-Ahves, prenoseći od A'meša, a on od Zejda b. Vehba da je kazivao:
"Rekao je Ebu-Zerr: 'Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, zemljištem s crnim kamenom (harrom) u Medini – a ispred nas je bilo brdo Uhud – pa mi reče: 'Ebu-Zerre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh, a on reče: 'Da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bi me radovalo da prođe treća noć, a da od toga imam i jedan dinar – osim da nešto ostavim za (izmirenje) dug(a) – koji nisam podijelio među Allahovim robovima ovako, ovako i ovako', pokazavši desno, lijevo i iza sebe. Nastavio je potom ići i rekao: 'Doista će oni koji imaju mnogo imetka imati malo nagrade na Sudnjem danu, osim onoga koji dijeli ovako, ovako i ovako – desno, lijevo i iza sebe – a malo je takvih.' Onda mi je rekao: 'Ostani na svome mjestu, Ebu-Zerre, i ne miči se dok se ja ne vratim!'
Uputio se kroz tamnu noć dok nije iščezao. Čuo sam neki glas i uplašio se da se nije neko ispriječio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam htio otići kod njega, ali se sjetih njegovih riječi: 'Ne miči se dok se ne vratim!', te se nisam micao

٦٤٤٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا
أَبُو الأَحْوَصِ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ
قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرَّةِ
الْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلَنَا أُحُدٌ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ
يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا يَسُرُّنِي أَنَّ عِنْدِي مِثْلَ أُحُدٍ
هَذَا ذَهَبًا تَمْضِي عَلَيَّ ثَالِثَةٌ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ إِلاَّ
شَيْئًا أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ إِلاَّ أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللهِ
هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ
خَلْفِهِ ثُمَّ مَشَى فَقَالَ إِنَّ الأَكْثَرِينَ هُمُ الأَقَلُّونَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا
عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ
ثُمَّ قَالَ لِي مَكَانَكَ لاَ تَبْرَحْ حَتَّى آتِيَكَ ثُمَّ انْطَلَقَ
فِي سَوَادِ اللَّيْلِ حَتَّى تَوَارَى فَسَمِعْتُ صَوْتًا قَدِ
ارْتَفَعَ فَتَخَوَّفْتُ أَنْ يَكُونَ قَدْ عَرَضَ لِلنَّبِيِّ ﷺ
فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ فَذَكَرْتُ قَوْلَهُ لِي لاَ تَبْرَحْ حَتَّى

dok se nije vratio. Kada je došao, rekoh: ‘Allahov Poslaniče, čuo sam neki glas, pa sam se uplašio’, spomenuvši mu sve. ‘A jesi li ga čuo?’, upita me on, a ja odgovorih: ‘Da.’
‘To je Džibril’, reče on, ‘koji mi je došao i rekao: ‘Ko umre iz tvoga ummeta, a ništa ne pridruži Allahu, ući će u Džennet!’
‘Pa i ako blud učini i ukrade?!’, rekoh.
‘Pa i ako blud učini i ukrade!’, reče on.’”

آتِيكَ فَلَمْ أَبْرَحْ حَتَّى أَتَانِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتًا تَخَوَّفْتُ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ وَهَلْ سَمِعْتَهُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَقَالَ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ .

6445. PRIČAO MI JE Ahmed b. Šebib, njemu njegov otac, prenoseći od Junusa; a Lejs kaže da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazivao:
“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bi me radovalo da prođu tri noći, a da kod mene ima išta od njega, osim nešto što bih ostavio za vraćanje duga.’”[1]

٦٤٤٥. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا لَسَرَّنِي أَنْ لاَ تَمُرَّ عَلَيَّ ثَلاَثُ لَيَالٍ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ إِلاَّ شَيْئًا أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ .

## PRAVO JE BOGATSTVO BOGATSTVO DUŠE

## بَاب الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ

Uzvišeni Allah kaže: “Misle li oni – kada ih imetkom i sinovima potpomažemo…” – sve do riječi Njegovih: “… pored toga i ružna djela stalno čine.”[2] Ibn-Ujejna kaže: “Nisu ih uradili, ali će ih sigurno uraditi.”[3]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (أَيَحْسِبُونَ أَنَّ مَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ) إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى (مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ) . قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ لَمْ يَعْمَلُوهَا لاَ بُدَّ مِنْ أَنْ يَعْمَلُوهَا .

1 Ovo ukazuje na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često bio pod dugom, jer je svoju hranu i hranu svoje porodice često davao siromašnima. Hadis ukazuje i na to da treba biti zadovoljan s malo imetka te biti strpljiv u trenucima teškog života.

2 El-Mu’minun, 55-63. Prijevod ovih ajeta u cjelosti glasi: “Misle li oni – da je to što ih opskrbljujemo imetkom i sinovima – zato što im s dobrima žurimo? Naprotiv, oni ne opažaju. Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju, i oni koji u ajete i znakove Gospodara svoga vjeruju, i oni koji druge Gospodaru svome ravnim ne smatraju, i oni koji od onoga što im je dato udjeljuju, a srca su im puna straha, zato što će se vratiti svome Gospodaru – oni hitaju da čine dobra djela, i u njima druge pretiču. Mi nikoga ne zadužujemo preko njegovih mogućnosti; u Nas je Knjiga koja istinu govori, i njima zulum neće biti učinjen. Ali, srca njihova su u nemaru prema ovom, a pored toga oni imaju djela koja će sigurno uraditi.”

3 Ibn-Ujejna rekao je ovo komentirajući ovaj ajet, a njegove riječi znače da su nevjernicima određena loša djela, i oni će ih neizbježno uraditi prije nego što umru, kako bi zaslužili kaznu.

6446. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr, ovom Ebu-Hasin, prenoseći od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nije bogatstvo u mnoštvu ovosvjetskih dobara – već je bogatstvo bogatstvo duše!"

٦٤٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ .

## VRIJEDNOST (FADILET) SIROMAŠTVA[4]

## بَاب فَضْلِ الْفَقْرِ

6447. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da Sa'dija da je rekao:
"Neki čovjek prošao je pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te on čovjeka koji je sjedio kod njega upita: 'Šta misliš o ovom čovjeku?' Čovjek odgovori: 'On je čovjek iz redova plemića. On je, tako mi Allaha, dostojan da mu djevojka bude isprošena, ako je zaprosi, i ako se zauzme (za nekoga), da mu to bude prihvaćeno.' Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio. Potom je prošao drugi čovjek, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'A šta misliš o ovome?' Čovjek reče: 'Ovaj je čovjek iz redova siromašnih muslimana. On nije dostojan da da mu djevojka bude isprošena, ako (je) zaprosi, niti da mu, ako se zauzme (za nekoga), to bude prihvaćeno, niti da se, ako nešto rekne, slušaju njegove riječi.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'On je bolji od prepune zemlje (ljudi) nalik na onog prvog!'"

٦٤٤٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ جَالِسٍ مَا رَأْيُكَ فِي هَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِ النَّاسِ هَذَا وَاللهِ حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَّعَ قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ مَرَّ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا رَأْيُكَ فِي هَذَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ هَذَا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لاَ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لاَ يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ لاَ يُسْمَعَ لِقَوْلِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الْأَرْضِ مِثْلَ هَذَا .

4 Ajni kaže sljedeće: "Ovo je poglavlje kojim se pojašnjava vrijednost siromaštva, a pod tim se podrazumijeva siromaštvo pri kojem je čovjek zadovoljan onim što mu je Allah, dželle šanuhu, odredio i koje strpljivo podnosi. On ne govori niti čini išta što srdi Allaha, dželle šanuhu; on se ne oslanja na prošenje i nije onaj koji ništa ne pokušava zarađivati; a prošenje je poniženje. Što se tiče siromaha ovoga doba, većina njih ne posjeduje ove osobine, a njihovo je siromaštvo ono od kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio zaštitu. Kad je riječ o razlikama u pogledu toga da li je bolji strpljiv siromah ili zahvalni bogataš, one su poznate, i o tome su govorili mnogi učenjaci."

6448. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A‘meš, koji je čuo Ebu-Vaila da kaže:
“Obišli smo Habbaba, pa je on rekao: ‘Učinili smo Hidžru s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim, i naša je nagrada kod Allaha. Među nama je bilo onih koji su umrli, a nisu uzeli nagradu (na ovome svijetu). Među njima je bio Mus‘ab b. Umejr, koji je ubijen u danu Bitke na Uhudu i koji je iza sebe ostavio samo ogrtač. Kada bismo njime pokrili glavu, otkrile bi se noge, a kada bismo njime pokrili noge, otkrila bi se glava. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da pokrijemo njegovu glavu, a da na noge stavimo mirisnu žukvu (ili iđirot *el-izhir*). Među nama je bilo i onih čiji su plodovi sazreli, i oni ih ubiru (na ovome svijetu).’”

٦٤٤٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ عُدْنَا خَبَّابًا فَقَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نُرِيدُ وَجْهَ اللهِ فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْخُذْ مِنْ أَجْرِهِ مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نَمِرَةً فَإِذَا غَطَّيْنَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنَ الْإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

6449. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Selema b. Zerir, a ovom Ebu-Redža, prenoseći od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Pogledao sam u Džennet i vidio da su većina njegovih stanovnika siromasi; pogledao sam u Džehennem i vidio da su većina njegovih stanovnika žene!”
Ebu-Redžaa u predanju ovog hadisa slijede Ejjub i Avf, a prenosi ga i Sahr te Hammad b. Nedžih od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa.

٦٤٤٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ تَابَعَهُ أَيُّوبُ وَعَوْفٌ وَقَالَ صَخْرٌ وَحَمَّادُ بْنُ نَجِيحٍ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

6450. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo sa stola (sinije) do svoje smrti niti je jeo mehkog hljeba (somuna) do svoje smrti.”

٦٤٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَأْكُلِ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خِوَانٍ حَتَّى مَاتَ وَمَا أَكَلَ خُبْزًا مُرَقَّقًا حَتَّى مَاتَ .

6451. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a na mojoj polici nije bilo ništa što bi pojelo živo biće, osim nešto ječma. Ja sam ga jela jedno (duže) vrijeme, i kad sam ga izmjerila, potrošio se."[1]

٦٤٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقَدْ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا فِي رَفِّي مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلاَّ شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفٍّ لِي فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ فَكِلْتُهُ فَفَنِيَ .

## O TOME KAKAV JE BIO ŽIVOT VJEROVJESNIKOV, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVIH ASHABA TE O NJIHOVU USTEZANJU OD DUNJALUKA

## بَاب كَيْفَ كَانَ عَيْشُ النَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ وَتَخَلِّيهِمْ مِنَ الدُّنْيَا

6452. PRIČAO MI JE Ebu-Nu'ajm pola ovoga hadisa, njemu Umer b. Zerr, a ovom Mudžahid da je Ebu-Hurejra govorio:
"Tako mi Allaha, osim kojeg nema drugog Boga, ja sam od gladi pritiskao zemlju svojim stomakom i pritezao kamen na svome stomaku. Jednog dana sjeo sam na put kojim su prolazili (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi). Naišao je Ebu-Bekr, te sam ga pitao za jedan ajet iz Allahove Knjige, a, tako mi Allaha, pitao sam ga samo ne bi li me nahranio. Ali, on je prošao i nije me nahranio. Zatim je pored mene prošao Omer, i ja sam ga pitao o jednom ajetu iz Allahove Knjige, a, tako mi Allaha, pitao sam ga samo ne bi li me nahranio. Ali, nije to uradio. Zatim je pored mene naišao Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješio se kada me je vidio, znajući šta je s mojom dušom (i srcem) i šta je na mom licu, i rekao: 'Ebu-Hirre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh. 'Slijedi me!', reče on i krenu, a ja sam ga slijedio. Potom je

٦٤٥٢. حَدَّثَنِي أَبُو نُعَيْمٍ بِنَحْوٍ مِنْ نِصْفِ هَذَا الْحَدِيثِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يَقُولُ أَللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنْ كُنْتُ لأَعْتَمِدُ بِكَبِدِي عَلَى الأَرْضِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمِ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ أَبُو بَكْرٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلاَّ لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي عُمَرُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلاَّ لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ فَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فَتَبَسَّمَ حِينَ رَآنِي وَعَرَفَ مَا فِي نَفْسِي وَمَا فِي وَجْهِي ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْحَقْ وَمَضَى فَتَبِعْتُهُ فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ

1 Ibn-Bettal kaže: "Za hranu koja se izmjeri zna se kada će nestati jer je mjerenjem ustanovljeno koliko je ima. Hrana koja nije izmjerena blagoslovljena je jer nije poznata njena mjera (količina)."
Treba reći da je mjerenje hrane prilikom prodaje nužno iz poznatih razloga, dok mjerenje prilikom jedenja (trošenja) ponekad može prouzrokovati tvrdičluk, te je stoga i pokuđeno.

ušao (u kuću). Zatražio sam dopuštenje za ulazak, pa mi on dopusti da uđem. Ušao je, našao mlijeka u zdjeli i upitao: 'Odakle je ovo mlijeko?'
'Poklonio ti ga je taj i taj (ili ta i ta)', odgovorili su mu, a on reče: 'Ebu-Hirre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorih. 'Idi do ljudi sa *Suffe* (ljudi koji su boravili pod nastrešnicom uz džamiju)', reče on, 'i pozovi ih da dođu k meni!'
Ljudi sa *Suffe* bili su gosti islama i nisu imali ni porodice ni imetka niti bilo koga kod koga bi našli utočište. Kada bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla sadaka, on bi to poslao njima, sebi ne bi ništa od toga uzeo; kada bi mu nešto bilo darovano, malo bi poslao njima, a malo uzeo sebi i podijelio to s njima.
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijed zabrinula me je, pa sam u sebi rekao: 'Šta ovo malo mlijeka znači ljudima sa *Suffe*? Ja sam bio preči da se napijem ovoga mlijeka, kojim bih se okrijepio. Kada dođu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedit će mi, i ja ću im dodavati (to mlijeko), a do mene, možda, ništa od njega neće dospjeti. Pa ipak, Allahu i Njegovu Poslaniku mora se pokoravati!' Otišao sam kod njih, pozvao ih, te su oni došli i zatražili dopuštenje za ulazak. On im je dopustio, pa su sjeli na svoja mjesta u kući. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu-Hirre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on reče: 'Uzmi i dodaj im!' Uzeo sam zdjelu i dodao (jednom) čovjeku, pa je pio dok se nije napio. Potom mi je vratio zdjelu, a ja sam je dodao drugom čovjeku, i on je pio dok se nije napio, a zatim mi vratio zdjelu. Potom je pio drugi čovjek dok se nije napio, a onda mi je zdjela vraćana sve dok nisam došao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – a svi ljudi već su se bili napili mlijeka. On je uzeo zdjelu, stavio je na svoju ruku, pogledao u mene, nasmiješio se i rekao: 'Ebu-Hirre!'

لِي فَدَخَلَ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ مِنْ أَيْنَ هَذَا اللَّبَنُ قَالُوا أَهْدَاهُ لَكَ فُلاَنٌ أَوْ فُلاَنَةُ قَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْحَقْ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ لِي قَالَ وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الإِسْلاَمِ لاَ يَأْوُونَ إِلَى أَهْلٍ وَلاَ مَالٍ وَلاَ عَلَى أَحَدٍ إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا فَسَاءَنِي ذَلِكَ فَقُلْتُ وَمَا هَذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ كُنْتُ أَحَقُّ أَنَا أَنْ أُصِيبَ مِنْ هَذَا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوَّى بِهَا فَإِذَا جَاءَ أَمَرَنِي فَكُنْتُ أَنَا أُعْطِيهِمْ وَمَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَنِي مِنْ هَذَا اللَّبَنِ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ ﷺ بُدٌّ فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنَ الْبَيْتِ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ خُذْ فَأَعْطِهِمْ قَالَ فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَأُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ رَوِيَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمَ فَقَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ قُلْتُ صَدَقْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اقْعُدْ فَاشْرَبْ فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ فَقَالَ اشْرَبْ فَشَرِبْتُ فَمَا زَالَ يَقُولُ اشْرَبْ حَتَّى قُلْتُ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, rekoh, a on reče: ‘Ostali smo ja i ti!’
‘Istinu si rekao, Allahov Poslaniče!’, rekoh.
‘Sjedi i pij!’, reče on. Ja sam sjeo i napio se, ali on reče: ‘Pij!’, i ja sam pio. Stalno mi je govorio: ‘Pij!’, sve dok nisam rekao: ‘Ne, tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, nema više mjesta za to u mom stomaku!’ Tada on reče: ‘Daj mi to!’ Dao sam mu zdjelu, a on je zahvalio Allahu, spomenuo Njegovo ime i popio ostatak mlijeka.”

قَالَ فَأَرِنِي فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ فَحَمِدَ اللهَ وَسَمَّى وَشَرِبَ الْفَضْلَةَ .

6453. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma‘ila, a on od Kajsa, koji je čuo Sa‘da kako kazuje: “Ja sam prvi Arap koji je odapeo strijelu na Allahovu putu. Išli smo u borbu, a nismo imali hrane osim lišća huble i semura.[1] Naš je izmet zbog toga bio poput ovčijeg izmeta (brabonjaka). Zatim su me pripadnici plemena Benu-Esed počeli podučavati vjerskim propisima; u tom slučaju (ako me oni budu podučavali) propao sam i uzaludan je moj trud!”[2]

٦٤٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ إِنِّي لأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَرَأَيْتُنَا نَغْزُو وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلاَّ وَرَقُ الْحُبْلَةِ وَهَذَا السَّمُرُ وَإِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الإِسْلاَمِ خِبْتُ إِذًا وَضَلَّ سَعْيِي .

6454. PRIČAO MI JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije se zasitila hljeba od pšenice tri noći zaredom otkada je došao u Medinu pa sve do njegove smrti.”

٦٤٥٤. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامِ بُرٍّ ثَلاَثَ لَيَالٍ تِبَاعًا حَتَّى قُبِضَ .

6455. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim b. Abdur-Rahman, njemu Ishak Ezrek, prenoseći od Misara b. Kidama, on od Hilala, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije u jednom danu jela dva jela, a da jedno od njih nisu bile datule.”

٦٤٥٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ هُوَ الأَزْرَقُ عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ عَنْ هِلاَلٍ الْوَزَّانِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا أَكَلَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ أَكْلَتَيْنِ فِي يَوْمٍ إِلاَّ إِحْدَاهُمَا تَمْرٌ .

1 *Hubl* i *semur* jesu vrste pustinjskog drveća.

2 Sa‘d negira pripadnicima ovog plemena kompetentnost da ga podučavaju islamu, jer su se oni žalili Omeru, radijallahu anhu, da on ne zna dobro klanjati, pa je on izrekao ove riječi.

6456. PRIČAO MI JE Ahmed b. Redža, njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Postelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je od štavljene kože, napunjena palminim vlaknima."

٦٤٥٦ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ فِرَاشُ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ أَدَمٍ وَحَشْوُهُ مِنْ لِيفٍ .

6457. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, a ovom Katada, koji je rekao:
"Dolazili smo kod Enesa b. Malika, a njegov je pekar stajao. Enes nam reče: 'Jedite! Ja ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio somun do svoje smrti, niti je vidio pečenu ovcu.'"

٦٤٥٧ . حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَخَبَّازُهُ قَائِمٌ وَقَالَ كُلُوا فَمَا أَعْلَمُ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَغِيفًا مُرَقَّقًا حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَلاَ رَأَى شَاةً سَمِيطًا بِعَيْنِهِ قَطُّ .

6458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Cijeli bi mjesec prolazio, a mi ne bismo potpalili vatru; sva naša hrana bile su hurme i voda, osim kad nam neko dadne malo mesa."

٦٤٥٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَأْتِي عَلَيْنَا الشَّهْرُ مَا نُوقِدُ فِيهِ نَارًا إِنَّمَا هُوَ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلاَّ أَنْ نُؤْتَى بِاللُّحَيْمِ .

6459. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, a njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, on od Jezida b. Rumana, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla Urvi:
"Sestriću! Mi smo viđali treći mlađak u dva mjeseca,[1] a u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi bila potpaljena vatra." Urva je upitao: "Šta vas je održavalo u životu?", a Aiša odgovori: "Hurme i voda, osim što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao neke komšije ensarije koje su imale deve[2] što su im date na korištenje, pa su mu iz svojih kuća slali mlijeko, a on bi nam dao da ga pijemo."

٦٤٥٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلاَلِ ثَلاَثَةَ أَهِلَّةٍ فِي شَهْرَيْنِ وَمَا أُوقِدَتْ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَارٌ فَقُلْتُ مَا كَانَ يُعِيشُكُمْ قَالَتِ الْأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلاَّ أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ لَهُمْ مَنَائِحُ وَكَانُوا يَمْنَحُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْ أَبْيَاتِهِمْ فَيَسْقِينَاهُ .

1 Prošla bi dva mjeseca i nastupio treći.

2 Ili ovce.

6460. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svoga oca, on od Umare, ovaj od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahu, opskrbi Muhammedovu porodicu nasušnim hljebom!'"[3]

٦٤٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ اللَّهُمَّ ارْزُقْ آلَ مُحَمَّدٍ قُوتًا .

## UMJERENOST I USTRAJNOST U DJELIMA

## بَاب الْقَصْدِ وَالْمُدَاوَمَةِ عَلَى الْعَمَلِ

6461. PRIČAO NAM JE Abdan, kojeg je obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Eš'asa, ovaj od svoga oca, a on od Mesruka, koji kaže: "Upitao sam Aišu, radijallahu anha: 'Koji je posao bio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži?' 'Stalni', odgovorila je." On kaže: "Upitao sam: 'U koje je doba (noći) ustajao?'
'Ustajao je kada bi čuo horoza', odgovorila je."

٦٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَشْعَثَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَيُّ الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَتِ الدَّائِمُ قَالَ قُلْتُ فَأَيَّ حِينٍ كَانَ يَقُومُ قَالَتْ كَانَ يَقُومُ إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ .

6462. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži je posao bio onaj na kojem čovjek ustraje."

٦٤٦٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى رَسُولِ الله ﷺ الَّذِي يَدُومُ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ .

6463. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nikog od vas neće spasiti njegova djela!'
'Ni tebe, Allahov Poslaniče?!', upitaše ashabi.
'Ni mene', reče on, 'jedino ako me Allah obaspe milošću! Radite ispravno, iskreno i umjereno! Allahu ibadet činite ujutro, poslije podne i u jednom dijelu noći! Držite se umjerenog puta, stići ćete (do željenog cilja)!'"[4]

٦٤٦٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لَنْ يُنَجِّيَ أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ قَالُوا وَلاَ أَنْتَ يَا رَسُولَ الله قَالَ وَلاَ أَنَا إِلاَّ أَنْ يَتَغَمَّدَنِي الله بِرَحْمَةٍ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَاغْدُوا وَرُوحُوا وَشَيْءٌ مِنَ الدُّلْجَةِ وَالْقَصْدَ الْقَصْدَ تَبْلُغُوا .

3 Riječ *kut*, prevedena je kao "nasušni hljeb", a označava ono što je potrebno i dovoljno ljudskom organizmu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha, dželle šanuhu, da mu podari samo onoliko koliko je potrebno njemu i njegovoj porodici.

4 Tj. Dženneta.

6464. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Radite ispravno, iskreno i umjereno! Znajte da nikoga neće njegova djela uvesti u Džennet i da su Allahu najdraža ona djela koja su najtrajnija, pa makar bila i neznatna."

٦٤٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَاعْلَمُوا أَنْ لَنْ يُدْخِلَ أَحَدَكُمْ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ وَأَنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ .

6465. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, prenoseći od Seida b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koja su djela najdraža Allahu?'
'Ona koja su najtrajnija, pa makar bila i neznatna', odgovorio je, dodavši: 'Radite one poslove koje ste u stanju raditi!'"

٦٤٦٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ قَالَ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ وَقَالَ اكْلَفُوا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ .

6466. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, koji je rekao:
"Upitao sam majku vjernika Aišu, radijallahu anha: 'O majko pravovjernih, kakva su bila djela Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem? Je li u nekim danima činio posebne ibadete (djela)?'
'Ne', odgovorila je, 'njegova su djela bila stalna; a ko od vas može ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao?!'"

٦٤٦٦. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ كَيْفَ كَانَ عَمَلُ النَّبِيِّ ﷺ هَلْ كَانَ يَخُصُّ شَيْئًا مِنَ الْأَيَّامِ قَالَتْ لَا كَانَ عَمَلُهُ دِيمَةً وَأَيُّكُمْ يَسْتَطِيعُ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَطِيعُ .

6467. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Zibrikan, ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Radite ispravno, iskreno i umjereno i radujte se, jer nikoga u Džennet neće uvesti njegova djela!""Ni tebe, Allahov Poslaniče?!", upitali su. "Ni mene, jedino ako me Allah obaspe oprostom i milošću!"

٦٤٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا فَإِنَّهُ لَا يُدْخِلُ أَحَدًا الْجَنَّةَ عَمَلُهُ قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِمَغْفِرَةٍ وَرَحْمَةٍ

Ali b. Abdullah kaže: "Mislim da ovaj hadis prenosi Ebu-Nadr od Ebu-Seleme, a on od Aiše, radijallahu anha."
Affan kaže: "Pričao nam je Vuhejb, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Radite ispravno i iskreno i radujte se!'" Mudžahid kaže da riječi *sediden* i *sedaden* znače "iskreno".[1]

قَالَ أَظُنُّهُ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ سَدِّدُوا وَأَبْشِرُوا قَالَ مُجَاهِدٌ ( قَوْلاً سَدِيدًا ) وَسَدَادًا صِدْقًا .

6468. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fuhejl, ovom njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako je kazivao:
"Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama namaz (predvodeći nas), a zatim se popeo na minber i pokazao rukom u pravcu kible u džamiji, rekavši: 'Sada, u trenutku dok sam vas predvodio u namazu, pokazan mi je Džennet i Džehennem. Predočeni su mi ispred ovoga zida. Ja nisam vidio dobra i zla kao u ovome danu! Nisam vidio dobra i zla kao u ovome danu!'"[2]

٦٤٦٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ الله ﷺ صَلَّى لَنَا يَوْمًا الصَّلاَةَ ثُمَّ رَقِيَ الْمِنْبَرَ فَأَشَارَ بِيَدِهِ قِبَلَ قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ قَدْ أُرِيتُ الآنَ مُنْذُ صَلَّيْتُ لَكُمُ الصَّلاَةَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ مُمَثَّلَتَيْنِ فِي قُبُلِ هَذَا الْجِدَارِ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ .

1 U suri El-Ahzab, 70. ajet, spomenuta je ova riječ. Ajet u prijevodu glasi: "O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu!"

2 Onome kome je predočen Džennet i Džehennem to predočavanje predstavlja poticaj da ustraje u dobrim djelima, a da se kloni grijeha. Iz ovog tumačenja vidljivo je da hadis odgovara naslovu ovog poglavlja.

## NADA SA STRAHOM

## بَاب الرَّجَاءِ مَعَ الْخَوْفِ

Sufjan kaže: "U Kur'anu nema ajeta koji mi je teži od ovoga: 'Vi niste nikakve vjere ako se ne budete pridržavali Tevrata i Indžila i onoga što vam objavljuje Gospodar vaš!'"[1]

وَقَالَ سُفْيَانُ مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ ( لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ ) .

6469. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Na dan kada je Allah stvorio milost, stvorio ju je u stotinu dijelova. Kod Sebe je zadržao devedeset i devet dijelova, a među sva Svoja stvorenja poslao je jedan dio milosti. Da zna nevjernik svu milost koja je kod Allaha, ne bi gubio nadu u Džennet! A da vjernik zna sve kazne koje su kod Allaha, ne bi sebe smatrao sigurnim od Vatre!'"[2]

٦٤٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ خَلَقَ الرَّحْمَةَ يَوْمَ خَلَقَهَا مِائَةَ رَحْمَةٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعًا وَتِسْعِينَ رَحْمَةً وَأَرْسَلَ فِي خَلْقِهِ كُلِّهِمْ رَحْمَةً وَاحِدَةً فَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللهِ مِنَ الرَّحْمَةِ لَمْ يَيْأَسْ مِنَ الْجَنَّةِ وَلَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللهِ مِنَ الْعَذَابِ لَمْ يَأْمَنْ مِنَ النَّارِ .

## USTEZANJE OD ONOGA ŠTO JE ALLAH ZABRANIO

## بَاب الصَّبْرِ عَنْ مَحَارِمِ اللهِ

Uzvišeni Allah kaže: "Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni!"[3]
Omer je rekao: "Našli smo da je naš najbolji život u strpljivosti."

وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ) .
وَقَالَ عُمَرُ وَجَدْنَا خَيْرَ عَيْشِنَا بِالصَّبْرِ .

1 El-Maida, 61.

2 Da čovjek zna kolika je Allahova, dželle šanuhu, milost, ne bi nikad gubio nadu, a da zna kakva je Njegova srdžba (kazna), uvijek bi osjećao strah. Čovjek uvijek treba biti između straha i nade: ne treba pretjerivati u nadanju, tako da kaže da uz iman čovjeku ništa ne može naštetiti, niti treba pretjerivati u strahu, tako da kaže da će oni koji čine velike grijehe vječno ostati u Džehennemu.

3 Ez-Zumer, 10.

6470. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, kojeg je Seid obavijestio da su neke ensarije tražile nešto od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nijedan od njih nije tražio, a da mu on nije dao, sve dok nije nestalo sve što je imao. Kada je nestalo sve ono što je podijelio svojim rukama, rekao im je: “Imetak koji bude kod mene, neću vam uskratiti (zadržavajući ga za druge). Doista će onoga koji se usteže tražiti od ljudi Allah učiniti čednim. Onoga koji nastoji biti strpljiv Allah će učiniti strpljivim, a onoga koji traži da bude neovisan o ljudima Allah će učiniti neovisnim. Neće vam biti dat bolji i obilniji dar od strpljivosti (sabura).”

٦٤٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُنَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَسْأَلْهُ أَحَدٌ مِنْهُمْ إِلاَّ أَعْطَاهُ حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُمْ حِينَ نَفِدَ كُلُّ شَيْءٍ أَنْفَقَ بِيَدَيْهِ مَا يَكُنْ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ لاَ أَدَّخِرْهُ عَنْكُمْ وَإِنَّهُ مَنْ يَسْتَعِفَّ يُعِفَّهُ اللهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ وَلَنْ تُعْطَوْا عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ .

6471. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis‘ar, ovom Zijad b. Ilaka, koji čuo Mugiru b. Šu‘bu kako kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je tako da su mu otjecale noge. To bi mu spomenuli, pa bi on odgovorio: ‘Zar da ne budem zahvalan (Allahov) rob?!’”

٦٤٧١. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عِلاَقَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي حَتَّى تَرِمَ أَوْ تَنْتَفِخَ قَدَمَاهُ فَيُقَالُ لَهُ فَيَقُولُ أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا .

## “ONOME KOJI SE U ALLAHA UZDA ON MU JE DOSTA!”[4]

## بَاب (وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ)

Rebi‘ b. Husejn kaže: “On mu je dosta u svemu što pritisne ljude.”

قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ مِنْ كُلِّ مَا ضَاقَ عَلَى النَّاسِ .

6472. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Revh b. Ubada, a ovom Šu‘ba, koji je čuo od Husajna b. Abdur-Rahmana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U Džennet će iz mog ummeta ući sedamdeset hiljada (ljudi) bez polaganja računa. Ti su ljudi oni koji ne traže da im se odučava[5] niti su sujevjerni, i oni se na Gospodara svoga oslanjaju.”

٦٤٧٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ حُصَيْنَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ كُنْتُ قَاعِدًا عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ هُمُ الَّذِينَ لاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ .

4 Et-Talak, 3.

5 Tj. ne traže da ih neko liječi rukjom, oslanjajući se samo na Uzvišenog Allaha, ili ne traže da ih bilo ko liječi nerazumljivim dovama i izrekama.

## POKUĐENOST BEZVRIJEDNOG GOVORA "REKLA-KAZALA"

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ قِيلَ وَقَالَ

6473. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Hušejm, a ovom više ljudi, među njima Mugire, taj i taj i treći čovjek, prenoseći od Ša'bija, a on od Verrada, pisara Mugire b. Šu'be, da je Mu'avija pisao Mugiri: "Napiši mi (i pošalji) hadis koji si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!" Mugira mu je napisao: "Doista sam čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je po završetku namaza tri puta rekao: 'Nema Boga osim Allaha, Jedinog! On nema suparnika! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On sve može!' Zabranjivao je bezvrijedne riječi 'rekla-kazala', učestalo postavljanje pitanja,[1] rasipanje imetka, sprečavanje davanja onoga što se dužno dati, traženje onoga što čovjeku ne pripada, neposlušnost prema majkama i zakopavanje živih djevojčica."
Hušejm kaže: "Obavijestio nas je Abdul-Melik b. Umejr, kojem je Verrad pričao ovaj hadis, prenoseći ga od Mugire, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مُغِيرَةُ وَفُلاَنٌ وَرَجُلٌ ثَالِثٌ أَيْضًا عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَتَبَ إِلَى الْمُغِيرَةِ أَنِ اكْتُبْ إِلَيَّ بِحَدِيثٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمُغِيرَةُ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلاَةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ قَالَ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ وَمَنْعٍ وَهَاتِ وَعُقُوقِ الْأُمَّهَاتِ وَوَأْدِ الْبَنَاتِ وَعَنْ هُشَيْمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ وَرَّادًا يُحَدِّثُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## ČUVANJE JEZIKA

## بَاب حِفْظِ اللِّسَانِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti!"Uzvišeni Allah kaže: "On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije."[2]

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَقَوْلِهِ تَعَالَى ( مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ )

6474. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Umer b. Ali, ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

٦٤٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ سَمِعَ أَبَا حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ

1 Ibn-Hadžer smatra da se ovdje pod "kesretus-suali" misli na učestalo traženje imetka od ljudi.
2 Kaf, 18.

عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ .

"Ko mi da jamstvo za ono što je između njegovih vilica[3] i ono što je između njegovih nogu[4] – ja ću mu zajamčiti Džennet."

٦٤٧٥ . حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ .

6475. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne uznemirava svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ugosti (počasti) svoga gosta!'"

٦٤٧٦ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ قَالَ سَمِعَ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الضِّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ جَائِزَتُهُ قِيلَ مَا جَائِزَتُهُ قَالَ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ .

6476. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, nemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejka Huzaija da je rekao:
"Čule su moje uši, a moje srce shvatilo, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pružanje gostoprimstva traje tri dana, a dužnost vam je dati gostu ono što mu pripada!'
'Koliko je ono što mu pripada?', upitali su.
'Noć i dan. A ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti!', odgovorio je."

٦٤٧٧ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عِيسَى ابْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَبَيَّنُ فِيهَا يَزِلُّ بِهَا فِي النَّارِ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ .

6477. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od Jezida, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Isaa b. Talhe Tejmija, a on od Ebu-Hurejre da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Zaista čovjek (iz)govori riječi o čijem značenju ne razmišlja, a zbog kojih padne u Vatru dublje nego što je razdaljina između istoka."[5]

3 Tj. jezik.

4 Tj. spolni organ.

5 U drugim predajama stoji: "... koliko je između istoka i zapada." Moguće je da se ovdje misli na više istoka (sunca), jer istok (sunca) ljeti nije isto što i istok (sunca) zimi, i između njih je velika razdaljina. Moguće je također da je spomenuta samo jedna riječ, u ovom slučaju istok, a da se njen opozit, tj. zapad, podrazumijeva.

6478. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, njemu Ebu-Nadr, ovom Abdur-Rahman b. Abdullah Ibn-Dinar, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Doista rob (čovjek) (iz)govori riječi kojima je Allah zadovoljan i ne razmišljajući o njima, a zbog kojih mu Allah podiže stupnjeve (u Džennetu), i, doista, rob (čovjek) (iz)govori riječi koje srde Allaha, ne razmišljajući o njima, a zbog kojih će pasti u Džehennem."

٦٤٧٨. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ يَعْنِي ابْنَ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللهِ لاَ يُلْقِي لَهَا بَالاً يَرْفَعُهُ اللهُ بِهَا دَرَجَاتٍ وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللهِ لاَ يُلْقِي لَهَا بَالاً يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ .

## PLAKANJE IZ BOJAZNI OD ALLAHA[1]

## بَاب الْبُكَاءِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

6479. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sedmericu će Allah natkriti hladom (Svoga Arša): … čovjeka koji se sjeti Allaha, pa mu se iz očiju proliju suze."

٦٤٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ رَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ .

## STRAH OD ALLAHA

## بَاب الْخَوْفِ مِنَ اللَّهِ

6480. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ribija, ovaj od Huzejfe, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Jedan čovjek od onih koji su bili prije vas[2] posumnjao je u ispravnost svojih djela,[3] te je rekao svojoj porodici: 'Kada umrem, (spalite me i) moje posmrtne ostatke, u toplom danu, raspršite u moru!', i oni su to uradili. Allah ga je sastavio, a zatim rekao: 'Šta te je navelo na ono što si učinio?' 'Neveo me je samo strah od Tebe!', rekao je on, pa mu je Allah oprostio."

٦٤٨٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يُسِيءُ الظَّنَّ بِعَمَلِهِ فَقَالَ لأَهْلِهِ إِذَا أَنَا مُتُّ فَخُذُونِي فَذَرُّونِي فِي الْبَحْرِ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ فَفَعَلُوا بِهِ فَجَمَعَهُ اللهُ ثُمَّ قَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى الَّذِي صَنَعْتَ قَالَ مَا حَمَلَنِي إِلاَّ مَخَافَتُكَ فَغَفَرَ لَهُ .

1 Bojazan od Allaha, dželle šanuhu, jedan je od najviših stupnjeva imana (vjerovanja) i ono što je neodvojivo od imana.

2 Tj. Izraelci.

3 Ta su djela u osnovi bila grijeh, jer je taj čovjek bio pljačkaš grobova.

6481. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Mu'temir, ovom Katada, prenoseći od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo čovjeka iz prošlih generacija (ili je rekao: "... iz generacija koje su bile prije vas...") kojem je Allah dao imetak i djecu. Kada mu se približila smrt, rekao je svojim sinovima: "Kakav sam vam otac bio?"

"Bio si dobar otac", odgovoriše, a on im reče: "Ali on nije pohranio nikakvo dobro djelo kod Allaha." (Katada je protumačio riječ *jebteir*, koja je ovdje upotrijebljena, riječju *jeddehir*, što znači "pohraniti".)

"Kada dođe kod Allaha, kaznit će ga, pa zato gledajte da me spalite kada umrem, a kad postanem ugalj, isitnite me u prah, i, kada bude olujni vjetar, bacite moj pepeo u vjetar!"

"On je od svoje djece dobio čvrsto obećanje da će to uraditi, a, tako mi moga Gospodara, tako su i uradili! Onda je Allah rekao: 'Budi!', kad ono – čovjek stoji!

'O moj robe', rekao je potom (Allah), 'šta te je navelo na ono što si uradio?', a on je odgovorio: 'Strah od Tebe!' A ono što ga je zadesilio bila je milost Allahova."

Sulejman (Tejmi) kaže: "Ja sam ovo pričao Ebu-Usmanu, pa mi je rekao: 'Čuo sam to od Selmana, samo je on dodao: 'Bacite moj pepeo u more!', ili kako je već pričao Ebu-Seid.'"

Mu'az ovaj hadis prenosi od Šu'be, on od Katade, ovaj od Ukbe, on od Ebu-Seida, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِالْغَافِرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ذَكَرَ رَجُلاً فِيمَنْ كَانَ سَلَفَ أَوْ قَبْلَكُمْ آتَاهُ اللهُ مَالاً وَوَلَدًا يَعْنِي أَعْطَاهُ قَالَ فَلَمَّا حُضِرَ قَالَ لِبَنِيهِ أَيَّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَبْتَئِرْ عِنْدَ اللهِ خَيْرًا فَسَّرَهَا قَتَادَةُ لَمْ يَدَّخِرْ وَإِنْ يَقْدَمْ عَلَى اللهِ يُعَذِّبْهُ فَانْظُرُوا فَإِذَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي حَتَّى إِذَا صِرْتُ فَحْمًا فَاسْحَقُونِي أَوْ قَالَ فَاسْهَكُونِي ثُمَّ إِذَا كَانَ رِيحٌ عَاصِفٌ فَأَذْرُونِي فِيهَا فَأَخَذَ مَوَاثِيقَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَرَبِّي فَفَعَلُوا فَقَالَ اللهُ كُنْ فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ ثُمَّ قَالَ أَيْ عَبْدِي مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا فَعَلْتَ قَالَ مَخَافَتُكَ أَوْ فَرَقٌ مِنْكَ فَمَا تَلاَفَاهُ أَنْ رَحِمَهُ اللهُ فَحَدَّثْتُ أَبَا عُثْمَانَ فَقَالَ سَمِعْتُ سَلْمَانَ غَيْرَ أَنَّهُ زَادَ فَأَذْرُونِي فِي الْبَحْرِ أَوْ كَمَا حَدَّثَ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## SUSTEZANJE OD GRIJEHA

## بَاب الْإِنْتِهَاءِ عَنِ الْمَعَاصِي

6482. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Moj je primjer i primjer onoga s čime me je Allah poslao poput (primjera) čovjeka koji je došao svome narodu i rekao: 'Vidio sam vojsku svojim očima, a ja sam vam kao nag opominjač.[1] Zato, spasite se! Spasite se!' Jedna ga je skupina ljudi poslušala i izišla polahko, krišom, po noći, te se spasila. Druga skupina nije mu povjerovala, i vojska ih je ujutro napala i uništila.'"

٦٤٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَيَّ وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالنَّجَا النَّجَاءَ فَأَطَاعَتْهُ طَائِفَةٌ فَأَدْلَجُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَنَجَوْا وَكَذَّبَتْهُ طَائِفَةٌ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَاجْتَاحَهُمْ .

6483. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ba, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Moj je primjer i primjer ljudi poput čovjeka koji je naložio vatru, i kad je ona osvijetlila njegovu okolicu, leptirići i oni insekti koji padaju u vatru počeli su hrliti u nju. Čovjek ih je pokušavao spiječiti, ali su ga nadvladali i padali u vatru. Slično tome, i ja vas držim za pojaseve da ne padnete u vatru, ali oni (tj. vi) upadate u nju."

٦٤٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ النَّاسِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ الَّتِي تَقَعُ فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا فَجَعَلَ يَنْزِعُهُنَّ وَيَغْلِبْنَهُ فَيَقْتَحِمْنَ فِيهَا فَأَنَا آخُذُ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ وَهُمْ يَقْتَحِمُونَ فِيهَا .

6484. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, prenoseći od Amira, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani, a muhadžir je onaj koji ostavi ono što je Allah zabranio.'"

٦٤٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ .

1 Postoji više verzija i mišljenja o ovom "nagom opominjaču" te da li se uopće riječju *en-nezirul-urjan* misli na to ili to pak znači "čovjek koji jasno i razgovijetno govori". Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* smatra da se radi o prvom i navodi jedan drugi hadis u kojem se spominje da je neki narod koji se plašio opasnog neprijatelja poslao izvidača, te je ovaj skinuo odjeću i mahao njome (kako bi ih upozorio na neprijatelja).

## RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “DA ZNATE ONO ŠTO JA ZNAM, MALO BISTE SE SMIJALI, A MNOGO PLAKALI!”

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا

6485. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je govorio:
“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Da znate ono što ja znam,[2] malo biste se smijali, a mnogo plakali!’”

٦٤٨٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

6486. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!”

٦٤٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

## VATRA (DŽEHENNEM) JE OPKRIVENA STRASTIMA[3]

بَاب حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ

6487. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Vatra je opkrivena strastima, a Džennet neugodnostima.”

٦٤٨٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ .

2 Tj. o strahotama Sudnjeg dana, o strahotama u berzehu i sl.

3 Hadis govori o pokuđenosti odavanju strastima, ako postoji u dušama naklonost prema njima. S druge strane, hadis potiče na pokornost i dobra djela, iako je to dušama teško. Džehennem je opkriven strastima, a Džennet neugodnostima i djelima koja ljudskim dušama teško padaju. Kada čovjek raskine zastor kojim je opkružen Džehennem tako što se povodi za svojim strastima i čini harame, to bude uzrok padanja u Vatru. Isto je i u slučaju Dženneta; do njega se ne stiže drukčije osim savladavanjem teškoća i prepreka.

## "DŽENNET JE SVAKOM OD VAS BLIŽI OD KAIŠA NJEGOVE SANDALE, A I VATRA ISTO TAKO!"

## بَاب الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ

6488. PRIČAO MI JE Musa b. Mes'ud, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura i A'meša, oni od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Džennet je svakom od vas bliži od kaiša njegove sandale, a i Vatra isto tako!'"[1]

٦٤٨٨. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ .

6489. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najistinitiji stih koji je pjesnik naveo jest: 'Odista, sve osim Allaha prolazno je!'"

٦٤٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَهُ الشَّاعِرُ أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللهَ بَاطِلُ .

## NEKA (ČOVJEK) GLEDA U ONOGA KOJI JE ISPOD NJEGA, A NEKA NE GLEDA U ONOGA KOJI JE IZNAD NJEGA

## بَاب لِيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ وَلَا يَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ

6490. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada neko od vas vidi onoga koji je odlikovan nad njim u imetku i izgledu, neka pogleda i onoga koji je ispod njega (u tome)."[2]

٦٤٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فُضِّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ .

1 U hadisu se nalazi jasan dokaz da dobra djela i pokornost Allahu, dželle šanuhu, vode u Džennet, a grijesi i nepokornost u Džehennem.

2 Ako o tome čovjek razmisli, vidjet će da Allahove, dželle šanuhu, blagodati koje on ima ne posjeduju mnogi ljudi, te stoga treba biti zahvalan Allahu, dželle šanuhu, na tome.

## O ONOME KOJI HTJEDNE URADITI DOBRO ILI ZLO

بَاب مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ أَوْ بِسَيِّئَةٍ

6491. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Dža'd Ebu-Usman, njemu Ebu-Redža Utaridi, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji, prenoseći od svoga Uzvišenog Gospodara, kaže:[3]
"Zaista je Allah odredio dobra i zla djela, a zatim je to objasnio. Ko htjedne uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu to kod Sebe upisati kao (sasvim) dobro djelo; a ako htjedne uraditi neko dobro djelo, pa ga i uradi – Allah će to djelo kod Sebe upisati kao deset, do sedam stotina, dobrih djela, pa i mnogo puta više. Ko htjedne uraditi neko loše djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu ga kod Sebe upisati kao (sasvim) dobro djelo; a ako ga htjedne uraditi, pa ga i uradi – Allah će ga kod Sebe upisati kao jedno loše djelo."

٦٤٩١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا جَعْدُ بْنُ دِينَارٍ أَبُو عُثْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ قَالَ إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً .

## SITNI GRIJESI KOJIH SE TREBA ČUVATI

بَاب مَا يُتَّقَى مِنْ مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ

6492. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Mehdi, prenoseći od Gajlana, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vi radite djela koja su u vašim očima tanja od dlake, a mi smo ih, zaista, za života Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ubrajali u velike grijehe!"
Ebu-Abdullah kaže: "Pod velikim grijesima,[4] on podrazumijeva pogubne (upropaštavajuće) grijehe."[5]

٦٤٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ عَنْ غَيْلَانَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالًا هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعَرِ إِنْ كُنَّا لَنَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمُوبِقَاتِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ يَعْنِي بِذَلِكَ الْمُهْلِكَاتِ .

3 Ibn-Hadžer kaže da je ovo jedan od "Božijih hadisa" (*el-ehadisul-ilahijje*). "Moguće je", kaže on, "da je ovo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo bez posrednika, izravno od svoga Gospodara, a moguće je i da je ovo čuo posredstvom meleka, što je vjerovatnije."

4 *El-mubikat.*

5 *El-muhlikat.*

## DJELA OVISE O SVOJIM ZAVRŠECIMA, I ČEGA SE OD TOGA TREBA BOJATI

بَاب الْأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ وَمَا يُخَافُ مِنْهَا

6493. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'dija da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u čovjeka koji se borio protiv mušrika – a bio je jedan od muslimana koji je najmanje ovisio o njima – te je rekao: 'Ko želi vidjeti čovjeka stanovnika Vatre neka gleda u ovoga!' Neki ga je čovjek slijedio i neprestano se borio dok nije ranjen. Htio je brzu smrt, te je stavio vršak svoje sablje na svoja prsa i naslonio se na njega, tako da mu je izišao između plećki. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Zaista rob (čovjek) radi, kako to ljudi vide, djela stanovnika Dženneta, a on je jedan od stanovnika Vatre; i (zaista čovjek) radi, kako to ljudi vide, djela stanovnika Vatre, a on je jedan od stanovnika Dženneta! Doista djela ovise o svojim završecima!'"[1]

٦٤٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْأَلْهَانِيُّ الْحِمْصِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ نَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى رَجُلٍ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ مِنْ أَعْظَمِ الْمُسْلِمِينَ غَنَاءً عَنْهُمْ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا فَتَبِعَهُ رَجُلٌ فَلَمْ يَزَلْ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَقَالَ بِذُبَابَةِ سَيْفِهِ فَوَضَعَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ فَتَحَامَلَ عَلَيْهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِيمِهَا .

1 Velika je mudrost u tome što čovjeku nije poznat završetak njegovih djela, jer kada bi čovjek znao da će biti spašen, uzoholio bi se i ulijenio, a kad bi znao da će propasti, još više bi činio grijeh. Zato je to čovjeku i skriveno, kako bi stalno bio između straha i nade.

## O TOME DA JE U ODVAJANJU OD LOŠEG DRUŠTVA I POVLAČENJU U SAMOĆU RAHATLUK[2]

بَاب الْعُزْلَةُ رَاحَةٌ مِنْ خُلَاطِ السُّوءِ

6494. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, a ovaj od Ebu-Seida da je rečeno: "Allahov Poslaniče..."; a PRIČAO JE i Muhammed b. Jusuf da mu je kazivao Evza'i, a njemu Zuhri, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Neki je beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Allahov Poslaniče, koji su ljudi najbolji?'[3] 'Čovjek koji se lično bori na Allahovu putu (ulažući) svoj život i svoj imetak, te čovjek koji u nekoj špilji obožava svoga Gospodara[4] i čuva svijet od svoga zla.'"[5] Isto ovo prenose Zubejdi, Sulejman b. Kesir i Nu'man od Zuhrija. Ma'mer prenosi od Zuhrija, on od Ataa, ili Ubejdullaha[6], ovaj od Ebu-Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Junus, Ibn-Musafir i Jahja b. Seid prenose od Ibn-Šihaba, on od Ataa, ovaj od nekih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, a oni od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ حَدَّثَهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ وَرَجُلٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ تَابَعَهُ الزُّبَيْدِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَالنُّعْمَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءٍ أَوْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ يُونُسُ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

2 U ovom se poglavlju ukazuje na potrebu da musliman, ukoliko živi u lošoj sredini na koju ne može utjecati i mijenjati je nabolje, treba tražiti spas u osamljivanju i odlasku iz takve sredine, jer je lakše podnijeti i samoću nego neprestano dodvoravanje lošem društvu. Hattabi veli: "Kada bi se čovjek osamljivanjem sačuvao samo od ogovaranja i gledanja ružnih djela koja ne može spriječiti, to bi osamljivanje bilo veliko dobro." Ebu-Derda veli: "Samoća je bolja od lošeg društva." (*Fethul-bari*, 11/339)

3 Ukoliko pažljivo proučimo Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odgovore na ovo i slična pitanja, možemo u tim odgovorima primijetiti stanovite razlike. To je zbog toga što se ti odgovori odnose na različite ljude, na različite okolnosti i različita vremena. Tako, naprimjer, ako bi neko upitao koje je djelo najbolje, Poslanik bi mu odgovorio koje je djelo u tom trenutku za njega, tog koji pita, najbolje i najvažnije.

4 Ovo se odnosi na prilike u kojima se čovjek nije sposoban boriti na Allahovu putu; svojim djelovanjem on ne može promijeniti stanje, te se stoga odvoji u samoću kako bi sačuvao svoju vjeru. Neki drže da se ovo odnosi na doba poslije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

5 Kušejri navodi u svojoj *Risali* da onaj koji se odluči povući u samoću i odvojiti se od svoje sredine treba biti siguran da to čini s namjerom da sačuva druge od svoga zla. Takvo je promišljanje pohvalno svojstvo koje proizlazi iz skromnosti. Ukoliko, pak, čovjek smatra da napušta svijet kako bi se sačuvao od njegova zla te da je on vredniji od svijeta koji ga okružuje, onda je to pokuđeno svojstvo koje proizlazi iz oholosti. (*Fethul-bari,* 11/340)

6 Ovdje Ma'mer sumnja koji od njih dvojice prenosi - da li Ata ili Ubejdullah. Ovaj hadis prenosi i Muslim, i kod njega se spominje samo Ata, te tako ne postoji ova dvojba.

6495. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Madžišun, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, on od svog oca, a ovaj od Ebu-Seida da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Ljudi će doživjeti vrijeme kad će najbolji imetak čovjeka muslimana (biti) sitna stoka koju će on tjerati po brdskim pašnjacima i pojilištima bježeći sa svojom vjerom od nereda."[1]

٦٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ خَيْرُ مَالِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ الْغَنَمُ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

## O NESTANKU POVJERENJA[2]

## بَاب رَفْعِ الْأَمَانَةِ

496. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada nestane povjerenja, očekuj Kijametski dan.'
'Kako će ga nestati, Allahov Poslaniče?', upitao je neko.
'Kada se poslovi[3] povjere onima koji im nisu dorasli', odgovorio je on."[4]

٦٤٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ كَيْفَ إِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ .

1 Ovo vrijeme nastupa za vjernika tek onda kad nema mogućnosti za borbu na Allahovu putu i kad zbog zle sredine koju ne može izmijeniti njegov muslimanski identitet postane ugrožen. Ne treba zaboraviti da islam, prije osamljivanja, potiče na udruživanje, na džemat, i to je način na koji svaki pojedinac treba organizirati svoj život. Osamljivanje je propisano u iznimnim slučajevima, kada nema drugog izlaza. Treba također znati da musliman, ukoliko se i odvoji od društva, i dalje mora izvršavati svoje šerijatske obaveze prema njemu. Odvajanje može biti djelimično. Preporučuje se da se čovjek odvoji od suvišnog društva, kako bi što manje vremena posvećivao beskorisnim stvarima.

2 Ovoj je riječi po svome značenju suprotna riječ izdaja, prijevara. Povjerenje će iščeznuti pred Kijametski dan, kad nestane odanih i povjerljivih ljudi, a pojave se varalice.

3 Ovdje se prije svega misli na poslove vezane za vjeru, kao što je hilafet (vrhovno vodstvo), imaret (uprava), kadiluk (sudstvo), muftiluk (institucija koja daje pravna rješenja) itd.

4 Jedan beduin upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada će nastupiti Kijametski dan. On mu na to pitanje nije mogao precizno odgovoriti, jer znanje o tome posjeduje samo Allah, dželle šanuhu. Stoga mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao na jedan od njegovih predznaka, želeći u isto vrijeme upozoriti svoj ummet na opasnost do koje dolazi kad se važni poslovi povjere onima koji im nisu dorasli. Povjeravanje poslova takvim osobama vodi u opći nered, jer je ono usko vezano za mito, korupciju, protekciju i sl. Ne samo da takvi poslovi, budući da su u rukama nesposobnih ljudi, neće biti dobro obavljani nego će onima koji su sposobni i takvim poslovima dorasli na taj način biti učinjena velika nepravda.

6497. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Huzejfe da je kazivao: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao dva hadisa. Vidio sam već (da se) jedan (ostvario), a očekujem (da se i) drugi (ostvari). Pričao nam je da je povjerenje spušteno u dubinu ljudskih srca. Zatim su oni učili iz Kur'ana, a onda iz sunneta.[5] I pričao nam je (potom) o njegovu podizanju (tj. o nestanku povjerenja) i rekao: 'Čovjek će odspavati jedan san, pa će povjerenje biti uzeto iz njegova srca, a trag će mu ostati kao jedna tačka. Zatim će odspavati još jedan san, pa će ono opet biti uzeto. Ostat će mu trag kao žulj, baš kao kad zakotrljaš žeravicu na svojoj nozi, pa se ona podmjehuri. Vidiš je nabuhlu, a u tome nema ništa. Svijet će trgovati i skoro niko neće držati do povjerenja. Pričat će se kako u tom i tom plemenu ima čovjek od povjerenja.[6] Govorit će se (s divljenjem) o nekom čovjeku: 'Kako je pametan, kako je lijep, kako je čvrst,[7] a u njegovu srcu nema ni trunke imana[8]!' Živio sam u vremenu kad mi je bilo svejedno s kim ću trgovati. Ako je musliman, islam će ga vratiti (pravdi i poštenju), a ako je kršćanin, vratit će ga onaj što mu je nadređen. Danas ne trgujem ni s kim osim s tim i tim.'"[9]

٦٤٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا حُذَيْفَةُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ فَيَبْقَى أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجْلِ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفِطَ فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ فَلاَ يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلاَنٍ رَجُلاً أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجْلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ زَمَانٌ وَمَا أُبَالِي أَيَّكُمْ بَايَعْتُ لَئِنْ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الإِسْلاَمُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أُبَايِعُ إِلاَّ فُلاَنًا وَفُلاَنًا .

6498. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ljudi su kao deve: od stotinu njih teško nađeš jednu jahaću."[10]

٦٤٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا النَّاسُ كَالإِبِلِ الْمِائَةِ لاَ تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً .

5 Povjerenje i poštenje suštinska su, dakle, svojstva koja čovjek ima u svom srcu. To povjerenje i poštenje može se ojačati izučavanjem Kur'ana i sunneta, koji odgajaju čovjeka u duhu poštenja i povjerenja.

6 Dakle, povjerljivi će ljudi biti rijetkost, zbog čega će se o njima pripovijedati.

7 Svijet će se diviti vanjskom izgledu čovjeka, a neće se pitati kakvog je poštenja i časti.

8 Ovdje je upotrebljena riječ iman (vjerovanje) umjesto riječi emanet (povjerenje) zbog toga što nema vjerovanja bez povjerenja.

9 Dakle, samo u određene osobe ima povjerenje i s njima obavlja poslove kupoprodaje.

10 Tj. teško možeš naći jednu devu koja vrijedi i koja je dobra za jahanje. Ovim se hadisom želi kazati da ljudi

## O ŽELJI ZA POKAZIVANJEM I STJECANJU LAŽNOG UGLEDA[1]

باب الرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ

6499. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a ovaj od Seleme b. Kuhejla...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Sufjana, on od Seleme, a ovaj od Džunduba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... te da nije nikog čuo da kaže kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nešto drugo. Približio mu se i čuo kako pripovijeda: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Ko žudi postati znamenit – Allah će učiniti da se čuje za njega[2], a ko se pretvara – Allah će razotkriti njegovu dvoličnost.'"

٦٤٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ ح و حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ غَيْرَهُ فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللهُ بِهِ وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللهُ بِهِ .

## O ONOME[3] KOJI SE TRUDI I NASTOJI BITI POKORAN[4] UZVIŠENOM ALLAHU

باب مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ

6500. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovom Katada, a njemu Enes b. Malik, prenoseći od Mu'aza b. Džebela, radijallahu anhuma, da je kazivao:

٦٥٠٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ بَيْنَمَا أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ

općenito imaju manjkavosti te da su rijetki oni koji su izuzetno sposobni. Ovaj hadis ima, međutim, i druga tumačenja. (*Fethul-bari*, 11/343)

1 Ovo se također ostvaruje dvoličnošću i pretvaranjem, kojima čovjek pribjegava kako bi se pročulo o njegovoj pobožnosti i poštenju.

2 Dakle, ko želi da se čuje za njegova djela kako bi postao poznat kod svijeta i kako bi ga svijet veličao - Allah će mu to dati, ali za to neće imati ahiretske nagrade. Neki pak razumijevaju da se ovim dijelom hadisa želi kazati kako će onome koji želi da se pročuju tuđe mahane Uzvišeni Allah otkriti njegove vlastite mahane pa će čuti ono što ne voli. Postoje, međutim, i druga tumačenja. (*Fethul-bari*, 11/344-345)

3 Tj. o vrijednosti onoga koji ulaže takav napor.

4 Tj. nastoji biti ustrajan u činjenju dobrih djela i borbi protiv strasti i prohtjeva koji su zabranjeni (haram) te ostalih djela koja nisu dopuštena, i trudi se da ne pretjeruje u uživanjima koja su dopuštena (halal). Uzvišeni Allah kaže: "A onaj koji se bude plašio stajanja pred Gospodarom svojim i odvratio dušu svoju od pohlepe..." (En-Nazi'at, 40). Neki učenjaci (*Fethul-bari,* 11/345-346) ubrajaju borbu protiv pohlepe duše u borbu protiv neprijatelja, jer čovjek ima tri neprijatelja. Prvi mu je neprijatelj šejtan, a drugi duša, jer ona poziva strastima i uživanjima koja vode u ono što je zabranjeno, a šejtan joj u tome pomaže tako što to uljepšava. Ko se suprotstavi pohlepama svoje duše i šejtanu, tjerajući dušu na slijeđenje Allahovih odredbi, on će biti u stanju boriti se protiv trećeg neprijatelja - ljudi koji se bore protiv Allahove vjere. U borbi protiv pohlepe duše najbolje može pomoći borba protiv šejtana i odbacivanje svih njegovih zavođenja (vesvesa), koja su stalna, te stoga čovjek mora svakog trenutka biti na oprezu.

لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلاَ آخِرَةُ الرَّحْلِ فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوهُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ .

“Dok sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jahao (na istoj jahalici), tako da je između mene i njega bio samo zadnji dio sedla[5], on mi reče: ‘Mu‘aze!’
‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, odgovorio sam. Jahao je potom neko vrijeme, a onda opet rekao: ‘Mu‘aze!’
‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, rekoh. Zatim je ponovo jahao neko vrijeme, a onda rekao: ‘Mu‘aze!’
‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, rekoh.
‘Znaš li’, upita on, ‘koja prava ima Allah prema Svojim robovima?’
‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju’, odgovorio sam.
‘Pravo je Allahovo prema Njegovim robovima da oni samo Njega obožavaju[6] i da Mu ništa ravnim ne smatraju’, reče on. Potom je jahao neko vrijeme, a onda rekao: ‘Mu‘aze, sine Džebelov!’
‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, odgovorio sam.
‘Znaš li’, upita on, ‘koja prava imaju robovi kod Allaha kada to urade?’[7]
‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju’, odgovorio sam.
‘Pravo je robova kod Allaha da ih On ne kazni’[8], reče on.”

5 Ovim Mu‘az, radijallahu anhu, želi kazati kako je bio blizu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je mogao sve dobro čuti i zapamtiti.

6 Obožavati Uzvišenog Allaha znači činiti ono što je On naredio i kloniti se onoga što je On zabranio. Naročito se treba čuvati širka, jer je to najveći grijeh.

7 Tj. kad samo Njega (Allaha) obožavaju i samo Njemu ibadet upućuju.

8 Zato što im je Uzvišeni Allah to obećao, a On Svoje obećanje ne krši.

## O SKROMNOSTI I PONIZNOSTI

## بابُ التَّواضُع

6501. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr, a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devu...; a PRIČAO MI JE i Muhammed, njemu Fezari i Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devu po imenu Adba. Bila je najbrža i nepobjediva. Jednom je došao neki beduin sa svojom (mladom) devom pa ju je ona (beduinova deva) pobijedila. Muslimanima je to teško palo te rekoše: 'Adba je pobijeđena.' Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Doista, kad god se što na dunjaluku uzdigne, Allahovo je pravo da ga On spusti.'"[1]

٦٥٠١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ نَاقَةٌ قَالَ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ وَأَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَتْ نَاقَةٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ تُسَمَّى الْعَضْبَاءَ وَكَانَتْ لاَ تُسْبَقُ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ عَلَى قَعُودٍ لَهُ فَسَبَقَهَا فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَقَالُوا سُبِقَتِ الْعَضْبَاءُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ لاَ يَرْفَعَ شَيْئًا مِنَ الدُّنْيَا إِلاَّ وَضَعَهُ.

6502. PRIČAO MI JE Muhammed b. Usman, njemu Halid b. Mahled, ovom Sulejman b. Bilal, a njemu Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nimr, prenoseći od Ataa, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni je Allah, doista, rekao: 'Ko uznemirava kojeg od Mojih evlija[2] – Ja sam mu objavio rat.[3] Najdraže čime Mi se Moj rob može približiti jest ono što sam mu propisao. Moj će Mi se rob ustrajno približavati nafilama pa ću ga zavoljeti, a kada ga zavolim, postat ću sluh njegov, kojim sluša, vid njegov, kojim gleda, ruka njegova, kojom radi, noga njegova, kojom hoda.[4] Ako Me upita, dat

٦٥٠٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ حَدَّثَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي

1 Uzvišeni Allah ne voli oholost. Na to nas je upozorio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao da u Džennet neće ući onaj koji bude imao koliko trun oholosti u sebi. Svi koji se ohole mogu očekivati poniženje još na na ovom svijetu.

2 Evlija je čovjek koji je spoznao svoga Stvoritelja i ustrajan je u iskrenoj pokornosti Njemu.

3 Ovo je važno upozorenje, jer kome Allah objavi rat, njemu je neminovna propast na oba svijeta.

4 To znači da će čovjeku koji izvršava farzove, a zatim ustraje u nafilama Uzvišeni Allah dati snagu da savlada šejtana i da se kloni svega što je zabranjeno, tako da će sve ono što on bude radio slušajući, gledajući, hodajući, sve će to biti u skladu s Allahovim propisima.

بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لأَعْطِيَنَّهُ وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لأُعِيذَنَّهُ وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ .

ću mu, a ako od Mene zaštitu zatraži, doista ću mu je pružiti. Ni oko čega što radim nisam se više dvoumio[5] kao oko duše vjernikove, koja ne voli smrt, a Ja joj ne volim nažao učiniti.'"

## باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "POSLAN SAM JA I KIJAMETSKI DAN KAO OVA DVA"

﴿ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلاَّ كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ .

I riječima Uzvišenog:
"...a smak će svijeta u tren oka doći, ili još brže, jer je Allah, uistinu, Svemoćni."[6]

٦٥٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ هَكَذَا وَيُشِيرُ بِإِصْبَعَيْهِ فَيَمُدُّ بِهِمَا .

6503. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Poslan sam ja i Kijametski dan ovako', pokazujući svoja dva prsta i pružajući ih."[7]

٦٥٠٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ هُوَ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ وَأَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ .

504. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, ovom Vehb b. Džerir, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade i Ebu-Tejjaha, a oni od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva[8]."

٦٥٠٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ يَعْنِي إِصْبَعَيْنِ تَابَعَهُ إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ .

6505. PRIČAO MI JE Jahja b. Jusuf, a njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva', znači dva prsta."
Isto prenosi Israil od Ebu-Hasina.

5 Ovo ukazuje na to koliko Allah voli Svoga pokornog roba.

6 En-Nahl, 77.

7 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na blizinu Kijametskog dana pružajući svoja dva prsta, kažiprst i srednji prst. Kako u dužini njihovoj nema velike razlike, tako nema ni velike vremenske razlike između njegova poslanstava i Kijametskog dana.

8 Tj. srednji prst i kažiprst.

## O POJAVLJIVANJU SUNCA SA ZAPADA

بَاب طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا

6506. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. A kad iziđe i ljudi ga vide, svi će povjerovati.[1] Tada čovjeku neće koristiti to što će uzvjerovati ukoliko nije vjerovao i ranije i vjerujući dobro zaradio.[2] Kijametski će dan nastupiti tako da oni koji budu svoju robu razastrli neće među sobom kupoprodaju dovršiti niti će robu smotati. Kijametski će dan nastupiti tako da će čovjek početi musti devu, ali njega (mlijeka) neće okusiti. Kijametski će dan nastupiti tako da se onaj koji bude pravio korito za vodu neće iz njega napiti. Kijametski će dan nastupiti tako da onaj koji bude ponio zalogaj u svoja usta neće ga pojesti."[3]

٦٥٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ فَرَآهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ ( لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا ) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلاَنِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلاَ يَتَبَايَعَانِهِ وَلاَ يَطْوِيَانِهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدِ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِقْحَتِهِ فَلاَ يَطْعَمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يَلِيطُ حَوْضَهُ فَلاَ يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ رَفَعَ أَحَدُكُمْ أُكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلاَ يَطْعَمُهَا .

## O TOME DA ALLAH VOLI SUSRET S ONIM KOJI VOLI SUSRET S ALLAHOM

بَاب مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ

6507. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Ubade b. Samita (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko voli susret s Allahom - Allah voli susret s njim, a ko ne voli susret s Allahom - ni Allah ne voli susret s njim.[4]' Tada Aiša ili koja druga od

٦٥٠٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ كَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ أَوْ بَعْضُ أَزْوَاجِهِ

1 To vjerovanje neće im biti ni od kakve koristi, jer vjerovanje ne koristi onda kad čovjek nema izbora, kad mora povjerovati, kao, naprimjer, kada duša počne izlaziti i čovjek vidi svoje mjesto u Džennetu ili Džehennemu.

2 Dakle, nevjerniku neće koristiti ako postane vjernik u tom trenutku, niti će vjerniku koristiti dobra djela ukoliko ih nije dotada činio, jer je njihov položaj tada kao položaj čovjeka na samrti, kad mu duša počne izlaziti.

3 Govoreći o Kijametskom danu, Uzvišeni Allah kaže: "...sasvim će vam neočekivano doći..." (El-A'raf, 187) O tome da će Kijametski dan nastupiti iznenadno govore i mnogi drugi ajeti: El-En'am: 31, 44, 47; El'Araf: 95, 187; Jusuf: 107; El-Enbija': 40; El-Hadždž: 55; Eš-Šu'ara: 202; El-'Ankebut: 53; Ez-Zumer: 66; Muhammed: 8.

4 Ovo nije pravilo u smislu da će Uzvišeni Allah nagraditi nekoga Svojom ljubavlju ili će ga kazniti uskrativši

njegovih žena reče: 'Mi, zaista, ne volimo smrt!'[5] 'Nije to', reče on, 'jer kada vjerniku dođe smrt, on bude obveseljen Allahovim zadovoljstvom i počastima, pa mu ništa ne bude draže od onoga što ga čeka; on voli susret s Allahom a i Allah voli susret s njim. A kada nevjerniku dođe smrt, on, doista, bude obaviješten o Allahovoj kazni i nevoljama, pa mu ne bude ništa mrže od onoga što ga čeka; on ne voli susret s Allahom a ni Allah ne voli susret s njim.'"[6]
Ovaj hadis u skraćenoj verziji prenose Ebu-Davud i Amr od Šu'be. Seid prenosi od Katade, on od Zurare, ovaj od Sa'da, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

إِنَّا لَنَكْرَهُ الْمَوْتَ قَالَ لَيْسَ ذَاكِ وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا حَضَرَهُ الْمَوْتُ بُشِّرَ بِرِضْوَانِ اللهِ وَكَرَامَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ فَأَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ وَأَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا حُضِرَ بُشِّرَ بِعَذَابِ اللهِ وَعُقُوبَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَهَ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ وَكَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ اخْتَصَرَهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَمْرٌو عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6508. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko voli susret s Allahom - Allah voli susret s njim[7], a ko ne voli susret s Allahom - ni Allah ne voli susret s njim."

٦٥٠٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ كَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ.

6509. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba da su Seid b. Musejjeb i Urva b. Zubejr pred skupom učenih ljudi kazivali:
"Aiša je, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijedala: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio zdrav, rekao: 'Nije umro nijedan vjerovjesnik dok nije vidio svoje mjesto u Džennetu, a zatim mu je dato

٦٥٠٩. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرُ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ

mu Svoju ljubav ovisno o tome da li se raduje susretu s Njim ili ne. Allah naprosto izjavljuje da voli one koji vole susret s Njim, a da ne voli one koji ne vole susret s Njim.

5 Čovjek u suštini voli i treba voljeti dunjalučki život, koji mu je Uzvišeni Allah dao. U ovom se hadisu govori o stanju vjernika i nevjernika u posljednjim trenucima njihovog dunjalučkog života, kada budu obaviješteni o tome što ih očekuje na ahiretu.

6 Iz ovog hadisa možemo razumjeti da prvo treba spominjati dobre ljude, iako ima više onih koji su loši.

7 Kad vjernik bude na samrti, dođe mu melek obveseljivač s radosnim vijestima od Uzvišenog Allaha, tako da vjerniku ne bude ništa draže od susreta s Njim.

da izabere.' - A kada se razbolio', veli Aiša, 'glava mu je bila u mome krilu; bio je u nesvijesti neko vrijeme, a onda je došao sebi, pažljivo podigao svoj pogled uvis i rekao: 'Allahu, (pridruži me) Najvišem društvu!'
'Nije, dakle, odabrao nas!', rekoh ja sjetivši se onog hadisa što nam ga je on kazivao.
'Allahu, (pridruži me) Najvišem društvu!' - bile su posljednje riječi koje je izrekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', veli Aiša."

عَلَى فَخِذِي غُشِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السَّقْفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى قُلْتُ إِذًا لاَ يَخْتَارُنَا وَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا بِهِ قَالَتْ فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْلُهُ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى .

## O SAMRTNIM MUKAMA

## بَاب سَكَرَاتِ الْمَوْتِ

6510. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ebu-Amra Zekvana, štićenika Aišinog, da je Aiša, radijallahu anha, govorila:
"Pred Allahovim je Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaista, bila džezvica ili kofa s vodom – dvoumi se Umer (šta je od toga dvoga) – pa je on stavljao ruke u vodu, brisao njima svoje lice i govorio: 'Nema (drugog) Boga osim Allaha! Smrt, zaista, ima muke.' Ispravio je zatim svoju ruku i stao govoriti: '(Pridruži me) Najvišem društvu!...' – sve dok nije izdahnuo a ruka mu se spustila."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Kofica (*el-ulbetu*) je od drveta, a džezvica (*er-rekve*) je od kože."

٦٥١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو ذَكْوَانَ مَوْلَى عَائِشَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ بَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ أَوْ عُلْبَةٌ فِيهَا مَاءٌ يَشُكُّ عُمَرُ فَجَعَلَ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي الْمَاءِ فَيَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ وَيَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكَرَاتٍ ثُمَّ نَصَبَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى حَتَّى قُبِضَ وَمَالَتْ يَدُهُ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ الْعُلْبَةُ مِنَ الْخَشَبِ وَالرَّكْوَةُ مِنَ الأَدَمِ .

6511. PRIČAO MI JE Sadeka, a njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Neki su beduini, osori i grubi (ili bosi), dolazili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitali ga kada će nastupiti Kijametski dan.[1] On bi tada pogledao u najmlađeg među njima i govorio: 'Ako ovaj poživi, neće doživjeti duboku starost, a vaš će kijametski dan nastupiti.'"[2]
"To je značilo njihova smrt", objašnjava Hišam.

٦٥١١. حَدَّثَنِي صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الأَعْرَابِ جُفَاةً يَأْتُونَ النَّبِيَّ ﷺ فَيَسْأَلُونَهُ مَتَى السَّاعَةُ فَكَانَ يَنْظُرُ إِلَى أَصْغَرِهِمْ فَيَقُولُ إِنْ يَعِشْ هَذَا لاَ يُدْرِكْهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ عَلَيْكُمْ سَاعَتُكُمْ قَالَ هِشَامٌ يَعْنِي مَوْتَهُمْ .

6512. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale, on od Ma'beda b. Ka'ba b. Malika, a ovaj od Ebu-Katade b. Rib'ija Ensarija da je kazivao:
"Prošla je (jedne prilike) pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dženaza pa je on rekao: 'Urahatio se, ili[3] su se urahatili od njega'
'Šta znači to: 'Urahatio se', a šta znači: 'Urahatili su se od njega'?', upitali su.
'Rob (Allahov) vjernik postane rahat od dunjalučkih teškoća i uznemiravanja (sklanjajući se) u okrilje Allahove milosti. A rob prijestupnik – od njega postanu rahat i ljudi i zemlje i drveće i životinje.'"

٦٥١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رِبْعِيٍّ الأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مُرَّ عَلَيْهِ بِجِنَازَةٍ فَقَالَ مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاحٌ مِنْهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْمُسْتَرِيحُ وَالْمُسْتَرَاحُ مِنْهُ قَالَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا إِلَى رَحْمَةِ اللهِ وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلاَدُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ .

6513. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Abdu-Rabbihi b. Seida, on od Muhammeda b. Amra b. Halhale, ovaj od Ibn-Ka'ba, a on od Ebu-Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Urahatio se, ili su se urahatili od njega. Vjernik je onaj koji će se urahati (od dunjaluka)."

٦٥١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاحٌ مِنْهُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ .

1 Beduini su često Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljali ovo pitanje vjerovatno zbog toga što se Kijametski dan često spominje u Kur'anu, pa su oni željeli znati kada će on nastupiti.

2 Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, im je u ovom slučaju kazao kada će oni pomrijeti, a nije im govorio o Kijametskom danu niti o proživljenju koje slijedi. Međutim, za čovjeka, u nekom smislu, počinje Kijametski dan s danom njegove smrti. Naime, čovjekovo aktivno djelovanje na ovom svijetu tada prestaje, a Kijametski će dan za umrlog tako brzo doći da će on pomisliti kako je između njegove smrti i proživljenja prošla samo jedna večer ili jedno jutro. O tome Kur'an veli: "Bit će kao da su oni onog dana kad ga vide ostali samo večer ili jutro njegovo." (En-Nazi'at, 46)

3 Ibn-Hadžer kaže da veznik *ve* (i) ovdje znači *ev* (ili). (*Fethul-bari*, 11/372)

6514. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Abdullah b. Ebu-Bekr b. Amr b. Hazm, prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Umrloga slijedi troje[1] – pa se dvoje vrati, a s njim ostane jedno. Slijede ga njegova porodica, njegov imetak i njegova djela. Njegova se porodica i imetak njegov vrate, a s njim ostanu djela."

٦٥١٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلاثَةٌ فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ .

6515. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad neko od vas umre, bude mu predočeno mjesto njegovo, ujutro i navečer, pa bila to Vatra bio to Džennet, i kaže se: 'Ovo će biti mjesto tvoje kad budeš proživljen.'"[2]

٦٥١٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ غُدْوَةً وَعَشِيًّا إِمَّا النَّارُ وَإِمَّا الْجَنَّةُ فَيُقَالُ هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى تُبْعَثَ إِلَيْهِ .

6516. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte psovati umrle, oni su, zaista, otišli onome što su (ranije) uradili."

٦٥١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَسُبُّوا الأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا .

## O PUHANJU U ROG (SUR)[3]

## بَاب نَفْخِ الصُّورِ

Mudžahid veli: "Sur je u obliku roga."
*Zedžretun* znači *sajhatun* (uzvik, krik). Ibn-Abbas kaže da *en-nakuru* znači *es-suru* (truba, lovački rog). *Er-Radžifetu* znači *en-nefhatul-ula* (prvo puhanje), a *er-radifetu* znači *en-nefhatus-sanijetu* (drugo puhanje).

قَالَ مُجَاهِدٌ الصُّورُ كَهَيْئَةِ الْبُوقِ ( زَجْرَةٌ ) صَيْحَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ( النَّاقُورِ ) الصُّورِ ( الرَّاجِفَةُ ) النَّفْخَةُ الأُولَى وَ ( الرَّادِفَةُ ) النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ .

1 U većini slučajeva umrloga prati njegova rodbina, prijatelji itd. Međutim, dešava se ponekad da umrloga prate samo njegova djela.

2 Suštinu tog predočavanja zna samo Uzvišeni Allah. Neki učenjaci smatraju da će to biti predočavano samo duši, dok neki kažu da će to biti predočavano duši koja će biti u vezi s dijelom tijela koji neće biti uništen.

3 Puhanje u rog (sur) spominje se u mnogim kur'anskim poglavljima, kao što su: El-Enam, El-Mu'minun, En-Neml, Ez-Zumer itd. Meleku Israfilu bit će naređeno da u njega puhne dva puta. Kad prvi put puhne, sva će živa stvorenja pomrijeti, a kad puhne drugi put, svaka će se duša vratiti u svoje tijelo.

6517. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Abdur-Rahmana A'redža, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Dvojica su se ljudi međusobno grdili; jedan musliman i jedan jevrej, pa je musliman rekao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Muhammeda nad svim svjetovima!'
'Tako mi Onoga', odgovorio je jevrej, 'koji je odabrao Musaa nad svim svjetovima!' Tada se musliman rasrdio i ošamario jevreja. Jevrej je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome šta se desilo između njega i muslimana.
'Nemojte', reče tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'davati prednost meni nad Musaom. Jer kada nastupi Kijametski dan, ljudi će, zaista, pomrijeti; ja ću biti među prvima koji će biti proživljeni, a Musa će se tada već držati za Arš. Ne znam je li i Musa bio među onima koji su bili umrli pa su proživljeni prije mene, ili je bio među onima koje je Allah izuzeo.'"

٦٥١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلاَنِ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ قَالَ فَغَضِبَ الْمُسْلِمُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ وَجْهَ الْيَهُودِيِّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ فِي أَوَّلِ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَكَانَ مُوسَى فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَثْنَى اللهُ .

6518. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ljudi će – kada im smrt dođe – pomrijeti; ja ću biti prvi koji će ustati, a Musa će se tada već držati za Arš. Ne znam je li i on bio među onima koji su pomrli."
Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi i Ebu-Seid.

٦٥١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْعَقُ النَّاسُ حِينَ يَصْعَقُونَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ قَامَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ فَمَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## O TOME DA ĆE ALLAH - KADA NASTUPI KIJAMETSKI DAN - UHVATITI ZEMLJU[1]

بَاب يَقْبِضُ اللَّهُ الأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Hadis o tome prenosi Nafi‘ od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6519. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allah će uhvatiti Zemlju i smotati nebesa Svojom desnicom, a zatim reći: ‘Ja sam vladar! Gdje su zemaljski vladari?!’”

٦٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ .

6520. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Halida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kada nastupi Kijametski dan, Zemlja će biti hljeb koji će Silni prevrtati Svojom rukom, kao što neko od vas okreće svoj hljeb (tijesto) na putovanju (kada ga stavi u u rupu u koju je naložio vatru).’ To će biti ugošćenje dženetlija.[2] Prišao mu je, nakon toga, neki jevrej i upitao: ‘Ebu-Kasime – Milostivi te obdario bereketom – hoćeš li da te obavijestim o opskrbi što će je imati dženetlije na Kijametskom danu?’
‘Hoću’, odgovori on. ‘Zemlja će biti tijesto...’, (poče ovaj, govoreći onako) kako je bio rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda

٦٥٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَكُونُ الأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خُبْزَةً وَاحِدَةً يَتَكَفَّؤُهَا الْجَبَّارُ بِيَدِهِ كَمَا يَكْفَأُ أَحَدُكُمْ خُبْزَتَهُ فِي السَّفَرِ نُزُلاً لأَهْلِ الْجَنَّةِ فَأَتَى رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَارَكَ الرَّحْمَنُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ أَلاَ أُخْبِرُكَ بِنُزُلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ بَلَى قَالَ تَكُونُ الأَرْضُ خُبْزَةً وَاحِدَةً كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْنَا ثُمَّ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَالَ أَلاَ أُخْبِرُكَ بِإِدَامِهِمْ قَالَ إِدَامُهُمْ بَالاَمٌ وَنُونٌ قَالُوا وَمَا هَذَا قَالَ ثَوْرٌ وَنُونٌ يَأْكُلُ مِنْ زَائِدَةِ كَبِدِهِمَا سَبْعُونَ أَلْفًا .

1 Uzvišeni Allah govori o tome u suri Ez-Zumer, 67. ajet: “Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; čitava će Zemlja na Sudnjem danu u Njegovoj šaci biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!”

2 Nevevi kaže da je smisao hadisa da će Allah učiniti pa će Zemlja biti kao jedan veliki hljeb. Kastalani kaže da ima onih koji ovaj hadis shvataju u smislu poređenja, ali je preče hadis tumačiti u njegovom osnovnom (jezičkom) značenju, a u Allahovoj moći je da od Zemlje učini ovo što je navedeno.

u nas i nasmiješi se tako da su mu se vidjeli umnjaci.[3] 'Hoćete li', ponovo upita (jevrej), 'da vam kažem šta će im biti umak? Njihov umak', reče, 'bit će balam i kit.' 'A šta je to?', upitali su. 'To su bik i kit. Od izrasline (dodatnog režnja) sa njihove jetre može se nahraniti sedamdeset hiljada', odgovorio je on."

6521. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ljudi će na Kijametskom danu biti okupljeni na bijeloj zemlji koja će naličiti čistom brašnu."[4] Sehl, ili neko drugi, veli: "Na njoj nema ničijih tragova."

٦٥٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ ابْنَ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ عَفْرَاءَ كَقُرْصَةِ نَقِيٍّ قَالَ سَهْلٌ أَوْ غَيْرُهُ لَيْسَ فِيهَا مَعْلَمٌ لِأَحَدٍ .

## O TOME KAKVO ĆE BITI OKUPLJANJE (NAKON PROŽIVLJENJA)

## بَاب كَيْفَ الْحَشْرُ

6522. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svijet će biti sakupljen na tri načina: u nadi i strahu – dva na devi, tri na devi, četiri na devi, deset na devi. Ostatak će sakupiti vatra koja će (ih stalno pratiti i) u snu provoditi podnevni odmor tamo gdje i oni; prespavat će (noć) tamo gdje i oni, osvanuti tamo gdje i oni i zamrknuti tamo gdje i oni."[5]

٦٥٢٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى ثَلَاثِ طَرَائِقَ رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ وَاثْنَانِ عَلَى بَعِيرٍ وَثَلَاثَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَأَرْبَعَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَعَشَرَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَيَحْشُرُ بَقِيَّتَهُمُ النَّارُ تَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا وَتَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا وَتُصْبِحُ مَعَهُمْ حَيْثُ أَصْبَحُوا وَتُمْسِي مَعَهُمْ حَيْثُ أَمْسَوْا .

3 Jevrej ih je obavijestio o tome na osnovu onoga što se navodi u njihovim knjigama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obveseljen time što se to podudaralo s onim što je njemu objavljeno.

4 Mnogi komentatori Kur'ana kažu da će to biti ista ova zemlja na kojoj mi živimo, ali će njena svojstva biti izmijenjena. Oni kažu da o tome govori ajet: "...na dan kad Zemlja bude zamijenjena drugom zemljom, a i nebesa, i kad svi iziđu pred Allaha, Jedinog i Svemoćnog." (Ibrahim, 48)

5 Hattabi kaže da će se ovo sakupljanje ljudi desiti prije Kijametskog dana. Ljudi će živi biti sakupljeni u Šamu. Što se tiče okupljanja na Sudnjem danu, ono neće biti ovakvo niti na devama, nego će ljudi biti okupljeni goli i bosi i ići će pješice, kako se to navodi u hadisu što ga prenosi Ibn-Abbas. Ima, međutim, i drukčijih tumačenja ovog hadisa. (*Fethul-bari*, 11/387)

6523. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed Bagdadi, a ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Neki je čovjek upitao: ‘Allahov Vjerovjesniče, kako će nevjernik doći na svome licu?’[1]
‘Zar nije u stanju Onaj koji mu je na dunjaluku dao da hoda na dvjema nogama dati mu na Kijametskom danu da hoda na svome licu?’, reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).”
“Da”, veli Katada, “tako mi uzvišenosti našeg Gospodara.”[2]

٦٥٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ كَيْفَ يُحْشَرُ الْكَافِرُ عَلَى وَجْهِهِ قَالَ أَلَيْسَ الَّذِي أَمْشَاهُ عَلَى الرِّجْلَيْنِ فِي الدُّنْيَا قَادِرًا عَلَى أَنْ يُمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَتَادَةُ بَلَى وَعِزَّةِ رَبِّنَا .

6524. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Seida b. Džubejra, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Vi ćete susresti Allaha bosi, goli, hodajući pješice, neosunećeni.”
“Smatramo”, veli Sufjan, “da je Ibn-Abbas ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”[3]

٦٥٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّكُمْ مُلاَقُو اللهِ حُفَاةً عُرَاةً مُشَاةً غُرْلاً قَالَ سُفْيَانُ هَذَا مِمَّا نَعُدُّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ .

6525. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, držeći hutbu na minberu, rekao: ‘Vi ćete, zaista, susresti Allaha bosi, goli i neosunećeni.’”

٦٥٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ إِنَّكُمْ مُلاَقُو اللهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً .

---

1 Da će nevjernici naglavačke ući u Džehennem, o tome govori ajet: “...Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe...” (El-Isra, 97)

2 Uzvišeni će Allah one koji su odbijali pasti Mu na sedždu kazniti i na ovaj način: proživit će ih u ponižavajućem stanju; hodat će naglavačeke a lice će im se vući po zemlji.

3 Ibn-Abbas bio je dijete i mnoge hadise nije zapamtio izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego ih je čuo od njegovih drugova. Zbog toga je ovdje naglašeno da je on ovaj hadis čuo i zapamtio izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6526. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Mugire b. Nu‘mana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ustao da nam drži govor i rekao: ‘Vi ćete, zaista, biti sakupljeni bosi, goli i neosunećeni.’ (Onda je proučio) ajet: ‘Kao što smo počeli prvo stvaranje, ponovit ćemo ga...’, (i nastavio): ‘Prvo stvorenje koje će biti obučeno na Kijametskom danu bit će Ibrahim. Potom će biti dovedeni ljudi iz moga ummeta i skrenuti na lijevu stranu.[4] ‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘(to su) moji drugovi.’[5] ‘Ne znaš ti šta su sve novo poslije tebe radili’, odgovorit će mi se. Tada ću ja reći onako kako je rekao dobri rob: ‘...I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio...’ – sve do riječi Njegovih: ‘... i Mudri.’[6] ‘Oni su ostali u *odmetništvu*’, bit će rečeno.’”

٦٥٢٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَامَ فِينَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً ( كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ ) وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلاَئِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ وَإِنَّهُ سَيُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ ( وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ ) إِلَى قَوْلِهِ ( الْحَكِيمُ ) قَالَ فَيُقَالُ إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ .

6527. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Halid b. Haris, a ovom Hatim b. Ebu-Sagira, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda b. Ebu-Bekra (da je kazivao):
“Pričala je Aiša, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Bit ćete sakupljeni bosi, goli i neosunećeni.’
‘Allahov Poslaniče’, rekla je Aiša, ‘muškarci i žene gledat će jedni u druge!’
‘Težina stanja u kojem će se oni nalaziti bit će im mnogo važnija od zanimanja koje bi se u njima moglo zbog toga probuditi’, odgovorio je on.”

٦٥٢٧. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تُحْشَرُونَ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَقَالَ الأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يُهِمَّهُمْ ذَاكِ .

4 Tj. bit će povedeni prema Džehennemu.

5 Nisu svi ashabi uvodili novotariji u vjeru i odmetnuli se od islama, pa se ovdje misli na one koji su bili dvoličnjaci ili su postali odmetnici od islama. Poslije hadisa broj 3447, Buhari kaže da se ovaj hadis odnosi na one muslimane koji su se odmetnuli od islama u doba Ebu-Bekra, radijallahu anhu, pa se on borio protiv njih. Bejdavi kaže da se pod *odmetništvom* ovdje ne misli potpuno odmetništvo od islama, nego se misli na griješenje i skretanje s ispravnog puta i činjenje loših djela umjesto dobrih. Hadis sa sličnim tekstom se ponavlja pod brojevima 3349, 3447, 4625, 4740, 6576 i 6582.

6 El-Maida, 117-118. Prijevod ovih ajeta u cjelosti glasi: “Ja sam im samo govorio ono što si im Ti naredio: ‘Ibadet činite Allahu, i mome i vašem Gospodaru!’ I ja sam njima svjedok bio dok sam među njima bio, a kad si me Ti k Sebi uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svime bdiješ. Ako ih patnji podvrgneš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, pa, uistinu si Ti Silni i Mudri.”

6528. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: “Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pod šatorom, pa nas je on upitao: ‘Biste li voljeli biti četvrtina stanovnika Dženneta?’ ‘Da’, odgovorili smo.
‘A biste li voljeli biti trećina stanovnika Dženneta?’, upitao je on. ‘Da’, odgovorili smo.
‘A biste li voljeli biti polovina stanovnika Dženneta?’, upitao je on. ‘Da’, odgovorili smo.
‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša’, reče on, ‘ja, zaista, očekujem da ćete biti polovina stanovnika Dženneta, i to zato što u Džennet neće ući nikakva druga, nego samo muslimanska duša. Vi ste u odnosu na mnogobošce tek kao bijela dlaka na koži crnog vola, ili kao crna dlaka[1] na koži crvenog vola.’”[2]

٦٥٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَذَلِكَ أَنَّ الْجَنَّةَ لاَ يَدْخُلُهَا إِلاَّ نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ إِلاَّ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الأَسْوَدِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الأَحْمَرِ .

6529. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Sevra, ovaj od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Prvi koji će biti prozvan na Kijametskom danu bit će Adem. Njegovo će ga potomstvo nastojati vidjeti. ‘Ovo je vaš otac Adem’, reći će se, a on će se odazvati: ‘Rado Ti se (Gospodaru) odazivam!’
‘Izvedi džehenemlije od tvoga potomstva!’, reći će (Allah). ‘A koliko ću ih izvesti, Gospodaru?’
‘Izvedi od svake stotine devedeset i devet’, reći će On.’ ‘Allahov Poslaniče’, upitali su, ‘ako se od svake stotine nas uzme devedeset i devet, šta će od nas ostati?’
‘Moj je ummet, zaista, u odnosu na druge ummete kao bijela dlaka u crnog vola.’”[3]

٦٥٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَوَّلُ مَنْ يُدْعَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ آدَمُ فَتَرَاءَى ذُرِّيَّتُهُ فَيُقَالُ هَذَا أَبُوكُمْ آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ أَخْرِجْ بَعْثَ جَهَنَّمَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ كَمْ أُخْرِجُ فَيَقُولُ أَخْرِجْ مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا أُخِذَ مِنَّا مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ فَمَاذَا يَبْقَى مِنَّا قَالَ إِنَّ أُمَّتِي فِي الأُمَمِ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي الثَّوْرِ الأَسْوَدِ .

1 Ovdje se vjerovatno ne misli samo na jednu dlaku, nego na bijeli ili crni biljeg, zato što nema crnog ili crvenog vola sa samo jednom bijelom ili crnom dlakom na sebi.

2 Ovo ukazuje na to da će broj nevjernika biti daleko veći od broja vjernika.

3 Dakle, devedeset devet odsto uzimat će se iz drugih naroda, a ne od sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...ZAISTA ĆE POTRES, KADA SMAK SVIJETA NASTUPI, VELIKI DOGAĐAJ BITI!"[4]

بَاب قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ)

*Ezifetul-azifetu* znači *ikterebetis-sa'atu* približio se Sudnji dan).

( أَزِفَتِ الآزِفَةُ ) ( اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ ) .

6530. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah će pozvati: 'O Ademe!'
'Rado Ti se odazivam – svako je dobro u Tvojim rukama!', odazvat će se on.
'Izvedi skupinu onih koji su za vatru!'
'A koja je to skupina za vatru?', upitat će on.
'Od svake hiljade devet stotina devedeset i devet', reći će (Allah). Tada će mlado osijedjeti[5], i svaka će trudnica plod svoj pobaciti; tada ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, nego će kazna Allahova žestoka biti.'[6] – To je (njegovim drugovima) teško palo, pa su upitali: 'Allahov Poslaniče, koji su to među nama?'
'Razvedrite se', reče on, 'iz Je'džudža i Me'džudža bit će hiljadu, a od vas samo jedan. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša', nastavi on, 'ja želim da vi budete trećina stanovnika Dženneta.' Tada smo mi zahvalili Allahu uzvikujući tekbir, a on dodade: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja, zaista, želim da vi budete polovina stanovnika Dženneta. Vaš je primjer u odnosu na prijašnje narode kao primjer bijele dlake na koži crnog bika ili biljega na plećki magarca.'"

٦٥٣٠. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ اللهُ يَا آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ قَالَ يَقُولُ أَخْرِجْ بَعْثَ النَّارِ قَالَ وَمَا بَعْثُ النَّارِ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَذَاكَ حِينَ يَشِيبُ الصَّغِيرُ (وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللهِ شَدِيدٌ) فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّنَا ذَلِكَ الرَّجُلُ قَالَ أَبْشِرُوا فَإِنَّ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ أَلْفًا وَمِنْكُمْ رَجُلٌ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ فَحَمِدْنَا اللهَ وَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنَّ مَثَلَكُمْ فِي الأُمَمِ كَمَثَلِ الشَّعَرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الأَسْوَدِ أَوِ الرَّقْمَةِ فِي ذِرَاعِ الْحِمَارِ .

4 El-Hadždž, 1.

5 Uzvišeni Allah kaže: "Kako ćete se, ako ostanete nevjernici, sačuvati Dana koji će djecu sijedom učiniti?!" (El-Muzemmil, 17)

6 Uzvišeni Allah kaže: "Na Dan kada ga doživite svaka će dojilja ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica svoj će plod pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti." (El-Hadždž, 2)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "KAKO NE POMISLE DA ĆE OŽIVLJENI BITI NA DAN VELIKI, NA DAN KADA ĆE SE LJUDI ZBOG GOSPODARA SVJETOVA DIĆI!"[1]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)

Ibn-Abbas veli da *ve tekatta'at bihimul-esbabu* znači *el-vusulatu fid-dunja* veze na dunjaluku.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الأَسْبَابُ) قَالَ الْوُصُلاَتُ فِي الدُّنْيَا .

6531. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, njemu Isa b. Junus, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je o ajetu: '…na dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!' – rekao: 'Neki će od njih stajati u znoju (koji će im sezati) do polovine ušiju.'"[2]

٦٥٣١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) قَالَ يَقُومُ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ .

6532. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će se toliko znojiti na Kijametskom danu da će im znoj odlaziti u zemlju sedamdeset aršina i preplavit će ih do te mjere da će im dosegnuti do ušiju."

٦٥٣٢. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَعْرَقُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَذْهَبَ عَرَقُهُمْ فِي الأَرْضِ سَبْعِينَ ذِرَاعًا وَيُلْجِمُهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ آذَانَهُمْ .

## O ODMAZDI (KISASU) NA SUDNJEM DANU

## بَاب الْقِصَاصِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

To je *el-hakkatu* (istinitost) jer je u njoj nagrada i ostvarivanje stvari. *El-hakkatu* (sa dugim a) i *el-hakkatu* znače isto, kao i *el-kariatu, el-gašijetu i es-sahhatu*.
*Et-Tegabun* znači da će džennetlije *prevariti* džehennemlije (tako što će zauzeti njihova mjesta u Džennetu, a ovi njihova u Džehennemu).

وَهِيَ (الْحَاقَّةُ) لأَنَّ فِيهَا الثَّوَابَ وَحَوَاقَّ الأُمُورِ الْحَقَّةُ وَ (الْحَاقَّةُ) وَاحِدٌ وَ (الْقَارِعَةُ) وَالْغَاشِيَةُ وَ (الصَّاخَّةُ) وَالتَّغَابُنُ غَبْنُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَهْلَ النَّارِ .

1 El-Mutaffifun, 4-6.

2 Na Sudnjem će danu sunce biti vrlo blizu zemlji, i ljudi će se toliko znojiti da će njihov znoj natopiti zemlju i dosegnuti im do ušiju.

6533. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, njemu A'meš, a ovom Šekik, prenoseći od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će se presuđivati među ljudima jeste (prolivena) krv (na dunjaluku)."

٦٥٣٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ بِالدِّمَاءِ .

6534. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko učini kakvu nepravdu svome bratu neka od njega zatraži oprost, jer će se za svaki dinar i dirhem uzeti od njegovih dobrih djela i dati njegovom bratu. A ako ne bude imao dobrih djela, onda će se uzeti od loših djela njegova brata i natovariti na njega."

٦٥٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ ثَمَّ دِينَارٌ وَلاَ دِرْهَمٌ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُؤْخَذَ لأَخِيهِ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَخِيهِ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ .

6535. PRIČAO MI JE Salt b. Muhammed da mu je Jezid b. Zurej' pričao o ajetu: "Iz njihovih ćemo grudi zlobu odstraniti..."[3] i rekao da mu je pričao Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Mutevekkila Nadžija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spasit će se vjernici od (džehennemske) vatre i bit će zadržani na mostu između Dženneta i (džehennemske) vatre[4], pa će među njima biti izvršena odmazda (poravnanje) zbog nepravdi koje su se među njima zbile na dunjaluku. A kada se očiste, dozvolit će im se da uđu u Džennet. Tako mi Onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, oni će bolje poznavati svoja boravišta u Džennetu nego što su poznavali svoje kuće na dunjaluku."

٦٥٣٥. حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ زُرَيْعٍ (وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ) قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَخْلُصُ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ فَيُحْبَسُونَ عَلَى قَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيُقَصُّ لِبَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ مَظَالِمُ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا هُذِّبُوا وَنُقُّوا أُذِنَ لَهُمْ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لأَحَدُهُمْ أَهْدَى بِمَنْزِلِهِ فِي الْجَنَّةِ مِنْهُ بِمَنْزِلِهِ كَانَ فِي الدُّنْيَا .

3 El-A'raf, 43.

4 To je sirat - ćuprija, preko koje će svako morati prijeći. Dženetlije će je prijeći, a džehenemlije će pasti s nje u Džehennem.

## O TOME DA ĆE ONAJ S KOJIM SE BUDE DETALJNO RASPRAVLJALO (KAD BUDE POLAGAO RAČUN) BITI KAŽNJEN[1]

## بَاب مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عُذِّبَ

6536. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Usmana b. Esveda, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Onaj s kojim se bude raspravljalo (kad bude polagao račun) bit će kažnjen.' 'A zar Uzvišeni Allah nije rekao: '...polaganju lahkog računa bit će izložen'?',[2] upitala sam. 'To je', reče on, 'izlaganje djela.'" Pričao mi je Amr b. Ali, njemu Jahja b. Seid, njemu Usman b. Esved, a ovom Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je ona čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao to isto. Isto prenose Ibn-Džurejdž, Muhammed b. Sulejm, Ejjub i Salih b. Rustum od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٥٣٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عُذِّبَ قَالَتْ قُلْتُ أَلَيْسَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ ذَلِكِ الْعَرْضُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمٍ وَأَيُّوبُ وَصَالِحُ بْنُ رُسْتُمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6537. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, a ovom Hatim b. Ebu-Sagira, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko god bude (detaljno) polagao račun propast će.' 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'zar Uzvišeni Allah nije rekao: 'Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data, polaganju lahkog računa bit će izložen'?'[3] 'To je izlaganje (djela)', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'S kim god se bude detaljno raspravljalo dok bude polagao račun na Sudnjem danu – bit će kažnjen.'"

٦٥٣٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ هَلَكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا ذَلِكِ الْعَرْضُ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُنَاقَشُ الْحِسَابَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ عُذِّبَ .

1 Tj. onaj koji bude detaljno polagao račun i bude pitan za veliko i malo, a ne bude opraštanja.

2 El-Inšikak, 8.

3 El-Inšikak, 7-8.

6538. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mu‘az b. Hišam, a ovom njegov otac, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Ma‘mer, njemu Revh b. Ubada, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: “Nevjernik će na Sudnjem danu biti doveden i upitan: ‘Šta veliš: da imaš zlata koliko Zemlja, bi li ga dao za svoj otkup?’ ‘Da’, odgovorit će on. ‘Pa od tebe je već traženo ono što je lakše od toga’[4], reći će mu se.”

٦٥٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ يُجَاءُ بِالْكَافِرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ لَهُ أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ مِلْءُ الأَرْضِ ذَهَبًا أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَالُ لَهُ قَدْ كُنْتَ سُئِلْتَ مَا هُوَ أَيْسَرُ مِنْ ذَلِكَ .

6539. PRIČAO NAM JE Amr b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Hajsame, a ovaj od Adija b. Hatima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Sa svakim će od vas Allah razgovarati na Sudnjem danu; između Allaha i njega neće biti prevodioca. Zatim će (taj s kojim Allah bude razgovarao) pogledati naprijed i neće vidjeti ništa; onda će pogledati ispred sebe i susrest će ga vatra. Ko se od vas može zaštititi od vatre, pa makar polovicom datule, (neka to uradi).”[5]
A‘meš veli da mu je pričao Amr, prenoseći od Hajsame, a on od Adija b. Hatima (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Čuvajte se vatre!’, a zatim je u strahu ustuknuo. ‘Čuvajte se vatre!’, ponovio je, a onda opet u strahu ustuknuo, te smo pomislili da on zbilja gleda u nju. ‘Čuvajte se vatre’, ponovio je opet, ‘pa makar polovicom hurme! A ko ni to nema, (neka se onda čuva) lijepom i ugodnom riječju.’”[6]

٦٥٣٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي خَيْثَمَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَسَيُكَلِّمُهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ بَيْنَ اللهِ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ ثُمَّ يَنْظُرُ فَلاَ يَرَى شَيْئًا قُدَّامَهُ ثُمَّ يَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَتَسْتَقْبِلُهُ النَّارُ فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّقِيَ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ قَالَ الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرٌو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اتَّقُوا النَّارَ ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ ثَلاَثًا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

4 Allah je dobio obećanje od ljudi, ali su mnogi ljudi to obećanje iznevjerili. O tom se obećanju govori u Kur’anu: “I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: ‘Zar ja nisam Gospodar vaš?’ – oni su odgovorili: ‘Jesi, mi svjedočimo!’ - i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: ‘Mi o ovome nismo ništa znali.’” (El-A‘raf, 172)

5 Tj. neka udijeli kao milostinju makar pola datule, ako ne može više.

6 Uzvišeni Allah prima sadaku pa makar ona bila i mala pod uvjetom da je ona izdvojena iz halal imetka.

## O TOME DA ĆE U DŽENNET, BEZ POLAGANJA RAČUNA, UĆI SEDAMDESET HILJADA (LJUDI)

6541. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Husajn...; a PRIČAO MI JE (kaže Ebu-Abdullah Buhari) i Usejd b. Zejd, a njemu Hušejm, prenoseći od Husajna da je kazivao kako je bio kod Seida b. Džubejra, koji mu je rekao da mu je Ibn-Abbas kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Predočeni su mi (prijašnji) narodi;[1] prolazio bi vjerovjesnik i s njim sljedbenici njegovi. S nekim bi vjerovjesnikom prošla skupina, s nekim deset, s nekim pet ljudi, a poneki bi vjerovjesnik prošao sam. Onda sam pogledao i ugledao crnilo.
'Džibrile', upitao sam, 'jesu li ovo moji sljedbenici?' 'Nisu', odgovorio mi je, 'pogledaj ka horizontu.' Pogledao sam i vidio veliko crnilo.
'Ono su tvoji sljedbenici, a ovi ispred njih – to je sedamdeset hiljada onih koji neće polagati račun niti će pretrpjeti kaznu.' 'A zašto?', upitao sam.
'Oni se nisu kauterizirali, nisu tražili odučavanje[2], niti su vjerovali u loše predznake; oni su se na Gospodara svoga oslanjali." Tada mu je prišao Ukaša b. Mihsan i rekao: 'Zamoli Allaha da ja budem jedan od njih.' 'Allahu, učini ga jednim od njih', zamolio je on. Onda mu je prišao drugi čovjek i rekao: 'Zamoli Allaha da i ja budem jedan od njih.' 'Pretekao te je u tome Ukaša', odgovorio mu je on."

باب
يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ

٦٥٤١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ ح قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وحَدَّثَنِي أَسِيدُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ الأُمَمُ فَأَخَذَ النَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الأُمَّةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ النَّفَرُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْعَشَرَةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْخَمْسَةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ وَحْدَهُ فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ كَثِيرٌ قُلْتُ يَا جِبْرِيلُ هَؤُلاَءِ أُمَّتِي قَالَ لاَ وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الأُفُقِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ كَثِيرٌ قَالَ هَؤُلاَءِ أُمَّتُكَ وَهَؤُلاَءِ سَبْعُونَ أَلْفًا قُدَّامَهُمْ لاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلاَ عَذَابَ قُلْتُ وَلِمَ قَالَ كَانُوا لاَ يَكْتَوُونَ وَلاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ إِلَيْهِ عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ فَقَالَ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ آخَرُ قَالَ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

1 Tirmizi i Nesai prenose od Husajna b. Abdur-Rahmana da je ovo predočavanje bilo za vrijeme Noćnog putovanja (*Isra'a*). Ovo ide u prilog mišljenju da se Noćno putovanje desilo više puta.

2 Kauteriziranje i odučavanje nisu zabranjeni (haram) jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao i jedno i drugo. Ove su dvije stvari ovdje spomenute samo da bi se ukazalo na važnost oslanjanja na Uzvišenog Allaha. Ibn-Hadže kaže da se iz drugih se hadisa može razumjeti da njihov ulazak u Džennet bez polaganja računa ne znači nužno da su oni i najbolji kod Allaha, nego će među onima koji će kasnije u njega ući biti boljih od njih. (*Fethul-bari,* 11/41)

6542. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ući će u Džennet, od mojih sljedbenika, skupina od sedamdeset hiljada. Lica će im sijati svjetlošću punog mjeseca.’[3] Tada je ustao Ukaša b. Mihsan Esedi, podižući ogrtač što ga je nosio na sebi, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, moli Allaha da me učini jednim od njih.’
‘Allahu, učini ga jednim od njih’, zamolio je on. Potom je ustao jedan ensarija i rekao: ‘Allahov Poslaniče, moli Allaha da i mene učini jednim od njih.’ ‘Pretekao te je Ukaša’, odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”

٦٥٤٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ الأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَمِرَةً عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

6543. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Od mojih će sljedbenika u Džennet ući sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada’ – dvoumi se (Ebu-Hazim) koje je od toga dvoga rekao (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) - ‘bit će zbijeni i držat će jedni druge (za ruke). Ući će svi zajedno. Lica će im biti poput mjesečeva svjetla o uštapu.’”

٦٥٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُ مِائَةِ أَلْفٍ شَكَّ فِي أَحَدِهِمَا مُتَمَاسِكِينَ آخِذٌ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ حَتَّى يَدْخُلَ أَوَّلُهُمْ وَآخِرُهُمُ الْجَنَّةَ وَوُجُوهُهُمْ عَلَى ضَوْءِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ .

6544. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ja‘kub b. Ibrahim, njemu njegov otac, a ovom Ebu-Salih, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema uđu u Džehennem, stat će glasnik među njima (i reći): ‘O stanovnici Vatre, nema više smrti! O stanovnici Dženneta, nema više smrti, ima vječnost!’”

٦٥٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُومُ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ يَا أَهْلَ النَّارِ لاَ مَوْتَ وَيَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لاَ مَوْتَ خُلُودٌ .

3 Iz ovoga možemo razumjeti da svi stanovnici Dženneta neće biti na istom stupnju i da će među njima biti razlike u mnogo čemu.

6545. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Reći će se stanovnicima Dženneta: ‘(Ovo je) vječnost, nema više smrti!, a (također i) stanovnicima Džehennema: ‘O stanovnici Džehennema, (ovo je) vječnost, nema više smrti!’”[1]

٦٥٤٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يُقَالُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ لاَ مَوْتَ وَلأَهْلِ النَّارِ يَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ لاَ مَوْتَ .

## O SVOJSTVIMA DŽENNETA I VATRE (DŽEHENNEMA)

## بَاب صِفَةِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ

Ebu-Seid prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prva je hrana što će je dženetlije jesti izraslina (dodatni dio) na jetri od velike ribe.”
*Adnun* znači *huldun* (vječnost). *Adentu bi erdin* znači *ekamtu fihi* (nastanio sam se u njoj). Od toga je izvedena (riječ) *el-ma‘dinu* (ruda). *Fi mek‘adi sidkin* znači *fi menbiti sidkin* (na izvoru istine).

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ زِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ عَدْنٌ خُلْدٌ عَدَنْتُ بِأَرْضٍ أَقَمْتُ وَمِنْهُ الْمَعْدِنُ (فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ) فِي مَنْبِتِ صِدْقٍ .

6546. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf b. Ebu-Redža, prenoseći od Imrana da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zavirio sam u Džennet i vidio da među njegovim stanovnicima najviše ima siromaha.[2] Zavirio sam potom u vatru i vidio da među njenim stanovnicima najviše ima žena.”[3]

٦٥٤٦ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ .

1 Činjenica da nema više smrti ne znači da nema ni izlaska iz Džehennema. Naime, učenjaci kažu da će onaj koji je preselio s imanom nekad izići iz Džehennema.

2 Ovo ne znači da islam potiče na siromaštvo, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je siromaštvo blisko nevjerstvu. Ovaj hadis, moguće je, ukazuje na to da su na dunjaluku siromasi većina i da će tako biti i na ahiretu, te da će mnogi bogataši zbog stjecanja imetka na nedopušten način i neizvršavanja obaveze zekata dospjeti u Džehennem.

3 Žene neće biti većina u Džehennemu zato što su žene, nego, možda, zato što je njihov broj na dunjaluku bio veći od broja muškaraca i što su, vjerovatno, više griješile od muškaraca.

6547. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovom Sulejman Tejmi, prenoseći od Ebu-Usmana, a on od Usame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Stao sam na vrata Dženneta i vidio da su oni koji su ušli u njega većinom bili sirotinja, a da bogatašima nije bilo dopušteno da uđu.[4] Stanovnicima Džehennema bilo je naređeno da uđu u vatru, a ja sam stao na vrata vatre i vidio da su oni koji su ušli u nju većinom bile žene."

٦٥٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينَ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ .

6548. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Umer b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Vatre u Vatru, dovest će se smrt, postaviti između Dženneta i Vatre i tu se zaklati. Onda će glasnik objaviti: 'O stanovnici Dženneta, nema više smrti! O stanovnici Vatre, nema više smrti!'[5] Tako će se stanovnici Dženneta još više obradovati, a stanovnici Vatre još više rastužiti."

٦٥٤٨. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ جِيءَ بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُذْبَحُ ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لاَ مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ لاَ مَوْتَ فَيَزْدَادُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ وَيَزْدَادُ أَهْلُ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ .

6549. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Malik b. Enes, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah će, zaista, pozvati dženetlije: 'O stanovnici Dženneta!', i oni će Mu se odazvati: 'Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na usluzi.'
'Jeste li zadovoljni?', upitat će ih On, a oni će odgovoriti: 'Kako ne bismo bili zadovoljni kad Si nam dao ono što nisi nijednom drugom od

٦٥٤٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لاَ نَرْضَى وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَنَا

4 Oni su bili spriječeni kako bi prvo polagali račun za svoj imetak.

5 Uzvišeni Allah o stanovnicima Džehennema kaže: "A nevjernike čeka vatra džehenemska, oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu ublažiti - eto tako ćemo svakog nevjernika kazniti..." (Fatir, 36)

Svojih stvorenja?' 'Ja ću vam', reći će On, 'dati nešto još bolje od toga.' 'A šta ima bolje od ovoga, Gospodaru?', upitat će oni. 'Da spustim na vas Moje zadovoljstvo, pa da se poslije toga nikada više na vas ne naljutitim', reći će On."

أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالُوا يَا رَبِّ وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلاَ أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا .

6550. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:
"Poginuo je u Bici na Bedru Harise, a bijaše još dječak, pa je njegova majka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala: 'Allahov Poslaniče, ti znaš šta mi je značio Harise: ako je u Džennetu, ja ću se strpjeti i nadati nagradi, a ako je drugačije, vidjet ćeš šta ću da uradim!'
'Teško tebi', reče joj on, 'jesi li izgubila razum?! Zar ima samo jedan Džennet?! Dženneta ima mnogo, a on je, zaista, u Džennetu Firdevsu.'"

٦٥٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ أُصِيبَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ غُلاَمٌ فَجَاءَتْ أُمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَرَفْتَ مَنْزِلَةَ حَارِثَةَ مِنِّي فَإِنْ يَكُ فِي الْجَنَّةِ أَصْبِرْ وَأَحْتَسِبْ وَإِنْ تَكُنِ الأُخْرَى تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ وَيْحَكِ أَوَهَبِلْتِ أَوَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جِنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ لَفِي جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ .

6551. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Fadl b. Musa, a ovom Fudajl, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Između plećki nevjernika je razmak koliko je trodnevno putovanje za brzog jahača."[1]

٦٥٥١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ ابْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْفُضَيْلُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ مَنْكِبَيِ الْكَافِرِ مَسِيرَةُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ لِلرَّاكِبِ الْمُسْرِعِ .

6552. PRIČAO JE Ishak b. Ibrahim da mu je kazivao Mugira b. Selema, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U Džennetu, zaista, ima jedno drvo; jahač putuje u njegovu hladu stotinu godina i ne može ga proći."

٦٥٥٢. وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لاَ يَقْطَعُهَا .

1 Uzvišeni će Allah dati nekim stanovnicima Džehennema da imaju ogromno tijelo kako bi im kazna bila što veća.

6553. PRIČAO JE Ebu-Hazim da je ovaj hadis kazao Nu‘manu b. Ebu-Ajjašu, pa mu je on rekao kako mu je kazivao Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U Džennetu, zaista, ima jedno drvo; jahač na dobru i brzu konju plemenite rase putuje sto godina i ne može ga proći.”

٦٥٥٣. قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَحَدَّثْتُ بِهِ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ الْجَوَادَ الْمُضَمَّرَ السَّرِيعَ مِائَةَ عَامٍ مَا يَقْطَعُهَا .

6554. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Od mojih će sljedbenika, zaista, ući u Džennet sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada’ – dvoumi se Ebu-Hazim šta je od toga dvoga rekao (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) – ‘bit će zbijeni i držat će jedni druge (za ruke). Ući će svi zajedno. Lica će im biti poput mjesečeva svjetla o uštapu.’”

٦٥٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُ مِائَةِ أَلْفٍ لاَ يَدْرِي أَبُو حَازِمٍ أَيُّهُمَا قَالَ مُتَمَاسِكُونَ آخِذٌ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لاَ يَدْخُلُ أَوَّلُهُمْ حَتَّى يَدْخُلَ آخِرُهُمْ وُجُوهُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ .

6555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od svoga oca, on od Sehla, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Stanovnici Dženneta gledat će sobe u Džennetu kao što vi gledate zvijezde na nebu.”

٦٥٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْغُرَفَ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السَّمَاءِ .

6556. Moj otac[2] veli: “Ispričao sam ovaj hadis Nu‘manu b. Ebu-Ajjašu, pa mi je on rekao: ‘Svjedočim da sam, zaista, čuo Ebu-Se‘ida kako ga pripovijeda i još dodaje (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): ‘...kao što gledate svijetlu zvijezdu na istočnom i zapadnom horizontu.’”

٦٥٥٦. قَالَ أَبِي فَحَدَّثْتُ بِهِ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ وَيَزِيدُ فِيهِ كَمَا تَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الْغَارِبَ فِي الأُفُقِ الشَّرْقِيِّ وَالْغَرْبِيِّ .

2 Tj. otac Abdul-Azizov.

6557. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Imrana, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će danu Uzvišeni Allah stanovniku vatre koji bude najmanje patio reći: 'Da je u tvom vlasništvu sve što je na Zemlji, bi li to dao da se iskupiš?'
'Da', odgovorit će on.
'Pa od tebe sam već tražio manje od toga', reći će (Allah), 'dok si još bio u kičmi Ademovoj, a to je da Mi ništa ne smatraš ravnim, ali ti to nisi htio, nego si Mi pridruživao druge.'"

٦٥٥٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى لِأَهْوَنِ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَوْ أَنَّ لَكَ مَا فِي الأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقُولُ أَرَدْتُ مِنْكَ أَهْوَنَ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صُلْبِ آدَمَ أَنْ لاَ تُشْرِكَ بِي شَيْئًا فَأَبَيْتَ إِلاَ أَنْ تُشْرِكَ بِي .

6558. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad, prenoseći od Amra, a on od Džabira, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Uz moje će zauzimanje izići (ljudi) iz vatre kao da su *es-se'arir*.'
'A šta je to *es-se'arir*?', upitao sam.
'To su sitni krastavci', odgovorio je on, a zubi mu bijahu popadali."[1]
Kazao sam Amru b. Dinaru: "Ebu-Muhammede, čuo sam Džabira b. Abdullaha kad je rekao da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uz moje će zauzimanje izići iz Vatre...[2]'"
"Da", odgovorio je.

٦٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ كَأَنَّهُمُ الثَّعَارِيرُ قُلْتُ مَا الثَّعَارِيرُ قَالَ الضَّغَابِيسُ وَكَانَ قَدْ سَقَطَ فَمُهُ فَقُلْتُ لِعَمْرِو بْنِ دِينَارٍ أَبَا مُحَمَّدٍ سَمِعْتَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ بِالشَّفَاعَةِ مِنَ النَّارِ قَالَ نَعَمْ .

1 Kako nije imao zube, umjesto *eš-še'arir* kazao je *es-se'arir*.

2 Izlazak iz vatre uz zauzimanje (šefaat) Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, neke su sekte zanijekale oslanjajući se na ajet: "Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi." (El-Muddessir, 48) Međutim, ovaj se ajet odnosi na nevjernike; zauzimanje neće koristiti njima, ali će koristiti vjernicima.

6559. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neki će izići iz vatre nakon što ih njen zapah bude zahvatio, pa će ući u Džennet. Zbog toga će ih dženetlije zvati džehenemlijama."

٦٥٥٩. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بَعْدَ مَا مَسَّهُمْ مِنْهَا سَفْعٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيُسَمِّيهِمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

6560. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svog oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema u vatru, Allah će reći: 'Izvadite onoga u čijem srcu ima koliko trun imana.' Oni će tada izići, a bit će već spaljeni i pretvoreni u pepeo, pa će biti bačeni u rijeku života, a potom će iz nje iznići kao što iznikne sjemenka iz mulja bujice' – ili je rekao: iz užarenosti bujice (dvoumi se prenosilac).
'Zar niste vidjeli da ona niče žuta i uvijena?', dodao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٥٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ يَقُولُ اللهُ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيَخْرُجُونَ قَدِ امْتُحِشُوا وَعَادُوا حُمَمًا فَيُلْقَوْنَ فِي نَهَرِ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ أَوْ قَالَ حَمِيَّةِ السَّيْلِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَمْ تَرَوْا أَنَّهَا تَنْبُتُ صَفْرَاءَ مُلْتَوِيَةً .

6561. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Nu'mana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Zaista će na Sudnjem danu najblažom kaznom biti kažnjen onaj stanovnik Džehennema kojem pod stopala bude stavljena žeravica od koje će mu mozak proključati."[3]

٦٥٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَرَجُلٌ تُوضَعُ فِي أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَةٌ يَغْلِي مِنْهَا دِمَاغُهُ .

3 Ovu najblažu kaznu imat će Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidža Ebu-Talib, koji je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pružao zaštitu u Mekki iako nikada nije primio islam.

6562. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Nu'mana b. Bešira da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Zaista će na Sudnjem danu najblažom kaznom biti kažnjen onaj stanovnik Džehennema kojem pod stopala budu stavljene dvije žeravice od kojih će mu mozak proključati kao što ključaju kazan i vrč."

٦٥٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ عَلَى أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاغُهُ كَمَا يَغْلِي الْمِرْجَلُ وَالْقُمْقُمُ .

6563. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Hajsame, a ovaj od Adija b. Hatima (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabrinuta lica, spomenuo vatru i zatražio zaštitu od nje. Zatim je ponovo, zabrinuta lica, spomenuo vatru i zatražio zaštitu od nje, a onda rekao: 'Tražite zaštitu od vatre, pa makar s pola datule, a ko ni to nema, onda lijepom riječju.'"

٦٥٦٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ النَّارَ فَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا ثُمَّ ذَكَرَ النَّارَ فَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

6564. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, a njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, on od Abdullaha b. Habbaba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Čuo sam kad su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuli njegova amidžu Ebu-Taliba (pa je on rekao): 'Možda će mu pomoći moje zauzimanje na Sudnjem danu, te će biti stavljen u plitku vatru koja će mu dosezati do peta, ali će mu od nje vreti moždana srž.'"

٦٥٦٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَذُكِرَ عِنْدَهُ عَمُّهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ لَعَلَّهُ تَنْفَعُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُجْعَلُ فِي ضَحْضَاحٍ مِنَ النَّارِ يَبْلُغُ كَعْبَيْهِ يَغْلِي مِنْهُ أُمُّ دِمَاغِهِ .

6565. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
"Allah će okupiti ljude na Sudnjem danu, pa će oni reći: 'Kad bismo samo našli nekog da se zauzme za nas kod našeg Gospodara pa da nas On izbavi iz ovog našeg teškog stanja.' Potom će otići Ademu i reći: 'Tebe je Allah stvorio Svojom rukom, u tebe udahnuo Svoga duha (dao ti život) i naredio melecima te su ti se poklonili – zauzmi se za nas kod našeg Gospodara!'
'Nisam vam ja za to', reći će on i spomenuti svoj grijeh, 'nego idite vi Nuhu, prvom poslaniku što ga je Allah poslao.' Oni će mu tada otići, ali će im on, spominjući svoj grijeh, reći: 'Nisam vam ja za to, nego idite vi Ibrahimu, kojeg je Allah uzeo za prijatelja.' Oni će tada otići Ibrahimu.
'Nisam vam ja za to', reći će im on i spomenuti svoj grijeh, 'nego idite vi Musau, koji je razgovarao s Allahom.' Oni će mu tada otići, ali će im on, spominjujući svoj grijeh, reći da ni on nije za to i uputiti ih: 'Idite vi Isau.' Oni će mu tada otići, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to, nego idite vi Muhammedu, njemu su oprošteni svi grijesi.' Tada će oni doći meni, pa ću ja zatražiti dopuštenje od svoga Gospodara (da Mu se obratim). Kada Ga budem vidio, past ću na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda reći: 'Podigni svoju glavu i traži – dat će ti se; reci – bit će uslišeno; zauzmi se – bit će prihvaćeno!' Tada ću ja podići svoju glavu i – zahvaljujući se svome Gospodaru onako kako me On bude podučio – zauzeti se, a On će mi odrediti granicu. Onda ću ih izvesti iz vatre i uvesti u Džennet, pa se opet vratiti i pasti na sedždu... Tako ću uraditi i treći i četvrti put..., i u vatri će ostati samo oni koje bude spriječio Kur'an."[1]
Katada bi, kad bi o ovom govorio, rekao:
"...(osim onog) kome je određena vječnost."

٦٥٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا عَلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ الَّذِي خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّنَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ وَيَقُولُ ائْتُوا نُوحًا أَوَّلَ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ الَّذِي اتَّخَذَهُ اللهُ خَلِيلًا فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ ائْتُوا مُوسَى الَّذِي كَلَّمَهُ اللهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ فَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ ائْتُوا عِيسَى فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ يُقَالُ لِي ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهْ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُ رَبِّي بِتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا ثُمَّ أُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ فَأَقَعُ سَاجِدًا مِثْلَهُ فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ حَتَّى مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَكَانَ قَتَادَةُ يَقُولُ عِنْدَ هَذَا أَيْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ.

1 Tj. oni kojima je u Kur'anu određena vječna patnja u Džehennemu, a to su nevjernici.

6566. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Hasana b. Zekvana, on od Ebu-Redžaa, a ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zauzimanjem Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi će izići iz vatre i ući u Džennet. Zvat će ih džehenemlijama."

٦٥٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بِشَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُسَمَّوْنَ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

6567. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa (da je kazivao): "Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla Umm-Harisa – a Harisa bijaše poginuo na Bedru, gdje ga je bio pogodio vrh strijele – i rekla: 'Allahov Poslaniče, ti znaš koliko ja volim Harisu: ako je u Džennetu, neću plakati za njim, a ako nije, vidjet ćeš šta ću uraditi.'
'Pamet si izgubila', reče joj on, 'pa zar ima samo jedan Džennet?! Ima ih, zaista, mnogo, a on je, zbilja, u najvišem – u Firdevsu.

٦٥٦٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ حَارِثَةَ أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَدْ هَلَكَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ أَصَابَهُ غَرْبُ سَهْمٍ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَلِمْتَ مَوْقِعَ حَارِثَةَ مِنْ قَلْبِي فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ لَمْ أَبْكِ عَلَيْهِ وَإِلاَّ سَوْفَ تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ لَهَا هَبِلْتِ أَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جِنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ فِي الْفِرْدَوْسِ الأَعْلَى .

6568. Jutarnji ili večernji izlazak (u borbu) na Allahovu putu, nastavi on, 'vredniji je od dunjaluka i svega što je na njemu. Dužina vašeg luka ili stopala u Džennetu vrednija je od dunjaluka i svega što je na njemu. Kada bi se jedna od stanovnica Dženneta pojavila na Zemlji, osvijetlila bi cijeli taj prostor i napunila ga mirisom. Njezin veo *(nasif)*, vredniji je od dunjaluka i svega što je na njemu.'"

٦٥٦٨. وَقَالَ غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَقَابُ قَوْسِ أَحَدِكُمْ أَوْ مَوْضِعُ قَدَمٍ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ اطَّلَعَتْ إِلَى الأَرْضِ لأَضَاءَتْ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمَلأَتْ مَا بَيْنَهُمَا رِيحًا وَلَنَصِيفُهَا يَعْنِي الْخِمَارَ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

6569. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko neće ući u Džennet a da mu – kako bi bio još zahvalniji – (prije toga) neće biti pokazano mjesto u vatri (na kojem bi bio) da je zlo radio, i niko neće ući u vatru a da mu – kako bi bio još tužniji – (prije toga) neće biti pokazano mjesto u Džennetu (na kojem bi bio) da je dobro radio."

٦٥٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَدْخُلُ أَحَدٌ الْجَنَّةَ إِلاَّ أُرِيَ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ لَوْ أَسَاءَ لِيَزْدَادَ شُكْرًا وَلاَ يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ إِلاَّ أُرِيَ مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ أَحْسَنَ لِيَكُونَ عَلَيْهِ حَسْرَةً .

٦٥٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْ لاَ يَسْأَلَنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوَّلُ مِنْكَ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ خَالِصًا مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ .

6570. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Isma‘il b. Dža‘fer, prenoseći od Amra, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija (da je kazivao):
“Pričao je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je (jedne prilike) upitao (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): ‘Allahov Poslaniče, ko će se najviše usrećiti tvojim zauzimanjem na Sudnjem danu?’
‘I mislio sam, o Ebu-Hurejra’, reče on, ‘da me o tome niko prije tebe neće pitati, jer sam vidio koliko ljubavi i pažnje poklanjaš hadisu. Najviše će se mojim zauzimanjem usrećiti ljudi koji su iskreno, iz srca, rekli da nema (drugog) Boga osim Allaha.’”[1]

٦٥٧١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ كَبْوًا فَيَقُولُ اللهُ اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلأَى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلأَى فَيَقُولُ اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا ملأى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا ملأى فَيَقُولُ اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشَرَةَ أَمْثَالِهَا أَوْ إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشَرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ تَسْخَرُ مِنِّي أَوْ تَضْحَكُ مِنِّي وَأَنْتَ الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ وَكَانَ يَقُولُ ذَاكَ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً .

6571. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ja, zaista, znam ko će posljednji izići iz vatre i ko će posljednji ući u Džennet. To je onaj čovjek koji će iz vatre izići pužući, pa će mu Allah reći: ‘Idi i uđi u Džennet.’ On će tada doći do njega, ali će mu se učiniti da je pun, te će se vratiti i reći: ‘Gospodaru, zatekao sam ga puna.’ On će mu ponovo reći: ‘Idi i uđi u Džennet.’ On će opet doći do njega, ali će mu se učiniti da je pun, te će se vratiti i reći: ‘Gospodaru, zatekao sam ga puna.’ On će mu ponovo reći: ‘Idi i uđi u Džennet, tebi (u njemu), zaista, pripada koliko dunjaluk i deset puta više’ – ili je rekao: ‘tebi, zaista, pripada koliko deset dunjaluka’. ‘Ti se’, reći će čovjek (Allahu), ‘sa mnom šališ i ismijavaš me, a ti si Vladar!” – Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije da su mu se vidjeli umnjaci. Govorilo se[2] da je to dženetlija na najnižem stupnju.”

1 Dakle, oni koji su bili grešnici, ali su kao vjernici, sa šehadetom, preselili na budući svijet; njima će Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanje pomoći i oni će biti najsretniji jer će biti spašeni od džehenemske vatre.

2 Ovo govori prenosilac hadisa.

6572. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a ovaj od Abbasa, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jesi li Ebu-Talibu imalo pomogao?'..."[1]

٦٥٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنِ الْعَبَّاسِ رَضِي الله عَنْه أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ .

## O TOME DA JE "SIRAT" DŽEHENEMSKI MOST

## بَاب الصِّرَاطُ جِسْرُ جَهَنَّمَ

6573, 6574. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Seida i Ataa b. Jezida, oni od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Neki su ljudi upitali: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li mi vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu?'
'Je li vam teško vidjeti Sunce kad ga ne prekrivaju oblaci?', upitao ih je on.
'Nije, Allahov Poslaniče', odgovorili su.
'A je li vam teško vidjeti Mjesec o uštapu kad ga ne prekrivaju oblaci?'
'Nije, Allahov Poslaniče', odgovorili su.
'Vi ćete Ga, zaista, tako vidjeti na Sudnjem danu. Allah će sakupiti ljude i reći ko je šta obožavao neka to i slijedi. Onaj koji je obožavao Sunce slijedit će ga, onaj koji je obožavao Mjesec slijedit će ga, a onaj koji je obožavao tagute[2] slijedit će ih. Ostat će ovaj ummet i u njemu njegovi licemjeri. Tada će im se Allah ukazati u liku drukčijem od onog koji oni poznaju i reći im: 'Ja sam vaš Gospodar.'

٦٥٧٣-٦٥٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ وَعَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أُنَاسٌ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ هَلْ تُضَارُّونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَلْ تُضَارُّونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَيْسَ دُونَهُ سَحَابٌ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ فَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّوَاغِيتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فِي غَيْرِ الصُّورَةِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا

1 Ovaj je hadis naveden u skraćenom obliku. U drugim je predanjima to objašnjeno. U njima se, naime, navodi da će Ebu-Talib biti kažnjen najblažom džehenemskom kaznom: pod nogama će mu biti žeravica od koje će mu mozak ključati.

2 Taguti su sve ono što se obožava mimo Uzvišenog Allaha.

رَبُّنَا فَإِذَا أَتَانَا رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فِي الصُّورَةِ
الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا
فَيَتْبَعُونَهُ وَيُضْرَبُ جِسْرُ جَهَنَّمَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُ وَدُعَاءُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ اللَّهُمَّ
سَلِّمْ سَلِّمْ وَبِهِ كَلاَلِيبُ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ أَمَا
رَأَيْتُمْ شَوْكَ السَّعْدَانِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ
فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ غَيْرَ أَنَّهَا لاَ يَعْلَمُ قَدْرَ
عِظَمِهَا إِلاَّ اللهُ فَتَخْطَفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ مِنْهُمُ
الْمُوبَقُ بِعَمَلِهِ وَمِنْهُمُ الْمُخَرْدَلُ ثُمَّ يَنْجُو حَتَّى إِذَا
فَرَغَ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ عِبَادِهِ وَأَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ
مِنَ النَّارِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ مِمَّنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لاَ
إِلَهَ إِلاَّ اللهُ أَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوهُمْ فَيَعْرِفُونَهُمْ
بِعَلاَمَةِ آثَارِ السُّجُودِ وَحَرَّمَ اللهُ عَلَى النَّارِ أَنْ
تَأْكُلَ مِنِ ابْنِ آدَمَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيُخْرِجُونَهُمْ قَدِ
امْتُحِشُوا فَيُصَبُّ عَلَيْهِمْ مَاءٌ يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ
فَيَنْبُتُونَ نَبَاتَ الْحِبَّةِ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ وَيَبْقَى رَجُلٌ
مِنْهُمْ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ قَدْ
قَشَبَنِي رِيحُهَا وَأَحْرَقَنِي ذَكَاؤُهَا فَاصْرِفْ وَجْهِي
عَنِ النَّارِ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو اللهَ فَيَقُولُ لَعَلَّكَ إِنْ
أَعْطَيْتُكَ أَنْ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ
أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ فَيَصْرِفُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ ثُمَّ يَقُولُ
بَعْدَ ذَلِكَ يَا رَبِّ قَرِّبْنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ
أَلَيْسَ قَدْ زَعَمْتَ أَنْ لاَ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ وَيْلَكَ ابْنَ
آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو فَيَقُولُ لَعَلِّي إِنْ

'Utječemo se Allahu od tebe', reći će oni, 'mi ćemo ostati na svome mjestu dok ne dođe naš Gospodar, a kada dođe naš Gospodar, mi ćemo Njega prepoznati.' Tada će im se Allah ukazati u liku koji oni poznaju i reći im: 'Ja sam vaš Gospodar.'

'Ti si naš Gospodar', reći će oni i početi Ga slijediti.

Tada će se postaviti džehenemski most, a ja ću', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'biti prvi koji će proći. Poslanici će toga dana u dovama moliti: 'Allahu, spasi, spasi!' Na njemu će biti kuke kao sa'danove bodlje. Jeste li vidjeli sa'danove[3] bodlje?'

'Jesmo, Allahov Poslaniče', odgovoriše oni.

'One su, zaista, kao sa'danove bodlje', nastavi on, 'ali im veličinu ne zna niko osim Allaha. One će hvatati ljude zbog njihovih djela. Među njima (ljudima) će biti onih koji će propasti zbog svojih djela i onih koji će posrtati, ali će se spasiti.

Kad Allah okonča suđenje Svojim robovima i kad htjedne izvesti iz vatre koga zaželi od onih koji su svjedočili da nema drugog Boga osim Allaha, naredit će melecima da ih izvedu, a oni će ih poznati po tragovima sedžde, jer je Allah zabranio vatri da sprži tragove sedžde na sinovima Ademovim. Izvest će ih, a oni će biti već spaljeni. Tada će ih politi vodom koja se zove voda života, pa će oni izniknuti kao sjemenka u mulju bujice. Neki će čovjek, okrenut licem prema vatri, ostati i zamoliti: 'Gospodaru, zagušio me njezin smrad i spalila njezina vrućina, pa okreni moje lice od vatre!' On će ustrajati u svojoj molitvi, pa će Allah reći: 'Ako ti to dam, možda ćeš me moliti za nešto drugo?'

'Ne, tako mi Uzvišenosti Tvoje, neću Te ni za šta drugo moliti', reći će on. Tada će mu (Allah) okrenuti lice od vatre.

3 To je biljka Neurada procumbens, koja ima velike bodlje.

‘Gospodaru’, opet će reći ovaj, ‘približi me dženetskim vratima!’
‘Zar ne reče ti da Me nećeš ni za šta drugo moliti? Teško tebi, sine Ademov, koliko si samo sklon prevari!’, reći će (Allah). Ovaj će, međutim, i dalje nastaviti tražiti, pa će mu (Allah) reći: ‘Ako ti to dam, možda ćeš me moliti za nešto drugo?’
‘Ne, tako mi Uzvišenosti Tvoje’, reći će on, ‘neću Te ni za šta drugo moliti.’ Tako će on davati Allahu obećanja i zavjetovati se da ništa više neće tražiti, i On će ga približiti dženetskim vratima. A kada bude vidio šta ima u njemu, šutjet će koliko Allah bude htio, a onda reći: ‘Gospodaru, uvedi me u Džennet!’
‘Zar ne reče ti da Me nećeš ni za šta drugo moliti? Teško tebi, sine Ademov, koliko si samo sklon prijevari!’, reći će (Allah).
‘Gospodaru, nemoj me učiniti najnesretnijim Svojim stvorenjem!’[1], reći će čovjek i nastaviti toliko moliti da će se On (Allah) nasmijati. A kad se nasmije, dopustit će mu da u njega uđe. Kad u njega uđe, reći će mu se: ‘Zaželi šta hoćeš.’ On će izreći svoju želju.
‘Zaželi šta hoćeš’, reći će mu se opet. On će tada toliko toga zaželjeti da više neće imati nikakvih želja. ‘Sve ovo pripada tebi i još toliko’, bit će mu rečeno.’” Ebu-Hurejre veli: “To je posljednji čovjek koji će ući u Džennet.”
Ebu-Seid Hudri sjedio je s Ebu-Hurejrom i ništa nije mijenjao od njegova govora dok nije došao do riječi: “Sve ovo pripada tebi i još toliko.” Tada je Ebu-Seid rekao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Sve ovo pripada tebi i još deset puta toliko.’”
“I ja sam zapamtio isto što i on”, kazao je Ebu-Hurejra.

أَعْطَيْتُكَ ذَلِكَ تَسْأَلُنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ فَيُعْطِي اللهَ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاثِيقَ أَنْ لاَ يَسْأَلَهُ غَيْرَهُ فَيُقَرِّبُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا رَأَى مَا فِيهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ يَقُولُ رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ ثُمَّ يَقُولُ أَوَلَيْسَ قَدْ زَعَمْتَ أَنْ لاَ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ وَيْلَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ لاَ تَجْعَلْنِي أَشْقَى خَلْقِكَ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو حَتَّى يَضْحَكَ فَإِذَا ضَحِكَ مِنْهُ أَذِنَ لَهُ بِالدُّخُولِ فِيهَا فَإِذَا دَخَلَ فِيهَا قِيلَ لَهُ تَمَنَّ مِنْ كَذَا فَيَتَمَنَّى ثُمَّ يُقَالُ لَهُ تَمَنَّ مِنْ كَذَا فَيَتَمَنَّى حَتَّى تَنْقَطِعَ بِهِ الأَمَانِيُّ فَيَقُولُ لَهُ هَذَا لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً قَالَ عَطَاءٌ وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ جَالِسٌ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لاَ يُغَيِّرُ عَلَيْهِ شَيْئًا مِنْ حَدِيثِهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى قَوْلِهِ هَذَا لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ هَذَا لَكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ حَفِظْتُ مِثْلُهُ مَعَهُ .

1 Ovdje se misli na ona Njegova stvorenja koja su ušla u Džennet.

## O *HAVDU*[2]

## بَاب فِي الْحَوْضِ

I riječima Uzvišenog: "Mi smo ti, uistinu, *El-Kevser* dali..."[3]
Abdullah b. Zejd veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Strpite se dok me ne susretnete na Havdu."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

6575. PRIČAO MI JE Jahja b. Hammad, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Sulejmana, on od Šekika, a ovaj od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja ću prvi među vama stići do Havda."

٦٥٧٥ . حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ .

6576. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mugire, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja ću prvi među vama stići do Havda. (Onda će mi Allah pokazati) neke od vas, a zatim će oni biti odvedeni.
'Gospodaru', reći ću ja, 'to su moji drugovi!' 'Ne znaš ti', bit će mi rečeno, 'šta su oni novo poslije tebe radili.'"
Isto prenosi Asim od Ebu-Vaila. Ovaj hadis prenosi i Husajn od Ebu-Vaila, on od Huzejfe, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٥٧٦ . و حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ وَلَيُرْفَعَنَّ مَعِي رِجَالٌ مِنْكُمْ ثُمَّ لَيُخْتَلَجُنَّ دُونِي فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ تَابَعَهُ عَاصِمٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ وَقَالَ حُصَيْنٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6577. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pred vama je Havd kao između Džerba'a i Ezruha."[4]

٦٥٧٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَمَامَكُمْ حَوْضٌ كَمَا بَيْنَ جَرْبَاءَ وَأَذْرُحَ .

2 To je bazen s vodom koji je dat samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iz njega će na Sudnjem danu moći piti samo oni kojima on to dopusti.

3 El-Kevser, 1. *El-Kevser* je, ili džennetska rijeka koja se ulijeva u *El-Havd* (*Fethul-bari*, 11/475), ili je to mnogo (veliko) dobro.

4 Dva sela u Šamu.

6578. PRIČAO MI JE Amr b. Muhammed, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr i Ata b. Saib, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, je rekao:
'Kevser je mnogo dobro koje mu je Allah dao.'"
Ebu-Bišr veli: "Rekao sam Seidu: 'Svijet misli da je to rijeka u Džennetu?'
'I rijeka u Džennetu spada u dobro koje mu je Allah dao', odgovorio je on."

٦٥٧٨. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ وَعَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ الْكَوْثَرُ الْخَيْرُ الْكَثِيرُ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ قَالَ أَبُو بِشْرٍ قُلْتُ لِسَعِيدٍ إِنَّ أُنَاسًا يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَهَرٌ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ سَعِيدٌ النَّهَرُ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ .

6579. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, a njemu Nafi' b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Abdullaha b. Amra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj je Havd velik kao mjesec putovanja; voda mu je bjelja od mlijeka, miris mu je ljepši od miska, a ibrika ima kao zvijezda na nebu. Ko se njega napije nikada neće ožednjeti."

٦٥٧٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ ابْنُ عَمْرٍو قَالَ النَّبِيُّ ﷺ حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلاَ يَظْمَأُ أَبَدًا .

6580. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista je moj Havd velik kao prostor između Ejle i San'aa u Jemenu. U njemu, zaista, ima toliko ibrika koliko ima zvijezda na nebu."

٦٥٨٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ قَدْرَ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ الْيَمَنِ وَإِنَّ فِيهِ مِنَ الأَبَارِيقِ كَعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ .

6581. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovom Katada, a njemu Enes b. Malik (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:
'Dok sam išao kroz Džennet, naišao sam na rijeku kojoj su obale od šupljeg bisera. 'Džibrile, šta je ovo?', upitao sam.
'Ovo je Kevser, koji ti je dao Gospodar tvoj',

٦٥٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا أَسِيرُ فِي الْجَنَّةِ إِذَا أَنَا بِنَهَرٍ حَافَتَاهُ قِبَابُ الدُّرِّ الْمُجَوَّفِ قُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي أَعْطَاكَ رَبُّكَ فَإِذَا طِينُهُ أَوْ طِيبُهُ مِسْكٌ أَذْفَرُ شَكَّ هُدْبَةُ .

odgovorio je on. Njegova je zemlja, ili miris' – dvoumi se Hudba koji je od ta dva izraza (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) upotrijebio – 'mirišljivi misk.'"

٦٥٨٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِي الْحَوْضَ حَتَّى عَرَفْتُهُمُ اخْتُلِجُوا دُونِي فَأَقُولُ أَصْحَابِي فَيَقُولُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ .

6582. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Doći će mi na Havd neki moji drugovi, i kada ih prepoznam, bit će odvedeni od mene. 'To su moji drugovi!', reći ću ja. 'Ne znaš ti šta su oni novo poslije tebe radili', bit će mi rečeno."[1]

٦٥٨٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ مَنْ مَرَّ عَلَيَّ شَرِبَ وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ .

6583. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Mutarrif, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja ću, doista, prvi doći na Havd. Ko mi dođe - on će se napiti, a ko se napije – taj nikada neće ožednjeti. Doći će mi ljudi koje ću poznavati, a i oni će mene poznavati, ali će potom biti odvedeni od mene."

٦٥٨٤. قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَسَمِعَنِي النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ هَكَذَا سَمِعْتَ مِنْ سَهْلٍ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَزِيدُ فِيهَا فَأَقُولُ إِنَّهُمْ مِنِّي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ غَيَّرَ بَعْدِي وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ سُحْقًا بُعْدًا يُقَالُ سَحِيقٌ بَعِيدٌ سَحَقَهُ وَأَسْحَقَهُ أَبْعَدَهُ .

6584. Ebu-Hazim veli da je ovaj hadis čuo Nu'man b. Ebu-Ajjaš i upitao ga da li ga je on ovako čuo od Sehla, pa je on potvrdio da jeste. Tada (Nu'man b. Ebu-Ajjaš) reče kako svjedoči da je čuo Ebu-Seida Hudrija kako dodaje (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) u njemu (još rekao): "...pa ću ja reći: 'Oni su, zaista, moji!' 'Ti, zaista, ne znaš šta su oni novo poslije tebe radili', bit će mi rečeno.
'Daleko, daleko bio onaj koji je poslije mene (bilo šta u vjeri) mijenjao', reći ću ja."
Ibn-Abbas veli da *suhkan* znači *bu'den* (daleko bio). *Sehik* znači *be'id* (dalek). *Sehakahu* i *eshakahu* znači *eb'adehu* (udaljio ga je).

[1] Misli se na one koji su bili dvoličnjaci ili su se odmetnuli od islama za vrijeme Ebu-Bekra, ili se misli na griješenje i odstupanje od ispravnog puta.

6585. Ahmed b. Šebib b. Seid Habati veli da IM JE PRIČAO njegov otac, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seid b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Doći će mi na Sudnjem danu skupina mojih drugova, ali će biti spriječeni da dođu do Havda. 'Gospodaru', reći ću ja, 'to su moji drugovi.' 'Ti, zaista, ne znaš', reći će On, 'šta su oni novo poslije tebe radili. Oni su se, zaista, odmetnuli natraške.'"

٦٥٨٥. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ الْحَبَطِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَرِدُ عَلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيُحَلَّئُونَ عَنِ الْحَوْضِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لاَ عِلْمَ لَكَ بِمَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى .

6586. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će mi na Havd neki moji drugovi, ali će biti spriječeni da dođu do njega.
'Gospodaru', reći ću ja, 'to su moji drugovi.'
'Ti, zaista, ne znaš', reći će On, 'šta su oni novo poslije tebe radili. Oni su se, zaista, odmetnuli natraške.'" Šu'ajb prenosi od Zuhrija da je Ebu-Hurejre pripovijedao, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i govorio *fe judžlevne* (pa će biti udaljeni). Ukajl veli: *fe juhalleune* (pa će biti spriječeni). Zubejdi prenosi od Zuhrija, on od Muhammeda b. Alija, ovaj od Ubejdullaha b. Ebu-Rafija, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..

٦٥٨٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَرِدُ عَلَى الْحَوْضِ رِجَالٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيُحَلَّئُونَ عَنْهُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لاَ عِلْمَ لَكَ بِمَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَيُجْلَوْنَ وَقَالَ عُقَيْلٌ فَيُحَلَّئُونَ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6587. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovom njegov otac, a njemu Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok ja budem stajao, naići će skupina (ljudi). Kada ih prepoznam, između nas će se isprriječiti neki čovjek i reći (im): 'Hajdemo!'
'Gdje?', upitat ću ja.
'Allaha mi, u vatru!', odgovorit će on.
'A šta su skrivili?', upitat ću ja.

٦٥٨٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي هِلاَلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا قَائِمٌ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ فَقَالَ هَلُمَّ فَقُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللهِ قُلْتُ وَمَا شَأْنُهُمْ قَالَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا

'Oni su se poslije tebe odmetnuli natraške.' Zatim će naići (druga) skupina (ljudi). Kada ih prepoznam, između nas će se ispriječiti neki čovjek i reći (im): 'Hajdemo!' 'Kamo?', upitat ću ja. 'Allaha mi, u vatru!', odgovorit će on. 'A šta su skrivili?', upitat ću ja. 'Oni su se poslije tebe odmetnuli natraške', reći će. Mislim da se od njih (koji su se bili približili Havdu) spasio samo poneko."

بَعْدَكَ عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى ثُمَّ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ فَقَالَ هَلُمَّ قُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللهِ قُلْتُ مَا شَأْنُهُمْ قَالَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا بَعْدَكَ عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى فَلاَ أُرَاهُ يَخْلُصُ مِنْهُمْ إِلاَّ مِثْلُ هَمَلِ النَّعَمِ .

6588. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejba, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Između moje kuće i minbera jedna je od dženetskih bašči, a moj je minber na mom Havdu."

٦٥٨٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

6589. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Abdul-Melika, ovaj od Džunduba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ja ću prvi među vama doći do Havda."

٦٥٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ .

6590. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, otišao jednog dana i klanjao dženazu poginulima na Uhudu. Potom se uspeo na minber i rekao: 'Ja ću biti vaša prethodnica (na Havdu), i ja ću vam svjedočiti. Ja, tako mi Allaha, u ovom trenutku gledam u svoj Havd. Meni su, uistinu, dati ključevi zemaljskih riznica ili ključevi Zemlje.[1] Ja se, tako mi Allaha, ne bojim da ćete se vi poslije mene odati mnogoboštvu[2], ali se bojim da ćete se za njih (te riznice) natjecati.'"

٦٥٩٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلاَتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الآنَ وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الأَرْضِ وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

1 Misli se na carstva koje će muslimani osvojiti poslije njega.

2 Pravom se muslimanu teško može desiti da postane mnogobožac, ali se veliki broj muslimana može vidjeti kako se natječe u dunjalučkim blagodatima nastojeći steći što više bogatstva. Ovim se hadisom skreće pažnja na veliku opasnost koja se krije iza trke za dunjalučkim riznicama.

6591. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Haremi b. Umara, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ma'beda b. Halida, on od Harise b. Vehba (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, spomenuo Havd i rekao da je (velik) kao prostor između Medine i Sana'a."

٦٥٩١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُ سَمِعَ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ الْحَوْضَ فَقَالَ كَمَا بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَصَنْعَاءَ .

6592. Ibn-Ebu-Adi prenosi od Šu'be, on od Ma'beda b. Halida, a ovaj od Harise (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao da je njegov Havd (velik) kao prostor između Sana'a i Medine."
Mustevrid ga je upitao: "Jesi li čuo da je spomenuo posude?"
"Nisam", odgovorio je. Tada je Mustevrid rekao (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodao): "Vidjet će se u njemu toliko posuda koliko ima zvijezda."

٦٥٩٢. ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ حَارِثَةَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَوْلَهُ حَوْضُهُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ أَلَمْ تَسْمَعْهُ قَالَ الأَوَانِي قَالَ لاَ قَالَ الْمُسْتَوْرِدُ تُرَى فِيهِ الآنِيَةُ مِثْلَ الْكَوَاكِبِ .

6593. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, prenoseći od Nafija b. Umera, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja ću biti na Havdu i gledat ću ko će mi od vas doći. Neki će ljudi biti odvedeni od mene, pa ću ja reći: 'Gospodaru, oni su moji, od moga ummeta!' 'Zar ti nisi obaviješten o tome', bit će mi rečeno, 'šta su oni uradili poslije tebe? Tako mi Allaha, nastavili su se odmetati.'"
Ibn-Ebu-Mulejka bi govorio: "Allahu, Tebi se utječemo da u odmetništvo ne odemo, ili da u kušnju u vjeri svojoj ne padnemo!"
*A'kabikum tenkisun* znači *terdži'une alel-akabi* (vraćate se nazad).

٦٥٩٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي عَلَى الْحَوْضِ حَتَّى أَنْظُرَ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ مِنْكُمْ وَسَيُؤْخَذُ نَاسٌ دُونِي فَأَقُولُ يَا رَبِّ مِنِّي وَمِنْ أُمَّتِي فَيُقَالُ هَلْ شَعَرْتَ مَا عَمِلُوا بَعْدَكَ وَاللهِ مَا بَرِحُوا يَرْجِعُونَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ فَكَانَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَى أَعْقَابِنَا أَوْ نُفْتَنَ عَنْ دِينِنَا ( أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ ) تَرْجِعُونَ عَلَى الْعَقِبِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْقَدَرِ

# ODREĐENJE (KADER)

## O ODREĐENJU (KADERU)

6594. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu'ba, a ovom Sulejman A'meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, potvrđeni istinogovornik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svako od vas, zaista, biva sastavljan u utrobi svoje majke četrdeset dana; nakon toga bude zakvačkom isto toliko, a zatim - grudom mesa isto toliko. Onda Allah pošalje meleka kojemu bude naređeno (da čovjeku u zametku zapiše) četvero: kakvu će opskrbu imati, kada će umrijeti i hoće li biti nesretan ili sretan. Tako mi Allaha, zaista će neko od vas" – ili je rekao: neki čovjek – "raditi ono što radi stanovnik Džehennema, tako da između njega i nje (vatre) neće biti više od jednog hvata ili jednog aršina, ali će nadvladati (Allahova) odredba, pa će on uraditi djela što ih rade stanovnici Dženneta, te će ući u njega. A neki će čovjek raditi djela što ih rade stanovnici Dženneta, tako da između njega i Dženneta neće biti više od jednog ili dva aršina, ali će nadvladati (Allahova) odredba, pa će on uraditi djela što ih rade stanovnici vatre, te će ući u nju."[1]
Adem veli: "...osim aršina..."

## بَاب فِي الْقَدَرِ

٦٥٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَنْبَأَنِي سُلَيْمَانُ الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللهُ مَلَكًا فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعٍ بِرِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ فَوَاللهِ إِنَّ أَحَدَكُمْ أَوِ الرَّجُلَ يَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا غَيْرُ بَاعٍ أَوْ ذِرَاعٍ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا غَيْرُ ذِرَاعٍ أَوْ ذِرَاعَيْنِ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا قَالَ آدَمُ إِلاَّ ذِرَاعٌ .

1 Zbog toga musliman treba moliti Uzvišenog Allaha da mu kraj dunjalučkog života bude lijep i da s dinom i imanom preseli na ahiret.

6595. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je za maternicu zadužio meleka koji govori: 'Da, Gospodaru! Sada je kaplja sjemena, sada je zakvačka, sada je komad mesa.' A kada Allah htjedne odrediti njegovo stvaranje, on (melek) kaže: 'Da, Gospodaru! Je li muško ili žensko, je li sretan ili nesretan, kakva mu je opskrba i dokle će živjeti?' I to se sve zapiše (dok je on još) u utrobi svoje majke."

٦٥٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَكَّلَ اللهُ بِالرَّحِمِ مَلَكًا فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ نُطْفَةٌ أَيْ رَبِّ عَلَقَةٌ أَيْ رَبِّ مُضْغَةٌ فَإِذَا أَرَادَ اللهُ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقَهَا قَالَ أَيْ رَبِّ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى أَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَمَا الرِّزْقُ فَمَا الأَجَلُ فَيُكْتَبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ .

## O TOME DA SE OSUŠIO KALEM (I TINTA KOJOM JE ZAPISANO) ALLAHOVO ODREĐENJE

بَاب جَفَّ الْقَلَمُ عَلَى عِلْمِ اللَّهِ

I riječima Uzvišenog: "...onome kome je Allah, a on svjestan bio, dao da je u zabludi..."[1]

وَ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَضَلَّهُ اللهُ عَلَى عِلْمٍ) .

Ebu-Hurejra veli da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Kalem se osušio (i tinta kojom je zapisano) šta će ti se desiti." Ibn-Abbas veli da *leha sabikun* znači *sebekat lehumus-se'adetu* (predodređena im je sreća).

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَنْتَ لَاقٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ( لَهَا سَابِقُونَ ) سَبَقَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ .

6596. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Jezid Rišk, prenoseći od Mutarrifa b. Abdullaha b. Šihhira, a on od Imrana b. Husajna (da je kazivao): "Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, zna li se ko će biti stanovnici Dženneta, a ko stanovnici Džehennema?' 'Zna', odgovorio je on. 'Pa čemu onda svijet radi?', upitao je ovaj. 'Svako radi ono za što je stvoren, ili ono što mu je olakšano (učinjeno lahkim).'"[2]

٦٥٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرِّشْكُ قَالَ سَمِعْتُ مُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ الشِّخِّيرِ يُحَدِّثُ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُعْرَفُ أَهْلُ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَلِمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلٌّ يَعْمَلُ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَوْ لِمَا يُسِّرَ لَهُ .

1 El-Džasije, 23. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Šta misliš o onome koji je svoju strast za boga svoga uzeo, onome kome je Allah, a on svjestan bio, dao da je u zabludi, i sluh njegov, i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će ga, ako neće Allah, na Pravi put uputiti? Zašto se ne prisjećate?!"

2 Uzvišeni je Allah sveznajući. Budući da je On znao sve što će se dogoditi, naredio je peru da to zapiše na *Levhi-mahfuzu* (Ploči pomno čuvanoj).

## O TOME DA ALLAH NAJBOLJE ZNA ŠTA BI ONA (DJECA, KAD PORASTU) RADILA

## بَاب اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ

6597. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o djeci mnogobožaca[3], pa je on odgovorio: 'Allah najbolje zna šta bi ona radila.'"

٦٥٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهما قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَوْلَادِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

6598. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ataa b. Jezida, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Upitali su Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o djeci mnogobožaca, pa je on odgovorio: 'Allah najbolje zna šta bi ona radila.'"

٦٥٩٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ ذَرَارِيِّ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

6599. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdur-Rezzak, a njemu Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svako se dijete rodi čisto (u prirodnoj vjeri), ali ga roditelji njegovi učine židovom ili kršćaninom, isto onako kako činite i sa životinjama. Možete li među njima naći koju podrezana uha prije negoli joj ga vi podrežete?'

٦٥٩٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاَّ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ كَمَا تُنْتِجُونَ الْبَهِيمَةَ هَلْ تَجِدُونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ حَتَّى تَكُونُوا أَنْتُمْ تَجْدَعُونَهَا .

6600. 'Allahov Poslaniče, a šta će biti s onim ko umre dok je još mali?', upitali su. 'Allah najbolje zna šta bi on radio', odgovorio je on."

٦٦٠٠. قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَرَأَيْتَ مَنْ يَمُوتُ وَهُوَ صَغِيرٌ قَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

3 Tj. o djeci mnogobožaca koja umru prije negoli postanu punoljetna, tj. odgovorna. Opširniji komentar prethodio je kod hadisa broj 1383.

## "ALLAHOVA ZAPOVIJED JE ODREDBA NEPRIKOSNOVENA"[1]

بَاب (وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا)

6601. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Žena ne smije tražiti da se njena sestra razvede kako bi ispraznila njezinu zdjelu. Neka se uda, jer će ona, zaista, imati ono što joj je određeno."[2]

٦٦٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلاَقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا وَلْتَنْكِحْ فَإِنَّ لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا .

6602. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Israil, prenoseći od Asima, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Usame da je kazivao: "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem – a tu su bili i Sa'd, Ubejj b. Ka'b i Mu'az – kad mu je došao glasnik od jedne njegove kćeri (noseći vijest) da joj je sin na samrti. On joj je tada poručio: 'Allahu pripada ono što uzima i ono što daje, i sve u njega ima svoje određeno vrijeme. Neka se strpi i neka se nada nagradi.'"

٦٦٠٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَسُولُ إِحْدَى بَنَاتِهِ وَعِنْدَهُ سَعْدٌ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَمُعَاذٌ أَنَّ ابْنَهَا يَجُودُ بِنَفْسِهِ فَبَعَثَ إِلَيْهَا لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلِلَّهِ مَا أَعْطَى كُلٌّ بِأَجَلٍ فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ .

6603. PRIČAO NAM JE Habban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Muhajriza Džumahija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Dok sam jedanput sjedio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki ensarija i upitao: 'Allahov Poslaniče, mi zadobijamo robinje (u bitkama), a volimo i imetak, pa šta veliš o *azlu*?'[3]

٦٦٠٣. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ ابْنُ مُحَيْرِيزٍ الْجُمَحِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نُصِيبُ سَبْيًا وَنُحِبُّ الْمَالَ كَيْفَ تَرَى فِي الْعَزْلِ

1 El-Ahzab, 38. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Vjerovjesniku nije teško da čini ono što mu Allah odredi jer takav je bio Allahov propis i za one koji su prije bili i nestali, a Allahova zapovijed je odredba neprikosnovena."

2 Drukčije kazano, njena nafaka od nje neće pobjeći i niko joj je ne može uzeti.

3 Potpuni smisao hadisa jeste da su ashabi zadobijali robinje u vojnim pohodima i zbog velike potrebe, željeli su da s njima imaju spolni odnos, ali su se bojali da one ne ostanu u drugom stanju, pa da ih poslije ne mogu prodati, a voljeli su i imetak i zato su pitali šta da rade, pa su ga pitali o *azlu*. *Azl* znači izvući spolni organ iz vulve pred samu ejakulaciju kako bi se spriječilo začeće. Hadis sa sličnim tekstom ponavlja se pod brojevima 2229 (s tim što je tamo u prijevodu zostavljeno da oni zadobiju robinje u pohodima), 2542, 4138, 5210, 6603 i 7409.

'Radite li vi to? To vam nije zabranjeno, jer ne postoji nijedno biće koje se neće roditi ako mu je Allah odredio da se rodi.'"[4]

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ ذَلِكَ لاَ عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ لَيْسَتْ نَسَمَةٌ كَتَبَ اللهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلاَّ هِيَ كَائِنَةٌ .

6604. PRIČAO NAM JE Musa b. Mes'ud, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao:"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je održao govor, ne ostavivši ništa do Kijametskog dana a da nam to nije spomenuo. Neko je to zapamtio, a neko nije. Ponešto od toga što sam bio zaboravio vidim pa se sjetim, kao što se čovjek sjeti čovjeka kad se od njega odvoji pa ga poslije vidi i prepozna."

٦٦٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ لَقَدْ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ خُطْبَةً مَا تَرَكَ فِيهَا شَيْئًا إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ إِلاَّ ذَكَرَهُ عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ وَجَهِلَهُ مَنْ جَهِلَهُ إِنْ كُنْتُ لأَرَى الشَّيْءَ قَدْ نَسِيتُ فَأَعْرِفُ مَا يَعْرِفُ الرَّجُلُ إِذَا غَابَ عَنْهُ فَرَآهُ فَعَرَفَهُ .

6605. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je držao štap koji je ubadao u zemlju.
'Svakome je od vas', rekao nam je, 'određeno mjesto u vatri ili u Džennetu.'
'Pa hoćemo li se, Allahov Poslaniče', upita neko, 'onda pouzdati (u to)?'
'Nemojte', reče on, 'nego radite; svakome je olakšano (ono što mu je određeno).' Potom je proučio ajet: '...onome koji udjeljuje i ne griješi...'[5]."

٦٦٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَهُ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الأَرْضِ وَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ قَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَلاَ نَتَّكِلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى) .

4 Prema tome, sprečavanje trudnoće (koje je u islamu dopušteno ukoliko za to postoji opravdan razlog i ukoliko se obavlja na način koji ne šteti zdravlju) spada u Allahovo određenje, jer se trudnoća ni na koji način ne može kontrolirati mimo Allahove volje.

5 Uzvišeni Allah kaže: "...onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim - njemu ćemo Džennet pripremiti..." (El-Lejl, 5-7)

## O TOME DA SE DJELO VREDNUJE PO TOME KAKO SE OKONČA

6606. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu kad je on jednom čovjeku koji je bio s njim i tvrdio da je musliman - rekao: 'Ovo je stanovnik vatre.' A kad je otpočela borba, taj se čovjek najžešće borio i zadobio silne rane koje su ga učinile nepokretnim. Jedan od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, tad je došao i rekao: 'Allahov Poslaniče, onaj za koga si rekao da je stanovnik vatre borio se na Allahovu putu žestoko koliko je mogao i zadobio mnogobrojne rane.' Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovi: 'On je, zaista, stanovnik vatre.' Neki su muslimani skoro bili posumnjali u to, kad je ovaj čovjek - ne mogavši, u stanju u kojem je bio, otrpjeti bolove što su mu ih zadavale rane - pružio ruku u tobolac, izvadio iz njega strijelu i njome izvršio samoubistvo. Muslimani tada pohitaše Allahovom Poslaniku govoreći: 'Allahov Poslaniče, Allah je potvrdio tvoj govor. Onaj je izvršio samoubistvo, sam je sebi uzeo život!'
'Bilale', viknu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ustani i obznani da u Džennet neće ući niko osim vjernika. A Allah će, zaista, učiniti da čovjek grešnik potpomogne ovu vjeru.'"

## بَاب الْعَمَلُ بِالْخَوَاتِيمِ

٦٦٠٦. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ شَهِدْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِرَجُلٍ مِمَّنْ مَعَهُ يَدَّعِي الإِسْلاَمَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا حَضَرَ الْقِتَالُ قَاتَلَ الرَّجُلُ مِنْ أَشَدِّ الْقِتَالِ وَكَثُرَتْ بِهِ الْجِرَاحُ فَأَثْبَتَتْهُ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ الَّذِي تَحَدَّثْتَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَدْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللهِ مِنْ أَشَدِّ الْقِتَالِ فَكَثُرَتْ بِهِ الْجِرَاحُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَكَادَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَرْتَابُ فَبَيْنَمَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ إِذْ وَجَدَ الرَّجُلُ أَلَمَ الْجِرَاحِ فَأَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى كِنَانَتِهِ فَانْتَزَعَ مِنْهَا سَهْمًا فَانْتَحَرَ بِهَا فَاشْتَدَّ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَدَّقَ اللهُ حَدِيثَكَ قَدِ انْتَحَرَ فُلاَنٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا بِلاَلُ قُمْ فَأَذِّنْ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلاَ مُؤْمِنٌ وَإِنَّ اللهَ لَيُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ.

6607. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao): "Neki je čovjek bio među najkorisnijim muslimanima u jednoj bici u kojoj je sudjelovao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoj pogled i rekao: 'Ko želi vidjeti stanovnika vatre neka pogleda u ovoga.' I dok je on najžešće od svih ljudi u borbi navaljivao na mnogobošce, slijedio ga je jedan čovjek. Ubrzo je dopao rana, te je sebi prekratio život tako što je vrh sablje zabo sebi u grudi i istjerao ga između plećki. Čovjek (što ga je slijedio) požurio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Svjedočim da si ti Allahov poslanik!'
'Šta ti bi?', upitao je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). 'Rekao si za tog i tog', odgovorio je čovjek, 'neka onaj ko želi vidjeti stanovnika vatre pogleda u njega, a on je bio najkorisniji među muslimanima; znao sam da neće umrijeti takav. Kada je dopao rana, požurio je smrt i sam sebe ubio.' Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista će čovjek raditi djela stanovnika Džehennema, a bit će, zaista, stanovnik Dženneta, i radit će djela stanovnika Dženneta, a bit će, zaista, stanovnik vatre. Djela se, uistinu, vrednuju po tome kako se okončaju.'"

٦٦٠٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَعْظَمِ الْمُسْلِمِينَ غَنَاءً عَنِ الْمُسْلِمِينَ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى الرَّجُلِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا فَاتَّبَعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَجَعَلَ ذُبَابَةَ سَيْفِهِ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مُسْرِعًا فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ قُلْتَ لِفُلاَنٍ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيْهِ وَكَانَ مِنْ أَعْظَمِنَا غَنَاءً عَنِ الْمُسْلِمِينَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لاَ يَمُوتُ عَلَى ذَلِكَ فَلَمَّا جُرِحَ اسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ .

## O ČOVJEKOVU PREPUŠTANJU ZAVJETA ODREĐENJU (KADERU)

## بَاب إِلْقَاءِ النَّذْرِ الْعَبْدَ إِلَى الْقَدَرِ

6608. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Abdullaha b. Murre, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio zavjetovanje i objasnio da ono, zaista, ne sprečava ništa, nego da se njime uzima od škrtice."[1]

٦٦٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّذْرِ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يَرُدُّ شَيْئًا وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

1 U mnogim je hadisima zabranjeno zavjetovanje. Na temelju njihovog vidljivog značenja mnogi su učenjaci zabranili zavjetovanje, dok su drugi, na temelju dokaza koji govore u prilog tome da je zavjetovanje dopušteno, ove zabrane shvatili u smislu da zavjetovanje ne pomaže niti odmaže, ali se onaj koji se zavjetuje ne smije datim obećanjem poigravati, nego ga mora izvršiti ukoliko se radi o nečemu što je u

6609. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sinu Ademovu zavjet neće donijeti ništa što mu Ja već nisam odredio. Određenje ga vodi (ka zavjetu), a Ja sam mu to već odredio. Zavjetom Ja samo uzimam od škrtice."

٦٦٠٩. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَأْتِ ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قَدْ قَدَّرْتُهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ الْقَدَرُ وَقَدْ قَدَّرْتُهُ لَهُ أَسْتَخْرِجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

## O TOME DA NEMA SNAGE NITI MOĆI OSIM U ALLAHA

بَاب لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَ بِاللَّهِ

6610. PRIČAO MI JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, njemu Halid Hazza, prenoseći od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Ebu-Musaa da je kazivao:

"Bili smo s Allahovim Poslanikom u jednoj bici; kad god bismo se uspinjali uz brdo ili bili na vrhu brda ili se spuštali u dolinu, uvijek bismo gromoglasno izgovarali tekbire. Prišao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'O ljudi, budite blagi prema sebi! Vi, zaista, ne zovete nekoga ko je gluh ili odsutan[1], vi, zaista, molite Onoga koji sve vidi i sve čuje!', dodavši: 'Abdullahu, sine Kajsov, želiš li da te podučim riječima koje su dženetsko blago? - Nema snage niti moći osim u Allaha (*la havle ve la kuvvete illa billah*).'"

٦٦١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزَاةٍ فَجَعَلْنَا لاَ نَصْعَدُ شَرَفًا وَلاَ نَعْلُو شَرَفًا وَلاَ نَهْبِطُ فِي وَادٍ إِلاَ رَفَعْنَا أَصْوَاتَنَا بِالتَّكْبِيرِ قَالَ فَدَنَا مِنَّا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ أَلاَ أُعَلِّمُكَ كَلِمَةً هِيَ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَ بِاللهِ .

osnovi dopušteno. Može se reći da zavjetovanje nije zabranjeno na način da je haram, nego je ta zabrana, zabrana predostrožnosti.

1 Ovo upućuje na to da se Uzvišeni Allah može moliti tihim glasom jer On sve čuje. Inače, i u ovom je pogledu najbolje slijediti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, primjer i učiti dovu naglas ili u sebi u onim prilikama u kojima je i on činio jedno ili drugo.

## O TOME DA JE SAČUVAN ONAJ KOGA ALLAH SAČUVA

بَاب الْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ

*'Asimun* znači *mani'un* (onaj koji štiti, sprečava). Mudžahid veli da *sedden 'anil hakki* znači *jetereddedune fid-dalaleti* (kolebaju se u zabludi). *Dessaha* znači *agvaha* (obmanulo je).

عَاصِمٌ مَانِعٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (سَدًّا) عَنِ الْحَقِّ يَتَرَدَّدُونَ فِي الضَّلاَلَةِ (دَسَّاهَا) أَغْوَاهَا .

6611. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad god se postavi namjesnik (halifa), on ima dvije vrste savjetnika: one koji mu preporučuju dobro i potiču ga na njega i one koji mu preporučuju zlo i potiču ga na njega; a sačuvan je onaj koga Allah sačuva."

٦٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا اسْتُخْلِفَ خَلِيفَةٌ إِلاَ لَهُ بِطَانَتَانِ بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْخَيْرِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَالْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللهُ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A NEZAMISLIVO JE DA SE STANOVNICI BILO KOJEG NASELJA KOJE SMO MI UNIŠTILI NEĆE NAMA VRATITI"[2]; "...OSIM ONIH KOJI SU VEĆ VJEROVALI, NIKO VIŠE IZ NARODA TVOG NEĆE VJERNIK POSTATI..."[3]; "...I SAMO ĆE GREŠNIKA I NEVJERNIKA RAĐATI!"[4]

بَاب (وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لاَ يَرْجِعُونَ)(أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلاَ مَنْ قَدْ آمَنَ )( وَلاَ يَلِدُوا إِلاَ فَاجِرًا كَفَّارًا)

Mensur b. Nu'man prenosi od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa... *Hirmun* na abesinskom jeziku znači *vedžebe* (obavezno je).

وَقَالَ مَنْصُورُ بْنُ النُّعْمَانِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ( وَحِرْمٌ ) بِالْحَبَشِيَّةِ وَجَبَ .

6612. PRIČAO MI JE Mahmud b. Gejlan, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Nisam

٦٦١٢. حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ غَيْلاَنَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا

2 El-Enbija, 95.
3 Hud, 36.
4 Nuh, 27.

vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što je Ebu-Hurejra, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao: 'Zaista je Allah odredio sinu Ademovom udio u bludu, i on će ga sigurno počiniti. Blud je oka gledanje, a blud jezika – govor. Duša želi i posjeduje nagon, a spolni organ to potvrdi ili zaniječe.'"[1]
Šebaba veli da im je pričao Verka, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزِّنَا أَدْرَكَ ذَلِكَ لاَ مَحَالَةَ فَزِنَا الْعَيْنِ النَّظَرُ وَزِنَا اللِّسَانِ الْمَنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمَنَّى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ أَوْ يُكَذِّبُهُ وَقَالَ شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...A SAN KOJI SMO TI DALI DA USNIJEŠ SAMO JE ISKUŠENJE ZA LJUDE..."[2]

## باب (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ)

6613. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ikrime (da je kazivao): "Ibn-Abbas je – govoreći o ajetu: '...a san koji smo ti dali da usniješ samo je iskušenje za ljude...' – rekao da je to istinito viđenje očima koje je omogućeno Allahovom Poslaniku u noći kada je putovao u Bejtul-Makdis (Jerusalem), a Prokleto drvo (spomenuto) u Kur'anu jest drvo zekkum."

٦٦١٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنٍ أُرِيَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ) قَالَ هِيَ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

## O TOME DA SU SE ADEM I MUSA PREPIRALI PRED UZVIŠENIM ALLAHOM

## باب تَحَاجَّ آدَمُ وَمُوسَى عِنْدَ اللهِ

6614. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Tavusa, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Prepirali su se Adem i Musa, pa mu je Musa rekao: 'Ti si naš otac, ali si nas uskratio (Dženneta) i izveo iz Dženneta.'[3] Na to mu je

٦٦١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ لَهُ مُوسَى يَا آدَمُ أَنْتَ أَبُونَا خَيَّبْتَنَا وَأَخْرَجْتَنَا مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ لَهُ آدَمُ يَا مُوسَى اصْطَفَاكَ اللهُ بِكَلاَمِهِ وَخَطَّ

1 Uzvišeni je Allah naredio čovjeku da se ne približava bludu, a čovjek se bludu može približiti pogledom, hodom, dodirom. Zbog toga se treba čuvati svega što vodi u nemoral.

2 El-Isra, 60.

3 Tj. on je bio razlog što ga je Allah izveo iz Dženneta i tako su se njegovi potomci rađali na Zemlji, a ne u Džennetu.

لَكَ بِيَدِهِ أَتَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ قَدَّرَهُ اللهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي بِأَرْبَعِينَ سَنَةً فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى ثَلاَثًا قَالَ سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

Adem odgovorio: 'Musa, tebe je Allah odabrao da s tobom razgovara i pisao ti Svojom rukom. Zar ćeš me koriti za nešto što mi je Allah odredio četrdeset godina prije negoli me je stvorio?' Tako je Adem nadvladao Musaa, tako je Adem nadvladao Musaa...', (rekao je to) tri puta."[4]
Sufjan nam je pričao isto, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

## بَاب لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَى اللَّهُ

## NEMA ZAPREKE ONOME ŠTO ALLAH DA

٦٦١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ وَرَّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ اكْتُبْ إِلَيَّ مَا سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلاَةِ فَأَمْلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلاَةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدَةُ أَنَّ وَرَّادًا أَخْبَرَهُ بِهَذَا ثُمَّ وَفَدْتُ بَعْدُ إِلَى مُعَاوِيَةَ فَسَمِعْتُهُ يَأْمُرُ النَّاسَ بِذَلِكَ الْقَوْلِ .

6615. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Abda b. Ebu-Lubaba, prenoseći od Verrada, štićenika Mugire b. Šu'be, da je Mu'avija zatražio od Mugire da mu napiše šta je čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori poslije namaza, pa je Mugira izdiktirao (Verradu):
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako poslije namaza govori: '*Allahumme la mani'a lima a'tajte ve la mu'tije lima mena'te ve la jenfe'u zel-džeddi minkel-džeddu* (Nema Boga osim Allaha, Jedinog! On nema sudruga! Allahu, nema zapreke onome što Ti daš, niti ima davaoca onome što Ti zabraniš. Ni od jednog vlasnika moći nema koristi. Sva je slava i sva moć od Tebe).'"
Ibn-Džurejdž veli: "Kazivao mi je Abda da ga je o ovome obavijestio Verrad. Kasnije sam otišao kod Mu'avije i čuo kako naređuje svijetu (da uči) te riječi."

4 Adem je u dijalogu nadvladao Musaa, alejhimes-selam, tako što mu je dokazao da je sve to bilo Allahovo određenje koje se mora desiti. Ova rasprava nije se desila u ovom pojavnom svijetu, već u duhovnom svijetu, u svijetu gdje su se srele njihove duše. Moguće je da je ova rasprava bila u vrijeme Musa, alejhis-selam, i da je Allah oživio Adema, alejhis-selam, kao mudžizu, te su njih dvojica razgovarali. Moguće je da mu je Allah pokazao njegovu dušu, kao što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio duše poslanika na Noćnom putovanju (Isarau), ili je to bilo u snu, a snovi poslanika su istina. Međutim, samo Allah zna na koji način se to desilo.

## O ONOME KOJI SE UTJEČE ALLAHU OD TOGA DA GA SUSRETNE NESREĆA I OD ZLE ODREDBE

## بَاب مَنْ تَعَوَّذَ بِاللَّهِ مِنْ دَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ

I riječima Uzvišenog: "Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara."[1]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ).

6616. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Sufjan, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tražite da vas Allah zaštiti od teškoće iskušenja, od toga da vas susretne nesreća, od zle odredbe i neprijateljeve zlobe."

٦٦١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلاَءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...(ALLAH SE) UPLIĆE IZMEĐU ČOVJEKA I SRCA NJEGOVA..."[2]

## بَاب (يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ)

6617. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Salima, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, često zaklinjao: 'Tako mi Onoga koji okreće srca.'"

٦٦١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كَثِيرًا مِمَّا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْلِفُ لاَ وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

6618. PRIČALI SU NAM Ali b. Hafs i Bišr b. Muhammed, njima Abdullah, a njemu Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je Ibn-Sajjadu (čovjeku koji je mislio da je Dedžal) rekao: 'Nešto sam ti sakrio.'
'Duhh...',[3] odgovorio je ovaj.

٦٦١٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ وَبِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالاَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاِبْنِ صَيَّادٍ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا قَالَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ قَالَ عُمَرُ ائْذَنْ لِي

1 El-Felek, 1-2.

2 El-Enfal, 24. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što vas oživljava; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete svi pred Njim biti sakupljeni."

3 Htio je da kaže *duhhan* (dim), ali nije mogao.

'Sjedi ponižen', reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), 'ti ćeš uvijek ostati to što jesi.'[4]
'Dopusti mi (Allahov Poslaniče) da ga ubijem!', skoči Omer.
'Ostavi ga', reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), 'jer ako je to stvarno on, nećeš ga moći (ubiti)[5], a ako nije, nećeš se domoći nikakva dobra time što ćeš ga ubiti.'"

فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ قَالَ دَعْهُ إِنْ يَكُنْ هُوَ فَلاَ تُطِيقُهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُوَ فَلاَ خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'STIĆI ĆE NAS SAMO ONO ŠTO NAM JE ALLAH PROPISAO.'"

## بَاب ﴿قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا﴾

*Kada* znači "odredio je". Mudžahid veli da *bifatinine* znači *bimudilline* (zavodnici). …osim onoga kome je Allah odredio da uđe u Džehennem. *Kaddere feheda* znači *kaddereš-šekae ves-se'adete* (odredio je nesreću i sreću). I uputio je stoku ka njenim pašnjacima.

قَضَى قَالَ مُجَاهِدٌ ( بِفَاتِنِينَ ) بِمُضِلِّينَ إِلاَّ مَنْ كَتَبَ اللهُ أَنَّهُ يَصْلَى الْجَحِيمَ ( قَدَّرَ فَهَدَى ) قَدَّرَ الشَّقَاءَ وَالسَّعَادَةَ وَهَدَى الأَنْعَامَ لِمَرَاتِعِهَا .

6619. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Nadr, a ovom Davud b. Ebu-Furat, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od Jahje b. Ja'mera (da je kazivao):
"Pričala je Aiša, radijallahu anha, da je pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kugi, pa joj je on odgovorio: 'To je bila kazna što ju je Allah slao kome je htio, pa ju je Allah učinio milošću vjernicima. Nema nijednog (Allahovog) roba koji se zadesi u mjestu u kojem je ona (kuga) pa u njemu ostane, strpi se i ne izlazi iz njega nadajući se nagradi i znajući da ga neće zadesiti ništa drugo osim onog što mu je Allah odredio – (nema, dakle, takvog roba) a da neće dobiti nagradu ravnu nagradi šehida.'"

٦٦١٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُونِ فَقَالَ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ فَجَعَلَهُ اللهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَكُونُ فِي بَلَدٍ يَكُونُ فِيهِ وَيَمْكُثُ فِيهِ لاَ يَخْرُجُ مِنَ الْبَلَدِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لاَ يُصِيبُهُ إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ إِلاَّ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيدٍ .

4 Tj. ostat ćeš uvijek bijednik i pokvarenjak.

5 Dedždžalov je dolazak Uzvišeni Allah odredio, i on se ne može spriječiti.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: ”...MI NE BISMO NA PRAVOM PUTU BILI DA NAS ALLAH NIJE UPUTIO...”[1],

I riječima Njegovim: ”...da me je Allah pravim putem uputio, sigurno bih jedan od bogobojaznih bio.”[2]

6620. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Džerir, sin Hazimov, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa b. Aziba da je kazivao:“Vidio sam Vjerovjesnika na dan Bitke na Hendeku kako s nama prenosi zemlju i govori (stihove): ‘Tako mi Allaha, da nije Allaha, mi ne bismo bili upućeni, ne bismo postili, niti bismo klanjali. Spusti na nas mir i spokojstvo i učvrsti naša stopala ako susretnemo (neprijatelja). Mnogobošci su nad nama nasilje počinili, i kad oni hoće nered, mi to nećemo.’”

بَاب ( وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلاَ أَنْ هَدَانَا اللَّهُ )

وَ قَوْلِهِ تَعَالَى (لَوْ أَنَّ اللهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) .

٦٦٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ هُوَ ابْنُ حَازِمٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ يَنْقُلُ مَعَنَا التُّرَابَ وَهُوَ يَقُولُ وَاللهِ لَوْلاَ اللهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ صُمْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا وَالْمُشْرِكُونَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا .

1 El-A‘raf, 43.

2 Tj. bio bi od onih koji se čuvaju širka i grijeha, koji se boje Allaha i tako se spašavaju od Vatre. Ez-Zumer, 57.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْأَيْمَانِ وَالنُّذُورِ

# ZAKLETVE I ZAVJETI

ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NENAMJERNO, ALI ĆE VAS KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NAMJERNO. OTKUP JE ZA PREKRŠENU ZAKLETVU DA DESET SIROMAHA OBIČNOM HRANOM, KOJOM HRANITE ČELJAD SVOJU, NAHRANITE, ILI DA IH ODJENETE, ILI DA ROBA ROPSTVA OSLOBODITE. A ONAJ KOJI NE BUDE MOGAO – NEKA TRI DANA POSTI. TAKO SE ZA ZAKLETVE SVOJE OTKUPLJUJTE KADA SE ZAKUNETE; A O ZAKLETVAMA SVOJIM BRINITE SE! ETO, TAKO VAM ALLAH OBJAŠNJAVA PROPISE SVOJE, DA BISTE ZAHVALNI BILI."[1]

بَاب قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى
(لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ)

6621. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nikad nije kršio zakletvu sve dok Allah nije objavio iskup za nju. Govorio je: 'Neću se zakleti, a da, kad vidim da je nešto bolje od toga, ne uradim ono što je bolje i ne iskupim se za svoju zakletvu.'"

٦٦٢١ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِي الله عَنْه لَمْ يَكُنْ يَحْنَثُ فِي يَمِينٍ قَطُّ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ كَفَّارَةَ الْيَمِينِ وَقَالَ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتُ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي .

[1] El-Maida, 89.

6622. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man Muhammed b. Fadl, njemu Džerir b. Hazim, ovom Hasan, a njemu Abdur-Rahman b. Semura da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je dobiješ na (svoj) zahtjev, bit ćeš njezin (prepušten sam sebi); a ako je dobiješ ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Kada se zakuneš za nešto, ali vidiš da je nešto drugo bolje od toga, iskupi se za svoju zakletvu i uradi ono što je bolje."

٦٦٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا عبد الرحمن بْنَ سَمُرَةَ لاَ تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُوتِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُوتِيتَهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

6623. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Gejlana b. Džerira, on od Ebu-Burde, a ovaj od svoga oca (da je kazivao):
"Došao sam s grupom Eš'arija (pripadnici plemena Eš'ar) kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da tražim jahalicu.
'Tako mi Allaha', reče on, 'ja vam neću dati jahalice, niti vam imam šta dati!'
Ostali smo tu nakon toga onoliko koliko je Allah htio da ostanemo. Potom nam je on (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) došao s tri najbolje deve i dao nam da ih uzjašemo. Pošto smo krenuli, rekosmo (ili su neki od nas rekli): 'Allah nam neće dati bereket! Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći jahalice; on se zakleo da nam ih neće dati, ali nam ih je potom ipak dao. Vratimo se (natrag) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podsjetimo ga (na to)!' Nakon što smu mu došli, on nam reče: 'Nisam vam ih ja dao, Allah vam ih je dao! Allaha mi, ako Allah da (inšallah), ja se zaista neću zakleti, a da se, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, neću iskupiti za svoju zakletvu i uraditi ono što je bolje' (ili je rekao: '... uradit ću ono što je bolje i iskupiti se za svoju zakletvu')."

٦٦٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ قَالَ ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللهُ أَنْ نَلْبَثَ ثُمَّ أُتِيَ بِثَلاَثِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى فَحَمَلَنَا عَلَيْهَا فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا أَوْ قَالَ بَعْضُنَا وَاللهِ لاَ يُبَارَكُ لَنَا أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا ثُمَّ حَمَلَنَا فَارْجِعُوا بِنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَنُذَكِّرُهُ فَأَتَيْنَاهُ فَقَالَ مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ بَلِ اللهُ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي .

6624. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha da je rekao:
"O tome nam je pričao Ebu-Hurejra, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Mi smo posljednji (ummet), a bit ćemo prvi na Kijametskom danu...'"[1]

٦٦٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6625. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tako mi Allaha, da neko od vas ustraje u zakletvi koja se tiče njegove porodice (nakon što spozna grešku), grešnije je od toga da se iskupi (za prkršenu zakletvu) onako kako mu je to Allah propisao."

٦٦٢٥. وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاللهِ لَأَنْ يَلَجَّ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ فِي أَهْلِهِ آثَمُ لَهُ عِنْدَ اللهِ مِنْ أَنْ يُعْطِيَ كَفَّارَتَهُ الَّتِي افْتَرَضَ اللهُ عَلَيْهِ .

6626. PRIČAO MI JE Ishak, tj. Ibn-Ibrahim, njemu Jahja b. Salih, a ovom Mu'avija, prenoseći od Jahje, on od Ikrime, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko uporno ostane pri svojoj zakletvi koja se tiče njegove porodice (nakon što spozna grešku) – to je veći grijeh.[2] Neka (prestane s nepopustljivošću, uradi ono što je bolje i) učini dobročinstvo, znači iskup (kefaret)."[3]

٦٦٢٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اسْتَلَجَّ فِي أَهْلِهِ بِيَمِينٍ فَهُوَ أَعْظَمُ إِثْمًا لِيَبَرَّ يَعْنِي الْكَفَّارَةَ .

1 Ovo je dio hadisa koji je u cijelosti spomenut na početku kitaba (dijela) *Džuma-namaz*.

2 Međutim, ukoliko je ono za šta se čovjek zakleo dobro i korisno, onda je bolje ne kršiti zakletvu.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da je htio onome koji se zakleo da će učiniti neko zlo svojoj porodici i ustrajan je u toj zakletvi – kazati: "Prekini s nepopustljivošću, prekši svoju zakletvu, nemoj im zlo nanijeti i čini dobročinstvo tako što ćeš se iskupiti (za prekršenu zakletvu)! A ukoliko ostaneš ustrajan u svojoj zakletvi, to će biti veći grijeh od kršenja zakletve."

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “VE EJMULLAHI (TAKO MI ALLAHA)”

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَايْمُ اللَّهِ

6627. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Isma‘ila b. Dža‘fera, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je vojsku na čije je čelo kao zapovjednika postavio Usamu b. Zejda. Neki su ljudi uputili prigovor na njegovo postavljenje, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (čuvši to) ustao i rekao: ‘Ako imate primjedbi na njegovo postavljenje, ta imali ste i otprije primjedbi na postavljenje njegova oca, iako je on, tako mi Allaha (*ve ejmullahi*) bio dostojan da upravlja, a bio je i među meni najdražim ljudima! I ovaj je, zaista, među meni najdražim ljudima poslije njega!’”

٦٦٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ بَعْضُ النَّاسِ فِي إِمْرَتِهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمْرَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمْرَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

## O TOME KAKVA JE BILA ZAKLETVA VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM[1]

بَاب كَيْفَ كَانَتْ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ

Sa‘d kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša...’”
Ebu-Katada kaže da je Ebu-Bekr u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *La hallahi izen*. Kaže se: *Vallahi, billahi* i *tallahi*.[2]

وَقَالَ سَعْدٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ لاَهَا اللهِ إِذًا يُقَالُ وَاللهِ وَبِاللهِ وَتَاللهِ .

1 U ovom poglavlju spomenuta su četiri oblika zaklinjanja:
a) tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša i tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša;
b) tako mi Onoga koji okreće ljudska srca;
c) tako mi Allaha;
d) tako mi Gospodara Kabe.
Zaklinjanje bilo kojim Allahovim, dželle šanuhu, lijepim imenom ili svojstvom koje samo Njemu pripada smatra se takvom zakletvom koja, ukoliko se prekrši, zahtijeva iskup propisan za kršenje zakletve.

2 To znači da se slova vav, ba i ta u arapskom jeziku koriste za izražavanje zakletve.

6628. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera da je rekao:
“Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinjao (riječima): ‘Ne, tako mi Onoga koji okreće (ljudska) srca!’”[3]

٦٦٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَتْ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ لاَ وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

6629. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Džabira b. Semure, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Kada propadne (bizantijski) car, neće biti cara poslije njega, i kada propadne perzijski kralj, neće biti kralja poslije njega.[4] Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ćete riznice njih dvojice trošiti na Allahovom putu.”

٦٦٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلاَ قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلاَ كِسْرَى بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

6630. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Kada propadne (bizantijski) car, neće biti cara poslije njega, i kada propadne perzijski kralj, neće biti kralja poslije njega. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, vi ćete riznice njih dvojice trošiti na Allahovom putu.”

٦٦٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلاَ كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلاَ قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

6631. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“O ummete Muhammedov, tako mi Allaha, da znate ono što znam ja, mnogo biste plakali, a malo se smijali!”

٦٦٣١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً .

3 Tj. mijenja njihova stanja.

4 To znači da se Bizantijsko carstvo i Perzijsko kraljevstvo neće obnoviti nakon poraza što će ga doživjeti od muslimana, koji će njihovo bogatstvo što će ga zadobiti trošiti na Allahovom putu.

6632. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Hajva, prenoseći od Ebu-Ukajla Zuhre b. Ma'beda, a ovaj od svoga djeda Abdullaha b. Hišama da je kazivao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je Omer b. Hattab, dok ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao za ruku, rekao: 'Allahov Poslaniče, draži si mi od svakoga, izuzev mene samog!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: 'Ne, tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, (nije dobro) sve dok ti ne budem draži od tebe samog!'
'Sada si mi, zaista', reče Omer, 'tako mi Allaha, draži od mene samog!'[1]
'Sada (je dobro), Omere!',[2] reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٦٣٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبَدٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَاللهِ ابْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلاَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْآنَ يَا عُمَرُ.

6633, 6634. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida (da su kazivali):
"Dva su čovjeka podigla parnicu kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te jedan od njih dvojice reče: 'Presudi nam po Allahovoj knjizi!' Drugi, koji je bio učeniji, reče: 'Može, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi, ali mi dopusti i da kažem!'
'Govori!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Moj je sin radio kao najamnik kod ovog čovjeka i počinio blud s njegovom ženom. (Malik kaže da *asif* znači *edžir*) Pošto je on smatrao da moga sina treba kamenovati, ja sam njegovo kamenovanje iskupio s dvije stotine ovaca i jednom robinjom. Potom sam pitao učenjake, i oni su me obavijestili da moga sina treba izbičevati sa stotinu (udaraca) i protjerati ga na godinu dana, a da ženu ovog

٦٦٣٣-٦٦٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَقَالَ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُهُمَا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ تَكَلَّمْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا قَالَ مَالِكٌ وَالْعَسِيفُ الْأَجِيرُ زَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَجَارِيَةٍ لِي ثُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

1 Omer se ovaj put zakleo jer je bio siguran u ono što govori.
2 Tj. sada je upotpunjeno tvoje vjerovanje (iman).

čovjeka treba kamenovati!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Da, tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi! Što se tiče tvojih ovaca i tvoje robinje, (njih treba) tebi vratiti.’
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio, pa je momku koji je počinio blud udareno stotinu udaraca bičem i bio je protjeran (iz tog mjesta) na godinu dana. (Tom) Unejsu Eslemiju naređeno je da ode kod žene ovog drugog i zatraži njeno priznanje (da je počinila blud). Nakon što je priznala, on ju je kamenovao.”

أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا غَنَمُكَ وَجَارِيَتُكَ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَجَلَدَ ابْنَهُ مِائَةً وَغَرَّبَهُ عَامًا وَأُمِرَ أُنَيْسٌ الْأَسْلَمِيُّ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَةَ الْآخَرِ فَإِنِ اعْتَرَفَتْ رَجَمَهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا .

6635. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb, ovom Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Ja‘kuba, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a on od svoga oca da je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Recite mi jesu li (plemena) Eslem, Gifar, Muzejna i Džuhejna[3] bolja od Temima, Amira b. Sa‘sa‘e, Gatafana i Eseda, (koji su) propali i izgubili?’
‘Da’, odgovorili su.
‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona su bolja od ovih!’, (reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).”

٦٦٣٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ خَيْرًا مِنْ تَمِيمٍ وَعَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ وَغَطَفَانَ وَأَسَدٍ خَابُوا وَخَسِرُوا قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ خَيْرٌ مِنْهُمْ .

6636. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Ebu-Humejda Sa‘idija (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unajmio najamnika (za sakupljanje zekata)[4] koji mu je nakon obavljenog posla došao i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ovo je vaše, a ovo je poklonjeno meni!’ Tada mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) odgovorio: ‘A da si sjedio kod kuće sa svojom majkom, vidio bi da li bi ti išta bilo poklonjeno ili ne!’ Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu

٦٦٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ عَامِلاً فَجَاءَهُ الْعَامِلُ حِينَ فَرَغَ مِنْ عَمَلِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَالَ لَهُ أَفَلاَ قَعَدْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ فَنَظَرْتَ أَيُهْدَى لَكَ أَمْ لاَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشِيَّةً بَعْدَ الصَّلاَةِ

3 Ovo su poznata plemena.

4 Ime mu je bilo Abdullah b. Lutbijja.

alejhi ve sellem, poslije večernjeg namaza, ustao, izgovorio šehadet, izrekao hvalu Allahu, dželle šanuhu, onako kako Njemu dolikuje, i rekao: 'Šta je s najamnikom kojeg smo mi zaposlili, pa nam je on došao i rekao: 'Ovo je vaš rad (vaše), a ovo je poklonjeno meni!' Da je on (kojim slučajem) sjedio u kući svoga oca i svoje majke, vidio bi da li bi mu išta bilo poklonjeno ili ne. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, niko od vas neće (od zekata) bilo šta otuđiti, a da neće doći na Sudnji dan noseći to na vratu. Ukoliko to bude bila deva, doći će s njom, a ona će rikati; ukoliko to bude bila krava, doći će s njom, a ona će mukati; ukoliko to bude bila ovca, doći će s njom, a ona će blejati. Ja sam dostavio!'"[1]

Ebu-Humejd dodaje: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoju ruku tako da smo mogli vidjeti dlake ispod njegova pazuha. Ovo je zajedno sa mnom od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo i Zejd b. Sabit, pa ga pitajte."

فَتَشَهَّدَ وَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَمَا بَالُ الْعَامِلِ نَسْتَعْمِلُهُ فَيَأْتِينَا فَيَقُولُ هَذَا مِنْ عَمَلِكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي أَفَلاَ قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَنَظَرَ هَلْ يُهْدَى لَهُ أَمْ لاَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ يَغُلُّ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا إِلاَّ جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا جَاءَ بِهِ لَهُ رُغَاءٌ وَإِنْ كَانَتْ بَقَرَةً جَاءَ بِهَا لَهَا خُوَارٌ وَإِنْ كَانَتْ شَاةً جَاءَ بِهَا تَيْعَرُ فَقَدْ بَلَّغْتُ فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ ثُمَّ رَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ حَتَّى إِنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى عُفْرَةِ إِبْطَيْهِ قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ وَقَدْ سَمِعَ ذَلِكَ مَعِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَسَلُوهُ .

6637. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Ebu-Kasima,[2] sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da znate ono što ja znam, mnogo biste plakali, a malo se smijali!"

٦٦٣٧ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ هُوَ ابْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً .

1 Tj. ja sam sa sebe skinuo svoju dužnost i obavijestio vas o tome.

2 Kod Arapa je bio običaj da se čovjek zove po imenu svoga najstarijeg sina. Ta je tradicija zadržana i u islamu, tako da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio ime Ebu-Kasim (otac Kasimov) po svome sinu Kasimu.

6638. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Ma‘rura, a on od Ebu-Zerra da je kazivao:
“Došao sam do njega (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem), a on je u hladu Kabe govorio: ‘Oni su na gubitku, tako mi Gospodara Kabe! Oni su na gubitku, tako mi Gospodara Kabe!’
‘A šta je sa mnom? Vidi li se u meni nešto? Šta je sa mnom?’, upitao sam se. Potom sam sjeo kod njega, ali nisam mogao šutjeti: snašlo me je ono što je Allah htio. ‘Allahov Poslaniče – dao bih za tebe i i oca i majku! – ko su oni?’, upitah.
‘To su oni koji imaju najviše imetka, osim onih koji kažu: ‘Ovako, i ovako, i ovako (pokazujući rukom ispred sebe, te desno i lijevo od sebe)!”, reče on.”

٦٦٣٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ انْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ يَقُولُ هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ قُلْتُ مَا شَأْنِي أَيُرَى فِيَّ شَيْءٌ مَا شَأْنِي فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ فَمَا اسْتَطَعْتُ أَنْ أَسْكُتَ وَتَغَشَّانِي مَا شَاءَ اللهُ فَقُلْتُ مَنْ هُمْ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْأَكْثَرُونَ أَمْوَالاً إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا .

6639. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao:
“Sulejman[3] je rekao: ‘Noćas ću obići devedeset žena, i svaka će mi roditi po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovom putu!’ Njegov mu drug reče: ‘Reci: ‘Ako Bog da!’, ali on to ne reče. Sve je žene obišao, ali je samo jedna od njih ostala trudna. Ona je (kasnije) rodila pola čovjeka (tj. pola djeteta). Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da je rekao: ‘Inšallah (Ako Bog da)!’, svi bi se (oni) kao konjanici borili na Allahovom putu.”

٦٦٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ سُلَيْمَانُ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً كُلُّهُنَّ تَأْتِي بِفَارِسٍ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ قُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَقُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَطَافَ عَلَيْهِنَّ جَمِيعًا فَلَمْ يَحْمِلْ مِنْهُنَّ إِلاَّ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ جَاءَتْ بِشِقِّ رَجُلٍ وَايْمُ الَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ فُرْسَانًا أَجْمَعُونَ .

3 Tj. Sulejman, alejhi selam.

6640. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a b. Aziba da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bile su poklonjene trake bijele svile; svijet ih je razgledao i čudio se njihovoj kvaliteti i ljepoti.
'Čudite im se?', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da, Allahov Poslaniče', odgovorili su.
'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, Sa'dove maramice u Džennetu bolje su od njih!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Šu'ba i Israil nisu prenijeli od Ishaka riječi: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša."

٦٦٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أُهْدِيَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَرَقَةٌ مِنْ حَرِيرٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَتَدَاوَلُونَهَا بَيْنَهُمْ وَيَعْجَبُونَ مِنْ حُسْنِهَا وَلِينِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْهَا قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا لَمْ يَقُلْ شُعْبَةُ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ .

6641. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Hind b. Utba b. Rebi'a je rekla: 'Allahov Poslaniče, na licu zemlje nisu obitavali stanovnici šatora (tj. pristalice) za koje sam više voljela da budu poniženi od stanovnika tvojih šatora,[1] a danas je došao dan kada mi ne bi bilo ništa draže od toga da stanovnici tvojih šatora osnaže i ojačaju.' (Jahja nije siguran da li je rekla *ahba* ili *hiba*, i da li je rekla ahbaike ili hibaike.[2]) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao..."
U njemu (hadisu) također stoji (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša..."
Upitala je:[3] "Allahov Poslaniče, Ebu-Sufjan je škrtica, pa ima li smetnje da se hranim iz onoga (imetka) koji on posjeduje?'[4]
"Nema, ali pristojno i umjereno!", odgovorio je.

٦٦٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا كَانَ مِمَّا عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَهْلُ أَخْبَاءٍ أَوْ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ أَخْبَائِكَ أَوْ خِبَائِكَ شَكَّ يَحْيَى ثُمَّ مَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ أَهْلُ أَخْبَاءٍ أَوْ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ أَخْبَائِكَ أَوْ خِبَائِكَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَيْضًا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ قَالَ لاَ إِلاَّ بِالْمَعْرُوفِ .

1 Tj. tvoje pristalce.

2 Dakle, da li je rekao u jednini ili množini?

3 Tj. Hind.

4 Ebu-Sufjan bio je veoma bogat čovjek. Međutim, zbog velike škrtosti nije dostojanstveno izdržavao svoju porodicu, te je njegova supruga Hind pitala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li može uzeti iz njegovog imetka bez pitanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je to dopustio pod uvjetom da to bude umjereno i u granicama potrebnoga.

6642. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmuna, a on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio naslonjen leđima na šator od jemanske kože, upitao je svoje ashabe: 'Da li biste voljeli da budete četvrtina stanovnika Dženneta?'
'Da!', odgovorili su.
'A da li biste voljeli da budete trećina stanovnika Dženneta?', upitao je.
'Da!', odgovorili su.
'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, ja zaista očekujem da budete polovina stanovnika Dženneta.'"

٦٦٤٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُضِيفٌ ظَهْرَهُ إِلَى قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ يَمَانٍ إِذْ قَالَ لِأَصْحَابِهِ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا بَلَى قَالَ أَفَلَمْ تَرْضَوْا أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا بَلَى قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

6643. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Abdur-Rahman, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
"Neki je čovjek čuo drugog čovjeka kako stalno ponavlja (suru) El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad*), pa je ujutro otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, smatrajući da sura El-Ihlas nije toliko vrijedna.[5] Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona vrijedi trećinu Kur'ana.'"

٦٦٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ .

6644. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Hibban, a ovom Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Upotpunite ruku' i sedždu! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja vas i okrenut leđima vidim kako ruku i sedždu činite!"

٦٦٤٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَتِمُّوا الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ بَعْدِ ظَهْرِي إِذَا مَا رَكَعْتُمْ وَإِذَا مَا سَجَدْتُمْ .

5 Čovjek koji je čuo onoga što je stalno ponavljao suru El-Ihlas nije smatrao da je ta sura toliko vrijedna, te je stoga otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da to provjeri.

6645. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda, a on od Enesa b. Malika da je kazivao: "Neka je žena ensarijka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom djecom, pa (joj) je on rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ste mi najdraži!'[1] To je ponovio tri puta."

٦٦٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ مَعَهَا أَوْلَادٌ لَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ قَالَهَا ثَلَاثَ مِرَارٍ .

## O ZABRANI ZAKLINJANJA OČEVIMA

## بَاب لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ

6646. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sustigao Omera, koji se, putujući s grupom,[2] zaklinjao svojim ocem.[3]
'Čujte', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'Allah vam zabranjuje da se očevima svojim zaklinjete. A ako se neko od vas bude zaklinjao, neka se zakune samo Allahom ili neka šuti.'"[4]

٦٦٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَدْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَهُوَ يَسِيرُ فِي رَكْبٍ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ فَقَالَ أَلَا إِنَّ اللهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَصْمُتْ .

1 O ovom je bilo govora u poglavlju *O vrijednostima ensarija*.

2 Grupa o kojoj je riječ bila je grupa boraca na Allahovom putu, a ovo se desilo dok su oni bili u vojnom pohodu.

3 Tj. govoreći: "Oca mi, oca mi..." Ovo je džahilijetski običaj zaklinjanja. Pleme Kurejš u džahilijetu se tako zaklinjalo.

4 Ulema kaže da je zabranjeno zakleti se nečim drugim osim Uzvišenim Allahom, zbog toga što zaklinjanje u sebi sadrži vid veličanja i obožavanja, a to pripada samo Uzvišenom Allahu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko se zakune nekim ili nečim drugim mimo Allaha – počinio je kufr ili širk."
Ulema se razišla u mišljenju o tome da li je zaklinjanje nekim ili nečim drugim mimo Allaha, dželle šanuhu, haram ili mekruh. Jedni kažu da je to haram, a drugi da je to mekruh. Ima i onih koji kažu: ukoliko neko bude veličao to čime se zaklinje kao što veliča Allaha, dželle šanuhu, onda je takvo zaklinjanje haram, a on zbog toga postaje kafir. Ukoliko ga, međutim, bude veličao onako kako tome čime se kune dolikuje, onda ne čini kufr niti se zakletva (*jemin*) broji. (*Fethul-bari*, 11/540)
Taberi kaže da je zakletva valjana samo ako se čovjek zakune Allahom, a onaj koji se zakune Kabom, Ademom, Džibrilom i tome slično – njegova zakletva nije valjana, i on je obavezan da se pokaje, jer je počinio nešto što je zabranjeno. Na njega ne pada obaveza iskupljenja.

6647. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima, ovaj od Ibn-Omera, a on od Omera da je kazivao:
“Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah vam, zaista, zabranjuje da se zaklinjete svojim očevima.’ Tako mi Allaha, od trenutka kada sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam se time zakleo, niti svjesno, niti prenoseći od drugoga.”
Mudžahid kaže da *ev esaretin min ilmin* znači “prenosi nauku”. Isto prenose i Ukajl, Zubejdi te Ishak Kelbi od Zuhrija. Ibn-Ujejna i Ma‘mer prenose od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera (da je pričao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je Omera...”

٦٦٤٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ سَالِمٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ قَالَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَاكِرًا وَلاَ آثِرًا قَالَ مُجَاهِدٌ ( أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ ) يَأْثُرُ عِلْمًا تَابَعَهُ عُقَيْلٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَإِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ عُمَرَ .

6648. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: “Naredio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Nemojte se zaklinjati svojim očevima!’”

٦٦٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ .

6649. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe i Kasima Temimija, a oni od Zehdema b. Harisa da je kazivao:
“Između ovog ogranka plemena Džerma i Eš‘arija postojala je uzajamna ljubav i bratstvo.
Bili smo kod Ebu-Musa’a Eš‘arija, i on mu je ponudio hranu od pilećeg mesa. Kod njega je u to vrijeme bio neki čovjek iz plemena Benu-Tejmullah. Bio je crven kao da je rob.[5] Pozvao je i njega na jelo.
‘Zaista sam ga vidio’ reče ovaj, ‘kako jede nešto što mi se gadilo, te sam se zakleo da ga neću jesti.’

٦٦٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كَانَ بَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ وَبَيْنَ الْأَشْعَرِيِّينَ وُدٌّ وَإِخَاءٌ فَكُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ طَعَامٌ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللهِ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ إِلَى الطَّعَامِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لاَ آكُلَهُ فَقَالَ قُمْ فَلأُحَدِّثَنَّكَ عَنْ ذَاكَ إِنِّي أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ

5 Taj čovjek je bio crven (tj. bijel), kao da se radilo o robu koji nije bio Arap, nego neki bjelac.

‘Ustani’, reče on, ‘pričat ću ti o tome:
Došao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš‘arija da tražimo od njega jahalice.
‘Tako mi Allaha’ rekao nam je, ‘neću vam dati jahalice, niti imam jahalice koje bih vam mogao dati!’ (Potom su) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedene deve zadobivene kao ratni plijen, pa je on upitao za nas: ‘Gdje su eš‘arije?’ Odredio nam je pet mladih deva. Ali kada smo krenuli, zapitali smo se: ‘Šta mi to uradismo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da nam neće dati jahalice, jer nam nije imao šta dati, ali nam ih je potom ipak dao. Prevarili smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on iz svoje nepažnje prekšio zakletvu. Tako nam Allaha u ovome nikad neće biti sreće!’ Vratili smo mu se i rekli: ‘Mi smo ti došli da nam daš jahalice, pa si se ti zakleo da nam ih nećeš dati i da nam nemaš šta dati!’
‘Nisam ja taj koji vam je dao jahalice’, reče on, ‘nego vam ih je Allah dao. Tako mi Allaha, kad god se zakunem nekom zakletvom, a zatim vidim da je nešto drugo bolje, ja uradim ono što je bolje i iskupim se za (prekršenu) zakletvu.’”

فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَيْنَ النَّفَرُ الأَشْعَرِيُّونَ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا حَلَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَحْمِلُنَا وَمَا عِنْدَهُ مَا يَحْمِلُنَا ثُمَّ حَمَلَنَا تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللهِ لاَ نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ إِنَّا أَتَيْنَاكَ لِتَحْمِلَنَا فَحَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا وَمَا عِنْدَكَ مَا تَحْمِلُنَا فَقَالَ إِنِّي لَسْتُ أَنَا حَمَلْتُكُمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَمَلَكُمْ وَاللهِ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

## O ZABRANI ZAKLINJANJA LATOM, UZZAOM I TAGUTIMA[1]

بَاب لاَ يُحْلَفُ بِاللاَتِ وَالْعُزَّى وَلاَ بِالطَّوَاغِيتِ

6650. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se zakune riječima: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka obavezno izgovori: 'Nema Boga osim Allaha!', a ko svome drugu kaže: 'Dođi da se kockamo!' – neka podijeli[2] sadaku!"

٦٦٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ بِاللاَتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

## O ONOME KOJI SE ZAKLINJE BEZ POTREBE

بَاب مَنْ حَلَفَ عَلَى الشَّيْءِ وَإِنْ لَمْ يُحَلَّفْ

6651. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nabavio prsten od zlata. Nosio ga je tako što je ukrasni kamenčić okretao unutra. Nakon što je svijet počeo nabavljati prstenje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na minber i skinuo ga, rekavši: 'Ja sam ovaj prsten nosio okrećući njegov (dragi) kamen unutra. Tako mi Allaha, nikada ga više neću staviti!' Zatim ga je bacio, a i svijet je nakon toga prestao nositi svoje prstenje."[3]

٦٦٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اصْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَكَانَ يَلْبَسُهُ فَيَجْعَلُ فَصَّهُ فِي بَاطِنِ كَفِّهِ فَصَنَعَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ ثُمَّ إِنَّهُ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَنَزَعَهُ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ أَلْبَسُ هَذَا الْخَاتِمَ وَأَجْعَلُ فَصَّهُ مِنْ دَاخِلٍ فَرَمَى بِهِ ثُمَّ قَالَ وَاللهِ لاَ أَلْبَسُهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

1 Taguti su sve ono što se obožava mimo Allaha, dželle šanuhu, ili je to šejtan.

2 Dakle, radi se o iskupu. Ovo također ukazuje na obaveznost davanja sadake kako pozivatelja na kocku tako i pozvanog.

3 Ovaj hadis je detaljno objašnjen pri kraju poglavlja *O odjevanju*.

## O ONOME KOJI SE ZAKLINJE NEKOM DRUGOM VJEROM, A NE ISLAMOM

بَاب مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ سِوَى مِلَّةِ الْإِسْلَامِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko se zakune Latom i Uzzaom neka kaže: 'Nema Boga osim Allaha!'"
On takvoga nije ubrojio među nevjernike.[1]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَلَمْ يَنْسُبْهُ إِلَى الْكُفْرِ .

6652. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilaba, a on od Sabita b. Dahhaka da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se zakune (nekom drugom) vjerom pored islama – postaje ono čime se zakleo.[2] Ko izvrši samoubistvo (pomažući se) nečim – time će biti mučen u džehenemskoj vatri.[3] Proklinjati vjernika isto je kao i ubiti ga. Ko optuži vjernika da je nevjernik – (isto je) kao da ga je ubio."

٦٦٥٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ مِلَّةِ الْإِسْلَامِ فَهُوَ كَمَا قَالَ قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُذِّبَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

## O TOME DA NE TREBA GOVORITI: "ONO ŠTO HOĆE ALLAH I TI", TE O TOME MOŽE LI SE KAZATI: "JA SAM (DOBRO) UZ ALLAHOVU POMOĆ, A ONDA UZ TVOJU"

بَاب لاَ يَقُولُ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتَ وَهَلْ يَقُولُ أَنَا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ

6653. Amr b. Asim prenosi od Hemmama, ovaj od Ishaka b. Abdullaha, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Trojicu iz Benu-Israila Allah

٦٦٥٣. وَقَالَ عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ

---

1 Naime, on mu je naredio da izgovori samo prvi dio šehadeta, a da je to bilo nešto što spada u kufr, on bi mu naredio da izgovori i drugi dio šehadeta, tj. *ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu*.

2 Čovjek zbog takve zakletve ne izlazi iz vjere, jer je u prethodnom hadisu rečeno da se nakon zakletve Latom i Uzzaom treba izgovoriti prvi dio šehadeta: "Svjedočim da nema Boga osim Allaha!" Da se ovakvom zakletvom izlazi iz vjere, Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se izgovore oba dijela kelimei-šehadeta. Ovako oštrim upozorenjem vjerovatno se želi zastrašiti i odvratiti onoga koji bi se koristio ovom i sličnim zakletvama.

3 Nasilje koje čovjek učini prema sebi istovremeno je i nasilje učenjeno prema drugome, jer čovjek, s obzirom na to da ga je Allah, dželle šanuhu, stvorio, nije svoj gospodar. Stoga on mora prema sebi postupati u granicama koje mu je odredio njegov stvarni Gospodar – Allah, dželle šanuhu.

سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ ثَلاَثَةً فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ أَرَادَ اللهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ مَلَكًا فَأَتَى الأَبْرَصَ فَقَالَ تَقَطَّعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فَلاَ بَلاَغَ لِي إِلاَّ بِاللهِ ثُمَّ بِكَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

je htio staviti na kušnju. Poslao je gubavcu meleka s riječima: 'Ostao sam bez ikakvih sredstava, i ne mogu doći do (cilja) osim uz Allahovu, a zatim tvoju (pomoć)...'" (do kraja hadisa).[4]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONI SE ZAKLINJU ALLAHOM, NAJTEŽOM ZAKLETVOM[5]..."[6]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَوَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَتُحَدِّثَنِّي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ فِي الرُّؤْيَا قَالَ لاَ تُقْسِمْ .

Prenosi se od Ibn-Abbasa da je Ebu-Bekr rekao: "Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, želim da mi kažeš u čemu sam pogriješio tumačeći san." "Nemoj se zaklinjati", rekao mu je.[7]

٦٦٥٤ . حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ .

6654. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovom Eš'as, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, ovaj od Beraa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Eš'asa, ovaj od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio da ispoštujemo ono zbog čega nas je neko zakleo."[8]

4 Prenosi se da je neki židov došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Vi činite širk kada kažete: 'Što hoće Allah i ti', a govorite i: 'Tako mi Kabe.'" Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se govori: "Tako mi Gospodara Kabe", i: "Što je Allah htio, a onda ti." (*Fethul-bari*, 11/548)

5 Ragib kaže kako ovo znači da su oni ulagali maksimalan napor kako bi upotrijebili što sadržajniju zakletvu.

6 El-En'am, 109. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom, da će, ako im dođe čudo, sigurno zbog njega vjernici postati. Reci: 'Sva su čuda samo u Allaha!' A odakle vi znate da će oni, kad bi im ono došlo, vjernici postati?"

7 Ovo je dio jednog podužeg hadisa, koji će u potpunosti biti naveden u poglavlju *O snovima*.

8 Tj. da uradi ono što je htjela osoba koja ga je zaklela, kako bi bio dobročinitelj.

6655. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, a ovom Asim Ahvel, prenoseći od Ebu-Usmana, a on od Usame (da je kazivao): “Kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poslala je po njega (Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) – a s njim su u društvu bili Usama b. Zejd, Sa‘d i moj otac, ili Ubejj[1] – da dođe, poručivši mu: ‘Sin mi je doista na samrti, pa nam dođi!’ Ali, on joj je poslao selame rekavši: ‘Allahu pripada sve što je uzeo i što je dao, i sve je kod Njega određeno. Neka se strpi, i neka se nada nagradi.’ Potom je ona ponovo poslala po njega, zaklinjući ga, te je on ustao, a i mi s njim. Kada je došao i sjeo, uzeo je dijete u svoje naručje, dok se dječije tijelo treslo. Suze su potekle iz očiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Šta je to, Allahov Poslaniče?’, upitao je Sa‘d. ‘Ovo je milost koju Allah spušta onima od Svojih robova kojima On hoće. Allah oprašta onim Svojim robovima koji su milostivi.’”

٦٦٥٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أُسَامَةَ أَنَّ بِنْتًا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِ وَمَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَسَعْدٌ وَأُبَيٌّ أَنَّ ابْنِي قَدِ احْتُضِرَ فَاشْهَدْنَا فَأَرْسَلَ يَقْرَأُ السَّلاَمَ وَيَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَمَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ تُقْسِمُ عَلَيْهِ فَقَامَ وَقُمْنَا مَعَهُ فَلَمَّا قَعَدَ رُفِعَ إِلَيْهِ فَأَقْعَدَهُ فِي حَجْرِهِ وَنَفْسُ الصَّبِيِّ جُئِثُ فَفَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ يَضَعُهَا اللهُ فِي قُلُوبِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ .

6656. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kojem muslimanu umre troje djece (pa se strpi) – neće ga pržiti vatra osim toliko koliko treba da se ispuni zakletva.”[2]

٦٦٥٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَمُوتُ لأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ تَمَسُّهُ النَّارُ إِلاَّ تَحِلَّةَ الْقَسَمِ .

6657. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ma‘beda b. Halida, ovaj od Harisa b. Vehba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Hoćete li da vam kažem ko su dženetlije? Svaki slabić[3] kojemu bi, kad bi se zakleo Allahom (da će nešto uraditi), On to i omogućio. A stanovnici su vatre svi nestrpljivi, uzrujani, proždrljivi, surovi i oholi.”

٦٦٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ وَأَهْلِ النَّارِ كُلُّ جَوَّاظٍ عُتُلٍّ مُسْتَكْبِرٍ .

1 Šu‘ba nije bio siguran. U poglavlju *O dženazi* navodi se da su s njim bili Sa‘d b. Ubada, Mu‘az b. Džebel, Ubejj b. Ka‘b, Zejd b. Sabit i drugi ljudi.

2 Pod tom zakletvom misli se na ajet: “I svaki će od vas do njega stići! Gospodar tvoj sigurno se tako obavezao!” (Merjem, 71). U ovom ajetu govori se da će svako ući u vatru.

3 Misli se na siromaha.

## O RIJEČIMA: "SVJEDOČIM ALLAHOM!", ILI: "SVJEDOČIO SAM ALLAHOM!"[4]

## بَاب إِذَا قَالَ أَشْهَدُ بِاللَّهِ أَوْ شَهِدْتُ بِاللَّهِ

6658. Pričao nam je Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Mensur, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome koji je čovjek najbolji, pa je on odgovorio: 'Moja generacija, zatim ona koja dolazi iza nas, a zatim ona koja slijedi iza nje. Poslije toga doći će ljudi koji će se utrkivati da svjedoče prije zaklinjanja i da se zaklinju prije svjedočenja.'"[5]
Ibrahim kaže: "Naši učenjaci zabranjivali su nam, još dok smo bili djeca, da se zaklinjemo svjedočenjem (govoreći: zakljinjući se Allahom svjedočim to i to) i obavezujući se Allahu (govoreći: neka sam obavezan prema Allahu to i to, ako bude tako i tako)."

٦٦٥٨. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَكَانَ أَصْحَابُنَا يَنْهَوْنَا وَنَحْنُ غِلْمَانٌ أَنْ نَحْلِفَ بِالشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ .

## O UGOVORU S UZVIŠENIM ALLAHOM[6]

## بَاب عَهْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

6659. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana i Mensura, oni od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko se lažno zakune da bi uzeo imetak čovjeka muslimana (ili je rekao: svoga brata) susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut."
Allah je kao potvrdu tome objavio: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju..."[7]

٦٦٥٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَوْ قَالَ أَخِيهِ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ) .

4 Tj. da li su ovakvi izrazi zakletva. U tome se islamska ulema razišla. (*Fethul-bari*, 11/552)

5 Tahavi kaže da ovo znači kako će se oni često zaklinjati i onda kad se zakletva traži i onda kad se ne traži; zaklinjat će se prije nego što se od njih zatraži da se zakunu. Neki kažu kako to znači da će se oni zaklinjati kako je njihovo svjedočenje tačno prije nego što posvjedoče.

6 Tj. kad čovjek kaže da ima obavezu prema Allahu da uradi to i to.

7 Ali Imran, 77. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Doista, oni koji za obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje kupuju nešto što malo vrijedi, ahiretu nikakva udjela neće imati. Allah s njima neće govoriti, niti će na njih pogledati na Kijametskom danu, niti će ih očistiti. Njima pripada patnja bolna."

6660. Sulejman u svome predanju kaže:
"... pa je prošao Eš'as b. Kajs i upitao: 'O čemu vam priča Abdullah?' Oni mu kazaše, a Eš'as na to reče: 'Objavljen je o meni i mome drugu, a povod je bio bunar koji je pripadao nama dvojici.'"

٦٦٦٠. قَالَ سُلَيْمَانُ فِي حَدِيثِهِ فَمَرَّ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ عَبْدُاللهِ قَالُوا لَهُ فَقَالَ الأَشْعَثُ نَزَلَتْ فِيَّ وَفِي صَاحِبٍ لِي فِي بِئْرٍ كَانَتْ بَيْنَنَا .

## O ZAKLINJANJU ALLAHOVOM MOĆI, NJEGOVIM SVOJSTVIMA I RIJEČIMA

## بَاب الْحَلِفِ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَصِفَاتِهِ وَكَلِمَاتِهِ

Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: 'Utječem se Tvojom moći!'"
Ebu-Hurejre prenosi[1] da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek će ostati između Dženneta i vatre, pa će reći: 'Gospodaru, udalji moje lice od vatre! Da, tako mi Tvoje moći, ne tražim od Tebe ništa više!'"
Od Ebu-Seida se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah kaže: 'Imaš to i još toliko deset puta.'"
Ejjub[2] kaže: "Tako mi Tvoje moći, ja ne mogu biti bez Tvoga blagoslova!"

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْقَى رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ اللهُ لَكَ ذَلِكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ وَقَالَ أَيُّوبُ وَعِزَّتِكَ لاَ غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

6661. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Katada, prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džehennem će nastaviti da govori: 'Ima li još?', sve dok Gospodar moći ne stavi na njega Svoje stopalo. Tada će on reći: 'Dosta! Dosta, tako ti Tvoje moći!' I zbit će se jedna u drugu."
Hadis prenosi i Šu'ba od Katade.

٦٦٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَزَالُ جَهَنَّمُ (تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ رَبُّ الْعِزَّةِ فِيهَا قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطْ قَطْ وَعِزَّتِكَ وَيُزْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ .

6662. PRIČAO NAM JE Uvejsi, a njemu Ibrahim, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdullah b. Umer Numejri, ovom Junus, a njemu Zuhri, prenoseći od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b.

٦٦٦٢. حَدَّثَنَا الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح وَ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ

1 Ovaj je hadis skraćena verzija hadisa spomenutog na kraju poglavlja *O lijepim dosjetkama*.

2 Tj. Ejjub alejhisselam.

وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ ابْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ وَفِيهِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ لَعَمْرُ اللهِ لَنَقْتُلَنَّهُ .

Abdullaha (da su kazivali):
“Kada su Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rekli ono što su joj rekli oni koji su je lažno optužili, Allah ju je proglasio nevinom...”
(Svako od njih pričao mi je dio hadisa.)
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ustao i zatražio ispriku od Abdullaha b. Ubejja, a Usejd b. Hudajr ustao je i rekao Sa‘du b. Ubadi: ‘Tako mi Allahovog života, ubit ćemo ga!’”

## بَاب
## (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE NENAMJERNO ZAKUNETE, ALI ĆE VAS KAZNITI AKO POD ZAKLETVOM NEŠTO NAMJERNO UČINITE; A ALLAH PRAŠTA I BLAG JE.”[3]

٦٦٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ( لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ ) قَالَ قَالَتْ أُنْزِلَتْ فِي قَوْلِهِ لَا وَاللهِ بَلَى وَاللهِ .

6663. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da o (ajetu): “Allah vas neće kazniti ako se nenamjerno zakunete...” – kazala kako je objavljen u povodu nečijih riječi: “Ne, tako mi Allaha!”, i: “Da, tako mi Allaha!”[4]

3 El-Bekara, 225.

4 Ukoliko se čovjek zakune misleći da govori istinu, pa se ispostavi da je pogriješio, u tom slučaju neće biti grešan, i to se ne smatra krivokletstvom.

## O ONOME KOJI PREKRŠI ZAKLETVU IZ ZABORAVA[1]

بَاب إِذَا حَنِثَ نَاسِيًا فِي الْأَيْمَانِ

Uzvišeni Allah kaže: "... Nije grijeh ako u tome pogriješite[2]..."[3], a također i: "Ne kori me što sam zaboravio[4]..."[5]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ) وَقَالَ (لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ) .

6664. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Misara, ovom Katada, a njemu Zurara b. Ebu-Evfa, prenoseći od Ebu-Hurejre, koji pripisuje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah je zaista oprostio mojim sljedbenicima[6] ono što su im došaptavale (ili govorile)[7] njihove duše, ukoliko to ne urade ili ne kažu."

٦٦٦٤. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا زُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ قَالَ إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا وَسْوَسَتْ أَوْ حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ أَوْ تَكَلَّمْ .

6665. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem (ili nam je kazivao Muhammed, prenoseći od njega), njemu Ibn-Džurejdž, ovom Ibn-Šihab, a njemu Isa b. Talha, prenoseći od Abdullaha b. Amra b. Asa (da je kazivao):
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je držao kurbanbajramsku hutbu, prišao je neki čovjek i rekao: 'Mislio sam, Allahov Poslaniče, ovako i ovako...'[8] Potom mu je prišao drugi

٦٦٦٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَوْ مُحَمَّدٌ عَنْهُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ شِهَابٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرِو ابْنِ الْعَاصِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَيْنَمَا هُوَ يَخْطُبُ يَوْمَ النَّحْرِ إِذْ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ يَا رَسُولَ اللهِ كَذَا وَكَذَا قَبْلَ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كُنْتُ أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا

1 Tj. da li se u tom slučaju obavezan iskupiti (kefaretom)?

2 Ovaj ajet uzimaju kao dokaz oni koji kažu da se zakletva ne krši ako čovjek nije imao namjeru da je prekši, bilo iz zaborava bilo zbog prisile, i to stoga što se u Šerijatu djelo učinjeno u takvim okolnostima ne pripisuje neposrednom počiniocu. On je oslobođen grijeha na temelju ovoga ajeta. Doduše, čovjek ponekad snosi posljedice svoje greške na dunjaluku. Tako, npr., onaj koji ubije nehotice dužan je platiti odštetu, a ako uništi nečiji imetak, dužan ga je nadoknaditi.

3 El-Ahzab, 6.

4 Buhari je sljedećim hadisima pokušao ukazati da su zaborav i neznanje razlozi koji čovjeka oslobađaju od obaveze kefareta. Za nekoliko posljednjih hadisa u ovom poglavlju moglo bi se reći da ne mogu poslužiti kao dokaz za to mišljenje.

5 El-Kehf, 73.

6 Neki kažu da je ovo jedna od posebnosti Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta, koji je Allah, dželle šanuhu, posebno odlikovao, jer su prijašnji narodi bili odgovorni i za ono što pomisle.

7 U predanju od Hišama stoji samo "govorile", kao i kod Muslima, po predanjima Seida i Ebu-Avane.

8 Tj. mislio sam da se ovaj obred radi prije ovog.

i rekao: 'Mislio sam, Allahov Poslaniče, to i to o ovim trima (obredima)...'[9] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Radi, nema smetnje za sve njih toga dana.' Nisu ga taj dan ništa upitali, a da nije rekao: 'Radi, radi, nema smetnje.'"

لِهَؤُلَاءِ الثَّلَاثِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْعَلْ وَلاَ حَرَجَ لَهُنَّ كُلِّهِنَّ يَوْمَئِذٍ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ قَالَ افْعَلْ وَلاَ حَرَجَ .

6666. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki je čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Posjetio sam (Kabu čineći *tavafuz-zijare*) prije nego što sam bacio (kamenčiće).'
'Ne smeta', odgovorio mu je. Potom je drugi rekao: 'Obrijao sam se prije nego što sam zaklao (kurban).'
'Ne smeta', odgovorio mu je. Onda je neko rekao: 'Zaklao sam prije nego što sam bacio (kamenčiće).'
'Ne smeta', odgovorio je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٦٦٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ زُرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لاَ حَرَجَ قَالَ آخَرُ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ لاَ حَرَجَ قَالَ آخَرُ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لاَ حَرَجَ .

6667. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Neki je čovjek ušao u džamiju da klanja, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u jednom dijelu džamije. Kad je završio s namazom, prišao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem i nazvao mu selam, a on mu reče: 'Vrati se i klanjaj, jer ti, zaista, nisi klanjao!' On se vratio i klanjao, a zatim ponovo došao i nazvao selam.
'I na tebe (selam)', reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'vrati se i klanjaj, jer ti nisi klanjao!' (Nakon što ga je vratio i) treći put, čovjek mu reče: 'Pa poduči me!'

٦٦٦٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى وَرَسُولُ اللهِ ﷺ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَجَاءَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ فَصَلَّى ثُمَّ سَلَّمَ فَقَالَ وَعَلَيْكَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ فَأَعْلِمْنِي قَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَكَبِّرْ وَاقْرَأْ بِمَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ حَتَّى

9 Tj. brijanju glave, bacanju kamenčića i klanju kurbana. Oni su pitali da li su ispravno postupili, s obzirom da su neki prvo obrijali glavu, potom zaklali kurban, pa tek onda bacili kamenčiće.

'Kada ustaneš da klanjaš', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'propisno uzmi abdest, okreni se prema kibli (Kabi), izgovori tekbir i prouči šta znaš iz Kur'ana; zatim idi na ruku tako da se na njemu smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš dok stojiš; potom učini sedždu tako da se smiriš na sedždi, a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju; potom učini sedždu tako da se na njoj smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš dok stojiš – tako radi sve vrijeme dok klanjaš.'"

تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ وَتَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلاَتِكَ كُلِّهَا .

6668. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Mušrici su bili pretrpjeli na Uhudu očiti poraz, pa je Iblis uzviknuo: 'O Allahovi robovi, pazite leđa!' Tada se prva skupina vratila i sabljama se sukobila s drugom. Huzejfa b. Jeman bacio je pogled i ugledao svoga oca.
'To je moj otac! To je moj otac!', zavika on. Tako mi Allaha", kaže (Aiša), "nisu se zaustavili dok ga nisu ubili.
'Da vam Allah oprosti!', reče Huzejfa."
Urva kaže: "Tako mi Allaha, tragovi dobra ostali su u duši Huzejfinoj sve do njegove smrti."

٦٦٦٨. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ يَوْمَ أُحُدٍ هَزِيمَةً تُعْرَفُ فِيهِمْ فَصَرَخَ إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولاَهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ ابْنُ الْيَمَانِ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ فَقَالَ أَبِي أَبِي قَالَتْ فَوَاللهِ مَا انْحَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَوَاللهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهَا بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

6669. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom Avf, prenoseći od Hilasa i Muhammeda, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko u zaboravu jede dok posti neka dovrši svoj post, jer ga je Allah zaista nahranio i napojio."

٦٦٦٩. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَوْفٌ عَنْ خِلاَسٍ وَمُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهم قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ نَاسِيًا وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللهُ وَسَقَاهُ .

6670. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, a njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od A'redža, a ovaj od Abdullaha b. Buhajne da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama (kao imam) i ustao poslije dva rekata, nastavivši, bez sjedenja, klanjati. Kada je bio pred svršetkom namaza, a svijet očekivao da preda selam, on je izgovorio tekbir i učinio sedždu prije negoli je predao selam. Zatim je podigao svoju glavu i izgovorio tekbir te opet učinio sedždu. Na koncu je podigao glavu i predao selam."

٦٦٧٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُحَيْنَةَ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَامَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ فَمَضَى فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ انْتَظَرَ النَّاسُ تَسْلِيمَهُ فَكَبَّرَ وَسَجَدَ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَسَلَّمَ.

6671. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, a ovom Mensur, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame (da je rekao):"Kazivao mi je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao s njima podne-namaz, pa je dodao ili oduzeo (koji rekat). (Mensur kaže da ne zna da li je Ibrahim ili Alkama bio u nedoumici.) Rekli su mu: 'AllahovPoslaniče,jelinamazskraćenilisizaboravio?' 'A šta to?', upitao je. 'Klanjao si tako i tako', rekli su. Tada je on učinio s njima dvije sedžde, a onda rekao: 'Ove su dvije sedžde za onoga koji zaboravi, bilo da je klanjao više ili manje. On će se pokušati sjetiti, (a ako ne mogne), dovršit će ono što je preostalo, a zatim učiniti dvije sedžde.'"

٦٦٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ عَبْدَالْعَزِيزِ بْنَ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهم أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ صَلَّى بِهِمْ صَلَاةَ الظُّهْرِ فَزَادَ أَوْ نَقَصَ مِنْهَا قَالَ مَنْصُورٌ لَا أَدْرِي إِبْرَاهِيمُ وَهِمَ أَمْ عَلْقَمَةُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَقَصُرَتِ الصَّلَاةُ أَمْ نَسِيتَ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَسَجَدَ بِهِمْ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ هَاتَانِ السَّجْدَتَانِ لِمَنْ لَا يَدْرِي زَادَ فِي صَلَاتِهِ أَمْ نَقَصَ فَيَتَحَرَّى الصَّوَابَ فَيُتِمُّ مَا بَقِيَ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ.

6672. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Seida b. Džubejra da je upitao Ibn-Abbasa, pa mu je on odgovorio: "Kazivao nam je Ubejj b. Ka'b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je – tumačeći riječi Uzvišenog Allaha:[1] 'Reče: 'Ne kori me što sam zaboravio, i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome!'"[2]– rekao: 'Prva (primjedba) Musaova bila je iz zaborava.'"

٦٦٧٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ (لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) قَالَ كَانَتِ الْأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا.

1 Ovo je vezano za Musaa, alejhis-selam, i Hidra, dobrog čovjeka kojem je Allah, dželle šanuhu, dao znanje koje nije bio dao Musau, alejhis-selam.

2 El-Kehf, 73.

6673. KAŽE Ebu-Abdullah (Buhari) da mu je pisao[1] Muhammed b. Beššar kako im je pričao Mu‘az b. Mu‘az, prenoseći od Ibn-Avna (da je rekao):
“Kazivao mi je Ša‘bi da mu je pričao Bera’ b. Azib[2] kako su (jednom) imali gosta, pa je on naredio ženi da zakolju (kurbana) prije nego što se on vrati,[3] kako bi njihov gost mogao jesti. Tako su ga zaklali prije namaza. Obavijestili su o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on naredio da ponovi klanje.
‘Allahov Poslaniče’, reče on, ‘ja imam mladu devu, devu koja daje mlijeko. Ona je bolja od dviju ovaca.’”
Ibn-Avf zastajao je na ovom mjestu, prenoseći hadis od Ša‘bija. Međutim, pripovijedajući isti hadis od Muhammeda b. Sirina, zastajao bi na ovom mjestu govoreći: “Ne znam da li se olakšica odnosila na nekog drugog osim njega ili nije.”
Hadis prenosi i Ejjub od Ibn-Sirina, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٦٧٣. قَالَ أَبو عَبْد اللهِ كَتَبَ إِلَيَّ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ وَكَانَ عِنْدَهُمْ ضَيْفٌ لَهُمْ فَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يَذْبَحُوا قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ لِيَأْكُلَ ضَيْفُهُمْ فَذَبَحُوا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُعِيدَ الذَّبْحَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي عَنَاقٌ جَذَعٌ عَنَاقُ لَبَنٍ هِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَكَانَ ابْنُ عَوْنٍ يَقِفُ فِي هَذَا الْمَكَانِ عَنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ وَيُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ بِمِثْلِ هَذَا الْحَدِيثِ وَيَقِفُ فِي هَذَا الْمَكَانِ وَيَقُولُ لَا أَدْرِي أَبَلَغَتِ الرُّخْصَةُ غَيْرَهُ أَمْ لَا رَوَاهُ أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6674. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, prenoseći od Šu‘be, on od Esveda, ovaj od Ibn-Kajsa, a on od Džunduba da je rekao:
“Prisustvovao sam zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bajramskom namazu. On je tada održao hutbu, a zatim rekao: ‘Ko je već zaklao (kurbana) neka zakolje ponovo[4], a onaj koji (ga) nije zaklao neka zakolje u ime Allaha.’”

٦٦٧٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ عِيدٍ ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ قَالَ مَنْ ذَبَحَ فَلْيُبَدِّلْ مَكَانَهَا وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَبَحَ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللهِ .

1 Ovakav oblik: “pisao mi je” jedino je spomenut ovdje, i ne nalazi se ni na jednom drugom mjestu u Buhariji.

2 Iz konteksta se može razumjeti da se ovo dogodilo Berau b. Azibu. Međutim, poznato je među svijetom da se to desilo njegovom daidži Ebu-Burdi b. Nejjaru. (*Fethul-bari*, 11/563)

3 S bajram-namaza.

4 Tj. ko je zaklao kurbana prije klanjanja bajram-namaza neka zakolje drugog jer mu taj ne vrijedi.

## O KRIVOKLETSTVU[5]

"I ne služite se zakletvama svojim da biste jedni druge varali, kako se ne bi pokliznula noga koja čvrsto stoji, i kako ne biste nesreću iskusili zato što ste od Allahova puta odvraćali; a patnja velika još vas čeka."[6]
(*Dehalen* znači *mekren ve hijaneten* zavjerom i prijevarom)

6675. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Nadr, a ovom Šu'ba, prenoseći od Firasa, on od Ša'bija, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Veliki su grijesi pridruživanje Allahu (nekoga ili nečega), neposlušnost roditeljima, ubistvo i krivokletstvo."[7]

بَاب الْيَمِينِ الْغَمُوسِ

( وَلاَ تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ) دَخَلاً مَكْرًا وَخِيَانَةً .

٦٦٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا فِرَاسٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ .

5 Tj. o zaklinjanju u situaciji kad onaj koji se zaklinje zna da laže.

6 En-Nahl, 94.

7 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje nije nabrojao sve velike grijehe, nego je spomenuo samo one koji su možda bili najaktualniji.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ONI KOJI OBAVEZU SVOJU PREMA ALLAHU I ZAKLETVE SVOJE ZAMJENJUJU NEČIM ŠTO MALO VRIJEDI – NA ONOM SVIJETU NIKAKVA DOBRA NEĆE IMATI; ALLAH IH NEĆE NI OSLOVITI, NITI ĆE NA NJIH NA SUDNJEM DANU PAŽNJU OBRATITI, NITI ĆE IH OČISTITI – NJIH ČEKA PATNJA BOLNA.”[1]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ وَلاَ يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

“I neka vam zakletva Allahom ne bude prepreka u ispravnom životu, na putu čestitosti i u nastojanju da pomirite ljude; a Allah sve čuje i sve zna.”[2]
“I ne zamjenjujte obavezu datu Allahu za nešto što malo vrijedi; ono što je u Allaha za vas je, da znate, bolje!”[3]
“I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli...”[4]

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلاَ تَجْعَلُوا اللهَ عُرْضَةً لأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلاَ تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللهِ ثَمَنًا قَلِيلاً إِنَّمَا عِنْدَ اللهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) (وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلاَ تَنْقُضُوا الأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلاً).

6676. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se lažno zakune da bi time otkinuo (dio) od imetka brata muslimana susrest će se s Allahom, a On će na njega biti ljut.”
Allah je kao potvrdu tome objavio: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...” (do kraja ajeta).

٦٦٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

1 Ali-Imran, 77.
2 El-Bekara, 224.
3 En-Nahl, 95.
4 En-Nahl, 91.

6677. Ušao je Eš‘as b. Kajs i upitao: "O čemu vam je pričao Ebu-Abdur-Rahman?" "O tome i tome", odgovorili su, a on reče: "(Taj ajet) objavljen je o meni. Imao sam bunar na zemlji svoga amidžića, te sam (zbog spora s njim) došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi reče: 'Daj mi dokaz, ili neka se on zakune!' 'Neka se onda on zakune, Allahov Poslaniče!', rekoh. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se lažno zakune, čineći na taj način prijestup, da bi time otkinuo (dio) od imetka brata muslimana susrest će Allaha na Kijametskom danu, a On će na njega biti ljut.'"[5]

٦٦٧٧. فَدَخَلَ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ فَقَالُوا كَذَا وَكَذَا قَالَ فِيَّ أُنْزِلَتْ كَانَتْ لِي بِئْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ بَيِّنَتُكَ أَوْ يَمِينُهُ قُلْتُ إِذًا يَحْلِفَ عَلَيْهَا يَارَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ .

## O ZAKLETVI KOJOM SE PRISVAJA ONO ČEGA ČOVJEK NIJE VLASNIK, O ZAKLETVI ZA ONO ŠTO JE GRIJEH I O ZAKLETVI U SRDŽBI

## بَاب الْيَمِينِ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ وَفِي الْمَعْصِيَةِ وَفِي الْغَضَبِ

6678. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Berida, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa (da je kazivao): "Poslali su me moji drugovi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da zatražim dvije jahalice. 'Tako mi Allaha, neću vam dati nijednu jahalicu!', reče on. Bio sam mu došao kad je on bio ljut, ali kad mu dođoh (drugi put),[6] on reče: 'Idi svojim drugovima i reci im da će im, zaista, Allah (ili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dati jahalice.'"

٦٦٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ أَرْسَلَنِي أَصْحَابِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَسْأَلُهُ الْحُمْلاَنَ فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ وَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ فَلَمَّا أَتَيْتُهُ قَالَ انْطَلِقْ إِلَى أَصْحَابِكَ فَقُلْ إِنَّ اللهَ أَوْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْمِلُكُمْ .

5 Ovo je dokaz da nije dopušteno uzeti ono što nekom ne pripada, pa makar sudija tako presudio.

6 Naime, kada je on prvi put pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on se zakleo da im neće dati, rekavši kako im nema šta dati. Ali, kada su, u međuvremenu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pristigle deve, on ih je pozvao i dao im tražene jahalice. Kasnije, pošto su ga oni podsjetili kako se on bio zakleo da im neće dati jahalice, on im je odgovorio da im ih nije dao on, nego Allah, dželle šanuhu, te da on, kad se za nešto zakune, pa vidi da je nešto drugo bolje uraditi, uradi ono što je bolje, a za prekršenu se zakletvu iskupi.

6679. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, a njemu Ibrahim, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovom Junus b. Jezid Ejli, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe (da su kazivali):
"Kada su Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rekli ono što su rekli oni koji su je lažno optužili..." (Svaki od njih pričao mi je dio hadisa.)
"Tada je", (kaže Aiša), "Allah objavio: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...' – deset ajeta,[1] i svi (govore) o mojoj nevinosti."
Ebu-Bekr Siddik, koji je izdržavao Mistaha, jer mu je ovaj bio rođak, tada je rekao: "Tako mi Allaha, Mistahu više nikad neću (ništa) davati nakon što je rekao (laži) o Aiši." Onda je Allah objavio ajet: "Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pružati pomoć rođacima..."[2]
"Da, tako mi Allaha, ja volim da mi Allah oprosti!", rekao je potom Ebu-Bekr i obnovio davanje opskrbe Mistahu, koju je davao otprije, dodavši: "Tako mi Allaha, nikada mu je neću uskratiti!"

٦٦٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الْأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِمَّا قَالُوا كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ كُلَّهَا فِي بَرَاءَتِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَاللهِ لَا أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى) قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللهِ إِنِّي لَأُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللهِ لَا أَنْزِعُهَا عَنْهُ أَبَدًا .

1 En-Nur, 11. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru, jesu jedna skupina između vas! Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika."

2 En-Nur, 22. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Neka se milodarni i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar ne bi volili da i vama Allah oprosti?! A Allah je Oprostitelj grijeha, Milostivi."

6680. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Kasima, a on od Zehdema da je rekao kako su oni bili kod Ebu-Musaa Eš‘arija, pa im je on kazivao: “Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom eš‘arija u vrijeme kad je on bio ljut. Tražili smo od njega jahalice, ali se on zakleo da nam ih neće dati, a potom rekao: ‘Tako mi Allaha, ja, ako Allah da, neću izreći zakletvu, a da neću, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, uraditi ono što je bolje, a za nju se iskupiti.’”

٦٦٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى ٱلْأَشْعَرِيِّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ ٱلْأَشْعَرِيِّينَ فَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا ثُمَّ قَالَ وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

## O TOME KADA NEKO KAŽE: “TAKO MI ALLAHA, DANAS NEĆU GOVORITI!”, PA POTOM KLANJA, UČI, SLAVI ALLAHA, VELIČA GA, HVALI I ZAHVALJUJE MU NJEGOV SE POSTUPAK PROSUĐUJE PREMA NJEGOVOJ NAMJERI.[3]

## بَاب
## إِذَا قَالَ وَاللهِ لاَ أَتَكَلَّمُ الْيَوْمَ فَصَلَّى أَوْ قَرَأَ أَوْ سَبَّحَ أَوْ كَبَّرَ أَوْ حَمِدَ أَوْ هَلَّلَ فَهُوَ عَلَى نِيَّتِهِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Najbolji je govor četvero: slavljen neka je Allah *(subhanallah)*, hvala Allahu *(elhamdulillah)*, nema Boga osim Allaha *(la ilahe illallah)* i Allah je najveći *(Allahu ekber)*.”
Ebu-Sufjan kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je napisao Heraklu: ‘Dođite da se okupimo oko riječi,[4] zajedničke i nama i vama!’“
Mudžahid kaže: “Riječi bogobojaznosti *(kelimetut-takva)* jesu: ‘Nema Boga osim Allaha!’ *(La ilahe illallah)*.”

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفْضَلُ الْكَلاَمِ أَرْبَعٌ سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى هِرَقْلَ (تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) وَقَالَ مُجَاهِدٌ كَلِمَةُ التَّقْوَى لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ .

3 Tj. ako je imao namjeru da i ove riječi uđu u zakletvu, onda će zakletva biti prekršena kad ih izgovori; u protivnom, njihovim izgovaranjem on neće prekršiti svoju zakletvu. Neki kažu da se ovdje, u određivanju da li se krši zakletva ili ne, u obzir uzima tradicija. (*Fethul-bari*, 11/575)

4 Ovdje je spomenut dio, a misli se na cjelinu tj. na kompletnu Allahovu, dželle šanuhu, objavu.

6681. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je rekao:
"Kada je Ebu-Talib bio na samrti, došao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Reci: 'Nema Boga osim Allaha!' (*La ilahe illallah*), riječi na osnovu kojih ću se zauzimati za tebe kod Allaha.'"

٦٦٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ .

6682. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, ovom Umara b. Ka'ka', a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije riječi lagahne na jeziku, teške na vagi i drage Milostivom jesu: *subhanallahi ve bi hamdihi, subhanallahil-azim* (slavljen i hvaljen neka je Allah, slavljen neka je Uzvišeni Allah)."

٦٦٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ .

6683. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao jednu riječ, te zamolih: 'Reci još jednu.'
'Ko umre pripisujući Allahu sudruga bit će uveden u vatru', reče on.
'Još jednu', zamolih ja, a on reče: 'Ko umre, a ne bude Allahu pripisivao sudruga, bit će uveden u Džennet.'"

٦٦٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَلِمَةً وَقُلْتُ أُخْرَى مَنْ مَاتَ يَجْعَلُ لِلهِ نِدًّا أُدْخِلَ النَّارَ وَقُلْتُ أُخْرَى مَنْ مَاتَ لاَ يَجْعَلُ لِلهِ نِدًّا أُدْخِلَ الْجَنَّةَ .

## O TOME KAD SE KO ZAKUNE DA NEĆE UĆI KOD SVOJE ŽENE MJESEC DANA, A MJESEC BUDE IMAO DVADESET I DEVET DANA

باب
مَنْ حَلَفَ أَنْ لَا يَدْخُلَ عَلَى أَهْلِهِ
شَهْرًا وَكَانَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ

6684. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu je noga bila iščašena, odvojio od svojih žena. Boravio je u sobi na spratu dvadeset i devet noći, a zatim sišao. 'Allahov Poslaniče', rekoše (ljudi), 'odvojio si se od svojih žena mjesec dana!''Ovaj mjesec zaista traje dvadeset i devet (dana)', reče on."

٦٦٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتِ انْفَكَّتْ رِجْلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

## O TOME KADA SE NEKO ZAKUNE DA NEĆE PITI *NEBIZ* (SOK OD DATULA ILI GROŽĐA KOJI JE USLJED STAJANJA POČEO FERMENTIRATI), PA POPIJE *TILA'* (SIRUP OD GROŽĐA), ILI *SEKER* (OPOJNO PIĆE), ILI *ASIR* (SOK)

باب إِنْ حَلَفَ أَنْ لَا يَشْرَبَ نَبِيذًا
فَشَرِبَ طِلَاءً أَوْ سَكَرًا أَوْ عَصِيرًا

Po mišljenju nekih on (u tom slučaju) neće prekšiti zakletvu, jer to, po njihovom shvatanju, ne spada u *nebiz*.[1]

لَمْ يَحْنَثْ فِي قَوْلِ بَعْضِ النَّاسِ وَلَيْسَتْ هَذِهِ بِأَنْبِذَةٍ عِنْدَهُ .

6685. PRIČAO MI JE Ali, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, a ovom njegov otac, prenoseći od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):
"Ebu-Usejd, drug Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se i pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje svadbeno veselje. Služila ih je mlada. Znate li čime ga je napojila?", upitao je Sehl prisutne, a potom dodao: "Pokiselila je datula u zemljani ćup (pa su tu stajale) od večeri do jutra – time ih je napojila.'"

٦٦٨٥. حَدَّثَنِي عَلِيٌّ سَمِعَ عَبْدَالْعَزِيزِ بْنَ أَبِي حَازِمٍ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ صَاحِبَ النَّبِيِّ ﷺ أَعْرَسَ فَدَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ الْعَرُوسُ خَادِمَهُمْ فَقَالَ سَهْلٌ لِلْقَوْمِ هَلْ تَدْرُونَ مَا سَقَتْهُ قَالَ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمْرًا فِي تَوْرٍ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَيْهِ فَسَقَتْهُ إِيَّاهُ .

1 Većina uleme smatra kako onaj koji se zakune da neće piti nebiz neće prekršiti svoju zakletvu ako pije nešto drugo. Također, ako se ko zakune da neće piti nebiz, bojeći se da u njemu ima alkohola, on će prekršiti zakletvu ako popije bilo šta u čemu ima alkohola.

6686. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Isma‘il b. Ebu-Halid, prenoseći od Ša‘bija, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, a on od Sevde, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla: “Krepala nam je ovca, pa smo uštavili njenu kožu, a zatim u njoj pravili *nebiz* sve dok se nije pohabala.”

٦٦٨٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنْ سَوْدَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ مَاتَتْ لَنَا شَاةٌ فَدَبَغْنَا مَسْكَهَا ثُمَّ مَا زِلْنَا نَنْبِذُ فِيهِ حَتَّى صَارَ شَنًّا .

## O TOME KADA SE KO ZAKUNE DA NEĆE JESTI UMAKA (ZAČINA), PA JEDE DATULE S HLJEBOM, TE O TOME OD ČEGA SE SVE PRAVI UMAK

## بَاب إِذَا حَلَفَ أَنْ لَا يَأْتَدِمَ فَأَكَلَ تَمْرًا بِخُبْزٍ وَمَا يَكُونُ مِنَ الْأُدْمِ

6687. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abbasa, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, se pridružio Allahu,[1] a da mu se porodica nije zasitila začinjenog pšeničnog hljeba tri dana (uzastopno).”
Ibn-Kesir kaže: “Obavijestio nas je Sufjan, a njega Abdur-Rahman, prenoseći od svoga oca da je on o ovome pričao Aiši.”

٦٦٨٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ لِعَائِشَةَ بِهَذَا .

1 Znači, preselio na ahiret.

٦٦٨٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَتْ نَعَمْ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخَذَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَهَبْتُ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا فَانْطَلَقُوا وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مِنَ الطَّعَامِ مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتِ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ حَتَّى دَخَلَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلُمِّي يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكِ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فَفُتَّ وَعَصَرَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً لَهَا فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ أَوْ ثَمَانُونَ رَجُلًا .

6688 PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Ebu-Talha rekao je Umm-Sulejmi: 'Čuo sam glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio jako slab, i prepoznao u njemu glad. Imate li išta?'
'Da', odgovorila je i iznijela ječmene kolutove, a onda taj hljeb zamotala u svoj veo i poslala me Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Otišao sam i našao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji u društvu nekih ljudi. Prišao sam im, pa me on upita: 'Je li te poslao Ebu-Talha?'
'Da', odgovorio sam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada onima koji su bili s njim reče: 'Ustanite!' Krenuli su, a ja sam otišao pred njima, došao do Ebu-Talhe i obavijestio ga (o tome).
'Umm-Sulejm', reče Ebu-Talha, 'došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim ljudi, a mi nemamo hrane da ih nahranimo!'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovori ona. Ebu-Talha je izišao u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je došao i zajedno s Ebu-Talhom ušao (u kuću), govoreći: 'Iznesi, Umm-Sulejm, ono što kod tebe ima (za jelo)!' Ona je donijela onaj hljeb, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on iskomada. Umm-Sulejm iscijedila je mješinu za maslo i tako ga začinila. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nad tom hranom izgovorio ono što je Allah htio da on kaže, a onda rekao: 'Daj dopuštenje deseterici!' On (Ebu-Talha) im je dopustio, te su jeli sve dok se nisu zasitili, a zatim izišli.
'Daj dopuštenje deseterici!', ponovo reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). On im je dopustio, i svijet je jeo dok se nije zasitio. Bilo je tada (prisutno) sedamdeset ili osamdeset ljudi."

## O NAMJERI PRI ZAKLINJANJU

6689. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, on od Alkame b. Vekkasa Lejsija, ovaj od Omera b. Hattaba, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Djela se, zaista, vrednuju prema namjerama, i čovjeku pripada ono što je naumio. Ko je hidžru učinio s namjerom da stekne zadovoljstvo Allaha i Njegova Poslanika – njegova je hidžra radi Allaha i Njegova Poslanika; a ko je hidžru učinio kako bi zaradio dunjalučka dobra, ili kako bi se oženio nekom ženom – njegova je hidžra radi onoga čemu je težio."

## O TOME KADA KO POKLONI SVOJ IMETAK ZBOG ZAVJETA[1] ILI KAJUĆI SE

6690. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika (a vođa plemena Ka'b bio je jedan od njegovih sinova kad je on oslijepio) da je rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako – govoreći o (ajetu): "I trojici čiji je slučaj odgođen..."[2] – na kraju kaže: 'Moje je pokajanje i to da sav svoj imetak dajem Allahu i Njegovom Poslaniku.'
'Zadrži za sebe dio imetka, to ti je bolje', rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

## بَاب النِّيَّةِ فِي الْأَيْمَانِ

٦٦٨٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

## بَاب إِذَا أَهْدَى مَالَهُ عَلَى وَجْهِ النَّذْرِ وَالتَّوْبَةِ

٦٦٩٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فِي حَدِيثِهِ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) فَقَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنِّي أَنْخَلِعُ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ .

1 Zavjet je obećanje da će čovjek uraditi nešto što inače nije dužan uraditi.

2 Et-Tevba, 118.

## O TOME KAD ČOVJEK SEBI ZABRANI NEKU HRANU

بَاب إِذَا حَرَّمَ طَعَامَهُ

Uzvišeni Allah kaže: "O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš? A Allah prašta i samilostan je. Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite..."[3]
"O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio..."[4]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ( يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ ) وَقَوْلُهُ ( لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ ) .

6691. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je rekao:
"Ata tvrdi kako je čuo od Umejra, a on od Aiše da je kazivala kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio kod Zejnebe b. Džahš i kod nje jeo meda.
'Tada smo se', kaže Aiša, 'ja i Hafsa dogovorile da mu, kada bilo kojoj od nas uđe, kažemo kako osjećamo miris smole (i upitamo ga): 'Jesi li jeo smolu?'' On je ušao kod jedne od njih dviju, te mu je ona to i rekla.
'Ne', odgovorio je on, 'nego sam jeo meda kod Zejnebe bint Džahš, ali ga više nikada neću jesti!' U povodu toga objavljeno je: 'O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio...',[5] zatim: 'Ako se vas dvije pokajete...' (tj. Aiša i Hafsa), te: 'I kad je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena povjerio tajnu...' (tj. rekao joj: 'Da, jeo sam meda')."
Ibrahim b. Musa prenosi od Hišama (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "... i neću ga više nikada jesti! Zakleo sam se, pa nemoj o tome obavještavati nikoga."

٦٦٩١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَزْعُمُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلاً فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنَّ أَيَّتَنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَقُلْ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لاَ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَنَزَلَتْ ( يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكَ ) ( إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ ( وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا ) لِقَوْلِهِ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً وَقَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ وَقَدْ حَلَفْتُ فَلاَ تُخْبِرِي بِذَلِكَ أَحَدًا .

3 Et-Tahrim, 1-2.
4 El-Maida, 87.
5 Et-Tahrim, 1.

## O ISPUNJAVANJU ZAVJETA

## بَاب الْوَفَاءِ بِالنَّذْرِ

I riječima Uzvišenog: "Ispunjavaju zavjet..."[1]

وَقَوْلِهِ (يُوفُونَ بِالنَّذْرِ) .

6692. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Seid b. Haris da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kad je rekao:
"Zar im nije zabranjeno zavjetovanje? Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zavjet, zaista, ništa ne ubrzava niti odgađa. Zavjetom se, zaista, uzima od škrtice.'"[2]

٦٦٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْحَارِثِ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَوَلَمْ يُنْهَوْا عَنِ النَّذْرِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ النَّذْرَ لاَ يُقَدِّمُ شَيْئًا وَلاَ يُؤَخِّرُ وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِالنَّذْرِ مِنَ الْبَخِيلِ .

6693. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Sulejman, prenoseći od Mensura, on od Abdullaha b. Murre, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zavjetovanje i rekao da ono zaista ne sprečava ništa, nego se njime uzima od škrtice."[3]

٦٦٩٣. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّذْرِ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يَرُدُّ شَيْئًا وَلَكِنَّهُ يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

6694. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sinu Ademovu zavjet neće donijeti ništa što mu već nije određeno; zavjet ga samo vodi ka onome što mu je određeno. Tako Allah uzima od škrtice, i on daje što do tada nije davao."

٦٦٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قُدِّرَ لَهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ إِلَى الْقَدَرِ قَدْ قُدِّرَ لَهُ فَيَسْتَخْرِجُ اللهُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ فَيُؤْتِي عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتِي عَلَيْهِ مِنْ قَبْلُ .

1 El-Insan, 7. Iz ovog razumijemo da je ispunjavanje zavjeta dobro djelo, pod uvjetom da djelo bude dopušteno (halal).

2 Ovaj hadis naveden je u skraćenoj verziji. Puna se verzija navodi u Hakimovom *Mustedreku*. (*Fethul-bari*, 11/584)

3 U mnogim hadisima zabranjeno je zavjetovanje. Na osnovu njihovog vidljivog značenja mnogi su učenjaci zabranili zavjetovanje, dok su drugi, na osnovu dokaza koji dopuštaju zavjetovanje, ove zabrane shvatili u smislu da zavjetovanje ne pomaže niti odmaže, a onaj koji se zavjetuje ne smije se s datim obećanjem poigravati, nego ga mora izvršiti ukoliko je to u osnovi dopušteno.

## O GRIJEHU ONOGA KOJI NE ISPUNI ZAVJET

## بَاب إِثْمِ مَنْ لاَ يَفِي بِالنَّذْرِ

6695. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Šu‘be, ovaj od Ebu-Džemre, on od Zehdema b. Mudarriba, ovaj od Imrana b. Husajna a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Najbolja je među vama moja generacija, potom ona koja dolazi poslije nje, a zatim ona iza nje. Zatim će doći oni koji će se zavjetovati, a neće obećano izvršavati, koji će varati,[4] i neće biti od povjerenja, i koji će svjedočiti, a da to od njih neće biti traženo. Među njima će se pojaviti gojaznost.”

٦٦٩٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو جَمْرَةَ حَدَّثَنَا زَهْدَمُ بْنُ مُضَرِّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ لاَ أَدْرِي ذَكَرَ ثِنْتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا بَعْدَ قَرْنِهِ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ يَنْذِرُونَ وَلاَ يَفُونَ وَيَخُونُونَ وَلاَ يُؤْتَمَنُونَ وَيَشْهَدُونَ وَلاَ يُسْتَشْهَدُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ .

## O ZAVJETOVANJU DA ĆE SE UČINITI DOBRO DJELO

## بَاب النَّذْرِ فِي الطَّاعَةِ

“Za sve što potrošite i što zavjetujete – Allah, sigurno, za to zna! A nevaljalima neće niko moći pomoći.”[5]

( وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ) .

6696. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Malik, prenoseći od Talhe b. Abdul-Melika, ovaj od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko se zavjetuje da iskaže pokornost[6] Allahu, neka Mu je iskaže, a ko se zavjetuje da Mu iskaže nepokornost, neka Mu je ne iskazuje.”

٦٦٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِالْمَلِكِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلاَ يَعْصِهِ .

4 Oni će javno varati, tako da u njih poslije toga niko neće imati povjerenja. U ovom hadisu izjednačen je onaj koji ne izvršava zavjet s onim koji vara, jer u suštini neizvršavanje zavjeta vid je varanja.

5 El-Bekara, 270.

6 Pokornost se može iskazati bilo kojim dopuštenim djelom, bez obzira da li je ono obavezno (*vadžib*) ili ima neki drugi status.

## O ONOME KOJI SE U DŽAHILIJETU ZAVJETUJE ILI ZAKUNE DA NEĆE NI S KIM GOVORITI, A ZATIM PRIMI ISLAM[1]

## بَاب إِذَا نَذَرَ أَوْ حَلَفَ أَنْ لَا يُكَلِّمَ إِنْسَانًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ ثُمَّ أَسْلَمَ

6697. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:
"Omer je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam se zavjetovao u džahilijetu[2] da ću u itikafu provesti noć u Mesdžidul-haramu.'[3]
'Ispuni svoj zavjet', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٦٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ قَالَ أَوْفِ بِنَذْرِكَ .

## O ONOME KOJI UMRE NE ISPUNIVŠI SVOJ ZAVJET

## بَاب مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ نَذْرٌ

Ibn-Omer naredio je ženi čija se majka zavjetovala da će klanjati u mesdžidu Kuba da to uradi za nju rekavši joj: "Klanjaj za nju." Slično je rekao i Ibn-Abbas.

وَأَمَرَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَةً جَعَلَتْ أُمُّهَا عَلَى نَفْسِهَا صَلَاةً بِقُبَاءٍ فَقَالَ صَلِّي عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَحْوَهُ .

6698. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):
"Sa'd b. Ubada Ensari zatražio je fetvu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o zavjetu kojim se zavjetovala njegova majka, ali je umrla prije nego što ga je ispunila. On mu je dao fetvu da ga ispuni umjesto nje, i to je poslije postao sunnet."

٦٦٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ اسْتَفْتَى النَّبِيَّ ﷺ فِي نَذْرٍ كَانَ عَلَى أُمِّهِ فَتُوُفِّيَتْ قَبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ فَأَفْتَاهُ أَنْ يَقْضِيَهُ عَنْهَا فَكَانَتْ سُنَّةً بَعْدُ .

1 Ispravno je reći da se čovjek "vraća u islam" nakon nevjerstva, jer se svako dijete rodi u islamu, bez obzira ko su mu roditelji, dakle svaki je čovjek već bio u islamu.

2 Znači prije nego što je primio islam.

3 Tj. kod Kabe.

٦٦٩٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَهُ إِنَّ أُخْتِي قَدْ نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ وَإِنَّهَا مَاتَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ كَانَ عَلَيْهَا دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاقْضِ اللهَ فَهُوَ أَحَقُّ بِالْقَضَاءِ .

6699. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
“Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Moja se sestra, zaista, zavjetovala da će učiniti hadždž, ali je umrla.’
‘Da je tvoja sestra ostala dužna, bi li ti taj dug vratio?’, upita ga Vjerovjesnik.
‘Da’, odgovori ovaj.
‘Vrati dug Allahu, jer je On preči da Mu se vrati dug’, reče mu Vjerovjesnik.”

## بَاب النَّذْرِ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ وَفِي مَعْصِيَةٍ

## O ČOVJEKOVOM ZAVJETU KOJI SE TIČE ONOGA ŠTO ON NE POSJEDUJE I ONOGA ŠTO JE GRIJEH

٦٧٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِالْمَلِكِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلاَ يَعْصِهِ .

6700. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, a njemu Malik, prenoseći od Talhe b. Abdul-Melika, ovaj od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko se zavjetuje da iskaže pokornost Allahu, neka Mu je i iskaže, a ko se zavjetuje da Mu iskaže nepokornost, neka Mu je ne iskazuje.”

٦٧٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ وَرَآهُ يَمْشِي بَيْنَ ابْنَيْهِ وَقَالَ الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ .

6701. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Humejda, ovaj od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Allahu zaista nije potrebno da ovaj sebe kažnjava, a vidio ga je kako ide između svoja dva sina.”
Fezari prenosi od Humejda da je rekao: “Pričao mi je Sabit, prenoseći od Enesa...”

٦٧٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِزِمَامٍ أَوْ غَيْرِهِ فَقَطَعَهُ .

6702. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Sulejman Ahvel, prenoseći od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa (da je rekao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je jednog čovjeka kako obilazi oko Kabe s uzdom ili s čime drugim, te ju je prekinuo.”

6703. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Sulejmana Ahvela, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je, dok je obilazio oko Kabe, na čovjeka koji je drugoga vodio za uzdu prikačenu za njegov nos. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom prekinuo tu uzdu i naredio mu da ga vodi za ruku."

٦٧٠٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الْأَحْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِإِنْسَانٍ يَقُودُ إِنْسَانًا بِخِزَامَةٍ فِي أَنْفِهِ فَقَطَعَهَا النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَقُودَهُ بِيَدِهِ .

6704. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, neki je čovjek stajao, pa je on upitao za njega. Rekli su mu da je to Ebu-Israil, koji se zavjetovao da će stalno stajati, nikad ne sjedajući, da se nikad u hlad neće skloniti, da neće govoriti i da će stalno postiti. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredi mu da govori, da se u hlad skloni, da sjedne i da dovrši post koji je započeo.'"
Abdul-Vehhab kaže: "Pričao nam je Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ فَسَأَلَ عَنْهُ فَقَالُوا أَبُو إِسْرَائِيلَ نَذَرَ أَنْ يَقُومَ وَلاَ يَقْعُدَ وَلاَ يَسْتَظِلَّ وَلاَ يَتَكَلَّمَ وَيَصُومَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مُرْهُ فَلْيَتَكَلَّمْ وَلْيَسْتَظِلَّ وَلْيَقْعُدْ وَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ قَالَ عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## O TOME KAD SE NEKO ZAVJETUJE DA ĆE POSTITI ODREĐENE DANE, KOJI SE ONDA POKLOPE S KURBANSKIM ILI RAMAZANSKIM BAJRAMOM

## بَاب مَنْ نَذَرَ أَنْ يَصُومَ أَيَّامًا فَوَافَقَ النَّحْرَ أَوِ الْفِطْرَ

6705. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Hakima b. Ebu-Hurre Eslemija (da je kazivao):
"Upitali su Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, o čovjeku koji se zavjetovao da će postiti svaki dan, ali su onda naišli dani Kurbanskog i Ramazanskog bajrama, pa je on odgovorio

٦٧٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ أَبِي حُرَّةَ الْأَسْلَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ لاَ يَأْتِيَ عَلَيْهِ يَوْمٌ إِلاَّ صَامَ فَوَافَقَ يَوْمَ أَضْحَى أَوْ فِطْرٍ فَقَالَ

(ajetom): '*Vi ste u Allahovom Poslaniku imali najbolji primjer*. On nije postio dane Kurbanskog i Ramazanskog bajrama, niti je smatrao da ih treba postiti.'"[1]

( لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ) لَمْ يَكُنْ يَصُومُ يَوْمَ الأَضْحَى وَالْفِطْرِ وَلاَ يَرَى صِيَامَهُمَا .

6706. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Junusa, a on od Zijada b. Džubejra da je kazivao:
"Bio sam sa Ibn-Omerom kad mu je neki čovjek rekao: 'Zavjetovao sam se da ću cijeli život postiti utorkom i četvrtkom, pa je u jedan od tih dana naišao Kurban-bajram.'
'Allah je naredio da se zavjet ispuni, a zabranio da se poste dani Kurban-bajrama', odgovorio je. Čovjek mu je to još jednom ponovio, a on je ponovo odgovorio isto, ne dodajući ništa."

٦٧٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ نَذَرْتُ أَنْ أَصُومَ كُلَّ يَوْمِ ثَلاَثَاءَ أَوْ أَرْبِعَاءَ مَا عِشْتُ فَوَافَقْتُ هَذَا الْيَوْمَ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ أَمَرَ اللهُ بِوَفَاءِ النَّذْرِ وَنُهِينَا أَنْ نَصُومَ يَوْمَ النَّحْرِ فَأَعَادَ عَلَيْهِ فَقَالَ مِثْلَهُ لاَ يَزِيدُ عَلَيْهِ .

## O TOME MOGU LI SE ZAKLETVE I ZAVJETI ODNOSITI NA ZEMLJU, STOKU, USJEVE I ROBU

## بَاب هَلْ يَدْخُلُ فِي الْأَيْمَانِ وَالنُّذُورِ الْأَرْضُ وَالْغَنَمُ وَالزُّرُوعُ وَالْأَمْتِعَةُ

Ibn-Omer prenosi da je Omer rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Zadobio sam zemlju, da bolju nikad nisam zadobio." Vjerovjesnik mu na to reče: "Ako želiš, možeš zadržati glavnicu i podijeliti je kao sadaku."
Ebu-Talha rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Najdraži mi je imetak Bejruha" (njegov palmik koji se nalazio nasuprot Mesdžidu).

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَصَبْتُ أَرْضًا لَمْ أُصِبْ مَالاً قَطُّ أَنْفَسَ مِنْهُ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَّسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا وَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ لِحَائِطٍ لَهُ مُسْتَقْبِلَةِ الْمَسْجِدِ .

6707. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Sevra b. Zejda Dejlija, ovaj od Ebu-Gajsa, štićenika Ibn-Muti'ovog, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Izišli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, ali nismo zaplijenili ni zlata ni srebra, već samo nešto novaca,

٦٧٠٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدِّيلِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ فَلَمْ نَغْنَمْ ذَهَبًا وَلاَ فِضَّةً إِلاَّ الْأَمْوَالَ وَالثِّيَابَ وَالْمَتَاعَ فَأَهْدَى رَجُلٌ مِنْ بَنِي الضُّبَيْبِ

1 Islamska se ulema slaže da je zabranjeno postiti prvi dan Kurbanskog i Ramazanskog bajrama, bez obzira na razloge. Ako bi se čovjek zavjetovao da će taj dan postiti, zavjet mu ne bi bio ispravan. (*Fethul-bari*, 11-599)

odjeće i opskrbe. Neki je čovjek iz Benu-Dubejba, koji se zvao Rifa‘a b. Zejd, poklonio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, roba zvanog Mid‘am. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom usmjerio ka dolini Kura, gdje je ubrzo i stigao. Ali dok je Midam raspremao jahalicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ubila ga je zalutala strijela. Svijet je tada rekao: ‘Neka mu je prijatno u Džennetu!‘ Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Ne, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista će ogrtač koji je on samovoljno uzeo iz plijena na dan Hajbera, ne pokazavši ga, na njemu potpaliti vatru!’ Kada se to među ljudima pročulo, neki je čovjek donio jedan ili dva remena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: ‘Remen od vatre, ili dva remena od vatre.’”

يُقَالُ لَهُ رِفَاعَةُ بْنُ زَيْدٍ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ غُلاَمًا يُقَالُ لَهُ مِدْعَمٌ فَوَجَّهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى وَادِي الْقُرَى حَتَّى إِذَا كَانَ بِوَادِي الْقُرَى بَيْنَمَا مِدْعَمٌ يَحُطُّ رَحْلاً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِذَا سَهْمٌ عَائِرٌ فَقَتَلَهُ فَقَالَ النَّاسُ هَنِيئًا لَهُ الْجَنَّةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَلاَّ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الشَّمْلَةَ الَّتِي أَخَذَهَا يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الْمَغَانِمِ لَمْ تُصِبْهَا الْمَقَاسِمُ لَتَشْتَعِلُ عَلَيْهِ نَارًا فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ النَّاسُ جَاءَ رَجُلٌ بِشِرَاكٍ أَوْ شِرَاكَيْنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ شِرَاكٌ مِنْ نَارٍ أَوْ شِرَاكَانِ مِنْ نَارٍ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ كَفَّارَاتِ الْأَيْمَانِ

# OTKUP ZA PRKRŠENU ZAKLETVU

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "OTKUP JE (ZA PREKRŠENU ZAKLETVU): DA DESET SIROMAHA[1] NAHRANITE..."[2], I O TOME ŠTA JE VJEROVJESNIK NAREDIO KADA JE OBJAVLJENO: "...NEKA SE POSTOM, ILI MILOSTINJOM, ILI KURBANOM ISKUPI..."[3]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ)
وَمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ نَزَلَتْ
(فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ)

Prenosi se od Ibn-Abbasa, Ataa i Ikrime da su smatrali kako sve ono što je u Kur'anu navedeno s (veznikom) *ev, ev*, (ili, ili) omogućava čovjeku da (od više ponuđenih mogućnosti) izabere jednu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, Ka'bu omogućio da izabere čime će se iskupiti.

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَطَاءٍ وَعِكْرِمَةَ مَا كَانَ فِي الْقُرْآنِ أَوْ أَوْ فَصَاحِبُهُ بِالْخِيَارِ وَقَدْ خَيَّرَ النَّبِيُّ ﷺ كَعْبًا فِي الْفِدْيَةِ .

6708. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžre da je kazivao: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je on rekao: 'Približi se!', te sam mu se približio. 'Uznemiravaju li te uši?', (upitao je).'Da', odgovorio sam. 'Neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi', rekao je." Kazivao mi je Ibn-Avn, prenoseći od Ejjuba da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) rekao: "Post je tri dana, kurban je jedna ovca, a šest siromaha (koje treba nahraniti)."

٦٧٠٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ أَتَيْتُهُ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ ادْنُ فَدَنَوْتُ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ عَوْنٍ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ صِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَالنُّسُكُ شَاةٌ وَالْمَسَاكِينُ سِتَّةٌ .

1 Većina učenjaka smatra da treba biti deset osoba te da ovaj iskup ne može biti valjan ako se nahrani jedan čovjek.

2 El-Maida, 89.

3 El-Bekara, 196.

## O TOME KADA SU BOGATAŠ I SIROMAH OBAVEZNI DA SE ISKUPE,

Te o riječima Uzvišenog: "Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite; Allah je vaš Gospodar; On sve zna i mudar je."[1]

6709. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam!'
'Šta ti se desilo?', upitao je Poslanik.
'Imao sam sa svojom ženom spolni odnos u ramazanu',[2]odgovorio je.
'Možeš li osloboditi roba?', upitao je (Poslanik).
'Ne', odgovori ovaj.
'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je.
'Ne', odgovori on.
'Možeš li nahraniti šezdeset siromaha?'
'Ne', odgovorio je. Tada mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da sjedne i on je sjeo. Onda mu je donio *arek*, veliku košaru, s hurmama. 'Uzmi ovo i podijeli kao milostinju (siromašnima)!'
'A zar ima neko siromašniji od nas?', upitao je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, nasmiješio tako da su mu se vidjeli umnjaci i rekao: 'Uzmi ovo i nahrani svoju porodicu!'"

## بَاب مَتَى تَجِبُ الْكَفَّارَةُ عَلَى الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ)

٦٧٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ فِيهِ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَسْتَطِيعُ تُعْتِقُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ اجْلِسْ فَجَلَسَ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ الضَّخْمُ قَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ أَعَلَى أَفْقَرَ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ قَالَ أَطْعِمْهُ عِيَالَكَ .

1 Et-Tahrim, 2.

2 Znači u toku posta.

## O POMAGANJU SIROMAHU DA SE ISKUPI

بَاب مَنْ أَعَانَ الْمُعْسِرَ فِي الْكَفَّارَةِ

6710. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam!' 'A šta ti se to desilo?', upitao je.
'Imao sam odnos sa svojom ženom u ramazanu', odgovorio je.
'Možeš li pronaći roba?',[3] upita (Poslanik).
'Ne', odgovori ovaj. 'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je.
'Ne mogu', odgovori on.
'A možeš li onda nahraniti šezdeset siromaha?', upitao je.
'Ne mogu ni to', reče. Potom je neki ensarija donio arek (košaru) hurmi.
'Idi i podijeli ovo kao sadaku!', reče mu on.[4]
'Zar ima iko potrebniji od nas, Allahov Poslaniče? Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, između dviju medinskih lava[5] ne postoji kuća koja je potrebnija od naše!'
'Idi i nahrani njima svoju porodicu!', reče mu nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِأَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِعَرَقٍ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ اذْهَبْ بِهَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ أَعَلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا ثُمَّ قَالَ اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

3 Tj. možeš li osloboditi roba?

4 Tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem

5 Misli se na dva neprohodna kamenita područja istočno i zapadno od Medine, koja su nastala erupcijom vulkana u prošlosti.

## O TOME DA SE ISKUP U OBLIKU MILOSTINJE MOŽE DATI DESETERICI SIROMAHA, NEOVISNO O TOME BILI ONI RODBINA ČOVJEKU ILI NE

بَاب يُعْطِي فِي الْكَفَّارَةِ عَشَرَةَ مَسَاكِينَ قَرِيبًا كَانَ أَوْ بَعِيدًا

6711. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam.'
'Šta ti se desilo?', upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Imao sam odnos sa svojom ženom u ramazanu', reče on.
'Možeš li osloboditi roba?', upita (Poslanik).
'Ne', odgovori on.
'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je.
'Ne, ne mogu', odgovorio je.
'A možeš li nahraniti šezdeset siromaha?', upitao je.
'Nemam čime', odgovori on. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je neko bio donio košaru punu hurmi, pa je tada (Poslanik) rekao: 'Uzmi ovo i podijeli kao sadaku!'
'A zar ima neko siromašniji od nas? Zaista, između dviju njenih (medinskih) lava nema nikoga siromašnijeg od nas!'
'Uzmi to, onda, i nahrani svoju porodicu!',[1] reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ هَلْ تَجِدُ مَا تُعْتِقُ رَقَبَةً قَالَ لاَ قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ أَجِدُ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ أَعَلَى أَفْقَرَ مِنَّا مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَفْقَرُ مِنَّا ثُمَّ قَالَ خُذْهُ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

1 Neki na osnovu ovog hadisa kažu da se iskup u obliku milostinje može dati svojoj najbližoj porodici ako su siromasi. Oni ovaj hadis tumače tako što kažu da čovjek može u svrhu iskupa udijeliti milostinju svojoj porodici. Većina učenjaka smatra da ti siromasi moraju biti muslimani. Hanefijski pravnici kažu da se može dati i štićenicima, dok neki to dopuštaju samo u situaciji kada nema siromašnih muslimana. (*Fethul-bari*, 11/605)

## O MEDINSKOM *SA'U*, VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, *MUDDU* I NJEGOVU BLAGOSLOVU,[2] I ŠTA JE OD TOGA OSTALO KOD STANOVNIKA MEDINE KROZ STOLJEĆA[3]

بَاب صَاعِ الْمَدِينَةِ وَمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ وَبَرَكَتِهِ وَمَا تَوَارَثَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذَلِكَ قَرْنًا بَعْدَ قَرْنٍ

6712. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Kasim b. Malik Muzeni, a ovom Džu'ajd b. Abdur-Rahman, prenoseći od Saiba b. Jezida da je rekao: "*Sa'* je u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, iznosio jedan *mudd* i jednu njegovu trećinu, mjereno vašim današnjim *muddom*. On je povećan u vrijeme Omera b. Abdul-Aziza."

٦٧١٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْمُزَنِيُّ حَدَّثَنَا الْجُعَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مُدًّا وَثُلُثًا بِمُدِّكُمُ الْيَوْمَ فَزِيدَ فِيهِ فِي زَمَنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ .

6713. PRIČAO NAM JE Munzir b. Velid Džarudi, njemu Ebu-Kutejba (tj. Selm),[4] a ovom Malik, prenoseći od Nafija da je kazivao: "Ibn-Omer davao je sadekatul-fitru visini Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*, i to je bio prvi *mudd*.[5] A i za zakletvu se, također, iskupljivao Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, *muddom*." Ebu-Kutejba veli: "Malik nam je rekao: 'Naš je mudd vredniji od vašeg mudda.'[6] Ali mi smatramo da nema vrednijeg od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*. Malik me je još upitao: 'Kada bi vam došao namjesnik i odredio vam manji *mudd* od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, na osnovu kojeg biste *mudda* davali?' 'Davali

٦٧١٣. حَدَّثَنَا مُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ وَهُوَ سَلْمٌ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ يُعْطِي زَكَاةَ رَمَضَانَ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ الْمُدِّ الْأَوَّلِ وَفِي كَفَّارَةِ الْيَمِينِ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَبُو قُتَيْبَةَ قَالَ لَنَا مَالِكٌ مُدُّنَا أَعْظَمُ مِنْ مُدِّكُمْ وَلاَ نَرَى الْفَضْلَ إِلاَ فِي مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ لِي مَالِكٌ لَوْ جَاءَكُمْ أَمِيرٌ فَضَرَبَ مُدًّا أَصْغَرَ مِنْ مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ بِأَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تُعْطُونَ قُلْتُ كُنَّا نُعْطِي بِمُدِّ

2 Ovim naslovom Buhari želi ukazati na dužnost usklađivanja mjera s mjerama stanovnika Medine, jer su šerijatski propisi utemeljeni na njima, a i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je da budu blagoslovljene njihove mjere.

3 Ovo upućuje na to da se ova mjera s protokom vremena u Medini nije promijenila. To je bio dokaz Imamu Maliku protiv Ebu-Jusufa, koji je na kraju prihvatio Malikovo mišljenje vezano za veličinu saa.

4 U Darekutnijevu predanju stoji: "Pričao nam je Ebu-Kutejba Selm b. Kutejba..." Ibn-Hadžer kaže: "On je Šeiri, Basri, porijeklom iz Horosana. Živio je u vrijeme Buharija, ali ga ovaj nije vidio. On nije Selm b. Kutejba Bahili, sin emira Horosana – Kutejbe b. Muslima. (*Fethul-bari*, 11/606)

5 Ovo je ime za Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mjeru. Nafi' je želio ukazati na to da on ne daje po muddu koji je uveo Hišam, a taj mudd bio je veći od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, za dvije trećine *ratla*.

6 Znači berićetniji (s blagoslovom), jer je to mjera stanovnika Medine naslijeđena od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga, iako je Hišamov mudd količinski veći, za njega Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uputio dovu da bude blagoslovljen, kao što je to učinio za medinski.

bismo po Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, *muddu*', odgovorio sam. 'A zar ne smatraš da se ovo pitanje tiče Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudda?', upitao je on."

النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَفَلاَ تَرَى أَنَّ الأَمْرَ إِنَّمَا يَعُودُ إِلَى مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ .

6714. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu, podari im bereket u njihovom *mikalu*,[1] *sa'u* i *muddu*!"[2]

٦٧١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مِكْيَالِهِمْ وَصَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...ILI OSLOBAĐANJE ROBA[3]..."[4], I O TOME KOJE JE ROBOVE NAJBOLJE OSLOBODITI

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ) وَأَيُّ الرِّقَابِ أَزْكَى

6715. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Davud b. Rušejd, a ovom Velid b. Muslim, prenoseći od Ebu-Gassana Muhammeda b. Mutarrifa, ovaj od Zejda b. Eslema, on od Alija b. Husejna, ovaj od Seida b. Merdžane, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko oslobodi roba muslimana – Allah će mu za svaki robov organ osloboditi od vatre jedan njegov organ, pa čak i intimni organ za intimni organ."[5]

٦٧١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا دَاوُدُ ابْنُ رُشَيْدٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي غَسَّانَ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَرْجَانَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ .

1 Mjera za žito.

2 Postoji mogućnost da je dova upućena upravo za ove mjere, koje trebaju ostati nepromjenljive. Moguće je, također, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio dovu da sve mjere stanovnika Medine budu blagoslovljene. Nakon Imama Malika mjere su se u Medini promijenile, iako se mnogi i danas njima koriste kada su šerijatski propisi u pitanju.

3 Buhari želi ukazati na to da se, kada je iskup za kršenje zakletve u pitanju, pod pojmom rob podrazumijeva bilo koji rob, dok se u ajetu koji govori o iskupu za ubistvo oslobađanje ograničava na roba muslimana. Međutim, većina je učenjaka značenje ajeta koji ima općeniti karakter protumačila rukovodeći se ajetom sa specifičnim značenjem, tako da su rekli kako rob koji se oslobađa mora uvijek biti musliman. Hanefijski su pravnici ostali pri stavu da se kod iskupa za kršenje zakletve može osloboditi i rob nemusliman. Oni to argumentiraju činjenicom da je ubistvo teži prekršaj, pa su i odredbe strožije. (*Fethul-bari*, 11/607)

4 El-Maide, 89.

5 U hadisu su posebno istaknuti intimni organi zato što s njima čovjek može počiniti grijehe koji po svojoj težini dolaze odmah iza širka.

## O ISKUPU OSLOBAĐANJEM ROBA ZVANOG *MUDEBBER*,[6] MAJKE DJETETA[7] I ROBA ZVANOG *MUKATIB*,[8] TE O OSLOBAĐANJU VANBRAČNOG DJETETA

## بَاب عِتْقِ الْمُدَبَّرِ وَأُمِّ الْوَلَدِ وَالْمُكَاتَبِ فِي الْكَفَّارَةِ وَعِتْقِ وَلَدِ الزِّنَا

Tavus je rekao da se u svrhu iskupa mogu osloboditi rob *mudebber* i majka djeteta.

وَقَالَ طَاوُسٌ يُجْزِئُ الْمُدَبَّرُ وَأُمُّ الْوَلَدِ .

6716. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je kazivao: "Neki je ensarija obećao slobodu robu nakon svoje smrti, a nije imao drugog imetka osim njega. Ta je vijest došla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on upitao: 'Ko će ga kupiti od mene?' Kupio ga je Nu‘ajm b. Nehham za osamsto dirhema."
Čuo sam Džabira b. Abdullaha kako kaže: "... roba Kopta. Umro je prve godine."

٦٧١٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ دَبَّرَ مَمْلُوكًا لَهُ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ النَّحَّامِ بِثَمَانِ مِائَةِ دِرْهَمٍ فَسَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ عَبْدًا قِبْطِيًّا مَاتَ عَامَ أَوَّلَ .

## O OSLOBAĐANJU ROBA KOJI JE U VLASNIŠTVU DVOJICE LJUDI[9] O TOME KOME PRIPADA STARATELJSTVO NAD ROBOM OSLOBOĐENIM RADI ISKUPA

## بَاب إِذَا أَعْتَقَ عَبْداً بَيْنَهُ وَ بَيْنَ آخَرَ
## بَاب إِذَا أَعْتَقَ فِي الْكَفَّارَةِ لِمَنْ يَكُونُ وَلَاؤُهُ

6717. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:
"Aiše je htjela kupiti Beriru, ali joj je postavljen uvjet da se zadrži stárateljstvo. Ona je o tome obavijestila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Kupi je, jer strateljstvo zaista pripada onome ko oslobodi (roba).'"

٦٧١٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطُوا عَلَيْهَا الْوَلَاءَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

6 To je rob kojem njegov gospodar za svoga života obeća slobodu, s tim da on postaje slobodan tek nakon smrti svoga gospodara.

7 Tj. robinje koja je sa svojim gospodarom rodila dijete, te će na osnovu toga, nakon smrti svoga gospodara, postati slobodna.

8 Tj. roba koji je sačinio ugovor o oslobađanju sa svojim gospodarom, uz otkup koji će mu rob dati.

9 Tj. kad oslobodi roba radi iskupa (kefareta).

## O IZUZIMANJU PRILIKOM ZAKLETVE[1]

## بَاب الِاسْتِثْنَاءِ فِي الْأَيْمَانِ

6718. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Gejlana b. Džerira, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je kazivao:
"Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom Eš'arija tražeći od njega jahalice, pa nam je rekao: 'Tako mi Allaha, neću vam dati jahalice, niti vam imam šta dati!' Mi smo (nakon toga) ostali onoliko koliko je Allah htio (da ostanemo). Poslaniku su, sallallahu alejhi ve sellem, (u međuvremenu) pristigle deve, te nam je on dodijelio tri. Kada smo krenuli, rekosmo: 'Allah nam neće dati bereket (u njima)! Došli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tražimo jahalice, pa se on zakleo da nam ih neće dati, ali nam ih je onda dao.'
Potom smo (kaže Ebu-Musa) došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazali mu to, a on reče: 'Nisam vam dao jahalice ja, nego vam ih je Allah dao! Tako mi Allaha, ja, ako Bog da, neću izreći zakletvu, a da se, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, ne iskupim za (prekršenu) zakletvu i ne uradim ono što je bolje.'"

٦٧١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ فَقَالَ وَاللهِ لَا أَحْمِلُكُمْ مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللهُ فَأُتِيَ بِإِبِلٍ فَأَمَرَ لَنَا بِثَلَاثَةِ ذَوْدٍ فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ لَا يُبَارِكُ اللهُ لَنَا أَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا فَحَمَلَنَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ بَلِ اللهُ حَمَلَكُمْ إِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

6719. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, prenoseći od Hammada da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: "... iskupit ću se za svoju zakletvu i uraditi ono što je bolje", ili: "... uradit ću ono što je bolje i iskupiti se."

٦٧١٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ وَقَالَ إِلَّا كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ .

1 Tj. izuzimanje nečega što riječi obuhvataju svojim značenjem. Izuzimanje također obuhvata oslanjanje na Allahovu, dželle šanuhu, volju riječima ako Bog da (*inšallah*). Allah, dželle šanuhu, kaže: "I nikako ni za šta ne reci: 'Uradit ću to, sigurno, sutra!' – ne dodavši: 'Ako Bog da!' A kada zaboraviš, sjeti se Gospodara svoga i reci: 'Gospodar moj uputit će me na ono što je bolje i korisnije od ovoga." (El-Kehf, 23-24)

6720. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Hudžejra, ovaj od Tavusa, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Sulejman[2] se zakleo riječima: 'Noćas ću obići devedeset žena, i svaka od njih rodit će dječaka koji će se boriti na Allahovom putu. Njegov mu drug (a Sufjan smatra da se radi o meleku) reče: 'Kaži: 'Išallah (ako Bog da)!'', ali on to zaboravi. Potom ih je obišao, i samo mu je jedna rodila dijete s pola tijela."[3] Ebu-Hurejra prenosi (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "Da je kazao: 'Inšallah (ako Bog da)!', ne bi prekršio zakletvu, a ispunio bi svoj cilj!" Ebu-Hurejra je jednom rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da je izuzeo (rekavši inšallah)..." Pričao nam je i Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, hadis po sadržaju sličan hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra.

٦٧٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ حُجَيْرٍ عَنْ طَاوُسٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ لأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً كُلٌّ تَلِدُ غُلاَمًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي الْمَلَكَ قُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَنَسِيَ فَطَافَ بِهِنَّ فَلَمْ تَأْتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ بِوَلَدٍ إِلاَّ وَاحِدَةٌ بِشِقِّ غُلاَمٍ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَرْوِيهِ قَالَ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَمْ يَحْنَثْ وَكَانَ دَرَكًا لَهُ فِي حَاجَتِهِ وَقَالَ مَرَّةً قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوِ اسْتَثْنَى وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ .

## O ISKUPLJENJU PRIJE I POSLIJE KRŠENJA (ZAKLETVE)

## بَابُ الْكَفَّارَةِ قَبْلَ الْحِنْثِ وَبَعْدَهُ

6721. PRIČAO NAM JE Ali b. Hudžr, njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Ejjuba, on od Kasima Temimija, a ovaj od Zehdema Džurmija da je kazivao: "Bili smo kod Ebu-Musaa – a između nas i ovog ogranka Džerma postojalo je bratstvo i dobročinstvo – te (nam) je on iznio hranu u kojoj je bilo kokošije meso. Među svijetom bijaše i čovjek iz Benu-Tejmullaha, crven kao da je rob (nearap), koji se nije približavao (jelu), pa mu Ebu-Musa reče: 'Priđi, ja sam, zaista, vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga jede.' 'A ja sam ga vidio da jede nešto što ja nisam volio, pa sam se zakleo da ga nikada neću jesti.'

٦٧٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ الْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ الْجَرْمِيِّ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ إِخَاءٌ وَمَعْرُوفٌ قَالَ فَقُدِّمَ طَعَامٌ قَالَ وَقُدِّمَ فِي طَعَامِهِ لَحْمُ دَجَاجٍ قَالَ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللهِ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مَوْلًى قَالَ فَلَمْ يَدْنُ فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى ادْنُ فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ مِنْهُ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا قَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لاَ أَطْعَمَهُ أَبَدًا فَقَالَ ادْنُ

2 Tj. Sulejman, alejhis-selam.

3 Dijete samo s jednom rukom i jednom nogom. I to jedno rođeno dijete nije bilo rođeno kao zdravo i normalno novorođenče.

‘Priđi, ja ću te o tome obavijestiti’, reče Musa, (započinjući pripovijedanje): ‘Došli smo (jedne prilike) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on dijelio stoku od zekata, u grupi Eš‘arija, tražeći jahalicu. (Ejjub kaže: ‘Mislim da je rekao kako je on, tada, bio ljut.’)
‘Tako mi Allaha’, reče (nam) on, ‘neću vam dati jahalice, niti vam imam šta dati!’, te smo mi krenuli (nazad). Tada su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pristigle deve zadobivene kao ratni plijen, pa su povikali: ‘Gdje su one Eš‘arije, gdje su one Eš‘arije?’ Mi smo se vratili, i on nam odredi pet dobrih deva.
Krenuli smo potom, a ja svojim drugovima rekoh: ‘Došli smo Allahovom Poslaniku tražeći od njega jahalice, pa on se zakleo da ih nam neće dati, ali je potom poslao po nas i dao nam ih. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravio je na svoju zakletvu. Tako mi Allaha, ako zanemarimo njegovu zakletvu, nikada nećemo postići uspjeh! Vratimo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podsjetimo ga na njegovu zakletvu!’
Nakon toga se vratismo i rekosmo: ‘Allahov Poslaniče, došli smo ti tražeći da nam daš jahalice, pa si se ti zakleo da nam ih nećeš dati, ali si nam ih zatim dao, te smo pomislili (ili: shvatili smo) da si ti zaboravio svoju zakletvu!’
‘Idite’, reče on, ‘Allah vam ih je dao! Ja, tako mi Allaha, ako Allah da, zaista neću izgovoriti zakletvu, a da, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, ne uradim ono što je bolje, a za nju se ne iskupim.’’
Isto prenosi Hammad b. Zejd od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe i Kasima b. Asima Kelbija, koji kažu da im je o ovome pričao Kutejba, njemu Abdulvehhab, ovom Ejjub, njemu Ebu-Kilaba i Kasim Temimi, a njemu Zehdem. Pričao nam je, također, isto ovo i Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Kasima, a on od Zehdema.

أُخْبِرْكَ عَنْ ذَلِكَ أَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ وَهُوَ يَقْسِمُ نَعَمًا مِنْ نَعَمِ الصَّدَقَةِ قَالَ أَيُّوبُ أَحْسِبُهُ قَالَ وَهُوَ غَضْبَانُ قَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَقِيلَ أَيْنَ هَؤُلاَءِ الأَشْعَرِيُّونَ فَأَتَيْنَا فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى قَالَ فَانْدَفَعْنَا فَقُلْتُ لأَصْحَابِي أَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيْنَا فَحَمَلَنَا نَسِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللهِ لَئِنْ تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ لاَ نُفْلِحُ أَبَدًا ارْجِعُوا بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلْنُذَكِّرْهُ يَمِينَهُ فَرَجَعْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَتَيْنَاكَ نَسْتَحْمِلُكَ فَحَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا ثُمَّ حَمَلْتَنَا فَظَنَنَّا أَوْ فَعَرَفْنَا أَنَّكَ نَسِيتَ يَمِينَكَ قَالَ انْطَلِقُوا فَإِنَّمَا حَمَلَكُمُ اللهُ إِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا تَابَعَهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ بْنِ عَاصِمٍ الْكُلَيْبِيِّ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ بِهَذَا حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ بِهَذَا .

6722. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Usman b. Umer b. Faris, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Hasana, a on od Abdur-Rahmana b. Semure da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemoj tražiti vlast, jer ako ti se da, a ti je nisi tražio, bit ćeš u njoj potpomognut, a ako je dobiješ tražeći je, bit ćeš joj prepušten. Kada se zakuneš, pa vidiš da je nešto drugo bolje, uradi ono što je bolje i iskupi se za svoju zakletvu."
Isto prenosi Ešhel b. Hatim od Ibn-Avna, a također i Junus, Semmak b. Atijja, Semmak b. Harb, Humejd, Katada, Mensur, Hišam i Rebi'.

٦٧٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ تَابَعَهُ أَشْهَلُ بْنُ حَاتِمٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ وَتَابَعَهُ يُونُسُ وَسِمَاكُ بْنُ عَطِيَّةَ وَسِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ وَحُمَيْدٌ وَقَتَادَةُ وَمَنْصُورٌ وَهِشَامٌ وَالرَّبِيعُ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْفَرَائِضِ

# NASLJEDNO PRAVO

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“ALLAH VAM NALAŽE, U VEZI S DJECOM VAŠOM, DA MUŠKOM PRIPADNE KOLIKO DVOMA ŽENSKE DJECE. A AKO BUDE VIŠE OD DVOJE ŽENSKE DJECE, NJIMA PRIPADAJU DVIJE TREĆINE ONOGA ŠTO JE OSTAVIO, A AKO JE SAMO JEDNA, PRIPADA JOJ POLOVINA. A RODITELJIMA, SVAKOME POSEBNO, PRIPADA ŠESTINA OD ONOGA ŠTO JE OSTAVIO, AKO IMA DJECE. A AKO NE BUDE IMAO DJECE, I NASLIJEDE GA RODITELJI, ONDA NJEGOVOJ MAJCI PRIPADA TREĆINA. A AKO IMA BRAĆE I(LI) SESTARA, ONDA NJEGOVOJ MAJCI PRIPADA ŠESTINA POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU JE OSTAVIO, ILI PODMIRI DUG. VI NE ZNATE KO VAM JE BLIŽI PO KORISTI, RODITELJI VAŠI ILI SINOVI VAŠI. TO JE ALLAHOVA ZAPOVIJED, A ALLAH JE, DOISTA, SVEZNAJUĆI I MUDRI. VAMA PRIPADA POLOVINA ONOGA ŠTO OSTAVE SUPRUGE VAŠE, AKO NE BUDU IMALE DJECE; A AKO BUDU IMALE DJECE, VAMA PRIPADA ČETVRTINA ONOGA ŠTO ONE OSTAVE, POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU OSTAVE, ILI PODMIRI DUG; NJIMA PRIPADA ČETVRTINA ONOGA ŠTO VI OSTAVITE UKOLIKO NE BUDETE IMALI DJECE, A AKO BUDETE IMALI DJECE,

NJIMA PRIPADA OSMINA ONOGA ŠTO VI OSTAVITE NAKON ŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU OSTAVITE, ILI PODMIRI DUG. A AKO SE MUŠKARAC ILI ŽENA, KOJI NEMAJU NI DJECE NI RODITELJA, BUDU NASLJEĐIVALI I BUDU IMALI BRATA ILI SESTRU, ONDA ĆE SVAKO OD NJIH DVOJE DOBITI ŠESTINU; AKO IH BUDE VIŠE, ONI ONDA ZAJEDNIČKI UČESTVUJU U TREĆINI, POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJA JE OSTAVLJENA, ILI PODMIRI DUG, NE OŠTEĆUJUĆI TIME BILO KOGA. TO JE ZAPOVIJED ALLAHOVA, A ALLAH JE SVEZNAJUĆI I BLAGI."[1]

6723. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Razbolio sam se, pa su me posjetili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, a došli su pješice. Kad su stigli, ja sam bio pao u nesvijest. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo abdest i polio me vodom od svoga abdesta. Došao sam k svijesti i rekao: 'Allahov Poslaniče, kako da postupim sa svojim imetkom, kako da raspodijelim svoj imetak?' On mi nije ništa odgovorio dok nije objavljen ajet o nasljedstvu."

٦٧٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرِضْتُ فَعَادَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَأَتَانِي وَقَدْ أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَبَّ عَلَيَّ وَضُوءَهُ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمَوَارِيثِ .

1 En- Nisa, 11-12. Ovaj ajet o nasljedstvu stavio je van snage propis o oporuci koji je dotada važio.

## O IZUČAVANJU NASLJEDNOG PRAVA

## بَاب تَعْلِيمِ الْفَرَائِضِ

Ukba b. Amir kaže: "Naučite prije naslućivača"[2], tj. onih koji govore na osnovu pretpostavki (a ne dokaza).

وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ تَعَلَّمُوا قَبْلَ الظَّانِّينَ يَعْنِي الَّذِينَ يَتَكَلَّمُونَ بِالظَّنِّ .

6724. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čuvajte se pretpostavki, jer su pretpostavke najveće laži. Nemojte prisluškivati, nemojte uhoditi, nemojte se međusobno mrziti, nemojte se svađati niti jedni drugima okretati leđa: budite Allahovi robovi kao braća."

٦٧٢٤ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "MI SE (POSLANICI) NE NASLJEĐUJEMO: ŠTO SMO OSTAVILI – TO JE SADAKA."

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ

6725. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Fatima i Abbas, radijallahu anhuma, došli kod Ebu-Bekra da pitaju za svoje nasljedstvo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tražili su svoju zemlju u Fedeku i svoj dio (ratnog plijena) iz Hajbera,

٦٧٢٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ وَالْعَبَّاسَ عَلَيْهِمَا السَّلاَم أَتَيَا أَبَا بَكْرٍ يَلْتَمِسَانِ مِيرَاثَهُمَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُمَا حِينَئِذٍ يَطْلُبَانِ أَرْضَيْهِمَا مِنْ فَدَكَ وَسَهْمَهُمَا مِنْ خَيْبَرَ .

2 Iz ovog razumijemo da su se prve generacije muslimana oslanjale na šerijatske tekstove, njih uzimale kao dokaze i pomoću njih tumačile nasljedno pravo (*feraid*) i ostale šerijatske propise. U isto vrijeme, iz ovog se razumije da će doći vrijeme kad će ljudi proizvoljno tumačiti pitanja vezana za feraid, iako u domenu ove nauke gotovo da nema mjesta idžtihadu, jer su propisi o nasljednom pravu detaljno objašnjeni šerijatskim tekstovima. U vjerodostojnom hadisu od Ibn-Mes'uda prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite feraid i tumačite ga svijetu, jer ću ja umrijeti, a i znanja će nestajati, tako da će se dvojica razići oko nekog pitanja u feraidu, a neće biti nikoga ko bi mogao presuditi među njima." (Ahmed, Tirmizi, Nesai i Hakim)

6726. pa im je Ebu-Bekr rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo:[1] što smo ostavili – to je sadaka. Porodica Muhammedova zaista se izdržava iz ovog imetka.[2]
'Ja neću', reče Ebu-Bekr, 'ostaviti nešto što sam vidio da ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radi, a da i ja to ne uradim.' Fatima ga je (poslije toga) izbjegavala, i umrla je, a da s njim nije progovorila."[3]

٦٧٢٦. فَقَالَ لَهُمَا أَبُو بَكْرٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللهِ لاَ أَدَعُ أَمْرًا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْنَعُهُ فِيهِ إِلاَّ صَنَعْتُهُ قَالَ فَهَجَرَتْهُ فَاطِمَةُ فَلَمْ تُكَلِّمْهُ حَتَّى مَاتَتْ .

6727. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, a njemu Ibn-Mubarek, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mi se ne nasljeđujemo: što ostavimo – to je sadaka."

٦٧٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ .

6728. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, koji je rekao: "Obavijestio me je Malik b. Evs b. Hadesan, a Muhammed b. Džubejr b. Mut'im ispričao mi je dio tog njegova (Malikova) govora, pa sam krenuo i ušao kod njega, te sam ga upitao, a on reče: 'Krenuo sam (s namjerom) da uđem kod Omera. Kod njega je pažljivo ušao njegov vratar i upitao: 'Mogu li ući Osman, Abdur-Rahman, Zubejr i Sa'd?'
'Da', odgovorio je. On im je dopustio da uđu, a zatim upitao: 'Mogu li ući Alija i Abbas?'
'Da', odgovorio je (Omer). (Nakon što je ušao), Abbas reče: 'O vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovoga!'
'Zaklinjem vas Allahom, čijom voljom opstoje nebesa i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik

٦٧٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ ابْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ ابْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي مِنْ حَدِيثِهِ ذَلِكَ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ فَأَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَأُ فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا قَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ

1 Većina uleme smatra da i poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nisu bili nasljeđivani. Nasljeđivanje spomenuto u Kur'anu, kao što je to slučaj sa šesnaestim ajetom sure En-Neml i šestim ajetom sure Merjem, odnosi se na nasljeđivanje poslanstava i nauke. (*Fethul-bari*, 12/10)

2 Znači u granicama njihove potrebe. (*Fethul-bari*, 12/8)

3 To je trajalo otprilike šest mjeseci, a ovdje se nije radilo o izbjegavanju koje je haram, a koje podrazumijeva nenazivanje selama i slično. Ona je jednostavno izbjegavala da se s njim susretne.

نَفْسَهُ فَقَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ قَدْ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ (مَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلاَ اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْ هَذَا الْمَالِ نَفَقَةَ سَنَتِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ بِذَاكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ قَالُوا نَعَمْ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ فَتَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضَهَا فَعَمِلَ بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ وَلِيِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا مَا عَمِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلُنِي نَصِيبَكَ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَانِي هَذَا يَسْأَلُنِي نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ فَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا .

rekao: ‘Mi se ne nasljeđujemo: što ostavimo – to je sadaka?’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio je (tada) na sebe.’
‘Da, rekao je to’, potvrdiše ljudi u skupini, a zatim se okrenuše Aliji i Abbasu i upitaše: ‘Da li vas dvojica znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?’
‘Da, rekao je to’, odgovoriše. Tada Omer poče govoriti: ‘Ja ću vas (sada) obavijestiti o tome. Allah je, zaista, odredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (udio) u ovom plijenu dobivenom bez borbe, što nije dao nikome drugom. Uzvišeni je Allah rekao: ‘A šta je od njih Allah dao Poslaniku Svome kao plijen...’ – sve do Njegovih riječi: ‘... moć.’[4] I to je (dato) samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, on to nije uzeo sebi, niti je to samo za sebe zadržao. On vam je to dao, raspodijelivši ga među vama, tako da je od toga ostao samo ovaj imetak. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdržavao je svoju porodicu iz ovog imetka godinu dana, a zatim bi uzeo ono što preostane i podijelio ga tamo gdje se Allahov imetak dijeli. To je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio cijeli svoj život. Zaklinjem vas Allahom, jeste li ovo razumjeli?’
‘Da’, odgovorili su. Zatim se on obratio Aliji i Abbasu rekavši: ‘Zaklinjem vas dvojicu Allahom, da li ste to shvatili?’
‘Da’, odgovorila su njih dvojica.
(Potom je Omer nastavio govoriti:) ‘Onda je Allah dao smrt Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem’, reče tada Ebu-Bekr. Uzeo je taj imetak i radio s njim isto ono što je radio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je Allah dao da umre

4 Ovo je šesti ajet sure El-Hašr, koji u cijelosti glasi: “A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile zbog onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome; Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojima On hoće; a Allah sve može.”

i Ebu-Bekr, te rekoh: 'Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzeo sam ga (taj imetak) i radio s njim dvije godine ono što su radili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. A sada ste mi došli vas dvojica govoreći isto i slažući se. Došao si da me pitaš o svom udjelu u nasljedstvu od svoga bratića, a on je došao da me pita o dijelu koji pripada njegovoj ženi od njenog oca. Rekao sam (vam): 'Ako hoćete, ja ću vam to platiti na osnovu toga', a vi od mene (sada) tražite drugačiju presudu?! Tako mi Allaha, čijom voljom opstoje nebesa i Zemlja, ja o tome neću donijeti drugačiju presudu do Sudnjeg dana. Ako vas dvojica niste u stanju tako postupiti, dajte ga (taj imetak) meni i ja ću vas u tome zamijeniti!'"

6729. PRIČAO NAM JE Ismail, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Moji nasljednici neće podijeliti ni dinara. Sve što sam ostavio, osim opskrbe za svoje žene i sredstava za izdržavanje svoga namještenika (najamnika), [1]jeste sadaka."

٦٧٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَئُونَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ .

6730. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha (da je kazivala): "Kada je na ahiret preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegove su supruge namjeravale poslati Osmana da upita Ebu-Bekra za Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naslijedstvo. Tada sam ja rekla: 'Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo: što smo ostavili – to je sadaka!'"

٦٧٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرَدْنَ أَنْ يَبْعَثْنَ عُثْمَانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ يَسْأَلْنَهُ مِيرَاثَهُنَّ فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ .

1 Pod namještenikom ili najamnikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mislio na radnika koji je bio zadužen za sakupljanje zekata, ili na upravitelja imovine zekata, ili na halifu kojiće oći poslije njega, ili je mislio na radnika koji će iskopati njegov mezar.

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "KO (IZA SEBE) OSTAVI IMETAK – TAJ IMETAK PRIPADA NJEGOVOJ PORODICI"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ تَرَكَ مَالاً فَلأَهْلِهِ

6731. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ja sam vjernicima preči od njih samih. Ko god od njih umre pod dugom, a ne ostavi ništa čime bi se dugovanje moglo podmiriti, mi ćemo ga izmiriti. Onaj ko ostavi neki imetak – taj imetak pripada njegovim nasljednicima."

٦٧٣١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ وَلَمْ يَتْرُكْ وَفَاءً فَعَلَيْنَا قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ .

## O TOME DA DJECA NASLJEĐUJU SVOJE RODITELJE[2]

بَاب مِيرَاثِ الْوَلَدِ مِنْ أَبِيهِ وَأُمِّهِ

Zejd b. Sabit kaže: "Kada čovjek ili žena ostave samo jedno žensko dijete, tom djetetu pripada polovina imetka. Ako je dvoje ili više ženske djece, njima pripadaju dvije trećine. Ukoliko uz njih ima i muško, prvo će se namiriti oni koji suučestvuju u podjeli ostavštine, tako što će im se dati njihov određeni dio.[3] Ono što preostane podijelit će se tako što će muški nasljednici dobiti dvostruko više od ženskih."

وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ إِذَا تَرَكَ رَجُلٌ أَوِ امْرَأَةٌ بِنْتًا فَلَهَا النِّصْفُ وَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ فَلَهُنَّ الثُّلُثَانِ وَإِنْ كَانَ مَعَهُنَّ ذَكَرٌ بُدِئَ بِمَنْ شَرِكَهُمْ فَيُؤْتَى فَرِيضَتَهُ فَمَا بَقِيَ فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنْثَيَيْنِ .

2 Riječ dijete ovdje obuhvata srodstvo u silaznoj liniji, tj. djecu, njihovu djecu itd.

3 Naprimjer, ako su iza ostavitelja ostali otac, sin i dvije kćerke, prvo će se ocu dati njegov određeni dio, a preostali dio podijelit će se među ostaviteljevom djecom, tako što će sin dobiti dvostruko više nego njegove sestre.

6732. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Određene dijelove nasljedstva[1] (fardove) prvo dodijelite onima kojima pripadaju,[2] a ono što preostane pripada najbližem muškom srodniku."

٦٧٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ .

## O TOME KAKO NASLJEĐUJU ŽENSKA DJECA[3]

بَاب مِيرَاثِ الْبَنَاتِ

6733. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je kazivao:
"Razbolio sam se u Mekki tako teško da sam se radovao smrti. U posjetu mi je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te sam ga upitao: 'Allahov Poslaniče, ja imam mnogo imetka, a nema nikoga, osim moje kćerke, ko će me naslijediti. Hoću li podijeliti kao sadaku dvije trećine svoga imetka?'
'Ne', odgovorio je.
'A polovinu?', upitao sam.
'Ne', kazao je.
'A trećinu?', upitah.
'I trećina je velika, jer bolje je da svoje nasljednike ostaviš bogatim nego siromašnim, pa da prose od svijeta. Ti nećeš nikoga opskrbiti, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za zalogaj hrane koji pojede tvoja supruga', reče mi on.

٦٧٣٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَرِضْتُ بِمَكَّةَ مَرَضًا فَأَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَأَتَانِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي مَالاً كَثِيرًا وَلَيْسَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَتِي أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قَالَ قُلْتُ فَالشَّطْرُ قَالَ لاَ قُلْتُ الثُّلُثُ قَالَ الثُّلُثُ كَبِيرٌ إِنَّكَ إِنْ تَرَكْتَ وَلَدَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَتْرُكَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً إِلاَّ أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى اللُّقْمَةَ تَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ آأُخَلَّفُ عَنْ هِجْرَتِي فَقَالَ لَنْ تُخَلَّفَ بَعْدِي فَتَعْمَلَ عَمَلاً تُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ

1 To su dijelovi određeni u Kur'anu.

2 Po Kur'anu i sunnetu.

3 Pravo na nasljeđivanje koje imaju ženska djeca ustanovljeno je jedanaestim ajetom sure En-Nisa: "Allah vam naređuje da od djece vaše muškom pripadne toliko koliko dvome ženske..." U predislamskom dobu ženska djeca nisu imala pravo nasljeđivanja, mada se dešavalo da neki i prekrše ovo pravilo. (*Fethul-bari*, 12/16) Islam je odredio da muško dijete dobiva dvostruko više od ženskog. Ovo mnoge dovodi u nedoumicu, tako da oni smatraju kako je žena u islamu, kada je nasljeđivanje u pitanju, u podređenom položaju. To tako izgleda na prvi pogled. Međutim, kada se ovo pitanje pogleda u kontekstu drugih šerijatskih propisa, dolazi se do zaključka da žensko dobiva možda više nego muško. Naime, žensko se obično udaje, a muž je po šerijatskim propisima dužan izdržavati svoju ženu. Imovina koju žensko naslijedi njeno je vlasništvo, i muž nema nikakva prava na nju. U slučaju da žena ostane bez muža, nju je dužan izdržavati njezin babo, djed, brat itd.

'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'zar da ostanem (u Mekki) nakon svoje hidžre?!'[4]
'Ti nećeš ostati poslije mene', reče on, 'a da ti, kad učiniš dobro djelo zarad lica Allahovog, neće biti povećan ugled i stupanj (deredža). Možda će, kad ostaneš iza mene, neki od tebe još imati koristi, a neki štete![5] Ali, siromah je Sa'd b. Havla – Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žao što je on umro u Mekki.'"
Sufjan kaže: "Sa'd b. Havla jest čovjek iz Benu-Amira b. Luejja.

بِهِ رِفْعَةً وَدَرَجَةً وَلَعَلَّ أَنْ تُخَلَّفَ بَعْدِي حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ قَالَ سُفْيَانُ وَسَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ .

6734. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gejlan, njemu Ebu-Nadr, a ovom Ebu-Mu'avija Šejban, prenoseći od Eš'asa, a on od Esveda b. Jezida da je kazivao: "Došao nam je Mu'az b. Džebel u Jemen kao (naš) učitelj i zapovjednik (*emir*), pa smo ga upitali o čovjeku koji umre i iza sebe ostavi svoju kćerku i sestru. On je kćerci dao pola, a sestri pola."

٦٧٣٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ شَيْبَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ أَتَانَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ بِالْيَمَنِ مُعَلِّمًا وَأَمِيرًا فَسَأَلْنَاهُ عَنْ رَجُلٍ تُوُفِّيَ وَتَرَكَ ابْنَتَهُ وَأُخْتَهُ فَأَعْطَى الِابْنَةَ النِّصْفَ وَالْأُخْتَ النِّصْفَ .

## O TOME KAKO NASLJEĐUJE SINOVLJEV SIN KADA NEMA SINA

## بَاب مِيرَاثِ ابْنِ الِابْنِ إِذَا لَمْ يَكُنِ ابْنٌ

Zejd kaže: "Sinovljeva djeca imaju status djece ako između njih i umrlog nema muškog djeteta. Njihovo je muško kao i njegovo, a žensko kao i njegovo. Oni nasljeđuju na isti način,[6] isključujući druge na isti način. Ukoliko (ostavitelj) ima sina, sinovljev sin nije nasljednik."

وَقَالَ زَيْدٌ وَلَدُ الْأَبْنَاءِ بِمَنْزِلَةِ الْوَلَدِ إِذَا لَمْ يَكُنْ دُونَهُمْ وَلَدٌ ذَكَرُهُمْ كَذَكَرِهِمْ وَأُنْثَاهُمْ كَأُنْثَاهُمْ يَرِثُونَ كَمَا يَرِثُونَ وَيَحْجُبُونَ كَمَا يَحْجُبُونَ وَلَا يَرِثُ وَلَدُ الِابْنِ مَعَ الِابْنِ .

4 Način na koji je Sa'd izrekao ovu rečenicu je takav da su iz nje komentatori hadisa razumjeli da se on zbog svoje bolesti bojao da bi mogao ostati u Mekki i u njoj umrijeti, a jednom je iz nje učinio hidžru radi Allaha. On se bojao da bi to moglo umanjiti njegovu hidžru ili nagradu za nju, jer ashabi nisu voljeli da se, nakon što su se jednom iselili iz Mekke, vraćaju u nju. Moguće je i da se on samo bojao da zbog bolesti ne ostane u Mekki, a da se svi njegovi drugovi vrate u Medinu. (prim. M.M.)

5 Tj. ti ćeš potpomagati muslimane i pružati im zaštitu, suprotstavljajući se mušricima.

6 Dakle, ako je sam, uzima cijeli imetak.

6735. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima pripadaju, a ono što ostane – to pripada najbližem muškaracu (po srodstvu)."[1]

٦٧٣٥ . حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ .

6736. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Kajs, prenoseći od Huzejla b. Šurahbila (da je kazivao):
"Upitali su Ebu-Musaa o (nasljedstvu koje pripada) kćerci, sinovljevoj kćerci i sestri, pa je on odgovorio: 'Kćerci i sestri pripada po jedna polovina. Otiđi Ibn-Mes'udu (i upitaj ga o tome), pa će ti i on kazati isto.'[2] Potom su Ibn-Mes'uda upitali, obavijestivši ga o riječima Ebu-Musaa, pa je on odgovorio: 'Zalutao sam, i ne spadam među upućene![3] Ali, ja ću presuditi onako kako je presudio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: kćerci polovina, sinovljevoj kćerci šestina, kao dopuna dvjema trećinama, a ono što ostane – to pripada sestri.' Poslije toga došli smo Ebu-Musau i obavijestili ga o tome šta je rekao Ibn-Mes'ud, te nam on reče: 'Nemojte više mene pitati sve dok je ovaj učenjak među vama!'"[4]

٦٧٣٦ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو قَيْسٍ سَمِعْتُ هُزَيْلَ بْنَ شُرَحْبِيلَ قَالَ سُئِلَ أَبُو مُوسَى عَنْ بِنْتٍ وَابْنَةِ ابْنٍ وَأُخْتٍ فَقَالَ لِلْبِنْتِ النِّصْفُ وَلِلْأُخْتِ النِّصْفُ وَأْتِ ابْنَ مَسْعُودٍ فَسَيُتَابِعُنِي فَسُئِلَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَأُخْبِرَ بِقَوْلِ أَبِي مُوسَى فَقَالَ لَقَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ أَقْضِي فِيهَا بِمَا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ لِلِابْنَةِ النِّصْفُ وَلِابْنَةِ ابْنٍ السُّدُسُ تَكْمِلَةَ الثُّلُثَيْنِ وَمَا بَقِيَ فَلِلْأُخْتِ فَأَتَيْنَا أَبَا مُوسَى فَأَخْبَرْنَاهُ بِقَوْلِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ لَا تَسْأَلُونِي مَا دَامَ هَذَا الْحَبْرُ فِيكُمْ .

1 Ovaj hadis je već spomenut pod rednim brojem 6732.

2 Postoji mogućnost da je Ebu-Musa želio provjeriti da li je njegovo mišljenje, koje je bilo utemeljeno na idžtihadu, ispravno.

3 Tj. ako budem slijedio Ebu-Musaa zbog toga što je njegovo mišljenje u suprotnosti s eksplicitnim sunnetom.

4 Iz ovog hadisa možemo izlučiti nekoliko poruka:
– učen čovjek presuđuje na osnovu svoga idžtihada u pitanjima za koja, po njegovu mišljenju, ne postoji eksplicitno rješenje u šerijatskim tekstovima; on to čini tek nakon što se uvjeri da takav tekst ne postoji;
– sunnet, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je taj koji presuđuje u slučaju razilaženja, i njemu se treba vraćati;
– ashabi su bili pravedni i nisu se ustručavali vratiti istini kad je saznaju;
– treba razvijati međusobno poštovanje i uvažavanje;
– Ibn-Mes'ud bio je jako učen;
– treba provjeriti ispravnost svoje fetve, jer je Ebu-Musa poslao čovjeka onome za koga je smatrao da je učeniji od njega;
– dopušteno je koristiti se analogijom u nedostatku šerijatskog teksta;
– ako se dođe do šerijatskog teksta u kome je neko pitanje eksplicitno riješeno, treba ga uvažiti i napustiti

## O TOME DA LI DJED[5] IMA PRAVO NA NASLJEDSTVO UKOLIKO SU ŽIVI OTAC[6] I BRAĆA[7] (OSTAVITELJA)

بَاب مِيرَاثِ الْجَدِّ مَعَ الْأَبِ وَالْإِخْوَةِ

Ebu-Bekr, Ibn-Abbas i Ibn-Zubejr kažu: "Djed je otac."[8] Ibn-Abbas je proučio: "O sinovi Ademovi...",[9] te: "... i slijedio sam vjeru svojih očeva – Ibrahima, Ishaka i Ja'kuba..."[10] On nije naveo da se iko razišao s Ebu-Bekrom u njegovo vrijeme, a u to je vrijeme bilo mnogo Vjerovjesnikovih drugova.[11] Ibn-Abbas kaže: "Nasljeđuje me sinovljev sin, a ne moja braća. Ja ne nasljeđujem sinovljeva sina." Od Alije, Ibn-Mes'uda i Zejda prenose se različita mišljenja.

وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ الزُّبَيْرِ الْجَدُّ أَبٌ وَقَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَا بَنِي آدَمَ) (وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) وَلَمْ يُذْكَرْ أَنَّ أَحَدًا خَالَفَ أَبَا بَكْرٍ فِي زَمَانِهِ وَأَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ مُتَوَافِرُونَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَرِثُنِي ابْنُ ابْنِي دُونَ إِخْوَتِي وَلاَ أَرِثُ أَنَا ابْنَ ابْنِي وَيُذْكَرُ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَزَيْدٍ أَقَاوِيلُ مُخْتَلِفَةٌ .

6737. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima oni pripadaju, a ono što ostane – to pripada najbližem muškaracu (po srodstvu)."

٦٧٣٧ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَلأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ .

analogiju ukoliko je ona u koliziji s tim;
– fetva nije ispravna ukoliko je u suprotnosti sa šerijatskim tekstom.

5 Tj. djed s očeve strane.

6 Postoji jednoglasan stav islamske uleme da djed ne dobiva ništa ukoliko postoji otac kao nasljednik.

7 Tj. rođena braća i braća po ocu.

8 U stvarnosti djed i jest otac, samo što može biti bliži ili dalji. Ukoliko nema oca, a ima očev otac, neki očevu ocu dodjeljuju status oca u pogledu nasljedstva. (*Fethul-bari*, 12/20)
Ovaj hadis također može značiti da se u pogledu dobročinstva djedu treba posvetiti ista pažnja kao i ocu.

9 El-A'raf, 26, 27, 31, 35.

10 Jusuf, 38.

11 Ovdje želi da ukaže da je uspostavljen tzv. *idžma sukuti*, tj. prećutno slaganje od strane svih ashaba.

6738. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"A kad je riječ o onome što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada bih iz ovog ummeta uzimao (sebi) najdražeg prijatelja, uzeo bih njega, ali je prijateljstvo islama vrednije (ili je rekao: bolje) – on ga je postavio na očevo mjesto" (ili je rekao: presudio je da bude kao otac).

٦٧٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَمَّا الَّذِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ خَلِيلاً لَاتَّخَذْتُهُ وَلَكِنْ خُلَّةُ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ أَوْ قَالَ خَيْرٌ فَإِنَّهُ أَنْزَلَهُ أَبًا أَوْ قَالَ قَضَاهُ أَبًا .

## O TOME KAKO NASLJEĐUJE MUŽ AKO (IZA ŽENE) OSTANU DJECA[1] I DRUGI NASLJEDNICI

بَاب مِيرَاثِ الزَّوْجِ مَعَ الْوَلَدِ وَغَيْرِهِ

6739. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verkaa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Djetetu je (u početku islama) pripadala imovina (ostavitelja), a roditeljima je (ostavljana) oporuka, pa je Allah ukinuo od toga ono što je htio. Dao je muškom (djetetu) koliko dvome ženske (djece), a roditeljima, svakom od njih, šestinu. Ženi je odredio osminu i četvrtinu, a mužu polovinu i četvrtinu."[2]

٦٧٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمُنَ وَالرُّبُعَ وَلِلزَّوْجِ الشَّطْرَ وَالرُّبُعَ .

## O TOME KAKO NASLJEĐUJU ŽENA I MUŽ KADA (IZA OSTAVITELJA) OSTANU DJECA I DRUGI (NASLJEDNICI)[3]

بَاب مِيرَاثِ الْمَرْأَةِ وَالزَّوْجِ مَعَ الْوَلَدِ وَغَيْرِهِ

6740. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se ženi iz Benu-Lehjana[4] koja je pobacila

٦٧٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ سَقَطَ مَيِّتًا بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَضَى

1 Muž uvijek nasljeđuje, samo što dobiva četvrtinu umjesto polovine ukoliko ostavitelj ima djece.

2 Ovisno o tome da li ostavitelj, bio muž ili žena, ima djece ili nema. Hadis s kometarom prethodio je pod brojem 2747.

3 Muž i žena uvijek imaju pravo nasljeđivanja bez obzira koliko bilo nasljednika, samo u slučaju postojanja djece ostavitelja dobivaju dvostruko manje.

4 Nju je udarila druga žena, i ona je pobacila dijete.

لَهَا بِالْغُرَّةِ تُوُفِّيَتْ فَقَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بِأَنَّ مِيرَاثَهَا لِبَنِيهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى عَصَبَتِهَا .

dijete da odšteta u vrijednosti roba ili robinje. Potom je žena kojoj je bilo naloženo da plati odštetu umrla, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njenu ostavštinu podijelo među njenim sinovima i suprugom, dok je obaveza (isplate) krvarine pala na njenu rodbinu po ocu."[5]

## بَاب مِيرَاثُ الْأَخَوَاتِ مَعَ الْبَنَاتِ عَصَبَةٌ

## PRAVO NASLJEĐIVANJA KOJE IMAJU SESTRE S KĆERKAMA TEMELJI SE NA SRODSTVU PO MUŠKOJ KRVI

٦٧٤١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ قَضَى فِينَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ النِّصْفُ لِلابْنَةِ وَالنِّصْفُ لِلْأُخْتِ ثُمَّ قَالَ سُلَيْمَانُ قَضَى فِينَا وَلَمْ يَذْكُرْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

6741. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njemu Muhammed b. Džafer, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:
"Muaz b. Džebel presudio je u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, među nama: polovina kćerci i polovina sestri."
Sulejman kaže: "Presudio je među nama...", ne spomenuvši da je to bilo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٧٤٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ عَنْ هُزَيْلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ لَأَقْضِيَنَّ فِيهَا بِقَضَاءِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلابْنَةِ النِّصْفُ وَلِابْنَةِ الِابْنِ السُّدُسُ وَمَا بَقِيَ فَلِلْأُخْتِ .

6742. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Ebu-Kajsa, a on od Huzejla (da je kazivao):
"Abdullah[6] je rekao: 'Presudit ću o tome Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, presudom', ili je rekao: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kćerci (pripada) polovina, sinovljevoj kćerci šestina, a ono što ostane – to (pripada) sestri.'"

5 Dakle, ostavština je podijeljena među njenom djecom i mužem, a ne među njenom rodbinom po ocu, koja je, po Šerijatu, dužna platiti krvarinu.

6 Znači, Abdullah b. Mes‘ud, koji ovdje pod presudom misli na fetvu, jer on u ovo vrijeme nije bio kadija niti vladar.

## O TOME KAKO NASLJEĐUJU SESTRE I BRAĆA

6743. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman, njemu Abdullah, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Dok sam bio bolestan, ušao je kod mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio vodu; uzeo je njome abdest, a zatim me tom abdestnom vodom polio, te sam došao k svjesti. ‘Allahov Poslaniče’, rekoh mu, ‘ja imam sestara...’ Tada je objavljen ajet o nasljedstvu.”

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: ONI TRAŽE OD TEBE TUMAČENJE. RECI: ‘ALLAH ĆE VAM KAZATI PROPIS O ‘KELALI’: AKO NEKO UMRE, I NE BUDE IMAO DJETETA, A IMA SESTRU – NJOJ (PRIPADA) POLOVINA NJEGOVE OSTAVŠTINE, A I ON ĆE NASLIJEDITI NJU AKO ONA NE BUDE IMALA DIJETE; A AKO SU DVIJE – NJIMA (PRIPADAJU) DVIJE TREĆINE NJEGOVE OSTAVŠTINE. A AKO SU ONI BRAĆA I SESTRE, ONDA ĆE MUŠKARCU PRIPASTI DIO JEDNAK KOLIKO DVJEMA ŽENSKIMA. TO VAM ALLAH OBJAŠNJAVA, DA NE ZALUTATE; A ALLAH SVE ZNA.’”[1]

6744. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Posljednji ajet koji je objavljen jest onaj s kraja sure En-Nisa: “Oni traže od tebe tumačenje. Reci: ‘Allah će vam kazati propis o kelali...’”

## بَاب مِيرَاثِ الْأَخَوَاتِ وَالْإِخْوَةِ

٦٧٤٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِي الله عَنْه قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيّ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ فَدَعَا بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ نَضَحَ عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا لِي أَخَوَاتٌ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ .

## بَاب ( يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ )

٦٧٤٤ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ خَاتِمَةُ سُورَةِ النِّسَاءِ ( يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ ) .

1 En-Nisa, 176.

## O TOME KAKO NASLJEĐUJU AMIDŽIĆI KAD JE JEDAN OD NJIH BRAT PO MAJCI, A DRUGI MUŽ[2]

بَاب ابْنَيْ عَمٍّ أَحَدُهُمَا أَخٌ لِلأُمِّ وَالآخَرُ زَوْجٌ

Alija kaže: "Mužu pripada polovina, bratu po majci šestina, a ono što ostane dijeli se među njima na dva dijela."

وَقَالَ عَلِيٌّ لِلزَّوْجِ النِّصْفُ وَالأَخِ مِنَ الأُمِّ السُّدُسُ وَمَا بَقِيَ بَيْنَهُمَا نِصْفَانِ .

6745. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Abdullah, prenoseći od Israila, on od Ebu-Husajna, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ja sam preči vjernicima od njih samih. Ko umre, a ostavi (iza sebe) imetka – njegov imetak pripada njegovoj rodbini po muškoj krvi. A onaj koji ostavi porodicu ili čeljad – ja sam im skrbnik, pa me pozovite (da se o njima pobrinem)."

٦٧٤٥. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ مَاتَ وَتَرَكَ مَالاً فَمَالُهُ لِمَوَالِي الْعَصَبَةِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا أَوْ ضَيَاعًا فَأَنَا وَلِيُّهُ فَلأُدْعَى لَهُ الْكَلُّ الْعِيَالُ .

6746. PRIČAO NAM JE Umejja b. Bistam, a njemu Jezid b. Zurej, prenoseći od Revha, on od Abdullaha b. Tavusa, ovaj od svoga oca, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima oni pripadaju, a ono što preostane – to pripada najbližem muškarcu (po srodstvu)."

٦٧٤٦. حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا تَرَكَتِ الْفَرَائِضُ فَلأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ .

2 Čovjek se oženio ženom koja mu je rodila sina, a zatim se oženio drugom koja mu je također rodila sina. Potom je on pustio svoju drugu ženu, i ona se udala za njegovog brata, kojem je rodila kćerku. Ta je kćerka sestra po majci i amidžična drugom njegovom sinu. Ona se potom udala za njegovog prvog sina, tj. svoga amidžića, a potom umrla.

## O RODBINI (KOJIMA NE PRIPADA PRECIZNO ODREĐENI NASLJEDNI DIO I KOJI NISU BLISKI OČEVI RAĐACI)[1]

بَاب ذَوِي الْأَرْحَامِ

6747. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Ebu-Usama, ovom Idris, a njemu Talha, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Ibn-Abbas je – tumačeći ajet: 'Mi smo odredili nasljednike svemu... A onima s kojima ste sklopili ugovore...'[2] – rekao kako su muhadžiri, kad su došli u Medinu, nasljeđivali ensarije, a ne njihova rodbina (kojima ne pripada prcizno određebi dio), zbog bratstva koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, između nih uspostavio. Ali kada je objavljeno: 'Za sve smo odredili nasljednike...', to je stavilo van snage (dio ajeta): 'A onima s kojima ste sklopili ugovore...'"

٦٧٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ إِدْرِيسُ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) قَالَ كَانَ الْمُهَاجِرُونَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْأَنْصَارِيُّ الْمُهَاجِرِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلْأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) قَالَ نَسَخَتْهَا (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ).

## O TOME DA LI *MULA'ANA*[3] IMA PRAVO NA NASLJEDSTVO[4]

بَاب مِيرَاثِ الْمُلَاعَنَةِ

6748. PRIČAO MI JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je kazivao): "Neki je čovjek za Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, života, optuživši svoju ženu za blud, položio zakletvu, zazivajući prokletstvo na sebe ako laže (*li'an*), a i ona je učinila isto. On je zanijekao njeno dijete. Potom ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rastavio, a dijete pripisao ženi."

٦٧٤٨. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا لَاعَنَ امْرَأَتَهُ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ.

1 Dakle, objašnjenje njihovih prava u pogledu nasljeđivanja, da li nasljeđuju ili ne. Ibn-Hadžer kaže da je takvih rođaka deset vrsta: dajdža, tetka po majci, djed po majci, kćerkino dijete, sestrino dijete, bratova kćerka, amidžina kćerka, tetka po ocu, amidža po majci, bratić po majci,

2 En-Nisa, 33. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Za sve smo odredili nasljednike u onome što ostave roditelji i rođaci, a onima s kojima ste vezani ugovorom dajte njihov dio! Allah je, doista, svemu svjedok."

3 To je žena koja se rastavila od svoga muža putem *li'ana*. Naime, u slučaju kada muž optuži ženu za blud, a za to nema četvericu svjedoka; ako ona zaniječe takvu optužbu, među njima se sprovodi procedura *li'ana*. Taj je postupak propisan i objašnjen u ajetima 6-10 u suri En-Nur.

4 Tj. da li mulaina nasljeđuje svoje dijete koje je njen muž zanijekao. Iz hadisa koji slijedi može se razumjeti da ona to dijete nasljeđuje, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao njoj. Islamska ulema složna je u mišljenju da nema nasljeđivanja između djeteta i onog koji ga je zanijekao.

## DIJETE PRIPADA POSTELJI,[5] BILA ŽENA (KOJA GA JE RODILA) SLOBODNA ILI ROBINJA

باب
الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ حُرَّةً كَانَتْ أَوْ أَمَةً

6749. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Utba je svome bratu Sa'du povjerio da je sin robinje (u vlasništvu) Zem'e[6] njegov[7] i preporučio mu da ga uzme. U godini osvojenja Mekke Sa'd ga je uzeo (sebi) i rekao: 'Ovo je sin moga brata, i on mi ga je povjerio!' Na to je odgovorio Abd b. Zem'a rekavši: 'Sin je robinje moj brat: rođen je na postelji moga oca!' Potom su njih dvojica u isto vrijeme otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Kad su došli), Sa'd mu reče: 'Allahov Poslaniče, to je sin moga brata! On mi ga je povjerio.'[8] 'Sin je robinje moj brat: rođen je na postelji moga oca!', reče Abd b. Zem'a. 'On pripada tebi, Abde b. Zem'o!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Dijete pripada postelji, a preljubniku razočarenje.'[9] Poslije toga on je, kada je vidio njegovu sličnost s Utbom, rekao Sevdi b. Zem'i:[10] 'Sklanjaj se od njega!', tako da je on nije vidio sve do svoje smrti."

٦٧٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامَ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

5 Tj. muškarcu, bilo da je oženjen slobodnom ženom ili živi bračnim životom sa svojom robinjom.

6 U predanju što ga Ibn-Ujejna prenosi od Zuhrija, a on od Sa'da, stoji da mu je njegov brat preporučio da, kad stigne (u Mekku), uzme sina od robinje (po imenu Zem'a), jer je on njegov sin. (*Fethul-bari,* 12/33)

7 U džahilijetu, dakle, u doba prije islama, mušrici su svoje robinje iznajmljivali kao prostitutke. Kada bi neka od njh rodila dijete, pripisivali bi ga jednom od bludnika, ukoliko bi on to zatražio, a ako se niko ne bi javio, dijete bi bilo pripisano onoj koja ga je rodila. U ovom slučaju Utba je tražio dijete koje se rodilo na takav način dok su on i spomenuta robinja bili mušrici.

8 Tj. uskraćeno mu je da se dijete koje se tako začelo pripiše njegovom porijeklu. Neki kažu da se ovdje misli na kamenovanje, ali Nevevi kaže da je to slabo tumačenje, jer kamenovanje sljeduje samo oženjene i udate.

9 Tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

10 Ona je bila majka pravovjernih i supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem. Mada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao dijete njenom ocu, primjenjujući pravilo da dijete pripada postelji (tj. vlasniku postelje) na kojoj je rođeno, što znači da je ono njen brat, on je ipak naredio da se ona pokrije pred njim, jer je bilo očito da dijete nije rođeno od njenog oca.

6750. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahje, on od Šu'be, ovaj od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Dijete pripada vlasniku postelje (na kojoj je rođeno)."

٦٧٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْوَلَدُ لِصَاحِبِ الْفِرَاشِ .

## O TOME DA SKRBNIŠTVO PRIPADA ONOME KOJI OSLOBODI (ROBA/ROBINJU), TE O NASLJEDSTVU NAHOČETA

## بَاب الْوَلاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَمِيرَاثُ اللَّقِيطِ

Omer kaže: "Nahoče je slobodno."

وَقَالَ عُمَرُ اللَّقِيطُ حُرٌّ .

6751. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše da je kazivala:
"Kupila sam Beriru. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Kupi je, starateljstvo zaista pripada onome koji oslobodi (roba), i pokloni joj ovcu. To će njoj biti sadaka, a nama poklon.'"
Hakem kaže: "Njen je muž bio slobodan." (Ove riječi Hakemove prenesene su s prekinutim lancem prenosilaca.)
Ibn-Abbas kaže: "Ja sam ga (njenog muža kada sam ga vidio) vidio kao roba."

٦٧٥١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَإِنَّ الْوَلاَءَ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأُهْدِيَ لَهَا شَاةٌ فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ قَالَ الْحَكَمُ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا وَقَوْلُ الْحَكَمِ مُرْسَلٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَأَيْتُهُ عَبْدًا .

6752. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Starateljstvo zaista pripada onome koji oslobodi (roba ili robinju)."

٦٧٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

## O NASLJEĐIVANJU (ROBA ZVANOG) *SAIBE*[1]

باب ميراث السَّائِبَةِ

6753. PRIČAO NAM JE Kubejsa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Kajsa, on od Huzejla, a ovaj od Abdullaha da je rekao:
"Pripadnici islama nisu oslobođalii robove kao *saibe*, dok su ljudi u džahilijetu oslobađali robove na takav način (kao *saibe*)."

٦٧٥٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ عَنْ هُزَيْلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْإِسْلَامِ لاَ يُسَيِّبُونَ وَإِنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ كَانُوا يُسَيِّبُونَ .

6754. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je kazivao):
"Aiša, radijallahu anha, kupila je Beriru (u namjeri) da je oslobodi, ali su njeni vlasnici postavili uvjet da (pravo na) starateljstvo pripadne njima.
'Allahov Poslaniče', upitala je ona, 'ja sam, zaista, kupila Beriru da bih je oslobodila, a njeni vlasnici uvjetuju starateljstvo nad njom?'
'Oslobodi je', reče on, 'jer starateljstvo pripada onome koji oslobodi (roba)' (ili je rekao: onome ko plati). Ona ju je kupila, a potom oslobodila. Dato joj je (Beriri) da izabere, i ona je odabrala da ostane sama.
'Kad bi mi dali toliko i toliko', rekla je, 'ne bih bila s njim (mužem)!'"
Esved dodaje: "Njen je muž bio slobodan." Ove su Esvedove riječi, međutim, prenesene prekinutim lancem prenosilaca. Riječi Ibn-Abbasa da ga je vidio kao roba su vjerodostojnije.

٦٧٥٤. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا اشْتَرَتْ بَرِيرَةَ لِتُعْتِقَهَا وَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلاَءَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ لأُعْتِقَهَا وَإِنَّ أَهْلَهَا يَشْتَرِطُونَ وَلاَءَهَا فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ أَوْ قَالَ أَعْطَى الثَّمَنَ قَالَ فَاشْتَرَتْهَا فَأَعْتَقَتْهَا قَالَ وَخُيِّرَتْ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا وَقَالَتْ لَوْ أُعْطِيتُ كَذَا وَكَذَا مَا كُنْتُ مَعَهُ قَالَ الْأَسْوَدُ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا قَوْلُ الْأَسْوَدِ مُنْقَطِعٌ وَقَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ رَأَيْتُهُ عَبْدًا أَصَحُّ .

1 Saiba je rob kojem njegov vlasnik kaže kako više niko nema starateljstvo nad njim, ili mu kaže da je saiba, tj. da je oslobođen ropstva te da niko nad njim nema pravo starateljstva. Robovi oslobođeni na ovakav način ostavljani su, dakle, na cjedilu, i niko se o njima nije brinuo. Većina uleme smatra da je ovaj način oslobađanja pokuđen, jer oslobođeni rob biva prepušten samome sebi, što za njega, posebno u početku, može predstavljati velike poteškoće, a, osim toga, kada umre, niko ga ne može naslijediti ako nije ostavio iza sebe rodbinu nasljednike. Neka ulema smatra da onaj koji ga je oslobodio ima pravo nasljedstva ako hoće, a ako neće, za taj se imetak kupuju i oslabađaju robovi. Neki pak kažu da taj imetak ide u državnu blagajnu (*bejtul-mal*).

## O GRIJEHU ONOGA KOJI SE ODREKNE SVOJIH STARATELJA

## بَاب إِثْمِ مَنْ تَبَرَّأَ مِنْ مَوَالِيهِ

6755. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir b. A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca (da je kazivao):
"Alija je rekao: 'Mi nemamo druge knjige koju čitamo osim Allahove knjige i ove stranice.' On ju je izvadio, a u njoj je bilo nešto o (nadoknadama za) povrede i nešto o vidarstvu. U njoj je (pisalo da je) Medina zaštićeno područje (harem), (smješteno) između Ajra i Sevra. Ko u njoj učini zlodjelo ili pruži utočište prestupniku – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen ni farz (ili pokajanje) niti nafile (ili otkup).
(U njoj je također stajalo da) onaj koji prihvati zaštitu nekog naroda bez dopuštenja svojih zaštitnika – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen ni farz (ili pokajanje) niti nafile (ili otkup). Jamstvo i sigurnost muslimana jesu jedinstveni (i opći): njih ostvaruje i najniži među njima. Ko prevari muslimana i ostavi ga na cjedilu – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen iskup niti pokajanje."

٦٧٥٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِي الله عَنْهم مَا عِنْدَنَا كِتَابٌ نَقْرَؤُهُ إِلاَ كِتَابُ اللهِ غَيْرَ هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قَالَ فَأَخْرَجَهَا فَإِذَا فِيهَا أَشْيَاءُ مِنَ الْجِرَاحَاتِ وَأَسْنَانِ الْإِبِلِ قَالَ وَفِيهَا الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى ثَوْرٍ فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا أَوْ آوَى مُحْدِثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ وَمَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ .

6756. PRIČAO NAM JE Ebu-Nuajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodaju prava na skrbništvo i njegovo poklanjanje."

٦٧٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْوَلاَءِ وَعَنْ هِبَتِهِ .

## بَاب إِذَا أَسْلَمَ عَلَى يَدَيْهِ

## O TOME KADA (OSLOBOĐENI ROB) PREKO NJEGA (ONOGA KOJI GA JE OSLOBODIO) PRIMI ISLAM

وَكَانَ الْحَسَنُ لاَ يَرَى لَهُ وِلاَيَةً وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَيُذْكَرُ عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ رَفَعَهُ قَالَ هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِمَحْيَاهُ وَمَمَاتِهِ وَاخْتَلَفُوا فِي صِحَّةِ هَذَا الْخَبَرِ .

Hasan je smatrao da on (bivši vlasnik u tom slučaju) nema pravo na starateljstvo. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Starateljstvo pripada onome koji je oslobodio (roba)."
U hadisu koji se prenosi od Temima Darija (a čiji lanac prenosilaca, kako se kaže, doseže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) navodi se: "On mu je najpreči u životu i nakon smrti." Postoji razilaženje u pogledu vjerodostojnosti ove vijesti.

٦٧٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً تُعْتِقُهَا فَقَالَ أَهْلُهَا نَبِيعُكِهَا عَلَى أَنَّ وَلاَءَهَا لَنَا فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لاَ يَمْنَعُكِ ذَلِكِ فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

6757. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera (da je kazivao): "Aiša, majka pravovjernih, namjeravala je kupiti robinju i osloboditi je. Njeni su rekli (Aiši) da će joj je prodati, s tim da (pravo na) skrbništvo ostane njima. Ona (Aiša) je o tome obavijestila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Nemoj da te to spriječi, jer, zaista, skrbništvo pripada onome koji oslobodi (roba).'"

٦٧٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلاَءَهَا فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّ الْوَلاَءَ لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ قَالَتْ فَأَعْتَقْتُهَا قَالَتْ فَدَعَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَيَّرَهَا مِنْ زَوْجِهَا فَقَالَتْ لَوْ أَعْطَانِي كَذَا وَكَذَا مَا بِتُّ عِنْدَهُ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا قَالَ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا .

6758. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je rekao): "Aiša, radijallahu anha, je kazivala: 'Kupila sam Beriru, ali je njen muž postavio uvjet da (pravo na) starateljstvo pripadne njemu...' Ona je o tome obavijestila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Oslobodi je, jer skrbništvo pripada onome koji da novac.' 'Ja sam je oslobodila', kaže (Aiša), 'pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao i prepustio joj da se odluči hoće li ostati sa svojim mužem.' Ona je (Berira) tada rekla: 'Kad bi dao toliko i toliko, ne bih prespavala kod njega!', odabravši da bude sama." On je još rekao: "...a njezin muž je bio slobodan (čovjek)."

## O TOME ŠTA ŽENE NASLJEĐUJU NA OSNOVU STARATELJSTVA

## بَاب مَا يَرِثُ النِّسَاءُ مِنَ الْوَلاَءِ

6759. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Aiša je namjeravala kupiti Beriru i požalila se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da joj oni uvjetuju (zadržavanje prava na) starateljstvo. Tada (joj) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kupi je, jer, zaista, starateljstvo pripada onome koji oslobodi (roba).'"

٦٧٥٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَقَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُمْ يَشْتَرِطُونَ الْوَلاَءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

6760. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, a njemu Veki', prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Starateljstvo pripada onome koji je dao srebro[1] i učinio to dobro.'"[2]

٦٧٦٠. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ وَوَلِيَ النِّعْمَةَ .

## OSLOBOĐENI ROB U NEKOM NARODU PRIPADA NJEMU (TOM NARODU),[3] A TAKOĐER I SESTRIN SIN[4]

## بَاب مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَابْنُ الْأُخْتِ مِنْهُمْ

6761. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muavija b. Kurra i Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Oslobođeni rob u nekom narodu pripada njemu (tom narodu)" (ili kako je već rekao).

٦٧٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ وَقَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ أَوْ كَمَا قَالَ .

1 Srebro je bilo glavni novac koji se koristio u to vrijeme.

2 Tj. oslobodio roba.

3 Tj. rob kojeg neko oslobodi naziva se po svome dobročinitelju, koji ga je oslobodio, i njemu se pripisuje. Isto tako, on ima pravo naslijediti roba kojeg je oslobodio.

4 Jer je on u srodstvu s njima po svojoj majci.

6762. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sestrin je sin jedan od njih, ili pripada njima."

٦٧٦٢ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ أَوْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ .

## NASLJEDSTVO ZAROBLJENIKA

## بَاب مِيرَاثِ الْأَسِيرِ

Šurejh[5] je davao nasljedsvo zarobljeniku koji je u neprijateljskim rukama i govorio da je on tome najpreči. Omer b. Abdul-Aziz kaže: "Izvršavam oporuku zarobljenika: (po njoj) oslobađam njegove robove i (poštujem) ono što on uradi sa svojim imetkom, ukoliko ne promijeni svoju vjeru. To je njegov imetak, i on s njim radi što želi."

قَالَ وَكَانَ شُرَيْحٌ يُوَرِّثُ الْأَسِيرَ فِي أَيْدِي الْعَدُوِّ وَيَقُولُ هُوَ أَحْوَجُ إِلَيْهِ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ أَجِزْ وَصِيَّةَ الْأَسِيرِ وَعَتَاقَهُ وَمَا صَنَعَ فِي مَالِهِ مَا لَمْ يَتَغَيَّرْ عَنْ دِينِهِ فَإِنَّمَا هُوَ مَالُهُ يَصْنَعُ فِيهِ مَا يَشَاءُ .

6763. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Adija, on od Ebu-Hazima, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko (iza sebe) ostavi neki imetak – on pripada njegovim nasljednicima, a ko ostavi neki teret – to pripada nama."[6]

٦٧٦٣ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ وَمَنْ تَرَكَ كَلاًّ فَإِلَيْنَا .

## MUSLIMAN NE NASLJEĐUJE NEVJERNIKA NITI NEVJERNIK MUSLIMANA

## بَاب لاَ يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلاَ الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ

Ukoliko (nevjernik) primi islam prije nego što se podijeli nasljedstvo, on nema pravo na njega.

وَإِذَا أَسْلَمَ قَبْلَ أَنْ يُقْسَمَ الْمِيرَاثُ فَلاَ مِيرَاثَ لَهُ .

6764. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Alija b. Husejna, on od Amra b. Usmana, a ovaj od Usame b. Jezida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Musliman ne nasljeđuje nevjernika niti nevjernik muslimana."

٦٧٦٤ . حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلاَ الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ.

5 To je Ibn-Haris Kadi Kindi Kufi, poznati kadija u Kufi.

6 Tj. ukoliko neko ostane dužan, mi ćemo taj dug vratiti.

## O NASLJEDSTVU ROBA KRŠĆANINA I *MUKATIBA*[1] KRŠĆANINA, TE O GRIJEHU ONOGA KOJI ZANIJEČE SVOJE DIJETE[2]

بَاب مِيرَاثِ الْعَبْدِ النَّصْرَانِيِّ وَالْمُكَاتَبِ النَّصْرَانِيِّ وَإِثْمِ مَنِ انْتَفَى مِنْ وَلَدِهِ

## O TOME KAD ČOVJEK USTVRDI DA MU JE NEKO BRAT ILI BRATIĆ

بَاب مَنِ ادَّعَى أَخًا أَوِ ابْنَ أَخٍ

6765. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Prepirali su se Sa'd b. Ebu-Vekkas i Abd b. Zem'a oko jednog dječaka. Sa'd je rekao: 'Allahov Poslaniče, ovo je sin moga brata Utbe b. Ebu-Vekkasa. On mi je povjerio da je to njegov sin.' 'Allahov Poslaniče', rekao je Abd b. Zem'a, 'ovo je moj brat: rodila ga je robinja moga oca na njegovoj postelji.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ga je pogledao i jasno prepoznao da je sličan Utbi, ali reče: 'On pripada tebi, Abde b. Zem'o, jer dijete pripada postelji, a preljubniku pripada razočarenje. 'Skrivaj se od njega, o Sevdo b. Zem'o!', (rekao je potom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojoj supruzi)." Aiša kaže da on Sevdu od tada više nikad nije vidio.

٦٧٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتِ اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فِي غُلَامٍ فَقَالَ سَعْدٌ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي عُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ انْظُرْ إِلَى شَبَهِهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ هَذَا أَخِي يَا رَسُولَ اللهِ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي مِنْ وَلِيدَتِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى شَبَهِهِ فَرَأَى شَبَهًا بَيِّنًا بِعُتْبَةَ فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ بِنْتَ زَمْعَةَ قَالَتْ فَلَمْ يَرَ سَوْدَةَ قَطُّ .

## O ONOME KOJI ZA SEBE TVRDI DA PRIPADA NEKOME KO MU NIJE OTAC

بَاب مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ

6766. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, sin Abdullahov, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Osmana, a od Sa'da, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ko za sebe ustvrdi da pripada nekome ko mu nije otac, znajući da to nije njegov otac – zabranjen (haram) mu je Džennet."[3]

٦٧٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ هُوَ ابْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَعْدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ .

1 *Mukatib* je rob koji je sa svojim gospodarom sklopio ugovor o oslobađanju uz otkup.

2 Ovdje nije spomenut nijedan hadis.

3 Ovo ne znači da se ova prijetnja odnosi i na onog koji je postao poznat po nekom drugom ko nije njegov

6767. Spomenuo sam ga (ovaj hadis) Ebu-Bekri, pa mi je on rekao: "I ja sam ga čuo svojim ušima i zapamtilo ga je moje srce od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧٦٧. فَذَكَرْتُهُ لِأَبِي بَكْرَةَ فَقَالَ وَأَنَا سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

6768. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Džafera b. Rebije, on od Iraka, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Nemojte se odricati svojih očeva! Onaj koji se odrekne svoga oca ušao je u nevjerstvo."[4]

٦٧٦٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أَبِيهِ فَهُوَ كُفْرٌ.

## O TOME KADA ŽENA USTVRDI DA JOJ JE NEKO SIN

## بَاب إِذَا ادَّعَتِ الْمَرْأَةُ ابْنًا

6769. PRIČAO MI JE Ebu-Jeman, njemu Šuajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao: "Bile su dvije žene koje su imale po jednog sina. Došao je vuk i pojeo sina jedne od njih, te ona reče: 'Vuk je, zaista, pojeo tvoga sina!' Druga na to odgovori: 'On je, zaista, pojeo tvoga!' Potom su njih dvije otišle da riješe spor kod Davuda, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on presudio da dijete pripadne starijoj. Nakon toga otišle su Sulejmanu, sinu Davudovom, i obavijestile ga (o svome sporu). 'Dajte mi nož', reče on, 'da im ga prepolovim!' 'Nemoj to raditi, Allah ti se smilovao', reče mlađa (od njih), 'on je njen sin.' Tako je on presudio da dijete pripadne mlađoj. Rekao je Ebu-Hurejre: "Tako mi Allaha, sve do tada nisam uopće čuo riječ *es-sikkin*. Mi smo samo upotrebljavali riječ *el-mudje*."

٦٧٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كَانَتِ امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا جَاءَ الذِّئْبُ فَذَهَبَ بِابْنِ إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ لِصَاحِبَتِهَا إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ وَقَالَتِ الأُخْرَى إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ فَتَحَاكَمَتَا إِلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلاَم فَقَضَى بِهِ لِلْكُبْرَى فَخَرَجَتَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلاَم فَأَخْبَرَتَاهُ فَقَالَ ائْتُونِي بِالسِّكِّينِ أَشُقُّهُ بَيْنَهُمَا فَقَالَتِ الصُّغْرَى لاَ تَفْعَلْ يَرْحَمُكَ اللهُ هُوَ ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ لِلصُّغْرَى قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاللهِ إِنْ سَمِعْتُ بِالسِّكِّينِ قَطُّ إِلاَّ يَوْمَئِذٍ وَمَا كُنَّا نَقُولُ إِلاَّ الْمُدْيَةَ.

otac. Ova prijetnja odnosi se na onoga koji svjesno i dobrovoljno promijeni svoju pripadnost i pripiše se nekom drugom ko mu nije otac. Običaj usvajanja djece postojao je i u vrijeme džahilijeta. Dijete bi se zvalo po svome usvojitelju i smatralo bi su u pravima i obavezama kao rođeno dijete. To je potrajalo sve do trenutka kad su objavljeni ajeti: "Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije..." (El-Ahzab, 5), te: "... niti je posinke vaše sinovima vašim učinio..." (El-Ahzab, 4)

4 Razlog zbog kojeg je to nazvano nevjerstvom (*kufrom*) jeste u tome što je to laganje na Allaha, dželle šanuhu, jer ta osoba tvrdi da ju je Allah, dželle šanuhu, stvorio od sjemena tog i tog čovjeka, a to nije tačno.

## O VJEŠTOM POGAĐAČU[1]

## بَاب الْقَائِفِ

6770. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod mene veseo – lice mu je sjalo radošću – rekavši: 'Znaš li da je Mudžezziz[2] nedavno pogledao Zejda b. Harisu i Usamu b. Zejda[3] i rekao: 'Ova su stopala, zaista, jedna od drugih!'"

٦٧٧٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيَّ مَسْرُورًا تَبْرُقُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ فَقَالَ أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ مُجَزِّزًا نَظَرَ آنِفًا إِلَى زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ .

6771. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Ušao je, jednog dana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod mene – a bio je veseo – rekavši: 'Aiša, znaš li da je Mudžezziz Mudlidži ušao kod mene i vidio Usamu i Zejda? Njih dvojica bili su pokriveni kadifom po glavi, a stopala su im bila otkrivena. 'Ova su stopala, zaista, jedna od drugih!', rekao je on.'"

٦٧٧١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ مَسْرُورٌ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ مُجَزِّزًا الْمُدْلِجِيَّ دَخَلَ عَلَيَّ فَرَأَى أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَزَيْدًا وَعَلَيْهِمَا قَطِيفَةٌ قَدْ غَطَّيَا رُءُوسَهُمَا وَبَدَتْ أَقْدَامُهُمَا فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ .

1 To je onaj koji može prepoznati sličnost i čitati tragove (fiziognomist).

2 To je sin Avera b. Dža'da Mudlidžija, koji vodi porijeklo od Mudlidža b. Murre b. Abdul-Menafa b. Kenane. Njihovo pleme i pleme Benu-Sa'd imali su službu (*kijafa*) pogađanja pripadnosti nekoj osobi i plemenu.

3 U predislamsko doba sumnjali su u porijeklo Usame b. Zejda, jer je on bio jako crne puti, a njegov otac bjelji od pamuka. Pošto je pogađač rekao ono što je rekao – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome se jako obradovao, jer je to otklonilo svaku sumnju.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْحُدُودِ

# KAZNENO PRAVO

## O TOME KOJIH SE KAZNENIH MJERA TREBA ČUVATI

بَاب مَا يُحْذَرُ مِنَ الْحُدُودِ

## O NEKONZUMIRANJU ALKOHOLA[1]

بَاب لاَ يُشْرَبُ الْخَمْرُ

Ibn-Abbas kaže: "Svjetlost imana izlazi iz čovjeka dok čini blud."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُنْزَعُ مِنْهُ نُورُ الإِيمَانِ فِي الزِّنَا .

6772. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik;[2] onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik, niti će razbojnik nešto oteti, zbog čega će ljudi prema njemu podići poglede svoje, a da (pritom) bude vjernik." Ibn-Šihab prenosi od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao isto, osim riječi *otimačina*, a što nije spomenuto.

٦٧٧٢ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَنْتَهِبُ نُهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ إِلاَّ النُّهْبَةَ .

1 U Ebu-Zerrovoj verziji naslov ovog poglavlja glasi: *Babu ez-zina ve šurbil-hamri* (*O bludu i konzumiranju alkohola*), tj. o opasnosti bluda i konzumiranja alkohola po čovjeka.

2 Ovdje se kaže da čovjek ostaje bez imana u trenutku dok čini nemoral. To je vidljivo značenje, koje se može razumjeti na prvi pogled - iz datog teksta. Međutim, ulema nema jedinstven stav o njegovu značenju. Tako imam Nevevi daje prednost mišljenju po kojem nijekanje imana u ovom hadisu ustvari znači nijekanje njegove potpunosti. Dakle, dok radi neko od spomenutih djela čovjeku nije potpun iman. Takvo shvatanje u skladu je s mišljenjem da počinilac velikog grijeha ne prestaje biti vjernik, osim ukoliko za taj veliki grijeh kaže da ga je dopušteno raditi.

## O TOME ŠTA SE PRENOSI O UDARANJU (FIZIČKOM KAŽNJAVANJU) PIJANICE

بَاب مَا جَاءَ فِي ضَرْبِ شَارِبِ الْخَمْرِ

6773. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO NAM JE i Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je davao udarati (kažnjavajući) za alkohol palminom granom bez lišća i sandalama, dok je Ebu-Bekr davao izbičevati s četrdeset (udaraca).”

٦٧٧٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ضَرَبَ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ .

## O ONIMA KOJIMA JE NAREĐENO DA KAZNU IZVRŠE U KUĆI[1]

بَاب مَنْ أَمَرَ بِضَرْبِ الْحَدِّ فِي الْبَيْتِ

6774. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa da je rekao:
“Doveden je Nu‘ajman (ili je rekao: Ibn-Nu‘ajman) (zatečen) dok je pio alkohol,[2] pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio onima koji su bili u kući da ga udaraju.[3] Oni su ga izudarali, a ja sam bio među onima koji su ga udarali sandalama.”

٦٧٧٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ جِيءَ بِالنُّعَيْمَانِ أَوْ بِابْنِ النُّعَيْمَانِ شَارِبًا فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَ بِالْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوهُ قَالَ فَضَرَبُوهُ فَكُنْتُ أَنَا فِيمَنْ ضَرَبَهُ بِالنِّعَالِ .

1 Ovo je dokaz za one koji kažu da se šerijatske kazne ne moraju uvijek javno izvršavati.

2 U drugom predanju stoji: “... dok je bio u pijanom stanju.”

3 Ovdje nije spomenuto koliko puta.

## O UDARANJU[4] PALMINOM GRANOM BEZ LIŠĆA I SANDALAMA

بَاب الضَّرْبِ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ

6775. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Vuhejb b. Halid, prenoseći od Ejjuba, on od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa (da je kazivao): "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je Nu'ajman (ili Ibn-Nu'ajman) u pijanom stanju. On mu je otkrio gornji dio tijela i naredio onima koji su bili u kući da ga udaraju. Izudarali su ga palminim granama bez lišća i sandalama, a ja sam bio među onima koji su ga udarali."

٦٧٧٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِنُعَيْمَانَ أَوْ بِابْنِ نُعَيْمَانَ وَهُوَ سَكْرَانُ فَشَقَّ عَلَيْهِ وَأَمَرَ مَنْ فِي الْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوهُ فَضَرَبُوهُ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ وَكُنْتُ فِيمَنْ ضَرَبَهُ .

6776. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je izbičevati (kažnjavajući) za alkohol palminom granom bez lišća i sandalama, dok je Ebu-Bekr davao izbičevati s četrdeset (udaraca)."

٦٧٧٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جَلَدَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ .

6777. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Ebu-Damra Enes, prenoseći od Jezida b. Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:"Doveden je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, čovjek koji je popio (alkohola). 'Izudarajte ga!', reče on. Neki od nas udarali su ga rukama, neki sandalama, neki svojom odjećom. Kada je otišao, neki rekoše (misleći na njega): 'Neka te Allah ponizi!' 'Nemojte tako govoriti!', opomenu ih (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), dodavši: 'Nemojte potpomagati šejtana protiv njega!'"

٦٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ أَنَسٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عَنْهم أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ قَالَ اضْرِبُوهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهِ وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهِ وَالضَّارِبُ بِثَوْبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ أَخْزَاكَ اللهُ قَالَ لَا تَقُولُوا هَكَذَا لَا تُعِينُوا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ .

4 Ovim se ukazuje na to da bičavanje nije obavezno kada je u pitanju kazna za konzumiranje alkohola. U pogledu toga čime se izvršava ova kazna postoje različita mišljenja. Jedni kažu da je to dopušteno izvršiti udaranjem bičem ili samo rukama, sandalama i odjećom, drugi smatraju da se to može izvršiti samo bičevanjem, dok treći kažu da je obavezno udaranje. (*Fethul-bari*, 12/67)

6778. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Halid b. Haris, ovom Sufjan, a njemu Ebu-Hasin, prenoseći od Umejra b. Seida Neha'ija, a on od Alije b. Ebu-Taliba da je rekao: "Kada bi bilo ko umro zbog kazne koju izvršim nad njim, ne bi mi teško palo na dušu, osim pijanice. Kad bi on umro, platio bih, zaista, za njega krvarinu,[1] i to stoga što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u vezi s njim (pijanicom) precizno odredio (određeni broj udaraca)."

٦٧٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ سَمِعْتُ عُمَيْرَ بْنَ سَعِيدٍ النَّخَعِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا كُنْتُ لأُقِيمَ حَدًّا عَلَى أَحَدٍ فَيَمُوتَ فَأَجِدَ فِي نَفْسِي إِلاَّ صَاحِبَ الْخَمْرِ فَإِنَّهُ لَوْ مَاتَ وَدَيْتُهُ وَذَلِكَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَسُنَّهُ .

6779. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Džu'ajda, on od Jezida b. Husajfe, a ovaj od Saiba b. Jezida da je kazivao: "Dovodili smo pijanicu za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u doba vladavine Ebu-Bekra i u prvo vrijeme Omerovog hilafeta i udarali ga svojim rukama, sandalama i odjećom. Na kraju svoje vladavine Omer je (pijanicu) davao izbičevati s četrdeset (udaraca),[2] a kada su se uobrazili, uzoholili i odali se griješenju, davao (ih) je izbičevati s osamdeset (udaraca)."[3]

٦٧٧٩. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْجُعَيْدِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كُنَّا نُؤْتَى بِالشَّارِبِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِمْرَةِ أَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلاَفَةِ عُمَرَ فَنَقُومُ إِلَيْهِ بِأَيْدِينَا وَنِعَالِنَا وَأَرْدِيَتِنَا حَتَّى كَانَ آخِرُ إِمْرَةِ عُمَرَ فَجَلَدَ أَرْبَعِينَ حَتَّى إِذَا عَتَوْا وَفَسَقُوا جَلَدَ ثَمَانِينَ .

1 Ulema je složna u mišljenju da se krvarina ne plaća u slučaju da neko umre od posljedica izvršene kazne, osim u slučaju pijanice, kad se nad njim izvrši kazna. (*Fethul-bari*, 12/69)

2 To ne znači da je Omer tek na kraju svoje vladavine davao izbičevati s četrdeset udaraca, nego znači da je on tako radio sve do kraja svoje vladavine. Naime, on je uveo četrdeset udaraca sredinom svoje vladavine. To se može razumjeti iz pisma Halid b. Velida upućenog Omeru, a Halid je umro negdje sredinom Omerovog hilafeta.

3 Osamdeset udaraca inače je najmanja šerijatskim tekstom određena kazna (hadd). Ona je propisana za one koji optuže muslimanku za blud, a za to nemaju potrebne svjedoke.

## O TOME KAKVO JE PROKLINJANJE ALKOHOLIČARA POKUĐENO,[4] TE O TOME DA ON, ZAISTA, NIJE IZIŠAO IZ VJERE[5]

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ لَعْنِ شَارِبِ الْخَمْرِ وَإِنَّهُ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنَ الْمِلَّةِ

6780. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, on od Zejda b. Eslema, ovaj od svoga oca, a on od Omera b. Hattaba (da je kazivao): "Neki je čovjek u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po imenu Abdullah, a po nadimku Magarac, nasmijavao[6] Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik ga je već bio dao izbičevati zbog (konzumiranja) alkohola. Jednog dana (ponovo) mu je doveden, i on je naredio, te je bio izbičevan. Neko od prisutnih tada reče: 'Allahu, prokuni ga! Kako ga često dovode!'[7] 'Nemojte ga proklinjati!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Tako mi Allaha, ono što ja znam jest da on voli Allaha i Njegova Poslanika.'"

٦٧٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ رَجُلاً عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ اسْمُهُ عَبْدَاللهِ وَكَانَ يُلَقَّبُ حِمَارًا وَكَانَ يُضْحِكُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ جَلَدَهُ فِي الشَّرَابِ فَأُتِيَ بِهِ يَوْمًا فَأَمَرَ بِهِ فَجُلِدَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُمَّ الْعَنْهُ مَا أَكْثَرَ مَا يُؤْتَى بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَلْعَنُوهُ فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ إِنَّهُ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ .

6781. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Dža'fer, njemu Enes b. Ijad, a ovom Ibn-Hadi, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je pijanica, pa je on naredio da ga izudaraju. Neki od nas udarali su ga svojim rukama, neki svojim sandalama, a neki svojom odjećom. Kada je on otišao, jedan čovjek reče: 'Šta mu je, neka ga Allah ponizi!' 'Ne budite potpora šejtanu protiv svoga brata!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِسَكْرَانَ فَأَمَرَ بِضَرْبِهِ فَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِيَدِهِ وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِنَعْلِهِ وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِثَوْبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ رَجُلٌ مَا لَهُ أَخْزَاهُ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَكُونُوا عَوْنَ الشَّيْطَانِ عَلَى أَخِيكُمْ .

4 Pokuđeno je proklinjati onog koji zaslužuje proklinjanje ako čovjek tim proklinjanjem želi samo uvrijediti. Međutim, ako čovjek ne zaslužuje da ga drugi proklinju, kao što je ovaj spomenut u sljedećem hadisu, nad kojim je izvršena kazna, onda je proklinjanje zabranjeno. Lijepo je za takvog učiti dovu i moliti Allaha, dželle šanuhu, da ge uputi na pravi put i izbavi iz nevolje u kojoj se nalazi zbog pijenja alkohola.

5 U ovom je sadržan jasan dokaz da alkoholičar ne izlazi iz vjere samim činom pijenja alkohola. Prema tome, prethodni hadisi koji govore o tome da alkoholičar nije vjernik dok pije alkohol, kad se usporede s hadisima iz ovog poglavlja, znače da on nije potpunog imana dok to radi. Imajući u vidu da se iman smanjuje kad čovjek čini bilo koji grijeh, jasno je da se on pogotovo smanjuje kad se čini tako veliki grijeh kao što je konzumiranje alkohola, majke svih zala, kako ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao.

6 Tj. znao je kazati ili uraditi nešto u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što bi ga nasmijalo.

7 Tj. kako često pije alkohol, te ga dovode na izvršenje kazne zbog toga.

## O KRADLJIVCU DOK KRADE

باب السَّارِقِ حِينَ يَسْرِقُ

6782. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Abdullah b. Davud, a ovom Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik;[1] onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik."

٦٧٨٢. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ .

## O PROKLINJANJU KRADLJIVCA, NE SPOMINJUĆI NJEGOVO IME[2]

باب لَعْنِ السَّارِقِ إِذَا لَمْ يُسَمَّ

6783. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka Allah prokune kradljivca: on ukrade kacigu, pa mu odsijeku ruku, i ukrade uže, pa mu mu odsijeku ruku!"
A'meš kaže: "Smatrali su da je kaciga gvozdena, a da uže vrijedi nekoliko dirhema."[3]

٦٧٨٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ قَالَ الأَعْمَشُ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ بَيْضُ الْحَدِيدِ وَالْحَبْلُ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ مِنْهَا مَا يَسْوَى دَرَاهِمَ .

1 Vidi komentar hadisa br. 6772.

2 Iz ovog se razumije da je dopušteno prokleti grešnike ukoliko se ne spominje njihovo ime. Isto tako, iz ovog možemo razumjeti da, kada se govori o grešnicima, ne treba ih spominjati po imenu. Ulema dopušta spominjanje njihovog imena samo u slučaju kada njihov grijeh ugrožava druge ljude, te je, u cilju zaštite, potrebno upozoriti ljude da se takvog prijestupnika čuvaju.

3 Nema sumnje da je u islamu predviđeno odsijecanje kazne za krađu, ali postoje različita mišljenja učenjaka oko toga kolika treba biti najmanja vrijednost te stvari da bi kradljivac podlijegao ovoj sankciji. Ukratko rečeno, Šafija smatra da je to četvrtina zlatnika (dinara) ili njegova protuvrijednost, Malik i Ahmed smatraju da je to četvrtina zlatnika ili tri srebrenjaka ili njihova protuvrijednost, dok Ebu-Hanife i njegovi učenici smatraju da je to najmanje deset dirhema ili njihova protuvrijednost. Ovaj hadis je kod komentatora proizveo različita shvatanja o tome da li se pod kacigom i užetom ovdje misli na nešto što mnogo vrijedi ili ne. Ono što nam se čini kao najprikladnije tumačenje jeste da su ovdje misli na krađu ovih stvari koje vrijede najmanje četvrtimu zlatnika. Arapi nekada kacigu smatrali kao nešto što vrijedi mnogo, a nekada kao nešto što i nema neku naročitu vrijednost. Što se tiče užeta, oni su ga navodili kao simbol nečega što ne vrijedi mnogo. Zato bi se moglo reći i da je smisao hadisa možda upozoravanje na opasnost krađe, jer se čovjek ne može ustegnuti od krađe nečeg vrijednog ako ima poriv da krade sitne stvari. Također, sramota i poniženje koje doživi kradljivac kada mu bude odsječena ruka ne može se mjeriti s ukradenom stvari, makar ona bila i veoma vrijedna.

## O TOME DA SU KAZNE ISKUP[4]

بَاب الْحُدُودُ كَفَّارَةٌ

6784. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Idrisa Halvanija, a ovaj od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad nam je rekao: 'Dajte mi prisegu da nećete Allahu ništa ravnim smatrati,[5] da nećete krasti i da nećete blud činiti!' Potom je proučio ovaj ajet u cijelosti,[6] dodavši: 'Onaj koji ispuni obećanje – njega će Allah nagraditi, a ko uradi nešto od toga, pa zbog toga bude kažnjen – to mu je iskup. Ko od toga nešto uradi, pa mu to Allah prikrije[7] – ako htjedne, oprostit će mu, a ako htjedne, kaznit će ga.'"

٦٧٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ فَقَالَ بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَقَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ كُلَّهَا فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَتُهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللهُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ.

## VJERNIKOVA LEĐA SU ZAŠTIĆENA, OSIM U SLUČAJU KAD (UČINI DJELO ZA KOJE) JE ODREĐENA KAZNA (HADD) I (KAD NARUŠI TUĐE) PRAVO

بَاب
ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ حِمًى إِلاَّ فِي حَدٍّ أَوْ حَقٍّ

6785. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, njemu Asim b. Ali, a ovom Asim b. Muhammed, prenoseći od Vakida b. Muhammeda, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu upitao: 'Koji je vama poznati mjesec najsvetiji?' 'Ovaj mjesec', odgovorili su. 'Koji je vama poznati grad najsvetiji?', upitao je.

٦٧٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ أَلاَ أَيُّ شَهْرٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلاَ شَهْرُنَا هَذَا قَالَ

4 Tj. izvršene kazne iskup su za počinjeni grijeh pod uvjetom da se čovjek iskreno pokajao. Što se tiče tuđeg prava, Allah, dželle šanuhu, može udobrovoljiti nagradom onoga čije je pravo uzeto, pa da on oprosti svome bratu. Jasan dokaz za to imamo u hadisu koji govori o dužniku kojeg je smrt omela, te nije uspio vratiti dug.

5 Tj. da nećete širk činiti.

6 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je sljedeći ajet: "O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati, i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati – ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti; Allah zaista mnogo prašta i milostiv je." (El-Mumtehina, 12)

7 Tj. da svijet za to ne sazna.

'Ovaj naš grad', odgovorili su. 'Koji je vama poznati dan najsvetiji?', upitao je. 'Ovaj današnji dan', odgovorili su. 'Blagoslovljeni i Uzvišeni Allah', reče tada on, 'zaista je učinio svetom vašu krv, vaše imetke i vašu čast – osim kad to pravda (drukčije) zahtijeva – kao što je učinio svetim ovaj vaš dan, u ovom vašem gradu, u ovom vašem mjesecu. Jesam li vam dostavio?' (Ponovio je ovo pitanje tri puta.) 'Da, jesi!', odgovorili su mu, a on na to reče: 'Teško vama, (ili je rekao: nesreća s vama) nemojte poslije mene postajati nevjernici, pa da jedni druge ubijate!'"

أَلاَ أَيُّ بَلَدٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلاَ بَلَدُنَا هَذَا قَالَ أَلاَ أَيُّ يَوْمٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلاَ يَوْمُنَا هَذَا قَالَ فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ إِلاَّ بِحَقِّهَا كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ ثَلاَثًا كُلُّ ذَلِكَ يُجِيبُونَهُ أَلاَ نَعَمْ قَالَ وَيْحَكُمْ أَوْ وَيْلَكُمْ لاَ تَرْجِعُنَّ بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

## O IZVRŠAVANJU KAZNI I KAŽNJAVANJU ZA KRŠENJE ALLAHOVIH ZABRANA

بَاب إِقَامَةِ الْحُدُودِ وَالاِنْتِقَامِ لِحُرُمَاتِ اللَّهِ

6786. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije dato da izabere između dvoje, a da on nije odabrao ono što je bilo lakše, ukoliko time ne bi grijeh počinio,[1] a ako bi to bio grijeh, on bi bio najdalje od njega. Tako mi Allaha, on nikada nije radi sebe kažnjavao zbog nečega što njemu bude učinjeno, sve dok Allahove zabrane ne bi bile prekršene. Tada bi kažnjavao u ime Allaha."

٦٧٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلاَّ اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَأْثَمْ فَإِذَا كَانَ الإِثْمُ كَانَ أَبْعَدَهُمَا مِنْهُ وَاللهِ مَا انْتَقَمَ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ قَطُّ حَتَّى تُنْتَهَكَ حُرُمَاتُ اللهِ فَيَنْتَقِمُ لِلهِ .

## O IZVRŠAVANJU KAZNI NAD UGLEDNIM I BIJEDNIM

بَاب إِقَامَةِ الْحُدُودِ عَلَى الشَّرِيفِ وَالْوَضِيعِ

6787. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Usama je pričao[2] Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, o nekoj ženi, pa mu je on rekao: 'Oni koji su

٦٧٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أُسَامَةَ كَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ فِي امْرَأَةٍ فَقَالَ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا يُقِيمُونَ الْحَدَّ عَلَى الْوَضِيعِ وَيَتْرُكُونَ

1 Tj. ukoliko to ne bi vodilo u grijeh, jer Allah, dželle šanuhu, neće Svome Poslaniku dati na izbor nešto što je grijeh.

2 Tj. posredovao.

الشَّرِيفَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ فَعَلَتْ ذَلِكَ لَقَطَعْتُ يَدَهَا .

bili prije vas zaista su propali zato što su izvršavali kaznu nad bijednim,[3] a zaobilazili uglednoga. Tako mi Onoga u čijim je rukama moja duša, kada bi to Fatima uradila, odsjekao bih joj ruku!'"

## باب كَرَاهِيَةِ الشَّفَاعَةِ فِي الْحَدِّ إِذَا رُفِعَ إِلَى السُّلْطَانِ

## O POKUĐENOSTI ZAUZIMANJA PROTIV IZVRŠENJA KAZNE KAD TUŽBA DOĐE DO VLADARA[4]

٦٧٨٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّتْهُمُ الْمَرْأَةُ الْمَخْزُومِيَّةُ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا مَنْ يُكَلِّمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلاَّ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكَلَّمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ ثُمَّ قَامَ فَخَطَبَ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا ضَلَّ مَنْ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ الضَّعِيفُ فِيهِمْ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَايْمُ اللهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ ﷺ سَرَقَتْ لَقَطَعَ مُحَمَّدٌ يَدَهَا .

6788. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Sulejman, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): "Kurejševiće je obuzela briga zbog žene Mahzumije, koja je bila počinila krađu, te su rekli: 'Ko bi se za nju mogao zauzeti[5] kod Allahovog Poslanika, i ko bi za to imao smjelosti ako ne Usama, miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'
On je (potom) razgovarao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu Poslanik reče: 'Zar da se zauzimaš protiv (izvršenja) jedne Allahove kazne?!'
Nakon toga Poslanik je održao govor rekavši: 'O ljudi, zaista su zalutali oni koji su bili prije vas zato što su uglednog, kad ukrade, ostavljali, a nad slabićem, kad ukrade, izvršavali kaznu. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kći Muhammedova, ukrala, Muhammed bi joj odsjekao ruku!'"

3 U većini predanja umjesto riječi "bijedan" stoji riječ "slabić".

4 Iz hadisa koji slijedi ne može se izvući ovakav zaključak. Međutim, u nekim predanjima ovog hadisa jasno stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, eksplicitno rekao da, kad tužba dođe do njega, onda nema opraštanja. (*Fethul-bari*, 12/89)

5 Tj. zauzeti se za nju i posredovati kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi joj oprostio, odustajući od izvršenja šerijatske kazne.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A KRADLJIVCU I KRADLJIVICI[1] ODSIJECITE RUKE[2]...",[3] TE O TOME ZA KOJU SE UKRADENU VRIJEDNOST ODSIJECA RUKA

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا) وَفِي كَمْ يُقْطَعُ

Alija je naređivao da se odsijeca šaka.[4] Katada je za ženu koja je ukrala, pa joj je otkinuta ljevica, rekao: "I (ne odsijeca se) ništa više."[5]

وَقَطَعَ عَلِيٌّ مِنَ الْكَفِّ وَقَالَ قَتَادَةُ فِي امْرَأَةٍ سَرَقَتْ فَقُطِعَتْ شِمَالُهَا لَيْسَ إِلاَّ ذَلِكَ .

6789. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Amre, a ona od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Odsijeca se (ruka kradljivcu) zbog četvrtine dinara pa naviše."
Isto prenose Abdur-Rahman b. Halid, moj bratić Zuhri i Ma'mer od Zuhrija.

٦٧٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تُقْطَعُ الْيَدُ فِي رُبُعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا تَابَعَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

6790. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, prenoseći od Ibn-Vehba, on od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra i Amre, oni od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ruka se odsijeca kradljivcu za (ukradenu) četvrt dinara."

٦٧٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُقْطَعُ يَدُ السَّارِقِ فِي رُبُعِ دِينَارٍ .

1 U ovom ajetu na prvom je mjestu spomenut kradljivac, a zatim kradljivica, jer muškraci više kradu, dok je u ajetu koji govori o kazni za blud prvo spomenuta bludnica pa onda bludnik, jer žena ima više udjela u poticanju na blud, koji se, uglavnom, i ne može počiniti bez njena dopuštenja.

2 Postoji konsenzus uleme o tome da se odsijeca desna ruka ukoliko je kradljivac ima.

3 El-Maida, 38.

4 Ovdje se ukazuje na razilaženje u mišljenju o tome koji se dio ruke odsijeca. Postoji duga rasprava među islamskom ulemom o ovom pitanju. Ispravno je mišljenje da se odsijeca šaka. (Vidi: *Fethul-bari*, 12/101.)

5 Ulema se razišla u mišljenju o tome šta se odsijeca kad kradljivac ukrade drugi, treći... put. Ispravno je mišljenje da mu se, ukoliko ukrade drugi put, odsiječe lijeva noga te da poslije toga više nema odsijecanja bez obzira na to koliko puta ukrao.

6791. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, a ovom Husejn, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana Ensarija, ovaj od Amre b. Abdur-Rahman, a ona od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odsijeca se (ruka kradljivcu) za (ukradenih) četvrt dinara."

٦٧٩١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَتْهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُقْطَعُ الْيَدُ فِي رُبُعِ دِينَارٍ .

6792. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije se odsijecala ruka za manju vrijednost od vrijednosti kožnog štita ili (nekog drugog) štita."[6]
PRIČAO NAM JE Usman, njemu Humejd b. Abdur-Rahman, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše isto.

٦٧٩٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ يَدَ السَّارِقِ لَمْ تُقْطَعْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلاَّ فِي ثَمَنِ مِجَنٍّ حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ .

6793. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, a njemu Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je rekla: "Ruka kradljivcu nije odsijecana za nešto što je manje (vrijedno) od kožnog štita ili (nekog drugog) štita. Svaki je od njih bio vrijedan."
Ovaj hadis kao mursel[7] prenose Veki' i Ibn-Idris od Hišama, a on od svoga oca.

٦٧٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمْ تَكُنْ تُقْطَعُ يَدُ السَّارِقِ فِي أَدْنَى مِنْ حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ذُو ثَمَنٍ رَوَاهُ وَكِيعٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ مُرْسَلاً .

6794. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Nije odsijecana ruka kradljivcu u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za nešto manje vrijedno od vrijednosti štita ili štita od kože. Svaki je od njih bio vrijedan."

٦٧٩٤. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمْ تُقْطَعْ يَدُ سَارِقٍ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي أَدْنَى مِنْ ثَمَنِ الْمِجَنِّ تُرْسٍ أَوْ حَجَفَةٍ وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ذَا ثَمَنٍ .

6 Postoji mogućnost da su obje riječi koje označavaju štit istog značenja. Moguće je i da prenosilac sumnja u to koja je od ove dvije riječi upotrijebljena, a možda među tim štitovima postoji i neka razlika.

7 Mursel hadis jest hadis u čijem lancu prenosilaca nema ashaba koji ga je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da tabiin kaže kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao to i to.

6795. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik b. Enes, prenoseći od Nafija, štićenika Abdullaha b. Omera, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da (kradljivcu) bude odsječena[1] ruka za štit čija je vrijednost bila tri dirhema." Isti hadis prenosi Muhammed b. Ishak. Lejs kaže: "Pričao mi je Nafi': 'Vrijednost mu je bila...'"

٦٧٩٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَطَعَ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قِيمَتُهُ.

6796. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da (kradljivcu) bude odsječena (ruka) za štit čija je cijena bila tri dirhema."

٦٧٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ.

6797. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Abdullaha da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da (kradljivcu) bude odsječena (ruka) za štit čija je cijena bila tri dirhema."

٦٧٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ.

6798. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da kradljivcu odsijeku ruku za štit čija je cijena bila tri dirhema." Hadis istog sadržaja prenosi i Muhammed b. Ishak.Lejs kaže: "Nafi' mi je pričao: 'Njegova vrijednost...'"

٦٧٩٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَ سَارِقٍ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قِيمَتُهُ.

1 Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao da se odsiječe ruka, a on osobno nije izvršavao te kazne.

6799. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, a ovom A‘meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka Allah prokune kradljivca: on ukrade kacigu,[2] pa mu ruku odsijeku, i ukrade uže,[3] pa mu ruku odsijeku!"[4]

٦٧٩٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَنَ اللهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ .

## O POKAJANJU KRADLJIVCA[5]

## باب تَوْبَةِ السَّارِقِ

6800. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da odsijeku[6] ruku ženi (koja je ukrala). Ona je poslije toga dolazila, i ja sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila o njenom stanju. Bila se pokajala i njeno pokajanje bilo je čvrsto."

٦٨٠٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَطَعَ يَدَ امْرَأَةٍ قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَابَتْ وَحَسُنَتْ تَوْبَتُهَا .

6801. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu‘fi, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Idrisa, a on od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom muslimana, pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzimam vašu prisegu da Allahu ništa ne pridružujete, da ne kradete, da ne ubijate svoju djecu, da ne iznosite potvore i laži kojima se nanosi nepravda drugima i da mi se ne protivite u onome što je pristojno i dobro. Ko to bude ispunio – njegova je nagrada kod Allaha, a ko nešto od toga

٦٨٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ فَقَالَ أُبَايِعُكُمْ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَأُخِذَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَطَهُورٌ

2 Tj. ratničku kacigu koja ima vrijednost četvrtine zlatnika i veću od toga.

3 Tj. uže koje vrijedi četvrtinu zlatnika i više od toga.

4 O tome kada se siječe ruka kradljivcu prethodio je komentar kod hadisa broj 6783.

5 Tj. da li mu pokajanje vraća svojstvo pravednosti, na osnovu kojeg stječe pravo da može svjedočiti. O tome su islamski učenjaci zauzeli različite stavove. Tahavi smatra da se pokajanjem svojstvo pravednosti može povratiti samo u slučaju pokajanja razbojnika, jer o tome postoji šerijatski tekst. (*Fethul-bari*, 12/111)

6 Tj. naredio je da se nad njom izvrši kazna odsijecanje ruke zbog toga što je ukrala.

prekrši, pa bude kažnjen na dunjaluku – to će mu biti iskup i očišćenje. A onaj kome Allah bude htio (nešto) prikriti – pa to je u Allahovoj moći: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.'" Ebu-Abdullah kaže: "Ako se kradljivac pokaje, nakon što mu se ruka odsiječe, njegovo će se svjedočenje prihvatiti. Isto se tako i od onoga koji se, nakon što je bio kažnjen određenom kaznom (*haddom*), pokaje – prihvata svjedočenje."

وَمَنْ سَتَرَهُ اللهُ فَذَلِكَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ إِذَا تَابَ السَّارِقُ بَعْدَ مَا قُطِعَ يَدُهُ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ وَكُلُّ مَحْدُودٍ كَذَلِكَ إِذَا تَابَ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ .

## O KAZNI ZA NEPRIJATELJSKE VOJNIKE IZ REDA NEVJERNIKA I ODMETNIKE OD ISLAMA

## بَاب الْمُحَارِبِينَ مِنْ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالرِّدَّةِ

Uzvišeni Allah kaže: "Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku, ili da se iz zemlje prognaju..." [1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ) .

6802. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ebu-Kilaba Džurmija, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je došla grupa (ljudi) iz plemena Ukl i primila islam. Nisu mogli ostati da žive u Medini,[2] pa im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da borave kod deva prikupljenih na ime zekata, kako bi pili njihovu mokraću i mlijeko. Oni su to uradili i ozdravili. Potom su se odmetnuli, pobili čobane i uzeli deve sa sobom. On je poslao (potjeru) za njima i doveli su ih. Odsječene su im noge i ruke i izvađene oči.[3] Nije dao da im zaustave krvarenje (spaljivanjem rana nego su ostavljeni tako), sve dok nisu pomrli."

٦٨٠٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو قِلَابَةَ الْجَرْمِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ نَفَرٌ مِنْ عُكْلٍ فَأَسْلَمُوا فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَأْتُوا إِبِلَ الصَّدَقَةِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَفَعَلُوا فَصَحُّوا فَارْتَدُّوا وَقَتَلُوا رُعَاتَهَا وَاسْتَاقُوا الْإِبِلَ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَأُتِيَ بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَلَ أَعْيُنَهُمْ ثُمَّ لَمْ يَحْسِمْهُمْ حَتَّى مَاتُوا .

1 El-Maida, 33.

2 Naime, oni su bili zaraženi nekom bolešću.

3 Oni su izvadili oči čobanima i pobili ih, tako da su kažnjeni na isti način. Opširniji komentar prethodio je kod hadisa broj 233.

## O TOME DA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE DOPUSTIO DA SE ZAUSTAVI KRVARENJE NEPRIJATELJA, ODMETNIKA OD ISLAMA, TE SU ONI POMRLI

باب
لَمْ يَحْسِمِ النَّبِيُّ ﷺ
الْمُحَارِبِينَ مِنْ أَهْلِ الرِّدَّةِ حَتَّى هَلَكُوا

6803. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Salt Ebu-Ja‘la, njemu Velid, a ovom Evza‘i, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je da odsijeku udove ljudima iz plemena Urejne, i nije dopustio da im se zaustavi krvarenje (spaljivanjem rana), tako da su pomrli."

٦٨٠٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو يَعْلَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنِي الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَطَعَ الْعُرَنِيِّينَ وَلَمْ يَحْسِمْهُمْ حَتَّى مَاتُوا .

## O TOME DA NEPRIJATELJI, ODMETNICI OD ISLAMA, NISU NAPOJENI SVE DOK NISU POMRLI

باب
لَمْ يُسْقَ الْمُرْتَدُّونَ الْمُحَارِبُونَ حَتَّى مَاتُوا

6804. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, prenoseći od Vuhejba, on od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je grupa (ljudi) iz plemena Ukl koja se smjestila na sofi. Nisu mogli živjeti u Medini, te rekoše: 'Allahov Poslaniče, zatraži nam mlijeka!'
'Nemam da vam ga dam', reče on, 'izuzev da odete (i boravite) kod deva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Oni su otišli kod njih i pili njihovo mlijeko i mokraću sve dok nisu ozdravili i udebljali se. Potom su ubili čobanina i odveli deve. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o tome, poslao je potjeru za njima. Dovedeni su, a dan još nije bio poodmakao. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da se zagriju ekseri i da im se njima oči izvade.[4] Potom naredi da im odsijeku ruke i noge, ne dopustivši da im se zaustavi krvarenje. Bačeni su u

٦٨٠٤ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ وُهَيْبٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ رَهْطٌ مِنْ عُكْلٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ كَانُوا فِي الصُّفَّةِ فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَبْغِنَا رِسْلاً فَقَالَ مَا أَجِدُ لَكُمْ إِلاَّ أَنْ تَلْحَقُوا بِإِبِلِ رَسُولِ اللهِ فَأَتَوْهَا فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا حَتَّى صَحُّوا وَسَمِنُوا وَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ الصَّرِيخُ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ فَمَا تَرَجَّلَ النَّهَارُ حَتَّى أُتِيَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِمَسَامِيرَ فَأُحْمِيَتْ فَكَحَلَهُمْ وَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَمَا حَسَمَهُمْ ثُمَّ أُلْقُوا فِي الْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَمَا سُقُوا حَتَّى مَاتُوا قَالَ أَبُو قِلَابَةَ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ .

4 Zbog toga što su oni čobanima izvadili oči.

kamenjar; tražili su vode da se napiju, ali im nije dato dok nisu umrli." Ebu-Kilaba kaže: "Ukrali su, ubili i borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika."

## O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAREDIO DA IZVADE OČI NEPRIJATELJSKIM VOJNICIMA

باب
سَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَعْيُنَ المُحَارِبِينَ

6805. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao): "Jedna grupa (ljudi) iz plemena Ukl (ili je rekao: iz Urejne, a mislim da je rekao: iz Ukla) došla je u Medinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da im se da lijek i naredio im da otiđu (i borave) kod deva, kako bi pili njihovo mlijeko i mokraću. Oni su to učinili, a kada su ozdravili, pobili su čobane i odveli deve. Ujutro je o tome obaviješten Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te je (odmah) poslao potjeru za njima. Dovedeni su, a dan još nije bio ni odmakao. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio, te su im odsječene ruke i noge i izvađene oči. Bačeni su u kamenjar; tražili su da se napiju vode, ali im to nije dato." Ebu-Kilaba kaže: "To su ljudi koji su ukrali, ubili, nevjerstvo počinili nakon što su vjernici postali i koji su se borili protiv Allaha i Njegovog Poslanika."

٦٨٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَهْطًا مِنْ عُكْلٍ أَوْ قَالَ عُرَيْنَةَ وَلاَ أَعْلَمُهُ إِلاَ قَالَ مِنْ عُكْلٍ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ بِلِقَاحٍ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَشَرِبُوا حَتَّى إِذَا بَرِئُوا قَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَاقُوا النَّعَمَ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ غُدْوَةً فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي إِثْرِهِمْ فَمَا ارْتَفَعَ النَّهَارُ حَتَّى جِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ فَأُلْقُوا بِالْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَلاَ يُسْقَوْنَ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ هَؤُلاَءِ قَوْمٌ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَكَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ .

## O VRIJEDNOSTI ONOGA KOJI SE KLONI RAZVRATA[1]

بَاب فَضْلِ مَنْ تَرَكَ الْفَوَاحِشَ

6806. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, a njemu Abdullah, prenoseći od Ubejdullaha b. Umera, on od Hubajba b. Abdur-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sedmericu će Allah na Kijametskom danu smjestiti u Svoj hlad (hlad Arša), onda kada drugog hlada neće biti: pravednog vladara, mladića koji je odrastao obožavajući Allaha, čovjeka koji u samoći spomene Allaha pa mu oči zasuze, čovjeka čije je srce vezano za mesdžide, dvojicu koja su se zavoljela u ime Allaha, muškarca kojeg je sebi pozvala[2] žena od ugleda i ljepote, a on joj rekao: 'Ja se zaista bojim Allaha!', i čovjeka koji tajno dijeli sadaku, tako da njegova ljevica ne zna šta je uradila[3] desnica."

٦٨٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لاَ ظِلَّ إِلاَّ ظِلُّهُ إِمَامٌ عَادِلٌ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللهِ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ فِي خَلاَءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسْجِدِ وَرَجُلاَنِ تَحَابَّا فِي اللهِ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ إِلَى نَفْسِهَا قَالَ إِنِّي أَخَافُ اللهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لاَ تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ .

6807. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Umer b. Ali...; a PRIČAO MI JE i Halifa, njemu Umer b. Ali, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'idija, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko mi bude jamčio za ono što je između njegovih nogu i ono što je između njegovih vilica (usana), ja ću mu zajamčiti Džennet."[4]

٦٨٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ ح و حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ تَوَكَّلَ لِي مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ وَمَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ تَوَكَّلْتُ لَهُ بِالْجَنَّةِ .

1 U razvrat (*fahišeh*) spadaju sva izuzetno ružna djela, mada ta riječ, ponajprije označava blud, prostituciju i homoseksualizam, koji se pod tim imenom spominju u Kur'anu. (En-Nisa, 15; En-Nisa, 25; El-Isra, 32; El-A'raf, 80; El-Kasas, 54)

2 Da počini s njom blud.

3 Tj. koliko je udijelila.

4 Znači, onome koji ne bude griješio svojim spolnim organom i svojim jezikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećava Džennet.

## O GRIJEHU BLUDNIKA

## بَاب إِثْمِ الزُّنَاةِ

Uzvišeni Allah kaže: "... niti bludniče...",[1] a također i: "I ne približavajte se bludu, uistinu je to razvrat i loš put!"[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلاَ يَزْنُونَ) (وَلاَ تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلاً) .

6808. OBAVIJESTIO NAS JE Davud b. Šebib, a njemu pričao Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je rekao:
"Ispričat ću vam hadis koji vam niko drugi neće ispričati, a koji sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan (ili je rekao: jedan je od predznaka Kijametskog dana) a da (prije toga) neće biti povučeno znanje,[3] pa će ovladati neznanje, pit će se alkohol, ovladat će blud, smanjiti se broj muškaraca, a povećati broj žena, tako da će na pedeset žena biti jedan muškarac.'"

٦٨٠٨. أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ أَخْبَرَنَا أَنَسٌ قَالَ لأُحَدِّثَنَّكُمْ حَدِيثًا لاَ يُحَدِّثُكُمُوهُ أَحَدٌ بَعْدِي سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ وَإِمَّا قَالَ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَظْهَرَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِلْخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ .

6809. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ishak b. Jusuf, a ovom Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Allahov) rob, dok čini blud, nije vjernik;[4] kradljivac, dok krade, nije vjernik; onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; (ubica), dok ubija, nije vjernik."
Ikrima kaže: "Upitao sam Ibn-Abbasa: 'Kako se povuče vjerovanje (iman) iz njega?'
'Ovako', odgovorio je i spleo svoje prste, a zatim ih odvojio, dodavši: 'A ako se pokaje, vrati mu se ovako', pa je ponovo spleo svoje prste."

٦٨٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَزْنِي الْعَبْدُ حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَقْتُلُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالَ عِكْرِمَةُ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ كَيْفَ يُنْزَعُ الإِيمَانُ مِنْهُ قَالَ هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ أَخْرَجَهَا فَإِنْ تَابَ عَادَ إِلَيْهِ هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ .

1 El-Furkan, 68. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi iskusit će kaznu!"

2 El-Isra, 32.

3 Tj. pomrijet će učeni ljudi u islamu, a iza njih neće ostati učenjaci koji poznaju islamske nauke.

4 Vidi komentar hadisa br. 7772.

6810. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Zekvana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik; onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik. Poslije toga treba se pokajati."

٦٨١٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ .

6811. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Sufjan, a njemu Mensur i Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Ebu-Mejsere, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):
"Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koji je najveći grijeh?'
'Da pridružiš Allahu sudruga, a On te je stvorio!', (odgovorio je).'A zatim?', upitao sam.
'Da ubiješ svoje dijete, kako ne bi s tobom jelo', reče on.'A zatim?', upitah. 'Da blud činiš sa ženom svoga komšije', odgovorio je."
Jahja kaže da mu je pričao Sufjan, njemu Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha (da je kazivao): "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče...'" (isto prethodno navedenom).
Amr kaže: "Spomenuo sam ga (hadis) Abdur-Rahmanu, a on nam (ga) je pripovijedao od Sufjana, ovaj od A'meša, on od Mensura, ovaj od Vasila, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Mejsere... Rekao je: 'Ostavi ga, ostavi ga!'.[5]"

٦٨١١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مِنْ أَجْلِ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ قَالَ يَحْيَى وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مِثْلَهُ قَالَ عَمْرٌو فَذَكَرْتُهُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ وَكَانَ حَدَّثَنَا عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ وَمَنْصُورٍ وَوَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ قَالَ دَعْهُ دَعْهُ .

5 Tj. ostavi taj lanac prenosilaca u kojem nije spomenut Ebu-Mejsere kao prenosilac između Ebu-Vaila i Abdullaha b. Mes'uda, jer o njemu ima razilaženja. Naime, ovaj hadis prenosi nekoliko lanaca prenosilaca. O nekim od njih ima razilaženja, kao što je ovaj, za koji je Abdur-Rahman rekao Amru da ga ostavi.

## O KAMENOVANJU MUHSANA[1]

بَاب رَجْمِ الْمُحْصَنِ

Hasan kaže: "Ko učini blud sa svojom sestrom – njegova je kazna kazna bludnika."

وَقَالَ الْحَسَنُ مَنْ زَنَى بِأُخْتِهِ حَدُّهُ حَدُّ الزَّانِي .

6812. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Selema b. Kuhejl, prenoseći od Šabija (da je rekao): "Nakon što je kamenovao neku ženu u petak, Alija je, radijallahu anhu, rekao: 'Kamenovao sam je po sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٦٨١٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ ابْنُ كُهَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْه حِينَ رَجَمَ الْمَرْأَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَقَالَ قَدْ رَجَمْتُهَا بِسُنَّةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

6813. PRIČAO MI JE Ishak, a njemu Halid, prenoseći od Šejbanija (da je kazivao):
"Upitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa: 'Da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao kamenovati (nekoga)?' 'Da', odgovorio je. 'Prije (objavljivanja) sure En-Nur ili poslije?', upitao sam. 'Ne znam', odgovorio je."[2]

٦٨١٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى هَلْ رَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ قَبْلَ سُورَةِ النُّورِ أَمْ بَعْدُ قَالَ لاَ أَدْرِي .

6814. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Usame b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira b. Abdullaha Ensarija (da je kazivao):
"Neki je čovjek iz Eslema[3] došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu kako je počinio blud. Posvjedočio je protiv sebe četiri puta, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te je bio kamenovan. Prije toga već je bio oženjen."

٦٨١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَحَدَّثَهُ أَنَّهُ قَدْ زَنَى فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَ وَكَانَ قَدْ أُحْصِنَ .

1 *Muhsan* je osoba koja je, ili je bila, u šerijatski valjanom braku i imala odnos sa svojim supružnikom.

2 To kamenovanje izvršeno je nakon objavljivanja sure En-Nur. (*Fethul-bari*, 12/123)

3 Njegovo je ime bilo Ma'iz b. Malik.

## O TOME DA NE TREBA KAMENOVATI OSOBU KOJA NIJE NORMALNA, BILA ONA MUŠKO ILI ŽENSKO[4]

باب
لا يُرْجَمُ المَجْنُونُ والمَجْنُونَةُ

Alija je rekao Omeru, radijallahu anhuma: "Zar ne znaš da pero ne piše (grijehe) nenormalnoj osobi dok ne ozdravi, djetetu dok ne stekne spoznaju i spavaču dok se ne probudi?"

وَقَالَ عَلِيٌّ لِعُمَرَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيقَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُدْرِكَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ .

6815. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji, pozvao ga i rekao (mu): 'Allahov Poslaniče, počinio sam blud!' Poslanik se (tada) okrenuo od njega, a ovaj je to ponovio četiri puta. Pošto je posvjedočio protiv sebe četiri puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je pozvao i upitao: 'Jesi li ti lud?' 'Nisam', odgovorio je.
'A jesi li ženjen?', upitao je.
'Jesam', odgovori ovaj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: 'Odvedite ga i kamenujte!'"

٦٨١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ حَتَّى رَدَّدَ عَلَيْهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

6816. Ibn-Šihab kaže: "Onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha obavijestio me je da je on rekao: 'Ja sam bio među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli.[5] Kada ga je počelo udarati kamenje, dao se u bijeg, ali smo ga sustigli na kamenjaru i kamenovali ga.'"

٦٨١٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ فَكُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ هَرَبَ فَأَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ .

4 Ukoliko neko počini blud dok je imao status nenormalne osobe, neće biti kamenovan, pa makar u budućnosti i ozdravio. Međutim, ukoliko neko počini blud dok je normalan, a potom postane nenormalan, prije nego što se nad njim izvrši kazna kamenovanja, kazna će se izvršiti, ne čekajući da ozdravi. Ukoliko je kazna bičevanja u pitanju, tada će se sačekati, jer je cilj bičevanja da osoba bude svjesna bola, a nenormalna osoba toga nije svjesna.

5 Musalla je otvoreni prostor na kojem su klanjani bajram-namazi.

## O TOME DA PRELJUBNIKU PRIPADA KAMNENOVANJE (ILI RAZOČARENJE)[1]

## بَاب لِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ

6817. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Prepirali su se Sa'd i Ibn-Zem'a (o tome kome pripada dijete), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'On pripada tebi, Abde b. Zem'a! Dijete pripada postelji.' 'Skrivaj se od njega, o Sevdo!', rekao je (potom svojoj supruzi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)." Kutejba, prenoseći od Lejsa, još dodaje (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "... a preljubniku pripada kamenovanje (ili razočarenje)."

٦٨١٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتِ اخْتَصَمَ سَعْدٌ وَابْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ زَادَ لَنَا قُتَيْبَةُ عَنِ اللَّيْثِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ .

6818. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muhammed b. Zijad, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dijete pripada postelji, a preljubniku kamenovanje (ili razočarenje)."

٦٨١٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ .

1 A dijete pripada onome na čijoj je postelji rođeno, odnosno onome za koga je njegova majka bila zvanično udata. Ovo je dio hadisa koji je naveden i prokomentarisan pod brojem 6749, i tamo je rečeno da komentatori hadisa preferiraju da je značenje riječi *el-hadžer* razočarenje, a ne kamenovanje, jer se ono sprovodi nad oženjenim počiniteljem bluda. Ipak, ovdje se da naslutiti da Buhari ovim naslovom misli na kamenovanje, dakle kamenovanje udate ili oženjene osobe u slučaju da počini blud.

## O KAMENOVANJU NA PLOČNIKU[2]

6819. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Usman b. Kerama, a njemu Halid b. Mahled, prenoseći od Sulejmana, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeni su židov i židovka koji su počinili blud. 'Šta ste (o tome) našli u svojoj knjizi?', upitao ih je on, a oni odgovoriše: 'Naši su rabini izmislili polijevanje vrelom vodom po licu i grđenje.' 'Pozovi ih, Allahov Poslaniče', reče (tada) Abdullah b. Selam, 'i neka donesu Tevrat.' Donijeli su ga, i jedan od njih pokri svojom rukom pasus koji govori o kamenovanju i poče čitati ono što je prije i poslije njega. 'Podigni svoju ruku!', reče mu Ibn-Selam. (Kad je to on učinio), ispod njegove ruke ukazao se pasus (koji govori) o kamenovanju. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te su njih dvoje kamenovani."
Ibn-Omer dodaje: "Kamenovani su kod pločnika. Vidio sam židova kako je zaklanja."

## بَاب الرَّجْمِ فِي الْبَلَاطِ

٦٨١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَهُودِيٍّ وَيَهُودِيَّةٍ قَدْ أَحْدَثَا جَمِيعًا فَقَالَ لَهُمْ مَا تَجِدُونَ فِي كِتَابِكُمْ قَالُوا إِنَّ أَحْبَارَنَا أَحْدَثُوا تَحْمِيمَ الْوَجْهِ وَالتَّجْبِيَةَ قَالَ عَبْدُاللهِ ابْنُ سَلَامٍ ادْعُهُمْ يَا رَسُولَ اللهِ بِالتَّوْرَاةِ فَأُتِيَ بِهَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ وَجَعَلَ يَقْرَأُ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ ابْنُ سَلَامٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَإِذَا آيَةُ الرَّجْمِ تَحْتَ يَدِهِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَا قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَرُجِمَا عِنْدَ الْبَلَاطِ فَرَأَيْتُ الْيَهُودِيَّ أَجْنَأَ عَلَيْهَا .

2 Mada su neki pomislili da se ovdje govori o vrsti kamena kojim se vrši kamenovanje, ispravno je tumačenje da se ovdje govori o pločniku. Naime, Buhari je želio ukazati na to da se kamenovanje može izvršiti na različitim mjestima, npr. na pločniku, koji je spomenut u ovom hadisu, ili na musalli, koja se spominje u hadisu što slijedi.

## O KAMENOVANJU NA MUSALLI[1]

6820. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira (da je kazivao):

"Neki je čovjek iz Eslama došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i priznao da je počinio blud. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali je ovaj (potom) protiv sebe posvjedočio četiri puta, te ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Jesi li ti lud?'

'Nisam', odgovorio je.

'A jesi li ženjen?', upitao je.

'Jesam', odgovori ovaj.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je (tada), te je kamenovan na musalli. Kada ga je kamenje počelo udarati, dao se u bijeg, ali smo ga sustigli i kamenovali do smrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ga je po dobru i klanjao mu je (dženazu)."

Junus i Ibn-Džurejdž ne prenose od Zuhrija (riječi): "... klanjao mu je (dženazu)."

Upitali su Ebu-Abdullaha (Buharija) o njegovim riječima: "... klanjao mu je (dženazu)" – da li je to tačno ili nije, pa je odgovorio: "Prenosi ga (hadis) Ma'mer."

"Da li ga prenosi neko drugi osim Ma'mera?", upitali su.

"Ne", odgovorio je.

## بَاب الرَّجْمِ بِالْمُصَلَّى

٦٨٢٠ . حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ جَاءَ النَّبِيَّ ﷺ فَاعْتَرَفَ بِالزِّنَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ قَالَ آحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ فَرَّ فَأُدْرِكَ فَرُجِمَ حَتَّى مَاتَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرًا وَصَلَّى عَلَيْهِ لَمْ يَقُلْ يُونُسُ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ فَصَلَّى عَلَيْهِ سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ يَصِحُّ قَالَ رَوَاهُ مَعْمَرٌ قِيلَ لَهُ رَوَاهُ غَيْرُ مَعْمَرٍ قَالَ لاَ .

1 Musalla je otvoreni prostor na kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao klanjati bajram-namaze.

## باب
## مَنْ أَصَابَ ذَنْبًا دُونَ الْحَدِّ فَأَخْبَرَ الْإِمَامَ فَلَا عُقُوبَةَ عَلَيْهِ بَعْدَ التَّوْبَةِ إِذَا جَاءَ مُسْتَفْتِيًا

## ONAJ KO UČINI GRIJEH ZA KOJI NIJE PROPISANA PRECIZNA KAZNA, A ONDA (O TOME) OBAVIJESTI IMAMA, NE KAŽNJAVA SE NAKON POKAJANJA, AKO DOĐE TRAŽEĆI FETVU

قَالَ عَطَاءٌ لَمْ يُعَاقِبْهُ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَلَمْ يُعَاقِبِ الَّذِي جَامَعَ فِي رَمَضَانَ وَلَمْ يُعَاقِبْ عُمَرُ صَاحِبَ الظَّبْيِ وَفِيهِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

Ata' kaže: "Njega Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kažnjavao."
Ibn-Džurejdž kaže: "On nije kaznio onoga što je imao odnos (sa svojom ženom) u toku ramazana (posta), a ni Omer nije kaznio vlasnika gazele."[2]
U njemu (još stoji): "Prenosi se od Ebu-Usmana, on od Ibn-Mes'uda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٨٢١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً وَقَعَ بِامْرَأَتِهِ فِي رَمَضَانَ فَاسْتَفْتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لاَ قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ صِيَامَ شَهْرَيْنِ قَالَ لاَ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا .

6821. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Neki je čovjek imao odnos sa svojom ženom (dok je postio) u toku ramazana. Upitao je (o tome) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Možeš li osloboditi roba?'
'Ne', odgovorio je.
'A možeš li postiti dva mjeseca?', upitao je (Poslanik).
'Ne', odgovorio je ovaj.
'Onda nahrani šezdeset siromaha!', reče (mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

2 Misli se na Kabisu b. Džabira, koji je, putujući na hadž, naišao na gazelu i ulovio je udarivši je kamenom, premda je hadžiji zabranjeno loviti. (*Fethul-bari*, 12/135)

6822. KAŽE Lejs da mu je Amr b. Haris, prenosio od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od Muhammeda b. Dža'fera b. Zubejra, ovaj od Ibada b. Abdullaha b. Zubejra, a on od Aiše (da je kazivala): "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u mesdžid i rekao: 'Izgorio sam se.'
'Zbog čega?', upitao je (Vjerovjesnik).
'Imao sam odnos sa svojom ženom (dok sam postio) u toku ramazana!', odgovorio je.
'Podijeli sadaku!', rekao mu je (Vjerovjesnik). 'Nemam ništa!', odgovori ovaj i sjede. Potom je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki čovjek s magarcem natovarenim hranom. (Abdur-Rahman kaže: 'Ne znam koja je hrana bila.')
'Gdje je onaj što je izgorio?', upitao je (Vjerovjesnik). 'Evo me', reče ovaj.
'Uzmi ovo i podijeli kao sadaku!', rekao (mu) je. 'Nekome ko je potrebniji od mene?', upita čovjek, dodavši: 'Moja porodica nema hrane!'
'Onda jedite to!', reče (Vjerovjesnik)."
Rekao je Ebu-Abdullah: "Prvi hadis (koji prenosi Ebu-Usman, br. 1937.) je jasniji. U njemu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Nahrani svoju porodicu!'"

٦٨٢٢. وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ احْتَرَقْتُ قَالَ مِمَّ ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِامْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ لَهُ تَصَدَّقْ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ فَجَلَسَ وَأَتَاهُ إِنْسَانٌ يَسُوقُ حِمَارًا وَمَعَهُ طَعَامٌ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ مَا أَدْرِي مَا هُوَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ الْمُحْتَرِقُ فَقَالَ هَا أَنَا ذَا قَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنِّي مَا لِأَهْلِي طَعَامٌ قَالَ فَكُلُوهُ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ أَبْيَنُ قَوْلُهُ أَطْعِمْ أَهْلَكَ .

## O TOME KADA ČOVJEK PRIZNA DA JE POČINIO GRIJEH ZA KOJI JE PREDVIĐENA KAZNA (HADD), ALI NE OBJASNI KOJI, IMA LI IMAM PRAVO DA TO PRIKRIJE

## بَاب إِذَا أَقَرَّ بِالْحَدِّ وَلَمْ يُبَيِّنْ هَلْ لِلإِمَامِ أَنْ يَسْتُرَ عَلَيْهِ

6823. PRIČAO NAM JE Abdul-Kuddus b. Muhammed, njemu Amr b. Asim Kilabi, ovom Hemmam b. Jahja, a njemu Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi

٦٨٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْقُدُّوسِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلَابِيُّ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ

فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمْهُ عَلَيَّ قَالَ وَلَمْ يَسْأَلْهُ عَنْهُ قَالَ وَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلاَةَ قَامَ إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمْ فِيَّ كِتَابَ اللهِ قَالَ أَلَيْسَ قَدْ صَلَّيْتَ مَعَنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ اللهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ أَوْ قَالَ حَدَّكَ .

ve sellem, kad mu je došao jedan čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ja sam zaslužio kaznu (*hadd*), pa je izvrši nada mnom!’, ali ga on nije upitao ništa o tome.[1] Potom je došlo namasko vrijeme, i on je klanjao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, čovjek mu (opet) priđe i reče: ‘Allahov Poslaniče, ja sam zaslužio kaznu (*hadd*), pa primijeni prema meni Allahovu knjigu!’
‘Zar nisi klanjao s nama?’, upita (ga Poslanik).
‘Da’, odgovori on.
‘Allah ti je, zaista, već oprostio grijeh!’
(ili je rekao: kaznu).”

## بَاب هَلْ يَقُولُ الْإِمَامُ لِلْمُقِرِّ لَعَلَّكَ لَمَسْتَ أَوْ غَمَزْتَ

## O TOME DA LI IMAM TREBA KAZATI ONOME KOJI SAM PRIZNA:[2] “MOŽDA SI SAMO DODIRNUO ILI MILOVAO.”[3]

٦٨٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ يَعْلَى بْنَ حَكِيمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا أَتَى مَاعِزُ بْنُ مَالِكٍ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ لَعَلَّكَ قَبَّلْتَ أَوْ غَمَزْتَ أَوْ نَظَرْتَ قَالَ لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَنِكْتَهَا لاَ يَكْنِي قَالَ فَعِنْدَ ذَلِكَ أَمَرَ بِرَجْمِهِ .

6824. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, a ovom njegov otac, prenoseći od Ja‘laa b. Hakima, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Kada je Ma‘iz b. Malik došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: ‘Možda si je samo poljubio, ili milovao, ili pogledao!’
‘Ne, Allahov Poslaniče’, reče on.
‘Jesi li s njom imao odnos?’, upitao je (upotrijebivši odgovarajuću riječ) bez aludiranja. Potom je naredio da ga kamenuju.”

1 Tj. nije ga pitao koji je grijeh počinio. Vjerovatno je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putem objave saznao da on nije bio počinio veliki grijeh za koji je određena kazna (hadd), te stoga nije tražio objašnjenje niti je izvršio kaznu nad njim.

2 Tj. da je počinio blud.

3 Iz ovog se može razumjeti da je dopušteno imamu (tj. kadiji, sudiji) indirektno nagovarati onog koji je priznao da je počinio blud da povuče svoje priznanje.

## O TOME KAD IMAM POSTAVI PITANJE ONOME KOJI JE PRIZNAO (DA JE POČINIO BLUD): "JESI LI ŽENJEN?"[1]

## بَاب
## سُؤَالِ الْإِمَامِ الْمُقِرَّ هَلْ أَحْصَنْتَ

6825. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba i Ebu-Seleme, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u džamiji, došao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam zaista počinio blud!'
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali je on prošao pred njega, na onu stranu na koju se on bio okrenuo, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam zaista počinio blud!'
On se (ponovo) okrenuo od njega, ali je ovaj opet prošao ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na stranu na koju se on bio okrenuo. A kada je protiv sebe posvjedočio četiri puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je, pozvao i upitao: 'Jesi li ti lud?'
'Nisam, Allahov Poslaniče'', odgovorio je.
'A jesi li ženjen?', upitao je (Poslanik).
'Da, Allahov Poslaniče', odgovorio je.
'Vodite ga i kamenujte!', reče (Poslanik)."

٦٨٢٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ رَجُلٌ مِنَ النَّاسِ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ يُرِيدُ نَفْسَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قِبَلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَجَاءَ لِشِقِّ وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي أَعْرَضَ عَنْهُ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

6826. KAŽE Ibn-Šihab da ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira kad je rekao:
"Bio sam među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli. Kada ga je počelo udarati kamenje, dao se u bijeg brzim koracima. Sustigli smo ga na kamenjaru i kamenovali ga."

٦٨٢٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرًا قَالَ فَكُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ .

1 Tj. da li si imao odnos sa ženom u zakonitom braku?

## O PRIZNANJU POČINJENOG BLUDA

6827, 6828. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su kazivali:
"Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je neki čovjek ustao i rekao: 'Zaklinjem te Allahom da među nama presudiš po Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio – a on je bio učeniji – i rekao: 'Da, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi, ali mi dopusti i da govorim!'
'Govori!', reče mu (Poslanik).
'Moj je sin', reče ovaj, 'radio kao najamnik kod ovoga i počinio blud s njegovom ženom, te sam ja kao iskup za njega dao stotinu ovaca i slugu. Potom sam (o tome) pitao učene ljude, pa su me oni obavijestili da moga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana, a da njegovu ženu treba kamenovati.'
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi – uzvišen neka je On! Stotinu ovaca i slugu (treba) vratiti, a tvoga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana.[2] Otiđi, Unejse, kod žene ovoga, pa ako prizna (da je počinila blud), kamenuj je!' On je otišao kod nje i, nakon što je priznala, kamenovao je.
Rekao sam Sufjanu: 'Nije rekao: '... pa su me obavijestili da moga sina treba kamenovati.'
'Sumnjam da je to (preneseno) od Zuhrija. Možda sam rekao, a možda sam i šutio', reče on."

## بَاب الِاعْتِرَافِ بِالزِّنَا

٦٨٢٧-٦٨٢٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ فِي الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ قَالاَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ أَنْشُدُكَ اللهَ إِلاَّ قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهَ مِنْهُ فَقَالَ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي قَالَ قُلْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَخَادِمٍ ثُمَّ سَأَلْتُ رِجَالاً مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ وَعَلَى امْرَأَتِهِ الرَّجْمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ الْمِائَةُ شَاةٍ وَالْخَادِمُ رَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَاغْدُ يَا أُنَيْسُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا قُلْتُ لِسُفْيَانَ لَمْ يَقُلْ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَقَالَ الشَّكُّ فِيهَا مِنَ الزُّهْرِيِّ فَرُبَّمَا قُلْتُهَا وَرُبَّمَا سَكَتُّ .

2 Naime, to je kazna za onoga koji počini blud, a nije ženjen ili udavan, tj. nije imao bračni odnos u šerijatski valjanom braku.

6829. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Omera da je rekao:
"Bojao sam se da ne dođe vrijeme kad će neko kazati kako se u Allahovoj knjizi ne spominje kamenovanje, te da tako, zapostavivši farz koji je Allah objavio, ne zalutaju. Da, zaista je obaveza kamenovati onoga koji blud počini, ako je već ženjen, pa se to dokaže, ili se ustanovi trudnoća, ili dođe do priznanja." Sufjan kaže: "Ovako sam to zapamtio: 'Da, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao kamenovati, a i mi smo davali kamenovati poslije njega.'"

٦٨٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ عُمَرُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَطُولَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ حَتَّى يَقُولَ قَائِلٌ لاَ نَجِدُ الرَّجْمَ فِي كِتَابِ اللهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أَنْزَلَهَا اللهُ أَلاَ وَإِنَّ الرَّجْمَ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى وَقَدْ أَحْصَنَ إِذَا قَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَبَلُ أَوِ الاِعْتِرَافُ قَالَ سُفْيَانُ كَذَا حَفِظْتُ أَلاَ وَقَدْ رَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ .

## O KAMENOVANJU UDAVANE[1] ŽENE KOJA JE, POČINIVŠI BLUD, OSTALA TRUDNA[2]

بَاب
رَجْمِ الْحُبْلَى مِنَ الزِّنَا إِذَا أَحْصَنَتْ

6830. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Učio sam (Kur'an) kod nekih muhadžira, a jedan od njih bio je i Abdur-Rahman b. Avf. Za vrijeme moga boravka kod njega na Mini – a on je bio kod Omera b. Hattaba na posljednjem hadždžu koji je on obavio[3] – došao mi je Abdur-Rahman i rekao: 'Da si vidio danas čovjeka koji je došao vođi pravovjernih i rekao: 'Želiš li primiti osobu koja govori: 'Da je umro Omer, ja bih prisegu dao tome i tome! Tako mi Allaha, i prisega je Ebu-Bekru bila iznenada, pa je ispunjena." Omera je to razljutilo, te reče: 'Ja ću, ako Allah da, večeras stajati među ljudima i upozoriti ih na ove koji žele nasilno preoteti njihove položaje!'

٦٨٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أُقْرِئُ رِجَالاً مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِنْهُمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَبَيْنَمَا أَنَا فِي مَنْزِلِهِ بِمِنًى وَهُوَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي آخِرِ حَجَّةٍ حَجَّهَا إِذْ رَجَعَ إِلَيَّ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَقَالَ لَوْ رَأَيْتَ رَجُلاً أَتَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ الْيَوْمَ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلْ لَكَ فِي فُلاَنٍ يَقُولُ لَوْ قَدْ مَاتَ عُمَرُ لَقَدْ بَايَعْتُ فُلاَنًا فَوَاللهِ مَا كَانَتْ بَيْعَةُ أَبِي بَكْرٍ إِلاَّ فَلْتَةً فَتَمَّتْ فَغَضِبَ عُمَرُ ثُمَّ قَالَ إِنِّي إِنْ شَاءَ اللهُ لَقَائِمٌ الْعَشِيَّةَ

1 Tj. koja je imala bračni odnos u šerijatski valjanom braku.

2 Trudna se žena ne kamenuje odmah, nego tek nakon što rodi dijete i doji ga dvije godine.

3 To je bilo dvadeset treće godine po Hidžri.

'Nemoj, vođo pravovjernih', rekoh mu, 'jer se na skupu nalazi masa neukih i neiskusnih ljudi. Oni će biti većina među onima koji će biti u blizini tebe kada ustaneš među svijetom. Bojim se da ne održiš govor koji će raznositi svaki glasnik, a da ga pravilno nije shvatio, ne dodjeljujući mu odgovarajuće mjesto. Sačekaj dok ne dođeš u Medinu, jer ona je, zaista, mjesto Hidžre i sunneta. Kad dođeš onima koji razumiju i uglednicima, pa valjano kažeš ono što sam (ti) rekao, učenjaci će razumjeti tvoj govor i dati mu odgovarajuće mjesto.'
'Da, tako mi Allaha, ja ću to, ako Allah da, uraditi na prvom sastanku u Medini', reče Omer.'"
Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "Došli smo u Medinu krajem zul-hidžeta. Kada je došao petak i kad je sunce prešlo zenit, požurio sam (u džamiju). Tu sam našao Seida b. Zejda b. Amra b. Nufejla kako sjedi na ćošku minbera. Sjeo sam do njega, tako da je moje koljeno dodirivalo njegovo. Uskoro se pojavio i Omer b. Hattab. Kada sam ga vidio kako dolazi, rekoh Seidu b. Zejdu b. Amru b. Nufejlu: 'Večeras će on, zaista, održati govor kakav nije održao otkako je postao halifa!', ali me je on ukorio[4] rekavši: 'Šta očekuješ da će kazati, a da dosad nije rekao?'
Omer je potom sjeo na minber i kada je mujezin završio, on je ustao i uputio hvalu Allahu kakvu On zaslužuje, a zatim rekao:
'Održat ću vam govor za koji mi je suđeno da vam ga održim. Ne znam, možda je to pred moju smrt. Ko ga razumije i zapamti neka ga prenosi gdje god ga odnese njegova jahalica, a ko se boji da ga nije zapamtio – ne dopuštam nikome da laže na mene! Allah je, zaista, poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, i On mu je objavio Knjigu. A u onome što je objavljeno nalazi se i ajet o kamenovanju. Mi smo ga čitali, zapamtili i shvatili. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi

فِي النَّاسِ فَمُحَذِّرُهُمْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَغْصِبُوهُمْ أُمُورَهُمْ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ وَغَوْغَاءَهُمْ فَإِنَّهُمْ هُمُ الَّذِينَ يَغْلِبُونَ عَلَى قُرْبِكَ حِينَ تَقُومُ فِي النَّاسِ وَأَنَا أَخْشَى أَنْ تَقُومَ فَتَقُولَ مَقَالَةً يُطَيِّرُهَا عَنْكَ كُلُّ مُطَيِّرٍ وَأَنْ لَا يَعُوهَا وَأَنْ لَا يَضَعُوهَا عَلَى مَوَاضِعِهَا فَأَمْهِلْ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ فَإِنَّهَا دَارُ الْهِجْرَةِ وَالسُّنَّةِ فَتَخْلُصَ بِأَهْلِ الْفِقْهِ وَأَشْرَافِ النَّاسِ فَتَقُولَ مَا قُلْتَ مُتَمَكِّنًا فَيَعِي أَهْلُ الْعِلْمِ مَقَالَتَكَ وَيَضَعُونَهَا عَلَى مَوَاضِعِهَا فَقَالَ عُمَرُ أَمَا وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَأَقُومَنَّ بِذَلِكَ أَوَّلَ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فِي عُقْبِ ذِي الْحَجَّةِ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ عَجَّلْتُ الرَّوَاحَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ حَتَّى أَجِدَ سَعِيدَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ جَالِسًا إِلَى رُكْنِ الْمِنْبَرِ فَجَلَسْتُ حَوْلَهُ تَمَسُّ رُكْبَتِي رُكْبَتَهُ فَلَمْ أَنْشَبْ أَنْ خَرَجَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَلَمَّا رَأَيْتُهُ مُقْبِلًا قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ لَيَقُولَنَّ الْعَشِيَّةَ مَقَالَةً لَمْ يَقُلْهَا مُنْذُ اسْتُخْلِفَ فَأَنْكَرَ عَلَيَّ وَقَالَ مَا عَسَيْتَ أَنْ يَقُولَ مَا لَمْ يَقُلْ قَبْلَهُ فَجَلَسَ عُمَرُ عَلَى الْمِنْبَرِ فَلَمَّا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُونَ قَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي قَائِلٌ لَكُمْ مَقَالَةً قَدْ قُدِّرَ لِي أَنْ أَقُولَهَا لَا أَدْرِي لَعَلَّهَا بَيْنَ يَدَيْ أَجَلِي فَمَنْ عَقَلَهَا وَوَعَاهَا فَلْيُحَدِّثْ بِهَا حَيْثُ انْتَهَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ وَمَنْ خَشِيَ أَنْ لَا يَعْقِلَهَا فَلَا

4 On nije znao šta je Omer obećao na hadžu i zbog toga je ovako reagirao.

ve sellem, davao kamenovati, a i mi smo to činili poslije njega. Bojim se da ne dođe vrijeme kad će neko reći: 'Tako nam Allaha, mi u Allahovoj knjizi ne nalazimo ajet o kamenovanju!',[1] te će tako, zapostavivši farz koji je Allah objavio, zalutati. Kamenovanje onoga koji je počinio blud, a ženjen je ili udavan, za muškarce i žene, kada se ponudi dokaz,[2] ili se ustanovi trudnoća,[3] ili dođe do priznanja – istina je u Allahovoj knjizi![4] Mi smo u Allahovoj knjizi, između ostaloga, čitali: 'Nemojte se pripisivati očevima koji nisu vaši, jer je nevjerstvo da se pripisujete onima koji nisu vaši očevi' (ili je rekao: zaista je nevjerstvo da se pripisujete očevima koji nisu vaši). Zar nije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte me hvaliti onako kako su hvalili Isaa, sina Merjemina, nego recite: Allahov rob i Njegov Poslanik.' Nadalje, došlo je do mene da neko među vama govori: 'Tako mi Allaha, ako umre Omer, dat ću prisegu tome i tome!' Ne dopustite da čovjek bude zaveden, te da kaže kako je prisega Ebu-Bekru bila iznenada, pa je ispunjena. Da, to je,[5] zaista, bilo tako, ali (nas) je Allah sačuvao od njenog zla.[6] Među vama nema niko kome će se svijet prikloniti kao Ebu-Bekru. Ko da prisegu nekom čovjeku bez (prethodnog) dogovora s muslimanima – njemu se ne daje prisega, niti onima koji su mu dali prisegu, iz bojazni da ne dođe do ubijanja.[7] Bilo je, zaista, onih koji su nas,

أُحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَكْذِبَ عَلَيَّ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ آيَةُ الرَّجْمِ فَقَرَأْنَاهَا وَعَقَلْنَاهَا وَوَعَيْنَاهَا رَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ فَأَخْشَى إِنْ طَالَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ أَنْ يَقُولَ قَائِلٌ وَاللهِ مَا نَجِدُ آيَةَ الرَّجْمِ فِي كِتَابِ اللهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أَنْزَلَهَا اللهُ وَالرَّجْمُ فِي كِتَابِ اللهِ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى إِذَا أُحْصِنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ إِذَا قَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَبَلُ أَوِ الِاعْتِرَافُ ثُمَّ إِنَّا كُنَّا نَقْرَأُ فِيمَا نَقْرَأُ مِنْ كِتَابِ اللهِ أَنْ لَا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَإِنَّهُ كُفْرٌ بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ أَوْ إِنَّ كُفْرًا بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ أَلَا ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تُطْرُونِي كَمَا أُطْرِيَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَقُولُوا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ ثُمَّ إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ قَائِلًا مِنْكُمْ يَقُولُ وَاللهِ لَوْ قَدْ مَاتَ عُمَرُ بَايَعْتُ فُلَانًا فَلَا يَغْتَرَّنَّ امْرُؤٌ أَنْ يَقُولَ إِنَّمَا كَانَتْ بَيْعَةُ أَبِي بَكْرٍ فَلْتَةً وَتَمَّتْ أَلَا وَإِنَّهَا قَدْ كَانَتْ كَذَلِكَ وَلَكِنَّ اللهَ وَقَى شَرَّهَا وَلَيْسَ مِنْكُمْ مَنْ تُقْطَعُ الْأَعْنَاقُ إِلَيْهِ مِثْلُ أَبِي بَكْرٍ مَنْ بَايَعَ رَجُلًا عَنْ غَيْرِ مَشُورَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلَا يُبَايَعُ هُوَ وَلَا الَّذِي

1 Naime, tekst je ovog ajeta stavljen van snage, ali je njegovo značenje ostalo na snazi.

2 Koji je valjan u šerijatu.

3 Trudnoća je dokaz na osnovu kojeg se može izvršiti kazna ukoliko ne postoji oslobađajući razlog kao što je prisila i sl.

4 O tome govori ajet: "... ili dok im Allah ne nađe izlaz neki." (En-Nisa, 15) Taj je "izlaz" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije objasnio rekavši da je za neženjene i neudavane kazna bičevanje, a za udavane i ženjene – kamenovanje.

5 Tj. davanje prisege Ebu-Bekru.

6 Žurba obično donosi loše rezultate. Međutim, ovaj put Allah ih je, dželle šanuhu, sačuvao, i ta žurba nije donijela ništa loše, nego, naprotiv, donijela je pozitivne rezultate s obzirom na to da su se muslimani ujedinili oko Ebu-Bekra, te su se jedinstveni mogli boriti protiv odmetnika od vjere.

7 Ko to uradi – on je prevario sebe i onog koji mu je dao prisegu i izložio se opasnosti da bude ubijen.

بَايَعَهُ تَغِرَّةً أَنْ يُقْتَلاَ وَإِنَّهُ قَدْ كَانَ مِنْ خَبَرِنَا حِينَ تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنَّ الأَنْصَارَ خَالَفُونَا وَاجْتَمَعُوا بِأَسْرِهِمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ وَخَالَفَ عَنَّا عَلِيٌّ وَالزُّبَيْرُ وَمَنْ مَعَهُمَا وَاجْتَمَعَ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقُلْتُ لأَبِي بَكْرٍ يَا أَبَا بَكْرٍ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى إِخْوَانِنَا هَؤُلاَءِ مِنَ الأَنْصَارِ فَانْطَلَقْنَا نُرِيدُهُمْ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنْهُمْ لَقِيَنَا مِنْهُمْ رَجُلاَنِ صَالِحَانِ فَذَكَرَا مَا تَمَالَى عَلَيْهِ الْقَوْمُ فَقَالاَ أَيْنَ تُرِيدُونَ يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ فَقُلْنَا نُرِيدُ إِخْوَانَنَا هَؤُلاَءِ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالاَ لاَ عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَقْرَبُوهُمُ اقْضُوا أَمْرَكُمْ فَقُلْتُ وَاللهِ لَنَأْتِيَنَّهُمْ فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَاهُمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ فَإِذَا رَجُلٌ مُزَمَّلٌ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالُوا هَذَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فَقُلْتُ مَا لَهُ قَالُوا يُوعَكُ فَلَمَّا جَلَسْنَا قَلِيلاً تَشَهَّدَ خَطِيبُهُمْ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَنَحْنُ أَنْصَارُ اللهِ وَكَتِيبَةُ الإِسْلاَمِ وَأَنْتُمْ مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ رَهْطٌ وَقَدْ دَفَّتْ دَافَّةٌ مِنْ قَوْمِكُمْ فَإِذَا هُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يَخْتَزِلُونَا مِنْ أَصْلِنَا وَأَنْ يَحْضُنُونَا مِنَ الأَمْرِ فَلَمَّا سَكَتَ أَرَدْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ وَكُنْتُ قَدْ زَوَّرْتُ مَقَالَةً أَعْجَبَتْنِي أُرِيدُ أَنْ أُقَدِّمَهَا بَيْنَ يَدَيْ أَبِي بَكْرٍ وَكُنْتُ

kada je Allah dao smrt Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili da su se ensarije razišle s nama,[8] te su se sastali u šatoru Benu-Sa‘ide. S nama su se bili razišli Alija, Zubejr i ko je bio s njima.[9] Muhadžiri su se bili okupili oko Ebu-Bekra, te mu rekoh: ‘O Ebu-Bekre, povedi nas ovoj našoj braći ensarijama!’ Krenuli smo njima, i kad smo im se približili, sretosmo dva njihova dobra čovjeka te nas oni obavijestiše o tome s čime se narod složio[10] i upitaše: ‘Gdje ste naumili, o muhadžiri?’

‘Idemo ovoj svojoj braći ensarijama’, odgovorili smo.

‘Nemojte im se približavati, nego obavite svoj posao!’,[11] rekoše njih dvojica. Tada ja rekoh: ‘Tako mi Allaha, mi ćemo otići kod njih!’ Krenuli smo i došli kod njih u šator Benu-Sa‘ide. Vidjeli smo među njima čovjeka zamaskiranog lica.

‘Ko je ovaj?’, upitao sam.

‘To je Sa‘d b. Ubada’, odgovoriše oni.

‘A šta mu je?’, upitah.

‘Hvata ga groznica’, rekoše oni. Kad smo malo sjeli, njihov je govornik izrekao šehadet, zatim hvalu Allahu kakva Njemu dolikuje, a onda rekao: ‘Mi smo Allahovi pomagači i vojska islama, a vi, o muhadžiri, vi ste (mala) grupa.[12] Došla je mala grupa nomada iz vašeg naroda i sada nas oni žele iskorijeniti i oteti svu vlast.’[13] Kada je on zašutio, htio sam ja uzeti riječi – a već sam bio pripremio govor koji mi se dopao i koji sam htio održati

8 Tj. nisu se s nama sastali u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

9 U predanju od Malika i Ma‘mera stoji da Alija, Zubejr i ko je bio s njima nisu bili u kući Fatime, kćerke Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su vjerovatno bili zauzeti pripremom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dženaze.

10 Da daju prisegu Sa‘du b. Ubadi.

11 Iz ovog se može razumjeti da se sve ensarije nisu složile da daju prisegu Sa‘du b. Ubadi.

12 Tj. u odnosu na broj ensarija. Ovdje se misli na one muhadžire koji su primili islam prije oslobađanja Mekke.

13 U ovom svom govoru ensarija je rekao kako grupa muhadžira želi spriječiti ensarije da dobiju ono što oni po njegovom mišljenju zaslužuju.

pred Ebu-Bekrom, ali sam ga se malo ustručavao. Htio sam početi sa svojim govorom, kad mi Ebu-Bekr reče: ‘Polahko!’ Nisam ga želio razljutiti. Potom je govorio Ebu-Bekr, a on je bio blaži i dostojanstveniji od mene. Tako mi Allaha, nije izostavio nijednu riječ koja mi se dopala u govoru što sam ga bio zamislio, a da on nju, ili bolju od nje, nije izrekao u svome nadahnuću, sve dok nije zašutio. Rekao je: ‘Ono što ste dobro o sebi rekli – vi ste toga i dostojni. Ovo će se priznati samo plemenu Kurejš.[1] Oni su srž Arapa po porijeklu i mjestu življenja. Ja vam predlažem jednog od ove dvojice ljudi, pa dajte prisegu kojem hoćete!’ Uzeo je (potom) moju ruku i ruku Ebu-Ubejde b. Džerraha, koji je sjedio među nama.
To je bilo jedino što mi se nije dopalo od svega što je rekao. Tako mi Allaha, da mi glavu odsijeku, a da grijeh ne zaradim, bilo bi mi draže nego da budem vođa narodu u kojem je Ebu-Bekr, osim ako bi mi moja duša pri smrti učinila nešto što sad ne osjećam. Neko je od ensarija rekao: ‘Da li od nas vođa i od vas vođa, o Kurejševići?’ Pojačala se galama i podigli su se glasovi da sam se pobojao razdora.
‘Pruži ruku Ebu-Bekre!’, rekoh. On je pružio ruku i ja sam mu dao prisegu. Prisegu su mu dali i (ostali) muhadžiri, a potom i ensarije. Nakon toga prišli smo Sa‘du b. Ubadi.
‘Ubili ste[2] Sa‘da b. Ubadu!’, reče neko od njih. ‘Allah je ubio[3] Sa‘da b. Ubadu!’, rekoh ja.
Mi, tako mi Allaha, nismo našli ništa bolje zbog čega smo bili došli od davanja prisege Ebu-Bekru. Bojali smo se da, ako odemo od njih, nekom

أُدَارِي مِنْهُ بَعْضَ الْحَدِّ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى رِسْلِكَ فَكَرِهْتُ أَنْ أُغْضِبَهُ فَتَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ فَكَانَ هُوَ أَحْلَمَ مِنِّي وَأَوْقَرَ وَاللَّهِ مَا تَرَكَ مِنْ كَلِمَةٍ أَعْجَبَتْنِي فِي تَزْوِيرِي إِلاَّ قَالَ فِي بَدِيهَتِهِ مِثْلَهَا أَوْ أَفْضَلَ مِنْهَا حَتَّى سَكَتَ فَقَالَ مَا ذَكَرْتُمْ فِيكُمْ مِنْ خَيْرٍ فَأَنْتُمْ لَهُ أَهْلٌ وَلَنْ يُعْرَفَ هَذَا الأَمْرُ إِلاَّ لِهَذَا الْحَيِّ مِنْ قُرَيْشٍ هُمْ أَوْسَطُ الْعَرَبِ نَسَبًا وَدَارًا وَقَدْ رَضِيتُ لَكُمْ أَحَدَ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ فَبَايِعُوا أَيَّهُمَا شِئْتُمْ فَأَخَذَ بِيَدِي وَبِيَدِ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ وَهُوَ جَالِسٌ بَيْنَنَا فَلَمْ أَكْرَهْ مِمَّا قَالَ غَيْرَهَا كَانَ وَاللَّهِ أَنْ أُقَدَّمَ فَتُضْرَبَ عُنُقِي لاَ يُقَرِّبُنِي ذَلِكَ مِنْ إِثْمٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَتَأَمَّرَ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ اللَّهُمَّ إِلاَّ أَنْ تُسَوِّلَ إِلَيَّ نَفْسِي عِنْدَ الْمَوْتِ شَيْئًا لاَ أَجِدُهُ الآنَ فَقَالَ قَائِلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَا جُذَيْلُهَا الْمُحَكَّكُ وَعُذَيْقُهَا الْمُرَجَّبُ مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ فَكَثُرَ اللَّغَطُ وَارْتَفَعَتِ الأَصْوَاتُ حَتَّى فَرِقْتُ مِنَ الاِخْتِلاَفِ فَقُلْتُ ابْسُطْ يَدَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ فَبَسَطَ يَدَهُ فَبَايَعْتُهُ وَبَايَعَهُ الْمُهَاجِرُونَ ثُمَّ بَايَعَتْهُ الأَنْصَارُ وَنَزَوْنَا عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ قَتَلْتُمْ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَقُلْتُ قَتَلَ اللَّهُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ قَالَ عُمَرُ وَإِنَّا وَاللَّهِ مَا وَجَدْنَا فِيمَا حَضَرْنَا مِنْ أَمْرٍ أَقْوَى مِنْ مُبَايَعَةِ أَبِي بَكْرٍ خَشِينَا

1 Tj. arapska plemena neće pristati na drukčije rješenje osim da se taj položaj da najuglednijim među njima, a to je pleme Kurejš.

2 Tj. kao da ste ga ubili time što ste ga ponizili i oduzeli mu moć.

3 Tj. Allah mu je odredio da ne bude halifa, ili je ovo u smislu kletve, tj. neka ga Allah ubije, zato što nije stao na stranu Istine. Postoji predanje da je on nakon ovoga otišao u Šam, te je nađen mrtav u svome kupatilu. Za njegovu se smrt nije znalo sve dok ljudi nisu čuli da neko u stihu doziva: “Ubismo prvaka Hazredža, Sada b. Ubadu, na njega odapesmo dvije strijele i srce njegovo ne promašismo.” (prim. M. M.)

إِنْ فَارَقْنَا الْقَوْمَ وَلَمْ تَكُنْ بَيْعَةٌ أَنْ يُبَايِعُوا رَجُلاً مِنْهُمْ بَعْدَنَا فَإِمَّا بَايَعْنَاهُمْ عَلَى مَا لاَ نَرْضَى وَإِمَّا نُخَالِفُهُمْ فَيَكُونُ فَسَادٌ فَمَنْ بَايَعَ رَجُلاً عَلَى غَيْرِ مَشُورَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلاَ يُتَابَعُ هُوَ وَلاَ الَّذِي بَايَعَهُ تَغِرَّةً أَنْ يُقْتَلاَ .

poslije nas ne daju prisegu, ili da im ne damo prisegu na ono što ne želimo, ili da se s njima ne raziđemo pa da nastane nered. Onaj koji da prisegu nekom čovjeku, bez (prethodnog) savjetovanja s muslimanima – njega nije dopušteno slijediti, niti je dopušteno slijediti onog koji mu je dao prisegu, iz bojazni da ne dođe do ubijanja!'"[4]

## بَاب الْبِكْرَانِ يُجْلَدَانِ وَيُنْفَيَانِ

## O TOME DA SE NEŽENJENI I NEUDAVANI BIČUJU I PROTJERUJU

﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلاَ تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الزَّانِي لاَ يَنْكِحُ إِلاَ زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لاَ يَنْكِحُهَا إِلاَ زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾. قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ رَأْفَةٌ فِي إِقَامَةِ الْحَدِّ .

Uzvišeni Allah kaže: "Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udaraca bičem, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje! Bludnik se ne treba ženiti osim bludnicom ili mnogoboškinjom, a bludnica ne treba biti poželjna osim bludniku ili mnogobošcu, to je zabranjeno vjernicima."[5]
Ibn-Ujejna kaže: "Sažaljenje u izvršavanju kazne (*hadda*)..."

4 Iz ovog se hadisa, između ostalog, može zaključiti:
– najugledniji može pokazati skromnost, kao što je to uradio Ebu-Bekr kada je za halifu predložio druge, a ne sebe;
– Ebu-Bekr nije odbio ponudu;
– muslimani ne mogu imati dvojicu vođa;
– ako do imama dođe vijest da je neko nekog lažno optužio za blud, imam nije obavezan izvršiti kaznu dok to ne zatraži oštećena strana;
– ako imam osjeti da će narod počiniti nešto što je zabranjeno, dužan ja da im dođe prije nego što oni to urade i posavjetuje ih da ne rade ono što je zabranjeno.

5 En-Nur, 2-3.

6831. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Zejda b. Halida Džuhenija da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako za onog koji je počinio blud, a nije ženjen niti je udavan, naređuje da bude izbičevan sa stotinu udaraca i protjeran na godinu dana."

٦٨٣١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْمُرُ فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ .

6832. Ibn-Šihab kaže:
"Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je Omer b. Hattab vršio protjerivanje, i taj je sunnet ostao."

٦٨٣٢. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ غَرَّبَ ثُمَّ لَمْ تَزَلْ تِلْكَ السُّنَّةَ .

6833. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za onog koji blud počini, a nije ženjen niti je udavan, presudio da bude protjeran na godinu dana te da se izvrši kazna (*hadd*) nad njim."

٦٨٣٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَضَى فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ بِنَفْيِ عَامٍ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِ .

## O PROTJERIVANJU PRIJESTUPNIKA I ONIH KOJI OPONAŠAJU SUPROTNI SPOL

## بَاب نَفْيِ أَهْلِ الْمَعَاصِي وَالْمُخَنَّثِينَ

6834. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Jahja, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prokleo muškarce koji oponašaju žene i žene koje oponašaju muškarce te rekao: 'Protjerajte ih iz svojih kuća!' On je protjerao toga i toga, a i Omer je protjerao toga i toga."

٦٨٣٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلاَتِ مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ وَأَخْرَجَ فُلاَنًا وَأَخْرَجَ عُمَرُ فُلاَنًا .

## O ONOME KOME IMAM NAREDI DA U NJEGOVOJ ODSUTNOSTI IZVRŠI KAZNU

6835, 6836. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha, a ovaj od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida (da su kazivali):

"Neki je beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Presudi nam po Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio i rekao: 'Istinu je rekao! Presudi nam po Allahovoj knjizi! Moj je sin radio kao najamnik kod ovoga i počinio blud s njegovom ženom. Obavijestili su me da moga sina treba kamenovati, te sam ja kao iskup za njega dao stotinu ovaca i jednu robinju. Potom sam pitao učenjake (o tome), i oni su smatrali da moga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana.' Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi! Što se tiče tvoje sitne stoke i tvoje robinje, (njih treba) tebi vratiti, a tvoga sina (treba) izbičevati sa stotinu (udaraca) i protjerati ga na godinu dana. A ti, Unejse, otiđi kod žene ovoga i kamenuj je!' Unejs je otišao i kamenovao je."[1]

## بَاب مَنْ أَمَرَ غَيْرَ الْإِمَامِ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ غَائِبًا عَنْهُ

٦٨٣٥-٦٨٣٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَعْرَابِ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ جَالِسٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ اقْضِ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ بِكِتَابِ اللهِ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَزَعَمُوا أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْغَنَمُ وَالْوَلِيدَةُ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَارْجُمْهَا فَغَدَا أُنَيْسٌ فَرَجَمَهَا .

[1] Iz prethodnih hadisa razumije se da je ona priznala svoj grijeh.

## POGLAVLJE

## باب

Riječi Uzvišenog: "A onaj među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjernicom – eto mu one vjernice koje su u vašem vlasništvu – a Allah najbolje zna vjerovanje vaše[1] – jedni ste od drugih. I ženite se njima uz odobrenje vlasnika njihovih,[2] i dajte im vjenčane darove kako je uobičajeno, ako su čedne a nisu preljubnice, niti tajne ljubavnice.[3] A ako one budu udate, pa počine razvrat, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene.[4] To je za onoga od vas koji se boji razvrata, a bolje vam je da se suzdržite,[5] a Allah je Oprostitelj grijeha, Milostivi."*Gajre musafihatin* znači *zevani* (bludnice), a *ve la muttehizatil-ahdan* znači *ehilla'* (prilježnice, ljubavnice).

قَوْلِ اللهِ تَعَالَى وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ زَوَانٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ أَخِلَّاءَ .

1 Ljudi se trebaju ograničiti na spoljašnju manifestaciju imana i suditi na osnovu toga, a jedino Uzvišeni Allah zna tajne i ono što je skriveno. Moguće je da robinja bude boljeg vjerovanja od slobodne žene i iman nije nešto što ovisi od društvenog statusa. Ipak, islam muškarcima daje pravo da ožene one žene za koje misle da su boljeg imana, porijekla i slično, a i obratno. Međutim, slobodni ljudi i robovi su jednaki po porijeklu, jer svi potječu od Adema, alejhis-selam.

2 Vlasnik roba ili robinje ima ulogu staratelja i nijedno ni drugo ne mogu se oženiti ili udati bez dozvole vlasnika.

3 Ovo je naredba onome koji oženi robinju da joj dadne mehr i da joj u tome ne čini zulum. Taj mehr se predaje vlasniku robinje, a ne njoj.

4 Tako je u slučaju bičevanja, ali nije u slučaju kamenovanja i nema te kazne u slučaju robova jer nije moguće kamenovanje prepoloviti.

5 Brak s robinjama je za one koji se boje da će počiniti blud ako se ne ožene, a da se suzdrže od braka s njima, to im je bolje, ako se mogu suzdržati.

## KADA ROBINJA POČINI BLUD

بَاب إِذَا زَنَتْ الْأَمَةُ

6837, 6838. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o tome ako robinja počini blud, a nije u okrilju braka,[6] pa je rekao:
"Ako počini blud, išibajte je (izbičujte je),[7] ako opet počini blud išibajte je (izbičujte je), a ako ponovo učini blud išibajte je (izbičujte je)! Potom je prodajte, pa makar za uže pleteno (od dlake)!"[8] Ibn-Šihab je rekao: "Ne znam (da li će je prodati) nakon što treći ili četvrti put (počini blud)."

٦٨٣٧-٦٨٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سُئِلَ عَنْ الْأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَمْ تُحْصَنْ قَالَ إِذَا زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ بِيعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ لَا أَدْرِي بَعْدَ الثَّالِثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ

## NE UKORAVA SE ROBINJA KADA POČINI BLUD, NITI SE PROTJERUJE

بَاب لَا يُثَرَّبُ عَلَى الْأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَا تُنْفَى

6839. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Seida Makburija, a on od svoga oca, da je čuo Ebu-Hurejru da kaže:
– Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada robinja počini blud i to joj se jasno dokaže, neka je išiba (izbičuje njen vlasnik) i neka ju se ne ukorava![9] Ako potom opet učini blud,

٦٨٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا زَنَتْ الْأَمَةُ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتْ الثَّالِثَةَ فَلْيَبِعْهَا وَلَوْ بِحَبْلِ

6 Kastalani smatra da dio hadisa koji glasi *ve lem tuhsan* znači: *i ne sačuva svoju neporočnost*, a to je nešto drugačiji smisao od onoga koji je ponuđen u prijevodu. Mi smo se odlučili za ovakav prijevod na osnovu Nevevijevog tumačenja ovog hadisa, a on veli da se ovdje misli na to da robinja počini blud, a ne bude zaštićena brakom, ne bude u okrilju braka, tj. da ne bude udata. On kaže da je poznato da je kazna za robinju (ili roba) pola kazne koja sljeduje slobodnu ženu (ili slobodnog muškarca), bez obzira da li je robinja udata (ili je rob oženjen) ili ne. Nevevi zaključuje da se ovaj hadis odnosi konkretno na robinju koja nije u braku, ali to ne proturiječi svim ostalim tekstovima iz kojih se saznaje da je kazna za robinju ili roba koji počine blud, jednaka polovini kazne (udaraca bičem ili štapom) koja je određena slobodnom muškarcu ili ženi koji nisu u braku.

7 Većina pravnika iz ovih riječi zaključuje da vlasnik robinje ili roba treba izvršiti predviđenu kaznu, dok Ebu-Hanife smatra da to radi vlast. Malik smatra da će u slučaju udate robinje sankciju izvršiti njen suprug, a ako nije udata, sankciju će izvršiti vladar (odnosno vlast).

8 U zadnjem dijelu hadisa je spomenuto uže od dlake, zato što su u to doba ljudi uglavno pravili užad od dlaka, a ovim se želi istaći prezrenost takvog čina. Slični hadisi s komentarom prethodili su u drugom tomu na strani 226, pa se tamo mogu pogledati.

9 Bejdavi veli da je prije postojanja šerijatske kazne bičevanja za blud, bila samo verbalna kazna ukoravanja

neka je išiba (izbičuje njen vlasnik) i neka ju se ne ukorava! Ako potom i treći put učini blud, neka je proda, pa makar za uže od dlake!"
U prenošenju ovog hadisa Lejsa slijedi Isma'il b. Umejje, prenoseći ga od Seida, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

مِنْ شَعَرٍ تَابَعَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

## TRETMAN ŠTIĆENIKA ISLAMSKE DRŽAVE (ZIMMIJA) I SLUČAJA KADA SU U OKRILJU BRAKA (*IHSAN*)[1] KADA POČINE BLUD I DOSPIJU DO IMAMA (VLADARA)[2]

## بَاب أَحْكَامِ أَهْلِ الذِّمَّةِ وَإِحْصَانِهِمْ إِذَا زَنَوْا وَرُفِعُوا إِلَى الْإِمَامِ

6840. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a njemu Šejbani koji je rekao:– Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa o kamenovanju,[3] pa je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je kamenovao." Rekao sam mu: "Je li to bilo prije (objavljivanja sure) En-Nur ili poslije nje?, a on odgovori: "Ne znam."[4]
U prenošenju ovog hadisa Abdul-Vahida slijedi Abdullah b. Mushir, Halid b. Abdullah, Muharibi i Ubejde b. Humejd, prenoseći ga od Šejbanija. Jedan od njih[5] je rekao:
"...El-Maide (umjesto En-Nur)", a prvo je tačnije.

٦٨٤٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سَأَلْتُ عَبْدَ اللهِ ابْنَ أَبِي أَوْفَى عَنْ الرَّجْمِ فَقَالَ رَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ أَقَبْلَ النُّورِ أَمْ بَعْدَهُ قَالَ لَا أَدْرِي . تَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَخَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ وَالْمُحَارِبِيُّ وَعَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ وَقَالَ بَعْضُهُمْ الْمَائِدَةِ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ .

i grđenja. Zatim je naređeno da se za taj čin izvršava šerijatska kazna, zabranjuje se samo ograničavanje na ukor. Drugo mišljenje glasi da se ovdje misli na zabranu ukoravanja nakon bičevanja i da se ne mogu sastaviti obje vrste kazne.

1 Ovim naslovom Buhari stavlja do znanja da za nepovredivost (bračne veze) nije uvjet islam (pa da se samo u islamu skrnavljenje toga kažnjava kamenovanjem), kao što neki drugi smatraju. Jer, da je to tako, ne bi dvoje židova, čiji se slučaj navodi u ovom poglavlju, bili kamenovani.

2 Bez obzira da li oni sami dođu do vladara da im on presudi ili ih neko drugi dovede do njega.

3 Tj. o tretmanu kamenovanja u slučaju oženjenog muškarca čiji se blud dokaže.

4 Ponekad se dešavalo da istaknuti ashab ne zna za neke očigledne činjenice, ali su oni znali da nije nikakva sramota reći da ne znaju. Naprotiv, to ukazuje na opreznost, bogobojaznost, pa čak i na znanje.

5 Ubejde b. Humejd.

6841. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Židovi su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuli mu da su neki njihov muškarac i žena počinili blud, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta nalazite u Tevratu u vezi s kamenovanjem?" "Nalazimo to da ih osramotimo i da budu bičevani", odgovorili su. "Lažete! U njemu se nalazi (propis o) kamenovanju", reče Abdullah b. Selam. Zatim su donijeli Tevrat i otvorili ga, pa je jedan od njih stavio ruku na stavak o kamenovanju, te je pročitao samo ono što je ispred i iza tog stavka. Tada mu Abdullah b. Selam reče: "Podigni svoju ruku!", i ovaj je podiže, a ono stvarno tu bijaše stavak o kamenovanju. Oni onda rekoše: "Istinu je rekao, Muhammede! U njemu, zaista, postoji stavak o kamenovanju."
Potom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da to dvoje budu kamenovani i oni su i kamenovani, a ja vidjeh da se čovjek nadvio nad ženom štiteći je od kamenja."[6]

٦٨٤١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ إِنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْهُمْ وَامْرَأَةً زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَاةِ فِي شَأْنِ الرَّجْمِ فَقَالُوا نَفْضَحُهُمْ وَيُجْلَدُونَ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ كَذَبْتُمْ إِنَّ فِيهَا الرَّجْمَ فَأَتَوْا بِالتَّوْرَاةِ فَنَشَرُوهَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَقَرَأَ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ قَالُوا صَدَقَ يَا مُحَمَّدُ فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَا فَرَأَيْتُ الرَّجُلَ يَحْنِي عَلَى الْمَرْأَةِ يَقِيهَا الْحِجَارَةَ .

6 Slično ovom hadisu navedeno je predanje u prvom tomu, str. 900, te u drugom tomu na strani 1118 i 1119, uz kratak komentar i to se tamo može pogledati.

## KADA NEKO PRED VLADAROM ILI PRED LJUDIMA OPTUŽI SVOJU ILI TUĐU ŽENU ZA BLUD, DA LI JE VLADAR OBAVEZAN DA POŠALJE PO TU ŽENU PA DA JE PITA O ONOME ZA ŠTA JE OPTUŽENA?[1]

بَاب إِذَا رَمَى امْرَأَتَهُ أَوْ امْرَأَةَ غَيْرِهِ بِالزِّنَا عِنْدَ الْحَاكِمِ وَالنَّاسِ هَلْ عَلَى الْحَاكِمِ أَنْ يَبْعَثَ إِلَيْهَا فَيَسْأَلَهَا عَمَّا رُمِيَتْ بِهِ

6842, 6843. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes‘uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, da su ga njih dvojica obavijestila o dva čovjeka koji su se sporili pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jedan od njih dvojice rekao: "Presudi nam po Allahovoj Knjizi!"
Drugi, a bio je razboritiji[2] od prvog, reče: "Da, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj Knjizi i dozvoli mi da govorim." "Govori", reče mu. "Moj sin je", reče čovjek, "bio najamnik kod ovoga (Malik je rekao da *el-asif* znači *el-edžir*, tj. najamnik, nadničar), pa je počinio blud s njegovom ženom, te su me obavijestili da moga sina sljeduje kamenovanje, ali sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednu moju robinju. Zatim sam pitao učene ljude i oni su me obavijestili da ono što sljeduje moga sina jeste stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana, da njegovu ženu sljeduje kamenovanje." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno ću vam presudit po Allahovoj Knjizi! Što se tiče tvojih ovaca i robinje, ima da ti budu vraćeni..." Zatim je njegovog sina izbičevao sa stotinu udaraca i izgnao ga na godinu dana, a Unejsu Eslemiju je naredio da ode kod žene onog drugog i da je kamenuje, ako prizna blud, i ona je to priznala, pa ju je on kamenovao.[3]

٦٨٤٢-٦٨٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَقَالَ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُهُمَا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ تَكَلَّمْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا قَالَ مَالِكٌ وَالْعَسِيفُ الْأَجِيرُ فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَبِجَارِيَةٍ لِي ثُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا غَنَمُكَ وَجَارِيَتُكَ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَجَلَدَ ابْنَهُ مِائَةً وَغَرَّبَهُ عَامًا وَأَمَرَ أُنَيْسًا الْأَسْلَمِيَّ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَةَ الْآخَرِ فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا.

1 Buhari je naslov ovog poglavlja postavio u upitnoj formi i nije na to pitanje dao odgovor, jer o ovome postoje suprotni stavovi učenjaka, a većina njih smatra da je to prepušteno na volju vladaru.

2 Bio je razboritiji od njega općenito ili samo u ovom slučaju, ili je bio razboritiji u poznavanju propisa vjere. Prenosilac je vjerovatno znao obojicu, čim je rekao ovako nešto.

3 Buhari navodi više verzija ovog hadisa, a jedna je s komentarom prethodila u prvom tomu na strani 550 i 551.

## O ONOME KO UPOTRIJEBI ODGOJNU MJERU PREMA SVOJIM UKUĆANIMA[4] ILI PREMA NEKOM DRUGOM BEZ (DOZVOLE) VLADARA

باب
مَنْ أَدَّبَ أَهْلَهُ أَوْ غَيْرَهُ دُونَ السُّلْطَانِ

Ebu-Seid (Hudri) prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada (čovjek) klanja i neko htjedne da prođe ispred njega, neka ga odgura. A ako se ovaj ne htjedne vratiti, neka ga fizički spriječi."
Tako je postupio Ebu-Seid.[5]

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا صَلَّى فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ وَفَعَلَهُ أَبُو سَعِيدٍ .

6844. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:
"Došao je (jednom) Ebu-Bekr, radijallahu anhu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio spustio svoju glavu na moje stegno, pa reče: 'Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ljudi nisu pri vodi!' Ukoravao me je i bockao rukom po struku, a samo me je položaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sprečavao da se pomaknem. Potom je Allah spustio ajet o tejemmumu.'"[6]

٦٨٤٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ فَعَاتَبَنِي وَجَعَلَ يَطْعُنُ بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي وَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ .

4 Suprugu, djecu i sve one čiji je staratelj i koji žive s njim.

5 Ovaj hadis i slučaj kada je Ebu-Seid spriječio jednog mladića da prođe ispred njega, naveden je u prvom tomu na strani 369-370. Tamo je navedeno da se taj mladić žalio Mervanu, a kada ga je on upitao za razlog ovakvog postupka, on je odgovorio kako je čuo hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome da će klanjač spriječiti prolazak ispred sebe.

6 Komentar potpune verzije ovog hadisa nalazi se u prvom tomu, strana 257-258.

6845. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a njega je opet obavijestio Amr, da mu je pričao Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla: "Prišao je (jednom) Ebu-Bekr i dobro me udario, te rekao: 'Zadražala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ogrlice!' Mene je skoro smrt snašla zbog položaja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a baš me je (udarac) zabolio.'" (Jahja je ispričao ovaj hadis) slično prethodnom. *Lekeze* i *vekeze* su istog značenja.[1]

٦٨٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَكَزَنِي لَكْزَةً شَدِيدَةً وَقَالَ حَبَسْتِ النَّاسَ فِي قِلَادَةٍ فَبِي الْمَوْتُ لِمَكَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ أَوْجَعَنِي نَحْوَهُ لَكَزَ وَوَكَزَ وَاحِدٌ .

## KO VIDI (ZATEČE) SA SVOJOM SUPRUGOM NEKOG ČOVJEKA I UBIJE GA[2]

بَاب
مَنْ رَأَى مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَقَتَلَهُ

6846. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Avane, a njemu Abdul-Melik, prenoseći od Verrada, a on od Mugire, da je Sa'd b. Ubade rekao:
"Kad bi vidio nekog čovjeka s mojom suprugom udario bih ga sabljom, ali ne pljoštimice!"
Te riječi su doprle do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te on reče: "Zar se čudite Sa'dovoj ljubomori? Ja sam, zaista, ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji od mene!"[3]

٦٨٤٦. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ عَنْ الْمُغِيرَةِ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ لَأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللهُ أَغْيَرُ مِنِّي .

1 Ebu-Ubejde je rekao da je *el-lekz* udarac skupljenom šakom po prsima, dok Ebu-Zejd smatra da je to udarac po bilo kojem dijelu tijela.

2 Misli se na to kakav je tretman takvog čina.

3 *El-gire* je riječ koju uglavnom na naš jezik prevodimo kao ljubomora, a Kermani veli da ona u suštini znači sprečavanje, tj. to je nešto što čini da muškarac ne voli da se njegova supruga veže za nekog drugog muškarca, bilo pogledom ili na neki drugi način. U leksikonu arapskog jezika zvanom *En-Nihaje* navodi se da je *el-gire* (srčani) žar, zanos i gordost. Allahova ljubomora je, ustvari, to što On ne dozvoljava da se čine grijesi.

## ŠTA SE NAVODI O ALUZIJI?

## بَاب مَا جَاءَ فِي التَّعْرِيضِ

6847. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki beduin i rekao:
"Allahov Poslaniče, moja je žena rodila crnog dječaka!?"
"Imaš li ti deva?", upita ga on.
"Imam", odgovori beduin.
"Kakve su boje", upita ga (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
"Crvene", odgovori.
"Ima li među njima crnomanjastih (pepeljastih)?", upita ga.
"Da", reče.
"A odakle je to tako?", upita ga ponovo.
"Mislim da je to zbog dalekog porijekla iz koje je povuklo tu boju", reče beduin.
"Isto tako je to možda zbog dalekog porijekla iz kojeg je tvoj sin povukao tu boju", reče (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

٦٨٤٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنَّى كَانَ ذَلِكَ قَالَ أُرَاهُ عِرْقٌ نَزَعَهُ قَالَ فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ عِرْقٌ .

4 Iz hadisa se može razumjeti da je čovjeku zabranjeno da negira da je dijete koje mu rodi supruga njegovo samo na osnovu slabih i nedovoljnih pokazatelja. Naprotiv, da bi čovjek optužio suprugu za blud, treba imati jake argumente, kao da nije imao s njom spolni odnos, a ona rodi dijete, ili da rodi dijete prije nego što prođe šest mjeseci od trenutka kada je s njom imao prvi odnos, ili da se to u današnjem vremenu dokaže naučnom metodom koja se koristi u dokazivanju porijekla. Buhari je naslovom ovog poglavlja htio da kaže da nije dovoljna aluzija da se suprugu (ili muža) optuži za blud.

## OD KOLIKO UDARACA SE SASTOJI ODGOJNA MJERA ZBOG GRIJEHA (*TA'ZIR*) I ODGOJNA MJERA ZBOG NEČEG MANJEG (*TE'DIB*)?[1]

باب
كَمْ التَّعْزِيرُ وَالْأَدَبُ

6848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Bukejra b. Abdullaha, on od Sulejmana b. Jesara, on od Abdur-Rahmana b. Džabira b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: "Nema udaranja s više od deset udaraca (bičem ili štapom), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*)."

٦٨٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ لَا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ .

6849. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Fudajl b. Sulejman, njemu Muslim b. Ebu-Merjem, a njemu Abdur-Rahman b. Džabir, a on od nekog ko je čuo[2] da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: "Nema kazne veće od deset udaraca (bičem ili štapom), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*)."

٦٨٤٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ عَمَّنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا عُقُوبَةَ فَوْقَ عَشْرِ ضَرَبَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ .

6850. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, da ga je obavijestio Amr kako mu je pričao Bukejr rekavši:
– Dok sam sjedio kod Sulejmana b. Jesara dođe Abdur-Rahman i ispriča (hadis) Sulejmanu b. Jesaru,

٦٨٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ عِنْدَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ إِذْ جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ فَحَدَّثَ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ

1 *Et-ta'zir* je infinitiv od od glagola *azzerehu*, a *el-azr* znači sprečavanje i odvraćanje. Ova se riječ upotrebljava kada se želi izraziti stajanje u odbranu neke osobe, kao što je odvraćanje njenih neprijatelja i sprečavanje da joj naude. Ova riječe se koristi i da se izrazi sprečavanje nekoga da počini nešto ružno, pa se tako kaže: *Azzerehu el-kadi* (spriječio ga je kadija), kada upotrijebi odgojnu mjeru protiv njega kako se ne bi povratio činjenju loših postupaka. Ova odgojna mjera može biti verbalna (riječima), a može biti i u vidu tjelesnog kažnjavanja, srazmjerno počinjenom djelu i njegovom počinitelju. Uglavnom, ovdje se govori o odgojnim mjerama koje su diskreciono pravo vladara. U naslovu je napravljena razlika između termina *ta'zir* i termmina *te'dib*, a Ibn-Hadžer veli da je *ta'zir* odgojna mjera koja se koristi u slučaju grijeha, dok je *te'dib* općenitije značenje, kao što je odgojna mjera koju otac ili učitelj poduzme u slučaju djeteta. Naslov je postavljen u upitnoj formi zbog toga što postoje različita mišljenja pravnika o tome kolika treba biti ta odgojna mjera. O tome se može pročitati u djelima iz fikha (šerijatskog prava).

2 Ovdje nije imenovano o kom se ashabu radi, a Kastalani veli da se radi o Ebu-Burdeu Nejjariju.

ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بُرْدَةَ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَجْلِدُوا فَوْقَ عَشَرَةِ أَسْوَاطٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ .

a onda nam se okrenu Sulejman b. Jesar i reče: "Pričao mi je Abdur-Rahman b. Džabir da mu je pričao njegov otac, kako je čuo Ebu-Burdu Ensarija da kaže : 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Nemojte udarati s više od deset udaraca (bičem), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*).'"

٦٨٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ الْوِصَالِ فَقَالَ لَهُ رِجَالٌ مِنْ الْمُسْلِمِينَ فَإِنَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تُوَاصِلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا عَنْ الْوِصَالِ وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوْا الْهِلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَالْمُنَكِّلِ بِهِمْ حِينَ أَبَوْا تَابَعَهُ شُعَيْبٌ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَيُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

6851. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, da je Ebu-Seleme pričao da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:

– Zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprekidni post (od dva dana i jednu noć i više), pa mu neki muslimani rekoše: "Ali, Allahov Poslaniče, ti, doista, neprekidno postiš!"

"A ko je od vas kao što sam ja? Ja zanoćim, a moj me Gospodar hrani i poji!",[3] reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Pošto su se ustegli od toga da prestanu s neprekidnim postom, on je nastavio s njima postiti dan, a zatim još jedan dan, a onda su ugledali mlađak i on reče: "Da se (mlađak) još nije pojavio, ja bih vam povećao."

On kao da je ovim htio da ih kazni kada su se ustegnuli (od prekidanja posta).[4]

Ukajla u prenošenju slijedi Šu'ajb, Jahja b. Seid i Junus, prenoseći od Zuhrija.

Abdur-Rahman b. Halid (za razliku od ove trojice, hadis prenosi) od Ibn-Šihaba, on od Seida (b. Musejjeba), on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Ovo može imati stvarno značenje, tj. da ga Uzvišeni Allah hrani i poji džennetskom hranom i pićem, a može značiti da mu On dadne snagu kao kada bi jeo i pio, što je prihvatljivije značenje. Naime, kada bi se radilo o prvom, onda se ne bi računalo da on neprekidno posti.

4 Za razliku od ostalih hadisa u ovom poglavlju, u ovom se govori o kažnjavanju izgladnjivanjem i iżednjivanjem i oni koji su postili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili su sposobni na takvo nešto. Međutim, da nije nastupio novi mjesec, on bi nastavio s njima da posti sve dok ih to ne bi iscrpilo i tako bi ih odvratio od toga. Ovo i jeste smisao ovakvog kažnjavanja koje vladar ima pravo upotrijebiti.

6852. PRIČAO MI JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, a njemu Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, da su oni bili udarani za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi kupili hranu đuture (bez vaganja i mjerenja), ako bi je prodali na mjestu gdje je i kupe, sve dok je ne prenesu do svojih prebivališta (kuća).[1]

٦٨٥٢. حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُمْ كَانُوا يُضْرَبُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذَا اشْتَرَوْا طَعَامًا جِزَافًا أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِمْ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ.

6853. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Urve, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije kažnjavao radi sebe zbog nečega što mu bude učinjeno;[2] ne bi kažnjavao sve dok ne bude oskrnavljena neka od Allahovih zabrana, a tada bi kažnjavao isključivo radi Allaha.”

٦٨٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ حَتَّى يُنْتَهَكَ مِنْ حُرُمَاتِ اللهِ فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ

## KO OBJELODANI BLUD, ZAPRLJANOST (NJIME) I OPTUŽBU BEZ JASNOG DOKAZA[3]

## بَاب مَنْ أَظْهَرَ الْفَاحِشَةَ وَاللَّطْخَ وَالتُّهَمَةَ بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ

6854. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Zuhri rekao da prenosi od Sehla b. Sada, koji je rekao:
“Bio sam svjedokom slučaja kada su dvoje (supružnika)[4] prizivali prokletstvo na onog ko laže (u slučaju optužbe za blud), a imao sam petnaest godina, i kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) raskinuo njihov brak. Tada je muž rekao:

٦٨٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلَاعِنَيْنِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَرَّقَ بَيْنَهُمَا فَقَالَ زَوْجُهَا كَذَبْتُ عَلَيْهَا إِنْ أَمْسَكْتُهَا قَالَ فَحَفِظْتُ ذَاكَ مِنَ الزُّهْرِيِّ إِنْ جَاءَتْ بِهِ كَذَا

1 Hadis imao smisao zabrane kupoprodaje bez primopredaje, te dozvoljenosti upotrebe odgojnih mjera protiv onih koji krše šerijatske naredbe u vezi s obligacionim pravom, te da postoji legalna osnova da se imenuje neko ko će obavljati funkciju tržišnog inspektora.

2 Kao što je npr. oprostio čovjeku koji ga je povukao za ogrtač od čega mu je ostao trag na vratu, a takvih slučajeva je veoma mnogo u njegovoj časnoj biografiji. Međutim, on opraštao nije tamo gdje se krše Allahove zabrane i gdje pravo oprostiti ima samo Uzvišeni Allah.

3 Ovim se naslovom misli na to kakav je šerijatski propis u vezi s onim ko objelodanjuje nečiji blud, na što ukazuju postupci koji obično ukazuje na to, te ukaže na nečiju “zaprljanost” bludom i iznese svoju optužbu na račun te osobe, a da nema jasnog dokaza koji je potreban za to, niti postoji priznanje optužene osobe.

4 Radilo se o Uvejmiru Adžlaniju i njegovoj supruzi Havli.

‘Ako je ostavim, značilo bih da sam slagao na nju...’[5] Sufjan je rekao: ‘Zapamtio sam to (kasnije) od Zuhrija da je rečeno: ‘Ako rodi takvo i takvo dijete,[6] on je iskren, a ako ga rodi takvog i takvog,[7] kao gušter (geko), slagao je.’
Čuo sam Zuhrija (kaže Sufjan) da govori: “Rodila je onakvog kako se to nije željelo.”

وَكَذَا فَهُوَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ كَذَا وَكَذَا كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ فَهُوَ وَسَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ جَاءَتْ بِهِ لِلَّذِي يُكْرَهُ .

6855. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a njemu Ebu-Zinad, prenoseći od Kasima b. Muhammeda koji je rekao da je Ibn-Abbas spomenuo dvoje (supružnika) koji su prizivali prokletstvo na onoga ko laže (u slučaju optužbe za blud), pa je Abdullah b. Šeddad rekao: “To je ona za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Da sam ijednu ženu kamenovao bez čvrstog dokaza (kamenovao bih ovu)?!’”[8]
Ibn-Abbas reče: “Ne, to je žena koja nije skrivala (porok, ali joj on nije dokazan).”

٦٨٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُتَلَاعِنَيْنِ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ شَدَّادٍ هِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا امْرَأَةً عَنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ قَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ أَعْلَنَتْ .

6856. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Spomenuto je međusobno proklinjanje (supružnika u slučaju optužbe za blud) u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve selelm, pa je Asim b. Adijj o tome rekao nešto, a onda otišao. Zatim mu je (Asimu) došao neki čovjek iz njegovog naroda žaleći se da je zatekao sa svojom suprugom nekog čovjeka, te Asim reče: “Ovim sam iskušan samo zbog svojih riječi.” Potom je odveo tog čovjeka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je obavijestio o onom na kojem je našao svoju suprugu. Taj čovjek je bio žute boje, mršav s malo mesa i raščupane kose,

٦٨٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْقَاسِمِ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ذُكِرَ التَّلَاعُنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلًا ثُمَّ انْصَرَفَ وَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ يَشْكُو أَنَّهُ وَجَدَ مَعَ أَهْلِهِ رَجُلًا فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا إِلَّا لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبِطَ الشَّعَرِ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ

5 Zato joj je dao neopozivi razvod braka prije nego je to dozvolio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
6 Krupnih crnih očiju i velike stražnjice.
7 Kratkog i crvenog.
8 Uvejmirovu suprugu.

dok je onaj za kojeg je tvrdio da ga je našao kod svoje žene crnomanjast, debeo s puno mesa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allahu moj, obznani!" Zatim je žena rodila dijete slično čovjeku kojeg je spomenuo njezin suprug da ga je zatekao s njom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tražio da se njih dvoje međusobno zaklinju i da prizovu prokletsvo na onoga koje od njih dvoje laže, pa je jedan čovjek na mjestu gdje se sjedilo upitao Ibn-Abbasa: "To je ona za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam ijednu ženu kamenovao bez čvrstog dokaza (kamenovao bih ovu)?!'"Ibn-Abbas reče: "Ne, to je žena koja je u islamu činila zlodjela (porok) ne skrivajući se (ali joj on nije dokazan)."

أَهْلِهِ آدَمَ خَدِلًا كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَيِّنْ فَوَضَعَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَهَا فَلَاعَنَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ رَجَمْتُ هَذِهِ فَقَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الْإِسْلَامِ السُّوءَ .

## OPTUŽIVANJE ČESTITIH ŽENA (ZA BLUD)

## بَاب رَمْيِ الْمُحْصَنَاتِ

(i riječi Uzvišenog:) "One koji optuže čedne žene, a potom ne dovedu četiri svjedoka, udarite s osamdeset udaraca po koži i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; oni su baš neposlušni,[1] osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi."[2]"Zaista su oni koji potvore čestite, bezazlene vjernice, prokleti i na dunjaluku i na ahiretu i njima pripada patnja bolna."[3] "A oni koji optuže svoje supruge, (a ne budu imali drugih svjedoka)..."[4]

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ وَ قَوْلِ اللهِ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ .

1 Ovo je još jedan šerijatski propis koji sadrži ova sura, a to je šibanje ili bičevanje onoga ko potvori čednu i poštenu ženu da je počinila blud, ali i obratno. Onaj ko optuži čednu ženu za blud, i obratno, spriječit će da bude kažnjen tako što će dokazati istinitost onoga što tvrdi, a to može samo ako dovede četvericu svjedoka koji će posvjedočiti da se to zaista desilo. Usuprotnom, bit će kažnjen s osamdeset udaraca bičem ili štapom, više nikada neće biti mjerodavan svjedok i bit će od onih koji su neposlušni Allahu.

2 En-Nur, 4-5. A što se tiče onih koji se pokaju poslije izvršene kazne, pa Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha i Milostiv je i On će mu, ako htjedne, oprostiti grijehe i smilovat će mu se. Ahmed b. Hanbel smatra da će pokajnik ponovo postati mjerodavan svjedok i neće spadati u fasike (one koji su neposlušni Allahu i čija je vjera nakrnjena). Ebu Hanife smatra da se takav čovjek neće više smatrati fasikom, ali zauvijek će ostati kao nemjerodavan svjedok.

3 En-Nur, 23.

4 En-Nur, 6. Ajet u cjelosti glasi: "...osim samih sebe - pa svjedočenje svakog od njih je u četiri svjedočenja uz zaklinjanje Allahom, da je, zaista, od onih koji govore istinu, a peto je da ga zadesi Allahovo prokletstvo, ako je od onih koji lažu!"

6857. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, on Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Klonite se sedam upropaštavajućih (grijeha)!" "Koji su to, Allahov Poslaniče?" – upitaše (prisutni). "Pridruživanje Allahu druga, sihr (magija), ubijanje osobe koju je Allah zabranio ubiti osim kada je to opravdano, jedenje kamate, jedenje imetka siročeta, bježanje s bojnog polja i potvaranje čednih i bezazlenih vjernica."[5]

٦٨٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ .

## POTVARANJE ROBOVA

## بَاب قَذْفِ الْعَبِيدِ

6858. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Fudajla b. Guzvana, on od Ibn-Ebu-Nu'ma, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: – Čuo sam Ebul-Kasima, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Ko potvori svoga roba koji nema ništa s onim šta ovaj kaže, na Sudnjem danu će biti izbičevan, osim ako bude bilo onako kako kaže."

٦٨٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ يَقُولُ مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ وَهُوَ بَرِيءٌ مِمَّا قَالَ جُلِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ .

5 U ovom hadisu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ashabima da se klone grijeha koji vode u propast, a to su pored širka bespravno ubistvo, sihr, kamata, trošenje jetimskog imetka, bježanje s bojnog polja i potvaranje čednih i bezazlenih vjernica. Riječ sihr u arapskom jeziku označava izvrtanje nečemu njegovog smisla ili njegove spoljašnje forme i izgleda, a ima i značenje prevare, opsjene. Možda je o ovoj temi na našem jeziku najviše prevedenih knjiga, pa poštovanom čitaocu preporučujem da o sihru više saznaju u tim knjigama. Kamata (ar. *er-riba*) jezički znači višak, a nekada označava kamatni zajam ili kredit. Zajam je nasuprot kupoprodaje, dok je nasuprot kupoprodajnom profitu kamata (višak) uzeta zbog zajma. Osnovno značenje kamate kod šerijatskih pravnika jeste da je ona višak koji se uzme zbog datog zajma u zavisnosti od veličine iznosa i vremena otplate i to je ono što je danas poznato kao korist (interes) od zajma. Znači, kamata je višak koji se uzme prilikom razmjene imovine i to ponekad pravnici zovu *riba en-nesie* ili *riba el-kard*. Jetim je dijete čiji otac umre dok još ono nije ušlo u godine spolne zrelosti. Bježanje s bojnog polja Ajni (*Umda*, 11/296) smatra velikim grijehom, onda kada je broj neprijatelja u odnosu na broj muslimana veći od dva puta. U tom slučaju dozvoljeno je povlačenje s bojnog polja. Ako je neprijatelja dvostruko više ili isti broj, tada – po njemu – nije dozvoljeno povlačenje s bojnog polja. Potvaranje čednih vjernica koje je Allah sačuvao do bluda (*el-muhsanat*) i koje nemaju ništa s potvorama za blud i ne znaju ništa o tome (*el-gafilat*), također spada u grijehe koji čovjeka vode ka propasti. Inače, veliki grijesi, kako je prevedena riječ *el-kebair*, su ustvari loši i grješni postupci koji su zabranjeni Šerijatom. *El-kebair* je množina riječi *kebire*, a znači nešto veliko, opasno i to je u osnovi pridjev kojim se misli na ružan postupak ili ružnu osobinu, pa je tako dobila značenje pojma. Neki smatraju da riječ *el-kebire* označava svaki grijeh uz koji je (u Kur'anu ili sunnetu) spomenuta vatra džehennemska, prokletstvo, srdžba ili kazna. Inače, učenjaci se razilaze u vezi s brojem velikih grijeha tako da se spominje broj od četiri, pa do sedamnaest, pa čak i do sedamstotina. Naime, neki je čovjek upitao Ibn-Abbasa: "Velikih je grijeha sedam?!", a on mu je rekao: "Njih je i do sedamstotina!" (Ajni, *Umda*, 11/127)

## DA LI ĆE IMAM (VLADAR) NAREDITI NEKOM ČOVJEKU DA IZVRŠI SANKCIJU NAD DRUGIM ČOVJEKOM KOJI NIJE TU?

بَاب هَلْ يَأْمُرُ الْإِمَامُ رَجُلًا فَيَضْرِبُ الْحَدَّ غَائِبًا عَنْهُ

Tako nešto radio je Omer.

وَقَدْ فَعَلَهُ عُمَرُ

6859, 6860. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Ibn-Ujejne, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija, da su rekli:
– Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Zaklinjem te Allahom da nam presudiš po Allahovoj Knjizi!"
Čovjek koji je bio njegov parničar (u ovom sporu), a bio je razboritiji od njega, reče: "U pravu je, presudi nam po Allahovoj Knjizi i dozvoli mi (da govorim), Allahov Poslaniče."
"Govori", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Moj sin je", reče čovjek, "bio najamnik u porodici ovog čovjeka, pa je počinio blud s njegovom ženom, ali sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednog slugu. Zatim sam pitao učene ljude i oni su me obavijestili da ono što sljeduje moga sina jeste stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana, a da njegovu ženu sljeduje kamenovanje."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno ću vam presudit po Allahovoj Knjizi! Tvojih stotinu ovaca i sluga, ima da ti budu vraćeni, a tvoga sina sljeduje stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana. O Unejse, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otiđi do žene i pitaje je, pa ako prizna kamenuj je."
Žena je priznala, pa ju je on kamenovao.

٦٨٥٩-٦٨٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَا جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَنْشُدُكَ اللَّهَ إِلَّا قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهَ مِنْهُ فَقَالَ صَدَقَ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأْذَنْ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُلْ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا فِي أَهْلِ هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَخَادِمٍ وَإِنِّي سَأَلْتُ رِجَالًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ وَأَنَّ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرَّجْمَ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ الْمِائَةُ وَالْخَادِمُ رَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَيَا أُنَيْسُ اغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَسَلْهَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا .

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الدِّيَاتِ

# ODŠTETA ZA KRVNE DELIKTE[1]

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONOME KOJI HOTIMIČNO UBIJE VJERNIKA KAZNA ĆE BITI DŽEHENNEM, (U KOME ĆE VJEČNO OSTATI; ALLAH ĆE NA NJEGA GNJEV SVOJ SPUSTITI, PROKLET ĆE GA I PATNJU MU VELIKU PRIPREMITI)"[2]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)

6861. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, koji je grijeh najveći kod Uzvišenog Allaha?'
'Da Allahu, koji te je stvorio, pripišeš druga', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'A koji poslije toga?', upitao je ovaj.

٦٨٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَهَا

---

1 Na arapskom jeziku odšteta za krvne delikte se kaže *ed-dija* (*dijetun*, pl. *dijatun*). *Ed-dija* je odšteta za počinjeno ubistvo. Buhari je u okviru ovako naslovljena poglavlja naveo hadise koji govore o odmazdi (*kisas*), jer se za sve prekršaje za koje je propisana odmazda dopušteno iskupiti. Tako je ovaj naslov obuhvatniji. Ostali sastavljači hadiskih zbirki (*muhaddisi*) ovo su poglavlje nazvali poglavljem o odmazdi (*kitabul-kisas*), a kao potpoglavlje stavili su odštete za krvni delikt.

2 En-Nisa, 93. Isma'il Kadi u djelu Ahkamul-Kur'an bilježi hadis čiji je lanac prenosilaca dobar, a u kojem stoji da su muhadžiri i ensarije, kada je objavljen ovaj ajet, kazali: "Zasigurno je bilo tako sve dok nije objavljen ajet: 'Uzvišeni Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će, kome On hoće, manje grijehe od toga...'" (En-Nisa, 48) Na osnovu ovog ajeta učenjaci ehli-sunneta došli su do zaključka da je ubica prepušten volji Uzvišenog Allaha. To potvrđuje i hadis koji prenosi Ubada, a koji ima status *muttefekun alejhi*, i to nakon što se u njemu spominju ubistvo, prostitucija i drugo: "... a onaj koji počini nešto od toga prepušten je Uzvišenom Allahu: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu." To potvrđuje i primjer čovjeka koji je ubio devedeset i devet ljudi, a onda je ubio i stotog… Ovaj je hadis naveden među hadisima o poslanicima, kad je bilo riječi o Benu-Israilu.

'Da ubiješ svoje dijete, kako ne bi jelo tvoju hranu',[1] odgovori on.
'A koji poslije toga', upitao je on.
'Da počiniš blud s komšijinom ženom', odgovorio je. Kao potvrdu tome Uzvišeni je Allah objavio ajet: 'I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu.'"[2]

(وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا) .

6862. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Ishak b. Seid b. Amr b. Seid b. As, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernik će u svojoj vjeri imati širinu[3] (lagodnost) sve dok bespravno ne prolije krv."[4]

٦٨٦٢ . حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنْ يَزَالَ الْمُؤْمِنُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا حَرَاماً .

6863. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja'kub, njemu Ishak b. Seid, a ovom njegov otac, prenoseći od Abdullaha b. Omera da je rekao:
"U velike životne posrtaje iz kojih nema izlaza za onoga koji u njih zapadne spada bespravno prolijevanje krvi, što je Uzvišeni Allah učinio zabranjenim."[5]

٦٨٦٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ إِنَّ مِنْ وَرَطَاتِ الْأُمُورِ الَّتِي لاَ مَخْرَجَ لِمَنْ أَوْقَعَ نَفْسَهُ فِيهَا سَفْكَ الدَّمِ الْحَرَامِ بِغَيْرِ حِلِّهِ .

1 Kermani veli: "Nema razloga da se posebno ističe ubistvo vlastitog djeteta, jer je, općenito gledano, ubistvo veliki grijeh." Askalani smatra da postoji razlika među velikim grijesima. Kermani, međutim, ističe da je ovo ubistvo posebno gnusno zbog činjenice da je počinjeno zbog slabosti imana i vjerovanja u to da je Uzvišeni Allah onaj koji daje opskrbu.

2 El-Furkan, 68.

3 Ovim se upozorava i prijeti ubici vjernika na način na koji se prijeti nevjerniku. Ibnul-Arebi veli: "Širina u vjeri znači posjedovati veliki broj dobrih djela. Ali kada se počini ubistvo, ta se širina suzi, jer sama dobra djela nisu dovoljna da prevagnu nad ubistvom."

4 Tj. dok ne počini ubistvo. Taberani u *Mu'džemul-kebiru* navodi mevkuf hadis od Ibn-Mes'uda s prekinutim lancem prenosilaca, koji ima dodatak na kraju: "A kada bespravno prolije krv, izgubit će stid."

5 Prenosi se da je Ibn-Omer kazao nekome ko je počinio ubistvo s predumišljajem: "Opskrbi se s dosta hladne vode jer nećeš ući u Džennet." Tirmizi od Abdullaha b. Omera bilježi hadis u kome se navodi: "Nestanak cijelog ovog svijeta blaži je kod Uzvišenog Allaha od ubistva jednog muslimana." Ibnul-Arebi kaže: "Sa sigurnošću se zna da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje životinja bez opravdana razloga. Kakva je tek prijetnja onome koji ubije ljudsko biće, a kakva onome koji ubije muslimana, a kakva tek onome koji ubije dobrog i pobožnog muslimana?"

6864. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će se presuditi ljudima jest prolivena krv."

٦٨٦٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ فِي الدِّمَاءِ.

6865. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ataa b. Jezida, on od Ubejdullaha b. Adija, a ovaj od Mikdada b. Amra Kindija, saveznika Benu-Zuhre, da je kazivao:
"Učestvovao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Bedru, te sam ga upitao: 'Allahov Poslaniče, ako se sukobim s nevjernikom pa me on posiječe sabljom po ruci i odsiječe je, a poslije toga se zakloni za drvo i rekne: 'Prihvatam islam i pokoravam se Uzvišenom Allahu!' – smijem li ga ubiti nakon što to izgovori?'
'Nemoj ga ubiti!', odgovori mi on.
'Ali, Allahov Poslaniče', rekoh ja, 'on mi je odsjekao jednu ruku, a zatim je, nakon što ju je odsjekao, to izgovorio! Hoću li ga ubiti?'
'Nemoj ga ubiti, jer ako ga ubiješ, on će biti u položaju u kojem si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u položaju u kojem je bio on prije nego što je izrekao svoju riječ (da prihvata islam)', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[6]

٦٨٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيٍّ حَدَّثَهُ أَنَّ الْمِقْدَادَ بْنَ عَمْرٍو الْكِنْدِيَّ حَلِيفَ بَنِي زُهْرَةَ حَدَّثَهُ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَقِيتُ كَافِرًا فَاقْتَتَلْنَا فَضَرَبَ يَدِي بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا ثُمَّ لَاذَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ وَقَالَ أَسْلَمْتُ لِلَّهِ آقْتُلُهُ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَقْتُلْهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُ طَرَحَ إِحْدَى يَدَيَّ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا آقْتُلُهُ قَالَ لَا تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَأَنْتَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ.

6 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da je dopušteno u borbi ubiti nevjernika prije nego što primi islam. Ako on, međutim, očituje svoju pripadnost islamu izgovorivši da je musliman, prolijevanje njegove krvi postaje zabranjeno. Ako takvog čovjeka, nakon što je on, izgovarajući šehadet, očitovao svoju pripadnost islamu, ubije musliman, bit će dopušteno proliti krv ubice izvršavajući odmazdu (kisas) nad njim, kao što je dopušteno u borbi proliti krv nevjernika zbog njegovog nevjerovanja.
Ovaj hadis ne znači da musliman, ukoliko u borbi ubije čovjeka iz tabora nevjernika koji je očitovao svoju pripadnost islamu, postaje nevjernikom. To je učenje haridžija, koji smatraju da musliman postaje nevjernikom ukoliko počini veliki grijeh.

6866. Habib b. Ebu-Amra prenosi od Seida, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Mikdadu: 'A šta ako to bude čovjek vjernik koji, nalazeći se u skupini nevjernika, krije svoje vjerovanje, a ti ga, nakon što iskaže svoje vjerovanje, ubiješ? I ti si isto tako prije ovoga, dok si bio u Mekki, skrivao svoje vjerovanje.'"[1]

٦٨٦٦ . وَقَالَ حَبِيبُ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمِقْدَادِ إِذَا كَانَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ يُخْفِي إِيمَانَهُ مَعَ قَوْمٍ كُفَّارٍ فَأَظْهَرَ إِيمَانَهُ فَقَتَلْتَهُ فَكَذَلِكَ كُنْتَ أَنْتَ تُخْفِي إِيمَانَكَ بِمَكَّةَ مِنْ قَبْلُ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "… A AKO NEKO BUDE UZROKOM DA SE NEČIJI ŽIVOT SAČUVA…"[2]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَمَنْ أَحْيَاهَا)

Ibn-Abbas veli: "Ko ne naruši nepovredivost ljudskog života, osim kad to pravda zahtijeva – kao da je oživio cijeli svijet."[3]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ حَرَّمَ قَتْلَهَا إِلاَّ بِحَقٍّ (فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا) .

1 Hadis u nešto dužoj verziji bilježe još i Bezzar, Darekutni i Taberani. U toj se verziji nalazi dodatak: "Spomenuli su to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa on reče: 'Mikdade, ubio si čovjeka koji je izgovorio: *La ilahe illallah!* Šta ćeš učiniti s *la ilahe illallah*?'" Poslije toga Uzvišeni je Allah objavio: "O vjernici, kada u boj na Allahovu putu krenete, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!' – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite." (En-Nisa, 94)

2 El-Maida, 32. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvao. Naši su im poslanici jasne dokaze donosili, ali su mnogi od njih, i poslije toga, zaista, na Zemlji sve granice zla prelazili."

3 Već je navedeno objašnjenje u tumačenju sure El-Maida. U ovom se ajetu cilja na njegov prvi dio, koji glasi "… ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao…" (El-Maida, 32), i na njega se odnosi prvi hadis u ovom poglavlju, u kojem se kaže: "… a da dio tereta za to ne ponese prvi sin Ademov, alejhis-selam." Svi ostali hadisi upućuju na to da je ubistvo veliki grijeh. U njima se ističe težina tog grijeha kako bi se vjernici od njega sačuvali. Postoje oprečna mišljenja o značenju riječi Uzvišenog Allaha: "… kao da je sve ljude poubijao", i: "… kao da je svim ljudima život sačuvao." Neki kažu: "Ovdje se želi istaknuti veličina grijeha do kojeg dovodi ubistvo muslimana, kao što o tome izvještava Taberani, prenoseći od Hasana, Mudžahida i Katade." Drugi kažu: "Ovaj hadis znači da će ubici svi ljudi biti parničari, ili pak znači da je na njemu obaveza plaćanja odštete za krvni delikt kao da je pobio cijeli svijet." Taberani je izabrao mišljenje koje se odnosi na veličinu grijeha i prijetnju, s obzirom da je, kad je riječ o Allahovoj srdžbi i kazni, izjednačeno ubistvo jedne osobe s ubistvom cijelog svijeta. Nasuprot tome, onaj koji ne počini ubistvo kao da je svim ljudima život sačuvao, jer su ljudi sigurni da ta osoba neće nikoga ubiti. Ibn-Tin smatra kako to znači da će onaj koji ima pravo na odmazdu (kisas), ali ipak oprosti ubici, dobiti takvu nagradu kao da je svim ljudima sačuvao život.

٦٨٦٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُقْتَلُ نَفْسٌ إِلاَ كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الأَوَلِ كِفْلٌ مِنْهَا .

6867. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovom A‘meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nijedna osoba neće biti ubijena, a da dio tereta za to ne ponese prvi sin Ademov, alejhis-selam.”[4]

٦٨٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ وَاقِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنِي عَنْ أَبِيهِ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

6868. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, a ovom Vakid b. Abdullah, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete jedni drugima skidati glave!”[5]

4 Prema mišljenju većine učenjaka prvi Ademov, alejhis-selam, sin bio je Kabil. Međutim, Kadi Džemaluddin b. Vasil ima drukčije mišljenje. On u svome *Tarihu* veli: “Ime je ubijenog Kabil. To je ime izvedeno iz riječi *kabulu kurbanihi* (primanje njegovog kurbana, žrtve).” O ovome je već bilo govora u poglavlju *O stvaranju Adema*.Neki smatraju da se ovo ne odnosi na dva rođena Ademova, sallallahu alejhi ve sellem, sina, već da se radi o dvojici ljudi iz Benu-Israila. Međutim, Mudžahid veli da se radi o dvojici rođenih Ademovih sinova, i to je poznato. Potvrda je tome i ovaj hadis, u kojem se kaže da se radi o prvorođenom Ademovom, alejhis-selam, sinu. Prenosi se da se Ademu, alejhis-selam, u Džennetu nije rodilo više djece osim njega i njegove sestre blizankinje. Zbog toga se on ponosio pred svojim bratom Habilom: “Mi smo djeca iz Dženneta, a vi ste djeca sa zemlje.” O tome govori Ibn-Ishak u *El-Mubtedeu*. Hasan prenosi: “Rečeno mi je da je Habil ubijen kada je imao dvadeset godina, a njegov brat ubica dvadeset i pet.” Značenje je imena Habil “dar Uzvišenog Allaha”. Adem, alejhis-selam, je bio jako žalostan zbog te nesreće. Poslije toga rođen je njegov sin Šit, a značenje je i tog imena “dar Uzvišenog Allaha”, od kojeg se proširilo Ademovo potomstvo. Sa‘lebi veli: “Učenjaci koji se bave proučavanjem Kur‘ana navode da je Hava u dvadeset poroda rodila četrdesetero djece. Prvi koji su se rodili bili su Kabil i sestra mu Iklima, a posljednji su bili Abdul-Mugis i Emetul-Mugis.”
Adem, alejhis-selam, nije umro sve dok se nije rodilo četrdeset hiljada ljudi. Svi su oni stradali u potopu, a ostalo je samo Nuhovo, alejhis-selam, potomstvo. Nuh je, opet, potomak Šita. Uzvišeni Allah veli: “... i samo potomke njegove u životu ostavili.” (Es-Saffat, 77) S Nuhom je u lađi bilo osamdeset osoba, a na njih ukazuje ajet: “… a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali.” (Hud, 40) Nešto od ovoga spominje se u Nuhovoj, alejhis-selam, biografiji u poglavlju o poslanicima.

5 Postoji osam mišljenja o ovom hadisu:
– prvo je mišljenje haridžija, koji kažu da ovaj hadis ima doslovno značenje;
– drugo je mišljenje da se ovo odnosi na one koji budu dopuštali ubistvo;
– treće je mišljenje da se ove riječi odnose na nijekanje nepovredivosti života i krvi muslimana;
– četvrto je mišljenje da hadis znači: da radite kao što nevjernici rade ubijajući se međusobno;
– peto je mišljenje da on znači: da se opasujete oružjem, jer se kaže *kefere dirahu* (pokrio je svoj pancir) ako preko njega obuče odjeću;
– šesto je mišljenje da se hadis odnosi na one koji su zanijekali blagodat Uzvišenog Allaha;
– sedmo je mišljenje da je pravi njegov smisao odvraćanje od ovog djela, a ne ono o čemu on doslovno govori;
– osmo je mišljenje da hadis znači: neka niko od vas drugoga ne oslovljava riječju nevjernik jer će se na neke od vas odnositi taj naziv.

6869. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu‘ba, njemu Ali b. Mudrik, a ovom Ebu-Zur‘a b. Amr b. Džerir, prenoseći od Džerira da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za vrijeme Oprosnog hadždža rekao: ‘Utišaj svijet neka čuje! Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo, pa da skidate glave jedni drugima!’”[1]
Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, također prenose Ebu-Bekra i Ibn-Abbas.

٦٨٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ ابْنَ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ رَوَاهُ أَبُو بَكْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6870. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža‘fer, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Firasa, on od Ša‘bija, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Veliki su grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim i biti neposlušan roditeljima” (ili je rekao krivokletstvo; Šu‘ba nije bio siguran).[2]
Mu‘az veli: “Pričao nam je Šu‘ba: ‘Veliki su grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim, krivokletstvo i neposlušnost roditeljima (ili je rekao ubistvo).’”

٦٨٧٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ أَوْ قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ شَكَّ شُعْبَةُ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ أَوْ قَالَ وَقَتْلُ النَّفْسِ .

6871. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Veliki su grijesi ...”
PRIČAO NAM JE Amr, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Ibn-Ebu-Bekra, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Najteži su veliki grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim, ubistvo, neposlušnost roditeljima i krivo svjedočenje.”[3]

٦٨٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ ح و حَدَّثَنَا عَمْرٌو وَهُوَ ابْنُ مَرْزُوقٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَوْلُ الزُّورِ أَوْ قَالَ وَشَهَادَةُ الزُّورِ .

1 O tome je opširnije bilo govora u poglavlju pod nazivom *Hadždž* (širi komentar pogledati u poglavlju pod naslovom *Iskušenja*).

2 Vidi poglavlje koje nosi naziv *Zakletve i zavjeti*.

3 Vidi poglavlje pod naslovom *Etika*.

6872. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, a ovom Hušejm,[4] prenoseći od Husajna, ovaj od Ebu-Zabjana, a on od Usame b. Zejda b. Harisa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Hurekijama,[5] ogranku plemena Džuhejna. Došli smo im ujutro i porazili ih. Jedan je ensarija zajedno sa mnom stigao jednog njihovog čovjeka,[6] i kada smo ga ščepali, on je uzviknuo: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!' Ensarija je ustuknuo od njega, ali sam ga ja probo svojim kopljem i usmrtio. Kada smo se vratili, to je saznao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa me je upitao: 'Usama, zar si ga ubio nakon što je rekao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha'?'[7]
'Allahov Poslaniče', rekoh ja, 'on se samo želio zaštititi na taj način!'[8]
'Zar si ga ubio nakon što je rekao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha'?', ponovio je on. Toliko je puta to ponovio da sam ja poželio da prije toga dana nisam bio primio islam."[9]

٦٨٧٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ حَدَّثَنَا أَبُو ظَبْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ رَضِي الله عَنْهُمَا يُحَدِّثُ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْحُرَقَةِ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَزَمْنَاهُمْ قَالَ وَلَحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ رَجُلاً مِنْهُمْ قَالَ فَلَمَّا غَشِينَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ قَالَ فَكَفَّ عَنْهُ الأَنْصَارِيُّ فَطَعَنْتُهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فَقَالَ لِي يَا أُسَامَةُ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا كَانَ مُتَعَوِّذًا قَالَ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ قَالَ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسْلَمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ .

4 Vidi poglavlje koji nosi naslov *Vojni pohodi*.

5 Ibn-Kelbi veli da su oni dobili ovaj naziv zbog sukoba s plemenom Benu-Murra b. Avf b. Sa'd b. Zebjan, koje ih je, zbog mnoštva poginulih, "spalilo" kopljima.

6 Abdul-Berr navodi da je ime ovog čovjeka Mirdas b. Amr Fedeki. Navodi se da se ovaj čovjek zove Mirdas b. Nuhejk Fezari, a to je mišljenje i Ibn-Kelbija.

7 Ovo je kritika i opomena da se više niko ne odvaži ubiti osobu koja izgovori riječi tevhida.

8 U A'mešovom predanju ovog hadisa navode se sljedeće riječi: "Zar si mu otvorio grudi, da znaš je li to doista srcem izgovorio ili ne?" To znači da čovjek presuđuje prema vanjskim pojavama, pokazateljima i izjavama, a što se tiče srca, čovjek ne može znati šta se u njemu nalazi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je ukorio što je odstupio od vanjskih pokazatelja. Iz ovog hadisa jasno se vidi da se presude donose na osnovu vanjskih pokazatelja i jasnih činjenica, a ne na temelju ezoterizma.

9 To ne znači da je on poželio da bude nevjernik, nego da je poželio da je tek u tom trenutku primio islam. Tada bi on bio siguran da neće odgovarati za taj postupak, jer se prihvatanjem islama čovjeku brišu svi grijesi koje je počinio kao nemusliman.
Kurtubi veli: "To kazuje da je on svoja dotadašnja dobra djela, u usporedbi s tim postupkom, ocijenio nedovoljnim, posebno zbog toga što je naišao na oštar prijekor i osudu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Ibn-Bettal veli: "Ovaj slučaj bio je povod da se Usama zakune kako se više nikad neće boriti protiv muslimana. Zbog toga se on nije priključio Aliji, radijallahu anhu, u Bici na Siffinu te u Bici kod deve, o čemu će biti riječi u poglavlju čiji je naslov *Iskušenja*. U već spomenutom A'mešovom predanju stoji da je Sa'd b. Ebu-Vekkas znao reći: "Neću se boriti protiv muslimana dok ne vidim Usamu da se bori protiv njega."

6873. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Jezid,[1] prenoseći od Ebu-Hajra,[2] ovaj od Sunabihija,[3] a on od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Doista sam ja jedan od onih koji su dali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Dali smo mu prisegu da nećemo Uzvišenom Allahu smatrati nikoga ravnim, da nećemo krasti niti činiti blud, da nećemo nikoga bespravno ubiti niti pljačkati. Ako se toga budemo pridržavali, neće nam biti uskraćen Džennet, a ako bilo šta od toga uradimo, presuda pripada Uzvišenom Allahu."[4]

٦٨٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنِّي مِنَ النُّقَبَاءِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ نَسْرِقَ وَلاَ نَزْنِيَ وَلاَ نَقْتُلَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ وَلاَ نَنْتَهِبَ وَلاَ نَعْصِيَ بِالْجَنَّةِ إِنْ فَعَلْنَا ذَلِكَ فَإِنْ غَشِينَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا كَانَ قَضَاءُ ذَلِكَ إِلَى اللهِ .

6874. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejri, a ovom Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada."[5]
Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi i Ebu-Musa.

٦٨٧٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلاَحَ فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6875. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, a njemu Hammad b. Jezid, prenoseći od Ejjuba i Junusa, oni od Hasana, a on od Ahnefa[6] b. Kajsa da je kazivao:
"Krenuo sam da pomognem jednom čovjeku,[7] ali me je susreo Ebu-Bekra i upitao: 'Kamo ideš?'
'Da pomognem ovom čovjeku', rekao sam.
'Vrati se', reče mi on, 'čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:

٦٨٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَيُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ ذَهَبْتُ لأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ قَالَ ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ

1 Ibn-Ebu-Habib Misri.

2 Ebu-Hajr je Mursid b. Abdullah.

3 Sunabihi je Abdur-Rahman b. Usajla.

4 Na prvi pogled stječe se dojam da je to bilo na Akabi. Međutim, kao što je objašnjeno u poglavlju pod naslovom *Zakletve*, nije tako. Ta prisega davana je poslije Akabe i zove se još Prisega žena, a ajet o ženama objavljen je poslije Hudejbije, a prije oslobođenja Mekke. Prisega istog sadržaja za muškarce davana je u godini u kojoj je oslobođena Mekka.

5 O tome će se opširnije govoriti u poglavlju koje nosi naslov *Iskušenja*.

6 Ejjub je Sehtijani, Junus je Ibn-Ubejd Basri, Hasan je Hasan Basri, a Ahnef je Ibn-Kajs.

7 "Jedan čovjek" je Alija b. Ebu-Talib, a Ahnef mu se nije priključio u Bici kod deve.

فِي النَّارِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ .

'Kada se sukobe dva muslimana sa sabljama (u rukama), i ubica i ubijeni će u Vatru."
'Allahov Poslaniče', upitao sam, 'jasno mi je za ubicu, ali zašto i ubijeni?'
'Zato što je i on namjeravao ubiti svoga druga', rekao je.'"

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى بِالْأُنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE ODMAZDA ZA UBIJENE: SLOBODAN ZA SLOBODNA, I ROB ZA ROBA, I ŽENA ZA ŽENU. A ONAJ KOME ROB UBIJENOG OPROSTI – NEKA ONI VELIKODUŠNO POSTUPE, A NEKA IM ON DOBROČINSTVOM UZVRATI. TO JE OLAKŠANJE OD GOSPODARA VAŠEG, I MILOST. A KO NASILJE IZVRŠI I POSLIJE TOGA – NJEGA BOLNA PATNJA ČEKA."[8]

بَاب
سُؤَالِ الْقَاتِلِ حَتَّى يُقِرَّ وَالْإِقْرَارِ فِي الْحُدُودِ

## O ISPITIVANJU UBICE[9] SVE DOK NE PRIZNA, TE O PRIZNANJU U KAZNENOM PRAVU

٦٨٧٦ . حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكِ هَذَا أَفُلَانٌ أَوْ فُلَانٌ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأُتِيَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حَتَّى أَقَرَّ بِهِ فَرُضَّ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ .

6876. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neki je židov jednoj djevojci razbio glavu tako što je stavio njenu glavu između dva kamena i udario je, pa su je pitali: 'Ko ti je to učinio? Je li ovaj ili onaj čovjek?' Ispitivali su je tako sve dok nije prozvan taj židov, koji je onda doveden pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ostao je kod Poslanika sve dok nije priznao svoje djelo, nakon čega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se i njemu kamenjem razbije glava."[10]

8 El-Bekara, 178.

9 Tj. optuženog za ubistvo protiv kojeg se vodi postupak, a presuda još nije donesena.

10 U predanjima se ne navodi ime ovog židova niti ime djevojke, ali se u nekim od njih navodi da je ona iz redova ensarija. Nevevi kaže: "Imam Malik smatra, na temelju ovog hadisa, da je ispravno optuženog za ubistvo osuditi na smrt na osnovu iskaza smrtno ranjene žrtve. Međutim, u ovom hadisu nema dokaza

## O TOME KADA NEKO POČINI UBISTVO KAMENOM ILI ŠTAPOM[1]

## بَاب إِذَا قَتَلَ بِحَجَرٍ أَوْ بِعَصًا

6877. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdullah b. Idris, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa, a on od svoga djeda Enesa b. Malika da je kazivao:
"Neka je djevojka sa srebrenim nakitom izišla u Medinu, pa ju je jedan židov pogodio kamenom. Donesena je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u stanju u kojem je jedva davala znakove života. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ju je, upitao: 'Je li te udario taj i taj?' Ona je podigla glavu, a on ju je ponovo upitao: 'Je li te udario taj i taj?' Nakon što je još jednom podigla glavu, on ju je i treći put upitao: 'Je li te udario taj i taj?' Ona je samo spustila svoju glavu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se dovede taj čovjek i donio presudu da se on pogubi pomoću dva kamena."

٦٨٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ جَدِّهِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ خَرَجَتْ جَارِيَةٌ عَلَيْهَا أَوْضَاحٌ بِالْمَدِينَةِ قَالَ فَرَمَاهَا يَهُودِيٌّ بِحَجَرٍ قَالَ فَجِيءَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَبِهَا رَمَقٌ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فُلَانٌ قَتَلَكِ فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا فَأَعَادَ عَلَيْهَا قَالَ فُلَانٌ قَتَلَكِ فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا فَقَالَ لَهَا فِي الثَّالِثَةِ فُلَانٌ قَتَلَكِ فَخَفَضَتْ رَأْسَهَا فَدَعَا بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَتَلَهُ بَيْنَ الْحَجَرَيْنِ.

za takav stav, jer je židov, kako se navodi u nekim predanjima, priznao svoj zločin, te je na temelju toga osuđen." Ibn-Murabit, jedan od malikijskih učenjaka, tvrdi da je ovaj propis važio u početku islama, tj. da se uvažavala izjava osobe koja je nasmrt premlaćena.

1 Navođenje ovog hadisa upućuje na činjenicu da je u vezi s ovom temom prihvaćeno mišljenje većine učenjaka, iako nije naveden precizan propis. U okviru ovog poglavlja naveden je i hadis o židovu i robinji, koji prenosi Enes, a sve to većina učenjaka uzima kao potporu za stav da se nad ubicom smrtna kazna izvršava predmetom kojim je i on ubio. Oni se drže i ajeta: "Ako želite na nepravdu uzvratiti, onda to učinite samo u onolikoj mjeri koliko je vama učinjeno..." (En-Nahl, 126), te ajeta: "... onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom i Allaha se bojte, i znajte da je Allah na strani onih koji se grijeha klone." (El-Bekara, 194)
Kufski učenjaci imaju drukčiji stav utemeljen na hadisu: "Nema odmazde osim sabljom", ali ovaj hadis nije jak. Ibn-Ebu-Lejla kaže: "Ako čovjek ubije kamenom ili štapom, razmotrit će se da li je ponovio svoje djelo ili ne. Ako je on jedan od onih koji ponavljaju krivična djela, presudit će se da je to učinjeno s predumišljajem, a u suprotnom, da nije."
Ata' i Tavus vele: "Ubistvo s predumišljajem je ono koje je počinjeno oružjem."

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MI SMO IM U NJEMU PROPISALI: GLAVA ZA GLAVU, I OKO ZA OKO, I NOS ZA NOS, I UHO ZA UHO, I ZUB ZA ZUB, I DA RANE TREBA UZVRATITI. A ONOME KO OD ODMAZDE ODUSTANE – BIT ĆE MU TO OD GRIJEHA ISKUPLJENJE. ONI KOJI NE SUDE PREMA ONOME ŠTO JE ALLAH OBJAVIO PRAVI SU NASILNICI."[2]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ)

6878. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nikome nije dopušteno prolijevati krv muslimana koji svjedoči da nema Boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik, osim u tri slučaja: (u slučaju ubistva) glava za glavu, (u slučaju) kad osoba u braku počini blud i (u slučaju) kad se osoba odmetne od vjere i napusti zajednicu.'"[3]

٦٨٧٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ إِلاَّ بِإِحْدَى ثَلَاثٍ النَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالثَّيِّبُ الزَّانِي وَالْمَارِقُ مِنَ الدِّينِ التَّارِكُ لِلْجَمَاعَةِ .

## O ONOME KOJI NAREDI DA SE IZVRŠI ODMAZDA KAMENOM

## بَاب مَنْ أَقَادَ بِالْحَجَرِ

6879. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, ovaj od Hišama b. Zejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Neki je židov ubio robinju kamenom da bi se dočepao njenog srebrenog nakita. Ona je donesena

٦٨٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا قَتَلَ جَارِيَةً عَلَى أَوْضَاحٍ لَهَا فَقَتَلَهَا بِحَجَرٍ فَجِيءَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَبِهَا

2 El-Maida, 45.

3 Onaj koji namjerno i bespravno ubije bit će kažnjen smrtnom kaznom, ako se ispune svi uvjeti koji se traže za takvu vrstu kazne. Također, ukoliko osoba koja je u braku počini blud, kazna joj je kamenovanje, ako se ispune svi uvjeti za izvršenje te kazne.
Za onoga koji napusti islam Nevevi veli: "Odmetništvo od vjere ima općenito značenje. Stoga, ukoliko se za nekoga ustanovi da je na bilo koji način ostavio vjeru i izišao iz nje, on će biti, ako se ne vrati u islam, kažnjen smrtnom kaznom." Smatra se da se odvojio od zajednice svako ko napusti zajednicu tako što uvodi razne novotarije ili poriče idžma (konsenzus), kao što su rafidije, haridžije i drugi.

Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u stanju u kojem je jedva davala znakove života.
'Je li te ubio taj i taj čovjek?', upita je on, a ona pokaza glavom da nije. Ponovio joj je svoje pitanje drugi put, a ona je opet pokazala glavom da nije. Upitao ju je to isto i treći put, a ona je klimnuvši glavom pokazala da jeste. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je da se (taj židov) pogubi s dva kamena."

رَمَقٌ فَقَالَ أَقَتَلَكِ فُلاَنٌ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لاَ ثُمَّ قَالَ الثَّانِيَةَ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لاَ ثُمَّ سَأَلَهَا الثَّالِثَةَ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ فَقَتَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِحَجَرَيْنِ .

## ONAJ KOME NEKO BUDE UBIJEN MOŽE IZABRATI JEDNU OD DVIJE MOGUĆNOSTI[1]

## بَاب مَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ

6880. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Neko je iz plemena Huzaa ubio jednog čovjeka..."
Abdullah b. Redža prenosi od Harba, ovaj od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Neko je iz plemena Huzaa, u godini u kojoj je oslobođena Mekka, ubio čovjeka iz plemena Ebu-Lejs, želeći se osvetiti za ubistvo svoga suplemenika koje bijaše počinjeno u džahilijetu. (Čuvši za to), Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i kazao: 'Uzvišeni Allah zaštitio je Mekku od slona[2] i učinio da Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pravovjerni zavladaju njome. Svakako da Mekka nije dopuštena nikome prije mene niti ikome poslije mene. Naravno da mi je ona učinjena dopuštenom jedan dio dana. Uistinu, ona je i u ovom dijelu dana zaštićena (sveta), i ne posijeca se bilje niti se kreše lišće s njenog drveća, niti iko u njoj uzima nečiju izgubljenu stvar, izuzev

٦٨٨٠ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ خُزَاعَةَ قَتَلُوا رَجُلاً وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا حَرْبٌ عَنْ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّهُ عَامَ فَتْحِ مَكَّةَ قَتَلَتْ خُزَاعَةُ رَجُلاً مِنْ بَنِي لَيْثٍ بِقَتِيلٍ لَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ الْفِيلَ وَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ أَلاَ وَإِنَّهَا لَمْ تَحِلَّ لأَحَدٍ قَبْلِي وَلاَ تَحِلُّ لأَحَدٍ بَعْدِي أَلاَ وَإِنَّمَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ أَلاَ وَإِنَّهَا سَاعَتِي هَذِهِ حَرَامٌ لاَ يُخْتَلَى شَوْكُهَا وَلاَ يُعْضَدُ شَجَرُهَا وَلاَ يَلْتَقِطُ سَاقِطَتَهَا إِلاَّ مُنْشِدٌ وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا يُودَى وَإِمَّا يُقَادُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ أَبُو شَاهٍ فَقَالَ اكْتُبْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ

1 Iz ovog poglavlja jedan dio učenjaka crpi dokaze za stav da pravo izbora između naplate odštete za ubistvo (*dija*) i izvršenja smrtne kazne pripada rodbini ubijenog, te da pritom nije potrebna saglasnost ubice.

2 Ovim se ukazuje na događaj koji se desio u predislamsko doba, kada je Ebrehina vojska, koja je sa sobom imala slonove, napala Mekku u namjeri da sruši Kabu. Uzvišeni Allah onemogućio je njihove nakane i poslao na njih ptice. O ovom događaju govori i kur'anska sura El-Fil.

onoga koji će oglašavati ljudima da je stvar nađena. Onaj kome neko bude ubijen može izabrati bolju od dvije mogućnosti:[3] ili da primi materijalnu odštetu za ubijenog ili da zatraži smrtnu kaznu za ubicu.' Potom je ustao čovjek iz Jemena s nadimkom Ebu-Šah i rekao: 'Napiši mi to, Allahov Poslaniče!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Napišite to Ebu-Šahu!' Poslije toga ustao je jedan Kurejšević i rekao: 'Osim izhira (mirisne žukve), jer je mi upotrebljavamo u svojim kućama i na grobljima?' 'Osim mirisne žukve', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." S gornjim predanjem podudara se predanje Ubejdullaha, koji ga prenosi od Šejbana. Neki, prenoseći od Ebu-Nu'ajma, vele: "...smrt." A Ubejdullah veli: "...ili da se ubica kazni smrtnom kaznom."

رَسُولُ اللهِ ﷺ اكْتُبُوا لأَبِي شَاهٍ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِلاَّ الإِذْخِرَ فَإِنَّمَا نَجْعَلُهُ فِي بُيُوتِنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلاَّ الإِذْخِرَ وَتَابَعَهُ عُبَيْدُاللهِ عَنْ شَيْبَانَ فِي الْفِيلِ قَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ الْقَتْلَ وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ إِمَّا أَنْ يُقَادَ أَهْلُ الْقَتِيلِ .

6881. PRIČAO NAM JE je Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Israilci su primjenjivali smrtnu kaznu (*kisas*), ali nisu poznavali plaćanje odštete za krvni delikt. Uzvišeni Allah za ovaj (Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem) ummet veli: 'O vjernici, propisuje vam se odmazda za ubijanje: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati... '"[4]

٦٨٨١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ قِصَاصٌ وَلَمْ تَكُنْ فِيهِمُ الدِّيَةُ فَقَالَ اللهُ لِهَذِهِ الأُمَّةِ (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى) إِلَى هَذِهِ الآيَةِ (فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَالْعَفْوُ أَنْ يَقْبَلَ الدِّيَةَ فِي الْعَمْدِ قَالَ (فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ) أَنْ يَطْلُبَ بِمَعْرُوفٍ وَيُؤَدِّيَ بِإِحْسَانٍ .

3 Tumačeći ajet: "... a onaj kome rod ubijenog oprosti – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati..." (El-Bekara, 178), Ibn-Abbas veli da je *afv* – oproštaj počinjenog ubistva s predumišljajem i prihvatanje odštete (*dija*); pravo na to pripada rodbini, koja, isto tako, može zahtijevati i izvršenje smrtne kazne. Ubica je dužan isplatiti odštetu i bez svoje saglasnosti, jer se i na njega odnosi zapovijed o čuvanju svoga i tuđih života sadržana u ajetu: "... i jedni druge ne ubijajte! Allah je doista prema vama milostiv!" (En-Nisa, 29) Dakle, njegovo protivljenje pravu rodbine da uzme odštetu nema nikakva značaja.
Ibn-Bettal o riječima: "(...) To je olakšanje od Gospodara vašeg..." (El-Bekara, 178) – veli kako one ukazuju na to da kod Benu-Israila nije bila uobičavana otkupnina (dija), nego samo smrtna kazna. Uzvišeni Allah dao je olakšicu Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, ummetu tako što je ponudio mogućnost isplate krvarine (*dija*), koja se može naplatiti uz saglasnost rodbine ubijenog.

4 El-Bekara, 178. Izjava Ibn-Abbasa upućuje na to da riječi Uzvišenog Allaha: "Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, i da rane treba uzvratiti..." (El-Maida, 45) – znače da je Benu-Israilu u Tevratu odmazda bila izričito propisana: život za život,

Ibn-Abbas također veli: "Oproštaj se ogleda i u tome što se primi krvarina za ubistvo s predumišljajem" – i dodaje: "Slijeđenje u dobročinstvu znači traženje da se velikodušno postupi i da se uzvrati dobročinstvom."

## O ONOME KOJI BUDE TRAŽIOD A SE BESPRAVNO PROLIJE NEČIJA KRV

بَاب مَنْ طَلَبَ دَمَ امْرِئٍ بِغَيْرِ حَقٍّ

6882. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Abdullah b. Ebu-Husejn, prenoseći od Nafija b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišenom su Allahu najmrža trojica ljudi:[1] grešnik u Haremi-šerifu,[2] čovjek koji je prihvatio islam, a želi provoditi običaje iz predislamskog doba i čovjek koji traži da se bespravno prolije nečija krv."[3]

٦٨٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللهِ ثَلَاثَةٌ مُلْحِدٌ فِي الْحَرَمِ وَمُبْتَغٍ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَمُطَّلِبُ دَمِ امْرِئٍ بِغَيْرِ حَقٍّ لِيُهَرِيقَ دَمَهُ.

## O OPRAŠTANJU POGREŠKE NAKON SMRTI

بَاب الْعَفْوِ فِي الْخَطَإِ بَعْدَ الْمَوْتِ

6883. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Poraženi su mnogobošci na Uhudu."

٦٨٨٣. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ يَوْمَ أُحُدٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ

oko za oko… itd. Uzvišeni Allah propisao je olakšicu ummetu Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, u vidu materijalne odštete za kao zamjene za smrtnu kaznu, ukoliko se s tim saglasi rodbina ubijenog. Prenosi se da u vjerozakonu Isaa, alejhi selam, nije bilo smrtne kazne, nego je bila samo krvarina. Ako je ovo vjerodostojno, to znači da je današnji islamski vjerozakon objedinio u sebi i jedno i drugo, pa je islam, glede ovog problema, vjera sredine.

1 Trojica između ostalih grešnika, kao što je rečeno: "Najveći od velikih grijeha..." Poznato je da je širk (smatrati nekoga Allahu ravnim) Uzvišenom Allahu najmrži grijeh.

2 Grešnik je ovdje označen riječju *mulhid*, koja znači onaj koji je odlutao od istine. Ova se riječ, međutim, najčešće koristi u značenju: osoba koja je napustila islam. Ako se jedan grijeh imenuje tom riječju, onda to jasno pokazuje o kakvom se grijehu radi.

3 Ibn-Hadžer Askalani navodi da je nastojao pronaći povod ovom hadisu, pa kaže: "Pročitao sam u *Knjizi o Meki,* Amra b. Šeble predanje Amra b. Dinara, koji prenosi od Zuhrija da je Ata b. Jezid rekao: "Ubijen je neki čovjek na Muzdelifi..." (misleći pritom na oslobađanje Mekke). Zatim je ispričao priču u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne znam da iko pokazuje više drskosti prema Uzvišenom Allahu od trojice: čovjeka koji ubije u Haremu, čovjeka koji ubije onoga koji nije počinio ubistvo i onoga koji ubije da bi izvršio krvnu osvetu za ubistvo počinjeno u džahilijetu."

PRIČAO MI JE Muhammed b. Harb, njemu Ebu-Mervan Jahja b. Ebu-Zekerijja Vasiti, a ovom Hišam, prenoseći od Urve, a on od od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Iblis je među svijetom na Uhudu završtao: 'O Allahovi robovi, napadnite na odstupnicu!' Pa su se vratili i nasrtali na odstupnicu sve dok nisu (greškom) ubili Jemana. Huzejfa je povikao: 'Oče moj, oče moj!', ali su ga ipak ubili.[4] Huzejfa im reče: 'Allah neka vam oprosti!'[5]
'Poražena je jedna njihova skupina, tako da su otišli u Taif', kazao je."

حَرْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّاءَ يَعْنِي الْوَاسِطِيَّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ صَرَخَ إِبْلِيسُ يَوْمَ أُحُدٍ فِي النَّاسِ يَا عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ عَلَى أُخْرَاهُمْ حَتَّى قَتَلُوا الْيَمَانَ فَقَالَ حُذَيْفَةُ أَبِي أَبِي فَقَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ وَقَدْ كَانَ انْهَزَمَ مِنْهُمْ قَوْمٌ حَتَّى لَحِقُوا بِالطَّائِفِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NEZAMISLIVO JE DA VJERNIK UBIJE VJERNIKA, TO SE MOŽE DOGODITI SAMO NEHOTICE. ONAJ KOJI UBIJE VJERNIKA NEHOTICE MORA OSLOBODITI ROPSTVA JEDNOG ROBA VJERNIKA I PREDATI KRVARINU PORODICI NJEGOVOJ; OSLOBOĐEN JE KRVARINE JEDINO AKO ONI OPROSTE. AKO ON PRIPADA NARODU KOJI VAM JE NEPRIJATELJ, A SAM JE VJERNIK, MORA OSLOBODITI ROPSTVA JEDNOG ROBA VJERNIKA. NE NAĐE LI GA, MORA UZASTOPCE POSTITI DVA MJESECA, DA BI ALLAH PRIMIO POKAJANJE – A ALLAH SVE ZNA I MUDAR JE."[6]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا)

4 Hattabi veli: "Ako musliman greškom u borbi ubije drugog muslimana, nije dužan isplatiti za njega materijalnu odštetu. Takav je propis ako se to desi u bilo kojem haotičnom stanju, izuzev ako je neko imao namjeru ubiti nekoga."

5 Ebu-Ishak u *Sunenu* navodi hadis koji od Zuhrija prenosi Evza'i, a u kojem stoji: "Muslimani su pogriješili u vezi s Huzejfinim ocem na Uhudu, pa su ga greškom ubili. Huzejfa je rekao: 'Nek vam Allah oprosti, a On je od milostivih najmilostiviji!' To je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je od tog događaja počeo Huzejfu još više cijeniti, a odštetu (za poginulog oca) mu je sam isplatio."

6 En-Nisa, 84. Ibn-Ishak u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, biografiji navodi povod objavi ovog ajeta. On, naime, prenosi od Abdur-Rahmana b. Harisa, a ovaj od Abdullaha b. Ajjaša b. Rebije Mahzumija da je Kasim b. Muhammed b. Ebu-Bekr rekao: "Ovaj ajet objavljen je u vezi s tvojim djedom Ajjašom b. Ebu-Rebijom i Harisom b. Jezidom iz plemena Benu-Amir b. Luej, koji je, dok je bio nevjernik, pravio neprilike u Mekki. Kada su muslimani učinili hidžru, on je prihvatio islam i sam se uputio u Medinu. Kada je bio na ivici Harre (pustinje u blizini Medine), susreo ga je Ajjaš b. Ebu-Rebia te je, pomislivši da je još uvijek idolopoklonik, nasrnuo na njega i ubio ga, pa je objavljen ovaj ajet."

## ONOME KOJI JEDANPUT PRIZNA DA JE POČINIO UBISTVO BIT ĆE NA OSNOVU TOGA IZREČENA SMRTNA PRESUDA

بَاب إِذَا أَقَرَّ بِالْقَتْلِ مَرَّةً قُتِلَ بِهِ

6884. PRIČAO MI JE Ishak, a njemu Habban, prenoseći od Hemmama, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Neki je židov pomoću dva kamena razbio glavu jednoj robinji. Upitali su je: 'Ko ti je to učinio? Je li taj i taj čovjek?', (nastavivši nabrajati) sve dok nisu spomenuli toga židova, a ona potvrdno klimnula glavom. Taj je židov (potom) doveden; priznao je[1] počinjeno djelo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se i njemu na istovjetan način kamenom razbije glava."
Hemmam veli: "... s dva kamena..."

٦٨٨٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكِ هَذَا أَفُلَانٌ أَفُلَانٌ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا فَجِيءَ بِالْيَهُودِيِّ فَاعْتَرَفَ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَرُضَّ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ وَقَدْ قَالَ هَمَّامٌ بِحَجَرَيْنِ .

## O SMAKNUĆU MUŠKARCA ZBOG UBISTVA ŽENE[2]

بَاب قَتْلِ الرَّجُلِ بِالْمَرْأَةِ

6885. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jezid b. Zurej, prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio da se ubije neki židov koji je ubio robinju u namjeri da prisvoji njen srebreni nakit."

٦٨٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَتَلَ يَهُودِيًّا بِجَارِيَةٍ قَتَلَهَا عَلَى أَوْضَاحٍ لَهَا .

Ibn-Ebu-Hatim, spominjući slično predanje, bilježi u Tefsiru predanje od Seida b. Džubejra u kojem stoji da se Ajjaš b. Ebu-Rebia zakleo kako će ubiti Harisa b. Jezida ako ga se domogne. U Mudžahidovom se predanju navodi isto, ali bez spominjanja Harisa. U tom se predanju spominje da je on, nakon što je bio prihvatio islam, sreo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ubio Ajjaša kada je on izišao. Inače se u ovom poglavlju uglavnom ne navode hadisi.

1 U ovom hadisu većina učenjaka iznalazi dokaze kako uvjet za izricanje presude nije da počinilac priznanje ponovi više puta. Međutim, kufski učenjaci uvjetuju izricanje presude dvostrukim priznanjem koristeći se analogijom s četiri puta ponovljenim priznanjem za počinjeni blud, shodno propisanom broju svjedoka u oba slučaja.

2 U slučaju da muškarac ubije ženu, ili joj nanese tjelesne ozljede, presudit će se u korist žene. Stoga, ako muškarac ubije ženu, nad njim će se izvršiti odmazda. Isti je slučaj i s nanošenjem ozljeda ženi.

## O ODMAZDI KOJA SE PROVODI MEĐU MUŠKARCIMA I ŽENAMA U SLUČAJU POVREDA[3]

بَاب الْقِصَاصِ بَيْنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِي الْجِرَاحَاتِ

Učenjaci smatraju da smrtna kazna treba da se izvrši i nad muškarcem koji ubije ženu. Odmazda će se izvršiti nad muškarcem ukoliko on počini namjeran zločin prema ženi, bilo da se radi o ubistvu bilo o manjim zlodjelima, kao što su tjelesne ozljede. To je stav i Omera b. Abdul-Aziza, Ibrahima i Ebu-Zinada, a oni ga prenose od svojih drugova. Rubejova sestra ozlijedila je nekog čovjeka, pa je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio kazavši: "Odmazda!"[4]

وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ يُقْتَلُ الرَّجُلُ بِالْمَرْأَةِ وَيُذْكَرُ عَنْ عُمَرَ تُقَادُ الْمَرْأَةُ مِنَ الرَّجُلِ فِي كُلِّ عَمْدٍ يَبْلُغُ نَفْسَهُ فَمَا دُونَهَا مِنَ الْجِرَاحِ وَبِهِ قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ وَإِبْرَاهِيمُ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنْ أَصْحَابِهِ وَجَرَحَتْ أُخْتُ الرُّبَيِّعِ إِنْسَانًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْقِصَاصُ .

6886. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

٦٨٨٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيِّ بْنِ بَحْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

3 Islamski su učenjaci saglasni da se smrtna kazna izvršava nad ubicom, bio on muško ili žensko, s tim što jedno predanje koje se bilježi od Alije, radijallahu anhu, Hasana i Ataa govori drugačije. Hanefijski učenjaci ne slažu se s većinom učenjaka u pogledu kazni za tjelesna oštećenja. Neki od njih stoje na stanovištu da se neće odsjeći zdrava ruka osobi koja je nekome odsjekla paraliziranu ruku, jer takva ruka ima status onog što je mrtvo, pa bi to bilo kao kada bi se izvršila odmazda nad živim zbog mrtvaca.

4 Ovdje je spomenut dio hadisa koji Muslim bilježi od Hammada b. Seleme, ovaj od Sabita, a on od Enesa da je kazivao kako je Rubejova sestra Umm-Harisa povrijedila nekog čovjeka, pa ju je on tužio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je izrekao presudu rekavši: "Odmazda, odmazda!" Umm-Rebi'a je povikala: "Zar će se izvršiti odmazda nad tom ženom?! Tako mi Allaha, neće!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Slavljen neka je Allah! Umm-Ebu-Rebi'a, pa odmazda je propisana u Allahovoj knjizi!" Ona je, međutim, i dalje bila uporna u svojim nastojanjima da se odmazda ne izvrši. Ustrajala je sve dok svi nisu pristali na materijalnu odštetu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: "Ima Allahovih robova koji, kada se zakunu Allahom, ispune zakletvu."
Postoji i predanje u kojem se govori o ženi koja je drugoj ženi izbila zub, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se i njoj slomi zub. Humejd prenosi od Enesa da je Enes b. Nadr upitao: "Zar ćeš slomiti zub Rubeji?! Ne, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, nećeš slomiti njezin zub!" Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: "Enese, odmazda je propisana u Allahovoj knjizi!" Nakon toga rodbina se oštećene saglasila, pa su joj oprostili. "Doista ima Allahovih robova", rekao je Poslanik, "koji, kada se zakunu Allahom, ispune zakletvu."
Nevevi veli: "Učenjaci kažu: 'Poznato je i rašireno Buharijevo predanje.' Postoji vjerovatnoća da se radi o dva različita slučaja."
Ibn-Hadžer Askalani veli: "Ibn-Hazm kategorički tvrdi da se radi o dva događaja koji su se desili istoj ženi. U prvom slučaju ona je nanijela tjelesna oštećenja muškarcu, pa je presuđeno protiv nje da mora platiti odštetu. U drugom slučaju ona je izbila zub nekoj djevojci, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se mora izvršiti odmazda. Njena se majka zaklela u prvom slučaju, a brat u drugom."

"Sipale smo lijek u jednu stranu usta Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti, ali nam on reče: 'Nemojte mi sipati lijek!' 'To je kazao zato što ne podnosi lijekove', rekosmo mi. Ali, kada se on malo oporavio, reče nam: 'Niko od vas neće ostati, a da mu se neće sipati lijek, osim Abbasa, jer on nije bio prisutan s vama.'"

قَالَتْ لَدَدْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ فَقَالَ لاَ تُلِدُّونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ لاَ يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلاَ لُدَّ غَيْرَ الْعَبَّاسِ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

## O ONOME KOJI OSTVARI SVOJE PRAVO ILI IZVRŠI ODMAZDU OSOBNO, MIMO PRAVOSUDNIH ORGANA[1]

## بَاب
## مَنْ أَخَذَ حَقَّهُ أَوِ اقْتَصَّ دُونَ السُّلْطَانِ

6887. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mi smo posljednji (narod na ovom svijetu), a prvi na budućem svijetu."

٦٨٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ إِنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6888. S istim se nizom prenosilaca (*senedom*) prenosi i sljedeći hadis: "Ako bi neko bez tvog dopuštenja provirio u tvoju kuću, a ti ga tom prilikom pogodio kamenčićem i izbio mu oko, ne bi imao nikakva grijeha zbog toga."

٦٨٨٨. وَبِإِسْنَادِهِ لَوِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِكَ أَحَدٌ وَلَمْ تَأْذَنْ لَهُ خَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ فَفَقَأْتَ عَيْنَهُ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ .

6889. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Humejda (da je rekao):
"Neki je čovjek provirio u kuću Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on gađao šiljkom strijele."
"Ko ti je ispričao?", upitao sam, pa mi je odgovorio: "Enes b. Malik."

٦٨٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ فِي بَيْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَدَّدَ إِلَيْهِ مِشْقَصًا فَقُلْتُ مَنْ حَدَّثَكَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ .

1 Ako nekom pripada pravo na odmazdu, bilo da se radi o ubistvu bilo o tjelesnom oštećenju, da li se to pravo mora ostvarivati putem legalnih pravosudnih organa ili se može samostalno ostvariti?
Ibn-Bettal veli: "Cjelokupna islamska ulema stoji na stanovištu da nikome nije dopušteno, mimo legalnih organa, samostalno izvršiti odmazdu."

## O ONOME KOJI UMRE U GUŽVI ILI BUDE UBIJEN

6890. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada je bila Bitka na Uhudu, i kada su mnogobošci već bili poraženi, Iblis je zavrištao: 'Allahovi robovi, vaša odstupnica!', pa se vratila njihova (muslimanska) prethodnica i sukobila se sa svojim začeljem.[2] Huzejfa je pogledao i vidio tamo svoga oca Jemana, pa je povikao: 'Allahovi robovi, to je moj otac, to je moj otac!' Tako mi Allaha nisu se razdvojili dok ga nisu ubili. Huzejfa tada reče: 'Neka vam Uzvišeni Allah oprosti!'"
Urva veli: "Kod Huzejfe je od toga ostao trag dobra[3] sve dok nije otišao Allahu (dok nije umro)."

## بَاب إِذَا مَاتَ فِي الزِّحَامِ أَوْ قُتِلَ

٦٨٩٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامٌ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ فَصَاحَ إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ الْيَمَانِ فَقَالَ أَيْ عِبَادَ اللهِ أَبِي أَبِي قَالَتْ فَوَاللهِ مَا احْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ قَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَمَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهُ بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ.

## AKO NEKO UBIJE SAMOG SEBE GREŠKOM, NEMA KRVARINE

6891. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme da je kazivao: "Krenuli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, pa je neki čovjek povikao: 'Dopusti nam, Amire, da čujemo neke tvoje pjesme!' On je, potjeravši jahalice, zapjevao. 'Ko je gonič?', upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Amir', rekli su.
'Neka mu se Uzvišeni Allah smiluje!', rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče', povikali su, 'dopusti mu da nas zabavi!'

## بَاب إِذَا قَتَلَ نَفْسَهُ خَطَأً فَلَا دِيَةَ لَهُ

٦٨٩١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَسْمِعْنَا يَا عَامِرُ مِنْ هُنَيْهَاتِكَ فَحَدَا بِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنِ السَّائِقُ قَالُوا عَامِرٌ فَقَالَ رَحِمَهُ اللهُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ هَلَّا أَمْتَعْتَنَا بِهِ فَأُصِيبَ صَبِيحَةَ لَيْلَتِهِ فَقَالَ الْقَوْمُ حَبِطَ عَمَلُهُ قَتَلَ نَفْسَهُ فَلَمَّا رَجَعْتُ وَهُمْ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ فَجِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ

2 U Bici na Uhudu došlo je do nesporazuma među muslimanskom vojskom, te je jedna skupina napala drugu. Tada je došlo do pogibije Huzejfinog oca Jemana, koji je zbog starosti bio ostao u Medini, ali se, ipak, u posljednjem trenutku priključio Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, vojsci, pa ga mnogi nisu ni prepoznali.

3 Jer je upućivao dove Allahu i molio Ga da oprosti ubici svoga oca.

Amir je te večeri poginuo, a svijet je kazao: 'Propadoše mu djela: ubio je sam sebe.' Kada sam se vratio, pričalo se o tome da su Amirova djela upropaštena. Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Vjerovjesniče – draži si mi od roditelja! – oni smatraju da su Amirova djela upropaštena!'
'Ko god tako veli', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ne govori istinu, jer, zaista, on ima dvije nagrade. Bio je pravi borac, a bilo kakva smrt samo će mu povećati nagradu.'"[1]

فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ فَقَالَ كَذَبَ مَنْ قَالَهَا إِنَّ لَهُ لَأَجْرَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ وَأَيُّ قَتْلٍ يَزِيدُهُ عَلَيْهِ .

## O ONOME KOJI UJEDE ČOVJEKA, PA MU SE IZVALE PREDNJI ZUBI

## باب إِذَا عَضَّ رَجُلاً فَوَقَعَتْ ثَنَايَاهُ

6892. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, ovaj od Zurare b. Evfaa, a on od Imrana b. Husajna (da je kazivao):
"Neki je čovjek ujeo drugog čovjeka za ruku, pa mu je ovaj, istrgnuvši ruku iz usta, izvalio dva zuba. Poslije toga sporili su se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je on rekao: 'Ako neko od vas ujede svoga brata kao što ujeda mužjak deve, tu nema nikakve odštete.'"

٦٨٩٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ زُرَارَةَ بْنَ أَوْفَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَجُلاً عَضَّ يَدَ رَجُلٍ فَنَزَعَ يَدَهُ مِنْ فَمِهِ فَوَقَعَتْ ثَنِيَّتَاهُ فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَعَضُّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ كَمَا يَعَضُّ الْفَحْلُ لاَ دِيَةَ لَكَ .

6893. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Ata, prenoseći od Safvana b. Ja'laa, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Učestvovao sam u jednoj bici u kojoj je neki čovjek ujeo drugog čovjeka, pa je izvalio prednje zube. Takvo što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uvažio."

٦٨٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْتُ فِي غَزْوَةٍ فَعَضَّ رَجُلٌ فَانْتَزَعَ ثَنِيَّتَهُ فَأَبْطَلَهَا النَّبِيُّ ﷺ .

1 Amir (Ibn-Ekva') je Selemin brat, a ima i mišljenja da je on njegov amidža.
Ibn-Bettal veli: "U ovom predanju nije naveden način na koji se Ibn-Amir ubio. Pojašnjenje tog ubistva spominje se u dijelu pod naslovom *Etika* (*Kitabul-edebu*), gdje stoji sljedeće: "Amirova je sablja bila kratka. Njome je on dohvatio nekog židova želeći ga ubiti, ali se njen vrh vratio i tako ga posjekao po koljenu."
U dijelu pod naslovom *Dove* (*Ed-da'vat*), u hadisu koji prenosi Jezid b. Ebu-Ubejd, navodi se: "Kada je počela borba, Amir je nastradao od drške svoje sablje i tako podlegao."

## ZUB ZA ZUB

بَاب (السِّنَّ بِالسِّنِّ)

6894. PRIČAO NAM JE Ensari, a njemu Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Nadrova je kćerka ošamarila sluškinju i slomila joj zub. Poslije toga njih su dvije došle kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio da se izvrši odmazda."[2]

٦٨٩٤. حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ ابْنَةَ النَّضْرِ لَطَمَتْ جَارِيَةً فَكَسَرَتْ ثَنِيَّتَهَا فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ بِالْقِصَاصِ .

## O ODŠTETI ZA PRSTE

بَاب دِيَةِ الْأَصَابِعِ

6895. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ovaj i ovaj jesu isti', misleći pritom na mali i veliki prst."[3]
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu'be, ovaj od Katade, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je to rekao."

٦٨٩٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هَذِهِ وَهَذِهِ سَوَاءٌ يَعْنِي الْخِنْصَرَ وَالْإِبْهَامَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

2 Ibn-Bettal veli: "Islamski su se učenjaci saglasili da je za namjerno slomljeni zub odmazda čupanje zuba. Različita su, međutim, mišljenja o ostalim lomovima. Imam Malik smatra da će se i tada izvršiti odmazda, osim ako se radi o velikom udubljenju u glavi ili povredi glave. U tom se slučaju pribjegava plaćanju odštete. U prilog ovakvom svom stavu on navodi ajet koji govori o omazdi. On kaže da je vjerozakon koji je važio prije nas i naš vjerozakon, ukoliko Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zanijekao nešto iz tog vjerozakona, a riječi Uzvišenog Allaha: "... zub za zub..." (El-Maida, 45) – upućuju na to da se odmazda ima izvršiti ukoliko neko polomi kosti drugoj osobi, jer su i zubi vrsta kostiju. Izuzetak predstavlja slučaj za koji se ulema jednoglasno složila da se neće izvršiti odmazda, a radi se o oštećenju i lomovima na glavi. To je stoga što postoji bojazan da se ne dovede u pitanje život osobe nad kojom se vrši odmazda, te stoga što se odmazda ne može uvijek izvršiti na istovjetan način i s posljedicama koje bi bile istovjetne posljedicama koje je pretrpio oštećeni.
Učenjaci hanefijskog mezheba stoje na stanovištu, a isto je mišljenje i imama Šafije te Lejsa, da se odmazda neće izvršiti kad su u pitanju lomovi kostiju, osim zuba, jer su s kostima tijesno povezani koža, meso, živci, te tu nije moguće izvršiti odmazdu na istovjetan način.

3 Ebu-Davud bilježi hadis koji od Šu'be prenosi Abdus-Samed b. Abdul-Varis, a on glasi: "Prsti i zubi jesu isto." U drugoj verziji stoji: "Prsti ruke i noge jesu isto."
Ibn-Ebu-Asim bilježi predanje od Jahjaa b. Kattana, ovaj od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Seida b. Musejjeba, koji je pričao da ga je Mervan poslao Ibn-Abbasu da ga upita o prstima, pa mu je on rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio u slučaju ruke pedeset (deva), a u slučaju svakog prsta – deset."
Isto se bilježi u pismu o odštetama za krvni delikt koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao Amru b. Hazmu, a koje navod imam Malik.
Ibn-Madže bilježi hadis od Amra b. Šu'ajba, koji od svoga oca prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prsti imaju istu vrijednost: za svaki prst odšteta je deset deva."

## O TOME KAD SE UDRUŽI JEDNA SKUPINA PROTIV POJEDINCA: DA LI ĆE BITI KAŽNJENI SVI I HOĆE LI NAD SVAKIM OD NJIH BITI IZVRŠENA ODMAZDA[1]

بَاب إِذَا أَصَابَ قَوْمٌ مِنْ رَجُلٍ هَلْ يُعَاقِبُ أَوْ يَقْتَصُّ مِنْهُمْ كُلِّهِمْ

Mutarrif od Ša'bija prenosi događaj što se zbio s dvojicom ljudi koji su svjedočili protiv nekog čovjeka da je ukrao, te je (na temelju tog svjedočenja) Alija, radijallahu anhu, naredio da se kradljivcu odsiječe ruka. Ali kad su potom doveli drugog osumnjičenog, njih dvojica rekoše: "Pogriješili smo!" Alija je tada poništio njihovo svjedočenje i presudio da moraju prvom čovjeku platiti odštetu. O tome je on rekao: "Kada bih znao da ste to namjerno učinili, presudio bih da vam se odsiječe (po jedna) ruka."

وَقَالَ مُطَرِّفٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ فِي رَجُلَيْنِ شَهِدَا عَلَى رَجُلٍ أَنَّهُ سَرَقَ فَقَطَعَهُ عَلِيٌّ ثُمَّ جَاءَا بِآخَرَ وَقَالاَ أَخْطَأْنَا فَأَبْطَلَ شَهَادَتَهُمَا وَأُخِذَا بِدِيَةِ الأَوَّلِ وَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكُمَا تَعَمَّدْتُمَا لَقَطَعْتُكُمَا .

6896. REKAO MI JE Ibn-Beššar da mu je pričao Jahja, njemu Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Neki je dječak mučki ubijen, pa je Omer, radijallahu anhu, kazao: 'Da su se svi stanovnici San'e bili udružili u tom nedjelu, sve bi ih pogubio.'"[2] Mugira b. Hakim, prenoseći od svoga oca, pripovijeda da su četverica ljudi ubila nekog dječaka, pa je Omer, radijallahu anhu, tom prilikom

٦٨٩٦. وَقَالَ لِي ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ غُلاَمًا قُتِلَ غِيلَةً فَقَالَ عُمَرُ لَوِ اشْتَرَكَ فِيهَا أَهْلُ صَنْعَاءَ لَقَتَلْتُهُمْ وَقَالَ مُغِيرَةُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ أَرْبَعَةً قَتَلُوا صَبِيًّا فَقَالَ عُمَرُ مِثْلَهُ وَأَقَادَ أَبُو بَكْرٍ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَعَلِيٌّ وَسُوَيْدُ بْنُ مُقَرِّنٍ مِنْ لَطْمَةٍ

1 Ako se udruži jedna skupina i kao udružena zločinačka organizacija povrijedi ili ubije neku osobu, Šerijat traži da se za to djelo donese pravedna presuda. Čini se da autor upućuje na riječi Ibn-Sirina koje je on izgovorio o slučaju kada dvojica ubiju jednoga. U tom će slučaju jedan biti ubijen, a od drugoga će biti naplaćena odšteta. Ako ih ima više, svi će ravnopravno snositi iznos odštete. Kada bi, npr., deseterica ubila jednoga, jedan bi od ubica bio ubijen, a od ostale devetorice naplatila bi se odšteta, i to ravnomjerno – od svakog po jedna devetina. Ša'bi smatra da je staratelj (*velijj*) taj koji će odlučiti ko će od njih, ako ih ima više, biti osuđen na smrt. Neki učenjaci iz redova selefa smatraju da odmazda u ovom slučaju otpada te da se primjenjuje propis o krvarini.
Ibn-Bettal veli: "Prenosi se od Mu'avije, Ibn-Zubejra i Zuhrija stav koji je sličan Ibn-Sirinovu stavu." Većina učenjaka stoji na stanovištu da se odgovornost za oduzeti život ne može podijeliti. Smrt je nastupila djelovanjem svih, a ne djelovanjem jednog od njih, te je stoga svaki od njih ubica.

2 Ibn-Ebu-Šejba prenosi od Abdullaha b. Numejra, a on od Jahjaa Kattana drugu verziju Nafijeva hadisa u kojoj stoji da je Omer, radijallahu anhu, donio presudu da se ubiju sedmerica stanovnika San'e zbog ubistva jednog čovjeka. Imam Malik u *Muvettau* bilježi hadis koji od Seida b. Musejjeba prenosi Jahja b. Seid, a u kojem stoji da je Omer, radijallahu anhu, presudio da se ubiju peterica ili šesterica ljudi zbog ubistva jednog čovjeka. Tom je prilikom rekao: "Da su se svi stanovnici San'e bili udružili u tom činu, naredio bih da se svi pobiju."

izrekao slične riječi. Ebu-Bekr, Ibn-Zubejr, Alija i Suvejd b. Mukarrin dali su zadovoljštinu za udareni šamar, a Omer za udarac bičem. Alija, radijallahu anhu, dao je zadovoljštinu osobi koja je tri puta udarena bičem, a Šurejh je to činio i za jedan udarac bičem, kao i za posjekotinu.

وَأَقَادَ عُمَرُ مِنْ ضَرْبَةٍ بِالدِّرَّةِ وَأَقَادَ عَلِيٌّ مِنْ ثَلاَثَةِ أَسْوَاطٍ وَاقْتَصَّ شُرَيْحٌ مِنْ سَوْطٍ وَخُمُوشٍ .

6897. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, ovaj od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Sipali smo lijek u jednu stranu usta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti, ali je on pokazao na nas i rekao: ‘Nemojte mi sipati lijek (u usta)!
‘To je stoga što svaki bolesnik prezire lijekove’, rekosmo mi. No kada je došao k sebi, on nam reče: ‘Zar vam nisam zabranio da mi dajete lijekove?’
‘Mislili smo da je to (uobičajeno) bolesnikovo preziranje lijekova’, odgovorili smo.
‘Niko od vas neće ostati, a da mu se, dok ja budem gledao, neće davati lijek, osim Abbasa, jer on nije bio prisutan s vama’, reče na to on.“

٦٨٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ وَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا لاَ تَلُدُّونِي قَالَ فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ بِالدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمْ أَنْ تَلُدُّونِي قَالَ قُلْنَا كَرَاهِيَةٌ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَبْقَى مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلاَ لُدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلاَ الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

## O ZAKLETVI[3] PRI TRAŽENJU ODMAZDE

## بَاب الْقَسَامَةِ

Eš‘as b. Kajs pripovijeda da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Tvoja dva svjedoka ili njegova zakletva.” Ibn-Ebu-Mulejka veli da Mu‘avija nije dopuštao izvršenje odmazde na taj način.
Omer b. Abdul-Aziz pisao je Adiju b. Ertahu – a on ga je postavio za gradonačelnika Basre – o jednom ubijenom čovjeku koji je nađen kod kuće nekog

وَقَالَ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ لَمْ يُقِدْ بِهَا مُعَاوِيَةُ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ إِلَى عَدِيِّ بْنِ أَرْطَاةَ وَكَانَ أَمَّرَهُ عَلَى الْبَصْرَةِ فِي قَتِيلٍ وُجِدَ عِنْدَ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ السَّمَّانِينَ إِنْ وَجَدَ أَصْحَابُهُ بَيِّنَةً وَإِلاَ فَلاَ تَظْلِمِ النَّاسَ فَإِنَّ هَذَا لاَ يُقْضَى فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

3 Ovo poglavlje na arapskom jeziku nosi naziv *El-Kasama*, što je infinitiv glagola *akseme - juksimu*, a znači zakleti se. Ima više mišljenja o značenja ove riječi. Ajni veli: “To je zaklinjanje.” Ezheri kaže: “*El-Kasama* je naziv za rodbinu ubijene osobe koja se zaklinje da ima pravo na iskup krvi ubijenog. Ajni navodi predanje od Ibn-Ebu-Šejbe, koji prenosi od Abdur-Rahima b. Sulejmana, a on od Hasana da Ebu-Bekr, Omer i prva generacija ashaba nisu izricali smrtne presude na osnovu zakletve. Općenito uzevši, četverica imama: Ebu-Hanifa, Malik, Šafija i Ahmed drže da se presuda može izreći na temelju zakletve.

prodavca masla: "Ako njegovi nađu dokaze, presudi, a ako ne nađu, onda nemoj zlostavljati svijet, jer se tu ne može presuditi sve do Sudnjeg dana."[1]

6898. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Seid b. Ubejd, prenoseći od Bušejra b. Jesara (da je kazivao): "Pričao mi je neki ensarija koji se zvao Sehl b. Ebu-Hasma da je neka skupina ljudi iz njegova plemena otišla do Hajbera. Tamo su se razišli, a onda su jednog od svojih našli ubijenog, te su onima kod kojih je on pronađen rekli: 'Ubili ste našeg druga!' 'Niti smo ga ubili niti znamo ko je ubica!', odgovorili su. Zatim su se zaputili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Allahov Poslaniče, otišli smo u Hajber i tamo smo jednog iz svoje družine našli ubijenog.'
'Najstariji, najstariji neka govori!', upozori ih on, a potom reče: 'Možete li mi donijeti jasne dokaze protiv onoga koji ga je ubio?'
'Mi nemamo nikakvih dokaza!', odgovorili su.
'Onda neka se zakunu', kazao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne prihvatamo zakletvu židova!', rekli su.[2]

٦٨٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ زَعَمَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ سَهْلُ بْنُ أَبِي حَثْمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ نَفَرًا مِنْ قَوْمِهِ انْطَلَقُوا إِلَى خَيْبَرَ فَتَفَرَّقُوا فِيهَا وَوَجَدُوا أَحَدَهُمْ قَتِيلاً وَقَالُوا لِلَّذِي وُجِدَ فِيهِمْ قَدْ قَتَلْتُمْ صَاحِبَنَا قَالُوا مَا قَتَلْنَا وَلاَ عَلِمْنَا قَاتِلًا فَانْطَلَقُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ انْطَلَقْنَا إِلَى خَيْبَرَ فَوَجَدْنَا أَحَدَنَا قَتِيلًا فَقَالَ الْكُبْرَ الْكُبْرَ فَقَالَ لَهُمْ تَأْتُونَ بِالْبَيِّنَةِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ قَالُوا مَا لَنَا بَيِّنَةٌ قَالَ فَيَحْلِفُونَ قَالُوا لاَ نَرْضَى بِأَيْمَانِ الْيَهُودِ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُبْطِلَ دَمَهُ فَوَدَاهُ مِائَةً مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ .

1 Oprečna su mišljenja o postupku donošenja presude o odmazdi na osnovi zakletve, koji je primjenjivao Omer b. Abdul-Aziz. Ibn-Bettal u Musannefu Hammad b. Selema navodi od Ibn-Ebu-Mulejke predanje da je Omer b. Abdul-Aziz za vrijeme namjesništva u Medini presudio da se izvrši odmazda na osnovu zakletve. Ta dva oprečna stava moguće je razumjeti jedino ako se pretpostavi da je on bio na jednom stanovištu dok je bio namjesnik Medine, a onda se korigirao kada je postao halifa.
Ibn-Munzir bilježi od Ibn-Abbasa predanje u kome stoji da se ne može donijeti presuda o odmazdi na osnovu zakletve.
Ibn-Ebu-Šejba bilježi riječi Ibrahima Neha'ija: "Odmazda na osnovu zakletve velika je nepravda."

2 Sehl b. Ebu-Hasma pripovijeda: "Abdullah b. Sehl pronađen je mrtav u jednom starom bunaru u Hajberu, pa su Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli njegov brat Abdur-Rahman b. Sehl i njegova dvojica amidža Huvejjisa i Muhajjisa b. Mes'ud. Abdur-Rahman je želio govoriti, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio da govori neko stariji: "Neka istupi jedan od njegovih amidža, ili Huvejjisa ili Muhajjisa!", rekao je. Tada je istupio stariji od njih dvojice i rekao: "Allahov Poslaniče, pronašli smo ubijenog Abdullaha b. Sehla u jednom starom bunaru u Hajberu." Spomenuo je i neprijateljstvo koje je vladalo između njih i židova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Slažete li se da se nevinost židova utvrdi tako što će se zakleti njih pedeset da to nisu učinili?" – "Rekao sam, Allahov Poslaniče, ne možemo prihvatiti njihovu zakletvu jer su oni židovi!" Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, je tada predložio: "U tom slučaju, neka se zakune vas pedeset da su ga oni ubili." – "Kako ćemo se zakleti kad nismo vidjeli?!", odgovorili su. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se krvarina isplati iz državne blagajne.

Poslaniku se, sallallahu alejhi ve sellem, nije sviđalo da njihova krv bude prolivena nekažnjeno, pa je presudio da se kao materijalna odšteta da stotinu deva prikupljenih na ime zekata."[3]

6899. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Bišr Isma'il b. Ibrahim Esedi, a ovom Hadždžadž b. Ebu-Usman, prenoseći od Ebu-Redžaa iz plemena Ebu-Kilaba, a ovaj od Ebu-Kilabe (da je kazivao):

"Omer b. Abdul-Aziz jednog je dana ljudima učinio dostupnom svoju rezidenciju i dopustio im da uđu, a oni su to i učinili.

'Šta mislite o zakletvi?', upitao ih je.

'Mi kažemo', rekoše oni, 'da je odmazda na temelju zakletve pravedna, a i halife su na osnovu nje izricale kaznu.'

'Šta ti misliš, Ebu-Kilabe', upitao je, izvodeći me pred skup.

'Zapovjedniče pravovjernih', rekoh ja, 'kod tebe su najveći guverneri pokrajina i najčasniji ljudi arapskog soja. Šta misliš: kada bi njih pedeset svjedočilo protiv oženjenog čovjeka koji živi u Damasku da je izvršio preljubu, a nisu ga vidjeli, da li bi ti nad njim izvršio kaznu kamenovanja?'

'Ne', odgovorio je.

'Šta misliš', upitao sam, 'kada bi njih pedeset

٦٨٩٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَسَدِيُّ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ ابْنُ أَبِي عُثْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ مِنْ آلِ أَبِي قِلاَبَةَ حَدَّثَنِي أَبُو قِلاَبَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ أَبْرَزَ سَرِيرَهُ يَوْمًا لِلنَّاسِ ثُمَّ أَذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي الْقَسَامَةِ قَالَ نَقُولُ الْقَسَامَةُ الْقَوَدُ بِهَا حَقٌّ وَقَدْ أَقَادَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ قَالَ لِي مَا تَقُولُ يَا أَبَا قِلاَبَةَ وَنَصَبَنِي لِلنَّاسِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَكَ رُءُوسُ الأَجْنَادِ وَأَشْرَافُ الْعَرَبِ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ خَمْسِينَ مِنْهُمْ شَهِدُوا عَلَى رَجُلٍ مُحْصَنٍ بِدِمَشْقَ أَنَّهُ قَدْ زَنَى لَمْ يَرَوْهُ أَكُنْتَ تَرْجُمُهُ قَالَ لاَ قُلْتُ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ خَمْسِينَ مِنْهُمْ شَهِدُوا عَلَى رَجُلٍ بِحِمْصَ أَنَّهُ سَرَقَ أَكُنْتَ تَقْطَعُهُ وَلَمْ يَرَوْهُ قَالَ لاَ قُلْتُ فَوَاللَّهِ مَا قَتَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَحَدًا

[3] Kadi Ijad prenosi mišljenje nekih islamskih učenjaka prema kojem je dopušteno utrošiti zekat na opću dobrobit, a dokaz im je ovaj hadis.
Ibn-Hadžer Askalani veli da je nešto slično već spomenuto u dijelu pod naslovom *Zekat* u hadisu što ga prenosi Ebu-Las: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da prilikom obavljanja hadža jašemo deve prikupljene na ime zekata." Hadis upućuje na utemeljenost zakletve i u ovim pitanjima. Kadi Ijad veli: "Ovaj je hadis jedan od temelja šerijata, jedno od važnih pravila za izricanje presuda i osnova za dobrobit ljudi. Ovaj su hadis prihvatili svi fikhski učenjaci, pa i oni iz Hidžaza, Šama i Kufe, makar se i razilazili u načinu njegove primjene." Ajni veli: "Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:
– zakletva (*kasama*) može biti temelj u dokaznom postupku za krivično djelo ubistva; to je nešto što je bilo poznato u doba džahilijeta i što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio, premda jedna skupina islamskih učenjaka ne smatra ovaj propis utemeljenim;
– kada jedna skupina ljudi učestvuje u nekom procesu, kodeks islamskog ponašanja nalaže da najstariji ima prvenstvo u nastupu;
– postoji utemeljenost opunomoćenja u traženju izvršenja kazne;
– ovaj hadis upućuje na način provođenja ovog propisa, iako postoji neslaganje među učenjacima;
– ako u nekom mjestu bude nađena ubijena osoba, krvarinu su dužni isplatiti stanovnici tog mjesta."

svjedočilo protiv čovjeka u Himsu da je počinio krađu, a nisu to vidjeli, bi li presudio da mu se odsiječe ruka?' 'Ne', odgovorio je.
'Tako mi Uzvišenog Allaha', rekoh, 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dopuštao da se neko ubije, osim u tri slučaja: ako neko počini ubistvo s predumišljajem, ako ko učini preljubu poslije stupanja u brak i ako neko, odmetnuvši se od islama, ustane protiv Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika.'
'Zar nije Enes b. Malik pričao', rekoše tada prisutni, 'da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se odsiječe ruka zbog krađe i da se iskopaju oči, koje su potom bile ostavljene na suncu?'
'Ja ću vam ispričati slučaj', rekoh ja, 'o kojemu mi je Enes pripovijedao. Neka je skupina (osmerica njih) iz Ukla[1] došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dala mu prisegu da će se pridržavati islama. Smatrali su da je zemlja postala nezdrava, te da su im stoga tijela oboljela. Požalili su se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on rekao: 'Zašto ne biste išli s našim pastirom i devama i pili njihovo (devlje) mlijeko i mokraću?'
'Svakako', rekoše oni. Otišli su i pili devlje mlijeko i mokraću i tako se izliječili. Nakon toga ubili su pastira i otjerali deve. Za to je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je poslao za njima potjeru, koja ih je stigla i dovela. On je (potom) naredio da im se unakrst odsijeku ruke i noge, povade oči i da se ostave na suncu sve dok ne pomru.'
'Šta ima gore', upitao sam, 'od ovoga što su oni počinili? Odmetnuli su se od islama, ubili i pokrali!'

قَطُّ إِلاَّ فِي إِحْدَى ثَلاَثِ خِصَالٍ رَجُلٌ قَتَلَ بِجَرِيرَةِ نَفْسِهِ فَقُتِلَ أَوْ رَجُلٌ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ أَوْ رَجُلٌ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَارْتَدَّ عَنِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ الْقَوْمُ أَوَلَيْسَ قَدْ حَدَّثَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَطَعَ فِي السَّرَقِ وَسَمَرَ الأَعْيُنَ ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ فَقُلْتُ أَنَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثَ أَنَسٍ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ نَفَرًا مِنْ عُكْلٍ ثَمَانِيَةً قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَبَايَعُوهُ عَلَى الإِسْلاَمِ فَاسْتَوْخَمُوا الأَرْضَ فَسَقِمَتْ أَجْسَامُهُمْ فَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أَفَلاَ تَخْرُجُونَ مَعَ رَاعِينَا فِي إِبِلِهِ فَتُصِيبُونَ مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا قَالُوا بَلَى فَخَرَجُوا فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَصَحُّوا فَقَتَلُوا رَاعِيَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَطْرَدُوا النَّعَمَ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَرْسَلَ فِي آثَارِهِمْ فَأُدْرِكُوا فَجِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَقُطِّعَتْ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا قُلْتُ وَأَيُّ شَيْءٍ أَشَدُّ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلاَءِ ارْتَدُّوا عَنِ الإِسْلاَمِ وَقَتَلُوا وَسَرَقُوا فَقَالَ عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَاللهِ إِنْ سَمِعْتُ كَالْيَوْمِ قَطُّ فَقُلْتُ أَتَرُدُّ عَلَيَّ حَدِيثِي يَا عَنْبَسَةُ قَالَ لاَ وَلَكِنْ جِئْتَ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ وَاللهِ لاَ يَزَالُ هَذَا الْجُنْدُ بِخَيْرٍ مَا عَاشَ هَذَا الشَّيْخُ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ قُلْتُ وَقَدْ كَانَ فِي هَذَا سُنَّةٌ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ نَفَرٌ مِنَ

1 U dijelu pod naslovom *Abdest*, broj hadisa 233, kao i na drugim mjestima, spominje se da su bili iz Urejne, a već je pojašnjeno da su neki od njih bili iz Ukla, a drugi iz Urejne. To se da zaključiti iz mnoštva predanja.

‘Tako mi Allaha’, reče Anbesa b. Seid, ‘nikad do danas nisam čuo takvo što!’

‘Zar odbijaš prihvatiti ovaj moj hadis, Anbesa?’, upitao sam. ‘Ne, nipošto!’‘, odgovori on i nastavi: ‘I sâm sam došao sa sličnim hadisom. Tako mi Allaha, ovi će ljudi živjeti u dobru sve dok ovaj starac živi među njima.’ Tada ja rekoh: ‘U ovom se ogleda praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njemu je došla skupina ensarija i s njim razgovarala. Jedan od njih izišao je prije ostalih i bio ubijen, a ostali su izišli poslije njega. Iznenadili su se kada su vidjeli svog druga kako se previja u krvi. Vratili su se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazali: ‘Allahov Poslaniče, naš je drug izišao prije nas, a bio je prije toga s nama zajedno. Kada smo mi izišli, vidjeli smo ga kako se valja umazan krvlju!’ Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i upitao: ‘Na koga sumnjate da ga je ubio?’

‘Smatramo da su ga ubili židovi’, rekoše. Tada je on naredio da mu se dovedu židovi, pa ih je upitao: ‘Jeste li vi ubili ovog čovjeka?’

‘Ne’, odgovorili su.

‘Jeste li saglasni da se pedeset židova zakune da ga nisu ubili?’, upitao je ensarije.

‘Oni ne prezaju da nas sve poubijaju, a zatim se zakunu!’, odgovorili su. Na to Poslanik reče: ‘A polažete li pravo na odštetu za krvni delikt na osnovu zakletve pedeseterice vaših ljudi?’

‘Nismo se imali namjeru zaklinjati’, rekoše oni. Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je za njega dao odštetu od sebe.’

‘Pleme Huzejl’, nastavio sam kazivati, ‘protjeralo je jednog svog razuzdanog čovjeka u doba džahilijeta, pa je on došao u Bathi jednoj porodici iz Jemena. Neko ga je iz te porodice prozreo, rasjekao ga sabljom i ubio. Potom su u vrijeme hadždža došli ljudi iz plemena Huzejl i tog Jemenca tužili Omeru, radijallahu anhu.

‘Ubio je našeg čovjeka!’, kazali su.

الْأَنْصَارِ فَتَحَدَّثُوا عِنْدَهُ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِنْهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ فَقُتِلَ فَخَرَجُوا بَعْدَهُ فَإِذَا هُمْ بِصَاحِبِهِمْ يَتَشَحَّطُ فِي الدَّمِ فَرَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَاحِبُنَا كَانَ تَحَدَّثَ مَعَنَا فَخَرَجَ بَيْنَ أَيْدِينَا فَإِذَا نَحْنُ بِهِ يَتَشَحَّطُ فِي الدَّمِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ بِمَنْ تَظُنُّونَ أَوْ مَنْ تَرَوْنَ قَتَلَهُ قَالُوا نَرَى أَنَّ الْيَهُودَ قَتَلَتْهُ فَأَرْسَلَ إِلَى الْيَهُودِ فَدَعَاهُمْ فَقَالَ آنْتُمْ قَتَلْتُمْ هَذَا قَالُوا لَا قَالَ أَتَرْضَوْنَ نَفَلَ خَمْسِينَ مِنَ الْيَهُودِ مَا قَتَلُوهُ فَقَالُوا مَا يُبَالُونَ أَنْ يَقْتُلُونَا أَجْمَعِينَ ثُمَّ يَنْتَفِلُونَ قَالَ أَفَتَسْتَحِقُّونَ الدِّيَةَ بِأَيْمَانِ خَمْسِينَ مِنْكُمْ قَالُوا مَا كُنَّا لِنَحْلِفَ فَوَدَاهُ مِنْ عِنْدِهِ قُلْتُ وَقَدْ كَانَتْ هُذَيْلٌ خَلَعُوا خَلِيعًا لَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَطَرَقَ أَهْلَ بَيْتٍ مِنَ الْيَمَنِ بِالْبَطْحَاءِ فَانْتَبَهَ لَهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَحَذَفَهُ بِالسَّيْفِ فَقَتَلَهُ فَجَاءَتْ هُذَيْلٌ فَأَخَذُوا الْيَمَانِيَّ فَرَفَعُوهُ إِلَى عُمَرَ بِالْمَوْسِمِ وَقَالُوا قَتَلَ صَاحِبَنَا فَقَالَ إِنَّهُمْ قَدْ خَلَعُوهُ فَقَالَ يُقْسِمُ خَمْسُونَ مِنْ هُذَيْلٍ مَا خَلَعُوهُ قَالَ فَأَقْسَمَ مِنْهُمْ تِسْعَةٌ وَأَرْبَعُونَ رَجُلًا وَقَدِمَ رَجُلٌ مِنْهُمْ مِنَ الشَّأْمِ فَسَأَلُوهُ أَنْ يُقْسِمَ فَافْتَدَى يَمِينَهُ مِنْهُمْ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ فَأَدْخَلُوا مَكَانَهُ رَجُلًا آخَرَ فَدَفَعَهُ إِلَى أَخِي الْمَقْتُولِ فَقُرِنَتْ يَدُهُ بِيَدِهِ قَالُوا فَانْطَلَقَا وَالْخَمْسُونَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِنَخْلَةَ أَخَذَتْهُمُ السَّمَاءُ فَدَخَلُوا فِي غَارٍ فِي الْجَبَلِ فَانْهَجَمَ الْغَارُ عَلَى الْخَمْسِينَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا فَمَاتُوا جَمِيعًا

‘Oni su ga se odreki i protjerali ga!’, reče ovaj. ‘Neka se zakune pedeset ljudi iz plemena Huzejl da ga nisu protjerali!’, zatražio je Omer. Zaklelo se četrdeset i devet ljudi, a još jedan njihov čovjek bio je došao iz Šama, pa su i od njega zatražili da se zakune. On je svoju zakletvu od njih otkupio za hiljadu dirhema, a oni su umjesto njega doveli drugog čovjeka koji se s bratom ubijenog rukovao.’ Rekli su: ‘Krenulo je i onih pedeset što su se zakleli, pa ih je zadesilo nevrijeme kada su bili u Nahli. Ušli su u pećinu koja je bila u jednom brdu, a onda se ta pećina obrušila na tih pedeset i svi su izginuli. Spasila su se samo dvojica prijatelja za kojima se kotrljao jedan kamen i slomio nogu bratu ubijenog. Poslije toga on je živio jednu godinu, a onda je umro.’
‘Abdul-Melik b. Mervan’, rekoh ja, ‘dao je da se na osnovu zakletve izvrši odmazda nad jednim čovjekom, ali se poslije toga pokajao zbog tog svog postupka, pa je naredio da mu se dovede tih pedeset ljudi koji su se bili zakleli. Potom su izbrisani iz Registra (vojske) i on ih je izgnao u Šam.’”

وَأَفْلَتَ الْقَرِينَانِ وَاتَّبَعَهُمَا حَجَرٌ فَكَسَرَ رِجْلَ أَخِي الْمَقْتُولِ فَعَاشَ حَوْلاً ثُمَّ مَاتَ قُلْتُ وَقَدْ كَانَ عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ أَقَادَ رَجُلاً بِالْقَسَامَةِ ثُمَّ نَدِمَ بَعْدَ مَا صَنَعَ فَأَمَرَ بِالْخَمْسِينَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا فَمُحُوا مِنَ الدِّيوَانِ وَسَيَّرَهُمْ إِلَى الشَّأْمِ .

## OSOBI KOJA PROVIRI U TUĐU KUĆU, PA JOJ IZBIJU OKO, NE PRIPADA PRAVO NA ODŠTETU

## بَاب مَنِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِ قَوْمٍ فَفَقَئُوا عَيْنَهُ فَلاَ دِيَةَ لَهُ

6900. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Neki je čovjek provirio u jednu od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, soba. Poslanik je tada dograbio vrh koplja ili nekoliko njih i počeo ga time gađati s namjerom da ga pogodi.”

٦٩٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي بَعْضِ حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ إِلَيْهِ بِمِشْقَصٍ أَوْ بِمَشَاقِصَ وَجَعَلَ يَخْتِلُهُ لِيَطْعُنَهُ .

6901. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa‘da Sa‘idija (da je kazivao):
“Neki je čovjek provirio u sobu Allahovog

٦٩٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ فِي جُحْرٍ فِي بَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ

وَمَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِدْرًى يَحُكُّ بِهِ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْتَظِرُنِي لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنَيْكَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا جُعِلَ الإِذْنُ مِنْ قِبَلِ الْبَصَرِ .

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je držao češalj kojim se češljao, pa je, kada ga je ugledao, rekao: ‘Da znam da me promatraš, gađao bih te njime u oči!’”
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Zaista se dopuštenje za ulazak traži zbog pogleda.”

٦٩٠٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ لَوْ أَنَّ امْرَأً اطَّلَعَ عَلَيْكَ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَخَذَفْتَهُ بِعَصَاةٍ فَفَقَأْتَ عَيْنَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ جُنَاحٌ .

6902. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
“Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ako bi neko provirio u tvoju odaju bez prethodnog dopuštenja te ga ti zbog toga gađao štapom i izbio mu oko, ne bi ti to bio grijeh.’”[1]

## بَاب الْعَاقِلَةِ

## O RODBINI KOJA SNOSI TROŠKOVE ODŠTETE ZA KRVNI DELIKT[2]

٦٩٠٣. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَلِيًّا رَضِي اللهُ عَنْه هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مِمَّا لَيْسَ فِي الْقُرْآنِ وَقَالَ مَرَّةً مَا لَيْسَ عِنْدَ النَّاسِ فَقَالَ وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا عِنْدَنَا إِلاَّ مَا فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ فَهْمًا يُعْطَى رَجُلٌ فِي كِتَابِهِ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفِكَاكُ الأَسِيرِ وَأَنْ لاَ يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ .

6903. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Ša‘bija, a on od Ebu-Džuhajfe da je kazivao:
“Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: ‘Znate li vi nešto što nije spomenuto u Kur’anu?’, a drugi sam ga put upitao: ‘Znate li vi nešto što ne zna (obični) svijet?’ ‘Tako mi Onoga koji je dao da se rascijepi sjemenka, i koji je stvorio čovjeka’, odgovorio mi je on, ‘kod nas nema ničega drugog osim onoga što je u Kur’anu. Postoji samo drugačije razumijevanje Kur’ana koje neki čovjek može imati i ono što je zapisano na papiru.’ ‘A šta je to zapisano

1 Ovaj hadis upućuje na sljedeće:
– obavezno je tražiti dopuštenje za ulazak u zatvorenu kuću, a zabranjeno je provirivati kroz otvore na kući (već je o tome dosta kazano u dijelu pod naslovom *Traženje dopuštenja za ulazak u kuću*);
– traženje dopuštenja ne važi samo za osobe koje nisu bliža rodbina nego je propisano i kada se radi o ulasku kod majke ili sestre, ukoliko su im otkriveni neki dijelovi tijela;
– ovaj je hadis dokaz onima koji odobravaju gađanje nekim predmetom onoga koji proviruje. Svejedno je da li se radi o lakšem ili težem predmetu. Ukoliko takav bude pogođen, nema nikakvih posljedica niti odgovornosti za domaćina.

2 Za rodbinu koja snosi troškove odštete u arapskom se jeziku kaže *el-akila*. I odšteta je nazvana i tim imenom jer su deve koje su davane na ime krvarine bile vezivane u avliji rodbine ubijene osobe. *Akale - ja‘kilu*, pored ostalog, znači i svezati. Dakle, akila je čovjekova rodbina s očeve strane.

na papiru?', upitao sam, pa je on odgovorio: 'O rodbini koja snosi troškove odštete, o oslobađanju zarobljenika i o tome da se ne vrši odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana.'"

## O FETUSU

## بَاب جَنِينِ الْمَرْأَةِ

6904. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu Malik, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Neka je žena iz plemen Huzejl udarila drugu ženu koja je bila trudna, pa je ona pobacila. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da ova za odštetu uzme roba ili robinju."

٦٩٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ امْرَأَتَيْنِ مِنْ هُذَيْلٍ رَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى فَطَرَحَتْ جَنِينَهَا فَقَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيهَا بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ .

6905. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu'be (da je kazivao):
"Omer nas je, radijallahu anhu, upitao za mišljenje o pobačaju koji neko drugi prouzrokuje. Ja sam tada kazao: 'Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u takvom slučaju presudio da oštećeni izabere roba ili robinju.'

٦٩٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ عُمَرَ رَضِي الله عَنه أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلاَصِ الْمَرْأَةِ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ بِالْغُرَّةِ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ .

6906. 'Dovedi nekoga ko će ti to posvjedočiti', reče on. Tada je Muhammed b. Meslema posvjedočio da je i on prisustvovao jednoj takvoj Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, presudi."

٦٩٠٦. قَالَ ائْتِ مَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ فَشَهِدَ مُحَمَّدُ ابْنُ مَسْلَمَةَ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى بِهِ .

6907. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao): "Omer je, radijallahu anhu, pozvao narod i upitao: 'Ima li iko da je čuo kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio u slučaju prouzrokovanog pobačaja?'
'Ja sam čuo', reče Mugira, 'kako je presudio u tom slučaju. Dao je mogućnost izbora: da na ime odštete uzme roba ili robinju.'

٦٩٠٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ نَشَدَ النَّاسَ مَنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى فِي السِّقْطِ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ أَنَا سَمِعْتُهُ قَضَى فِيهِ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ

6908. 'Dovedi nekoga ko će to isto posvjedočiti', reče Omer. Tada je Muhammed b. Meslema rekao: 'Ja svjedočim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako presudio.'"

٦٩٠٨. قَالَ ائْتِ مَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ عَلَى هَذَا فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَا أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِ هَذَا.

6908. (ponovljen) PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Zaida, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu'be (da je kazivao):
"Omer nas je, radijallahu anhu, upitao za mišljenje o izazvanom pobačaju..." (isto kao u već navedenom hadisu).[1]

٦٩٠٨.(م) حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلَاصِ الْمَرْأَةِ مِثْلَهُ.

## O FETUSU ZA KOJI ODŠTETU SNOSI OTAC UBICE I NJEGOVA RODBINA, A NE DJECA[2]

## بَاب جَنِينِ الْمَرْأَةِ وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى الْوَالِدِ وَعَصَبَةِ الْوَالِدِ لَا عَلَى الْوَلَدِ

6909. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u slučaju pobačaja izazvanog kod neke žene iz Benu-Lehjana presudio da na ime oštete treba dati roba ili robinju. Međutim, žena koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavezao da plati odštetu umrla je, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da njenu imovinu naslijede njena djeca i muž, a da odštetu plati njena rodbina."

٦٩٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَضَى فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا بِالْغُرَّةِ تُوُفِّيَتْ فَقَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّ مِيرَاثَهَا لِبَنِيهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى عَصَبَتِهَا.

1 Ibn-Dekik Id veli da je ovaj hadis osnova na kojoj počivaju propisi o odšteti za izazvani pobačaj. Za takvo djelo obaveza je dati roba ili robinju, i to u slučaju da trudnica pobaci beživotan fetus. Neki islamski pravnici uzeli su sebi za pravo da raspravljaju o starosti roba ili robinje, iako se o tome u hadisu ne govori. Ovaj hadis također upućuje na to da nešto može biti nepoznato velikanima, a poznato onima koji su niži po svom položaju u društvu. Hadis također upućuje na to se ovdje spomenuto ubistvo ne smatra namjernim ubistvom.

2 Isma'ili veli: "Ovako naslovljenim poglavljem želi se kazati da plaćanje odštete pada na roditelja i rodbinu, iako u ovom hadisu nema dokaza za to. Da je umjesto oca ovdje spomenuta majka (ar. *valida* umjesto *valid*) koja je počinila krivično djelo, onda bi se propis odnosio na nju."
Ibn-Hadžer Askalani veli: "Njen otac i njegova rodbina svakako su i njezina rodbina, pa je tako ovaj naslov u skladu s prvim hadisom navedenim u ovom poglavlju: da je odšteta obaveza njene rodbine."

6910. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neke su se dvije žene iz Huzejla potukle, pa je jedna drugu pogodila kamenom i tako uništila fetus u njenoj utrobi. Nakon toga sporile su se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on presudio da se na ime krvarine za fetus da rob ili robinja, a da krvarinu za ženu snosi njena rodbina."

٦٩١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اقْتَتَلَتِ امْرَأَتَانِ مِنْ هُذَيْلٍ فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى بِحَجَرٍ فَقَتَلَتْهَا وَمَا فِي بَطْنِهَا فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَضَى أَنَّ دِيَةَ جَنِينِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ وَلِيدَةٌ وَقَضَى أَنَّ دِيَةَ الْمَرْأَةِ عَلَى عَاقِلَتِهَا .

## O ONOME KOJI ZATRAŽI POMOĆ ROBA ILI DJEČAKA[1]

## بَاب مَنِ اسْتَعَانَ عَبْدًا أَوْ صَبِيًّا

Spominje se da je Umm-Selema zamolila učitelja: "Pošalji mi dječake robove da češljaju vunu, a ne šalji mi slobodnu osobu."

وَيُذْكَرُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ بَعَثَتْ إِلَى مُعَلِّمِ الْكُتَّابِ ابْعَثْ إِلَيَّ غِلْمَانًا يَنْفُشُونَ صُوفًا وَلاَ تَبْعَثْ إِلَيَّ حُرًّا .

6911. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, Ebu-Talha uzeo me je za ruku, doveo njemu i rekao: 'Allahov Poslaniče, zaista je Enes pametan dječak, pa neka te služi.' Služio sam ga za vrijeme njegovog boravka kod kuće, a i na putovanjima. Tako mi Allaha, kada sam god nešto uradio, nikada mi nije rekao: 'Zašto si to tako učinio?', niti mi je ikada za ono što nisam učinio rekao: 'Zašto nisi učinio ovako i ovako?'"

٦٩١١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ أَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَنَسًا غُلاَمٌ كَيِّسٌ فَلْيَخْدُمْكَ قَالَ فَخَدَمْتُهُ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَوَاللهِ مَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ لِمَ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا وَلاَ لِشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ لِمَ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا هَكَذَا .

1 Razlog navođenja ovog dijela u poglavljima o odšteti za krvne delikte jest činjenica da se za roba koji nastrada daje protuvrijednost, a za slobodnu osobu plaća se odšteta.

## ZA PAD U RUDNIK NIKO NE ODGOVARA, KAO NI ZA PAD U BUNAR[2]

## بَاب الْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ

6912. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako odlutala životinja nekoga povrijedi, vlasnik ne snosi nikakvu odgovornost. Za pad u bunar niko ne odgovara kao ni za pad u rudnik. Na pronađeno zakopano blago daje se petina."[3]

٦٩١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْعَجْمَاءُ جَرْحُهَا جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ.

## O TOME DA ZA ODBJEGLU ŽIVOTINJU (TJ. ŠTETU KOJU ONA PRIČINI) NIKO NE ODGOVARA

## بَاب الْعَجْمَاءُ جُبَارٌ

Ibn-Sirin veli: "Nisu davali odštetu za udarac nogom, a davali su je za udarac životinje koja se vodi za uzde."
Hammad veli: "Nisu davali odštetu za udarac osim u slučaju da čovjek podbode životinju."
Šurejh veli: "Nema odštete onome koji je namjeravao udariti životinju, pa ga ona udarila svojom nogom."
Hakem i Hammad vele: "Onaj koji unajmi

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ كَانُوا لاَ يُضَمِّنُونَ مِنَ النَّفْحَةِ وَيُضَمِّنُونَ مِنْ رَدِّ الْعِنَانِ وَقَالَ حَمَّادٌ لاَ تُضْمَنُ النَّفْحَةُ إِلاَّ أَنْ يَنْخُسَ إِنْسَانٌ الدَّابَّةَ وَقَالَ شُرَيْحٌ لاَ تُضْمَنُ مَا عَاقَبَتْ أَنْ يَضْرِبَهَا فَتَضْرِبَ بِرِجْلِهَا وَقَالَ الْحَكَمُ وَحَمَّادٌ إِذَا سَاقَ الْمُكَارِي حِمَارًا عَلَيْهِ امْرَأَةٌ فَتَخِرُّ لاَ شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ إِذَا سَاقَ

2 Ovaj hadis upućuje na to da je dopušteno koristiti slobodne osobe (kao, npr. komšijsku djecu) za poslove koji nisu naporni i gdje nema bojazni da mogu nastradati.

3 Tirmizi veli: "Neki su učenjaci komentirajući značenje riječi *el-a'džma'* kazali da se radi o odbjegloj životinji. Za bilo kakvu štetu koju ona pričini nakon bijega od svog vlasnika on neće snositi nikakvu odgovornost. Ebu-Ubejd, govoreći o značenju dijela hadisa koji se odnosi na bunar, veli: "Pod pojmom bunar ovdje se misli na obične stare bunare koji nemaju svoje vlasnike i koji se nalaze po pustinjama. Ako osoba ili životinja padne u takav bunar, pa nastrada, niko neće snositi odgovornost, izuzev ako se radi o namještanju. Isti je slučaj i ako neko unajmi radnika da mu iskopa bunar, pa se zemlja obruši na njega – također nema nikakve odgovornosti."
Ako, pak, neko iskopa bunar na putu kojim prolaze muslimani ili na tuđoj zemlji, bez dopuštenja vlasnika, i u njemu strada neka osoba, rodbina onoga koji je bunar iskopao dužna je platiti odštetu za ubistvo. I svaka druga iskopina smatra se, u smislu ovog hadisa, bunarom.
Isti je propis i s rudnikom. Ako neko iskopa rudnik na svom posjedu ili na ničijoj zemlji, pa u njega padne osoba i pogine, vlasnik rudnika nema nikakve odgovornosti za njegovu smrt. Ili, pak, ako vlasnik unajmi radnika da radi u rudniku, pa se unutrašnjost jame uruši na njega, propis je isti kao i u slučaju s bunarom. Što se tiče petine koja se daje na pronađeno blago, o tome je bilo riječi u poglavlju o zekatu.

magarca s kojeg padne žena, dok ga bude jahala, nema nikakve odgovornosti."
Ša'bi veli: "Onaj koji tjera životinju, pa je zamori i iscrpi, platit će odštetu ukoliko ona nešto upropasti. A ako bude išao iza nje na odstojanju, neće snositi odgovornost."[1]

دَابَّةٌ فَأَتْعَبَهَا فَهُوَ ضَامِنٌ لِمَا أَصَابَتْ وَإِنْ كَانَ خَلْفَهَا مُتَرَسِّلاً لَمْ يَضْمَنْ .

6913. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Životinja nema odgovornosti; za pad u bunar nema odgovornosti; za pad u rudnik nema odgovornosti, a za u zemlji pronađeno blago daje se jedna petina."

٦٩١٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعَجْمَاءُ عَقْلُهَا جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ .

## O GRIJEHU ONOGA KOJI BESPRAVNO UBIJE ŠTIĆENIKA

## بَاب إِثْمِ مَنْ قَتَلَ ذِمِّيًّا بِغَيْرِ جُرْمٍ

6914. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom Hasan, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko ubije nemuslimana kojem je zajamčena sigurnost u islamskoj zemlji, neće osjetiti dženetski miris, a džennetski se miris širi na udaljenosti od četrdeset godina."[2]

٦٩١٤. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا مُعَاهَدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا .

1 Uopćenost značenja ovog hadisa iskoristili su učenjaci zahirijske pravne škole i na osnovu toga ustvrdili da nema nikakve odgovornosti za štete koje pričine životinje, svejedno da li su bile same ili je neko bio s njima, neovisno o tome da li ih je ko jahao, gonio ili vodio. Izuzetak su napravili samo u slučaju postojanja namjere da se nekome uz pomoć životinje pričini šteta. Nemogućnost dokazivanja postojanja namjere kod supočinioca oslobađa ga odgovornosti.
Šafijski pravnici opet smatraju da čovjek ima obavezu nadoknade štete ukoliko je bio prisutan kad ju je životinja pričinila. Šteta će se morati nadoknaditi bilo da se radi o ubistvu, povredi ili samo materijalnoj šteti; bilo da se životinja goni, jaše ili vodi; bilo da se radi o vlasniku životinje ili onome koji ju je unajmio, posudio ili prisvojio; bilo da je šteta pričinjena nogom, repom ili glavom; bilo da se to desilo noću ili danju. Potpora je tom njihovom stavu činjenica da u ovom slučaju nema razlike između namjernog i nenamjernog postupka, jer onaj koji je uz životinju u stanju je kontrolirati je, pa je ona kao alatka u njegovim rukama, te se stoga njen postupak pripisuje njemu.

2 Većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da se ne izvršava odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana, a dokaz im je ovaj hadis.
Hanefijska pravna škola smatra da se izvršava odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana

## NE VRŠI SE ODMAZDA NAD MUSLIMANOM ZBOG UBISTVA NEMUSLIMANA

## بَاب لاَ يُقْتَلُ الْمُسْلِمُ بِالْكَافِرِ

6915. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Zuhejr, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Amira, a on od Ebu-Džuhajfe da je kazivao:
"Rekao sam Aliji, radijallahu anhu..."
A PRIČAO NAM JE i Sadeka b. Fadl, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Ša'bija, a on od Ebu-Džuhajfe (da je kazivao):
"Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: 'Imate li vi nešto što se ne nalazi u Kur'anu?' (Ebu-Ujejna jedanput je rekao: '... što nema kod svijeta?') Na to je on odgovorio: 'Tako mi Onoga koji je učinio da se rascijepi sjemenka i koji je stvorio čovjeka, mi nemamo ništa drugo osim onoga što se nalazi u Kur'anu. Postoji samo drugačije razumijevanje Knjige koje neki čovjek može imati i ono što je zapisano na stranicama.'
'A šta se to nalazi na stranicama?', upitao sam.
'O plaćanju odštete za krvni delikt i oslobađanju zarobljenika, te o tome da se za odmazdu ne ubija musliman koji je ubio nemuslimana', odgovorio je."

٦٩١٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ أَنَّ عَامِرًا حَدَّثَهُمْ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيٍّ ح حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَلِيًّا رَضِي اللهُ عَنْه هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مِمَّا لَيْسَ فِي الْقُرْآنِ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَرَّةً مَا لَيْسَ عِنْدَ النَّاسِ فَقَالَ وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا عِنْدَنَا إِلاَّ مَا فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ فَهْمًا يُعْطَى رَجُلٌ فِي كِتَابِهِ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفِكَاكُ الأَسِيرِ وَأَنْ لاَ يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ .

šticenika ako ga je bespravno ubio, a neće se izvršiti odmazda zbog ubistva nevjernika kojem je dato dopuštenje da se kreće u islamskoj državi.
Jedan je od argumenata hanefijskog mezheba to da se muslimanu siječe ruka zbog krađe imovine koja pripada šticeniku nemuslimanu, a život je dragocjeniji od toga. Ibn-Bettal kaže da je to dobra analogija, ali nema jasnog teksta o tome. Osim toga, odsijecanje ruke isključivo je Allahovo, dželle šanuhu, pravo, dok s odmazdom nije takav slučaj. Na koncu, odmazda ukazuje na jednakost, a jednakost nemuslimana s muslimanom ne postoji.

## O TOME KADA MUSLIMAN U SRDŽBI OŠAMARI ŽIDOVA

بَاب إِذَا لَطَمَ الْمُسْلِمُ يَهُودِيًّا عِنْدَ الْغَضَبِ

O tome hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Hurejra.

رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6916. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nemojte davati prednost jednom poslaniku nad drugim."

٦٩١٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُخَيِّرُوا بَيْنَ الأَنْبِيَاءِ .

6917. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja Mazini, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:
"Jedan židov koji od nekoga bijaše dobio udarac po licu došao je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Muhammede, jedan me je od tvojih drugova ensarija ošamario!'
'Pozovite mi ga!', naredio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Doveli su ga, pa je upitan: 'Jesi li ga ošamario?'
'Allahov Poslaniče', reče on, 'prolazio sam pored židova i čuo kako govori: 'Tako mi Onoga koji je Musaa učinio najodabranijim na svijetu!'
'Zar i od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem?', upitao sam ga. Bila me je obuzela srdžba zbog toga, te sam ga ošamario.' Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Nemojte mi davati prednost u odnosu na druge poslanike! Doista će ljudi na Sudnjem danu biti onesviješteni, a ja ću biti prvi koji će se probuditi. (Kad se budem probudio), Musa će, alejhis-selam, već dodirivati rukom jedan od stupova Arša. Ne znam samo hoće li se on probuditi prije mene ili će zbog svoga pada u nesvjest na brdu Tur biti oslobođen toga.'"

٦٩١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ لُطِمَ وَجْهُهُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِكَ مِنَ الأَنْصَارِ قَدْ لَطَمَ فِي وَجْهِي قَالَ ادْعُوهُ فَدَعَوْهُ قَالَ لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي مَرَرْتُ بِالْيَهُودِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ قَالَ قُلْتُ وَعَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ فَأَخَذَتْنِي غَضْبَةٌ فَلَطَمْتُهُ قَالَ لاَ تُخَيِّرُونِي مِنْ بَيْنِ الأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُوزِيَ بِصَعْقَةِ الطُّورِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ اسْتِتَابَةِ الْمُرْتَدِّينَ وَالْمُعَانِدِينَ وَقِتَالِهِمْ

# POZIVANJE NA POKAJANJE ODMETNIKA I BUNTOVNIKA I BORBA PROTIV NJIH

## بَاب إِثْمِ مَنْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ وَعُقُوبَتِهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ

## O GRIJEHU ONOGA KOJI POČINI ŠIRK I KAZNI (ZA NJEGA) NA OVOM I NA BUDUĆEM SVIJETU

قَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ)(لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ).

Uzvišeni Allah kaže: "... mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!"[1]
"Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja će djela sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti."[2]

٦٩١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ لَيْسَ بِذَاكَ أَلاَ تَسْمَعُونَ إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

6918. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kada je objavljen ajet: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom (zulumom, tj. širkom) ne miješaju...'[3] – to je teško palo drugovima Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: 'Ko od nas svoje vjerovanje nije pomutio nepravdom?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Nije tako kao što vi mislite! Zar niste čuli riječi Lukmanove: '... širk je, zaista, velika nepravda!'?'"[4]

1 Lukman, 13.
2 Ez-Zumer, 65.
3 El-En'am, 82.
4 Lukman, 13. Ibn-Bettal veli: "Prvi ajet upućuje na to da nema većeg grijeha od mnogoboštva (širka). Zulum,

6919. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr b. Mufeddal, prenoseći od Džurejri...; a PRIČAO MI JE i Kajs b. Hafs, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Seid Džeriri, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Najveći su grijesi: mnogoboštvo, neposlušnost roditeljima, krivo svjedočenje, krivo svjedočenje (tri puta) ili lažan govor.' To je toliko dugo ponavljao da smo mi rekli: 'Kad bi samo prestao!'"[1]

٦٩١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ ح و حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ ثَلَاثًا أَوْ قَوْلُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ .

6920. PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, njemu Ubejdullah[2], a ovom Šejban, prenoseći od Firasa, ovaj od Ša'bija, a on od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je neki beduin Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Allahov Poslaniče, koji su najveći grijesi?'
'Smatrati nekoga Uzvišenom Allahu ravnim', odgovorio je. 'A koji poslije toga?', upitao je.
'Neposlušnost roditeljima', odgovorio je.
'A koji poslije toga?', ponovo je upitao. 'Krivokletstvo', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'A šta je to krivokletstvo?', upitao sam ja. 'Služeći se lažima otkidati od tuđeg imetka', odgovorio je."[3]

٦٩٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْكَبَائِرُ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قُلْتُ وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قَالَ الَّذِي يَقْتَطِعُ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَ فِيهَا كَاذِبٌ .

u osnovi, znači postaviti nešto na mjesto koje mu ne pripada. Mušrik (mnogobožac) u biti označava onoga koji postavlja nešo na mjesto koje mu ne pripada, jer Onome koji ga je izveo iz nepostojanja u postojanje smatra nekoga ravnim i tako zahvaljuje na blagodatima onome koji mu ih nije ni podario."

1 Ovaj je hadis protumačen u poglavljima *O svjedočenju, moralu i neposlušnosti roditeljima*. U hadisu se navode riječi jednog ashaba: "Kad bi samo prestao!" One ne znače da je govor Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio dosadio tom ashabu, već znače da se to njemu oduljilo i zamorilo ga.

2 Ubejdullah b. Musa.

3 Krivokletstvo je izraženo riječima (*el-jeminul-gamus*), a podrazumijeva svako zaklinjanje pri kojem osoba namjerno laže, znajući da je istina sasvim različita od onoga što tvrdi.

6921. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, a ovom Mensur i A‘meš, prenoseći od Ebu-Vaila, a ovaj od Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li biti kažnjavani za ono što smo uradili u doba neznaboštva?', pa (mu) je on odgovorio: 'Onaj koji, nakon što prihvati islam, bude činio dobro neće odgovarati za ono što je počinio u doba neznaboštva. A onaj koji, nakon što prihvati islam, bude činio zlo odgovarat će za sve od početka do kraja."

٦٩٢١. حَدَّثَنَا خَلاَدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنُؤَاخَذُ بِمَا عَمِلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ مَنْ أَحْسَنَ فِي الإِسْلاَمِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَنْ أَسَاءَ فِي الإِسْلاَمِ أُخِذَ بِالأَوَّلِ وَالآخِرِ .

## O STAVU ISLAMA O ODMETNICIMA I ODMETNICAMA OD ISLAMA I NAČINU NA KOJI SE ONI POZIVAJU NA POKAJANJE

## بَاب حُكْمِ الْمُرْتَدِّ وَالْمُرْتَدَّةِ وَاسْتِتَابَتِهِمْ

Ibn-Omer, Zuhri i Ibrahim vele da se odmetnica od islama ubija.

Uzvišeni Allah kaže: "Allah neće ukazati na pravi put onim ljudima koji su postali nevjernici, nakon što su bili vjernici i tvrdili da je Poslanik istina, a pruženi su im i jasni dokazi! Allah neće ukazati na pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini. Kazna im je prokletstvo od Allaha i meleka i svih ljudi nad svima njima – vječno će pod njim ostati, i patnja im se neće olakšati niti će im se vremena dati. Ali onima koji se poslije toga pokaju i poprave – njima će Allah oprostiti i samilostan biti. Onima koji postanu nevjernici, a bili su vjernici, i koji postanu još veći nevjernici – kajanje im se doista neće primiti, i oni su zbilja zalutali."[4]

Uzvišeni Allah također kaže: "O vjernici, ako se budete pokoravali nekima od onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike."[5]

Uzvišeni Allah, nadalje, kaže: "Onima koji su bili vjernici, a zatim postali nevjernici, pa opet

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَالزُّهْرِيُّ وَإِبْرَاهِيمُ تُقْتَلُ الْمُرْتَدَّةُ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (كَيْفَ يَهْدِي اللهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلاَ هُمْ يُنْظَرُونَ إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ) وَقَالَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ) وَقَالَ (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلاَ لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلاً)

4 Ali-Imran, 86-90.

5 Ali-Imran, 100.

postali vjernici, a onda ponovo postali nevjernici i pojačali nevjerovanje – Allah doista neće oprostiti i neće ih na pravi put izvesti.”[1]
Uzvišeni također kaže: “... ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će, sigurno, mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite...”[2]
Njegove su i riječi: “Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako bude na to primoran, a srce mu i dalje ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova, i njih čeka patnja velika, zato što više vole na ovom nego na onom svijetu; a Allah neće ukazati na pravi put onima koji ne žele vjerovati. To su oni čija je srca, sluh i vid Allah zapečatio, i oni su zaista nemarni; oni će, nema sumnje, na onom svijetu izgubljeni biti”[3], do riječi: “Gospodar će im tvoj, poslije toga, doista oprostiti i samilostan biti.”[4]
Uzvišeni Allah, dalje, kaže: “Oni će se neprestano boriti protiv vas kako bi vas odvratili od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od vjere svoje otpadnu i kao nevjernici umru – njihova će djela biti poništena na onom svijetu, i oni će biti stanovnici Džehennema, u kojemu će vječno ostati.”[5]

وَقَالَ ( مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ ) وَقَالَ ( وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الآخِرَةِ وَأَنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ لاَ جَرَمَ) يَقُولُ حَقًّا (أَنَّهُمْ فِي الآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ) إِلَى (لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) (وَلاَ يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ) .

6922. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man Muhammed b. Fadl, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ikrime da je kazivao:
“Aliji su, radijallahu anhu, dovedeni odmetnici, i on je naredio da ih spale. To je saznao Ibn-Abbas, pa je kazao: ‘Da sam ja na tvom mjestu, ne bih to činio, jer je to Allahov Poslanik, sallallahu

٦٩٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ أُتِيَ عَلِيٌّ رَضِي اللهُ عَنْهُ بِزَنَادِقَةٍ فَأَحْرَقَهُمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَوْ كُنْتُ أَنَا لَمْ أُحْرِقْهُمْ لِنَهْيِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللهِ وَلَقَتَلْتُهُمْ لِقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ .

1 En-Nisa, 137.
2 El-Maida, 54.
3 En-Nahl, 106-109.
4 En-Nahl, 110.
5 El-Bekara, 217.

alejhi ve sellem, zabranio.[6] No i ja bih, na osnovu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: 'Ko vjeru islam zamijeni drugom vjerom – ubijte ga svakako!' – dao pogubiti.'"[7]

٦٩٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ أَقْبَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَمَعِي رَجُلاَنِ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِي وَالْآخَرُ عَنْ يَسَارِي وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَسْتَاكُ فَكِلاَهُمَا سَأَلَ فَقَالَ يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قَالَ قُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَطْلَعَانِي عَلَى مَا فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَا شَعَرْتُ أَنَّهُمَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى سِوَاكِهِ تَحْتَ شَفَتِهِ قَلَصَتْ فَقَالَ لَنْ أَوْ لاَ نَسْتَعْمِلُ عَلَى عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ وَلَكِنِ اذْهَبْ أَنْتَ

6923. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa[8] da je kazivao:

"Došao sam Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s dvojicom ljudi iz plemena Eš'ar;[9] jedan od njih bio mi je s desne, a drugi s lijeve strane. Ova su dva čovjeka tražila namještenje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u tom trenutku misvakom čistio zube.

'Ebu-Musa?! (ili je rekao: Ebu-Abdullah b. Kajse?!)', reče mi (tražeći objašnjenje).

'Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom', rekoh, 'nisu mi pokazali šta se nalazi u njihovim nutrinama,

6 U nekim predanjima navodi se dodatak ovom hadisu koji glasi: "Ne kažnjavajte onako kako to čini Uzvišeni Allah!"

7 Taberani u *El-Evsatu*, oslanjajući se na Suvejda b. Gaflu, bilježi da je Alija, radijallahu anhu, čuo kako su se neki ljudi odmetnuli od islama. Tražio je da mu ih dovedu, a kada su dovedeni, nahranio ih je i pozvao ih da se vrate u islam. Oni su to odbili, pa je on naredio da se iskopa rupa te da se potom svi oni pogube i bace u nju. U tu je rupu poslije nabacano drva i zapaljena je vatra. Nakon toga Alija je, radijallahu anhu, kazao: "Istinu su rekli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!"
Ebu-Muzfir Esfirajini u *El-Milelu ve-nihalu* navodi da su oni koje je Alija, radijallahu anhu, spalio bili odmetnici koji su ustvrdili da on ima božanska svojstva. Oni su slijedili židova Abdullaha b. Sebea, koji je obznanio svoje prihvatanje islama, a potom među svojim sljedbenicima raširio ovu ideju.
Prilično je vjerovatno da je osnova svega ovoga hadis koji smo zabilježili od Ebu-Tahira Muhlisa, koji ga prenosi od Abdullaha b. Šurejka Amirija, a on od svoga oca. U njemu se navodi: "Aliji je, radijallahu anhu, rečeno: 'Pred vratima džamije nalaze se ljudi koji tvrde da si ti njihov Gospodar.' On ih je pozvao i kazao im: 'Teško vama zbog onoga što govorite!' – 'Ti si naš Gospodar, Stvoritelj i Opskrbitelj', rekoše oni. 'Teško vama, ja sam samo rob kao i vi, koji jede hranu kao što i vi jedete, i koji pije kao što i vi pijete! Ako sam pokoran Uzvišenom Allahu, On me za to nagrađuje, a ako sam Mu nepokoran, bojim se Njegove kazne. Bojte se Allaha i vratite se na pravi put!', reče im on. Oni su to, međutim, odbili. Kada je svanulo, došao mu je Kanber i rekao: 'Oni još uvijek pričaju svoju priču!' Tada je Alija naredio da ih uvedu. Oni su svoju priču još jednom ponovili, a kada je osvanuo i treći dan, Alija im, radijallahu anhu, reče: 'Ako to još jednom izjavite, naredit ću da vas poubijaju na najgori mogući način!' Pa ipak, ni treći dan oni nisu promijenili svoj stav, te je on naredio da se iskopaju duboki kanali u blizini džamije i da se u njih nabacaju drva i zapali vatra, a onda im rekao: 'Ili ćete napustiti svoju tvrdnju ili ću vas baciti u vatru!' Oni su i dalje ostali pri svojoj tvrdnji, pa su, nakon toga, bačeni u vatru."

8 U predanju koje od Jahjaa Kattana bilježi Ahmed jasno se navodi da se radi o Ebu-Musau Eš'ariju.

9 Ibn-Hadžer Askalani ne navodi imena te dvojice ljudi, ali se u Taberanijevom *Evsatu* navodi da je jedan od njih bio Ebu-Musaov amidžić.

niti sam primijetio da traže namještenje!' Kao da sam tada vidio kako mu se misvak smanjuje ispod usne. 'Nećemo' (ili ne dajemo položaj), reče on, 'onome koji ga traži! A ti, Ebu-Musa (ili Abdullahu b. Kajse), idi u Jemen!'"
Zatim je poslije njega poslao i Mu'aza b. Džebela. Kada mu je došao, ponudio mu je jastuk[1] i rekao mu da sjedne na njega. Kod njega je bio svezan jedan čovjek. 'Ko je ovaj?', upitao je.
'Bio je židov koji je primio islam, ali je ponovo postao židov', odgovorio je. Zatim ga je ponovo ponudio da sjedne.
'Neću sjesti', reče mu on, 'sve dok se ovaj, po odredbi Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne pogubi', ponovivši to tri puta. Potom je naređeno, i on je pogubljen.
Spomenuli su, poslije toga, noćni namaz, pa je jedan od njih rekao: 'Što se mene tiče, ja obavljam noćni namaz, ali i spavam. Nadam se nagradi za spavanje kao što se nadam i nagradi za bdjenje u noćnom namazu."[2]

يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ إِلَى الْيَمَنِ ثُمَّ اتَّبَعَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَيْهِ أَلْقَى لَهُ وِسَادَةً قَالَ انْزِلْ وَإِذَا رَجُلٌ عِنْدَهُ مُوثَقٌ قَالَ مَا هَذَا قَالَ كَانَ يَهُودِيًّا فَأَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ قَالَ اجْلِسْ قَالَ لاَ أَجْلِسُ حَتَّى يُقْتَلَ قَضَاءُ اللهِ وَرَسُولِهِ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ فَأَمَرَ بِهِ فَقُتِلَ ثُمَّ تَذَاكَرَا قِيَامَ اللَّيْلِ فَقَالَ أَحَدُهُمَا أَمَّا أَنَا فَأَقُومُ وَأَنَامُ وَأَرْجُو فِي نَوْمَتِي مَا أَرْجُو فِي قَوْمَتِي .

1 Običaj tog vremena nalagao je da se da jastuk onome koga se želi posebno ugostiti.

2 Iz hadisa se, između ostalog, mogu izvesti sljedeći zaključci:
– u jednoj pokrajini mogu se postaviti dva namjesnika i svakom od njih dati određene ovlasti;
– nedopustivo je za sebe tražiti postavljenje na neki položaj i čeznuti za tim;
– potrebno je da se posjećuju braća u vjeri, zapovjednici i učenjaci te da se gostima ukaže počast;
– dužnost je blagovremeno ukazati na loše tendencije u društvu i tražiti izvršenje propisanih kazni nad onima koji ih zaslužuju;
– za djela koja su dopuštena (mubah) slijedi nagrada ako su učinjena s namjerom da se pomoću njih ojača izvršavanje djela koja su vadžib ili mendub.

## O POGUBLJENJU ONIH KOJI ODBIJU PRIHVATITI ALLAHOVE NAREDBE I KOJI SE PRIPISUJU (SMATRAJU) ODMETNICIMA[3]

بَاب قَتْلِ مَنْ أَبَى قَبُولَ الْفَرَائِضِ وَمَا نُسِبُوا إِلَى الرِّدَّةِ

6924. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Nakon smrti Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, neka su se arapska plemena vratila u nevjerstvo,[4] pa ga je Omer, radijallahu anhu, (razgovarajući s njim o tome) upitao:

٦٩٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ يَا أَبَا بَكْرٍ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا

3 Islamski učenjaci saglasili su se o tome da oni koji potegnu oružje i povedu rat, nastojeći na taj način izbjeći svoje obaveze, ili uskratiti nečije pravo – zaslužuju smrtnu kaznu.
Kad je u pitanju namaz, većina islamskih učenjaka smatra da se osoba koja ostavi namaz, poričući njegovu obaveznost i osnove na kojima je utemeljen, smatra odmetnikom od vjere, i njoj se kao takvoj pruža šansa da se pokaje. U slučaju da se ne pokaje, takva se osoba ubija. Isti je propis i ako se zanijeću ostale obavezne dužnosti (farzovi).
Međutim, različiti su stavovi učenjaka o statusu osobe koja ostavi namaz iz nemarnosti. Učenjaci šafijskog mezheba smatraju da se osoba koja ostavi namaz iz nehata i nebrige i koja, čak i nakon što bude pozvana na pokajanje, ustraje u tome – mora kazniti smrtnom kaznom.
Učenjaci malikijskog mezheba smatraju da takvoj osobi treba narediti da klanja dok je još vrijeme namaza, pa ako obavi namaz, bit će ostavljena na miru, a ako ga ne obavi, a prođe namasko vrijeme, onda će se pogubiti. Istina, među učenjacima te pravne škole postoje oprečna mišljenja o tome kako postupiti. Jedni smatraju da se takvoj osobi treba dati mogućnost pokajanja i ostaviti je na miru ako se pokaje. Drugi, pak, smatraju da takva osoba, u svakom slučaju, mora biti ubijena, jer se radi o kršenju Allahovih odredbi i propisa za koje se pokajanjem ne može iskupiti. Takva je osoba veliki grešnik (fasik), kao što je, npr., ubica, bludnik itd., ali ne i nevjernik.
Imam Ahmed smatra da je takva osoba odmetnik od vjere, te se njena imovina može smatrati ratnim plijenom.
Imam Ebu-Hanifa, Sevri i Muzeni smatraju da takva osoba ni u kojem slučaju ne smije biti ubijena. Ajni navodi poznati stav u hanefijskoj pravnoj školi da sudije imaju diskreciono pravo u izricanju kazne za takvo djelo. Neki kažu da se takva osoba kažnjava udarcima sve dok joj ne poteče krv.

4 Kadi Ijad veli: "Odmetnici su sačinjavali tri skupine:
Prva su skupina oni koji su se vratili robovanju kipovima.
Druga su skupina oni koji su slijedili Musejlimu i Esveda Ansija. Njih su obojica još za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tvrdili da su poslanici. Musejlimu su slijedili pojedini stanovnici Jemame i još neka plemena, dok su Esvedu povjerovali stanovnici San'e, uključujući i neka druga plemena. Esved je ubijen prije preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ahiret, ali su i poslije toga ostale neke skupine koje su još uvijek vjerovale u njegove laži, pa su namjesnici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vodili borbu protiv njih u vrijeme Ebu-Bekrove vladavine. Što se Musejlime tiče, Ebu-Bekr je protiv njega opremio vojsku na čelu s Halidom b. Velidom, te je tako poražen.
U treću skupinu odmetnika spadaju oni koji su ostali u islamu, ali su ustrajali u nijekanju obaveze zekata. To svoje nijekanje branili su stavom da je ukupljanje zekata bilo specifično za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O statusu ove treće skupine Omer je, radijallahu anhu, kako se iz hadisa vidi, razgovarao s Ebu-Bekrom, razmatrajući i vojnu opciju."

'Ebu-Bekre, kako možeš povesti borbu protiv ljudi za koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!' A kada neko kaže: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!', bit će mu kod mene zajamčena sigurnost imetka i života, osim onoga što pravo nalaže; a konačan je obračun kod Uzvišenog Allaha?"

لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ فَمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلاَ بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ .

6925. Na to je Ebu-Bekr odgovorio: 'Tako mi Allaha, borit ću se protiv onih koji naprave razliku između namaza i zekata! Zaista je zekat pravo koje se nalazi u imecima. Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili samo jedno jare[1] koje su davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bih protiv njih borbu zbog tog uskraćenja!' 'Ništa drugo nisam pomislio, tako mi Allaha', rekao je Omer, 'nego da je Uzvišeni Allah Ebu-Bekra učinio uvjerenim da treba povesti borbu, pa sam i sam spoznao da je to ispravno.'"[2]

٦٩٢٥. قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللهِ لأَقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللهِ لَوْ مَنَعُونِي عَنَاقًا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهَا قَالَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلاَ أَنْ رَأَيْتُ أَنْ قَدْ شَرَحَ اللهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ .

1 U nekim predanjima navodi se da je Ebu-Bekr rekao: "Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili konopac koji su davali u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bih borbu protiv njih!" Postoje različita tumačenja riječi konopac. Najprihvatljivije je mišljenje onih koji kažu da je to konopac kojim se vežu životinje izdvojene na ime zekata.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti još i ovo:
– idžtihad je nezaobilazan, naročito u novim situacijama;
– o svim pitanjima mora se raspravljati i iznalaziti odgovarajuća rješenja;
– dopušteno je zakleti se kako bi se nešto istaknulo i potvrdilo;
– zabranjeno je pogubiti onoga koji izgovori *Kelimei-šehadet*.
Kadi Ijad veli: "Iz ovog događaja može se zaključiti da, kada vladar o bilo kojem problemu donese odluku na osnovu svoga idžtihada, to sve obavezuje na pokornost, makar neki mudžtehidi imali i drugačije mišljenje.

## O TOME KADA ŠTIĆENIK ILI NEKO DRUGI NA INDIREKTAN NAČIN UVRIJEDI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KAO KAD KAŽE: "ES-SAMU ALEJKE!"[3]

بَاب إِذَا عَرَّضَ الذِّمِّيُّ وَغَيْرُهُ بِسَبِّ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يُصَرِّحْ نَحْوَ قَوْلِهِ السَّامُ عَلَيْكَ

6926. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa b. Malika, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao: "Neki je židov prošao pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Es-samu[4] alejke!' (smrt tebi!) 'Ve alejke!' (i tebi), odgovorio mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Znate li šta je kazao?', upitao je potom on i rekao: 'Kazao je: 'Es-samu alejke!' 'Allahov Poslaniče', upitaše tada prisutni, 'zar ga nećemo ubiti?!' 'Ne! Ali ako vam selam nazovu sljedbenici Knjige, odgovorite im: 'Ve alejkum!' (i vama!), reče on."

٦٩٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَرَّ يَهُودِيٌّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَدْرُونَ مَا يَقُولُ قَالَ السَّامُ عَلَيْكَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ نَقْتُلُهُ قَالَ لاَ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ .

6927. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Jedna je skupina židova zatražila da bude primljena kod Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu, nakon što su ušli, rekli: 'Es-samu alejke!' (smrt tebi!). Ja sam im odgovorila: 'Ve alejkumus-samu vel-la'netu!'[5] (i vama smrt, prokleti nek ste!). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Aiša, Allah je blag i voli blagost u svemu!' 'Zar nisi čuo šta su rekli?', upitala sam. 'Ja sam im odgovorio: 'Ve alejkum!' (i vama!), reče on."

٦٩٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَقُلْتُ بَلْ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ قُلْتُ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

3 U drugom predanju umjesto alejke stoji alejkum. Ibn-Munzir navodi da su učenjaci saglasni da onoga koji javno i otvoreno uvrijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, treba pogubiti. Ebu-Bekr Farisi, jedan od učenjaka šafijskog mezheba, u knjizi *El-Idžma* navodi mišljenje učenjaka da je nevjernik onaj koji javno i otvoreno uvrijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Čak i ako se takav pokaje, to neće biti prepreka da bude kažnjen smrtnom kaznom. To je stoga što je za uvredu i potvoru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, propisana smrtna kazna, a takva kazna ne može se ukinuti pokajanjem.

4 Es-samu znači smrt.

5 *El-la'netu* znači prokletstvo.

6928. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana i Malika b. Enesa, oni od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista židovi, kada nekoga od vas pozdravljaju, kažu: 'Samun alejke!' (smrt tebi!), a ti odgovori: 'Alejke!' (tebi!)."[1]

٦٩٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْيَهُودَ إِذَا سَلَّمُوا عَلَى أَحَدِكُمْ إِنَّمَا يَقُولُونَ سَامٌ عَلَيْكَ فَقُلْ عَلَيْكَ .

## POGLAVLJE

## بَاب

6929. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Šekika,[2] a on od Abdullaha[3] da je kazivao:
"Kao da gledam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča o jednom od prijašnjih poslanika kojeg je narod njegov pretukao, tako da je počeo krvariti. On je samo brisao krv sa svoga lica govoreći: 'Gospodaru moj, oprosti mojim sunarodnicima, zaista oni ne znaju!'"[4]

٦٩٢٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ فَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ رَبِّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ .

1 Ajni veli da je Buhari odabrao mišljenje kufskih učenjaka, koji smatraju da se štićenik nemusliman koji vrijeđa i psuje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne kažnjava smrtnom kaznom, već se sudiji ostavlja diskreciono pravo da u konkretnom slučaju odredi kaznu. Imam Ebu-Hanifa, rahmetullahi alejhi, veli da musliman takvim postupkom prestaje biti muslimanom i postaje otpadnikom, dok štićenik takvim postupkom ne prestaje biti štićenikom.

2 Ibn-Selema Ebu-Vail.

3 Abdullah b. Mes'ud.

4 Askalani smatra da je navođenjem ovog predanja Buhari želio ojačati stav onih koji smatraju da se štićenici ne kažnjavaju smrtnom kaznom za uvrede nanesene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije tako postupio prema židovima jer je želio pridobiti njihova srca. Naprijed je navedeno da je poslanik kojemu se ovdje na spominje ime ustvari Nuh, alejhis- selam. U jednom se predanju navodi da je Nuha, alejhis-selam, tako pretukao njegov narod da se on onesvijestio. Kada je došao sebi, rekao je: "Gospodaru moj, uputi moje sunarodnike, zaista oni ne znaju!" Također je, u poglavlju o Bici na Uhudu, spomenuto kako je, ranjen u lice, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kako će biti spašen narod koji je ranio svoga poslanika i izazvao krvarenje njegova lica?!" Poslije toga, međutim, kazao je isto što i Nuh, alejhis-selam: "Gospodaru moj, oprosti mojim sunarodnicima, zaista oni ne znaju!" Imam Ahmed bilježi predanje po kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isto to kazao nakon Bitke na Hunejnu, kada su se, prilikom podjele ratnog plijena, oko njega okupili ashabi.

## O KAŽNJAVANJU ODMETNIKA OD VJERE[5] (HARIDŽIJA) I HERETIKA SMRTNOM KAZNOM NAKON ŠTO BUDU PRIKUPLJENI DOKAZI KOJI SVJEDOČE PROTIV NJIH

## بَاب قَتْلِ الْخَوَارِجِ وَالْمُلْحِدِينَ بَعْدَ إِقَامَةِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِمْ

Uzvišeni Allah kaže: "Allah neće učiniti da zaluta narod koji je na Pravi put uputio prije nego što im objasni ono čega treba da se čuvaju – Allah, zaista, sve dobro zna."[6] Ibn-Omer smatrao ih je najgorim Allahovim stvorenjima i za njih (haridžije) je rekao: "Oni su uzeli kur'anske ajete koji su objavljeni o nevjernicima i tumačili ih kao da se odnose na vjernike."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ﴾ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَرَاهُمْ شِرَارَ خَلْقِ اللهِ وَقَالَ إِنَّهُمْ انْطَلَقُوا إِلَى آيَاتٍ نَزَلَتْ فِي الْكُفَّارِ فَجَعَلُوهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ .

6930. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, ovaj od Hajseme, a on od Suvejda b. Gafle da je Alija, radijallahu anhu, kazivao:
"Kada vam prenosim riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže bi mi, tako mi Allaha, bilo da padnem s nebesa i sunovratim se na zemlju nego da slažem na njega. A kada mi međusobno razgovaramo, onda vam kažem: rat je varka. Čuo sam Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Pojavit će se kasnije mladi, maloumni (nerazboriti) ljudi, koji će govoriti govorom najboljeg stvorenja,[7] ali njihov iman neće

٦٩٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا خَيْثَمَةُ حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ غَفَلَةَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِي الله عَنْه إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَدِيثًا فَوَاللهِ لَأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَكْذِبَ عَلَيْهِ وَإِذَا حَدَّثْتُكُمْ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ فَإِنَّ الْحَرْبَ خِدْعَةٌ وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ سَيَخْرُجُ قَوْمٌ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أَحْدَاثُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ لَا يُجَاوِزُ إِيمَانُهُمْ

5 Haridžije su sekta koja je izišla iz okrilja islama i izdvojila se iz društva dobrih muslimana. U arapskom jeziku glagol *haredže - jahrudžu - hurudžun* znači izići. Po tome su haridžije i dobile ime. Na osnovu onoga što tvrdi Rafii, njihovo skretanje jest u njihovu izlasku protiv imama Alije, radijallahu anhu Oni su, naime, tvrdili da on zna ko su Osmanove, radijallahu anhu, ubice te da ih može pohvatati, ali nad njima ne želi izvršiti odmazdu zbog njegovog navodnog slaganja s tim činom. Međutim, hroničari navode i drugo mišljenje o nastanku ove sekte. Po tom mišljenju, oni nisu zahtijevali kažnjavanje Osmanovih, radijallahu anhu, ubica, već su mu (Osmanu), naprotiv, zamjerali štošta. Nastanak te sekte veže se za neke Iračane koji se nisu slagali s postupcima nekih Osmanovih, radijallahu anhu, rođaka, a u osnovi bili su poznati po ibadetu i učenju Kur'ana. Oni su, međutim, Kur'an tumačili onako kako je njima odgovaralo. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije pridružili su se Aliji, radijallahu anhu, i povjerovali u njegov imamet, odbacujući Osmana, radijallahu anhu. Nakon Bitke na Sifinu odvojila se skupina od oko osam hiljada ljudi, a po nekim mišljenjima čak deset hiljada ljudi.

6 Et-Tevba, 115.

7 Tj. u govoru će upotrebljavati hadise, izreke najboljeg stvorenja, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

prelaziti granicu njihovih grla. Izlazit će iz vjere kao što strijela izlazi iz pogođene žrtve. Gdje god ih sretneš, ubijte ih, jer će na Sudnjem danu nagrada čekati onoga koji ih ubije.'"

حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ فِي قَتْلِهِمْ أَجْرًا لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6931. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Ebu-Seleme i Ataa b. Jesara (da su kazivali):
"Nas smo dvojica došli Ebu-Seidu Hudriju da ga upitamo je li on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo što o harurijama.[1]
'Ne znam ko su harurije', reče nam on, 'ali sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'U ovom će se ummetu pojaviti ljudi – a nije rekao među njih spadaju ljudi – čiji će namaz biti takav da ćete vi svoj namaz omalovažavati u poređenju s njihovim! Oni će učiti Kur'an, ali on neće prelaziti dalje od njihovih grla (ili je rekao njihovih dušnika). Iz vjere će izlaziti poput strijele kada prođe kroz pogođenu lovinu: strijelac pogleda u svoju strijelu; u njen šiljak, pa u tetivu kojom je učvršćen šiljak, pa pomisli da bi možda moglo biti malo krvi na donjem dijelu strijele (gdje je urez za tetivu, pa ne nađe ništa)', odgovorio je on."

٦٩٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَعَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُمَا أَتَيَا أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَسَأَلَاهُ عَنِ الْحَرُورِيَّةِ أَسَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا أَدْرِي مَا الْحَرُورِيَّةُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ وَلَمْ يَقُلْ مِنْهَا قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حُلُوقَهُمْ أَوْ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَيَنْظُرُ الرَّامِي إِلَى سَهْمِهِ إِلَى نَصْلِهِ إِلَى رِصَافِهِ فَيَتَمَارَى فِي الْفُوقَةِ هَلْ عَلِقَ بِهَا مِنَ الدَّمِ شَيْءٌ .

6932. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Omera, da je, spomenuvši harurije, rekao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Izlazit će iz islama kao što strijela izlazi iz ulovljene životinje.'"

٦٩٣٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ وَذَكَرَ الْحَرُورِيَّةَ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ .

Po drugom tumačenju, ovaj dio hadisa znači da će u svome govoru često upotrebljavati ajete, po trećem tumačenju ovo znači da će govoriti najboljim govorom kojim stvorenja mogu govoriti, dok po četvrtom tumačenju ovo znači da će govoriti govorom koji je bolji od govora ljudi, tj. Kur'an. (prim. M.M.)

1 Oni su odsjeli u mjestu zvanom Harura, po kojem su i nazvani harurije.

## O ONOME KOJI ODUSTANE OD BORBE PROTIV HARIDŽIJA KAKO BI SE SAČUVALO JEDINSTVO (MUSLIMANA) I IZBJEGAO RAZDOR

## بَاب مَنْ تَرَكَ قِتَالَ الْخَوَارِجِ لِلتَّأَلُّفِ وَأَنْ لَا يَنْفِرَ النَّاسُ عَنْهُ

6933. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida da je kazivao:
"Za vrijeme dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio podjelu (plijena), došao je Abdullah b. Zul-Huvejsira Temimi i rekao mu: 'Budi pravedan, Allahov Poslaniče!'
'Teško tebi! Ko će biti pravedan ako neću ja?!', odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da mu odsiječem glavu!', uzviknu Omer b. Hattab, ali mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Pusti ga! On ima drugove čiji namaz takav da bi svaki od vas omalovažio svoj namaza u porerđenju s njihovim namazom, i omalovažio bi svoj post u poređenju s njihovim postom. Oni iz svoje vjere izlaze kao što strijela prolazi kroz pogođenu životinju: kada (lovac) pogleda u perku na strijeli, niti šta na njoj vidi niti šta nađe; zatim pogleda u vrh strijele, ali opet na njemu niti šta nađe niti šta primijeti; onda pogleda u tetivu za vezanje vrha strijele, ali ponovo niti šta na njoj nađe niti šta vidi; pogleda, na koncu, u dio između vrha i perke strijele, ali ni tad na njemu ništa ne nađe niti išta vidi – ona je pretekla grizine u buragu i krv. Prepoznat ćete ih po čovjeku čija je jedna ruka (ili je rekao: jedna dojka) kao u žene (ili je rekao: kao komad mesa koji se trese). Pojavit će se kada nastupi razdor među ljudima.'"
Ebu-Seid veli: "Svjedočim da sam to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i svjedočim da ih je Alija, radijallahu anhu,

٦٩٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَقْسِمُ جَاءَ عَبْدُاللهِ بْنُ ذِي الْخُوَيْصِرَةِ التَّمِيمِيُّ فَقَالَ اعْدِلْ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ وَيْلَكَ وَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ دَعْهُ فَإِنَّ لَهُ أَصْحَابًا يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ صَلاَتَهُ مَعَ صَلاَتِهِ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يُنْظَرُ فِي قُذَذِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي نَصْلِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي رِصَافِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي نَضِيِّهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ قَدْ سَبَقَ الْفَرْثَ وَالدَّمَ آيَتُهُمْ رَجُلٌ إِحْدَى يَدَيْهِ أَوْ قَالَ ثَدْيَيْهِ مِثْلُ ثَدْيِ الْمَرْأَةِ أَوْ قَالَ مِثْلُ الْبَضْعَةِ تَدَرْدَرُ يَخْرُجُونَ عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ أَشْهَدُ سَمِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِيًّا قَتَلَهُمْ وَأَنَا مَعَهُ جِيءَ بِالرَّجُلِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَنَزَلَتْ فِيهِ (وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ) .

poubijao, a i ja sam bio s njim. Doveden je jedan čovjek čiji je izgled onakav kakvim ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao."[1] Rekao je: "U vezi s ovim objavljeno je: 'Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata...'"[2]

6934. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Šejbanija, a on od Jusejra b. Amra da je kazivao:
"Pitao sam Sehla b. Hunejfa: 'Jesi li čuo Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je bilo šta rekao o haridžijama?'
'Čuo sam ga kad je, pokazavši rukom prema Iraku, rekao: 'Pojavit će se u njemu skupina koja će učiti Kur'an, ali im on neće prelaziti granice grla. Izlazit će iz islama kao što strijela izlazi iz ulovljene životinje', odgovorio je on."

٦٩٣٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا يُسَيْرُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ قُلْتُ لِسَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي الْخَوَارِجِ شَيْئًا قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَأَهْوَى بِيَدِهِ قِبَلَ الْعِرَاقِ يَخْرُجُ مِنْهُ قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلاَمِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ .

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "NEĆE NASTUPITI KIJAMETSKI DAN SVE DOK SE NE SUKOBE DVIJE SKUPINE KOJE POZIVAJU ISTOJ VJERI."

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِئَتَانِ دَعْوَتُهُمَا وَاحِدَةٌ

6935. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan sve dok se ne sukobe dvije skupine koje pozivaju istoj vjeri.'"[3]

٦٩٣٥. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتَتِلَ فِئَتَانِ دَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ .

1 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i ovo:
– treba se suzdržati od borbe protiv onih koji se suprotstave imamu, ako ne povedu rat ili ako se za njega ne spremaju;
– ovaj je hadis odgovor onima koji kažu da se ne može izići iz okrilja islama, izuzev ako se to svjesno ne učini;
– dopušteno je boriti se protiv onih koji se suprotstave pravednom vladaru i povedu borbu protiv njega;
– dopušteno je, ako se ima na umu gore spomenuto, boriti se protiv haridžija;
– može se i nesvjesno izići iz okrilja islama, ne opredjeljujući se pritom za neku drugu vjeru;
– haridžije su najgora sekta koja je proizišla iz ummeta Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem;
– ovaj hadis ukazuje na Omerovu, radijallahu anhu, veličinu i njegovu ozbiljnost u shvatanju islamskih proopisa.

2 Et-Tevba, 58.

3 To su Alijina i Mu'avijina, radijallahu anhuma, skupina.

## O ONIMA KOJI NAKARADNO TUMAČE PROPISE

6936. Ebu-Abdullah kaže da MU JE PRIČAO Lejs, njemu Junus, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Urve b. Zubejra, on od Misvera b. Mahrema i Abdur-Rahmana b. Abdul-Karija, a oni od Omera b. Hattaba da je kazivao:
"Čuo sam Hišama b. Hakima kako još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Slušajući njegovo učenje, zapazio sam da on uči na različite načine, onako kako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mene nije bio podučio. Zamalo ga nisam ščepao još dok je bio u namazu, ali sam se ipak strpio dok nije predao selam. Zgrabio sam ga, nakon toga, za odjeću na prsima (ili je rekao: ščepao sam ga) i upitao: 'Ko je tebe podučio takvom učenju ove sure?'
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorio mi je.
'Slagao si!', rekoh mu, dodavši: 'Tako mi Allaha, i mene je sâm Poslanik podučio učenju ove sure, a upravo sam slušao kako je ti učiš.'
Zaputio sam se potom, zajedno s njim, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Kada smo stigli), rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan na nekoliko načina (kiraeta), onako kako me ti nisi podučio, a ti si me podučavao učenju ove sure!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Pusti ga, Omere, a ti, Hišame, uči!' Hišam je proučio suru El-Furkan isto onako kako sam ga ja čuo da uči. 'Tako je objavljena ova sura', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se obrati meni: 'Omere, sada ti uči!' Nakon što sam završio s učenjem, on reče: 'Tako je objavljena! Zaista je Kur'an objavljen na sedam narječja (*harfora*), pa učite onako kako vam najviše odgovara!', reče on."

## بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُتَأَوِّلِينَ

٦٩٣٦. قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِالْقَارِيِّ أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَؤُهَا عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَلِكَ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى سَلَّمَ ثُمَّ لَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ أَوْ بِرِدَائِي فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قُلْتُ لَهُ كَذَبْتَ فَوَاللهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَقْرَأَنِي هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَؤُهَا فَانْطَلَقْتُ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا وَأَنْتَ أَقْرَأْتَنِي سُورَةَ الْفُرْقَانِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسِلْهُ يَا عُمَرُ اقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَؤُهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ فَقَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

6937. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, a njemu Veki'...; a PRIČAO NAM JE i Jahja, njemu Veki', a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Nakon što su objavljene riječi: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom (tj. mnogoboštvom) ne miješaju...'[1] – to je teško pogodilo drugove Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te su rekli: 'Koji od nas nije učinio nasilje prema sebi?!'
'Nije onako kako vi mislite! Ove riječi imaju značenje kao one u ajetu u kojem Lukman kaže svome sinu: 'O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!', reče im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٦٩٣٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ ح و حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ ( الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ كَمَا تَظُنُّونَ إِنَّمَا هُوَ كَمَا قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ ( يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ) .

6938. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Mahmuda b. Rebija, a on od Itbana b. Malika da je kazivao:
"Kada mi je (jedne prilike) došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neki je čovjek upitao: 'Gdje je Malik b. Duhšun?' Jedan je od naših ljudi odgovorio: 'Taj je čovjek licemjer! On ne voli Allaha niti voli Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'
'A zar vi niste kazali', upita Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'kako on svjedoči da nema (istinskog) Boga osim Allaha, žudeći time za licem Allahovim?'
'Doista je to posvjedočio', odgovori ovaj, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko god na Sudnji dan dođe s ovim riječima pred Allaha – Allah će ga zaštititi od vatre.'"

٦٩٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ سَمِعْتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ غَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخْشُنِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَّا ذَلِكَ مُنَافِقٌ لاَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ تَقُولُوهُ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ بَلَى قَالَ فَإِنَّهُ لاَ يُوَافَى عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِهِ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

1 El-En'am, 82.
2 Lukman,13.

6939. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Avane, on od Husajna, a ovaj od nekog čovjeka da je kazivao:
"Posvađali su se Ebu-Abdur-Rahman i Hibban b. Atijja, pa je Ebu-Abdur-Rahman rekao Hibbanu: 'Ja sam saznao šta je tvog prijatelja navelo da pusti krv (misleći pritom na Aliju, radijallahu anhu).'
'A šta je to, oca ne imao?!', upitao je ovaj.
'Nešto što sam čuo da je on rekao', odgovori ovaj. 'A šta to?', upitao je Hibban, te mu ovaj poče pričati kako je (Alija) kazivao: 'Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao, zajedno sa Zubejrom i Ebu-Mersedom, a bijasmo na konjima. 'Idite', rekao nam je, 'u dolinu Hadž, (Ebu-Selema veli: "Ovako je rekao Ebu-Avana: '... Hadž.'), jer se njome kreće žena koja od Hatiba b. Belta'a idolopoklonicima nosi poruku. Idite i dovedite mi je!' Krenuli smo jašući na svojim konjima i sustigli je tamo gdje nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao da ćemo je naći. Jahala je na svojoj devi. (U svome pismu Hatib je obavještavao Mekelije o pohodu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na njih.)
'Gdje je pismo koje nosiš sa sobom?', upitali smo je. 'Nemam ja nikakvog pisma uza se!', odgovorila je. Tada smo mi prinudili njenu devu da klekne zajedno s njom. Pretražili smo njen prtljag, ali nismo našli ništa.
'Nema kod nje nikakvog pisma!', reče moj drug. 'Mi smo potpuno uvjereni', rekoh ja, 'da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije slagao!'
Onda se – nastavi pričati ovaj – Alija, radijallahu anhu, zakleo Onim, kojim se zaklinje, rekavši: 'Svakako ćeš pokazati to pismo ili ću s tebe svući odjeću!' Tada je ona odvezala pojas kojim je bila pritegla svoju odjeću i iz njega izvadila pismo.
Odveli su je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. 'Allahov Poslaniče', reče mu Omer, 'dopusti mi da mu (Hatibu) odsiječem glavu, jer je izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike!

٦٩٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ فُلاَنٍ قَالَ تَنَازَعَ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ وَحِبَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ لِحِبَّانَ لَقَدْ عَلِمْتُ مَا الَّذِي جَرَّأَ صَاحِبَكَ عَلَى الدِّمَاءِ يَعْنِي عَلِيًّا قَالَ مَا هُوَ لاَ أَبَا لَكَ قَالَ شَيْءٌ سَمِعْتُهُ يَقُولُهُ قَالَ مَا هُوَ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالزُّبَيْرَ وَأَبَا مَرْثَدٍ وَكُلُّنَا فَارِسٌ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ حَاجٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ هَكَذَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ حَاجٍ فَإِنَّ فِيهَا امْرَأَةً مَعَهَا صَحِيفَةٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ فَأْتُونِي بِهَا فَانْطَلَقْنَا عَلَى أَفْرَاسِنَا حَتَّى أَدْرَكْنَاهَا حَيْثُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ تَسِيرُ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا وَقَدْ كَانَ كَتَبَ إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ بِمَسِيرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فَقُلْنَا أَيْنَ الْكِتَابُ الَّذِي مَعَكِ قَالَتْ مَا مَعِي كِتَابٌ فَأَنَخْنَا بِهَا بَعِيرَهَا فَابْتَغَيْنَا فِي رَحْلِهَا فَمَا وَجَدْنَا شَيْئًا فَقَالَ صَاحِبَايَ مَا نَرَى مَعَهَا كِتَابًا قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ عَلِمْنَا مَا كَذَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَلَفَ عَلِيٌّ وَالَّذِي يُحْلَفُ بِهِ لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لأُجَرِّدَنَّكِ فَأَهْوَتْ إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتِ الصَّحِيفَةَ فَأَتَوْا بِهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ دَعْنِي فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا حَاطِبُ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا لِي أَنْ لاَ أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَلَكِنِّي أَرَدْتُ أَنْ يَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يُدْفَعُ بِهَا

Dopusti mi da mu odsiječem glavu!'
'Hatibe', upita Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'šta te je navelo na ovaj postupak?'
'Allahov Poslaniče', odgovori on, 'ne bih sebi dopustio da ne vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika! Htio sam samo kod ljudi imati potporu, kako bih zaštitio svoju rodbinu i imovinu. Svi tvoji drugovi imaju tamo svoje ljude preko kojih će Allah zaštititi njihovu rodbinu i imetke.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Istinu je rekao, i nemojte mu govoriti ništa ružno!'
'Allahov Vjerovjesniče', reče opet Omer, on je izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike! Dopusti mi da mu odsiječem glavu!'
'A zar on nije jedan od učesnika Bitke na Bedru?', upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Šta ti znaš? Možda ih je Allah pogledao i rekao: 'Radite šta želite, Ja sam vam obećao Džennet!' Tada se Omerove oči napuniše suzama.'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', reče on."[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) je rekao: "Hah je ispravnije (od Hadž), ali je Ebu-Avane rekao ovako, tj. Hadž. Međutim, Hadž je pogreška nastala pogrešnim stavljanjem tačaka na harfovima, a to je ime za jedno mjesto. Hušejm kaže (da se kaže) Hah."

عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ مِنْ أَصْحَابِكَ أَحَدٌ إِلاَّ لَهُ هُنَالِكَ مِنْ قَوْمِهِ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ قَالَ صَدَقَ لاَ تَقُولُوا لَهُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَ فَعَادَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ دَعْنِي فَلِأَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ أَوَلَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ اطَّلَعَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ أَوْجَبْتُ لَكُمُ الْجَنَّةَ فَاغْرَوْرَقَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ خَاخٍ أَصَحُّ وَلَكِنْ كَذَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ حَاجٍ وَحَاجٍ تَصْحِيفٌ وَهُوَ مَوْضِعٌ وَهُشَيْمٌ يَقُولُ خَاخٍ .

[1] Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i ovo:
– vjernik, makar i dostigao svojim dobrim djelima stupanj da mu se obeća Džennet, ipak, kao što to pokazuje Hatibov slučaj, nije sačuvan od grijeha;
– uglednim se ashabima greške mogu oprostiti;
– grešnik nema pravo na diskreciju. Postoji idžma da žena koja nije iz uže rodbine, bilo da je vjernica ili ne, u slučaju da počini grijeh, gubi pravo na diskreciju. Alijina, radijallahu anhu, prijetnja da će svući odjeću ovoj ženi radi pregleda ukazuje na to;
– i ovaj hadis potvrđuje poslanstvo Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, jer je Poslanik znao za pismo koje je poslao Hatib preko te žene;
– moguće je da je Omer, radijallahu anhu, plakao iz skrušenosti prema Allahu i kajanja zbog onog što je kazao o Hatibu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الإِكْرَاهِ

# PRISILJAVANJE[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(إِلاَ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...OSIM AKO BUDE NA TO PRIMORAN, A SRCE MU OSTANE ČVRSTO U VJERI,[2] ČEKA ALLAHOVA KAZNA. A ONE KOJIMA SE NEVJERSTVO BUDE MILILO STIĆI ĆE SRDŽBA ALLAHOVA, I NJIH ČEKA PATNJA VELIKA."[3]

1 U arapskom se jeziku za prisiljavanje upotrebljava riječ *el-ikrah*, što znači nekoga primorati na nešto što on ne želi. Da bi se presudilo da se radi o prisili, moraju biti ispunjena četiri uvjeta, i to:
1) da onaj koji nekoga prisiljava, prijeteći mu, može tu svoju prijetnju i ostvariti, a žrtva prisile nije se u stanju odbraniti ili izmaći, makar i bježanjem;
2) da u osobi kojoj se prijeti prevlada uvjerenje kako će prijetnja zaista biti i izvršena ukoliko se ne pokori i ne učini ono što se od nje traži;
3) da se u slučaju prisile izvršenje prijetnje ne odgađa za neko buduće vrijeme (tako, ako neko, npr., kaže: "Ne učiniš li to, sutra ću te izudarati!", to se neće smatrati prisilom uz prijetnju);
4) da onaj koji je prisiljen nešto učiniti nijednog trenutka ne osjeti zadovoljstvo i slaganje s tim činom.
Inače, po većini islamskih učenjaka nema razlike između prisiljavanja na davanje izjava i prisiljavanja na činjenje djela. Učenjaci različito gledaju na pitanje da li je osoba kojoj se prijeti i na koju se vrši pritisak dužna pokoriti se ili ne. Ebu-Ishak Širazi veli da postoji jedinstvo u stavu islamskih učenjaka da je osoba koja se prisiljava na izvršenje ubistva dužna odbiti poslušnost. Ukoliko izvrši ubistvo na koje se nagoni, snosit će grijeh i odgovornost, što upućuje na zaključak da je osoba, ipak, odgovorna dok je pod pritiskom. Nad osobom koja je pod pritiskom izvršila ubistvo izvršit će se odmazda, tj. smrtna kazna, i to stoga što je ta osoba, spašavajući svoj život, prekinula tuđi, a njen život ne može biti vredniji od tuđeg.

2 Ovim se riječima izriče velika prijetnja onima koji se dobrovoljno odmetnu od svoje vjere. Onome, pak, ko na to bude primoran daje se zadovoljština u ovom ajetu. Poznato je da su gornje riječi, kako se saznaje iz predanja Ebu-Ubejde b. Muhammeda b. Ammara b. Jasira, objavljene u vezi s Ammarom b. Jasirom. Ebu-Ubejda veli: "Idolopoklonici su žestoko mučili Ammara b. Jasira sve dok nije rekao ono što su od njega tražili da kaže. On je to sa zebnjom ispričao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao: 'Kakav ti je osjećaj u srcu?' – 'Moje je srce ostalo u vjeri smireno!', odgovorio je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na to rekao: 'Ako ti to ponovo učine, postupi isto.'"

3 En-Nahl, 106.

Uzvišeni dalje kaže: "... to učinite jedino da biste se od njih sačuvali..."[1] *Tukaten* je (u značenju) *tekijjetun*. Uzvišeni također kaže: "Kad budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleci će upitati: 'Šta je bilo s vama?'
'Bili smo potlačeni na Zemlji', odgovorit će.
'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud iseliti?', reći će meleci, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište. Samo nemoćnim muškarcima i ženama i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta, Allah će, ima nade, oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta."[2]
Njegove su riječi i: "... na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika, i Ti nam pošalji onoga koji će nam pomoći!'"[3] Uzvišeni Allah uvažit će opravdanje potlačenih, onih koji se ne budu odrekli onoga što im je On naredio. Prisiljena je osoba istodobno i potlačena. Ona se ne usteže izvršiti djelo koje joj se naredi. Hasan kaže: "Et-Tekijja[4] ostaje do Sudnjeg dana." Ibn-Abbas tvrdi da brak osobe koju prisile da izgovori riječi nakon kojih se brak automatski poništava – nije poništen. Isto to kažu i Ibn-Omer, Ibn-Zubejr, Ša'bi i Hasan.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Djela se vrednuju prema namjeri."[5]

وَقَالَ (إِلاَ أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً) وَهِيَ تَقِيَّةٌ وَقَالَ (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَفُوًّا غَفُورًا) وَقَالَ (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا) فَعَذَرَ اللهُ الْمُسْتَضْعَفِينَ الَّذِينَ لاَ يَمْتَنِعُونَ مِنْ تَرْكِ مَا أَمَرَ اللهُ بِهِ وَالْمُكْرَهُ لاَ يَكُونُ إِلاَ مُسْتَضْعَفًا غَيْرَ مُمْتَنِعٍ مِنْ فِعْلِ مَا أُمِرَ بِهِ وَقَالَ الْحَسَنُ التَّقِيَّةُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِيمَنْ يُكْرِهُهُ اللُّصُوصُ فَيُطَلِّقُ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَبِهِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَالشَّعْبِيُّ وَالْحَسَنُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ .

1 Ali-Imran, 28.

2 En-Nisa, 97-99.

3 En-Nisa, 75.

4 Hasan Basri. Tekijja znači opreznost u iskazivanju onoga što se nalazi u dubini duše svake osobe, kao npr. vjerovanja. Abd b. Humejd i Ibn-Ebu-Šejba u predanju od Avfa A'rabija prenose riječi Hasana Basrija: "Tekijja je dopuštena vjerniku sve do Sudnjeg dana, izuzev u slučaju ubistva nedužne osobe."

5 Ovaj je hadis kao prvi u ovoj zbirci naveden u potpunosti. Ibn-Hadžer, pokušavajući dosegnuti razlog zbog kojeg Buhari ponovno ukazuje na njega, veli: "Čini se da Buhari navodi ovaj hadis ovdje kako bi odgovorio svima koji prave razliku između prisile na djelo i prisile na izjavu. Ako se djela ne uzimaju u obzir u slučaju odsustva namjere, kao što na to ukazuje ovaj hadis, onda osoba na koju se vrši pritisak vrši radnju bez namjere; čak je njena namjera suprotna onome na šta je nagone."

6940. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Hilala b. Usame, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu učio ovu dovu: 'Gospodaru moj, sačuvaj Ajjaša b. Ebu-Rebija, Selemu b. Hišama i Velida b. Velida! Gospodaru moj, sačuvaj sve potlačene vjernike! Gospodaru moj, pokaži Svoju moć plemenu Mudar i iskušaj ga gladnim godinama kao u vrijeme Jusufa, alejhis-selam!'"[6]

٦٩٤٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ هِلاَلِ بْنِ أُسَامَةَ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلاَةِ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَالْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَابْعَثْ عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

## O ONIMA KOJI SU IZABRALI UDARCE, UBISTVO I PONIŽENJE UMJESTO NEVJEROVANJA[7]

## بَاب مَنِ اخْتَارَ الضَّرْبَ وَالْقَتْلَ وَالْهَوَانَ عَلَى الْكُفْرِ

6941. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšebin Taifi, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilaba, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Osjetit će slast vjerovanja onaj kod kojeg se nađe troje: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega drugog, da voli čovjeka (tj. ljude) isključivo u ime Allaha i da mrzi povratak nevjerstvu kao što mrzi da bude bačen u Vatru."[8]

٦٩٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ الطَّائِفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلاَوَةَ الإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلهِ وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ .

6 Hadis ukazuje na to da se u teškim trenucima koji zadese muslimane učenjem *Kunut-dove* treba skrušeno obraćati Uzvišenom Allahu. Teški trenuci zadesili su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove koji su ostali u Mekki, jer su živjeli u vrlo teškim uvjetima. Hadis, dalje, ukazuje i na to da onaj koji pod prijetnjom izgovori riječi nevjerstva ne prestaje biti musliman. Da je to istina, potvrđuje i slučaj tih Vjerovjesnikovih drugova, za koje je on, zajedno s muslimanima, učio dove.

7 U prethodnom je poglavlju bilo riječi o prislili kojoj je bio izložen Bilal, radijallahu anhu. On je izabrao udarce i poniženje umjesto riječi koje bi, kad ne bi bilo prisile, vodile u nevjerstvo. Tu su, također, spomenuti Habbab i Ammarovi roditelji, koji su umrli od udaraca koji su im bili zadani.

8 Ovaj hadis već je naveden u poglavlju *Vjerovanje*, ali je uvršten i u ovo poglavlje kao svojevrstan odgovor onima koji smatraju da je bolje izabrati riječi nevjerstva nego mučenje.

6942. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Abbad, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Seida b. Zejda da je rekao: "Doživio sam to da me je Omer (radijallahu anhu) vezivao (užeto ili nečim drugim) zbog islama; a da se brdo Uhud srušilo zbog onoga što ste učinili Osmanu (radijallahu anhu), imalo bi pravo da se sruši."[1]

٦٩٤٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ سَمِعْتُ قَيْسًا سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ يَقُولُ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنَّ عُمَرَ مُوثِقِي عَلَى الإِسْلاَمِ وَلَوِ انْقَضَّ أُحُدٌ مِمَّا فَعَلْتُمْ بِعُثْمَانَ كَانَ مَحْقُوقًا أَنْ يَنْقَضَّ .

6943. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Habbaba b. Erettija da je kazivao:
"Jednog dana, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hladovini Kabe držao svoj ogrtač pod glavom, požalili smo mu se rekavši: 'Zar nećeš moliti Allaha da nam da pomoć i pobjedu, i zar nećeš za nas uputiti dove?'
'Doista je kod prijašnjih naroda bilo slučajeva', reče on, 'da čovjek bude zatrpan u iskopanu rupu u zemlji, a zatim mu testerom glava bude raspolovljena na dva dijela. Češljali su ih gvozdenim češljevima po golom tijelu i kostima, ali ih time nisu uspjeli odvratiti od njihove vjere. Tako mi Allaha, ova će se objava raširiti, tako da će osoba na jahalici slobodno jahati iz San'e u Hadremevt, ne plašeći se nikoga izuzev Allaha, i, za svoje ovce, vuka. Ali, vama se mnogo žuri.'"[2]

٦٩٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ قَالَ شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَقُلْنَا أَلاَ تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلاَ تَدْعُو لَنَا فَقَالَ قَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللهِ لَيَتِمَّنَّ هَذَا الأَمْرُ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لاَ يَخَافُ إِلاَّ اللهَ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ .

1 Ove riječi je izrekao Seid b. Zejd, muž Omerove, radijallahu sestre, jer ga je Omer, prije nego je primao islam, ponižavao i mučio, pa ga je čak i vezivao, zbog islama. Buhari je ovu Seidovu izreku uvrstio u ovo poglavlje jer odgovara naslovu poglavlja. Naime, Seid i njegova supruga dali su prednost mučenju i poniženju nad nevjerovanjem.

2 Ovom se rečenicom muslimani pozivaju na strpljivost kojom treba da se naoružaju kako bi mogli izdržati poteškoće i mučenja koja dolaze. Ibn-Bettal veli da su islamski učenjaci saglasni u tome da veća nagrada pripada onome koji u slučaju prisile izabere smrt nego onome koji popusti pred prijetnjom. Ako osoba bude prisiljena na nešto što je manje zlo od nevjerovanja, kao npr. konzumiranje alkohola ili svinjskog mesa, bolje joj je izabrati taj čin nego smrt. Dio učenjaka malikijskog mezheba smatra da je u takvim prilikama grijeh ne pokoriti se, poredeći to s prilikama u kojima čovjek, da bi spasio život, jede meso uginule životinje ili pije alkohol.

## O TOME KAD OSOBA POD PRISILOM ILI NJOJ SLIČNA OSOBA PRODAJE ŠTO[3]

## بَاب فِي بَيْعِ الْمُكْرَهِ وَنَحْوِهِ فِي الْحَقِّ وَغَيْرِهِ

6944. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jednom prilikom dok smo bili u džamiji izišao je među nas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao nam: 'Pođimo židovima!' Krenuli smo zajedno s njim i ubrzo došli na mjesto gdje oni čitaju Tevrat. Tu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao i obratio im se riječima: 'Skupino židova, prihvatite islam kako biste bili spašeni!'
'Obavijestio si nas, Ebu-Kasime!', odgovorili su.
'To je ono što od vas želim čuti!', reče on i još jednom ponovi svoj poziv, a oni opet rekoše: 'Obavijestio si nas, Ebu-Kasime!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je svoj poziv i treći put, dodavši: 'Znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovu Poslaniku, i primite k znanju da vas ja želim preseliti. Ko od vas ima nešto za prodaju neka to proda, jer zemlja pripada Allahu i Njegovu Poslaniku.'"[4]

٦٩٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَادَاهُمْ يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ قَالَهَا الثَّانِيَةَ فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ثُمَّ قَالَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ اعْلَمُوا أَنَّ الأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ وَإِلاَّ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا الأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ .

## O TOME DA NIJE DOPUŠTEN BRAK S OSOBOM KOJA JE NA TO PRINUĐENA

## بَاب لاَ يَجُوزُ نِكَاحُ الْمُكْرَهِ

Uzvišeni Allah veli: "I ne nagonite robinje svoje da se bludom bave – a one žele biti čestite – da biste stekli prolazna dobra ovoga svijeta; a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti."[5]

(وَلاَ تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ) .

3 Buhari navodi ovaj hadis kao dokaz da je dopuštena trgovina s osobom koja je prisiljena na to, kao i s osobom koja je u nuždi.

4 Hadis je već naveden u dijelu o premještanju židova s Arabijskog poluotoka (poglavlje *O džizji*).

5 En-Nur, 33.

6945. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, ovaj od Abdur-Rahmana i Mudžemme'a, sinova Jezida b. Džarija Ensarija, a oni od Hanse bint Hizam Ensari, da ju je njen otac udao, a već je bila udavana i razvedena. Njoj to nije bilo drago, pa je otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je poništio taj njezin brak.

٦٩٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعٍ ابْنَيْ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَرَدَّ نِكَاحَهَا .

6946. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Ebu-Amra, kojemu je ime Zekvan, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, treba li od žena tražiti pristanak na brak?'
'Da', odgovorio je. 'A šta ako se traži pristanak djevojke koja se nije udavala, te se stidi iskazati svoje mišljenje?', upitala sam.
'Njena je šutnja znak odobravanja', odgovorio je."[1]

٦٩٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو هُوَ ذَكْوَانُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ يُسْتَأْمَرُ النِّسَاءُ فِي أَبْضَاعِهِنَّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَإِنَّ الْبِكْرَ تُسْتَأْمَرُ فَتَسْتَحْيِي فَتَسْكُتُ قَالَ سُكَاتُهَا إِذْنُهَا .

## NEĆE SE SMATRATI PUNOPRAVNIM POKLANJANJE ILI PRODAJA ROBA POD PRISILOM

## بَاب
## إِذَا أُكْرِهَ حَتَّى وَهَبَ عَبْدًا أَوْ بَاعَهُ لَمْ يَجُزْ

Neki smatraju da je to dopušteno ukoliko se kupac zavjetuje (u onome što je kupio uz prisilu i to može prodati i pokloniti), shodno njihovim riječima. Isti je slučaj i ako bi da će poslije svoje smrti dati slobodu robu kojeg je kupio od čovjeka koji je bio prisiljen da ga proda (pa je ta kupoprodaja valjana).

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فَإِنْ نَذَرَ الْمُشْتَرِي فِيهِ نَذْرًا فَهُوَ جَائِزٌ بِزَعْمِهِ وَكَذَلِكَ إِنْ دَبَّرَهُ .

1 O ovome je već bilo riječi u poglavlju *O sklapanju braka*.

6947. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neki je ensarija obećao da će osloboditi roba nakon svoje smrti, a nije imao druge imovine osim njega. To je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ko će ga kupiti od mene?' Kupio ga je Nu'ajm b. Nehham za osam stotina dirhema." Džabir kaže: "Kupio je roba Kopta koji je umro u prvo doba (islama)."[2]

٦٩٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ دَبَّرَ مَمْلُوكًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ النَّحَّامِ بِثَمَانِ مِائَةِ دِرْهَمٍ قَالَ فَسَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ عَبْدًا قِبْطِيًّا مَاتَ عَامَ أَوَّلَ .

## O TOME DA JE OD (RIJEČI) *EL-IKRAH* (PRISILA) IZVEDENO *KURH* I *KERH* I DA IMAJU ISTO ZNAČENJE[3]

## بَاب مِنَ الإِكْرَاهِ (كُرْهًا) وَ (كَرْهًا) وَاحِدٌ

6948. PRIČAO NAM JE Husejn b. Mensur, njemu Esbat b. Muhammed, a ovom Šejbani Sulejman b. Fejruz, prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa... Šejbani kaže da mu je pričao i Ata Ebu-Haseni Suva'i te da on svakako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "U vrijeme neznaboštva vladao je običaj da nakon smrti nekog čovjeka njegovi nasljednici imaju najviše prava odlučiti o sudbini njegove supruge. Ako se neko od njih želio oženiti njome, mogao je to učiniti; mogao ju je udati i za drugoga ili je uopće ne udavati. U raspolaganju njome nasljednici su imali veća prava od njezine rodbine, pa je o tome objavljen ovaj ajet (tj.: 'O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove...')"[4]

٦٩٤٨. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سُلَيْمَانُ بْنُ فَيْرُوزَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ وَحَدَّثَنِي عَطَاءٌ أَبُو الْحَسَنِ السُّوَائِيُّ وَلاَ أَظُنُّهُ إِلاَّ ذَكَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا) قَالَ كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِامْرَأَتِهِ إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوِّجْهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي ذَلِكَ .

2 Muslim u svojoj verziji hadisa navodi da je to bilo u vrijeme vladavine Ibn-Zubejra. O ovome je opširno bilo govora u poglavlju o oslobađanju robova. Ovaj hadis odgovara naslovu poglavlja tako što je čovjek, koji je obećao da će nakon što umre njegov rob biti slobodan, postupio nerezonski. Naime, jedini imetak koji je imao bio je rob i to njegovo posjedovanje bilo je valjano posjedovanje. Međutim, čovjeku koji posjeduje roba ugovorom koji nije ispravan, a kojem obeća slobodu poslije svoje smrti, najpreče je da se taj njegov postupak poništi. (prim. M.M.)

3 Između ostalog, u prisilu spada i ono što ulazi u tematiku ovog ajeta. Već je o tome bilo govora u poglavlju *O tumačenju sure En-Nisa*. Neki učenjaci prave razliku između značenja riječi *kerhun* i *kurhun*, pa tako, po njima, *kurhun* znači sve ono na šta osoba prisili samu sebe, dok *kerhun* znači sve ono na šta je prisili neko drugi.

4 En-Nisa, 19.

## AKO ŽENA BUDE PRISILJENA NA BLUD, NEĆE SE NAD NJOM IZVRŠITI KAZNA

## بَاب إِذَا اسْتُكْرِهَتْ الْمَرْأَةُ عَلَى الزِّنَا فَلَا حَدَّ عَلَيْهَا

O tome govore riječi Uzvišenog: "... a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su primorane bile, oprostiti i prema njima milostiv biti."[1]

فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ) .

6949. Lejs[2] kaže da MU JE PRIČAO Nafi'[3], prenoseći od Safijje, kćerke Ebu-Ubejdove, (da je kazivala): "Neki je rob, koji bijaše sastavni dio imovine što je pripadala halifi,[4] primorao robinju koja je bila dio petine ratnog plijena na blud i oduzeo joj nevinost. (Saznavši za to) Omer je, radijallahu anhu, naredio da se nad njim izvrši propisana kazna bičevanja i izgona,[5] ne dopustivši da se kazni robinja jer je bila primorana."
Ako se radi o robinji djevici kojoj je nevinost oduzeo slobodan muškarac, Zuhri kaže da će sudac procijeniti odštetu na osnovu njene vrijednosti, a taj muškarac bit će izbičevan. Ako je u pitanju robinja koja je i prije imala spolni odnos, nema, prema stavu učenjaka, plaćanja odštete, ali se izvršava kazna nad počiniteljem.

٦٩٤٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ أَبِي عُبَيْدٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عَبْدًا مِنْ رَقِيقِ الإِمَارَةِ وَقَعَ عَلَى وَلِيدَةٍ مِنَ الْخُمُسِ فَاسْتَكْرَهَهَا حَتَّى اقْتَضَّهَا فَجَلَدَهُ عُمَرُ الْحَدَّ وَنَفَاهُ وَلَمْ يَجْلِدِ الْوَلِيدَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ اسْتَكْرَهَهَا قَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الأَمَةِ الْبِكْرِ يَفْتَرِعُهَا الْحُرُّ يُقِيمُ ذَلِكَ الْحَكَمُ مِنَ الأَمَةِ الْعَذْرَاءِ بِقَدْرِ قِيمَتِهَا وَيُجْلَدُ وَلَيْسَ فِي الأَمَةِ الثَّيِّبِ فِي قَضَاءِ الأَئِمَّةِ غُرْمٌ وَلَكِنْ عَلَيْهِ الْحَدُّ .

6950. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenosći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, je iseljavajući se sa Sarom, došao u jedno mjesto[6] u kojem je vladao neki kralj ili silnik. Kralj je

٦٩٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ بِسَارَةَ دَخَلَ بِهَا قَرْيَةً فِيهَا مَلِكٌ مِنَ الْمُلُوكِ أَوْ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ

1 En-Nur, 33. Tajbi veli da se iz ovog ajeta može zaključiti kako osobe koje izvrše silovanje zaslužuju Allahovu žestoku kaznu, jer u spominjanju milosti i oprosta koji se odnose na žene prisiljene da učine blud kao da se krije sljedeće značenje: "O vi koji se odlučujete na ovakav sraman čin, prestanite s tim, jer, iako su one na to natjerane, bile bi, da nije Allahovog oprosta i milosti, kažnjene! Pa kako je tek onda s vama?!"

2 Lejs b. Sa'd.

3 Omerov, radijallahu anhu, rob.

4 Tj. halifi Omeru, radijallahu anhu.

5 Radi se o pedeset udaraca bičem i protjerivanju iz mjesta boravka u trajanju od pola godine, jer njegova kazna iznosi polovicu kazne slobodne osobe. Iz toga se da zaključiti da je Omer, radijallahu anhu, smatrao kako se i rob protjeruje, kao što se to čini i sa slobodnom osobom.

6 To je mjesto Harran u Jordanu ili Egiptu.

فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَنْ أَرْسِلْ إِلَيَّ بِهَا فَأَرْسَلَ بِهَا فَقَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوَضَّأُ وَتُصَلِّي فَقَالَتِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ فَلاَ تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ فَغُطَّ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ .

zatražio da mu se pošalje Sara i krenuo prema njoj s namjerom da je izloži neprijatnostima. Ona je uzela abdest i klanjala, a potom kazala: ‘Gospodaru moj, ako sam povjerovala u Tebe i Tvojeg Poslanika, nemoj dopustiti da mnome zagospodari nevjernik!’ Tada se ovaj, trzajući nogom, onesviestio.”[7]

## بَاب يَمِينِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ إِنَّهُ أَخُوهُ إِذَا خَافَ عَلَيْهِ الْقَتْلَ أَوْ نَحْوَهُ

## O ZAKLETVI KOJOM SE, ZBOG BOJAZNI DA ĆE GA NEKO UBITI ILI GA IZLOŽITI NEPRIJATNOSTIMA, ZA SVOGA PRIJATELJA TVRDI DA MU JE BRAT

وَكَذَلِكَ كُلُّ مُكْرَهٍ يَخَافُ فَإِنَّهُ يَذُبُّ عَنْهُ الْمَظَالِمَ وَيُقَاتِلُ دُونَهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ فَإِنْ قَاتَلَ دُونَ الْمَظْلُومِ فَلاَ قَوَدَ عَلَيْهِ وَلاَ قِصَاصَ وَإِنْ قِيلَ لَهُ لَتَشْرَبَنَّ الْخَمْرَ أَوْ لَتَأْكُلَنَّ الْمَيْتَةَ أَوْ لَتَبِيعَنَّ عَبْدَكَ أَوْ تُقِرُّ بِدَيْنٍ أَوْ تَهَبُ هِبَةً وَتَحُلُّ عُقْدَةً أَوْ لَنَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوْ أَخَاكَ فِي الإِسْلاَمِ وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ وَسِعَهُ ذَلِكَ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَوْ قِيلَ لَهُ لَتَشْرَبَنَّ الْخَمْرَ أَوْ لَتَأْكُلَنَّ الْمَيْتَةَ أَوْ لَنَقْتُلَنَّ ابْنَكَ أَوْ أَبَاكَ أَوْ ذَا رَحِمٍ مُحَرَّمٍ لَمْ يَسَعْهُ لأَنَّ هَذَا لَيْسَ بِمُضْطَرٍّ ثُمَّ نَاقَضَ فَقَالَ إِنْ قِيلَ لَهُ لَنَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوِ ابْنَكَ أَوْ لَتَبِيعَنَّ هَذَا الْعَبْدَ أَوْ تُقِرُّ بِدَيْنٍ أَوْ تَهَبُ يَلْزَمُهُ فِي الْقِيَاسِ وَلَكِنَّا نَسْتَحْسِنُ وَنَقُولُ الْبَيْعُ وَالْهِبَةُ وَكُلُّ عُقْدَةٍ فِي ذَلِكَ بَاطِلٌ فَرَّقُوا بَيْنَ كُلِّ ذِي رَحِمٍ مُحَرَّمٍ وَغَيْرِهِ بِغَيْرِ كِتَابٍ وَلاَ سُنَّةٍ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لاِمْرَأَتِهِ

U slučaju prisiljavanja bilo koje osobe koja se boji, stat će se u njenu odbranu i otkloniti prijetnja od nje. Takvu osobu treba i fizički zaštiti i nipošto je ne iznevjeriti. Ako čovjek zaštiti osobu koju na nešto nagone (te time prouzrokuje štetu ili smrt), neće snositi odgovornost niti će plaćati odštetu, a neće se nad njim izvršiti ni odmazda. Ako ko kome (kojem muslimanu) zaprijeti da mora popiti alkohola, ili pojesti mesa uginule životinje, ili prodati svoga roba, ili izjaviti da je nekome nešto dužan, ili da nekom nešto pokloni, ili da raskine neki ugovor, ili će mu, u protivnom, ubiti oca ili brata u islamu – čovjek može, na osnovu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “Svaki je musliman brat drugom muslimanu!” – takvo što i uraditi. Neki (učenjaci) kažu: “Ako bi se čovjeku reklo: ‘Ili ćeš popiti alkohola ili pojesti mesa uginule životinje, ili ćemo ti ubiti sina ili oca ili nekoga od bliže rodbine’ – ne bi smio uraditi ništa od toga, jer on nije osoba pod ucjenom.” Ali oni zapadaju u protivrječnost kada kažu: “Ako se nekome kaže: ‘Svakako ćemo ti ubiti oca ili sina ako nam ne prodaš ovog roba, ili ako ne dadneš izjavu da imaš duga prema toj i toj osobi, ili ako nekome to i to ne pokloniš’ – dužan je, na osnovu analogije,

7 Ibn-Munzir smatra da u ovom poglavlju nije trebalo navoditi ovaj hadis jer ne postoji logička veza između hadisa i teme, osim činjenice da Sara nema grijeha zbog osamljivanja s vladarom jer je bila primorana na to. Kermani se slaže s Ibn-Bettalom i dodaje: “Sara nema grijeha zbog osamljivanja s vladarom zato što je na to bila primorana. Ona je bila zaštićena od svakog zla, ali ako bi neka druga žena bila silovana, ne bi se nad njom izvršila kazna koja je propisana za blud.”

ispuniti ono što se od njega traži. Ali mi smatramo da je svaka kupoprodaja, darivanje i sl. u ovakvoj situaciji nezakonita."[1] Oni, dakle, bez argumenata iz Kur'ana ili sunneta prave razliku između rodbine i ostalih ljudi, a Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ibrahim, alejhi selam, je za svoju ženu kazao: 'Ovo je moja sestra!', misleći: sestra u Allahovoj vjeri." Neha'i veli: "Ako je onaj koji nečiju zakletvu traži nepravedan, onda se u obzir uzima namjera osobe koja se zaklinje, a ako je osobi koja traži zakletvu nanesena nepravda, onda se u obzir uzima njena namjera."

هَذِهِ أُخْتِي وَذَلِكَ فِي اللهِ وَقَالَ النَّخَعِيُّ إِذَا كَانَ الْمُسْتَحْلِفُ ظَالِمًا فَنِيَّةُ الْحَالِفِ وَإِنْ كَانَ مَظْلُومًا فَنِيَّةُ الْمُسْتَحْلِفِ .

6951. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki je musliman brat drugom muslimanu: neće mu učiniti nepravdu niti će ga na cjedilu ostaviti.[2] A onome koji svome bratu pomogne onda kada mu pomoć bude neophodna – Allah će mu pomoći onda kada mu pomoć bude najpotrebnija."

٦٩٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَالِمًا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ .

6952. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, a ovom Hušejm, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Priteci u pomoć svome bratu, bio on nasilnik ili onaj kome se nasilje čini.' Neki čovjek tada upita: 'Allahov Poslaniče, pomoći ću mu ako mu je nepravda nanesena, ali kako ću mu pomoći ako je nasilnik?!' 'Spriječi ga da čini nasilje, i tako ćeš mu pomoći', reče on."[3]

٦٩٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا أَفَرَأَيْتَ إِذَا كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ قَالَ تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ .

1 Ibn-Bettal veli: "Ako nasilnik sinu nekog čovjeka kaže: 'Ako ne popiješ alkohola ili ne pojedeš svinjetine, ubit ću ti oca!', isto je kao da mu je rekao: '... ubit ću ti sina ili nekog iz rodbine!' Ako mu se ovaj pokori, neće, prema mišljenju većine učenjaka, biti grešan." Ebu-Hanifa smatra da je takva osoba ipak grešna jer se ona ne smatra prinuđenom, s obzirom na to da se prijetnja ne upućuje njemu, nego nekom drugom. Prinuđena je osoba, prema mišljenju Ebu-Hanife, samo ona kojoj se lično prijeti.

2 Neće ga iznevjeriti, niti će ga prepustiti nasilu i nasilnicima, niti će ga ostaviti u nevolji.

3 Ovo poglavlje sadrži petnaest *merfu* i tri *muallek* hadisa. Svi su oni već navođeni u prethodnim poglavljima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الْحِيَلِ

# DOSJETKE

## O IZBJEGAVANJU DOSJETKI I O TOME DA SVAKOM ČOVJEKU PRIPADA ONO ŠTO JE NAUMIO U POGLEDU ZAKLETVI I DRUGIH DJELA[1]

بَاب
فِي تَرْكِ الْحِيَلِ
وَأَنَّ لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فِي الْأَيْمَانِ وَغَيْرِهَا

6953. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Alkame b. Vekkasa da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, držeći predavanje, rekao:

٦٩٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ

1 U arapskom se jeziku dosjetka, lukavstvo, varka ili trik označava riječju *hiletun* (mn. *hijelun*). Ta riječ označava ostvarenje željenog cilja korištenjem skrivenih metoda, koje nisu vidljive drugim ljudima. Islamski učenjaci različito gledaju na upotrebu lukavstva u rješavanju nekog šerijatskopravnog problema. Ako se pomoću lukavstva (*hile*) koje je dopušteno izbjegava nešto što je loše, tada je upotreba lukavstva dopuštena, pa i poželjna. Ako se pak pomoću lukavstva želi izbjeći nešto što je lijepo raditi, tada je njegova upotreba pokuđena (mekruh). Ako će upotreba lukavstva dovesti do oduzimanja nečijeg prava ili do afirmacije nečega što je u suprotnosti s islamskim propisima, tada je upotreba lukavstva zabranjena (haram).
Neki smatraju da je upotreba lukavstva dopuštena, a kao potvrdu za svoj stav navode sljedeće:
– riječi Uzvišenog Allaha: "I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši!" (Sad, 44)
– život i djelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su utemeljeni na pouzdanim hadisima iz značajnih zbirki kao što su suneni. Tu se, npr., nalazi predanje od Ebu-Umame b. Sehla o jednom slabašnom čovjeku koji je počinio blud;
– činjenicu da tu spadaju sve kauzalne rečenice.
Zastupnici drukčijeg mišljenja kao dokaze navode sljedeće:
– slučaj sinova Israilovih, koji odmaraju subotom i kojima je rad taj dan zabranjen. Oni su se dosjetili kako uloviti ribu koja im je u izobilju dolazila taj dan, a nestajala drugim danima: nisu je lovili, ali su je spriječili da se udalji, te su je samo pokupili sljedeći dan. Uzvišeni Allah kaznio ih je za taj njihov postupak;
– hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Njima je bila zabranjena upotreba masti, ali su je oni prodavali, a dobit koju bi ostvarivali trošili su i kupovali hranu koju su jeli";
– hadis kojim se ženi zabranjuje formalna udaja za drugu osobu nakon treće rastave braka, kako bi joj bilo dopušteno da se ponovo uda za svog prvog muža.
Razlozi različitog gledanja na ovaj problem leže u različitom shvatanju suštine ovog problema. Tako oni koji smatraju da je suština u jezičkoj formulaciji dopuštaju dosjetke. S druge strane, oni koji smatraju da je suština u skrivenom značenju ne dopuštaju korištenje dosjetkama.

“Čuo sam Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Ljudi, doista se djela vrednuju prema namjerama, i svakome pripada ono što je naumio. Onaj koji se iseli (učini hidžru) radi Allaha i Njegova Poslanika – tako će mu iseljenje biti i upisano. A onaj koji se iseli radi materijalne koristi ili žene kojom se namjerava oženiti – iseljenje će mu biti upisano onako kako ga je i učinio.’”

يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ هَاجَرَ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

## O DOSJETKAMA U VEZI S NAMAZOM

## بَاب فِي الصَّلاةِ

6954. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Uzvišeni Allah neće primiti ničiji namaz koji bude obavljen bez abdesta, sve dok se on ne obavi s abdestom.”[1]

٦٩٥٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ .

## O DOSJETKAMA U VEZI SA ZEKATOM I O TOME DA NIJE DOPUŠTENO RAZDVAJATI IMOVINU KOJA SE SASTOJI OD JEDNE VRSTE ROBE NITI SPAJATI DVIJE RAZLIČITE VRSTE DA BI SE IZBJEGLO DAVANJE ZEKATA

## بَاب فِي الزَّكَاةِ وَأَنْ لاَ يُفَرَّقَ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ وَلاَ يُجْمَعَ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ

6955. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu njegov otac, a ovom Sumama b. Abdullah b. Enes, prenoseći od Enesa da je kazivao: “Ebu-Bekr zapisao mi je sve ono na što se daje zekat i sve ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio u vezi s tim, te da se nije dopušteno spajati dvije različite vrste robe niti razdvajati na dijelove jednu vrstu kako bi se izbjeglo davanje zekata.”

٦٩٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَتَبَ لَهُ فَرِيضَةَ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلاَ يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ وَلاَ يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ .

1 Ibn-Munir veli: “Buhari je ovim naslovom želio dati odgovor onima koji smatraju da je namaz valjan osobi koja na posljednjem sjedenju u namazu pokvari abdest, jer se, po njihovom mišljenju, kvarenjem abdesta izlazi iz namaza kao što se iz namaza izlazi predajom selama.”

6956. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Ebu-Suhejla, ovaj od svoga oca, a on od Talhe b. Ubejdullaha da je kazivao: "Neki je beduin došao raščupane kose Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, kaži mi koje mi je namaze Uzvišeni Allah propisao kao strogu obavezu?'
'Pet dnevnih namaza, a, ako želiš, možeš klanjati i dobrovoljne namaze', odgovorio mu je.
'Allahov Poslaniče, kaži mi koliko mi je Uzvišeni Allah propisao da moram postiti?', upitao je ovaj dalje. 'Post mjeseca ramazana, a, ako želiš, možeš posti i dobrovoljni post', odgovorio mu je.
'A koje su moje obaveze kad je u pitanju zekat?', upitao ga je ponovo..."
Prenosilac hadisa veli: "Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio temelje islama, a on je na to rekao: 'Tako mi Onoga koji te je počastio, neću činiti ništa od onoga što mi nije obaveza, niti ću izostaviti išta od onoga što mi je propisao Uzvišeni Allah!'
'Spašen je ako je istinu rekao!' (ili: 'Ući će u Džennet ako je istinu rekao!'), reče na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Neki učenjaci kažu: "Obaveza je na stotinu i dvadeset deva dati dvije trogodišnje deve, ali ako se namjerno smanji taj broj, ili nekome pokloni dio, ili se posluži lukavstvom kako bi se izbjeglo davanje zekata, nema nikakve odgovornosti."[2]

٦٩٥٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَائِرَ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي مَاذَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّلاَةِ فَقَالَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ إِلاَّ أَنْ تَطَوَّعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الصِّيَامِ قَالَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِلاَّ أَنْ تَطَوَّعَ شَيْئًا قَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الزَّكَاةِ قَالَ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَرَائِعَ الإِسْلاَمِ قَالَ وَالَّذِي أَكْرَمَكَ لاَ أَتَطَوَّعُ شَيْئًا وَلاَ أَنْقُصُ مِمَّا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ أَوْ دَخَلَ الْجَنَّةَ إِنْ صَدَقَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فِي عِشْرِينَ وَمِائَةِ بَعِيرٍ حِقَّتَانِ فَإِنْ أَهْلَكَهَا مُتَعَمِّدًا أَوْ وَهَبَهَا أَوِ احْتَالَ فِيهَا فِرَارًا مِنَ الزَّكَاةِ فَلاَ شَيْءَ عَلَيْهِ .

2 Ibn-Bettal veli: "Učenjaci se slažu da čovjek ima pravo raspolaganja svojom imovinom tokom cijele godine. Tako on može prodavati, poklanjati ili klati životinje, ako nema namjeru izbjeći davanje zekata. Učenjaci se također slažu da, nakon što se navrši godina dana, nije dopuštena upotreba smicalica kao što su razdvajanje imovine iste vrste ili spajanje različitih vrsta. Imam Malik smatra da je onaj koji namjerno smanji svoju imovinu ispod nisaba kako bi izbjegao davanje zekata – obavezan dati zekat. Imam Ebu-Hanifa smatra da takva osoba nije obavezna dati zekat, čak i ako namjerno, u cilju izbjegavanja plaćanja zekata, smanji svoju imovinu ispod nisaba i sve to učini dan ili dva prije navršenja godine dana."

6957. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će se danu bogatstvo svakoga od vas pojaviti kao opasna zmija otrovnica od koje će bježati njen vlasnik. Ona će ga stalno proganjati, govoreći: 'Ja sam tvoje bogatstvo!' Tako mi Allaha, neće ga prestati proganjati sve dok on ne ispruži svoju ruku i on ne iščezne progutan u njenim ustima."[1]

٦٩٥٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَكُونُ كَنْزُ أَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ يَفِرُّ مِنْهُ صَاحِبُهُ فَيَطْلُبُهُ وَيَقُولُ أَنَا كَنْزُكَ قَالَ وَاللهِ لَنْ يَزَالَ يَطْلُبُهُ حَتَّى يَبْسُطَ يَدَهُ فَيُلْقِمَهَا فَاهُ .

6958. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako vlasnik stoke na nju ne dadne propisani zekat, ona će na Sudnjem danu njime gospodariti i žestoko ga svojim nogama udarati po licu."
Neki su učenjaci za čovjeka koji posjeduje deve i plaši se da će na njih morati dati zekat, te ih stoga proda i kupi druge deve ili ovce, ili zadrži novac, izbjegavajući tako, uz pomoć lukavstva, samo za jedan dan, obavezu davanja zekata – rekli da nema nikakva grijeha. Isti učenjaci kažu da je čovjeku dopušteno dati zekat na jedan dan prije nego što istekne godina, ili za šest (mjeseci)[2] prije negoli nastupi vrijeme (za koje vrijedi ta obaveza).[3]

٦٩٥٨. وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا مَا رَبُّ النَّعَمِ لَمْ يُعْطِ حَقَّهَا تُسَلَّطُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَتَخْبِطُ وَجْهَهُ بِأَخْفَافِهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فِي رَجُلٍ لَهُ إِبِلٌ فَخَافَ أَنْ تَجِبَ عَلَيْهِ الصَّدَقَةُ فَبَاعَهَا بِإِبِلٍ مِثْلِهَا أَوْ بِغَنَمٍ أَوْ بِبَقَرٍ أَوْ بِدَرَاهِمَ فِرَارًا مِنَ الصَّدَقَةِ بِيَوْمٍ احْتِيَالاً فَلاَ بَأْسَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنْ زَكَّى إِبِلَهُ قَبْلَ أَنْ يَحُولَ الْحَوْلُ بِيَوْمٍ أَوْ بِسِتَّةٍ جَازَتْ عَنْهُ .

1 Ovdje je riječ o imovini koja se skriva i gomila i na koju se ne daje zekat.

2 U drugoj verziji stoji: ili za godinu.

3 Buhari ovdje misli na Ebu-Hanifu. On želi pokazati kako su njegovi stavovi protivrječni. Čini se da on želi kazati: "Kako neko može izbjeći davanje zekata namjernim smanjenjem imovine ispod nisaba prije nego što istekne godina dana, a da ne bude grešan, kad u isto vrijeme, po tom shvatanju, ta ista osoba može dati zekat i prije nego što postane dužna, tj. prije nego što se napuni godina dana?" Ajni, međutim, kaže da ovdje nema protivrječnosti, jer Ebu-Hanifa ne smatra da je osoba dužna dati zekat prije negoli se napuni godina dana u kojoj je on u potpunosti posjedovao toliko koliko iznosi nisab, već da je davanje zekata prije nastupanja propisanog vremena dopušteno, kao što je dopušteno vratiti nekome dug prije isteka roka za vraćanje.

6959. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubjedullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Sa'd b. Ubada Ensari tražio je od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, fetvu o zavjetu svoje majke, koja je umrla, a da prije smrti nije uspjela ispuniti svoj zavjet, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ispuni za nju taj zavjet.'"[4] Neki ljudi[5] kažu: "Kada broj deva dostigne dvadeset, dužnost je na ime zekata dati četiri ovce. Ako ih čovjek pokloni prije negoli se napuni godina dana, ili ih proda, izbjegavajući, služeći se tim lukavstvom, davanje zekata – on nema nikakve obaveze. Isti je slučaj ako čovjek smanjenje njihova broja prouzrokuje klanjem – ni tada on nema nikakve obaveze."

٦٩٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ اسْتَفْتَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ الْأَنْصَارِيُّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي نَذْرٍ كَانَ عَلَى أُمِّهِ تُوُفِّيَتْ قَبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْضِهِ عَنْهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِذَا بَلَغَتِ الإِبِلُ عِشْرِينَ فَفِيهَا أَرْبَعُ شِيَاهٍ فَإِنْ وَهَبَهَا قَبْلَ الْحَوْلِ أَوْ بَاعَهَا فِرَارًا وَاحْتِيَالاً لإِسْقَاطِ الزَّكَاةِ فَلاَ شَيْءَ عَلَيْهِ وَكَذَلِكَ إِنْ أَتْلَفَهَا فَمَاتَ فَلاَ شَيْءَ فِي مَالِهِ .

## O DOSJETKAMA U VEZI SA SKLAPANJEM BRAKA[6]

بَاب الْحِيلَةِ فِي النِّكَاحِ

6960. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubjedullaha, ovaj od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *šigar*." Upitao sam Nafija: "A šta je to *šigar* ?", pa mi je odgovorio: "To je kada se čovjek oženi kćerkom nekog čovjeka, a zauzvrat tog čovjeka oženi svojom kćerkom, izbjegavajući na taj način vjenčani dar (mehr), ili kada se, izbjegavajući davanje vjenčanog dara, oženi njegovom sestrom, a zauzvrat za njega uda svoju sestru."[7]Neki ljudi

٦٩٦٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشِّغَارِ قُلْتُ لِنَافِعٍ مَا الشِّغَارُ قَالَ يَنْكِحُ ابْنَةَ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهُ ابْنَتَهُ بِغَيْرِ صَدَاقٍ وَيَنْكِحُ أُخْتَ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهُ أُخْتَهُ بِغَيْرِ صَدَاقٍ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ احْتَالَ حَتَّى تَزَوَّجَ عَلَى الشِّغَارِ فَهُوَ جَائِزٌ

4 Muhelleb veli: "Ovaj je hadis dokaz da obaveza zekata ne prestaje smrću niti smišljanjem dosjetki, jer ako ne spada obaveza ispunjenja zavjeta, ne spada ni obaveza zekata, budući je zekat važniji od zavjeta.

5 Buhari ovakvom formulacijom uvijek misli na Ebu-Hanifu ili pak na učenjake hanefijskog mezheba. O stavu hanefijskog mezheba da zekat nije obavezno dati sve dok se ne navrši puna godina dana u kojoj se posjeduje nisab već je bilo riječi. Kako neko može biti obavezan ako tokom cijele godine nije posjedovao vrijednost nisaba?!

6 Ibn-Munir veli: "Buharijevo spominjanje *šigara* u poglavlju *O dosjetkama* možda nije na mjestu, jer i oni koji su kazali da je dopušten takav brak zahtijevaju da se isplati odgovarajući vjenčani dar (*mehr*)."

7 Ovaj hadis naveden je u poglavlju *O braku*. Ibn-Hadžer Askalani, pokušavajući odgonetnuti kakve se sve dosjetke mogu smisliti da bi se izbjeglo davanje mehra, veli: "Ono što se meni čini jest to da se dosjetka

vele: "Ako čovjek upotrijebi dosjetku kako bi se pomoću *šigara* oženio – bit će mu to dopušteno, ali je uvjet bezvrijedan."[1] O pitanju privremenog braka (mut'a) kažu: "Brak je manjkav, a uvjet je nezakonit."Neki drugi vele: "*Mut'a* i *šigar* jesu dopušteni, ali je uvjetovanje bezvrijedno."[2]

وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ وَقَالَ فِي الْمُتْعَةِ النِّكَاحُ فَاسِدٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْمُتْعَةُ وَالشِّغَارُ جَائِزٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ .

6961. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Ubejdullah b. Omer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hasana i Abdullaha b. Muhammeda b. Alija da je njihov otac kazivao: "Rekli su Aliji, radijallahu anhu: 'Ibn-Abbas ne vidi ništa loše u privremenom braku (*mut'a*)', pa je on odgovorio: 'Doista je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera dokinuo privremeni brak, a tada je zabranio i jedenje mesa domaćih magaraca.'"[3] Neki islamski učenjaci kažu: "Ako se neko posluži lukavstvom i sklopi privremeni brak, taj je brak ništavan." Neki drugi kažu: "Brak je ništavan, a uvjet bezvrijedan."[4]

٦٩٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنِ الْحَسَنِ وَعَبْدِاللهِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قِيلَ لَهُ إِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ لاَ يَرَى بِمُتْعَةِ النِّسَاءِ بَأْسًا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْهَا يَوْمَ خَيْبَرَ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيَّةِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ احْتَالَ حَتَّى تَمَتَّعَ فَالنِّكَاحُ فَاسِدٌ وَقَالَ بَعْضُهُمُ النِّكَاحُ جَائِزٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ .

u ovom slučaju ogleda u tome da se bogataš i siromah dogovore, pa se bogataš oženi kćerkom siromaha, a siromah, misleći da će se zauzvrat i on oženiti njegovom kćerkom ili sestrom, na to pristane. Međutim, kada bogataš zaključi brak, postavi uvjet da i jedan i drugi moraju isplatiti odgovarajući mehr. Bogatašu nije teško isplatiti mehr siromašnoj djevojci, dok je siromahu nemoguće isplatiti mehr bogatoj djevojci, te mu tako bude uskraćena mogućnost sklapanja braka. Poništavanjem *šigara* u osnovi se izbjegavaju takve i slične dosjetke."

1 Po Buhariji su, kako smo rekli, "neki ljudi" učenjaci hanefijskog mezheba ili sam Ebu-Hanifa. Međutim, ova tvrdnja ne stoji, pošto učenjaci hanefijskog mezheba smatraju da su, uz isplaćivanje odgovarajućeg mehra, i jedna i druga vrsta ugovora ispravne, jer su svi uvjeti osim isplate mehra ispunjeni. Kada se ispuni i taj uvjet, nema razloga da se poništi takav ugovor, jer se hadis odnosi na onaj ugovor o sklapanju braka u kojem je mehr u potpunosti izostavljen. Nijedan učenjak hanefijskog mezheba nije spomenuo upotrebu dosjetki, da bi uz pomoć njih neko omogućio izbjegavanje davanja vjenčanog dara. Oni su samo rekli da je suština *šigara* u tome da neki čovjek kaže: "Oženit ću se tvojom kćerkom, a tebe ću zauzvrat oženiti svojom kćerkom", pa su tako ovi ugovori nadoknada jedan drugome. Ovi su ugovori punovažni ako se odrede odgovarajući vjenčani darovi (mehr). Imam Malik, Šafija i Ahmed kažu da je, na osnovu ovog hadisa, *šigar* ništavan.

2 Ajni veli: "Ne poznajem nijednog komentatora koji je imenovao "neke ljude". Neki možda pritom misle na drugove Ebu-Hanifine, ali niko od njegovih drugova nije ništa govorio o ovom pitanju. Moguće je da se želi ukazati na ono što se prenosi da je Zufer rekao, tj. kako je, uz odbacivanje uvjeta, takav brak punovažan. Uvjet koji bi trebalo odbaciti jest privremenost braka, a takav uvjet nije punovažan, pa se on neće ni uzeti u obzir. Tvrdim da to nije Zuferov mezheb. Postupak koji on dopušta sastoji se u tome da se čovjek oženi nekom ženom do određenog datuma. Ugovor je ispravan, a uvjetovanje određenog vremena neispravno. Ebu-Hanifa i njegova dva druga smatraju da je takav brak ništavan."

3 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *O sklapanju braka*.

4 Ajni veli: "Ništavnost privremenog braka (*mut'a*) potvrđena je konsenzusom svih učenjaka, tako da ovo Buharijevo ponovno navođenje nema svrhe. A ako neko prigovori Zuferu da ima drugačije mišljenje – pa Zuferov je stav pojašnjen i poznat."

## O ZABRANI KORIŠTENJA DOSJETKAMA U KUPOPRODAJI I ZABRANI SPREČAVANJA DRUGIH DA SE KORISTE VIŠKOM VODE IZ BUNARA S CILJEM ONEMOGUĆAVANJA DRUGIH DA POVEĆAJU ISPAŠU

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الاحْتِيَالِ فِي الْبُيُوعِ وَلاَ يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ فَضْلُ الْكَلاَ

6962. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne smije se drugima zabranjivati korištenje viškom vode (za napajanje stoke) kako bi se oni na taj način spriječili da povećaju ispašu."[5]

٦٩٦٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ فَضْلُ الْكَلاَ .

## O POKUĐENOSTI NELOJALNE KONKURENCIJE

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّنَاجُشِ

6963. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Malik, a ovom Nafi', prenoseći od Ibn-Omera da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nelojalnu konkurenciju."[6]

٦٩٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ النَّجْشِ .

## O ZABRANI UPOTREBE VARKI U KUPOPRODAJI

## بَاب مَا يُنْهَى مِنَ الْخِدَاعِ فِي الْبُيُوعِ

Ejjub[7] kaže: "Oni žele prevariti Uzvišenog Allaha kao što varaju nekog čovjeka! Kada bi to radili otvoreno, meni bi to izgledalo blaže."

وَقَالَ أَيُّوبُ يُخَادِعُونَ اللهَ كَأَنَّمَا يُخَادِعُونَ آدَمِيًّا لَوْ أَتَوُا الأَمْرَ عِيَانًا كَانَ أَهْوَنَ عَلَيَّ .

5 To izgleda ovako: čovjeku koji u pustinji iskopa bunar nije dopušteno onemogućavati druge da se koriste viškom vode za napajanje stoke kako bi na taj način zadržao ispašu koja se nalazi oko bunara samo za svoju stoku. To znači: ako nema viška vode, nije mu grijeh zadržati ono što je u granicama njegovih potreba samo za sebe.

6 O ovom je hadisu bilo riječi u poglavlju *O kupoprodaji*.

7 Radi se o Ejjubu b. Ebu-Temimi Kejsanu Sihtijaniju Ebu-Bekru, koji spada u mlađu generaciju tabiina. Živio je u Basri, a umro je 131. H.

6964. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Neki je čovjek spomenuo Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga varaju prilikom kupoprodaje. 'Kada kupuješ ili prodaješ, reci: 'Nema prevare!', posavjetovao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٦٩٦٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لاَ خِلاَبَةَ .

## O ZABRANI DA STARATELJ UPOTRIJEBI DOSJETKU PRILIKOM ŽENIDBE SIROTOM DJEVOJKOM KAKO JOJ NE BI U POTPUNOSTI ISPLATIO VJENČANI DAR

## بَاب
## مَا يُنْهَى مِنَ الاِحْتِيَالِ لِلْوَلِيِّ فِي الْيَتِيمَةِ الْمَرْغُوبَةِ وَأَنْ لاَ يُكَمِّلَ لَهَا صَدَاقَهَا

6965. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao: "Urva je upitao Aišu, radijallahu anha, o ajetu: 'Ako se bojite da prema sirotama nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam drage i dopuštene...'[2]– pa mu je ona odgovorila: 'Tu se radi o sirotoj djevojci (jetimu) koja živi kod svoga staratelja: on se želi dokopati njene imovine i njene ljepote tako što će se oženiti njome, dajući joj najmanji iznos vjenčanog dara, daleko manji od onoga koji pripada ženama kakva je ona. To im je zabranjeno, izuzev ako u odnosu na upotpunjenje vjenčanog dara postupe pravedno.'" Neki su ljudi ponovo tražili odgovor od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s ovim, pa je Uzvišeni Allah objavio: "Oni od tebe traže propise o ženama..."[3] Potom je (Poslanik) naveo hadis.[4]

٦٩٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ عُرْوَةُ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا فَيُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَى مِنْ سُنَّةِ نِسَائِهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلاَ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ ثُمَّ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ (فَذَكَرَ الْحَدِيثَ) .

1 Muhelleb veli: "To znači: 'Nemojte me prevariti, jer to nije dopušteno!'" Ibn-Hadžer Askalani veli: "Meni izgleda da ova rečenica ima značenje uvjetovanja, što znači: 'Ako ustanovim da sam prevaren, tada ovaj ugovor neće biti punovažan!'"

2 En-Nisa, 3. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Ako se bojite da prema sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam drage i dopuštene, sa po dvije, sa po tri ili sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili onim što posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati."

3 En-Nisa, 127. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima i o onome što vam se čita u Knjizi o ženama - sirotama, kojima ne dajete ono što im je propisano, a ne želite da se njima oženite, i o nejakoj djeci, i o tome da prema siročadi pravedno postupite. A Allah sigurno zna za dobro koje učinite.'"

4 Ibn-Bettal veli: "Ovaj hadis upućuje na to da se nije dopušteno oženiti siroticom ako se pritom želi izbjeći

## باب
## إِذَا غَصَبَ جَارِيَةً فَزَعَمَ أَنَّهَا مَاتَتْ فَقُضِيَ بِقِيمَةِ الْجَارِيَةِ الْمَيِّتَةِ ثُمَّ وَجَدَهَا صَاحِبُهَا فَهِيَ لَهُ وَيَرُدُّ الْقِيمَةَ وَلَا تَكُونُ الْقِيمَةُ ثَمَنًا

## AKO NEKO UZURPIRA NEČIJU ROBINJU I IZJAVI DA JE UMRLA, PA SE PRESUDI DA UZRUPATOR MORA DATI PROTUVRIJEDNOST MRTVE ROBINJE, A POTOM VLASNIK ROBINJE OVU PRONAĐE – ONA ĆE MU BITI VRAĆENA, KAO I PROTUVRIJEDNOST, A NJENA PROTUVRIJEDNOST NIJE I NJENA CIJENA

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الْجَارِيَةُ لِلْغَاصِبِ لأَخْذِهِ الْقِيمَةَ وَفِي هَذَا احْتِيَالٌ لِمَنِ اشْتَهَى جَارِيَةَ رَجُلٍ لاَ يَبِيعُهَا فَغَصَبَهَا وَاعْتَلَّ بِأَنَّهَا مَاتَتْ حَتَّى يَأْخُذَ رَبُّهَا قِيمَتَهَا فَيَطِيبُ لِلْغَاصِبِ جَارِيَةَ غَيْرِهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْوَالُكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ وَلِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

Neki ljudi vele da robinja pripada uzurpatoru jer je uzeta njena protuvrijednost. U ovom se krije varka onoga koji želi doći do nečije robinje koja nije na prodaju. On je uzurpira i kaže da je umrla, kako bi njenom vlasniku dao protuvrijednost i na taj način legalizirao vlasništvo nad tuđom robinjom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Vaša je imovina vaše neprikosnoveno vlasništvo, a svaki će varalica na Sudnjem danu imati svoju zastavu.”[5]

٦٩٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ .

6966. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Svaki će varalica na Sudnjem danu imati svoju zastavu po kojoj će se raspoznavati.”

davanje vjenčanog dara u punom iznosu koji joj pripada.”

5 Ovaj je hadis već naveden u dijelu pod naslovom *Hadždž*.

## POGLAVLJE...

باب

6967. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Hišam, prenoseći od Urve, ovaj od Zejnebe, kćerke Umm-Selemine, ona od Umm-Seleme, a ova od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Doista sam ja samo čovjek, a vi se parničite kod mene. Moguće je da neko od vas bolje od svoga protivnika upotrijebi dokaze, te da ja, na osnovu onoga što čujem, presudim u njegovu korist. Pa ako ja tako presudim u nečiju korist, a na štetu njegovog brata, neka taj ne prihvata ono što mu je dosuđeno, a pripada njegovom bratu, jer je to komad vatre koju mu ja otkidam."[1]

٦٩٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ وَأَقْضِيَ لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلاَ يَأْخُذْ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ .

## O SKLAPANJU BRAKA

باب فِي النِّكَاحِ

6968. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Jahja b. Ebu-Kesir, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neudavana djevojka neće sklopiti brak dok se od nje ne zatraži pristanak, a već udavana žena – dok se od nje ne zatraži mišljenje.'
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'a kako se zna da je djevojka pristala?'
'Ako šuti', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]
Neki vele da, ako se ne zatraži pristanak neudavane djevojke, i ona se ne uda, ali čovjek upotrijebi varku i dovede dva čovjeka koji će krivo posvjedočiti da se on uz njezin pristanak njome oženio, te sudac na

٦٩٦٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ وَلاَ الثَّيِّبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ إِذَا سَكَتَتْ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ لَمْ تُسْتَأْذَنِ الْبِكْرُ وَلَمْ تَزَوَّجْ فَاحْتَالَ رَجُلٌ فَأَقَامَ شَاهِدَيْ زُورٍ أَنَّهُ تَزَوَّجَهَا بِرِضَاهَا فَأَثْبَتَ الْقَاضِي نِكَاحَهَا وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ أَنَّ الشَّهَادَةَ بَاطِلَةٌ فَلاَ بَأْسَ أَنْ يَطَأَهَا وَهُوَ تَزْوِيجٌ صَحِيحٌ .

1 Ovaj hadis upućuje na to da zabranjeno ne može na osnovu presude postati dopušteno. Također, osoba u čiju je korist sud presudio čini grijeh ako prihvati presudu, a zna da to nije pravedna presuda.

2 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *O braku*. On upućuje na to da se šutnja neudavane djevojke (djevice) smatra znakom odobravanja i pristanka na udaju. Međutim, puštenica, udovica i žena koja je već bila u braku mora, da bi izrazila svoju saglasnost, riječima iskazati svoj pristanak.

osnovu toga, iako muž zna da je svjedočenje bilo krivo, potvrdi taj brak – nema nikakvih smetnji da taj čovjek s njom ima intimne bračne odnose, jer je to ispravan brak.[3]

6969. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima (da je kazivao): "Neku su ženu iz Dža'ferove porodice prestrašili da će je njen staratelj udati čak i ako se ne bude slagala s tim, pa je ona pozvala dva prvaka iz reda ensarija: Abdur-Rahmana i Mudžemme'a, sinove Džarijeve, koji joj rekoše: 'Ne brini! Zaista je Hansu b. Hizam, iako ona nije bila saglasna, udao njen otac, ali je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poništio taj brak.'"
Sufjan veli: "Kad je Abdur-Rahman u pitanju, ja sam ga čuo kako pripovijeda, prenoseći od svoga oca da je Hansu..."[4]

٦٩٦٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ وَلَدِ جَعْفَرٍ تَخَوَّفَتْ أَنْ يُزَوِّجَهَا وَلِيُّهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَأَرْسَلَتْ إِلَى شَيْخَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعٍ ابْنَيْ جَارِيَةَ قَالاَ فَلاَ تَخْشَيْنَ فَإِنَّ خَنْسَاءَ بِنْتَ خِذَامٍ أَنْكَحَهَا أَبُوهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَرَدَّ النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَمَّا عَبْدُالرَّحْمَنِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ خَنْسَاءَ .

6970. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne može se sklopiti brak s udavanom djevojkom sve dok ona ne dadne svoj pristanak, a s neudavanom – dok se ne zatraži njen pristanak.' 'A kako će ona dati svoj pristanak?', upitali su. 'Ako bude šutjela', odgovorio je."
Neki vele da, ako čovjek napravi smicalicu tako što dovede dva svjedoka koji će lažno posvjedočiti kako je prije udavana žena dala svoj pristanak da se ponovo uda, te na osnovu toga, iako je čovjeku potpuno jasno da pristanak nije dat, sudac potvrdi brak – taj će brak biti punovažan, i nema nikakve smetnje da on živi s njom.[5]

٦٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُنْكَحُ الأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلاَ تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا كَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ احْتَالَ إِنْسَانٌ بِشَاهِدَيْ زُورٍ عَلَى تَزْوِيجِ امْرَأَةٍ ثَيِّبٍ بِأَمْرِهَا فَأَثْبَتَ الْقَاضِي نِكَاحَهَا إِيَّاهُ وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَتَزَوَّجْهَا قَطُّ فَإِنَّهُ يَسَعُهُ هَذَا النِّكَاحُ وَلاَ بَأْسَ بِالْمُقَامِ لَهُ مَعَهَا .

3 Ovdje je ponovo riječ o učenjacima hanefijskog mezheba.

4 Ovaj je hadis već navođen u poglavlju *O onome koji uda svoju kćer bez njene saglasnosti*. On upućuje na to da se brak u tom slučaju poništava.

5 Ovdje se ponovo kritizira stav hanefijskog mezheba po kojem se sudska presuda, izrečena na osnovu izjave dvojice svjedoka koji su krivo svjedočili izvršava.

6971. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Zekvana, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Od neudavane djevojke traži se pristanak.' 'Zaista se takva djevojka stidi (dati svoj pristanak)!', rekla sam. 'Njen je pristanak njena šutnja', odgovorio mi je."
Ako se čovjeku, kažu neki, svidi djevojka sirotica ili djevica, ali ga ona odbije, a on potom dovede dva svjedoka koji lažno posvjedoče da se on njome oženio, i kada ona postane punoljetna i suglasi se, a sudac prihvati lažno svjedočenje – njemu je, iako je svjestan te nepravilnosti, ipak dopušten bračni život s njom.

٦٩٧١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْبِكْرُ تُسْتَأْذَنُ قُلْتُ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحْيِي قَالَ إِذْنُهَا صُمَاتُهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ هَوِيَ رَجُلٌ جَارِيَةً يَتِيمَةً أَوْ بِكْرًا فَأَبَتْ فَاحْتَالَ فَجَاءَ بِشَاهِدَيْ زُورٍ عَلَى أَنَّهُ تَزَوَّجَهَا فَأَدْرَكَتْ فَرَضِيَتِ الْيَتِيمَةُ فَقَبِلَ الْقَاضِي شَهَادَةَ الزُّورِ وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ بِبُطْلَانِ ذَلِكَ حَلَّ لَهُ الْوَطْءُ .

## O TOME KAKVE SMICALICE ŽENA NE SMIJE ČINITI SVOME MUŽU I INOĆAMA, TE ONOME ŠTO JE U VEZI S TIM OBJAVLJENO[1] ALLAHOVOM VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنِ احْتِيَالِ الْمَرْأَةِ مَعَ الزَّوْجِ وَالضَّرَائِرِ وَمَا نَزَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي ذَلِكَ

6972. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio datule i med. Nakon što bi klanjao ikindijski namaz, obilazio bi svoje žene i približavao im se. Tako je jednom došao kod Hafse i zadržao se kod nje duže nego što je to obično činio. Ja sam je upitala šta je razlog tome, pa mi je ona odgovorila: 'Jedna mi je žena iz moga plemena poklonila zdjelu meda, te sam ja od njega spravila napitak i ponudila ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.'

٦٩٧٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَيُحِبُّ الْعَسَلَ وَكَانَ إِذَا صَلَّى الْعَصْرَ أَجَازَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَاحْتَبَسَ عِنْدَهَا أَكْثَرَ مِمَّا كَانَ يَحْتَبِسُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لِي أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةَ عَسَلٍ فَسَقَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ أَمَا وَاللهِ لَنَحْتَالَنَّ

1 Uzvišeni je Allah o tome, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, izjave da je pio med i da to više neće činiti, objavio: "O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio..." (Et-Tahrim, 1) Postoji i drugo, slabije, mišljenje po kojem je ovaj ajet objavljen u vezi s Marijom. Kaže se da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo kako s njom neće održavati bračne veze i to je povjerio Hafsi. Ova je to otkrila Aiši, pa je objavljen gornji kur'anski ajet.

لَهُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِسَوْدَةَ قُلْتُ إِذَا دَخَلَ عَلَيْكِ فَإِنَّهُ سَيَدْنُو مِنْكِ فَقُولِي لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لاَ فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَشْتَدُّ عَلَيْهِ أَنْ يُوجَدَ مِنْهُ الرِّيحُ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقُولِي لَهُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ وَسَأَقُولُ ذَلِكِ وَقُولِيهِ أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى سَوْدَةَ قُلْتُ تَقُولُ سَوْدَةُ وَالَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لَقَدْ كِدْتُ أَنْ أُبَادِرَهُ بِالَّذِي قُلْتِ لِي وَإِنَّهُ لَعَلَى الْبَابِ فَرَقًا مِنْكِ فَلَمَّا دَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ قَالَ لاَ قُلْتُ فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ قَالَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ قُلْتُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيَّ قُلْتُ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ وَدَخَلَ عَلَى صَفِيَّةَ فَقَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ قَالَتْ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ أَسْقِيكَ مِنْهُ قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي بِهِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ سُبْحَانَ اللهِ لَقَدْ حَرَمْنَاهُ قَالَتْ قُلْتُ لَهَا اسْكُتِي .

‘Tako mi Allaha, napravit ćemo mu smicalicu!’, pomislila sam. Povjerila sam to Sevdi i rekla joj: ‘Kada dođe tebi i primakne ti se, reci mu: ‘Allahov Poslaniče, jesi li to jeo megafir?[2]’ On će ti odgovoriti da nije, a ti ga upitaj: ‘Kakav je to onda neugodni miris?’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopušta da se kod njega nađe bilo kakav neugodan miris, pa će ti reći: ‘Hafsa mi je dala piće od meda.’ Ti mu onda reci: ‘Sigurno su pčele odlazile na urfut!’[3] Ja ću mu to isto reći, a reci mu i ti, Safijja.

‘Kada mi je došao’, pričala je Sevda, ‘tako mi Onoga pored kojeg nema drugoga Boga, gotovo da sam mu se, još dok je bio na vratima, plašeći se tebe, obratila onako kako si mi rekla. A kada mi se približio, rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče, jesi li jeo megafir?’ ‘Ne’, odgovorio je. ‘Kakav je to onda neugodni miris?’, upitala sam. ‘Hafsa me je počastila pićem od meda’, odgovorio je.

‘Mora da su pčele oprašivale drvo urfut’, rekoh mu.’ A kada je došao meni”, kaže Aiša, “ja sam mu to isto rekla. Otišao je potom kod Safijje, pa mu je i ona isto rekla, a kada je ponovo došao Hafsi, ona ga je ponudila: ‘Allahov Poslaniče, hoćeš li da te počastim pićem od meda?’ ‘Ne, ne treba mi!’, odgovorio je.” Aiša dalje pripovijeda: “Sevda je rekla: ‘Slavljen neka je Allah! Mi smo ga odvratile od toga.’

‘Ne pričaj!’, rekoh joj.”[4]

2 Vrsta biljke koja u sebi sadrži mnogo smole; slatkog je okusa, ali i neprijatnog mirisa.

3 Drvo koje luči mnogo smole i ima neugodan miris.

4 Ibn-Munir veli: “Mogle su sebi dopustiti da kažu: ‘Jesi li jeo megafir?’, u upitnom obliku, na što upućuje i odgovor ‘ne’.”

## O POKUĐENOSTI SLUŽENJA SMICALICAMA KAKO BI SE UTEKLO OD KUGE

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الاحْتِيَالِ فِي الْفِرَارِ مِنَ الطَّاعُونِ

6973. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Abdullaha b. Amira b. Rebija da je kazivao:
"Omer b. Hattab, radijallahu anhu, krenuo je (jednom prilikom) u Šam. Kada je stigao u selo Sereg, saznao je da se u Šamu proširila kuga. Abdur-Rahman b. Avf obavijestio ga je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada čujete da se u nekom području pojavila kuga, nemojte u njega ulaziti, a kada čujete da se pojavila u nekom kraju u kojem se vi već nalazite, nemojte ga napuštati bježeći od nje.' Tako se Omer, radijallahu anhu, vratio iz Serega."[1]
Salim b. Abdullah prenosi od Ibn-Šihaba da se Omer, radijallahu anhu,[2] vratio znajući za hadis koji je prenio Abdur-Rahman.

٦٩٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ فَلَمَّا جَاءَ بِسَرْغَ بَلَغَهُ أَنَّ الْوَبَاءَ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَأَخْبَرَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ فَرَجَعَ عُمَرُ مِنْ سَرْغَ وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُمَرَ إِنَّمَا انْصَرَفَ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِالرَّحْمَنِ .

6974. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od Usame b. Zejda da je, obraćajući se Sa'du, rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuvši kugu, rekao: 'Grijeh (*ridžz*) ili kazna (*azab*) kojom bivaju kažnjeni neki narodi, od kojih potom ostane jedan dio, nekad nestane, pa se opet pojavi. Ko od vas čuje da se u nekom kraju pojavila (kuga), neka se ne približava tom kraju, a ako se neko zatekne u oblasti gdje ona već hara, neka ne izlazi (iz te oblasti) bježeći od nje.'"[3]

٦٩٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّهُ سَمِعَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدِّثُ سَعْدًا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذَكَرَ الْوَجَعَ فَقَالَ رِجْزٌ أَوْ عَذَابٌ عُذِّبَ بِهِ بَعْضُ الأُمَمِ ثُمَّ بَقِيَ مِنْهُ بَقِيَّةٌ فَيَذْهَبُ الْمَرَّةَ وَيَأْتِي الأُخْرَى فَمَنْ سَمِعَ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ يُقْدِمَنَّ عَلَيْهِ وَمَنْ كَانَ بِأَرْضٍ وَقَعَ بِهَا فَلاَ يَخْرُجْ فِرَارًا مِنْهُ .

1 Sereg je selo na rubu Šama koje graniči s Hidžazom. Bekri veli: "To je grad u Šamu što ga je osvojio Ebu-Ubejda b. Džerrah, radijallahu anhu, a spojen je s mjestima Jermuk, Džabija i Remada."

2 Omer, radijallahu anhu, namjeravao je posjetiti Šam u mjesecu rebiul-ahiru osamnaeste godine po Hidžri.

3 Ibn-Muhelleb veli: "Može se pomoću smicalica pobjeći iz područja u kojem hara kuga tako što se iz tog područja iziđe pod izgovorom trgovine ili neke posjete, a ustvari se to čini da bi se pobjeglo od kuge. Ibn-Bakilani ovaj je slučaj iskoristio kao dokaz da su ashabi davali prednost ahad - predanju nad analogijom (kijasom).

## O IZBJEGAVANJU DOSJETKI U DARIVANJU I PRAVU PREČE KUPOVINE[4]

بَاب
فِي الْهِبَةِ وَالشُّفْعَةِ

Neki ljudi[5] vele: "Ako čovjek, želeći izbjeći[6] davanje zekata, nekome pokloni hiljadu ili više dirhema, pa te pare odleže nekoliko godina kod tog čovjeka, a darovalac onda povuče svoj dar, niko od njih dvojice ne treba dati zekat." Međutim, oni se ovim svojim stavom suprotstavljaju propisu o darivanju, a time i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dopuštaju izbjegavanje davanja zekata.

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ وَهَبَ هِبَةً أَلْفَ دِرْهَمٍ أَوْ أَكْثَرَ حَتَّى مَكَثَ عِنْدَهُ سِنِينَ وَاحْتَالَ فِي ذَلِكَ ثُمَّ رَجَعَ الْوَاهِبُ فِيهَا فَلاَ زَكَاةَ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمَا فَخَالَفَ الرَّسُولَ ﷺ فِي الْهِبَةِ وَأَسْقَطَ الزَّكَاةَ .

6975. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovom Ejjub Sahtijani, prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji opozove svoj dar nalik je psu koji povrati, a onda to pojede. Nama ne pristaju loši primjeri."[7]

٦٩٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ لَيْسَ لَنَا مَثَلُ السَّوْءِ .

4 *Eš-šuf'a* je pravo preče kupovine koje, u slučaju prodaje nekretnina, pripada komšiji ili ortaku ako on iskaže svoje zanimanje za kupovinu po ustanovljenoj cijeni.

5 Ajni veli: "Ovdje se ponovo cilja na Ebu-Hanifu, iako on tu problematiku nije razradio na taj način. Ono što Ebu-Hanifa o tom pitanju kaže jest: 'Darovalac može vratiti svoj dar samo pod sljedećim uvjetima:
– da nije u rodbinskim odnosima s onim kome je dao dar;
– da mu je već predao darovanu stvar;
– da u ugovoru nema ništa što bi sprečavalo povlačenje dara.'
Kao potporu za svoj stav da se dar može vratiti Ebu-Hanifa navodi hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji glasi: 'Ko drugome nešto daruje – on ima više prava na to od njega ako mu nije data nadoknada.' Hadis prenose Ebu-Hurejra, Ibn-Abbas i Ibn-Omer, a bilježe ga Ibn-Madža, Taberani i Hakim. Hakim kaže da je prema uvjetima Buharija i Muslima ovaj hadis sahih, ali ga oni nisu zabilježili. Kako se, onda, može reći za takvog imama da se svojim mišljenjem suprotstavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem? Što se tiče hadisa koji navode oni koji se s njim ne slažu, a to je hadis koji govori o vraćanju dara, Ebu-Hanifa taj hadis ne niječe. Štaviše, on uzima oba hadisa, iako jedan od njih jasno pokazuje da je dopušteno vratiti dar, dok drugi ukazuje na pokuđenost tog postupka. Ne može se govoriti o haramu tako da se zaključak izvodi na osnovu poređenja sa psom koji jede ono što je povratio..."

6 Ajni veli: "Objasnili su to tako što će se darovalac dogovoriti s onim kojem se daje dar. Međutim, niti je to rekao Ebu-Hanifa niti iko od njegovih drugova."

7 Tj, nama, o muslimani, ne priliči da se opisujemo ružnim opisima u kojima se poredimo s najprezrenijim životinjama i njihovim stanjima. Hadis je već naveden u poglavlju *O darivanju*.

6976. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustanovio pravo preče kupovine u svemu što nije podijeljeno. Ali kada se ustanove granice i odrede putevi, nema više ni prava preče kupovine."
Neki ljudi kažu: "Pravo preče kupovine ustanovljeno je kako bi se uspostavili istinski komšijski odnosi vlasnika." Pa ipak, oni kasnije poništavaju ono što su zdušno zastupali i kažu: "Ako neko želi kupiti kuću, i uplaši se da je ne kupi komšija koji ima pravo preče kupovine, kupit će jedan njen postotak, a zatim i ostatak. Komšija je imao pravo preče kupovine u prvom dijelu, ali tog prava nema u ostatku kuće. U tom se slučaju, dakle, može poslužiti dosjetkom."[1]

٦٩٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ إِنَّمَا جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلاَ شُفْعَةَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الشُّفْعَةُ لِلْجِوَارِ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى مَا شَدَّدَهُ فَأَبْطَلَهُ وَقَالَ إِنِ اشْتَرَى دَارًا فَخَافَ أَنْ يَأْخُذَ الْجَارُ بِالشُّفْعَةِ فَاشْتَرَى سَهْمًا مِنْ مِائَةِ سَهْمٍ ثُمَّ اشْتَرَى الْبَاقِيَ وَكَانَ لِلْجَارِ الشُّفْعَةُ فِي السَّهْمِ الأَوَّلِ وَلاَ شُفْعَةَ لَهُ فِي بَاقِي الدَّارِ وَلَهُ أَنْ يَحْتَالَ فِي ذَلِكَ .

6977. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ibrahima b. Mejsere, a on od Amra b. Šerida da je kazivao:
"Došao je (jednom prilikom) Misver b. Mahrema i stavio mi svoju ruku na rame. Otišao sam (potom) s njim Sa'du.
'Zar ovome (Sa'du) nećeš narediti', upitao je Ebu-Rafi Misvera, 'da kupi od mene kuću? Neću

٦٩٧٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الشَّرِيدِ قَالَ جَاءَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى مَنْكِبِي فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ إِلَى سَعْدٍ فَقَالَ أَبُو رَافِعٍ لِلْمِسْوَرِ أَلاَ تَأْمُرُ هَذَا أَنْ يَشْتَرِيَ مِنِّي بَيْتِي الَّذِي فِي دَارِي

1 Ajni veli: "Ponovo se misli na Ebu-Hanifu, koji, navodno, zapada u protivrječnost, jer komšiji daje pravo preče kupovine, a zatim sve to dovodi u pitanje. Ovdje nema protivrječnosti zbog toga što je kupac kupio dio kuće i tako postao ortak vlasnika, a ortak ima pravo preče kupovine koje je jače od prava komšije."
Ibn-Bettal veli: "U osnovi ovaj problem izgleda ovako: neki je čovjek želio kupiti kuću, ali se uplašio prava preče kupovine koje pripada komšiji, pa je upitao Ebu-Hanifu da li postoji kakva dosjetka da se obori to komšijino pravo. On mu je rekao: 'Kupi stoti dio kuće, i tako ćeš postati ortak, a onda kupi i ostatak kuće, i tako ćeš ostvariti cilj, jer ortak ima prvenstvo nad komšijom.' Predložio mu je da kupi stoti dio zbog moguće nezainteresiranosti komšije za taj dio. On kaže da u tome nema protivljenja sunnetu. Međutim, Buhari želi dokazati da ovdje postoji neslaganje, jer se komšiji hadisom daje pravo preče kupovine, a onda neko dosjetkom obara to pravo. Na taj se način nekome drugom daje prednost nad komšijom."
Među sljedbenicima hanefijskog mezheba ta se dosjetka pripisuje Ebu-Jusufu. Imam Muhammed b. Hasan veli: "To je pokuđeno u najvećoj mogućoj mjeri, jer je pravo preče kupovine ustanovljeno radi otklanjanja štete što je može prouzročiti osoba koja ima prednost prilikom kupovine. Onaj koji upotrebljava tu i takve smicalice kako bi oborio to pravo isti je kao i onaj koji nanosi štetu drugome."

za nju tražiti više od četiri stotine u ratama ili s odgodom plaćanja.' 'Dajem pet stotina u gotovini i preduhitrio sam ga', reče, 'ali da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Komšija ima prednost zbog blizine', ne bih ti je prodao!' (ili je rekao: '... ne bih ti je dao!')." Rekao sam Sufjanu: "Ma'mer nije ovako kazivao!" "Ali Ma'mer je meni, doista, ovako kazivao!", odgovorio je on. Neki ljudi vele: "Ako neko želi prodati svoj dio u zajedničkoj imovini, može se poslužiti dosjetkom i izbjeći udovoljenje pravu preče kupovine tako što će pokloniti kupcu kuću, zagraditi je ogradom i predati mu je. Kupac će mu zauzvrat dati hiljadu dirhema. Tako onaj komšija koji bi trebao imati pravo preče kupovine ostaje bez tog prava."

فَقَالَ لاَ أَزِيدُهُ عَلَى أَرْبَعِ مِائَةٍ إِمَّا مُقَطَّعَةٍ وَإِمَّا مُنَجَّمَةٍ قَالَ أُعْطِيتُ خَمْسَ مِائَةٍ نَقْدًا فَمَنَعْتُهُ وَلَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ مَا بِعْتُكَهُ أَوْ قَالَ مَا أَعْطَيْتُكَهُ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ مَعْمَرًا لَمْ يَقُلْ هَكَذَا قَالَ لَكِنَّهُ قَالَ لِي هَكَذَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَبِيعَ الشُّفْعَةَ فَلَهُ أَنْ يَحْتَالَ حَتَّى يُبْطِلَ الشُّفْعَةَ فَيَهَبَ الْبَائِعُ لِلْمُشْتَرِي الدَّارَ وَيَحُدُّهَا وَيَدْفَعُهَا إِلَيْهِ وَيُعَوِّضُهُ الْمُشْتَرِي أَلْفَ دِرْهَمٍ فَلاَ يَكُونُ لِلشَّفِيعِ فِيهَا شُفْعَةٌ .

6978. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Ibrahim b. Mejsera, prenoseći od Amra b. Šerida, a ovaj od Ebu-Rafija da je kazivao: "Sa'd se sa mnom pogađao oko neke kuće dajući mi četiri stotine miskala, pa sam mu rekao: 'Da nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Komšija ima prednost zbog blizine', ne bih ti je dao!'" Neki ljudi kažu: "Ako neko kupi dio kuće i želi onemogućiti onoga koji ima pravo preče kupovine (da je kupi), poklonit će to svom malodobnom sinu, jer on nije dužan da se zaklinje."

٦٩٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ أَنَّ سَعْدًا سَاوَمَهُ بَيْتًا بِأَرْبَعِ مِائَةِ مِثْقَالٍ فَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ لَمَا أَعْطَيْتُكَ . وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ اشْتَرَى نَصِيبَ دَارٍ فَأَرَادَ أَنْ يُبْطِلَ الشُّفْعَةَ وَهَبَ لاِبْنِهِ الصَّغِيرِ وَلاَ يَكُونُ عَلَيْهِ يَمِينٌ .

## O VARKAMA KOJIMA SE KORISTI SLUŽBENIK KAKO BI MU NEŠTO BILO DAROVANO

## بَاب احْتِيَالِ الْعَامِلِ لِيُهْدَى لَهُ

6979. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Humejda Saidija da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio nekog čovjeka poznatog pod imenom Ibn-Lutbijja da sakupi zekat u plemenu Benu-

٦٩٧٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَجُلاً عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ يُدْعَى ابْنَ الْلُّتَبِيَّةِ فَلَمَّا

Sulejm. Kada je došao položiti račune Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Ovo je vaša imovina, a ovo je meni darovano.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Što nisi, ako si iskren, sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek ti onda nešto bude darovano?!’ Poslije toga Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se zahvalio Allahu, iskazao Mu pohvalu i izgovorio riječi veličanja, održao govor u kojem je rekao: ‘Ja neke od vas pošaljem da urade koji posao što ga je Uzvišeni Allah meni stavio u obavezu, pa oni, kada se vrate, kažu: ‘Ovo pripada vama, a ovo, kao dar, meni!’ Zašto taj nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek mu onda nešto bude darovano?! Tako mi Allaha, nijedan od vas neće bespravno uzeti ništa, a da se, noseći to, na Sudnjem danu neće sresti s Allahom. Ja neću prepoznati nijednog od vas kada se on, noseći devu koja riče, ili kravu, ili ovcu koja bleči, bude susreo s Allahom.’ Kazavši to, on podiže svoje ruke tako da se ukazala bjelina ispod njegovih pazuha i reče: ‘Gospodaru moj, jesam li dostavio dokle dopire moj pogled i dokle može čuti moje uho?’”[1]

جَاءَ حَاسَبَهُ قَالَ هَذَا مَالُكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَهَلاَّ جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ حَتَّى تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا ثُمَّ خَطَبَنَا فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى الْعَمَلِ مِمَّا وَلاَّنِي اللهُ فَيَأْتِي فَيَقُولُ هَذَا مَالُكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي أَفَلاَ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ وَاللهِ لاَ يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلاَّ لَقِيَ اللهَ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلأَعْرِفَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ لَقِيَ اللهَ يَحْمِلُ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةً تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَهُ حَتَّى رُئِيَ بَيَاضُ إِبْطِهِ يَقُولُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ بَصْرَ عَيْنِي وَسَمْعَ أُذُنِي .

6980. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, a ovom Ibrahim b. Mejsera, prenoseći od Amra b. Šerida, a on od Ebu-Rafija da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Komšija ima prednost zbog bliskosti.”
Neki ljudi vele: “Ako neko želi kupiti kuću za dvadeset hiljada dirhema, nema nikakva grijeha ako se posluži dosjetkom tako da kupi kuću za dvadeset hiljada dirhema i isplati prodavcu devet

٦٩٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ اشْتَرَى دَارًا بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ فَلاَ بَأْسَ أَنْ يَحْتَالَ حَتَّى يَشْتَرِيَ الدَّارَ بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَيَنْقُدَهُ تِسْعَةَ آلاَفِ دِرْهَمٍ

1 Muhelleb veli: “Varka službenika ogleda se u tome da on ne naplati u potpunosti potraživanja od onih koji su ih dužni isplatiti kako bi mu zauzvrat nešto bilo darovano.”
Za dio hadisa u kojem se kaže: “Zašto nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek mu onda nešto bude darovano?!” – Ibn-Bettal veli: “Ovaj je hadis dokaz da nekome ko je u službi ili na nekom položaju dar može biti dat iz više razloga: da bi mu se zahvalilo za nešto, da bi mu se približilo, ili iz pohlepe (da se izuzme nešto iz onoga što mu ne pripada). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao da je službenik, u odnosu na dar, u istoj ravni kao i svaki drugi musliman, te da ne može imati bilo kakvu prednost.”

hiljada i devetsto devedeset i devet dirhema, a jedan dinar dâ na ime onoga što je preostalo od dvadeset hiljada. Ako komšija koji ima pravo preče kupovine bude tražio da je kupi, dobit će je za dvadeset hiljada, a ako neće, tada nema načina da dođe do te kuće. Kada kuća pređe u vlasništvo kupca, prodavac će kupcu vratiti onih devet hiljada i devetsto devedeset i devet dirhema i jedan dinar, jer je kupoprodajna cijena, kada je postala pravosnažna, izražena u dinarima. Ako se na toj kući nađe kakav nedostatak, a ugovor nije stupio na snagu, on će mu je vratiti za dvadeset hiljada dirhema."
Buhari kaže: "Oni su odobrili takvu vrstu prijevare među muslimanima, a Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'U kupoprodaji nema podvaljivanja nečega što je bolesno, s nedostatkom ili sa skrivenom mahanom.'"

وَتِسْعَ مِائَةِ دِرْهَمٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَيَنْقُدَهُ دِينَارًا بِمَا بَقِيَ مِنَ الْعِشْرِينَ الأَلْفَ فَإِنْ طَلَبَ الشَّفِيعُ أَخَذَهَا بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَإِلاَّ فَلاَ سَبِيلَ لَهُ عَلَى الدَّارِ فَإِنِ اسْتُحِقَّتِ الدَّارُ رَجَعَ الْمُشْتَرِي عَلَى الْبَائِعِ بِمَا دَفَعَ إِلَيْهِ وَهُوَ تِسْعَةُ آلاَفِ دِرْهَمٍ وَتِسْعُ مِائَةٍ وَتِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ دِرْهَمًا وَدِينَارٌ لأَنَّ الْبَيْعَ حِينَ اسْتُحِقَّ انْتَقَضَ الصَّرْفُ فِي الدِّينَارِ فَإِنْ وَجَدَ بِهَذِهِ الدَّارِ عَيْبًا وَلَمْ تُسْتَحَقَّ فَإِنَّهُ يَرُدُّهَا عَلَيْهِ بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ قَالَ فَأَجَازَ هَذَا الْخِدَاعَ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعُ الْمُسْلِمِ لاَ دَاءَ وَلاَ خِبْثَةَ وَلاَ غَائِلَةَ .

6981. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Ibrahima b. Mejsere, a on od Amra b. Šerida da je kazivao:
"Ebu-Rafi' cjenkao se oko neke kuće sa Sa'dom b. Malikom, koji mu je davao četiri stotine miskala, pa mu je (Ebu-Rafi') rekao: 'Da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Komšija ima prednost zbog blizine', ne bih ti je dao!'"

٦٩٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ أَنَّ أَبَا رَافِعٍ سَاوَمَ سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ بَيْتًا بِأَرْبَعِ مِائَةِ مِثْقَالٍ وَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ مَا أَعْطَيْتُكَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَاب التَّعْبِيرِ

# TUMAČENJE SNOVA

## ISTINITI SNOVI BILI SU POČECI OBJAVE ALLAHOVOM POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْوَحْيِ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ

6982. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

"Istiniti snovi bili su počeci objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Što god je vidio u snu, to se i ostvarivalo jasno kao što dolazi svjetlost jutra.[1] Često je odlazio u pećinu Hira i u njoj, nakon što bi uzeo potrebnu hranu, provodio nekoliko noći čineći ibadet (*et-tehannus* je *et-teabbud*).[2] Potom bi se vraćao Hatidži, koja

٦٩٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْوَحْيِ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ فَكَانَ يَأْتِي حِرَاءً فَيَتَحَنَّثُ فِيهِ وَهُوَ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِيَ ذَوَاتِ الْعَدَدِ وَيَتَزَوَّدُ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَتُزَوِّدُهُ لِمِثْلِهَا

1 Ibn-Ebu-Hamza veli: "Razlog takvom poređenju je u tome što je 'sunce poslanstva' vizija čija su se svjetla pojavila, i ta svjetla sve su se više širila dok nije i 'sunce granulo'. Tako se onaj koji je iznutra bio prosvijetljen, poput Ebu-Bekra, nalazio na putu istinskog prihvatanja Objave. Međutim, onaj koji je iznutra bio zatamnjen, poput Ebu-Džehla, nalazio se na putu odbacivanja istine ('slijepi miš'). Ostali su ljudi između ta dva stupnja, shodno jačini prosvijetljenosti kojom su darovani."

2 Ibn-Ebu-Hamza veli: "Mudrost izbora pećine Hira za osamljivanje jest u tome što je onaj koji u njoj boravi mogao vidjeti Kabu, pa je mogao spojiti tri vrste ibadeta: osamljivanje, ibadet i gledanje u Kabu."
Ibn-Hadžer veli: "Čini se da je kod njih, od propisa iz prethodnih objava, ostao itikaf. Već je naprijed spomenuto da su dani koje je on provodio u pećini bili dani mjeseca ramazana. Zna se da su se Kurejševići predavali toj vrsti ibadeta, kao što su postili i ašuru. Ovdje treba dodati i to da Kurejševići nisu zabranjivali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da odlazi u pećinu Hira, jer je i njegov djed Abdul-Muttalib bio prvi Kurejšević koji se počeo osamljivati u pećini Hira. Oni su ga zbog njegova ugleda i godina izuzetno poštovali. U tome su ga slijedili svi oni koji su činili ibadet jednom Bogu. Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, osamljivao na mjestu na kojem se osamljivao i njegov djed."

bi ga opskrbila hranom za još neko vrijeme[1], (a onda bi opet odlazio i boravio tamo) sve dok mu, za vrijeme dok je bio u pećini Hira, nije došla objava.[2] Javio mu se melek i rekao: 'Čitaj!'
'Ja ne znam čitati!', odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Tada me je on uhvatio', pričao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Zatim me je pustio i ponovio:[3] 'Čitaj!'
'Ja ne znam čitati!', odgovorio sam. Uhvatio me je ponovo i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Onda me je pustio i uzviknuo: 'Čitaj!'
'Ja ne znam čitati!', odgovorio sam. Tada me je on i treći put uhvatio i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Onda me je pustio i rekao: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara...' – sve do riječi: 'Poučio je čovjeka onome što on, čovjek, ne zna!'', pripovijedao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Vratio se nakon toga kući i, drhteći od straha, ušao kod Hatidže: 'Pokrijte me, pokrijte me!', uzvikivao je. Pokrili su ga, i ostao je tako sve dok ga strah nije napustio.
'Šta mi se ovo desilo, Hatidža?!', uzvikivao je pričajući šta mu se dogodilo.
'Bojim se za sebe!', dodao je.
'Nemoj tako', reče mu ona, 'već, naprotiv, budi veseo! Tako mi Allaha, On te nikada neće

حَتَّى فَجِئَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فِيهِ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) حَتَّى بَلَغَ (عَلَّمَ الإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) فَرَجَعَ بِهَا تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ فَقَالَ يَا خَدِيجَةُ مَا لِي وَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ وَقَالَ قَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَقَالَتْ لَهُ كَلاَّ أَبْشِرْ فَوَاللَّهِ لاَ يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ ثُمَّ انْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلِ بْنِ أَسَدِ بْنِ عَبْدِالْعُزَّى بْنِقُصَيٍّ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخُو أَبِيهَا وَكَانَ امْرَأً تَنَصَّرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ فَيَكْتُبُ

1 Vrijeme spomenutog osamljivanja jest mjesec ramazan. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzimao hranu i piće za nekoliko dana, a kada bi mu hrane i vode ponestalo, vraćao bi se kući i ponovo uzimao ono što bi mu trebalo. Zalihe hrane, koje su se u većini slučajeva sastojale od mesa, datula i mlijeka, nisu mogle dugo stajati, pa je stoga bilo neophodno stalno ići po njih. Osim toga, Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, nahranio bi svakog putnika koji bi naišao pored njega.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je imao četrdeset godina kada mu je došla Prva objava. To se desilo u ponedjeljak, u mjesecu ramazanu.

3 Ibn-Esir veli: "Neki kažu da je on to učinio kako bi provjerio želi li on kazati nešto od sebe."
Drugi vele: "Učinio je to kako bi ga upozorio i pripremio, te kako bi potvrdio da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio upućen u čitanje i pisanje."
Suhejli tumači tri Džibrilova stiska kao tri nedaće koje će mu se desiti kao iskušenje. Prvo je iskušenje bila izolacija muslimana, drugo seoba u Abesiniju , a treće seoba u Medinu. Tri puštanja znače da će poslije teškoća doći olakšanje i njemu i njegovom ummetu, i to: na ovom svijetu, u berzehu (zagrobnom životu) i na ahiretu.

بِالْعَرَبِيَّةِ مِنَ الإِنْجِيلِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ أَيِ ابْنَ عَمِّ اسْمَعْ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ فَقَالَ وَرَقَةُ ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ مَا رَأَى فَقَالَ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى يَا لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا أَكُونُ حَيًّا حِينَ يُخْرِجُكَ قَوْمُكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَمُخْرِجِيَّ هُمْ فَقَالَ وَرَقَةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ قَطُّ بِمِثْلِ مَا جِئْتَ بِهِ إِلاَّ عُودِيَ وَإِنْ يُدْرِكْنِي يَوْمُكَ أَنْصُرْكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُوُفِّيَ وَفَتَرَ الْوَحْيُ فَتْرَةً حَتَّى حَزِنَ النَّبِيُّ ﷺ فِيمَا بَلَغَنَا حُزْنًا غَدَا مِنْهُ مِرَارًا كَيْ يَتَرَدَّى مِنْ رُءُوسِ شَوَاهِقِ الْجِبَالِ فَكُلَّمَا أَوْفَى بِذِرْوَةِ جَبَلٍ لِكَيْ يُلْقِيَ مِنْهُ نَفْسَهُ تَبَدَّى لَهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّكَ رَسُولُ اللهِ حَقًّا فَيَسْكُنُ لِذَلِكَ جَأْشُهُ وَتَقِرُّ نَفْسُهُ فَيَرْجِعُ فَإِذَا طَالَتْ عَلَيْهِ فَتْرَةُ الْوَحْيِ غَدَا لِمِثْلِ ذَلِكَ فَإِذَا أَوْفَى بِذِرْوَةِ جَبَلٍ تَبَدَّى لَهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَالِقُ الإِصْبَاحِ) ضَوْءُ الشَّمْسِ بِالنَّهَارِ وَضَوْءُ الْقَمَرِ بِاللَّيْلِ .

poniziti, jer ti održavaš rodbinske veze, govoriš istinu, olakšavaš teret slabima, ugošćuješ goste i podržavaš istinu ( ipravdu) u svim prilikama.'
Hatidža je nakon toga otišla s njim svome amidžiću Vereki b. Nevfelu b. Esedu b. Abdul-Uzzau b. Kusajju. To je bio čovjek koji je u predislamsko doba prihvatio kršćanstvo. Poznavao je arapsko pismo, te je često prepisivao Indžil. Tada on već bijaše starac, a usto još i slijep.
'Amidžiću', reče mu Hatidža, 'poslušaj šta će ti tvoj bratić reći!'
'Šta imaš reći, bratiću?',[4] upitao je Vereka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ga je o svemu što mu se desilo, a Vereka na to reče: 'To je melek koji je dolazio i Musau, alejhis-selam. Eh, da sam mladić, pa da budem živ kada te tvoj narod bude protjerivao!'
'A zar će me oni progoniti?', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Niko prije tebe nije došao s onim s čime ti dolaziš', odgovori Vereka, 'a da nije doživio neprijatnosti. Ako doživim taj dan, pomoći ću ti koliko mogu.'
Ubrzo nakon toga Vereka je umro, a i Objava je jedno vrijeme bila prestala dolaziti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se bio rastužio (na osnovu onoga što smo saznali) da je nekoliko puta odlazio na vrh stijene namjeravajući baciti se s nje, ali kad bi god došao, javljao bi mu se Džibril: 'Muhammede, ti si, uistinu, Allahov poslanik!' Tako je iz njega iščezavala uznemirenost, srce bi mu se smirivalo, pa bi odustajao od svoje nakane. Ali kako se vrijeme bez objave oduljio, bio se odlučio još jednom na sličan korak. No kada je došao na vrh brda, i taj mu se put javio melek Džibril s istim riječima."
Ibn-Abbas veli da *falikul-isbah* znači "svjetlost sunca danju i svjetlo mjesečine noću".

4 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije Verekin bratić, ali je iz počasti ovdje tako oslovljen.

## O SNOVIMA DOBRIH LJUDI

O Riječima Uzvišenog: "Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete sigurno u Časni hram ući sigurni – ako Allah bude htio – neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali – znao, i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu[1] dao."[2]

6983. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Lijep san dobrog muslimana četrdeset i šesti[3] je dio poslanstva."[4]

## بَاب رُؤْيَا الصَّالِحِينَ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَقَدْ صَدَقَ اللهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لاَ تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا) .

٦٩٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ .

1 Mudžahid o značenju ovog ajeta veli: "Allahov je Poslanik , sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji usnio da će ući u Mekku zajedno sa svojim drugovima obrijanih glava. To je značilo da će obaviti hadž i umru, poslije čega se brije glava ili skraćuje kosa. Kada je zaklao kurban na Hudejbiji, neki su ga drugovi upitali: 'Gdje je sada tvoj san?' Tada je objavljen ovaj ajet."
"Nedavna pobjeda" je osvojenje Hajbera, nakon klanja kurbana na Hudejbiji. Obistinjenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sna desilo se naredne godine, a Hudejbija je bila šeste godine po Hidžri.

2 El-Feth, 27.

3 U najvećem broju predanja spominje se da je san četrdeset i šesti dio poslanstva. U predanju koje bilježi Muslim, a prenosi ga Ebu-Hurejra, spominje se četrdeset i peti dio, a u hadisu Ibn-Omera sedamdeseti dio. U hadisu koji bilježi Taberani, međutim, spominje se sedamdeset i šesti dio, ali je lanac prenosilaca ovog hadisa slab. Također, spominju se još pedeseti, četrdeseti i četrdeset i deveti dio.

4 Kermani veli da je sintagma "dio poslanstva" upotrijebljena zato što su poslanici primali objavu u snu kao i na javi.
Neki kažu: "To znači da njihov san nije u suprotnosti s onim čemu pozivaju poslanici, a ne da je san dio poslanstva koji je ostao od poslanika."
Zedždžadž veli: "San dobrih muslimana četrdeset i šesti je dio poslanstva zbog toga što su poslanici predskazivali šta će se desiti, a san ukazuje na ono što se dešava."
Hatabi, oslanjajući se na druge, veli: "Objava je počela u vidu istinitih snova i trajala dvadeset i tri godine: trinaest godina u Mekki i deset u Medini. U početku, u Mekki, objava je bila u vidu snova i to je trajalo šest mjeseci, tj. pola godine. Tako je to razdoblje objave jedan od četrdeset i šest dijelova objave."
Nevevi veli: "Ne može se sa sigurnošću reći da je objava putem sna u Mekki trajala šest mjeseci."

## O TOME DA JE LIJEP SAN OD ALLAHA

6984. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Jahja, tj. Ibn-Seid, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Valjan san koji dolazi od Allaha, a ružan san od šejtana."

6985. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs b. Had, a ovom Abdullah b. Habbab, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ako neko od vas usnije san koji mu se sviđa – od Allaha je. Zato neka zahvali Allahu i neka ga ispriča drugima. Ali ako neko usnije san koji nije takav i koji mu se ne sviđa – od šejtana je. Tada neka zatraži od Allaha da ga sačuva od šejtanskog zla i neka ga nikome ne spominje, jer mu tako neće nauditi."

## O TOME DA JE LIJEP SAN ČETRDESET I ŠESTI DIO POSLANSTVA

6986. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Jahja b. Ebu-Kesir (pri čemu ga je Musedded spomenuo po dobru, rekavši da ga je sreo u Jemami), prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Katade, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Lijep je san[5] od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko usnije ružan san, neka zatraži utočište kod Allaha od njega i neka pljune na svoju lijevu stranu, pa mu tako neće nauditi."[6]

## بَاب الرُّؤْيَا مِنَ اللَّهِ

٦٩٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

٦٩٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللهِ فَلْيَحْمَدِ اللهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلاَ يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ .

## بَاب الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ

٦٩٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ وَأَثْنَى عَلَيْهِ خَيْرًا لَقِيتُهُ بِالْيَمَامَةِ عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا حَلَمَ فَلْيَتَعَوَّذْ مِنْهُ وَلْيَبْصُقْ عَنْ شِمَالِهِ فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ وَعَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

5 Na arapskom jeziku *er-ru'ja* označava lijep san, dok *el-hulm* označava ružan san. Za lijep san ne može se upotrijebiti riječ *el-hulm*, dok se za ružan san može upotrijebiti i riječ *er-ru'ja*.

6 Kada je u pitanju lijep san, može se zaključiti sljedeće:
– treba se zahvaliti Allahu na tom snu;
– na osnovu tog sna treba se nadati dobru;
– takav san treba ispričati prijatelju, a ne dušmaninu. Kada je u pitanju ružan san, može se zaključiti sljedeće:
– treba zatražiti Allahovu zaštitu od njegovog zla;
– treba zatražiti Allahovu zaštitu od šejtanovog zla;

Od njegovog se oca prenosi da im je pričao Abdullah b. Ebu-Katada, prenoseći od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis.

6987. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, ovaj od Ubade b. Samita, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

٦٩٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ .

6988. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”
Ovaj hadis prenose i Sabit, Humejd, Ishak b. Abdullah i Šu‘ajb od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٩٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ وَرَوَاهُ ثَابِتٌ وَحُمَيْدٌ وَإِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللهِ وَشُعَيْبٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6989. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, ovaj od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Lijep je san jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

٦٩٨٩. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ .

– kada se iz sna čovjek probudi uplašen, treba pljunuti tri puta na lijevu stranu;
– takav san nikome ne treba pričati.

## O LIJEPIM SNOVIMA[1]

6990. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Od poslanstva nije ostalo ništa osim lijepih snova (*el-mubešširat*).' 'A šta su to *el-mubešširat*?', upitali su ga. 'Lijepi snovi', odgovorio je."

## O JUSUFOVU, ALEJHIS-SELAM, SNU

Uzvišeni Allah kaže: "Kada Jusuf reče ocu svome: 'O oče moj, sanjao sam jedanaest zvijezda, i Sunce i Mjesec, i u snu sam ih vidio kako mi se pokloniše!' – on reče: 'O sinko moj, ne kazuj sna svoga braći svojoj, da ti ne učine kakvu pakost, šejtan je doista čovjeku otvoreni neprijatelj. I eto tako, Gospodar će tvoj tebe odabrati, i tumačenju te snova naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je.'"[2] "(...) 'O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg; Gospodar ga je moj ispunio. Allah je bio dobar prema meni kad me je iz tamnice izbavio i vas iz pustinje doveo, nakon što je šejtan između mene i braće moje razdor bio posijao;
Gospodar je moj zaista milostiv onome kome On hoće, i On, zaista, sve zna i mudar je! Gospodaru moj, Ti si mi dao vlast i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje – Ti si zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu – daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!'"[3]

## بَاب الْمُبَشِّرَاتِ

٦٩٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلاَّ الْمُبَشِّرَاتُ قَالُوا وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ.

## بَاب رُؤْيَا يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلاَم

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ قَالَ يَا بُنَيَّ لاَ تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ)

---

1 Poglavlje na arapskom jeziku nosi naziv *El-Mubešširat*, što, doslovno prevedeno, znači "one koje donose radost". S obzirom na to da se ovdje govori o snovima, a oni su u našem jeziku muškog roda, prijevod bi mogao biti: "oni koji donose radost". Međutim, komentatori hadisa ovo poglavlje prevode kao "lijepi snovi".

2 Jusuf, 4-6.

3 Jusuf, 100-101.

Riječi: *Fatir*, *El-Bedi'u*, *El-Mubdi'u*, *El-Bari'u* i *El-Haliku* imaju isto značenje, a znače Stvoritelj. *Minel-bedvi* znači isto što i *badijeti* (iz pustinje).

قَالَ أَبو عَبْد اللهِ فَاطِرٌ وَالْبَدِيعُ وَالْمُبْدِعُ وَالْبَارِئُ وَالْخَالِقُ وَاحِدٌ (مِنَ الْبَدْوِ) بَادِيَةٍ .

## O IBRAHIMOVU, ALEJHIS-SELAM, SNU

## بَاب رُؤْيَا إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَام

Uzvišeni Allah kaže: "I kad on odraste toliko da mu poče u poslu pomagati, Ibrahim reče: 'O sinko moj, u snu sam vidio da te trebam zaklati, pa šta ti misliš?'
'O oče moj', reče, 'onako kako ti se naređuje – postupi; vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati!' I njih dvojica poslušaše. A kad ga on čelom prema zemlji položi, Mi ga zovnusmo: 'O Ibrahime, ti si se objavi u snu odazvao – Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine!'"[1]
Mudžahid veli da *eslema* znači "pokorili su se onome što im je naređeno", a *tellehu* "stavio mu lice na zemlju".

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) قَالَ مُجَاهِدٌ (أَسْلَمَا) سَلَّمَا مَا أُمِرَا بِهِ (وَتَلَّهُ) وَضَعَ وَجْهَهُ بِالْأَرْضِ .

## O PODUDARNOSTI SNOVA

## بَاب التَّوَاطُؤِ عَلَى الرُّؤْيَا

6991. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki su ljudi usnili da je Lejletul-kadr u posljednjih sedam noći, a drugi da je u posljednjih deset noći (ramazana), pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tražite je u posljednjih sedam noći.'"

٦٩٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أُنَاسًا أُرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ وَأَنَّ أُنَاسًا أُرُوا أَنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْتَمِسُوهَا فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ .

1 Es-Saffat, 102-105.

## O SNOVIMA ZATVORENIKÂ, POKVARENJAKÂ I MNOGOBOŽACA

Uzvišeni Allah kaže: "S njim su u tamnicu ušla još dva momka.
'Ja sam sanjao da cijedim grožđe', reče jedan od njih.
'A ja, opet', reče drugi, 'kako na glavi nosim hljeb koji ptice kljuju. Protumači nam to, jer vidimo da si zaista dobar čovjek.'
'Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam ja prije ne kažem što ćete dobiti', reče Jusuf, 'to je samo dio onoga čemu me je naučio Gospodar moj. Ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje i ispovijedam vjeru predaka svojih Ibrahima i Ishaka i Ja'kuba – nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna.
O drugovi moji u tamnici, ili su bolji različiti bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni? Oni kojima se, mimo Njega, klanjate samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši – Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna.
O drugovi moji u tamnici, jedan će od vas gospodara svoga vinom pojiti, a drugi će raspet biti, pa će mu ptice glavu kljuvati. Ono što ste pitali samo to znači!'
A onome od njih dvojice za kojeg je znao da će spašen biti reče 'Spomeni me gospodaru svome!' – ali šejtan učini te ga on zaboravi spomenuti gospodaru svome, i Jusuf ostade u tamnici nekolike godine. I vladar reče: 'Sanjao sam kako sedam mršavih krava pojede sedam debelih, i sanjao sam sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušenih. O velikaši, protumačite mi san ako snove znate tumačiti!'

## بَاب رُؤْيَا أَهْلِ السُّجُونِ وَالْفَسَادِ وَالشِّرْكِ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ قَالَ لاَ يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلاَ نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لاَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَهُمْ بِالآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ) وَقَالَ الْفُضَيْلُ عِنْدَ قَوْلِهِ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ (أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلاَ أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلاَ لِلَّهِ أَمَرَ أَنْ لاَ تَعْبُدُوا إِلاَ إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ

'Zbrkanih li snova'', rekoše oni, 'mi snove ne znamo tumačiti!'
I tada, poslije toliko vremena, sjeti se jedan od one dvojice, onaj koji se spasio, i reče: 'Ja ću vam protumačiti san, samo me pošaljite!'
'Jusufe, o prijatelju, protumači nam šta znači: sedam mršavih krava pojede sedam debelih, i sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušenih – pa da se vratim ljudima, da bi i oni saznali.'
'Sijat ćete sedam godina uzastopno', reče on, 'pa ono što požanjete u klasu ostavite, osim ono malo što ćete jesti, jer će poslije toga doći sedam teških, koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino ono malo što ćete za sjetvu sačuvati. Zatim će, poslije toga, doći godina u kojoj će ljudima kiše u obilju biti i u kojoj će cijediti.'
I vladar reče: 'Dovedite mi ga!' I kada Jusufu izaslanik dođe, on reče: 'Vrati se gospodaru svome...'"[1] Glagol *iddekere* ima oblik *ifteale* od glagola *zekere (spomenuo). Ummetun znači isto što i karn (generacija, stoljeće*, a u ajetu se misli na to da se čovjek sjetio tek nakon dužeg vremena). Postoji i drugi način učenja (kiraet) po kojem se riječ *ummetin* čita *emehin*, što znači zaborav. Ibn-Abbas veli: "(Riječju:) *Ja'sirun* (cijede) misli se na cijeđenje grožđa i masnoće." Riječ *tuhsinun* znači isto što i *tahrusun* (tj. čuvate).

يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ) (وَادَّكَرَ) افْتَعَلَ مِنْ ذَكَرَ (أُمَّةٍ) قَرْنٍ وَتُقْرَأُ أَمَهٍ نِسْيَانٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَعْصِرُونَ) الْأَعْنَابَ وَالدُّهْنَ (تُحْصِنُونَ) تَحْرُسُونَ .

6992. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, njemu Džuvejrija, a ovom Malik, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Ubejda, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da sam ja proveo u zatvoru koliko je proveo Jusuf, i da mi je došao glasnik s viješću da trebam izići iz zatvora, ja bih ga odmah poslušao."

٦٩٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَأَبَا عُبَيْدٍ أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ لَبِثْتُ فِي السِّجْنِ مَا لَبِثَ يُوسُفُ ثُمَّ أَتَانِي الدَّاعِي لَأَجَبْتُهُ .

[1] Jusuf, 36-50.

## O ONOME KOJI U SNU VIDI ALLAHOVOG VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب
مَنْ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ

6993. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko mene vidi u snu vidjet će me i na javi, a šejtan se ne može prikazati u mome liku."
Ebu-Abdullah veli da je Ibn-Sirin rekao: "Ako ga usnije u njegovu liku."[2]

٦٩٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ وَلاَ يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي قَالَ أَبو عَبْد الله قَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِذَا رَآهُ فِي صُورَتِهِ .

6994. PRIČAO NAM JE Mualla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Sabit Bunani, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko mene usnije usnio me je u mome pravom liku, jer se šejtan ne može prikazati u njemu. San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva."

٦٩٩٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَخَيَّلُ بِي وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ .

6995. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ubejdullah b. Ebu-Dža'fer, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Lijep je san od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko usnije nešto što ga uznemirava, neka pljune na lijevu stranu tri puta i zatraži kod Allaha utočište od šejtana, pa mu taj san neće nauditi; a šejtan se ne može pokazati u mome liku."

٦٩٩٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ عَنْ شِمَالِهِ ثَلاَثًا وَلْيَتَعَوَّذْ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَرَاءَى بِي .

2 Ebu-Abdullah je Buhari. On navodi riječi Muhammeda b. Sirina, koji je, kada bi mu došao neki čovjek tvrdeći da je usnio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj reći: "Opiši mi šta si usnio." Ako bi mu ovaj pripisao svojstva koja nisu poznata, on bi rekao: "Nije ga usnio."

6996. PRIČAO NAM JE Halid b. Hali, njemu Muhammed b. Harb, a ovom Zubejdi, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Katade, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko u snu vidi mene vidio je istinu."
Ovaj hadis na istovjetan način prenose Junus i Ibn-Ebu-Zuhri (Zuhrijev bratić).

٦٩٩٦. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ خَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنِي الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ تَابَعَهُ يُونُسُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ .

6997. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ko u snu vidi mene vidio je istinu, jer se šejtan ne može pokazati u mome liku."

٦٩٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَكَوَّنُنِي .

## O SNOVIĐENJU NOĆU

## بَاب رُؤْيَا اللَّيْلِ

O tome hadis prenosi Semura.

رَوَاهُ سَمُرَةُ .

6998. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam Idžli, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Tufavi, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dat mi je sveobuhvatan govor[1] i potpomognut sam time što me se boje.[2] Dok sam sinoć spavao, dati su mi i u ruku stavljeni ključevi zemaljskih riznica."
Ebu-Hurejra veli: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a vi ih već prenosite (iz mjesta u mjesto)."[3]

٦٩٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ الْعِجْلِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ الْبَارِحَةَ إِذْ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ حَتَّى وُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَنْتَقِلُونَهَا .

1 *Mefatihul-kelimi* znači isto što i *dževamiul-kelimi*, tj. da se malo riječi može reći mnogo.

2 Neprijatelji islama i muslimana gubili su bitke zbog ogromnog straha od muslimanske vojske.

3 U drugim predajama ovog hadisa , kao što je hadis broj 2977 i hadis broj 7273, umjesto ovoga, rečeno je: *...a vi ih (riznice) ispražnjujete*, odnosno: *a vi ih već koristite*. Muslimani će pronalaziti te riznice i koristiti se njima, kao što se to desilo s blagom perzijskog i bizantijskog vladara, koje im je došlo u ruke.

6999. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
"Usnio sam sinoć kako kod Ka'be gledam nekog tamnoputog čovjeka, najljepšeg koji se može vidjeti, s tako lijepom dugom kosom kakva se ne viđa. Pustio ju je, a voda kapaše s nje. Oslanjao se na dvojicu ljudi (ili na ramena dvojice ljudi) i tako obilazio oko Ka'be.
'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam.
'Mesih, sin Merjemin!', rečeno mi je. Domalo zatim ugledah nekog čovjeka duge kovrdžave kose, slijepog u desno oko, koje je izgledalo kao plutajuće zrno grožđa.
'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam.
'Mesih Dedždžal!', rečeno mi je."

٦٩٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أُرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَرَأَيْتُ رَجُلًا آدَمَ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنْ أُدْمِ الرِّجَالِ لَهُ لِمَّةٌ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ اللِّمَمِ قَدْ رَجَّلَهَا تَقْطُرُ مَاءً مُتَّكِئًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَوْ عَلَى عَوَاتِقِ رَجُلَيْنِ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ إِذَا أَنَا بِرَجُلٍ جَعْدٍ قَطَطٍ أَعْوَرِ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ .

7000. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa da je, navodeći hadis, kazivao:
"Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Usnio sam sinoć... '" Hadis s istovjetnim sadržajem prenose Sulejman b. Kesir, Zuhrijev bratić, i Sufjan b. Husejn, prenoseći ga od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Zubejdi prenosi od Zuhrija, a on od Ubejdullaha da je Ibn-Abbas, ili Ebu-Hurejra, prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis. Šu'ajb i Ishak b. Jahja, prenoseći od Zuhrija, vele da je Ebu-Hurejra navodio ovaj hadis, prenoseći ga od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a da ga Ma'mer u početku nije prenio sa senedom.

٧٠٠٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي أُرِيتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَتَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ وَسُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَوْ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ مَعْمَرٌ لاَ يُسْنِدُهُ حَتَّى كَانَ بَعْدُ .

## O SNOVIĐENJU DANJU

بَاب الرُّؤْيَا بِالنَّهَارِ

Ibn-Avn, prenoseći od Ibn-Sirina, veli: "Snoviđenje danju isto je kao snoviđenje noću."

وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ رُؤْيَا النَّهَارِ مِثْلُ رُؤْيَا اللَّيْلِ .

7001. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on Enesa b. Malika da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao Umm-Haram bint Milhan, koja je bila udata za Ubadu b. Samita. Kada ju je, tako, posjetio jednog dana, ona ga je ponudila ručkom, a poslije toga prstima mu prebirala po kosi, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako i zaspao.[1] Probudio se, nakon toga, smiješeći se.

٧٠٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ وَكَانَتْ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَفْلِي رَأْسَهُ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ .

7002. Ona (Umm-Haram) je kazivala:
'Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, šta te je nasmijalo?' 'Ljudi koje sam vidio kako kao ratnici na Allahovom putu plove morskom pučinom. Oni su od moga ummeta – kraljevi na svojim divanima' (ili je rekao: '... kao kraljevi na svojim divanima'; Ishak nije bio siguran). 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'uputi dovu Allahu da i mene učini jednim od njih!' On je proučio dovu, a onda ponovo zaspao. Nakon što se probudio s osmijehom, ponovo sam ga upitala: 'Šta te je sad nasmijalo, Allahov Poslaniče?' 'Ljudi koje sam vidio kako kao ratnici na Allahovom putu...', reče, nastavljajući kazivati kao i prvi put.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'uputi Allahu dovu da i mene učini jednim od njih!' 'Ti si jedan od njihovih prvaka', reče on. Za vrijeme namjesništva Mu'avije b. Ebu-Sufjana ona je zaplovila morem. Izgubila je život prilikom pada s jahalice, kada je izišla na kopno."[2]

٧٠٠٢. قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرَّةِ شَكَّ إِسْحَاقُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ كَمَا قَالَ فِي الأُولَى قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ فِي زَمَانِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ .

1 Poslanik je tako mogao raditi zato što mu je ona bila tetka po mlijeku.

2 Hadis je već navođen u poglavlju *O traženju dopuštenja za ulazak*. Ibn-Tin navodi da su se neki ljudi koristili ovim hadisom kao dokazom da je Mu'avijin hilafet legalan, jer se u hadisu navode riječi: "Za vrijeme

## O SNOVIĐENJU ŽENA[3]

## بَاب رُؤْيَا النِّسَاءِ

7003. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Haridže b. Zejda b. Sabita (da je kazivao):
"Ummu-Ala', jedna ensarijka, dala je prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestila ga da su oni kockom (ždrijebom) rasporedili među sobom muhadžire.
'Nama je', priča ona, 'pripalo da prihvatimo Usmana b. Maz'una, i mi smo ga odveli svojoj kući. On se domalo zatim razbolio i od te bolesti umro. Nakon što je on okupan i umotan u kefine, došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i čuo me kako govorim: 'Neka je Allahova milost na tebe, Ebu-Saibe! Što se tiče moga svjedočenja, kunem se da si ti od Allaha počašćen!'
'A odkud ti znaš da ga je Allah počastio?', upitao je tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče', odgovorila sam, – draži si mi od oca! – ko je onda taj koji će od Allaha biti počašćen?' Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Što se njega tiče, tako mi Allaha, svakako mu je došla smrt, a ja se za njega nadam svakom dobru. Ne znam, tako mi Allaha, šta će i sa mnom biti, iako sam ja Njegov poslanik!'
'Nikada više, poslije Usmana, ni za koga neću biti sigurna', rekla je Umm-Ala'."

٧٠٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ بَايَعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُمُ اقْتَسَمُوا الْمُهَاجِرِينَ قُرْعَةً قَالَتْ فَطَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ وَأَنْزَلْنَاهُ فِي أَبْيَاتِنَا فَوَجِعَ وَجَعَهُ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَلَمَّا تُوُفِّيَ غُسِّلَ وَكُفِّنَ فِي أَثْوَابِهِ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهَادَتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَا يُدْرِيكِ أَنَّ اللهَ أَكْرَمَهُ فَقُلْتُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَنْ يُكْرِمُهُ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا هُوَ فَوَاللهِ لَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ وَاللهِ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَوَاللهِ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَاذَا يُفْعَلُ بِي فَقَالَتْ وَاللهِ لَا أُزَكِّي بَعْدَهُ أَحَدًا أَبَدًا .

Muavije". To se ne može prihvatiti jer se pod tim podrazumijeva razdoblje Mu'avijinog namjesništva u Šamu u doba Osmanova hilafeta. U hadisu, dakle, nema nikakvih dokaza niti za legalnost niti za nelegalnost Mu'avijina hilafeta. Hadis sadrži samo nagovještaj onoga što će se desiti, i to se obistinilo. Da se predskazani događaj desio i za Mu'avijina hilafeta, to opet ne bi bilo u suprotnosti s hadisom: "Hilafet će poslije mene trajati trideset godina", jer se pod tim podrazumijeva samo onaj hilafet koji je isti kao hilafet u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, Mu'avijina vladavina, kao i vladavina mnogih drugih iza njega, bila je kao vladavina kraljeva, premda su oni sebe nazivali halifama.

3 Ibn-Bettal kaže kako se islamski učenjaci slažu da u okvir hadisa: "San je dobrog vjernika jedan od dijelova poslanstva" – spadaju i snovi dobrih muslimanki.

7004. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao: "(Rekla je Ummu-Ala':) 'Rastužile su me riječi: 'Ne znam šta će biti s njim!', a kada sam zaspala, usnila sam da Usman posjeduje tekući izvor. Obavijestila sam o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
'To su njegova djela', rekao je on.'"

٧٠٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا وَقَالَ مَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِهِ قَالَتْ وَأَحْزَنَنِي فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ عَيْنًا تَجْرِي فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ ذَلِكَ عَمَلُهُ .

## O TOME DA SU RUŽNI SNOVI OD ŠEJTANA

## بَاب الْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ

Kada neko sanja ružne snove, neka pljune na lijevu stranu i zatraži Allahovu zaštitu.

فَإِذَا حَلَمَ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ عَزَّ وَجَلَّ .

7005. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Katade Ensarija, jednog od junaka među drugovima Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Dobar je san od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko od vas usnije ružan san, neka pljune na lijevu stranu i zatraži Allahovo utočište od njega, pa mu on neće nauditi.'"

٧٠٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَفُرْسَانِهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمُ الْحُلُمَ يَكْرَهُهُ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ مِنْهُ فَلَنْ يَضُرَّهُ .

## O TOME KADA KO USNIJE MLIJEKO[1]

## بَاب اللَّبَنِ

7006. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hamze b. Abdullaha, a on od Ibn-Omera da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je ispričao: 'Za vrijeme dok sam spavao, usnio sam da mi je data čaša mlijeka iz koje sam se napio. Čak sam vidio kako mi mlijeko curi iz nokata. Ostatak sam, potom, dao Omeru.' 'Kako si to protumačio, Allahov Poslaniče?', upitali su ga. 'Znanje!', odgovorio je on."[2]

٧٠٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ مِنْ أَظْفَارِي ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي يَعْنِي عُمَرَ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

## O TOME KADA NEKO SANJA KAKO MU MLIJEKO CURI IZMEĐU PRSTA ILI NOKATA

## بَاب
## إِذَا جَرَى اللَّبَنُ فِي أَطْرَافِهِ أَوْ أَظَافِيرِهِ

7007. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, ovaj od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je ispričao: 'Dok sam spavao, usnio sam kako uzimam čašu mlijeka i iz nje pijem. Čak sam vidio kako mi mlijeko curi između prsta. Ostatak sam dao Omeru b. Hattabu.' 'Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?', upitaše prisutni. 'Znanje!', odgovorio je."

٧٠٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ مِنْ أَطْرَافِي فَأَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقَالَ مَنْ حَوْلَهُ فَمَا أَوَّلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

---

1 Muhelleb veli: "Sanjanje mlijeka upućuje na islam, Kur'an, sunnet i znanje." Ibn-Hadžer veli: "U nekim predanjima nalazimo tumačenja ovog hadisa koja kazuju kako on upućuje na prirodnost vjere islama. Tako Bezzar bilježi hadis koji prenosi Ebu-Hurejra, a u njemu stoji: 'Mlijeko u snu znači nepatvorenost vjere (islama).'" Taberani bilježi sljedeći hadis: "Ko usnije da pije mlijeko – to znači da mu je vjerovanje nepatvoreno (islam)." U poglavlju *O pićima* naveden je hadis koji prenosi Ebu-Hurejra, a u njemu se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (na Miradžu) izabrao mlijeko za piće, na što je Džibril, alejhis-selam, kazao: "Hvala Allahu, koji te je uputio prirodnoj nepatvorenoj vjeri (islamu)." Dinuri veli da se ovdje misli se na devlje mlijeko. Onaj koji usnije da pije ovo mlijeko – to znači da mu je halal imovina, znanje i mudrost. Sanjanje kravljeg mlijeka upućuje na plodnost uroda te godine, imućnost i nepatvorenost vjere, sanjanje ovčijeg mlijeka upućuje na imućnost, radost i zdravlje, dok sanjanje mlijeka divljih životinja upućuje na sumnju u vjerovanju. Općenito, nije pohvalno sanjati mlijeko divljih životinja.

2 Ibnul-Arebi veli: "Mlijeko je lijepa i čista hrana koju Uzvišeni Allah stvara od nečistoća krvi i buraga, isto kao što je znanje Allahovo svjetlo, koje se, Njegovom voljom, javlja i zasija u tminama neznanja."

## O TOME DA NEKO USNIJE KOŠULJU BEZ RAZREZA OTRAGA (*KAMIS*)

## بَاب الْقَمِيصِ فِي الْمَنَامِ

7008. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Umame b. Sehla, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Dok sam, jednom prilikom, spavao, vidio sam u snu neke ljude u košuljama. Nekima su te košulje sezale do grudi, a nekima i dalje. Onda je pored mene prošao Omer b. Hattab, a košulja mu je bila tako dugačka da ju je vukao.' 'Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?', upitali su. 'Vjera!', odgovorio je."

٧٠٠٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ ابْنُ سَهْلٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَمَرَّ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجُرُّهُ قَالُوا مَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الدِّينَ .

## O TOME DA NEKO USNIJE KAKO MU SE KOŠULJA BEZ RAZREZA OTRAGA, ZBOG SVOJE DUŽINE, VUČE PO ZEMLJI

## بَاب
## جَرِّ الْقَمِيصِ فِي الْمَنَامِ

7009. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Dok sam, jednom prilikom, spavao, usnio sam neke ljude u košuljama bez razreza otraga. Nekima su te košulje bez razreza otraga sezale do grudi, a nekima i dalje. Onda je pored mene prošao Omer b Hattab, a košulja bez razreza otraga mu je bila tako dugačka da je je vukao za sobom.'
'Allahov Poslaniče, kako to tumačiš?', upitali su ga.
'Vjera!', odgovorio je."[1]

٧٠٠٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو أُمَامَةَ ابْنُ سَهْلٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ عُرِضُوا عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ فَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَعُرِضَ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجْتَرُّهُ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الدِّينَ .

1 Ibnul-Arebi veli: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to protumačio kao vjeru, jer je vjera ta koja zaklanja golotinju koju otkriva neznanje, kao što odjeća sakriva golotinju tijela. Što se tiče onoga čija je košulja pokrila grudi, taj je, iako čini grijehe, svoje srce zakrilio vjerovanjem. Onaj čija je košulja duža nego u prvoga, ali mu nije pokrila noge, još uvijek ide prema grijesima. A onaj čija je košulja pokrila i noge, a pogotovo onaj čija se košulja vuče za njim, zaklonio se bogobojaznošću u svakom pogledu."

## O TOME KADA NEKO USNIJE ZELENILO ILI ZELENU BAŠČU

بَاب الْخُضَرِ فِي الْمَنَامِ وَالرَّوْضَةِ الْخَضْرَاءِ

7010. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Haremi b. Umara, a njemu Kurra b. Halid, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Kajsa b. Ubbada da je kazivao:
"Bio sam u jednoj halki zajedno sa Sa'dom b. Malikom i Ibn-Omerom. Pored njih je prošao Abdullah b. Selam, te oni rekoše: 'Ovaj je čovjek Dženetlija!' Ispričao sam (poslije) Abdullahu šta su oni kazali, pa mi on reče: 'Slavljen neka je Allah! – oni nemaju pravo govoriti ono što ne znaju! Ja sam u snu vidio neki stup: kao da bijaše poboden u zelenoj bašči.[2] Na njegovu je vrhu bila ručka, a ispod njega sluga.
'Penji se!', rečeno mi je. Penjao sam se sve dok nisam dohvatio tu ručku. Ispričao sam to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: 'Abdullah će umrijeti, držeći se za najčvršću vezu.'"

٧٠١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ قَالَ قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ كُنْتُ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ وَابْنُ عُمَرَ فَمَرَّ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلَامٍ فَقَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُمْ قَالُوا كَذَا وَكَذَا قَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَهُمْ أَنْ يَقُولُوا مَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ إِنَّمَا رَأَيْتُ كَأَنَّمَا عَمُودٌ وُضِعَ فِي رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ فَنُصِبَ فِيهَا وَفِي رَأْسِهَا عُرْوَةٌ وَفِي أَسْفَلِهَا مِنْصَفٌ وَالْمِنْصَفُ الْوَصِيفُ فَقِيلَ ارْقَهْ فَرَقِيتُهُ حَتَّى أَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمُوتُ عَبْدُاللهِ وَهُوَ آخِذٌ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى.

## O TOME KADA NEKO USNIJE DA OTKRIVA ŽENU

بَاب كَشْفِ الْمَرْأَةِ فِي الْمَنَامِ

7011. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Allahov mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam u snu dva puta kako te neki čovjek nosi u komadu svile i kaže mi: 'Ovo je tvoja supruga!' Otkrio sam platno i vidio da si to ti.
'Ako je ovaj san od Allaha, On će dati da se i ostvari', rekoh."

٧٠١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ إِذَا رَجُلٌ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَأَكْشِفُهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ.

2 Kermani veli: "Postoji vjerovatnoća da se bašča odnosi na sve ono što je u vezi s vjerom; stup označava temelje vjere (ruknove), a drška (*el-urvetu*) označava iman.

## O TOME KADA NEKO USNIJE SVILENU ODJEĆU

بَاب ثِيَابِ الْحَرِيرِ فِي الْمَنَامِ

7012. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam te dva puta u snu prije nego što sam se tobom oženio. Usnio sam kako te melek nosi u komadu svile.
'Otkrij!', rekoh mu. Kada je podigao pokrivač, ugledao sam tebe.
'Ako je ovo od Allaha', rekoh, 'On će dati da se to i obistini.'
Još sam jednom (u snu) vidio kako te (melek) nosi u komadu svile, pa mu rekoh: 'Otkrij!' Kada je podigao pokrivač, ugledao sam tebe.
'Ako je to od Allaha, On će dati da se to i obistini', rekoh ponovo.'"

٧٠١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرِيتُكِ قَبْلَ أَنْ أَتَزَوَّجَكِ مَرَّتَيْنِ رَأَيْتُ الْمَلَكَ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقُلْتُ لَهُ اكْشِفْ فَكَشَفَ فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَقُلْتُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ ثُمَّ أُرِيتُكِ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقُلْتُ اكْشِفْ فَكَشَفَ فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَقُلْتُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KLJUČEVE U RUCI

بَاب الْمَفَاتِيحِ فِي الْيَدِ

7013. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dat mi je sveobuhvatan govor i potpomognut sam time što me se boje. Jednom, dok sam spavao, u ruku su mi dati ključevi zemaljskih riznica." Ebu-Abdullah veli: "Sintagma 'sveobuhvatne riječi' (*dževami'ul-kelimi*) znači da je Uzvišeni Allah sakupio na jedno ili dva mjesta mnogobrojne teme o kojima je bilo riječi u prijašnjim knjigama i sl."

٧٠١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَبَلَغَنِي أَنَّ جَوَامِعَ الْكَلِمِ أَنَّ اللهَ يَجْمَعُ الأُمُورَ الْكَثِيرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُكْتَبُ فِي الْكُتُبِ قَبْلَهُ فِي الأَمْرِ الْوَاحِدِ وَالأَمْرَيْنِ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO SE HVATA ZA DRŠKU ILI HALKU

بَاب التَّعْلِيقِ بِالْعُرْوَةِ وَالْحَلْقَةِ

7014. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ezher, a ovom Ibn-Avn...; A PRIČAO MI JE i Halifa, njemu Mu'az, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Muhammeda, ovaj od Kajsa b. Ubada, a on od Abdullaha b. Selama da je kazivao:
"Usnio sam kako boravim u nekoj bašči na čijoj se sredini nalazi stup, a na njegovu vrhu drška.
'Penji se!', rečeno mi je.
'Ne mogu!', odgovorio sam. Zatim je došao sluga i podigao mi odjeću, te sam se popeo i čvrsto uhvatio za dršku. Kad sam se probudio, još uvijek sam čvrsto stezao dršku. Ispričao sam to Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: 'Ta je bašča – bašča islama, taj je stup – stup vjere, a drška je najčvršća veza (*el-urvetul-vuska*). Ostat ćeš privržen islamu sve do smrti.'"[1]

٧٠١٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ ح و حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ قَالَ رَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ وَوَسَطَ الرَّوْضَةِ عَمُودٌ فِي أَعْلَى الْعَمُودِ عُرْوَةٌ فَقِيلَ لِي ارْقَهْ قُلْتُ لاَ أَسْتَطِيعُ فَأَتَانِي وَصِيفٌ فَرَفَعَ ثِيَابِي فَرَقِيتُ فَاسْتَمْسَكْتُ بِالْعُرْوَةِ فَانْتَبَهْتُ وَأَنَا مُسْتَمْسِكٌ بِهَا فَقَصَصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ تِلْكَ الرَّوْضَةُ رَوْضَةُ الإِسْلاَمِ وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الإِسْلاَمِ وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى لاَ تَزَالُ مُسْتَمْسِكًا بِالإِسْلاَمِ حَتَّى تَمُوتَ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE ŠATORSKI STUP ISPOD SVOGA JASTUKA[2]

بَاب عَمُودِ الْفُسْطَاطِ تَحْتَ وِسَادَتِهِ

1 Neki tumači snova kažu: "Kada neko sanja kako se hvata za halku ili dršku, to znači da on ima čvrstu vjeru i da joj je privržen."

2 Ibn-Bettal veli: "Pitao sam Muhelleba o naslovu poglavlja *O tome kada ko usnije šatorski stup ispod jastuka*, jer se u hadisu ne spominje ni kolac ni jastuk, pa mi je odgovorio da je u nekim predanjima tog hadisa bilo više teksta nego u onom koje je uvršteno u ovu zbirku. U tim se predanjima navodi da je komad svilenog platna bio postavljen iznad stupa, slično šatoru, pa ga je Ibn-Omer skinuo sa stupa i stavio pod jastuk. Kad je uzeo taj komad platna, sličan nosiljci od brokata, mogao je na svako mjesto u Džennetu doći, jer ga je to platno tamo nosilo. Međutim, Buhari nije prihvatio ovo predanje koje sadrži dodatak o stupu i jastuku i nije ga uvrstio u svoju zbirku. On u svojoj zbirci često ovako postupa, navodeći naslov, ali ne i hadis, kao da želi ukazati na to da se on navodi u nekim drugim zbirkama. Razlog nenavođenja jest 'slabost' u lancu prenosilaca."

## O TOME KADA NEKO USNIJE BROKAT I ULAZAK U DŽENNET

## بَاب الإسْتَبْرَقِ وَدُخُولِ الْجَنَّةِ فِي الْمَنَامِ

7015. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Sanjao sam kako u ruci držim komad svilenog platna: na koje god bi ga mjesto u Džennetu bacio, taj bi me komad na to mjesto ponio. Ispričao sam to Hafsi.

٧٠١٥. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ فِي يَدِي سَرَقَةً مِنْ حَرِيرٍ لاَ أَهْوِي بِهَا إِلَى مَكَانٍ فِي الْجَنَّةِ إِلاَّ طَارَتْ بِي إِلَيْهِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ .

7016. Hafsa je to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Zaista je tvoj brat dobar čovjek!' (ili je rekao: 'Doista je Abdullah dobar čovjek!')."

٧٠١٦. فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أَخَاكِ رَجُلٌ صَالِحٌ أَوْ قَالَ إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE OKOVE

## بَاب الْقَيْدِ فِي الْمَنَامِ

7017. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir, a ovom Avf, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se približi Sudnji dan,[1] skoro da će svaki san koji usnije musliman biti istinit. San je muslimana jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva, a ono što se ubraja u poslanstvo ne može se poricati."
Muhammed veli: "On je rekao ovo, a pričalo se

٧٠١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ عَوْفًا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكَدْ تَكْذِبُ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ وَمَا كَانَ مِنَ النُّبُوَّةِ فَإِنَّهُ لاَ يَكْذِبُ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَقُولُ هَذِهِ قَالَ وَكَانَ يُقَالُ الرُّؤْيَا ثَلاَثٌ حَدِيثُ النَّفْسِ

1 Kurtubi veli: "Izraz *ahiruz-zeman* odnosi se na razdoblje u kojem će, nakon dolaska Isaa, sina Merjemina, koji će ubiti Dedždžala, ostati jedna skupina muslimana."
Muslim bilježi hadis u kojem se kaže: "Uzvišeni će Allah poslati Isaa, alejhis-selam, i on će među ljudima ostati sedam godina. Za to vrijeme neće biti nikakvih netrpeljivosti među ljudima. Nakon toga Allah će poslati hladan vjetar iz pravca Šama, i neće od onih na zemlji koji budu imali u svome srcu koliko trun dobra i vjerovanja ostati niko živ." Zatim kaže: "Ljudi koji dožive ovo vrijeme bit će najbolji dio ummeta nakon prve, Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, generacije. Krasit će ih iskrenost u govoru, a njihovi će snovi biti istiniti..."

još i sljedeće: 'Postoje tri vrste snova:[2] san koji je posljedica razmišljanja o nečem, san kojim šejtan želi uplašiti i san kojim Allah želi nekoga počastiti i obradovati. Ko usnije nešto što mu se ne sviđa neka to ne priča nikome; neka ustane i klanja.'"
On zatim kaže: "Nije lijepo usniti okove, ali im je bilo drago usniti kako su svezani, jer se tumačilo da veze znače postojanost i čvrstinu vjere."
Katada, Junus, Hišam i Ebu-Hilal ovaj hadis prenose od Ibn-Sirina, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a neki su ga naveli kao sastavni dio gore navedenog hadisa. Hadis koji prenosi Avf je konkretniji.
Junus veli: "Ja smatram da je predanje u kojem se spominje vezivanje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Abdullah veli: "Okovi mogu biti samo oko vrata."[3]

وَتَخْوِيفُ الشَّيْطَانِ وَبُشْرَى مِنَ اللهِ فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلاَ يَقُصَّهُ عَلَى أَحَدٍ وَلْيَقُمْ فَلْيُصَلِّ قَالَ وَكَانَ يُكْرَهُ الْغُلُّ فِي النَّوْمِ وَكَانَ يُعْجِبُهُمُ الْقَيْدُ وَيُقَالُ الْقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ وَرَوَى قَتَادَةُ وَيُونُسُ وَهِشَامٌ وَأَبُو هِلاَلٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَدْرَجَهُ بَعْضُهُمْ كُلَّهُ فِي الْحَدِيثِ وَحَدِيثُ عَوْفٍ أَبْيَنُ وَقَالَ يُونُسُ لاَ أَحْسِبُهُ إِلاَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْقَيْدِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ لاَ تَكُونُ الأَغْلاَلُ إِلاَّ فِي الأَعْنَاقِ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE IZVOR IZ KOJEG VODA NEPRESTANO IZVIRE

## بَاب الْعَيْنِ الْجَارِيَةِ فِي الْمَنَامِ

7018. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Haridže b. Zejda b. Sabita da je Umm-Ala, jedna od onih što su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Zapalo nas je, nakon što su ensarije ždrijebom (kockom)[4] izvršile raspodjelu muhadžira, da kod nas stanuje Usman b. Maz'un. Njegovali smo ga sve dok se nije razbolio. Kada je preselio na ahiret, zamotali smo ga u njegovu odjeću. Uto nas je posjetio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Neka je Allahova milost na tebe, Ebu-Saibe! Što

٧٠١٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ الْعَلاَءِ وَهِيَ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَائِهِمْ بَايَعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَتْ طَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فِي السُّكْنَى حِينَ اقْتَرَعَتِ الأَنْصَارُ عَلَى سُكْنَى الْمُهَاجِرِينَ فَاشْتَكَى فَمَرَّضْنَاهُ حَتَّى تُوُفِّيَ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ فِي أَثْوَابِهِ فَدَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهَادَتِي

2 Tirmizi i Nesai od Ebu-Hurejre bilježe hadis u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Snova ima tri vrste: istiniti snovi, snovi koji su posljedica onoga što se dešava i snovi pomoću kojih šejtan želi nekoga ražalostiti."

3 Nevevi veli da učenjaci kažu: "Vezane je noge lijepo sanjati, jer to znači ustezanje od grijeha i pokvarenosti, kao i od svega što ne valja. Nije lijepo sanjati okove oko vrata, jer je to obilježje stanovnika Džehennema."

4 Ensarije se nisu mogle dogovoriti o tome kako će prihvatiti muhadžire, pa su ždrijebom (kockom) određivale kome će ko pripasti.

se tiče moga svjedočnja, kunem se da te je Allah počastio!', rekla sam.
'A kako to možeš znati?', upitao me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne znam, tako mi Allaha!', odgovorila sam.
'Što se tiče njega', reče on, 'smrt mu je došla, i ja se od Allaha za njega nadam svakom dobru. Tako mi Allaha, i ja se bojim šta će biti sa mnom, iako sam ja Njegov poslanik, a pitanje je šta će biti i s vama.'" Ummu-Ala' dalje kaže: "Tako mi Allaha, nakon ovoga ja ni za koga više ništa ne smijem tvrditi. Jednom sam u snu vidjela da Usman posjeduje jedan izvor iz kojeg voda neprestano izvire, pa sam o tome upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
'To su njegova (dobra) djela koja mu se još uvijek bilježe', reče mi on."[1]

عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ قَالَ وَمَا يُدْرِيكِ قُلْتُ لاَ أَدْرِي وَاللهِ قَالَ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ إِنِّي لأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ مِنَ اللهِ وَاللهِ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَا يُفْعَلُ بِي وَلاَ بِكُمْ قَالَتْ أُمُّ الْعَلاَءِ فَوَاللهِ لاَ أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ قَالَتْ وَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ فِي النَّوْمِ عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ ذَاكِ عَمَلُهُ يَجْرِي لَهُ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO ZAHVAĆA VODU IZ BUNARA DA BI NAPOJIO LJUDE

## بَاب نَزْعِ الْمَاءِ مِنَ الْبِئْرِ حَتَّى يَرْوَى النَّاسُ

O tome od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis prenosi Ebu-Hurejra.

رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7019. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Šu'ajb b. Harb, a ovom Sahr b. Džuvejri, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok sam bio na bunaru iz kojeg sam zahvaćao vodu, došli su Ebu-Bekr i Omer. Ebu-Bekr je uzeo od mene kofu i zagrabio jednom ili dvaput, ali – neka mu Allah oprosti! – vodu nije zahvaćao snažno.[2] Potom je iz ruku Ebu-Bekra kofu, koja

٧٠١٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا عَلَى بِئْرٍ أَنْزِعُ مِنْهَا إِذْ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ الدَّلْوَ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ فَغَفَرَ اللهُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مِنْ يَدِ أَبِي بَكْرٍ

1 Muhelleb veli: "Sanjanje izvora iz kojeg voda neprestano izvire može imati više značenja. Ako je voda čista, to može značiti da su djela onoga koji to sanja dobra, a u suprotnom, da nisu." Drugi vele: "Izvor iz kojeg voda neprestano izvire simbolizira djela koja se još uvijek pišu, kao što su trajna sadaka ili dobro djelo učinjeno živom ili mrtvom."

2 Riječi: "Neka mu Allah oprosti!" – predstavljaju poštapalicu u arapskom jeziku i ovdje su samo u tom smislu upotrijebljene.

فَاسْتَحَالَتْ فِي يَدِهِ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرْيَهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

je odjednom postala još veća, uzeo Hattabov sin.[3] Nisam vidio nikoga da je tako znalački radio kao on, a neki su ljudi načinili i pojilišta."[4]

بَاب
نَزْعِ الذَّنُوبِ وَالذَّنُوبَيْنِ مِنَ الْبِئْرِ بِضَعْفٍ

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO S TEŠKOĆOM GRABI JEDNU ILI DVIJE KOFE VODE IZ BUNARA

٧٠٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رُؤْيَا النَّبِيِّ ﷺ فِي أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ قَالَ رَأَيْتُ النَّاسَ اجْتَمَعُوا فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ قَامَ ابْنُ الْخَطَّابِ فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَمَا رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَفْرِي فَرْيَهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

7020. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Musa, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sanjao sam okupljene ljude između kojih je ustao Ebu-Bekr i iz bunara zahvatio jednu ili dvije kofe vode. To je – neka mu Allah oprosti! – s teškoćom uradio. Zatim je ustao Hattabov sin, a njegova se kofa preobrazila u još veću. Nisam vidio nikoga da je tako znalački radio kao on, a neki su ljudi načinili i pojilišta."

٧٠٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ وَعَلَيْهَا دَلْوٌ فَنَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ مِنْهَا ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَأَخَذَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

7021. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spavajući jednom, usnio sam kako stojim kraj nekog starog bunara iz kojeg kofom dugo zahvaćam vodu. Kofu je potom od mene preuzeo Ibn-Ebu-Kuhafa i – neka mu se Allah smiluje! – iz bunara s poteškoćom zahvatio jednu ili dvije kofe vode. Ta se obična kofa odjednom preobrazila u veliku kofu, koju je preuzeo Omer b. Hattab. Nisam vidio nijednog čovjeka da može tako zahvaćati vodu kao Omer b. Hattab, a neki su ljudi načinili čak i pojilišta."

3 Ovim se aludira na Ebu-Bekrovo preuzimanje hilafeta od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i na Omerovo, radijallahu anhu, preuzimanje hilafeta od njega.

4 Ovim se aludira na Ebu-Bekrov i Omerov, radijallahu anhuma, hilafet kao i na veliku korist koju će muslimani u razdoblju njihove vladavine imati, što se doista i obistinilo.

## O TOME KADA NEKO USNIJE DA SE ODMARA

باب الإِسْتِرَاحَةِ فِي الْمَنَامِ

7022. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spavajući jednom, usnio sam da se nalazim na jednom vrelu s kojeg pojim svijet. Uto je došao Ebu-Bekr i uzeo mi kofu iz ruke, kako bih se ja odmorio. Zahvatio je – neka mu Allah oprosti! – s poteškoćom dvije kofe. Potom je došao Ibn-Hattab i od njega uzeo kofu. Zahvaćao je vodu toliko dugo dok se svijet nije razišao, a voda se iz vrela razlijevala."[1]

٧٠٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ أَنِّي عَلَى حَوْضٍ أَسْقِي النَّاسَ فَأَتَانِي أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ الدَّلْوَ مِنْ يَدِي لِيُرِيحَنِي فَنَزَعَ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ فَأَتَى ابْنُ الْخَطَّابِ فَأَخَذَ مِنْهُ فَلَمْ يَزَلْ يَنْزِعُ حَتَّى تَوَلَّى النَّاسُ وَالْحَوْضُ يَتَفَجَّرُ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE DVORAC[2]

باب الْقَصْرِ فِي الْمَنَامِ

7023. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Kada smo jednom prilikom bili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao nam je sljedeće: 'Spavajući jednom, usnio sam da sam u Džennetu, a neka se žena pored jednog dvorca abdesti. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam.
'Omera b. Hattaba', odgovorili su. Sjetio sam se njegove ljubomore i okrenuo se.' Tada je Omer, radijallahu anhu, zaplakao, rekavši: 'Zar da na tebe, Allahov Poslaniče, budem ljubomoran, a ti si mi draži i od oca i od majke?!'"

٧٠٢٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ قُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَبَكَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثُمَّ قَالَ أَعَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ أَغَارُ .

1 Tumači snova vele: "Ako neko usnije kako se odmara na leđima, to znači da će mu se položaj učvrstiti, a imetak će mu biti na dohvat ruke, jer zemlja je nešto najjače na što se može osloniti. Ako neko pak usnije kako leži na stomaku, to znači neizvjesnost."

2 Sanjanje dvorca, prema tumačima snova, ukazuje, ako se radi o dobrom muslimanu, na dobro djelo. Ako se pak radi o lošoj osobi, to onda označava depresiju i zatvor. Ulazak u dvorac može se ponekad tumačiti i kao sklapanje braka.

7024. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Mu'temir b. Sulejman, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Ušao sam u Džennet i našao se pred zlatnim dvorcem. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam. 'Nekog čovjeka iz plemena Kurejš', odgovorili su. Samo me je tvoja ljubomora, koju poznajem, sine Hattabov, spriječila da uđem u njega!'
'A zar na tebe da budem ljubomoran, Allahov Poslaniče?!', odgovorio je (Omer)."[3]

٧٠٢٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِقَصْرٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالُوا لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَمَا مَنَعَنِي أَنْ أَدْخُلَهُ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِلاَّ مَا أَعْلَمُ مِنْ غَيْرَتِكَ قَالَ وَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللهِ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO UZIMA ABDEST[4]

## بَاب الْوُضُوءِ فِي الْمَنَامِ

7025. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Boraveći kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedne smo ga prilike čuli kako priča: 'Spavajući jednom, usnio sam da sam u Džennetu, a neka se žena abdesti pored jednog dvorca.
'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam.
'Omerov', odgovorili su. Sjetio sam se njegove ljubomore, okrenuo se od tog dvorca i otišao.' Tada je Omer, radijallahu anhu, zaplakao, rekavši: 'Zar da na tebe, Allahov Poslaniče, budem ljubomoran, a draži si mi i od oca i od majke?!'"

٧٠٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ فَقَالُوا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَقَالَ عَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ أَغَارُ .

3 Iz hadisa se može zaključiti kako je dopušteno spomenuti nečije vrline (kao što je ljubomora bila vrlina Omerova, radijallahu anhu).

4 Tumači snova vele da uzimanje abdesta u snu označava način dolaska do vladara ili obavljanje nekog posla. Ako čovjek u snu upotpuni svoj abdest, to znači da će na javi postići ono što želi.

## O TOME KADA NEKO SANJA KAKO OBILAZI (TAVAFI) OKO KA'BE

## بَاب الطَّوَافِ بِالْكَعْبَةِ فِي الْمَنَامِ

7026. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spavajući jednom, usnio sam kako obilazim (tavafima)[1] oko Ka'be. (Obilazeći tako) odjednom između dvojice ljudi ugledah nekog crnoputog čovjeka duge kose s koje je kapala voda. 'Ko je ovaj čovjek?', upitah. 'Sin Merjemin', odgovoriše mi. Otišao sam od njega, okrećući se, kad opet ugledah jednog krupnog crvenog čovjeka raščupane kose, slijepa u desno oko, koje je izgledalo kao plutajuće zrno grožđa. 'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam. 'Dedždžal' odgovorili su mi. Najsličniji je Ibn-Katanu, a Ibn-Katan je iz plemena Benu-Mustalek iz Huza'a."

٧٠٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبْطُ الشَّعَرِ بَيْنَ رَجُلَيْنِ يَنْطُفُ رَأْسُهُ مَاءً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ فَذَهَبْتُ أَلْتَفِتُ فَإِذَا رَجُلٌ أَحْمَرُ جَسِيمٌ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذَا الدَّجَّالُ أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهًا ابْنُ قَطَنٍ وَابْنُ قَطَنٍ رَجُلٌ مِنْ بَنِي الْمُصْطَلِقِ مِنْ خُزَاعَةَ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO JE DRUGOM DAO NEŠTO ŠTO JE OSTALO IZA NJEGA

## بَاب إِذَا أَعْطَى فَضْلَهُ غَيْرَهُ فِي النَّوْمِ

7027. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Spavajući jednom, usnio sam da mi je data čaša mlijeka. Pio sam iz nje, gledajući kako mlijeko teče, a ostatak sam dao Omeru.'
'Kako to tumačiš?', upitali su ga.
'Znanje!', odgovorio je."

٧٠٢٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرِّيَّ يَجْرِي ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلَهُ عُمَرَ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمُ .

[1] Tumači snova vele da obilazak oko Ka'be u snu znači obavljanje hadždža, ženidbu, postizanje željenog cilja, poslušnost roditeljima ili služenje nekom učenom čovjeku.

## O TOME KADA NEKO U SNU OSJETI SIGURNOST I NAPUSTI GA STRAH

7028. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, njemu Affan b. Muslim, a ovom Sahr b. Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Neki su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi usnili neki san, te snove pričali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on im ih je tumačio.
Bio sam mladić, te sam, prije nego što sam se oženio, spavao u džamiji. Jednom sam tako rekao samome sebi: 'Da u tebi ima dobra, i ti bi usnio kao što drugi sanjaju!' Kada sam te noći legao, zamolio sam: 'Gospodaru moj, ako u meni pronalaziš ikakva dobra, daj da usnijem nešto!'
I tako, dođoše meni (u snu) dva meleka, noseći u rukama gvozdene štapove, s namjerom da me vode u Džehennem. Stajao sam među njima moleći Uzvišenog Allaha: 'Gospodaru moj, utječem se Tebi od Džehennema!' Potom me je susreo melek koji je u ruci također držao gvozdeni štap.
'Nećeš se prepasti', reče mi on, 'ti si dobar čovjek, samo da više obavljaš namaz!' Zatim su me poveli dalje i zaustavili se na ivici Džehennema; bio je zazidan kao što je zazidan bunar i imao stupove isto kao i bunar, a između svaka dva stupa stajao je melek s gvozdenim štapom. U njemu sam vidio ljude kako vise na lancima, a glave im bijahu okrenute naopačke. Prepoznao sam neke ljude iz plemena Kurejš. Meleci su potom krenuli sa mnom na desnu stranu.[2]

## بَاب الْأَمْنِ وَذَهَابِ الرَّوْعِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٢٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ إِنَّ رِجَالاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانُوا يَرَوْنَ الرُّؤْيَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُصُّونَهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُولُ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ وَأَنَا غُلَامٌ حَدِيثُ السِّنِّ وَبَيْتِي الْمَسْجِدُ قَبْلَ أَنْ أَنْكِحَ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي لَوْ كَانَ فِيكَ خَيْرٌ لَرَأَيْتَ مِثْلَ مَا يَرَى هَؤُلَاءِ فَلَمَّا اضْطَجَعْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ قُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ فِيَّ خَيْرًا فَأَرِنِي رُؤْيَا فَبَيْنَمَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ جَاءَنِي مَلَكَانِ فِي يَدِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ يُقْبِلَانِ بِي إِلَى جَهَنَّمَ وَأَنَا بَيْنَهُمَا أَدْعُو اللهَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهَنَّمَ ثُمَّ أُرَانِي لَقِيَنِي مَلَكٌ فِي يَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ لَنْ تُرَاعَ نِعْمَ الرَّجُلُ أَنْتَ لَوْ كُنْتَ تُكْثِرُ الصَّلَاةَ فَانْطَلَقُوا بِي حَتَّى وَقَفُوا بِي عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ لَهُ قُرُونٌ كَقَرْنِ الْبِئْرِ بَيْنَ كُلِّ قَرْنَيْنِ مَلَكٌ بِيَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ وَأَرَى فِيهَا رِجَالاً مُعَلَّقِينَ بِالسَّلَاسِلِ رُءُوسُهُمْ أَسْفَلَهُمْ عَرَفْتُ فِيهَا رِجَالاً مِنْ قُرَيْشٍ فَانْصَرَفُوا بِي عَنْ ذَاتِ الْيَمِينِ .

2 Tumači snova kažu: "Ko usnije ono čega se boji bit će siguran i spašen od toga."

7029. Ispričao sam svoj san (sestri) Hafsi, a ona ga je ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on kazao: 'Zaista je Abdullah dobar čovjek.'"
Nafi' veli: "Abdullah je nakon toga mnogo više klanjao namaz."

٧٠٢٩. فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ نَافِعٌ فَلَمْ يَزَلْ بَعْدَ ذَلِكَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ .

## O TOME KADA SE NEKO U SNU ODLUČI ZA DESNU STRANU

## بَاب الْأَخْذِ عَلَى الْيَمِينِ فِي النَّوْمِ

7030. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Bio sam u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, neoženjen, te sam spavao u džamiji. Kada bi neko usnio kakav san, ispričao bi ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam jednom tako zamolio: 'Gospodaru moj, ako u meni pronalaziš ikakva dobra, pokaži mi nešto putem sna, pa će mi to protumačiti Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!' Zaspao sam i usnio kako mi dođoše dva meleka, uzeše me i povedoše sa sobom. Tada ih susrete treći melek, i on mi reče: 'Nećeš imati straha, doista si ti dobar čovjek!' Poveli su me i doveli do Džehennema, a on bijaše sazidan poput bunara. U njemu su bili neki ljudi od kojih sam ja pojedine i poznavao. Zatim su me okrenuli na desnu stranu.[1] Kada sam se ujutro probudio, ispričao sam to Hafsi.

٧٠٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كُنْتُ غُلَامًا شَابًّا عَزَبًا فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَكُنْتُ أَبِيتُ فِي الْمَسْجِدِ وَكَانَ مَنْ رَأَى مَنَامًا قَصَّهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ لِي عِنْدَكَ خَيْرٌ فَأَرِنِي مَنَامًا يُعَبِّرُهُ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ مَلَكَيْنِ أَتَيَانِي فَانْطَلَقَا بِي فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرُ فَقَالَ لِي لَنْ تُرَاعَ إِنَّكَ رَجُلٌ صَالِحٌ فَانْطَلَقَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُ بَعْضَهُمْ فَأَخَذَا بِي ذَاتَ الْيَمِينِ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِحَفْصَةَ .

7031. Hafsa kaže da je to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao: 'Zaista je Abdullah dobar čovjek, samo kada bi više klanjao noćni namaz.'"
Zuhri veli: "Nakon toga Abdullah je mnogo više klanjao noćni namaz."

٧٠٣١. فَزَعَمَتْ حَفْصَةُ أَنَّهَا قَصَّتْهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ لَوْ كَانَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَ عَبْدُاللهِ بَعْدَ ذَلِكَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ مِنَ اللَّيْلِ .

1 Desna se strana u snu tumači kao pripadnost skupini koja se zove "pripadnici desne strane".

## O TOME KADA NEKO USNIJE ČAŠU

## بَاب الْقَدَحِ فِي النَّوْمِ

7032. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča: 'Dok sam jednom prilikom spavao, bila mi je data čaša s mlijekom iz koje sam se napio, a ono što je ostalo dao sam Omeru b. Hattabu.'
'Kako si to protumačio, Allahov Poslaniče?', upitali su. 'Znanje!', odgovorio je."

٧٠٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضي الله عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE NEŠTO ŠTO LETI

## بَاب إِذَا طَارَ الشَّيْءُ فِي الْمَنَامِ

7033. PRIČAO MI JE Seid b. Muhammed, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a ovaj od Ibn-Ubejde b. Nešita da je Ubejdullah b. Abdullah pitao Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, o spomenutom Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, snu.

٧٠٣٣. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ الْجَرْمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ عُبَيْدَةَ ابْنِ نَشِيطٍ قَالَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضي الله عَنْهُمَا عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي ذَكَرَ .

7034. Na to je Ibn-Abbas rekao: "Neko mi je spominjao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Spavajući jednom, usnio sam da su mi na ruke stavljene dvije zlatne narukvice, ali sam ih ja skinuo jer su mi bile odvratne i mrske. Bilo mi je omogućeno da ih napušem, i one su odletjele. Ja sam to protumačio kao znak da će se pojaviti dvojica lažova."
Ubejdullah veli: "Jedan je od njih Ansi, kojeg je Fejruz ubio u Jemenu, a drugi je Musejlima."[2]

٧٠٣٤. فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ذُكِرَ لِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ أَنَّهُ وُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَفُظِعْتُهُمَا وَكَرِهْتُهُمَا فَأُذِنَ لِي فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ الَّذِي قَتَلَهُ فَيْرُوزٌ بِالْيَمَنِ وَالْآخَرُ مُسَيْلِمَةُ .

2 Muhelleb veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pomislio kako dvije narukvice simboliziraju dvojicu lažova, jer laž znači staviti stvari na pogrešno mjesto. Kada je na svojim rukama vidio zlatne narukvice, kojima se ne koriste muškarci, jer to je nakit za žene, znao je da će se pojaviti neko ko će tvrditi nešto što nije istina. Činjenica da su te narukvice od zlata, koje je zabranjeno nositi muškarcima, upućuje na to da se radi o laži."

## O TOME KADA NEKO USNIJE KLANJE KRAVA

## بَاب إِذَا رَأَى بَقَرًا تُنْحَرُ

7035. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Usnio sam kako se iz Mekke selim u neko mjesto u kojem ima mnogo palmi, pa sam pretpostavio da bi to mogla biti Jemama ili Hedžer. Ipak, to je bila Medina, Jesrib, u kojem sam vidio kravu[1] (kako je kolju). Tako mi Allaha, svako sam dobro vidio! (Zaklana krava) simbolizira vjernike koji su izginuli na Uhudu, a dobro je sve ono što nam je poslije Bedra došlo, ono što nam je Uzvišeni Allah podario."

٧٠٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أُهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرٌ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقَرًا وَاللهِ خَيْرٌ فَإِذَا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أُحُدٍ وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللهُ مِنَ الْخَيْرِ وَثَوَابِ الصِّدْقِ الَّذِي آتَانَا اللهُ بِهِ بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO NAPUHUJE NEŠTO

## بَاب النَّفْخِ فِي الْمَنَامِ

7036. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mi smo posljednji (vremenski na dunjaluku), ali ćemo preteći druge (na ahiretu)."

٧٠٣٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ .

7037. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, također rekao:
"Spavajući jednom, usnio sam svjetske riznice. Na obje moje ruke bijahu stavljene zlatne narukvice, što mi je teško palo i jako me zabrinulo. Objavljeno mi je da ih napušem i ja sam to učinio, pa su one odletjele. Protumačio sam to kao pojavu dvojice lažova između kojih ću ja stajati. Jedan je iz San'e, a drugi iz Jemame."

٧٠٣٧. وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أُوتِيتُ خَزَائِنَ الْأَرْضِ فَوُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَكَبُرَا عَلَيَّ وَأَهَمَّانِي فَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا الْكَذَّابَيْنِ اللَّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا صَاحِبَ صَنْعَاءَ وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ .

1 Tumači snova kažu da sanjanje krave može imati i druga značenja, kao što su: žensko, supruga, sluga i zemlja.

## O TOME KADA NEKO U SNU IZVEDE NEKOGA IZ JEDNOG MJESTA I NASTANI GA U DRUGO

## بَاب إِذَا رَأَى أَنَّهُ أَخْرَجَ الشَّيْءَ مِنْ كُورَةٍ فَأَسْكَنَهُ مَوْضِعًا آخَرَ

7038. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, njemu njegov brat Abdul-Hamid, a ovom Sulejman b. Bilal, prenoseći od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Usnio sam da je neka crna žena raščupane kose izišla iz Medine i otišla u Mehjeu, tj. Džuhfu. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u to mjesto.”

٧٠٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي أَخِي عَبْدُالْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ كَأَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةَ وَهِيَ الْجُحْفَةُ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَيْهَا .

## O TOME KADA NEKO USNIJE CRNU ŽENU

## بَاب الْمَرْأَةِ السَّوْدَاءِ

7039. PRIČAO NAM JE Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Usnio sam crnu ženu raščupane kose kako odlazi iz Medine i zaustavlja se u Mahjei. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u Mahjeu, tj. Džuhfu.”

٧٠٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي رُؤْيَا النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَدِينَةِ رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى نَزَلَتْ بِمَهْيَعَةَ فَتَأَوَّلْتُهَا أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَى مَهْيَعَةَ وَهِيَ الْجُحْفَةُ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE ŽENU RAŠČUPANE KOSE

## بَاب الْمَرْأَةِ الثَّائِرَةِ الرَّأْسِ

7040. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Bekr b. Ebu-Uvejs, a ovom Sulejman, prenoseći od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Usnio sam crnu ženu raščupane kose kako odlazi iz Medine i zaustavlja se u Mahjei. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u Mahjeu, tj. Džuhfu.”

٧٠٤٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةَ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَى مَهْيَعَةَ وَهِيَ الْجُحْفَةُ .

## O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO POTEŽE SABLJU

## باب إذا هزَّ سيفًا في المنام

7041. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sanjao sam kako sam potegao sablju, ali je ona pukla po sredini. To simbolizira pogibiju muslimana na Uhudu. Potegao sam je i drugi put, i ona je tada postala najbolja što može biti. To označava okupljanje muslimana i pobjede koje će im Uzvišeni Allah dati."[1]

٧٠٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ هَزَزْتُهُ أُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ اللهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ .

## O ONOME KOJI LAŽE DOK PRIČA SAN

## باب مَنْ كذب في حُلمه

7042. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko bude pričao san koji nije usnio – zatražit će se od njega da u čvor sveže dva ječmena zrna, a on to neće moći učiniti. Ko bude slušao razgovor ljudi koji ga preziru ili izbjegavaju – nalit će mu se na Sudnjem danu u uši rastopljeno olovo. Ko naslika kakav lik – kazna će mu biti zaduženje da u njega udahne dušu, a on to neće moći učiniti."
Sufjan veli: "Ejjub je sastavio lanac prenosilaca kada nam je to ispričao." Kutejba veli: "Pričao nam je Ebu-Avana, prenoseći od Katade, ovaj od

٧٠٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرَهُ كُلِّفَ أَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ وَلَنْ يَفْعَلَ وَمَنِ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ أَوْ يَفِرُّونَ مِنْهُ صُبَّ فِي أُذُنِهِ الآنُكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ صَوَّرَ صُورَةً عُذِّبَ وَكُلِّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا وَلَيْسَ بِنَافِخٍ قَالَ سُفْيَانُ وَصَلَهُ لَنَا أَيُّوبُ وَقَالَ قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ مَنْ كَذَبَ فِي رُؤْيَاهُ

1 Muhelleb veli: "Ovaj je san pun simbolike. Sablja simbolizira borbu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio zajedno sa svojm ashabima; potezanje sablje simbolizira naredbu za borbu; lomljenje sablje simbolizira gubitke koje su muslimani pretrpjeli na Uhudu; ponovno potezanje sablje simbolizira vraćanje u normalno stanje, jačanje i osvajanja."
Tumači snova kažu da sanjanje sablje može imati i druga značenja. Ako ko usnije da vraća sablju u korice, to znači da će se oženiti. Ako ko usnije da je nekoga udario sabljom, to znači da će ga ogovarati. Onaj koji usnije da se bori protiv nekoga čija je sablja kraća od njegove – to znači da će ga on pobijediti. Ko usnije veliku sablju – to znači velika iskušenja i neprilike.

وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً وَمَنْ تَحَلَّمَ وَمَنِ اسْتَمَعَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَنِ اسْتَمَعَ وَمَنْ تَحَلَّمَ وَمَنْ صَوَّرَ نَحْوَهُ تَابَعَهُ هِشَامٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَوْلَهُ .

Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude lagao pričajući svoj san..."
Šu'ba prenosi od Ebu-Hašima Rumanija, ovaj od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko naslika lik... Ko bude lagao pričajući svoj san... Ko sluša..." PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid, prenoseći od Halida, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko sluša... Ko bude lagao pričajući snove... Ko naslika... "[2] (isti hadis). Isti hadis prenosi Hišam od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa.

٧٠٤٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ مَوْلَى ابْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنْ أَفْرَى الْفِرَى أَنْ يُرِيَ عَيْنَيْهِ مَا لَمْ تَرَ .

7043. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Abdus-Samed, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar, rob Ibn-Omerov, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najveća je laž da čovjek pokaže svojim očima ono što one nisu vidjele."

## بَاب إِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلَا يُخْبِرْ بِهَا وَلَا يَذْكُرْهَا

## O TOME DA SE RUŽAN SAN NE TREBA NIKOME PRIČATI NITI SPOMINJATI

٧٠٤٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِرَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يَقُولُ لَقَدْ كُنْتُ أَرَى الرُّؤْيَا فَتُمْرِضُنِي حَتَّى سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ وَأَنَا كُنْتُ لَأَرَى الرُّؤْيَا تُمْرِضُنِي حَتَّى سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ اللهِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يُحِبُّ فَلَا يُحَدِّثْ بِهِ إِلَّا مَنْ يُحِبُّ وَإِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ

7044. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', njemu Šu'ba, a ovom Abdu-Rabbih b. Seid, prenoseći od Ebu-Seleme da je kazivao:
"Sanjao sam snove koji su mi donosili bolest sve dok nisam čuo Ebu-Katadu kako govori: 'I ja sam sanjao snove koji su kod mene izazivali bolest sve dok nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Lijep je san od Allaha, pa kada neko od vas usnije nešto što voli, neka to ne priča nikome osim onome koga voli; a ako usnije nešto što ne voli, neka kod Allaha zatraži utočište

2 Ovaj hadis upućuje na tri zabrane: laganje prilikom pričanja snova, slušanje razgovora onih koji ne žele da njihov razgovor neko sluša i slikanje. Ove zabrane u sebi imaju mudre poruke: onaj koji laže dok priča snove u jednom dijelu poriče poslanstvo, onaj koji slika i pravi kipove pokušava se poistovjetiti sa Stvoriteljem, a onaj koji sluša razgovor drugih koji to ne vole isti je kao onaj koji viri kroz otvor na vratima tuđe kuće.

od zla što ga nosi taj san i od šejtanova zla, a potom neka pljune tri puta i taj san ne priča nikome, pa mu neće nauditi', (kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).'"

شَرِّ الشَّيْطَانِ وَلْيَتْفِلْ ثَلاَثًا وَلاَ يُحَدِّثْ بِهَا أَحَدًا فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ .

7045. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, a njima Jezid, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada neko od vas usnije san koji mu se sviđa – taj je san od Allaha. Zato neka na njemu zahvali Allahu i neka ga ispriča drugima. A ako neko usnije ono što mu je mrsko – to je od šejtana. Tada neka zatraži Allahovo utočište od zla toga sna i neka ga nikom ne spominje, pa mu neće nauditi."

٧٠٤٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ اللَّيْثِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمُ الرُّؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّهَا مِنَ اللهِ فَلْيَحْمَدِ اللهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلاَ يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ .

## O ONOME KOJI SE NE OBAZIRE NA TUMAČENJE SNA PRVOG TUMAČA AKO ON NE POGODI

## بَاب مَنْ لَمْ يَرَ الرُّؤْيَا لأَوَّلِ عَابِرٍ إِذَا لَمْ يُصِبْ

7046. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Sinoć sam usnio oblak iz kojeg kaplju med i maslo, a svijet ih grabi svojim šakama, neko više, neko manje. Jedan je konopac bio pružen sa zemlje do nebesa; ti si uzeo taj konopac i uzdigao se pomoću njega. Zatim ga je uzeo drugi čovjek i također se uzdigao. Poslije njega konopac je uzeo treći, pa se i on uzdigao. Potom ga je uzeo četvrti čovjek, i on se prekinuo, a onda sastavio.' 'Allahov Poslaniče', povika Ebu-Bekr, – draži si mi od oca! – tako ti Allaha, dopusti mi da ga ja protumačim!' 'Protumači ga!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Što se oblaka tiče', reče Ebu-Bekr, 'on označava islam.

٧٠٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظُلَّةً تَنْطُفُ السَّمْنَ وَالْعَسَلَ فَأَرَى النَّاسَ يَتَكَفَّفُونَ مِنْهَا فَالْمُسْتَكْثِرُ وَالْمُسْتَقِلُّ وَإِذَا سَبَبٌ وَاصِلٌ مِنَ الأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلاَ بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلاَ بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَانْقَطَعَ ثُمَّ وُصِلَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَاللهِ لَتَدَعَنِّي فَأَعْبُرَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اعْبُرْهَا قَالَ أَمَّا الظُّلَّةُ فَالإِسْلاَمُ وَأَمَّا الَّذِي يَنْطُفُ مِنَ الْعَسَلِ

Kapanje masla i meda iz oblaka označava Kur'an; njegova slast kaplje, i jedni je uzimaju u većim, a drugi u manjim količinama. Konopac koji seže od nebesa do zemlje označava Istinu, kojoj ti pozivaš i na osnovu koje ti Uzvišeni Allah daje visoke stupnjeve. Kada ga prihvati drugi čovjek, i on se uzdigne, a zatim treći, pa se i on uzdigne. Nakon što ga prihvati četvrti čovjek, on se prekine, ali mu ga sastave, pa se i on uzdigne. Allahov Vjerovjesniče – draži si mi od oca! – reci mi jesam li pogodio ili pogriješio?' 'Pogodio si nešto, a nešto si i promašio',[1] odgovori mu Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Tako ti Allaha, kaži mi u čemu sam pogriješio!', reče Ebu-Bekr. 'Ne zaklinji me!', odgovori on."[2]

وَالسَّمْنِ فَالْقُرْآنُ حَلاَوَتُهُ تَنْطُفُ فَالْمُسْتَكْثِرُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقِلُّ وَأَمَّا السَّبَبُ الْوَاصِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الأَرْضِ فَالْحَقُّ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ تَأْخُذُ بِهِ فَيُعْلِيكَ اللهُ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُهُ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ ثُمَّ يُوَصَّلُ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ فَأَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ أَصَبْتُ أَمْ أَخْطَأْتُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصَبْتَ بَعْضًا وَأَخْطَأْتَ بَعْضًا قَالَ فَوَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَتُحَدِّثَنِّي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ قَالَ لاَ تُقْسِمْ .

## O TUMAČENJU SNA POSLIJE SABAH-NAMAZA

## بَاب تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا بَعْدَ صَلاَةِ الصُّبْحِ

7047. PRIČAO MI JE Muemmel b. Hišam Ebu-Hišam, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Avf, prenoseći od Ebu-Redžaa, a on od Semura b. Džunduba, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj pitati svoje drugove da li je neko od njih usnio kakav san. Ko je imao kakav san ispričao bi ga. Tako je jednog jutra Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao:
'Sinoć su mi došla dva čovjeka i povela me, rekavši:

٧٠٤٧. حَدَّثَنِي مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَبُو هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ لأَصْحَابِهِ هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا قَالَ فَيَقُصُّ عَلَيْهِ مَنْ شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُصَّ وَإِنَّهُ قَالَ ذَاتَ غَدَاةٍ إِنَّهُ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ وَإِنَّهُمَا ابْتَعَثَانِي وَإِنَّهُمَا

1 Ibnul-Arebi veli: "Postoji više mišljenja o tome kako protumačiti riječi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem: 'Pogodio si nešto, a nešto si i promašio.' Jedni smatraju da se ta pogreška sastoji u tome što se Ebu-Bekr prihvatio tumačenja bez dopuštenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dopuštenje koje je dobio dato mu je samo zbog njegovog ugleda. Drugi smatraju da je greška u tome što je zakleo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Treći misle da je Ebu-Bekr pogrešno protumačio značenja koja imaju med i maslo." Ibnul-Arebi dalje veli: "Meni je moj otac kazivao da je greška u pogrešnom tumačenju značenja koje imaju oblak, maslo i med. To je trebalo protumačiti ovako: oblak simbolizira Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a maslo i med simboliziraju Kur'an i sunnet." O ovome postoji još dosta mišljenja.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i sljedeće:
– značenje sna ne mora odgovarati tumačenju prvog tumača;
– tumač snova može pogoditi značenje sna, ali može i pogriješiti;
– dopušteno je uzeti riječ u prisustvu nekoga ko je učeniji, ukoliko taj to dopusti.

'Pođi!', i ja sam pošao. Stigli smo do dvojice ljudi od kojih je jedan ležao, a drugi, držeći u rukama kamen, stajao pored njega. Ovaj drugi onim bi mu kamenom smrskao glavu, nakon čega bi se kamen kotrljao tamo-amo, a on bi ga pratio pogledom. Kamen se ne bi vraćao sve dok onome koji leži rana ne bi zarasla i glava postala zdrava kao što je i bila. Tada bi se kamen vratio i sve što se desilo prvi put ponovilo bi se.
'Slavljen neka je Allah! Ko su ova dvojica?', upitao sam one što su me vodili.
'Kreni dalje!', rekli su mi.
Krenuli smo dalje i tako naišli na čovjeka koji je ležao na leđima, dok je drugi s gvozdenom šipkom stajao iznad njega. Ovaj drugi dograbio bi ovoga što leži za vilicu i, vukući je prema njegovu potiljku, raskomadao je, a također i nos i oko. (Prenosilac hadisa veli kako je moguće da je Ebu-Redža' rekao: '... pa ga raspolovi.') Nakon toga učinio bi i s drugom stranom ono što je činio s prvom. Ne bi dirao tu stranu sve dok ne postane zdrava i normalna kao što je i bila, a onda bi ponovo uradio sve što je već jednom bio učinio.
'Slavljen neka je Allah! Ko su ova dvojica?', upitao sam.
'Kreni dalje!', rekli su mi.
Krenuli smo dalje i tako došli do nečega što je ličilo na furunu. (Prenosilac hadisa veli da misli kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '... kad u njoj galama i glasovi.') Nadvirili smo se nad nju i tamo ugledali ljude i žene potpuno gole. Razbuktala je vatra sezala do ispod njih. Kad bi god ta vatra došla do njih, oni bi silno zavrištali.
'Ko su ovi?', upitao sam.
'Kreni dalje!', rekli su mi.
Krenuli smo dalje i tako stigli do neke rijeke. (Mislim da je rekao: '... crvene poput krvi.') U toj je rijeci plivao neki čovjek, a na obali drugi je čovjek sakupio gomilu kamenja. Kad taj čovjek koji pliva ispliva neko vrijeme, on dođe onom

قَالاَ لِي انْطَلِقْ وَإِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ فَيَثْلَغُ رَأْسَهُ فَيَتَهَدْهَدُ الْحَجَرُ هَا هُنَا فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ فَيَأْخُذُهُ فَلاَ يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتَّى يَصِحَّ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الأُولَى قَالَ قُلْتُ لَهُمَا سُبْحَانَ اللَّهِ مَا هَذَانِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِكَلُّوبٍ مِنْ حَدِيدٍ وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقَّيْ وَجْهِهِ فَيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ وَمَنْخِرَهُ إِلَى قَفَاهُ وَعَيْنَهُ إِلَى قَفَاهُ قَالَ وَرُبَّمَا قَالَ أَبُو رَجَاءٍ فَيَشُقُّ قَالَ ثُمَّ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الآخَرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الأَوَّلِ فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ الْجَانِبِ حَتَّى يَصِحَّ ذَلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الأُولَى قَالَ قُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ مَا هَذَانِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُّورِ قَالَ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ فَإِذَا فِيهِ لَغَطٌ وَأَصْوَاتٌ قَالَ فَاطَّلَعْنَا فِيهِ فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفَلَ مِنْهُمْ فَإِذَا أَتَاهُمْ ذَلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضَوْا قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَؤُلاَءِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ حَسِبْتُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ أَحْمَرَ مِثْلِ الدَّمِ وَإِذَا فِي النَّهَرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبَحُ وَإِذَا عَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيرَةً وَإِذَا ذَلِكَ السَّابِحُ يَسْبَحُ مَا يَسْبَحُ ثُمَّ يَأْتِي ذَلِكَ الَّذِي قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَفْغَرُ لَهُ فَاهُ فَيُلْقِمُهُ

حَجَرًا فَيَنْطَلِقُ يَسْبَحُ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَيْهِ كُلَّمَا رَجَعَ إِلَيْهِ فَغَرَ لَهُ فَاهُ فَأَلْقَمَهُ حَجَرًا قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَذَانِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ كَرِيهِ الْمَرْآةِ كَأَكْرَهِ مَا أَنْتَ رَاءٍ رَجُلًا مَرْآةً وَإِذَا عِنْدَهُ نَارٌ يَحُشُّهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَذَا قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى رَوْضَةٍ مُعْتَمَّةٍ فِيهَا مِنْ كُلِّ لَوْنِ الرَّبِيعِ وَإِذَا بَيْنَ ظَهْرَيِ الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيلٌ لاَ أَكَادُ أَرَى رَأْسَهُ طُولًا فِي السَّمَاءِ وَإِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ أَكْثَرِ وِلْدَانٍ رَأَيْتُهُمْ قَطُّ قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَذَا مَا هَؤُلاَءِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَانْتَهَيْنَا إِلَى رَوْضَةٍ عَظِيمَةٍ لَمْ أَرَ رَوْضَةً قَطُّ أَعْظَمَ مِنْهَا وَلاَ أَحْسَنَ قَالَ قَالاَ لِي ارْقَ فِيهَا قَالَ فَارْتَقَيْنَا فِيهَا فَانْتَهَيْنَا إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنِ ذَهَبٍ وَلَبِنِ فِضَّةٍ فَأَتَيْنَا بَابَ الْمَدِينَةِ فَاسْتَفْتَحْنَا فَفُتِحَ لَنَا فَدَخَلْنَاهَا فَتَلَقَّانَا فِيهَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ وَشَطْرٌ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَاءٍ قَالَ قَالاَ لَهُمُ اذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهَرِ قَالَ وَإِذَا نَهَرٌ مُعْتَرِضٌ يَجْرِي كَأَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ فِي الْبَيَاضِ فَذَهَبُوا فَوَقَعُوا فِيهِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ قَالَ قَالاَ لِي هَذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالَ فَسَمَا بَصَرِي صُعُدًا فَإِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ قَالَ قَالاَ لِي هَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالَ قُلْتُ لَهُمَا بَارَكَ اللَّهُ فِيكُمَا ذَرَانِي فَأَدْخُلَهُ قَالاَ أَمَّا الآنَ فَلاَ وَأَنْتَ دَاخِلَهُ قَالَ قُلْتُ لَهُمَا فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ مُنْذُ اللَّيْلَةِ عَجَبًا فَمَا هَذَا الَّذِي رَأَيْتُ

čovjeku koji je sakupio kod sebe kamenje, pa mu ovaj otvori usta i ubaci u njih kamen, te on nastavi dalje plivati. Zatim se ponovo njemu vrati. I kad god se vrati do njega, ovaj mu otvori usta i ubaci u njih jedan kamen.

'Ko su ova dvojica?', upitao sam.

'Kreni dalje, kreni dalje!', rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do čovjeka tako odvratnog izgleda da odvratniji od njega ne može biti, kad kod njega vatra koju on raspiruje i trči oko nje.

'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam.

'Kreni dalje, kreni dalje!', rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do jedne bašče s gustim drvećem u kojoj je bilo raznih cvjetova, kad ono u sredini te bašče nekakav visok čovjek – skoro da mu nisam mogao vidjeti glavu zbog visine njegove koja je dopirala do nebesa – a okolo tog čovjeka mnoštvo djece, toliko koliko nikada dotad nisam vidio.

'Ko je ovaj čovjek? Ko su ova djeca?', upitao sam.

'Kreni dalje, kreni dalje!', rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli u jednu ogromnu bašču. Nikada prije toga nisam vidio veće niti ljepše bašče od nje.

'Penji se!', rekoše mi. Uspinjali smo se uz nju sve dok nismo stigli do grada koji je bio sazidan od zlatne i srebrene cigle. Došli smo do kapija grada i zatražili dopuštenje za ulazak. Otvoreno nam je, pa smo ušli u grad, gdje su nas sreli ljudi čija je polovica bila lijepa da ljepša ne može biti, a druga polovica ružna da ružnija ne može biti.

'Idite i bacite se u onu rijeku!', rekli su im. Tamo je tekla rijeka čija je voda bila bijela i čista kao mlijeko. Otišli su i bacili se u tu rijeku, a potom se vratili. Onda je njihova ružnoća iščezla i poprimili su najljepši lik. 'Ovo je Džennet Adn, i ovo je tvoje prebivalište!', rekoše mi. Moj se pogled visoko podigao, te sam ugledao dvorac koji je izgledao poput bijelog oblaka.

قَالَ قَالاَ لِي أَمَا إِنَّا سَنُخْبِرُكَ أَمَّا الرَّجُلُ الأَوَّلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلاَةِ الْمَكْتُوبَةِ وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشَرْشَرُ شِدْقُهُ إِلَى قَفَاهُ وَمَنْخِرُهُ إِلَى قَفَاهُ وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَغْدُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الآفَاقَ وَأَمَّا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِينَ فِي مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُّورِ فَإِنَّهُمُ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِي وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يَسْبَحُ فِي النَّهَرِ وَيُلْقَمُ الْحَجَرَ فَإِنَّهُ آكِلُ الرِّبَا وَأَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِيهُ الْمَرْآةِ الَّذِي عِنْدَ النَّارِ يَحُشُّهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا فَإِنَّهُ مَالِكٌ خَازِنُ جَهَنَّمَ وَأَمَّا الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الَّذِي فِي الرَّوْضَةِ فَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلام وَأَمَّا الْوِلْدَانُ الَّذِينَ حَوْلَهُ فَكُلُّ مَوْلُودٍ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ قَالَ فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَا رَسُولَ اللهِ وَأَوْلاَدُ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَوْلاَدُ الْمُشْرِكِينَ وَأَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنًا وَشَطْرٌ قَبِيحًا فَإِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُمْ .

'Ovo je tvoje prebivalište!', rekli su oni.
'Allah vas blagoslovio, dopustite mi da uđem u njega!', rekoh.
'Sada ti nije dopušteno da uđeš u njega!', odgovorili su.
'Ja sam ove noći vidio čudne stvari! Zbilja, šta je to što sam vidio?'
'Mi ćemo te obavijestiti o tome. Prvi je čovjek što si ga sreo, kojeg udaraju kamenom u glavu, onaj koji je zapostavljao Kur'an i izbjegavao propisane namaze. Što se tiče drugog čovjeka što si ga sreo, kojemu vilicu trgaju i vuku je, zajedno s nosnicom i okom, prema potiljku, to je čovjek koji je izlazio iz svoje kuće i tako lagao da se ta laž daleko širila. Što se pak tiče golih ljudi i žena koji su bili u prostoru sličnom furuni, to su bludnici i bludnice. A čovjek kojeg si vidio kako pliva u rijeci i guta kamenje, to je čovjek koji je jeo kamatu. Čovjek je ružnog izgleda što je bio pored vatre koju je raspirivao i hodao oko nje Malik, čuvar Džehennema. Visoki je čovjek koji je bio u bašči Ibrahim, alejhis-selam, a djeca su oko njega ona djeca što su umrla bez grijeha.
(Prenosilac hadisa veli: 'Neki su muslimani upitali: 'Zar i djeca idolopoklonika, Allahov Poslaniče?', pa je on odgovorio: 'I djeca idolopoklonika.'")
A što se tiče ljudi čija je jedna polovica bila lijepa, a druga ružna, to su oni koji su pomiješali dobra i loša djela, ali im je Uzvišeni Allah oprostio', rekoše oni."[1]

1 Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:
– neki će grešnici doživjeti patnju u zagrobnom životu (*berzehu*);
– znanja se mogu sumirati prilikom prenošenja (i ovdje su prvo nabrojani slučajevi, a tek je na kraju uslijedilo njihovo tumačenje);
– ovaj je hadis opomena svima koji zapostavljaju Kur'an i namaz;
– onima koji čine blud, uzimaju kamatu i lažu prijeti se teškom kaznom;
– Uzvišeni Allah, ako htjedne, oprostit će loša djela onoj osobi čija se dobra djela izjednače s lošima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْفِتَنِ

# SMUTNJE[1]

بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً) وَمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحَذِّرُ مِنَ الْفِتَنِ

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I ČUVAJTE SE ISKUŠENJA KOJA NEĆE POGODITI SAMO ONE MEĐU VAMA KOJI SU ZULUM ČINILI..."[2], I RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KOJIMA SE UPOZORAVA NA ISKUŠENJA[3]

٧٠٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَتْ أَسْمَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا عَلَى حَوْضِي أَنْتَظِرُ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ فَيُؤْخَذُ بِنَاسٍ مِنْ دُونِي فَأَقُولُ أُمَّتِي فَيُقَالُ لَا تَدْرِي مَشَوْا عَلَى الْقَهْقَرَى قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَى أَعْقَابِنَا أَوْ نُفْتَنَ .

7048. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Bišr b. Serijj, a ovom, Nafi‘ b. Umer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Esme, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja ću boraviti kod svoga vrela, iščekujući ko će mi doći (da se napije s njega). Tada će biti odvedeni neki od mojih sljedbenika, a ja ću reći: ‘To su moji sljedbenici!’ ‘Ne znaš ti’, bit će mi rečeno, ‘da su se oni poslije tvoje smrti okrenuli od tebe!’" Ibn-Ebu-Mulejka veli: "Gospodaru Naš, Tebi se utječemo od povratka u nevjerovanje, ili od toga da u iskušenjima posrnemo!"

1 Ovo poglavlje u arapskom izvorniku nosi naziv *Kitabul-fiten*, što je genitivna veza riječi *kitab* i *el-fiten*. *El-fiten* je množina riječi *fitnetun*, a može se prevesti kao iskušenje, nesreća, smutnja, itd. Ragib veli: "Osnovno je značenje ove riječi stavljanje zlata u vatru kako bi se odvojilo od njega ono što ne valja. Ona se upotrebljava da se označi uvođenja grešnika u vatru, kažnjavanje, ponašanje prilikom izdržavanja kazne, provjera." (Za svako od ovih značenja on je kao potvrdu naveo i dio kur‘anskog ajeta, op. prev.)

2 El-Enfal, 25. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I čuvajte se iskušenja koja neće pogoditi samo one među vama koji su zulum činili, i znajte da Allah strašno kažnjava."

3 Adijj b. Umejra prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Uzvišeni Allah neće kazniti zajednicu ljudi zbog grijeha pojedinaca sve dok oni ne budu hladnokrvno promatrali grijehe koji se čine među njima, a budu u stanju osuditi ih i spriječiti. Kada se to dogodi, svi će biti kažnjeni."

7049. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mugire, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ja ću vas predvoditi na vrelu. Bit će mi dovedeni neki od vas, ali ću ja, kada im se približim da ih dohvatim, biti spriječen u tome.
‘Gospodaru moj’, reći ću, ‘to su moji ashabi!’
‘Ne znaš ti’, odgovorit će mi se, ‘šta su oni novo (drugačije) poslije tebe činili!’”

٧٠٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ لَيُرْفَعَنَّ إِلَيَّ رِجَالٌ مِنْكُمْ حَتَّى إِذَا أَهْوَيْتُ لأُنَاوِلَهُمُ اخْتُلِجُوا دُونِي فَأَقُولُ أَيْ رَبِّ أَصْحَابِي يَقُولُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ .

7050, 7051. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Seida, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ja ću vas predvoditi na vrelu. Ko na njega dođe napit će se iz njega, a ko se napije nikada više neće ožednjeti. Tako će doći neki ljudi koje ja znam i koji mene znaju, ali će između mene i njih biti stavljena pregrada.”
Ebu-Hazim veli: “Slušao me je Nu‘man b. Ebu-Ajjaš kako govorim ovaj hadis, pa je upitao: ‘Jesi li tako čuo od Sehla?’
‘Da’, rekao sam.
‘Ja svjedočim da je Ebu-Seid Hudri, kojeg sam ja slušao, dodao: ‘(Ja ću reći:) ‘Oni su moji!’, ali će mi biti rečeno: ‘Ti zbilja ne znaš šta su sve oni izmijenili poslije tebe!’
‘Teško onome, teško onome koji napravi izmjene poslije mene!’, reći ću ja”, odgovorio mi je on.”

٧٠٥٠-٧٠٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ فَمَنْ وَرَدَهُ شَرِبَ مِنْهُ وَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَظْمَأْ بَعْدَهُ أَبَدًا لَيَرِدُ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَسَمِعَنِي النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ وَأَنَا أُحَدِّثُهُمْ هَذَا فَقَالَ هَكَذَا سَمِعْتَ سَهْلاً فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأَنَا أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَسَمِعْتُهُ يَزِيدُ فِيهِ قَالَ إِنَّهُمْ مِنِّي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا بَدَّلُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ بَدَّلَ بَعْدِي .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "VI ĆETE POSLIJE MENE VIDJETI ONO ŠTO ĆETE OSUĐIVATI."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أُمُورًا تُنْكِرُونَهَا

Abdullah b. Zejd veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Strpite se dok me ne sretnete na vrelu."

وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

7052. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid Kattan, a ovom A'meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vi ćete poslije mene vidjeti sebičnost (egoizam) i mnogo toga što vam se ne sviđa.'[1] 'Pa kako ćemo postupiti?', upitali su. 'Ispunite obaveze prema vladarima i tražite od Allaha da i oni ispune svoje obaveze prema vama', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٧٠٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً وَأُمُورًا تُنْكِرُونَهَا قَالُوا فَمَا تَأْمُرُنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَدُّوا إِلَيْهِمْ حَقَّهُمْ وَسَلُوا اللهَ حَقَّكُمْ .

7053. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Varisa, on od Dža'da, ovaj od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko kod svoga vladara vidi nešto što mu se ne sviđa neka se strpi, jer, zaista, ko iskaže neposlušnost svome vladaru koliko za jedan pedalj umrijet će džahilijjetskom smrću."[3]

٧٠٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْجَعْدِ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

1 Ovo se odnosi na vjerske propise koji će biti kršeni, što će muslimani osuđivati.

2 Riječi: "Izvršite svoje obaveze prema vladarima" – upućuju na davanje zekata i odziv na poziv u borbu za odbranu vjere, časti i države. Zejd veli: "Oni će svoja prava tražiti od Allaha, tajno Mu dove upućujući, kako ne bi, ukoliko bi to naglas činili, rušili autoritet vlasti, što bi moglo izazvati nered."
U jednom hadisu koji prenosi Omer, radijallahu anhu, navodi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jednog mi je dana došao Džibril, alejhi selam, i rekao: 'Doista će tvoji sljedbenici nailaziti na razna iskušenja poslije tebe.' – 'A odakle će dolaziti ta iskušenja?', upitao sam, pa mi je on odgovorio: 'Dolazit će od njihovih vladara i učenjaka. Vladari će sprečavati ljude da iskoriste svoja prava, koja će oni tražiti, i tako sebe dovoditi u težak položaj. Učenjaci će slijediti vlastodršce, pa će i oni podleći kušnji.' – 'A kako će se sačuvati oni koji se žele sačuvati?', upitao sam, pa mi je on odgovorio: 'Ustezanjem i strpljivošću. Ako im se da ono što im pripada, oni će to i uzeti, a ako budu spriječeni u tome, neće to tražiti.'"

3 Muslim bilježi hadis što ga prenosi Ibn-Omer i u kojem se navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko otkaže poslušnost (vladaru) doći će pred Allaha bez ikakvih dokaza. A ko umre, a ne bude dao prisegu, umrijet će kao da je živio u doba džahilijjeta."

7054. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Dža'da Ebu-Usmana, on od Ebu-Redžaa Utaridija, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko kod svoga vladara vidi nešto što mu se ne sviđa neka se strpi, jer, zaista, ko iskaže neposlušnost svome vladaru koliko za jedan pedalj umrijet će džahilijjetskom smrću."[1]

٧٠٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُثْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَمَاتَ إِلاَّ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

7055. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Amra, on od Bukejra, ovaj od Busra b. Seida, a on od Džunade b. Ebu-Umejje da je kazivao:
"Obišli smo Ubadu b. Samita za vrijeme njegove bolesti i rekli mu: 'Allah ti dao svako dobro, ispričaj nam koji hadis što si ga čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa će Allah dati da ti on bude od koristi!' 'Pozvao nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da damo prisegu (na Akabi), pa smo to i učinili', reče on.

٧٠٥٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَهُوَ مَرِيضٌ قُلْنَا أَصْلَحَكَ اللهُ حَدِّثْ بِحَدِيثٍ يَنْفَعُكَ اللهُ بِهِ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَعَانَا النَّبِيُّ ﷺ فَبَايَعْنَاهُ .

7056. 'Tražio je da mu damo prisegu', nastavio je, 'da ćemo mu se pokoravati i u stanju kada smo čili, a i kada smo tromi (i u onome što nam se sviđa i onome što nam se ne sviđa), i u teškoći i u lahkoći (obilju i oskudicu, i u dobru i u zlu), i onda kada vidimo da je neko nešto, iako to nama pripada, prisvojio, te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni, dodavši: 'osim da vidite kod njih otvoreni kufr za koji imate jasan argument od Allaha.'"

٧٠٥٦. فَقَالَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ بَايَعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا وَأَثَرَةً عَلَيْنَا وَأَنْ لاَ نُنَازِعَ الأَمْرَ أَهْلَهُ إِلاَّ أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللهِ فِيهِ بُرْهَانٌ .

1 Ibn-Bettal veli: "Ovaj hadis sadrži jasan dokaz da nije dopušteno suprotstavljati se vladaru, makar on bio i nepravedan. Islamski učenjaci saglasili su se (konsenzusom) da je poslušnost vladaru koji je prigrabio vlast obaveza, isto kao i odlazak u borbu s njim, te da je iskazivanje poslušnosti njemu bolje od suprotstavljanja, jer se na taj način izbjegava nered i bespotrebno prolijevanje krvi. Potpora ovom njihovu stavu su ovaj i slični hadisi. Iz toga su oni izuzeli jedino prilike u kojima vladar pokazuje očito nevjerovanje. U tom slučaju nije dopuštena pokornost vladaru, i obaveza je ustati i boriti se protiv njega onoliko koliko se može."

7057. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, a ovaj od Usejda b. Hudajra (da je kazivao): "Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, postavio si za namjesnika toga čovjeka, a nisi postavio mene!' Na to mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Vi ćete poslije mene vidjeti mnoga prisvajanja, ali se strpite dok me ne sretnete.'"

٧٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَعْمَلْتَ فُلاَنًا وَلَمْ تَسْتَعْمِلْنِي قَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "MOJ ĆE UMMET NASTRADATI ZBOG POSTUPAKA GLUPIH DJEČAČIĆA."

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ هَلاَكُ أُمَّتِي عَلَى يَدَيْ أُغَيْلِمَةٍ سُفَهَاءَ

7058. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Amr b. Jahja b. Seid b. Amr b. Seid da je njegov djed[2] kazivao:
"Sjedio sam s Ebu-Hurejrom u džamiji Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini, a s nama je bio i Mervan.[3]
'Čuo sam', kazao je tada Ebu-Hurejra, 'iskrenog, kojem se vjeruje, kad je rekao: 'Propast[4] moga ummeta[5] izazvat će dječaci iz plemena Kurejš.''[6] Mervan na to reče: 'Neka je na njih Allahovo prokletstvo!', a Ebu-Hurejra dodade: 'Da sam

٧٠٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو ابْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي قَالَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي مَسْجِدِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ وَمَعَنَا مَرْوَانُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ الصَّادِقَ الْمَصْدُوقَ يَقُولُ هَلَكَةُ أُمَّتِي عَلَى يَدَيْ غِلْمَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ مَرْوَانُ لَعْنَةُ اللهِ عَلَيْهِمْ غِلْمَةً فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَوْ شِئْتُ أَنْ

2 Seid b. Amr b. Seid b. As b. Umejja.

3 Mervan b. Hakem b. As b. Umejja.

4 Ibn-Bettal veli: "Riječ 'propast' ovdje ima i značenje koje se navodi u drugom hadisu što ga prenosi Ebu-Hurejra, a bilježe ga Ali b. Ma'bed i Ibn-Ebu-Šejba. U tom se hadisu navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Utječem se Allahu od vladavine djece!" – "A šta je to vladavina djece?", upitali su ga, pa je odgovorio: "Ako im se pokorite, propali ste, a ako im se suprotstavite, uništit će vas!"
U predanju Ibn-Ebu-Šejbe navodi se da je Ebu-Hurejra, kad bi išao pijacom, govorio: "Moj Allahu, nemoj me poživiti do šezdesete godine, i ne dopusti da doživim vladavinu djece!" Ovim se ukazuje na to da je prvi mladić koji je prigrabio vlast učinio to šezdesete godine. Naime, Jezid b. Mu'avija preuzeo je vlast te godine i ostao do šezdeset i četvrte, kada je umro. Poslije njega došao je na vlast njegov sin Muavija, koji je vladao samo nekoliko mjeseci.

5 Ne misli se na propast cjelokupnog ummeta, već jednog njegovog dijela, tj. onih koji budu živjeli u tom vremenu.

6 Prvi od njih bio je Jezid, koji je despotski vladao. Smjenjivao je s vlasti iskusne namjesnike pokrajina, a na njihovo mjesto dovodio mladiće iz svoje rodbine.

ih želio imenovati i kazati sin toga te sin toga i toga, mogao sam to učiniti.' Odlazio sam potom sa svojim djedom (Seidom b. Amrom) Mervanovim sinovima u doba kad su oni vladali Šamom. Kad ih je vidio – golobrade dječake, rekao nam je: 'Vjerovatno ovi spadaju u one o kojima je bilo riječi.' 'Ti to najbolje znaš', rekli smo."

أَقُولَ بَنِي فُلاَنٍ وَبَنِي فُلاَنٍ لَفَعَلْتُ فَكُنْتُ أَخْرُجُ مَعَ جَدِّي إِلَى بَنِي مَرْوَانَ حِينَ مُلِّكُوا بِالشَّأْمِ فَإِذَا رَآهُمْ غِلْمَانًا أَحْدَاثًا قَالَ لَنَا عَسَى هَؤُلاَءِ أَنْ يَكُونُوا مِنْهُمْ قُلْنَا أَنْتَ أَعْلَمُ .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "TEŠKO ARAPIMA: ZLO SE PRIBLIŽILO!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ

7059. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Zuhri, prenoseći od Urve, on od Zejnebe b. Umm-Seleme, ona od Umm-Habibe, a ova od Zejnebe b. Džahš, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom probudio crvena lica, govoreći: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha! Teško Arapima: zlo se približilo! Danas se otvorila brana Jedžudža i Medžudža ovako!', dodao je, pokazujući svojim prstima broj devedeset ili sto. 'Zar ćemo biti upropašteni, a među nama ima i dobrih ljudi?!', upitali su. 'Da, ako se raširi nemoral!', odgovorio je on."

٧٠٥٩. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الزُّهْرِيَّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ رَضِي اللهُ عَنهمنَّ أَنَّهَا قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ النَّوْمِ مُحْمَرًّا وَجْهُهُ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقَدَ سُفْيَانُ تِسْعِينَ أَوْ مِائَةً قِيلَ أَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ .

7060. PRIČAO NAM JE Ebu-Nuajm, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Jednom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao iznad jedne medinske tvrđave i upitao: 'Vidite li ono što ja vidim?'
'Ne', odgovorili su.
'Zaista ja vidim smutnje', reče on, 'koje će pasti po vašim kućama kao što po njima pada kiša.'"[1]

٧٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى قَالُوا لاَ قَالَ فَإِنِّي لأَرَى الْفِتَنَ تَقَعُ خِلاَلَ بُيُوتِكُمْ كَوَقْعِ الْقَطْرِ .

1 Razlog spominjanja Medine u ovom hadisu vjerovatno je Osmanovo, radijallahu anhu, ubistvo, koje se desilo u Medini, nakon čega su se smutnje raširile po cijeloj islamskoj državi.

## O POJAVI SMUTNJI

## بَاب ظُهُورِ الْفِتَنِ

7061. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Vrijeme će brzo prolaziti,[2] djela će skoro nestati, pohlepa će biti ubačena u ljudska srca, pojavit će se smutnje i proširit će se *el-herdž*.’ ‘Allahov Poslaniče’, upitali su, ‘a *el-herdž*, šta je to?’
‘Ubistvo, ubistvo!’, odgovorio je.”
Šu‘ajb, Junus, Lejs i Zuhrijev bratić prenose od Zuhrija, on od Humejda, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (isto).

٧٠٦١. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَتَقَارَبُ الزَّمَانُ وَيَنْقُصُ الْعَمَلُ وَيُلْقَى الشُّحُّ وَتَظْهَرُ الْفِتَنُ وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّمَ هُوَ قَالَ الْقَتْلُ الْقَتْلُ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَيُونُسُ وَاللَّيْثُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7062, 7063. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ubejdullah b. Musa, prenoseći A‘meša, a on od Šekika da je kazivao:
“Bio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom, koji su mi kazali: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘U danima pred Kijametski dan pojavit će se neznanje; znanja će nestati, a proširit će se ubistva” (*el-herdž – el-katl*, ubistvo).”

٧٠٦٢-٧٠٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِاللهِ وَأَبِي مُوسَى فَقَالاَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ لأَيَّامًا يَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ وَيُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ .

7064. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Šekika da je kazivao:
“Sjedili su Abdullah i Ebu-Musa i razgovarali, pa je Ebu-Musa kazao: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘U danima pred Kijametski dan nestat će znanja, pojavit će se neznanje i proširit će se ubistva” (*el-herdž – el-katl*, ubistvo).”

٧٠٦٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ قَالَ جَلَسَ عَبْدُاللهِ وَأَبُو مُوسَى فَتَحَدَّثَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامًا يُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ .

2 U hadisu se navodi izraz *tekarubuz-zeman*, za koji Hattabi veli da znači kako će godina prolaziti brzo kao da je mjesec, mjesec kao da je sedmica, sedmica kao da je dan, a dan kao da je sat. Tahavi kaže da će među ljudima preovladati nezanimanje za nauku i pomirenje s neznanjem. Bejdavi veli da *tekarubuz-zeman* znači kako će početi nestajati države i izumirati narodi.

7065. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A‘meša, a on od Ebu-Vaila da je kazivao: “Sjedio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom, radijallahu anhuma, kad je Ebu-Musa rekao: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem…’ (isto; *el-herdž* na abesinskom jeziku znači ubistvo).”

٧٠٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ إِنِّي لَجَالِسٌ مَعَ عَبْدِاللهِ وَأَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنْهُمَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَالْهَرْجُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ الْقَتْلُ .

7066. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Vasila, on od Ebu-Vasila, a ovaj od Abdullaha, koji je, mislim, spojio predanje s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Sudnjem će danu prethoditi dani ubistava; znanja će nestati, a pojavit će se neznanje.”
Ebu-Musa veli: “*El-herdž* na abesinskom jeziku znači ubistvo.”

٧٠٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ وَأَحْسِبُهُ رَفَعَهُ قَالَ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامُ الْهَرْجِ يَزُولُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَظْهَرُ فِيهَا الْجَهْلُ قَالَ أَبُو مُوسَى وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ .

7067. Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Asima, a on od Ebu-Vaila, veli: “Eš‘ari je upitao Abdullaha: ‘Jesi li čuo za dane koje je Vjerovjesnik nazvao danima ubistava...?’ (isto).” Ebu-Mes‘ud kaže: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Među najgorim ljudima su oni koji živi dočekaju Kijametski dan.’”

٧٠٦٧. وَقَالَ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ الْأَشْعَرِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِاللهِ تَعْلَمُ الأَيَّامَ الَّتِي ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَيَّامَ الْهَرْجِ نَحْوَهُ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ .

## O TOME DA JE SVAKO VRIJEME KOJE NASTUPI LOŠIJE OD PRETHODNOGA

## بَاب لاَ يَأْتِي زَمَانٌ إِلاَ الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ

7068. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan da je Zubejr b. Adijj kazivao:
“Došli smo Enesu b. Maliku i potužili mu se na Hadždžadžove postupke prema nama.
‘Strpite se’, reče nam on, ‘jer neće nastupiti nijedno vremensko razdoblje, a da ono koje slijedi ne bude gore od njega, sve dok se ne sretnete sa svojim Stvoriteljem. To sam čuo od vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.’”[1]

٧٠٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ قَالَ أَتَيْنَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فَشَكَوْنَا إِلَيْهِ مَا نَلْقَى مِنَ الْحَجَّاجِ فَقَالَ اصْبِرُوا فَإِنَّهُ لاَ يَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ إِلاَ الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ حَتَّى تَلْقَوْا رَبَّكُمْ سَمِعْتُهُ مِنْ نَبِيِّكُمْ ﷺ .

1 Ovdje se javlja nedoumica. Ponekad, naime, nastupe razdoblja koja nisu lošija od onih prethodnih, kao, npr.,

7069. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Ismail, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Hinde b. Haris Firasi, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio jedne noći uplašen, govoreći: 'Slavljen neka je Allah! Koliko je dobara Allah dao, i koliko je smutnji dopustio! Ima li ikoga ko će probuditi moje supruge da klanjaju! Mnogo je onih koje će biti odjevene na ovom svijetu, a na drugom će biti bez odjeće!'"[2]

٧٠٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ الْفِرَاسِيَّةِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتِ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةً فَزِعًا يَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أَنْزَلَ اللهُ مِنَ الْخَزَائِنِ وَمَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْفِتَنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ يُرِيدُ أَزْوَاجَهُ لِكَيْ يُصَلِّينَ رُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ فِي الآخِرَةِ .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "KO NA NAS PODIGNE ORUŽJE – TAJ NAM NE PRIPADA!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا

7070. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"[3]

٧٠٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

vrijeme u kojem je živio Omer b. Abdul-Aziz, koje je došlo poslije Hadždžadžova vremena. Hasan Basri na to gleda općenito i kaže da je uglavnom tako, a ako se desi suprotno, onda je to izuzetak, kako bi svijet malo predahnuo, kao poslije Hadždžadža. Drugo je mišljenje da se radi o davanju prednosti cijelom jednom razdoblju nad drugim. Vrijeme ashaba bolje je od vremena tabiina itd. To je u skladu s hadisom u kojem Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, veli: "Najbolje je vrijeme ovo moje vrijeme, zatim ono koje slijedi, a zatim ono koje slijedi."

2 Ovaj posljednji dio hadisa "... odjevene na ovom svijetu, a na drugom će biti bez odjeće!" – tumači se na više načina. Jedno od značenja navodi Ibn-Hadžer Askalani: odjevena na ovom svijetu zato što je imala bogatstva, ali bez nagrade na Sudnjem danu jer nije imala dobrih djela. Sljedeće bi značenje moglo biti: odjevena, ali prozirnom odjećom, koja joj nije mogla pokriti stidne dijelove; stoga će biti kažnjena uskraćivanjem odjeće na Sudnjem danu itd.

3 Nije jedan od nas, odnosno nevjernik je, jer smatar dozvoljenim ono što je Šerijat zabranio, ili nije jedan od nas, jer ne slijedi naš pravac i put.

7071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"

٧٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلاَحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

7072. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne upire oružje u brata svoga, jer on ne zna: može se desiti da mu ga šejtan istrgne iz ruku (te pogodi onoga drugog) i tako se sunovrati u vatru."[1]

٧٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ بِالسِّلاَحِ فَإِنَّهُ لاَ يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ .

7073. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana (da je kazivao):
"Rekao sam Amru: 'O oče Muhammedov, čuo sam Džabira b. Abdullaha kad je kazivao: 'Prošao je neki čovjek kroz džamiju noseći strijele, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzmi ih za šiljke!'
'Hoću', odgovorio je ovaj."

٧٠٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قُلْتُ لِعَمْرٍو يَا أَبَا مُحَمَّدٍ سَمِعْتَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ مَرَّ رَجُلٌ بِسِهَامٍ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْسِكْ بِنِصَالِهَا قَالَ نَعَمْ .

7074. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Džabira (da je kazivao):
"Neki je čovjek prošao kroz džamiju noseći strijele čiji su se vrhovi jasno isticali, pa mu je naređeno da ih uzme za šiljke, kako ne bi ogrebao nekog muslimana."

٧٠٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مَرَّ فِي الْمَسْجِدِ بِأَسْهُمٍ قَدْ أَبْدَى نُصُولَهَا فَأُمِرَ أَنْ يَأْخُذَ بِنُصُولِهَا لاَ يَخْدِشُ مُسْلِمًا .

1 U ovom se hadisu jasno ističe zabrana onoga što vodi u zabranjeno, makar se i ne ostvarilo ono što je zabranjeno, bilo da se to radi u šali ili u zbilji. U hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Meleci proklinju svakoga od vas ko uperi oružje u drugoga, pa makar mu to bio i rođeni brat." (Ovaj hadis bilježi Tirmizi.)
Ibnul-Arebi kaže: "Ako zaslužuje da bude proklet onaj koji uperi oružje u drugoga, kako je tek onda s onim koji upotrijebi to oružje?!"

7075. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas prolazi kroz džamiju ili pijacu noseći strijele, neka ih uzme za vrhove, da ne bi povrijedio nekog od muslimana" (ili je rekao: "... neka ih stisne svojom šakom...").

٧٠٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا مَرَّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِنَا أَوْ فِي سُوقِنَا وَمَعَهُ نَبْلٌ فَلْيُمْسِكْ عَلَى نِصَالِهَا أَوْ قَالَ فَلْيَقْبِضْ بِكَفِّهِ أَنْ يُصِيبَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا شَيْءٌ .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NEMOJTE SE POSLIJE MOJE SMRTI VRAĆATI U NEVJERSTVO TAKO ŠTO ĆETE SE MEĐUSOBNO UBIJATI!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ

7076. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Psovati muslimana veliki je grijeh, a boriti se protiv njega – nevjerstvo!"

٧٠٧٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ .

7077. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a ovom Vakid, prenoseći od svog oca, a on od Ibn-Omera da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Nemojte se poslije moje smrti vraćati u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!"

٧٠٧٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

7078. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Kurra b. Halid, a njemu Ibn-Sirin, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a on od Ebu-Bekre te nekog drugog čovjeka koji je, po mom mišljenju, bolji od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, koji prenosi od Ebu-Bekre, (da su kazivali): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći govor ljudima upitao: 'Znate li koji je danas dan?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', rekli smo. Mislili smo da će ga nazvati drugim imenom, ali on reče: 'Zar nije danas dan klanja kurbana?'

٧٠٧٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ سِيرِينَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَعَنْ رَجُلٍ آخَرَ هُوَ أَفْضَلُ فِي نَفْسِي مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ أَلَا تَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ

‘Svakako, Allahov Poslaniče!’, rekli smo, a on upita: ‘Koji je ovo grad? Zar ovo nije sveti grad?’ ‘Svakako, Allahov Poslaniče!’, odgovorili smo, a on reče: ‘Zaista su vaša krv, vaši imeci, vaša čast i vaša koža – sveti, kao što je svet ovaj vaš današnji dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu! Jesam li vam dostavio?’, upitao je.
‘Svakako!’, odgovorili smo, a on reče: ‘Stvoritelju moj, Ti mi budi svjedok! Neka prisutni obavijeste odsutne, jer će možda oni prenijeti onima koji će to bolje shvatiti!’ – i zaista se tako i dešavalo.
‘Ne vraćajte se poslije moje smrti u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!’, zaključio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”
Na dan kada je spaljen Ibn-Hadremi – a zapalio ga je Džarija b. Kudama[1] – rekao je: “Pratite šta će se zbiti s Ebu-Bekreom!”
“Evo, ovo je Ebu-Bekre; gleda u tebe!”, rekli su.
Abdur-Rahman veli: “Mati mi je pričala da je Ebu-Bekre rekao: ‘Da su ušli kod mene (i napali me), ne bih se branio čak ni trskom!’”

فَقَالَ أَلَيْسَ بِيَوْمِ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا أَلَيْسَتْ بِالْبَلْدَةِ الْحَرَامِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ وَأَبْشَارَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَإِنَّهُ رُبَّ مُبَلِّغٍ يُبَلِّغُهُ لِمَنْ هُوَ أَوْعَى لَهُ فَكَانَ كَذَلِكَ قَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ حُرِّقَ ابْنُ الْحَضْرَمِيِّ حِينَ حَرَّقَهُ جَارِيَةُ ابْنُ قُدَامَةَ قَالَ أَشْرِفُوا عَلَى أَبِي بَكْرَةَ فَقَالُوا هَذَا أَبُو بَكْرَةَ يَرَاكَ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَحَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّهُ قَالَ لَوْ دَخَلُوا عَلَيَّ مَا بَهَشْتُ بِقَصَبَةٍ .

7079. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Iškab, a njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svog oca, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nemojte se poslije moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete ubijati jedni druge!”

٧٠٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَرْتَدُّوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

1 Njegovo je puno ime Ibn-Malik b. Zubejr b. Husajn Temimi Sa‘di. Askeri navodi da je Džarija imao nadimak *Palitelj* jer je zapalio Ibn-Hadremija u Basri.
U djelu *Vijesti Basre* (*Ahbaru Basra*) navodi se da je Abdullah b. Abbas izišao iz Basre, u kojoj je bio Alijin, radijallahu anhu, namjesnik, ostavivši iza sebe Zijada b. Sumejja da upravlja Basrom. Mu‘avija je poslao Abdullaha b. Amra b. Hadremija da od njega preuzme Basru. Ovaj je odsjeo kod Benu-Temima, a priključile su mu se i Osmanije. Zijad se, čuvši to, pismom obratio Aliji, radijallahu anhu, tražeći od njega pomoć, pa je Alija poslao A‘juna b. Dabija Mudžašija, ali je on mučki ubijen. Poslije toga Alija je poslao Džariju b. Kudamu, koji je opkolio kuću u kojoj je bio Ibn-Hadremi i zapalio i nju i one koji su u njoj bili, a u njoj je bilo sedamdeset ili četrdeset ljudi.

7080. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Alija b. Mudrika, on od Ebu-Zur'e b. Amra b. Džerira, a ovaj od svog djeda Džerira (da je kazivao):
"Za vrijeme Oprosnog hadždža Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: 'Utišaj svijet!', a zatim dodao: 'Nemojte se poslije moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete ubijati jedni druge!'"

٧٠٨٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ بْنَ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَدِّهِ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ ثُمَّ قَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

## O TOME DA ĆE DOĆI DO SMUTNJE U KOJOJ ĆE ONAJ KOJI SJEDI BITI BOLJI OD ONOGA KOJI STOJI

## باب
## تَكُونُ فِتْنَةٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ

7081. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svog oca, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre... Ibrahim također kaže da MU JE PRIČAO Salih b. Kejsan, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će do smutnji u kojima će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji, onaj koji stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči. Ko bude u njima neposredno učestvovao – upropastit će ga! Onaj koji nađe sklonište ili utočište neka se u njega skloni!"

٧٠٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ح قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَحَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتَنٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَسْتَشْرِفْهُ فَمَنْ وَجَدَ مِنْهَا مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيَعُذْ بِهِ .

7082. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će do smutnji u kojima će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji, onaj koji stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči. Ko bude u njima neposredno učestvovao – upropastit će ga! Onaj koji nađe sklonište ili utočište neka se u njega skloni!"

٧٠٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتَنٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَسْتَشْرِفْهُ فَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيَعُذْ بِهِ .

## O TOME KADA SE DVOJICA MUSLIMANA SUKOBE SABLJAMA

7083. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, prenoseći od nekog čovjeka kojem nije spomenuo ime, a ovaj od Hasana da je kazivao:
"Izišao sam pod oružjem u vrijeme dok su trajale smutnje, pa me je susreo Ebu-Bekra i upitao: 'Kamo ideš?'
'Želim pomoći amidžiću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', odgovorio sam, a on na to reče: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada se dva muslimana sukobe sabljama, i jedan i drugi stanovnici su vatre.'
'Jasno nam je zašto ubica, ali zašto i ubijeni?', upitali su ga. 'I on je namjeravao ubiti svoga druga', odgovorio je on.'"
Hammad b. Zejd veli: "Ispričao sam ovaj hadis Ejjubu i Junusu b. Ubejdu, želeći da ga i oni meni ispričaju, pa su mi rekli: 'Ovaj je hadis prenio Hasan od Ahnefa b. Kajsa, a on od Ebu-Bekre.'"
Pričao nam je Sulejman, prenoseći od Hammada, isti hadis. Muemmel veli: "Pričao nam je Hammad b. Zejd, njemu Ejjub, Junus, Hišam i Mu'alla b. Zijad, prenoseći od Hasana, on od Ahnefa, ovaj od Ebu-Bekre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
I Ma'mer od Ejjuba prenosi ovaj hadis.
Hadis prenosi i Bekkar b. Abdul-Aziz od svoga oca, a on od Ebu-Bekre.
Gunder ovaj hadis prenosi od Šu'be, on od Mensura, ovaj od Rib'ija b. Hiraša, on od Ebu-Bekre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Sufjan ovaj hadis, s lancem prenosilaca u kojem je Mensur, ne navodi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

## باب إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا

٧٠٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ رَجُلٍ لَمْ يُسَمِّهِ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ خَرَجْتُ بِسِلاَحِي لَيَالِيَ الْفِتْنَةِ فَاسْتَقْبَلَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أُرِيدُ نُصْرَةَ ابْنِ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَكِلاَهُمَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ قِيلَ فَهَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لأَيُّوبَ وَيُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ يُحَدِّثَانِي بِهِ فَقَالاَ إِنَّمَا رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الْحَسَنُ عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ بِهَذَا وَقَالَ مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَيُونُسُ وَهِشَامٌ وَمُعَلَّى بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ الأَحْنَفِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَرَوَاهُ بَكَّارُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَرْفَعْهُ سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ .

## O TOME KAKO POSTUPITI ONDA KADA NE BUDE JEDINSTVENE ZAJEDNICE (DŽEMATA)

7084. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Velid b. Muslim, a ovom Ibn-Džabir, prenoseći od Busra b. Ubejdullaha Hadremija, ovaj od Ebu-Idrisa Havlanija, a on od Huzejfe b. Jemana da je kazivao: "Svijet je zapitkivao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dobru, a ja sam, bojeći se da me ne zadesi, pitao o zlu rekavši: 'Allahov Poslaniče, mi smo bili u džahilijjetu i zlu, pa nas je Uzvišeni Allah počastio ovim dobrom. Hoće li poslije ovog dobra biti kakva zla?' 'Hoće', odgovorio je on.
'A hoće li poslije tog zla biti kakva dobra?', upitao sam ponovo. 'Hoće', odgovorio je, dodavši: 'Tada će biti *dehan*.' 'A *dehan*, šta je to?', upitao sam.
'To je skupina', reče on, 'koja upućuje ne obazirući se na moju uputu; neka će im djela biti dobra, a neka pokuđena.'
'A hoće li poslije tog dobra opet biti kakva zla?', upitao sam ponovo.
'Hoće', odgovorio je, 'pozivači na vratima Džehennema. Ko im se bude odazvao, bacit će ga u njega.' 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'opiši nam ih!'
'Oni su iz naše sredine i govore našim jezikom!', odgovori on. 'A šta mi naređuješ da činim ako me to zadesi?', upitao sam ponovo.
'Drži se zajednice muslimana i njihovog vođe (imama)!', odgovori on.
'A ako ne bude ni zajednice ni vođe?', upitao sam.
'Drži se daleko od svih tih skupina, pa makar se zubima držao za korijen drveta,[1] i tako sve dok te ne zadesi smrt!', odgovori on."

بَاب
كَيْفَ الأَمْرُ إِذَا لَمْ تَكُنْ جَمَاعَةٌ

٧٠٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الْحَضْرَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ يَقُولُ كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ مَخَافَةَ أَنْ يُدْرِكَنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا فِي جَاهِلِيَّةٍ وَشَرٍّ فَجَاءَنَا اللهُ بِهَذَا الْخَيْرِ فَهَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشَّرِّ مِنْ خَيْرٍ قَالَ نَعَمْ وَفِيهِ دَخَنٌ قُلْتُ وَمَا دَخَنُهُ قَالَ قَوْمٌ يَهْدُونَ بِغَيْرِ هَدْيِي تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ قُلْتُ فَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ دُعَاةٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ صِفْهُمْ لَنَا قَالَ هُمْ مِنْ جِلْدَتِنَا وَيَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا قُلْتُ فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ قَالَ تَلْزَمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلاَ إِمَامٌ قَالَ فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرَقَ كُلَّهَا وَلَوْ أَنْ تَعَضَّ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ حَتَّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ .

1 Ovim se želi ukazati na važnost džemaata i spremnost da se radi njegovog jedinstva i cjelovitosti podnesu mnoge žrtve i tegobe.

## O ONOME KOJI DRŽI ZABRANJENIM OJAČAVANJE ONIH SNAGA KOJE SIJU SMUTNJU I NEPRAVDU

## بَاب
## مَنْ كَرِهَ أَنْ يُكَثِّرَ سَوَادَ الْفِتَنِ وَالظُّلْمِ

7085. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, a njemu Hajva, prenoseći od Ebu-Esveda... Lejs također prenosi od Ebu-Esveda da je rekao:
"Stanovnicima Medine bilo je naloženo da spreme jednu vojnu jedinicu[1] u koju sam i ja bio uključen. Ali kada sam sreo Ikrimu, on mi je to najstrože zabranio rekavši: 'Pričao mi je Ibn-Abbas da su se neki muslimani[2] priključili idolopoklonicima i tako ih ojačali protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je neki od njih bio pogođen i ubijen strijelom ili udarcem (sablje), Uzvišeni je Allah objavio: 'Doista će meleci, kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi zulum učinili, pitati...'[3]"

٧٠٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ وَغَيْرُهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ قَالَ قُطِعَ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ بَعْثٌ فَاكْتُتِبْتُ فِيهِ فَلَقِيتُ عِكْرِمَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَنَهَانِي أَشَدَّ النَّهْيِ ثُمَّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ أُنَاسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا مَعَ الْمُشْرِكِينَ يُكَثِّرُونَ سَوَادَ الْمُشْرِكِينَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَأْتِي السَّهْمُ فَيُرْمَى فَيُصِيبُ أَحَدَهُمْ فَيَقْتُلُهُ أَوْ يَضْرِبُهُ فَيَقْتُلُهُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) .

1 Bili su mobilizirani kako bi se borili protiv stanovnika Šama.

2 U Eš'asovu rivajetu navode se njihova imena. To su: Kajs b. Velid b. Mugire, Ebu Kajs b. Fakih b. Mugira, Velid b. Utba b. Rebia, Amr b. Sufjan i Ali b. Umejja b. Halef. Svi su oni izišli na Bedr, ali su, kada su vidjeli malobrojnost muslimana, posumnjali i rekli: "Njih je zavela njihova vjera!" Svi su oni izginuli na Bedru.

3 En-Nisa, 97. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Doista će meleci, kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi zulum učinili, pitati: 'Šta je bilo s vama?', a oni će odgovoriti: 'Bili smo nemoćni na Zemlji.' 'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekuda iseliti?', reći će im oni. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a loše je to boravište."

## O ONOME KOJI OSTANE S NAJGORIM LJUDIMA

## بَاب إِذَا بَقِيَ فِي حُثَالَةٍ مِنَ النَّاسِ

7086. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Huzejfe[4] da je kazivao: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao dva hadisa od kojih se jedan obistinio, a ja čekam da se i drugi obistini. Pričao nam je da je povjerenje (emanet) spušteno u srž ljudskih srca, zatim su (ljudi) saznali su (o njemu) iz Kur'ana, a potom i iz sunneta. Onda nam je počeo govoriti o nestanku povjerenja i rekao: 'Za vrijeme dok čovjek bude spavao, emanet će biti iščupan iz njegova srca, i ostat će samo taman trag. Zatim će čovjek ponovo spavati, a ostatak će povjerenja biti istrgnut, tako da će ostati samo trag njegov poput žulja, kao kad kamenčić zakotrljaš po nozi, pa ostane žulj; vidiš ga kako je malo odskočio, ali se u njemu ništa ne nalazi. Ljudi će trgovati, ali skoro da neće biti nikoga ko će preuzete obaveze (emanet) ispunjavati. Pričat će se, tako, da u tom i tom plemenu ima povjerljiv čovjek. Ljudima će se laskati riječima: 'Kako je mudar, kako je dosjetljiv, kako je jak ovaj čovjek!', a u srcu njegovu neće biti imana ni koliko zrno gorušice.' Živio sam u doba kada nisam obraćao pažnju od koga ću kupovati: ako je bio musliman, oslanjao sam se na njegovu vjeru, a ako je bio kršćanin, pouzdavao sam se u službenike (koji prate ispravnost kupoprodaje). Ali danas kupujem samo od ovoga ili onoga (tj. ljudi koje znam)."[5]

٧٠٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا حُذَيْفَةُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ فَيَبْقَى فِيهَا أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْمَجْلِ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفِطَ فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ وَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ فَلاَ يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلاَنٍ رَجُلاً أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجْلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ زَمَانٌ وَلاَ أُبَالِي أَيُّكُمْ بَايَعْتُ لَئِنْ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الإِسْلاَمُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ وَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أُبَايِعُ إِلاَّ فُلاَنًا وَفُلاَنًا .

4 Huzejfa b. Jeman Ebu-Abdullah, koji je za vrijeme halife Osmana, radijallahu anhu, postavljen za namjesnika Medaina. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije on je i dalje ostao namjesnik. Nakon što je Alija, radijallahu anhu, izabran za halifu, ovaj mu je dao prisegu i poticao ljude da to učine. Umro je na samom početku Alijinog, radijallahu anhu, hilafeta.

5 Ibnul-Arebi veli: "Huzejfa je ovo rekao vidjevši da to više nisu onakva vremena kakva su bila za života Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i života prve dvojice halifa."

## O ONOME KOJI SE U VRIJEME SMUTNJI NASTANI U PUSTINJI[1]

## بَاب التَّعَرُّبِ فِي الْفِتْنَةِ

7087. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda (da je kazivao):
"Došao je Selema b. Ekve' Hadždžadžu, pa mu je on rekao: 'Ibn-Ekve', vratio si se unatrag kad si otišao živjeti s beduinima u pustinji!'
'Ne', odgovori on, 'meni je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da se vratim u pustinju!'"
Jezid b. Ebu-Ubejd kaže: "Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije Selema b. Ekve' otišao je u Rebezu[2], tamo se oženio, a i djeca su mu se tamo izrodila. Tu je ostao sve do pred kraj života, da bi se nekoliko dana prije smrti vratio u Medinu."

٧٠٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى الْحَجَّاجِ فَقَالَ يَا ابْنَ الأَكْوَعِ ارْتَدَدْتَ عَلَى عَقِبَيْكَ تَعَرَّبْتَ قَالَ لاَ وَلَكِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَذِنَ لِي فِي الْبَدْوِ وَعَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ لَمَّا قُتِلَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ خَرَجَ سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ إِلَى الرَّبَذَةِ وَتَزَوَّجَ هُنَاكَ امْرَأَةً وَوَلَدَتْ لَهُ أَوْلاَدًا فَلَمْ يَزَلْ بِهَا حَتَّى قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِلَيَالٍ فَنَزَلَ الْمَدِينَةَ .

7088. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ebu-Sa'saa, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uskoro će doći vrijeme u kojem će najbolja imovina jednog muslimana biti ovce. S njima će on ići na vrhove planina i u kišovite predjele, sklanjajući se tako, kao vjernik, od smutnji."

٧٠٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

1 Ovo se odnosi na muhadžira koji iz Medine ode i nastani se u pustinji. To, inače, nije bilo dopušteno, osim uz Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, saglasnost. Iseljavanje u pustinju izazvano je pojavom smutnji, kao što se u hadisu koji slijedi i navodi. Postoji nekoliko predanja u kojima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Hidžre zabranjuje svojim ashabima povratak u pustinju. U hadisu koji bilježi Ahmed, a prenosi ga Ibn-Selema, kaže se da je njegov otac došao u Medinu i tu susreo Burejdu b. Husajba, koji mu je rekao: "Ti si napustio mjesto u koje si učinio hidžru i otišao u pustinju!" – "Tražim utočište kod Uzvišenog Allaha", odgovorio mu je on, "ja sam samo postupio onako kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, a rekao je: 'Idite u pustinju, o Eslemovci!' (to je poznato pleme kojem pripadaju i Selema i Berza i Burejda), na što su oni odgovorili: 'Bojimo se da nam to ne umanji nagradu za hidžru!' – 'Vi ste muhadžiri gdje god se nalazili', odgovorio im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

2 Mjesto u pustinji između Mekke i Medine. Iz ovog se hadisa može zaključiti da je Selema u pustinji živio oko četrdeset godina.

## O TRAŽENJU UTOČIŠTA KOD UZVIŠENOG ALLAHA OD SMUTNJI[3]

## باب التَّعوُّذ من الفِتَن

7089. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Zapitkivali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i u tome prevršili mjeru, pa se on jednog dana popeo na minber i rekao: ‘Kakvo mi god pitanje postavite, ja ću vam na njega odgovoriti i dati vam pojašnjenje.’ Tada sam pogledao lijevo i desno i vidio kako svi, pokrivajući glave krajevima svoje odjeće, plaču. Onda je (s pitanjima) započeo neki čovjek kojeg su u prepirci dozivali imenom nekog drugog čovjeka, a ne njegova oca: ‘Allahov Vjerovjesniče’, upitao je on, ‘ko je moj otac?’
‘Tvoj je otac Huzafa’, odgovorio mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). Tada Omer reče: ‘Zadovoljni smo Allahom kao Stvoriteljem, islamom kao vjerom i Muhammedom kao poslanikom. Utječemo se Allahu od smutnji!’
‘Nikada dosad’, reče na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘nisam vidio toliko dobra i toliko zla kao danas. Ukazali su mi se ispred zida i Džennet i Džehennem, tako da sam ih vidio.’”
Katada ovaj hadis spominje u vezi s riječima Uzvišenog Allaha: ‘O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...’”[4]

٧٠٨٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ حَتَّى أَحْفَوْهُ بِالْمَسْأَلَةِ فَصَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ الْمِنْبَرَ فَقَالَ لاَ تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ بَيَّنْتُ لَكُمْ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ يَمِينًا وَشِمَالاً فَإِذَا كُلُّ رَجُلٍ لاَفٌّ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي فَأَنْشَأَ رَجُلٌ كَانَ إِذَا لاَحَى يُدْعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالإِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا رَأَيْتُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَالْيَوْمِ قَطُّ إِنَّهُ صُوِّرَتْ لِيَ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ حَتَّى رَأَيْتُهُمَا دُونَ الْحَائِطِ فَكَانَ قَتَادَةُ يَذْكُرُ هَذَا الْحَدِيثَ عِنْدَ هَذِهِ الآيَةِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) .

3 Naslov ovog poglavlja ukazuje da je ispravno i utemeljeno tražiti Allahovu zaštitu od iskušenja. Ibn-Bettal veli: “U utemeljenosti traženja Allahove zaštite od smutnji leži odgovor onima koji smatraju da od Uzvišenog Allaha treba tražiti iskušenja, jer oni misle da se to navodi u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To mišljenje, međutim, nema nikakve osnove.”

4 El-Maida, 101. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “O vi koji vjerujete, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam bude objašnjeno; a ako budete pitali za to dok Kur’an bude objavljivan, bit će vam objašnjeno; ono ranije Allah vam je već oprostio. – A Allah je Oprostitelj grijeha, Suzdržljivi.”

7090. REKAO JE Abbas Nersi: "Pičao nam je Jezid b. Zurej', njemu Seid, a ovom Katada, prenoseći od Enesa da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao..." (isto onako kako se navodi u prethodnom hadisu).
Enes je također kazivao: "... svi su umotali svoje glave u krajeve odjeće i plakali...", dodavši: "... utječući se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje" (a možda je rekao: "Utječem se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje!").

٧٠٩٠. وَقَالَ عَبَّاسٌ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ كُلُّ رَجُلٍ لَافًّا رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي وَقَالَ عَائِذًا بِاللهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ أَوْ قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ سَوْأَى الْفِتَنِ .

7091. REKAO MI JE Halifa da mu je pričao Jezid b. Zurej', a ovom Seid i Mu'temir, prenoseći od svoga oca, on od Katade, a ovaj od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uz navedeno, rekao i: "... utječući se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje."

٧٠٩١. و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَمُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ عَائِذًا بِاللهِ مِنْ شَرِّ الْفِتَنِ .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "SMUTNJA ĆE DOĆI S ISTOKA."

## بَاب
## قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْفِتْنَةُ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ

7092. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je stao pored minbera i rekao: 'Smutnja će doći otuda! Smutnja će doći otuda, otkuda se pojavljuje šejtanov rog!'[1] (ili sunčev rog)."[2]

٧٠٩٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَامَ إِلَى جَنْبِ الْمِنْبَرِ فَقَالَ الْفِتْنَةُ هَا هُنَا الْفِتْنَةُ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ أَوْ قَالَ قَرْنُ الشَّمْسِ .

1 Davudi smatra da šejtan stvarno ima dva roga. Neki smatraju da se ovdje radi o prenesenom značenju: šejtan će se tada aktivirati i zavladati situacijom. Drugi pak smatraju da "šejtanov rog" znači snagu, jer kada šejtan osnaži, pojavit će se smutnja. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao u pravcu istoka, jer stanovništvo u tim dijelovima još nije bilo primilo islam. Stoga je on ukazao da će smutnja doći iz tog pravca, što se zbilja i dogodilo. O tome zorno svjedoče Bitka kod deve, Bitka na Siffinu, pojava haridžija u Nedždu, Iraku i okolici, a posebno ubistvo Osmana, radijallahu anhu, što je bila najveća smutnja i iskušenje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao je na te opasnosti, ali su se one usprkos tome dogodile. To što je on predvidio šta se može dogoditi svakako je jedan od dokaza njegova poslanstva.

2 Ova sintagma svjedoči o nesigurnosti prenosioca hadisa. Dževheri veli: "Sunčev je rog njegov gornji dio."

7093. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, okrenuvši se u pravcu istoka, rekao: 'Doista, smutnja će doći otuda otkuda se pojavljuje šejtanov rog!'"

٧٠٩٣ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُسْتَقْبِلٌ الْمَشْرِقَ يَقُولُ أَلاَ إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

7094. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Avna, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio sljedeću dovu: 'Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam! Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Jemen!'
'Allahov Poslaniče', rekli su, 'i naš Nedžd!'[3]
On je ponovo rekao: 'Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam! Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Jemen!'
'Allahov Poslaniče', rekli su još jedanput, 'i naš Nedžd!' Mislim da je on treći put rekao: 'Tamo će biti zemljotresi i smutnje, a pojavit će se i šejtanov rog.'"[4]

٧٠٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَأْمِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَفِي نَجْدِنَا قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَأْمِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَفِي نَجْدِنَا فَأَظُنُّهُ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ هُنَاكَ الزَّلاَزِلُ وَالْفِتَنُ وَبِهَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

7095. PRIČAO NAM JE Ishak b. Šahin Vasiti, njemu Halid, prenoseći od Bejana, ovaj od Vebere b. Abdur-Rahmana, a on od Seida b.Džubejra da je kazivao: "Pojavio se pred nama Abdullah b. Omer, te smo se ponadali da će nam ispričati koji hadis što govori o nečemu lijepom, ali nas je preduhitrio neki čovjek koji je rekao: 'Ebu-Abdur-Rahmane, ispričaj nam nešto o borbi u vrijeme smutnje, jer Uzvišeni Allah veli: 'I borite se protiv

٧٠٩٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانٍ عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ فَرَجَوْنَا أَنْ يُحَدِّثَنَا حَدِيثًا حَسَنًا قَالَ فَبَادَرَنَا إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدِّثْنَا عَنِ الْقِتَالِ فِي الْفِتْنَةِ وَاللهُ يَقُولُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ)

3 Hattabi kaže da je Nedžd u pravcu istoka i stanovnicima Medine Nedžd je iračka pustinja i njeni rubovi, a ona je istočno od Medine. Riječ *en-nedžd* u osnovi znači uzvišenje, dok se za ravnu zemlju kaže *el-gavr*. Cijela Tihama spada u zaravan (*el-gavr*), a Mekka spada u Tihamu. Ibn-Hadžer nakon ovoga kaže da Nedžd nije nikakva posebna pokrajina, nego se svaka uzvišica koja slijedi ravni dio zemlje, u odnosu na tu zaravan naziva *nedžd*. (prim. M.M.)

4 Smutnje će doći s istoka ili iz pravca istoka, gdje će se pojaviti Jedžudž i Medžudž, Dedžal i gdje će nastati velika propast. Muhelleb veli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uputio dovu za stanovnike Istoka ne bi li se oni obeshrabrili u činjenju zla."

njih sve dok mnogoboštva ne nestane..."[1] 'Znaš li ti – majka te ne izgubila! – značenje riječi fitnet? Zaista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio borbu protiv mnogobožaca, a ulazak je u njihovu vjeru smutnja. To nipošto nije jednako vašem nastojanju da se borbom dokopate vlasti', odgovorio mu je on."

فَقَالَ هَلْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ إِنَّمَا كَانَ مُحَمَّدٌ ﷺ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ الدُّخُولُ فِي دِينِهِمْ فِتْنَةً وَلَيْسَ كَقِتَالِكُمْ عَلَى الْمُلْكِ .

## O SMUTNJI KOJA UZBURKAVA KAO MORSKI VAL

بَاب الْفِتْنَةِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ

Ibn-Ujejna prenosi od Halefa b. Havšeba da su oni, kada bi se pojavila smutnja, voljeli navoditi ove stihove. Imruul-Kajs veli:

*Rat je kada nastane kao mlada*
*koja sa svojim nakitom trči svakom neznalici*
*ali kada se razgori i razbukti plamen*
*postaje kao starica bez muža*
*sijede probeharale kose*
*čija boja ne privlači*
*i koja promjenom svojom ne zove*
*na mirisanje i poljupce.*

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ خَلَفِ بْنِ حَوْشَبٍ كَانُوا يَسْتَحِبُّونَ أَنْ يَتَمَثَّلُوا بِهَذِهِ الْأَبْيَاتِ عِنْدَ الْفِتَنِ قَالَ امْرُؤُ الْقَيْسِ الْحَرْبُ أَوَّلُ مَا تَكُونُ فَتِيَّةً تَسْعَى بِزِينَتِهَا لِكُلِّ جَهُولِ حَتَّى إِذَا اشْتَعَلَتْ وَشَبَّ ضِرَامُهَا وَلَّتْ عَجُوزًا غَيْرَ ذَاتِ حَلِيلِ شَمْطَاءَ يُنْكَرُ لَوْنُهَا وَتَغَيَّرَتْ مَكْرُوهَةً لِلشَّمِّ وَالتَّقْبِيلِ .

7096. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, a on od Šekika da je kazivao:
"Dok smo jednom prilikom sjedili kod Omera, on nas je upitao: 'Je li iko od vas upamtio Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje govore o smutnji?' Tada (Huzejfa) reče: 'Čovjekovu smutnju, kad su u pitanju njegova porodica, imetak, djeca i komšije – brišu namaz i zekat te naređivanje dobra i odvraćanje od zla.' 'Ja te nisam pitao o tome', reče mu Omer, 'već sam te pitao o smutnji koja uzburkava kao morski val.' 'Nemoj ti strahovati od toga, vladaru pravovjernih', odgovori mu ovaj, 'zaista su vrata između tebe

٧٠٩٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ عُمَرَ إِذْ قَالَ أَيُّكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ قَالَ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ لَيْسَ عَنْ هَذَا أَسْأَلُكَ وَلَكِنِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ قَالَ لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا بَأْسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا قَالَ عُمَرُ

1 El-Bekara,193. Izraz *fitnet* (smutnja, iskušenje) u ovom se ajetu odnosi na mnogoboštvo, kako je preveo i Besim Korkut.

أَيُكْسَرُ الْبَابُ أَمْ يُفْتَحُ قَالَ بَلْ يُكْسَرُ قَالَ عُمَرُ إِذًا لاَ يُغْلَقَ أَبَدًا قُلْتُ أَجَلْ قُلْنَا لِحُذَيْفَةَ أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ الْبَابَ قَالَ نَعَمْ كَمَا يَعْلَمُ أَنَّ دُونَ غَدٍ لَيْلَةً وَذَلِكَ أَنِّي حَدَّثْتُهُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالأَغَالِيطِ فَهِبْنَا أَنْ نَسْأَلَهُ مَنِ الْبَابُ فَأَمَرْنَا مَسْرُوقًا فَسَأَلَهُ فَقَالَ مَنِ الْبَابُ قَالَ عُمَرُ.

i toga zatvorena.' 'A hoće li se ta vrata razbiti ili otvoriti?', upitao je Omer. 'Razbit će se!', odgovori Huzejfa. 'To onda znači da se ona nikada neće zatvoriti!?', reče Omer. 'Da!', odgovorio je (Huzejfa). Upitali smo (poslije toga) Huzejfu: 'Da li je Omer znao o kojim je vratima riječ?' 'Da, znao je kao što zna da poslije dana dolazi noć, kao i to da sam mu ja ispričao govor (hadis) u kojem nema grešaka.' Bojali smo se upitati koja su to vrata, te smo naredili Mesruku da ga upita, što je on i učinio rekavši: 'Koja su to vrata?' 'Omer!', odgovorio je Huzejfa."

٧٠٩٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا إِلَى حَائِطٍ مِنْ حَوَائِطِ الْمَدِينَةِ لِحَاجَتِهِ وَخَرَجْتُ فِي إِثْرِهِ فَلَمَّا دَخَلَ الْحَائِطَ جَلَسْتُ عَلَى بَابِهِ وَقُلْتُ لأَكُونَنَّ الْيَوْمَ بَوَّابَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَأْمُرْنِي فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَضَى حَاجَتَهُ وَجَلَسَ عَلَى قُفِّ الْبِئْرِ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ لِيَدْخُلَ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَوَقَفَ فَجِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْكَ قَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ فَجَاءَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ ﷺ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَجَاءَ عُمَرُ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَجَاءَ عَنْ يَسَارِ النَّبِيِّ ﷺ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ فَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَامْتَلأَ الْقُفُّ فَلَمْ يَكُنْ فِيهِ مَجْلِسٌ

7097. PRIČAO NAM JE Seid b. Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šurejk b. Abdullah, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izišao u jednu medinsku bašču da obavi neku svoju potrebu, a i ja sam izišao za njim. Kada je ušao u bašču, stao sam na vratima i rekao: 'Danas ću biti Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, vratar, mada mi on to nije naredio.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao i obavio svoju potrebu, a potom sjeo na zid bunara, podigao odjeću do koljena i spustio noge u vodu. Tada je došao Ebu-Bekr i zatražio dopuštenje da uđe kod njega. Rekao sam mu da ostane na svome mjestu dok ne upitam (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) za dopuštenje. Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Vjerovjesniče, Ebu-Bekr traži dopuštenje da uđe kod tebe.' 'Dopusti mu da uđe i obraduj ga Džennetom!', odgovorio mi je on. Nakon što je ušao, Ebu-Bekr je stao s Vjerovjesnikove desne strane, podigao odjeću do koljena i spustio noge u vodu. Domalo zatim došao je Omer, pa sam i njemu rekao da pričeka dok ne upitam za dopuštenje. 'Dopusti mu da uđe i obraduj ga Džennetom!', reče mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je Omer ušao, stao s Vjerovjesnikove lijeve

strane, podigao odjeću do koljena i stavio noge u vodu. Zid bunara bijaše tako popunjen da više niko nije mogao sjesti. Stigao je potom Osman, pa sam i njemu rekao da pričeka dok ne upitam za dopuštenje. 'Dopusti i njemu da uđe i obraduj ga Džennetom', do kojeg se dolazi kroz iskušenja što će ga zadesiti!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je ušao i Osman, ali nije mogao sjesti pored njih, pa je otišao na suprotnu stranu, na ivicu bunara, zadigao svoju odjeću i spustio noge u vodu. Zaželio sam da dođe i moj brat i zamolio Uzvišenog Allaha da mi ispuni tu želju." Ibn-Musejjeb veli: "Protumačio sam ovo činjenicom da su njihovi kaburi na jednom mjestu, dok je Osmanov kabur odvojen."[1]

ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ مَعَهَا بَلاَءٌ يُصِيبُهُ فَدَخَلَ فَلَمْ يَجِدْ مَعَهُمْ مَجْلِسًا فَتَحَوَّلَ حَتَّى جَاءَ مُقَابِلَهُمْ عَلَى شَفَةِ الْبِئْرِ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ ثُمَّ دَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَجَعَلْتُ أَتَمَنَّى أَخًا لِي وَأَدْعُو اللهَ أَنْ يَأْتِيَ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَتَأَوَّلْتُ ذَلِكَ قُبُورَهُمْ اجْتَمَعَتْ هَا هُنَا وَانْفَرَدَ عُثْمَانُ .

7098. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana, a on od Ebu-Vaila da je kazivao: "Upitali su Usamu: 'Zar nećeš razgovarati s ovim?', pa je on odgovorio: 'Već sam s njim razgovarao, ne otvarajući vrata (raspravi), jer ne želim biti prvi koji će ih otvoriti! Ja nisam od onih koji nekom čovjeku, nakon što bude postavljen za zapovjednika dvojici ljudi, kažu: 'Ti si bolji!' Nisam takav jer sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Dovest će nekog čovjeka i baciti ga u vatru u kojoj će biti smrvljen kao u žrvnju što ga magarac vuče. Okružit će ga stanovnici Džehennema i reći mu: 'Čovječe, zar ti nisi naređivao da se čini dobro, a odvraćao od zla?!'
'Jesam! Naređivao sam da se čini dobro, ali sâm nisam dobro činio, i odvraćao sam od zla, ali sam zlo sâm činio!', odgovorit će on.'"[2]

٧٠٩٨. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ قِيلَ لأُسَامَةَ أَلاَ تُكَلِّمُ هَذَا قَالَ قَدْ كَلَّمْتُهُ مَا دُونَ أَنْ أَفْتَحَ بَابًا أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَفْتَحُهُ وَمَا أَنَا بِالَّذِي أَقُولُ لِرَجُلٍ بَعْدَ أَنْ يَكُونَ أَمِيرًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَنْتَ خَيْرٌ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ يُجَاءُ بِرَجُلٍ فَيُطْرَحُ فِي النَّارِ فَيَطْحَنُ فِيهَا كَطَحْنِ الْحِمَارِ بِرَحَاهُ فَيُطِيفُ بِهِ أَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ أَيْ فُلاَنُ أَلَسْتَ كُنْتَ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُولُ إِنِّي كُنْتُ آمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلاَ أَفْعَلُهُ وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَفْعَلُهُ .

1 Ibn-Bettal veli: "Posebno su istaknuta iskušenja Osmanova, radijallahu anhu, iako je i Omer, radijallahu anhu, bio ubijen kao i Osman. Omerova iskušenja nisu dostigla stupanj težine Osmanovih iskušenja." Ibn-Hadžer veli: "Ukratko rečeno, kušnjama koje su spomenute u vezi s Osmanom, radijallahu anhu, upućuje se na sva iskušenja koja je on, pored ubistva, pretrpio."

2 Muhelleb veli: "Oni su od Usame tražili da se obrati Osmanu, radijallahu anhu, i porazgovara s njim, jer je Usama imao posebno mjesto kod njega. S njim je trebao razgovarati o Velidu b. Ukbi, za kojeg se ustanovilo

## POGLAVLJE...

## بَاب

7099. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, njemu Avf, prenoseći od Hasana, a on od Ebu-Bekre da je govorio: "Uzvišeni mi je Allah dao da se prije Bitke kod deve okoristim jednom riječju. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo da su Perzijanci na vlast postavili Kisrinu kćerku, rekao je: 'Neće uspjeti nijedan narod koji postavi ženu za svoga vladara.'"[3]

٧٠٩٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ لَقَدْ نَفَعَنِي اللهُ بِكَلِمَةٍ أَيَّامَ الْجَمَلِ لَمَّا بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّ فَارِسًا مَلَّكُوا ابْنَةَ كِسْرَى قَالَ لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَّوْا أَمْرَهُمُ امْرَأَةً .

da je pio vino, što se i među svijetom pročulo. On je bio Osmanov, radijallahu anhu, brat po majci, a Osman ga je postavio za namjesnika. Usama im je odgovorio: 'Ja sam s njim nasamo razgovarao, ne otvarajući vrata raspravi, jer ne želim javno kritizirati jednog od imama, kako ne bi došlo do razdora.' Potom im je dao do znanja da on nikome ne laska, makar se radilo i o vladaru, ali ne želi govoriti o tome javno i na sav glas. Naveo im je slučaj čovjeka koji će biti bačen u vatru zato što je pozivao na dobro, a sam ga nije činio, i što je odvraćao od zla, a sam ga je činio. On se tako želio osloboditi njihovih optužbi da je šutio o slučaju Osmana, radijallahu anhu, i njegovog brata po majci Velida."

3 U hadisu koji od Avfa prenosi Nadr b. Šumejl Ismaili na kraju navodi i dodatak, u kome se navodi da je Ebu-Bekra još rekao: "Znao sam da skupina okupljena oko deve neće uspjeti!"
Ibn-Bettal od Muhelleba prenosi mišljenje da u Ebu-Bekrinu predanju naizgled postoji omalovažavanje Aišinog, radijallahu anha, stava i postupka. Međutim, nije tako, jer je poznato da je Ebu-Bekra slijedio Aišu, radijallahu anha, u njenom nastojanju da popravi međuljudske odnose. Opće poznato je da oni nisu željeli borbu, a kada je do nje došlo, onima koji su bili s njom nije preostalo ništa drugo nego da se u nju upuste. Ebu-Bekra nije doveo u pitanje Aišine, radijallahu anha, stavove, ali je na osnovu hadisa što ga je čuo, a u vezi sa slučajom Perzijanaca, pretpostavio da će oni koji su bili pod Aišinim, radijallahu anha, zapovjedništvom biti poraženi. Na to upućuje i činjenica da niko ne prenosi kako su se Aiša i njene pristalice protivili Alijinom, radijallahu anhu, postavljenju za halifu, niti to da su pozivali da se on svrgne s tog položaja. Jedino zbog čega su mu oni zamjerali jest, kako su vjerovali, njegova neodlučnost da kazni Osmanove, radijallahu anhu, ubice i izvrši odmazdu nad njima. S druge strane, Alija je čekao da Osmanova rodbina pokrene sudski postupak protiv njegovih ubica, i kada se tačno utvrdi ko je počinilac ubistva, neka se nad njim i izvrši odmazda. Tako je došlo do razdora. Oni pak kojima se pripisivalo ubistvo pobojali su se da se ne pronađe počinilac, te su požurili sa sijanjem nepovjerenja i smutnje koja će dovesti do rata i ubijanja. Kada se sve završilo, i kada je Alija, radijallahu anhu, pobijedio, Ebu-Bekra je i dalje smatrao kako on treba ostati po strani od svih zbivanja, mada je njegov stav bio istovjetan Aišinom, radijallahu anha, stavu – izvršiti odmazdu nad Osmanovim, radijallahu anhu, ubicama.
Ibn-Hadžer veli: "Već je u poglavlju o sukobu dvojice muslimana sabljama naveden hadis koji prenosi Ahnef i u kojem se kaže da se on želio priključiti Aliji, radijallahu anhu, i pomoći mu, ali ga je Ebu-Bekra od toga odvratio. Također je navedeno da je on bio protiv bilo kakvih sukoba i borbi, te stoga nije podržavao ni Aišinu, radijallahu anha, ni Alijinu, radijallahu anhu, stranu. Njegov je stav bio da se treba držati neutralno, kao što su se neutralno držali i Sa'd b. Ebu-Vekkas, Muhammed b. Meslema, Abdullah b. Omer i drugi. Zbog svega toga on nije učestvovao u Bici na Siffinu ni s jedne strane."
Ovaj je hadis dokaz onima koji smatraju da nije dopušteno ženi da bude sudija i donosi presude. Neki pripadnici malikijskog mezheba smatraju da je to dopušteno, dok Ibn-Džerir Taberi dopušta mogućnost da žena bude sudija, ali samo u onim slučajevima u kojima se prihvata njeno svjedočenje.

7100. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Adem, a ovom Ebu-Bekr b. Ajjaš, prenoseći od Ebu-Hasina, a on od Ebu-Merjema Abdullaha b. Zijada Esedija da je kazivao: "Kada su Talha, Zubejr i Aiša otišli u Basru, Alija je u Kufu poslao Ammara b. Jasira i Hasana b. Alija. Oni su se popeli na minber tako da je Hasan b. Ali bio na gornjem, a Ammar na donjem dijelu minbera. Mi smo se okupili ispred mihraba, te sam čuo Ammara kako govori: 'Aiša je došla u Basru. Tako mi Allaha, ona je supruga vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovom i na budućem svijetu, a vas je Uzvišeni Allah iskušao kako bi se potvrdilo da li se pokoravate Njemu ili njoj!'"

٧١٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْيَمَ عَبْدُاللهِ بْنُ زِيَادٍ الأَسَدِيُّ قَالَ لَمَّا سَارَ طَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ وَعَائِشَةُ إِلَى الْبَصْرَةِ بَعَثَ عَلِيٌّ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ وَحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ فَقَدِمَا عَلَيْنَا الْكُوفَةَ فَصَعِدَا الْمِنْبَرَ فَكَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ فَوْقَ الْمِنْبَرِ فِي أَعْلاَهُ وَقَامَ عَمَّارٌ أَسْفَلَ مِنَ الْحَسَنِ فَاجْتَمَعْنَا إِلَيْهِ فَسَمِعْتُ عَمَّارًا يَقُولُ إِنَّ عَائِشَةَ قَدْ سَارَتْ إِلَى الْبَصْرَةِ وَ وَاللهِ إِنَّهَا لَزَوْجَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَكِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ابْتَلاَكُمْ لِيَعْلَمَ إِيَّاهُ تُطِيعُونَ أَمْ هِيَ .

7101. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ibn-Ebu-Ganijja, prenoseći od Hakema, a on od Ebu-Vaila da je kazivao:
"Ammar se doista popeo na minber u Kufi i, spominjući Aišine postupke, rekao: 'Zaista je ona supruga vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovom i na budućem svijetu, i ona je vaša kušnja!'"

٧١٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَامَ عَمَّارٌ عَلَى مِنْبَرِ الْكُوفَةِ فَذَكَرَ عَائِشَةَ وَذَكَرَ مَسِيرَهَا وَقَالَ إِنَّهَا زَوْجَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَكِنَّهَا مِمَّا ابْتُلِيتُمْ .

7102, 7103, 7104. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber, njemu Šu'ba, a ovom Amr, prenoseći od Ebu-Vaila da je kazivao:
"Ebu-Musa i Ebu-Mes'ud došli su kod Ammara, nakon što ga je Alija poslao u Kufu da podigne svijet u borbu, i rekli mu: 'Otkad si primio islam, nismo kod tebe vidjeli ništa ružnije od tvoje današnje žurbe!' Na to im on odgovori: 'Otkako ste primili islam, ni ja kod vas nisam vidio ništa ružnije od vaše današnje neodlučnosti!' Potom je ogrnuo svakog od njih dvojice plaštom, pa su otišli u džamiju."

٧١٠٢-٧١٠٤. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ دَخَلَ أَبُو مُوسَى وَأَبُو مَسْعُودٍ عَلَى عَمَّارٍ حَيْثُ بَعَثَهُ عَلِيٌّ إِلَى أَهْلِ الْكُوفَةِ يَسْتَنْفِرُهُمْ فَقَالاَ مَا رَأَيْنَاكَ أَتَيْتَ أَمْرًا أَكْرَهَ عِنْدَنَا مِنْ إِسْرَاعِكَ فِي هَذَا الأَمْرِ مُنْذُ أَسْلَمْتَ فَقَالَ عَمَّارٌ مَا رَأَيْتُ مِنْكُمَا مُنْذُ أَسْلَمْتُمَا أَمْرًا أَكْرَهَ عِنْدِي مِنْ إِبْطَائِكُمَا عَنْ هَذَا الأَمْرِ وَكَسَاهُمَا حُلَّةً حُلَّةً ثُمَّ رَاحُوا إِلَى الْمَسْجِدِ .

7105, 7106, 7107. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika b. Seleme da je kazivao:
"Sjedio sam s Ebu-Mes'udom, Ebu-Musaom i Ammarom, kad je Ebu-Mes'ud rekao (Ammaru): 'Nema nijednog tvog prijatelja kome ja ne bih mogao nešto prigovoriti, samo tebi ne. Otkako si u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, društvu, pa do danas, kod tebe nisam vidio ništa ružnije od današnje žurbe u ovome!'
'A ja, Ebu-Mes'ude, otkad ste vi u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, društvu pa do danas, kod tebe, a ni kod ovoga tvog druga, nisam vidio ništa ružnije od vaše neodlučnosti u ovome!', odgovorio mu je Ammar. Tada Ebu-Mes'ud, koji bijaše bogat čovjek, reče (svome robu): 'Momče, daj mi dva ogrtača!' Jednim je ogrtačem ogrnuo Ebu-Musaa, a drugim Ammara.
'Idite na džuma-namaz!', rekao im je."

٧١٠٥-٧١٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي مَسْعُودٍ وَأَبِي مُوسَى وَعَمَّارٍ فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ مَا مِنْ أَصْحَابِكَ أَحَدٌ إِلاَّ لَوْ شِئْتُ لَقُلْتُ فِيهِ غَيْرَكَ وَمَا رَأَيْتُ مِنْكَ شَيْئًا مُنْذُ صَحِبْتَ النَّبِيَّ ﷺ أَعْيَبَ عِنْدِي مِنِ اسْتِسْرَاعِكَ فِي هَذَا الأَمْرِ قَالَ عَمَّارٌ يَا أَبَا مَسْعُودٍ وَمَا رَأَيْتُ مِنْكَ وَلاَ مِنْ صَاحِبِكَ هَذَا شَيْئًا مُنْذُ صَحِبْتُمَا النَّبِيَّ ﷺ أَعْيَبَ عِنْدِي مِنْ إِبْطَائِكُمَا فِي هَذَا الأَمْرِ فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ وَكَانَ مُوسِرًا يَا غُلاَمُ هَاتِ حُلَّتَيْنِ فَأَعْطَى إِحْدَاهُمَا أَبَا مُوسَى وَالأُخْرَى عَمَّارًا وَقَالَ رُوحَا فِيهِ إِلَى الْجُمُعَةِ .

## O TOME KADA UZVIŠENI ALLAH KAZNI NEKI NAROD

## بَاب إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا

7108. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Allah kazni neki narod, ta kazna zadesi i sve one koji se nađu u tom narodu; a svako će biti proživljen (i nagrađen ili kažnjen) prema svojim djelima."[1]

٧١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَنْزَلَ اللهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ .

1 Ibn-Hadžer Askalani veli: "Zajednička smrt ne znači i zajedničku kaznu ili nagradu, naprotiv: svako će biti nagrađen za svoja djela shodno svojim namjerama."
Ibn-Ebu-Hamza naginje shvatanju da kaznu kojom Allah kazni jedan narod pretrpe i neki dobri članovi te zajednice, i to stoga što posustanu u zapovijedanju da se čini dobro, a kloni se zla. Oni koji naređuju dobro i odvraćaju od zla istinski su muslimani, i Uzvišeni Allah neće na njih spustiti Svoju kaznu.
Iz ovog se hadisa može zaključiti još i sljedeće:
– od nevjernika se treba udaljiti i napustiti njihovo društvo, jer boravak među njima vodi u propast;
– vjernici koji, pretrpjevši kaznu od Uzvišenog Allaha, nastradaju zajedno s nevjernicima nisu time kažnjeni, jer će patnja kroz koju su prošli omogućiti potiranje nekih njihovih grijeha.

## O RIJEČIMA KOJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZGOVORIO O HASANU B. ALIJI: "ZAISTA JE OVAJ MOJ SIN PRVAK; MOŽDA ĆE ALLAH POMOĆU NJEGA IZMIRITI DVIJE SKUPINE MUSLIMANA."

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ إِنَّ ابْنِي هَذَا لَسَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

7109. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana, a on od Israila Ebu-Musaa, kojeg je (Sufjan) sreo u Kufi, a bio je došao kod Ibn-Šubrume. "Uvedi me kod Isaa[1] da ga posavjetujem!", zamolio je (Israil Ibn-Šubrumu). Izgleda da se Ibn-Šubruma pobojao za njegovu (Israilovu) sigurnost, pa to nije učinio.
Israil pripovijeda da je Hasan[2] kazivao:
"Kada su vojne jedinice pod zapovjedništvom Hasana b. Alije krenule protiv Muavije, Amr b. As rekao je Mu'aviji: 'Nijedna se jedinica neće povući sve dok se protivnička jedinica ne povuče!'
'Ko će ostati da se brine o muslimanskoj djeci?',[3] upitao je Mu'avija.
'Ja!', odgovori on. Abdullah b. Amir i Abdur-Rahman b. Semura rekli su: 'Srest ćemo se s njim i predložiti mu mirovno rješenje.'"[4]
Hasan dalje pripovijeda da je čuo Ebu-Bekrea kako priča: "Za vrijeme dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, došao je Hasan (sin Alijin), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovaj je moj sin prvak; možda će Allah pomoću njega izmiriti dvije skupine muslimana.'"

٧١٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ أَبُو مُوسَى وَلَقِيتُهُ بِالْكُوفَةِ وَجَاءَ إِلَى ابْنِ شُبْرُمَةَ فَقَالَ أَدْخِلْنِي عَلَى عِيسَى فَأَعِظَهُ فَكَأَنَّ ابْنَ شُبْرُمَةَ خَافَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَفْعَلْ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ لَمَّا سَارَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا إِلَى مُعَاوِيَةَ بِالْكَتَائِبِ قَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ لِمُعَاوِيَةَ أَرَى كَتِيبَةً لاَ تُوَلِّي حَتَّى تُدْبِرَ أُخْرَاهَا قَالَ مُعَاوِيَةُ مَنْ لِذَرَارِيِّ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ أَنَا فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَامِرٍ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ نَلْقَاهُ فَنَقُولُ لَهُ الصُّلْحَ قَالَ الْحَسَنُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ أَبَا بَكْرَةَ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ جَاءَ الْحَسَنُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

1 Radi se o Isau b. Musau b. Muhammedu b. Aliju b. Abdullahu b. Abbasu, bratiću Mensurovu, namjesniku Kufe. Ibn-Šubruma nije ga odveo Isau, bojeći se za njegovu (Israilovu) sigurnost. Iz toga je Ibn-Bettal izveo zaključak da u situaciji u kojoj neko strahuje za svoju sigurnost nema obaveze pozivanja na dobro, a odvraćanja od zla.

2 Tj. Hasan Basri.

3 Tj. ako se ove dvije velike skupine muslimana međusobno sukobe i poubijaju, ko će nakon toga ostati da se brine o muslimanskoj djeci?

4 Navodi se da je postignut mirovni sporazum četrdesete ili četrdeset i prve godine. Ajni smatra da se to dogodilo četrdeset i prve, i ta je godina nazvana Godinom jedinstva.

7110. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Muhammeda b. Alija, a on od Harmele, roba Usaminog, da je kazivao: "Poslao me je Usama Aliji i rekao mi: 'On će te pitati: 'Šta je spriječilo tvoga gospodara da mi se pridruži?', pa mu odgovori: 'On ti poručuje da bi volio biti s tobom čak i da si u čeljustima lava, ali ne i u ovoj prilici!" (Kada sam mu došao) nije mi ništa dao, pa sam otišao Hasanu, Husejnu i Ibn-Džaferu, i oni su mi dali devu s tovarom."

٧١١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ أَنَّ حَرْمَلَةَ مَوْلَى أُسَامَةَ أَخْبَرَهُ قَالَ عَمْرٌو قَدْ رَأَيْتُ حَرْمَلَةَ قَالَ أَرْسَلَنِي أُسَامَةُ إِلَى عَلِيٍّ وَقَالَ إِنَّهُ سَيَسْأَلُكَ الآنَ فَيَقُولُ مَا خَلَّفَ صَاحِبَكَ فَقُلْ لَهُ يَقُولُ لَكَ لَوْ كُنْتَ فِي شِدْقِ الأَسَدِ لأَحْبَبْتُ أَنْ أَكُونَ مَعَكَ فِيهِ وَلَكِنَّ هَذَا أَمْرٌ لَمْ أَرَهُ فَلَمْ يُعْطِنِي شَيْئًا فَذَهَبْتُ إِلَى حَسَنٍ وَحُسَيْنٍ وَابْنِ جَعْفَرٍ فَأَوْقَرُوا لِي رَاحِلَتِي .

## O TOME KADA KO U JEDNOM DRUŠTVU KAŽE JEDNO, A ONDA OTIĐE U DRUGO DRUŠTVO I REKNE SUPROTNO

## بَاب إِذَا قَالَ عِنْدَ قَوْمٍ شَيْئًا ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ بِخِلَافِهِ

7111. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Nafija da je kazivao: "Kada su stanovnici Medine odbili priznati Jezida b. Mu'aviju za halifu,[5] Ibn-Omer sakupio je sve svoje prvake i djecu i rekao im: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Svakom će varalici na Sudnjem danu biti dodijeljena zastava (kao znak prijevare).' Mi smo, prema uvjetima koje traže Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, ovom čovjeku dali prisegu. Ja ne znam za veću izdaju od one kada neko, prema uvjetima koje traže Allah i Njegov Poslanik, da prisegu nekome, a zatim povede rat protiv njega. Ja doista ne znam nikoga od vas ko odbije priznanje ili se ustegne od davanja prisege, a da između mene i njega neće biti jaz.'"[6]

٧١١١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ لَمَّا خَلَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ جَمَعَ ابْنُ عُمَرَ حَشَمَهُ وَوَلَدَهُ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُنْصَبُ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنَّا قَدْ بَايَعْنَا هَذَا الرَّجُلَ عَلَى بَيْعِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي لاَ أَعْلَمُ غَدْرًا أَعْظَمَ مِنْ أَنْ يُبَايَعَ رَجُلٌ عَلَى بَيْعِ اللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُنْصَبُ لَهُ الْقِتَالُ وَإِنِّي لاَ أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْكُمْ خَلَعَهُ وَلاَ بَايَعَ فِي هَذَا الأَمْرِ إِلاَّ كَانَتِ الْفَيْصَلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ .

5 Prenosi se od Urve b. Zubejra da je rekao: "Kada je umro Mu'avija, Abdullah b. Zubejr iskazao je svoje neslaganje s Jezidom b. Mu'avijom, jer je ovaj uputio vojsku sastavljenu od stanovnika Šama, kojoj je za zapovjednika postavio Muslima b. Ukbu. Naredio mu je da se obračuna sa stanovnicima Medine, u kojoj je još uvijek živjelo nekoliko Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba. On je u ubijanju prevršio svaku mjeru, a kada je krenuo na Mekku, u putu ga je zadesila smrt."

6 Ibn-Hadžer veli: "Ovaj hadis upućuje na to da je pokornost imamu kojem je data prisega obavezna. Nije dopušteno iskazati mu neposlušnost, pa makar se on u svojoj vladavini ponašao i despotski. Neposlušnost se ne može iskazati samo zbog nekih grijeha."

7112. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, prenoseći od Avfa, a on od Ebu-Minhala da je kazivao: "Za vrijeme dok su Ibn-Zijad i Mervan bili u Šamu, Ibn-Zubejr je preuzeo vlast u Mekki, a (ljudi zvani) *kurra'* (karije, tj. haridžije) u Basri. Ja sam sa svojim ocem krenuo Ebu-Berzi Eslemiju, i kad smo došli kod njega, sjeli smo u hladovinu prostorije napravljene od trske. Moj je otac otpočeo razgovor, žedno upijajući svaki njegov hadis: 'Ebu-Berza', reče on, 'vidiš li u šta je zapao svijet?' Prvo što je (Ebu-Berza) rekao bilo je: 'Nadam se Allahovoj nagradi zbog toga što sam se naljutio na neke pripadnike Kurejša. Znate, o skupino Arapa, da ste bili u bijednom stanju, malobrojni i zalutali, pa vas je Uzvišeni Allah, šaljući vam islam i Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, spasio. Time ste postigli ovo što vidite, ali su ovosvjetski interesi poremetili odnose među vama. Zaista se onaj u Šamu, tako mi Allaha, ne bori ni zbog čega drugog osim ovosvjetske koristi. Tako mi Allaha, ni ovi koji se nalaze među vama ne bore se ni zbog čega drugog osim ovosvjetskih interesa. A i onaj što je u Mekki, tako mi Allaha, bori se samo radi dunjaluka.'"

٧١١٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ عَوْفٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ لَمَّا كَانَ ابْنُ زِيَادٍ وَمَرْوَانُ بِالشَّأْمِ وَوَثَبَ ابْنُ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ وَوَثَبَ الْقُرَّاءُ بِالْبَصْرَةِ فَانْطَلَقْتُ مَعَ أَبِي إِلَى أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَيْهِ فِي دَارِهِ وَهُوَ جَالِسٌ فِي ظِلِّ عُلِّيَّةٍ لَهُ مِنْ قَصَبٍ فَجَلَسْنَا إِلَيْهِ فَأَنْشَأَ أَبِي يَسْتَطْعِمُهُ الْحَدِيثَ فَقَالَ يَا أَبَا بَرْزَةَ أَلاَ تَرَى مَا وَقَعَ فِيهِ النَّاسُ فَأَوَّلُ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ تَكَلَّمَ بِهِ إِنِّي احْتَسَبْتُ عِنْدَ اللهِ أَنِّي أَصْبَحْتُ سَاخِطًا عَلَى أَحْيَاءِ قُرَيْشٍ إِنَّكُمْ يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ كُنْتُمْ عَلَى الْحَالِ الَّذِي عَلِمْتُمْ مِنَ الذِّلَّةِ وَالْقِلَّةِ وَالضَّلاَلَةِ وَإِنَّ اللهَ أَنْقَذَكُمْ بِالإِسْلاَمِ وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى بَلَغَ بِكُمْ مَا تَرَوْنَ وَهَذِهِ الدُّنْيَا الَّتِي أَفْسَدَتْ بَيْنَكُمْ إِنَّ ذَاكَ الَّذِي بِالشَّأْمِ وَاللهِ إِنْ يُقَاتِلُ إِلاَ عَلَى الدُّنْيَا وَإِنَّ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ وَاللهِ إِنْ يُقَاتِلُونَ إِلاَ عَلَى الدُّنْيَا وَإِنْ ذَاكَ الَّذِي بِمَكَّةَ وَاللهِ إِنْ يُقَاتِلُ إِلاَ عَلَى الدُّنْيَا .

7113. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Vasil Ahdeb, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe b. Jemana da je rekao: "Današnji su licemjeri gori od onih koji su bili u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su krili svoje postupke, a ovi danas otvoreno rade."

٧١١٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ الأَحْدَبِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ الْيَوْمَ شَرٌّ مِنْهُمْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانُوا يَوْمَئِذٍ يُسِرُّونَ وَالْيَوْمَ يَجْهَرُونَ .

7114. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis'ar, a ovom Habib b. Ebu-Sabit, prenoseći od Ebu-Ša'sa'a, a on od Huzejfe da je rekao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je licemjerstva, ali ovo danas – to je nevjerovanje nakon vjerovanja."

٧١١٤. حَدَّثَنَا خَلاَّدٌ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ إِنَّمَا كَانَ النِّفَاقُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَإِنَّمَا هُوَ الْكُفْرُ بَعْدَ الإِيمَانِ .

## بَاب لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُغْبَطَ أَهْلُ الْقُبُورِ

## O TOME DA NEĆE NASTUPITI SUDNJI DAN SVE DOK SE NE BUDE ZAVIDJELO MRTVIMA

٧١١٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ .

7115. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao; "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok čovjek, prolazeći pored nečijeg kabura, ne kaže: 'Eh, da sam ja na tvom mjestu!'"[1]

## بَاب تَغْيِيرِ الزَّمَانِ حَتَّى تُعْبَدَ الأَوْثَانُ

## O TOME DA ĆE DOĆI VRIJEME U KOJEM ĆE SE IBADET ČINITI KIPOVIMA

٧١١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضي الله عَنْهم أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَضْطَرِبَ أَلَيَاتُ نِسَاءِ دَوْسٍ عَلَى ذِي الْخَلَصَةِ وَذُو الْخَلَصَةِ طَاغِيَةُ دَوْسٍ الَّتِي كَانُوا يَعْبُدُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

7116. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se žene Devsa ne poguraju svojim zadnjicama oko Zul-Halese, a Zul-Halesa je kip kojem su se klanjali u doba neznaboštva."

٧١١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ قَحْطَانَ يَسُوقُ النَّاسَ بِعَصَاهُ .

7117. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, a ovom Sevr, prenoseći od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se u plemenu Kahtan ne pojavi čovjek koji će svojim štapom tjerati ljude."

1 Ibn-Bettal veli: "Mrtvima će se zavidjeti i poželjet će se smrt onda kada nastupe iskušenja i kada ljudi, usljed mnoštva nevaljalština i grijeha koji će se pojaviti, budu, iz straha da ne izgube vjeru, više voljeli biti među mrtvima nego među živima."
U Ebu-Hazimovom se predanju navodi kako će se pojaviti iskušenja i nastupiti teška vremena, tako da će smrt, koja je najteže iskušenje, biti lakša od tih iskušenja, te će mnogi zaželjeti smrt.
Hakim bilježi predanje u kojem se navodi da je Ebu-Selema rekao: "Obišao sam Ebu-Hurejru kad je bio bolestan i uputio dovu: 'Stvoritelju moj, učini da Ebu-Hurejra ozdravi!', na što je on odgovorio: "Gospodaru moj, nemoj mu uslišiti dovu! A ti, Ebu-Selema, umri ako možeš umrijeti, jer, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, trenutak smrti koji dođe učenim ljudima bit će draži od suhog zlata."

## O POJAVI VATRE

## بَاب خُرُوجِ النَّارِ

Enes kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvi je od predznaka Sudnjeg dana vatra koja će ljude tjerati od istoka prema zapadu."

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ نَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ .

7118. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se u Hidžazu ne pojavi vatra koja će osvjetljavati vratove deva u Busri."[1]

٧١١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ تُضِيءُ أَعْنَاقَ الإِبِلِ بِبُصْرَى .

7119. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Seid Kindi, njemu Ukba b. Halid, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana, ovaj od svoga djeda Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uskoro će nastupiti vrijeme kada će rijeka Eufrat otkriti riznicu zlata, ali neka onaj koji tu bude prisutan iz nje ništa ne uzima!" Ukba veli da mu je isti hadis pričao Ubejdullah, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Razlika je samo u riječima: "... otkriti brdo zlata..."

٧١١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَدِّهِ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ فَمَنْ حَضَرَهُ فَلاَ يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا قَالَ عُقْبَةُ وَحَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ يَحْسِرُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ .

## POGLAVLJE...

## بَاب

7120. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ma'beda, a on od Harise b. Vehba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Udjeljujte milostinju! Zaista će doći vrijeme kada će čovjek tražiti kome će udijeliti svoju milostinju, ali neće moći naći nikoga ko bi je uzeo od njega."[2]
Musedded veli: "Harisa je brat Abdullaha b. Omera po majci, kao što kaže Ebu-Abdullah (Buhari)."

٧١٢٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا مَعْبَدٌ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ تَصَدَّقُوا فَسَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَمْشِي الرَّجُلُ بِصَدَقَتِهِ فَلاَ يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا قَالَ مُسَدَّدٌ حَارِثَةُ أَخُو عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ لأُمِّهِ قَالَهُ أَبُو عَبْدِاللهِ .

---

1 Busra je mjesto u Šamu, odnosno grad Huran koji je od Damaska udaljen oko tri dana pješačkog hoda.

2 Već se dogodilo za vrijeme Omera b. Abdul-Aziza da je neki čovjek nudio svoju imovinu u sadaku ali nije našao nikoga ko će je uzeti.

7121. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne sukobe dvije ogromne skupine koje će pripadati istoj vjeri, ali će se među njima odigrati velika bitka, te dok se ne pojavi blizu trideset lažova – zavodljivaca,[3] od kojih će svaki za sebe tvrditi da je poslanik. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne podigne znanje i ne učestaju zemljotresi, dok vrijeme ne počne strahovito brzo prolaziti, dok se ne pojave smutnje i ne proširе ubistva. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se imetak ne namnoži u tolikoj mjeri da njegovi vlasnici počnu brinuti veliku brigu kome će dati milostinju. Kada je budu nekome ponudili, ovaj će im reći: 'Ja za tim nemam nikakve potrebe!'[4]
Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ljudi ne počnu natjecati u podizanju građevina te dok čovjek ne prođe pored nečijeg kabura i ne uzvikne: 'Eh, da sam ja na njegovom mjestu!' Neće nastupiti Sudnji dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. A kada ono iziđe sa zapada, i to ljudi vide, svi će povjerovati, ali tada nikome neće koristiti to što će povjerovati ako prije toga nije vjerovao i, vjerujući, činio dobročinstvo. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da dvojica ljudi koji budu razastrli svoju odjeću između sebe niti će je uspjeti prodati niti pokupiti. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da čovjek koji se bude udaljavao od pomuzene deve neće uspjeti popiti mlijeko. Doista će Sudnji dan nastupiti, a čovjek će popravljati pojilište za svoju stoku, i neće je uspjeti napojiti iz njega. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da čovjek koji bude prinio zalogaj svojim ustima neće ga uspjeti pojesti."

٧١٢١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتَتِلَ فِئَتَانِ عَظِيمَتَانِ يَكُونُ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعْوَتُهُمَا وَاحِدَةٌ وَحَتَّى يُبْعَثَ دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبٌ مِنْ ثَلاَثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ وَحَتَّى يُقْبَضَ الْعِلْمُ وَتَكْثُرَ الزَّلاَزِلُ وَيَتَقَارَبَ الزَّمَانُ وَتَظْهَرَ الْفِتَنُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ وَهُوَ الْقَتْلُ وَحَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمُ الْمَالُ فَيَفِيضَ حَتَّى يُهِمَّ رَبَّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُ صَدَقَتَهُ وَحَتَّى يَعْرِضَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولَ الَّذِي يَعْرِضُهُ عَلَيْهِ لاَ أَرَبَ لِي بِهِ وَحَتَّى يَتَطَاوَلَ النَّاسُ فِي الْبُنْيَانِ وَحَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ وَحَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَآهَا النَّاسُ يَعْنِي آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ (لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلاَنِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلاَ يَتَبَايَعَانِهِ وَلاَ يَطْوِيَانِهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدِ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِقْحَتِهِ فَلاَ يَطْعَمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يُلِيطُ حَوْضَهُ فَلاَ يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ رَفَعَ أُكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلاَ يَطْعَمُهَا .

3 U hadisu je upotrijebljen izraz *dedždžalun* (pl. *dedždžal*), ali se tu ne radi o jednookom Dedžalu, nego o osobama koje će za sebe tvrditi da su poslanici i koje će pomiješati istinu s neistinom. U nekim se predanjima navodi da će ih biti trideset, u nekim da je trideset i prvi jednooki Dedžal, a u nekim, opet, da ih je dvadeset i sedam muških i četiri žene.

4 Ovim se ukazuje na ono što će se desiti kada Isa, alejhis-selam, siđe na zemlju.

## O DEDŽDŽALU

## بَاب ذِكْرِ الدَّجَّالِ

7122. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Mugire b. Šu'be da je kazivao:
"Niko nije o Dedždžalu pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ono što sam ga ja pitao. 'Kakvu ti štetu on može nanijeti?!', upitao me je. 'Zaista neki govore', rekoh, 'da će on imati hljeba koliko brdo i vode koliko rijeka.'
'Allah ga je učinio mnogo slabijim da bi sve to mogao imati', reče mi on."

٧١٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ قَالَ لِي الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ مَا سَأَلَ أَحَدٌ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الدَّجَّالِ أَكْثَرَ مَا سَأَلْتُهُ وَإِنَّهُ قَالَ لِي مَا يَضُرُّكَ مِنْهُ قُلْتُ لِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّ مَعَهُ جَبَلَ خُبْزٍ وَنَهَرَ مَاءٍ قَالَ هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللهِ مِنْ ذَلِكَ .

7123. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on, mislim, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "On je ćorav u desno oko, a ono je ispupčeno kao zrno grožđa."

٧١٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

7124. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedždžal će doći nadomak Medine: ona će se zatresti tri puta, a onda će mu ususret otići svi nevjernici i licemjeri."

٧١٢٤. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَجِيءُ الدَّجَّالُ حَتَّى يَنْزِلَ فِي نَاحِيَةِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةُ ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ كُلُّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ .

7125. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom njegov otac, prenoseći od svoga djeda, a on od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medinu neće pogoditi strahote Mesiha Dedždžala. Medina će tada imati sedam kapija, a na svakoj će kapiji stajati po dva meleka."

٧١٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَلَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ .

7126. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Mis‘ar, prenoseći od Sa‘da b. Ibrahima, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medinu neće pogoditi strahote Mesiha. Ona će tada imati sedam kapija, a na svakoj će kapiji stajati po dva meleka."
Rekao je: "Ibn-Ishak prenosi od Saliha b. Ibrahima, a on od svoga oca da je kazivao: "Došao sam u Basru, pa mi je Ebu-Bekra rekao: "Ovo sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ قَالَ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَدِمْتُ الْبَصْرَةَ فَقَالَ لِي أَبُو بَكْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا .

7127. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim, a ovom Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao – a bilo je mnoštvo svijeta – pa je iskazao sve hvale i pohvale Uzvišenom Allahu, onako kako to Njemu dolikuje, a zatim spomenuo Dedždžala riječima: 'Ja vas doista upozoravam na njega! Nije bilo nijednog vjerovjesnika koji nije upozorio svoj narod na njega. Ali ja ću vama kazati ono što nijedan vjerovjesnik nije rekao svome narodu: on je ćorav (slijep u jedno oko), a Allah nije ćorav!'"

٧١٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنِّي لأَنْذِرُكُمُوهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ وَقَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ وَلَكِنِّي سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلاً لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ .

7128. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima, a on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spavajući jednom, usnio sam kako obilazim oko Kabe. Uto vidjeh nekog tamnoputog čovjeka duge kose s koje je kapala voda, te upitah: 'Ko je ovaj?' 'Sin Merjemin', odgovoriše mi. Osvrćući se, krenuo sam dalje, kad ugledah nekog krupnog crvenog čovjeka razbarušene kose, ćoravog (slijepog u jedno oko), koje je bilo nalik ispupčenom zrnu grožđa.
'Ovo je Dedždžal!', rekoše mi, a najsličniji mu je Ibn-Katan iz plemena Huza‘a."

٧١٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبْطُ الشَّعَرِ يَنْطُفُ أَوْ يُهَرَاقُ رَأْسُهُ مَاءً قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ ذَهَبْتُ أَلْتَفِتُ فَإِذَا رَجُلٌ جَسِيمٌ أَحْمَرُ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ الْعَيْنِ كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قَالُوا هَذَا الدَّجَّالُ أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهًا ابْنُ قَطَنٍ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ .

7129. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u namazu kod Allaha traži utočište od Dedžalovih smutnji."

٧١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْتَعِيذُ فِي صَلاَتِهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ .

7130. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Ribija, ovaj od Huzejfe, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Zaista je s Dedždžalom i vatra i voda: njegova je vatra hladna voda, a njegova je voda – vatra."
Ebu-Mes'ud veli: "Ovo sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي الدَّجَّالِ إِنَّ مَعَهُ مَاءً وَنَارًا فَنَارُهُ مَاءٌ بَارِدٌ وَمَاؤُهُ نَارٌ قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ أَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

7131. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije došao nijedan vjerovjesnik, a da nije upozoravao svoj narod na ćoravog lažova. Zaista je on ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav; između njegovih je očiju napisano 'nevjernik' (kafir)."
U ovo poglavlje spadaju i hadisi koje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose Ebu-Hurejra i Ibn-Abbas.

٧١٣١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا بُعِثَ نَبِيٌّ إِلاَّ أَنْذَرَ أُمَّتَهُ الأَعْوَرَ الْكَذَّابَ أَلاَ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ كَافِرٌ فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## O TOME DA DEDŽDŽAL NEĆE UĆI U MEDINU

7132. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes‘uda, a on od Ebu-Seida da je kazivao: “Pripovijedajući poduži hadis o Dedždžalu, Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalog, rekao: ‘Pojavit će se Dedždžal! Bit će mu zabranjeno hodati medinskim putevima, a pojavit će se u pustinji nadomak Medine. Do njega će otići najbolji (čovjek), ili jedan od najboljih ljudi (tog vremena), i reći mu: ‘Svjedočim da si ti Dedždžal, o kojem nam je pripovijedao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem’. Dedždžal će na to reći: ‘Šta mislite: kada bih ja ubio ovog čovjeka, a zatim ga oživio, da li biste sumnjali u mene?’
‘Ne!’, odgovorit će. On će onda ubiti tog čovjeka, a potom ga oživiti. ‘Tako mi Allaha’, reći će tada ovaj, ‘danas je moja spoznaja o tebi još jača nego što je bila!’ Tada će ga Dedždžal htjeti ubiti, ali mu neće moći ništa učiniti.”

7133. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, ovom Malik, a njemu Nu‘ajm b. Abdullah Mudžmir, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Na medinskim se putevima nalaze meleci, pa u nju neće ući ni kuga ni Dedždžal.”

7134. PRIČAO MI JE Jahja b. Musa, njemu Jezid b. Harun, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Do Medine će doći Dedždžal, ali kada vidi da je čuvaju meleci, neće joj se, Allahovom voljom, moći primaknuti – ni on ni kuga.”

## بَاب لاَ يَدْخُلُ الدَّجَّالُ الْمَدِينَةَ

٧١٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمًا حَدِيثًا طَوِيلاً عَنِ الدَّجَّالِ فَكَانَ فِيمَا يُحَدِّثُنَا بِهِ أَنَّهُ قَالَ يَأْتِي الدَّجَّالُ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ نِقَابَ الْمَدِينَةِ فَيَنْزِلُ بَعْضَ السِّبَاخِ الَّتِي تَلِي الْمَدِينَةَ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمَئِذٍ رَجُلٌ وَهُوَ خَيْرُ النَّاسِ أَوْ مِنْ خِيَارِ النَّاسِ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّكَ الدَّجَّالُ الَّذِي حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَهُ فَيَقُولُ الدَّجَّالُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمَّ أَحْيَيْتُهُ هَلْ تَشُكُّونَ فِي الأَمْرِ فَيَقُولُونَ لاَ فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ فَيَقُولُ وَاللهِ مَا كُنْتُ فِيكَ أَشَدَّ بَصِيرَةً مِنِّي الْيَوْمَ فَيُرِيدُ الدَّجَّالُ أَنْ يَقْتُلَهُ فَلاَ يُسَلَّطُ عَلَيْهِ .

٧١٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْمُجْمِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلاَئِكَةٌ لاَ يَدْخُلُهَا الطَّاعُونُ وَلاَ الدَّجَّالُ .

٧١٣٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَدِينَةُ يَأْتِيهَا الدَّجَّالُ فَيَجِدُ الْمَلاَئِكَةَ يَحْرُسُونَهَا فَلاَ يَقْرَبُهَا الدَّجَّالُ قَالَ وَلاَ الطَّاعُونُ إِنْ شَاءَ اللهُ .

## O JE'DŽUDŽU I ME'DŽUDŽU

## بَاب يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ

7135. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, a ovom Sulejman, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od Umm-Habibe bint Ebu-Sufjan da je kazivala:
"Zejneb bint Džahš pričala je kako je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje uplašen, izgovarajući: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha! Teško Arapima od zla koje im se približilo! Danas se otvorila brana Je'džudžu i Me'džudžu, i to ovako!', reče on, praveći sa svoja dva prsta, velikim i onim do njega, krug.
'Allahov Poslaniče', upitala je Zejneb, 'zar ćemo biti uništeni, a među nama ima i dobrih ljudi?!'
'Da, kada se raširi zloba', odgovorio je on."

٧١٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَزِعًا يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَحَلَّقَ بِإِصْبَعَيْهِ الإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا قَالَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخُبْثُ .

7136. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Otvorit će se brana, brana Je'džudža i Me'džudža, ovako!" (Vuhejb je pokazao prstima broj devedeset.)

٧١٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُفْتَحُ الرَّدْمُ رَدْمُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقَدَ وُهَيْبٌ تِسْعِينَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الأَحْكَامِ

# PRESUDE

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... POKORAVAJTE SE ALLAHU I POKORAVAJTE SE POSLANIKU, I PREDSTAVNICIMA VAŠIM..."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ)

7137. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se pokorava meni – taj se pokorava i Allahu, a ko je neposlušan meni – taj je neposlušan i Allahu. Ko se pokori mome namjesniku – taj se pokorio i meni, a ko nije poslušan mome namjesniku – taj nije poslušan ni meni."

٧١٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللهَ وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي .

7138. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je svako od vas pastir, i svako će biti odgovoran za svoje stado. Vrhovni vođa, koji vodi narod, pastir je tome narodu, i odgovoran je za njega. Čovjek je pastir

٧١٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَلاَ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ

1 En-Nisa, 59. Osvrćući se na ovaj ajet, Tajbi veli da ponavljanje zapovjednog oblika glagola "pokoravajte se (Poslaniku)!" ukazuje na to da se obavezno bezuvjetno pokoravati i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za razliku od pokoravanja predstavnicima (vođama), jer uz njihovo spominjanje nije ponovljen zapovjedni oblik glagola "pokoravajte se!" To ukazuje na činjenicu da među vođama ima i onih kojima se nije obavezno pokoravati. Ukratko, u ovom se ajetu traži bezuvjetna pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, te vođama, ukoliko se oni pokoravaju Uzvišenom Allahu.

svojoj porodici, i odgovoran je za nju. Žena je pastir porodici svoga muža, i odgovorna je za nju. Čovjekov je sluga pastir u imetku svoga gospodara, i odgovoran je za njega. Zaista ste svi vi pastiri, i svi ste vi odgovorni za ono što vam je povjereno!"

بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْؤُولَةٌ عَنْهُمْ وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْهُ أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

## O TOME DA SU VOĐE IZ KUREJŠA

## بَاب الأُمَرَاءُ مِنْ قُرَيْشٍ

7139. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima da je kazivao:
"Kada je jedno izaslanstvo Kurejša posjetilo Mu'aviju, on je saznao da je Abdullah b. Amr pričao kako će neki kralj biti iz plemena Kahtan. To ga je rasrdilo, pa je ustao, iskazao zahvalu i pohvalu Uzvišenom Allahu, onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao: 'Ja sam čuo da neki vaši ljudi pričaju kojekakve priče, priče koje nemaju osnovu niti u Allahovoj knjizi niti u predanjima od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ti su ljudi neznalice! Čuvajte se lažnih nada, koje odvode u zabludu one što ih gaje. Ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ovaj hilafet pripada Kurejšu sve dok se oni budu pridržavali vjere. Ko im iskaže neprijateljstvo – Allah će ga sunovratiti licem u vatru!'"
Isti hadis Nu'ajm prenosi od Ibn-Mubareka, ovaj od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Muhammeda b. Džubejra.

٧١٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ بَلَغَ مُعَاوِيَةَ وَهُوَ عِنْدَهُ فِي وَفْدٍ مِنْ قُرَيْشٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَيَكُونُ مَلِكٌ مِنْ قَحْطَانَ فَغَضِبَ فَقَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ رِجَالاً مِنْكُمْ يُحَدِّثُونَ أَحَادِيثَ لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ وَلاَ تُؤْثَرُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأُولَئِكَ جُهَّالُكُمْ فَإِيَّاكُمْ وَالأَمَانِيَّ الَّتِي تُضِلُّ أَهْلَهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ هَذَا الأَمْرَ فِي قُرَيْشٍ لاَ يُعَادِيهِمْ أَحَدٌ إِلاَّ كَبَّهُ اللهُ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ مَا أَقَامُوا الدِّينَ تَابَعَهُ نُعَيْمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ .

7140. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Asim b. Muhammed, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ovaj će hilafet ostati pripadnicima Kurejša sve dok ih budu makar dvojica."[1]

٧١٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَزَالُ هَذَا الأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمُ اثْنَانِ .

## O NAGRADI ONOME KOJI SUDI PO *MUDROSTI* (TJ. KUR'ANU)

## بَاب أَجْرِ مَنْ قَضَى بِالْحِكْمَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "Oni koji nisu sudili prema onome što je Allah objavio pravi su grešnici."[2]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) .

7141. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, njemu Ibrahim b. Humejd, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nikome nije dopušteno zavidjeti osim dvojici: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on troši na Njegovu putu, i čovjeku kome je Allah dao mudrost (općenito ili Kur'an) pa on na osnovu toga sudi i druge tome poučava."

٧١٤١. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَآخَرُ آتَاهُ اللهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا .

## O POKORNOSTI VOĐI AKO ON NE TRAŽI DA SE ČINI GRIJEH

## بَاب السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِلإِمَامِ مَا لَمْ تَكُنْ مَعْصِيَةً

7142. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokoravajte se vođi makar on bio i abesinski rob čija glava sliči suhom zrnu grožđa!"[3]

٧١٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ .

---

1 Kurtubi veli: "Ovaj hadis u obliku izjave potvrđuje da je hilafet legalan ukoliko je halifa neko iz Kurejša, sve dok postoji bilo ko od njih." Ibn-Hadžer, komentirajući Kurtubijev stav, kaže kako on drži da ovaj hadis u obliku izjave ima, ustvari, naredbodavno značenje.

2 El-Maida, 47.

3 Cjelokupni je ummet na stajalištu da hilafet ne može biti u rukama roba. Neki to tumače uzimajući u obzir njegovo stanje prije oslobađanja, ili ako ga vrhovni vođa postavi za namjesnika neke pokrajine. Hattabi veli: "Ponekad se navode primjeri koji nemaju svoju potvrdu u stvarnosti. Takav je i ovaj primjer koji ima za cilj da upečatljivo naglasi nužnost iskazivanja pokornosti vođi."

7143. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, a ovom Dža'd, prenoseći od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od vas u svoga vođe vidi nešto što mu se ne sviđa, neka se strpi, jer ko se god udalji od zajednice za samo jedan pedalj i umre u tom stanju – umro je kao džahilijjetskom smrću."

٧١٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنِ الْجَعْدِ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ يَرْوِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَكَرِهَهُ فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يُفَارِقُ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَيَمُوتُ إِلاَّ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

7144. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je dužan pokoravati se kako u onome što mu se sviđa tako i onome što mu se ne sviđa, sve dok mu se ne naredi da čini grijeh. A ako mu se naredi da čini grijeh, tada nema pokornosti!"

٧١٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ .

7145. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Sa'da b. Ubejda, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednu izvidnicu i na njeno čelo postavio nekog ensariju, naredivši (ostalima) da mu budu pokorni. Ovaj se, međutim, na njih naljutio i rekao im: 'Zar Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mi se pokoravate?' 'Svakako!', odgovorili su oni. 'Ja sam odlučio', reče on, 'da vi sakupite drva i zapalite vatru, a zatim da uđete u nju.' Oni su sakupili drva i zapalili vatru, ali kad htjedoše ući u nju, pogledaše jedni u druge, a onda jedan od njih reče: 'Mi smo odlučili slijediti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bismo pobjegli od vatre, pa zar da u nju uđemo?!' I dok su oni bili u takvom stanju, vatra je oslabila, a i njegove je srdžbe nestalo. To su (poslije) spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Da su tada ušli u vatru, nikada iz nje ne bi izišli! Zaista se pokorava samo u onome što je dopušteno.'"

٧١٤٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يُطِيعُوهُ فَغَضِبَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ أَلَيْسَ قَدْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُطِيعُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ قَدْ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ لَمَا جَمَعْتُمْ حَطَبًا وَأَوْقَدْتُمْ نَارًا ثُمَّ دَخَلْتُمْ فِيهَا فَجَمَعُوا حَطَبًا فَأَوْقَدُوا نَارًا فَلَمَّا هَمُّوا بِالدُّخُولِ فَقَامَ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّمَا تَبِعْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِرَارًا مِنَ النَّارِ أَفَنَدْخُلُهَا فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ خَمَدَتِ النَّارُ وَسَكَنَ غَضَبُهُ فَذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَرَجُوا مِنْهَا أَبَدًا إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

## ONOGA KO NE TRAŽI VLAST ALLAH ĆE U NJOJ POMOĆI (AKO JE IPAK DOBIJE)

باب مَنْ لَمْ يَسْأَلِ الإِمَارَةَ أَعَانَهُ اللَّهُ عَلَيْهَا

7146. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Džerir b. Hazim, a ovom Hasan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Semure (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: 'Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je na svoje traženje dobiješ, predat ćeš joj se (i neće ti se pomoći), a ako je dobiješ, ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Ako se zakuneš, a onda vidiš da je nešto drugo bolje od toga, iskupi se za svoju prekršenu zakletvu i uradi ono u čemu je veće dobro.'"

٧١٤٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

## O TOME DA ĆE ONAJ KOJI TRAŽI VLAST BITI PREPUŠTEN SAM SEBI

باب مَنْ سَأَلَ الإِمَارَةَ وُكِلَ إِلَيْهَا

7147. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus, prenoseći od Hasana, ovaj od Abdur-Rahmana b. Semure (da je kazivao): "Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je na svoje traženje dobiješ, predat ćeš joj se (i neće ti se pomoći), a ako je dobiješ, ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Ako se zakuneš, a onda vidiš da je nešto drugo bolje od toga, uradi ono što je bolje, a za svoju se prekršenu zakletvu iskupi.'"[1]

٧١٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ فَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ .

1 Na temelju ovog hadisa zaključuje se kako je pokuđeno tražiti vlast, u što spada i traženje vlastitog postavljenja na položaj sudije.

## O TOME DA JE TEŽNJA ZA VLAŠĆU POKUĐENA

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْحِرْصِ عَلَى الإِمَارَةِ

7148. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ćete mnogo težiti za vlašću, a ona će na Sudnjem danu biti kajanje.[1] Divna li je dojilja, a ružna li je ona koja odbija dijete od dojenja!"[2] Isti ovakav hadis Muhammed b. Beššar prenosi od Abdullaha b. Humrana, ovaj od Abdul-Hamida b. Dža'fera, on od Seida Makburija, ovaj od Umera b. Hakema, a on od Ebu-Hurejre.

٧١٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُونَ عَلَى الإِمَارَةِ وَسَتَكُونُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَنِعْمَ الْمُرْضِعَةُ وَبِئْسَتِ الْفَاطِمَةُ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ حُمْرَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ .

7149. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Ušao sam kod Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s još dvojicom ljudi iz moga plemena, pa je jedan od njih rekao: 'Allahov Poslaniče, postavi nas za namjesnike!', a i drugi je ponovio iste te riječi. 'Mi ne dajemo vlast onome koji je traži i žudi za njom!', odgovori im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَا وَرَجُلاَنِ مِنْ قَوْمِي فَقَالَ أَحَدُ الرَّجُلَيْنِ أَمِّرْنَا يَا رَسُولَ اللهِ وَقَالَ الآخَرُ مِثْلَهُ فَقَالَ إِنَّا لاَ نُوَلِّي هَذَا مَنْ سَأَلَهُ وَلاَ مَنْ حَرَصَ عَلَيْهِ .

1 Ove se riječi odnose na one koji su na vlasti, a ne rade onako kako treba. Muslim bilježi hadis u kojem se navodi da je Ebu-Zerr upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Zar me nećeš, Allahov Poslaniče, postaviti za namjesnika?" – "Ti si slabašan", odgovorio mu je on, "a vlast je veliki emanet i velika odgovornost. Na Sudnjem je danu ona poniženje i kajanje, samo ne za one koji su je zaslužili i odgovorno vršili." Nevevi veli: "Treba izbjeći davanje vlasti osobi koja neće moći iznijeti breme što ga vlast sa sobom nosi. Onome koji nije zaslužan i nije u stanju izvršiti sve ono što vlast zahtijeva ostat će na Sudnjem danu samo kajanje i dobit će ono što je zaslužio. Ali onaj koji zasluži vlast i breme vlasti ponese kako treba, pošteno vršeći svoju funkciju, imat će na Sudnjem danu veliku nagradu, kao što se to jasno vidi iz hadisa koji o tome govore. Zbog ogromne odgovornosti koju vlast sa sobom nosi mnogi velikani u bogatoj povijesti islama nisu se htjeli prihvatiti vlasti."

2 Za riječi: "Divna li je dojilja, a ružna li je ona koja odbija dijete od dojenja!" – Kermani veli da znače: početak je vladavine lijep, kao što je djetetu lijepo dok doji, ali je završetak ružan, kao što je djetetu ružno kada prestane dojiti. Početak vladavine povezan je sa stjecanjem ugleda i bogatstva te sa svakojakim uživanjima, ali je njen završetak povezan s iskušenjima, smjenama, atentatima i sl.
Davudi veli da se prvi dio ove izreke odnosi na ovaj svijet, a drugi na budući, kada će se za vladavinu morati polagati računi pred Uzvišenim Allahom.

## O ONOME KOME BUDE DATA UPRAVA NAD NEKIM NARODOM, ALI GA ON NE BUDE ISKRENO SAVJETOVAO (I PRAVEDNO VLADAO)

7150. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Ebu-Ešheb, prenoseći od Hasana (da je kazivao): "Ubejdullah b. Zijad obišao je bolesnog Ma'kila b. Jesara pred njegovu smrt, pa mu je Ma'kil rekao: 'Ispričat ću ti jedan hadis što sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kojem god (Allahovom) robu, Allah dadne upravu nad nekim podanicima, pa ne bude nad njima bdio iskrenim savjetom (i ne bude pravedno vladao) – taj neće osjetiti džennetskog mirisa', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

7151. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, prenoseći od Husejna Džu'fija da je Zaida kazivao – a to je spomenuo i Hišam – prenoseći od Hasana da je rekao:
"Došli smo obići Ma'kila b. Jesara u bolesti, pa je došao i Ubejdullah, kome je Ma'kil rekao: 'Ispričat ću ti hadis što sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kojem se god namjesniku da uprava nad muslimanima, pa umre iznevjerivši ih – Allah mu neće dopustiti ulazak u Džennet', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

## بَاب
## مَنِ اسْتُرْعِيَ رَعِيَّةً فَلَمْ يَنْصَحْ

٧١٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ زِيَادٍ عَادَ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ إِنِّي مُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللهُ رَعِيَّةً فَلَمْ يَحُطْهَا بِنَصِيحَةٍ إِلاَّ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ .

٧١٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ قَالَ زَائِدَةُ ذَكَرَهُ عَنْ هِشَامٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ أَتَيْنَا مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ نَعُودُهُ فَدَخَلَ عَلَيْنَا عُبَيْدُاللهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ أُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا مِنْ وَالٍ يَلِي رَعِيَّةً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَيَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَهُمْ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ .

## O TOME DA ĆE ALLAH OTEŽATI ONOME KOJI OTEŽAVA DRUGIMA

## بَاب مَنْ شَاقَّ شَقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ

7152. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid, prenoseći od Džurejrija da je Tarif Ebu-Temima kazivao: "Prisustvovao sam jednom skupu kojem su prisustvovali i Safvan, Džundub te njegovi drugovi. On (Džundub) im je davao neke savjete, pa su oni upitali: 'Jesi li ti išta o tome čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Čuo sam ga', odgovori on, 'kad je rekao: 'Ko god nešto radi da bi se o njemu čulo – Uzvišeni će Allah na Sudnjem danu iznijeti to na vidjelo. Ko drugima otežava – Allah će njemu otežati na Sudnjem danu!' 'Posavjetuj nas!', rekoše oni, a on nastavi: 'Ko je u stanju jesti samo ono što je dobro neka to i čini, jer prvo što će kod čovjeka istruhnuti jeste stomak. Ko je u stanju spriječiti da se, zbog šake prolivene krvi, između njega i Dženneta postavi pregrada neka to i učini!'"
Rekao je (Firebri): – Pitao sam Ebu-Abdullaha (Buharija): "Ko je rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...' Džundub?!" "Da, Džundub", odgovorio je.

٧١٥٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ طَرِيفٍ أَبِي تَمِيمَةَ قَالَ شَهِدْتُ صَفْوَانَ وَجُنْدَبًا وَأَصْحَابَهُ وَهُوَ يُوصِيهِمْ فَقَالُوا هَلْ سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ شَيْئًا قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ وَمَنْ يُشَاقِقْ يَشْقُقِ اللهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالُوا أَوْصِنَا فَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُنْتِنُ مِنَ الإِنْسَانِ بَطْنُهُ فَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ لاَ يَأْكُلَ إِلاَّ طَيِّبًا فَلْيَفْعَلْ وَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ لاَ يُحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ بِمِلْءِ كَفِّهِ مِنْ دَمٍ أَهْرَاقَهُ فَلْيَفْعَلْ قُلْتُ لأَبِي عَبْدِاللهِ مَنْ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ جُنْدَبٌ قَالَ نَعَمْ جُنْدَبٌ .

## O DONOŠENJU PRESUDE I IZDAVANJU FETVE NA PUTU

## بَاب الْقَضَاءِ وَالْفُتْيَا فِي الطَّرِيقِ

Jahja b. Ja'mer donio je presudu na putu, a Ša'bi na pragu svoje kuće.

وَقَضَى يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ فِي الطَّرِيقِ وَقَضَى الشَّعْبِيُّ عَلَى بَابِ دَارِهِ .

7153. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Jednom dok sam iz džamije izlazio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio nas je na vratima neki čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, kada će doći Sudnji

٧١٥٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ خَارِجَانِ مِنَ الْمَسْجِدِ فَلَقِيَنَا رَجُلٌ عِنْدَ

dan?' 'A kako si se za njega pripremio?', upita ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Izgleda da je ovaj čovjek bio zatečen, pa reče: 'Allahov Poslaniče, ja nisam za njega pripremio mnogo posta, namaza ili milostinje, ali ja volim Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika!'
'Ti si s onim koga voliš!', odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

سُدَّةِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَعْدَدْتَ لَهَا فَكَأَنَّ الرَّجُلَ اسْتَكَانَ ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ صِيَامٍ وَلاَ صَلاَةٍ وَلاَ صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ .

## O TOME DA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE IMAO VRATARA

## بَاب مَا ذُكِرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ لَهُ بَوَّابٌ

7154. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sabita Bunanija da je kazivao: "Enes b. Malik upitao je neku svoju rodicu: 'Poznaješ li tu i tu ženu?'
'Da', odgovorila je ona. 'Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', reče on 'prošao jednom pored nje, dok je ona kod kabura plakala, i rekao joj: 'Boj se Allaha i strpi se!' 'Udalji se od mene', reče mu ona, 'tebe nije zadesilo ono što je zadesilo mene!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prošao pored nje i udaljio se. Naišao je potom neki drugi čovjek pored nje i upitao je: 'Šta ti je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Nisam znala da je to bio on', odgovorila je ona. 'Zaista je to bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', reče on. Nakon toga ona je otišla do njegovih vrata, ali na njima nije našla vratara,[1] pa je povikala: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, nisam znala da si ono bio ti!'
'Zaista se strpljivost pokazuje kod prvog udarca!', odgovori joj on."

٧١٥٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لاِمْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ تَعْرِفِينَ فُلاَنَةَ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِهَا وَهِيَ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ اتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي فَقَالَتْ إِلَيْكَ عَنِّي فَإِنَّكَ خِلْوٌ مِنْ مُصِيبَتِي قَالَ فَجَاوَزَهَا وَمَضَى فَمَرَّ بِهَا رَجُلٌ فَقَالَ مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ مَا عَرَفْتُهُ قَالَ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ فَجَاءَتْ إِلَى بَابِهِ فَلَمْ تَجِدْ عَلَيْهِ بَوَّابًا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا عَرَفْتُكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ .

1 Tirmizi i Ebu-Davud bilježe hadis, koji prenosi Ebu-Merjem Esedi, a u njemu stoji da je on rekao Muaviji: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Od onoga koji, Allahovom voljom, upravlja ljudima, ali se počne kriti od njih kako bi izbjegao rješavanje nekih njihovih potreba, Allah će se sakriti na Sudnjem danu.'"

## O TOME DA NAMJESNIK BEZ SAVJETOVANJA S VRHOVNIM VOĐOM MOŽE IZREĆI SMRTNU PRESUDU OSOBI KOJA JE TO ZASLUŽILA

## بَاب الْحَاكِمِ يَحْكُمُ بِالْقَتْلِ عَلَى مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ دُونَ الإِمَامِ الَّذِي فَوْقَهُ

7155. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid Zuhli, a njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, prenoseći od svoga oca, ovaj od Sumame, a on od Enesa b. Malika da je rekao:
“Kajs b. Sa‘d bio je u odnosu na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao šef policije u odnosu na vladara.”

٧١٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الذُّهْلِيُّ حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ إِنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ كَانَ يَكُونُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ الشُّرَطِ مِنَ الأَمِيرِ.

7156. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, tj. Kattan, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Ebu-Burde (da je rekao):
“Kazivao je Ebu-Musa da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao (u Jemen), a za njim je spremio Mu‘aza.”

٧١٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ الْقَطَّانُ عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ وَأَتْبَعَهُ بِمُعَاذٍ.

7157. PRIČAO MI JE Abdullah b. Sabah, njemu Mahbub b. Hasan, a ovom Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa (da je kazivao):
“Neki je čovjek primio islam, da bi potom prihvatio židovstvo. Tog je čovjeka, kada je došao Ebu-Musau, vidio Mu‘az b. Džebel.
‘Šta je s ovim čovjekom?’, upitao je.
‘Bio je primio islam, ali je potom prihvatio židovstvo’, odgovorio je Ebu-Musa.
‘Neću sjesti sve dok se ovaj čovjek ne pogubi; takva je Allahova odredba i odredba Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’, reče na to Mu‘az.”

٧١٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا مَحْبُوبُ بْنُ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ رَجُلاً أَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ فَأَتَى مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَهُوَ عِنْدَ أَبِي مُوسَى فَقَالَ مَا لِهَذَا قَالَ أَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ قَالَ لَا أَجْلِسُ حَتَّى أَقْتُلَهُ قَضَاءُ اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ.

## O TOME DA LI KADIJA (SUDIJA) U SRDŽBI MOŽE DONOSITI PRESUDE ILI MUFTIJA FETVE

## باب
## هَلْ يَقْضِي الْقَاضِي أَوْ يُفْتِي وَهُوَ غَضْبَانُ

7158. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Abdul-Melik b. Umejr, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre da je kazivao: “Ebu-Bekra svome je sinu, koji je bio u Sidžistanu, pisao: ‘Ne donosi presudu dvojici ljudi koji se spore u srdžbi, jer sam ja čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Neka nijedan vladar (sudija) dok je u srdžbi ne donosi presudu dvojici parničara’, (stajalo je u pismu).”[1]

٧١٥٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ كَتَبَ أَبُو بَكْرَةَ إِلَى ابْنِهِ وَكَانَ بِسِجِسْتَانَ بِأَنْ لاَ تَقْضِيَ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَأَنْتَ غَضْبَانُ فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَقْضِيَنَّ حَكَمٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانُ .

7159. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Isma‘il b. Ebu-Halid, prenoseći od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Ebu-Mesuda Ensarija da je kazivao: “Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Allahov Poslaniče, ja ne prisustvujem sabah-namazu zbog tog i tog imama, koji odulji s namazom!’ Nikada nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se više naljutio dok je govorio kao toga dana.
‘O ljudi’, rekao je, ‘zaista neki svojim postupcima odvraćaju ljude od džemata. Ko od vas bude klanjao kao imam neka ne dulji, jer među vama se nalaze stari, nemoćni i oni koji imaju neku potrebu!’”[2]

٧١٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي وَاللهِ لاَتَأَخَّرُ عَنْ صَلاَةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فُلاَنٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا فِيهَا قَالَ فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَطُّ أَشَدَّ غَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُوجِزْ فَإِنَّ فِيهِمُ الْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ .

1 Imam Šafija u svom djelu *El-Umm* veli: “Smatram pokuđenim da vladar donosi presude u stanju gladi, umora ili prezauzetosti, jer to utječe na promjene u njegovu srcu.”

2 Ibn-Munir veli: “Buhari u ovom dijelu od Ebu-Bekre navodi hadise koji govore o zabrani donošenja presuda u stanju srdžbe. Pored toga, on od Ebu-Mes‘uda navodi hadis u kojem stoji da je dopušteno donositi presude u takvom stanju. Između ta dva hadisa nema nikakve kontradiktornosti, jer treba znati da se drugi hadis odnosi samo na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nema nikakve sumnje da će on pravedno presuditi čak i ako je ljutit. Njegova se ljutnja može protumačiti kao ljutnja do koje dolazi kad je ugrožena istina, te je svakom ko se zbog toga naljuti dopušteno donositi presude, jer nema bojazni da će nepravedno presuditi.”

7160. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Jakub Kermani, njemu Hassan b. Ibrahim, a ovom Junus, prenoseći od Muhammeda, a on od Salima da je kazivao: "Pričao mi je Abdullah b. Omer da se od svoje žene razveo u vrijeme dok je ona imala mjesečno pranje. Omer je to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to ga je rasrdilo.
'Neka je vrati i zadrži', reče on, 'dok joj ne prođe mjesečnica, a potom neka je i dalje zadrži dok joj ponovo ne nastupi mjesečnica, a zatim prestane. Ako se nakon toga bude želio razvesti, može to učiniti.'"

٧١٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكَرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَتَغَيَّظَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لِيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ فَتَطْهُرَ فَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا .

## O ONOME KOJI SMATRA DA JE SUDIJI, UKOLIKO SE RADI O OPĆEPOZNATIM PITANJIMA, DOPUŠTENO, AKO SE NE BOJI SUMNJI I OPTUŽBI, PREMA SVOME ZNANJU DONOSITI PRESUDE O PROBLEMIMA LJUDI

## بَاب مَنْ رَأَى لِلْقَاضِي أَنْ يَحْكُمَ بِعِلْمِهِ فِي أَمْرِ النَّاسِ إِذَا لَمْ يَخَفِ الظُّنُونَ وَالتُّهَمَةَ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Hindi: "Uzmi onoliko koliko je potrebno tebi i tvome djetetu, a!"

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِهِنْدٍ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ وَذَلِكَ إِذَا كَانَ أَمْرًا مَشْهُورًا .

7161. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Hind b. Utba b. Rebia došla je (jednom prilikom) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, na cijeloj zemaljskoj kugli nije postojao niko ko je želio veće poniženje tvojoj rodbini od mene, a danas nema nikoga na cijeloj zemaljskoj kugli ko bi poželio veći ugled tvojoj rodbini od mene! Ebu-Sufjan je škrt čovjek', dodala je ona, 'je li mi grijeh ako iz njegova imetka uzmem za izdržavanje naše djece?'
'Nije ti grijeh', odgovori on, 'ako uzmeš onoliko koliko je potrebno da ih nahraniš.'"

٧١٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ وَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ ثُمَّ قَالَتْ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ مِنْ حَرَجٍ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ لَهَا لَا حَرَجَ عَلَيْكِ أَنْ تُطْعِمِيهِمْ مِنْ مَعْرُوفٍ .

## O SVJEDOČENJU NA OSNOVU PEČATOM OVJERENOG DOPISA: O TOME ŠTA JE OD TOGA DOPUŠTENO, A ŠTA NIJE, TE O DOPISU VLADARA SVOJIM NAMJESNICIMA ILI DOPISU JEDNOG SUDIJE DRUGOM

باب
الشَّهَادَةِ عَلَى الْخَطِّ الْمَخْتُومِ
وَمَا يَجُوزُ مِنْ ذَلِكَ وَمَا يَضِيقُ عَلَيْهِمْ
وَكِتَابِ الْحَاكِمِ إِلَى عَامِلِهِ وَالْقَاضِي إِلَى الْقَاضِي

Neki ljudi (Ebu-Hanife i njegovi učenici) vele: "Dopušteno je presuditi na temelju dopisa vladara osim u kaznenom pravu", i dodaju: "Ako se radi o nenamjernom ubistvu, tada je dopušteno presuditi na temelju toga (tj. dopisa vladara), jer se radi o novčanoj odšteti." To je prema njihovom mišljenju tako, a, ustvari, tek nakon što se ustanovi da se radi o nenamjernom ubistvu, može se reći da je kazna za nenamjerno ubistvo prešla u sferu novčane kazne. Ubistvo s predumišljajem ili bez predumišljaja jest ubistvo.[1] Omer je pisao svome namjesniku o primjeni kazne. Omer b. Abdul-Aziz[2] pisao je u vezi s odštetom za izbijeni zub. Ibrahim[3] veli: "Dopis jednog kadije (sudije) drugom punovažan je ako mu je poznat rukopis i pečat." Ša'bi smatra valjanim pečatom ovjereni dopis od kadije. Od Ibn-Omera prenosi se isto. Muavija b. Abdul-Kerim Sekafi veli: "Bio sam prisutan kada su Abdul-Melik b. Ja'la, kadija iz Basre, Ijas b. Mu'avija, Hasan, Sumama b. Abdullah b. Enes, Bilal b. Ebu-Burda, Abdullah b. Burejda Eslemi, Amir b. Ubejda i Abbad b. Mensur uvažili dopis sudija bez prisustva svjedoka." Ako onaj na koga se dopis odnosi izjavi da se radi o lažnom dokumentu, reći će mu se da on ima pravo, ako može, naći izlaz iz te situacije.

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ كِتَابُ الْحَاكِمِ جَائِزٌ إِلاَّ فِي الْحُدُودِ ثُمَّ قَالَ إِنْ كَانَ الْقَتْلُ خَطَأً فَهُوَ جَائِزٌ لأَنَّ هَذَا مَالٌ بِزَعْمِهِ وَإِنَّمَا صَارَ مَالاً بَعْدَ أَنْ ثَبَتَ الْقَتْلُ فَالْخَطَأُ وَالْعَمْدُ وَاحِدٌ وَقَدْ كَتَبَ عُمَرُ إِلَى عَامِلِهِ فِي الْجَارُودِ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ فِي سِنٍّ كُسِرَتْ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ كِتَابُ الْقَاضِي إِلَى الْقَاضِي جَائِزٌ إِذَا عَرَفَ الْكِتَابَ وَالْخَاتَمَ وَكَانَ الشَّعْبِيُّ يُجِيزُ الْكِتَابَ الْمَخْتُومَ بِمَا فِيهِ مِنَ الْقَاضِي وَيُرْوَى عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْوُهُ وَقَالَ مُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِالْكَرِيمِ الثَّقَفِيُّ شَهِدْتُ عَبْدَالْمَلِكِ بْنَ يَعْلَى قَاضِيَ الْبَصْرَةِ وَإِيَاسَ بْنَ مُعَاوِيَةَ وَالْحَسَنَ وَثُمَامَةَ بْنَ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَنَسٍ وَبِلاَلَ بْنَ أَبِي بُرْدَةَ وَعَبْدَاللهِ بْنَ بُرَيْدَةَ الأَسْلَمِيَّ وَعَامِرَ بْنَ عَبِيدَةَ وَعَبَّادَ بْنَ مَنْصُورٍ يُجِيزُونَ كُتُبَ الْقُضَاةِ بِغَيْرِ مَحْضَرٍ مِنَ الشُّهُودِ فَإِنْ قَالَ الَّذِي جِيءَ عَلَيْهِ بِالْكِتَابِ إِنَّهُ زُورٌ قِيلَ لَهُ اذْهَبْ فَالْتَمِسِ الْمَخْرَجَ مِنْ ذَلِكَ وَأَوَّلُ مَنْ سَأَلَ

1 Ajni veli da Buhari ovdje cilja na učenjake hanefijske pravne škole i želi ukazati na protivrječnost njihovih stavova. Iznoseći stav hanefijskog mezheba, međutim, on veli da se ne slaže s tvrdnjom da su namjerno i nenamjerno ubistvo isto, s obzirom da je za namjerno ubistvo propisana smrtna kazna, a za nenamjerno plaćanje odštete za krvni delikt.

2 Omer b. Abdul-Aziz pisao je svome namjesniku Zurejku b. Hakimu.

3 Ibrahim Neha'i.

Prvi koji su pored sudijinog dopisa tražili i izjavu svjedoka bili su Ibn-Ebu-Lejla i Sevvar b. Abdullah. Ebu-Nu'ajm kaže da je Ubejdullah b. Muhriz rekao: "Donio sam dopis od Musaa b. Enesa, basranskog sudije, a navode sam još i potvrdio izjavama svjedoka da mi ta i ta osoba duguje određenu sumu novca. Kad sam donio taj dopis Kasimu b. Abdur-Rahmanu, koji je bio u Kufi, on ga je uvažio."Hasan i Ebu-Kilaba smatraju pokuđenim da neko posvjedoči o oporuci sve dok se ne vidi šta ona sadrži, jer se ne zna da li u njoj, možda, ima i nepravilnosti.Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pisao stanovnicima Hajbera: ili da plate krvarinu za ubijenog ili da prihvate rat. Zuhri o svjedočenju protiv žene koja je iza zastora veli: "Ako si je poznao, svjedoči, a ako nisi, nemoj svjedočiti!"

عَلَى كِتَابِ الْقَاضِي الْبَيِّنَةَ ابْنُ أَبِي لَيْلَى وَسَوَّارُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَقَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُحْرِزٍ جِئْتُ بِكِتَابٍ مِنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ قَاضِي الْبَصْرَةِ وَأَقَمْتُ عِنْدَهُ الْبَيِّنَةَ أَنَّ لِي عِنْدَ فُلاَنٍ كَذَا وَكَذَا وَهُوَ بِالْكُوفَةِ وَجِئْتُ بِهِ الْقَاسِمَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ فَأَجَازَهُ وَكَرِهَ الْحَسَنُ وَأَبُو قِلاَبَةَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَى وَصِيَّةٍ حَتَّى يَعْلَمَ مَا فِيهَا لِأَنَّهُ لاَ يَدْرِي لَعَلَّ فِيهَا جَوْرًا وَقَدْ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أَهْلِ خَيْبَرَ إِمَّا أَنْ تَدُوا صَاحِبَكُمْ وَإِمَّا أَنْ تُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الشَّهَادَةِ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ إِنْ عَرَفْتَهَا فَاشْهَدْ وَإِلاَّ فَلاَ تَشْهَدْ .

7162. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika da je kazivao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao poslati dopis Bizantincima, rekli su mu: 'Oni ne čitaju dopise koji nisu ovjereni pečatom.' Tada je on sebi (za pečat) uzeo srebreni prsten – kao da i danas vidim njegov sjaj – a na njemu je bilo ugravirano: 'Muhammed, Allahov poslanik'."

٧١٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قَالُوا إِنَّهُمْ لاَ يَقْرَءُونَ كِتَابًا إِلاَّ مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِهِ وَنَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ .

## O TOME KADA ČOVJEK ZASLUŽUJE DA BUDE KADIJA (SUDIJA)

## بَاب مَتَى يَسْتَوْجِبُ الرَّجُلُ الْقَضَاءَ

Hasan je rekao: "Uzvišeni Allah obavezao je vladare da ne slijede svoje strasti, da se ne plaše ljudi te da ne prodaju Allahove ajete za nešto što malo vrijedi." Potom je proučio: "O Davude, Mi smo te namjesnikom na zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću, da te ne odvede s Allahovog puta; one koji skreću s Allahovog puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će račun

وَقَالَ الْحَسَنُ أَخَذَ اللهُ عَلَى الْحُكَّامِ أَنْ لاَ يَتَّبِعُوا الْهَوَى وَلاَ يَخْشَوُا النَّاسَ وَلاَ يَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلاً ثُمَّ قَرَأَ (يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلاَ تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ)

polagati"[1], a također i: "Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputa i svjetlo. Po njemu su židovima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni, čestiti i učeni ljudi, od kojih je traženo da čuvaju Allahovu knjigu, i oni su nad njom bdjeli. Zato se, kad budete sudili, ne bojte ljudi, već se bojte Mene, i ne zamjenjujte riječi Moje za nešto što malo vrijedi! A oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio – oni su pravi nevjernici."[2] ("... da čuvaju..." ima isto značenje kao i "ono što im je povjereno od Allahove knjige".)

Nakon toga proučio je i ovaj ajet: "I Davudu i Sulejmanu Mi smo – kada su sudili o usjevu što su ga noću nečije ovce opasle – bili svjedoci suđenju njihovu. I Mi učinismo da Sulejman pronikne u to, a obojici smo mudrost i znanje dali..."[3]

Ovdje je pohvaljen Sulejman, ali nije ukoren Davud. Da Uzvišeni Allah nije naveo slučaj ove dvojice poslanika, ja bih pomislio da su sudije osuđene na propast. Ali, Allah je pohvalio jednoga zbog njegova znanja i ukazao na ispriku drugome zbog njegova ulaganja truda (idžtihada).

Muzahim b. Zufer veli: "Omer b. Abdul-Aziz nam je rekao: "Pet osobina treba da ima sudija; ako izostane jedna, to će mu umanjiti ugled: da bude razborit, blag, pošten, nepokolebljiv i učen, te da mnogo pita kako bi još više saznao."

وَقَرَأَ (إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلاَ تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلاَ تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلاً وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) (بِمَا اسْتُحْفِظُوا) اسْتُودِعُوا (مِنْ كِتَابِ اللهِ) وَقَرَأَ (وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلاًّ آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا) فَحَمِدَ سُلَيْمَانَ وَلَمْ يَلُمْ دَاوُدَ وَلَوْلاَ مَا ذَكَرَ اللهُ مِنْ أَمْرِ هَذَيْنِ لَرَأَيْتُ أَنَّ الْقُضَاةَ هَلَكُوا فَإِنَّهُ أَثْنَى عَلَى هَذَا بِعِلْمِهِ وَعَذَرَ هَذَا بِاجْتِهَادِهِ وَقَالَ مُزَاحِمُ بْنُ زُفَرَ قَالَ لَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ خَمْسٌ إِذَا أَخْطَأَ الْقَاضِي مِنْهُنَّ خَصْلَةً كَانَتْ فِيهِ وَصْمَةٌ أَنْ يَكُونَ فَهِمًا حَلِيمًا عَفِيفًا صَلِيبًا عَالِمًا سَؤُولاً عَنِ الْعِلْمِ .

1 Sad, 26.

2 El-Maida, 44.

3 El-Enbija, 78-79.

## O NAČINU NA KOJI SE FINANSIRAJU VLADARI I OSTALI DRŽAVNI SLUŽBENICI (ILI SAKUPLJAČI ZEKATA)

## بَاب
## رِزْقِ الْحُكَّامِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا

Šurejh, koji je bio kadija (sudija), primao je naknadu za svoj rad.[1] Aiša veli: "Staratelj (jetima) će trošiti onoliko koliko vrijedi njegov rad." Ebu-Bekr i Omer uzimali su koliko im je trebalo da podmire svoje potrebe.[2]

وَكَانَ شُرَيْحٌ الْقَاضِي يَأْخُذُ عَلَى الْقَضَاءِ أَجْرًا وَقَالَتْ عَائِشَةُ يَأْكُلُ الْوَصِيُّ بِقَدْرِ عُمَالَتِهِ وَأَكَلَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.

7163. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Saiba b. Jezida, sestrića Nemirovog, ovaj od Huvejtiba b. Abdul-Uzzaa, a on od Abdullaha b. Sa'dija (da je kazivao): "Došao sam (jednom prilikom) Omeru, dok je on bio halifa, pa me je on upitao: 'Zar nisam obaviješten da si bio zadužen nekim poslovima društvene naravi, ali si odbio uzeti svoju naknadu kada ti je ona davana?' 'Tako je', rekoh ja. 'A zbog čega si to učinio?', upitao je Omer. 'Ja posjedujem konje i robove i živim u blagostanju', odgovorio sam, 'te stoga želim da moja zarada bude sadaka muslimanima.' Tada Omer reče: 'Ne čini to! I ja sam želio postupiti kao ti kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao moj dio.' 'Daj to nekome ko je siromašniji od mene!', rekao sam mu. 'Ti ovo uzmi, a onda podijeli kao sadaku! Što god od imetka, za kojim nisi žudio niti si ga tražio, dobiješ na ovaj način – uzmi to! A ako te to ne zapadne, nemoj se otimati za njega!', odgovorio mi je on.'"[3]

٧١٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ ابْنُ أُخْتِ نَمِرٍ أَنَّ حُوَيْطِبَ بْنَ عَبْدِالْعُزَّى أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ السَّعْدِيِّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَدِمَ عَلَى عُمَرَ فِي خِلَافَتِهِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ أَلَمْ أُحَدَّثْ أَنَّكَ تَلِي مِنْ أَعْمَالِ النَّاسِ أَعْمَالاً فَإِذَا أُعْطِيتَ الْعُمَالَةَ كَرِهْتَهَا فَقُلْتُ بَلَى فَقَالَ عُمَرُ فَمَا تُرِيدُ إِلَى ذَلِكَ قُلْتُ إِنَّ لِي أَفْرَاسًا وَأَعْبُدًا وَأَنَا بِخَيْرٍ وَأُرِيدُ أَنْ تَكُونَ عُمَالَتِي صَدَقَةً عَلَى الْمُسْلِمِينَ قَالَ عُمَرُ لاَ تَفْعَلْ فَإِنِّي كُنْتُ أَرَدْتُ الَّذِي أَرَدْتَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّي حَتَّى أَعْطَانِي مَرَّةً مَالاً فَقُلْتُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ وَتَصَدَّقْ بِهِ فَمَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلاَ سَائِلٍ فَخُذْهُ وَإِلاَّ فَلاَ تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ.

1 Taberi veli: "Većina učenjaka smatra kako je sudiji dopušteno primati naknadu za svoj rad. Tome je razlog činjenica da mu posao ne dopušta da se bavi nečim drugim od čega bi se izdržavao. S druge strane, jedna skupina učenjaka iz prvih generacija muslimana (*selef*) smatra da je to pokuđeno, ali ne i zabranjeno (*haram*).

2 Omer je, radijallahu anhu, rekao: "Ja se naspram društvene imovine postavljam kao staratelj naspram imovine siročeta. Ako mi ne treba, ne uzimam ništa, a ako mi nešto zatreba, onda uzmem samo onoliko koliko je nužno."

3 U ovom je hadisu dokaz da je bolje primiti svoju naknadu i potrošiti je u dobrotvone svrhe nego je ostaviti i računati je kao sadaku.

7164. PRENOSI SE OD Zuhrija da je kazivao kako mu je pričao Salim b. Abdullah, a njemu Abdullah b. Omer, prenoseći od Omera da je rekao: "Kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao moj dio, rekao sam mu: 'Daj to nekome ko je siromašniji od mene!' Tako mi je on jednom davao neki imetak, te mu ja rekoh: 'Daj to nekome ko je siromašniji od mene!'
'Ti ovo uzmi', reče mi on, 'a onda podijeli kao sadaku! Što god od imetka, za kojim nisi žudio niti si ga tražio, dobiješ na ovaj način – uzmi to! A ako te to ne zapadne, nemoj se otimati za njega!'"

٧١٦٤. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّي حَتَّى أَعْطَانِي مَرَّةً مَالاً فَقُلْتُ أَعْطِهِ مَنْ هُوَ أَفْقَرُ إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ وَتَصَدَّقْ بِهِ فَمَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلاَ سَائِلٍ فَخُذْهُ وَمَالاً فَلاَ تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ .

## O ONOME KOJI JE SUDIO U DŽAMIJI DONIO PRESUDU O RASTAVI BRAKA *LI'ANOM*[4]

بَاب مَنْ قَضَى وَلاَعَنَ فِي الْمَسْجِدِ

Omer je donio presudu o rastavi braka *li'anom* pored minbera u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji. Šurejh, Ša'bi i Jahja b. Ja'mer također su to učinili u džamiji.[5]
Mervan je presudio Zejdu b. Sabitu kod minbera, a Hasan i Zurara b. Evfa donosili su presude u dvorištu izvan džamije.

وَلاَعَنَ عُمَرُ عِنْدَ مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَضَى شُرَيْحٌ وَالشَّعْبِيُّ وَيَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ فِي الْمَسْجِدِ وَقَضَى مَرْوَانُ عَلَى زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ بِالْيَمِينِ عِنْدَ الْمِنْبَرِ وَكَانَ الْحَسَنُ وَزُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى يَقْضِيَانِ فِي الرَّحَبَةِ خَارِجًا مِنَ الْمَسْجِدِ .

4 Naprijed, u poglavlju *O li'anu*, bilo je više riječi o ovoj temi. Tu su navedeni i ovi hadisi. *Li'an* je jedna vrsta rastave braka do koje dolazi kada muž optuži ženu za nevjerstvo, ali pritom nema svjedoka, nego je sam on svjedok. U tom će slučaju on sam posvjedočiti zaklinjući se četiri puta, a peti put prizivajući na sebe Allahovo prokletstvo ako laže. Ako pak žena želi to zanijekati, zaklet će se se četiri puta da on laže, i peti put prizvati na sebe Allahovo prokletstvo ako on istinu govori. Riječ *li'an* izvedena je od glagola *le'ane - jel'anu - la'netun*, a znači proklinjanje. Taj način rastave braka ovako je nazvan jer se brak okončava međusobnim proklinjanjem supružnika. O tome govori Kur'an u suri En-Nur, 6-9.

5 Ibn-Bettal veli: "Donošenje sudskih presuda u džamiji uobičavala je jedna generacija."
Imam Malik veli: "To je bio prvobitni običaj. Pred sudiju, naime, dolaze i žene (koje ne mogu uvijek ući u džamiju, op. prev.) i nemoćne osobe. A ako se, s druge strane, presuda izriče u kući, ne postoji mogućnost dolaska većeg broja ljudi zbog činjenice da pristup kući nije općenito dopušten svima, kao što je to slučaj s javnim ustanovama." Ovo mišljenje podržavaju i imam Ahmed te Ishak.
Druga skupina učenjaka smatra nedopustivim donošenje presude u džamiji. Omer b. Abdul-Aziz pisao je Kasimu b. Abdur-Rahmanu da ne donosi presude u džamiji, jer može doći žena koja ima menstruaciju ili pak idolopoklonik. Imam Šafija veli: "Zbog toga mi se dopada da se sudi izvan džamije."

7165. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija da je Sehl b. Sa'd rekao: "Bio sam, kao petnaestogodišnjak, prisutan kada se dvoje supružnika rastavljalo *li'anom*. Među njima je obavljena rastava braka."

٧١٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلَاعِنَيْنِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً وَفُرِّقَ بَيْنَهُمَا .

7166. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Ibn-Šihab, prenoseći od Sehla iz plemena Benu-Saida (da je kazivao): "Neki je čovjek iz redova ensarija došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Šta kažeš o slučaju kada čovjek zatekne drugog čovjeka sa svojom ženom? Smije li ga ubiti?' Rastavili su se *lianom* u džamiji, a ja sam bio prisutan."

٧١٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَهْلٍ أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَلَاعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ .

## O ONOME KOJI JE DONIO PRESUDU U DŽAMIJI, ALI KADA SE TREBALA IZVRŠITI KAZNA, NAREDIO JE DA SE IZIĐE IZ DŽAMIJE I KAZNA IZVRŠI IZVAN NJE

بَاب
مَنْ حَكَمَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى إِذَا أَتَى عَلَى حَدٍّ أَمَرَ أَنْ يُخْرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَيُقَامَ

Omer je rekao: "Izvedite ih iz džamije!" Isto se prenosi i od Alije.[1]

وَقَالَ عُمَرُ أَخْرِجَاهُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَيُذْكَرُ عَنْ عَلِيٍّ نَحْوُهُ .

7167. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju i pozvao ga, a zatim mu rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam počinio blud!' On se okrenuo od njega, ali kada je ovaj posvjedočio protiv sebe četiri puta, upitao ga je: 'Jesi li ti lud?' 'Nisam', odgovorio je on. 'Izvedite ga i kamenujte!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٦٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعًا قَالَ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لَا قَالَ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

1 Izgleda da Buhari želi ukazati na one koji dopuštaju donošenje presuda u džamiji ukoliko nema nikakvih smetnji. Ibn-Bettal veli: "Izvršavanje kazni u džamiji nedopustivim smatraju kufski učenjaci, Šafija, Ahmed i Ishak. Takvo što dopuštaju Ša'bi i Ibn-Ebu-Lejla. Malik dopušta da se (u džamiji) izvrši lakša kazna bičevanjem." Podržavajući one koji smatraju da kaznu treba izvršiti izvan džamije, Ibn-Bettal dalje veli: "Ispravniji je stav onih koji smatraju da džamiju treba osloboditi svega toga."

7168. KAŽE Ibn-Šihab da ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao:
"Bio sam s onima koji su ga kamenovali na musalli."
Ovaj hadis, u kojem se spominje kamenovanje, prenose i Junus, Ma'mer i Ibn-Džurejdž od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧١٦٨. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ بِالْمُصَلَّى رَوَاهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الرَّجْمِ .

## O TOME KAD IMAM DAJE SAVJETE PARNIČARIMA

## بَاب مَوْعِظَةِ الإِمَامِ لِلْخُصُومِ

7169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svog oca, on od Zejnebe b. Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik , sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista sam ja samo čovjek, a vi dolazite da se parničite kod mene. Vjerovatno su neki od vas jači u iznošenju dokaza od drugih, a ja sudim na osnovu onoga što čujem. Pa kome ja presudim na štetu njegova brata – neka on to ne uzima, jer je to komad džehenemske vatre što mu ga ja otkidam."

٧١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَأَقْضِي عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلَا يَأْخُذْهُ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ .

## O SVJEDOČENJU SUDIJE U VRIJEME DOK OBAVLJA SUDIJSKU DUŽNOST, TE O TOME MOŽE LI ON SVJEDOČITI O ONOME ČEMU JE BIO SVJEDOK PRIJE TOGA[1]

## بَاب
## الشَّهَادَةِ تَكُونُ عِنْدَ الْحَاكِمِ فِي وِلَايَتِهِ الْقَضَاءَ أَوْ قَبْلَ ذَلِكَ لِلْخَصْمِ

Kadija Šurejh je nekom čovjeku, kada je ovaj zatražio od njega da mu bude svjedokom, rekao: "Otiđi kod namjesnika i ja ću ti tada svjedočiti."
Ikrima kaže da je Omer upitao Abdur-Rahmana b. Avfa: "Šta misliš: kad bi ti, kao vođa, vidio nekog čovjeka kako čini blud ili krade?"
"Tvoje je svjedočenje isto kao i svjedočenje bilo kojeg muslimana", odgovorio mu je.
"U pravu si", reče on. Omer je rekao: "Kad ne bi svijet kazao kako je Omer od sebe dodao nešto Allahovoj knjizi, ja bih svojom rukom zapisao ajet koji govori o kamenovanju." Ma'iz je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, četiri puta priznao kako je počinio blud, pa je on presudio da ga kamenuju. Ne navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od prisutnih tražio da svjedoče. Hammad kaže: "Ako (čovjek) pred sudijom prizna samo jedanput (da je počinio blud), bit će kamenovan." Hakem veli: "(Ako to učini) četiri puta."

وَقَالَ شُرَيْحٌ الْقَاضِي وَسَأَلَهُ إِنْسَانٌ الشَّهَادَةَ فَقَالَ ائْتِ الأَمِيرَ حَتَّى أَشْهَدَ لَكَ وَقَالَ عِكْرِمَةُ قَالَ عُمَرُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ لَوْ رَأَيْتَ رَجُلاً عَلَى حَدٍّ زِنًا أَوْ سَرِقَةٍ وَأَنْتَ أَمِيرٌ فَقَالَ شَهَادَتُكَ شَهَادَةُ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ عُمَرُ لَوْلاَ أَنْ يَقُولَ النَّاسُ زَادَ عُمَرُ فِي كِتَابِ اللهِ لَكَتَبْتُ آيَةَ الرَّجْمِ بِيَدِي وَأَقَرَّ مَاعِزٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِالزِّنَا أَرْبَعًا فَأَمَرَ بِرَجْمِهِ وَلَمْ يُذْكَرْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَشْهَدَ مَنْ حَضَرَهُ وَقَالَ حَمَّادٌ إِذَا أَقَرَّ مَرَّةً عِنْدَ الْحَاكِمِ رُجِمَ وَقَالَ الْحَكَمُ أَرْبَعًا .

7170. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa, on od Umera b. Kesira, ovaj od Ebu-Muhammeda, roba Ebu-Katadinog, a on od Ebu-Katade da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hunejna rekao: 'Ko ima jasan dokaz da je

٧١٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ مَنْ لَهُ بَيِّنَةٌ عَلَى قَتِيلٍ قَتَلَهُ فَلَهُ سَلَبُهُ

1 Ovo je naslov izrečen na takav način da odražava dilemu islamskih učenjaka o tome da li sudija može suditi po nečemu čemu je bio svjedok, a što se desilo za vrijeme njegovog mandata, te presuditi u korist parničara koji je u pravu, ili će mu svjedočiti pred drugim sudijom? Drugačije rečeno, može li sudija biti istovremeno i svjedok i sudija, bez obzira da je djelo počinjeno u vrijeme svog mandata ili prije toga, te može li se njegovo svjedočenje smatrati punovažnim ili ne? Buhari ovdje nije dao izravan odgovor, budući da postoji razilaženje među učenjacima, iako je njegov konačni stav da sudija ne može presuditi prema svome svjedočenju.

ubio neprijateljskog vojnika – njemu pripada plijen koji je s njim!' Dao sam se u potragu za dokazom da sam ubio vojnika, ali nisam našao nikoga ko bi mi posvjedočio. Sjeo sam, nakon toga, i tek se tada sjetio (dokaza), te sam o tome obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan čovjek koji je sjedio kod njega reče: 'Oružje ubijenog o kojem je riječ nalazi se kod mene, pa mu daj zadovoljštinu na ime toga!'

'Nikako! Neće dati zadovoljštinu ptičici iz Kurejša, a zapostaviti jednog Allahovog lava (Ebu-Katadu) koji se bori za Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', reče Ebu-Bekr.

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada naredio, pa mi ga je on dao. Za njega sam kupio jednu bašču, i to je bila prva imovina koju sam dobio."[2] Rekao mi je Abdullah, prenoseći od Lejsa, (da je Ebu-Katada rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i dodijelio ga meni."

Učenjaci iz Hidžaza (Malik i njegovi sljedbenici) kažu: "Sudija ne sudi prema svome znanju, svejedno da li je on to znanje stekao prije negoli je postavljen ili prije negoli je predložen za sudiju. Prema stavu nekih, ako bi stranka priznala da ima obaveza prema drugoj strani u trenutku kada presuda treba biti donesena, sudija neće na osnovu toga presuditi, sve dok ne pozove i dvojicu svjedoka koji će posvjedočiti tu njenu izjavu." Neki učenjaci iz Iraka (Ebu-Hanife i njegovi sljedbenici) vele: "Sudija će donijeti presudu na osnovu onoga što čuje ili vidi u trenutku kada treba donijeti presudu. Ako pak u trenutku donošenja presude ne bude dokaza, sudija neće presuditi prema tom priznanju, izuzev uz svjedočenje dvojice svjedoka koji će biti dovedeni kako bi prisustvovali priznanju."Neki od njih vele: "Sudija će donijeti presudu i prema

فَقُمْتُ لأَلْتَمِسَ بَيِّنَةً عَلَى قَتِيلِي فَلَمْ أَرَ أَحَدًا يَشْهَدُ لِي فَجَلَسْتُ ثُمَّ بَدَا لِي فَذَكَرْتُ أَمْرَهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ سِلاَحُ هَذَا الْقَتِيلِ الَّذِي يَذْكُرُ عِنْدِي قَالَ فَأَرْضِهِ مِنْهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَلاَّ لاَ يُعْطِهِ أُصَيْبِغَ مِنْ قُرَيْشٍ وَيَدَعَ أَسَدًا مِنْ أُسْدِ اللهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللهِ وَرَسُولِهِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ فَاشْتَرَيْتُ مِنْهُ خِرَافًا فَكَانَ أَوَّلَ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ قَالَ لِي عَبْدُ اللهِ عَنِ اللَّيْثِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ وَقَالَ أَهْلُ الْحِجَازِ الْحَاكِمُ لاَ يَقْضِي بِعِلْمِهِ شَهِدَ بِذَلِكَ فِي وِلاَيَتِهِ أَوْ قَبْلَهَا وَلَوْ أَقَرَّ خَصْمٌ عِنْدَهُ لآخَرَ بِحَقٍّ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ فَإِنَّهُ لاَ يَقْضِي عَلَيْهِ فِي قَوْلِ بَعْضِهِمْ حَتَّى يَدْعُوَ بِشَاهِدَيْنِ فَيُحْضِرَهُمَا إِقْرَارَهُ وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِرَاقِ مَا سَمِعَ أَوْ رَآهُ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ قَضَى بِهِ وَمَا كَانَ فِي غَيْرِهِ لَمْ يَقْضِ إِلاَّ بِشَاهِدَيْنِ وَقَالَ آخَرُونَ مِنْهُمْ بَلْ يَقْضِي بِهِ لأَنَّهُ مُؤْتَمَنٌ وَإِنَّمَا يُرَادُ مِنَ الشَّهَادَةِ مَعْرِفَةُ الْحَقِّ فَعِلْمُهُ أَكْثَرُ مِنَ الشَّهَادَةِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ يَقْضِي بِعِلْمِهِ فِي الأَمْوَالِ وَلاَ يَقْضِي فِي غَيْرِهَا وَقَالَ الْقَاسِمُ لاَ يَنْبَغِي لِلْحَاكِمِ أَنْ يُمْضِيَ قَضَاءً بِعِلْمِهِ دُونَ عِلْمِ غَيْرِهِ مَعَ أَنَّ عِلْمَهُ أَكْثَرُ مِنْ شَهَادَةِ غَيْرِهِ وَلَكِنَّ فِيهِ تَعَرُّضًا لِتُهَمَةِ نَفْسِهِ عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ وَإِيقَاعًا لَهُمْ فِي الظُّنُونِ وَقَدْ كَرِهَ النَّبِيُّ ﷺ الظَّنَّ فَقَالَ إِنَّمَا هَذِهِ صَفِيَّةُ .

2 Skraćena verzija hadisa navedena je pod brojem 2100, s tim da se tamo može razumjeti da je Ebu-Katade sam sebi prodao oklop. Naime, tamo je trebalo da stoji ovako: "...pa mi je on dao da ga prodam (tj. oklop)." (prim. M.M.)

ovakvom priznanju, jer je on taj kome je ukazano povjerenje, a cilj je svjedočenja dolazak do istine. Saznanje koje posjeduje sudija jače je od svjedočenja."Neki drugi vele: "Sudija će presuditi prema svome saznanju u parnicama koje su u vezi s imovinom, ali ne i u drugim parnicama."
Kasim veli: "Sudija ne treba suditi prema svome saznanju, a da pritom ne uzme u obzir i saznanja drugih, iako je njegovo saznanje jače od svjedočenja drugih. Pa, ipak, postoji bojazan od izlaganja njegove ličnosti sumnji muslimana i davanja povoda za to, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, prezirao bilo kakvu sumnju.
"Doista je ovo Safijja!", rekao je on.

7171. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Alija b. Husejna (da je kazivao): "Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, posjetila je (jednom prilikom) Safijja b. Hujejj.[1] Kada se htjela vratiti, on je pošao s njom da je isprati. Uto pored njega naiđoše dvojica ensarija. On ih pozva i reče im: 'Doista je ovo Safijja!'[2]
'Slavljen neka je Allah!', rekoše oni, a on im odgovori: 'Doista šejtan kola kroz čovječije tijelo kao što kroz njega kola krv!'"
Ovaj hadis prenose i Šu'ajb, Ibn-Musafir, Ibn-Ebu-Atik i Ishak b. Jahja od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a ovaj od Safijje i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧١٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَتْهُ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَلَمَّا رَجَعَتِ انْطَلَقَ مَعَهَا فَمَرَّ بِهِ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَعَاهُمَا فَقَالَ إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ قَالَا سُبْحَانَ اللهِ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ رَوَاهُ شُعَيْبٌ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَابْنُ أَبِي عَتِيقٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيٍّ يَعْنِي ابْنَ حُسَيْنٍ عَنْ صَفِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 To se desilo za vrijeme dok je on bio u itikafu u džamiji. Iz toga se može izvesti zaključak da je dopušteno onome koji je u itikafu da ga posjeti njegova supruga.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je to kako bi uklonio moguće sumnje da se radi o nekoj drugoj ženi, a ne njegovoj supruzi.

## O TOME KADA IMAM DA UPUTSTVO NAMJESNICIMA, KADA IH POŠALJE U NEKU POKRAJINU, DA SE MEĐUSOBNO UVAŽAVAJU I NE DOLAZE U SUKOB

بَاب أَمْرِ الْوَالِي إِذَا وَجَّهَ أَمِيرَيْنِ إِلَى مَوْضِعٍ أَنْ يَتَطَاوَعَا وَلاَ يَتَعَاصَيَا

7172. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Akadi, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Seida b. Ebu-Burde, a on od svog oca da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je moga oca i Mu‘aza b. Džebela u Jemen i rekao im: ‘Olakšavajte, a ne otežavajte; obveseljujte, a nemojte izazivati odbojnost, i međusobno se uvažavajte!’
‘U našem se kraju’, reče mu Ebu-Musa, ‘spravlja alkohol od meda.’
‘Sve što opija zabranjeno je’, odgovori on.”
Isto prenose Nadr, Ebu-Davud, Jezid b. Harun i Veki‘ od Šu‘be, on od Seida, ovaj od svog oca, on od svog djeda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧١٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أَبِي وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ يَسِّرَا وَلاَ تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلاَ تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى إِنَّهُ يُصْنَعُ بِأَرْضِنَا الْبِتْعُ فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَقَالَ النَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَوَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## O SUDIJINU PRIHVATANJU POZIVA

بَاب إِجَابَةِ الْحَاكِمِ الدَّعْوَةَ

Osman b. Affan prihvatio je poziv roba Mugire b. Šu‘be.

وَقَدْ أَجَابَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ عَبْدًا لِلْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ .

7173. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Oslobodite zarobljenika (kad ga nevjernici zarobe) i prihvatite poziv onoga koji vas pozove (na gozbu i slično).”

٧١٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فُكُّوا الْعَانِيَ وَأَجِيبُوا الدَّاعِيَ .

## O URUČENJU DARA SLUŽBENICIMA

## بَاب هَدَايَا الْعُمَّالِ

7174. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Ebu-Humejda Sa'idija (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je nekog čovjeka iz plemena Benu-Esed zvanog Ibn-Utebijja da prikuplja zekat. Kada se vratio (završivši posao), ovaj je čovjek rekao: 'Ovo je vaše, a ovo je meni darovano!' Tada je ustao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i popeo se na minber. (Sufjan također kaže da se on popeo na minber.) Zahvalio se Uzvišenom Allahu i izrekao Mu pohvale kakve Njemu dolikuju, a onda rekao: 'Šta je s čovjekom kojeg mi pošaljemo (da nešto uradi), a on, kada se vrati, kaže: 'Ovo je tebi, a ovo meni! Zašto on nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa neka vidi hoće li mu išta biti darovano! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, što god ko uzme – nosit će to na Sudnjem danu o svome vratu, pa bila to deva što riče, ili krava što muče, ili ovca što bleči.' Podigao je zatim svoje ruke, tako da smo vidjeli bjelinu ispod njegovih pazuha, i rekao: 'Zar vam nisam dostavio?!', ponovivši to tri puta." Sufjan veli: "Pričao nam je to Zuhri, a Hišam je još dodao, prenoseći od svog oca, a ovaj od Ebu-Humejda da je rekao: 'Moje su uši to čule, i moje oko vidjelo, a pitajte i Zejda b. Sabita – i on je to čuo zajedno sa mnom.' Zuhri nije rekao da je to čulo njegovo uho."[1]

*Huvar* je glas, *el-džu'ar* je nešto poput rike goveda (što je smisao riječi) *tedž'erun* (oni su odmah zapomagali, iz sure El-Mu'minun, 64. ajet).

٧١٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ قَالَ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً مِنْ بَنِي أَسْدٍ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الأُتَبِيَّةِ عَلَى صَدَقَةٍ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ سُفْيَانُ أَيْضًا فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ الْعَامِلِ نَبْعَثُهُ فَيَأْتِي يَقُولُ هَذَا لَكَ وَهَذَا لِي فَهَلاَ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَيَنْظُرُ أَيُهْدَى لَهُ أَمْ لاَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يَأْتِي بِشَيْءٍ إِلاَ جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةً تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْنَا عُفْرَتَيْ إِبْطَيْهِ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ ثَلاَثًا قَالَ سُفْيَانُ قَصَّهُ عَلَيْنَا الزُّهْرِيُّ وَزَادَ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعَ أُذُنَايَ وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنِي وَسَلُوا زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَإِنَّهُ سَمِعَهُ مَعِي وَلَمْ يَقُلِ الزُّهْرِيُّ سَمِعَ أُذُنِي (خُوَارٌ) صَوْتٌ وَالْجُؤَارُ مِنْ (تَجْأَرُونَ) كَصَوْتِ الْبَقَرَةِ .

[1] Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:
– u značajnim prilikama imam treba održati govor;
– činovnici su dužni podnijeti izvještaj pretpostavljenom;
– dopušteno je ukoriti onoga koji je pogriješio te za službenika imenovati jednu osobu iako postoji neko ko je sposobniji od nje.

## O POSTAVLJANJU OSLOBOĐENIH ROBOVA ZA SUDIJE I ČINOVNIKE

7175. PRIČAO NAM JE Usman b. Salih, njemu Abdullah b. Vehb, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Salim, oslobođeni rob Ebu-Huzejfin, predvodio je prve muhadžire i drugove Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu u džamiji Kuba, a među njima su bili Ebu-Bekr, Omer, Ebu-Selema, Zejd i Amir b. Rebi'a."

## بَاب اسْتِقْضَاءِ الْمَوَالِي وَاسْتِعْمَالِهِمْ

٧١٧٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ نَافِعًا أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ كَانَ سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ يَؤُمُّ الْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ وَأَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَبُو سَلَمَةَ وَزَيْدٌ وَعَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ .

## O STARJEŠINAMA KOJI POZNAJU PRILIKE U KOJIMA SE NALAZE LJUDI

7176, 7177. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, a njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od svog amidže Musaa b. Ukbe, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Mervana b. Hakema i Misvera b. Mahreme (da su kazivali): "Kada su muslimani odlučili se oslobode zarobljenike iz plemana Hevazin, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja ne znam ko je od vas pristao da bude oslobođen, a ko nije. Vratite se (i sačekajte) dok nam vaše starješine ne dostave vaš slučaj!' Ljudi su se vratili, a njihove starješine razgovarali su s njima. Potom su se oni vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestili ga da su se ljudi saglasili i dopustili (da oni budu oslobođeni)."

## بَاب الْعُرَفَاءِ لِلنَّاسِ

٧١٧٦-٧١٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَمِّهِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ حِينَ أَذِنَ لَهُمُ الْمُسْلِمُونَ فِي عِتْقِ سَبْيِ هَوَازِنَ إِنِّي لَا أَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ فَرَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ النَّاسَ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا .

## O TOME DA JE POKUĐENO LASKATI VLADARU, A KAD SE UDALJI OD NJEGA, GOVORITI DRUGAČIJE

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ ثَنَاءِ السُّلْطَانِ وَإِذَا خَرَجَ قَالَ غَيْرَ ذَلِكَ

7178. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Asim b. Muhammed b. Zejd b. Omer, prenoseći od svog oca (da je kazivao):
"Neki su ljudi rekli Ibn-Omeru: 'Kada uđemo kod svojih vladara, mi pred njima govorimo drugačije od onoga što govorimo kada se udaljimo od njih.' 'Mi smo to ubrajali u licemjerstvo', reče im on."

٧١٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أُنَاسٌ لابْنِ عُمَرَ إِنَّا نَدْخُلُ عَلَى سُلْطَانِنَا فَنَقُولُ لَهُمْ خِلافَ مَا نَتَكَلَّمُ إِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِمْ قَالَ كُنَّا نَعُدُّهَا نِفَاقًا .

7179. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Iraka, a ovaj od Ebu-Hurejre da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:"Najgori je čovjek onaj s dva lica: koji jednima pokazuje jedno, a drugima drugo lice."

٧١٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ ذُو الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلاءِ بِوَجْهٍ .

## O DONOŠENJU PRESUDE NA ŠTETU ODSUTNE OSOBE

## بَاب الْقَضَاءِ عَلَى الْغَائِبِ

7180. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Hind je rekla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zaista je Ebu-Sufjan škrt čovjek, i ja imam potrebu uzeti dio iz njegova imetka.'
'Uzmi samo onoliko koliko je, po običaju, umjereno i dovoljno tebi i tvome djetetu', reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ هِنْدًا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَأَحْتَاجُ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ قَالَ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ .

## O TOME DA ONAJ U ČIJU SE KORIST BESPRAVNO PRESUDI, A NA ŠTETU NJEGOVA BRATA, NE TREBA TO PRIHVATITI, JER SUDIJINA PRESUDA ZABRANJENO NE MOŽE UČINITI DOPUŠTENIM NITI DOPUŠTENO ZABRANJENIM

## بَاب
## مَنْ قُضِيَ لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ فَلَا يَأْخُذْهُ فَإِنَّ قَضَاءَ الْحَاكِمِ لَا يُحِلُّ حَرَامًا وَلَا يُحَرِّمُ حَلَالًا

7181. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, koji je kazivao da mu je pričao Urva b. Zubejr, prenoseći od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala): “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je neku raspravu ispred vrata svoje kuće pa je izišao i rekao: ‘Zaista sam ja samo čovjek, a meni dolaze parničari. Vjerovatno je neko od vas rječitiji od drugoga, te ja steknem dojam da on govori istinu i na osnovu toga donesem presudu. U čiju korist ja tako presudim, a na štetu njegova brata – zaista je to komad vatre, pa neka ga uzme ili ostavi.’”

٧١٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ خُصُومَةً بِبَابِ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَأَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لِيَتْرُكْهَا .

7182. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala: “Utba b. Ebu-Vekkas oporučio je svome bratu Sa‘du b. Ebu-Vekkasu da je sin Zem‘ine robinje njegov, pa neka stoga preuzme skrbništvo nad njim. Kada je došla godina osvojenja Mekke, Sa‘d je to učinio rekavši: ‘Ovo je moj bratić; za njega me je zadužio moj brat!’ Tada je ustao Abd b. Zem‘a i rekao: ‘Ovo je moj brat i sin robinje moga oca; rođen je na njegovoj postelji!’ Otišli su potom žurno Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Allahov Poslaniče’, reče mu Sa‘d, ‘ovo je moj bratić; za skrbništvo nad njim zadužio me je moj brat!’

٧١٨٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامُ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ إِلَيْهِ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ

‘To je moj brat’, reče Abd b. Zem‘a, ‘i sin robinje moga oca; rođen je na njegovoj postelji!’
‘On pripada tebi, Abde, sine Zem‘in!’, reče na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: ‘Dijete pripada onome u čijoj je postelji spavala žena, a preljubniku pripada razočarenje oduzimanje očinstva!’ Kada je zapazio njegovu sličnost s Utbom, (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao je Sevdi b. Zem‘i: ‘Nemoj se otkrivati pred njim!’ Tako je on više nije vidio sve do svoje smrti.”

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ تَعَالَى .

## O DONOŠENJU PRESUDE U VEZI S BUNAROM I TOME SLIČNO

## بَاب الْحُكْمِ فِي الْبِئْرِ وَنَحْوِهَا

7183. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Sufjan, prenoseći od Mensura i A‘meša, oni od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko god se lažno zakune s namjerom da prisvoji čiji imetak susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut.” O tome je Uzvišeni Allah objavio: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...”[1]

٧١٨٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَحْلِفُ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ مَالاً وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ إِلاَّ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) .

7184. Zatim je došao Eš‘as, a Abdullah im je pričao, rekavši: “Ovaj ajet objavljen je povodom (slučaja koji se zbio između) mene i jednog čovjeka s kojim sam se prepirao o nekom bunaru. ‘Imaš li dokaz?’, upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Nemam‘, odgovorio sam. ‘Neka se onda on zakune!’, predložio je on. ‘Pa, neka se zakune!’, pristao sam. Tada je objavljeno: ‘Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...’”[2]

٧١٨٤. فَجَاءَ الأَشْعَثُ وَعَبْدُاللهِ يُحَدِّثُهُمْ فَقَالَ فِيَّ نَزَلَتْ وَفِي رَجُلٍ خَاصَمْتُهُ فِي بِئْرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَكَ بَيِّنَةٌ قُلْتُ لاَ قَالَ فَلْيَحْلِفْ قُلْتُ إِذًا يَحْلِفُ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ) .

1 Ali-Imran, 77. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah ih neće ni osloviti, niti će na njih na Sudnjem danu pažnju obratiti, niti će ih očistiti; njih bolna patnja čeka.”

2 Ali-Imran, 77.

## DONOŠENJE PRESUDE ISTOVJETNO JE I SASVIM JE SVEJEDNO DA LI SE RADI O VELIKOJ ILI MALOJ KOLIČINI IMETKA

بَاب الْقَضَاءُ فِي قَلِيلِ الْمَالِ وَكَثِيرِهِ سَوَاءٌ

Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Šubrume, veli: "Donošenje presude istovjetno je i sasvim je svejedno da li se radi o velikoj ili maloj količini imetka."

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ شُبْرُمَةَ الْقَضَاءُ فِي قَلِيلِ الْمَالِ وَكَثِيرِهِ سَوَاءٌ .

7185. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od svoje majke Umm-Seleme da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je galamu ljudi koji su se parničili ispred njegovih vrata pa je izišao pred njih i rekao im: 'Zaista sam ja samo čovjek, a meni dolaze parničari. Vjerovatno je neko od vas rječitiji od drugoga, te ja na osnovu toga presudim u njegovu korist misleći da je govorio istinu. Kome ja nepravedno presudim na štetu drugog muslimana – to je komad vatre, pa neka ga uzme ili ostavi.'"

٧١٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ جَلَبَةَ خِصَامٍ عِنْدَ بَابِهِ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضًا أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ أَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ وَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لِيَدَعْهَا .

## O TOME KAD VLADAR IZLAŽE PRODAJI NEČIJI IMETAK I NEKRETNINE

بَاب بَيْعِ الإِمَامِ عَلَى النَّاسِ أَمْوَالَهُمْ وَضِيَاعَهُمْ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prodao je roba Nu'ajma b. Nahhama kojem je ovaj obećao slobodu poslije svoje smrti.

وَقَدْ بَاعَ النَّبِيُّ ﷺ مُدَبَّرًا مِنْ نُعَيْمِ بْنِ النَّحَّامِ .

7186. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, ovom Isma'il, a njemu Selema b. Kuhejl, prenoseći od Ataa, a on od Džabira da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je kako je neko od njegovih drugova dao dopuštenje da poslije njegove smrti oslobode njegovog roba. On nije imao drugog imetka osim njega, pa ga je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) prodao za osam stotina dirhema i poslao mu novac od njega."

٧١٨٦. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِهِ أَعْتَقَ غُلاَمًا لَهُ عَنْ دُبُرٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَاعَهُ بِثَمَانِ مِائَةِ دِرْهَمٍ ثُمَّ أَرْسَلَ بِثَمَنِهِ إِلَيْهِ .

## O TOME DA NE TREBA OBRAĆATI PAŽNJU NA NEOSNOVANE PRIGOVORE UPUĆENE ZAPOVJEDNICIMA[1]

بَاب مَنْ لَمْ يَكْتَرِثْ بِطَعْنِ مَنْ لَا يَعْلَمُ فِي الْأُمَرَاءِ حَدِيثًا

7187. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu vojnu jedinicu i za njenog je zapovjednika postavio Usamu b. Zejda, kojem su se neki počeli protiviti kao vođi.
'Ako prigovarate njemu kao vođi', reče im (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'pa i prije ste prigovarali njegovu ocu kao vođi! Tako mi Allaha, on je bio zaslužan za vodstvo i jedan od meni najdražih ljudi, a ovaj je, zaista, jedan od meni najdražih ljudi poslije njega!'"

٧١٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطُعِنَ فِي إِمَارَتِهِ وَقَالَ إِنْ تَطْعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمْرَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

## NEVALJAO I STALNI (I ŽESTOKI) PARNIČAR

بَاب الأَلَدِّ الْخَصِمِ

*El-hasimu* označava osobu koja se stalno parniči (i svađalački osporava). *Ludden* znači *'udžen* (iskrivljen).

وَهُوَ الدَّائِمُ فِي الْخُصُومَةِ (لُدًّا) عُوجًا .

7188. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Najmrža je osoba Allahu neuljudan parničar.'"[2]

٧١٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الأَلَدُّ الْخَصِمُ .

1 Muhelleb veli: "To znači da se neće obraćati pažnja na prigovore onoga koji, ne znajući pravo stanje, prigovara nekome i optužuje ga za nešto što nema nikakve osnove. Takvi prigovori neće biti uzimani u obzir."

2 O pokuđenosti vođenja parnice govori i hadis što ga bilježi Ebu-Davud: "Ja ću biti vođa u džennetskom staništu onima koji ostave prepirku makar bili i u pravu."

## AKO VLADAR DONESE NEPRAVEDNU PRESUDU ILI UČINI SUPROTNO ONOME ŠTO KAŽU UČENI LJUDI, TO NEĆE BITI PUNOVAŽNO

7189. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Halida...; a PRIČAO MI JE i Ebu-Abdullah Nu'ajm, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svog oca (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida na pleme Benu-Džezima, čiji pripadnici nisu znali izgovoriti: 'Postali smo muslimani!', već su govorili: 'Promijenili smo vjeru!' Halid je neke od njih ubio, a neke zarobio. Svakome od nas predao je po jednog zarobljenika i naredio da svako ubije svoga zarobljenika.
'Tako mi Allaha'', rekoh ja, 'ja neću ubiti svoga zarobljenika, niti će ijedan moj čovjek ubiti svoga zarobljenika!'' O tome smo obavijestili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. 'Moj Allahu', reče on, 'ja nemam ništa s onim što je počinio Halid b. Velid!'', ponovivši to dva puta."[3]

## بَاب إِذَا قَضَى الْحَاكِمُ بِجَوْرٍ أَوْ خِلَافِ أَهْلِ الْعِلْمِ فَهُوَ رَدٌّ

٧١٨٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدًا ح و حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِاللهِ نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ فَلَمْ يُحْسِنُوا أَنْ يَقُولُوا أَسْلَمْنَا فَقَالُوا صَبَأْنَا صَبَأْنَا فَجَعَلَ خَالِدٌ يَقْتُلُ وَيَأْسِرُ وَدَفَعَ إِلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنَّا أَسِيرَهُ فَأَمَرَ كُلَّ رَجُلٍ مِنَّا أَنْ يَقْتُلَ أَسِيرَهُ فَقُلْتُ وَاللهِ لاَ أَقْتُلُ أَسِيرِي وَلاَ يَقْتُلُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِي أَسِيرَهُ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مَرَّتَيْنِ .

3 Hattabi veli: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudrost ogleda se u činjenici da se on ogradio od postupka Halida b. Velida, iako ga nije kaznio. On je postupio po svojoj procjeni (*idžtihadu*), a to nije bilo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje, kako se, možda, moglo pomisliti."

## O DOLASKU IMAMA (VOĐE) PRIPADNICIMA NEKOG NARODA DA BI IH IZMIRIO

## بَاب الإِمَامِ يَأْتِي قَوْمًا فَيُصْلِحُ بَيْنَهُمْ

7190. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad, a ovom Ebu-Hazim Medeni, prenoseći od Sehla b. Sa‘da Sa‘idija da je kazivao: “Došlo je do nereda u plemenu Benu-Amr. Za to je saznao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te je, nakon što je klanjao podne-namaz, otišao njima da ih izmiri. Kada je nastupilo vrijeme ikindija-namaza, Bilal je proučio ezan, a potom i ikamet, i zatražio od Ebu-Bekra da prođe naprijed kako bi ih predvodio u namazu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u trenutku kada je Ebu-Bekr već bio u namazu, pa je prošao naprijed i stao u saf iza Ebu-Bekra. Tada su ljudi zapljeskali rukama, ali Ebu-Bekr, kada bi započeo namaz, nije imao običaj obazirati se ni na što dok ne završi namaz. Pa ipak, kad je vidio da pljeskanje upućeno njemu ne prestaje, okrenuo se i iza sebe ugledao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je pokazujući rukom dao znak da nastavi. Ebu-Bekr je na trenutak zastao, a onda zahvalio Allahu na Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, išaretu i povukao se nazad. Čim je to vidio, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je naprijed i predvodio ljude u namazu, a kada je završio namaz, upitao je: ‘Ebu Bekre, šta te je spriječilo da nastaviš namaz kad sam ti dao znak da to uradiš?’ ‘Ne može Ibn-Ebu-Kuhafa predvoditi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu!’, odgovorio je on. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao ljudima: ‘Kada vam se nešto desi dok ste u namazu, neka muškarci izgovore: ‘Subhanallah!’ (slavljen neka je Allah!), a žene neka zaplješću rukama.’”[1]

٧١٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْمَدَنِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ كَانَ قِتَالٌ بَيْنَ بَنِي عَمْرٍو فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَصَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ أَتَاهُمْ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا حَضَرَتْ صَلاَةُ الْعَصْرِ فَأَذَّنَ بِلاَلٌ وَأَقَامَ وَأَمَرَ أَبَا بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فِي الصَّلاَةِ فَشَقَّ النَّاسَ حَتَّى قَامَ خَلْفَ أَبِي بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ فِي الصَّفِّ الَّذِي يَلِيهِ قَالَ وَصَفَّحَ الْقَوْمُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلاَةِ لَمْ يَلْتَفِتْ حَتَّى يَفْرُغَ فَلَمَّا رَأَى التَّصْفِيحَ لاَ يُمْسَكُ عَلَيْهِ الْتَفَتَ فَرَأَى النَّبِيَّ ﷺ خَلْفَهُ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ أَنِ امْضِهْ وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ هَكَذَا وَلَبِثَ أَبُو بَكْرٍ هُنَيَّةً يَحْمَدُ اللهَ عَلَى قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ مَشَى الْقَهْقَرَى فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ تَقَدَّمَ فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّاسِ فَلَمَّا قَضَى صَلاَتَهُ قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ إِذْ أَوْمَأْتُ إِلَيْكَ أَنْ لاَ تَكُونَ مَضَيْتَ قَالَ لَمْ يَكُنْ لاِبْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يَؤُمَّ النَّبِيَّ ﷺ وَقَالَ لِلْقَوْمِ إِذَا رَابَكُمْ أَمْرٌ فَلْيُسَبِّحِ الرِّجَالُ وَلْيُصَفِّحِ النِّسَاءُ.

1 Ovaj je hadis već navođen u poglavlju *O imametu*. Ukratko, muškarci će, u slučaju da se desi nešto dok su u namazu, a žele skrenuti na to pažnju, izgovoriti: *Subhanallah!*, dok će žene zapljeskati tako što će prstima desne ruke udarati po lijevoj šaci.

## POŽELJNO JE DA PISAR BUDE POUZDAN I PAMETAN

7191. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah Ebu-Sabit, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejda b. Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita da je kazivao:
"Nakon pogibije velikog broja ashaba u Bici na Jemami pozvao me je Ebu-Bekr – a kod njega je bio i Omer – i rekao mi: 'Došao mi je Omer i rekao: 'Izginuo je zaista veliki broj učača Kur'ana na Jemami! Bojim se da će u svim pokrajinama nestati učača Kur'ana i tako se zaboraviti mnogi dijelovi Kur'ana. Stoga smatram da bi trebao narediti da se sakupi Kur'an.'
'Kako ću raditi nešto što nije radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitao sam, pa mi je Omer odgovorio: 'To je, tako mi Allaha, veliko dobro!' Omer je na tome istrajavao sve dotle dok mi Allah nije raširio prsa za ono za što je raširio i Omerova prsa, pa sam i ja počeo misliti isto što i Omer. Ti si mlad i pametan čovjek', nastavio je govoriti Ebu-Bekr, 'i mi ne sumnjamo u tebe. Pisao si Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa kreni u potragu za dijelovima Kur'ana i sakupi ga!'"
Nastavljajući dalje, Zejd kaže: "Tako mi Allaha, da me je zadužio da prenesem neko brdo, ne bi mi to bilo teže od zadaće da sakupim Kur'an. Zatim sam upitao:
'Kako ćete uraditi nešto što nije uradio ni Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Tako mi Allaha', reče Ebu-Bekr, 'to je veliko dobro!' On me je stalno hrabrio i istrajavao na tome sve dok mi Allah nije raširio prsa za ono za što je raširio i Ebu-Bekrova i Omerova prsa, pa sam i počeo misliti isto što i oni.
Krenuo sam u potragu za dijelovima Kur'ana. Nalazio sam ih i sakupljao, a bili su ispisani

## بَاب يُسْتَحَبُّ لِلْكَاتِبِ أَنْ يَكُونَ أَمِينًا عَاقِلًا

٧١٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ أَبُو ثَابِتٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ بَعَثَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ لِمَقْتَلِ أَهْلِ الْيَمَامَةِ وَعِنْدَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدِ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِقُرَّاءِ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِقُرَّاءِ الْقُرْآنِ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا فَيَذْهَبَ قُرْآنٌ كَثِيرٌ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَأْمُرَ بِجَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِي ذَلِكَ حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ لَهُ صَدْرَ عُمَرَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدٌ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَإِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ لَا نَتَّهِمُكَ قَدْ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَتَبَّعِ الْقُرْآنَ فَاجْمَعْهُ قَالَ زَيْدٌ فَوَاللهِ لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ بِأَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا كَلَّفَنِي مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلَانِ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ يَحُثُّ مُرَاجَعَتِي حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ اللهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَيَا فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الْعُسُبِ وَالرِّقَاعِ وَاللِّخَافِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ فَوَجَدْتُ فِي آخِرِ سُورَةِ التَّوْبَةِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ) إِلَى آخِرِهَا مَعَ

na palminu lišću, komadima platna, kamenim pločama, te su se nalazili u prsima ljudi (tj. onih koji su Kur'an znali napamet). Tako sam otkrio da završetak sure Et-Tevba: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas...'[1] (do kraja sure) – čuva Huzejma, ili Ebu-Huzejma. Te sam ajete dodao suri kojoj oni pripadaju. Za Ebu-Bekrova života, sve do njegove smrti, zbirka je bila kod njega. Nakon toga zbirka je bila kod Omera sve do njegove smrti, a zatim kod Hafse, Omerove kćerke." Muhammed b. Ubejdullah veli: "*El-lihaf* znači *el-hazef*."

خُزَيْمَةَ أَوْ أَبِي خُزَيْمَةَ فَأَلْحَقْتُهَا فِي سُورَتِهَا وَكَانَتِ الصُّحُفُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَيَاتَهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَيَاتَهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ اللِّخَافُ يَعْنِي الْخَزَفَ.

## O POŠTI KOJU VLADAR ŠALJE SVOJIM NAMJESNICIMA I SUDIJA SVOJIM POVJERENICIMA

## بَاب كِتَابِ الْحَاكِمِ إِلَى عُمَّالِهِ وَالْقَاضِي إِلَى أُمَنَائِهِ

7192. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Lejle...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Lejle b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Sehla, a on od Sehla b. Ebu-Hasme i prvaka iz njegova plemena (da su kazivali):
"Abdullah b. Sehl i Muhajjisa otišli su, zbog siromaštva i gladi koja ih je zadesila, u Hajber. Muhajjisa je potom otkrio da je Abdullah ubijen i bačen u jedan kanal ili u bunar.
'Tako mi Allaha', rekao je on tada židovima, 'vi ste ga ubili!'
'Tako nam Boga', rekoše oni, 'mi ga nismo ubili!'
Nakon toga on se vratio svome narodu i ispričao (šta se dogodilo). On i njegov brat Huvejjisa, koji je bio stariji od njega, otišli su potom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s Abdur-Rahmanom b. Sehlom, koji je bio u Hajberu, i koji

٧١٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي لَيْلَى ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي لَيْلَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ سَهْلٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ هُوَ وَرِجَالٌ مِنْ كُبَرَاءِ قَوْمِهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةَ خَرَجَا إِلَى خَيْبَرَ مِنْ جَهْدٍ أَصَابَهُمْ فَأُخْبِرَ مُحَيِّصَةُ أَنَّ عَبْدَاللهِ قُتِلَ وَطُرِحَ فِي فَقِيرٍ أَوْ عَيْنٍ فَأَتَى يَهُودَ فَقَالَ أَنْتُمْ وَاللهِ قَتَلْتُمُوهُ قَالُوا مَا قَتَلْنَاهُ وَاللهِ ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى قَدِمَ عَلَى قَوْمِهِ فَذَكَرَ لَهُمْ وَأَقْبَلَ هُوَ وَأَخُوهُ حُوَيِّصَةُ وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْهُ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ فَذَهَبَ لِيَتَكَلَّمَ وَهُوَ الَّذِي كَانَ بِخَيْبَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِمُحَيِّصَةَ كَبِّرْ

1 Et-Tevba, 128-129. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je milosrdan i milostiv. A ako oni glavu okrenu, ti reci: 'Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega; Samo se u Njega uzdam, On je Gospodar Arša veličanstvenoga!'"

كَبِّرْ يُرِيدُ السِّنَّ فَتَكَلَّمَ حُوَيِّصَةُ ثُمَّ تَكَلَّمَ مُحَيِّصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِمَّا أَنْ يَدُوا صَاحِبَكُمْ وَإِمَّا أَنْ يُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ فَكَتَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمْ بِهِ فَكُتِبَ مَا قَتَلْنَاهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِحُوَيِّصَةَ وَمُحَيِّصَةَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ أَتَحْلِفُونَ وَتَسْتَحِقُّونَ دَمَ صَاحِبِكُمْ قَالُوا لاَ قَالَ أَفَتَحْلِفُ لَكُمْ يَهُودُ قَالُوا لَيْسُوا بِمُسْلِمِينَ فَوَدَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ عِنْدِهِ مِائَةَ نَاقَةٍ حَتَّى أُدْخِلَتِ الدَّارَ قَالَ سَهْلٌ فَرَكَضَتْنِي مِنْهَا نَاقَةٌ .

je bio počeo govoriti, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Muhajjisi: ‘Starijem, starijem dajte da govori!’
Onda je počeo govoriti Huvejjisa, a potom i Muhajjisa. (Kad su završili), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ili će vam isplatiti odštetu za vašeg ubijenog druga ili ćemo im objaviti rat!’ Nakon toga Allahov im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo s ovim zahtjevima, a oni su odgovorili: ‘Nismo ga mi ubili!’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Huvejjisi, Muhajjisi i Abdur-Rahmanu rekao: ‘Ako se zakunete, imat ćete pravo na iskup krvi vašeg druga.’ ‘Ne’, rekoše oni. ‘A želite li da vam se zakunu židovi?’, upitao ih je. ‘Oni nisu muslimani!’, odgovorili su oni. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isplatio odštetu od sebe dajući stotinu deva.” Sehl kaže: “Jedna od tih deva udarila me je nogom.”

## بَاب هَلْ يَجُوزُ لِلْحَاكِمِ أَنْ يَبْعَثَ رَجُلاً وَحْدَهُ لِلنَّظَرِ فِي الْأُمُورِ

## O TOME DA LI JE DOPUŠTENO VLADARU POSLATI SAMO JEDNOG ČOVJEKA DA ISPITA PRILIKE

٧١٩٣-٧١٩٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالاَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَقَالُوا لِي عَلَى ابْنِكَ الرَّجْمُ فَفَدَيْتُ ابْنِي مِنْهُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَقَالُوا إِنَّمَا عَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ

7193, 7194. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi’b, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija (da su kazivali):
“Neki je beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi!’ Onda je uzeo riječ njegov protivnik i rekao: ‘U pravu je! Presudi nam po Allahovoj knjizi!’ Tada je beduin počeo govoriti: ‘Moj je sin bio najamnik kod ovog čovjeka i počinio blud s njegovom ženom, pa su mi neki rekli: ‘Tvoga sina treba kamenovati!’ Ja sam sina iskupio sa stotinu ovaca i jednom robinjom. Pitao sam poslije učene ljude, pa su mi oni rekli: ‘Tvoga sina treba kazniti sa stotinu udaraca bičem i protjerati ga na godinu dana.’ Na to Vjerovjesnik,

sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Doista ću vam ja presuditi prema Allahovoj knjizi! Što se tiče robinje i ovaca, one se tebi vraćaju, a tvome sinu pripada kazna od stotinu udaraca bičem i protjerivanje na godinu dana. A što se tebe tiče', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se čovjeku, 'o Unejse, idi kod žene ovog čovjeka i kamenuj je!' Unejs je otišao kod žene ovog čovjeka i kamenovao je."

وَالْغَنَمُ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا أُنَيْسٌ فَرَجَمَهَا .

## O VLADAREVOJ PREVODILAČKOJ SLUŽBI, TE O TOME DA LI JE DOPUŠTENO OSLONITI SE NA PREVOĐENJE JEDNOG PREVODIOCA

## بَاب تَرْجَمَةِ الْحُكَّامِ وَهَلْ يَجُوزُ تَرْجُمَانٌ وَاحِدٌ

7195. Haridža b. Zejd b. Sabit kaže: "Pričao je Zejd b. Sabit da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da nauči hebrejsko pismo, te mu je on pisao i čitao pisma koja su mu oni slali."
Omer je jednom prilikom, kada su kod njega bili Alija, Abdur-Rahman i Osman, upitao: "Šta kaže ova žena?"[1] Abdur-Rahman b. Hatib kaže: "Rekao sam: 'Želi ti saopćiti šta joj je uradio njen partner.'" Ebu-Džemra kaže: "Bio sam Ibn-Abbasov prevodilac; prevodio sam mu ono što govore neki ljudi."
Neki ljudi (Muhammed b. Hasan i Šafija) vele: "Vladar nužno mora imati dva prevodioca."

٧١٩٥. وَقَالَ خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُ أَنْ يَتَعَلَّمَ كِتَابَ الْيَهُودِ حَتَّى كَتَبْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ كُتُبَهُ وَأَقْرَأْتُهُ كُتُبَهُمْ إِذَا كَتَبُوا إِلَيْهِ وَقَالَ عُمَرُ وَعِنْدَهُ عَلِيٌّ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ وَعُثْمَانُ مَاذَا تَقُولُ هَذِهِ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ حَاطِبٍ فَقُلْتُ تُخْبِرُكَ بِصَاحِبِهَا الَّذِي صَنَعَ بِهَا وَقَالَ أَبُو جَمْرَةَ كُنْتُ أُتَرْجِمُ بَيْنَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَبَيْنَ النَّاسِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لاَ بُدَّ لِلْحَاكِمِ مِنْ مُتَرْجِمَيْنِ .

7196. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):"Pričao je Ebu-Sufjan b. Harb da ga je Herakle pozvao s jednom delegacijom Kurejša, a zatim svome prevodiocu rekao: 'Reci im da želim pitati ovog čovjeka (Ebu-Sufjana),

٧١٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي رَكْبٍ مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا فَإِنْ كَذَبَنِي

1 Riječ je o ženi robinji Hatiba b. Belta'a, koju je on oslobodio zajedno s ostalim robovima. Ona je počinila blud s robom po imenu Bergus za dva dirhema.

فَكَذِّبُوهُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ لِلتُّرْجُمَانِ قُلْ لَهُ إِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا فَسَيَمْلِكُ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ .

pa ako mi slaže, neka mu daju do znanja da laže!' (Potom je ispričao ostatak hadisa.)
Herakle je rekao prevodiocu: 'Reci mu, ako je to što kažeš istina, onda će taj čovjek zaposjesti ovo mjesto ispod moja dva stopala!'"

## بَاب مُحَاسَبَةِ الإِمَامِ عُمَّالَهُ

## O VLADAROVOM KONTROLIRANJU SLUŽBENIKA

٧١٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَعْمَلَ ابْنَ الأُتَبِيَّةِ عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ فَلَمَّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَحَاسَبَهُ قَالَ هَذَا الَّذِي لَكُمْ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَهَلاَّ جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَبَيْتِ أُمِّكَ حَتَّى تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَطَبَ النَّاسَ وَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ رِجَالاً مِنْكُمْ عَلَى أُمُورٍ مِمَّا وَلاَّنِي اللهُ فَيَأْتِي أَحَدُكُمْ فَيَقُولُ هَذَا لَكُمْ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي فَهَلاَّ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَبَيْتِ أُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ إِنْ كَانَ صَادِقًا فَوَاللهِ لاَ يَأْخُذُ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ هِشَامٌ بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلاَّ جَاءَ اللهَ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلاَ فَلأَعْرِفَنَّ مَا جَاءَ اللهَ رَجُلٌ بِبَعِيرٍ لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بِبَقَرَةٍ لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةٍ تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ .

7197. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Humejda Sa'idija (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je Ibn-Utebijju da u plemenu Benu-Sulejm sakuplja zekat. Kada je došao položiti račune Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ovo je za vas, a ovo je meni darovano!' Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Što nisi sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da ti dođu darovi, ako istinu govoriš?!' Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, zahvalio se Uzvišenom Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao:
'Neki od vas što ih ja postavim da obavljaju poslove kojima je Uzvišeni Allah mene zadužio dođu i kažu: 'Ovo je za vas, a ovo je meni darovano!' Zašto taj nije sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da mu što bude darovano, ako istinu govori?! Niko od vas, tako mi Allaha, neće od toga uzeti ništa (Hišam dodaje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: '... ako nema pravo na to'), a da neće, noseći to, doći pred Uzvišenog Allaha na Sudnji dan. Ja zasigurno znam da će čovjek doći pred Uzvišenog Allaha s devom koja riče, s kravom koja muče, ili s ovcom koja bleči.' Potom je podigao svoje ruke, tako da sam mu vidio bjelinu ispod pazuha, i rekao: 'Zar vam nisam dostavio!?'"

## O VLADAREVOJ SVITI I SAVJETNICIMA

## باب بِطَانَةِ الإِمَامِ وَأَهْلِ مَشُورَتِهِ

*El-bitane* je isto što i *ed-duhala'* (oni koji ulaze kod vladara i s njim se nasamo sastaju).

الْبِطَانَةُ الدُّخَلاَءُ .

7198. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika niti je dao da vlada ijedan halifa, a da on nije imao dvije svite oko sebe. Jedni su mu naređivali da čini dobro i poticali ga na to, dok su mu drugi naređivali da čini zlo i poticali ga na to. Sačuvan je samo onaj koga je Allah sačuvao."
Sulejman ovo priča, prenoseći od Jahjaa, a on od Ibn-Šihaba. Isti hadis od Ibn-Šihaba prenose i Ibn-Ebu-Atik te Musa. Ovaj je hadis kazivao i Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida.
Pričali su Evza'i i Mu'avija b. Selam; pričao je Zuhri, a pričao je i Ebu-Selema, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao isto. Isti hadis kazivali su i Ibn-Ebu-Husejn te Seid b. Zijad, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida. Pričao je Ubejdullah b. Ebu-Dža'fer, a njemu Safvan, prenoseći od Ebu-Seleme da je Ebu-Ejjub rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٩٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللهُ مِنْ نَبِيٍّ وَلاَ اسْتَخْلَفَ مِنْ خَلِيفَةٍ إِلاَّ كَانَتْ لَهُ بِطَانَتَانِ بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ فَالْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللهُ تَعَالَى وَقَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ بِهَذَا وَعَنِ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ وَمُوسَى عَنِ ابْنِ شِهَابٍ مِثْلَهُ وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَوْلَهُ وَقَالَ الأَوْزَاعِيُّ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ سَلاَمٍ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ أَبِي حُسَيْنٍ وَسَعِيدُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَوْلَهُ وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

## O NAČINU NA KOJI SVIJET DAJE PRISEGU VLADARU

## بَاب كَيْفَ يُبَايِعُ الإِمَامُ النَّاسَ

7199. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubade b. Velida, a on od svog oca da je Ubada b. Samit kazivao: "Dali smo prisegu[1] Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ćemo mu se pokoravati i u stanju kada smo čili, a i kada smo tromi,[2]

٧١٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَادَةُ بْنُ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْمَنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ .

7200. te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni, da ćemo prihvatiti – ili govoriti – istinu gdje god se nalazili, kao i da, u ime Uzvišenog Allaha, nećemo strahovati ni od kakvog prigovora."

٧٢٠٠. وَأَنْ لاَ نُنَازِعَ الأَمْرَ أَهْلَهُ وَأَنْ نَقُومَ أَوْ نَقُولَ بِالْحَقِّ حَيْثُمَا كُنَّا لاَ نَخَافُ فِي اللهِ لَوْمَةَ لاَئِمٍ .

7201. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, prenoseći od Halida b. Harisa, on od Humejda, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dok je jutro još uvijek bilo hladno, a muhadžiri i ensarije kopali hendek, izišao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

> *Moj Allahu, zaista je dobro – dobro drugog svijeta, pa oprosti i ensarijama i muhadžirima!*

Oni su uzvratili:

> *Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu da ćemo se boriti sve dok u životu postojimo!*"

٧٢٠١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ وَالْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ الْخَنْدَقَ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْخَيْرَ خَيْرُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ فَأَجَابُوا نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِينَا أَبَدَا .

---

1 Ovdje se radi o drugom davanju prisege na Akabi. Ibn-Ishak veli da su bila prisutna sedamdeset i tri muškarca te dvije žene, svi iz plemena Evs i Hazredž.

2 Ovako Ibn-Hadžer tumači riječi *fi menšatina ve mekrehina*, a one mogu još značiti i stanje kada smo aktivni (sposobni) i kada nismo u mogućnosti uraditi ono što se od nas traži; kada smo aktivni i kada smo pasivni; kada nam nam se nešto sviđa i kada nam se nešto ne sviđa; kada nešto radimo milom i kada nešto radimo silom, protiv svoje volje... (prim. M.M.)

7202. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao: "Kada smo davali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ćemo mu se pokoravati, on je govorio: 'U okviru onoga što možete izvršiti.'"

٧٢٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا إِذَا بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ يَقُولُ لَنَا فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ .

7203. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a on od Abdullah b. Dinara (da je kazivao): "Bio sam svjedokom, kada se svijet okupio kako bi halifi Abdul-Meliku dao prisegu, da je Ibn-Omer napisao sljedeće: 'Potvrđujem da ću se pokoravati Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih, na osnovama Allahovih propisa i propisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoliko koliko je u mojoj moći, a i moji sinovi isto to potvrđuju.'"[1]

٧٢٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ شَهِدْتُ ابْنَ عُمَرَ حَيْثُ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ كَتَبَ إِنِّي أُقِرُّ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِعَبْدِاللهِ عَبْدِالْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ مَا اسْتَطَعْتُ وَإِنَّ بَنِيَّ قَدْ أَقَرُّوا بِمِثْلِ ذَلِكَ .

7204. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Ša'bija, a on od Džerira b. Abdullaha da je kazivao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću mu biti pokoran – a on me je poučio da kažem: 'Onoliko koliko je u mojoj moći' – i da ću savjetovati svakog muslimana."

٧٢٠٤. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَلَقَّنَنِي فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

7205. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a on od Abdullaha b. Dinara da je kazivao: "Kada je svijet davao prisegu Abdul-Meliku, Abdullah b. Omer napisao mu je: 'Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih. Zaista ja potvrđujem da ću se pokoravati Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih, na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoliko koliko to mogu, a i moji sinovi isto to potvrđuju.'"

٧٢٠٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ لَمَّا بَايَعَ النَّاسُ عَبْدَالْمَلِكِ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ إِلَى عَبْدِاللهِ عَبْدِالْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنِّي أُقِرُّ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِعَبْدِاللهِ عَبْدِالْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَإِنَّ بَنِيَّ قَدْ أَقَرُّوا بِذَلِكَ .

1 Sinovi Abdullaha b. Omera koje je rodila Safijja bint Ebu-Ubejd b. Mesud Sekafi jesu: Abdullah, Ebu-Bekr, Ebu-Ubejda, Bilal i Omer. Abdur-Rahmana je rodila Umm-Alkama b. Nafis b. Vehb; Salima, Abdullaha i Hamzu rodila je robinja, a i Zejda je također rodila robinja.

7206. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Hatim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda da je kazivao: "Upitao sam Selemu:
'Na šta ste Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dali prisegu na Hudejbiji?' 'Na smrt!', odgovorio je on."

٧٢٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ
يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ
بَايَعْتُمُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ .

7207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Malika, on od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Misvera b. Mahrema (da je kazivao):
"Savjet[2] koji je imenovao Omer se sastao i na tom sastanku je Abdur-Rahman rekao: 'Ja nisam od onih koji se bore da prigrabe hilafet, ali, ako se slažete, ja ću predložiti jednog od vas.' Tako su oni to i prepustili Abdur-Rahmanu. Nakon ove odluke svijet je počeo dolaziti kod Abdur-Rahmana, i ja nisam vidio nikoga da slijedi druge iz tog savjeta ili ide za njima. Svijet je tih noći išao za Abdur-Rahmanom i savjetovao ga, sve dok nije došla noć poslije koje smo ujutro dali prisegu Osmanu.Te noći", pripovijeda Misver, "Abdur-Rahman mi je, nakon što je jedan dio noći već bio prošao, pokucao na vrata. Zalupao je tako da sam se odmah probudio. 'Vidim da spavaš', reče mi on, 'a ja, tako mi Allaha, nisam u ove tri noći podvukao svoje oči s mnogo sna onako kako se one podvlače surmom. Otiđi i pozovi Zubejra i Sa'da!' Ja sam otišao i pozvao ih i on se s njima posavjetovao. Zatim me je ponovo pozvao i rekao mi: 'Zovni mi Aliju!' Ja sam otišao i pozvao ga, i on je s njim razgovarao sve do ponoći, nakon čega je Alija ustao i s nadom (u hilafet) otišao od njega. Abdur-Rahman se nečega bojao za Aliju.[3]

٧٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا
جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ
عَبْدِالرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ
الرَّهْطَ الَّذِينَ وَلاَّهُمْ عُمَرُ اجْتَمَعُوا فَتَشَاوَرُوا
فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ لَسْتُ بِالَّذِي أُنَافِسُكُمْ عَلَى
هَذَا الأَمْرِ وَلَكِنَّكُمْ إِنْ شِئْتُمُ اخْتَرْتُ لَكُمْ مِنْكُمْ
فَجَعَلُوا ذَلِكَ إِلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ فَلَمَّا وَلَّوْا عَبْدَالرَّحْمَنِ
أَمْرَهُمْ فَمَالَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ حَتَّى مَا أَرَى
أَحَدًا مِنَ النَّاسِ يَتْبَعُ أُولَئِكَ الرَّهْطَ وَلاَ يَطَأُ عَقِبَهُ
وَمَالَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ يُشَاوِرُونَهُ تِلْكَ
اللَّيَالِي حَتَّى إِذَا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي أَصْبَحْنَا مِنْهَا
فَبَايَعْنَا عُثْمَانَ قَالَ الْمِسْوَرُ طَرَقَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بَعْدَ
هَجْعٍ مِنَ اللَّيْلِ فَضَرَبَ الْبَابَ حَتَّى اسْتَيْقَظْتُ
فَقَالَ أَرَاكَ نَائِمًا فَوَاللهِ مَا اكْتَحَلْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ
بِكَبِيرِ نَوْمٍ انْطَلِقْ فَادْعُ الزُّبَيْرَ وَسَعْدًا فَدَعَوْتُهُمَا
لَهُ فَشَاوَرَهُمَا ثُمَّ دَعَانِي فَقَالَ ادْعُ لِي عَلِيًّا فَدَعَوْتُهُ
فَنَاجَاهُ حَتَّى ابْهَارَّ اللَّيْلُ ثُمَّ قَامَ عَلِيٌّ مِنْ عِنْدِهِ

2 Ovaj su savjet sačinjavali: Osman, Alija, Talha, Zubejr, Abdur-Rahman b. Avf i Sa'd b. Ebu-Vekkas, radijallahu anhum. Omer, radijallahu anhu, za njih je rekao: "Ako mi dođe smrtni čas (*edžel*), ovoj šesterici pripada pravo da se savjetuju o izboru halife. To su oni kojima je bio zadovoljan i Allahov Poslanik u trenutku svoje smrti."

3 On se nije za sebe bojao Alije, kako se može pogrešno razumjeti iz načina na koji je rečeno, nego se bojao za Aliju, tj. da ne prihvatiti drugoga kao halifu, ako bi taj bio izabran. (prim. M.M.)

'Pozovi mi Osmana!', rekao mi je potom. Ja sam ga pozvao, i oni su razgovarali sve dok ih nije razdvojio poziv mujezina na sabah-namaz. Nakon što je, predvodeći ljude, (Abdur-Rahman) klanjao sabah-namaz, članovi Savjeta sakupili su se kod minbera. Tada je on pozvao sve muhadžire i ensarije koji su bili prisutni, kao i sve vojskovođe[1] koji su te godine s Omerom obavili hadždž. Kada su se svi sakupili, Abdur-Rahman je izgovorio šehadet, a zatim rekao: 'I nakon svega, o Alija, ja sam ispitao raspoloženje ljudi i vidio da oni nikoga ne smatraju ravnim Osmanu. Nemoj stoga dopustiti da budeš podložan prijekoru (ako postupiš suprotno džematu)!', dodavši: 'Ja ti, Osmane, dajem prisegu na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te prakse dvojice halifa poslije njega!' Abdur-Rahman mu je dao svoju prisegu, a i svijet mu je također dao svoju prisegu: muhadžiri, ensarije i vojskovođe te ostali muslimani."[2]

وَهُوَ عَلَى طَمَعٍ وَقَدْ كَانَ عَبْدُالرَّحْمَنِ يَخْشَى مِنْ عَلِيٍّ شَيْئًا ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي عُثْمَانَ فَدَعَوْتُهُ فَنَاجَاهُ حَتَّى فَرَّقَ بَيْنَهُمَا الْمُؤَذِّنُ بِالصُّبْحِ فَلَمَّا صَلَّى لِلنَّاسِ الصُّبْحَ وَاجْتَمَعَ أُولَئِكَ الرَّهْطُ عِنْدَ الْمِنْبَرِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَنْ كَانَ حَاضِرًا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَأَرْسَلَ إِلَى أُمَرَاءِ الأَجْنَادِ وَكَانُوا وَافَوْا تِلْكَ الْحَجَّةَ مَعَ عُمَرَ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا تَشَهَّدَ عَبْدُالرَّحْمَنِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَلِيُّ إِنِّي قَدْ نَظَرْتُ فِي أَمْرِ النَّاسِ فَلَمْ أَرَهُمْ يَعْدِلُونَ بِعُثْمَانَ فَلاَ تَجْعَلَنَّ عَلَى نَفْسِكَ سَبِيلاً فَقَالَ أُبَايِعُكَ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَالْخَلِيفَتَيْنِ مِنْ بَعْدِهِ فَبَايَعَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَبَايَعَهُ النَّاسُ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ وَأُمَرَاءُ الأَجْنَادِ وَالْمُسْلِمُونَ .

## O ONOME KOJI DADNE PRISEGU DVA PUTA

## باب مَنْ بَايَعَ مَرَّتَيْنِ

7208. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda da je Selema kazivao: "Davali smo prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispod drveta, pa me je on upitao: 'Selema, zar nećeš dati svoju prisegu?' 'Allahov Poslaniče', odgovorio sam, 'već sam jedanput, na početku, dao svoju prisegu!' 'I sada, drugi put!', reče on."[3]

٧٢٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ بَايَعْنَا النَّبِيَّ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ لِي يَا سَلَمَةُ أَلاَ تُبَايِعُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ بَايَعْتُ فِي الأَوَّلِ قَالَ وَفِي الثَّانِي .

1 Mu'avija je bio namjesnik u Šamu, Umejr b. Sa'd u Himsu, Mugira b. Šu'ba u Kufi, Ebu-Musa Eš'ari u Basri, a Amr b. As u Egiptu.

2 Taberi veli: "Niko od muslimana, kad su u pitanju vjera, način obavljanja hidžre, razboritost, učenost, mudrost i ugled, nije bio na stupnju na kojem su bila ova šesterica. Zbog toga ih je Omer, radijallahu anhu, odredio za savjetodavno tijelo (šura) koje će izvršiti izbor halife. Iz ovog se hadisa može jasno zaključiti kako je neutemeljen stav rafidija i drugih koji smatraju da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izričito odredio ko će biti halifa poslije njega. Kad bi to bilo tačno, ova šesterica odabranih ashaba ne bi se pokorila Omeru u ovoj situaciji."

3 Riječ je o Prisezi pod drvetom (*Bej'atur-ridvan*), a kojoj je objavljen i kur'anski ajet: "Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli." (El-Feth, 18)

## O PRISEZI BEDUINA

بَاب بَيْعَةِ الأَعْرَابِ

7209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki je beduin Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoju prisegu da će u potpunosti primjenjivati islamske propise, ali ga je (potom) obuzelo neraspoloženje, pa je zamolio: 'Razriješi me prisege koju sam ti dao!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njegov zahtjev, ali je on ponovo došao i zamolio: 'Razriješi me prisege koju sam ti dao!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je to odbio, a ovaj je onda otišao (iz Medine). Tom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Medina je kao kovački mijeh: odstranjuje ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.'"

٧٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الإِسْلاَمِ فَأَصَابَهُ وَعْكٌ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا .

## O PRISEZI MALOLJETNIKA

بَاب بَيْعَةِ الصَّغِيرِ

7210. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Abdullah b. Jezid, ovom Seid, tj. Ibn-Ebu-Ejjub, a njemu Ebu-Akil-Zuhra b. Ma'bed, prenoseći od svoga djeda Abdullaha b. Hišama, koji je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kojeg je majka Zejneb bint Humejd odvela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, neka ti da prisegu!"
"On je maloljetan!", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i pomilova ga po glavi, uputivši dovu za njega. On je za sve svoje ukućane klao jednu ovcu kao kurban.

٧٢١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ ابْنُ مَعْبَدٍ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللهِ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَذَهَبَتْ بِهِ أُمُّهُ زَيْنَبُ بِنْتُ حُمَيْدٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ بَايِعْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ صَغِيرٌ فَمَسَحَ رَأْسَهُ وَدَعَا لَهُ وَكَانَ يُضَحِّي بِالشَّاةِ الْوَاحِدَةِ عَنْ جَمِيعِ أَهْلِهِ .

## O ONOME KOJI DADNE PRISEGU, A ZATIM JE POVUČE

باب مَنْ بَايَعَ ثُمَّ اسْتَقَالَ الْبَيْعَةَ

7211. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Neki je beduin Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoju prisegu da će se pridržavati islamskih propisa, ali ga je (potom), dok je bio u Medini, obuzelo neraspoloženje, pa je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio: 'Allahov Poslaniče, razriješi me prisege!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njegov zahtjev, ali je on ponovo došao i zamolio: 'Razriješi me prisege!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je to odbio, a ovaj je onda otišao iz Medine. Tom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Medina je, zaista, kao kovački mijeh: odstranjuje ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.'"

٧٢١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الإِسْلاَمِ فَأَصَابَ الأَعْرَابِيَّ وَعْكٌ بِالْمَدِينَةِ فَأَتَى الأَعْرَابِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ الأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا .

## O ONOME KOJI NEKOME DADNE PRISEGU ISKLJUČIVO RADI OVOSVJETSKE KORISTI

باب مَنْ بَايَعَ رَجُلاً لاَ يُبَايِعُهُ إِلاَّ لِلدُّنْيَا

7212. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu Allah neće razgovarati s trojicom ljudi, niti će ih očistiti; njih čeka bolna kazna. To su: čovjek koji pored puta ima viška vode, ali ne dopušta pristup putniku; čovjek koji je dao prisegu imamu samo radi ovosvjetske koristi, i ničega drugog: pa ako mu ovaj dadne ono što on želi, on ostane vjeran svojoj prisezi, a ako mu ne dadne, on poništi svoju prisegu; i (na koncu) čovjek koji proda kakvu

٧٢١٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالطَّرِيقِ يَمْنَعُ مِنْهُ ابْنَ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لاَ يُبَايِعُهُ إِلاَّ لِدُنْيَاهُ إِنْ أَعْطَاهُ مَا يُرِيدُ وَفَى لَهُ وَإِلاَّ لَمْ يَفِ لَهُ وَرَجُلٌ يُبَايِعُ رَجُلاً بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللهِ لَقَدْ أُعْطِيَ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ فَأَخَذَهَا وَلَمْ يُعْطَ بِهَا .

robu drugom čovjeku poslije ikindija-namaza,[1] zaklinjući se Allahom da je on za nju dobijao toliko i toliko, iako nije, te mu ovaj povjeruje i kupi je od njega."

## باب بَيْعَةِ النِّسَاءِ

## O PRISEZI ŽENA

رَوَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

O tome hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ibn-Abbas.

٧٢١٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي مَجْلِسٍ تُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللهُ فَأَمْرُهُ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ وَإِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ فَبَايَعْنَاهُ عَلَى ذَلِكَ.

7213. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Lejs, a njemu Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Idrisa Havlanija, a ovaj od Ubade b. Samita da je kazivao:
"Dok smo jednom prilikom sjedili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on nam je rekao: 'Vi ćete mi dati prisegu da nećete Allahu pripisivati druga, da nećete krasti, da nećete blud činiti, da nećete ubijati svoju djecu, da nećete širiti lažne optužbe i da nećete u svemu što je dobro poslušnost otkazati. Ko vjerno održi svoju prisegu – Allah će ga za to nagraditi, a ko učini nešto od toga i bude kažnjen još na ovom svijetu – to će mu od grijeha biti iskupljenje. A ako neko učini nešto od toga, a to Allah prikrije – taj je prepušten Allahovoj volji: ako bude htio, kaznit će ga, a ako htjedne, oprostit će mu.' I mi smo mu na to dali prisegu."

1 Razlog zbog kojeg je ovdje spomenuto vrijeme poslije ikindija-namaza jest njegova vrijednost i značaj. To je vrijeme kada se meleci uzdižu s ljudskim djelima, i kada se sastaju meleci noći i dana, te je stoga posebno drsko prekršiti ugovore i zakletve u takvom trenutku.

7214. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od žena je – na osnovu ajeta: ‘... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...’[1]– prihvatao prisegu riječima.[2] Ruka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije dotakla ruku nijedne žene osim one koja njemu pripada.’”

٧٢١٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضي الله عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُبَايِعُ النِّسَاءَ بِالْكَلاَمِ بِهَذِهِ الآيَةِ (لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا) قَالَتْ وَمَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ إِلاَّ امْرَأَةً يَمْلِكُهَا .

7215. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba, on od Hafse, a ona od Umm-Atijje da je kazivala:
“Dale smo prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je on proučio: ‘... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...’[3], i zabranio nam naricanje. Tada je ustala jedna žena između nas i stegla svoju ruku,[4] rekavši: ‘Neka je žena zajedno sa mnom naricala, i ja je želim nagraditi!’ Vjerovjesnik joj nije ništa rekao, te je ta žena otišla, a onda se vratila.[5] Nijedna od žena nije održala svoju prisegu izuzev Umm-Sulejm, Umm-Ala’, kćerke Ebu-Sebrine, Mu‘azove žene, ili kćerke Ebu-Sebrine i Mu‘azove žene.”

٧٢١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ بَايَعْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ فَقَبَضَتِ امْرَأَةٌ مِنَّا يَدَهَا فَقَالَتْ فُلاَنَةُ أَسْعَدَتْنِي وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَجْزِيَهَا فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَذَهَبَتْ ثُمَّ رَجَعَتْ فَمَا وَفَتِ امْرَأَةٌ إِلاَّ أُمُّ سُلَيْمٍ وَأُمُّ الْعَلاَءِ وَابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ امْرَأَةُ مُعَاذٍ أَوِ ابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ وَامْرَأَةُ مُعَاذٍ .

1 El-Mumtehina, 12.

2 Iz ovog se vidi da rukovanje nije uvjet valjanosti prisege. Kermani veli da se iz ovog također može zaključiti kako su muškarci davali prisegu pružajući ruku.

3 El-Mumtehina, 12.

4 Možda neko iz ovog može izvući zaključak da su i žene također davale prisegu rukujući se. Međutim, Kermani kaže da su one prilikom davanja prisege samo pokazivale svojim rukama, ali se nisu rukovale.

5 Imam Ahmed i Taberi bilježe hadis što ga prenosi Tarik b. Mus‘ab b. Nuh, koji kaže: “Zapamtio sam neku staricu koja je bila jedna od onih što su dale svoju prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i koja je kazivala kako je on od njih dobio obećanje da neće naricati. Tada je ona upitala: ‘Allahov Vjerovjesniče, neki su ljudi, kada bi se nama desio smrtni slučaj, zajedno s nama naricali. Sada se njima desio smrtni slučaj, i ja želim naricati zajedno s njima!’ – ‘Idi i uzvrati im na isti!’, rekao joj je on. Ona je dalje kazivala kako je otišla i odužila im se. Nakon toga se vratila i dala prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”
Navodeći uz ovaj još nekoliko hadisa, Ibn-Hadžer veli: “Iz ovih se hadisa može zaključiti da je naricanje u početku bilo dopušteno, a onda je postalo pokuđeno, i na koncu zabranjeno. A Allah najbolje zna!”

## O ONOME KOJI IZNEVJERI DATU PRISEGU

بَاب مَنْ نَكَثَ بَيْعَةً

Uzvišeni Allah kaže: "Oni koji su ti se zakleli na vjernost zakleli su se, doista, na vjernost samom Allahu – Allahova je ruka iznad ruku njihovih! Onaj koji prekrši zakletvu krši je na svoju štetu; a ko ispuni ono na što se obavezao Allahu – On će mu dati veliku nagradu."[6]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ يَدُ اللهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا) .

7216. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira da je kazivao:
"Došao je neki beduin Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Daj mi prisegu da ćeš se držati islamskih propisa!' On mu je dao svoju prisegu na to, ali je sutradan došao u uzrujanom stanju i rekao: 'Razriješi me prisege!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je to odbio, a kada se ovaj udaljio, on reče: 'Medina je kao kovački mijeh: odstranjuje (s metala) ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.'"

٧٢١٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ بَايِعْنِي عَلَى الإِسْلَامِ فَبَايَعَهُ عَلَى الإِسْلَامِ ثُمَّ جَاءَ الْغَدَ مَحْمُومًا فَقَالَ أَقِلْنِي فَأَبَى فَلَمَّا وَلَّى قَالَ الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا .

## O IMENOVANJU HALIFE KOJI ĆE NASLIJEDITI PRETHODNOG

بَاب الإِسْتِخْلَافِ

7217. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jahja, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Kasima b. Muhammeda (da je kazivao):
"Aiša je, radijallahu anha, (osjećajući bol u glavi) uzviknula: 'Moja glava!'
'Kad bi (ti od toga umrla)', reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'a ja ostao živ, pa da tražim za tebe oprosta i upućujem dove!'
'O kakav gubitak!', reče Aiša i dodade: 'Tako mi Allaha, ja mislim da ti želiš moju smrt! Pa i kad bi mi ona došla, ti bi proveo posljednji

٧٢١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِي اللهُ عَنْهَا وَارَأْسَاهْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاكِ لَوْ كَانَ وَأَنَا حَيٌّ فَأَسْتَغْفِرُ لَكِ وَأَدْعُو لَكِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَا ثُكْلِيَاهْ وَاللهِ إِنِّي لأَظُنُّكَ تُحِبُّ مَوْتِي وَلَوْ كَانَ ذَاكَ لَظَلَلْتَ آخِرَ يَوْمِكَ مُعَرِّسًا بِبَعْضِ أَزْوَاجِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ

6 El-Feth, 10.

بَلْ أَنَا وَارَأْسَاهْ لَقَدْ هَمَمْتُ أَوْ أَرَدْتُ أَنْ أُرْسِلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَابْنِهِ فَأَعْهَدَ أَنْ يَقُولَ الْقَائِلُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُتَمَنُّونَ ثُمَّ قُلْتُ يَأْبَى اللهُ وَيَدْفَعُ الْمُؤْمِنُونَ أَوْ يَدْفَعُ اللهُ وَيَأْبَى الْمُؤْمِنُونَ .

dio dana s nekom od svojih supruga u postelji (u intimnom odnosu)!' 'Naprotiv', odgovori joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ja bih mogao reći: 'Moja glava!' Razmišljao sam, ili sam namjeravao, da pošaljem po Ebu-Bekra i njegova sina, da mu oporučim (da preuzme hilafet), ali nisam želio da neko prigovori (kako njemu pripada hilafet) ili da to neko poželi (za sebe)', reče on, dodavši: 'Allah ne prihvata (da hilafet pripadne nekom drugom osim Ebu-Bekra), a i vjernici odbijaju (prihvatiti bilo koga osim Ebu-Bekra), ili Allah odbija, a ni vjernici to ne prihvataju.'"

٧٢١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قِيلَ لِعُمَرَ أَلاَ تَسْتَخْلِفُ قَالَ إِنْ أَسْتَخْلِفْ فَقَدِ اسْتَخْلَفَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي أَبُو بَكْرٍ وَإِنْ أَتْرُكْ فَقَدْ تَرَكَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَثْنَوْا عَلَيْهِ فَقَالَ رَاغِبٌ رَاهِبٌ وَدِدْتُ أَنِّي نَجَوْتُ مِنْهَا كَفَافًا لاَ لِي وَلاَ عَلَيَّ لاَ أَتَحَمَّلُهَا حَيًّا وَلاَ مَيِّتًا .

7218. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svog oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Upitali su Omera: 'Zar nećeš oporučiti ko će te naslijediti na mjestu halife?', pa je on odgovorio: 'Ako oporučim (da hilafet pripadne) nekome poslije mene, pa to je uradio i onaj koji je bolji od mene – Ebu-Bekr; a ako to ne učinim, pa to nije učinio ni onaj koji je bolji od mene – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'[1] (Prisutni ashabi) pohvalili su ga (zbog ovih riječi), a on reče: 'Dvije su vrste ljudi: oni koji žele i oni koji ne žele tu odgovornost. Volio bih da sam se mogao osloboditi te obaveze, pa da nemam za to ni nagradu ni kaznu. Ne mogu podnijeti teret hilafeta ni živ ni mrtav!'"

1 Ibn-Bettal veli: "Omer je ovdje, bojeći se da ne izazove pometnju, odabrao srednji put. Oporučio je da jedan od šesterice preuzme hilafet, ugledajući se tako na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji također nije ostavio oporuku određenoj osobi, ali i na Ebu-Bekra, koji je oporučio ko će preuzeti hilafet."

٧٢١٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّهُ سَمِعَ خُطْبَةَ عُمَرَ الآخِرَةَ حِينَ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَذَلِكَ الْغَدَ مِنْ يَوْمِ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَشَهَّدَ وَأَبُو بَكْرٍ صَامِتٌ لاَ يَتَكَلَّمُ قَالَ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَعِيشَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى يَدْبُرَنَا يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يَكُونَ آخِرَهُمْ فَإِنْ يَكُ مُحَمَّدٌ ﷺ قَدْ مَاتَ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى قَدْ جَعَلَ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ نُورًا تَهْتَدُونَ بِهِ هَدَى اللهُ مُحَمَّدًا ﷺ وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ صَاحِبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَانِيَ اثْنَيْنِ فَإِنَّهُ أَوْلَى الْمُسْلِمِينَ بِأُمُورِكُمْ فَقُومُوا فَبَايِعُوهُ وَكَانَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ قَدْ بَايَعُوهُ قَبْلَ ذَلِكَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الْعَامَّةِ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ لأَبِي بَكْرٍ يَوْمَئِذٍ اصْعَدِ الْمِنْبَرَ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حَتَّى صَعِدَ الْمِنْبَرَ فَبَايَعَهُ النَّاسُ عَامَّةً .

7219. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Slušao sam drugu Omerovu hutbu, kada je on, dan nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, sjeo na minber i izgovorio šehadet – dok je Ebu-Bekr šutio ništa ne govoreći – a zatim rekao: ‘Priželjkivao sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo živi da nas sve nadživi. Pa ako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro, Allah je ipak učinio da se među vama nalazi svjetlo pomoću kojeg ćete vi nalaziti uputu koju je On podario Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Zaista je Ebu-Bekr, pratilac Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i drugi od dvojice, najzaslužniji da preuzme vaše poslove (hilafet). Priđite i dajte mu svoju prisegu!’ Jedna skupina došla mu je i prije toga i dala svoju prisegu ispod nadstrešnice u plemenu Benu-Saida, a ostali su mu dali prisegu dok je on bio na minberu.” Zuhri od Enesa b. Malika prenosi riječi: “Čuo sam kad je Omer toga dana rekao Ebu-Bekru: ‘Popni se na minber!’ On je istrajavao na tome sve dok se ovaj nije popeo na minber i dok mu ljudi nisu dali prisegu.”

٧٢٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ امْرَأَةٌ فَكَلَّمَتْهُ فِي شَيْءٍ فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ وَلَمْ أَجِدْكَ كَأَنَّهَا تُرِيدُ الْمَوْتَ قَالَ إِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ .

7220. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svog oca, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut‘ima, a ovaj od svog oca da je kazivao:
“Neka je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim razgovarala o nečemu, pa joj je on rekao da mu ponovo dođe.
‘Allahov Poslaniče, a šta ako ja dođem i ne nađem te?’, upitala je ona, misleći na njegovu smrt.
‘Ako me ne zatekneš, obrati se Ebu-Bekru!’, odgovori joj on.”

7221. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Kajsa b. Muslima, a ovaj od Tarika b. Šihaba (da je kazivao): "Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je izaslanicima iz Buzahe: 'Vi ćete slijediti repove deva sve dok Allah ne ukaže halifi Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžirima na nešto u čemu će vam naći izgovor.'"

٧٢٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِي الله عَنْهم قَالَ لِوَفْدِ بُزَاخَةَ تَتْبَعُونَ أَذْنَابَ الإِبِلِ حَتَّى يُرِيَ اللهُ خَلِيفَةَ نَبِيِّهِ ﷺ وَالْمُهَاجِرِينَ أَمْرًا يَعْذِرُونَكُمْ بِهِ .

## POGLAVLJE...

## بَاب

7222, 7223. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Džabira b. Semure da je kazivao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Bit će dvanaest zapovjednika...' Zatim je rekao jednu riječ koju ja nisam čuo, ali moj otac kaže da je rekao: 'Svi su oni iz plemena Kurejš.'"

٧٢٢٢-٧٢٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَكُونُ اثْنَا عَشَرَ أَمِيرًا فَقَالَ كَلِمَةً لَمْ أَسْمَعْهَا فَقَالَ أَبِي إِنَّهُ قَالَ كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ .

## O ISTJERIVANJU SVADLJIVACA I SMUTLJIVACA IZ KUĆA NAKON OTKRIVANJA NJIHOVIH DJELA

## بَاب إِخْرَاجِ الْخُصُومِ وَأَهْلِ الرِّيَبِ مِنَ الْبُيُوتِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ

Omer je istjerao (iz kuće) Ebu-Bekrovu sestru zbog naricanja.

وَقَدْ أَخْرَجَ عُمَرُ أُخْتَ أَبِي بَكْرٍ حِينَ نَاحَتْ .

7224. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, razmišljao sam da naredim da se sakupe drva, a onda prouči ezan za namaz, pa da potom naredim nekome da ljudima bude imam, a da ja iziđem i zapalim kuće (onih koji nisu došli u džemat). Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kad bi neki od njih znali da će naći oveću (oglodanu) kost ili dva lijepa komadića mesa (što se nalaze između ovčijih papaka), došli bi na jacija-namaz."

٧٢٢٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ يُحْتَطَبُ ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلاَةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ آمُرَ رَجُلاً فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُكُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرْقًا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ .

## O TOME IMA LI VLADAR PRAVO SPRIJEČITI NASILNIKE I GREŠNIKE DA RAZGOVARAJU S NJIM, POSJEĆUJU GA I SLIČNO

7225. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, a on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika – koji je, prema odredbi njegovih sinova, bio Ka'bov vodič u vrijeme kad je on oslijepio – da je kazivao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kad je, nakon što se nije priključio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Tebuku, pripovijedajući o tome, rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da pričaju s nama, i to je potrajalo pedeset noći. Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je razglasio da je Allah primio naše pokajanje.'"

## بَاب
## هَلْ لِلإِمَامِ أَنْ يَمْنَعَ الْمُجْرِمِينَ وَأَهْلَ الْمَعْصِيَةِ مِنَ الْكَلاَمِ مَعَهُ وَالزِّيَارَةِ وَنَحْوِهِ

٧٢٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا تَخَلَّفَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ فَذَكَرَ حَدِيثَهُ وَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلاَمِنَا فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَآذَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ التَّمَنِّي

# PRIŽELJKIVANJE

## بَاب مَا جَاءَ فِي التَّمَنِّي وَمَنْ تَمَنَّى الشَّهَادَةَ

## O PRIŽELJKIVANJU I ONOME KOJI ŽUDI ZA ŠEHADETOM

٧٢٢٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلاَ أَنَّ رِجَالاً يَكْرَهُونَ أَنْ يَتَخَلَّفُوا بَعْدِي وَلاَ أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ مَا تَخَلَّفْتُ لَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ .

7226. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:
“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije toga što nekim ljudima teško padne ako izostanu iza mene, jer im ne nađem jahalice kojima bi ih prebacio, nikada ne bih izostao (od vojnog pohoda). Zaista bih žudio za tim da poginem na Allahovom putu, pa budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen!’”

٧٢٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَدِدْتُ أَنِّي أُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَأُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَقُولُهُنَّ ثَلاَثًا أَشْهَدُ بِاللهِ .

7227. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, volio bih da se borim na Allahovom putu i da budem ubijen, pa budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen.” Tako mi Allaha, to je Ebu-Hurejra ponavljao po tri puta.

## O PRIŽELJKIVANJU DOBRA

I Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Kada bih imao zlata koliko (je brdo) Uhud..."

7228. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada bih imao zlata koliko (je brdo) Uhud volio bih da ne prođu ni tri (dana), a da ne nađem one koji će ga primiti, kako kod mene ne bi ostao ni dinar od njega, osim onoga što bih ostavio za vraćanje duga."

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "DA SAM OVO PRIJE ZNAO..."

7229. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da sam ovo prije znao, ne bih potjerao kurbane sa sobom, pa bih skinuo ihrame zajedno s ostalim ljudima."[1]

## بَاب تَمَنِّي الْخَيْرِ

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ كَانَ لِي أُحُدٌ ذَهَبًا .

٧٢٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ كَانَ عِنْدِي أُحُدٌ ذَهَبًا لَأَحْبَبْتُ أَنْ لاَ يَأْتِيَ عَلَيَّ ثَلاَثٌ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ لَيْسَ شَيْءٌ أَرْصُدُهُ فِي دَيْنٍ عَلَيَّ أَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهُ .

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ

٧٢٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا سُقْتُ الْهَدْيَ وَلَحَلَلْتُ مَعَ النَّاسِ حِينَ حَلُّوا .

1 Ovdje se radi o *temettu'u*. Naime, ako hadžija dođe do Mekke prije dana hadždža, on može prvo obaviti umru, skinuti sa sebe ihrame i čekati dane hadždža, ne imajući nikakvih zapreka koje ima osoba u ihramima (*muhrim*). No, ukoliko ima kurban sa sobom, onda ne može skinuti ihrame sve dok ne obavi i hadždž.

7230. PRIČAO NAM JE Hasan b. Umer, a njemu Jezid, prenoseći od Habiba, a on od Ataa da je Džabir b. Abdullah rekao:

"Zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorili smo *telbiju* za hadždž i stigli u Mekku četvrtog zul-hidžeta. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da učinimo *tavaf* oko Kabe i *sa'j* između Safe i Merve, i da nam to bude umra, te da nakon toga skinemo ihrame, samo ne oni koji sa sobom vode kurbane. Niko od nas nije imao kurbane, osim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Talhe i Alije, koji je došao iz Jemena. On tada reče: 'Ja sam izgovorio *telbiju* za ono za šta ju je izgovorio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'

'Zar ćemo ići na Minu', rekoše ljudi, 'a neki od nas imaju potrebu da se sastanu sa svojim ženama?' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da sam ovo prije znao, ne bih potjerao kurbane sa sobom. Da nemam kurbana, i ja bih skinuo ihrame.' I dok je on bacao kamenčiće na Džemretul-akabi, susreo ga je Suraka i upitao: 'Allahov Poslaniče, da li se ovo odnosi samo na nas?'

'Ne', odgovori mu on, 'to je zastalno.'

Kada je Aiša došla u Meku, dobila je menstruaciju, pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da, dok joj ne prođe menstruacija, obavi sve obrede izuzev tavafa i namaza. A kada su stigli u (dolinu) Batha, Aiša mu reče: 'Allahov Poslaniče, zar ćete se vi vratiti s obavljenim i hadždžom i umrom, a ja samo s hadždžom?' Tada je on naredio Abdur-Rahmanu b. Ebu-Bekru Siddiku[2] da ode s njom do Ten'ima. Tako je ona obavila umru u zul-hidžetu, nakon (završetka) dana hadždža."

٧٢٣٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَبَّيْنَا بِالْحَجِّ وَقَدِمْنَا مَكَّةَ لأَرْبَعٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَطُوفَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَأَنْ نَجْعَلَهَا عُمْرَةً وَنَحِلَّ إِلاَّ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ قَالَ وَلَمْ يَكُنْ مَعَ أَحَدٍ مِنَّا هَدْيٌ غَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلْحَةَ وَجَاءَ عَلِيٌّ مِنَ الْيَمَنِ مَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنًى وَذَكَرُ أَحَدِنَا يَقْطُرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْلاَ أَنَّ مَعِي الْهَدْيَ لَحَلَلْتُ قَالَ وَلَقِيَهُ سُرَاقَةُ وَهُوَ يَرْمِي جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَنَا هَذِهِ خَاصَّةً قَالَ لاَ بَلْ لأَبَدٍ قَالَ وَكَانَتْ عَائِشَةُ قَدِمَتْ مَعَهُ مَكَّةَ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَنْسُكَ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنَّهَا لاَ تَطُوفُ وَلاَ تُصَلِّي حَتَّى تَطْهُرَ فَلَمَّا نَزَلُوا الْبَطْحَاءَ قَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَنْطَلِقُونَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَنْطَلِقُ بِحَجَّةٍ قَالَ ثُمَّ أَمَرَ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ أَنْ يَنْطَلِقَ مَعَهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرَتْ عُمْرَةً فِي ذِي الْحَجَّةِ بَعْدَ أَيَّامِ الْحَجِّ .

2 Tj. Aišinome bratu.

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "KAD BI TO I TO..."

بَاب
قَوْلِهِ ﷺ لَيْتَ كَذَا وَكَذَا

7231. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahje b. Seida, a on od Abdullaha b. Amira b. Rebija da je Aiša kazivala: "Jedne noći Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao zaspati, te reče: 'Kada bi me večeras čuvao jedan od mojih vrijednih ashaba!' Tada smo začuli zveket oružja, pa on upita: 'Ko je to?' 'Allahov Poslaniče, došao sam da te čuvam!', reče Sa'd. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao, tako da smo čuli njegovo hrkanje."Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da je Aiša dodala: "Bilal je rekao: 'Da mi je znati hoću li ikada prenoćiti u dolini punoj mirisne žukve i dželila!',[1] pa sam to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٧٢٣١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ أَرِقَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ لَيْتَ رَجُلاً صَالِحًا مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ إِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ السِّلَاحِ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ أَحْرُسُكَ فَنَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى سَمِعْنَا غَطِيطَهُ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ بِلَالٌ أَلَا لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

## ŽELJA ZA KUR'ANOM I ZNANJEM

بَاب تَمَنِّي الْقُرْآنِ وَالْعِلْمِ

7232. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti osim dvojici: onome kome je Allah podario Kur'an, pa ga on uči i noću i danju – za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!' – i onome kome je Allah dao bogatsvo, pa ga on dijeli tamo gdje treba. I za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!'" Kutejba nam je također pričao da je on sve ovo čuo od Džerira.

٧٢٣٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَحَاسُدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالًا يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ فَيَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بِهَذَا .

1 Bot. Panicum satigerum.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:
– treba biti oprezan i imati stražu zbog opasnosti od neprijatelja; to nije protivno oslanjanju na Allaha, dželle šanuhu; – ljudi sami treba da vode brigu o svome predvodniku (prvaku);
– lijepo je pohvaliti onoga koji čini dobro i nazvati ga lijepim imenom, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje, onoga koji će ga čuvati, nazvao vrijednim.

## O TOME ŠTA NE TREBA ŽELJETI

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّمَنِّي

“I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao. Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade. I Allaha iz izobilja Njegova molite; Allah, zaista, sve dobro zna!”[3]

(وَلاَ تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) .

7233. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi‘, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Asima, a on od Nadra b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao: “Da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: ‘Nemojte priželjkivati smrt!’, sigurno bih je poželio.”[4]

٧٢٣٣. حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُ .

7234. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Abda, prenoseći od Ibn-Ebu-Halida da je Kajs kazivao: “Došli smo Habbabu b. Erettu da ga posjetimo, jer se bio kauterizirao sedam puta.[5] Tada nam je rekao: ‘Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da prizivamo smrt, zaista bih je prizivao!’”

٧٢٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنِ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ قَالَ أَتَيْنَا خَبَّابَ بْنَ الأَرَتِّ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا فَقَالَ لَوْلاَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ .

7235. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Ubejda, koji se zvao Sa‘d b. Ubejd, a bio je štićenik Abdur-Rahmana b. Ezhera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Neka niko od vas ne priželjkuje smrt! Ako je dobročinitelj, možda će biti još bolji, a ako je loš, možda će se pokajati i steći (Allahovo) zadovoljstvo.”

٧٢٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ اسْمُهُ سَعْدُ بْنُ عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَتَمَنَّى أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ يَزْدَادُ وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتِبُ .

3 En-Nisa, 32.

4 Vjerniku je zabranjeno priželjkivati i prizivati smrt jer to dolazi u sukob s vjerovanjem u Allahovo određenje (sudbinu). Smrtni je čas već određen i nikakvo prizivanje neće ga niti ubrzati niti usporiti. Vjernik treba biti svjestan da, uz Allahovu pomoć, može podnijeti sve što ga zadesi, te stoga treba imati čvrstu vjeru u Allaha, dželle šanuhu, tevekkul i sabur.

5 Kauterizacija, pored ostalog, znači spaljivanje rane ili dijela kože usijanim metalnim predmetom zbog određene bolesti. Iz druge predaje ovog hadisa vidi se da je to Habbabu rađeno na stomaku.

## O ČOVJEKOVIM RIJEČIMA: "DA NIJE ALLAHA, NE BISMO BILI UPUĆENI..."

## بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لَوْلاَ اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا

7236. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa b. Aziba da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno je s nama prenosio zemlju pred Bitku na Hendeku. Vidio sam kako mu je prašina prekrila bjelinu stomaka, dok je povišenim glasom govorio: 'Da nije Tebe, ne bismo bili upućeni, niti bismo davali sadaku, niti klanjali! Pa spusti smirenost na nas, jer nam ljudi (a možda je rekao: skupina) zaista čine nasilje! Kada oni žele smutnju, mi to ne damo, ne damo!'"

٧٢٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْقُلُ مَعَنَا التُّرَابَ يَوْمَ الأَحْزَابِ وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ وَارَى التُّرَابُ بَيَاضَ بَطْنِهِ يَقُولُ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا نَحْنُ وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّ الأُلَى وَرُبَّمَا قَالَ الْمَلاَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا أَبَيْنَا يَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ .

## POKUĐENO JE ŽELJETI SUSRET (BORBU) S NEPRIJATELJEM

## بَاب كَرَاهِيَةِ تَمَنِّي لِقَاءِ الْعَدُوِّ

O tome hadis prenosi A'redž od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَرَوَاهُ الأَعْرَجُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7237. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, ovom Ebu-Ishak, a njemu Musa b. Ukba, prenoseći od Salima da je Nadr, štićenik i pisar Umera b. Ubejdullaha, rekao: "Abdullah b. Ebu-Evfa napisao mu je (Umeru b. Ubejdullahu) pismo, i ja sam ga pročitao. 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne priželjkujte susret s neprijateljem i tražite od Allaha zdravlje!', stajalo je u njemu."

٧٢٣٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى ابْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ .

## O TOME KADA JE DOPUŠTENO REĆI: "DA JE (KAD BI)..."[1]

بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ اللَّوْ

Uzvišeni kaže (da je Lut, alejhi-selam, rekao): "Ah, da ja samo imam moć..."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً) .

7238. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad da je Kasim b. Muhammed kazivao: "Ibn-Abbas spomenuo je čovjeka i ženu koji su zazvali na sebe Allahovo prokletstvo (ako lažu da nisu počinili blud), pa je Abdullah b. Šeddad upitao: 'Je li to ona žena za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada bih ijednu ženu kamenovao bez potpunog dokaza...'?' 'Ne', odgovorio je on, 'to je žena koja je obznanjivala (nije krila svoj nemoral, ali joj on nije dokazan).'"

٧٢٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُتَلاَعِنَيْنِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ شَدَّادٍ أَهِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا امْرَأَةً مِنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ قَالَ لاَ تِلْكَ امْرَأَةٌ أَعْلَنَتْ .

7239. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je Ata' rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom ostavio jaciju za kasnije, pa je Omer izišao i rekao: 'Namaz, Allahov Poslaniče! Pospaše žene i djeca!' Tada je on izišao mokre kose i rekao: 'Kada ne bih opteretio moj ummet (ili je rekao: ljude; a i Sufjan kaže da je rekao: moj ummetu), naredio bih im da klanjaju jaciju u ovo doba!'"
A Ibn-Džurejdž prenosi od Ataa da je Ibn-Abbas rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio ovaj namaz, pa je došao Omer i rekao: 'Allahov Poslaniče, pospaše žene i djeca!' On je tada izišao, brišući svoju mokru kosu,

٧٢٣٩. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ أَعْتَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعِشَاءِ فَخَرَجَ عُمَرُ فَقَالَ الصَّلاَةَ يَا رَسُولَ اللهِ رَقَدَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ فَخَرَجَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ يَقُولُ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ وَقَالَ سُفْيَانُ أَيْضًا عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالصَّلاَةِ هَذِهِ السَّاعَةَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَخَّرَ النَّبِيُّ ﷺ هَذِهِ الصَّلاَةَ فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ رَقَدَ النِّسَاءُ وَالْوِلْدَانُ فَخَرَجَ وَهُوَ يَمْسَحُ الْمَاءَ عَنْ شِقِّهِ يَقُولُ إِنَّهُ لَلْوَقْتُ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي

1 U hadisu koji navodi Muslim između ostalog stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... Ako te nešto zadesi, nemoj reći: 'Da sam postupio drukčije, desilo bi se to i to!' - nego reci: 'Allah je tako odredio, i On radi ono što hoće!' Zaista ono 'da'... otvara vrata šejtanu." Ovaj hadis odnosi se na ono što se već desilo, pa se zabranjuje iskazivanje želje da se to drukčije dogodilo, jer se time pokazuje nezadovoljstvo onim što je Allah, džellе šanuhu, odredio. Buhari navodi ovo poglavlje da bi se pojasnilo u kojim se situacijama može upotrijebiti željna čestica da (na arapskom: *lev*).

2 Hud, 80.

i rekao: ‘Zaista je ovo pravo vrijeme, samo kada ne bih opteretio moj ummet!’”
U Amrovu predanju ovaj se hadis prenosi od Ataa, a ne spominje se Ibn-Abbas. Pored toga, u Amrovoj verziji stoji: “... mokre kose...”, a u Ibn-Džurejdžovoj: “... brišući svoju mokru kosu...”
Ibrahim b. Munzir kaže: “Pričao nam je Ma‘n, a njemu Muhammed b. Muslim, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”[1]

وَقَالَ عَمْرٌو حَدَّثَنَا عَطَاءٌ لَيْسَ فِيهِ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَّا عَمْرٌو فَقَالَ رَأْسُهُ يَقْطُرُ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ يَمْسَحُ الْمَاءَ عَنْ شِقِّهِ وَقَالَ عَمْرٌو لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ إِنَّهُ لَلْوَقْتُ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7240. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Dža‘fera b. Rebija, a on od Abdur-Rahmana (da je rekao):
“Čuo sam od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kad ne bih opteretio moj ummet, naredio bih im upotrebu misvaka...!’”[2]

٧٢٤٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ .

7241. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, a ovom Humejd, prenoseći od Sabita da je Enes, radijallahu anhu, kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je bez prekida pred kraj mjeseca (ramazana), pa su to uradili i neki ljudi. Kada je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo, rekao je: ‘Kada bi mi se ovaj mjesec produžio, ja bih dugo neprekidno postio, pa bi se oni morali proći tog pretjerivanja. Ja zaista nisam kao vi: mene moj Gospodar stalno hrani i poji!’”
Ovaj hadis prenosi i Sulejman b. Mugira od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٢٤١. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَاصَلَ النَّبِيُّ ﷺ آخِرَ الشَّهْرِ وَوَاصَلَ أُنَاسٌ مِنَ النَّاسِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوْ مُدَّ بِيَ الشَّهْرُ لَوَاصَلْتُ وِصَالاً يَدَعُ الْمُتَعَمِّقُونَ تَعَمُّقَهُمْ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَظَلُّ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ مُغِيرَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Kao i na mnogim drugim mjestima, tako se i ovdje pokazuje Buharijeva stručnost i preciznost. Naime, on navodi više verzija istog hadisa u svrhu dodatnog potvrđivanja njegove vjerodostojnosti. Pored toga, iako verzije ovog hadisa imaju isto značenje i smisao, on ih sve precizno bilježi, pa čak i sam ukazuje na sitne detalje u kojima se one razilaze.

2 U drugim verzijama ovog hadisa navodi se da bi im naredio da to rade prije svakog namaza.

7242. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a također i Lejs kaže da MU JE PRIČAO Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio neprekidni post, pa su mu neki rekli: 'Ali i ti to radiš!' Na to je on odgovorio: 'Ko je od vas poput mene? Mene moj Gospodar i dalje hrani i poji!' Međutim, kada se oni toga nisu prošli, on je nastavio s njima neprekidno postiti još dva dana, pa su onda ugledali mlađak. Tada im je rekao: 'Da je još bilo (ramazana), ja bih vam još produžio (post)!', da bi im time dao pouku."

٧٢٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْوِصَالِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ أَيُّكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوُا الْهِلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَالْمُنَكِّلِ لَهُمْ.

7243. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, a ovom Eš'as, prenoseći od Esveda b. Jezida da je Aiša rekla: "Upitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li zid (*Hidžr*)[3] pripada Kabi, pa mi je odgovorio: 'Da.'
'Pa zašto ga nisu ugradili u Kabu?', upitala sam potom. 'Tvoj je narod imao slabu nafaku', odgovorio je on. 'A zašto su vrata Kabe uzdignuta?', upitah ja, a on odgovori: 'Tvoj je narod tako uradio da bi puštao unutra one koje on hoće, a zabranjivao ulaz onima kojima on hoće. Da nije toga što su oni doskora bili u džahilijetu, te se bojim da će im srca zanijekati, ja bih zid (*Hidžr*) pripojio Kabi i vrata bih spustio do zemlje.'"

٧٢٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْجَدْرِ أَمِنَ الْبَيْتِ هُوَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَمَا لَهُمْ لَمْ يُدْخِلُوهُ فِي الْبَيْتِ قَالَ إِنَّ قَوْمَكِ قَصَّرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ قُلْتُ فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفِعًا قَالَ فَعَلَ ذَاكِ قَوْمُكِ لِيُدْخِلُوا مَنْ شَاءُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا وَلَوْلاَ أَنَّ قَوْمَكِ حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِالْجَاهِلِيَّةِ فَأَخَافُ أَنْ تُنْكِرَ قُلُوبُهُمْ أَنْ أُدْخِلَ الْجَدْرَ فِي الْبَيْتِ وَأَنْ أُلْصِقَ بَابَهُ فِي الأَرْضِ.

3 *Hidžr* je polukružni zid uz Kabu. Nekada je zdanje Kabe obuhvatalo i njega, pa se zato i danas smatra sastavnim dijelom Kabe.

7244. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da nije bilo Hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi ljudi išli jednom dolinom, a ensarije drugom dolinom (ili brdskom stazom), ja bih išao dolinom (ili brdskom stazom) kojom idu i ensarije."

٧٢٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَ الْأَنْصَارِ .

7245. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, prenoseći od Amra b. Jahjaa, a ovom Abbad b. Temim, prenoseći od Abdullaha b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da nije bilo Hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi ljudi išli jednom dolinom (ili brdskom stazom), ja bih išao dolinom i brdskom stazom kojom idu ensarije."
Ebu-Tejjah u prenošenju ovog hadisa slijedi Abbada, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s tim što se u toj verziji spominje samo brdska staza.[1]

٧٢٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ وَشِعْبَهَا تَابَعَهُ أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الشِّعْبِ .

1 Iz hadisa navedenih u ovom poglavlju može se zaključiti da je dopušteno izražavati želju (česticom da ili nekom drugom riječju) u slučajevima kada se to ne protivi sudbini, odnosno Allahovoj, dželle šanuhu, odredbi. Vjernik ne smije reći: "Da sam to i to uradio, desilo bi se to i to", ili: "... ne bi se desilo to i to", jer je Allah taj koji određuje, i samo On zna šta će se desiti. Što god se desilo moralo je biti, jer je unaprijed određeno, i to se ne može promijeniti. Međutim, ta spoznaja nije smetnja da se vjernik okrene budućnosti i planira da radi onako kako treba, kako ne bi dolazio u situaciju da žali za nečim što se desilo, te da ga tako šejtan navede na misli koje su protiv sudbine.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ أَخْبَارِ الْآحَادِ

# IZVIJEŠĆA (PREDANJA) SAMO JEDNE OSOBE

## PRIHVATA SE IZVIJEŠĆE (PREDANJE) ISKRENOG POJEDINCA O EZANU, NAMAZU, POSTU, DUŽNOSTIMA I PROPISIMA[2]

بَاب
مَا جَاءَ فِي إِجَازَةِ خَبَرِ الْوَاحِدِ الصَّدُوقِ
فِي الْأَذَانِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْفَرَائِضِ وَالْأَحْكَامِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ) وَيُسَمَّى الرَّجُلُ طَائِفَةً لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا) فَلَوِ اقْتَتَلَ رَجُلَانِ دَخَلَ فِي مَعْنَى الْآيَةِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا) وَكَيْفَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أُمَرَاءَهُ وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ فَإِنْ سَهَا أَحَدٌ مِنْهُمْ رُدَّ إِلَى السُّنَّةِ .

Uzvišeni Allah kaže: "Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potrudi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kad mu se vrate, da bi se Allaha pobojali."[3] (Izraz *taifetun* skupina[4] može se odnositi i na pojedinca, jer Uzvišeni kaže: "Ako se dvije skupine vjernika sukobe...",[5] a ove riječi odnose se i na dva pojedinca ako dođu u sukob.) Uzvišeni također kaže: "Ako vam nekakav razvratnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite..."[6] Pored toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za namjesnike je slao pojedince, pa ako bi neko od njih napravio neki propust, to nije prihvatano, nego (je prihvatan) njegov sunnet.

2 Među ulemom, a posebno među stručnjacima u usuli-fikhu, poznata je rasprava o tome da li se riječi koje prenosi pojedinac mogu prihvatiti kao osnova za određene propise u vjeri. Neki su, radi sigurnosti, uvjetovali da vijest moraju prenijeti najmanje dva čovjeka, drugi tri, itd. Međutim, većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da treba prihvatiti riječi pojedinaca, ali pod uvjetom da su oni poznati kao čestiti i povjerljivi vjernici. Takvog je stava i Buhari, i on kao potvrdu tome navodi ovo poglavlje u svome *Sahihu*. Ovdje su posebno navedeni ezan, namaz i post, iako i oni, zbog svoje učestalosti i važnosti, spadaju u dužnosti i propise.

3 Et-Tevba, 122.

4 Mnogi stručnjaci za arapski jezik navode da izraz taifetun označava skupinu, ali da može označavati i pojedinca, pa Buhari ovdje uzima u obzir taj stav i za dokaz uzima gornji ajet.

5 El-Hudžurat, 9. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni, onda ih po pravdi izmirite i budite pravični; Allah, zaista, voli pravične."

6 El-Hudžurat, 6. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, ako vam nekakav razvratnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onog što ste učinili pokajete." Ovdje se navodi da riječi nepoštenog čovjeka treba provjeravati, što, s druge strane, znači da riječi onoga koji je poznat kao pošten i povjerljiv ne treba provjeravati.

7246. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ebu-Kilabe da je Malik b. Huvejris kazivao:
"Nas nekoliko mladića približnih godina došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i uz njega smo bili dvadeset noći. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pažljiv prema nama. Kada je pretpostavio da smo se zaželjeli svojih porodica (ili: da smo počeli žudjeti za njima), upitao nas je koga smo ostavili iza sebe. Odgovorili smo mu, pa nam on reče: 'Vratite se svojim porodicama i budite s njima: podučavajte ih i naređujte im!' Zatim je nešto spomenuo, od čega se sjećam dijela: '... i klanjajte kako mene vidite da klanjam. Kada dođe vrijeme namaza, neka jedan od vas mujezini, a najstariji među vama neka bude imam.'"

٧٢٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ قَالَ أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَفِيقًا فَلَمَّا ظَنَّ أَنَّا قَدِ اشْتَهَيْنَا أَهْلَنَا أَوْ قَدِ اشْتَقْنَا سَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا بَعْدَنَا فَأَخْبَرْنَاهُ قَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَأَقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَذَكَرَ أَشْيَاءَ أَحْفَظُهَا أَوْ لاَ أَحْفَظُهَا وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

7247. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Tejmija, a ovaj od Ebu-Usmana da je Ibn-Mes'ud kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka nikoga od vas Bilalov ezan ne spriječi od sehurskog jela, jer on uči ezan (ili je rekao: on doziva) dok je još noć, da bi priveo kraju (svoj dobrovoljni namaz) onaj koji klanja i da bi probudio onoga koji spava. Nije zora kada se desi ovako, sve dok se ne desi ovako.'"
Jahja je sastavio svoje dlanove, a potom rastavio svoje kažiprste (pokazujući kako je to pokazao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).[1]

٧٢٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَمْنَعَنَّ أَحَدَكُمْ أَذَانُ بِلاَلٍ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّهُ يُؤَذِّنُ أَوْ قَالَ يُنَادِي لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَيُنَبِّهَ نَائِمَكُمْ وَلَيْسَ الْفَجْرُ أَنْ يَقُولَ هَكَذَا وَجَمَعَ يَحْيَى كَفَّيْهِ حَتَّى يَقُولَ هَكَذَا وَمَدَّ يَحْيَى إِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَتَيْنِ .

1 Ovim se aludira na lažnu i pravu zoru. Lažna se pojavljuje prije i dolazi vertikalno, a prava kasnije i horizontalno, i ona se uzima kao mjerilo za početak posta.

7248. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, (koji kaže): "Čuo sam od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bilal uči ezan dok je još noć, pa jedite i pijte dok ne zauči Ibn-Umm-Mektum.'"[2]

٧٢٤٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ بِلالاً يُنَادِي بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ .

7249. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je predvodeći nas u podnevskim farzima, klanjao pet rekata, pa je neko upitao: 'Je li to povećan broj rekata?' 'Zašto to pitate?', upita on, pa mu neki rekoše: 'Klanjao si pet rekata!' Nakon toga je on, pošto je predao selam, učinio dvije sedžde."

٧٢٤٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ خَمْسًا فَقِيلَ أَزِيدَ فِي الصَّلاةِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ خَمْسًا فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ مَا سَلَّمَ .

7250. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam nakon dva rekata, pa ga je čovjek dugih ruku (Zul-jedejn) upitao: 'Da li je namaz skraćen, Allahov Poslaniče, ili si ti smetnuo s uma?'
'Je li ovako kako kaže Dugoruki (Zul-jedejn)?', upitao je on. 'Da', odgovorili su ljudi. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, klanjao još dva rekata i predao selam. Zatim je izgovorio tekbir i učinio još jednu sedždu dužine kao i druge (ili još dužu) pa se podigao, a onda ponovo izgovorio tekbir i učinio sedždu kao i druge pa se opet podigao."[3]

٧٢٥٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ انْصَرَفَ مِنِ اثْنَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ أَقَصُرَتِ الصَّلاةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَمْ نَسِيتَ فَقَالَ أَصَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ النَّاسُ نَعَمْ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ ثُمَّ سَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ ثُمَّ رَفَعَ .

2 Iz ovih i sličnih hadisa vidi se da su se u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro učila dva ezana: jedan pred kraj noći, radi buđenja na sehur, a drugi prilikom nastupanja zore, radi prestanka s jelom i klanjanja sabah-namaza.

3 Ovaj i hadis prije njega ukazuju na izuzetak od pravila, tj. da treba provjeriti i riječi povjerljivog čovjeka ako one ukazuju na nešto neuobičajeno, pogotovo u situaciji kada samo jedan čovjek izvještava o nečemu čega su bili svjedoci i drugi.

7251. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer kazivao: "Ljudi su klanjali sabah-namaz (u džamiji) u Kubau kada im je došao neko i rekao: 'Ove noći Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen dio Kur'ana i naređeno mu je da se okrene prema Kabi, pa se i vi okrenite prema njoj!' Oni su dotada licima bili okrenuti prema Šamu, pa su se tog trenutka okrenuli prema Kabi."[1]

٧٢٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

7252. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Israila, a on od Ebu-Ishaka da je Bera' kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, okretao se u namazu prema Jerusalemu šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a žudio je za tim da mu se naredi okretanje prema Kabi. Zatim je Uzvišeni Allah objavio: 'Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu; Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš...'[2] Tada je usmjeren prema Kabi.
Jedan je čovjek tako klanjao za njim ikindijski namaz, pa je izišao (iz džamije) i naišao na jednu grupu ensarija koji su klanjali ikindiju. Rekao im je da je on lično klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i da se on, po naredbi, okrenuo u pravcu Kabe, pa su se i oni okrenuli, a bili su na ruku'u ikindijskog namaza."

٧٢٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُوَجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا) فَوُجِّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ وَصَلَّى مَعَهُ رَجُلٌ الْعَصْرَ ثُمَّ خَرَجَ فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ هُوَ يَشْهَدُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَّهُ قَدْ وُجِّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَانْحَرَفُوا وَهُمْ رُكُوعٌ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ .

1 Ovaj i hadis nakon njega očit su dokaz da treba postupati prema riječima koje prenosi povjerljivi pojedinac, jer su tako i ashabi radili. Dotada se okretalo u namazu u pravcu Jerusalema, pa su oni promijenili pravac kible na osnovu vijesti koju je donio samo jedan čovjek.

2 El-Bekara, 144. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Mi vidimo kako okrećeš lice svoje prema nebu i Mi ćemo te sigurno okrenuti prema kibli koju ti želiš; pa, okreni lice svoje prema Mesdžidi-haramu! I gdje god bili, lice svoje okrenite prema njemu. Doista, oni kojima je data Knjiga znaju da je to istina od Gospodara njihova. A Allah nije nemaran prema onome šta oni rade."

7253. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao: “Posluživao sam Ebu-Talhu Ensarija, Ebu-Ubejdu b. Džerraha i Ubejja b. Ka‘ba pićem od nezrelih datula, pa im je jednom prilikom došao neko i rekao: ‘Vino je zabranjeno!’ Tada mi Ebu-Talha reče: ‘Ustani, Enese, i razbij ove vrčeve!’ Ja sam prišao našem kamenom koritu i udarao ih njegovim donjim dijelom, sve dok nisu porazbijani.”[3]

٧٢٥٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيَّ وَأَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ شَرَابًا مِنْ فَضِيخٍ وَهُوَ تَمْرٌ فَجَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أَنَسُ قُمْ إِلَى هَذِهِ الْجِرَارِ فَاكْسِرْهَا قَالَ أَنَسٌ فَقُمْتُ إِلَى مِهْرَاسٍ لَنَا فَضَرَبْتُهَا بِأَسْفَلِهِ حَتَّى انْكَسَرَتْ .

7254. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Sile, a ovaj od Huzejfe (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je stanovnicima Nedžrana: ‘Sigurno ću vam poslati jednog čovjeka koji je potpuno pouzdan!’ Ashabi su onda sa žudnjom iščekivali (koga će on odabrati), pa je on poslao Ebu-Ubejdu.”

٧٢٥٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِأَهْلِ نَجْرَانَ لَأَبْعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلًا أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهَا أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ .

7255. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Svaki narod ima svoga povjerenika, a povjerenik je ovog ummeta Ebu-Ubejda.”

٧٢٥٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ وَأَمِينُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ .

7256. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Ubejda b. Husejna, a ovaj od Ibn-Abbasa, da je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Bio je jedan ensarija kojeg sam ja – dok on nije bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam bio – upoznavao s onim što se u međuvremenu desilo a i on je mene također upoznavao s onim što je bilo kada sam ja bio odsutan a on prisutan.”

٧٢٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِذَا غَابَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدْتُهُ أَتَيْتُهُ بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِذَا غِبْتُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدَهُ أَتَانِي بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3 Ovaj hadis također je jak dokaz da se može postupati na osnovu izvještavanja samo jednog čovjeka. Pored toga, u ovom slučaju treba istaknuti vrijednost ashaba, jer se oni nisu ni najmanje dvoumili da li da prekinu s pijenjem vina, nakon što im je samo jedan čovjek saopćio da je ono zabranjeno.

7257. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Zubejda, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je poslao vojsku i za zapovjednika odredio jednog čovjeka. Taj je naložio vatru i naredio: 'Uđite u nju!' Jedni su htjeli ući, ali drugi rekoše: 'Pa mi smo pobjegli od vatre!' To su poslije ispričali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao za one koji su htjeli ući u nju: 'Da su ušli, ostali bi u njoj sve do Kijametskoga dana!' A za ostale je rekao: 'Nema pokornosti u grijehu, nego samo u dobru!'"

٧٢٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ جَيْشًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً فَأَوْقَدَ نَارًا وَقَالَ ادْخُلُوهَا فَأَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا وَقَالَ آخَرُونَ إِنَّمَا فَرَرْنَا مِنْهَا فَذَكَرُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِلَّذِينَ أَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا لَوْ دَخَلُوهَا لَمْ يَزَالُوا فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ لِلآخَرِينَ لاَ طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةٍ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

7258, 7259. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su (kazivali):
"Dva su se čovjeka parničila pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٢٥٨-٧٢٥٩. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

7260. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda da je Ebu-Hurejra kazivao: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada ustade jedan beduin i reče: 'Allahov Poslaniče, presudi mi prema Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio i rekao: 'Istinu je rekao! Allahov Poslaniče, presudi mu prema Allahovoj knjizi, ali mi dopusti (da govorim)!'
'Govori!', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Moj je sin', reče on, 'radio kao najamnik kod ovoga (a najamnik znači nadničar), pa je učinio blud s njegovom ženom. Na to su mi ljudi rekli da moj sin mora biti kamenovan, pa sam ga iskupio od te obaveze sa stotinu brava i jednom robinjom. Poslije sam pitao učene ljude,

٧٢٦٠. و حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَعْرَابِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ لِي بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ لَهُ بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ قُلْ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا وَالْعَسِيفُ الأَجِيرُ فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى امْرَأَتِهِ الرَّجْمَ وَأَنَّمَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ

te su mi rekli da njegovu ženu treba kamenovati, a moga sina izbičevati sa stotinu udaraca i protjerati (iz mjesta boravka) na godinu dana.'
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista ću vam ja presuditi po Allahovoj knjizi! Što se tiče robinje i brava, njih vratite; što se tiče tvoga sina, njemu pripada stotina udaraca bičem i progonstvo na godinu dana. A ti, Unejse, porani (i otiđi) do žene ovog čovjeka, pa ako prizna, kamenuj je!'"
Unejs je bio iz plemena Eslem. On je ujutro otišao do nje; ona je priznala, pa ju je kamenovao.

وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ وَالْغَنَمُ فَرُدُّوهَا وَأَمَّا ابْنُكَ فَعَلَيْهِ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا أُنَيْسٌ فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا .

## O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLAO SAMOG ZUBEJRA U IZVIĐANJE

## بَاب
## بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ الزُّبَيْرَ طَلِيعَةً وَحْدَهُ

7261. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ibn-Munkedir da je čuo Džabira b. Abdullaha kako pripovijeda:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, pozvao prisutne ljude u vrijeme Bitke na Hendeku, pa se odazvao Zubejr. Potom ih je ponovo pozvao, ali se opet odazvao Zubejr. Zatim je još jednom pozvao prisutne ljude, i opet se odazvao samo Zubejr. Tada on reče: 'Svaki je vjerovjesnik imao svoga pomoćnika, a moj je pomoćnik Zubejr.'"[1]
Sufjan kaže: "To sam ja zapamtio od Ibn-Munkedira. Tada mu je Ejjub rekao: 'Ispričaj im, Ebu-Bekre,[2] još nešto od Džabira, ljudi vole da im prenosiš od njega.' Tada je on počeo: 'Čuo sam od Džabira...', i nastavio pripovijedati hadise koje je čuo od njega."

٧٢٦١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْمَدِينِيِّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ نَدَبَ النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثَلاَثًا فَقَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيٌّ وَحَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ وَقَالَ لَهُ أَيُّوبُ يَا أَبَا بَكْرٍ حَدِّثْهُمْ عَنْ جَابِرٍ فَإِنَّ الْقَوْمَ يُعْجِبُهُمْ أَنْ تُحَدِّثَهُمْ عَنْ جَابِرٍ فَقَالَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ سَمِعْتُ جَابِرًا فَتَابَعَ بَيْنَ أَحَادِيثَ سَمِعْتُ جَابِرًا قُلْتُ لِسُفْيَانَ فَإِنَّ الثَّوْرِيَّ يَقُولُ يَوْمَ قُرَيْظَةَ فَقَالَ كَذَا حَفِظْتُهُ مِنْهُ كَمَا أَنَّكَ جَالِسٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ قَالَ سُفْيَانُ هُوَ يَوْمٌ وَاحِدٌ وَتَبَسَّمَ سُفْيَانُ .

1 Dok su se odvijale pripreme za Bitku na Hendeku, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio je provjeriti stanje i namjere židovskog plemena Benu-Kurejza, što je bilo od velike važnosti jer su se nalazili muslimanima iza leđa. Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da to nije bilo obično Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, dozivanje, nego, ujedno, i upit ko se dobrovoljno javlja da izvidi situaciju u vezi s tim židovskim plemenom, pa se sva tri puta javio samo Zubejr, jedan od najvećih junaka među ashabima.

2 Drugo ime Muhammeda b. Munkedira.

Rekao sam[1] Sufjanu: "Ali Sevri kaže da se to desilo u vrijeme bitke protiv Kurejze!", pa mi je on odgovorio: "Ja sam to dobro od njega zapamtio, kao što sada tebe vidim da sjediš. (Rekao je:) '... u vrijeme Bitke na Hendeku', a to se desilo u isto vrijeme", reče Sufjan i nasmija se.[2]

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NE ULAZITE U SOBE VJEROVJESNIKOVE, OSIM AKO VAM SE TO DOPUSTI..."[3]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ)

Dakle, dopušteno je ući ako to i pojedinac dopusti.

فَإِذَا أَذِنَ لَهُ وَاحِدٌ جَازَ .

7262. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u jedan vrt i naredio mi da čuvam ulaz u njega. Zatim je došao jedan čovjek i zatražio dopuštenje za ulazak, pa je on odgovorio: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!', a bio je to Ebu-Bekr. Zatim je došao Omer, pa je on opet rekao: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!' Zatim je došao Osman, a on opet reče: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!'"[4]

٧٢٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ حَائِطًا وَأَمَرَنِي بِحِفْظِ الْبَابِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ .

7263. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejda b. Hunejna, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Kada sam došao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na svome čardaku, a njegov crni rob bijaše na početku stepenica. Rekoh mu: 'Reci da je tu Omer b. Hattab!', pa mi je on, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da uđem."

٧٢٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ وَغُلاَمٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَسْوَدُ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ فَقُلْتُ قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَذِنَ لِي .

1 Tj. Ali b. Abdullah.

2 Pohod na židovsko pleme Benu-Kurejza desio se odmah nakon Bitke na Hendeku.

3 El-Ahzab, 53.

4 Ovo je jedan od glavnih hadisa na osnovu kojih je ulema zaključila da je njima trojici obećan Džennet. Iz drugih hadisa isto se zaključuje i za Aliju, radijallahu anhu, i još neke, tako da su deseterica ashaba poznata kao *ašeretul-mubešširine bil-dženneti*, obradovani Džennetom.

## O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SLAO NAMJESNIKE I IZASLANIKE JEDNOG PO JEDNOG

بَاب
مَا كَانَ يَبْعَثُ النَّبِيُّ ﷺ
مِنَ الْأُمَرَاءِ وَالرُّسُلِ وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ

Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Dihju Kelbija sa svojim pismom velikodostojniku Busre, da ga on proslijedi do svoga cara."[5]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ دِحْيَةَ الْكَلْبِيَّ بِكِتَابِهِ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى قَيْصَرَ .

7264. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je svoje pismo perzijskom caru[6] tako što je naredio svome izaslaniku da ga preda velikodostojniku Bahrejna,[7] a on tome caru. Kada je car pročitao to pismo, pocijepao ga je."
Mislim[8] da je Ibn-Musejjeb rekao: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu protiv njih, da se oni potpuno pocijepaju."[9]

٧٢٦٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ يَدْفَعُهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ كِسْرَى مَزَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ ابْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ .

7265. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, a on od Seleme b. Ekvea (kako pripovijeda):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku iz plemena Eslem: 'Oglasi svome narodu (ili ljudima) na Dan ašure da onaj koji je već jeo posti ostatak dana, a onaj koji ne bude još jeo neka posti (cijeli dan).'"

٧٢٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ أَذِّنْ فِي قَوْمِكَ أَوْ فِي النَّاسِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ أَنَّ مَنْ أَكَلَ فَلْيُتِمَّ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ .

5 Misli se na bizantijskog cara Herakla Prvog, koji je živio od 575. do 641.godine.

6 Ime mu je bilo Parviz, a ubijen je 628. godine.

7 Bahrejn je tada pripadao Perziji.

8 Ovo su riječi Ibn-Šihaba, jednog od prenosilaca ovoga hadisa.

9 Ta se dova i obistinila, jer je 628. godine Parvizov sin Šerueh ubio svoga oca, a i on je ubrzo nakon toga umro. Pored toga, Perzijsko carstvo prestalo je postojati nekoliko godina nakon toga, jer su ga muslimani osvojili.

## O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PREPORUCI ARAPSKIM DELEGACIJAMA DA PRENESU (ZNANJE) ONIMA U ČIJE SU IME DOŠLI

O tome izvještava Malik b. Huvejris.

7266. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, a njemu Šu‘ba...; a PRIČAO MI JE i Ishak, njemu Nadr, a ovom Šu‘ba da je Ebu-Džemra kazivao:
“Ibn-Abbas me je postavio na svoj krevet i rekao: ‘Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija (plemena) Abdul-Kajs, on je upitao: ‘Koja je to delegacija?’ ‘Rebije (Abdul-Kajsa)’, odgovorili su, a on reče: ‘Dobro došli, ljudi i delegacijo, bez prijekora i kajanja!’
‘Allahov Poslaniče’, rekoše oni, ‘između nas i tebe nevjerničko je pleme Mudar, pa nam naredi nešto čime ćemo steći Džennet, a to ćemo saopćiti i onima koji su ostali iza nas.’[1]
Pitali su ga i o piću, pa im je on zabranio četvero, a naredio četvero. Naredio im je vjerovanje u Allaha i upitao: ‘Znate li šta je vjera u Allaha?’
‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju!’, odgovorili su, pa im on reče: ‘Svjedočiti da nema Boga osim Allaha, koji nema sudruga, i da je Muhammed Allahov poslanik; klanjati namaz; davati zekat (mislim da je rekao i: postiti ramazan) i davati petinu ratnog plijena.’ Potom im je zabranio četvero: (da piju iz) tikvi, zelenih krčaga, smolastih posuda i posuda izdubljenih iz palmina panja (a moguće je da je rekao: i iz katranisanih posuda).[2] ‘Upamtite to i obavijestite o tome one iza vas!’, reče on.”.

باب
وَصَاةِ النَّبِيِّ ﷺ وُفُودَ الْعَرَبِ
أَنْ يُبَلِّغُوا مَنْ وَرَاءَهُمْ

قَالَهُ مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ .

٧٢٦٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ ح وحَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُقْعِدُنِي عَلَى سَرِيرِهِ فَقَالَ لِي إِنَّ وَفْدَ عَبْدِالْقَيْسِ لَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنِ الْوَفْدُ قَالُوا رَبِيعَةُ قَالَ مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ أَوِ الْقَوْمِ غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارَ مُضَرَ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ وَنُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا فَسَأَلُوا عَنِ الأَشْرِبَةِ فَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ وَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ أَمَرَهُمْ بِالإِيمَانِ بِاللهِ قَالَ هَلْ تَدْرُونَ مَا الإِيمَانُ بِاللهِ قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَإِقَامُ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَأَظُنُّ فِيهِ صِيَامُ رَمَضَانَ وَتُؤْتُوا مِنَ الْمَغَانِمِ الْخُمُسَ وَنَهَاهُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ وَالنَّقِيرِ وَرُبَّمَا قَالَ الْمُقَيَّرِ قَالَ احْفَظُوهُنَّ وَأَبْلِغُوهُنَّ مَنْ وَرَاءَكُمْ .

1 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da su oni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mogli doći samo u “svetim mjesecima”, pa su zato od njega tražili da ih pouči osnovama vjere, pomoću kojih bi mogli ući u Džennet.

2 Vjerovatno im je piće iz tih posuda zabranjeno zato što je u njima brzo dolazilo do vrenja, odnosno alkoholiziranja, pa se u tom slučaju moglo desiti da neko pije sok koji je imao određeni postotak alkohola u sebi.

## O VIJESTI KOJU DONESE SAMO JEDNA ŽENA

بَاب خَبَرِ الْمَرْأَةِ الْوَاحِدَةِ

7267. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Džafer, a ovom Šu'ba da je Tevba Anberi kazivao:
"Ša'bi mi je rekao: 'Jesi li vidio koliko Hasan navodi hadisa od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem? A ja sam bio uz Ibn-Omera blizu dvije godine (ili godinu i po) i za to vrijeme nisam čuo da je prenio ijedan hadis (izravno) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, osim ovog:[3]
'Neki ashabi, među kojima je bio i Sa'd, počeli su jesti neko meso, pa im je jedna od žena Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: 'To je meso bodljorepog guštera!'[4] Oni su prekinuli s jelom, ali im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Jedite! (ili je rekao: 'Hranite se!') Ono je dopušteno, ali ga ja ne jedem' (ili je, kaže prenosilac, rekao: 'Ono je u redu...')."[5]

٧٢٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي الشَّعْبِيُّ أَرَأَيْتَ حَدِيثَ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَاعَدْتُ ابْنَ عُمَرَ قَرِيبًا مِنْ سَنَتَيْنِ أَوْ سَنَةٍ وَنِصْفٍ فَلَمْ أَسْمَعْهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَ هَذَا قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِمْ سَعْدٌ فَذَهَبُوا يَأْكُلُونَ مِنْ لَحْمٍ فَنَادَتْهُمُ امْرَأَةٌ مِنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُ لَحْمُ ضَبٍّ فَأَمْسَكُوا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُوا أَوِ اطْعَمُوا فَإِنَّهُ حَلَالٌ أَوْ قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ شَكَّ فِيهِ وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ طَعَامِي .

3 Ša'bi je zamjerao onima koji su prenosili hadise direktno od Poslanika, sallallahu alejhi, preskačući prenosioca iz generacije ispred sebe, što je u terminologiji hadiskih učenjaka jedna vrsta slabog hadisa, tj. mursel-hadis. On je želio ukazati na to da je motiv takvih ljudi bio da prenesu što je moguće više hadisa. Kermani veli da je Ša'bi htio reći da je Hasan Basri, iako tabiin (treća generacija), prenio dosta hadisa direktno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je Ibn-Omer, iako ashab, bio oprezan u prenošenju hadisa i prenosio je, koliko je god bilo moguće, manje hadisa. On je u tome slijedio svoga oca Omera, radijallahu anhu, koji je smatrao da treba što manje prenositi hadise, jer se bojao zapostavljanja Kur'ana, i jer se bojao da se ne prenese nešto što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao.

4 To je rekla Mejmuna. Ona je zapazila da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne jede meso bodljorepog guštera, pa je smatrala da je ono zabranjeno. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim hadisom pojašnjava da je ono dopušteno, ali da ga on ne jede zato što mu ne prija.

5 Ovaj je hadis dokaz da se prihvata i ono što prenese ženska osoba, ako je pobožna i povjerljiva.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ الاعْتِصَامِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

# PRIDRŽAVANJE ZA KUR'AN I SUNNET

7268. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, prenoseći od Mis'ara i drugih, oni od Kajsa b. Muslima, a on od Tarika b. Šihaba da je kazivao: "Jedan je židov rekao Omeru: 'Vladaru pravovjernih, da je nama objavljen ajet: 'Sada sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera!',[1] mi bismo taj dan uzeli za svoj praznik!' Na to Omer reče: 'Ja zaista znam kojeg je dana objavljen ovaj ajet. Objavljen je na Dan Arefata, u petak.'" Sufjan je ovo čuo od Mis'ara, on od Kajsa, a Kajs od Tarika.[2]

٧٢٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مِسْعَرٍ وَغَيْرِهِ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ لِعُمَرَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَوْ أَنَّ عَلَيْنَا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا) لاَتَّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لأَعْلَمُ أَيَّ يَوْمٍ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ نَزَلَتْ يَوْمَ عَرَفَةَ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ سَمِعَ سُفْيَانُ مِنْ مِسْعَرٍ وَمِسْعَرٌ قَيْسًا وَقَيْسٌ طَارِقًا .

7269. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao): "Čuo sam od Omera sutradan[3] da je on, kada su muslimani davali prisegu (na vjernost) Ebu-Bekru, nakon što se prije Ebu-Bekra popeo na minber Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izgovorio *kelimei-šehadet*, rekao: 'A zatim: Allah je odabrao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je kod Njega u odnosu na ono što je

٧٢٦٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ الْغَدَ حِينَ بَايَعَ الْمُسْلِمُونَ أَبَا بَكْرٍ وَاسْتَوَى عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَشَهَّدَ قَبْلَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ أَمَّا بَعْدُ فَاخْتَارَ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ الَّذِي عِنْدَهُ عَلَى الَّذِي عِنْدَكُمْ وَهَذَا الْكِتَابُ الَّذِي هَدَى اللهُ بِهِ رَسُولَكُمْ فَخُذُوا بِهِ تَهْتَدُوا وَإِنَّمَا هَدَى اللهُ بِهِ رَسُولَهُ .

1 El-Maida, 3.

2 Ovo su Buharijeve riječi, a njima se pojašnjava i učvršćuje lanac prenosilaca ovog hadisa. Naime, u ovom se lancu tri puta uzastopno kaže "od toga i toga", pa se na ovaj način daje do znanja da su to oni čuli izravno jedan od drugoga, a ne na neki drugi način.

3 Tj. dan nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

kod vas.[1] Imate Knjigu, kojom je Allah uputio vašeg Poslanika – radite po njoj, pa ćete biti na pravome putu! Zaista je njome Allah uputio Svoga Poslanika!'"

7270. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prigrlio me je uza se i rekao: 'Allahu moj, pouči ga Knjizi!'"

٧٢٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ .

7271. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir, a ovom Avf, prenoseći od Ebu-Minhala, a on od Ebu-Berze da je rekao:
"Allah vam je učinio neovisnim (ili: uzvisio vas) islamom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ovdje je rečeno *jugnijekum* (učinio vas neovisnim), ali je ustvari *ne'ašekum* (uzvisio vas). To treba pogledati u *Kitabul-i'tisamu* (*Knjiga o pridržavanju za Kur'an i sunnet*)."[2]

٧٢٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ عَوْفًا أَنَّ أَبَا الْمِنْهَالِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَرْزَةَ قَالَ إِنَّ اللهَ يُغْنِيكُمْ أَوْ نَعَشَكُمْ بِالْإِسْلَامِ وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ وَقَعَ هَاهُنَا يُغْنِيكُمْ وَإِنَّمَا هُوَ نَعَشَكُمْ يُنْظَرُ فِي أَصْلِ كِتَابِ الاعْتِصَامِ .

7272. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara (da je kazivao): "Abdullah b. Omer, dajući prisegu Abdul-Meliku b. Mervanu, mu je napisao: 'Iskazujem ti poslušnost i pokornost, u skladu s pravilima Allaha i Njegova Poslanika, u onome što mognem.'"[3]

٧٢٧٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ كَتَبَ إِلَى عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ يُبَايِعُهُ وَأُقِرُّ لَكَ بِذَلِكَ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ فِيمَا اسْتَطَعْتُ .

1 Time se želi kazati da je Allah odredio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tada preseli s ovoga na onaj svijet.

2 Iz ovoga se saznaje da je Buhari napisao posebnu knjigu (*kitab*) o ovoj temi, kao što je napisao posebnu knjigu o etici koja se zove *El-edebul-mufred*.

3 Iz ovog se hadisa, između ostaloga, zaključuje da pretpostavljenom treba biti pokoran u onome što je dobro, odnosno što je u skladu s Kur'anom i sunnetom, a da se u suprotnom ne smije nikome biti pokoran, pa makar se to odnosilo i na vladara. U tom smislu postoji dobro poznati hadis: "Ne smije se biti pokorno stvorenju u onome čime bi se kršila pokornost Stvoritelju!"

## O POSLANIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "POSLAN SAM S JEZGROVITIM GOVOROM!"

بَاب
قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ

7273. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Poslan sam s jezgrovitim govorom[4] i potpomognut da me se plaši (neprijatelj). Dok sam spavao, usnio sam kako mi se dadoše ključevi riznica zemlje i staviše se u moju ruku."[5]
Ebu-Hurejra kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao (na drugi svijet), a vi ih već ispražnjavate!" (ili je rekao: "... vi ih već iskorištavate", ili nešto drugo tome slično).

٧٢٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَدْ ذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَلْغَثُونَهَا أَوْ تَرْغَثُونَهَا أَوْ كَلِمَةً تُشْبِهُهَا .

7274. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Lejs, prenoseći od Seida, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svakom je poslaniku davano toliko mudžiza koliko se vjerovalo u njih (ili je rekao: koliko su ljudi vjerovali u njih). Meni je data Objava, koju mi je Allah objavio, pa se nadam da ću ja od svih njih imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu."[6]

٧٢٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنَ الأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلاَّ أُعْطِيَ مِنَ الآيَاتِ مَا مِثْلُهُ أُومِنَ أَوْ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيتُ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنِّي أَكْثَرُهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

4 Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio konciznim i jezgrovitim govorom; s malo riječi govorio je mnogo. Neki smatraju da se ovdje pod jezgrovitim govorom misli na Kur'an, a on je najjezgrovitiiji i najkoncizniji govor uopće.

5 Nevevi kaže da se ovdje misli na bogatstvo koje će muslimani steći, bilo ratnim plijenom, bilo zaradom i pronalaskom riznica.

6 Poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, imali su mudžize od kojih je bilo koristi samo u njihovo vrijeme i samo njihovim narodima. Pored takvih mudžiza, koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također imao, njegova je glavna mudžiza Kur'an, od kojeg će ljudi imati koristi sve do Smaka svijeta.

## SLIJEĐENJE SUNNETA ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب الاقْتِدَاءِ بِسُنَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

Uzvišeni Allah kaže: "... i učini nas predvodnicima bogobojaznih!"[1](Mudžahid) kaže: "Učini nas takvim predvodnicima da slijedimo one koji su bili prije nas i da nas slijede oni koji će doći poslije nas!"Od Ibn-Avna[2] prenosi se da je rekao: "Troje volim sebi i svojoj braći: da izučavaju sunnet i tragaju za njim, da nastoje shvatiti Kur'an i da pitaju ljude o njemu, te da se prema ljudima odnose samo onako kako je dobro."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ قَالَ أَئِمَّةً نَقْتَدِي بِمَنْ قَبْلَنَا وَيَقْتَدِي بِنَا مَنْ بَعْدَنَا وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ ثَلاَثٌ أُحِبُّهُنَّ لِنَفْسِي وَلإِخْوَانِي هَذِهِ السُّنَّةُ أَنْ يَتَعَلَّمُوهَا وَيَسْأَلُوا عَنْهَا وَالْقُرْآنُ أَنْ يَتَفَهَّمُوهُ وَيَسْأَلُوا عَنْهُ وَيَدَعُوا النَّاسَ إِلاَّ مِنْ خَيْرٍ .

7275. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Vasila da je Ebu-Vail kazivao: "Sjeo sam do Šejbe[3] u ovoj džamiji (Kabi), pa mi je on rekao: i kazao mi: 'Imam namjeru da u Kabi ne ostavim ni žuta (zlata) ni bijela (srebra),[4] već da to podijelim muslimanima.' 'Nećeš to uraditi!', rekoh mu, pa me on upita: 'Zašto?' 'Zato što to nisu činila ni tvoja dva druga (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr)', rekoh mu. 'To su dva čovjeka koje treba slijediti!', reče on."

٧٢٧٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى شَيْبَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ قَالَ جَلَسَ إِلَيَّ عُمَرُ فِي مَجْلِسِكَ هَذَا فَقَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ لاَ أَدَعَ فِيهَا صَفْرَاءَ وَلاَ بَيْضَاءَ إِلاَّ قَسَمْتُهَا بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ قُلْتُ مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ قَالَ لِمَ قُلْتُ لَمْ يَفْعَلْهُ صَاحِبَاكَ قَالَ هُمَا الْمَرْءَانِ يُقْتَدَى بِهِمَا .

7276. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je kazivao Sufjan: "Upitao sam A'meša, pa mi je on prenio od Zejda b. Vehba kako je čuo Huzejfu kad je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao nam je da je povjerenje spušteno s Neba u dubinu ljudskih srca. Zatim je objavljen Kur'an, pa oni uče iz Kur'ana i saznaju iz sunneta.'"[5]

٧٢٧٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَأَلْتُ الأَعْمَشَ فَقَالَ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ مِنَ السَّمَاءِ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ وَنَزَلَ الْقُرْآنُ فَقَرَءُوا الْقُرْآنَ وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ .

1 El-Furkan, 74. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u suprugama našim i djeci našoj radost i učini nas predvodnicima bogobojaznih!'"

2 On je bio jedan od mlađih tabiina, a puno mu je ime Abdullah b. Avn Basri.

3 On je bio vratar Kabe, a puno mu je ime Šejba b. Usman b. Talha Abderi.

4 U Kabi su pohranjivana sredstva kojima se ona održavala i pokrivala. Pošto su ona prelazila potrebe Kabe, Omer, radijallahu anhu, namjeravao je ta sredstva podijeliti, ali je odustao od toga nakon Šejbinog savjeta. Iz hadisa se može zaključiti da, pored Kur'ana i sunneta treba slijediti i one koji rade u skladu s njima.

5 Pored toga što potvrđuje nužnost slijeđenja Kur'ana i sunneta, ovaj hadis ukazuje na to da je Allah ljudsku

٧٢٧٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيَّ يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَ (إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) .

7277. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu‘ba, a ovom Murra, prenoseći od Murre Hemedanija da je Abdullah[6] rekao:
“Najljepši je govor Allahova knjiga, najljepša uputa je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, a najgore su novotarije. *Ono što vam je obećano sigurno će se desiti, vi to nikako ne možete spriječiti.*”[7]

٧٢٧٨-٧٢٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ .

7278, 7279. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su kazivali: “Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Zaista ću vam ja presuditi po Allahovoj knjizi!’”[8]

٧٢٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَنْ يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى .

7280. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal b. Ali, preneseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svi iz moga ummeta ući će u Džennet, osim onoga koji to odbije.’
‘Allahov Poslaniče, pa ko će to odbiti?’, upitaše (ashabi), a on odgovori: ‘Onaj koji je meni pokoran ući će u Džennet, a onaj koji je prema meni neposlušan – to je taj koji odbija!’”[9]

prirodu učinio sklonom istini, pravdi i poštenju.

6 Radi se o Abdullahu b. Mes‘udu.

7 Dio koji je napisan kosim slovima je ujedno i 134. ajet iz sure El-En‘am.

8 Ovo je samo dio hadisa koji je u cijelosti naveden pod brojem 7260. Iz njega se vidi da se ove riječi ne odnose na Ebu-Hurejru i Zejda, nego na drugu dvojicu ljudi, koji su se parničili pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Buhari ovdje navodi samo onaj dio hadisa koji se izravno odnosi na naslov ovog poglavlja, tj. na pridržavanje Kur‘ana i sunneta.

9 Ovaj hadis može se odnositi na nevjernika, i u tom slučaju znači da on nikada neće ući u Džennet, kao i na muslimana grešnika, kada znači da on određeno vrijeme neće ući u Džennet.

7281. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abade, njemu Jezid, a ovom Selim b. Hajjan (kojeg je pohvalio), prenoseći od Seida b. Minaa, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao: "Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao, došli su mu meleci, pa je jedan od njih rekao: 'On spava'. Drugi je dodao: 'Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.' Zatim su neki od njih rekli: 'U vezi s ovim našim prijateljem ima jedan primjer.' 'Navedite taj primjer!', reče jedan od njih. 'On spava', reče opet jedan, a drugi dodade: 'Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.' Zatim neki od njih rekoše: 'Njegov je primjer poput primjera čovjeka koji je napravio kuću, pripremio u njoj gozbu i poslao onoga koji će pozivati na nju. Ko mu se odazove ući će u tu kuću i jesti na gozbi, a ko mu se ne odazove neće ući u kuću i neće jesti na gozbi.''Protumačite mu taj primjer da bi ga razumio!', rekoše neki. 'On spava', reče opet jedan, a drugi dodade: 'Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.' Zatim neki od njih rekoše: 'Kuća je u ovom primjeru Džennet, a onaj koji poziva je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa ko bude pokoran Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pokoran je i Allahu, a ko bude neposlušan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, neposlušan je i Allahu; a Muhammed razvrstava ljude.'"[1] Ovaj hadis navodi i Kutejba, prenoseći od Lejsa, on od Halida, ovaj od Seida b. Ebu-Hilala, a on od Džabira: "Izišao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٢٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَادَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ حَدَّثَنَا أَوْ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ جَاءَتْ مَلَائِكَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ نَائِمٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا إِنَّ لِصَاحِبِكُمْ هَذَا مَثَلًا فَاضْرِبُوا لَهُ مَثَلًا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا مَثَلُهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَارًا وَجَعَلَ فِيهَا مَأْدُبَةً وَبَعَثَ دَاعِيًا فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ وَأَكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنَ الْمَأْدُبَةِ فَقَالُوا أَوِّلُوهَا لَهُ يَفْقَهْهَا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا فَالدَّارُ الْجَنَّةُ وَالدَّاعِي مُحَمَّدٌ ﷺ فَمَنْ أَطَاعَ مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ وَمَنْ عَصَى مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ عَصَى اللهَ وَمُحَمَّدٌ ﷺ فَرْقٌ بَيْنَ النَّاسِ تَابَعَهُ قُتَيْبَةُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ جَابِرٍ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ .

1 Buhari navodi samo gornje predanje ovog hadisa, a druga njegova predanje navode Tirmizi, Ahmed, Taberani, Bezzar i dr. Iz njih se može vidjeti da su te meleke predvodili Džibril i Mikail. U jednom od njih navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao ovaj događaj, a u drugom da ga je ispričao Ibn-Mesud, koji je vidio meleke kada su došli i opisao ih kao izuzetno lijepe, u bijeloj odjeći. Pored toga, u jednom od tih predanja upotpunjuje se tumačenje ovog primjera, pa se kaže da onaj koji je izgradio kuću nije niko drugi do Allah, dželle šanuhu, koji je stvorio Džennet.

7282. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, ovaj od Ibrahima, a on od Hemmama da je Huzejfa[2] rekao:
“O učenjaci! Ustrajte na pravome putu pa ćete imati veliki uspjeh, a ako skrenete desno ili lijevo, onda ćete biti u velikoj zabludi!”

٧٢٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ اسْتَقِيمُوا فَقَدْ سَبَقْتُمْ سَبْقًا بَعِيدًا فَإِنْ أَخَذْتُمْ يَمِينًا وَشِمَالًا لَقَدْ ضَلَلْتُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا .

7283. PRIČAO NAM JE Ebu-Kurejb, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
“Primjer mene i onoga s čime me je Allah poslao je poput primjera čovjeka koji je došao jednom narodu i rekao mu: ‘Narode moj, svojim sam očima vidio (neprijateljsku) vojsku, i zaista sam vam ja neobučeni (nag) opominjač![3] Spašavajte se!’, pa ga je poslušala jedna grupa iz njegovog naroda, te su se na vrijeme pokrenuli, otišli i tako se spasili. Druga grupa nije mu povjerovala, nego su ostali na istom mjestu, pa ih je ujutro napala vojska i potpuno ih uništila i istrijebila. Eto, to je primjer onoga koji se meni pokorava i slijedi ono s čime sam ja došao (Objavu), a to je primjer i onoga koji je meni neposlušan i poriče Istinu s kojom sam došao.”

٧٢٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللهُ بِهِ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَيَّ وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالنَّجَاءَ فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ فَأَدْلَجُوا فَانْطَلَقُوا عَلَى مَهَلِهِمْ فَنَجَوْا وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاحَهُمْ فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ .

2 Huzejfa b. Jeman, poznati ashab.

3 U Arapa je bio običaj da, ako neko primijeti iznenadni dolazak neprijateljske vojske, skine odjeću sa sebe i maše njome oko svoje glave. To je bio znak njegovim saplemenicima da im se približava opasnost.

7284, 7285. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Bekr, nakon njega, postao halifa, neki su se Arapi vratili nevjerovanju, pa je u vezi s tim Omer upitao Ebu-Bekra: 'Kako ćeš se boriti protiv ljudi kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne očituju da nema (istinskog) Boga osim Allaha. Onaj koji to posvjedoči zaštitio je od mene svoju imovinu i svoj život, osim onoga što je propisano, a Allahovo je da s njim svede račun!'?'
'Tako mi Allaha', reče Ebu-Bekr, 'ja ću se boriti protiv svakoga ko pravi razliku između namaza i zekata, jer je zekat imovinska dužnost. Tako mi Allaha, kada bi odbili dati uže koje su ranije davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih se zbog toga borio protiv njih!'
O tome je Omer rekao: 'Tako mi Allaha, ništa se drugo nije dogodilo do to da sam shvatio kako je Allah učinio prostranim prsa Ebu-Bekrova za borbu, pa sam i sâm spoznao da je njegov stav ispravan.'"[1] Ibn-Bukejr i Abdullah prenose od Lejsa da je ovdje spomenuto jare (a ne uže), i to je ispravnije.

٧٢٨٤-٧٢٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَهُ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ لأَبِي بَكْرٍ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلاَّ بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ فَقَالَ وَاللهِ لأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللهِ لَوْ مَنَعُونِي عِقَالاً كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهِ فَقَالَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ رَأَيْتُ اللهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ قَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ وَعَبْدُاللهِ عَنِ اللَّيْثِ عَنَاقًا وَهُوَ أَصَحُّ .

---

1 Između ostalog, iz ovog se hadisa može zaključiti sljedeće:
– velika je vrijednost Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma;
– dopušteno je upotrijebiti silu protiv onih koji se izjasne kao muslimani, ali nakon nekog vremena prestanu obavljati neku od temeljnih islamskih dužnosti;
– nužno je savjetovati se u svim slučajevima pogotovo u važnijim pitanjima.

7286. PRIČAO MI JE Isma‘il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Ujejna b. Hisn b. Huzejfa b. Bedr došao je kod svoga bratića Hurra b. Kajsa b. Hisna – a on je bio jedan od onih koji su se okupljali oko Omera, jer su učeni ljudi, bili stari ili mladi, sačinjavali vijeće s kojim se Omer savjetovao – pa ga je Ujejna upitao: 'Bratiću, jesi li ti utjecajan kod ovog vladara, pa da zatražiš da se sastanem s njim?' 'Zatražit ću da se s njim sastaneš', odgovorio mu je."
Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "On (Hurr) je dogovorio susret, pa pošto je Ujejna ušao kod Omera, rekao mu je: 'Sine Hattabov, tako mi Allaha, malo nam daješ i ne upravljaš nama pravedno!' Omer se naljuti i htjede ga udariti, ali mu Hurr reče: 'Vladaru pravovjernih, Uzvišeni je Allah rekao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ti sa svakim lijepo, i traži da se dobra djela čine, a neznalica se kloni!',[2] zaista je ovaj neznalica!' Tako mi Allaha, Omer nije prešao preko ovih riječi, nakon što su mu navedene, i obuzdao se, jer on se uvijek obuzdavao kada su Allahove riječi u pitanju."[3]

٧٢٨٦. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ بْنِ بَدْرٍ فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لابْنِ أَخِيهِ يَا ابْنَ أَخِي هَلْ لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الأَمِيرِ فَتَسْتَأْذِنَ لِي عَلَيْهِ قَالَ سَأَسْتَأْذِنُ لَكَ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَاسْتَأْذَنَ لِعُيَيْنَةَ فَلَمَّا دَخَلَ قَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَاللهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَمَا تَحْكُمُ بَيْنَنَا بِالْعَدْلِ فَغَضِبَ عُمَرُ حَتَّى هَمَّ بِأَنْ يَقَعَ بِهِ فَقَالَ الْحُرُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ فَوَاللهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلاَهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللهِ .

2 El-A‘raf, 199.

3 Ujejna je primio islam tek kada je oslobođena Mekka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je davao pomoć iz sredstava zekata kao jednom od onih "čija srca treba pridobiti". Za vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova odmetnuo se od vjere, pa je, nakon poraza, ponovo prihvatio islam. Bio je poznat kao grub i osoran čovjek, pa ga je čak i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao priglupim. Svoju glupost ovdje je pokazao i time što halifu Omera nije nazvao vladarom pravovjernih, kao što je bio red. Omer, radijallahu anhu, ipak ga nije udario, jer je čuo kur‘anski ajet koji mu to zabranjuje. Zato je ovaj slučaj Buhari uvrstio u poglavlje *O pridržavanju Kur‘ana i sunneta*.

7287. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od Fatime bint Munzir, a ona od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, da je kazivala: "Došla sam Aiši u vrijeme pomračenja sunca. Ljudi su klanjali, a i ona je bila u namazu, te je upitah: 'Šta je ljudima?' Ona pokaza u pravcu neba i reče: 'Slavljen neka je Allah (*subhanallah*)!'
'Je li to neki znak?', upitah, a ona klimnu glavom potvrđujući da jeste. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, zahvali Allahu, hvaleći Ga, pa reče: 'Nema ništa što prije nisam vidio, a da to sada na ovome mjestu nisam ponovo vidio, pa čak i Džennet i Vatru! Objavljeno mi je da ćete u kaburima biti stavljeni na kušnju, sličnu kušnji Dedždžala. Što se tiče mumina (ili muslimana; ne znam koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma), on će reći: 'Muhammed nam je donio jasne dokaze, pa smo mu se odazvali i povjerovali.' Tada će mu biti rečeno: 'Spavaj ugodno! Znali smo da si ti vjernik s uvjerenjem.' A što se tiče licemjera (ili onoga koji je sumnjao; ne znam koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma), on će reći: 'Ne znam. Čuo sam da svijet nešto izgovara, pa sam to i ja izgovarao.'"[1]

٧٢٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ حِينَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ وَالنَّاسُ قِيَامٌ وَهِيَ قَائِمَةٌ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا لِلنَّاسِ فَأَشَارَتْ بِيَدِهَا نَحْوَ السَّمَاءِ فَقَالَتْ سُبْحَانَ اللهِ فَقُلْتُ آيَةٌ قَالَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَرَهُ إِلاَّ وَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ قَرِيبًا مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوِ الْمُسْلِمُ لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ فَأَجَبْنَاهُ وَآمَنَّا فَيُقَالُ نَمْ صَالِحًا عَلِمْنَا أَنَّكَ مُوقِنٌ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُرْتَابُ لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُهُ .

1 Nekoliko je verzija ovog hadisa navedeno u prethodnim poglavljima ovog djela, a ovdje je taj hadis ponovo naveden, jer odgovor vjernika u kaburu: "Muhammed nam je donio jasne dokaze, pa smo mu se odazvali i povjerovali" – ide u prilog naslovu ovog poglavlja.
Evo samo nekih zaključaka koji se mogu izvesti iz ovog hadisa:
– Džennet i Džehennem su već stvoreni;
– kazna u kaburu je istinita;
– sunnet je klanjati namaz pri pomračenju sunca i mjeseca;
– na važno pitanje klanjač može odgovoriti manjim pokretom ruke ili glave, te upozoriti prisutne povišenim učenjem ili izgovaranjem riječi: "Slavljen neka je Allah (*subhanallah*!)!"

7288. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne pitajte me za ono što vam ja ne spomenem! One prije vas upropastilo je to što su mnogo pitali i razilazili se sa svojim poslanicima. Kada vam nešto zabranim, klonite se toga, a kada vam nešto naredim, obavljajte to koliko možete!"[2]

٧٢٨٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلاَفِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ .

## NIJE DOPUŠTENO MNOGO PITATI I OPTEREĆIVATI SE ONIM ŠTO NIJE POTREBNO

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ كَثْرَةِ السُّؤَالِ وَتَكَلُّفِ مَا لاَ يَعْنِيهِ

Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni!"[3]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) .

7289. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri', njemu Seid, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Amira b. Sa‘da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najveću grešku čine musliman koji upita za nešto što nije bilo zabranjeno, pa se to zbog njegovog pitanja zabrani."[4]

٧٢٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَعْظَمَ الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحَرَّمْ فَحُرِّمَ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ .

2 Muslim u *Sahihu* navodi ovaj hadis u cijelosti, a iz njega se razaznaje povod izgovaranja ovih riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je saopćio ashabima da im je dužnost obaviti hadždž, pa je jedan od njih tri puta ponovio pitanje: "Je li svake godine?" On je odgovorio: "Da sam rekao: 'Da!' – bila bi vam to obaveza, a to ne biste mogli." Zatim je izgovorio riječi navedene u ovom hadisu. Dakle, zabrana pitanja nije općenita, nego se odnosi samo na dužnosti i obaveze. Ovaj je hadis kratak, ali sveobuhvatan, pa Nevevi za njega kaže: "Ovaj se hadis ubraja u jezgroviti govor i po svom sadržaju predstavlja jedan od temelja islama. On se odnosi na mnoge islamske propise."

3 El-Maida, 101.

4 Iz ovoga, kao i iz nekih drugih hadisa, može se zaključiti da je nešto, u osnovi, dopušteno sve dok šerijatski propis to ne zabrani.

7290. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Affan, a ovom Vuhejb, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Nadra, ovaj od Busra b. Seida, a on od Zejda b. Sabita (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je koristio (uz ramazan) jedan dio džamije ograđen rogozinom, u kojem je noću klanjao, pa su i drugi klanjali za njim. Ali, jedne noći nisu čuli njegov glas, pa su pomislili da je zaspao, te se jedan od njih počeo nakašljavati. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iziđe i reče: ‘Vi ste stalno činili to što sam ja vidio, pa sam se pobojao da će vam to biti propisano (kao obaveza), a ako vam bude propisano, nećete to moći izvršavati. Zato, ljudi, klanjajte u svojim kućama! Najvredniji namaz, osim propisanih namaza, jest onaj koji čovjek klanja u svojoj kući.’”

٧٢٩٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ يُحَدِّثُ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اتَّخَذَ حُجْرَةً فِي الْمَسْجِدِ مِنْ حَصِيرٍ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيهَا لَيَالِيَ حَتَّى اجْتَمَعَ إِلَيْهِ نَاسٌ ثُمَّ فَقَدُوا صَوْتَهُ لَيْلَةً فَظَنُّوا أَنَّهُ قَدْ نَامَ فَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَتَنَحْنَحُ لِيَخْرُجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ مَا زَالَ بِكُمُ الَّذِي رَأَيْتُ مِنْ صَنِيعِكُمْ حَتَّى خَشِيتُ أَنْ يُكْتَبَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ كُتِبَ عَلَيْكُمْ مَا قُمْتُمْ بِهِ فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ صَلاَةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلاَّ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ .

7291. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Ebu-Burda, prenoseći od Ebu-Burde da je Ebu-Musa Eš'ari kazivao: “Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ljudi) postavljali neka neugodna pitanja. Kada su oni takva pitanja često postavljali, on se rasrdi i reče: ‘Pitajte me!’ Jedan čovjek ustade i upita: ‘Ko je moj otac?’
‘Tvoj je otac Huzafa’, odgovori on. Nakon toga ustade drugi i upita: ‘A ko je moj otac, Allahov Poslaniče!?’
‘Tvoj je otac Salim, oslobođeni Šejbin rob’, odgovori mu on. Pošto je Omer primijetio srdžbu na licu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuo je: ‘Obraćamo se Uzvišenom Allahu, moleći Ga da nam oprosti!’”[1]

٧٢٩١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَشْيَاءَ كَرِهَهَا فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ غَضِبَ وَقَالَ سَلُونِي فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ سَالِمٌ مَوْلَى شَيْبَةَ فَلَمَّا رَأَى عُمَرُ مَا بِوَجْهِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْغَضَبِ قَالَ إِنَّا نَتُوبُ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ .

1 Jedan je čovjek tada upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje je njegova izgubljena deva; drugi ga je pitao kada će nastupiti Smak svijeta; treći da li je hadždž obavezan svake godine; četvrti je od njega zatražio da brdo Safa pretvori u zlato itd. Ta su pitanja rasrdila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a kada su došla pitanja navedena u ovom hadisu, to ga je još više rasrdilo.
Ta su dvojica htjela provjeriti da li su njihovi očevi uistinu oni koje oni smatraju svojim očevima, pa im je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i potvrdio. Ipak, nije trebalo postavljati ta pitanja, jer bi došlo

7292. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Verrada, Mugirinog pisara, da je kazivao: "Mu'avija je naredio Mugiri: 'Napiši mi ono što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', pa mu je on napisao: 'Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao nakon svakoga namaza: 'Nema (istinskog) Boga osim jedinoga Allaha! On nema sudruga; Njemu pripada sva vlast i hvala i On sve može! Allahu moj, niko ne može spriječiti ono što Ti daješ, niti dati ono što Ti sprečavaš; niti će bogatašu kod Tebe koristiti njegovo bogatstvo!' On je zabranjivao 'rekla-kazala' (prenošenje neprovjerenih obavijesti), zapitkivanje i upropaštavanje imetka. Također je zabranjivao neposlušnost prema majkama, ubijanje ženske djece te uskraćivanje onoga što treba dati, a traženje onoga što se ne zaslužuje.'"[2]

٧٢٩٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ اكْتُبْ إِلَيَّ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنَّهُ كَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عُقُوقِ الأُمَّهَاتِ وَوَأْدِ الْبَنَاتِ وَمَنْعٍ وَهَاتِ .

7293. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je rekao: "Bili smo kod Omera kada je rekao: 'Zabranjeno nam je prenemaganje.'"[3]

٧٢٩٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ فَقَالَ نُهِينَا عَنِ التَّكَلُّفِ .

do velikih problema da se otkrilo kako su njihovi očevi neki drugi ljudi. Pa, ipak, iz drugih verzija ovog hadisa vidi se koliko su ashabi bili samokritični, jer se navodi da su nakon ovog slučaja plakali i da im je to bio najteži dan.

Iz ovoga se hadisa, između ostalog, također može zaključiti da je dopušteno rasrditi se kada se primijeti nešto čime se krše islamski propisi.

2 Čuveni ashab Mugira b. Šu'ba obavljao je za vrijeme Mu'avijinog hilafeta dužnost namjesnika Kufe. Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da je Mu'avija od njega tražio da mu napiše samo *zikr* koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao nakon namaza.

3 U drugim verzijama ovog hadisa navodi se da je neko upitao Omera za značenje jedne kur'anske riječi (*ebbun*). Znali su da je to neka vrsta hrane, ali nisu znali tačno koja je, pa je Omer na ovaj način odgovorio, upozorivši time da ne treba pretjerivati u detaljima.

7294. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pošao (u džamiju) kada je sunce krenulo sa zenita i klanjao podne. Kada je predao selam, popeo se na minber i govorio o Sudnjem danu, napomenuvši da će se prije njega zbiti veliki događaji. Zatim je rekao: ‘Ko želi pitati nešto – neka pita! Tako mi Allaha, šta god me budete upitali – odgovorit ću vam dok sam još na ovom mjestu.’ Ljudi su neprestano plakali, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno ponavljao: ‘Pitajte me!’ Tada mu je prišao jedan čovjek i upitao ga: ‘Gdje ću ja ući, Allahov Poslaniče?’
‘U Vatru!’, odgovorio mu je. Potom je ustao Abdullah b. Huzafa i upitao: ‘Ko je moj otac, Allahov Poslaniče?’
‘Tvoj je otac Huzafa’, odgovorio mu je. Nakon što je i dalje ponavljao: ‘Pitajte me! Pitajte me!’, priđe mu Omer i, kleknuvši na koljena, reče: ‘Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom!’
Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio nakon tih Omerovih riječi, a onda je kazao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, malo prije su mi, dok sam klanjao pored ovoga zida, predočeni Džennet i Džehennem, i nikada kao danas nisam vidio (toliko) dobra i zla!’”[1]

٧٢٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهم أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى الظُّهْرَ فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَذَكَرَ السَّاعَةَ وَذَكَرَ أَنَّ بَيْنَ يَدَيْهَا أُمُورًا عِظَامًا ثُمَّ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْأَلَ عَنْ شَيْءٍ فَلْيَسْأَلْ عَنْهُ فَوَاللهِ لاَ تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلاَ أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا قَالَ أَنَسٌ فَأَكْثَرَ النَّاسُ الْبُكَاءَ وَأَكْثَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي فَقَالَ أَنَسٌ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْنَ مَدْخَلِي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ النَّارُ فَقَامَ عَبْدُاللهِ بْنُ حُذَافَةَ فَقَالَ مَنْ أَبِي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ قَالَ ثُمَّ أَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي سَلُونِي فَبَرَكَ عُمَرُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالإِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولاً قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ قَالَ عُمَرُ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ آنِفًا فِي عُرْضِ هَذَا الْحَائِطِ وَأَنَا أُصَلِّي فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ.

1 Iz ovoga, kao i iz drugih hadisa, da se zaključiti da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, prikazano sve što će se desiti do Smaka svijeta, a dosta toga i kasnije. Na osnovu toga on je i mogao znati za tog čovjeka da će ući u Džehennem, kao što je znao i za desetericu koja će ući u Džennet, pa im je to i saopćio.

7295. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Revh b. Ubada, a ovom Šu'ba, prenoseći od Musaa b. Enesa da je čuo Enesa b. Malika kako kaže: "Jedan je čovjek upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, ko je moj otac?' 'Tvoj je otac taj i taj', odgovorio mu je on, pa je u vezi s tim objavljeno: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni!'"[2]

٧٢٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا نَبِيَّ اللهِ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ فُلَانٌ وَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ) .

7296. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Šebaba, a ovom Verka', prenoseći od Abdullaha b. Abdur-Rahmana, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će stalno zapitkivati, sve dok ne kažu: 'Allah je stvorio sve, a ko je stvorio Allaha?!'"[3]

٧٢٩٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنْ يَبْرَحَ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ حَتَّى يَقُولُوا هَذَا اللهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَمَنْ خَلَقَ اللهَ .

7297. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Ibn-Mesud, radijallahu anhu, kazivao: "Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednom njivom u Medini, a on se oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne grupe židova, pa jedan od njih reče: 'Pitajte ga o duši!' Drugi dodade: 'Nemojte ga pitati, da vam ne bi rekao nešto što vam se ne sviđa!' Ipak su mu prišli i rekli: 'Ebu-Kasime, pričaj nam o duši!' On je zastao jedan trenutak iščekujući, pa sam shvatio da mu silazi Objava. Zato sam se malo odmakao od njega dok se ne završi objavljivanje. Zatim je kazao (navodeći kur'anske riječi): 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša, samo Gospodar moj zna...'"'[4]

٧٢٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَسِيبٍ فَمَرَّ بِنَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَسْأَلُوهُ لَا يُسْمِعُكُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقَامُوا إِلَيْهِ فَقَالُوا يَا أَبَا الْقَاسِمِ حَدِّثْنَا عَنِ الرُّوحِ فَقَامَ سَاعَةً يَنْظُرُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَتَأَخَّرْتُ عَنْهُ حَتَّى صَعِدَ الْوَحْيُ ثُمَّ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي) .

2 El-Maida, 101.

3 U Muslima ovaj hadis ima dodatak, a on glasi: "Ko se s time susretne, neka kaže: 'Vjerujem u Allaha!'" A kod Ebu-Davuda i Nesaija u dopuni stoji da treba odgovoriti riječima iz sure El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad...*), pljunuti na lijevu stranu i zatražiti zaštitu od šejtana učenjem: *Euzu billahi mineš-šejtanir-radžim!* Dakle, ne treba pretjerivati s raznim pitanjima, pogotovo ne treba postavljati pitanja poput ovoga u hadisu, jer takve dileme čovjeku došaptava šejtan. Ukoliko takva pitanja neko postavlja u društvu, treba ga upozoriti da to ne čini, pa ako ne prestane, udaljiti se iz takvoga društva.

4 El-Isra, 85.

## SLIJEĐENJE ONOGA ŠTO JE ČINIO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

## بَاب الاقْتِدَاءِ بِأَفْعَالِ النَّبِيِّ ﷺ

7298. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzeo sebi zlatni prsten, pa su i ljudi sebi pokupovali zlatne prstenove. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzeo sam sebi zlatni prsten...', pa je, skinuvši ga, dodao: '... ali ga više nikada neću staviti na prst!' Zatim su i ljudi poskidali svoje prstenove."[1]

٧٢٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَاتَّخَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي اتَّخَذْتُ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَنَبَذَهُ وَقَالَ إِنِّي لَنْ أَلْبَسَهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

## POKUĐENOST PREKOMJERNOG UDUBLJIVANJA I PREPIRANJA U NAUCI,[2] TE PRETJERIVANJA U VJERI I UVOĐENJA NOVOTARIJA

## بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّعَمُّقِ وَالتَّنَازُعِ فِي الْعِلْمِ وَالْغُلُوِّ فِي الدِّينِ وَالْبِدَعِ

Uzvišeni Allah kaže: "O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu!"[3]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُوا عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقَّ) .

7299. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Nemojte neprekidno postiti!' 'Ali i ti neprekidno postiš!', rekoše (ashabi).

٧٢٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُوَاصِلُوا قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَبِيتُ

1 U ovom hadisu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije izričito rekao da je muškarcima zabranjeno nositi zlatne prstenove, kao što je to uradio u drugim hadisima, ali su se ashabi odmah poveli za njegovim djelom. To je lijep primjer slijeđenja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za sve generacije koje će doći iza generacije ashaba.

2 Misli se na to kada postoji razilaženje u pogledu nekih pitanja koja se tiču ogranaka vjere, a kada šerijatski argumenti nisu odmah sasvim jasni. Onda kada ti argumenti postanu jasni, nije dozvoljeno prepiranje oko toga. Drugi dio naslova tiče se temelja vjere (njenih doktrina i vjerovanja). (prim. M.M.)

3 En-Nisa, 171.

‘Nisam ja ono što ste vi! Mene moj Gospodar stalno hrani i poji.’ Usprkos tome oni se nisu prošli neprekidnoga posta, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio s njima neprekidno postiti još dva dana ili dvije noći, dok nisu ugledali mlađak. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Da se mjesec nije pojavio, ja bih vam još produžio!’, koreći ih na taj način.”

يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي فَلَمْ يَنْتَهُوا عَنِ الْوِصَالِ قَالَ فَوَاصَلَ بِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَيْنِ أَوْ لَيْلَتَيْنِ ثُمَّ رَأَوُا الْهِلاَلَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَأَخَّرَ الْهِلاَلُ لَزِدْتُكُمْ كَالْمُنَكِّلِ لَهُمْ .

7300. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, a njemu njegov otac, prenoseći od A‘meša, ovaj od Ibrahima Tejmija, a on od svoga oca da je kazivao: “Alija, radijallahu anhu, nam se obraćao s minbera napravljenog od opeke. Na njemu je bio mač o koji je bio okačen jedan list (sahifa). Rekao je: ‘Tako mi Allaha, kod nas nema nikakve knjige koja se čita osim Allahove knjige i ovoga lista!’ Zatim ga je odmotao. U njemu su bili propisi o starosti deva,[4] a u njemu je također stajalo: ‘Medina je zaštićeno područje (harem) od Ajra do toga i toga. Ko u nju unese neku vjersku novotariju – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijelog svijeta! Allah neće od njega primiti ni farz ni nafilu!’ U njemu je još pisalo: ‘Štićeništvo je koje provode muslimani jedinstveno, i svaki će ga od njih provoditi. Ko prekrši ugovor prema muslimanu – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta! Allah neće od njega primiti ni obavezni ni dobrovoljni posao!’ U njemu je također stajalo: ‘Ko se sprijatelji s nekim narodom bez dopuštenja svojih staratelja – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta! Allah neće od njega primiti ni obavezni ni dobrovoljni posao!’”[5]

٧٣٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ خَطَبَنَا عَلِيٌّ رَضي الله عَنْه عَلَى مِنْبَرٍ مِنْ آجُرٍّ وَعَلَيْهِ سَيْفٌ فِيهِ صَحِيفَةٌ مُعَلَّقَةٌ فَقَالَ وَاللهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ يُقْرَأُ إِلاَّ كِتَابُ اللهِ وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ فَنَشَرَهَا فَإِذَا فِيهَا أَسْنَانُ الإِبِلِ وَإِذَا فِيهَا الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مِنْ عَيْرٍ إِلَى كَذَا فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً وَإِذَا فِيهِ ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً وَإِذَا فِيهَا مَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً .

4 Radi se o devama za plaćanje odštete za krvni delikt.

5 Ovaj hadis kategorički negira stav nekih šija da je Alija imao drugi, veći Kur’an od postojećeg, koji je, navodno, ispravniji. Pored toga, iz hadisa se još može zaključiti:

7301. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je olakšicu u nečemu, ali je neki ljudi nisu prihvatili. Kada je to čuo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao je zahvalu Allahu, a zatim rekao: 'Šta je tim ljudima koji se ustežu od onoga što ja činim? Tako mi Allaha, ja od svih njih najbolje poznajem Allaha i najviše Ga se bojim!'"[1]

٧٣٠١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِي اللهُ عَنْهَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا تَرَخَّصَ فِيهِ وَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ فَوَاللهِ إِنِّي أَعْلَمُهُمْ بِاللهِ وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً .

7302. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Veki', prenoseći od Nafija b. Umera, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Zamalo se nisu upropastila dvojica plemenitih, tj. Ebu-Bekr i Omer. Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija plemena Temim, jedan je od njih dvojice (za vođu toga plemena) predložio Akrea b. Habisa Temimija Hanzalija, koji je pripadao ogranku Mudžaši, a drugi je predložio drugoga. Tada je Ebu-Bekr rekao Omeru: 'Želio si samo da mi se suprotstaviš!', na što mu je Omer odgovorio: 'Nisam ti se želio tek suprotstaviti!' Tako su oni povisili tonove pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljeno: 'O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena djela vaša, a da vi to i ne primijetite! One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah prekalio u čestitosti – čeka oprost i nagrada velika.'"[2]

٧٣٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَادَ الْخَيِّرَانِ أَنْ يَهْلِكَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ لَمَّا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَفْدُ بَنِي تَمِيمٍ أَشَارَ أَحَدُهُمَا بِالأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ التَّمِيمِيِّ الْحَنْظَلِيِّ أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ وَأَشَارَ الآخَرُ بِغَيْرِهِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ إِنَّمَا أَرَدْتَ خِلافِي فَقَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلافَكَ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ) إِلَى قَوْلِهِ (عَظِيمٌ) قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَكَانَ عُمَرُ بَعْدُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ عَنْ أَبِيهِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ إِذَا حَدَّثَ النَّبِيَّ ﷺ بِحَدِيثٍ حَدَّثَهُ كَأَخِي السِّرَارِ لَمْ يُسْمِعْهُ حَتَّى يَسْتَفْهِمَهُ .

- da je proklet onaj koji unosi novotarije u vjeru;
- da je strogo zabranjeno iznevjeriti obećanje ili prekršiti ugovor.

1 Pouka ovoga i sličnih hadisa jeste da treba prihvatati olakšice propisane Kur'anom i sunnetom, kao što je, npr., skraćivanje namaza u toku putovanja.

2 El-Hudžurat, 2-3.

Ibn-Ebu-Mulejka kaže da je Ibn-Zubejr rekao: "Nakon toga Omer bi" – a to nije naveo za svoga djeda, tj. Ebu-Bekra[3] – "uvijek kada bi se obraćao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, govorio tiho i nedovoljno glasno, (i ne bi podizao glas) sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi zatražio pojašnjenje njegovih riječi."

7303. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, majke pravovjernih, (da je kazivala): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan, rekao: 'Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!' Ja mu tada rekoh: 'Ako Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto, plakat će, pa ga ljudi neće čuti, zato reci Omeru da im on klanja!' Usprkos tome on je ponovio: 'Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!' Onda sam ja rekla Hafsi: 'Reci mu: 'Ako Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto plakat će, pa ga ljudi neće čuti, zato reci Omeru da im on klanja!'' Hafsa je tako i uradila, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zaista ste vi iste kao one žene s Jusufom, alejhis-selam! Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!'"
Hafsa je tada rekla Aiši: "Od tebe me i nije nikad zadesilo nikavo dobro."[4]

٧٣٠٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ لِحَفْصَةَ قُولِي إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَفَعَلَتْ حَفْصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّكُنَّ لَأَنْتُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ مَا كُنْتُ لِأُصِيبَ مِنْكِ خَيْرًا.

7304. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija da je kazivao: "Uvejmir Adžlani došao je Asimu b. Adiju i upitao ga: 'Šta misliš: ako neki čovjek zatekne svoju ženu s drugim čovjekom pa ga ubije, da li ćete ga ubiti zbog toga? Upitaj mi

٧٣٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ جَاءَ عُوَيْمِرٌ الْعَجْلَانِيُّ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا

3 Ebu-Bekr je djed Abdullahu b. Zubejru, jer je njegova mati Esma kćerka Ebu-Bekrova.

4 Ovaj hadis se ponavlja pod brojem 679 i 716, s tim što je zadnji dio hadisa broj 679 pogrešno preveden. Tačan prijevod je ovaj ovdje, kao i pod brojem 716. (prim. M.M.)
Iz ovog hadisa se, pored ostalog, može zaključiti:
- da je Ebu-Bekr bio najuglednija ličnost među ashabima;
- da se u namazu može zaplakati iz bogobojaznosti;
- da treba postupiti u skladu s hadisom, pa makar nam se nešto drugo činilo logičnijim.

to, Asime, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Asim je to i uradio, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio takva pitanja i upućivao je prijekor (onima koji ih postavljaju). Nakon što se Asim vratio i obavijestio Uvejmira da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne želi da ga o tome pitaju, on reče: 'Tako mi Allaha, ja ću otići do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!' Otišao je do njega, ali je Uzvišeni Allah već bio objavio dio Kur'ana povodom Asimova slučaja, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah je povodom vašeg slučaja objavio dio Kur'ana!' Potom ih je pozvao oboje, pa su došli (i optužili jedno drugo), prizivajući prokletstvo na onoga koji laže. Nakon toga Uvejmir reče: 'Allahov Poslaniče, ako bih je zadržao kod sebe, to bi značilo da sam slagao na nju!' Zato se rastavio od nje, iako mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao da je pusti. Od tada se rastava braka u takvim slučajevima uobičajila. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, nakon toga rekao: 'Pričekajte dok se porodi, pa ako dijete bude crvenkasto i malo poput geka (vrsta guštera), ne vidim druge mogućnosti nego da je on slagao. A ako rodi dijete krupnih, crnih očiju i velike zadnjice, onda smatram jedino mogućim da je on o njoj rekao istinu.' Kada je rodila, dječiji je izgled ukazivao na loše djelo."[1]

وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً فَيَقْتُلُهُ أَتَقْتُلُونَهُ بِهِ سَلْ لِي يَا عَاصِمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلَهُ فَكَرِهَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا فَرَجَعَ عَاصِمٌ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَرِهَ الْمَسَائِلَ فَقَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللهِ لآتِيَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَجَاءَ وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى الْقُرْآنَ خَلْفَ عَاصِمٍ فَقَالَ لَهُ قَدْ أَنْزَلَ اللهُ فِيكُمْ قُرْآنًا فَدَعَا بِهِمَا فَتَقَدَّمَا فَتَلاَعَنَا ثُمَّ قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَفَارَقَهَا وَلَمْ يَأْمُرْهُ النَّبِيُّ ﷺ بِفِرَاقِهَا فَجَرَتِ السُّنَّةُ فِي الْمُتَلاَعِنَيْنِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ انْظُرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْمَرَ قَصِيرًا مِثْلَ وَحَرَةٍ فَلاَ أُرَاهُ إِلاَّ قَدْ كَذَبَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْحَمَ أَعْيَنَ ذَا أَلْيَتَيْنِ فَلاَ أَحْسِبُ إِلاَّ قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الأَمْرِ الْمَكْرُوهِ.

1 Znači, Uvejmir je bio u pravu kada je tvrdio da je ona počinila blud.

7305. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da je kazivao: "Muhammed b. Džubejr b. Mut'im ispričao mi je dio jednog događaja, pa sam otišao Maliku b. Evsu Nasru i upitao ga o tome, te mi je on kazao: 'Otišao sam Omeru i ušao kod njega. Malo zatim uđe i njegov vratar Jerfa i reče: 'Hoćeš li primiti Osmana, Abdur-Rahmana, Zubejra i Sa'da, jer oni traže dopuštenje da uđu?'

'Da', odgovori on, pa su oni ušli, nazvali selam i sjeli. Zatim je Jerfa upitao: 'Hoćeš li primiti Aliju i Abbasa?', pa je on i njima dopustio da uđu. (Nakon što je ušao), Abbas reče: 'Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovog nepravednog čovjeka!' Njih dvojica optuživali su jedan drugog.

'Vladaru pravovjernih', reče tada skupina u kojoj je bio Osman i oni koji su s njim došli, 'presudi njima dvojici i rastereti ih!'

'Polahko!', reče Omer, 'zaklinjem vas Allahom, Onim s čijim dopuštenjem opstoje i nebo i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi se (poslanici) ne nasljeđujemo: ono što ostavimo – to je sadaka!' (Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na sebe.)

'Tako je rekao', potvrdi spomenuta skupina, pa se Omer okrenu Aliji i Abbasu i reče im: 'Zaklinjem vas Allahom, znate li vas dvojica da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?'

'Da', potvrdiše njih dvojica.

Onda Omer reče: 'Ja ću vam, zaista, ispričati taj slučaj. Allah je posebno darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dio imetka koji nije dao nikome drugom osim njemu. Zaista je Allah rekao: '... radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome...' – do kraja ajeta.[2] Ta je imovina pripadala isključivo Allahovom Poslaniku,

٧٣٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ النَّصْرِيُّ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي ذِكْرًا مِنْ ذَلِكَ فَدَخَلْتُ عَلَى مَالِكٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ أَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ قَالَ نَعَمْ فَدَخَلُوا فَسَلَّمُوا وَجَلَسُوا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَأَذِنَ لَهُمَا قَالَ الْعَبَّاسُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ الظَّالِمِ اسْتَبَّا فَقَالَ الرَّهْطُ عُثْمَانُ وَأَصْحَابُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الْآخَرِ فَقَالَ اتَّئِدُوا أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَفْسَهُ قَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي مُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَإِنَّ اللهَ يَقُولُ (مَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلاَ اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ وَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ

2 Prijevod ovoga ajeta u cijelosti glasi: "A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome; a Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojima On hoće, Allah sve može." (El-Hašr, 6)

sallallahu alejhi ve sellem, a opet, tako mi Allaha, on je nije, mimo vas, uzeo samo za sebe, niti ju je prisvojio, ne dajući vam ništa. On je od nje i vama dao i razdijelio ju je među vama, tako da je od toga i njemu ostao jedan dio imetka. Iz tog je imetka Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opskrbljivao svoju porodicu za godinu dana, a ono što bi ostajalo upotrebljavao bi u svrhe u koje se upotrebljava imetak koji je Allahov. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao sve do kraja svoga života. Zaklinjem vas Allahom, da li vi to znate?'
'Da', odgovoriše oni. Potom on upita Aliju i Abbasa: 'Zaklinjem i vas Allahom, da li vas dvojica to znate?' I njih dvojica potvrdiše da znaju.
(Omer potom nastavi): 'Zatim je Allah dao da umre Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ebu-Bekr rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Uzeo je taj imetak i postupao s njim onako kako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao. Vas ste dvojica tada', (reče Omer) pa se okrenu Aliji i Abbasu, 'tvrdili da je Ebu-Bekr s tim imetkom uradio to i to, a Allah dobro zna da je on u tome bio iskren, čestit i razborit i da je slijedio istinu. Zatim je Allah dao da umre Ebu-Bekr, pa sam ja rekao: 'Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra!' Zato sam uzeo taj imetak (i držao ga) dvije godine, postupajući s njim onako kako je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i onako kako je postupao Ebu-Bekr. A onda ste mi došli vas dvojica s istim riječima i istim zahtjevom. Ti si mi (Abbase) došao tražiti dio imetka svoga bratića, a ovaj (Alija) mi je došao tražeći dio za svoju ženu od njezina oca. Ja sam vam tada rekao: 'Ako želite, predat ću ga vama dvojici, pod uvjetom da Allahu date obećanje i obavezu da ćete postupati s njim onako kao što je s njim postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kao što je s njim postupao

حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَلِكَ حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ فَقَالُوا نَعَمْ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا اللهَ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضَهَا أَبُو بَكْرٍ فَعَمِلَ فِيهَا بِمَا عَمِلَ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمَا حِينَئِذٍ وَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ تَزْعُمَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ فِيهَا كَذَا وَاللهُ يَعْلَمُ أَنَّهُ فِيهَا صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا عَلَى كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلُنِي نَصِيبَكَ مِنَ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَانِي هَذَا يَسْأَلُنِي نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ لَتَعْمَلاَنِ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبِمَا عَمِلَ فِيهَا أَبُو بَكْرٍ وَبِمَا عَمِلْتُ فِيهَا مُنْذُ وَلِيتُهَا وَإِلاَّ فَلاَ تُكَلِّمَانِي فِيهَا فَقُلْتُمَا ادْفَعْهَا إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْهِمَا بِذَلِكَ قَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَالَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً

غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا .

Ebu-Bekr, i kao što sam ja s njim postupao otkada sam ga preuzeo – ne kršite. U suprotnom, nemojte mi se obraćati tražeći taj imetak! Vi ste tada rekli: 'Predaj nam ga pod tim uvjetom!', pa sam vam ga predao. Zaklinjem vas Allahom, da li sam ga tako predao njima dvojici?' 'Da', odgovoriše oni iz skupine, pa se on okrenuo Aliji i Abbasu i upitao: 'Zaklinjem i vas Allahom, da li sam ga tako predao vama dvojici?''Da', odgovorili su. 'Pa zar tražite od mene drukčiju presudu? Tako mi Onoga s čijom dozvolom opstoje nebo i Zemlja, neću u pogledu toga donijeti drukčiju presudu do Smaka svijeta! Ako se ne možete brinuti o njemu, predajte ga meni, pa ću se ja umjesto vas brinuti o njemu!', reče im Omer.'"[1]

## بَاب إِثْمِ مَنْ آوَى مُحْدِثًا

## GREŠAN JE ONAJ KOJI PRUŽI UTOČIŠTE ONOME KOJI UVODI NOVOTARIJE (U VJERU)

رَوَاهُ عَلِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Alija.

٧٣٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ أَحَرَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ قَالَ نَعَمْ مَا بَيْنَ كَذَا إِلَى كَذَا لاَ يُقْطَعُ شَجَرُهَا مَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ قَالَ عَاصِمٌ فَأَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ أَنَّهُ قَالَ أَوْ آوَى مُحْدِثًا .

7306. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Asima da je kazivao: "Upitao sam Enesa da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Medinu učinio zaštićenim područjem (haremom), pa mi je On odgovorio: 'Da, od toga i toga mjesta do toga i toga. U njoj se ne smije posjeći drvo; a ko u njoj uvede neku novotariju (u vjeru) – na njega će pasti Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta!'" Asim kaže: "Musa b. Enes kazivao mi je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao i:'... ili pruži utočište onome koji uvodi novotarije...'"[2]

1 Iz ovog se hadisa može zaključiti da su i ashabi o pojedinim pitanjima ponekad imali različite stavove, ali različitost stavova ne smije voditi svađi i sukobu među muslimanima. Iz drugih predanja ovog hadisa razumije se da su Alija i Abbas prihvatili Omerove riječi i odustali od daljnjeg spora o spomenutom imetku, koji je i dalje ostao da služi za iste svrhe kao i ranije.

2 Kastalani ostavlja mogućnost da *muhdis*, osim što označava onoga ko uvodi novotarije u vjeru, ovdje

## NAVODI O POKUĐENOSTI VLASTITOG MIŠLJENJA I NEPRIMJERENE ANALOGIJE[1]

بَاب مَا يُذْكَرُ مِنْ ذَمِّ الرَّأْيِ وَتَكَلُّفِ الْقِيَاسِ

"Ne povodi se za onim što ne znaš (i ne govori o tome)!"[2]

(وَلاَ تَقْفُ) لاَ تَقُلْ (مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) .

7307. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Ibn-Vehb, a ovom Abdur-Rahman b. Šurejh i još neki, prenoseći od Ebu-Esveda, a on od Urve da je kazivao: "Abdullah b. Amr, idući na hadždž, došao je kod nas, pa sam ga čuo kako govori: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Nakon što vam je dao znanje, Allah ga neće povući tako što će ga oduzeti, nego će ga povući tako što će učiniti da nestane učenih ljudi. Nakon toga će ostati ljudi neznalice, pa će, kada budu pitani, davati odgovore po vlastitom nahođenju. Tako će oni zavoditi druge, a i sami će biti u zabludi."
Ja sam to ispričao Aiši, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je Abdullah b. Amr ponovo obavljao hadždž, ona me je zamolila: 'Sestriću, otiđi do Abdullaha i provjeri ono što si mi prenio od njega!' Otišao sam do njega i upitao ga o tome, pa mi je on ponovo ispričao isto što i prvi put. Potom sam se vratio Aiši i to joj saopćio, a ona se zadivila rekavši: 'Tako mi Allaha, zaista je Abdullah b. Amr zapamtio!'"[3]

٧٣٠٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ حَجَّ عَلَيْنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ لاَ يَنْزِعُ الْعِلْمَ بَعْدَ أَنْ أَعْطَاكُمُوهُ انْتِزَاعًا وَلَكِنْ يَنْتَزِعُهُ مِنْهُمْ مَعَ قَبْضِ الْعُلَمَاءِ بِعِلْمِهِمْ فَيَبْقَى نَاسٌ جُهَّالٌ يُسْتَفْتَوْنَ فَيُفْتُونَ بِرَأْيِهِمْ فَيُضِلُّونَ وَيَضِلُّونَ فَحَدَّثْتُ بِهِ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ إِنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو حَجَّ بَعْدُ فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي انْطَلِقْ إِلَى عَبْدِاللهِ فَاسْتَثْبِتْ لِي مِنْهُ الَّذِي حَدَّثْتَنِي عَنْهُ فَجِئْتُهُ فَسَأَلْتُهُ فَحَدَّثَنِي بِهِ كَنَحْوِ مَا حَدَّثَنِي فَأَتَيْتُ عَائِشَةَ فَأَخْبَرْتُهَا فَعَجِبَتْ فَقَالَتْ وَاللهِ لَقَدْ حَفِظَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو .

označava i onoga ko čini zulum (nasilje). Ibn-Hadžer ovu riječ tumači kao onoga ko počini nešto što je čin *ma'sijeta* (neposlušnosti i grijeha prema Allahu). Onaj koji podržava nekoga u grijehu i sam učestvuje u njemu. Uvoditi novotarije u vjeru zabranjeno je bilo gdje, a ovdje se Medina posebno spominje jer je ona, uz Meku, mjesto objave, mjesto gdje je živio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i mjesto odakle se islam raširio po cijeloj zemaljskoj kugli.

1 Ovdje se radi o mišljenju koje nema podloge u Kur'anu, sunnetu niti konsenzusu islamskih učenjaka. Analogija je po islamu dopuštena, ali samo ako se oslanja na spomenuta tri temelja. U suprotnom, to je samo pretpostavka, odnosno neutemeljeno mišljenje.

2 El-Isra, 36.

3 Iz hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti: da su ashabi ulagali mnogo truda kako bi sačuvali i prenijeli Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise.
- da treba poticati na izučavanje naučnih disciplina, posebno vjerskih;
- da je velliki grijeh davati odgovore na pitanja na koja se ne zna odgovor.

7308. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Ebu-Hamza, prenoseći od A'meša da je kazivao: "Upitao sam Ebu-Vaila: 'Da li si učestvovao u Bici na Siffinu?', pa mi je on odgovorio: 'Da, i tamo sam čuo Sehla b. Hunejfa kad je rekao...'" Također nam je pričao Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila da je rekao:

"O ljudi, nemojte se pouzdavati u svoje mišljenje u pogledu vjere! Ja sam se na dan Ebu-Džendela (Ugovora na Hudejbiji) našao u takvoj situaciji da bih odbio naređenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam ga ikako mogao odbiti! Mi nikada nismo stavili svoje sablje na ramena zbog nekog teškog događaja, a da nam one nisu olakšale stanje i razjasnile nam prilike, osim u ovom našem slučaju (tj. Bici na Siffinu)."[4]

Ebu-Vail također je rekao: "Učestvovao sam (u Bici) na Siffinu, a kako je ružan Siffin!"[5]

٧٣٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ سَمِعْتُ الأَعْمَشَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ هَلْ شَهِدْتَ صِفِّينَ قَالَ نَعَمْ فَسَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ يَقُولُ ح و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّهِمُوا رَأْيَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ لَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ وَلَوْ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرُدَّ أَمْرَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَيْهِ لَرَدَدْتُهُ وَمَا وَضَعْنَا سُيُوفَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا إِلَى أَمْرٍ يُفْظِعُنَا إِلاَ أَسْهَلْنَ بِنَا إِلَى أَمْرٍ نَعْرِفُهُ غَيْرَ هَذَا الأَمْرِ قَالَ وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ شَهِدْتُ صِفِّينَ وَبِئْسَتْ صِفُّونَ .

4 Ovim je riječima Ebu-Vail u toku Bitke na Siffinu upozorio svoje suborce, koji su se borili na Alijinoj strani, da je ispravno prekinuti borbu i pristupiti pregovorima, usprkos tome što njihov razum govori suprotno. Slično se desilo prilikom sklapanja ugovora na Hudejbiji, kada su muslimani htjeli borbu s idolopoklonicima, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao na potpisivanju ugovora. Tek poslije oni su shvatili da je on bio u pravu.
Inače, i ovaj slučaj ide u prilog stavu da, kada se radi o sukobu argumenata vjere, s jedne, i argumenata razuma, s druge strane, prednost treba dati argumentima vjere.

5 Ebu-Vail ovdje ne misli na mjesto, nego na međumuslimansku Bitku na Siffinu u kojoj je bilo mnogo žrtava.

## KADA BI VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BIO UPITAN O NEČEMU O ČEMU JOŠ NIŠTA NIJE BILO OBJAVLJENO, ON BI ODGOVORIO: "NE ZNAM", ILI NE BI ODGOVARAO DOK MU NE BI DOŠLA OBJAVA ON NIJE ODGOVARAO PO VLASTITOM NAHOĐENJU ILI ANALOGIJI

بَاب
مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُسْأَلُ مِمَّا لَمْ يُنْزَلْ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِي أَوْ لَمْ يُجِبْ حَتَّى يُنْزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ وَلَمْ يَقُلْ بِرَأْيٍ وَلاَ بِقِيَاسٍ

To je temeljio na riječima Uzvišenog: "...onako kako ti Allah objavljuje."[1]
Ibn-Mes'ud kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, bio upitan o duši, ali je šutio sve dok nije objavljen ajet (o duši)."

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (بِمَا أَرَاكَ اللهُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الرُّوحِ فَسَكَتَ حَتَّى نَزَلَتِ الآيَةُ .

7309. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Munkedira da je kazivao: "Čuo sam Džabira b. Abdullaha kako priča: 'Razbolio sam se, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao s Ebu-Bekrom da me obiđe. Došli su pješice. Kada su stigli, ja sam bio u nesvijesti. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada uzeo abdest i polio me tom vodom. Ja sam se osvijestio i upitao: 'Allahov Poslaniče, šta ću uraditi sa svojim imetkom?' (Moguće je da je Sufjan rekao kako je on kazao: 'Allahov Poslaniče, kako ću odlučiti o svom imetku?') Ali, on mi nije ništa odgovorio sve dok nije objavljen ajet o nasljedstvu.'"

٧٣٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ يَقُولُ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ مَرِضْتُ فَجَاءَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَأَتَانِي وَقَدْ أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَبَّ وَضُوءَهُ عَلَيَّ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ فَقُلْتُ أَيْ رَسُولَ اللهِ كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي قَالَ فَمَا أَجَابَنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ .

1 En-Nisa, 105. Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "Mi tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje. I ne budi branilac varalicama!"

## باب تَعْلِيمِ النَّبِيِّ ﷺ أُمَّتَهُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ لَيْسَ بِرَأْيٍ وَلاَ تَمْثِيلٍ

## VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PODUČAVANJE PRIPADNIKA SVOGA UMMETA ONOME ČEMU GA JE ALLAH POUČIO NE SPADA NITI U SLOBODNO MIŠLJENJE NITI U ANALOGIJU

٧٣١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الأَصْبَهَانِيِّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللهُ فَقَالَ اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا فِي مَكَانِ كَذَا وَكَذَا فَاجْتَمَعْنَ فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللهُ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُنَّ امْرَأَةٌ تُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ وَلَدِهَا ثَلاَثَةً إِلاَّ كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ يَا رَسُولَ اللهِ أَوِ اثْنَيْنِ قَالَ فَأَعَادَتْهَا مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ .

7310. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, ovaj od Ebu-Saliha Zekvana, a on od Ebu-Seida (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, odoše muškarci (ispred nas) zato što se njima (više) obraćaš. Odvoji, stoga, jedan dan za nas, pa da i nas podučiš onome čemu je tebe Allah poučio!' On joj je odgovorio: 'Sakupite se toga i toga dana na tom i tom mjestu!'
Nakon što su se sakupile, došao im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i podučavao ih onome čemu je Allah njega poučio. Između ostaloga, rekao im je: 'Koja god od vas doživi da joj umre troje djece – to će joj biti zaštita od Vatre.' Tada je jedna od njih upitala: 'Allahov Poslaniče, a dvoje?' Ona je to pitanje ponovila još dva puta, pa je on rekao: 'I dvoje, i dvoje, i dvoje.'"[2]

2 Iz hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti:
- da treba osigurati odgovarajuće uvjete i za obrazovanje žena;
- da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sam po sebi mogao znati da u ovakvom slučaju neko neće ući u Džehennem. Dakle, on je, pored Kur'ana, od Allaha primao i drugo znanje.

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "JEDNA SKUPINA IZ MOGA UMMETA STALNO ĆE OČITO BITI NA PRAVOME PUTU."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ يُقَاتِلُونَ

To su učenjaci.[1]

وَهُمْ أَهْلُ الْعِلْمِ .

7311. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, a njemu Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Mugire b. Šu'be, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna će skupina iz moga ummeta stalno biti istaknuta, sve dok im ne dođe Allahova odredba, a oni tako (vidljivo) istaknuti."[2]

٧٣١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ .

7312. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Humejda da je kazivao:
"Čuo sam Mu'aviju b. Ebu-Sufjana kako na hutbi govori: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Kome Allah želi dobro, olakša mu da shvati vjeru. Ja samo dijelim (znanje), a Allah (ga) daje. Bit će stalno u mome ummetu onih koji su na pravome putu, sve dok ne nastupi Smak svijeta (ili je rekao: dok ne dođe Allahova odredba).'''

٧٣١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَيُعْطِي اللهُ وَلَنْ يَزَالَ أَمْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ مُسْتَقِيمًا حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ أَوْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ILI DA VAS U STRANKE PODIJELI..."[3]

بَاب فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا)

7313. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve

٧٣١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ لَمَّا نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ

1 Riječi: "To su učenjaci" – pripadaju Buhariju. Mnogi hadiski učenjaci, među njima i Buhari, smatraju da se ovaj hadis odnosi na učenjake, s tim što to neki bliže određuju, pa kažu da se time misli na stručnjake u hadiskoj nauci.

2 Neki učenjaci smatraju da se ovim hadisom utemeljuje konsenzus islamskih učenjaka (*idžma*) te nužnost postojanja mudžtehida u svakom vremenu.

3 El-En'am, 65.

عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ فَلَمَّا نَزَلَتْ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) قَالَ هَاتَانِ أَهْوَنُ أَوْ أَيْسَرُ .

sellem, objavljeno: ‘Reci: ‘On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad glava vaših...’’, on je rekao: ‘Utječem se Tvome licu!’ Kada su objavljene riječi: ‘... ili ispod vaših nogu...’, on je rekao: ‘Utječem se Tvome licu!’, a kada je objavljeno: ‘... ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite’, rekao je: ‘To je dvoje blaže (ili je rekao: slabije).’’[4]

## بَاب مَنْ شَبَّهَ أَصْلًا مَعْلُومًا بِأَصْلٍ مُبَيَّنٍ قَدْ بَيَّنَ اللَّهُ حُكْمَهُمَا لِيُفْهِمَ السَّائِلَ

## O POREĐENJU NEPOZNATOG S POZNATIM, ČIJE JE NORME OBJASNIO ALLAH, DA BI RAZUMIO ONAJ KOJI PITA

٧٣١٤. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ وَإِنِّي أَنْكَرْتُهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقَ قَالَ إِنَّ فِيهَا لَوُرْقًا قَالَ فَأَنَّى تُرَى ذَلِكَ جَاءَهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ عِرْقٌ نَزَعَهَا قَالَ وَلَعَلَّ هَذَا عِرْقٌ نَزَعَهُ وَلَمْ يُرَخِّصْ لَهُ فِي الانْتِفَاءِ مِنْهُ .

7314. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Jedan je beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Moja je žena rodila crno muško dijete, pa sam ga ja zanijekao!’ Allahov ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Imaš li ti deva?’ ‘Da’, odgovori ovaj. ‘Kakve su boje?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Crvene’, odgovori on. ‘A ima li među njima ijedna siva?’ ‘Ima i sivih među njima’, reče ovaj. Zatim ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta misliš, odakle je to došlo?’ On odgovori: ‘Allahov Poslaniče, to je sličnost s nekim od predaka.’ Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopuštajući mu da se odrekne djeteta, reče: ‘Možda i dijete sliči nekome od predaka.’”

[4] U drugim se hadisima navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha, dželle šanuhu, da sačuva njegov ummet od uništenja i istrebljenja, te da ga sačuva od razjedinjenosti i međusobnog sukobljavanja. Allah je udovoljio njegovoj prvoj molbi, a za drugu je rekao da pripada onome što je već određeno i da se ne može izbjeći. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu reagirao na ovaj način.

7315. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Jedna je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Moja se majka zavjetovala da će obaviti hadždž, ali je umrla, i zbog toga ga nije uspjela obaviti. Hoću li ja za nju obaviti hadždž?' On joj je (na to) odgovorio: 'Da, obavi hadždž za nju! Šta misliš: da ti je majka ostala dužna, bi li ti umjesto nje vratila dug?' 'Da', odgovorila je.
'Izvršite ono što Njemu pripada, jer Allah je najpreči da se Njegovo ispuni!', reče on."[1]

٧٣١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ فَمَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَحُجَّ أَفَأَحُجَّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكِ دَيْنٌ أَكُنْتِ قَاضِيَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ فَقَالَ اقْضُوا اللهَ الَّذِي لَهُ فَإِنَّ اللهَ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ .

## O IDŽTIHADU KADIJA U SKLADU S ONIM ŠTO JE UZVIŠENI ALLAH OBJAVIO:

## بَاب مَا جَاءَ فِي اجْتِهَادِ الْقُضَاةِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "Oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio pravi su nasilnici".[2]
O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio je onoga koji je mudar, pa sudi mudro, podučava mudrosti i ne radi usiljeno, te o neophodnosti da se halifa posavjetuje s učenjacima i upita ih za mišljenje.

لِقَوْلِهِ (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) وَمَدَحَ النَّبِيُّ ﷺ صَاحِبَ الْحِكْمَةِ حِينَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا لاَ يَتَكَلَّفُ مِنْ قِبَلِهِ وَمُشَاوَرَةِ الْخُلَفَاءِ وَسُؤَالِهِمْ أَهْلَ الْعِلْمِ .

7316. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Ismaila, ovaj od Kajsa, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti, osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao bogatstvo i omogućio mu da ga troši na putu istine, i čovjeku kojem je Allah dao mudrost, pa on po njoj sudi i njoj druge podučava."

٧٣١٦. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَسُلِّطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَآخَرُ آتَاهُ اللهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا .

1 Većina islamskih učenjaka smatra da se analogija (*kijas*) može iskoristiti u islamskom pravu, a ova dva hadisa neki od njih koriste kao argument protiv onih koji zastupaju suprotno mišljenje.

2 El-Maide, 45.

7317. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Ebu-Muavija, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu'be da je kazivao:
"Omer b. Hattab je – pitajući o slučaju kada trudnica bude udarena u stomak, pa pobaci dijete – rekao: 'Je li iko od vas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo išta o tome?'
'Ja (sam čuo)', rekoh, pa me je Omer onda upitao da kažem šta (sam čuo). Rekao sam: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Za njega treba (kao nadoknadu) osloboditi roba ili robinju.'' Na to mi on reče: 'Budi uporan sve dok mi ne dovedeš svjedoka za to što si rekao!'

٧٣١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ سَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ إِمْلاَصِ الْمَرْأَةِ هِيَ الَّتِي يُضْرَبُ بَطْنُهَا فَتُلْقِي جَنِينًا فَقَالَ أَيُّكُمْ سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ شَيْئًا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ مَا هُوَ قُلْتُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِيهِ غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَقَالَ لاَ تَبْرَحْ حَتَّى تَجِيئَنِي بِالْمَخْرَجِ فِيمَا قُلْتَ .

7318. Onda sam krenuo i našao Muhammeda b. Meslemu. Doveo sam ga, pa je posvjedočio da je i on čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Za njega treba (kao nadoknadu) osloboditi roba ili robinju.'"
Ovaj hadis prenosi i Ebu-Zinad od svoga oca, ovaj od Urve, a on od Mugire.

٧٣١٨. فَخَرَجْتُ فَوَجَدْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ فَجِئْتُ بِهِ فَشَهِدَ مَعِي أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِيهِ غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ تَابَعَهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ .

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "VI ĆETE, SIGURNO, SLIJEDITI OBIČAJE ONIH PRIJE VAS..."

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَتَتْبَعُنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ

7319. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće nastupiti Smak svijeta sve dok moj ummet ne bude prihvatio djela prijašnjih naraštaja, pedalj po pedalj, aršin po aršin!"
"Allahov Poslaniče", upita neko, "da li Perzijanaca i Bizantinaca?"
"A koji (drugi) ljudi, ako nisu oni?", odgovori on.

٧٣١٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَأْخُذَ أُمَّتِي بِأَخْذِ الْقُرُونِ قَبْلَهَا شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ كَفَارِسَ وَالرُّومِ فَقَالَ وَمَنِ النَّاسُ إِلاَّ أُولَئِكَ .

7320. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Aziz, a njemu Ebu-Umer San'ani iz Jemena, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Vi ćete, sigurno, slijediti običaje onih koji su bili prije vas, pedalj po pedalj, aršin po aršin. Pa ako oni budu ušli i u rupu bodljorepog guštera, vi ćete ih slijediti!' 'Allahov Poslaniče', upitali smo, '(misli li se na) židove i kršćane?' 'Na koga bi drugog?', odgovori on."[1]

٧٣٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ الصَّنْعَانِيُّ مِنَ الْيَمَنِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَتَتْبَعُنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ شِبْرًا شِبْرًا وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّى لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ تَبِعْتُمُوهُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ .

## O GRIJEHU ONOGA KOJI POZIVA U ZABLUDU ILI UVODI LOŠ OBIČAJ

## بَاب إِثْمِ مَنْ دَعَا إِلَى ضَلاَلَةٍ أَوْ سَنَّ سُنَّةً سَيِّئَةً

Uzvišeni Allah kaže: "... i dio bremena (grijeha) onih koje su – a da oni nisu bili svjesni – u zabludu doveli..."[2]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ) .

7321. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Koja god osoba bude nepravedno ubijena – prvi će Ademov sin imati udio u tome grijehu (možda je Sufjan rekao: u njenoj krvi), jer je on prvi počinio ubistvo.'"

٧٣٢١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تُقْتَلُ ظُلْمًا إِلاَّ كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْهَا وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ مِنْ دَمِهَا لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ أَوَّلاً .

1 Iz ova dva hadisa se može zaključiti koliko je opasno prihvatati praksu drugih naroda, a zapostavljati propise islama. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u više je navrata opisivao šta će sve muslimani prihvatiti od drugih naroda, a Ibn-Hadžer Askalani, govoreći o tome, kaže: "Već se desila većina onoga na šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao, a i ostalo će se desiti."
U ova dva hadisa izričito su navedeni samo Perzijanci, židovi i kršćani, što ne znači da to ne mogu biti i drugi narodi. Oni su izričito spomenuti zato što su tada bili najistaknutiji.

2 Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "... da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme (grijehe) svoje i dio bremena (grijeha) onih koje su – a da oni nisu bili svjesni – u zabludu doveli. A grozno je to što će oni nositi!" (En-Nahl, 25)

## O ONOME ŠTO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, GOVORIO I ČIME JE POTICAO NA JEDINSTVO UČENJAKA, O KONSENZUSU (UČENJAKA) MEKANSKOG I MEDINSKOG HAREMA,[3] O DOGAĐAJIMA IZMEĐU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MUHADŽIRA I ENSARIJA U MEDINI, TE O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MJESTU KLANJANJA, MINBERU I KABURU

باب
مَا ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ وَحَضَّ عَلَى اتِّفَاقِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَمَا أَجْمَعَ عَلَيْهِ الْحَرَمَانِ مَكَّةُ وَالْمَدِينَةُ وَمَا كَانَ بِهَا مِنْ مَشَاهِدِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَمُصَلَّى النَّبِيِّ ﷺ وَالْمِنْبَرِ وَالْقَبْرِ

7322. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha Sulemija (da je kazivao): “Jedan se beduin zakleo (dao prisegu) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primio islam. Zatim ga je u Medini zadesila lahka groznica, pa je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, poništi mi zakletvu!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, to odbio, ali je on ponovo došao i rekao: ‘Poništi mi zakletvu!’ Nakon što je on to ponovo odbio, došao je (i treći put) i rekao: ‘Poništi mi zakletvu!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, to (i treći put) odbio, pa je beduin napustio (Medinu). Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zaista je Medina poput kovačkog mijeha: ona iz sebe odstranjuje škart, a prečišćava ono što je dobro.’”

٧٣٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ السَّلَمِيِّ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَصَابَ الأَعْرَابِيَّ وَعْكٌ بِالْمَدِينَةِ فَجَاءَ الأَعْرَابِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ الأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا .

3 Konsenzus (*idžma*) islamskih učenjaka jedan je od osnovnih izvora šerijatskog prava. Prema mišljenju većine učenjaka, konsenzusom se smatra jedinstveno mišljenje o određenom pitanju svih islamskih učenjaka jednog vremena. Manji dio njih smatra da se samo mišljenje mekanskih i medinskih učenjaka može smatrati konsenzusom. To je, izgleda, i Buharijev stav, jer je tako i naslovio ovo poglavlje.

7323. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Podučavao sam (Kur'anu) Abdur-Rahmana b. Avfa, pa mi je na Mini, u vrijeme posljednjeg hadždža koji je obavio Omer, rekao: 'Da si bio kod vladara pravovjernih, vidio bi kako mu je prišao neki čovjek i rekao: 'Zaista taj i taj kaže: 'Kada bi umro vladar pravovjernih, mi bismo, doista, dali prisegu tome i tome!" Tada Omer reče: 'Zaista ću večeras ustati i upozoriti tu skupinu ljudi koja se upušta u ono u što ne treba!' Tada mu ja rekoh: 'Nemoj to činiti! Na hadždžu se sakupljaju svakakvi ljudi, i njih će tu biti veliki broj. Bojim se da će te pogrešno razumjeti, te da će potom tvoje riječi svako na svoj način prepričavati. Zato sačekaj dok se ne vratiš u Medinu, mjesto Hidžre i sunneta, i dok se ne sastaneš s ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muhadžirima i ensarijama! Oni će dobro zapamtiti tvoje riječi i ispravno ih razumjeti.' 'Tako mi Allaha, zaista ću tako i uraditi prvom prilikom u Medini', reče on.'"Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "Kada smo došli u Medinu, Omer je rekao: 'Zaista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom i spustio mu Objavu. Jedan od ajeta koji mu je objavljen jest i ajet o kamenovanju (bludnika i bludnice).'"[1]

٧٣٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ أُقْرِئُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَلَمَّا كَانَ آخِرُ حَجَّةٍ حَجَّهَا عُمَرُ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بِمِنًى لَوْ شَهِدْتَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَتَاهُ رَجُلٌ قَالَ إِنَّ فُلاَنًا يَقُولُ لَوْ مَاتَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ لَبَايَعْنَا فُلاَنًا فَقَالَ عُمَرُ لأُقُومَنَّ الْعَشِيَّةَ فَأُحَذِّرَ هَؤُلاَءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَغْصِبُوهُمْ قُلْتُ لاَ تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ يَغْلِبُونَ عَلَى مَجْلِسِكَ فَأَخَافُ أَنْ لاَ يُنْزِلُوهَا عَلَى وَجْهِهَا فَيُطِيرُ بِهَا كُلُّ مُطِيرٍ فَأَمْهِلْ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ دَارَ الْهِجْرَةِ وَدَارَ السُّنَّةِ فَتَخْلُصَ بِأَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ فَيَحْفَظُوا مَقَالَتَكَ وَيُنْزِلُوهَا عَلَى وَجْهِهَا فَقَالَ وَاللهِ لأَقُومَنَّ بِهِ فِي أَوَّلِ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ فِيمَا أُنْزِلَ آيَةُ الرَّجْمِ .

1 Ovaj je hadis u cijelosti naveden u poglavlju *O šerijatskim kaznama*, a ovdje je naveden samo dio iz kojeg se vidi kolika je vrijednost Medine i ashaba, što je u skladu s naslovom ovog poglavlja.
Iz ovoga hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti:
- da u određenim situacijama ne treba govoriti ni istinu, nego treba sačekati odgovarajuće mjesto i vrijeme;
- da je ajet o kamenovanju objavljen, pa je dokinut (*nesh*) njegov tekst, ali je propis ostao i dalje da važi;
- da se neophodno savjetovati s učenim i dobronamjernim ljudima.

7324. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda da je kazivao: "Bili smo kod Ebu-Hurejre – a na njemu je bila odjeća sastavljena od dva lanena komada obojena u oker crveno – kad se useknuo i rekao: 'Oho! Ebu-Hurejra se useknuo u laneno platno. Sjećam se kada sam, između minbera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aišine sobe, padao u nesvijest, da bi onaj koji dođe stavio svoju nogu na moj vrat, misleći da sam poludio. Ali, mene nije bilo obuzelo ni ludilo niti bilo šta drugo, nego glad!'"[2]

٧٣٢٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَلَيْهِ ثَوْبَانِ مُمَشَّقَانِ مِنْ كَتَّانٍ فَتَمَخَّطَ فَقَالَ بَخْ بَخْ أَبُو هُرَيْرَةَ يَتَمَخَّطُ فِي الْكَتَّانِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنِّي لأَخِرُّ فِيمَا بَيْنَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ مَغْشِيًّا عَلَيَّ فَيَجِيءُ الْجَائِي فَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى عُنُقِي وَيُرَى أَنِّي مَجْنُونٌ وَمَا بِي مِنْ جُنُونٍ مَا بِي إِلاَّ الْجُوعُ .

7325. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abbasa da je kazivao: "Upitali su Ibn-Abbasa: 'Jesi li na Bajram bio zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem?', pa je odgovorio: 'Jesam, a da mu ja nisam mnogo značio, ne bih, zbog svoje malodobnosti, ni mogao biti uz njega. Došao je do prostora za klanjanje kod kuće Kesira b. Salta, pa je klanjao (bajram-namaz). Zatim je održao vaz i naredio davanje zekata. (On, Ibn-Abbas, nije spomenuo učenje niti ezana niti ikameta.) Tada su žene počele pokazivati na svoje uši (menđuše) i prstenove, pa je on rekao Bilalu da otiđe do njih. On je otišao, a potom se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"[3]

٧٣٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَشَهِدْتَ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ وَلَوْلاَ مَنْزِلَتِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ مِنَ الصِّغَرِ فَأَتَى الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلاَ إِقَامَةً ثُمَّ أَمَرَ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَ النِّسَاءُ يُشِرْنَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ فَأَمَرَ بِلاَلاً فَأَتَاهُنَّ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

7326. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dolazio u Kuba i pješice i jašući."

٧٣٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَأْتِي قُبَاءً مَاشِيًا وَرَاكِبًا .

2 Ebu-Hurejra ulagao je mnogo truda da bude što češće s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, što se vidi i iz ovog predanja. Zato i jeste zapamtio i prenio najveći broj hadisa.

3 Ibn-Abbas imao je posebno mjesto kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zato što mu je bio amidžić i zato što je još kao dijete pokazivao dar i želju za naukom. Tako je on odrastao uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Buhari navodi nekoliko verzija ovog hadisa u različitim poglavljima. Iz njih se razumije da je Bilal otišao do žena da bi pokupio nakit koji su one dale na ime zekata. Iz ovog se hadisa još može zaključiti da je sunnet klanjati bajram-namaz na otvorenom prostoru određenom za to (na *musalli*), te da bajram-namazu mogu prisustvovati žene i djeca.

7327. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao): "Aiša je rekla Abdullahu b. Zubejru: 'Ukopaj me kod mojih drugarica, a ne u sobi uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ne želim da me smatraju najvrednijom.'"[1]

٧٣٢٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لِعَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ادْفِنِّي مَعَ صَوَاحِبِي وَلاَ تَدْفِنِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْبَيْتِ فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ أُزَكَّى .

7328. Prenosi se od Hišama, koji prenosi od svoga oca (da je kazivao): "Omer je poručio Aiši: 'Daj mi dopuštenje da budem ukopan kod dvojice svojih drugova!' Ona je odgovorila: 'Može, tako mi Allaha!' A kada bi joj neko drugi od ashaba uputio istu molbu, ona bi odgovarala: 'Ne može, Allaha mi! Ja neću nikome dati prednost nad njima, nikada!'"[2]

٧٣٢٨. وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ أَرْسَلَ إِلَى عَائِشَةَ ائْذَنِي لِي أَنْ أُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيَّ فَقَالَتْ إِي وَاللهِ قَالَ وَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَرْسَلَ إِلَيْهَا مِنَ الصَّحَابَةِ قَالَتْ لاَ وَاللهِ لاَ أُوثِرُهُمْ بِأَحَدٍ أَبَدًا .

7329. PRIČAO NAM JE Ejjub b. Sulejman, a njemu Ebu-Bekr b. Ebu-Uvejs, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Saliha b. Kejsana, a ovaj od Ibn-Šihaba da je kazivao: "Prenio mi je Enes b. Malik da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju i potom znao otići do gornjih naselja, a sunce bi još bilo visoko." Lejs, prenoseći od Junusa, navodi i dodatak: "... a udaljenost gornjih naselja bila je četiri milje, ili možda tri."

٧٣٢٩. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَيَأْتِي الْعَوَالِيَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ وَزَادَ اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ وَبُعْدُ الْعَوَالِي أَرْبَعَةُ أَمْيَالٍ أَوْ ثَلاَثَةٌ .

7330. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, njemu Kasim b. Malik, prenoseći od Džu'ajda, a on od Saiba b. Jezida da je rekao:
"U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, *sa'* je imao vrijednost 1,3 vaša današnja mudda, pa je povećan."[3]

٧٣٣٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ الْجُعَيْدِ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مُدًّا وَثُلُثًا بِمُدِّكُمُ الْيَوْمَ وَقَدْ زِيدَ فِيهِ سَمِعَ الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْجُعَيْدَ .

1 Ovdje se očituje skromnost Aiše, radijallahu anha, koja je tražila da bude ukopana zajedno s ostalim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama u Bekiji, bojeći se da, ako bi bila ukopana pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga ljudi ne budu smatrali da je tu ukopana zbog nečega što ustvari nije tako.

2 Lanac prenosilaca ovog hadisa isti je kao i u prethodnom slučaju, pa ga zato Buhari nije naveo od početka. Riječima: "... dvojice svojih drugova" – Omer, radijallahu anhu, mislio je na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra, radijallahu anhu. Njih trojica ukopani su jedan do drugoga, u Aišinoj sobi koja se nalazila uz Medinsku džamiju.

3 *Sa'* je jedinica za mjerenje težine, a u hadisima se najčešće spominje prilikom određivanja iznosa *sadekatul-fitra*. Mjera sa' promijenjena je za vrijeme dinastije Umejevića, ali su i dalje visinu sadekatul-fitra određivali prema *sa'u* iz vremena Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

7331. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahu moj, blagoslovi im (tj. stanovnicima Medine) *mikjal*,[4] *sa‘* i *mudd*!”

٧٣٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مِكْيَالِهِمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِي صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ يَعْنِي أَهْلَ الْمَدِينَةِ .

7332. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je kazivao): “Došli su židovi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s jednim muškarcem i ženom koji su bili počinili blud, pa je on naredio da njih dvoje budu kamenovani blizu mjesta gdje su klanjane dženaze, kod džamije.”[5]

٧٣٣٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ وَامْرَأَةٍ زَنَيَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا قَرِيبًا مِنْ حَيْثُ تُوضَعُ الْجَنَائِزُ عِنْدَ الْمَسْجِدِ .

7333. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Amra, Muttalibovog oslobođenog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se ukazao Uhud, rekao: ‘Ovo je brdo koje nas voli, i mi volimo njega. Allahu moj, Ibrahim je učinio Mekku zaštićenim područjem (haremom), a ja haremom činim ono što je između njena (medinska) dva kraja s crnim kamenjem!” Ovaj hadis naveden je i u poglavlju o (Bici na) Uhudu, a prenosi ga Sehl od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٣٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَلَعَ لَهُ أُحُدٌ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا تَابَعَهُ سَهْلٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي أُحُدٍ .

7334. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je rekao): “Između džamijskoga zida koji je okrenut prema kibli i minbera (Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije) bilo je prostora koliko jedna ovca može proći.”

٧٣٣٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ أَنَّهُ كَانَ بَيْنَ جِدَارِ الْمَسْجِدِ مِمَّا يَلِي الْقِبْلَةَ وَبَيْنَ الْمِنْبَرِ مَمَرُّ الشَّاةِ .

4 Također mjera za težinu.

5 U Muslimovoj i Nesaijevoj verziji ovoga hadisa stoji da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prvo tražio da židovi provjere kakva je kazna za taj slučaj predviđena u Tevratu, pa kada je utvrđeno da i Tevrat traži kamenovanje, onda je naredio da njih dvoje budu kamenovani.

7335. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, a ovom Malik, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prostor između moje kuće i moga minbera (u Medinskoj džamiji) jest jedna od dženetskih bašči, a moj je minber na mome dženetskom vrelu."[1]

٧٣٣٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

7336. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, učestvovao (kao jahač) na konjskim trkama. Oni koji su bili uvježbani krenuli su od Senijjetul-vedaa, a cilj im je bio Hafja, dok su oni koji nisu bili uvježbani krenuli od džamije Benu-Zurejka, a cilj im je bio Senijjetul-veda. Abdullah je također učestvovao u trci."[2]

٧٣٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سَابَقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الْخَيْلِ فَأُرْسِلَتِ الَّتِي ضُمِّرَتْ مِنْهَا وَأَمَدُهَا إِلَى الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَالَّتِي لَمْ تُضَمَّرْ أَمَدُهَا ثَنِيَّةُ الْوَدَاعِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَاللهِ كَانَ فِيمَنْ سَابَقَ .

7337. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Lejsa, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera...; a PRIČAO MI JE i Ishak, prenoseći od Isaa, Ibn-Idrisa i Ibn-Ebu-Ganijje, oni od Ebu-Hajjana, a on od Ša'bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Čuo sam Omera na minberu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٧٣٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عِيسَى وَابْنُ إِدْرِيسَ وَابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Ovaj hadis može značiti da će taj prostor biti prenesen u Džennet, a moguće je, opet, da se time želi kazati kako ibadet na tom mjestu vodi u Džennet. U svakom slučaju, podsticaj je to da vjernici obilaze spomenuto mjesto i u tom prostoru ibadete.

2 Iz hadisa se može zaključiti da je dopušteno baviti se sportom, pogotovo onim koji može biti dobra priprema za odbranu od neprijatelja.
Također je dopušteno džamiju nazvati imenom nekog plemena ili jednog čovjeka, kao što je u ovom slučaju džamija nazvana imenom Benu-Zurejka, plemena koje je pripadalo ensarijama.
Abdullah koji se ovdje spominje jest Abdullah b. Omer.

3 Ovaj je hadis u cijelosti naveden u poglavlju *O pićima*, a ovdje se navodi samo dio u kojem se spominje minber s kojeg je vazio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

| | |
|---|---|
| 7338. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Saiba b. Jezida (da je rekao): "Slušao sam Osmana b. Affana kada je vazio s Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, minbera."[4] | ٧٣٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ سَمِعَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ خَطَبَنَا عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ . |
| 7339. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-A'la, a ovom Hišam b. Hassan, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Aiša rekla: "Meni i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljano je korito, pa smo zajedno ulazili u njega (kako bismo se okupali)."[5] | ٧٣٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ أَنَّ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدْ كَانَ يُوضَعُ لِي وَلِرَسُولِ اللهِ ﷺ هَذَا الْمِرْكَنُ فَنَشْرَعُ فِيهِ جَمِيعًا . |
| 7340. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abbad b. Abbad, prenoseći od Asima Ahvela, a on od Enesa (da je rekao):<br>"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, u mojoj kući u Medini sklopio savez (prijateljstvo) između ensarija i Kurejševića..." | ٧٣٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حَالَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الأَنْصَارِ وَقُرَيْشٍ فِي دَارِي الَّتِي بِالْمَدِينَةِ . |
| 7341. "... a mjesec dana učio je *Kunut-dovu* protiv nekih ljudi iz plemena Benu-Sulejm."[6] | ٧٣٤١. وَقَنَتَ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ . |
| 7342. PRIČAO MI JE Ebu-Kurejb, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, a on od Ebu-Burde da je kazivao: "Došao sam u Medinu i susreo Abdullaha b. Selama, koji mi je rekao: 'Hajde (sa mnom) do moje kuće, pa ću ti dati da piješ iz čaše iz koje je pio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom ćeš klanjati u džamiji u kojoj je on klanjao.' Tako sam otišao s njim, pa mi je dao | ٧٣٤٢. حَدَّثَنِي أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِيَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ فَقَالَ لِي انْطَلِقْ إِلَى الْمَنْزِلِ فَأَسْقِيَكَ فِي قَدَحٍ شَرِبَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَتُصَلِّي فِي مَسْجِدٍ صَلَّى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَسَقَانِي سَوِيقًا وَأَطْعَمَنِي تَمْرًا وَصَلَّيْتُ فِي مَسْجِدِهِ . |

4 Ibn-Bettal prenosi od Muhelleba da se iz ova dva hadisa može zaključiti kako su halife slijedile Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u načinu obraćanja ljudima, pa su se, kada bi htjeli saopćiti nešto važno, obraćali s njegovog minbera.
Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, minber očigledno je ostao sačuvan do tog vremena, a iz nekih drugih predanja saznaje se da je ostao još neko vrijeme.

5 Ovaj je hadis dokaz da se muž i žena mogu zajedno kupati.

6 Radi se o poznatom slučaju ubistva sedamdeset dobrih učača Kur'ana, koje su počinili neki ljudi iz plemena Benu-Sulejm. Oni su pobijeni nakon što su ih ti ljudi pozvali sebi pod izgovorom da se žele podučiti učenju u Kur'anu. Događaj se desio u mjesecu saferu četvrte godine po Hidžri.

da pijem sevik[1] i jedem datule, a onda sam klanjao u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji."

7343. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', a njemu Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Kesira, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera, radijallahu anhu, (da je kazivao):
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: "Ove mi je noći došao melek (i rekao): 'Klanjaj u ovoj blagoslovljenoj dolini i reci: '(Odazivam Ti se Allahu) umrom i hadždžom!" Tada se on bijaše nalazio u dolini Akik."[2]
A Harun b. Isma'il kaže da mu je Ali (b. Mubarek) pričao (kako je rečeno): "... umrom s hadždžom."

٧٣٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتٍ مِنْ رَبِّي وَهُوَ بِالْعَقِيقِ أَنْ صَلِّ فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقُلْ عُمْرَةٌ وَحَجَّةٌ وَقَالَ هَارُونُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ عُمْرَةٌ فِي حَجَّةٍ .

7344. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za mikat stanovnicima Nedžda odredio Karn, stanovnicima Šama Džuhfu, a mještanima Medine Zul-Hulejfu. Ovo sam lično čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a od drugih sam čuo da je još dodao i Jelemlem stanovnicima Jemena."
Tada je neko upitao za Irak, pa je Ibn-Omer rekao: "Iraka tada nije bilo."[3]

٧٣٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَقَّتَ النَّبِيُّ ﷺ قَرْنًا لأَهْلِ نَجْدٍ وَالْجُحْفَةَ لأَهْلِ الشَّأْمِ وَذَا الْحُلَيْفَةِ لأَهْلِ الْمَدِينَةِ قَالَ سَمِعْتُ هَذَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَلَغَنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَلأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمُ وَذُكِرَ الْعِرَاقُ فَقَالَ لَمْ يَكُنْ عِرَاقٌ يَوْمَئِذٍ .

7345. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Fudajl, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca (da je kazivao): "Pričao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kako je, kada je bio na konaku u Zul-Hulejfi, sanjao da mu je rečeno: 'Zaista si ti u blagoslovljenoj dolini!'"

٧٣٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أُرِيَ وَهُوَ فِي مُعَرَّسِهِ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ بِبَطْحَاءَ مُبَارَكَةٍ .

1 Jelo od brašna u kašastom ili tečnom stanju.

2 Dolina Akik smještena je u blizini Medine i upravo je zbog toga blagoslovljena.

3 Želio je kazati da tada Irak nije bio u rukama muslimana, odnosno da iz tog pravca niko nije dolazio na hadždž ili umru, pa nije ni bilo potrebno određivati mikat za taj pravac.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NIŠTA NE ZAVISI OD TEBE DA LI ĆE ON POKAJANJE NJIHOVO PRIMITI..."[4]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ)

7346. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera (da je kazivao): "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na drugom rekatu sabah-namaza, nakon što je podigao glavu s ruku'a, uči dovu: 'Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada zahvala!' A zatim: 'Allahu moj, učini prokletim toga i toga, i toga i toga!' Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici.'"[5]

٧٣٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي صَلاَةِ الْفَجْرِ وَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فِي الأَخِيرَةِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ALI JE ČOVJEK, VIŠE NEGO IKO, SPREMAN DA RASPRAVLJA!"[6]

## بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى (وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً)

I riječima Njegovim: "I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način..."[7]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) .

7347. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Selam, njemu Attab b. Bešir, a ovom Ishak, prenoseći od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a ovaj od Husejna b. Alije, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Kazivao je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, da je njemu i Fatimi, radijallahu anha, kćerki

٧٣٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ إِنَّ

4 Ali-Imran, 128. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Ništa ne zavisi od tebe: bilo da im On pokajanje primi, ili da ih kazni, jer oni su, doista, zulumćari."

5 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti da se *kunut-dova* uči nakon ruku'a te da se može učiti i na sabah-namazu.

6 El-Kehf, 54.

7 El-Ankebut, 46.

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao (jedne noći) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ih: 'Zar ne klanjate?'"
Alija dalje pripovijeda: "Ja sam mu odgovorio: 'Allahov Poslaniče, naše su duše u Allahovoj ruci, pa kada On hoće da nas probudi (radi klanjanja noćne nafile), On to i učini!'"
"Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tih njegovih riječi vratio, ne rekavši mu ništa. Dok je odlazio, Alija je čuo kako se on udario po svome bedru i proučio: '... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja!'"[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Za onoga koji ti dođe noću kaže se *tarik*; *et-tarik* označava zvijezdu, dok riječ *sakib* znači 'onaj koji svijetli'. Tako se, npr., kaže: 'Ukreši plamen palitelju (svijeća)!' (*Eskib nareke lil-mukidi!*)."

رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامِ بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهُمْ أَلَا تُصَلُّونَ فَقَالَ عَلِيٌّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ قَالَ لَهُ ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيْهِ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعَهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخِذَهُ وَهُوَ يَقُولُ (وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً) قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ يُقَالُ مَا أَتَاكَ لَيْلاً فَهُوَ طَارِقٌ وَيُقَالُ (الطَّارِقُ) النَّجْمُ وَ (الثَّاقِبُ) الْمُضِيءُ يُقَالُ أَثْقِبْ نَارَكَ لِلْمُوقِدِ .

7348. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Seida, a on od svoga oca da je Ebu-Hurejra kazivao: "Dok smo jednom bili u džamiji, izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao nam: 'Krenite ka židovima!' Zaputili smo se s njim, i kada smo stigli do Midrasove kuće, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, istupi i zovnu ih riječima: 'Skupino židova, primite islam, bit ćete spašeni!' 'Dostavio si nam, Ebu-Kasime!', rekoše oni, na što im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvrati: 'To je ono što želim: primite islam, bit ćete spašeni!'
'Već si nam dostavio, Ebu-Kasime!', rekoše oni opet, a onda im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

٧٣٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَادَاهُمْ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ قَالَ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَلِكَ أُرِيدُ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ

1 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:
- da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj ajet nije proučio Aliji, radijallahu anhu, jer je znao da je Aliji jasno kako njegov odgovor, u kojem se on poziva na sudbinu, nije pravi odgovor;
- da vjerovatno Alija i Fatima nisu bili u stanju klanjati, ali je to Aliju bilo stid reći;
- da je dopušteno sam sa sobom razgovarati o nekome drugom;
- da je dozvoljeno udariti se po nekom dijelu tijela u trenutku čuđenja;
- da je velika vrijednost noćne nafile;
- da je skromnost Alije, radijallahu anhu, bila velika, jer on lično prenosi ovaj hadis, iako je on u tom hadisu ukoren.

قَالَهَا الثَّالِثَةَ فَقَالَ اعْلَمُوا أَنَّمَا الأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ مِنْ هَذِهِ الأَرْضِ فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ وَإِلاَّ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا الأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ .

ve sellem, ponovo reče: 'To je ono što želim!' Zatim im je i po treći put ponovio isto, a onda rekao: 'Znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku! Ja imam namjeru da vas iselim iz ove zemlje, pa ko od vas ima nešto imetka – neka ga proda! U protivnom, znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku!'"[2]

## بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I TAKO SMO OD VAS STVORILI PRAVEDNU ZAJEDNICU...",[3]

وَمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِلُزُومِ الْجَمَاعَةِ وَهُمْ أَهْلُ الْعِلْمِ.

Te o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi o nužnosti džemata, a džemat su učeni ljudi.

٧٣٤٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُجَاءُ بِنُوحٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ لَهُ هَلْ بَلَّغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ يَا رَبِّ فَتُسْأَلُ أُمَّتُهُ هَلْ بَلَّغَكُمْ فَيَقُولُونَ مَا جَاءَنَا مِنْ نَذِيرٍ فَيَقُولُ مَنْ شُهُودُكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ فَيُجَاءُ بِكُمْ فَتَشْهَدُونَ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا) قَالَ عَدْلاً (لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَعَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَوْنٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

7349. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će Nuh na Sudnji dan, pa će biti upitan: 'Jesi li dostavio (Objavu)?', a on će odgovoriti: 'Da, Gospodaru moj!' Zatim će biti upitan njegov narod: 'Je li vam dostavio?' Oni će odgovoriti: 'Nama nijedan poslanik nije došao!' Tada će (Nuh) biti upitan: 'Ko su ti svjedoci?', pa će on odgovoriti: 'Muhammed i njegov ummet!' Potom ćete doći vi, pa ćete posvjedočiti.'" Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio: "I tako smo od vas stvorili središnju (pa je rekao: pravednu) zajednicu, da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas." Ovaj hadis također prenosi Dža'fer b. Avn od A'meša, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepravedan ni prema kome, pa ni prema židovima. Njihovo protjerivanje uslijedilo je nakon što su više puta pokušali prevariti muslimane, te nakon izdaje u najtežem trenutku, kada se odigravala bitka na Hendeku, koja je bila sudbonosna za cijelu Medinu i opstanak muslimana.

3 El-Bekara, 143.

## O TOME KADA NAMJEŠTENIK,[1] ILI VLADAR IZ NEZNANJA DONESE SVOJ SUD KOJI JE POGREŠAN I U SUPROTNOSTI S POSLANIKOVIM SUDOM, TAJ SUD SE ODBACUJE

## بَاب إِذَا اجْتَهَدَ الْعَامِلُ أَوِ الْحَاكِمُ فَأَخْطَأَ خِلَافَ الرَّسُولِ مِنْ غَيْرِ عِلْمٍ فَحُكْمُهُ مَرْدُودٌ

Oo se temelji na Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Ko uradi nešto što nije u skladu s našom praksom – to se odbija."

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ .

7350, 7351. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, a ovom Sulejman b. Bilal, prenoseći od Abdul-Medžida b. Suhejla b. Abdur-Rahmana b. Avfa, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre (da su kazivali): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednoga čovjeka iz (plemena) Benu-Adijj i postavio ga za namjesnika u Hajberu. Taj mu je čovjek (poslije) donio datula, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Jesu li sve hajberske datule ovakve?'
'Nisu, tako mi Allaha! Mi, Allahov Poslaniče, uzimamo *sa'* ovakvih hurmi za dva *sa'a* pomiješanih hurmi', odgovori on. Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemojte tako raditi, nego (uzimajte) istu količinu za istu, ili prodajite jedne, pa za taj novac kupujte druge datule! Isto postupajte i s vagom!'"[2]

٧٣٥٠-٧٣٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يُحَدِّثُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ وَأَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَخَا بَنِي عَدِيٍّ الْأَنْصَارِيَّ وَاسْتَعْمَلَهُ عَلَى خَيْبَرَ فَقَدِمَ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا قَالَ لَا وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَنَشْتَرِي الصَّاعَ بِالصَّاعَيْنِ مِنَ الْجَمْعِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَفْعَلُوا وَلَكِنْ مِثْلًا بِمِثْلٍ أَوْ بِيعُوا هَذَا وَاشْتَرُوا بِثَمَنِهِ مِنْ هَذَا وَكَذَلِكَ الْمِيزَانُ .

1 U nekim rukopisima Buharijevog *Sahiha* umjesto riječi namještenik, radnik (*amil*) stoji učenjak (*alim*), pa bi se ovo, u tom slučaju, prema Kermaniju, odnosilo na sakupljača zekata ili nekog drugog namještenika. Pod *alimom* se misli na muftiju.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:
- da se ovaj način razmjene robe može podvesti pod pojam kamate, pa je zato zabranjen;
- da su šerijatski neispravni ugovori nevažeći, i oni se ne smiju primjenjivati;
- da je dopušteno birati bolju i kvalitetniju hranu.

## O NAGRADI VLADARU KOJI ULAŽUĆI SVOJ INTELEKTUALNI NAPOR (IDŽTIHAD) DONESE SUD PA POGODI ILI POGRIJEŠI

باب أَجْرِ الْحَاكِمِ إِذَا اجْتَهَدَ فَأَصَابَ أَوْ أَخْطَأَ

7352. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri' Mekki, njemu Hajve b. Šurejh, a ovom Jezid b. Abdullah b. Had, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, on od Busra b. Seida, ovaj od Ebu-Kajsa, štićenika Amra b. Asa, on od Amra b. Asa, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada vladar donosi odluku i vlastitim naporom dođe donese neki sud te pogodi, imat će dvostruku nagradu. A ako, donoseći odluku, vlastitim naporom donese neki sud pa pogriješi, imat će jednu nagradu."[3] (Jezid b. Abdullah) kaže: "Kada sam ovaj hadis ispričao Ebu-Bekru b. Amru b. Hazmu, on mi je rekao da mu je to isto ispričao i Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hurejre." Sličnu verziju ovog hadisa prenosi i Abdul-Aziz b. Muttalib od Abdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَخْطَأَ فَلَهُ أَجْرٌ قَالَ فَحَدَّثْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ فَقَالَ هَكَذَا حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

3 Idžtihad je ulaganje truda da se dođe do šerijatskog stava o nekom pitanju koje nije izravno spomenuto u ajetu ili hadisu. Ovim se hadisom želi istaknuti kako će nagradu dobiti onaj koji je osposobljen za idžtihad, a da će nagrada onom koji nije dovoljno učen, a bavi se idžtihadom, izostati. Takav će zbog toga biti kažnjen.

## O DOKAZU PROTIV ONOGA KOJI KAŽE DA SU VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODREDBE BILE OPĆEPOZNATE, O TOME KAKO POJEDINI ASHABI NISU UVIJEK BILI SVJEDOCI VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI I POSTUPAKA, TE O DONOŠENJU NEKIH ISLAMSKIH PROPISA[1]

## بَاب الْحُجَّةِ عَلَى مَنْ قَالَ إِنَّ أَحْكَامَ النَّبِيِّ ﷺ كَانَتْ ظَاهِرَةً وَمَا كَانَ يَغِيبُ بَعْضُهُمْ مِنْ مَشَاهِدِ النَّبِيِّ ﷺ وَأُمُورِ الْإِسْلَامِ

7353. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Ataa, a on od Ubejda b. Umejra da je kazivao:
"Ebu-Musa zatražio je dopuštenje da uđe kod Omera, koji je, najvjerovatnije, bio zauzet, pa se Ebu-Musa vratio. Nakon toga Omer je upitao: 'Zar nisam čuo glas Abdullaha b. Kajsa (Ebu-Musaa)? Dopustite mu da uđe!' Pozvali su ga, i (kada je došao), Omer ga upita: 'Šta te je navelo da tako postupiš?' 'Tako nam je naređeno!', odgovori on.
'Donesi mi dokaz za to, ili ću se ja s tobom obračunati!', reče mu Omer.
Onda je on otišao do mjesta gdje su se okupljale ensarije, pa mu oni rekoše: 'To će posvjedočiti samo najmlađi od nas.' Tada je ustao Ebu-Seid Hudri i (kada su došli Omeru) reče: 'Tako nam je naređeno.' 'Nisam znao za ovo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje, omela me je trgovina na pijaci',[2] reče Omer."

٧٣٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ أَبُو مُوسَى عَلَى عُمَرَ فَكَأَنَّهُ وَجَدَهُ مَشْغُولاً فَرَجَعَ فَقَالَ عُمَرُ أَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتَ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ ائْذَنُوا لَهُ فَدُعِيَ لَهُ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ فَقَالَ إِنَّا كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا قَالَ فَأْتِنِي عَلَى هَذَا بِبَيِّنَةٍ أَوْ لَأَفْعَلَنَّ بِكَ فَانْطَلَقَ إِلَى مَجْلِسٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالُوا لَا يَشْهَدُ إِلَّا أَصَاغِرُنَا فَقَامَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ فَقَالَ قَدْ كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا فَقَالَ عُمَرُ خَفِيَ عَلَيَّ هَذَا مِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَلْهَانِي الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ .

1 Značajan broj ashaba, čak i onih najistaknutijih, nisu bili uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kada je objavljen neki ajet ili donesen neki propis, pa bi oni izvjesno vrijeme, dok im to drugi ashabi ne bi prenijeli, radili po starom (*mensuh*) propisu, ili bi, eventualno, činili neko vrijeme ono što je već zabranjeno.
Ibn-Bettal kaže: "Buhari je ovim poglavljem htio odgovoriti rafidijama i haridžijama, koji su smatrali da su svi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, propisi i njegov sunnet preneseni mutevatir predanjem, te da nije dopušteno postupati po onome što nije preneseno na taj način. Međutim, njihovo mišljenje nije ispravno, jer se na osnovu vjerodostojnog predanja pouzdano zna da su ashabi prihvatali (te propise) jedni od drugih (i pojedinačno), te da su se ispravljali u skladu s onim što su neki drugi prenijeli. Postoji konsenzus (islamskih učenjaka) da se može postupati po predanjima koja prenose pojedinci."

2 Radi se o riječima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada neko od vas tri puta zatraži dopuštenje za ulazak, pa ne dobije dozvolu, neka se vrati."

٧٣٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنَ الْأَعْرَجِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ إِنَّكُمْ تَزْعُمُونَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهُ الْمَوْعِدُ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مِسْكِينًا أَلْزَمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى مِلْءِ بَطْنِي وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالأَسْوَاقِ وَكَانَتِ الأَنْصَارُ يَشْغَلُهُمُ الْقِيَامُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ فَشَهِدْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَقَالَ مَنْ يَبْسُطْ رِدَاءَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي ثُمَّ يَقْبِضْهُ فَلَنْ يَنْسَى شَيْئًا سَمِعَهُ مِنِّي فَبَسَطْتُ بُرْدَةً كَانَتْ عَلَيَّ فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ مَا نَسِيتُ شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْهُ.

7354. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od A'redža da je Ebu-Hurejra rekao: "Vi kažete da Ebu-Hurejra od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi mnogo hadisa, a Allah će presuditi. Ja sam bio siromah čovjek, pa sam stalno bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bih li tako napunio stomak. Muhadžiri bijahu zauzeti trgovinom na pijaci, a ensarije preokupirani poslom na svojim imanjima. Tako sam jednoga dana bio prisutan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko će da prostre svoj ogrtač, dok ja ne završim govor, a poslije ga opet uzme, i ne zaboravi ništa od onoga što je čuo od mene?' Ja sam prostro ogrtač koji je bio na meni i, tako mi Onoga koji ga je poslao s istinom, nisam zaboravio ništa od onoga što sam od njega čuo!"[3]

## بَاب مَنْ رَأَى تَرْكَ النَّكِيرِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ حُجَّةً لاَ مِنْ غَيْرِ الرَّسُولِ

## O TOME KO JE SMATRAO DA JE ČIN VJEROVJESNIKOVOG, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NEOSPORAVANJA NEČEGA (VALJAN) DOKAZ, DOK ČIN NEČIJEG DRUGOG NEOSPORAVANJA, OSIM NJEGA, NIJE (VALJAN) DOKAZ

٧٣٥٥. حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ يَحْلِفُ بِاللهِ أَنَّ ابْنَ الصَّائِدِ الدَّجَّالُ قُلْتُ تَحْلِفُ بِاللهِ قَالَ إِنِّي سَمِعْتُ عُمَرَ يَحْلِفُ عَلَى ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُنْكِرْهُ النَّبِيُّ ﷺ.

7355. PRIČAO NAM JE Hammad b. Humejd, njemu Ubejdullah b. Mu'az, a ovom njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sa'da b. Ibrahima, a on od Muhammeda b. Munkedira da je kazivao: "Vidio sam Džabira b. Abdullaha kako se zaklinje da je Ibn-Sajjad Dedždžal, pa sam ga upitao: '(Zašto) se kuneš Allahom?', a on je odgovorio: 'Čuo sam Omera kako se u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinje da je to tako, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu nije to osporio.'"[4]

3 Ebu-Hurejra je ashab koji prenosi najviše hadisa. To je rezultat njegovog dugog boravka uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od najsiromašnijih ashaba na sofi Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Sakupljači hadiskih zbirki bilježe brojne hadise koje on prenosi. Između ostalih, to su činili i Buhari i Muslim.

4 Islamski učenjaci slažu se u tome da, ukoliko se nešto uradi ili kaže pred Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, a on na to nema prigovora, to znači da je to dopušteno činiti. To je slučaj samo s njim, jer je on

## O PRAVNIM NORMAMA DO KOJIH SE DOLAZI POMOĆU DOKAZA, TE O ZNAČENJU I OBJAŠNJENJU UKAZIVANJA NA PRAVNU NORMU[1]

بَاب الأَحْكَامِ الَّتِي تُعْرَفُ بِالدَّلاَئِلِ وَكَيْفَ مَعْنَى الدِّلاَلَةِ وَتَفْسِيرُهَا

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavijestio ljude o propisima koji se tiču konja i o još nečemu. Potom je upitan o magarcima, pa je ukazao na riječi Uzvišenog: "Onaj koji bude uradio koliko trun dobra, vidjet će ga..."[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je također upitan o bodljorepom gušteru, pa je odgovorio: "Ja ga ne jedem, ali ga ne zabranjujem." Osim toga, na Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, sofri mogao se naći i taj gušter, pa je to Ibn-Abbas uzeo kao dokaz da njegovo meso nije haram.

وَقَدْ أَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْرَ الْخَيْلِ وَغَيْرِهَا ثُمَّ سُئِلَ عَنِ الْحُمُرِ فَدَلَّهُمْ عَلَى قَوْلِهِ تَعَالَى (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ) وَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الضَّبِّ فَقَالَ لاَ آكُلُهُ وَلاَ أُحَرِّمُهُ وَأُكِلَ عَلَى مَائِدَةِ النَّبِيِّ ﷺ الضَّبُّ فَاسْتَدَلَّ ابْنُ عَبَّاسٍ بِأَنَّهُ لَيْسَ بِحَرَامٍ .

7356. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Konji pripadaju trojici: jednome su nagrada, drugome zastor, a trećem grijeh.

Što se tiče onoga kome će oni biti nagrada, to je čovjek koji ih drži za borbu na Allahovom putu i napasa ih na svojoj livadi ili bašči. Što god oni popasu svezani užadima na toj livadi ili bašči, to se čovjeku ubraja u dobra djela. Ukoliko pokidaju konopce i otrče preko jednoga ili dva brežuljka, njemu se za njihove stope i balegu računaju dobra djela. A ako bi došli do rijeke i napojili se iz nje, njemu se, iako nije imao namjeru da ih tu napoji, i to računa u dobra djela. Konji su takvom čovjeku nagrada. Čovjeku koji ih drži kako bi uz pomoć

٧٣٥٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلاَثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ كَانَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَاثُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ بِهِ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ وَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ أَجْرٌ وَرَجُلٌ

sačuvan od grijeha, dok drugi ljudi nešto mogu prešutjeti zbog različitih razloga, te se njihova šutnja ne može uzeti kao dokaz.

1 Misli se na ukazivanje da se pravna norma specifičnog slučaja, o kojem ne postoji nikakav pravni tekst, može podvesti pod drugu pravnu normu izvedenu iz drugog argumenta općenitog značenja.

2 Ez-Zilzal, 7-8.

رَبَطَهَا تَغَنِّيًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي رِقَابِهَا وَلاَ ظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِيَاءً فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وِزْرٌ وَسُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيَّ فِيهَا إِلاَّ هَذِهِ الآيَةَ الْفَاذَّةَ الْجَامِعَةَ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ).

pošteno stečene zarade živio, a ne zaboravlja ni Allahove obaveze u njihovim vratovima i leđima, oni su zaštita. A čovjeku koji ih drži iz oholosti i licemjerstva oni su samo grijeh." Zatim su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitali o magarcima, pa je rekao: "O njima mi Allah ništa nije objavio, osim ovoga jedinstvenog i općeg ajeta: 'Onaj koji bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga; a onaj koji bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!'"[3]

٧٣٥٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ النُّمَيْرِيُّ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنُ شَيْبَةَ حَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْحَيْضِ كَيْفَ تَغْتَسِلُ مِنْهُ قَالَ تَأْخُذِينَ فِرْصَةً مُمَسَّكَةً فَتَوَضَّئِينَ بِهَا قَالَتْ كَيْفَ أَتَوَضَّأُ بِهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَوَضَّئِي قَالَتْ كَيْفَ أَتَوَضَّأُ بِهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَوَضَّئِينَ بِهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَعَرَفْتُ الَّذِي يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَذَبْتُهَا إِلَيَّ فَعَلَّمْتُهَا.

7357. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Ibn-Ujejna, njemu Mensur b. Safijja, a ovom njegova majka, prenoseći od Aiše da je jedna žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO NAM JE i Muhammed, tj. Ibn-Ukba, njemu Fudajl b. Sulejman Numejri Basri, a ovom Mensur b. Abdur-Rahman b. Šejba, prenoseći od svoje majke, a ona od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

"Jedna je žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako će se okupati nakon menstruacije, pa joj je on rekao: 'Uzmi krpu namirisanu mošusom, pa se njome očisti!'

'Kako ću se njome očistiti, Allahov Poslaniče?', upita ona, a on joj odgovori: 'Očisti se!'

'Kako ću se njome očistiti, Allahov Poslaniče?', opet upita ona, a on joj ponovo odgovori: 'Očisti se!'"

Aiša dalje kaže: "Ja sam shvatila šta želi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam je privukla sebi i podučila je."[4]

---

3 Iz ovog se slučaja može zaključiti da, ako nema propisa o nečemu, onda se uzima opći propis pod koji se to može podvesti.

4 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti sljedeće:
- žene ashaba nisu se stidjele ni o čemu pitati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i to je ispravno;
- kada se govori o stidnim mjestima, treba se izražavati alegorično;
- na kraju menstruacije žena se može okupati i tom prilikom upotrijebiti neko mirisno sredstvo;
- pitanje treba pojasniti do kraja, koliko je to moguće;
- najbolje je da pitanja koja se tiču žena objasni žena;
- treba biti pažljiv i blag u ophođenju s ljudima.

٧٣٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أُمَّ حُفَيْدٍ بِنْتَ الْحَارِثِ بْنِ حَزْنٍ أَهْدَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَمْنًا وَأَقِطًا وَأَضُبًّا فَدَعَا بِهِنَّ النَّبِيُّ ﷺ فَأُكِلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ فَتَرَكَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ كَالْمُتَقَذِّرِ لَهُنَّ وَلَوْ كُنَّ حَرَامًا مَا أُكِلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ وَلاَ أَمَرَ بِأَكْلِهِنَّ .

7358. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Ummu-Hufejd bint Haris b. Hazn poklonila je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, masla, sira i bodljorepih guštera. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio da se ta hrana donese, pa je donesena i pojedena na njegovoj sofri. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ju jeo, jer mu nije prijala. Da je to bilo zabranjeno (jesti), ne bi se našlo na njegovoj sofri, niti bi on rekao da se to jede."[1]

٧٣٥٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلاً فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ وَإِنَّهُ أُتِيَ بِبَدْرٍ قَالَ ابْنُ وَهْبٍ يَعْنِي طَبَقًا فِيهِ خَضِرَاتٌ مِنْ بُقُولٍ فَوَجَدَ لَهَا رِيحًا فَسَأَلَ عَنْهَا فَأُخْبِرَ بِمَا فِيهَا مِنَ الْبُقُولِ فَقَالَ قَرِّبُوهَا فَقَرَّبُوهَا إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ كَانَ مَعَهُ فَلَمَّا رَآهُ كَرِهَ أَكْلَهَا قَالَ كُلْ فَإِنِّي أُنَاجِي مَنْ لاَ تُنَاجِي وَقَالَ ابْنُ عُفَيْرٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ بِقِدْرٍ فِيهِ خَضِرَاتٌ وَلَمْ يَذْكُرِ اللَّيْثُ وَأَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ قِصَّةَ الْقِدْرِ فَلاَ أَدْرِي هُوَ مِنْ قَوْلِ الزُّهْرِيِّ أَوْ فِي الْحَدِيثِ .

7359. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ataa b. Ebu-Rebbaha, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko pojede bijelog ili crvenog luka neka nam se ne približava (ili je rekao: '...neka ne dolazi u džamiju') i neka ostane u svojoj kući!' Njemu je jednom bila donesena zdjela (Ibn-Vehb kaže tanjir) u kojoj je bila prigotovljena zelen. Kada je osjetio neugodan miris, upitao je o čemu se radi, pa mu je saopćeno koje je povrće unutra. Tada on reče: 'Prinesite mu ga!', pa su ga prinijeli jednom ashabu koji je bio s njim. Kada je vidio da to jelo ni on ne želi jesti, (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) reče mu: 'Jedi ti, jer ja (u tajnosti) razgovaram s onim (od meleka) s kojim ti ne razgovaraš (u tajnosti)!'" Ibn-Ufejr kaže da je Ibn-Vehb rekao: "...lonac u kojem je bila zelen."[2] Lejs i Ebu-Safvan ne prenose od Junusa riječi u kojima se spominje lonac, pa ne znam jesu li to Zuhrijeve riječi ili su sastavni dio hadisa.

1 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da njemu nije prijalo meso guštera i da to nije jeo, a ostalo je jeo.

2 Iz ovog se hadisa, između ostaloga, može zaključiti sljedeće:
- luk i slična jela treba jesti samo kada se ne namjerava izlaziti iz kuće;
- ashab nije htio jesti ne stoga što mu se jelo nije sviđalo nego zato što ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo; dakle, držao ga je za uzora u svemu;
- Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, mislio je prije svega na razgovor s melecima, a ponajprije s Džibrilom. Zbog toga nije htio jesti ono od čega bi mogao ostati ružan zadah.

7360. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Sa'd b. Ibrahim, njemu njegov otac i amidža, a njima dvojici njihov otac, prenoseći od svoga oca, ovaj od Muhammeda b. Džubejra, a on od svoga oca Džubejra b. Mut'ima (da je kazivao): "Jedna je ensarijka došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obratila mu se određenim povodom, pa ju je on naputio šta će uraditi. Tada ona upita: 'Allahov Poslaniče, a šta ako te ne nađem?' 'Ako ne nađeš mene, otiđi Ebu-Bekru!', reče joj on." Humejdi (u svojoj predaji) dodaje riječi Ibrahima b. Sa'da: "Vjerovatno je mislila na smrt."

٧٣٦٠. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي وَعَمِّي قَالاَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَّ أَبَاهُ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَكَلَّمَتْهُ فِي شَيْءٍ فَأَمَرَهَا بِأَمْرٍ فَقَالَتْ أَرَأَيْتَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ أَجِدْكَ قَالَ إِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ زَادَ لَنَا الْحُمَيْدِيُّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ كَأَنَّهَا تَعْنِي الْمَوْتَ .

## O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NEMOJTE NI O ČEMU PITATI SLJEDBENIKE KNJIGE!"[3]

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ تَسْأَلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ

7361. REKAO JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a njega je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahmana da je čuo Mu'aviju kad je, govoreći jednoj skupini Kurejševića u Medini i spomenuvši Ka'ba Ahbara, rekao:
"On je bio jedan od najpouzdanijih sljedbenika Knjige koji prenose, ali smo mi, i pored toga, provjeravali ima li tu laži."[4]

٧٣٦١. وَقَالَ أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يُحَدِّثُ رَهْطًا مِنْ قُرَيْشٍ بِالْمَدِينَةِ وَذَكَرَ كَعْبَ الأَحْبَارِ فَقَالَ إِنْ كَانَ مِنْ أَصْدَقِ هَؤُلاَءِ الْمُحَدِّثِينَ الَّذِينَ يُحَدِّثُونَ عَنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَإِنْ كُنَّا مَعَ ذَلِكَ لَنَبْلُو عَلَيْهِ الْكَذِبَ .

3 Sljedbenicima Knjige (*ehlul-kitab*) nazivaju se židovi i kršćani. Ova se zabrana odnosi na pitanja o vjerskim propisima, jer je islam jedina ispravna vjera. U tom smislu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom hadisu kaže kako Musau, da je sada živ, ne bi preostalo ništa drugo nego da slijedi njega (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem). Predanja koja su navodili oni sljedbenici Knjige koji su prelazili na islam nazivaju se israilijati. Na osnovu hadisa israilijati se mogu podijeliti u tri vrste:
a) israilijati koji su u suprotnosti s Kur'anom i hadisom (takve je zabranjeno prenositi i u njih vjerovati),
b) israilijati koji su u skladu s Kur'anom i hadisom (takvi se mogu navoditi i koristiti) i
c) israilijati koji nisu u suprotnosti s osnovama naše vjere, ali ih vjera ne potvrđuje (za takve se ne smije reći ni da su istina ni da su laž, jer uvijek može biti suprotno).

4 Ka'b Ahbar bio je učeni židov koji je, najvjerovatnije u vrijeme hilafeta Omera, radijallahu anhu, primio islam. Bio je izuzetno pobožan, te su njegova predanja prihvatali sakupljači hadiskih zbirki, uključujući i Buharija i Muslima, koji su imali najstrožije kriterije pri uvrštavanju hadisa u svoje zbirke.
Mnogi hadiski stručnjaci smatraju da Mu'avija ne misli kako je Ka'b Ahbar lagao i da je njega trebalo provjeravati, nego israilijate koje je on prenosio.

7362. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovom Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, a on od Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejra kazivao:"Sljedbenici Knjige čitali bi Tevrat na hebrejskom jeziku i prevodili ga muslimanima na arapski, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte ni potvrđivati ni proturječiti sljedbenicima Knjige, nego recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno (vama)...'"[1]

٧٣٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَاةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلاَ تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ .

7363. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ibrahim, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:"Kako to da pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga, koja je objavljena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posljednja je (objava)?! Slobodno je čitate, jer nije krivotvorena. Upravo ona govori vam da su sljedbenici Knjige krivotvorili Allahovu knjigu i izmijenili je, te da su je oni svojim rukama pisali, govoreći kako je to od Allaha, kako bi za nju dobili ono što malo vrijedi! Zar vas znanje koje je došlo (Kur'an i sunnet) ne sprečava da njih pitate? Ne, tako mi Allaha, mi nismo nikoga od njih vidjeli da pita za ono što je objavljeno vama!"

٧٣٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحْدَثُ تَقْرَءُونَهُ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ وَقَدْ حَدَّثَكُمْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ بَدَّلُوا كِتَابَ اللهِ وَغَيَّرُوهُ وَكَتَبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكِتَابَ وَقَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلاً أَلاَ يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ لاَ وَاللهِ مَا رَأَيْنَا مِنْهُمْ رَجُلاً يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ .

1 El-Bekara, 136. Ovo je početak prijevoda toga ajeta, a u ovom hadisu, na kraju, stoji: "...i u ono što je objavljeno vama..." U ajetu, međutim, stoji: "...i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i potomcima njegovim..." Moguće je da se se kod riječi "vama" radi o grešci prilikom prepisivanja, ili se time samo ukazuje na značenje ajeta.

## O POKUĐENOSTI RAZJEDINJAVANJA

باب كَرَاهِيَةِ الْخِلَافِ

7364. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Selama b. Ebu-Muti'a, on od Ebu-Imrana Dževnija, a ovaj od Džundeba b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite Kur'an dokle god su vam srca složna (u razumijevanju njegovih smislova), a onda kada se raziđete (u tome), onda ustanite (i ostavite) njegovo učenje!"[2]

٧٣٦٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سَلَامِ بْنِ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْبَجَلِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ .

7365. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom Hemmam, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džundeba b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite Kur'an dokle god su vam u njemu složna srca, a kada se raziđete, onda odustanite od toga!"[3] Ebu-Abdullah kaže da je Jezid b. Harun prenio od Haruna A'vera, ovaj od Ebu-Imrana, on od Džundeba, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٦٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ هَارُونَ الأَعْوَرِ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ عَنْ جُنْدَبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7366. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Pred svoju smrt Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u prisustvu ljudi, među kojima je bio i Omer b. Hattab, rekao: 'Dođite da vam dam da napišete pismo nakon kojeg nećete zalutati!' Tada Omer reče: 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, je savladala bolest. Imate Kur'an, i Allahova knjiga nam je dovoljna!' Ali oni koji

٧٣٦٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا حُضِرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ هَلُمَّ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ قَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ فَحَسْبُنَا كِتَابُ اللهِ وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ وَاخْتَصَمُوا فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ

2 Hadis i njegov komentar prethodio je pod brojem 5060.

3 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u ova dva hadisa upozorava na to da se muslimani ne smiju razilaziti u temeljnim pitanjima vjere. Pored toga, ovi hadisi ne znače da neke ajete nikako ne treba učiti, već da vjernici jedni druge ne treba da uvjeravaju u ispravnost svojih stavova pomoću manje jasnih (*mutešabih*) ajeta.

su tu bili podvojiše se i sporječkaše. Neki od njih rekoše: 'Donesite (ono što je potrebno) da vam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktira pismo nakon kojeg nećete zalutati!' Drugi rekoše isto što i Omer. Nakon što su se razjedinili i razgalamili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on povika: 'Odlazite od mene!'"[1] Ubejdullah kaže da je Ibn-Abbas znao govoriti: "Zaista je šteta, i to prava šteta, što je njihova razjedinjenost i galama spriječila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dâ da napišu to pismo!"

قَرِّبُوا يَكْتُبْ لَكُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ مَا قَالَ عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغَطَ وَالاخْتِلاَفَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُومُوا عَنِّي قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ مِنِ اخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ .

## ONO ZA ŠTO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, REKAO DA SE NE RADI – ZABRANJENO JE, OSIM AKO SE ZNA DA JE TO DOPUŠTENO; ISTI JE SLUČAJ I S ONIM ZA ŠTO JE ON REKAO DA SE RADI[2]

## بَاب نَهْيِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى التَّحْرِيمِ إِلَا مَا تُعْرَفُ إِبَاحَتُهُ وَكَذلِكَ أَمْرُهُ

U tom su smislu njegove riječi (upućene hadžijama) kada su skidali ihrame: "Sastanite se sa svojim ženama!", a Džabir je na to dodao: "On im to nije stavio u dužnost, nego im je samo dopustio da se s njima sastaju."
Umm-Atijja kaže: "Rečeno nam je da ne pratimo dženazu, ali nam to nije zabranjeno."

نَحْوَ قَوْلِهِ حِينَ أَحَلُّوا أَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يَعْزِمْ عَلَيْهِمْ وَلَكِنْ أَحَلَّهُنَّ لَهُمْ وَقَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ نُهِينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا .

1 Šije ovaj slučaj tumače na svoj način. Naime, oni smatraju da je tom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio napismeno odrediti Aliju, radijallahu anhu, za halifu nakon njega, te da je to Omer, radijallahu anhu, nepravedno spriječio. To, međutim, nije tačno, i to stoga što oni ne mogu biti sigurni u to šta je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio dati da se napiše. Osim toga, kada bi ono što oni tvrde bilo tačno, to bi onda bilo u suprotnosti s velikim brojem vjerodostojnih hadisa u kojima se kaže da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pokazano sve što će se desiti do Smaka svijeta, pa i poslije. I napokon, kad bi bilo tačno ono što tvrde šije, onda bi to tumačenje bilo u suprotnosti s mnogim vjerodostojnim hadisima u kojima se hvale prva trojica halifa.

2 Nekada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, znao reći da se nešto uradi, ali ne u smislu da to bude obaveza, nego samo lijepo i preporučeno djelo. Isto tako, znao je nekada reći da se nešto ne uradi, ali to nije bila zabrana, nego samo upozorenje da je bolje to ne raditi. Normalno je da su ashabi najbolje znali šta je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svojim riječima želio reći, pa Buhari ovdje navodi dva primjera kako su te riječi razumjela dvojica ashaba.

7367. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je rekao... Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da mu je pričao Muhammed b. Bekr, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ataa da je kazivao:"Čuo sam Džabira b. Abdullaha kada je ljudima koji su bili s njim rekao: 'Mi, ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorili smo *telbiju* samo za hadždž, bez umre.'"Ata kaže da je Džabir također rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, stigao (u Meku) ujutro četvrtog dana zul-hidžeta. Kada smo i mi stigli, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je naredio nam je da skinemo ihrame rekavši: 'Skinite ihrame i sastanite se sa svojim ženama!'" Ata kaže da je Džabir još rekao: "On im to nije stavio u obavezu, nego im je samo dopustio da se s njima sastanu. On je čuo da smo mi, kada je ostalo još pet (noći) do Arefata, rekli: 'Naredio nam je da prilazimo svojim ženama, pa ćemo doći na Arefat, a iz naših će spolnih organa izlaziti *mezija*!'"[3] – pa je, kaže Ata, Džabir pokazao svojom rukom i počeo mrdati (a potom nastavio): "Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: 'Vi znate da sam ja od vas najbogobojazniji, najiskreniji i najvredniji, pa ipak, da nemam ovih kurbana, skinuo bih ihrame, kao što ih i vi trebate skinuti!' Oni su onda skinuli ihrame, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da sam prije na umu imao ovo što sada imam, ne bih bio potjerao kurbane sa sobom!' Tada smo poskidali ihrame i tako iskazali poslušnost i pokornost."

٧٣٦٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ فِي أُنَاسٍ مَعَهُ قَالَ أَهْلَلْنَا أَصْحَابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْحَجِّ خَالِصًا لَيْسَ مَعَهُ عُمْرَةٌ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ فَقَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ صُبْحَ رَابِعَةٍ مَضَتْ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَحِلَّ وَقَالَ أَحِلُّوا وَأَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يَعْزِمْ عَلَيْهِمْ وَلَكِنْ أَحَلَّهُنَّ لَهُمْ فَبَلَغَهُ أَنَّا نَقُولُ لَمَّا لَمْ يَكُنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ عَرَفَةَ إِلاَّ خَمْسٌ أَمَرَنَا أَنْ نَحِلَّ إِلَى نِسَائِنَا فَنَأْتِي عَرَفَةَ تَقْطُرُ مَذَاكِيرُنَا الْمَذْيَ قَالَ وَيَقُولُ جَابِرٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَحَرَّكَهَا فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ قَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي أَتْقَاكُمْ للهِ وَأَصْدَقُكُمْ وَأَبَرُّكُمْ وَلَوْلاَ هَدْيِي لَحَلَلْتُ كَمَا تَحِلُّونَ فَحِلُّوا فَلَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ فَحَلَلْنَا وَسَمِعْنَا وَأَطَعْنَا .

7368. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Husejna, ovaj od Ebu-Burejda, a on od Abdullaha Muzenija (da je kazivao):"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Klanjajte (dva rekata) prije akšamskog farz-namaza!' Ponavljajući to treći put, dodao je: 'Ko želi!', bojeći se da to ljudi ne bi uzeli sebi u obaveznu praksu."

٧٣٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ الْمُزَنِيُّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صَلُّوا قَبْلَ صَلاَةِ الْمَغْرِبِ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ لِمَنْ شَاءَ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَتَّخِذَهَا النَّاسُ سُنَّةً .

3 Sluz prilikom nadražaja.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I KOJI SE O POSLOVIMA SVOJIM DOGOVARAJU"[1], TE RIJEČIMA NJEGOVIM: "I DOGOVARAJ SE S NJIMA!"[2]

Savjetovanje dolazi prije donošenja odluke, jer Uzvišeni kaže: "A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha!"[3] Tako, kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto odlučio, onda niko ne bi imao pravo davati prijedloge suprotne odluci Allaha i Njegova Poslanika.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se sa svojim ashabima pred Bitku na Uhudu. Razgovarali su o tome da li da ostanu (u Medini) ili da krenu, pa su se složili da treba krenuti. Nakon što je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) već bio obukao pancir i donio odluku, oni mu rekoše da ostane, ali on to nije prihvatio jer je već bio donio odluku, te im reče: "Nijedan poslanik koji obuče pancir ne treba ga skidati sve dok Allah ne presudi."

On se također posavjetovao s Alijom i Usamom kada su neki ljudi potvorili Aišu, i držao je do njihovih riječi, sve dok nije objavljen dio Kur'ana (koji govori o tome), pa je dao da se izbičuju oni koji su proširili potvoru. Nije obraćao pažnju na njihovo protivljenje, nego je presudio onako kako mu je Allah naredio.

Nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imami (halife) savjetovali su se s povjerljivim učenjacima o onome što je dopušteno, kako bi odredili ono što je najlakše. Ako bi Kur'an i sunnet bili jasni (o nekom pitanju), imami nisu tražili ništa drugo, nego su se povodili za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

## بَاب
## قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ) (وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ)

وَأَنَّ الْمُشَاوَرَةَ قَبْلَ الْعَزْمِ وَالتَّبَيُّنِ لِقَوْلِهِ (فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ) فَإِذَا عَزَمَ الرَّسُولُ ﷺ لَمْ يَكُنْ لِبَشَرٍ التَّقَدُّمُ عَلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَشَاوَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ يَوْمَ أُحُدٍ فِي الْمُقَامِ وَالْخُرُوجِ فَرَأَوْا لَهُ الْخُرُوجَ فَلَمَّا لَبِسَ لأَمَتَهُ وَعَزَمَ قَالُوا أَقِمْ فَلَمْ يَمِلْ إِلَيْهِمْ بَعْدَ الْعَزْمِ وَقَالَ لاَ يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ يَلْبَسُ لأَمَتَهُ فَيَضَعُهَا حَتَّى يَحْكُمَ اللهُ وَشَاوَرَ عَلِيًّا وَأُسَامَةَ فِيمَا رَمَى بِهِ أَهْلُ الإِفْكِ عَائِشَةَ فَسَمِعَ مِنْهُمَا حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ فَجَلَدَ الرَّامِينَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَى تَنَازُعِهِمْ وَلَكِنْ حَكَمَ بِمَا أَمَرَهُ اللهُ وَكَانَتِ الأَئِمَّةُ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَشِيرُونَ الأُمَنَاءَ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الأُمُورِ الْمُبَاحَةِ لِيَأْخُذُوا بِأَسْهَلِهَا فَإِذَا وَضَحَ الْكِتَابُ أَوِ السُّنَّةُ لَمْ يَتَعَدَّوْهُ إِلَى غَيْرِهِ اقْتِدَاءً بِالنَّبِيِّ ﷺ وَرَأَى أَبُو بَكْرٍ قِتَالَ مَنْ مَنَعَ الزَّكَاةَ فَقَالَ عُمَرُ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَإِذَا قَالُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلاَّ بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللهِ لأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ

1 Eš-Šura, 38.

2 Ali-Imran, 159.

3 Ali-Imran, 159.

Ebu-Bekr je smatrao da se treba boriti protiv onih koji ne daju zekat, pa ga je Omer upitao: "Kako ćeš se boriti protiv njih kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!' Kada izgovore: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!', zaštitili su od mene svoje živote i imetke, osim onoga što je obaveza, a Allah će s njima svesti račun'?" Na to je Ebu-Bekr odgovorio: "Tako mi Allaha, ja ću se, sigurno, boriti protiv svakoga ko razdvaja ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavio!'" Nakon toga i Omer se složio s njim.
Ebu-Bekr u ovom slučaju nije imao potrebe za savjetovanjem jer je imao presudu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o onima koji razdvajaju namaz od zekata i žele izmijeniti vjeru i njene propise. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko promijeni svoju vjeru – ubijte ga!" Omer se savjetovao s učenim ljudima bez obzira na to da li su oni bili stari ili mladi. On se uvijek zaustavljao kod (propisa iz) Allahove, dželle šanuhu, knjige.[4]

مَا جَمَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ تَابَعَهُ بَعْدُ عُمَرُ فَلَمْ يَلْتَفِتْ أَبُو بَكْرٍ إِلَى مَشُورَةٍ إِذْ كَانَ عِنْدَهُ حُكْمُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الَّذِينَ فَرَّقُوا بَيْنَ الصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ وَأَرَادُوا تَبْدِيلَ الدِّينِ وَأَحْكَامِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَشُورَةِ عُمَرَ كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّانًا وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ .

7369. PRIČAO NAM JE Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, a njemu je pričao Urve, Ibn-Musejjeb, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je o slučaju kada je potvorena pričala: "Kada, izvjesno vrijeme, ništa nije bilo objavljivano, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma, da se posavjetuje s njima i čuje njihovo mišljenje o tome da li da se rastavi od

٧٣٦٩. حَدَّثَنَا الأُوَيْسِيُّ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ ابْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا قَالَتْ وَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْأَلُهُمَا

4 Koliku je važnost Buhari pridavao dogovaranju i savjetovanju (*šuri*) vidi se i po tome koliki je uvod sačinio za ovo poglavlje.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je, kao poslanik, sigurno imao manje potrebe za dogovaranjem nego drugi ljudi (učenjaci, vladari i sl.). Pa, ipak, on se često savjetovao s ashabima, između ostalog i zato da bi to oni upamtili i poslije njega primjenjivali u svome životu. U tom su smislu poznate Ebu-Hurejrine riječi: "Nisam nikoga vidio da se više dogovara sa svojim ashabima od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

svoje žene. Usama mu je ukazao na moja poznata dobra svojstva, dok je Alija rekao: 'Allah te nije time stavio u iskušenje, jer ima mnogo žena i osim nje. Upitaj djevojku (robinju), ona će ti iskreno reći.' On ju je onda i upitao: 'Jesi li vidjela išta (kod Aiše) što kod tebe izaziva sumnju?'
'Nisam vidjela ništa (posebno), osim što je ona mlada žena, pa (joj se događalo da) zaspi kod tijesta svojih ukućana, te dođe domaća životinja i pojede ga', odgovorila je ona. Nakon toga on se popeo na minber i rekao: 'O skupino muslimana! Ko će mi pomoći protiv čovjeka koji je uznemiravajući moju porodicu uznemirio i mene? Tako mi Allaha, ja o svojoj porodici znam samo dobro!'" Tada je kazao kako je Aiša nevina.

وَهُوَ يَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَقَالَ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ فَقَالَ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ قَالَتْ مَا رَأَيْتُ أَمْرًا أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِي وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ خَيْرًا فَذَكَرَ بَرَاءَةَ عَائِشَةَ .

7370. REKAO JE Ebu-Usama da prenosi od Hišama, kojem je pričao Muhammed b. Harb, a njemu Jahja b. Ebu-Zekerijja Gassani, prenoseći od Hišama, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se ljudima, iskazao zahvalu Allahu i pohvalio Ga, a onda rekao: 'Šta mi preporučujete da uradim s onima koji vrijeđaju članove moje porodice, a ja nikada o članovima svoje porodice nisam saznao ništa loše?'"
Prenosi se također od Urve (da je kazivao):
"Kada je Aiša čula o čemu se radi, upitala je: 'Allahov Poslaniče, daješ li mi dopuštenje da odem svojima (roditeljima)?' On joj je to dopustio i poslao s njom dječaka. Tada je jedan ensarija rekao: 'Slava Tebi! Nije naše da o ovome govorimo! Slava Tebi! Ovo je velika potvora!'"[1]

٧٣٧٠. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّاءَ الْغَسَّانِيُّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ مَا تُشِيرُونَ عَلَيَّ فِي قَوْمٍ يَسُبُّونَ أَهْلِي مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُوءٍ قَطُّ وَعَنْ عُرْوَةَ قَالَ لَمَّا أُخْبِرَتْ عَائِشَةُ بِالأَمْرِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَنْطَلِقَ إِلَى أَهْلِي فَأَذِنَ لَهَا وَأَرْسَلَ مَعَهَا الْغُلاَمَ وَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ سُبْحَانَكَ (مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ) .

1 En-Nur, 16.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

# كِتَابُ التَّوْحِيدِ

# (ALLAHOVA) JEDNOTA (TEVHID)[1]

## O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POZIVU SLJEDBENICIMA DA VJERUJU SAMO U JEDNOGA BOGA – ALLAHA, UZVIŠENOG I SLAVLJENOG

بَاب
مَا جَاءَ فِي دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ أُمَّتَهُ إِلَى تَوْحِيدِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى

7371. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Zekerijja b. Ishak, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Mu'aza u Jemen."

٧٣٧١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ .

7372. PRIČAO MI JE također Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Fadl b. Ala', a ovom Isma'il b. Umejja, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ma'beda, Ibn-Abbasovog (oslobođenog) roba, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

٧٣٧٢. و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ

1 Buhari je u *Sahih* uvrstio ovo poglavlje kako bi pomoću ajeta i vjerodostojnih hadisa, dao jasnu sliku o tome šta je to *tevhid*, kako se ispravno vjeruje u Allaha i koja su Njegova svojstva. Istovremeno, on je time želio opovrgnuti pogrešna mišljenja mutezila, haridžija, džehmija i rafidija o tevhidu, jer su oni prednjačili u iznošenju netačnih tvrdnji. Naime, svi su oni prihvatali jednoboštvo (*tevhid*), ali na svoj način. Tako su, npr., mutezile nijekali Allahova, dželle šanuhu, svojstva, jer su smatrali da njihovo potvrđivanje vodi uspoređivanju Allaha, dželle šanuhu, s ljudima, što je, bez sumnje, zabranjeno. Pripadnici ehli-sunneta vjeruju da Allah, dželle šanuhu, ima Svoja svojstava, ali ta svojstva nisu ni u kojem slučaju slična ljudskim, jer Allah, dželle šanuhu, kaže: "Niko nije kao On!" (Eš-Šura, 11)
Haridžije su, između ostalog, poznate po tome što su počinioca velikog grijeha proglašavali nevjernikom, pa su tako i Aliju, radijallahu anhu, proglasili nevjernikom zato što je prihvatio arbitražu u Bici na Sifinu. Za razliku od njih, pripadnici ehli-sunneta počinioca velikog grijeha smatraju grešnikom, ali ipak pripadnikom ummeta, tj. muslimanom.
Džehmije, npr., tvrde da čovjek ne posjeduje nikakvu moć, te da ništa ne radi on, nego to čini Allah, dželle šanuhu. To se, međutim, sukobljava s općepoznatim islamskim principom odgovornosti svakog čovjeka.

“Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Mu‘aza stanovnicima Jemena, rekao mu je: ‘Ideš ljudima koji pripadaju sljedbenicima Knjige.[1] Prvo ih pozovi da obožavaju samo Uzvišenoga Allaha (*tevhid*); ako to prihvate, onda im reci da im je Allah propisao kao obavezu pet namaza u toku dana i noći. A kada počnu klanjati, onda im reci da im je Allah odredio zekat na njihove imetke, koji će se uzimati od onih među njima koji su bogati i davati onima koji su siromašni. Kada to potvrde, onda uzimaj od njih (zekat), ali se čuvaj onoga što je najvrednije u imecima tih ljudi.’”[2]

يَقُولُ لَمَّا بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى نَحْوِ أَهْلِ الْيَمَنِ قَالَ لَهُ إِنَّكَ تَقْدَمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللهَ تَعَالَى فَإِذَا عَرَفُوا ذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ فَإِذَا صَلَّوْا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ غَنِيِّهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فَقِيرِهِمْ فَإِذَا أَقَرُّوا بِذَلِكَ فَخُذْ مِنْهُمْ وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ .

7373. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Hasina i Eš‘asa b. Sulejma, oni od Esveda b. Hilala, a on od Mu‘aza b. Džebela da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je upitao: ‘Mu‘aze, znaš li šta je dužnost ljudi prema Allahu?’ ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovorio sam, a on reče: ‘Da samo Njega obožavaju i da Mu nikoga drugog ne pridružuju. A znaš li koja je onda Njegova obaveza prema njima?’ ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovorio sam. ‘Da ih ne kazni!’, reče on.”

٧٣٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ وَالأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ سَمِعَا الأَسْوَدَ بْنَ هِلاَلٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مُعَاذُ أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا أَتَدْرِي مَا حَقُّهُمْ عَلَيْهِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ .

7374. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa‘sa‘a, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): “Jedan je čovjek čuo drugoga kako uči suru El-Ihlas i ponavlja je, pa je ujutro otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao (smatrajući da ta sura ima malu vrijednost). Tada

٧٣٧٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ لَهُ ذَلِكَ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي

1 Radi se o židovima koji su živjeli u Jemenu.

2 Iz hadisa se, između ostalog, može zaključiti sljedeće:
- onaj koji poziva u islam mora biti svjestan da se obaveze prihvaćaju postupno;
- ljude najprije treba pozivati da povjeruju u Allaha, pa tek onda da izvršavaju obaveze;
- zekat ne može ubirati bilo ko, nego samo halifa ili onaj koga on ovlasti;
- u ovom hadisu nisu navedene sve osnovne islamske dužnosti.

(mu) on reče: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista je ona ravna trećini Kur’ana.’”[3]
(U drugoj verziji) stoji: Isma‘il b. Dža‘fer prenosi od Malika, ovaj od Abdur-Rahmana, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, on od Katade b. Nu‘mana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ زَادَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَخْبَرَنِي أَخِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7375. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Ibn-Ebu-Hilala, ovaj od Ebu-Ridžala Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od svoje majke Amre b. Abdur-Rahman, koja je bila u okrilju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge Aiše, a ona ona od Aiše (da je kazivala):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednog čovjeka na čelu jedne manje jedinice, pa im je on učio u namazu i završavao (ga) surom El-Ihlas. Kada su se vratili, ispričali su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Upitajte ga zašto je tako postupao!’, reče im on. Oni su ga upitali, pa (im) je on odgovorio: ‘Ona opisuje Milostivoga, i zato je volim učiti.’ Na to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Obavijestite ga da i Allah njega voli.’”

٧٣٧٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنِ ابْنِ أَبِي هِلَالٍ أَنَّ أَبَا الرِّجَالِ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّهِ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَكَانَتْ فِي حَجْرِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَيَخْتِمُ بِقُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ فَلَمَّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَلُوهُ لِأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ فَسَأَلُوهُ فَقَالَ لِأَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمَنِ وَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللهَ يُحِبُّهُ .

3 Vrijednost sure El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad*) i jest u tome što ona, iako kratka, sadrži bit tevhida jer govori o najvažnijim Allahovim, dželle šanahu, svojstvima. S druge strane, Allahova je mudrost u tome da ona bude kratka, tako da je svako može naučiti napamet i što češće ponavljati.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'ZOVITE 'ALLAH', ILI ZOVITE 'MILOSTIVI', A KAKO GOD GA BUDETE ZVALI – NJEGOVA SU IMENA NAJLJEPŠA.'"[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
(قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ
أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى)

7376. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, ovaj od Zejda b. Vehba i Ebu-Zabjana, a oni od Džerira b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah neće imati milosti prema onome koji nema milosti prema ljudima."

٧٣٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ وَأَبِي ظَبْيَانَ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا يَرْحَمُ اللهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ .

7377. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Asima Ahvela, ovaj od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Usame b. Zejda da je kazivao:
"Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao glasnik njegove kćerke (Zejnebe), koja ga je pozivala da dođe jer joj je sin bio na samrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu, reče: 'Vrati se i prenesi joj da Allahu pripada i ono što uzme i ono što dadne, te da je On svakome rok već odredio. Reci joj da se strpi i misli na nagradu!' Ona je, potom, opet poslala glasnika zaklinjući Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obavezno dođe. Tada je on ustao, a s njim su krenuli i Sa'd b. Ubada i Mu'az b. Džebel. (Kada su stigli), i kada mu je dato dijete, a duša djetinja već hroptala poput poderane mješine, on zaplaka. 'Allahov Poslaniče, šta je to?', upita ga Sa'd, a on odgovori: 'Ovo je milost koju je Allah usadio u srca Svojih robova. On će se smilovati samo Svojim samilosnim robovima.'"[2]

٧٣٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَسُولُ إِحْدَى بَنَاتِهِ يَدْعُوهُ إِلَى ابْنِهَا فِي الْمَوْتِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْجِعْ إِلَيْهَا فَأَخْبِرْهَا أَنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى فَمُرْهَا فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَعَادَتِ الرَّسُولَ أَنَّهَا قَدْ أَقْسَمَتْ لَتَأْتِيَنَّهَا فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَامَ مَعَهُ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَدُفِعَ الصَّبِيُّ إِلَيْهِ وَنَفْسُهُ تَقَعْقَعُ كَأَنَّهَا فِي شَنٍّ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ مَا هَذَا قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ .

1 El-Isra, 110.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti da je dopušteno zaplakati prilikom smrtnog slučaja, ali se ne smije pustiti glas niti naricati.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "OPSKRBU DAJE JEDINO ALLAH, MOĆNI I JAKI!"[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ)

7378. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Seida b. Džubejra, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema niko strpljiviji na uvrede od Allaha. Pripisuju Mu dijete, a On prelazi preko toga i daje im opskrbu!"

٧٣٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَحَدٌ أَصْبَرُ عَلَى أَذًى سَمِعَهُ مِنَ اللهِ يَدَّعُونَ لَهُ الْوَلَدَ ثُمَّ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ON TAJNE ZNA, I ON TAJNE SVOJE NE OTKRIVA NIKOME"[4];

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(عَالِمُ الْغَيْبِ فَلاَ يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا)

"Samo Allah zna kada će smak svijeta nastupiti"[5]; "Objavljuje ono što jedini On zna"[6]; "I nijedna žena ne zanese niti rodi, a da On to ne zna"[7]; "Samo on zna kada će smak svijeta nastupiti"[8] Jahja kaže da riječ *zahir* znači kako je Allah svakome otkriven Svojim znanjem, dok riječ *batin* znači da je On sakriven svakome, opet Svojim znanjem.

وَ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) وَ (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ) (وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلاَ تَضَعُ إِلاَّ بِعِلْمِهِ) (إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ) .قَالَ يَحْيَى الظَّاهِرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَالْبَاطِنُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا .

7379. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je ključeva skrivenog (*gajba*) i njih ne zna niko osim Allaha. Samo Allah zna šta kriju materice,[9] samo Allah zna šta će biti sutra, samo Allah zna kada će pasti kiša, samo Allah zna gdje će ko umrijeti, i samo Allah zna kada će nastupiti Smak svijeta."

٧٣٧٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلاَلٍ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ اللهُ لاَ يَعْلَمُ مَا تَغِيضُ الأَرْحَامُ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى يَأْتِي الْمَطَرُ أَحَدٌ إِلاَّ اللهُ وَلاَ تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى تَقُومُ السَّاعَةُ إِلاَّ اللهُ .

3 Ez-Zarijat, 58.
4 El-Džinn, 26.
5 Lukman, 34.
6 En-Nisa, 166.
7 Fatir, 11; Fussilet, 47.
8 Fussilet, 47.
9 Ovo nije u suprotnosti s naučnim dostignućima po kojima se još u majčinoj utrobi može znati kojeg je dijete spola, jer ove riječi imaju šire značenje. Njima se ukazuje na to da samo Allah zna koliko će to dijete živjeti, hoće li biti sretno ili neće, hoće li biti bogato ili siromašno itd.

7380. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ko ti god kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara – on laže, jer Allah kaže: 'Pogledi do Njega ne dopiru!'[1] Također, ko ti god kaže da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zna skriveno (*gajb*) – i on laže, jer Allah kaže: 'Niko osim Allaha ne zna što će se dogoditi.'"[2]

٧٣٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لاَ تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلاَّ اللهُ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ONAJ KOJI JE BEZ NEDOSTATAKA, ONAJ KOJI SVAKOG OSIGURAVA..."[3]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (السَّلاَمُ الْمُؤْمِنُ)

7381. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Mugira, prenoseći od Šekika b. Seleme, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Klanjali smo za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i izgovarali: 'Neka je selam Allahu!', pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zaista je Allah – Es-Selam (koji daje mir i sigurnost). Zato izgovarajte: 'Pozdrav, poštovanje, sve molitve i lijepe riječi pripadaju Allahu. Neka je spas, Allahova milost i Njegov blagoslov na tebe, Vjerovjesniče! Neka je Allahov spas na nas i na sve dobre Allahove robove! Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.'"[4]

٧٣٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ حَدَّثَنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ كُنَّا نُصَلِّي خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَقُولُ السَّلاَمُ عَلَى اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلاَمُ وَلَكِنْ قُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

1 El-En'am, 103.
2 En-Neml, 65.
3 El-Hašr, 23.
4 Ovo su riječi koje klanjač izgovara na početku svakog sjedenja u namazu.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... VLADARA LJUDI."[5]

O ovom Ibn-Omer prenosi hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[6]

7382. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida, tj. Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će na Dan kijameta uhvatiti Zemlju i Svojom desnicom smotati nebesa, pa će reći: 'Ja sam vladar! Gdje su sada vladari Zemlje?!'"
Šu'ajb, Zubejdi, Ibn-Musafir i Ishak b. Jahja prenose od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme, slično (prethodnom hadisu).

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (مَلِكِ النَّاسِ)

فِيهِ ابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٣٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ مِثْلَهُ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ON JE SILAN I MUDAR"[7];

"Veličanstven je Gospodar tvoj, dostojanstveni, i daleko od onakvoga kakvim ga predstavljaju oni"[8]; "a moć je u Allaha i u Poslanika Njegova..."[9], te o onome koji se zakune Allahovom moći i svojstvima.
Enes kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džehennem će reći: 'Dosta je, dosta je, tako mi Tvoje moći!'"[10]
Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ostat će jedan čovjek između Dženneta i Vatre – a to će biti posljednji

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

(سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ) (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ) وَمَنْ حَلَفَ بِعِزَّةِ اللهِ وَصِفَاتِهِ . وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَقُولُ جَهَنَّمُ قَطْ قَطْ وَعِزَّتِكَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْقَى رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولاً الْجَنَّةَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ

5 En-Nas, 2.

6 Misli se na hadis koji je naveden pod brojem 7412 ovog dijela *Sahiha*.

7 Ibrahim, 4; En-Nahl, 60; El-Ankebut, 26.

8 Es-Saffat, 180.

9 El-Munafikun, 8.

10 Ovdje je naveden samo dio hadisa koji je u potpunosti naveden u poglavlju *O tefsiru*. Ovim navodom se hoće pokazati da se i Džehennem kune Allahovim svojstvima, što znači da je to dozvoljeno.

čovjek kojemu će biti određeno da uđe u Džennet – pa će reći: 'Gospodaru moj, zaštiti moje lice od Vatre! Tako mi Tvoje moći, ništa drugo osim toga neću od Tebe tražiti.'"
Ebu-Seid kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni i Moćni Allah reći će mu: 'Eto ti to, i još deset puta toliko!'"
Ejjub je rekao: "Tako mi Tvoje moći, ja ne mogu bez Tvoga blagoslova!"[1]

إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ ذَلِكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ وَقَالَ أَيُّوبُ وَعِزَّتِكَ لاَ غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

7383. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Husejn Mu'allim, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, ovaj od Jahje b. Ja'mera, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgovorao: 'Utječem se Tvojoj moći! Nema (istinskog) Boga osim Tebe! (Ti si Onaj) koji ne umire, a džini i ljudi umiru!'"

٧٣٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلِّمُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ الَّذِي لاَ يَمُوتُ وَالْجِنُّ وَالإِنْسُ يَمُوتُونَ .

7384. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Esved, njemu Haremi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stalno će se bacati u vatru..."
REKAO MI JE i Halifa, prenoseći od Jezida b. Zurej'a, ovaj od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa... PRENESENO JE, također, od Mu'temira, koji je čuo svoga oca da prenosi od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stalno će se u nju (Vatru) bacati, a ona će govoriti: 'Ima li još?', sve dok Gospodar svjetova na nju ne stavi Svoje stopalo.[2] Tada će se ona skupiti i reći: 'Dosta je, dosta je, tako mi Tvoje moći i plemenitosti!' A Džennet će još uvijek imati slobodnog prostora dok za njega Allah ne stvori stvorenja (ljude), a onda ih ne nastani u preostali njegov (džennetski) dio."

٧٣٨٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيٌّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزَالُ يُلْقَى فِي النَّارِ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ مُعْتَمِرٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزَالُ يُلْقَى فِيهَا (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ فِيهَا رَبُّ الْعَالَمِينَ قَدَمَهُ فَيَنْزَوِي بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ ثُمَّ تَقُولُ قَدْ قَدْ بِعِزَّتِكَ وَكَرَمِكَ وَلاَ تَزَالُ الْجَنَّةُ تَفْضُلُ حَتَّى يُنْشِئَ اللهُ لَهَا خَلْقًا فَيُسْكِنَهُمْ فَضْلَ الْجَنَّةِ .

1 Ovo su riječi Allahovog poslanika Ejjuba, alejhis-selam.

2 I sintagmu "Svoje stopalo", kao i druge u kojima se spominju neka Allahova svojstva, najsigurnije je i najracionalnije, shvatati u njenom literarnom smislu, tj. da Uzvišeni Allah ima stopalo, a njegov izgled i kakvoću zna samo On. (prim. M.M.) )

## باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I ON JE TAJ KOJI JE NEBESA I ZEMLJU MUDRO STVORIO."[3]

٧٣٨٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو مِنَ اللَّيْلِ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ قَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لاَ إِلَهَ لِي غَيْرُكَ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِهَذَا وَقَالَ أَنْتَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ .

7385. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana, a on od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću bi upućivao dovu: 'Allahu moj, neka je Tebi hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje, neka je Tebi hvala! Ti obdržavaš nebesa i Zemlju i sve što je na njima, neka je Tebi hvala! Ti si svjetlo nebesa i Zemlje. Tvoja riječ je istina, Tvoje je obećanje istina, susret s Tobom je istina, Džennet je istina, Vatra je istina i Smak je svijeta istina. Allahu moj, Tebi se predajem i u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam i Tebi se obraćam, u Tvoje ime drugima se suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam. Oprosti mi ono što sam do sada činio i ono što ću kasnije učiniti, ono što sam sakrio i ono što sam obznanio! Ti si moj Bog, ja nemam drugog Boga osim Tebe!'"

Pričao nam je (ovaj hadis) Sabit b. Muhammed, a njemu Sufjan, s tim što je on to ovako prenio: "... Ti si istina, Tvoja je riječ istina..."[4]

3 El-En'am, 73.

4 Tj. s malom razlikom u ovom dijelu hadisa. Taj hadis je naveden pod brojem 7442, a u njemu stoji: "Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoja je riječ istina, Tvoje je obećanje istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, Čas (Smak svijeta) je istina!" (prim. M.M.)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A ALLAH SVE ČUJE I SVE VIDI!"[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا)

A'meš prenosi od Temima, a on od Urve da je Aiša rekla: "Hvala Allahu, koji čuje sve glasove!" Tada je Uzvišeni Allah objavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala..."[2]

وَقَالَ الْأَعْمَشُ عَنْ تَمِيمٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَسِعَ سَمْعُهُ الْأَصْوَاتَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى عَلَى النَّبِيِّ ﷺ (قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا).

7386. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Ebu-Musaa da je kazivao: "Bili smo na putu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo, kada bismo se popeli na uzvišicu, donosili tekbire. 'Obuzdajte se', reče nam on, 'jer vi ne dozivate ni gluhog ni odsutnog, nego dozivate Onoga koji dobro čuje i vidi i koji je blizu.'[3] Poslije toga (Vjerovjesnik) je naišao pored mene – a ja sam u sebi izgovarao: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!' – pa mi reče: 'Abdullahu b. Kajse, reci: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!', jer su te riječi jedna od dženetskih riznica' (ili je rekao: 'Hoćeš li da ti ukažem na...')."

٧٣٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنَّا إِذَا عَلَوْنَا كَبَّرْنَا فَقَالَ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا قَرِيبًا ثُمَّ أَتَى عَلَيَّ وَأَنَا أَقُولُ فِي نَفْسِي لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ فَقَالَ لِي يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ أَوْ قَالَ أَلاَ أَدُلُّكَ بِهِ.

7387, 7388. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Jezida, ovaj od Ebu-Hajra, a on od Abdullaha b. Amra (da je kazivao): "Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, poduči me dovi koju ću učiti u namazu!' 'Reci: 'Allahu moj, ja sam mnogo nepravde prema samom sebi učinio – a samo Ti praštaš grijehe – pa mi podari Svoj oprost! Zaista Ti mnogo praštaš i samilostan si!'",[4] odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٣٨٧-٧٣٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَا رَسُولَ اللهِ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلاَتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مِنْ عِنْدِكَ مَغْفِرَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

1 En-Nisa, 134.

2 El-Mudžadela, 1. Ovaj se ajet odnosi na slučaj kada je Havlu b. Sa'lebu grubo otjerao njen muž.

3 Allah je Svojim znanjem, sluhom, vidom itd. blizu svega.

4 Iz ovoga i drugih hadisa saznajemo da se u namazu mogu učiti još neke dove, a ne samo one koje su u nas uobičajene.

7389. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, alejhis-selam, da je rekao:
"Džibril, alejhis-selam, me je zovnuo i rekao: 'Zaista je tvoj Gospodar već čuo riječi tvoga naroda i njihov odgovor tebi.'"[5]

٧٣٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَادَانِي قَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'ON JE KADAR...'"[6]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ)

7390. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n b. Isa, a ovom Abdur-Rahman b. Ebu-Mevali, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je pričao Abdullahu b. Hasanu da mu je Džabir b. Abdullah Selemi kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao svoje ashabe istihari u svim slučajevima, kao što ih je podučavao i surama iz Kur'ana. On bi govorio: 'Kada se u nekoga od vas probudi zanimanje za neki posao, neka klanja dva rekata nafile, a onda prouči: 'Allahu moj, molim Te da uz pomoć Tvoga znanja odaberem ono što je dobro. Molim Te da mi pružiš Svoju pomoć. Molim Te za dio Tvoje dobrote. Ti si moćan, a ja nisam; Ti znaš, a ja ne znam. Ti dobro poznaješ sve tajne. Allahu moj, ako znaš (ako je u Tvome znanju) da je ovo – i neka tada to spomene[7] – 'dobro za mene i na ovom, i na onom svijetu, ili nije (ili je rekao: za moju vjeru, moj život i moj završetak), dosudi mi to, olakšaj i daj mi u tome bereket; a ako, Allahu moj, znaš (ako je u Tvome znanju) da to nije dobra za mene, moju vjeru, moj život i moj završetak

٧٣٩٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ يُحَدِّثُ عَبْدَاللهِ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ السَّلَمِيُّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ الاسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَمَا يُعَلِّمُهُمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ هَذَا الأَمْرَ ثُمَّ تُسَمِّيهِ بِعَيْنِهِ خَيْرًا لِي فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ قَالَ أَوْ فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ اللَّهُمَّ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ

5 Ovim hadisima i ajetima potvrđuju se dva Allahova svojstva: sluh i vid, koja su Njegova vječna svojstva i spadaju u esencijalna svojstva (*sifat zatijje*). Istovremeno se opovrgava stav mutezila da su Allahova svojstva odvojena od Njegove Biti, te da su ona nastala, za razliku od Njega, koji je vječan.

6 El-En'am, 65. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Reci: 'On je kadar poslati protiv vas kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu ili vas u stranke podijeliti i učiniti da silu jedni drugih iskusite. Pogledaj samo kako Mi potanko izlažemo ajete i znakove ne bi li ljudi shvatili.'"

7 Tj. neka spomene svoju potrebu zbog koje i klanja istiharu-namaz.

(a možda je još rekao: i na ovom i na onom svijetu), udalji me od toga, dosudi mi dobro gdje god ono bilo, i onda učini da time budem zadovoljan!’”[1]

أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ .

## O ONOME KOJI OKREĆE LJUDSKIM SRCIMA

## بَاب مُقَلِّبِ الْقُلُوبِ

I o riječima Uzvišenog: “... a Mi srca njihova i oči njihove okrećemo...”[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ) .

7391. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Ibn-Mubarek, prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on od Salima da je Abdullah rekao: “Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, najčešće zaklinjao: ‘Ne, tako mi Onoga koji okreće ljudska srca!’”

٧٣٩١. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ أَكْثَرُ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْلِفُ لاَ وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

1 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- važnost istihara-namaza je velika;
- istihara-namaz nije potreban za ono što je jasno naređeno ili zabranjeno, jer se prvo mora izvršavati, a drugoga se moramo kloniti; ona je potrebna za ono što je dopušteno, odnosno što možemo, ali ne moramo uraditi;
- treba izgovarati baš ovaj tekst dove u slučaju istihara-namaza;
- istihara-namaz ima dva rekata, a ko želi može klanjati i više, s tim da predaje selam nakon svaka dva rekata;
- Nevevi kaže da je lijepo na prvom rekatu učiti suru El-Kafirun, a na drugom El-Ihlas;
- dova se uči nakon istihare, a ispravno je ako je neko prouči i na sjedenju u namazu;
- Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, brinuo se za svoje sljedbenike i podučavao ih svemu što bi im moglo koristiti i na ovom i na onom svijetu;
- čovjek ništa ne može uraditi bez Allahove volje;
- nakon istihara-namaza čovjek putem sna može dobiti naputak šta treba učiniti, a ako ga ne dobije, onda neka postupi onako kako, nakon što je klanjao istiharu, osjeća da je ispravno.

2 El-En‘am, 110. Ovaj ajet, zajedno s dijelom prethodnog ajeta, glasi: “A šta vi znate, možda bi oni, kada bi im ona došla, vjernici postali? A Mi srca njihova i oči njihove okrećemo, pa neće vjerovati kao što nisu vjerovali ni prvi put, i ostavljamo ih da u osionosti svojoj lutaju smeteni.”

## ALLAH IMA DEVEDESET I DEVET IMENA

بَاب إِنَّ لِلَّهِ مِائَةَ اسْمٍ إِلاَّ وَاحِدًا

Ibn-Abbas kaže: "Veličanstveni, tj. Onaj koji posjeduje veličinu, Dobročinitelj i Dobri."

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ذُو الْجَلَالِ) الْعَظَمَةِ (الْبَرُّ) اللَّطِيفُ .

7392. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah ima devedeset i devet imena, jedno manje od stotinu. Ko ih sve obuhvati (brojem, znanjem i vjerovanjem) ući će u Džennet."[3] *Ahsajnahu* znači *hafiznahu* (sačuvali smo to, zbrojili smo to).[4]

٧٣٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلاَّ وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ (أَحْصَيْنَاهُ) حَفِظْنَاهُ .

## O DOZIVANJU UZVIŠENOG NJEGOVIM LIJEPIM IMENIMA I TRAŽENJU ZAŠTITE POMOĆU NJIH

بَاب
السُّؤَالِ بِأَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى وَالِاسْتِعَاذَةِ بِهَا

7393. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Kada neko od vas dođe do postelje, neka je opraši krajem svoje odjeće tri puta i izgovori: 'Gospodaru moj, u Tvoje ime spuštam svoje tijelo i s Tobom ću ga podići. Ako uzmeš moju dušu, oprosti joj; a ako je vratiš, čuvaj je onako kako čuvaš Svoje dobre robove!'"

٧٣٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ فِرَاشَهُ فَلْيَنْفُضْهُ بِصَنِفَةِ ثَوْبِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَلْيَقُلْ بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَاغْفِرْ لَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا

3 Ovaj je hadis koncizan, pa su ga islamski učenjaci tumačili onako kako su ga razumjeli. Neki smatraju da se time misli na izgovaranje Allahovih lijepih imena, drugi na njihovo učenje napamet i izgovaranje, a treći na rad u skladu s njima.
Ibn-Bettal daje najopširnije tumačenje ovog hadisa. On kaže da se ovim hadisom od vjernika traži i izgovoranje (Allahovih lijepih imena) i djelovanje (u skladu s njima). Ta imena treba, dakle, naučiti napamet i dozivati njima Allaha. Osim toga, čovjek se treba okititi značenjima onih imena koja mu to omogućuju: samilošću, plemenitošću, praštanjem..., a priznavati ona imena koja su karakteristična samo za Allaha, dželle šanuhu: Jedan, Uzvišeni, Moćni... Čovjek treba biti skrušen dok ih izgovara.

4 Ovim dotatkom Buhari želi da ukaže na to koje je, po njemu, značenje dijela hadisa *men ahsaha*, pa navodi dio 12. ajeta iz sure Ja sin, koji glasi: "Sve smo Mi to u Knjizi jasnoj pobrojali", te ga tumači riječima *hafiznahu* (tj. sačuvali smo ga). U slučaju čovjeka, riječ hafiza znači i zapamtiti, i to je značenje koje Buhari preferirira u slučaju Allahovih imena. (prim. M.M.)

Ovaj hadis također prenose Jahja i Bišr b. Mufeddal od Ubejdullaha, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. U verziji koju prenose Zuhejr, Ebu-Damra i Isma'il b. Zekerijja od Ubejdullaha, a on od Seida, stoji još i: "... on od svoga oca...", koji prenosi od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn-Adžlan ovaj hadis prenosi od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ تَابَعَهُ يَحْيَى وَبِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَزَادَ زُهَيْرٌ وَأَبُو ضَمْرَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ ابْنُ عَجْلاَنَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7394. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Rib'ija da je Huzejfa kazivao:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u postelju, govorio bi: 'Allahu moj, u Tvoje ime živim i umirem!', a kada bi se probudio govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio i koji će nas ponovo proživjeti.'"

٧٣٩٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَحْيَا وَأَمُوتُ وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

7395. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Mensur, prenoseći od Rib'ija b. Hiraša, a on od Hareše b. Hurra da je Ebu-Zerr rekao: "Kada bi noću legao u postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'U Tvoje ime umiremo i živimo!', a kada bi se probudio (govorio bi): 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio i koji će nas ponovo proživiti.'"

٧٣٩٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ خَرَشَةَ ابْنِ الْحُرِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ بِاسْمِكَ نَمُوتُ وَنَحْيَا فَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

7396. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Salima, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako neko od vas, kada se želi sastati sa svojom ženom, izgovori: 'U ime Allaha! Allahu moj, udalji šejtana od nas i udalji šejtana od onoga što nam Ti podariš!', i ako bude određeno da se tada začne dijete, nikako mu šejtan neće moći nauditi."[1]

٧٣٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ فَقَالَ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرْ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرُّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je svoje drugove upućivao kako će postupati u svim prilikama, pa i u trenutku prilaska svojim ženama. Spolni je odnos u braku halal i dobro djelo, pa ga treba započeti

7397. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Fudajl, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Hemmama da je Adijj b. Hatim kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hoću li slati u lov svoje dresirane pse, pa mi je on odgovorio: 'Ako pustiš svoje dresirane pse, spomenuvši pritom Allahovo ime, i ako oni ulove (zadrže lovinu) – jedi (dopušteno je)! A ako baciš strijelu bez perke i bez željeznog šiljka[2] (i ona probode (žrtvu šiljkom) – opet jedi!'"

٧٣٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا فُضَيْلٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ قُلْتُ أُرْسِلُ كِلاَبِي الْمُعَلَّمَةَ قَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبَكَ الْمُعَلَّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَأَمْسَكْنَ فَكُلْ وَإِذَا رَمَيْتَ بِالْمِعْرَاضِ فَخَزَقَ فَكُلْ .

7398. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: "(Ashabi) su rekli: 'Allahov Poslaniče, ima ovdje ljudi koji su nedavno napustili mnogoboštvo i koji donose meso (za prodaju), a ne znamo da li su spomenuli Allahovo ime prilikom klanja.' 'Spomenite vi Allahovo ime i jedite!', reče im on."[3] Ovaj hadis također prenose Muhammed b. Abdur-Rahman, Deraverdi (Abdul-Aziz b. Muhammed) i Usama b. Hafs.

٧٣٩٨. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ قَالَ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ هَا هُنَا أَقْوَامًا حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِشِرْكٍ يَأْتُونَا بِلُحْمَانٍ لاَ نَدْرِي يَذْكُرُونَ اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا أَمْ لاَ قَالَ اذْكُرُوا أَنْتُمُ اسْمَ اللهِ وَكُلُوا تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ وَأُسَامَةُ بْنُ حَفْصٍ .

7399. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Hišam, prenoseći od Katade da je Enes rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zaklao dva ovna na ime kurbana, spomenuvši pritom Allahovo ime i izgovorivši tekbir."[4]

٧٣٩٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ يُسَمِّي وَيُكَبِّرُ .

---

ovom dovom, ili, makar, učenjem *Bismille*.

2 Neki kažu da je mirad dugačka strijela koja ima četiri tanke perke, pa kad se ona odapne, okrene se pljoštimice. Drugi, opet,kažu da je mirad pljosnato. široko željezo s vrškom, koje je teško i ravnomjerno. Treći kažu da je to daska ili drvo koje se zašilja i baca na životinju.

3 Iz ovog se hadisa može zaključiti da se prema svakom muslimanu treba odnositi kao prema osobi od povjerenja, dok se suprotno ne dokaže. Iako se u ovom slučaju radi o osobama koje su odskora u islamu, pretpostavlja se da te osobe znaju za obavezu izgovaranja *Bismille* pri klanju, pa se od njih može uzeti meso.

4 Iz ovih i sličnih hadisa vidi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u svakoj prilici spominjao Allahovo ime ili učio određene dove, pa vjernici i u tome treba da ga slijede.

7400. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Esveda b. Kajsa, a on od Džundeba (da je kazivao):
"Bio sam prisutan kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Kurban-bajram klanjao, a onda, u hutbi, rekao: 'Onaj koji je zaklao prije namaza neka umjesto toga zakolje drugi (kurban), a onaj koji nije zaklao neka zakolje u ime Allaha!'"

٧٤٠٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبٍ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ صَلَّى ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ لَمْ يَذْبَحْ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللهِ .

7401. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Verka', prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte se zaklinjati svojim očevima! Ko se želi zakleti neka se zakune Allahom!"

٧٤٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ وَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ .

## O ONOME ŠTO SE NAVODI O BIĆU, SVOJSTVIMA I IMENIMA UZVIŠENOG ALLAHA

## بَاب
## مَا يُذْكَرُ فِي الذَّاتِ وَالنُّعُوتِ وَأَسَامِي اللَّهِ

Hubejb je (prije pogubljenja) rekao: "Dokle god je to radi Božijega Bića!", spominjući izraz "biće" umjesto imena Uzvišenog.

وَقَالَ خُبَيْبٌ وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ فَذَكَرَ الذَّاتَ بِاسْمِهِ تَعَالَى .

7402. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Amra b. Ebu-Sufjana b. Esida b. Džarija Sekafija, koji je bio saveznik plemena Benu-Zuhra i jedan od Ebu-Hurejrinih prijatelja, da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao deseterieu (u izvidnicu), a među njima je bio i Hubejb Ensari. Ubejdullah b. Ijad ispričao mi je, prenoseći od Harisove kćerke, da je on (Hubejb), kada su se iskupili, pozajmio britvu od nje da se obrije. Kada su izišli iz harema da ga ubiju, Hubejb Ensari reče:

*Ako budem ubijen kao musliman, nije me briga*
*Na kom ću mjestu, Allaha radi, pogubljen biti,*
*Dokle god je to radi Božijeg Bića! Ako htjedne,*
*On će dati da se sastavi tijelo iskomadano!*

٧٤٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي سُفْيَانَ بْنِ أَسِيدِ بْنِ جَارِيَةَ الثَّقَفِيُّ حَلِيفٌ لِبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشَرَةً مِنْهُمْ خُبَيْبٌ الأَنْصَارِيُّ فَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عِيَاضٍ أَنَّ ابْنَةَ الْحَارِثِ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُمْ حِينَ اجْتَمَعُوا اسْتَعَارَ مِنْهَا مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَلَمَّا خَرَجُوا مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ قَالَ خُبَيْبٌ الأَنْصَارِيُّ وَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ

الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ فَقَتَلَهُ ابْنُ الْحَارِثِ فَأَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ خَبَرَهُمْ يَوْمَ أُصِيبُوا .

Zatim ga je Ibn-Haris ubio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ashabe o njihovom slučaju onoga dana kada su napadnuti."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ALLAH VAS UPOZORAVA NA SEBE"[2],

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلاَ أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ) .

Te o riječima Njegovim: "Ti znaš šta je u meni (šta ja znam), a ja ne znam šta je u Tebi (šta Ti znaš)!"[3]

٧٤٠٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللهِ .

7403. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema niko ljubomorniji od Allaha – zato je zabranio ružna djela, i nema niko da više voli pohvalu od Allaha."

٧٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ وَهُوَ يَكْتُبُ عَلَى نَفْسِهِ وَهُوَ وَضْعٌ عِنْدَهُ عَلَى الْعَرْشِ إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي .

7404. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Ebu-Hamza, prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada je Allah stvorio stvorenja – propisujući to Sebi – zapisao je u Svojoj knjizi (*Levhi-mahfuzu*), a ona je postavljena kod Njega na Aršu: 'Moja je milost nadvladala Moju srdžbu.'"

1 Ovaj slučaj detaljnije je opisan u prethodnim poglavljima Buharijevog *Sahiha*, između ostalog i u poglavlju *O borbi i putovanju u ime Allaha*. Naime, četvrte godine po hidžri, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je skupinu od deset ashaba u izviđanje, ali su oni pali u klopku idolopoklonika. Osmericu su ih ubili, a dvojicu prodali kao robove. Tako je prodan i ensarija Hubejb b. Adi, a kupili su ga sinovi Harisa b. Amira, kojeg je on ubio u Bici na Bedru. Kada su se spremali da ga ubiju, on je zatražio da klanja dva rekata nafila-namaza, a onda je, pred smaknuće, izgovorio navedene riječi. Na taj način dao je divan primjer kako vjernik gine u ime Allaha. Buhari taj slučaj ovdje navodi kao potvrdu da se može reći "Božije biće".

2 Ali-Imran, 28; Ali-Imran, 30.

3 El-Maida, 116. Ovo su, ustvari, Isaove, alejhis-selam, riječi upućene Allahu, dželle šanuhu.

7405. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam u stanju učiniti Svome robu ono što o Meni misli, i s njim sam kad Me spomene.[1] Ako on Mene spomene u sebi, i Ja njega spomenem u Sebi; a ako Me on spomene u nekoj skupini, Ja njega spomenem u skupini boljoj od nje.[2] Ako se on Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat; a ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat. Ako on Meni ide običnim hodom, Ja njemu idem žurno.'"[3]

٧٤٠٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشِبْرٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "SVE ĆE, OSIM LICA NJEGOVA, PROPASTI!"[4]

## بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ)

7406. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Kada je objavljen ovaj ajet: 'Reci: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava...'' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Utječem se Tvome licu!' – '... ili ispod vaših nogu...' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

٧٤٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ فَقَالَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ قَالَ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا) فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَذَا أَيْسَرُ .

1 Ako čovjek misli da će mu Allah oprostiti i preći preko njegovih grijeha, tako će, ako Bog da, i biti. A ako misli da će ga kazniti, tako će mu i biti. Ovim riječima se ukazuje na to da kod čovjeka treba preovladati nada nad strahom i zato on, radeći dobra djela, treba biti čvrsto uvjeren da će ih Allah primiti i oprostiti mu grijehe. A ako bude mislio suprotno tome, onda on spada u nesretnike i ako s tim uvjerenjem umre, bit će prepušten svom uvjerenju. (prim. M.M.) Inače, Allah je sa Svojim robom na način da On zna za vjernika, da mu pomaže i da će ga nagraditi za to spominjanje, a nikako to ne znači da je On uz čovjeka sa svojim Bićem (Zatom).

2 To mogu biti poslanici, mogu biti stanovnici Dženneta, a mogu biti, što je i najvjerovatnije, meleci. Ovaj hadis uzimaju za dokaz oni koji kažu da su meleci vredniji od ljudi, ali im drugi odgovaraju da meleci mogu biti bolji samo od nekih ljudi, ali su ljudi, općenito gledajući, priznatiji kod Allaha od meleka.

3 O tome da je Allah blizu Svojih robova, a pogotovo onih koji Ga mole, postoje mnogi hadiski i kur'anski tekstovi i u to nema sumnje. Onda kada se čovjek približi Allahu kroz svoju potpunu predanost, ljubav, iskrenost i ihlas u djelima, tada se Uzvišeni Allah približi njemu više nego što se čovjek približio Allahu. Sve što se čovjek na takav način više približava Allahu, Allah biva bliži njemu. Čovjekovo srce tada postaje toliko blisko s Allahom, tako da je on u stanju kada Ga skoro vidi, ako je On na Svome Aršu. (prim. M.M.)

4 El-Kasas, 88.

sellem, je rekao: 'Utječem se Tvome licu!' – '... ili da vas u stranke podijeli (i učini da silu jedni drugih iskusite!)'[5] – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ovo je lakše.'"[6]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I DA RASTEŠ POD OKOM MOJIM"[7]

تُغَذَّى وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا) .

(tj. da jačaš) i riječima Njegovim: "...koja je plovila pred očima našim"[8]

٧٤٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ ذُكِرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللهَ لاَ يَخْفَى عَلَيْكُمْ إِنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى عَيْنِهِ وَإِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

7407. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija da je Abdullah kazivao: "Neko je spomenuo Dedždžala u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Allah vam je poznat. Zaista Allah nije ćorav' – pokazao je rukom na svoje oko – 'a Mesih Dedždžal ćorav je u desno oko, kao da mu je ono isturena boba grožđa.'"

٧٤٠٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ أَنْذَرَ قَوْمَهُ الأَعْوَرَ الْكَذَّابَ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ .

7408. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika, a da on nije upozorio svoj narod na slijepog i lažljivog. On je ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav. Među njegovim (Dedždžalovim) je očima napisano nevjernik (kafir)."

5 El-En'am, 65.

6 Ovaj ajet i hadis dokaz su da Allah, dželle šanuhu, ima lice, u što vjeruju sljedbenici ehli-sunneta, ne raspravljajući o njegovu izgledu i ne poredeći ga s ljudskim licem.

7 Ta-ha, 39.

8 El-Kamer, 14. Buhari ovdje navodi dijelove dvaju ajeta i dvaju hadisa koji potvrđuju da Allah ima vid, odnosno da On ima oči, s tim što se ne zna kakve su, osim da nisu slične nikakvim drugim očima.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ON JE ALLAH – TVORAC, ONAJ KOJI IZ NIČEGA STVARA, ONAJ KOJI SVEMU DAJE OBLIK!"[1]

7409. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Affan, a ovom Vuhejb, prenoseći od Musaa, tj. Ibn-Ukbe, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Ibn-Muhajriza, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
"U Bici protiv plemena Benu-Mustalik dobili smo robinje, pa su neki htjeli uživati s njima, ali da one ne zatrudne. Zato su upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o prijekidu snošaja (tako što se ejakulira izvan vagine), pa im je on rekao: 'Nema štete ako to ne biste ni činili, jer je Allah već zapisao ko će biti stvoren sve do Sudnjeg dana.'"[2] Mudžahidu je kazivao Kaze'a, a ovom Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nijedne žive duše, a da je Allah nije stvorio."

بَاب قَوْلِ اللَّهِ (هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ)

٧٤٠٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى هُوَ ابْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ أَنَّهُمْ أَصَابُوا سَبَايَا فَأَرَادُوا أَنْ يَسْتَمْتِعُوا بِهِنَّ وَلاَ يَحْمِلْنَ فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا فَإِنَّ اللهَ قَدْ كَتَبَ مَنْ هُوَ خَالِقٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ عَنْ قَزَعَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَتْ نَفْسٌ مَخْلُوقَةٌ إِلاَّ اللهُ خَالِقُهَا .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ONOME KOGA SAM SVOJIM DVJEMA RUKAMA STVORIO."[3]

7410. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će danu Allah sakupiti vjernike, evo ovako, pa će oni reći: 'Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!'
Potom će otići do Adema i reći mu: 'Ademe, zar ne vidiš ljude (u kakvom su stanju)? Allah je tebe

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ)

٧٤١٠. حَدَّثَنِي مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَجْمَعُ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ يَا آدَمُ أَمَا تَرَى النَّاسَ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلاَئِكَتَهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ اشْفَعْ لَنَا

1 El-Hašr, 24.

2 Ovaj i slične hadise uzimaju za dokaz oni koji smatraju da islam dopušta upotrebu kontraceptivnih sredstava kojima se sprečava oplođavanje jajne ćelije.

3 Sad, 75.

إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكَ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَهَا وَلَكِنِ ائْتُوا نُوحًا فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ وَلَكِنِ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطَايَاهُ الَّتِي أَصَابَهَا وَلَكِنِ ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا آتَاهُ اللهُ التَّوْرَاةَ وَكَلَّمَهُ تَكْلِيمًا فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ وَلَكِنِ ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَتَهُ وَرُوحَهُ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَلَكِنِ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ لَهُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يُقَالُ لِي ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدَ عَلَّمَنِيهَا ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدَ عَلَّمَنِيهَا رَبِّي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَإِذَا رَأَيْتُ

stvorio Svojom rukom, naredio je melecima da ti učine sedždu i poučio te imenima svega. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!' Tada će im on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će im spomenuti grešku koju je učinio[4] – 'nego otiđite vi Nuhu, jer je on prvi poslanik kojeg je Allah poslao ljudima.'
Oni će potom otići Nuhu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to' – te će im spomenuti grešku koju je učinio[5] – 'nego otiđite vi Ibrahimu, miljeniku Milostivog Allaha.' Oni će onda otići Ibrahimu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će se i on ispričati, spominjući greške koje je počinio[6] – 'nego otiđite vi Musau, robu kojem je Allah dao Tevrat i s kojim je izravno razgovarao.'
Onda će oni otići Musau, ali će im se i on ispričati: 'Nisam vam ja za to' – pa će spomenuti grešku koju je učinio – 'nego otiđite vi do Isaa, koji je Allahov rob, poslanik, riječ Njegova (tj. stvoren je riječju: *Budi*!) i duh Njegov (tj. On mu je dušu, život udahnuo).' Oni će onda doći Isau, ali će im on reći: 'Nisam vam ja za to, nego otiđite vi do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, roba kojem su oproštene i ranije i kasnije greške.'
Tako će oni doći do mene, pa ću ja krenuti i zatražiti dopuštenje da dođem do svoga Gospodara, a to će mi biti dopušteno. Kada ugledam svoga Gospodara, past ću Mu na sedždu, pa će me Allah tako ostaviti koliko On bude htio, a onda će mi biti rečeno: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!' Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On odabrati određeni broj (ljudi)

4 Radi se o kušanju ploda u Džennetu sa zabranjenog drveta.

5 Misli se na dovu koju je uputio Allahu da uništi sve nevjernike.

6 Prema nekim komentatorima, radi se o njegovim izjavama kako obožava zvijezde, Mjesec i Sunce, prije nego što je spoznao Gospodara svjetova. Prema drugim komentatorima, radi se o njegove tri izjave: a) da će se razboljeti (Es-Saffat, 89), b) da je veliki kip porazbijao manje (El-Enbija, 63) i c) da mu je Sara sestra (kako bi je spasio od nasilnog vladara u Egiptu).

i ja ću ih uvesti u Džennet. Vratit ću se poslije toga i, kada ugledam svoga Gospodara, ponovo Mu pasti na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’ Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On dati određeni (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet.
Potom ću se ponovo vratiti i, kada ugledam svoga Gospodara, opet Mu pasti na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’ Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On dati određeni broj (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet. Vratit ću se poslije toga još jednom i reći: ‘Gospodaru moj, u Vatri su ostali samo oni koje je Kur’an zadržao (tj. za koje je Allah u Kur’anu rekao da će boraviti u Džehennemu) i koji moraju tamo vječno ostati.’”
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, potom još rekao: “Iz Vatre će izići svi oni koji budu izgovorili: ‘Nema Boga osim Allaha!’, i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko teži jedno ječmeno zrno. Zatim će iz vatre izići svi oni koji budu izgovorili: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’, i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko teži jedno pšenično zrno. Na koncu, iz Vatre će izići svi oni koji budu izgovorili: ‘Nema Boga osim Allaha!’, i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko jedna trunka (praška).”[1]

رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ قُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدَ عَلَّمَنِيهَا ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَوَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ شَعِيرَةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ بُرَّةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مَا يَزِنُ مِنَ الْخَيْرِ ذَرَّةً .

[1] Riječ zerre osim ovog značenja, može označavati najmanjeg mrava ili nešto najmanje što se uopće može izmjeriti. Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- prilike će na Sudnjem danu biti izuzetno teške;
- na Sudnjem će danu biti zauzimanja;
- čak i odabrani poslanici (*ulul-azm*) ustručavat će se zauzimanja za nekoga, jer će se pribojavati nekih svojih grešaka;
- velika je vrijednost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na sve ostale poslanike;

7411. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allahova je ruka puna, i njenu puninu nimalo neće umanjiti danonoćno obilno davanje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju? Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj ruci."
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također rekao: "Njegov je Arš na vodi, a u drugoj Mu je ruci vaga koju spušta i podiže."

٧٤١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَدُ اللهِ مَلأَى لاَ يَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَقَالَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَغِضْ مَا فِي يَدِهِ وَقَالَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الأُخْرَى الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ .

7412. PRIČAO NAM JE Mukaddem b. Muhammed, a njemu njegov amidža Kasim b. Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista će Allah, kada nastupi Smak svijeta, šakom uhvatiti Zemlju, a nebesa će biti u Njegovoj desnici, pa će reći: 'Ja sam vladar!'"
Ovaj hadis također prenosi Seid od Malika.

٧٤١٢. حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللهَ يَقْبِضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الأَرْضَ وَتَكُونُ السَّمَوَاتُ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ رَوَاهُ سَعِيدٌ عَنْ مَالِكٍ .

7413. PRIČAO NAM JE Umer b. Hamza, njemu Salim, prenoseći od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao... A Ebu-Jeman prenosi od Šu'ajba, ovaj od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah će šakom uhvatiti Zemlju."

٧٤١٣. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ سَمِعْتُ سَالِمًا سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ .

- Muhammed će se, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimati i za one iz njegovog ummeta koji su činili velike grijehe;
- velika je briga i trud Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, za sve pripadnike njegova ummeta;
- vjernici koji određeno vrijeme budu morali provesti u Džehennemu iz njega će izlaziti postupno, shodno veličini svojih grijeha;
- u Džehennemu će vječno ostati samo oni koji presele na ahiret bez trunke imana.

7414. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Sufjan, prenoseći od Mensura i Sulejmana, oni od Ibrahima, on od Ubejde, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):
"Jedan je židov došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Muhammede, Bog će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na (drugom) prstu, brda na (trećem) prstu, drveće na (četvrtom) prstu, a ostala stvorenja na (petom) prstu, pa će reći: 'Ja sam vladar!'' Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, pa je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.'"[1]
Jahja b. Seid kaže da u verziji koju prenosi Fudajl b. Ijad od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, stoji i: "... pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao, čudeći se i potvrđujući njegove riječi."

٧٤١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ سَمِعَ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ أَنَّ يَهُودِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلَائِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَزَادَ فِيهِ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَعَجُّبًا وَتَصْدِيقًا لَهُ.

7415. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah kazivao:
"Jedan je sljedbenik Knjige došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Ebu-Kasime, Bog će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na prstu, drveće i vodu na prstu, a ostala stvorenja na prstu, pa će reći: 'Ja sam vladar! Ja sam vladar!'' Vidio sam tada Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, a onda je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.'"

٧٤١٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ عَلْقَمَةَ يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ إِنَّ اللهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلَائِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الْمَلِكُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ).

1 Ez-Zumer, 67.

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: “NEMA NIKO LJUBOMORNIJI OD ALLAHA...”

بَاب
قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ شَخْصَ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ

Ubejdullah b. Amr prenosi od Abdul-Melika ovaj hadis: “Nema niko ljubomorniji od Allaha.”

وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ لاَ شَخْصَ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ .

7416. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Verrada, Mugirinog pisara, da je Mugira kazivao: “Rekao je Sa‘d b. Ubada: ‘Kada bih zatekao nekog čovjeka sa svojom ženom, sigurno bih ga udario sabljom, ali ne pljoštimice, nego oštricom!’ Te riječi su došle do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: ‘Čudite se Sa‘dovoj ljubomori?! Tako mi Allaha, ja sam ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji i od mene. Allah je zbog ljubomore zabranio i javni i tajni razvrat. Nema niko ko više voli opravdanje od Allaha – zato je slao one koji su donosili radosne vijesti (poslanike) i koji su upozoravali. Nema nikoga ko više voli pohvalu od Allaha – zato je Allah obećao Džennet.’”

٧٤١٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبُوذَكِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلاً مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ وَاللَّهِ لأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللَّهُ أَغْيَرُ مِنِّي وَمِنْ أَجْلِ غَيْرَةِ اللَّهِ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعُذْرُ مِنَ اللَّهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ بَعَثَ الْمُبَشِّرِينَ وَالْمُنْذِرِينَ وَلاَ أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمِدْحَةُ مِنَ اللَّهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَعَدَ اللَّهُ الْجَنَّةَ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “RECI: ‘KO (ŠTO) JE SVJEDOK NAJPOUZDANIJI?’ – I ODGOVORI: ‘ALLAH!’”[2]

بَاب ﴿قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ﴾

Dakle, Uzvišeni Allah za Sebe kaže da je “Nešto” (*šej’un*) – a i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za Kur’an je upotrijebio izraz “nešto” – i to (što je On “Nešto”, pa samim tim i postoji) je jedno od Allahovih svojstava. On je također rekao: “Sve će, osim Njega, propasti!”[3]

فَسَمَّى اللَّهُ تَعَالَى نَفْسَهُ شَيْئًا وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الْقُرْآنَ شَيْئًا وَهُوَ صِفَةٌ مِنْ صِفَاتِ اللَّهِ وَقَالَ ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ﴾ .

2 El-En‘am, 19.

3 El-Kasas, 88. I u ovom, a i u prethodnom ajetu, upotrijebljen je izraz “šej’un”, koji znači: “nešto, išta, stvar” itd., ali se on ovdje u prijevodu ne pojavljuje kao posebna riječ, već ulazi u značenje riječi “ko” i “sve”. Buhari navodi ova dva ajeta i hadis koji slijedi da bi odgovorio onima koji su u njegovo vrijeme tvrdili da se za Allaha ne smije upotrijebiti izraz *šej’un*, te onima koji su tvrdili da se i za nepostojanje može upotrijebiti taj izraz. Buhari u podnaslovu želi reći da sam riječ *nešto* (*šej’un*) nije Allahov atribut, nego taj pojam ukazuje na postojanje (egzistenciju), a to je jedno od Allahovih svojstava.

7417. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao jednom čovjeku: 'Znaš li nešto iz Kur'ana?', pa je on odgovorio: 'Da, te i te sure', spomenuvši imena tih sura."

٧٤١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِرَجُلٍ أَمَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ سَمَّاهَا .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A NJEGOV JE PRIJESTO IZNAD VODE BIO"[1]; "ON JE GOSPODAR ARŠA VELIČANSTVENOG!"[2]

## بَاب (وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ)

Ebu-Alije kaže da izraz *isteva* u ajetu: *Isteva iles-semai* znači "uzdigao se" *(irtefea)*, dok *fe sevvahunne* znači "zatim ih je stvorio" *(halekahunne)*. Mudžahid za izraz *isteva* kaže da znači "uzvisio se nad Aršom."[3]
Ibn-Abbas kaže da izraz *El-Medžid*[4] znači "Plemeniti" *(El-Kerim)*, a *El-Vedud*[5] znači – "Voljeni" *(El-Habib)*. Kaže se: *hamidun medžidun* (hvaljeni, slavljeni); to su participi pasivni od izraza: *madžid* i *hamid*.

(وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ (اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ) ارْتَفَعَ (فَسَوَّاهُنَّ) خَلَقَهُنَّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (اسْتَوَى) عَلاَ عَلَى الْعَرْشِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْمَجِيدُ) الْكَرِيمُ وَ (الْوَدُودُ) الْحَبِيبُ يُقَالُ (حَمِيدٌ مَجِيدٌ) كَأَنَّهُ فَعِيلٌ مِنْ مَاجِدٍ مَحْمُودٌ مِنْ حَمِدَ .

7418. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A‘meš, prenoseći od Džamija b. Šeddada, a on od Safvana b. Muhriza da je Imran b. Husajn kazivao: "Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu došli neki ljudi iz (plemena) Benu-Temim, pa im on reče: 'Primite radosnu vijest, o vi iz Benu-Temima!'
'Već si nam donio radosnu vijest, ali (sada) nam daj (nešto)!', odgovoriše mu oni.
Zatim su mu došli neki ljudi iz Jemena, pa on i

٧٤١٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ قَوْمٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَدَخَلَ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا أَهْلَ الْيَمَنِ إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَبِلْنَا جِئْنَاكَ لِنَتَفَقَّهَ فِي الدِّينِ

1 Hud, 7.
2 Et-Tevba, 129.
3 Radi se o tumačenju dvadeset devetog ajeta sure El-Bekara.
4 El-Burudž, 15.
5 El-Burudž, 14.

وَلِنَسْأَلَكَ عَنْ أَوَّلِ هَذَا الأَمْرِ مَا كَانَ قَالَ كَانَ اللهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ قَبْلَهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ ثُمَّ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ وَكَتَبَ فِي الذِّكْرِ كُلَّ شَيْءٍ ثُمَّ أَتَانِي رَجُلٌ فَقَالَ يَا عِمْرَانُ أَدْرِكْ نَاقَتَكَ فَقَدْ ذَهَبَتْ فَانْطَلَقْتُ أَطْلُبُهَا فَإِذَا السَّرَابُ يَنْقَطِعُ دُونَهَا وَايْمُ اللهِ لَوَدِدْتُ أَنَّهَا قَدْ ذَهَبَتْ وَلَمْ أَقُمْ .

njima reče: 'Primite, o vi iz Jemena, radosnu vijest, kada je oni iz Benu-Temima nisu htjeli primiti!' Oni mu odgovoriše: 'Primamo je! Došli smo ti da nas podučiš islamu i da te upitamo o početku svijeta, šta je tada bilo.'
'Allah je (oduvijek) bio', reče im on, 'a prije Njega nije bilo ništa. Njegov je Arš bio na vodi. Zatim je On stvorio nebesa i zemlju i sve zapisao u Knjigu (*Levhi-mahfuz*)...'
Uto mi dođe jedan čovjek i povika: 'Trči za svojom devom, Imrane, otišla ti je!' Ja sam tada krenuo da je tražim, ali me je od nje razdvajala čitava vječnost (bila je daleko). Tako mi Allaha, volio sam da je otišla (bez traga) i da nisam nikako ustao (jer bih tako čuo hadis do kraja)!"[6]

٧٤١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ يَمِينَ اللهِ مَلأَى لاَ يَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ مَا فِي يَمِينِهِ وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الأُخْرَى الْفَيْضُ أَوِ الْقَبْضُ يَرْفَعُ وَيَخْفِضُ .

7419. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahova je desnica puna, i njenu puninu nimalo neće umanjiti danonoćno obilno davanje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju? Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj desnici. Njegov je Arš na vodi, a u drugoj Mu je ruci izobilje ili smrt,[7] i On uzdiže (neke ljude), a neke ponižava."

6 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio je obradovati ljude iz plemena Benu-Temim viješću da će ući u Džennet onaj koji primi islam. Međutim, oni su se više zanimali za dunjalučku korist, pa su to i zatražili, a Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga naljutio. Zato mu je još više bilo drago kada je vidio da ga Jemenci žele saslušati, što znači da daju prednost ahiretskoj koristi nad dunjalučkom.
Iz Imranovih riječi na kraju hadisa vidi se kolika je bila želja ashaba da budu uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i da nešto od njega nauče.

7 Ovdje se može raditi o nedoumici prenosioca da li je rečeno *el-fejd* ili *el-kajd* i u tom slučaju i jedna i druga riječ znače uzimanje duša (smrt, usmrćivanje). Neki komentatori kažu da se ne radi o nedoumici, nego o dvije riječi različitog značenja, tj. obilje i smrt (usmrćivanje, uzimanje duša). (prim. M.M.)

7420. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, prenoseći od Hammada b. Zejda, a on od Sabita da je Enes kazivao: "Zejd b. Harisa došao je da se požali, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo govoriti: 'Boj se Allaha i ne puštaj svoju ženu!'" Enes dalje pripovijeda: "Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išta krio, sakrio bi ovaj slučaj! Zejneba se znala ponositi u odnosu na druge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene, pa bi govorila: 'Vas su udale vaše porodice, a mene je udao Uzvišeni Allah, iznad sedam nebesa!'"[1] Od Sabita se prenosi da je ajet: "U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao..."[2] – objavljen povodom slučaja Zejnebe i Zejda b. Harise.

٧٤٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جَاءَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ يَشْكُو فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اتَّقِ اللهَ وَأَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ قَالَ أَنَسٌ لَوْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَاتِمًا شَيْئًا لَكَتَمَ هَذِهِ قَالَ فَكَانَتْ زَيْنَبُ تَفْخَرُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ زَوَّجَكُنَّ أَهَالِيكُنَّ وَزَوَّجَنِي اللهُ تَعَالَى مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَوَاتٍ وَعَنْ ثَابِتٍ (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ) نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ .

7421. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Isa b. Tahman, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Povod objavljivanju ajeta o hidžabu bila je Zejneba bint Džahš. Toga dana (kad je objavljen) on ju je nahranio hljebom i mesom, a ona se znala ponositi u odnosu na druge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene govoreći: 'Mene je Allah, Koji je iznad neba, (za njega) udao!'"

٧٤٢١. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ طَهْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ نَزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ فِي زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَأَطْعَمَ عَلَيْهَا يَوْمَئِذٍ خُبْزًا وَلَحْمًا وَكَانَتْ تَفْخَرُ عَلَى نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنَّ اللهَ أَنْكَحَنِي فِي السَّمَاءِ .

7422. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah okončao stvaranje, kod Sebe je, iznad Svoga Arša, zapisao: 'Moja je milost pretekla Moju srdžbu.'"

٧٤٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ لَمَّا قَضَى الْخَلْقَ كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ عَرْشِهِ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي .

1 Zejd b. Harisa bio je rob kojeg je Hatidža poklonila Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se udala za njega. Bio je vrlo čestit i lijepog ponašanja, pa ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, volio i, nakon smrti svojih sinova Kasima i Abdullaha, posinio. On je bio jedan od prvih ljudi koji su primili islam. Oženio se Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, tetičnom Zejnebom, ali nije mogao s njom živjeti, pa se na to žalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je jedno vrijeme odvraćao od rastave braka, ali je onda Allah, dželle šanuhu, objavio nekoliko ajeta iz sure El-Ahzab iz kojih se vidi da je Njegova volja da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, oženi Zejnebom. Razlog tome jest to što se dotada u Arapa smatralo zabranjenim oženiti se ženom od koje se rastavi posinak. Allah, dželle šanuhu, htio je da se to desi baš Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ashabi to lakše prihvatili.

2 El-Ahzab, 37.

7423. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, a ovom njegov otac, prenoseći od Hilala, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko bude vjerovao u Allaha i Njegova Poslanika, klanjao namaz i postio ramazan – Allahova je obaveza da ga uvede u Džennet, bez obzira da li je učinio hidžru na Allahovom putu ili je ostao u svojoj zemlji, u kojoj je rođen.' 'Allahov Poslaniče', upitaše (ashabi), 'hoćemo li upoznati ljude s tim?', a on reče: 'Zaista u Džennetu ima stotinu stupnjeva, koje je Allah pripremio za borce na Njegovom putu. Između svaka dva stupnja razdaljina je koliko između nebesa i zemlje. Kada tražite od Allaha, tražite Firdevs! To je središnji i najviši dio Dženneta, a iznad njega Arš je Milostivog. Iz njega izviru dženetske rijeke.'"[3]

٧٤٢٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ هَاجَرَ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا نُنَبِّئُ النَّاسَ بِذَلِكَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِهِ كُلُّ دَرَجَتَيْنِ مَا بَيْنَهُمَا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللهَ فَسَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ .

7424. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, tj. Temimija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra da je kazivao: "Ušao sam u džamiju, a unutra je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Sunce zašlo, on reče: 'Znaš li, Ebu-Zerre, gdje ono ide?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorio sam, a on reče: 'Ono ide i traži dopuštenje da učini sedždu, pa mu se to da. A kada mu se kaže: 'Vrati se odakle si i došlo!', ono se pojavi sa zapada.' Zatim je proučio: '*Zalike mustekarrun leha* (To mu je određena granica)' – po kiraetu Abdullaha (Ibn-Mes'uda)."[4]

٧٤٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ هَلْ تَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ هَذِهِ قَالَ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ تَسْتَأْذِنُ فِي السُّجُودِ فَيُؤْذَنُ لَهَا وَكَأَنَّهَا قَدْ قِيلَ لَهَا ارْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا ثُمَّ قَرَأَ ذَلِكَ مُسْتَقَرٌّ لَهَا فِي قِرَاءَةِ عَبْدِ اللهِ .

3 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti:
- kolika je vrijednost imana, namaza i posta;
- kolika je vrijednost borbe u ime Allaha, dželle šanuhu;
- kolika je veličina nagrade mudžahidima;
- kolika je veličina Dženneta;
- kolika je vrijednost Firdevsa;
- da, kada se nešto traži od Allaha, treba tražiti ono što je najvrednije.

U ovom hadisu nisu spomenuta još dva islamska šarta, tj. zekat i hadždž, vjerovatno zato što oni nisu obaveza svakom muslimanu i muslimanki, nego samo onima koji imaju mogućnosti da ih izvrše.

4 Prema najraširenijem – Asimovom kiraetu, taj dio ajeta u prijevodu glasi: "(I Sunce) se kreće do svoje određene granice (*Veš-šemsu tedžri li mustekarrin leha*)." (Ja-Sin, 38)

7425. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ibrahim, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita...
Lejs prenosi od Abdur-Rahmana b. Halida, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita da je kazivao: "Ebu-Bekr poslao je po mene, pa sam se ja dao u potragu za zapisnim dijelovima Kur'ana, sve dok kraj sure Et-Tevba: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas...', pa sve do kraja te sure[1] – nisam našao (zapisan) samo kod Ebu-Huzejme Ensarija i ni kod koga više."
PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, a on od Junusa isti hadis, u kojem također stoji: "... samo kod Ebu-Huzejme Ensarija."

٧٤٢٥. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ حَدَّثَهُ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ) حَتَّى خَاتِمَةِ بَرَاءَةٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ بِهَذَا وَقَالَ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ .

7426. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Ebu-Alije da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao: "Kada bi ga zadesila neka nedaća, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, izgovarao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Sveznajućeg i Blagog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara nebesa, Gospodara zemlje i Gospodara Arša plemenitog!'"

٧٤٢٦. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَلِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الأَرْضِ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ .

7427. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem će danu ljudi biti onesviješćeni, pa ću ja, odjednom, ugledati Musaa kako se drži za jedan od stupova Arša."

٧٤٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ النَّاسُ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ .

1 Radi se o poznatom slučaju sakupljanja Kur'ana na jedno mjesto, tj. u zbirku (mushaf), u vrijeme Ebu-Bekrova hilafeta. To je s krajnjom ozbiljnošću i preciznošću uradio Zejd b. Sabit, koji u ovoj verziji govori da je za svaki ajet u Kur'anu našao pismeni dokaz kod više ashaba, osim za dva posljednja ajeta iz sure Et-Tevba. Međutim, to ne utječe na vjerodostojnost Kur'ana, jer su mnogi ashabi te ajete znali napamet. Buhari ovaj hadis uvrštava u ovo poglavlje zato što se u posljednjem ajetu sure Et-Tevba navodi da je Allah Gospodar Arša veličanstvenog, što je dokaz da je i Arš stvoren.

7428. PRIČAO NAM JE Madžišun, njemu Abdullah b. Fadl, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"... pa ću ja prvi biti proživljen, kad ono Musa se već drži za Arš."[2]

٧٤٢٨. قَالَ الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "K NJEMU SE USPINJU MELECI I DŽIBRIL..."[3]

## باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (تَعْرُجُ الْمَلاَئِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ)

I riječi: "K Njemu se dižu lijepe riječi..."[4]
Ebu-Džemra prenosi od Ibn-Abbasa (da je rekao): "Do Ebu-Zerra doprla je vijest da se pojavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao svome bratu: 'Saznaj mi (sve) o tom čovjeku koji tvrdi da mu vijesti dolaze s neba!'"
Mudžahid kaže: "Dobro djelo podiže lijepu riječ."[5]
Kaže se da riječi *zil-mearidž*[6] ukazuju na meleke, koji se penju Allahu.

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ) وَقَالَ أَبُو جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لأَخِيهِ اعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْعَمَلُ الصَّالِحُ) يَرْفَعُ الْكَلِمَ الطَّيِّبَ يُقَالُ (ذِي الْمَعَارِجِ) الْمَلاَئِكَةُ تَعْرُجُ إِلَى اللهِ .

7429. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleci se kod vas smjenjuju noću i danju, pa se sastaju na ikindijskom i sabahskom namazu. Nakon toga uspinju se (k Njemu) oni koji su kod vas bili u toku noći, pa ih On pita, iako On najbolje zna, govoreći im: 'U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?' Oni Mu odgovaraju: 'Kada smo otišli od njih, bili su u namazu, a i kada smo im došli, bili su u namazu.'"

٧٤٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلاَئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلاَةِ الْعَصْرِ وَصَلاَةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ فَيَقُولُ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ .

2 Ovaj hadis u raznim svojim verzijama govori o vrijednostima Allahovog poslanika Musaa, alejhis-selam. Buhari dva navedena hadisa uvrštava u ovo poglavlje jer oni govore o Aršu i donekle ga opisuju.

3 El-Me'aridž, 4.

4 Fatir, 10.

5 Tj. Allah, dželle šanuhu, neće primiti lijepe riječi ako ih u stvarnosti ne prate dobra djela.

6 El-Me'aridž, 3.

7430. REKAO JE Halid b. Mahled, njemu je pričao Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko, od onoga što je na lijep način zaradio, udijeli sadaku u vrijednosti makar jedne hurme – a Allahu se penje samo (ono što je) lijepo – Allah to prihvati Svojom desnicom, a onda to uzgaja njegovu vlasniku, kao što bilo ko od vas uzgaja svoje ždrijebe, sve dok to ne postane veliko kao brdo." Verka' prenosi od Abdullaha b. Dinara, ovaj od Seida b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis (u kome također stoji): "... a Allahu se penje samo (ono što je) lijepo."

٧٤٣٠. قَالَ خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ وَلاَ يَصْعَدُ إِلَى اللهِ إِلاَ الطَّيِّبُ فَإِنَّ اللهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فُلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ وَرَوَاهُ وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ يَصْعَدُ إِلَى اللهِ إِلاَ الطَّيِّبُ .

7431. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Alije, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi bio u nedaći, učio sljedeću dovu: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Velikog i Blagog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Arša plemenitog!'"

٧٤٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو بِهِنَّ عِنْدَ الْكَرْبِ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لاَ إِلَهَ إِلاَ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ .

7432. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Ibn-Ebu-Nu'ma (ili Ebu-Nu'ma; Kabisa nije siguran) da je Ebu-Seid kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je poslan komadić zlata, pa ga je on podijelio četverici."
PRIČAO MI JE i Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Sufjan, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Ebu-Nu'ma da je Ebu-Seid Hudri kazivao: "Dok je bio u Jemenu, Alija je poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, komadić neobrađenog zlata, pa ga je on podijelio Akreu b. Habisu Hanzaliju, pripadniku Benu-Mudžašija, Ujejni b.

٧٤٣٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ أَوْ أَبِي نُعْمٍ شَكَّ قَبِيصَةُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بُعِثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذُهَيْبَةٍ فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَرْبَعَةٍ و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بَعَثَ عَلِيٌّ وَهُوَ بِالْيَمَنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذُهَيْبَةٍ فِي تُرْبَتِهَا فَقَسَمَهَا بَيْنَ الأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ الْحَنْظَلِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي مُجَاشِعٍ

وَبَيْنَ عُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرٍ الْفَزَارِيِّ وَبَيْنَ عَلْقَمَةَ بْنِ عُلاَثَةَ الْعَامِرِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي كِلاَبٍ وَبَيْنَ زَيْدِ الْخَيْلِ الطَّائِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي نَبْهَانَ فَتَغَيَّظَتْ قُرَيْشٌ وَالأَنْصَارُ فَقَالُوا يُعْطِيهِ صَنَادِيدَ أَهْلِ نَجْدٍ وَيَدَعُنَا قَالَ إِنَّمَا أَتَأَلَّفُهُمْ فَأَقْبَلَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ نَاتِئُ الْجَبِينِ كَثُّ اللِّحْيَةِ مُشْرِفُ الْوَجْنَتَيْنِ مَحْلُوقُ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ اتَّقِ اللهَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَنْ يُطِيعُ اللهَ إِذَا عَصَيْتُهُ فَيَأْمَنُنِي عَلَى أَهْلِ الأَرْضِ وَلاَ تَأْمَنُونِي فَسَأَلَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ قَتْلَهُ أُرَاهُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ فَمَنَعَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا قَوْمًا يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلاَمِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَقْتُلُونَ أَهْلَ الإِسْلاَمِ وَيَدَعُونَ أَهْلَ الأَوْثَانِ لَئِنْ أَدْرَكْتُهُمْ لأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ عَادٍ .

Bedru Fezariju, Alkami b. Ulasi Amiriju, pripadniku Benu-Kilaba, i Zejdul-Hajlu Taiju, pripadniku Benu-Nebhana. Kurejševići i ensarije zbog toga su se naljutili, te rekoše: ‘On to daje prvacima Nedžda, a zapostavlja nas!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to odgovori: ‘Ja ih samo želim pridobiti.’ Tada je prišao jedan čovjek upalih očiju, visokog čela, guste brade, izraženih jagodica na obrazima i obrijane glave i rekao: ‘Muhammede, boj se Allaha!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ako ja nisam pokoran Allahu, pa ko Mu je onda pokoran?! On mi je dao povjerenje nad stanovnicima zemlje, a vi mi ne date!’ Tada jedan od prisutnih – mislim da je to bio Halid b. Velid – zatraži dopuštenje da ubije toga čovjeka, ali mu to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopusti. Kada je taj čovjek otišao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zaista će se u njegovom potomstvu pojaviti ljudi koji će učiti Kur’an, ali on neće prelaziti njihove grkljane. Oni će izlaziti iz islama kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju. Oni će ubijati pripadnike islama, a ostavljat će idolopoklonike. Ako se pojave za vrijeme moga života, sigurno ću ih ubijati kao što je ubijen Ad!’”[1]

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najpravedniji u svemu, pa tako i u podjeli ratnog plijena i zekata. Oni čije vjerovanje nije bilo dovoljno čvrsto znali su nekada upućivati prigovore na njegov način podjele, iako su bili svjesni da je on sve radio pod nadzorom Uzvišenoga Allaha. Da je u tome pravio greške, Allah bi ga, sigurno, putem Objave upozorio. Koliko je važno novopridošle u islam pridobiti i omiliti im vjeru, govori i činjenica da je Kur’anom određeno da se takvima da dio zekata. Toga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio potpuno svjestan, pa je, u skladu s tim, postupio i ovom prilikom. Čovjek spomenut u ovom hadisu, koji se usprotivio Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, podjeli, bio je preteča haridžija, koji su nanijeli veliku štetu islamu i muslimanima. Stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako upozorio na njih. Oni su se pojavili za vrijeme Alijinog, radijallahu anhu, hilafeta, proglasili ga nevjernikom i borili se protiv njega i njegovih pripadnika. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovim hadisom najavljuje njihovo pojavljivanje i nužnost borbe protiv njih, jer, premda uče Kur’an potpuno pogrešno shvataju islam. Narod Ad nisu ubijali ljudi, nego je Allah na njih spustio Svoju kaznu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poredi ubijanje haridžija sa stradanjem Ada, jer je Ad potpuno istrijebljen. Time je on želio kazati da će biti potrebno boriti se protiv haridžija do njihovog potpunog nestanka.

7433. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, a njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima Tejmija, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Zerra da je kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o riječima Uzvišenog: 'I Sunce se kreće do svoje određene granice'[1] – pa mi je on rekao: 'Njegova je granica ispod Arša.'"

٧٤٣٣. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) قَالَ مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "TOGA ĆE DANA NEKA LICA BLISTAVA BITI, U GOSPODARA ĆE SVOGA GLEDATI."[2]

بَاب
قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ)

7434. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid i Hušejm, prenoseći od Ismaila, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao: "Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u noći punog mjeseca, pa je on pogledao u mjesec i rekao: 'Zaista ćete vi vidjeti svoga Gospodara kao što vidite mjesec i u tom viđenju nećete biti uskraćeni. Ako vas što ne omete da klanjate prije izlaska sunca i prije njegova zalaska, učinite to!'"[3]

٧٤٣٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ وَهُشَيْمٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ نَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لاَ تُغْلَبُوا عَلَى صَلاَةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلاَةٍ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَافْعَلُوا .

7435. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Asim b. Jusuf Jerbu‘i, a ovom Ebu-Šihab, prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Džerira b. Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista ćete vi svojim očima vidjeti svoga Gospodara."

٧٤٣٥. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ يُوسُفَ الْيَرْبُوعِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ عِيَانًا .

1 Ja-Sin, 38.

2 El-Kijama, 22-23. Kada se kaže "toga dana", misli se na Sudnji dan, jer je na ovom svijetu nemoguće vidjeti Uzvišenog Allaha. Stav ehli-sunneta, za razliku od nekih sekti, kao, npr., mutezila, džehmija i haridžija, jeste da će vjernici na ahiretu moći vidjeti svoga Gospodara, jer to potvrđuje ovaj ajet, kao i mnogi vjerodostojni hadisi. U hadisima se navodi da će to u Džennetu biti najveći užitak i da se nikakvo tjelesno uživanje neće moći porediti sa zadovoljstvom gledanja u lice Uzvišenog.

3 Iz ovog se hadisa, između ostalog, može vidjeti kolika je vrijednost sabahskog i ikindijskog namaza. Iz prethodnih hadisa vidi se da se u vrijeme ta dva namaza meleci smjenjuju. Pored toga, za sabahski namaz potreban je poseban napor da se ustane iz postelje i obavi namaz, a za ikindijski da se ostave poslovi koje čovjek obično radi u to vrijeme.

7436. PRIČAO NAM JE Abda b. Abdullah, njemu Husejn Džu‘fi, a ovom Zaida, prenoseći od Bejana b. Bišra, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira (da je kazivao): “Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u noći uštapa rekao: ‘Zaista ćete vi na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara kao što vidite njega (mjesec) i u tom viđenju nećete biti uskraćeni.”

٧٤٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ .

7437. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Ljudi su upitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li će na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara, pa im je on rekao: ‘Da li imate ikakve smetnje prilikom gledanja mjeseca u noći uštapa?’
‘Ne, Allahov Poslaniče!’, odgovoriše oni.
‘A da li imate ikakve smetnje da vidite sunce kada nema oblaka?’, upita ih on ponovo. ‘Ne, Allahov Poslaniče’, odgovoriše oni još jednom.
‘Zaista ćete vi’, reče on, ‘Njega tako vidjeti! Allah će sakupiti ljude na Sudnjem danu i reći: ‘Ko je šta obožavao neka to i sada slijedi!’ Tako će oni koji su obožavali Sunce slijediti Sunce, oni koji su obožavali Mjesec slijedit će Mjesec, a oni koji su obožavali šejtane slijedit će šejtane. Ostat će samo ovaj ummet i s njim njegovi zagovarači (ili njegovi licemjeri; Ibrahim nije siguran koji je od ta dva izraza upotrijebljen), pa će im doći Allah i reći: ‘Ja sam vaš Gospodar!’ Oni će tada kazati: ‘Mi ostajemo ovdje sve dok nam ne dođe naš Gospodar, a kada nam On dođe, mi ćemo Ga prepoznati!’ Potom će im Allah doći u liku koji oni poznaju, pa će im reći: ‘Ja sam vaš Gospodar!’ Tada će oni reći: ‘Ti si naš Gospodar!’, pa će Ga slijediti.
Pojavit će se, nakon toga, most (Sirat-ćuprija) po sredini Džehennema, pa ćemo ja i moj ummet biti prvi koji će ga prijeći. Toga će dana govoriti samo poslanici, a njihova će dova glasiti:

٧٤٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّاسَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ تُضَارُّونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَهَلْ تُضَارُّونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ فَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ الشَّمْسَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ الْقَمَرَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّوَاغِيتَ الطَّوَاغِيتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الأُمَّةُ فِيهَا شَافِعُوهَا أَوْ مُنَافِقُوهَا شَكَّ إِبْرَاهِيمُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا رَبُّنَا فَإِذَا جَاءَنَا رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فِي صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَيَتْبَعُونَهُ وَيُضْرَبُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرَيْ جَهَنَّمَ فَأَكُونُ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُهَا وَلاَ يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلاَّ الرُّسُلُ وَدَعْوَى الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ

‘Allahu naš, spašavaj, spašavaj!’ U Džehennemu će biti željezni kukasti štapovi slične bodljama *sa‘dana*.[1] Da li ste vidjeli *sa‘dan*?’

‘Da, Allahov Poslaniče’, odgovoriše oni, a on nastavi: ‘One su poput bodlji tog *sa‘dana*, s tim što njihovu veličinu zna samo Allah. One će grabiti ljude prema njihovim djelima: neki će biti upropašteni, i tu će ostati zbog svojih djela, neki će biti rastrgani, a neki nagrađeni, ili tome slično, pa će sve to izići na vidjelo.

Kada Allah završi izricanje presuda ljudima i htjedne Svojom milošću izbaviti, od stanovnika Vatre, one koje On bude htio, naredit će melecima da izvedu iz Vatre one koji nisu Allahu ništa smatrali ravnim. Ljudima, od onih koji su svjedočili da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha, kojima se Allah bude htio smilovati – učinit će da ih meleci u Vatri prepoznaju po tragovima sedžde. Vatra će gutati cijelo ljudsko tijelo, samo ne mjesta koja su padala na sedždu, jer je njoj Allah zabranio da guta tragove sedžde. Oni će nagorjeli izići iz Vatre, pa će biti poliveni vodom života, te će od toga početi bujati kao što zrnevlje buja u nanosu bujice.

Zatim će Allah završiti suđenje ljudima, a ostat će jedan čovjek okrenut licem prema Vatri. To će biti posljednji stanovnik Vatre koji će ući u Džennet. On će govoriti: ‘Gospodaru moj, okreni moje lice od Vatre, uguši me njen zadah i izgorjeh od njenog buktanja!’ Tako će on upućivati dovu Allahu onoliko dugo koliko Allah bude htio, pa će mu onda Allah reći: ‘Da nećeš, možda, kad ti se to dadne, tražiti od Mene i nešto drugo?’ On će odgovoriti: ‘Ne, tako mi Tvoje veličine! Ništa Ti osim toga neću tražiti!’, pa će za to davati Gospodaru svome obećanja i uvjeravanja, koliko On bude htio.

Allah će potom okrenuti njegovo lice od Vatre. Kada se okrene Džennetu i ugleda ga, šutjet će

اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ وَفِي جَهَنَّمَ كَلاَلِيبُ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ هَلْ رَأَيْتُمُ السَّعْدَانَ قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ غَيْرَ أَنَّهُ لاَ يَعْلَمُ مَا قَدْرُ عِظَمِهَا إِلاَّ اللهُ تَخْطَفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ فَمِنْهُمُ الْمُوبَقُ بَقِيَ بِعَمَلِهِ أَوِ الْمُوثَقُ بِعَمَلِهِ وَمِنْهُمُ الْمُخَرْدَلُ أَوِ الْمُجَازَى أَوْ نَحْوُهُ ثُمَّ يَتَجَلَّى حَتَّى إِذَا فَرَغَ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَأَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ بِرَحْمَتِهِ مَنْ أَرَادَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ أَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا مِمَّنْ أَرَادَ اللهُ أَنْ يَرْحَمَهُ مِمَّنْ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَيَعْرِفُونَهُمْ فِي النَّارِ بِأَثَرِ السُّجُودِ تَأْكُلُ النَّارُ ابْنَ آدَمَ إِلاَّ أَثَرَ السُّجُودِ حَرَّمَ اللهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ قَدِ امْتُحِشُوا فَيُصَبُّ عَلَيْهِمْ مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ تَحْتَهُ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ ثُمَّ يَفْرُغُ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَيَبْقَى رَجُلٌ مِنْهُمْ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ هُوَ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولاً الْجَنَّةَ فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ فَإِنَّهُ قَدْ قَشَبَنِي رِيحُهَا وَأَحْرَقَنِي ذَكَاؤُهَا فَيَدْعُو اللهَ بِمَا شَاءَ أَنْ يَدْعُوَهُ ثُمَّ يَقُولُ اللهُ هَلْ عَسَيْتَ إِنْ أَعْطَيْتُكَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَيُعْطِي رَبَّهُ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاثِيقَ مَا شَاءَ فَيَصْرِفُ اللهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ فَإِذَا أَقْبَلَ عَلَى الْجَنَّةِ وَرَآهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ

1 Sa‘dan (bot. *Neurada procumbens*) vrsta je biljke koja ima bodlje sa svih strana; raste u Nedždu.

onoliko koliko Allah bude htio da on šuti, a onda reći: 'Gospodaru moj, primakni me samo do dženetskih vrata!' Tada će mu Allah odgovoriti: 'Zar nisi već dao obećanje da nikada ništa od Mene nećeš zatražiti osim onoga što ti je već dato?! Teško tebi, čovječe, šta te navede na to da varaš?'

'Gospodaru moj', reći će on i nastaviti moliti Allaha sve dok mu On ne kaže: 'Da nećeš, možda, kada ti se to dadne, tražiti i nešto drugo?' On će opet odgovoriti: 'Ne, tako mi Tvoje veličine! Ništa Ti osim toga neću tražiti!', pa će za to davati Gospodaru svome obećanja i uvjeravanja, koliko On bude htio.

Tada će ga Allah primaći dženetskim vratima. Kada stane pred dženetska vrata, Džennet će mu se učiniti prostranim, pa će ugledati blagodati i ljepote, te će šutjeti onoliko dugo koliko Allah bude htio da on šuti, a onda reći: 'Gospodaru moj, uvedi me u Džennet!' Allah će ga ponovo upitati: 'Zar nisi već dao obećanje da nećeš ništa tražiti osim onoga što ti je već dato? Teško tebi, čovječe, kako si samo vjeroloman!'

'Gospodaru moj', povikat će on, 'ne dopusti da budem najnesretniji od svih Tvojih stvorenja!', pa će nastaviti činiti dovu sve dok mu se Allah ne nasmije. A kada mu se Allah nasmije, reći će mu: 'Uđi u Džennet!', i, kada u njega uđe, dodati: 'Zaželi što hoćeš!' On će onda tražiti od Gospodara svoga i iznositi svoje želje, pa će ga čak i Allah podsjećati i govoriti: 'I to, i to...' I kada ne bude imao više želja, Allah će mu reći: 'Eto ti sve to i još toliko!'"

ثُمَّ يَقُولُ أَيْ رَبِّ قَدِّمْنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اللهُ لَهُ أَلَسْتَ قَدْ أَعْطَيْتَ عُهُودَكَ وَمَوَاثِيقَكَ أَنْ لاَ تَسْأَلَنِي غَيْرَ الَّذِي أُعْطِيتَ أَبَدًا وَيْلَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ وَيَدْعُو اللهَ حَتَّى يَقُولَ هَلْ عَسَيْتَ إِنْ أُعْطِيتَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَ غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَيُعْطِي مَا شَاءَ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاثِيقَ فَيُقَدِّمُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا قَامَ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ انْفَهَقَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَرَأَى مَا فِيهَا مِنَ الْحَبْرَةِ وَالسُّرُورِ فَيَسْكُتُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ يَقُولُ أَيْ رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ فَيَقُولُ اللهُ أَلَسْتَ قَدْ أَعْطَيْتَ عُهُودَكَ وَمَوَاثِيقَكَ أَنْ لاَ تَسْأَلَ غَيْرَ مَا أُعْطِيتَ فَيَقُولُ وَيْلَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ لاَ أَكُونَنَّ أَشْقَى خَلْقِكَ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو حَتَّى يَضْحَكَ اللهُ مِنْهُ فَإِذَا ضَحِكَ مِنْهُ قَالَ لَهُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَإِذَا دَخَلَهَا قَالَ اللهُ لَهُ تَمَنَّهْ فَسَأَلَ رَبَّهُ وَتَمَنَّى حَتَّى إِنَّ اللهَ لَيُذَكِّرُهُ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا حَتَّى انْقَطَعَتْ بِهِ الأَمَانِيُّ قَالَ اللهُ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ .

7438. REKAO JE Ata' b. Jezid:
– Ebu-Seid Hudri je sjedio s Ebu-Hurejrom i nije ništa što je on pričao pobijao sve dok Ebu-Hurejra ne reče da će Uzvišeni Allah reći: "Eto ti sve to i još toliko!" Tada ga Ebu-Seid Hudri upita: "Zar nije još deset puta toliko?" Ebu-Hurejra odgovori: "Ja sam zapamtio samo riječi: 'Eto ti sve to i još toliko!'"
Ebu-Seid Hudri opet reče: "Svjedočim da sam sigurno zapamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: 'Eto ti sve to i još toliko deset puta!'"
Na kraju Ebu-Hurejra reče: "Taj će čovjek biti posljednji među onima koji će ući u Džennet."

٧٤٣٨. قَالَ عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لاَ يَرُدُّ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِهِ شَيْئًا حَتَّى إِذَا حَدَّثَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ مَعَهُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا حَفِظْتُ إِلاَّ قَوْلَهُ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ أَشْهَدُ أَنِّي حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَوْلَهُ ذَلِكَ لَكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً الْجَنَّةَ .

7439. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs b. Sa'd, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, on od Zejda, a ovaj od Ataa b. Jesara da je Ebu-Seid Hudri kazivao: "Upitali smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hoćemo li vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu, pa nam je on je odgovorio: 'Da li vas išta sprečava da gledate sunce i mjesec kada je vedro?' 'Ne', odgovorili smo, a on reče: 'Ništa vas neće spriječiti ni toga dana da vidite svoga Gospodara, osim onoliko koliko imate smetnje da to dvoje vidite. Toga će dana', nastavi on kazivati, 'neko viknuti: 'Neka svi ljudi idu onome koga su obožavali!' Tako će poklonici krsta krenuti za krstom, idolopoklonici za svojim kipovima, a vjernici svih božanstava za svojim božanstvima, te će ostati samo oni koji su obožavali Allaha, i dobri i loši, i nešto sljedbenika Knjige. Zatim će im se predočiti Džehennem, koji će biti pokazan kao da je priviđenje. Tada će židovi biti upitani:
'Koga ste obožavali?'
'Obožavali smo Uzejra, sina Božijeg', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Lažete! Allah nema ni družicu ni sina! A šta želite?' 'Želimo da nas napojiš', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Pijte!' Nakon toga svi će popadati u Džehennem. Zatim će kršćani biti upitani: 'Koga ste vi

٧٤٣٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ زَيْدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ هَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ إِذَا كَانَتْ صَحْوًا قُلْنَا لاَ قَالَ فَإِنَّكُمْ لاَ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ رَبِّكُمْ يَوْمَئِذٍ إِلاَّ كَمَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَتِهِمَا ثُمَّ قَالَ يُنَادِي مُنَادٍ لِيَذْهَبْ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ فَيَذْهَبُ أَصْحَابُ الصَّلِيبِ مَعَ صَلِيبِهِمْ وَأَصْحَابُ الأَوْثَانِ مَعَ أَوْثَانِهِمْ وَأَصْحَابُ كُلِّ آلِهَةٍ مَعَ آلِهَتِهِمْ حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ وَغُبَّرَاتٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ثُمَّ يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ تُعْرَضُ كَأَنَّهَا سَرَابٌ فَيُقَالُ لِلْيَهُودِ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ عُزَيْرَ ابْنَ اللهِ فَيُقَالُ كَذَبْتُمْ لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ صَاحِبَةٌ وَلاَ وَلَدٌ فَمَا تُرِيدُونَ قَالُوا نُرِيدُ أَنْ تَسْقِيَنَا فَيُقَالُ اشْرَبُوا فَيَتَسَاقَطُونَ

obožavali?' 'Obožavali smo Mesiha, sina Božijeg', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Lažete! Allah nema ni družicu ni sina! A šta biste željeli?' 'Želimo da nas napojiš', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Pijte!' Nakon toga i oni će popadati (u Džehennem), a ostat će samo oni koji su obožavali Allaha, i dobri i loši. Oni će tada biti upitani: 'Šta je vas zadržalo, kada su svi ostali ljudi već otišli?' 'Mi nismo s njima bili', reći će oni, 'ni onda kada su nam bili potrebniji nego danas. A čuli smo nekoga kako poziva da svi ljudi idu onome koga su obožavali, pa i mi očekujemo svoga Gospodara.' Tada će im se pojaviti Silni, ali ne u onome liku u kojem su Ga prvi put vidjeli, pa će im reći: 'Ja sam vaš Gospodar!' 'Da', odgovorit će oni, 'Ti si naš Gospodar!', a samo će Mu se između njih vjerovjesnici obraćati. 'Imate li od Njega neki znak po kojem Ga možete prepoznati?', upitat će On. 'Potkoljenica', odgovorit će oni. Potom će im otkriti Svoju potkoljenicu, pa će Mu svi vjernici pasti na sedždu, samo ne oni koji su Mu sedždu činili da bi ih neko vidio i čuo. I oni će pokušati učiniti sedždu, ali će im leđa postati tvrda kao kost (ukočit će se). Zatim će biti postavljen most (Sirat-ćuprija) iznad Džehennema.' 'A kakav je to most, Allahov Poslaniče?', upitali smo, a on odgovori: 'To je mjesto poskliznuća i padova. Na njemu će biti kuke, željezni kukasti štapovi i bodlje koje sliče jednoj vrsti velike biljke s kukastim trnjem što raste u Nedždu i zove se *sa'dan*. Neki će vjernici prelaziti preko njega brzinom pogleda, neki brzinom munje, neki brzinom vjetra, a neki brzinom rasnih konja i deva. Jedni će se spasiti netaknuti, drugi izgrebani, a treći će biti oboreni u džehennemsku vatru, i tako sve dok posljednji od njih ne prijeđe. Taj će, čak, biti vučen. Vi, doista, mene ne preklinjete za istinu, nakon što vam je postala jasna, više od vjernika koji će toga dana preklinjati Silnoga. Kada vide

فِي جَهَنَّمَ ثُمَّ يُقَالُ لِلنَّصَارَى مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ فَيَقُولُونَ كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللهِ فَيُقَالُ كَذَبْتُمْ لَمْ يَكُنْ لِلهِ صَاحِبَةٌ وَلاَ وَلَدٌ فَمَا تُرِيدُونَ فَيَقُولُونَ نُرِيدُ أَنْ تَسْقِيَنَا فَيُقَالُ اشْرَبُوا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي جَهَنَّمَ حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ فَيُقَالُ لَهُمْ مَا يَحْبِسُكُمْ وَقَدْ ذَهَبَ النَّاسُ فَيَقُولُونَ فَارَقْنَاهُمْ وَنَحْنُ أَحْوَجُ مِنَّا إِلَيْهِ الْيَوْمَ وَإِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِيَلْحَقْ كُلُّ قَوْمٍ بِمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ وَإِنَّمَا نَنْتَظِرُ رَبَّنَا قَالَ فَيَأْتِيهِمُ الْجَبَّارُ فِي صُورَةٍ غَيْرِ صُورَتِهِ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَلاَ يُكَلِّمُهُ إِلاَّ الأَنْبِيَاءُ فَيَقُولُ هَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ آيَةٌ تَعْرِفُونَهُ فَيَقُولُونَ السَّاقُ فَيَكْشِفُ عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَيَبْقَى مَنْ كَانَ يَسْجُدُ لِلهِ رِيَاءً وَسُمْعَةً فَيَذْهَبُ كَيْمَا يَسْجُدَ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا ثُمَّ يُؤْتَى بِالْجَسْرِ فَيُجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرَيْ جَهَنَّمَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا الْجَسْرُ قَالَ مَدْحَضَةٌ مَزِلَّةٌ عَلَيْهِ خَطَاطِيفُ وَكَلاَلِيبُ وَحَسَكَةٌ مُفَلْطَحَةٌ لَهَا شَوْكَةٌ عُقَيْفَاءُ تَكُونُ بِنَجْدٍ يُقَالُ لَهَا السَّعْدَانُ الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا كَالطَّرْفِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرِّيحِ وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرِّكَابِ فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ وَنَاجٍ مَخْدُوشٌ وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَمُرَّ آخِرُهُمْ يُسْحَبُ سَحْبًا فَمَا أَنْتُمْ بِأَشَدَّ لِي مُنَاشَدَةً فِي الْحَقِّ قَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِ يَوْمَئِذٍ لِلْجَبَّارِ وَإِذَا رَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ نَجَوْا فِي إِخْوَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِخْوَانُنَا كَانُوا يُصَلُّونَ مَعَنَا

da su se oni spasili, a da su im braća ostala, reći će: 'Gospodaru naš, naša su braća klanjala s nama, postila s nama i radila zajedno s nama!' Uzvišeni će im Allah kazati: 'Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko jedan zlatnik – a Allah će zabraniti vatri da prži njihova tijela. Oni će otići do njih – neki će već biti u vatri u visini svojih stopala, a neki do polovice potkoljenica – pa će izvesti one koje prepoznaju. Kada se vrate, On će im reći: 'Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko pola zlatnika!' Oni će opet izvesti one koje prepoznaju i vratiti se, ali će im Uzvišeni još jednom reći: 'Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko jedan trun!' Tako će oni opet izvesti one koje prepoznaju.' (Ebu-Seid kaže: "Ako mi ne vjerujete, proučite onda ajet: 'Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti; dobro djelo On će umnogostručiti.'")[1]
'Potom će se zauzimati vjerovjesnici, meleci i vjernici, pa će na kraju Silni reći: 'Ostalo je još samo Moje zauzimanje!' Zahvatit će rukom iz Vatre i izvaditi ljude koji će već biti nagorjeli. Oni će biti spušteni u jednu rijeku kod ulaza u Džennet, koja se zove Voda života, pa će početi bujati na njenim obalama kao što buja zrnevlje što ga nanese bujica. To ste sigurno već vidjeli uz neku stijenu ili drvo: ono što bude izloženo suncu pozeleni, a ono što bude u tami ostane bijelo. Kada iziđu, bit će poput bisera, a na vratove će im se staviti ogrlice. Potom će ući u Džennet, a džennetlije će reći: 'To su oni koje je Milostivi oslobodio; On ih je uveo u Džennet bez ijednog urađenog djela, bez ijednog učinjenog dobra!'
'Vama pripada sve što vidite i još toliko!', bit će im rečeno.'"[2]

وَيَصُومُونَ مَعَنَا وَيَعْمَلُونَ مَعَنَا فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ دِينَارٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ وَيُحَرِّمُ اللهُ صُوَرَهُمْ عَلَى النَّارِ فَيَأْتُونَهُمْ وَبَعْضُهُمْ قَدْ غَابَ فِي النَّارِ إِلَى قَدَمِهِ وَإِلَى أَنْصَافِ سَاقَيْهِ فَيُخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ نِصْفِ دِينَارٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيُخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيُخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ فَإِنْ لَمْ تُصَدِّقُونِي فَاقْرَءُوا (إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا) فَيَشْفَعُ النَّبِيُّونَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَالْمُؤْمِنُونَ فَيَقُولُ الْجَبَّارُ بَقِيَتْ شَفَاعَتِي فَيَقْبِضُ قَبْضَةً مِنَ النَّارِ فَيُخْرِجُ أَقْوَامًا قَدِ امْتُحِشُوا فَيُلْقَوْنَ فِي نَهَرٍ بِأَفْوَاهِ الْجَنَّةِ يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ فِي حَافَتَيْهِ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ قَدْ رَأَيْتُمُوهَا إِلَى جَانِبِ الصَّخْرَةِ وَإِلَى جَانِبِ الشَّجَرَةِ فَمَا كَانَ إِلَى الشَّمْسِ مِنْهَا كَانَ أَخْضَرَ وَمَا كَانَ مِنْهَا إِلَى الظِّلِّ كَانَ أَبْيَضَ فَيَخْرُجُونَ كَأَنَّهُمُ اللُّؤْلُؤُ فَيُجْعَلُ فِي رِقَابِهِمُ الْخَوَاتِيمُ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ هَؤُلاَءِ عُتَقَاءُ الرَّحْمَنِ أَدْخَلَهُمُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ عَمَلٍ عَمِلُوهُ وَلاَ خَيْرٍ قَدَّمُوهُ فَيُقَالُ لَهُمْ لَكُمْ مَا رَأَيْتُمْ وَمِثْلَهُ مَعَهُ .

1 En-Nisa, 40.

2 Meleci, poslanici i vjernici zauzimat će se za one koji su na dunjaluku koliko-toliko činili dobra djela, iako oni ne znaju u čijem je srcu trun imana, a u čijem nije. Takve Allah poznaje, pa će se On zauzeti za njih.

٧٤٤٠. وَقَالَ حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يُحْبَسُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُهِمُّوا بِذَلِكَ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيُرِيحُنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ آدَمُ أَبُو النَّاسِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْكَنَكَ جَنَّتَهُ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلَائِكَتَهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ لِتَشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا قَالَ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ قَالَ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ أَكْلَهُ مِنَ الشَّجَرَةِ وَقَدْ نُهِيَ عَنْهَا وَلَكِنِ ائْتُوا نُوحًا أَوَّلَ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ سُؤَالَهُ رَبَّهُ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَكِنِ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ قَالَ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ ثَلَاثَ كَلِمَاتٍ كَذَبَهُنَّ وَلَكِنِ ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا آتَاهُ اللهُ التَّوْرَاةَ وَكَلَّمَهُ وَقَرَّبَهُ نَجِيًّا قَالَ فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ قَتْلَهُ النَّفْسَ وَلَكِنِ ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَرُوحَ اللهِ وَكَلِمَتَهُ قَالَ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَلَكِنِ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ

7440. Hadždžadž b. Minhal prenosi od Hemmama b. Jahjaa, ovaj od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernici će na Kijametskom danu biti zadržani (da stoje); probudit će im se zanimanje zbog toga, te će reći: 'Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!'
Otići će do Adema i reći mu: 'Ti si, Ademe, otac čovječanstva. Allah je tebe stvorio Svojom rukom, nastanio te u Svome Džennetu, naredio je da ti meleci učine sedždu i podučio te imenima svega. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!'
'Nisam vam ja za to', reći će im on, pa će spomenuti grešku koju je učinio jedući s drveta s kojeg mu je bilo zabranjeno, 'nego otiđite vi Nuhu, prvom vjerovjesniku kojeg je Allah poslao ljudima.'
Tako će oni otići Nuhu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to', i spomenuti grešku koju je učinio kad je zatražio od Gospodara iz neznanja,[3] 'nego otiđite vi Ibrahimu, prijatelju Milostivoga.'
Onda će oni otići Ibrahimu, ali će im se i on ispričavati: 'Nisam vam ja za to', spominjući tri svoje izjave koje nisu bile istinite,[4] 'nego otiđite vi Musau, robu kojem je Allah dao Tevrat, s kojim je razgovarao i kojeg je Sebi približio da čuje Njegove riječi.'
Otići će oni, potom, Musau, ali će ih i on dočekati riječima: 'Nisam vam ja za to', spominjući grešku koju je učinio kad je ubio čovjeka, 'nego otiđite vi Isau, koji je Allahov rob i poslanik, Allahov duh

3 Misli se na dovu koju je uputio Allahu da uništi sve nevjernike ili se misli na dovu u kojoj moli Allaha za svoga sina.

4 Prema nekim komentatorima, radi se o njegovom lutanju u pogledu spoznaje Gospodara svjetova, kada je, prije nego što Ga je spoznao, pomislio da je njegov Gospodar zvijezda, potom Mjesec, a onda Sunce. Prema drugim komentatorima, radi se o njegove tri izjave: a) da je bolestan (Es-Saffat, 89), b) da je veliki kip porazbijao manje (El-Enbija, 63) i c) da mu je Sara sestra (kako bi je spasio od nasilnika u Egiptu). U suštini, Ibrahim, alejhis-selam, upotrijebio je aluziju u svome govoru u ova ti slučaju. S obzirom da je njegova aluzija imala oblik laži, on je osjećao neku vrstu griže savjesti, a zna se da se više boji Allaha onaj čija je spoznaja o Njemu veća.

i Njegova riječ.' Oni će onda otići Isau, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, robu kojem je Allah oprostio i ranije i kasnije pogreške.' Tako će oni doći do mene. Ja ću tada zatražiti dopuštenje od moga Gospodara da pristupim Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu i zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio, pa će mi On odrediti izvjestan broj (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'
(Katada kaže: "Čuo sam ga, također, kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet.'") 'Potom ću se vratiti i opet zatražiti dopuštenje od moga Gospodara Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu, zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio i zauzeti se, pa će mi On odrediti još (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'
(Katada kaže: "Čuo sam ga kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet.'")
'Vratit ću se i po treći put i zatražiti dopuštenje od moga Gospodara Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu, zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio i zauzeti se, pa će mi On odrediti još (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'"

ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي فَيَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَ قَالَ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِثَنَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَسَمِعْتُهُ أَيْضًا يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الثَّانِيَةَ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَ قَالَ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِثَنَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ قَالَ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الثَّالِثَةَ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَهْ قَالَ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِثَنَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ قَالَ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ حَتَّى مَا يَبْقَى فِي النَّارِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ أَيْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ ثُمَّ تَلاَ هَذِهِ الآيَةَ (عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا) قَالَ وَهَذَا الْمَقَامُ الْمَحْمُودُ الَّذِي وُعِدَهُ نَبِيُّكُمْ ﷺ .

Katada kaže: "Sigurno sam ga čuo kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet, tako da će u Vatri ostati samo oni koje će (u njoj) Kur'an zadržati, tj. čiji je vječni boravak u njoj obavezan (po slovu Kur'ana).' Zatim je proučio ajet: 'Gospodar tvoj hvale će ti dostojno mjesto darovati' (*el-mekamul-mahmud*),[1] i dodao: 'To je hvale dostojno mjesto koje je obećano vašem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"

7441. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd b. Ibrahim, njemu njegov amidža, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po ensarije i sakupio ih u veliki šator, pa im je (između ostalog) rekao: 'Strpite se dok ne dođete pred Allaha i Njegova Poslanika; zaista ću ja biti na izvoru (*havdu*).'"[2]

٧٤٤١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي عَمِّي حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَرْسَلَ إِلَى الْأَنْصَارِ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ وَقَالَ لَهُمُ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ فَإِنِّي عَلَى الْحَوْضِ.

7442. PRIČAO MI JE Sabit b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana Ahvela, a on od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Kada bi noću klanjao nafilu, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao: 'Allahu, Gospodaru naš – Tebi pripada hvala! Ti održavaš nebesa i Zemlju – Tebi pripada hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoja je riječ istina, Tvoje je obećanje istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, Čas (Smak svijeta) je istina! Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, u Tvoje se ime suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam

٧٤٤٢. حَدَّثَنِي ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ

1 El-Isra, 79.

2 Ovaj hadis je uvršten u ovo poglavlje zbog riječi: "... dok ne dođete pred Allaha", jer su one, također, dokaz da će vjernici vidjeti lice Uzvišenog Allaha.
Havd je izvor koji će Allah darovati Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

– pa mi oprosti ono što sam već uradio i ono što ću još uraditi, ono što sam učinio tajno i ono što sam učinio javno, i ono što Ti bolje znaš od mene! Nema (istinog) Boga osim Tebe!'"[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) prenosi od Kajsa b. Sa'da, a Ebu-Zubejr od Tavusa umjesto riječi *kajjim* (*održavaš*), koja je navedena u ovoj verziji hadisa, riječ *kajjam*.
Mudžahid kaže da izraz *el-kajjum* znači "Onaj koji se o svemu brine". Omer ga je izgovarao kao *el-kajjam*. U svakom slučaju, radi se o pohvali.[2]

خَاصَمْتُ وَبِكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ قَالَ قَيْسُ بْنُ سَعْدٍ وَأَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ طَاوُسٍ قَيَّامُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْقَيُّومُ) الْقَائِمُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَقَرَأَ عُمَرُ الْقَيَّامُ وَكِلاَهُمَا مَدْحٌ .

7443. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom A'meš, prenoseći od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema nijednog od vas, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca i bez ikakva zastora koji bi Ga zaklanjao."

٧٤٤٣. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ وَلاَ حِجَابٌ يَحْجُبُهُ .

7444. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, prenoseći od Ebu-Imrana, on od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a ovaj od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U dva dženneta bit će sve od srebra – posuđe i ostalo, a u druga dva sve od zlata – posuđe i ostalo. U Edenu ništa neće sprečavati ljude da vide svoga Gospodara, osim zastora veličanstvenosti na Njegovom licu."

٧٤٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ عَبْدِالصَّمَدِ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ جَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ ذَهَبٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلاَّ رِدَاءُ الْكِبْرِيَاءِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ .

1 Riječi: "Susret je s Tobom istina" – dokaz su da će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuhu.
Ovaj i slični hadisi jesu pouka vjernicima da od Uzvišenog Allaha što više traže oprosta. U Kur'anu stoji da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sve unaprijed oprošteno, a on je i pored toga svakoga dana tražio od Allaha oprost, dajući tako primjer svojim sljedbenicima. Pored toga, treba naglasiti da su islamski učenjaci jedinstveni u stavu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv.

2 Ovdje se radi o izrazima koji potječu od istog korijena, pa im je i značenje vrlo blisko.

7445. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Abdul-Melik b. A'jen i Džami' b. Ebu-Rašid, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko lažnom zakletvom prisvoji nešto od imetka bilo kojeg muslimana – Allah će biti ljut na njega kada se taj sretne s Njim."
Abdullah dalje kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio iz Allahove Knjige potvrdu za to: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati, Allah s njima neće ni govoriti...'"[3]

٧٤٤٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ أَعْيَنَ وَجَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اقْتَطَعَ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينٍ كَاذِبَةٍ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ قَالَ عَبْدُاللهِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِصْدَاقَهُ مِنْ كِتَابِ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ وَلاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ﴾ .

7446. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
"Na Kijametskom danu Allah neće ni progovoriti s trojicom, niti će ih pogledati: s čovjekom koji se lažno zakune da je neku robu više platio nego što zaista jeste, s onim koji se lažno zakune nakon ikindije[4] da bi time prisvojio nešto od imetka drugog muslimana, niti s onim koji ne da višak vode; takvom će Uzvišeni Allah na Kijametskom danu reći: 'Danas ću ja tebi uskratiti Svoju dobrotu kao što si ti uskratio višak onoga što nisi proizveo svojim rukama!'"

٧٤٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلاَثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَجُلٌ حَلَفَ عَلَى سِلْعَةٍ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا أَكْثَرَ مِمَّا أَعْطَى وَهُوَ كَاذِبٌ وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْيَوْمَ أَمْنَعُكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ .

7447. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, on od Ibn-Ebu-Bekre, a ovaj od Ebu-Bekre da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Vrijeme se vratilo rasporedu koji je imalo

٧٤٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الزَّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ

3 Ali-Imran, 77. Prijevod završetka ajeta glasi: "...niti će na njih pogledati na Kijametskom danu, niti će ih očistiti. Njima pripada patnja bolna."

4 Vrijeme iza ikindija-namaza ovdje je istaknuto zbog njegove posebne vrijednosti, jer se u tom periodu smjenjuju meleci dana i noći.

onoga dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta. Tri dolaze uzastopce: zul-ka‘de, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudara,[1] koji je između džumadea i šabana. A koji je ovo mjesec?’
‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, rekli smo, pa je on ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom.
‘Zar nije zul-hidždže?’, upitao je, a mi odgovorismo: ‘Svakako.’
‘A koje je ovo mjesto?’, upitao je, pa smo mi opet rekli: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’ On je ponovo ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom.
‘Zar nije (sveto) mjesto?’, upitao je, a mi odgovorismo: ‘Svakako.’
‘A koji je ovo dan?’, nastavio je s pitanjima, pa smo mi još jednom odgovorili: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’ On je i po treći put ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: ‘Zar nije dan klanja kurbana?’ ‘Svakako’, odgovorili smo.
Potom je on nastavio: ‘Zaista su za vas vaša krv i vaši imeci sveti (zabranjeni), kao što vam je svet ovaj dan na ovom mjestu i u ovom mjesecu! Doći ćete pred svoga Gospodara, pa će vas On pitati o vašim djelima. Zato se nemojte nakon mene vratiti u zabludu, pa da jedni drugima siječete vratove! Neka prisutni prenesu odsutnima. Možda će neki od onih do kojih ovo dopre bolje to shvatiti nego neki između vas koji su to ovdje čuli.’ Kada bi to Muhammed navodio, rekao bi: “Istinu je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”
Na kraju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Eto, jesam li prenio?
Eto, jesam li prenio?’”

السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلاَثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحَجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذَا الْحَجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلاَ فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلاَلاً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلاَ لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يَبْلُغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ فَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ قَالَ صَدَقَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ .

1 Ovdje je redžeb naveden kao mjesec plemena Mudar zato što je ono više od ostalih plemena poštivalo svetost tog mjeseca.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MILOST ALLAHOVA DOISTA JE BLIZU ONIH KOJI DOBRA DJELA ČINE."[2]

## بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ)

7448. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je Usama kazivao:
"Jednoj je od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kćeri sin bio na samrti, pa je ona poručila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da dođe. On joj je poslao poruku: 'Allahu pripada i ono što uzima i ono što daje. Sve ima svoj određeni rok, pa neka se ona strpi i neka se nada nagradi od Allaha!' Međutim, ona je ponovo poslala po njega i zaklela ga da dođe. Tada je on krenuo, a s njim su krenuli Mu'az b. Džebel, Ubejj b. Ka'b, Ubada b. Samit i ja. Kada smo ušli, dodali su dijete Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a iz nejakih grudi čulo se jecanje. (Prenosilac hadisa kaže da mu se ono učinilo kao da izlazi iz poderane mješine.) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada zaplakao, te ga je Sa'd b. Ubada upitao: 'Zar plačeš?'
'Allah će se smilovati samo onim Svojim robovima koji su samilosni', odgovori on."

٧٤٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ كَانَ ابْنٌ لِبَعْضِ بَنَاتِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْضِي فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أَنْ يَأْتِيَهَا فَأَرْسَلَ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلٌّ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ فَأَقْسَمَتْ عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقُمْتُ مَعَهُ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأُبَيُّ ابْنُ كَعْبٍ وَعُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ فَلَمَّا دَخَلْنَا نَاوَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ الصَّبِيَّ وَنَفْسُهُ تَقَلْقَلُ فِي صَدْرِهِ حَسِبْتُهُ قَالَ كَأَنَّهَا شَنَّةٌ فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ أَتَبْكِي فَقَالَ إِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ .

7449. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd b. Ibrahim, njemu Ibrahim, a ovom Ja'kub, prenoseći od svoga oca, ovaj od Saliha b. Kejsana, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao: "Džennet i Džehennem sporili su se pred svojim Gospodarom. Džennet je upitao: 'Šta je to, Gospodaru, pa u mene ulaze samo slabići i bijednici!?' Džehennem na to reče: 'Dakle, ja sam počašćen silnicima?!' Tada je Uzvišeni Allah rekao Džennetu: 'Ti si Moja milost', a Džehennemu: 'Ti si Moja kazna, i Ja tobom kažnjavam koga

٧٤٤٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اخْتَصَمَتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ إِلَى رَبِّهِمَا فَقَالَتِ الْجَنَّةُ يَا رَبِّ مَا لَهَا لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُهُمْ وَقَالَتِ النَّارُ يَعْنِي أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِلْجَنَّةِ أَنْتِ رَحْمَتِي وَقَالَ لِلنَّارِ أَنْتِ عَذَابِي أُصِيبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ وَلِكُلٍّ وَاحِدَةٍ

2 El-A'raf, 56.

Ja hoću. I jedan i drugi bit ćete popunjeni.’ Što se tiče Dženneta, Allah neće nikome od Svojih stvorenja učiniti nepravdu, dok će za Džehennem stvoriti one koje On bude htio. Kada budu bačeni u njega, on će tri puta reći: ‘Ima li još?’ Nakon što mu Allah pokaže Svoju silu, napunit će se. Potom će se skupiti i povikati: ‘Dosta! Dosta! Dosta!’”

مِنْكُمَا مِلْؤُهَا قَالَ فَأَمَّا الْجَنَّةُ فَإِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَإِنَّهُ يُنْشِئُ لِلنَّارِ مَنْ يَشَاءُ فَيُلْقَوْنَ فِيهَا فَ (تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) ثَلاَثًا حَتَّى يَضَعَ فِيهَا قَدَمَهُ فَتَمْتَلِئُ وَيُرَدُّ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَتَقُولُ قَطْ قَطْ قَطْ .

7450. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Sigurno će neke ljude zahvatiti džehenemski plamen kao kazna za grijehe koje su počinili, pa će ih onda Allah, iz Svoje dobrote i milosti, uvesti u Džennet. Takvi će se zvati Džehenemlijama.”[1]
Hemmam također kaže: “Pričao nam je Katada, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

٧٤٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيُصِيبَنَّ أَقْوَامًا سَفْعٌ مِنَ النَّارِ بِذُنُوبٍ أَصَابُوهَا عُقُوبَةً ثُمَّ يُدْخِلُهُمُ اللهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ يُقَالُ لَهُمُ الْجَهَنَّمِيُّونَ وَقَالَ هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ALLAH BRANI DA SE NEBESA I ZEMLJA S MJESTA SVOGA POMAKNU.”[2]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ أَنْ تَزُولا)

7451. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, a ovom A‘meš, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
“Došao je Habr Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Muhammede, Allah će staviti nebo na jedan prst, Zemlju na prst, brda na prst, drveće i rijeke na prst, i ostala stvorenja na prst, pa će onda pokazati Svojom rukom i reći: ‘Ja sam vladar!’ Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao i proučio: ‘Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.’”[3]

٧٤٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللهَ يَضَعُ السَّمَاءَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرْضَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ وَالأَنْهَارَ عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ بِيَدِهِ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) .

1 Muslim bilježi od Ebu-Seida dodatak: “...pa će moliti Allaha i On će od njih otkloniti ovaj naziv.”(prim. M.M.)
2 Fatir, 41.
3 Ez-Zumer, 67.

## PREDANJA O STVARANJU NEBESA, ZEMLJE I OSTALIH STVORENJA[4]

بَاب مَا جَاءَ فِي تَخْلِيقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَلَائِقِ

Sve je nastalo djelovanjem i zapovijeđu Slavljenog i Uzvišenog. On je Gospodar po Svojim svojstvima, djelovanju i zapovijedi. On stvara i daje postojanje. On sam nije stvoren, nego je stvoreno, oblikovano i dato postojanje svemu onome što je nastalo Njegovim djelovanjem, zapovijeđu, stvaranjem i davanjem egzistencije.

وَهُوَ فِعْلُ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَأَمْرُهُ فَالرَّبُّ بِصِفَاتِهِ وَفِعْلِهِ وَأَمْرِهِ وَكَلَامِهِ وَهُوَ الْخَالِقُ الْمُكَوِّنُ غَيْرُ مَخْلُوقٍ وَمَا كَانَ بِفِعْلِهِ وَأَمْرِهِ وَتَخْلِيقِهِ وَتَكْوِينِهِ فَهُوَ مَفْعُولٌ مَخْلُوقٌ مُكَوَّنٌ .

7452. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira, a on od Kurejba da je Ibn-Abbas kazivao: "Proveo sam jednu noć u Mejmuninoj kući, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, da bih vidio kako on klanja noćni namaz. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedno vrijeme razgovarao sa svojom ženom (Mejmunom), a onda je legao. Kada je nastupila posljednja trećina ili posljednji dio noći, on je ustao, pogledao u nebo i proučio: 'U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene.'[5] Zatim je uzeo abdest, oprao zube (misvakom), a onda klanjao jedanaest rekata. Potom je Bilal proučio ezan za sabah, pa je on klanjao dva rekata (sunneta), a onda otišao i (u džamiji) klanjao ljudima (kao imam) sabah (farz)."

٧٤٥٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بِتُّ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ لَيْلَةً وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا لأَنْظُرَ كَيْفَ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِاللَّيْلِ فَتَحَدَّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ أَهْلِهِ سَاعَةً ثُمَّ رَقَدَ فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ أَوْ بَعْضُهُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَرَأَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (لأُولِي الأَلْبَابِ) ثُمَّ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنَّ ثُمَّ صَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ أَذَّنَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى لِلنَّاسِ الصُّبْحَ .

4 Buhari je uvrstio ovo poglavlje kako bi se iz njega saznalo još više o Uzvišenom Allahu, te da bi se iznijeli dokazi da je Allah Onaj koji stvara, a ne neka druga božanstva, kipovi, priroda ili ostalo u što ljudi pogrešno vjeruju.

5 Ali-Imran, 190.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “A RIJEČ NAŠA DAVNO JE REČENA O ROBOVIMA NAŠIM, O POSLANICIMA.”[1]

بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى
(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ)

7453. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada je Allah okončao stvaranje, zapisao je kod Sebe, iznad Svoga Arša: ‘Moja je milost pretekla Moju srdžbu.’”

٧٤٥٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ لَمَّا قَضَى اللهُ الْخَلْقَ كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ عَرْشِهِ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي .

7454. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od A‘meša, ovaj od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a on je iskren i vjeruje mu se – pričao: ‘Stvaranje svakoga od vas odvija se u stomaku njegove majke četrdeset dana – ili je rekao: četrdeset noći. Potom isto toliko vremena bude ugrušak, a zatim isto toliko komad mesa. Nakon toga pošalje mu se melek koji bude ovlašten da zapiše četvero: njegovu opskrbu, rok do kojeg će živjeti, njegova djela, te da li će biti nesretan ili sretan. Zatim se u njega udahne duša.
Zaista ima ljudi koji rade djela svojstvena stanovnicima Dženneta, tako da između njih i Dženneta ostane samo jedan aršin, ali ih Knjiga pretekne, pa urade djela koja rade džehennemlije, te uđu u Vatru. A ima ljudi koji rade djela svojstvena stanovnicima Džehennema, tako da između njih i Vatre ostane samo jedan aršin, ali ih Knjiga pretekne, pa urade djela koja rade džennetlije, te uđu u Džennet.’”

٧٤٥٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَضي الله عَنْه حَدَّثَنَا رَسُولُ الله ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ أَنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَهُ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَهُ ثُمَّ يُبْعَثُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيُؤْذَنُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ فَيَكْتُبُ رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَعَمَلَهُ وَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ ثُمَّ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى لاَ يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا .

1 Es-Saffat, 171. U sljedeća dva ajeta navodi se sadržaj te riječi: “Oni će biti, doista, potpomognuti, i vojska Naša zacijelo će pobijediti.”
Ovim poglavljem potvrđuje se vjerovanje u Allahovu odredbu koja je prethodila svemu što je nastalo i koja se, Njegovom voljom, mora ispuniti.

7455. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Omer b. Zerr, prenoseći od svoga oca, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je upitao Džibrila: 'Šta te sprečava da nas posjećuješ više nego što nas inače posjećuješ?' Tada je objavljeno: 'Mi se spuštamo samo po naređenju Gospodara tvoga; Njemu pripada budućnost naša i prošlost naša...'[2] – sve do kraja ajeta. Bio je to odgovor Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٤٥٥. حَدَّثَنَا خَلاَدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَا جِبْرِيلُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا فَنَزَلَتْ (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلاَّ بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا) إِلَى آخِرِ الآيَةِ قَالَ كَانَ هَذَا الْجَوَابَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ.

7456. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullah da je kazivao:
"Šetao sam jednom njivom u Medini s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on se pritom oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne skupine židova, pa jedan od njih reče: 'Pitajte ga o duši!' 'Nemojte ga pitati o duši!', reče drugi.
Na koncu su ga ipak upitali, pa je on, oslonjen na svoj štap, zastao, a ja sam, stojeći iza njega, pomislio da mu dolazi Objava. Zatim je proučio: 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja!''[3] Nakon toga neki od njih prigovoriše drugima: 'Rekosmo li vam da ga ne pitate?!'"

٧٤٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَسِيبٍ فَمَرَّ بِقَوْمٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ تَسْأَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَسَأَلُوهُ فَقَامَ مُتَوَكِّئًا عَلَى الْعَسِيبِ وَأَنَا خَلْفَهُ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً) فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ قَدْ قُلْنَا لَكُمْ لاَ تَسْأَلُوهُ.

7457. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se obavezao da će onoga koji se bude borio na Njegovu putu, a kojeg je pokrenula samo borba na Njegovu putu i potvrda Njegovih riječi, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti odakle je i krenuo, tj. njegovu domu, s dobivenom nagradom ili ratnim plijenom."

٧٤٥٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تَكَفَّلَ اللهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ لاَ يُخْرِجُهُ إِلاَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ كَلِمَاتِهِ بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ مَعَ مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ.

2 Merjem, 64. Ovdje smo odstupili od Korkutovog prijevoda ovog ajeta zato što se on ne uklapa u sadržaj ovog poglavlja i zato što nije doslovan. Njegov prijevod glasi: "Mi smo u Džennet ušli samo dobrotom Gospodara tvoga; On je vladar svega, On zna budućnost našu i prošlost našu..."

3 El-Isra, 85.

7458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Musaa da je kazivao:
"Došao je jedan čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Čovjek se bori ili iz ponosa ili zato što je hrabar ili da bi ga neko vidio. Šta je od toga borba na Allahovu putu?'
'Onaj koji se bori da Allahova riječ bude gornja – on je na Allahovu putu', odgovori mu on."

٧٤٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ حَمِيَّةً وَيُقَاتِلُ شَجَاعَةً وَيُقَاتِلُ رِيَاءً فَأَيُّ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "AKO NEŠTO ŽELIMO, MI SAMO ZA TO REKNEMO: 'BUDI!' I ONO BUDE..."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)

7459. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, ovaj od Mugire b. Šu'be, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "U mome će ummetu stalno biti ljudi koji će biti dominantni u odnosu na ostale, sve dok im ne dođe Allahova odredba."[2]

٧٤٥٩. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي قَوْمٌ ظَاهِرِينَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللهِ .

7460. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid b. Muslim, a ovom Ibn-Džabir, prenoseći od Umejra b. Hanija, on od Mu'avije, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"U mome će ummetu stalno biti jedna skupina ljudi koji će se pridržavati Allahovih zapovijedi. Neće im nauditi oni koji ih budu u laž ugonili, niti oni koji im se budu suprotstavljali. U takvom će ih stanju zateći Allahova odredba." Malik b. Juhamir kaže: "Čuo sam Mu'aza[3] kad je rekao: '... a bit će u Šamu...'"[4] Potom je Mu'avija rekao: "Evo, Malik tvrdi da je čuo Mu'aza kako je rekao da će biti u Šamu..."

٧٤٦٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ هَانِئٍ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللهِ مَا يَضُرُّهُمْ مَنْ كَذَّبَهُمْ وَلاَ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ مَالِكُ بْنُ يُخَامِرَ سَمِعْتُ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّأْمِ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ هَذَا مَالِكٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّأْمِ .

1 En-Nahl, 40. Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "Ako nešto želimo, Mi samo za to reknemo: 'Budi!' – i ono bude."

2 Tj. sve do Smaka svijeta bit će ljudi koji će se isticati u odnosu na druge po tome što će slijediti pravi put i što će imati jače dokaze za svoje vjerovanje od ostalih.

3 Tj. Ibn-Džebela.

4 Šam je prostor koji danas obuhvata prostor sljedećih zemalja: Sirije, Jordana, Libana i Palestine.

7461. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Abdullah b. Ebu-Husejn, prenoseći od Nafija b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je došao Musejlimi, s kojim su bili njegovi prijatelji, i rekao mu: ‘Kada bi mi tražio ovaj komad, ja ti ga ne bih dao. Ti nećeš moći izbjeći Allahovu odredbu što se na tebe odnosi, a ako se okreneš (od islama), Allah će te sigurno uništiti.’”[5]

٧٤٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ وَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أَعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوَ أَمْرَ اللهِ فِيكَ وَلَئِنْ أَدْبَرْتَ لَيَعْقِرَنَّكَ اللهُ .

7462. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Ibn-Mes‘uda da je kazivao: “Šetao sam jednom njivom u Medini s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on se pritom oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne skupine židova, pa jedan od njih reče: ‘Pitajte ga o duši!’ ‘Nemojte ga pitati, mogao bi vam reći nešto što vam se ne sviđa!’, usprotivi se drugi. Na koncu, jedan od njih reče: ‘Svakako ćemo ga pitati!’ Tako mu je prišao jedan i upitao ga: ‘Ebu-Kasime, šta je to duša?’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu odmah odgovorio, pa sam shvatio da mu dolazi objava. ‘Pitaju te o duši. Reci: ‘Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a njima je dato samo malo znanja!’’, reče on.”[6]
A‘meš kaže: “Tako je po našem kiraetu.”[7]

٧٤٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِالْوَاحِدِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ حَرْثِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَسِيبٍ مَعَهُ فَمَرَرْنَا عَلَى نَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ تَسْأَلُوهُ أَنْ يَجِيءَ فِيهِ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَنَسْأَلَنَّهُ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا الرُّوحُ فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي) وَمَا أُوتُوا مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً قَالَ الْأَعْمَشُ هَكَذَا فِي قِرَاءَتِنَا .

5 Ovaj hadis dokaz je da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s Musejlimom, čovjekom koji se poslije lažno proglasio za Božijeg poslanika. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u snu je pokazano šta će Musejlima poslije uraditi, pa je zato prema njemu ovako postupio. Komad koji je držao u ruci i za koji je rekao da mu ga ne bi dao bio je dio palmine grane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na taj mu je način odgovorio na zahtjev koji je on izrekao svojim prijateljima, tj. da će slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako odredi da on bude halifa nakon njegove smrti.

6 El-Isra, 85.

7 Prema poznatim kiraetima završetak ajeta u prijevodu glasi: “... a vama je dato samo malo znanja!” Razlika je, ipak, mala jer se u oba slučaja radi o ljudima.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “RECI: ‘KAD BI MORE BILO MASTILO PA DA SE NJIME ISPIŠU RIJEČI GOSPODARA MOGA, MORE BI PRESAHLO, ALI NE I RIJEČI GOSPODARA MOGA, PA I KAD BISMO SE POMOGLI JOŠ JEDNIM SLIČNIM.‘”[1]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا)

“Da su sva stabla na zemlji pisaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi.”[2]
“Gospodar je vaš Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se na Prijestolje (Arš) uzvisio; On tamom noći prekriva dan, a dan noć u stopu prati, i Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj volji.
Samo On stvara i upravlja. Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!”[3] (Riječ *sehhare,* upotrijebljena u posljednjem ajetu, znači “potčiniti”.)

(وَلَوْ أَنَّ مَا فِي ٱلْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللهِ) (إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) سَخَّرَ ذَلَّلَ .

7463. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allah se obavezao da će onoga koji se bude borio na Njegovu putu, a kojeg je iz kuće pokrenula samo želja za borbom na Allahovu putu i želja za potvrdom Njegove riječi, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti njegovu domu s dobivenom nagradom ili ratnim plijenom.”

٧٤٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تَكَفَّلَ اللهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ لاَ يُخْرِجُهُ مِنْ بَيْتِهِ إِلاَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ كَلِمَتِهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرُدَّهُ إِلَى مَسْكَنِهِ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ .

1 El-Kehf, 109. Kao povod objavi ovog ajeta navode se dva slučaja:
– prvi, o kojem izvještava Ibn-Abbas, dogodio se kada su židovi čuli za ajet u kojem se kaže da je ljudima o duši dato samo malo znanja. Oni su tada rekli: “Kako to, kad je nama objavljen Tevrat?” Kao odgovor na to objavljen je ovaj ajet;
– drugi, o kojem izvještava Katada, dogodio se kada su idolopoklonici rekli da je gotovo prestalo objavljivanje Kur’ana. Tada je objavljen ovaj ajet.

2 Lukman, 27.

3 El-A‘raf, 54.

## O ALLAHOVOM HTIJENJU I NJEGOVOJ VOLJI[4]

بَاب فِي الْمَشِيئَةِ وَالإِرَادَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "A vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće."[5] "Ti vlast daješ onome kome hoćeš."[6] "I nikako ni za šta ne reci: 'Uradit ću to sigurno sutra!' – ne dodavši: 'Ako Bog da!'"[7]
"Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš uputiti – Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće."[8]
Seid b. Musejjeb prenosi od svoga oca da je Ebu-Talib bio povod objavi gornjeg ajeta.
Uzvišeni još kaže: "Allah vam želi olakšati, a ne da poteškoća imate."[9]

(وَمَا تَشَاءُونَ إِلاَ أَنْ يَشَاءَ اللهُ) وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ) (وَلاَ تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا إِلاَ أَنْ يَشَاءَ اللهُ) (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ نَزَلَتْ فِي أَبِي طَالِبٍ (يُرِيدُ اللهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلاَ يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ) .

7464. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada molite Allaha, budite odlučni u dovi, i neka niko od vas ne kaže: 'Ako hoćeš, daj mi...', jer Njega niko ne može prisiliti."

٧٤٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا دَعَوْتُمُ اللهَ فَاعْزِمُوا فِي الدُّعَاءِ وَلاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّ اللهَ لاَ مُسْتَكْرِهَ لَهُ .

4 Stav je ehli-sunneta da se ništa ne može desiti bez Allahove volje, pa čak ni ono što je On zabranio da se čini. Allah ne voli da se to radi, ali to On ipak, ako to neko želi učiniti, odobri i dopusti. U Njegovoj je moći da ne dopusti da se takvo što desi, ali On to ne čini, jer u tom slučaju ne bi postojala slobodna volja. U tom smislu Uzvišeni Allah kaže: "A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" (Et-Tekvir, 29)

5 El-Insan, 30; Et-Tekvir, 29.

6 Ali-Imran, 26.

7 El-Kehf, 24.

8 El-Kasas, 56.

9 El-Bekara, 185.

7465. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Zuhri...; a PRIČAO NAM JE i Isma‘il, njemu njegov brat Abdul-Hamid, a ovom Sulejman, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Atika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Alija b. Husejna, on od Husejna b. Alija, radijallahu anhuma, a ovaj od Alije b. Ebu-Taliba (da je kazivao):
“Na moja i Fatimina vrata, vrata kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći zakucao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao nas: ‘Zar ne klanjate?’ ‘Allahov Poslaniče’, rekoh mu, ‘naše su duše u Allahovoj ruci, pa kada On hoće da nas probudi (radi klanjanja noćne nafile), On to i učini.‘ Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tih mojih riječi vrati, ne uzvrativši mi ništa. Dok je odlazio, čuo sam kako se udario po svome bedru i rekao: ‘... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.’”[1]

٧٤٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَبْدُالْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَام أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَيْلَةً فَقَالَ لَهُمْ أَلَا تُصَلُّونَ قَالَ عَلِيٌّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ قُلْتُ ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخِذَهُ وَيَقُولُ (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا) .

7466. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Primjer vjernika je poput primjera nježne stabljike usjeva čije se lišće okreće onako kako ga vjetar goni, a kad se vjetar smiri, ona se ispravi. Tako se i vjernik povije u nevolji. A primjer je nevjernika poput primjera krutog drveta, koje stoji uspravno sve dok ga Allah, kada to On zaželi, ne slomi.”

٧٤٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ خَامَةِ الزَّرْعِ يَفِيءُ وَرَقُهُ مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ تُكَفِّئُهَا فَإِذَا سَكَنَتِ اعْتَدَلَتْ وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ يُكَفَّأُ بِالْبَلَاءِ وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الْأَرْزَةِ صَمَّاءَ مُعْتَدِلَةً حَتَّى يَقْصِمَهَا اللهُ إِذَا شَاءَ .

7467. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi‘, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Salima b. Abdullaha da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao:
“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, stojeći na minberu, rekao: ‘Vijek trajanja vašeg života, u odnosu na narode koji su

٧٤٦٧. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَا سَلَفَ قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ

1 El-Kehf, 54.

bili prije vas, je kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata je dat Tevrat, i oni su po njemu radili, ali kada je došlo podne, oni su iznemogli, pa im je dat po jedan kirat (kao nagrada). Poslije je sljedbenicima Indžila dat Indžil, i oni su po njemu postupali do ikindijskog namaza, ali su (onda) smalaksali, te je i njima dat po jedan kirat. Potom je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi do zalaska sunca, pa će vam biti data po dva kirata. Tada će sljedbenici Tevrata reći: 'Gospodaru naš, oni su manje radili, a veću su nagradu dobili!'
'Jesam li Ja vama išta umanjio od vaše nagrade?', upitat će ih On. 'Ne', odgovorit će.
'To je Moja dobrota, i Ja je dajem kome Ja hoću', reći će On.'"[2]

الشَّمْسِ أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُعْطِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صَلاَةِ الْعَصْرِ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُعْطِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ حَتَّى غُرُوبِ الشَّمْسِ فَأُعْطِيتُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ قَالَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ رَبَّنَا هَؤُلاَءِ أَقَلُّ عَمَلاً وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ أَجْرِكُمْ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لاَ فَقَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ .

7468. PRIČAO NAM JE Abdullah Musnedi, njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Ebu-Idrisa, a ovaj od Ubade b. Samita da je kazivao:
"Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s jednom skupinom, pa nam je on rekao: 'Prihvatam vašu prisegu da nećete nikoga pridruživati Allahu, da nećete krasti, blud činiti, ubijati svoju djecu, lagati potvarajući druge te da mi nećete biti nepokorni u onome što je dobro. Ko to od vas ispuni, Allah će ga nagraditi. A onaj koji prekrši nešto od toga i bude kažnjen na ovom svijetu – to mu je otkupljenje i čišćenje (od grijeha); a kome to Allah pokrije, to je u Njegovoj volji: ako bude htio, kaznit će ga, a ako bude htio, oprostit će mu.'"[3]

٧٤٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ الْمُسْنَدِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ فَقَالَ أُبَايِعُكُمْ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَأُخِذَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ لَهُ كَفَّارَةٌ وَطَهُورٌ وَمَنْ سَتَرَهُ اللهُ فَذَلِكَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ .

2 Bivši narodi imali su duži životni vijek nego današnji, ali je i pored toga Allah odredio polovicu Dženneta samo za pripadnike Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. To je izraz Njegove volje. Zato je, npr., njegovom ummetu dao noć Kadr, u kojoj čovjek može zaraditi nagradu ibadeta od preko osamdeset i tri godine. Ovaj hadis ujedno je odgovor mutezilama, koji smatraju da će nagrada na ahiretu biti tačno onolika kolika je ko zaslužio svojim djelima, isključujući tako Allahovu volju.

3 Spomenuto davanje prisege dogodilo se prije Hidžre, prilikom drugog sastanka na Akabi. Ubada b. Samit čuveni je ashab iz Medine, iz plemena Hazredž. Učestvovao je u Bici na Bedru te u mnogim drugim vojnim pohodima s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem. Zajedno s njim tada je dalo prisegu još dvanaest Medinelija.

7469. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je vjerovjesnik Sulejman, alejhis-selam, imao šezdeset žena. Jednom je rekao: 'Ove ću noći obići sve svoje žene, pa neka svaka od njih zatrudni i neka rodi po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovu putu!' Potom je obišao sve svoje žene, ali mu je samo jedna rodila polovicu djeteta. Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o tome rekao: 'Da je Sulejman tada rekao: 'Ako Allah da', sve bi njegove žene zatrudnjela i rodile po jednog konjanika koji bi se borio na Allahovu putu.'"[1]

٧٤٦٩. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامِ كَانَ لَهُ سِتُّونَ امْرَأَةً فَقَالَ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى نِسَائِي فَلْتَحْمِلْنَ كُلُّ امْرَأَةٍ وَلْتَلِدْنَ فَارِسًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَطَافَ عَلَى نِسَائِهِ فَمَا وَلَدَتْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةٌ وَلَدَتْ شِقَّ غُلَامٍ قَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ لَوْ كَانَ سُلَيْمَانُ اسْتَثْنَى لَحَمَلَتْ كُلُّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ فَوَلَدَتْ فَارِسًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ .

7470. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, a ovom Halid Hazza', prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod jednog (bolesnog) beduina da ga obiđe i rekao mu: 'Ništa to nije. To će te, ako Allah da, očistiti.' Beduin na to reče: 'Očistiti?! Naprotiv, ovo je groznica koja ključa u oronulom starcu i goni ga u groblje.' – 'Onda, dobro!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٤٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ فَقَالَ لَا بَأْسَ عَلَيْكَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ قَالَ الأَعْرَابِيُّ طَهُورٌ بَلْ هِيَ حُمَّى تَفُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا .

7471. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Hušejm, a ovom Husajn, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je, kada smo prespavali namaz, rekao: 'Allah je uzeo vaše duše kada je On htio i vratio ih kada je On htio.' Mi smo potom obavili nuždu i abdestili se. I kada je sunce već bilo izišlo i pojavilo se u punom sjaju, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (kao imam) pristupio namazu."[2]

٧٤٧١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ حِينَ نَامُوا عَنِ الصَّلَاةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ قَبَضَ أَرْوَاحَكُمْ حِينَ شَاءَ وَرَدَّهَا حِينَ شَاءَ فَقَضَوْا حَوَائِجَهُمْ وَتَوَضَّئُوا إِلَى أَنْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ وَابْيَضَّتْ فَقَامَ فَصَلَّى .

1 Sulejman, alejhis-selam, imao je mnogo žena, a u hadisima se navode različite brojke. Ibn-Hadžer Askalani kaže kako je najvjerovatnije da je on imao šezdeset žena, a da su mu ostale bile robinje. Uglavnom, poruka ovog hadisa je u tome da vjernik ne smije reći kako će nešto uraditi, a da usto ne doda: "Ako Allah da".

2 Ovaj događaj desio se prilikom vraćanja iz jednog vojnog pohoda. Ashabi su spavali, a Bilal je na sebe preuzeo obavezu da ih probudi na sabah. Međutim, Allah je dao da i on zaspi, te se niko nije probudio na vrijeme.

7472. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kazea, njemu Ibrahim, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme i A'redža...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Posvađali se (i međusobno vrijeđali) jedan musliman i jedan židov, pa mu je (musliman), zaklinjući se, rekao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Muhammeda iznad svih svjetova!' Na to je židov povikao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Musaa iznad svih svjetova!' Nakon toga musliman je digao ruku na židova i udario ga. Židov je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o onome što se desilo između njega i spomenutog muslimana. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemojte mi davati prednost nad Musaom! Zaista će se ljudi onesvijestiti na Sudnjem danu; ja ću prvi doći svijesti, a Musa će se već držati za jednu stranu Arša. Ne znam samo da li će i on prije toga pasti u nesvijest, pa se osvijestiti prije mene, ili će biti jedan od onih koje će Allah izuzeti (od gubljenja svijesti).'"

٧٤٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَالْأَعْرَجِ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فِي قَسَمٍ يُقْسِمُ بِهِ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ الْيَهُودِيَّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَثْنَى اللهُ .

7473. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ebu-Isa, njemu Jezid b. Harun, prenoseći od Šu'be, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedždžal će doći do Medine, ali će naići na meleke koji je čuvaju. Zato joj se, ako Allah da, neće približiti ni Dedždžal ni kuga."[3]

٧٤٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي عِيسَى أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةُ يَأْتِيهَا الدَّجَّالُ فَيَجِدُ الْمَلَائِكَةَ يَحْرُسُونَهَا فَلَا يَقْرَبُهَا الدَّجَّالُ وَلَا الطَّاعُونُ إِنْ شَاءَ اللهُ .

Zato su taj namaz naknadno klanjali. Ovaj hadis naveden je i u prvom dijelu Buharijevog *Sahiha*, u poglavlju *O namaskim vremenima*, a ovdje je naveden u skraćenom obliku jer govori o tome da se ništa ne dešava bez Allahove volje, pa ni spavanje i buđenje.

3 U hadisima koji govore o predznacima Smaka svijeta navodi se da će Dedždžal obići svu zemaljsku kuglu, ali da neće moći ući samo u Mekku i Medinu, jer je Allah oko ta dva mjesta postavio meleke kako bi ih čuvali od Dedždžala.

7474. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svakom vjerovjesniku pripada jedna dova (koja se prima), a ja želim sačuvati svoju dovu, ako Allah da, za zauzimanje za svoj ummet na Kijametskom danu.'"

٧٤٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ فَأُرِيدُ إِنْ شَاءَ اللهُ أَنْ أَخْتَبِيَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

7475. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao:
"Spavao sam i u snu vidio sebe kako nad jednim bunarom vadim (vode) onoliko koliko Allah hoće da izvadim. Zatim je (kofu) uzeo Ibn-Ebu-Kuhafa (Ebu-Bekr), pa je izvadio jednu ili dvije kofe (vode), a vadio je polahko, neka mu Allah oprosti. Zatim je (kofu) uzeo Omer, i ona se pretvorila u veliku kofu. Nisam nijednog sposobnog čovjeka vidio da radi onako dobro kako je on tada radio. Zatim su se oko njega sakupili ljudi uz pojilište, na mjestu na kojem se odmara."[1]

٧٤٧٥. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ فَنَزَعْتُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ أَنْزِعَ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرِيَّهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ حَوْلَهُ بِعَطَنٍ .

7476. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je kazivao: "Kada bi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neko da traži nešto (a možda je rekao: '... prišao neko da traži nešto, ili neko ko ima neku potrebu...'), on bi rekao: 'Zauzimajte se – za to ćete biti nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Poslanika riješiti ono što On hoće.'"

٧٤٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ السَّائِلُ وَرُبَّمَا قَالَ جَاءَهُ السَّائِلُ أَوْ صَاحِبُ الْحَاجَةِ قَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَيَقْضِي اللهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ مَا شَاءَ .

1 Neki učenjaci kažu da taj san ukazuje na redoslijed i dužinu hilafeta Ebu-Bekrova i Omerova, radijallahu anhuma, dok drugi smatraju da on ukazuje na veličinu njihovih osvajanja, jer su za vrijeme Omerove, radijallahu anhu, vladavine osvajanja bila veća.

٧٤٧٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَقُلْ أَحَدُكُمُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ ارْزُقْنِي إِنْ شِئْتَ وَلْيَعْزِمْ مَسْأَلَتَهُ إِنَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ لاَ مُكْرِهُ لَهُ .

7477. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma‘mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne kaže: 'Allahu moj, oprosti mi ako hoćeš, smiluj mi se ako hoćeš, opskrbi me ako hoćeš!', nego neka odlučno iskaže ono što traži, jer Allah radi ono što On hoće; Njega niko ne može prisiliti."

٧٤٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ عَمْرٌو حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ تَمَارَى هُوَ وَالْحُرُّ بْنُ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فِي صَاحِبِ مُوسَى أَهُوَ خَضِرٌ فَمَرَّ بِهِمَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ الأَنْصَارِيُّ فَدَعَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ إِنِّي تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الَّذِي سَأَلَ السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ قَالَ نَعَمْ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا مُوسَى فِي مَلإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْكَ فَقَالَ مُوسَى لاَ فَأُوحِيَ إِلَى مُوسَى بَلَى عَبْدُنَا خَضِرٌ فَسَأَلَ مُوسَى السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ فَجَعَلَ اللهُ لَهُ الْحُوتَ آيَةً وَقِيلَ لَهُ إِذَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنَّكَ سَتَلْقَاهُ فَكَانَ مُوسَى يَتْبَعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ فَتَى مُوسَى لِمُوسَى (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلاَّ الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ) قَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَوَجَدَا خَضِرًا وَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا مَا قَصَّ اللهُ .

7478. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Hafs Amr, a ovom Evza‘i, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mesuda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Hurr b. Kajs b. Hisn Fezari sporio se sa mnom o tome da li je Musaov drug bio Hidr ili ne. U tom je trenutku pored nas naišao ensarija Ubejj b. Ka‘b, pa sam ga zovnuo i upitao ga: 'Ja i ovaj moj prijatelj prepiremo se o Musaovom drugu za kojeg je pitao kako da dođe do njega i sretne se s njim. Jesi li ti čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga spominje?' 'Da', reče on, 'čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je kazivao: 'Dok je Musa bio s jednom skupinom Israilaca, prišao mu je jedan čovjek i upitao ga: 'Poznaješ li ikoga učenijeg od sebe?' 'Ne', odgovorio je Musa, pa mu je objavljeno: 'Svakako, ima Naš rob Hidr.' Tada je Musa upitao kako da dođe do njega i susretne se s njim. Allah mu je dao ribu kao znak, te mu je rečeno: 'Kada izgubiš ribu, vrati se, pa ćeš ga naći.' Musa je zatim slijedio trag ribe u moru, dok mu njegov mladić nije rekao: 'Vidi! Kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu; sam šejtan učinio je da je zaboravim, da ti je ne spomenem.' Musa tada reče: 'E, to je ono što tražimo!', pa su se vratili putem kojim su bili došli. Tako su našli Hidra i onda se desilo ono o čemu je Allah već kazivao', (kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).'"[2]

2 Radi se o poznatom kur'anskom kazivanju (sura El-Kehf, 60-82), s tim što se ime Musaovog vodiča ne navodi u Kur'anu, nego u hadisima, i to negdje kao Hidr, a negdje kao Hadir. Musaov pratilac koji se u

7479. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri... A Ahmed b. Salih također kaže da MU JE PRIČAO Ibn-Vehb, a njemu Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sutra ćemo, ako Allah da, odsjesti u dolini Benu-Kinana, gdje su se (idolopoklonici) jedni drugima zakleli na privrženost nevjerovanju." (Mislio je na mjesto zvano Muhassab.[1])

٧٤٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ نَنْزِلُ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ يُرِيدُ الْمُحَصَّبَ .

7480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra, on od Ebu-Abbasa, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je opkolio Taif i njegovo stanovništvo, ali ga nije osvojio, već je rekao: 'Vratit ćemo se (u Medinu), ako Allah da.'
'Zar ćemo se vratiti', upitaše muslimani, 'prije nego što ga osvojimo?'
'Onda poranite ujutro u boj!', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su tako i uradili, ali su zadobili mnogo rana, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'Sutra ćemo se, ako Allah da, vratiti.' To im se ovaj put, izgledalo je, svidjelo, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmijehnuo."[2]

٧٤٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَاصَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَهْلَ الطَّائِفِ فَلَمْ يَفْتَحْهَا فَقَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ نَقْفُلُ وَلَمْ نَفْتَحْ قَالَ فَاغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ فَغَدَوْا فَأَصَابَتْهُمْ جِرَاحَاتٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَكَأَنَّ ذَلِكَ أَعْجَبَهُمْ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

Kur'anu imenuje mladićem (*feten*) bio je Jošua b. Nun.
Razlog zbog kojeg je Buhari ovaj hadis uvrstio u ovo poglavlje vidi se tek iz kur'anskog kazivanja. Naime, kada Hidr kaže Musau da neće moći s njim izdržati, on mu odgovara: "Vidjet ćeš da ću strpljiv biti, ako Allah bude htio", ili: "... ako Bog da", kako to prevodi Besim Korkut (ajet 69).

1 Na tom su mjestu idolopoklonici donijeli odluku o bojkotu Benu-Hašima i ostalih muslimana. Ta je izolacija trajala pune tri godine, od muharrema sedme godine objave do muharrema desete godine objave.

2 Borci u Taifu bili su izuzetno dobro utvrđeni iza gradskih zidina, a bili su pripremili i mnogo hrane, tako da su mogli izdržati opsadu i godinu dana. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je, to shvatio, pa je predlagao da se ne upuštaju u boj, ali se to muslimanima nije svidjelo, jer su mislili da će brzo osvojiti Taif. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio uraditi suprotno njihovoj želji, pa je naredio napad sutradan, ali taj napad nije uspio. Tada su ashabi shvatili da je njegov prijedlog o povlačenju bio ispravan, pa su se vratili u Medinu.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "KOD NJEGA ĆE SE MOĆI ZAUZIMATI ZA NEKOGA SAMO ONAJ KOME ON DOPUSTI. I KAD IZ SRCA NJIHOVIH NESTANE STRAHA, ONI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE TO REKAO GOSPODAR VAŠ?' – 'ISTINU', ODGOVORIT ĆE, 'ON JE UZVIŠEN I VELIK!'"[3]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ)

Ovdje nije rečeno: "Šta je to stvorio Gospodar vaš?"[4] Uzvišeni također kaže: "Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?"[5] Mesruk veli da je Ibn-Mesud rekao: "Kada Allah izgovara Objavu, stanovnici nebesa nešto čuju, ali kada im nestane straha u srcima i kada se umiri taj glas, oni shvate da je to istina. Zato upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?', a oni im odgovore: 'Istinu!'"
Prenosi se od Džabira da je Abdullah b. Unejs rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Allah će sakupiti robove, pa će ih zovnuti glasom koji će čuti i oni koji budu daleko i oni koji budu blizu: 'Ja sam Vladar, i Ja nagrađujem i kažnjavam!', (reći će On).'"

وَلَمْ يَقُلْ مَاذَا خَلَقَ رَبُّكُمْ وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ) وَقَالَ مَسْرُوقٌ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ إِذَا تَكَلَّمَ اللهُ بِالْوَحْيِ سَمِعَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ شَيْئًا فَإِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ وَسَكَنَ الصَّوْتُ عَرَفُوا أَنَّهُ الْحَقُّ وَنَادَوْا (مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ) وَيُذْكَرُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُنَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَحْشُرُ اللهُ الْعِبَادَ فَيُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعُدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرُبَ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الدَّيَّانُ .

---

3 Sebe', 23.

4 Buhari uvodi ovo poglavlje kako bi potvrdio da je Allahov govor, kao jedno od Njegovih svojstava, nestvoren, tj. oduvijek. Time on želi odgovoriti mutezilama, haridžijama, murdžijama i džehmijama, koji tvrde suprotno. Oni, između ostalog, kažu da je Kur'an stvoren. Zato Buhari navodi ovaj ajet, u kojem stoji: "Šta je to rekao Gospodar vaš?", a onda dodaje da tu nije rečeno: "Šta je to stvorio..."
Oko ovog pitanja dugo je vođena rasprava među islamskim učenjacima. Neki su, kao npr. Ahmed b. Hanbel, imali velikih problema zato što su ostajali pri ehlisunetskom stavu da Kur'an nije stvoren. Ahmed b. Hanbel bio je dugo godina u zatvoru zbog tog i sličnih stavova, jer su tada na vlasti bile pristalice mutezilskog učenja. Buhari, kao njegov savremenik, na ovaj način daje doprinos odbrani ehlisunetskih stavova, odnosno istine.

5 El-Bekara, 255.

7481. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Amr, prenoseći od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Allah odredi nešto na nebu meleci, iz poniznosti prema Njegovoj riječi, udaraju svojim krilima (te se čuje zveket) poput (zveketa) lanaca po glatkom kamenju." Tako prenosi i Ali (Ibn-Medini), a drugi kažu (da je on još dodao): "... dajući im da to izvrše. Pa kada im nestane straha u srcima, oni upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?', a oni im odgovore: 'Istinu, On je uzvišen i velik!'" Ali (Ibn-Medini) također prenosi ovaj hadis od Sufjana, on od Amra, ovaj od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre. Sufjan kaže da je Amr rekao kako je ovaj hadis čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre. Ali kaže da je upitao Sufjana da li je to on čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre, pa mu je rekao da jeste.[1]
Ali dalje kaže: "Rekao sam Sufjanu: 'Jedan čovjek prenosi od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio: '*Fuzzi'a...*'' Sufjan na to reče: 'Tako je Amr učio, a ja ne znam da li je on tako čuo od nekoga ili ne', dodavši: 'Tako i mi učimo.''"[2]

٧٤٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلاَئِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ قَالَ عَلِيٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ فَإِذَا (فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) قَالَ عَلِيٌّ وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا قَالَ سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ عَلِيٌّ قُلْتُ لِسُفْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ إِنْسَانًا رَوَى عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ أَنَّهُ قَرَأَ فُرِّغَ قَالَ سُفْيَانُ هَكَذَا قَرَأَ عَمْرٌو فَلاَ أَدْرِي سَمِعَهُ هَكَذَا أَمْ لاَ قَالَ سُفْيَانُ وَهِيَ قِرَاءَتُنَا .

7482. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Usame b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra više puta govorio:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah ništa ne sluša kao Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, milozvučno učenje Kur'ana.'" Njegov (Ebu-Hurejrin) prijatelj kaže kako se time misli da on uči naglas.

٧٤٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ وَقَالَ صَاحِبٌ لَهُ يُرِيدُ أَنْ يَجْهَرَ بِهِ .

1 U svim ovim verzijama radi se o istom tekstu hadisa. Razlika je djelomice samo u lancu prenosilaca. U jednom se predanju kaže "... od Ebu-Hurejre...", što samo po sebi nije dovoljno uvjerljivo, pa onda Buhari navodi i drugi lanac prenosilaca u kojem stoji uvjerljiviji izraz: "Pričao nam je Ebu-Hurejra..." Ovo je dobro poznato u slučaju hadiskih učenjaka. Time se dodatno potvrđuje vjerodostojnost nekog hadisa.

2 Radi se o načinu čitanja, odnosno učenja, riječi *fuzzi'a* u ajetu navednom na početku ovog poglavlja (Sebe', 23). Poznato je da ima deset vjerodostojnih kiraeta, odnosno načina učenja pojedinih riječi u Kur'anu. Svi se oni prenose od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Tu se radi o maloj promjeni u značenju nekih riječi, ali ne i u načinu pisanja.

7483. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će reći: 'Ademe!' 'Odazivam Ti se i stojim Ti na raspolaganju', odgovorit će Adem. Tada će mu jakim glasom biti rečeno: 'Allah ti naređuje da izdvojiš od svoga potomstva one koji će u Vatru.'"[3]

٧٤٨٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللهُ يَا آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ فَيُنَادَى بِصَوْتٍ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُخْرِجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعْثًا إِلَى النَّارِ .

7484. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ni na jednu ženu nisam bila ljubomorna koliko na Hatidžu. Poslaniku je njegov Gospodar naredio da je obraduje kućom u Džennetu."

٧٤٨٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ .

## O ALLAHOVOM RAZGOVORU S DŽIBRILOM I NJEGOVOM OBRAĆANJU MELECIMA[4]

## باب
## كَلَامِ الرَّبِّ مَعَ جِبْرِيلَ وَنِدَاءِ اللَّهِ الْمَلَائِكَةَ

Ma'mer kaže da ajet: "A ti zaista primaš Kur'an..."[5] – znači: "Kur 'an ti se dostavlja, a ti ga prihvataš, tj. ti ga preuzimaš od meleka." U istom je smislu i ajet: "I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga..."[6]

وَقَالَ مَعْمَرٌ (وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ) أَيْ يُلْقَى عَلَيْكَ وَتَلَقَّاهُ أَنْتَ أَيْ تَأْخُذُهُ عَنْهُمْ وَمِثْلُهُ (فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ) .

7485. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom Abdur-Rahman, tj. Ibn-Abdullah b. Dinar, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni i Slavljeni Allah zavoli nekog roba, On rekne Džibrilu: 'Allah je zavolio toga

٧٤٨٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّ فُلَانًا

3 Ovo je početak dužeg hadisa koji je naveden u jednom od prethodnih poglavlja. U daljem tekstu istog hadisa govori se o tome ko su oni koji će ući u Džehennem. Buhari ga ovdje navodi zato što se i u njemu spominju Allahove riječi i glas.

4 Ovim poglavljem Buhari želi potvrditi postojanje Allahovog govora. Taj govor nije kao govor ljudi, nego on dolikuje Allahovo Njegovoj veličini i uzvišenosti.

5 En-Neml, 6.

6 El-Bekara, 37.

i toga, pa ga i ti zavoli!' Onda ga i Džibril zavoli, pa razglasi na nebesima: 'Allah je zavolio toga i toga, pa ga i vi zavolite!' Tada ga zavole oni koji su na nebu i odredi se da bude omiljen onima koji su na zemlji."

فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِي جِبْرِيلُ فِي السَّمَاءِ إِنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّ فُلاَنًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ وَيُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الأَرْضِ .

7486. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleci se kod vas smjenjuju noću i danju, pa se sastaju na ikindijskom i sabahskom namazu. Potom se penju oni koji su kod vas bili u toku noći, pa ih On, iako najbolje zna, upita: 'U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?' Oni Mu odgovaraju: 'Kada smo otišli od njih, bili su u namazu, a i kada smo im došli, bili su u namazu.'"

٧٤٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلاَئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلاَةِ الْعَصْرِ وَصَلاَةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ .

7487. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Vasila, ovaj od Ma'rura, a on od Ebu-Zerra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Došao mi je Džibril i donio radosnu vijest da će ući u Džennet svako ko umre a ne bude Allahu ništa ravnim smatrao.
'Pa makar ukrao i blud učinio?', upitao sam ja, a on odgovori: 'Pa makar ukrao i blud učinio.'"[1]

٧٤٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ عَنِ الْمَعْرُورِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى .

1 Ovaj hadis ne znači da će takav čovjek izravno ući u Džennet, nego samo da će završiti u njemu, pa makar i nakon izdržavanja određene kazne u Džehennemu.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...OBJAVLJUJE GA SA SVOJIM ZNANJEM, A I MELECI SVJEDOČE..."[2]

Mudžahid kaže: "Allahova zapovijed spušta se između njih, odnosnoizmeđu sedmog neba i sedme zemlje."

7488. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, a ovom Ebu-Ishak Hemedani, prenoseći od Berraa b. Aziba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čovječe, kada legneš u postelju, reci: 'Allahu moj, Tebi se predajem, Tebi se okrećem, Tebi sve svoje povjeravam i Tebi se – iz ljubavi i straha prema Tebi – priklanjam! Nema utočišta niti spasa od Tebe osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Tvoga Vjerovjesnika, kojeg si poslao.' Ako umreš te noći, umrijet ćeš kao musliman, a ako osvaneš, dobit ćeš nagradu."

7489. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Evfaa (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan okršaja sa Saveznicima (Bitke na Hendeku) rekao: 'Allahu moj, koji objavljuješ Knjigu i koji brzo svidaš račun, porazi saveznike i uništi ih!'"
Humejdi (ovaj hadis) navodi u opširnijoj verziji: "Pričao nam je Sufjan, a njemu Ibn-Ebu-Halid, prenoseći od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
## (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ)

قَالَ مُجَاهِدٌ (يَتَنَزَّلُ الأَمْرُ بَيْنَهُنَّ) بَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْأَرْضِ السَّابِعَةِ .

٧٤٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا فُلَانُ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنَّكَ إِنْ مُتَّ فِي لَيْلَتِكَ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ وَإِنْ أَصْبَحْتَ أَصَبْتَ أَجْرًا .

٧٤٨٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الأَحْزَابَ وَزَلْزِلْ بِهِمْ زَادَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي خَالِدٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

2 En-Nisa, 166. Ovdje se misli na objavu Kur'ana. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Allah svjedoči da je istina ono što ti objavljuje, objavljuje ga sa Svojim znanjem, a i meleci svjedoče. A dovoljan je Allah kao svjedok."

7490. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je kazivao:
"Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, o ajetu: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...'[1] – kaže: 'On je objavljen u vrijeme dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još skrivao u Mekki. Kada bi podigao glas, idolopoklonici bi ga čuli, pa bi psovali i Kur'an i Onoga koji ga je objavio i onoga koji ga je obznanio. Zato mu je Uzvišeni Allah rekao: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga', tj. nemoj glasno učiti da te ne bi čuli idolopoklonici, a nemoj ni u sebi, pa da te ne čuju oni koji su s tobom. Traži sredinu između toga, tj. uči tako da oni s tobom čuju i prihvate od tebe Kur'an, ali nemoj preglasno!'"[2]

٧٤٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ أُنْزِلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُتَوَارٍ بِمَكَّةَ فَكَانَ إِذَا رَفَعَ صَوْتَهُ سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ فَسَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) (لاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ) حَتَّى يَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ (وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلاَ تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً) أَسْمِعْهُمْ وَلاَ تَجْهَرْ حَتَّى يَأْخُذُوا عَنْكَ الْقُرْآنَ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONI ŽELE IZMIJENITI ALLAHOV GOVOR."[3]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلاَمَ اللَّهِ)

"Kur'an je, doista, govor koji rastavlja istinu od neistine, lakrdija nikakva on nije!"[4], tj. on je istina i on nije šala.

(إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ) حَقٌّ (وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ) بِاللَّعِبِ .

7491. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٧٤٩١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ اللهُ تَعَالَى يُؤْذِينِي

1 El-Isra, 110. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Reci: 'Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Svemilosni', a kako Ga god budete zvali, Njegova su imena najljepša. Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga"

2 Poznat je i drugi povod objavi ovog ajeta. Naime, navodi se da je Ebu-Bekr znao klanjati učeći potpuno u sebi, a Omer učeći glasno. Zato je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Bekru da malo pojača svoj glas, a Omeru da svoj malo stiša.

3 El-Feth, 15. Licemjeri nisu išli s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohod na Tebuk. Nakon što su se muslimani vratili, Allah je, dželle šanuhu, objavio da licemjeri više nikada ne smiju zajedno s vjernicima ići u boj. Međutim, oni su, vidjevši da se osvajaju nova područja i donosi bogat plijen, poželjeli ponovo zajedno s vjernicima ići u nove bitke. Ovim ajetom to im se još jednom zabranjuje. Ajet u cijelosti u prijevodu glasi: "Oni koji su izostali sigurno će reći kada pođete da plijen uzmete: 'Pustite i nas da vas pratimo!', da bi izmijenili Allahove riječi. Reci: 'Vi nas nećete pratiti, to je još prije Allah rekao!'"

4 Et-Tarik, 13-14.

ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الأَمْرُ أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

"Uzvišeni je Allah rekao: 'Čovjek me vrijeđa kada huli vrijeme, jer Ja sam (stvorio) vrijeme; u Mojoj je ruci sva vlast, i Ja smjenjujem dan i noć.'"

٧٤٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ يَدَعُ شَهْوَتَهُ وَأَكْلَهُ وَشُرْبَهُ مِنْ أَجْلِي وَالصَّوْمُ جُنَّةٌ وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ حِينَ يُفْطِرُ وَفَرْحَةٌ حِينَ يَلْقَى رَبَّهُ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

7492. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni i Moćni Allah kaže: 'Post je Moj, i Ja za njega posebno nagrađujem, jer čovjek zbog Mene ostavlja svoju strast, jelo i piće. Post je štit, a postač ima dva veselja: jedno dok se iftari, a drugo kada se susretne sa svojim Gospodarom. Zaista je neugodni zadah iz usta postača Allahu ugodniji od mirisa miska!'"

٧٤٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا خَرَّ عَلَيْهِ رِجْلُ جَرَادٍ مِنْ ذَهَبٍ فَجَعَلَ يَحْثِي فِي ثَوْبِهِ فَنَادَى رَبُّهُ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى قَالَ بَلَى يَا رَبِّ وَلَكِنْ لاَ غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

7493. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada se Ejjub jedne prilike kupao potpuno nag, na njega je palo jato zlatnih skakavaca, pa ih je on počeo kupiti u svoju odjeću. Uto ga zovnu njegov Gospodar: 'Ejjube, zar ti Ja nisam dao veće bogatstvo od ovoga što ga ti sada vidiš?'
'Svakako', reče on, 'ali ja ne mogu bez Tvoga blagoslova.'"

٧٤٩٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِاللهِ الأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ فَيَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ .

7494. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Abdullaha Egarra, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svake noći, u njenoj posljednjoj trećini, naš Uzvišeni i Slavljeni Gospodar spušta se na najniže nebo i pita: 'Ko Me doziva, da mu se odazovem! Ko od Mene traži, da mu dam! Ko od Mene ište oprosta, da mu oprostim!'"[5]

5 Ebu-Usman Ensari, u djelu *Akidetu ashabil-hadis - medžmuatur-resailil-minberijje*, 2. tom, str. 112, kaže: "Oni koji slijede hadis (*ashabul-hadis*) potvrđuju da Uzvišeni Gospodar silazi svake noći na dunjalučko

7495. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Mi smo posljednji (na ovom svijetu), a prvi na Sudnjem danu.”

٧٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

7496. Istim lancem prenosilaca prenosi se i hadis: “Allah kaže: ‘Udijeli, pa ću i Ja udijeliti tebi!’”

٧٤٩٦. وَبِهَذَا الإِسْنَادِ قَالَ اللهُ أَنْفِقْ أُنْفِقْ عَلَيْكَ .

7497. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ibn-Fudajl, ovom Umara, a njemu Ebu-Zer‘a, prenoseći od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “... pa je rekao: ‘Evo ti Hatidže, donijela ti je posudu s hranom (ili: posudu s pićem). Prenesi joj selam od njenog Gospodara i obraduj je kućom od šupljog bisera, u kojoj nema nikakve buke i nikakvog umora!’”[1]

٧٤٩٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ هَذِهِ خَدِيجَةُ أَتَتْكَ بِإِنَاءٍ فِيهِ طَعَامٌ أَوْ إِنَاءٍ فِيهِ شَرَابٌ فَأَقْرِئْهَا مِنْ رَبِّهَا السَّلاَمَ وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ .

7498. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Esed, a njemu Abdullah, prenoseći od Ma‘mera, ovaj od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allah kaže: ‘Svojim dobrim robovima pripremio sam ono što nijedno oko nije vidjelo niti je ijedno uho čulo, niti je na um palo ijednom čovjeku.’”

٧٤٩٨. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ .

nebo i taj silazak ne uspoređuju sa silaskom stvorenja, ne daju mu nikakav oblik, niti način. Naprotiv, oni potvrđuju ono što je potvrdio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kod toga se zaustavljaju. Oni vjerodostojna predanja koja se o tome navode shvataju u njihovom vanjskom smislu i znanje o tome prepuštaju Uzvišenom Allahu. Isto tako, oni potvrđuju ono što je potvrdio Uzvišeni Allah spominjući *dolazak* (*itjan i medži'*) u ajetu: *Čekaju li oni da im Allah dođe u tminama oblaka, i meleki, i da bude svemu kraj?! A Allahu se sve vraća!,* i ajetu: *...i kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda.* (El-Fedžr, 22) Mi u ovo vjerujemo a da tom dolasku ne dajemo nikakav oblik, jer da je Allah htio odrediti tome bilo kakav način, On bi to i uradio...” (prim.M.M.)

1 Iz drugih predanja ovog hadisa vidi se da su ovo Džibrilove riječi upućene Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, a Hatidži obećana kuća jest kuća u Džennetu.

7499. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana Ahvela, a on od Tavusa da je čuo Ibn-Abbasa kako govori: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćnu nafilu, izgovarao bi: 'Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje – Tebi pripada hvala! Ti održavaš nebesa i Zemlju – Tebi pripada hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoje je obećanje istina, Tvoja je riječ istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, vjerovjesnici su istina, Čas (Smak svijeta) je istina! Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, Tebi se obraćam, u Tvoje se ime suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam – pa mi oprosti ono što sam već uradio i ono što ću još uraditi, ono što sam učinio tajno i ono što sam učinio javno! Nema Boga osim Tebe!'"[2]

٧٤٩٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الأَحْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ .

7500. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Abdullah b. Umer Numejri, prenoseći od Junusa b. Jezida Ejlija, a on od Zuhrija da je kazivao: "Čuo sam od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha hadis o Aiši, Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi, u kojem se pripovijeda o događaju (koji se zbio) kada su na nju slagali oni koji su je potvorili i kada je Allah potvrdio da ona nije kriva za ono što su oni rekli za nju. Svaki od njih (četvorice pojedinačno) ispričao mi je dio tog hadisa.
O tome je ona rekla: 'Tako mi Allaha, ja nisam ni pretpostavljala da će Allah o mojoj nevinosti (u slučaju potvore) objaviti ajete koji će se stalno

٧٥٠٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ وَلَكِنِّي وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ يُنْزِلُ فِي بَرَاءَتِي وَحْيًا

2 Ovaj i slični hadisi pouka su vjernicima da što više traže oprost od Uzvišenog Allaha. U Kur'anu stoji da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sve unaprijed oprošteno, a on je, i pored toga, svakog dana tražio od Njega oprost, dajući tako primjer svojim sljedbenicima. Uza sve to treba imati u vidu da su islamski učenjaci zauzeli stav da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv, naročito u pitanju Objave.

učiti. Smatrala sam, odista, da ja nisam vrijedna toga da Allah saopći o meni nešto što će se stalno čitati (navoditi). Ja sam se nadala da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usniti san putem kojeg će Allah dokazati moju nevinost. Međutim, Uzvišeni je Allah ipak objavio ajet: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...',[1] kao i narednih deset ajeta.'"

يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَلَكِنِّي كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ بِهَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ) الْعَشْرَ الآيَاتِ .

7501. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Mugira b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je kazao: 'Kada Moj rob odluči učiniti loše djelo, nemojte mu ga upisivati sve dok ga ne učini! Ako ga učini, upišite onako kako jeste, a ako ga, Mene radi, ne učini, upišite mu to kao dobro djelo! Ako on odluči uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi, upišite mu za to jedno dobro djelo, a ako ga uradi, onda mu to upišite kao deset – do sedam stotina dobrih djela!'"[2]

٧٥٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ إِذَا أَرَادَ عَبْدِي أَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً فَلاَ تَكْتُبُوهَا عَلَيْهِ حَتَّى يَعْمَلَهَا فَإِنْ عَمِلَهَا فَاكْتُبُوهَا بِمِثْلِهَا وَإِنْ تَرَكَهَا مِنْ أَجْلِي فَاكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ حَسَنَةً فَلَمْ يَعْمَلْهَا فَاكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا فَاكْتُبُوهَا لَهُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ .

7502. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Mu'avije b. Ebu-Muzerrida, ovaj od Seida b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je stvorio sve što postoji. Kada je završio stvaranje, ustala je rodbinska veza.
'Šta je?', upitao ju je On.

٧٥٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ قَامَتِ الرَّحِمُ فَقَالَ مَهْ قَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ

1 En-Nur, 11. Slučaj potvore na Aišu, radijallahu anha, dobro je poznat. Ovaj se događaj desio pete godine po Hidžri. Tada su munafici slagali na Aišu da je učinila blud s jednim ashabom, u što je povjerovao i izvjestan broj muslimana. Ta laž unijela je pometnju u zajednicu muslimana. Oni su raspravljali o tome da li se to desilo ili nije, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se s uglednijim ashabima kako postupiti. Aiša je čak mjesec dana provela kod svojih, dok nisu objavljeni ajeti iz sure En-Nur kojima se potvrđuje njena nevinost i kore oni vjernici koji su povjerovali u tu laž. Naime, prije su već bili objavljeni ajeti u kojima se za tvrdnju o učinjenom bludu moraju imati četiri svjedoka.
Ovaj hadis, pored ostalog, upozorava vjernike na opasnost od potvore i napućuje ih šta treba učiniti ukoliko se takvo šta ponovo desi.

2 Ovo je hadisi-kudsi, tj. riječi Uzvišenog Allaha koje nam saopćava Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ali one nisu sastavni dio Kur'ana. Očito je da se On, u ovom slučaju, obraća melecima koji bilježe dobra i loša djela.

مِنَ الْقَطِيعَةِ فَقَالَ أَلاَ تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى يَا رَبِّ قَالَ فَذَلِكِ لَكِ ثُمَّ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ).

'Ovo moje ustajanje je ustajanje onoga koji se Tebi utječe od kidanja (rodbinskih veza)', rekla je ona. Zatim ju je Uzvišeni upitao: 'Zar nisi zadovoljna time da Ja održavam vezu s onim koji tebe održava, a da je prekidam s onim koji tebe kida?' 'Svakako', odgovorila je ona. 'To pripada tebi', reče On."[3] Nakon toga Ebu-Hurejra je proučio: "Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na zemlji činili i rodbinske veze kidali?"[4]

٧٥٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ صَالِحٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ مُطِرَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ قَالَ اللهُ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِي.

7503. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Sufjan, prenoseći od Saliha, ovaj od Ubejdullaha, a on od Zejda b. Halida da je kazivao: "Kiša je pala nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, dove, pa je on rekao: 'Allah kaže: 'Neko je od Mojih robova osvanuo kao nevjernik, a neko kao vjernik.'"[5]

٧٥٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ إِذَا أَحَبَّ عَبْدِي لِقَائِي أَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَإِذَا كَرِهَ لِقَائِي كَرِهْتُ لِقَاءَهُ.

7504. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je rekao: 'Ako Moj rob voli susret sa Mnom, i Ja volim susret s njim, a ako on ne voli susret sa Mnom, ne volim ni Ja susret s njim.'"

٧٥٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي.

7505. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je rekao: 'Ja sam u stanju učiniti Svome robu ono što o Meni misli.'"[6]

---

3 U arapskom jeziku izraz *rahim* koristi se u značenju: *materica*, što je njegovo osnovno značenje. Pojam *rahim* koristi se također i u značenju rodbinska veza. Uglavnom, ovim se hadisom potiče na održavanje rodbinskih veza i prijeti onome koji ih kida.

4 Muhammed, 22.

5 Ovo je samo dio hadisa koji je već u cijelosti naveden u poglavlju *O ezanu*, a tek iz njegovog ostatka razumije se njegov smisao: "Onaj koji kaže: 'Pokisli smo Allahovom dobrotom i Njegovom milošću' – taj vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezdu. A onaj koji kaže: 'Pokisli smo usljed pada te i te zvijezde' – taj ne vjeruje u Mene, nego vjeruje u tu zvijezdu."

6 Ovo je također dio dužeg hadisa koji je naveden na početku ovog dijela pod brojem 7405. Da bi se ovaj prvi dio bolje razumio, dovoljno je navesti samo cijelu rečenicu iz koje je on izvađen: "Ja sam ustanju učiniti Svome robom ono što o Meni misli, i s njim sam kad Me spomene." Dakle, ovim se hadisom potiče na što

7506. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki čovjek koji nikada nije uradio nijedno dobro djelo oporučio je da, kada umre, spale njegovo tijelo te da polovicu pepela prospu po kopnu, a drugu polovicu u more. Tako mi Allaha, da mu je Allah to odredio, sigurno bi ga kaznio tako žestoko kako nije kaznio nikoga u svim svjetovima! Ali, Allah je naredio moru i kopnu da sakupe njegove ostatke, pa ga je onda upitao: 'Zašto si to učinio?' On je odgovorio: 'Iz straha od Tebe, to Ti najbolje znaš', pa mu je Allah oprostio."

٧٥٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ فَإِذَا مَاتَ فَحَرِّقُوهُ وَاذْرُوا نِصْفَهُ فِي الْبَرِّ وَنِصْفَهُ فِي الْبَحْرِ فَوَاللهِ لَئِنْ قَدَرَ اللهُ عَلَيْهِ لَيُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا لَا يُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ فَأَمَرَ اللهُ الْبَحْرَ فَجَمَعَ مَا فِيهِ وَأَمَرَ الْبَرَّ فَجَمَعَ مَا فِيهِ ثُمَّ قَالَ لِمَ فَعَلْتَ قَالَ مِنْ خَشْيَتِكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ فَغَفَرَ لَهُ .

7507. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak, njemu Amr b. Asim, a ovom Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek učinio jedan grijeh (a možda je rekao: '... počinio jedan grijeh'), pa je rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) grijeh, pa mi oprosti!' Njegov Gospodar reče: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu!' Zatim je prošlo onoliko (vremena) koliko je Allah htio, pa je taj čovjek opet učinio (ili počinio) grijeh, te je opet rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) i drugi grijeh, pa mi oprosti!' Allah je još jednom ponovio: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu!' Ponovo je prošlo onoliko (vremena) koliko je Allah htio, pa je ovaj isti čovjek opet učinio (ili počinio) grijeh, te je rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) opet grijeh, pa mi oprosti!' Allah je i treći put rekao: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu! Neka radi šta god hoće!'"[1]

٧٥٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي عَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ عَبْدًا أَصَابَ ذَنْبًا وَرُبَّمَا قَالَ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ وَرُبَّمَا قَالَ أَصَبْتُ فَاغْفِرْ لِي فَقَالَ رَبُّهُ أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَصَابَ ذَنْبًا أَوْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ أَوْ أَصَبْتُ آخَرَ فَاغْفِرْهُ فَقَالَ أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَذْنَبَ ذَنْبًا وَرُبَّمَا قَالَ أَصَابَ ذَنْبًا قَالَ قَالَ رَبِّ أَصَبْتُ أَوْ قَالَ أَذْنَبْتُ آخَرَ فَاغْفِرْهُ لِي فَقَالَ أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثَلَاثًا فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ .

češće sjećanje na Uzvišenog Allaha i spominjanje Njegova imena.

1 Ovim riječima kao da Allah kaže: "Dokle god se Moj rob kaje za učinjeni grijeh i traži oprost, Ja ću mu opraštati." Nevevi ističe da se na osnovu ovog hadisa može zaključiti kako će Allah oprostiti grijeh koji se učini i više

7508. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu'temir, a ovom njegov otac, prenoseći od Katade, ovaj od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuo jednog čovjeka od onih koji su nekada živjeli (ili koji su bili prije vas), pa je rekao nešto kao da mu je Allah podario bogatstvo i djecu. Kada mu se približila smrt, upitao je svoje sinove: 'Kakav sam vam otac bio?', a oni su odgovorili: 'Dobar otac.'

Zatim je rekao nije pripremio (prenosilac je u nedoumici između riječi *lem jebteiz* i *lem jebteir*) nekakvo dobro koje bi imao kod Allaha, te će ga On, ako dođe do Njega, sigurno kazniti. Potom je kazao: 'Kada umrem, gledajte da me spalite, pa kada se ugljenišem, stucite me (u prah) (prenosilac je u nedoumici da li je upotrijebljena riječ *feshaquni* ili *feshakuni*, s razlikum u slovima qaf i kaf), a onda, kad naiđe olujni i vjetroviti dan, razaspite moj prah da ga vjetar raznese!'[2]

Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim rekao: 'Oni su njemu dali obećanje da će to učiniti, pa su, tako mi Gospodara, tako i učinili. Razasuli su njegov pepeo jednog vjetrovitog dana. Onda je Uzvišeni Allah rekao: 'Budi!', te on ponovo postade čovjek, u stojećem stavu. 'Robe Moj', upita ga Allah, 'šta te je navelo da uradiš to što si uradio?', a on odgovori: 'Strah od Tebe (ili bojazan od Tebe)!' Uzvišeni mu se Allah istog trenutka smilovao' (drugi je put Poslanik rekao: 'Nije ga ništa drugo zadesilo do Njegova milost')."

Ovaj hadis ispričao sam Ebu-Usmanu, pa mi je on rekao: 'Ja sam ga čuo od Selmana, s tim što kod njega ima dodatak: '... razaspite me po moru!',

٧٥٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِالْغَافِرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلاً فِيمَنْ سَلَفَ أَوْ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ قَالَ كَلِمَةً يَعْنِي أَعْطَاهُ اللهُ مَالاً وَوَلَدًا فَلَمَّا حَضَرَتِ الْوَفَاةُ قَالَ لِبَنِيهِ أَيَّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَبْتَئِرْ أَوْ لَمْ يَبْتَئِزْ عِنْدَ اللهِ خَيْرًا وَإِنْ يَقْدِرِ اللهُ عَلَيْهِ يُعَذِّبْهُ فَانْظُرُوا إِذَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي حَتَّى إِذَا صِرْتُ فَحْمًا فَاسْحَقُونِي أَوْ قَالَ فَاسْحَكُونِي فَإِذَا كَانَ يَوْمُ رِيحٍ عَاصِفٍ فَأَذْرُونِي فِيهَا فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَأَخَذَ مَوَاثِيقَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَرَبِّي فَفَعَلُوا ثُمَّ أَذْرَوْهُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ فَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ كُنْ فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ قَائِمٌ قَالَ اللهُ أَيْ عَبْدِي مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ فَعَلْتَ مَا فَعَلْتَ قَالَ مَخَافَتُكَ أَوْ فَرَقٌ مِنْكَ قَالَ فَمَا تَلاَفَاهُ أَنْ رَحِمَهُ عِنْدَهَا وَقَالَ مَرَّةً أُخْرَى فَمَا تَلاَفَاهُ غَيْرُهَا فَحَدَّثْتُ بِهِ أَبَا عُثْمَانَ فَقَالَ سَمِعْتُ هَذَا مِنْ سَلْمَانَ غَيْرَ أَنَّهُ زَادَ فِيهِ أَذْرُونِي فِي الْبَحْرِ أَوْ كَمَا حَدَّثَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ وَقَالَ لَمْ يَبْتَئِرْ وَقَالَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ وَقَالَ لَمْ يَبْتَئِزْ فَسَّرَهُ قَتَادَةُ لَمْ يَدَّخِرْ .

puta, pa makar to bilo i hiljadu i preko hiljadu puta, ukoliko se čovjek svaki put pokaje iskreno i zatraži oprost za to. Ovaj hadis sigurno predstavlja veliki poticaj na kajanje i traženje oprosta od Uzvišenog Allaha.

2 Hadis sa sličnim tekstom naveden je pod brojem 3478, s tim što je tamo prilikom prekucavanja teksta ispao ovaj dio hadisa: "Ali ja nisam nikada ništa dobro uradio. Zato, kada umrem, spalite me, potom me smrvite, a onda me razaspite jednog jako vjetrovitog dana! Oni su tako i uradili, ali ga je Uzvišeni Allah sastavio i rekao: 'Šta te podstaklo....'" (prim. M.M.)

ili kako je već on pričao."Pričao nam je Musa, a njemu Mu'temir da je on upotrijebio izraz *lem jebte'ir*, dok Halifa kaže da je i njemu Mu'temir pričao (ovaj hadis), upotrijebivši izraz *lem jebte'iz*. Katada je te riječi protumači riječima: lem jeddehir, tj. "nije sačuvao, nije pohranio nikakvo dobro djelo (za Sudnji dan)".[1]

## O RAZGOVORU UZVIŠENOG GOSPODARA NA SUDNJEM DANU S VJEROVJESNICIMA I DRUGIMA[2]

## بَاب كَلَامِ الرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الْأَنْبِيَاءِ وَغَيْرِهِمْ

7509. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Ahmed b. Abdullah, a ovom Ebu-Bekr b. Ajjaš, prenoseći od Humejda, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada nastupi Sudnji dan, dobit ću pravo zauzimanja, pa ću reći: 'Gospodaru moj, uvedi u Džennet one koji u svojim srcima imaju (imana) koliko zrno gorušice!', te će oni ući. Zatim ću reći: 'Uvedi u Džennet one koji imaju i najmanji dio (imana)!'"
Enes kaže: "Kao da sada gledam u prste Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٧٥٠٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ شُفِّعْتُ فَقُلْتُ يَا رَبِّ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ خَرْدَلَةٌ فَيَدْخُلُونَ ثُمَّ أَقُولُ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَدْنَى شَيْءٍ فَقَالَ أَنَسٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى أَصَابِعِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

7510. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ma'beda b. Hilala Anezija (da je kazivao):
"Nekoliko nas iz Basre sakupili smo se i otišli do Enesa b. Malika, a sa sobom smo poveli Sabita Bunanija da ga u naše ime upita za hadis o zauzimanju (zagovoru). Zatekli smo ga u njegovoj kući dok je klanjao duha-namaz. Zatražili smo

٧٥١٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا مَعْبَدُ بْنُ هِلَالٍ الْعَنَزِيُّ قَالَ اجْتَمَعْنَا نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ فَذَهَبْنَا إِلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَذَهَبْنَا مَعَنَا بِثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ إِلَيْهِ يَسْأَلُهُ لَنَا عَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَإِذَا هُوَ فِي قَصْرِهِ فَوَافَقْنَاهُ

1 Ovdje se radi o maloj razlici u izrazima, bez razlike u značenju. U hadisu ovaj smo izraz preveli sa "nije pripremio".

2 Na ovom svijetu ljudi ne mogu vidjeti Allaha, a s Njim razgovarati mogu samo poslanici. Znamo na osnovu Kur'ana i sunneta da će vjernici na ahiretu moći vidjeti Allaha, dželle šanuhu, i izravno, bez posrednika, s Njim razgovarati. Hadisi navedeni u ovom poglavlju također to potvrđuju.

3 Naime, dok je govorio o toj maloj količini imana, on je pokazivao na vrhove svojih prstiju, kako bi što slikovitije opisao iman o kojem je govorio. (prim. M.M.)

يُصَلِّي الضُّحَى فَاسْتَأْذَنَّا فَأَذِنَ لَنَا وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى فِرَاشِهِ فَقُلْنَا لِثَابِتٍ لاَ تَسْأَلْهُ عَنْ شَيْءٍ أَوَّلَ مِنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَقَالَ يَا أَبَا حَمْزَةَ هَؤُلاَءِ إِخْوَانُكَ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ جَاءُوكَ يَسْأَلُونَكَ عَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَقَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ ﷺ قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ مَاجَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِإِبْرَاهِيمَ فَإِنَّهُ خَلِيلُ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُوسَى فَإِنَّهُ كَلِيمُ اللهِ فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِعِيسَى فَإِنَّهُ رُوحُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَيَأْتُونِي فَأَقُولُ أَنَا لَهَا فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي وَيُلْهِمُنِي مَحَامِدَ أَحْمَدُهُ بِهَا لاَ تَحْضُرُنِي الآنَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ وَأَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ شَعِيرَةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ أَوْ خَرْدَلَةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجْهُ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ

dopuštenje da uđemo, pa nam je to dozvolio. (Kada smo ušli), on je sjedio na svojoj prostirci. ‘Nemoj ga pitati ništa’, rekosmo tada Sabitu, ‘prije nego što ga upitaš za hadis o zauzimanju!’ – ‘Ebu-Hamza’, reče on, ‘ova tvoja braća iz Basre došla su da te upitaju za hadis o zauzimanju.’

Tada Enes poče pripovijedati: ‘Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nam je kazivao:

‘Kada nastupi Sudnji dan, ljudi će se uskomešati i izmiješati, pa će doći Ademu i reći mu: ‘Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara!’

‘Nisam vam ja za to’, odgovorit će im on, ‘nego otiđite vi Ibrahimu, on je miljenik Milostivog.’ Oni će onda otići Ibrahimu, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Musau, on je Allahov sugovornik.’ Potom će oni otići Musau, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Isau, on je Allahov ruh i Njegova riječ.’ Oni će potom otići Isau, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.’

Potom će oni doći meni, pa ću ja reći: ‘Ja sam za to (ovlašten)!’ Onda ću zatražiti dopuštenje kod svoga Gospodara, pa će mi ono biti dato, i On će me nadahnuti pohvalama kojima ću Mu, iako ih sada ne znam, zahvaljivati. Iskazat ću Mu te pohvale i pasti Mu na sedždu, pa će mi biti rečeno: ‘Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘moj ummet, moj ummet!’ Tada će mi biti rečeno: ‘Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana teška makar koliko jedno zrno ječma!’, pa ću ja otići i uraditi tako.

Onda ću se ponovo vratiti, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi opet biti rečeno: ‘Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘moj ummet, moj ummet!’ Tada će mi biti rečeno: ‘Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana teška makar

koliko jedan trun (ili zrno gorušice)!', pa ću ja otići i uraditi tako.
Vratit ću se i po treći put, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi opet biti rečeno: 'Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!'
'Gospodaru', reći ću ja, 'moj ummet, moj ummet!' Tada će mi biti rečeno: 'Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana manje i od težine jednog zrna gorušice!', pa ću ja otići i uraditi tako."
Kada smo izišli iz Enesove kuće, rekoh nekima iz naše skupine: 'Kada bismo svratili do Hasana, koji se skriva u kući Ebu-Halife[1], da mu ispričamo ono što nam je kazao Enes b. Malik.'
Tako smo otišli do njega i nazvali mu selam, pa nam je on dopustio da uđemo.
'Ebu-Seide', rekosmo mu, 'došli smo ti od tvoga brata (po vjeri) Enesa b. Malika. Mi prije o zauzimanju nismo čuli ništo slično onome što smo danas čuli od njega.'
'Nastavite!', reče nam on, te mu ispričasmo cijeli hadis. Kad smo došli do ovog mjesta, on nam opet reče: 'Nastavite!'
'On nam nije dalje pričao', odgovorismo mi. Tada Hasan reče: 'On je to meni pričao dok je bio mlađi, prije dvadeset godina, samo ne znam da li je to on poslije zaboravio ili vam nije htio ispričati, kako se ne biste na to oslonili.'
'Pa ispričaj nam ti, Ebu-Seide!', rekosmo mi. Na to se on nasmija i reče: 'Čovjek je stvoren kao brzac! Ja sam vam to spomenuo samo zato što vam to želim ispričati. On je i meni ispričao isto što i vama, pa je onda nastavio:
'Zatim ću se i po četvrti put vratiti, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi (i po četvrti put) biti rečeno: 'Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se

فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَدْنَى أَدْنَى أَدْنَى مِثْقَالِ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجْهُ مِنَ النَّارِ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِ أَنَسٍ قُلْتُ لِبَعْضِ أَصْحَابِنَا لَوْ مَرَرْنَا بِالْحَسَنِ وَهُوَ مُتَوَارٍ فِي مَنْزِلِ أَبِي خَلِيفَةَ فَحَدَّثْنَاهُ بِمَا حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فَأَتَيْنَاهُ فَسَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَأَذِنَ لَنَا فَقُلْنَا لَهُ يَا أَبَا سَعِيدٍ جِئْنَاكَ مِنْ عِنْدِ أَخِيكَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَلَمْ نَرَ مِثْلَ مَا حَدَّثَنَا فِي الشَّفَاعَةِ فَقَالَ هِيهْ فَحَدَّثْنَاهُ بِالْحَدِيثِ فَانْتَهَى إِلَى هَذَا الْمَوْضِعِ فَقَالَ هِيهْ فَقُلْنَا لَمْ يَزِدْ لَنَا عَلَى هَذَا فَقَالَ لَقَدْ حَدَّثَنِي وَهُوَ جَمِيعٌ مُنْذُ عِشْرِينَ سَنَةً فَلاَ أَدْرِي أَنَسِيَ أَمْ كَرِهَ أَنْ تَتَّكِلُوا قُلْنَا يَا أَبَا سَعِيدٍ فَحَدِّثْنَا فَضَحِكَ وَقَالَ خُلِقَ الإِنْسَانُ عَجُولاً مَا ذَكَرْتُهُ إِلاَّ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُحَدِّثَكُمْ حَدَّثَنِي كَمَا حَدَّثَكُمْ بِهِ قَالَ ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ ائْذَنْ لِي فِيمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ فَيَقُولُ وَعِزَّتِي وَجَلاَلِي وَكِبْرِيَائِي وَعَظَمَتِي لأُخْرِجَنَّ مِنْهَا مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ .

1 Radi se o Hasanu Basriju, jednom od najpoznatijih i najpobožnijih tabiina. Skrivao se od Hadždžadža b. Jusufa, zloglasnog namjesnika.

– bit će ti prihvaćeno zauzimanje!' 'Gospodaru', reći ću ja, 'dopusti mi da se zauzmem za svakog ko je rekao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!'' 'Tako Mi Moje moći, uzvišenosti, veličanstvenosti i veličine, sigurno ću izvesti iz Vatre svakog onog koji je rekao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!'',[2] reći će On.''"[3]

7511. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid, njemu Ubejdullah b. Musa, a ovom Israil, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Posljednji koji će ući u Džennet i izići iz Džehennema bit će jedan čovjek koji će izići pužući. Njegov će mu Gospodar reći: 'Uđi u Džennet!', a on će kazati: 'Gospodaru moj, ali Džennet je pun!' Allah će mu tri puta ponoviti da uđe, a on će uvijek odgovarati: 'Džennet je pun!' Onda će mu Gospodar reći: 'Tebi pripada onoliko koliko je deset dunjaluka.'"

٧٥١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ آخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً الْجَنَّةَ وَآخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنَ النَّارِ رَجُلٌ يَخْرُجُ حَبْوًا فَيَقُولُ لَهُ رَبُّهُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ رَبِّ الْجَنَّةُ مَلأَى فَيَقُولُ لَهُ ذَلِكَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ فَكُلُّ ذَلِكَ يُعِيدُ عَلَيْهِ الْجَنَّةُ مَلأَى فَيَقُولُ إِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا عَشْرَ مِرَارٍ .

7512. PRIČAO NAM JE Ali b. Hudžr, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od A'meša, ovaj od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema nikoga među vama, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca. On će pogledati desno od sebe, pa će vidjeti samo svoja djela, koja je uradio. Zatim će pogledati lijevo od sebe, pa će opet vidjeti samo svoja djela. Onda će

٧٥١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلاَّ سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلاَ يَرَى إِلاَّ مَا قَدَّمَ مِنْ عَمَلِهِ وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلاَ يَرَى إِلاَّ مَا قَدَّمَ وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلاَ يَرَى

2 Ovdje je naveden samo prvi dio šehadeta, ali se podrazumijeva da uz njega ide obavezno i drugi dio: "Muhammed je Njegov poslanik." Naime, islamski se učenjaci slažu da nije ispravno vjerovanje te da ne može postati musliman onaj koji izgovori i prizna samo prvi dio šehadeta.

3 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- prve su generacije muslimana bile jako zainteresirane za hadis;
- zauzimanje je na Sudnjem danu istina, a glavni zagovarač tada će biti Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem;
- toliko će biti teško polagati račune za svoja djela da će se poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ustručavati zauzimati za bilo koga;
- iz Džehennema će, kad-tad, izići svako ko u času smrti imadne makar trunku imana;
- u Džehennemu će vječno ostati samo oni koji umru bez imalo imana.

pogledati ispred sebe i ugledati samo vatru naspram svoga lica. Zato se čuvajte vatre, makar polovicom hurme!"[1] A'meš kaže: "Amr b. Murra ispričao mi je ovaj hadis u sličnom obliku, s tim što se kod njega još dodaje: '... i makar lijepom riječju!'"

إلاَ النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ قَالَ الْأَعْمَشُ وَحَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ خَيْثَمَةَ مِثْلَهُ وَزَادَ فِيهِ وَلَوْ بِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

7513. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jedan je židovski rabin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Kada nastupi Sudnji dan, Allah će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na prstu, vodu i zemlju (prah) na prstu, a ostala stvorenja na prstu, pa će ih jako zadrmati i reći: 'Ja sam vladar! Ja sam vladar!'' Vidio sam tada kako se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, čudeći se i potvrđujući njegove riječi. Potom je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati...' – sve do riječi: '... Njemu smatraju ravnim!'"[2]

٧٥١٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ إِنَّهُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جَعَلَ اللهُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءَ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلاَئِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَهُزُّهُنَّ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَضْحَكُ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَعَجُّبًا وَتَصْدِيقًا لِقَوْلِهِ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (يُشْرِكُونَ) .

7514. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Safvana b. Muhriza (da je kazivao): "Jedan je čovjek upitao Ibn-Omera: 'Šta si čuo: kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio o šaptanju (na Sudnjem danu)?' On mu je odgovorio (da je čuo kako je on rekao): 'Neko će se od vas toliko približiti svome Gospodaru tako da će Ga On natrkriti Svojim okriljem, pa će mu Allah reći: 'Jesi li uradio to i to?', a on će odgovoriti: 'Da!' Onda će mu (Uzvišeni) reći: 'Uradio si i to i to?', pa će on opet odgovoriti: 'Da!' Tako će on sve priznati, pa će mu Uzvišeni Allah reći: 'To sam ti na dunjaluku prikrio, a danas ti to opraštam!'"Adem također

٧٥١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي النَّجْوَى قَالَ يَدْنُو أَحَدُكُمْ مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ أَعَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ وَيَقُولُ عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَرِّرُهُ ثُمَّ يَقُولُ إِنِّي سَتَرْتُ عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ وَقَالَ آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

1 Tj. udjeljujući makar polovicu hurme.
2 Ez-Zumer, 67. Tj. proučio je ajet u cijelosti. On u prijevodu glasi: "Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava će zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a i nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"

kaže da mu je (ovaj hadis) pričao Šejban, njemu Katada, a ovom Safvan, prenoseći od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... A ALLAH JE, SIGURNO, S MUSAOM RAZGOVARAO."[3]

بَاب قَوْلِهِ (وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا)

7515. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jednom su Adem i Musa raspravljali, pa je Musa rekao: 'Ti si Adem; svoje si potomstvo iz Dženneta istjerao!' Na to je on njemu rekao: 'Ti si Musa; Allah te je odabrao Svojim poslanicama i govorom, pa mi opet prigovaraš za nešto što mi je određeno prije nego što sam bio stvoren!' Tako je Adem nadgovorio Musaa."

٧٥١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى أَنْتَ آدَمُ الَّذِي أَخْرَجْتَ ذُرِّيَّتَكَ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ بِرِسَالاَتِهِ وَكَلاَمِهِ ثُمَّ تَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِّرَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

7516. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će danu vjernici biti sakupljeni, pa će reći: 'Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, da nas On izbavi iz ovog stanja!' Otići će do Adema i reći mu: 'Ademe, ti si otac čovječanstva, Allah te je stvorio Svojom rukom, dao je da ti meleci učine sedždu i podučio te imenima svega – zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, neka nas On izbavi!' Adem će im odgovoriti: 'Nisam vam ja za to (kadar)', spominjući im grijeh koji je učinio."[4]

٧٥١٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُجْمَعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيُرِيحُنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ آدَمُ أَبُو الْبَشَرِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ الْمَلاَئِكَةَ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ فَاشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا فَيَقُولُ لَهُمْ لَسْتُ هُنَاكُمْ فَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ .

3 En-Nisa, 164. Buhari navodi ovaj ajet i hadise koji slijede kako bi potvrdio da Allah govori te da je On izravno, bez ikakvog posrednika, razgovarao s Musaom, alejhis-selam. To je ujedno i odgovor mutezilama, koji tvrde da Uzvišeni Allah nije s njim izravno razgovarao.

4 Radi se o kušanju ploda s drveta u Džennetu. Njemu i Havi Allah, dželle šaanuhu, zabranio je da uzimaju plodove s tog drveta. Ovo je samo početak dužeg hadisa o zauzimanju (zagovoru) koji se navodi i u nekim

7517. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Šerika b. Abdullaha, a on od Ibn-Malika da je kazivao: "One noći kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz harema Kabe desilo Noćno putovanje (Isra) došle su mu, dok je on u Mesdžidul-haramu spavao, tri osobe[1] – a bilo je to prije nego što mu je počela silaziti Objava[2] – pa je jedna od njih upitala: 'Koji je od ovih on?',[3] druga je rekla: 'Onaj koji je najbolji među njima', a treća je kazala: 'Uzmite najboljeg od njih!' Te noći on (Poslanik) ih nije vidio, ali ih je, prema onome što je vidjelo njegovo srce, vidio druge noći. Njegove oči spavaju, ali mu srce ne spava. I u ostalih vjerovjesnika oči spavaju, ali im srca ne spavaju. Oni mu nisu ništa govorili, nego su ga ponijeli i spustili kod vrela Zemzem. Zatim ga je prihvatio Džibril, rasporio mu tijelo od grla do sredine grudi i ispraznio mu grudi i utrobu. Sve je to oprao svojom rukom, s vodom iz vrela Zemzem, očistivši tako njegovu nutrinu. Potom mu je donesen zlatni leđen u kojem je bio zlatni ćup napunjen imanom i mudrošću, pa je melek time ispunio njegove grudi i krvne sudove njegova grla, a onda mu je zatvorio tijelo.

Zatim se Džibril s njim popeo na dunjalučko nebo i zakucao na jedna nebeska vrata. Stanovnici tog neba upitali su ga: 'Ko je to?', a on je odgovorio: 'Džibril.' 'A ko je s tobom?', upitali su zatim.

'Sa mnom je Muhammed', odgovorio je Džibril.

'A je li on poslanik?', opet je upitao neko. 'Da', odgovorio je Džibril. Tada oni rekoše: 'Izvolite, i dobro nam došli!' Stanovnici neba obradovali su mu se, iako oni ne znaju šta Allah namjerava

٧٥١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ مَسْجِدِ الْكَعْبَةِ أَنَّهُ جَاءَهُ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ قَبْلَ أَنْ يُوحَى إِلَيْهِ وَهُوَ نَائِمٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ أَوَّلُهُمْ أَيُّهُمْ هُوَ فَقَالَ أَوْسَطُهُمْ هُوَ خَيْرُهُمْ فَقَالَ آخِرُهُمْ خُذُوا خَيْرَهُمْ فَكَانَتْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَلَمْ يَرَهُمْ حَتَّى أَتَوْهُ لَيْلَةً أُخْرَى فِيمَا يَرَى قَلْبُهُ وَتَنَامُ عَيْنُهُ وَلاَ يَنَامُ قَلْبُهُ وَكَذَلِكَ الأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلاَ تَنَامُ قُلُوبُهُمْ فَلَمْ يُكَلِّمُوهُ حَتَّى احْتَمَلُوهُ فَوَضَعُوهُ عِنْدَ بِئْرِ زَمْزَمَ فَتَوَلاَّهُ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ فَشَقَّ جِبْرِيلُ مَا بَيْنَ نَحْرِهِ إِلَى لَبَّتِهِ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَدْرِهِ وَجَوْفِهِ فَغَسَلَهُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ بِيَدِهِ حَتَّى أَنْقَى جَوْفَهُ ثُمَّ أُتِيَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ فِيهِ تَوْرٌ مِنْ ذَهَبٍ مَحْشُوًّا إِيمَانًا وَحِكْمَةً فَحَشَا بِهِ صَدْرَهُ وَلَغَادِيدَهُ يَعْنِي عُرُوقَ حَلْقِهِ ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَضَرَبَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِهَا فَنَادَاهُ أَهْلُ السَّمَاءِ مَنْ هَذَا فَقَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مَعِيَ مُحَمَّدٌ قَالَ وَقَدْ بُعِثَ قَالَ نَعَمْ قَالُوا فَمَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلاً فَيَسْتَبْشِرُ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ لاَ يَعْلَمُ أَهْلُ السَّمَاءِ بِمَا يُرِيدُ اللهُ بِهِ فِي الأَرْضِ حَتَّى يُعْلِمَهُمْ

prethodnim poglavljima.

1 Bila su to, ustvari, tri meleka, među kojima je bio i Džibril, alejhis-selam.

2 Objava je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, počela silaziti mnogo prije Israa i Miradža. Zato za ovaj dio hadisa neki hadiski učenjaci kažu da je komentar jednog od prenosilaca hadisa. Drugi kažu da su ti meleci prvi put dolazili prije početka objave, a drugi put one noći u kojoj su se dogodili Isra i Miradž.

3 Meleci su našli trojicu ljudi kako spavaju, a tražili su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. S njim su zajedno bili njegov amidža Hamza i amidžić Dža'fer b. Ebu-Talib.

(postići) s njim na Zemlji sve dok ih On ne obavijesti o tome. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je na dunjalučkom nebu našao Adema. Tada mu Džibril reče: 'Ovo ti je otac, pa mu nazovi selam!' On mu je nazvao selam, a Adem je, uzvrativši, dodao: 'Izvoli, i dobro došao, sine! Divan li si ti sin!' Zatim je na dunjalučkom nebu ugledao dvije rijeke kako teku, pa je upitao: 'Koje su ovo rijeke, Džibrile?' 'Ovdje izviru Nil i Eufrat', odgovoro mu je. Džibril ga je potom vodao po tom nebu, pa su naišli pored treće rijeke, a nad njom se uzdizao dvorac od bisera i topaza. Dotakao ju je rukom, pa je primijetio da je od miomirisa. 'Šta je ovo, Džibrile?', upitao je.
'Ovo je Kevser, koji tvoj Gospodar čuva za tebe', odgovorio mu je on.
Zatim se s njim popeo na drugo nebo, pa su ga meleci pitali isto što i na prvom: 'Ko je to?', a on je odgovorio: 'Džibril.' 'A ko je s tobom?', upitali su, pa je on odgovorio: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' 'Da li je njemu poslana Objava?', upitali su opet. 'Da', odgovorio je Džibril. Tada oni rekoše: 'Izvolite, i dobro nam došli!'
Nakon toga s njim se popeo na treće nebo, pa su mu rekli isto što i na prvom i na drugom. Potom se s njim popeo na četvrto nebo, pa su mu i tu isto rekli. Popeli su se, onda, na peto nebo, pa su im i tu isto rekli. Zatim se Džibril popeo s njim na šesto nebo, pa su mu i tu isto rekli. Na kraju se s njim popeo na sedmo nebo, pa su mu i na sedmom nebu to isto rekli. Na svakom su nebu bili neki poslanici, a on im je navodio imena. Ja sam od toga zapamtio da je Idris bio na drugom, Harun na četvrtom, a nisam zapamtio ime poslanika koji je bio na petom (nebu). Ibrahim je bio na šestom, a Musa na sedmom nebu – zato što je Allah s njim (izravno) razgovarao. Tada je Musa rekao: 'Gospodaru moj, nisam ni pretpostavljao da ćeš iznad mene ikoga uzdići.' Zatim se Džibril s njim popeo još više – samo Allah zna koliko – dok

فَوَجَدَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا آدَمَ فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَرَدَّ عَلَيْهِ آدَمُ وَقَالَ مَرْحَبًا وَأَهْلاً بِابْنِي نِعْمَ الابْنُ أَنْتَ فَإِذَا هُوَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِنَهَرَيْنِ يَطَّرِدَانِ فَقَالَ مَا هَذَانِ النَّهَرَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا النِّيلُ وَالْفُرَاتُ عُنْصُرُهُمَا ثُمَّ مَضَى بِهِ فِي السَّمَاءِ فَإِذَا هُوَ بِنَهَرٍ آخَرَ عَلَيْهِ قَصْرٌ مِنْ لُؤْلُؤٍ وَزَبَرْجَدٍ فَضَرَبَ يَدَهُ فَإِذَا هُوَ مِسْكٌ أَذْفَرُ قَالَ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي خَبَأَ لَكَ رَبُّكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتْ لَهُ الأُولَى مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ ﷺ قَالُوا وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالُوا مَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلاً ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ وَقَالُوا لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتِ الأُولَى وَالثَّانِيَةُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى الرَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ كُلُّ سَمَاءٍ فِيهَا أَنْبِيَاءُ قَدْ سَمَّاهُمْ فَأَوْعَيْتُ مِنْهُمْ إِدْرِيسَ فِي الثَّانِيَةِ وَهَارُونَ فِي الرَّابِعَةِ وَآخَرَ فِي الْخَامِسَةِ لَمْ أَحْفَظِ اسْمَهُ وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّادِسَةِ وَمُوسَى فِي السَّابِعَةِ بِتَفْضِيلِ كَلاَمِ اللهِ فَقَالَ مُوسَى رَبِّ لَمْ أَظُنَّ أَنْ يُرْفَعَ عَلَيَّ أَحَدٌ ثُمَّ عَلاَ بِهِ فَوْقَ ذَلِكَ بِمَا لاَ يَعْلَمُهُ إِلاَّ اللهُ حَتَّى جَاءَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى وَدَنَا لِلْجَبَّارِ رَبِّ الْعِزَّةِ فَتَدَلَّى حَتَّى كَانَ مِنْهُ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى

nisu došli do Sidretul-muntehaa. Onda se Silni Gospodar moći približio tako da je bio blizu njega koliko dva luka ili još bliže. Tada mu je Allah, između ostalog, obznanio dužnost za njegov ummet: pedeset namaza u toku dana i noći. Nakon toga on se spuštao dok nije došao do Musaa, pa ga je on zadržao i upitao: 'Muhammede, šta ti je Gospodar tvoj propisao?'
'Propisao mi je pedeset namaza u toku dana i noći', odgovorio mu je.
'Tvoj ummet neće to moći, zato se vrati, neka Gospodar tvoj olakša i tebi i njima!', reče mu Musa. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, tada okrenuo Džibrilu, tražeći, činilo se, na taj način njegovo mišljenje, pa mu je on dao znak u smislu: 'Da, ako želiš!'
Džibril je onda s njim ponovo otišao do Silnoga, koji još bijaše na Svome mjestu. Tada Mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Gospodaru moj, olakšaj nam, jer moj ummet ovo neće moći!', pa mu je Allah broj namaza smanjio za deset. Zatim se on opet vratio do Musaa, ali ga je on opet zadržao. Musa ga je tako stalno vraćao njegovom Gospodaru dok broj nije spao na pet namaza. Pa i tada ga je Musa zadržao i rekao mu: 'Muhammede, tako mi Allaha, ja sam sinove Israilove, tj. svoj narod, nagovarao na nešto što je bilo manje od toga, ali su oni bili slabići i nisu to prihvatili. A pripadnici tvoga ummeta imaju još slabija tijela, srca, snagu, oči i uši, pa se zato opet vrati, ne bi li ti Gospodar tvoj još više olakšao!' Svaki put Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao bi se prema Džibrilu da mu i on pomogne, a on nijednom nije bio protiv toga. Tako se on s njim popeo i peti put, pa je Vjerovjesnik rekao: 'Gospodaru moj, moj ummet ima slaba tijela, srca, uši, oči i snagu, pa nam zato još olakšaj!' Tada ga je On zovnuo: 'Muhammede!'
'Odazivam Ti se, i Tebi sam na usluzi!', odazvao Mu se on. 'Moja se riječ ne mijenja', reče mu On,

فَأَوْحَى اللهُ فِيمَا أَوْحَى إِلَيْهِ خَمْسِينَ صَلاَةً عَلَى أُمَّتِكَ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ثُمَّ هَبَطَ حَتَّى بَلَغَ مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ مُوسَى فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَاذَا عَهِدَ إِلَيْكَ رَبُّكَ قَالَ عَهِدَ إِلَيَّ خَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لاَ تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ وَعَنْهُمْ فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جِبْرِيلَ كَأَنَّهُ يَسْتَشِيرُهُ فِي ذَلِكَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ جِبْرِيلُ أَنْ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَعَلاَ بِهِ إِلَى الْجَبَّارِ فَقَالَ وَهُوَ مَكَانَهُ يَا رَبِّ خَفِّفْ عَنَّا فَإِنَّ أُمَّتِي لاَ تَسْتَطِيعُ هَذَا فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرَ صَلَوَاتٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُرَدِّدُهُ مُوسَى إِلَى رَبِّهِ حَتَّى صَارَتْ إِلَى خَمْسِ صَلَوَاتٍ ثُمَّ احْتَبَسَهُ مُوسَى عِنْدَ الْخَمْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ وَاللهِ لَقَدْ رَاوَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ قَوْمِي عَلَى أَدْنَى مِنْ هَذَا فَضَعُفُوا فَتَرَكُوهُ فَأُمَّتُكَ أَضْعَفُ أَجْسَادًا وَقُلُوبًا وَأَبْدَانًا وَأَبْصَارًا وَأَسْمَاعًا فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ كُلَّ ذَلِكَ يَلْتَفِتُ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جِبْرِيلَ لِيُشِيرَ عَلَيْهِ وَلاَ يَكْرَهُ ذَلِكَ جِبْرِيلُ فَرَفَعَهُ عِنْدَ الْخَامِسَةِ فَقَالَ يَا رَبِّ إِنَّ أُمَّتِي ضُعَفَاءُ أَجْسَادُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ وَأَسْمَاعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَأَبْدَانُهُمْ فَخَفِّفْ عَنَّا فَقَالَ الْجَبَّارُ يَا مُحَمَّدُ قَالَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ قَالَ إِنَّهُ لاَ يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ كَمَا فَرَضْتُهُ عَلَيْكَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ قَالَ فَكُلُّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا فَهِيَ خَمْسُونَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ وَهِيَ خَمْسٌ عَلَيْكَ فَرَجَعَ إِلَى مُوسَى فَقَالَ كَيْفَ فَعَلْتَ فَقَالَ خَفَّفَ عَنَّا أَعْطَانَا

بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا قَالَ مُوسَى قَدْ وَاللهِ رَاوَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ فَتَرَكُوهُ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ أَيْضًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا مُوسَى قَدْ وَاللهِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي مِمَّا اخْتَلَفْتُ إِلَيْهِ قَالَ فَاهْبِطْ بِاسْمِ اللهِ قَالَ وَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ فِي مَسْجِدِ الْحَرَامِ .

'u odnosu na ono što sam ti propisao u Majci Knjige (*Levhi-mahfuzu*). Svako dobro djelo računat će ti se deset puta više, pa pošto je u Majci Knjige zapisano pedeset, obaveza ti je pet namaza.' Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, opet vratio Musau, pa ga je on upitao: 'Šta si uradio?' On mu je odgovorio: 'Olakšano nam je: za svako dobro djelo računat će nam se deset.' Musa na to reče: 'Tako mi Allaha, ja sam nagovarao sinove Israilove na nešto što je bilo manje od toga, ali to oni nisu prihvatili! Vrati se svome Gospodaru, neka ti još olakša!' 'Tako mi Allaha, o Musa', reče mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'stid me je Gospodara zato što sam Mu mnogo puta išao!' 'Onda silazi, u ime Allaha!', reče mu on (tj. Džibril). Nakon toga (Poslanik) se probudio u Mesdžidul-haramu."

## بَاب كَلَامِ الرَّبِّ مَعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ

## O RAZGOVORU GOSPODARA (SVJETOVA) SA STANOVNICIMA DŽENNETA

٧٥١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ يَقُولُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لاَ نَرْضَى يَا رَبِّ وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَلاَ أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُونَ يَا رَبِّ وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلاَ أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا .

7518. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će reći Džennetlijama: 'O stanovnici Dženneta!', a oni će se odazvati: 'Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na usluzi – a svako je dobro u Tvojim rukama!' 'Jeste li zadovoljni?', upitat će ih On, a oni će odgovoriti: 'Kako ne bismo bili zadovoljni, Gospodaru naš, kad si nam dao ono što nisi nikome drugom od Svojih stvorenja?'
'Hoćete li da vam dam nešto još bolje od toga?', opet će ih On upitati, a oni će odgovoriti: 'A šta ima bolje od ovoga, Gospodaru?' Onda će On reći: '(Bolje vam je od toga) da spustim Moje zadovoljstvo, tako da se poslije nikada više na vas neću naljutiti.'"

7519. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednog dana, dok je kod njega bio neki beduin, pričao o tome kako će jedan Džennetlija tražiti od Gospodara da sije usjeve, a On će ga upitati: 'Zar nisi dobio ono što si htio?'
'Svakako', odgovorit će on, 'ali ja volim obrađivati zemlju.' Zatim će on požuriti da je posije. Njegovi će usjevi biti brži od treptaja oka, začas će narasti, pa će ih on pokositi i naslagati, a bit će veliki poput brda. Uzvišeni će mu Allah tada reći: 'Eto ti, čovječe, ali tebe ništa neće zasititi!'
Beduin je tada rekao: 'Allahov Poslaniče, taj ti može biti jedino Kurejšević ili ensarija, jer su oni poljoprivrednici, a mi se ne bavimo poljoprivredom', na što se Allahov Poslanik nasmijao."[1]

٧٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلاَلٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَوْمًا يُحَدِّثُ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ فِي الزَّرْعِ فَقَالَ لَهُ أَوَلَسْتَ فِيمَا شِئْتَ قَالَ بَلَى وَلَكِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَزْرَعَ فَأَسْرَعَ وَبَذَرَ فَتَبَادَرَ الطَّرْفَ نَبَاتُهُ وَاسْتِوَاؤُهُ وَاسْتِحْصَادُهُ وَتَكْوِيرُهُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى دُونَكَ يَا ابْنَ آدَمَ فَإِنَّهُ لاَ يُشْبِعُكَ شَيْءٌ فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ يَا رَسُولَ اللهِ لاَ تَجِدُ هَذَا إِلاَّ قُرَشِيًّا أَوْ أَنْصَارِيًّا فَإِنَّهُمْ أَصْحَابُ زَرْعٍ فَأَمَّا نَحْنُ فَلَسْنَا بِأَصْحَابِ زَرْعٍ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ .

## O TOME DA ALLAH SPOMINJE (SJEĆA SE SVOJIH ROBOVA) ZAPOVIJEĐU, A LJUDI DOVOM, SKRUŠENOŠĆU, OBJAVOM I NJENIM DOSTAVLJANJEM[2]

## بَاب ذِكْرِ اللَّهِ بِالأَمْرِ وَذِكْرِ الْعِبَادِ بِالدُّعَاءِ وَالتَّضَرُّعِ وَالرِّسَالَةِ وَالإِبْلاَغِ

Uzvišeni kaže: "Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti!"[3] "Kaži im pripovijest o Nuhu, kada on reče narodu svome: 'O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima – a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno s božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ) (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللهِ فَعَلَى اللهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لاَ يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلاَ تُنْظِرُونِ

1 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- u Džennetu će čovjek imati sve dunjalučke užitke koje zaželi;
- čovjek, po svojoj prirodi, voli imati mnogo i gomilati imetak;
- vjernik treba biti zadovoljan onim što mu Allah da i odredi.

2 Allah zapovijeda ljudima da Mu budu pokorni, skrušeni, da prenose Njegove riječi drugim ljudima i da Mu se obraćaju dovom, pa će ih On nagraditi ako tako budu radili, odnosno kazniti ako ne budu poslušni.

3 Bekara, 152. Ovim ajetom Buhari dokazuje da će se Gospodar, ako Ga se ljudi budu sjećali dobrim djelima, njih sjećati Svojom milošću i oprostom.

i ne odgađajte! A ako glave okrenete – pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi; meni je naređeno da budem musliman.'"[4]
Izraz *gummetun* (upotrijebljen u ovom ajetu) znači "briga i tjeskoba". Riječi: "... zatim to nada mnom izvršite..." – Mudžahid tumači riječima:
"... što smjerate u svojim dušama."
Kaže se: "Rastavi i završi!" *ufruk ikdi*.
Mudžahid također kaže: "Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti kako bi saslušao Allahov govor..."[5] To znači: kada (Poslaniku) dođe neki čovjek da čuje ono što on govori i ono što mu se objavljuje, tom čovjeku treba pružiti sigurnost prilikom njegovog dolaska da sluša Allahov govor, sve dok ne dođe na, za njega, pouzdano mjesto. "Vijest velika"[6] jest Kur'an.
Riječ *savaben*[7] znači "istinu o dunjaluku i onome što je uradio".[8]

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَ عَلَى اللهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) غُمَّةٌ هَمٌّ وَضِيقٌ قَالَ مُجَاهِدٌ اقْضُوا إِلَيَّ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ يُقَالُ افْرُقِ اقْضِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلاَمَ اللهِ) إِنْسَانٌ يَأْتِيهِ فَيَسْتَمِعُ مَا يَقُولُ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَهُوَ آمِنٌ حَتَّى يَأْتِيَهُ فَيَسْمَعَ كَلاَمَ اللهِ وَحَتَّى يَبْلُغَ مَأْمَنَهُ حَيْثُ جَاءَهُ النَّبَأُ الْعَظِيمُ الْقُرْآنُ (صَوَابًا) حَقًّا فِي الدُّنْيَا وَعَمَلٌ بِهِ .

4 Junus, 71-72.
5 Et-Tevba, 6.
6 En-Nebe', 2.
7 En-Nebe', 38.
8 Ovdje Buhari navodi Mudžahidovo tumačenje pojedinih kur'anskih termina i ajeta. Mudžahid je bio čuveni mufesir među tabiinima. Ovo je navođenje u skladu s naslovom poglavlja.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ZATO NE SMATRAJTE SVJESNO DRUGE ALLAHU RAVNIM!"[1]

Njegove su i riječi: "... i još Mu druge ravnim smatrate? To je Gospodar svjetova!"[2] "A tebi i onima prije tebe objavljeno je: 'Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja će djela sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.' Zato, Allahu se jedino klanjaj i budi zahvalan!"[3] "... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju."[4] Ikrima kaže: "Većina njih vjeruje u Allaha onako kako vjeruju mnogobošci, a kada bi ih upitao ko je stvorio njih i ko je stvorio nebesa i zemlju, oni bi sigurno odgovorili da je to Allah. Eto, to je njihovo vjerovanje, u kojem se oni pored Njega klanjaju i drugima."[5]

## O STVARANJU LJUDSKIH DJELA I ONOGA ŠTO ONI STEKNU

Uzvišeni kaže: "... i koji je sve stvorio i kako treba uredio."[6] Mudžahid (o riječima Uzvišenog): "Meleci se spuštaju samo s istinom", kaže da to znači s objavom ili kaznom. Za riječi: "... da bi On mogao pozvati na odgovornost vjerovjesnike za ono što su govorili"[7], kaže da znači poslanike koji su dostavljali objavu. Riječi: "... i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti!"[8] – znače: kod Nas (će on biti čuvan).

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَلاَ تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا)

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ) وَقَوْلِهِ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) (وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ بَلِ اللهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ) وَقَالَ عِكْرِمَةُ (وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ) (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ) وَ (مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللهُ) فَذَلِكَ إِيمَانُهُمْ وَهُمْ يَعْبُدُونَ غَيْرَهُ.

وَمَا ذُكِرَ فِي خَلْقِ أَفْعَالِ الْعِبَادِ وَأَكْسَابِهِمْ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا) وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَا تَنَزَّلُ الْمَلاَئِكَةُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) بِالرِّسَالَةِ وَالْعَذَابِ (لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ) الْمُبَلِّغِينَ الْمُؤَدِّينَ مِنَ الرُّسُلِ (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) عِنْدَنَا (وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ) الْقُرْآنُ

1 El-Bekara, 22. Buhari ovim poglavljem želi potvrditi da se dešavanje dobra i zla odvija samo kroz Allahovo stvaranje i nikako drukčije. Pripisivati moć stvaranja bilo čega, pa i lošeg, nekome drugom mimo Allaha, dželle šanuhu, znači zakoračiti u mnogoboštvo, a time se očito izlazi iz islama.

2 Fussilet, 9.

3 Ez-Zumer, 65-66.

4 El-Furkan, 68.

5 Ikrima ovim ukazuje na činjenicu koja je navedena i u Kur'anu. Naime, mekanski su idolopoklonici vjerovali u Allaha kao vrhovnog Boga, ali su istovremeno vjerovali i u druga božanstva govoreći da se preko njih žele približiti Allahu. Vjerujući tako, oni ne mogu biti muslimani niti pripadati islamu.

6 El-Furkan, 2.

7 El-Ahzab, 8.

8 El-Hidžr, 9.

(وَصَدَّقَ بِهِ) الْمُؤْمِنُ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَذَا الَّذِي أَعْطَيْتَنِي عَمِلْتُ بِمَا فِيهِ .

A riječi: "A onaj koji donosi Istinu" – znače Kur'an, dok 'i onaj koji u nju vjeruje..."[9] – znači vjernik, koji će na Sudnjem danu reći: "To je ono što si mi dao, i ja sam radio po njemu."[10]

٧٥٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ .

7520. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koji je grijeh kod Allaha najveći?', pa mi je on odgovorio: 'Da Allahu smatraš nekoga ravnim, a On te je stvorio!'
'Zaista je to krupno!', rekoh (pripitujući): 'A koji zatim?' 'Da ubiješ svoje dijete iz bojazni da će jesti s tobom', odgovorio mi je on. 'A koji zatim?', upitao sam još jednom. 'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio mi je."

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لاَ يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "VI SE NISTE KRILI ZATO DA NE BI UŠI VAŠE I OČI VAŠE I KOŽE VAŠE PROTIV VAS SVJEDOČILE, VEĆ ZATO ŠTO STE VJEROVALI DA ALLAH NEĆE SAZNATI MNOGO ŠTOŠTA OD ONOGA ŠTO STE RADILI."[11]

٧٥٢١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ ثَقَفِيَّانِ وَقُرَشِيٌّ أَوْ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمُ بُطُونِهِمْ قَلِيلَةٌ فِقْهُ قُلُوبِهِمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ أَتَرَوْنَ أَنَّ اللهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ قَالَ الْآخَرُ يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا

7521. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Kod Kabe su se sastala dvojica ljudi iz plemena Sekif i jedan iz plemena Kurejš (ili dvojica iz Kurejša, a jedan iz Sekifa). U trbusima su imali mnogo sala, a u srcima malo razumijevanja. Jedan je od njih upitao:

9 Ez-Zumer, 33.

10 Ovo su pojedinačna predanja prenesena od Mudžahida o tumačenju nekih ajeta, a ovdje su navedena bez lanca prenosilaca. Što se tiče "onoga koji donosi Istinu" i "onoga koji u nju vjeruje", neki islamski učenjaci kažu da se to odnosi na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Kur'an, te na muslimane koji vjeruju u Kur'an. Drugi, međutim, kažu kako se to odnosi na svakoga ko poziva na pravi put te na one koji povjeruju u to.

11 Fussilet, 22. Buhari ovim poglavljem želi potvrditi da Allah čuje, što je jedno od Njegovih svojstava.

‘Da li smatrate da Allah čuje ono što govorimo?‘ Drugi je odgovorio: ‘Čuje ako govorimo naglas, a ne čuje ako govorimo tiho.’ Treći je na to dodao: ‘Ako čuje kada govorimo naglas, onda čuje i kada govorimo tiho.’ Povodom toga Uzvišeni je Allah objavio: ‘Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...’”

وَلاَ يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا وَقَالَ الآخَرُ إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ) .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “SVAKOG ČASA ON SE ZANIMA NEČIM”[1];

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ)

“I ne dođe im nijedna nova opomena od Gospodara njihova”[2]; “Allah može poslije toga nešto novo iznaći”[3] Allahovo iznalaženje nečeg novog ne sliči načinu na koje stvorenja iznalaze nešto novo, jer Uzvišeni kaže: “Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi.”[4] Ibn-Mes‘ud kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah od Sebe daje da bude ono što On hoće, a jedno od onoga što je On dao jest to da ne govorite u namazu.”

(مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَعَلَّ اللهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) وَأَنَّ حَدَثَهُ لاَ يُشْبِهُ حَدَثَ الْمَخْلُوقِينَ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ يُحْدِثُ مِنْ أَمْرِهِ مَا يَشَاءُ وَإِنَّ مِمَّا أَحْدَثَ أَنْ لاَ تَكَلَّمُوا فِي الصَّلاَةِ .

7522. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Hatim b. Verdan, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Kako to da pitate sljedbenike Knjige o njihovim knjigama kad je kod vas Allahova knjiga koja je od svih Njegovih knjiga posljednja objavljena, koju čitate slobodno i koja nije krivotvorena?”

٧٥٢٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ كُتُبِهِمْ وَعِنْدَكُمْ كِتَابُ اللهِ أَقْرَبُ الْكُتُبِ عَهْدًا بِاللهِ تَقْرَءُونَهُ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ .

1 Er-Rahman, 29.
2 El-Enbija, 2.
3 Et-Talak, 1.
4 Eš-Šura, 11.

7523. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Abbasa da je rekao: "Muslimanski skupe! Kako to da pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga, koju je Allah objavio vašem vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sigurno sadrži najnovije obavijesti o Allahu, i ona nije krivotvorena? Allah vam je već rekao da su sljedbenici Knjige iskrivili i krivotvorili Allahove knjige. Oni su ih pisali svojim rukama, a govorili su da je to od Allaha, kako bi za to dobili ono što malo vrijedi. Zar vam znanje koje vam je došlo (Kur'an i sunnet) ne zabranjuje da njih pitate? Ne, tako mi Allaha, mi nismo nikoga od njih vidjeli da pita za ono što je objavljeno vama!"

٧٥٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ عَلَى نَبِيِّكُمْ ﷺ أَحْدَثُ الأَخْبَارِ بِاللهِ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ وَقَدْ حَدَّثَكُمُ اللهُ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ بَدَّلُوا مِنْ كُتُبِ اللهِ وَغَيَّرُوا فَكَتَبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكُتُبَ قَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِذَلِكَ ثَمَنًا قَلِيلاً أَوَلاَ يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ فَلاَ وَاللهِ مَا رَأَيْنَا رَجُلاً مِنْهُمْ يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NE IZGOVARAJ KUR'AN JEZIKOM SVOJIM..."[5] TE O TOME KAKO JE POSTUPAO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U TRENUTKU SILASKA OBJAVE

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) وَفِعْلِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ

Ebu-Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam sa Svojim robom gdje god Me spomene i pokrene svoje usne spominjući Me.'"

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللهُ تَعَالَى أَنَا مَعَ عَبْدِي حَيْثُمَا ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ .

7524. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Avana, a ovom Musa b. Ebu-Aiša, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Ibn-Abbas je – govoreći o riječima Uzvišenog: 'Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim...' – rekao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se mnogo trudio da zapamti Objavu, te je stoga stalno micao usnama. I ja vam pokrećem usne onako kako ih pokretaše Allahov Poslanik,

٧٥٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَالِجُ مِنَ التَّنْزِيلِ شِدَّةً وَكَانَ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ فَقَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَنَا أُحَرِّكُهُمَا لَكَ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحَرِّكُهُمَا فَقَالَ سَعِيدٌ أَنَا أُحَرِّكُهُمَا كَمَا

5 El-Kijama, 16.

sallallahu alejhi ve sellem‘, kazao je Ibn-Abbas.“ (Seid je također rekao Musau: “I ja, evo, pokrećem usne onako kako ih je pokretao Ibn-Abbas”, počevši njima micati.)
“Uzvišeni je Allah tada objavio: ‘Ne izgovaraj Kur’an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio, Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao.’”[1] (Ibn-Abbas) kaže: “... da ga saberemo u tvoje grudi da bi ga ti učio.” Za riječi: “A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo!”[2] – on kaže: “... slušaj ga i šuti, a Naša je dužnost da (se pobrinemo da) ga naučiš.” On je također rekao: “Allahov bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije, kada god bi mu dolazio Džibril, alejhis-selam, slušao, pa bi onda, kada Džibril ode, učio onako kako je on njemu učio.”

كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُحَرِّكُهُمَا فَحَرَّكَ شَفَتَيْهِ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ جَمْعُهُ فِي صَدْرِكَ ثُمَّ تَقْرَؤُهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) قَالَ فَاسْتَمِعْ لَهُ وَأَنْصِتْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ تَقْرَأَهُ قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمِ اسْتَمَعَ فَإِذَا انْطَلَقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا أَقْرَأَهُ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “GOVORILI VI TIHO ILI GLASNO – PA, ON SIGURNO ZNA SVAČIJE MISLI! A KAKO I NE BI ZNAO ONAJ KOJI STVARA, ONAJ KOJI SVE POTANKO ZNA, KOJI JE O SVEMU OBAVIJEŠTEN?”[3]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ)

Izraz *jetehafetune*[4] znači “došaptavajući se”.

(يَتَخَافَتُونَ) يَتَسَارُّونَ .

7525. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, njemu Hušejm, prenoseći od Ebu-Bišra, a ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
“Ibn-Abbas je, radijallahu anhuma – o ajetu: ‘Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...’[5] – rekao: ‘On je objavljen u vrijeme dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još skrivao u Mekki. Kada bi

٧٥٢٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ عَنْ هُشَيْمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ فَكَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَإِذَا سَمِعَهُ

1 El-Kijama, 16-17.
2 El-Kijama, 18.
3 El-Mulk, 13-14.
4 Taj izraz spomenut je u dvadeset trećem ajetu sure El-Kalem, koji u prijevodu glasi: “I oni krenuše, tiho razgovarajući.”
5 El-Isra, 110.

klanjao s ashabima podigao bi svoj glas, pa bi ga čuli idolopoklonici. Oni bi tada počeli vrijeđati i Kur'an i onoga koji ga spušta (tj. Džibril) i onoga koji ga obznanjuje (tj. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Zato mu je Uzvišeni Allah rekao: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš...', pa da te čuju mnogobošci i počnu ga vrijeđati, '... a i ne prigušuj ga...', pa da ne čuju oni koji su s tobom, već '... traži sredinu između toga!'', kazao je Ibn-Abbas."

الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ) أَيْ بِقِرَاءَتِكَ فَيَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ (وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلاَ تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً) .

7526. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ovaj ajet: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...' – objavljen je i odnosi se na dovu."

٧٥٢٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) فِي الدُّعَاءِ .

7527. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ebu-Asim, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije naš onaj koji ne uljepšava svoj glas kada uči Kur'an."[6]
Drugi je to protumačio kao: "... ko ne uči naglas..."

٧٥٢٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ وَزَادَ غَيْرُهُ يَجْهَرُ بِهِ .

6 Ovim se ne misli da takav čovjek nije musliman, nego da ne slijedi sunnet.

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "... ČOVJEKU KOJEM JE ALLAH PODARIO KUR'AN PA GA ON PRIMJENJUJE I NOĆU I DANJU, I ČOVJEKU KOJI KAŽE: 'DA JE MENI DATO ONO ŠTO I NJEMU, ČINIO BIH ISTO ŠTO I ON!'"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا فَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ

Tako on objašnjava da (čovjekovo) primjenjivanje Kur'ana znači njegovo djelovanje po njemu. On također kaže: "I jedan je od dokaza Njegovih stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših..."[1] Uzvišeni također kaže: "... i dobra djela činite da biste postigli ono što želite."[2]

فَبَيَّنَ أَنَّ قِيَامَهُ بِالْكِتَابِ هُوَ فِعْلُهُ وَقَالَ (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ) وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ).

7528. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti[3] izuzev u dva slučaja: (u slučaju) čovjeka kome je Allah podario Kur'an pa ga on uči i noću i danju – za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!' – i onoga kome je Allah dao bogatsvo pa ga on dijeli tamo gdje treba. I za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih s njim isto što i on!'"

٧٥٢٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَحَاسُدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ فَهُوَ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ فَيَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ.

7529. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti izuzev u dva slučaja: ( u slučaju) čovjeka kojem je Allah podario Kur'an pa ga on uči i noću i danju,

٧٥٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً

1 Er-Rum, 22.

2 El-Hadždž, 77.

3 Begavi veli da se pod zavidnosti ovdje misli na zavidnost bez zlobe, a to je slučaj kada neko želi da ima isto ono što ima neko drugi, bez želje da to taj čovjek izgubi. Slučaj kada postoji ta želja je slučaj stvarne zavidnosti, a ona nije dozvoljena. (prim. M.M.)

فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ سَمِعْتُ سُفْيَانَ مِرَارًا لَمْ أَسْمَعْهُ يَذْكُرُ الْخَبَرَ وَهُوَ مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِهِ .

i čovjeka kojem je Allah dao bogatstvo pa ga on dijeli i noću i danju." (Ali b. Abdullah je rekao:) "Ovaj sam hadis od Sufjana čuo mnogo puta. Nijednom nije upotrijebio izraz *obavijestio nas je* (*ahberena*), ali je to ipak jedan od njegovih vjerodostojnih hadisa."[4]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالاَتِهِ)

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O POSLANIČE, KAZUJ ONO ŠTO TI SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA TVOGA – A AKO NE UČINIŠ, ONDA NISI DOSTAVIO POSLANICE NJEGOVE!"[5]

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ مِنَ اللهِ الرِّسَالَةُ وَعَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الْبَلاَغُ وَعَلَيْنَا التَّسْلِيمُ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالاَتِ رَبِّهِمْ) وَقَالَ تَعَالَى (أُبَلِّغُكُمْ رِسَالاَتِ رَبِّي) وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ (فَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وَقَالَتْ عَائِشَةُ إِذَا أَعْجَبَكَ حُسْنُ عَمَلِ امْرِئٍ فَقُلْ (اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وَلاَ يَسْتَخِفَّنَّكَ أَحَدٌ وَقَالَ مَعْمَرٌ (ذَلِكَ الْكِتَابُ) هَذَا الْقُرْآنُ (هُدًى لِلْمُتَّقِينَ) بَيَانٌ وَدِلاَلَةٌ كَقَوْلِهِ تَعَالَى

Zuhri kaže: "Od Allaha je poslanica, na Njegovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je dostavi, a na nama je da je prihvatimo (i da joj se povinujemo)." Uzvišeni Allah kaže: "... da bi pokazao da su poslanice Gospodara svoga dostavili."[6] Uzvišeni također kaže: "Poslanice vam Gospodara svoga dostavljam..."[7] Kada je (prilikom jednog pohoda) izostao iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ka'b b. Malik je izgovorio: "Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici."[8] Aiša veli: "Kada ti se svidi nečije lijepo djelo, reci: 'Trudite se, Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici'[9], i neka te niko nipošto ne obmane!"[10] Ma'mer kaže: "Ta knjiga",

4 Ovo su riječi Buharijevog učitelja Alija b. Abdullaha. Njima on želi kazati da je uvijek, pri prenošenju ovog hadisa, Sufjan (prenosilac ispred njega) upotrebljavao riječ "od", a hadis u čijem prenošenju prenosioci upotrebljavju ovu riječ je u terminologiji hadiskih učenjaka jedna vrsta slabog hadisa. Međutim, ovaj se hadis smatra vjerodostojnim zato što postoje i druge verzije koje ga ojačavaju.

5 El-Maida, 67. Ovdje je riječ *risalat* (poslanice) upotrijebljena u množini, a to je Nafiov kiraet. Ova riječ je po Asimovom kiraetu upotrijebljena u jednini. Ahmed b. Hanbel ovaj ajet uzima kao dokaz da Kur'an nije stvoren. U njemu stoji da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, treba dostaviti ono što mu se spušta, odnosno objavljuje (*ma unzile*), tj. nešto što već postoji, a ne nešto što tog trenutka nastaje. (prim M.M.)

6 El-Džinn, 28.

7 El-A'raf, 62.

8 Et-Tevba, 105.

9 Et-Tevba, 105.

10 Ovim je ona željela kazati kako svačije djelo treba preispitati - da li je u skladu s Kur'anom i sunnetom - pa ga tek onda prihvatati.

tj. ovaj Kur'an, 'uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali'[1], tj. ona je objašnjenje i uputa. U tom smislu Uzvišeni kaže: 'To je Allahov sud'[2], tj. ovo je Allahov sud, (knjiga) '... u koju nema nikakve sumnje', tj. o kojoj nema nikakve dvojbe.[3] 'To su Allahove pouke'[4], tj. ovo su kur'anske znamenitosti. U tom su smislu i riječi: 'Pa kad ste u lađama, i kad one zaplove s putnicima...'[5], tj. s vama."[6] Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahualejhi ve sellem, je poslao svoga daidžu Harama njegovim sunarodnicima, pa im je on rekao: 'Hoćete li mi jamčiti sigurnost, pa da vam prenesem poslanicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', počevši im govoriti."

(ذَلِكُمْ حُكْمُ اللهِ) هَذَا حُكْمُ اللهِ (لاَ رَيْبَ) لاَ شَكَّ (تِلْكَ آيَاتُ) يَعْنِي هَذِهِ أَعْلاَمُ الْقُرْآنِ وَمِثْلُهُ (حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ) يَعْنِي بِكُمْ وَقَالَ أَنَسٌ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالَهُ حَرَامًا إِلَى قَوْمِهِ وَقَالَ أَتُؤْمِنُونِي أُبَلِّغْ رِسَالَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ.

7530. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja'kub, njemu Abdullah b. Dža'fer Rekki, a ovom Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od Seida b. Ubejdullaha Sekafija, ovaj od Bekra b. Abdullaha Muzenija i Zijada b. Džubejra b. Hajje, a oni od Džubejra b. Hajje da je Mugira rekao:
"Naš nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o poruci našeg Gospodara da će onaj od nas koji bude ubijen ući u Džennet."

٧٥٣٠. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْمُزَنِيُّ وَزِيَادُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ قَالَ الْمُغِيرَةُ أَخْبَرَنَا نَبِيُّنَا ﷺ عَنْ رِسَالَةِ رَبِّنَا أَنَّهُ مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ.

7531. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ko god ti kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio išta..."
Muhammed također prenosi od Ebu-Amira Akadija, ovaj od Šu'be, on od Isma'ila b. Ebu-

٧٥٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ كَتَمَ شَيْئًا وَقَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ

1 El-Bekara, 2.
2 El-Mumtehina, 10.
3 El-Bekara, 2. On je ovdje izraz *rejb* protumačio izrazom *šekk*.
4 El-Bekara, 252.
5 Junus, 22.
6 Ma'mer je ovdje na nekoliko primjera pokazao da se u Kur'anu ponekad upotrebljava izraz za treće lice, a misli se na drugo, te pokazna zamjenica za dalje, a misli se na bliže.

عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَتَمَ شَيْئًا مِنَ الْوَحْيِ فَلاَ تُصَدِّقْهُ إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ) .

Halida, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša kazala: "Ko god ti kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio išta od Objave – nemoj mu povjerovati, jer Uzvišeni Allah kaže: 'O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – a ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu!'"[7]

٧٥٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَهَا (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ) .

7532. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Jedan je čovjek upitao Allahovog Poslanika koji je grijeh kod Allaha najveći, pa mu je on odgovorio: 'Da Allahu smatraš nekoga ravnim, a On te je stvorio!' Čovjek je upitao dalje: 'A koji zatim?', pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Da ubiješ svoje dijete iz bojazni da će s tobom jesti.' 'A koji zatim?', upitao je ovaj ponovo. 'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je to Allah potvrdio riječima: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kada to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi, iskusit će kaznu. Patnja će mu na ahiretu udvostručena biti (i vječno će u njoj ponižen ostati).'"[8]

7 El-Maida, 67.

8 El-Furkan, 68-69.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “RECI: ‘DONESITE TEVRAT PA GA ČITAJTE...’”[1],

Te o riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: “Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat, pa su oni po njemu radili; potom je pristalicama Indžila dat Indžil, pa su oni po njemu postupali; onda je vama dat Kur’an, i vi ćete po njemu raditi...”[2] Ebu-Rezin kaže da riječi: “... čitaju je onako kako je objavljena”[3] – znače: “... slijede je i rade po njoj onako kako treba raditi.”
Kaže se: “navodi se”, u značenju: “uči se”; isto tako: “lijepo navođenje”, u značenju: “lijepo učenje Kur’ana”.[4] “Dodirnuti ga smiju...”[5] – znači: “slast i korist od njega naći će samo onaj koji vjeruje u Kur’an, a istinski ga nosi samo onaj koji je duboko uvjeren”, jer Uzvišeni kaže: “Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, ali ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! A Allah neće uputiti na pravi put narod koji ne želi vjerovati.”[6] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, islam, iman i namaz nazvao je djelom. Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Bilalu: “Obavijesti me o djelu koje si uradio u islamu a od kojeg najviše očekuješ!” “Nisam nijedno djelo uradio, a da više od njega očekujem, od toga što sam, kada god sam se abdestio, svaki put klanjao”, odgovorio je on.

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا)

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا وَأُعْطِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ وَأُعْطِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ وَقَالَ أَبُو رَزِينٍ (يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلاَوَتِهِ) يَتَّبِعُونَهُ وَيَعْمَلُونَ بِهِ حَقَّ عَمَلِهِ يُقَالُ (يُتْلَى) يُقْرَأُ حَسَنُ التِّلاَوَةِ حَسَنُ الْقِرَاءَةِ لِلْقُرْآنِ (لاَ يَمَسُّهُ) لاَ يَجِدُ طَعْمَهُ وَنَفْعَهُ إِلاَّ مَنْ آمَنَ بِالْقُرْآنِ وَلاَ يَحْمِلُهُ بِحَقِّهِ إِلاَّ الْمُوقِنُ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الإِسْلاَمَ وَالإِيمَانَ وَالصَّلاَةَ عَمَلاً قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِبِلاَلٍ أَخْبِرْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الإِسْلاَمِ قَالَ مَا عَمِلْتُ عَمَلاً أَرْجَى عِنْدِي أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ إِلاَّ صَلَّيْتُ وَسُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ الْجِهَادُ ثُمَّ حَجٌّ مَبْرُورٌ .

1 Ali-Imran, 93.

2 Cilj uvođenja ovog poglavlja jest da se ukaže na potrebne radnje u odnosu na Objavu, tj. na njeno učenje i navođenje, na vjerovanje u nju i na rad u skladu s njom.

3 El-Bekara, 121.

4 Ovdje je riječ *tilavet* protumačena riječju *kiraet*.

5 El-Vaki‘a, 79.

6 El-Džumu‘a, 5. Ovim se želi kazati da navedeni ajet iz sure El-Vakia ne znači samo to da Kur’an smiju doticati oni koji su čisti u fizičkom smislu, nego i to da će Kur’an istinski shvatiti i ispravno doživjeti samo onaj koji se očisti od prljavštine neznanja i nevjerovanja. Kur’an neće ispravno shvatiti onaj koji je neznalica i nemaran, jer takav sliči magarcu koji nosi knjige koje ga pritišću, a on od njih nema nikakve koristi.

Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Koje djelo je najvrednije?”, pa je on odgovorio: “Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, zatim džihad, a onda ispravno obavljen (i kod Allaha primljen) hadždž.”

7533. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, ovaj od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vijek trajanja vašeg života u odnosu na narode koji su bili prije vas jest kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat, i oni su po njemu radili, ali kada je nastupilo podne, oni su iznemogli, pa im je dat po jedan kirat (kao nagrada). Poslije je sljedbenicima Indžila dat Indžil, i oni su po njemu postupali sve dok se nije klanjala ikindija, ali su onda posustali, te je i njima dat po jedan kirat. Potom je vama dat Kur’an, i vi ćete po njemu raditi sve do zalaska sunca, pa će vam biti data po dva kirata. Sljedbenici će Knjige reći: ‘Oni su radili manje, a dobili su veću nagradu!’
‘Jesam li Ja vama išta umanjio od onoga što vam pripada?’, upitat će ih On.
‘Ne’, odgovorit će oni.
‘To je Moja dobrota, i Ja je dajem kome Ja hoću’,[7] reći će On.”

٧٥٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَنْ سَلَفَ مِنَ الأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلاَةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ أُوتِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صُلِّيَتِ الْعَصْرُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَأُعْطِيتُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ فَقَالَ أَهْلُ الْكِتَابِ هَؤُلاَءِ أَقَلُّ مِنَّا عَمَلاً وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ اللهُ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لاَ قَالَ فَهُوَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ .

7 Raniji narodi živjeli su duže nego današnji, ali je, i pored toga, Allah odredio polovicu Dženneta samo za pripadnike Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. To je izraz Njegove volje, pa je zato, npr., njegovu ummetu dao Lejletul-kadr, u kojoj čovjek može zaraditi nagradu ibadeta od preko osamdeset i tri godine. On je također odredio da pripadnik Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta za svako dobro djelo bude nagrađen od deset do sedam stotina puta više, a za loše samo jedan prema jedan.

## VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAZVAO JE NAMAZ DJELOM I REKAO: "NEMA NAMAZA ONAJ KOJI NE PROUČI FATIHU."

باب
وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلاَةَ عَمَلاً
وَقَالَ لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

7534. PRIČAO MI JE Sulejman, a njemu Šu'ba, prenoseći od Velida...; a PRIČAO MI JE i Abbad b. Jakub Esedi, njemu Abbad b. Avvam, a ovom Šejbani, prenoseći od Velida b. Ajzara, on od Ebu-Amra Šejbanija, a ovaj od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Jedan je čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najvrednije, pa je on odgovorio: 'Namaz u njegovo vrijeme, zatim dobročinstvo prema roditeljima, a onda borba (džihad) na Allahovom putu.'"

٧٥٣٤. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْوَلِيدِ ح و حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ الأَسَدِيُّ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ الْعَيْزَارِ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ الصَّلاَةُ لِوَقْتِهَا وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ČOVJEK JE, UISTINU, STVOREN MALODUŠNIM: KADA GA NEVOLJA SNAĐE – OČAJAN JE, A KADA MU JE DOBRO – NEPRISTUPAČAN JE..."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(إِنَّ الإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا)

(Izraz *helu'an* upotrijebljen u ovom ajetu, znači "zlovoljan, onaj koji očajava".)

(هَلُوعًا) ضَجُورًا .

7535. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Hasana, a on od Amra b. Tagliba da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dobio nešto imetka, pa je od toga dao nekim ljudima, a drugima nije. Potom je čuo da neki prigovaraju, pa je rekao: 'Ja jednom čovjeku dadnem, a drugom ne dadnem, a draži mi je onaj kome ne dadnem nego onaj kome dadnem. Nekim ljudima dajem zbog njihove

٧٥٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ مَالٌ فَأَعْطَى قَوْمًا وَمَنَعَ آخَرِينَ فَبَلَغَهُ أَنَّهُمْ عَتَبُوا فَقَالَ إِنِّي أُعْطِي الرَّجُلَ وَأَدَعُ الرَّجُلَ وَالَّذِي أَدَعُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الَّذِي أُعْطِي أُعْطِي أَقْوَامًا لِمَا فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْجَزَعِ وَالْهَلَعِ

1 El-Me'aridž, 19-21. Buhari uvodi ovo poglavlje kako bi potvrdio da je Uzvišeni Allah čovjeka, s njegovom naravi, stvorio malodušnim, brižnim, nepristupačnim itd. Vjerom u Allaha svako može popraviti ta svojstva i biti velikodušan, darežljiv, nesebičan itd.

nestrpljivosti i lakomosti, a drugima ne dajem zbog njihova bogatstva i dobrote, koje im je Allah u srca usadio. Amr b. Taglib jedan je od njih.'" "Draža mi je ta riječ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego crvene deve"[2], veli Amr.

وَأَكِلُ أَقْوَامًا إِلَى مَا جَعَلَ اللهُ فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْغِنَى وَالْخَيْرِ مِنْهُمْ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ فَقَالَ عَمْرٌو مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِكَلِمَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ حُمْرَ النَّعَمِ .

## O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAVOĐENJU I PRENOŠENJU (RIJEČI) OD SVOGA GOSPODARA[3]

بَاب ذِكْرِ النَّبِيِّ ﷺ وَرِوَايَتِهِ عَنْ رَبِّهِ

7536. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Ebu-Zejd Seid b. Rebi' Herevi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, radijallahu anhu, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od svoga Gospodara da je rekao: "Kada se rob Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat. Ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat. Ako on Meni ide običnim hodom, Ja njemu idem žurno."[4]

٧٥٣٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ الْهَرَوِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ قَالَ إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا وَإِذَا أَتَانِي مَشْيًا أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً .

7537. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Tejmija, on od Enesa b. Malika, a ovaj od Ebu-Hurejre (a možda je spomenuo i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) da je naveo: "Kada se rob Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat, a ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat (*ba'an*)", a možda je rekao: "... hvat (*bu'an*)."[5]

٧٥٣٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رُبَّمَا ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا أَوْ بُوعًا وَقَالَ مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

2 Crvene deve su najskupocjenije i one se smatraju izuzetnim bogatstvom kod Arapa.

3 U ovom poglavlju govori se o onome što Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi od svoga Gospodara bez Džibrilova posredništva a što ne spada u Kur'an. To se naziva hadisi-kudsi. Jedan broj islamskih učenjaka smatra da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, hadis objavljivan kao i Kur'an. Kao dokaz oni uzimaju ove i slične hadise, te ajet: "On ne govori po hiru svome – to je samo Objava, koja mu se obznanjuje." (En-Nedžm, 3-4)

4 Čovjek se Allahu približava dobrim djelima, a ovim se riječima želi kazati da što god čovjek više radi dobra djela, Allah će ga više voljeti i za njih nagraditi više nego što zasluži.

5 Ovdje se radi samo o drugom obliku iste riječi, a značenje je isto.

Mu'temir prenosi od svoga oca, ovaj od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji navodi od svoga Gospodara...

7538. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muhammed b. Zijad, prenoseći od Ebu-Hurejre, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od našeg Gospodara da je rekao: "Za svako (loše) djelo postoji iskup. Post je Moj, i Ja nagrađujem za njega. Zaista je neugodni zadah iz usta postača Allahu ugodniji od mirisa miska."

٧٥٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّكُمْ قَالَ لِكُلِّ عَمَلٍ كَفَّارَةٌ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

7539. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade...; a REKAO MI JE i Halifa, njemu Jezid b. Zurej, a ovom Seid, prenoseći od Katade, ovaj od Ebu-Alije, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, prenoseći od svoga Gospodara, rekao: "Nijedan čovjek ne treba reći da je bolji od Junusa b. Mettaa", pripisavši ga ocu.[1]

٧٥٣٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ قَالَ لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ إِنَّهُ خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى وَنَسَبَهُ إِلَى أَبِيهِ .

7540. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Surejdž, a njemu Šebaba, prenoseći od Šu'be, ovaj od Mu'avije b. Kurre, a on od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija da je rekao:"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja (Mekke) kako na svojoj devi uči suru El-Feth (ili nešto iz sure El-Feth) i to je učio (otegnutim i) vibrirajućim galasom."
Zatim je Mu'avija to izučio i ispričao kako ga je učio Ibn-Mugaffil, rekavši: "Kad ne bi bilo bojazni da će vam se sakupiti ljudi, učio bih (te ajete otegnutim i) virirajućim glasom kao što ih je

٧٥٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْفَتْحِ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قَالَ فَرَجَّعَ فِيهَا قَالَ ثُمَّ قَرَأَ مُعَاوِيَةُ يَحْكِي قِرَاءَةَ ابْنِ مُغَفَّلٍ وَقَالَ لَوْلَا أَنْ يَجْتَمِعَ النَّاسُ عَلَيْكُمْ لَرَجَّعْتُ كَمَا رَجَّعَ ابْنُ مُغَفَّلٍ يَحْكِي النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ لِمُعَاوِيَةَ كَيْفَ كَانَ تَرْجِيعُهُ قَالَ آ آ آ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

1 Ovim se hadisom želi ukazati na vrijednost Junusa, alejhis-selam. On je ostao na visokom stupnju iako je učinio grešku o kojoj i Kur'an govori: "Ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga i ne budi kao Zun-Nun, koji je u ogorčenju zavapio. I da ga nije stigla Allahova milost, na pusto bi mjesto izbačen bio i prijekor bi zaslužio, ali Gospodar ga je njegov odabrao i učinio ga jednim od onih koji su dobri." (El-Kalem, 48-50) Neki su učenjaci smatrali da je Metta ime Junusove majke, ali se riječima na kraju ovog hadisa: "... pripisavši ga ocu", to mišljenje opovrgava i potvrđuje stav da je to ime njegovog oca.

vibrirajućim glasom učio Ibn-Mugaffel, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Tada sam ja upitao Muaviju: "Kako je izgledalo to njegovo otegnuto i vibrirajuće učenje?", pa je on odgovorio: "Aa..., aa..., aa...", tri puta.[2]

## O TOME ŠTA JE DOPUŠTENO TUMAČITI OD TEVRATA I DRUGIH ALLAHOVIH KNJIGA NA ARAPSKOM I NA DRUGIM JEZICIMA

## بَاب مَا يَجُوزُ مِنْ تَفْسِيرِ التَّوْرَاةِ وَغَيْرِهَا مِنْ كُتُبِ اللَّهِ بِالْعَرَبِيَّةِ وَغَيْرِهَا

Uzvišeni kaže: "Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'"[3]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) .

7541. Ibn-Abbas kaže kako ga je Ebu-Sufjan b. Harb obavijestio da je Herakle pozvao svoga prevodioca i zatražio da mu donesu Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, pa mu ga je on pročitao: "U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Heraklu...: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke... '"[4]

٧٥٤١. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ أَنَّ هِرَقْلَ دَعَا تَرْجُمَانَهُ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَأَهُ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) .

7542. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovom Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao: "Sljedbenici Knjige čitali bi Tevrat na hebrejskom jeziku i prevodili ga muslimanima na arapski, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte ni potvrđivati ni poricati (ono što kažu) sljedbenici Knjige. 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje...'[5], recite.'"

٧٥٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَاةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلاَ تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا (آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ) .

2 Iz ovog hadisa može se zaključiti da je prilikom učenja Kur'ana dopušteno otezati neke ajete ili dijelove ajeta te uljepšavati glas, kako bi bio ljepši za onoga koji sluša.

3 Ali-Imran, 93.

4 Ali-Imran, 64.

5 El-Bekara, 136.

7543. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, su dovedeni židov i židovka koji su počinili blud, pa je on upitao židove: 'Šta vi činite s ovakvima?' 'Mi zacrnimo njihova lica i obznanimo njihovu sramotu',[1]odgovorili su. 'Onda donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su potom donijeli Tevrat i rekli jednom čovjeku kojim su bili zadovoljni: 'Čitaj, ćoravi!' On je čitao sve dok nije došao do jednog mjesta na koje je stavio svoju ruku. Tada mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Podigni ruku!'[2] I kad ju je podigao, na tom se mjestu ukazao stavak o kamenovanju. Čovjek tada reče: 'Muhammede, obaveza je kamenovati njih dvoje, ali mi to krijemo među nama.' Vjerovjesnik je onda naredio, pa su oni kamenovani. Vidio sam (židova) kako se nadnosi nad nju da bi je zaštitio od kamenja."

٧٥٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِرَجُلٍ وَامْرَأَةٍ مِنَ الْيَهُودِ قَدْ زَنَيَا فَقَالَ لِلْيَهُودِ مَا تَصْنَعُونَ بِهِمَا قَالُوا نُسَخِّمُ وُجُوهَهُمَا وَنُخْزِيهِمَا قَالَ (فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) فَجَاءُوا فَقَالُوا لِرَجُلٍ مِمَّنْ يَرْضَوْنَ يَا أَعْوَرُ اقْرَأْ فَقَرَأَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَوْضِعٍ مِنْهَا فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ قَالَ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهِ آيَةُ الرَّجْمِ تَلُوحُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ عَلَيْهِمَا الرَّجْمَ وَلَكِنَّا نُكَاتِمُهُ بَيْنَنَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا فَرَأَيْتُهُ يُجَانِئُ عَلَيْهَا الْحِجَارَةَ .

1 Židovi su one koji učine blud posađivali naopako na magarca i onda prolazili s njima ulicama grada da ih svi vide.

2 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da mu je to rekao Abdullah b. Selam, a tome židovu bilo je ime Abdullah b. Surija.

## O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "ONAJ KOJI VJEŠTO UČI KUR'AN BIT ĆE S ČESTITIM I ČASNIM PISARIMA"[3], I RIJEČIMA NJEGOVIM: "ULJEPŠAVAJTE KUR'AN GLASOVIMA SVOJIM!"

## بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ وَزَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

7544. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, a ovom Jezid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah ništa ne sluša kao što sluša (bilo kojeg) vjerovjesnika koji lijepo i milozvučno uči Objavu (Kur'an ili bilo koju drugu Objavu)."

٧٥٤٤. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ .

7545. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba (da je rekao): "Obavijestili su me Urva b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkama b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah o hadisu u vezi s događajem kada su na Aišu slagali oni koji su je potvorili. Svaki od njih (četvorice) ispričao mi je dio toga hadisa.
Ona je o tome rekla: 'Legla sam tada u svoju postelju, znajući da sam nevina i da će Allah potvrditi moju nevinost, ali, tako mi Allaha, nisam pretpostavljala da će Allah zbog mene objaviti ajete koji će se stalno učiti! Smatrala sam, odista, da ja nisam vrijedna toga da Allah o meni objavljuje riječi koje će se stalno ponavljati. Pa ipak, Uzvišeni Allah tada je objavio ajet: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...',[4] kao i sljedećih deset ajeta.'"

٧٥٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَأَنَا حِينَئِذٍ أَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللهَ يُبَرِّئُنِي وَلَكِنِّي وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ يُنْزِلُ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الآيَاتِ كُلَّهَا .

3 Ovim se želi ukazati na vrijednost ispravnog i lijepog učenja Kur'ana, a riječima "čestiti i časni pisari" ukazuje se na meleke spomenute u Kur'anu koji prepisuju Objavu. (Abese, 15-16)

4 En-Nur, 11. Slučaj potvore na Aišu, radijallahu anha, dobro je poznat; o njemu je već bilo govora u prethodnim poglavljima, gdje je i objašnjen.
Ovaj hadis, pored ostalog, upozorava vjernike na opasnost od potvore i napućuje ih kako treba postupiti ukoliko se takvo što desi.

7546. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Mis‘ar, prenoseći od Adija b. Sabita, a on od Beraa da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na jacija-namazu uči *Vet-tini vez-zejtuni*, i nisam čuo da iko ima ljepši glas ili da ljepše uči od njega."

٧٥٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ أُرَاهُ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ (وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ) فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ صَوْتًا أَوْ قِرَاءَةً مِنْهُ .

7547. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skrivao u Mekki, ali bi podizao svoj glas (u namazu). Kada bi ga čuli, idolopoklonici bi vrijeđali i Kur'an i onoga koji ga je obznanio. Zato je Uzvišeni Allah rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš a i ne prigušuj ga.'"[1]

٧٥٤٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مُتَوَارِيًا بِمَكَّةَ وَكَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَإِذَا سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) .

7548. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebu-Sa‘sa‘a, prenoseći od svoga oca (da je kazivao): "Rekao mi je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu: 'Vidim da voliš stoku i pustinju, pa kada kod svoje stoke ili u pustinji budeš učio ezan za namaz, povisi svoj glas, jer nema nijednog džina, čovjeka niti bilo čega drugog što bude čulo poziv mujezinovog glasa da mu to neće posvjedočiti na Sudnjem danu. To sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', kazao je Ebu-Seid."[2]

٧٥٤٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ لِلصَّلاَةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لاَ يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلاَ إِنْسٌ وَلاَ شَيْءٌ إِلاَّ شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

1 El-Isra, 110.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti da čovjek može učiti ezan za namaz i kada je negdje usamljen, jer, iako nema ljudi u blizini, postoje meleci i džini, koji to čuju.

7549. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od svoje majke, a ona od Aiše da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je znao učiti Kur'an dok mu je glava bila na mom krilu, a ja imala menstruaciju."

٧٥٤٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَرَأْسُهُ فِي حَجْرِي وَأَنَا حَائِضٌ .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ZATO IZGOVARAJTE IZ NJEGA ONO ŠTO VAM JE LAHKO!"[3]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ)

7550. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, on od Misvera b. Mahrema i Abdur-Rahmana b. Abdul-Karija, a oni od Omera b. Hattaba da je kazivao: "Čuo sam Hišama b. Hakima kako za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Obratio sam pažnju na njegovo učenje, pa sam primijetio da on uči na više narječja (*harfova*), a ja to nisam bio čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga, iako je bio u namazu, zamalo nisam silom spriječio. Pa ipak, strpio sam se dok nije predao selam. Onda sam ga povukao za ogrtač i upitao: 'Ko te je podučio takvom načinu učenja te sure?' 'Podučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori mi on, ali mu ja tada rekoh: 'Nije tačno! On je mene podučio (da učim) ovu suru drukčije, a ne ovako kako si je ti proučio!' Uputio sam se nakon toga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći ga sa sobom. (Kada sam došao), rekoh mu: 'Zaista sam ja slušao ovoga kako uči suru El-Furkan onako kako ti meni nisi pokazao!' 'Pusti ga!', reče Vjerovjesnik, dodavši: 'Prouči je, Hišame!' On je ponovo prouči onako kako sam ga već čuo da uči. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovako je objavljena.'

٧٥٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدٍالْقَارِيَّ حَدَّثَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبَبْتُهُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ كَذَبْتَ أَقْرَأَنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا فَقَالَ أَرْسِلْهُ اقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

3 El-Muzzemmil, 20.

'Uči ti, Omere!', naredi (potom) meni. Ja sam je proučio onako kako me je on podučio, te on reče: 'Ovako je objavljena. Zaista je Kur'an objavljen na sedam narječja (*harfova*), pa ga čitajte (učite) onako kako vam je najlakše!'"[1]

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?"[2]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Svakome je olakšano ono za šta je stvoren." (Kaže se: *mujesser*, u značenju: "pripremljen".) Riječi: "Mi smo Kur'an učinili lahkim, na tvome jeziku"[3] – Mudžahid tumači ovako: "... olakšali smo ti njegovo učenje." Riječi: "A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?" – Metar Verrak tumači ovako: "... pa ima li ijednog tragaoca za znanjem, da mu se pomogne?"

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ يُقَالُ مُيَسَّرٌ مُهَيَّأٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ بِلِسَانِكَ هَوَّنَّا قِرَاءَتَهُ عَلَيْكَ وَقَالَ مَطَرٌ الْوَرَّاقُ (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) قَالَ هَلْ مِنْ طَالِبِ عِلْمٍ فَيُعَانَ عَلَيْهِ .

7551. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Jezida, on od Mutarrifa b. Abdullaha, a ovaj od Imrana da je kazivao: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, pa čemu onda trud onih koji se trude?', pa mi je on odgovorio: 'Svakome je olakšano ono za šta je stvoren.'"

٧٥٥١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ قَالَ يَزِيدُ حَدَّثَنِي مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عِمْرَانَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فِيمَا يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ .

---

1 Sedam harfova znači da postoji sedam načina izgovaranja pojedinih riječi u Kur'anu. Allah je, dželle šanuhu, objavio Kur'an na sedam harfova da bi olakšao učenje i razumijevanje pripadnicima raznih plemena, koji su pojedine riječi izgovarali na svoj način, pa im je bilo lakše usvojiti Kur'an na svom narječju. Većina islamskih učenjaka smatra da su te razlike prilikom druge kodifikacije Kur'ana u vrijeme hilafeta Osmanovog, radijallahu anhu, izbrisane, tako da danas imamo samo jedan harf, i to harf plemena Kurejš. U svakom slučaju, sedam harfova ne smije se poistovjećivati sa sedam poznatih kiraeta, jer je to nešto drugo. Na temelju ovog hadisa može se, pored ostalog, primijetiti koliko je bila velika briga i pažnja ashaba za očuvanje ispravnosti Kur'ana.

2 El-Kamer, 17.

3 Merjem, 97.

7552. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Mensura i A‘meša, oni od Sa‘da b. Ubejda, on od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio na jednoj dženazi, pa je uzeo jedan štap i počeo njime kopkati po zemlji, govoreći: 'Nema nijednog od vas da mu nije već određeno mjesto u Vatri ili u Džennetu!'
'Pa hoćemo li se osloniti na to?', upitali su neki.
'Radite, svakome je nešto olakšano – 'onome koji udjeljuje i ne griješi...'',[4] odgovorio je on."

٧٥٥٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ سَمِعَا سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ عُودًا فَجَعَلَ يَنْكُتُ فِي الأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا أَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى) .

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A OVO JE KUR'AN VELIČANSTVENI, NA PLOČI POMNO ČUVANOJ"[5]; "TAKO MI GORE, I KNJIGE U RETKE NAPISANE..."[6]

## بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ) (وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ)

Katada kaže da izraz *mestur*[7] znači *napisan*; *jesturun*[8] znači *zapisuju*; *ummul-kitab*[9] znači "temelj i osnova Knjige"; *ma jelfizu min kavlin*[10] znači "on ne progovori ništa, a da se to ne zapiše i ne stavi njemu na teret". Ibn-Abbas kaže da se pišu i dobra i loša djela. On kaže da izraz *juharrifune*[11] znači "uklanjaju". Međutim, niko ne može ukloniti

قَالَ قَتَادَةُ مَكْتُوبٌ (يَسْطُرُونَ) يَخُطُّونَ (فِي أُمِّ الْكِتَابِ) جُمْلَةِ الْكِتَابِ وَأَصْلِهِ (مَا يَلْفِظُ) مَا يَتَكَلَّمُ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ كُتِبَ عَلَيْهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُكْتَبُ الْخَيْرُ وَالشَّرُّ (يُحَرِّفُونَ) يُزِيلُونَ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُزِيلُ لَفْظَ كِتَابٍ مِنْ كُتُبِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

4 El-Lejl, 5-11. Ti ajeti u prijevodu glase: "Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu ćemo Džehennem pripremiti, i bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti."
Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- svakome je već određeno da li će ući u Džennet ili u Džehennem; Allahu je to poznato, ali će to biti obznanjeno tek na Sudnjem danu;
- dopušteno je govoriti uz mezar prilikom ukopavanja umrlog i uputiti neke savjete;
- kod mezara treba biti skrušen i ozbiljan te razmišljati o kraju života na dunjaluku i proživljenju na ahiretu i Sudnjem danu.

5 El-Burudž, 21-22. Kur'an, kao Allahov govor, nije stvoren i ne može se uništiti, za razliku od papira i tinte, koji mogu.

6 Et-Tur, 1-2.

7 Et-Tur, 2.

8 El-Kalem, 1.

9 Er-Ra'd, 39.

10 Kaf, 18.

11 El-Maida, 13.

riječi nijedne od knjiga Uzvišenog Allaha. Stoga *juharrifune* znači da ih oni tumače onako kako nije ispravno. On također kaže da izraz *dirasetuhum*[1] znači "čitanje"; *va'ijeh*[2] znači "koje pamti"; *te'ijeha*[3] znači "zapamtit će to".
"A meni se ovaj Kur'an objavljuje da njime opominjem vas...", tj. stanovnike Meke, "... i one do kojih on dopre"[4], tj. do koga dođe poruka ovog Kur'ana – ona mu je opominjač.

وَلَكِنَّهُمْ يُحَرِّفُونَهُ يَتَأَوَّلُونَهُ عَلَى غَيْرِ تَأْوِيلِهِ دِرَاسَتُهُمْ تِلَاوَتُهُمْ (وَاعِيَةٌ) حَافِظَةٌ (وَتَعِيَهَا) تَحْفَظُهَا (وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ) يَعْنِي أَهْلَ مَكَّةَ (وَمَنْ بَلَغَ) هَذَا الْقُرْآنُ فَهُوَ لَهُ نَذِيرٌ .

7553. REKAO MI JE Halifa b. Hajjat da mu je kazivao Mu'temir, njemu njegov otac, a ovom Katada, prenoseći od Ebu-Rafija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah završio stvaranje, kod Sebe je napisao jednu poruku: 'Moja milost nadvladala je (ili je rekao: pretekla je) Moju srdžbu.' To kod Njega stoji iznad Arša."

٧٥٥٣. و قَالَ لِي خَلِيفَةُ بْنُ خَيَّاطٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا قَضَى اللهُ الْخَلْقَ كَتَبَ كِتَابًا عِنْدَهُ غَلَبَتْ أَوْ قَالَ سَبَقَتْ رَحْمَتِي غَضَبِي فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ .

7554. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Galib, njemu Muhammed b. Isma'il, a ovom Mu'temir, prenoseći od svoga oca, ovaj od Katade, on od Ebu-Rafija, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah je, prije nego što je stvorio stvorenja, napisao jednu poruku: 'Moja milost pretekla je Moju srdžbu.' Ona kod Njega stoji zapisana iznad Arša."[5]

٧٥٥٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَالِبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَبَا رَافِعٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ الْخَلْقَ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي فَهُوَ مَكْتُوبٌ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ .

1 El-En'am, 156.
2 El-Hakka, 12.
3 El-Hakka, 12.
4 El-En'am, 19.
5 Jedan je od primjera Njegove milosti to što On daje opskrbu i vjerniku i nevjerniku; on im pruža priliku da se pokažu kroz čitav život i prima pokajanje onoga koji se pokaje sve do pred smrt.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... KAD ALLAH STVARA I VAS I ONO ŠTO NAPRAVITE"[6]; "MI SVE S ODREĐENJEM STVARAMO!"[7]

Slikarima će se i vajarima reći: "Oživite one koje ste stvarali!"[8]

"Gospodar je vaš Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se na Prijestolje (Arš) uzvisio; On tamom noći prekriva dan, a dan noć u stopu prati, i Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja. Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!"[9]

Ibn-Ujejna kaže da je Allah razdvojio stvaranje od upravljanja, jer je On, Uzvišeni, rekao: "Samo On stvara i upravlja."

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovanje je nazvao djelom.

Ebu-Zerr i Ebu-Hurejra kažu: "Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najbolje, pa je on odgovorio: 'Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu', a onda je dodao: '... kao nagrada za ono što su činili.'"[10]

Delegacija Abdul-Kajsa rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Naredi nam više obaveza koje će nas, ako ih budemo radili, uvesti u Džennet", pa im je on naredio vjerovanje, svjedočenje (*kelimei-šehadet*), klanjanje namaza i davanje zekata. Sve to nazvao je djelima.

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) (إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ)

وَيُقَالُ لِلْمُصَوِّرِينَ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ (إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ بَيَّنَ اللهُ الْخَلْقَ مِنَ الأَمْرِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ) وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الإِيمَانَ عَمَلاً قَالَ أَبُو ذَرٍّ وَأَبُو هُرَيْرَةَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ إِيمَانٌ بِاللهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ وَقَالَ (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وَقَالَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ لِلنَّبِيِّ ﷺ مُرْنَا بِجُمَلٍ مِنَ الأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهَا دَخَلْنَا الْجَنَّةَ فَأَمَرَهُمْ بِالإِيمَانِ وَالشَّهَادَةِ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ فَجَعَلَ ذَلِكَ كُلَّهُ عَمَلاً .

6 Es-Saffat, 96. Ovaj i slični ajeti, te hadisi koji slijede u ovom poglavlju, jesu dokaz da Allah, dželle šanuhu, stvara i ljudska djela, te se stoga ni najmanja sitnica ne može desiti bez Njegovog dopuštenja, odnosno stvaranja.

7 El-Kamer, 49.

8 Ovo će biti rečeno na podrugljiv i sarkastičan način. (prim. M.M.)

9 El-A'raf, 54.

10 Es-Sedžda, 17; El-Vaki'a, 24.

7555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilaba i Kasima Temimija, a oni od Zehdema da je kazivao: "Između dvaju ogranaka Džerma i Eš'arija postojala je ljubav i bratstvo. Bili smo (jednom prilikom) kod Ebu-Musaa Eš'arija kad mu je donesena hrana u kojoj je bilo kokošije meso. Kod njega je bio neki čovjek iz Benu-Tejmullaha koji je, kako je izgledalo, bio rob. Ebu-Musa pozvao ga je da jede, ali je on rekao: 'Ja sam ga vidio da jede nešto što ja nisam volio, pa sam se zakleo da ga neću jesti.'
'Dođi, ja ću ti o tome ispričati', reče mu on (i nastavi kazivati):
'Došao sam (jednom prilikom) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš'arija tražeći jahalicu.
'Tako mi Allaha', reče nam on, 'neću vam dati jahalice, niti vam za jahanje imam šta dati!' Zatim su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedene deve dobivene kao ratni plijen, pa nas je on potražio govoreći: 'Gdje je ona grupa Eš'arija?' Dao nam je pet dobrih deva.
Krenuli smo potom, ali smo se (ubrzo) upitali: 'Šta to uradismo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da nam neće dati jahalice te da nam za jahanje nema šta dati, ali nam ih je poslije ipak dao. Zanemarili smo zakletvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Tako nikada nećemo postići uspjeh!' Vratili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričali mu to. 'Nisam vam ih ja dao', reče nam on, 'nego vam ih je Allah dao! Tako mi Allaha, kad god se zakunem za nešto, a onda vidim da je nešto drugo bolje od toga, ja zaista uradim ono što je bolje a za prekršenu se zakletvu iskupim', (dodao je on).'"[1]

٧٥٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كَانَ بَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جُرْمٍ وَبَيْنَ الْأَشْعَرِيِّينَ وُدٌّ وَإِخَاءٌ فَكُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ الطَّعَامُ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللهِ كَأَنَّهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ إِلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ لاَ آكُلُهُ فَقَالَ هَلُمَّ فَلأُحَدِّثْكَ عَنْ ذَاكَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ قَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَيْنَ النَّفَرُ الْأَشْعَرِيُّونَ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى ثُمَّ انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا حَلَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا وَمَا عِنْدَهُ مَا يَحْمِلُنَا ثُمَّ حَمَلَنَا تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللهِ لاَ نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ فَقَالَ لَسْتُ أَنَا أَحْمِلُكُمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَتَحَلَّلْتُهَا .

1 Ovaj je hadis već prije navođen na nekoliko mjesta u nešto dužoj verziji. Uglavnom, iz njega se može vidjeti da je u ashaba postojala velika želja za džihadom. Oni su se dobrovoljno javljali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi učestvovali u borbama, a on ih je raspoređivao u skladu s raspoloživim sredstvima. U Kur'anu se čak navodi da je bilo i onih koji su plakali kada bi im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da za njih nema jahalicu s kojom bi išli u džihad. (Et-Tevba, 92) Iz ovog se hadisa također može zaključiti da čovjek, ako se zakune da će nešto učiniti, ali poslije shvati da to nije ispravno, treba prihvatiti ono što je ispravno, a za prekršenu se zakletvu iskupiti, tj. postiti tri dana na ime iskupa.

7556. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Ebu-Džemre Dubeija, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Izaslanici Abdul-Kajsa došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Između nas i tebe su idolopoklonici Mudara, pa ti zato možemo doći samo u svetim mjesecima. Naredi nam, zato, više obaveza koje će nas, ako ih budemo radili, uvesti u Džennet, pa da i one koji su ostali iza nas pozivamo da ih rade.'[2] 'Naređujem vam četvero', reče im on, 'a zabranjujem četvero. Naređujem vam da vjerujete u Allaha – a znate li šta je to vjera u Allaha? To je svjedočenje da nema (istinskog) Boga osim Allaha, obavljanje namaza, davanje zekata i davanje petine od ratnog plijena. Zabranjujem vam također četvero: da pijete iz tikvi, iz posuda izdubljenih iz palmina panja, smolastih posuda i iz zelenih krčaga.'"[3]

٧٥٥٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ الضُّبَعِيُّ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ مُضَرَ وَإِنَّا لاَ نَصِلُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي أَشْهُرٍ حُرُمٍ فَمُرْنَا بِجُمَلٍ مِنَ الأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهِ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ وَنَدْعُو إِلَيْهَا مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ آمُرُكُمْ بِالإِيمَانِ بِاللهِ وَهَلْ تَدْرُونَ مَا الإِيمَانُ بِاللهِ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَإِقَامُ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَتُعْطُوا مِنَ الْمَغْنَمِ الْخُمُسَ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ لاَ تَشْرَبُوا فِي الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالظُّرُوفِ الْمُزَفَّتَةِ وَالْحَنْتَمَةِ .

7557. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Nafi', prenoseći od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:"Zaista će vlasnici ovih slika (i kipova) biti kažnjeni na Sudnjem danu. Bit će im rečeno: 'Oživite one koje ste stvarali!'"

٧٥٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ .

7558. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista će (vlasnici) ovih slika (i kipova) biti kažnjeni na Sudnjem danu. Bit će im rečeno: 'Oživite one koje ste stvarali!'"

٧٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ .

2 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da su oni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mogli doći samo u svetim mjesecima, pa su zato od njega tražili da ih pouči osnovama vjere, pomoću kojih bi mogli ući u Džennet. Četiri sveta mjeseca poštovala je većina arapskih plemena i prije pojave islama; u njima je bilo zabranjeno ratovati. To su zul-kade, zul-hidždže, muharrem i redžeb.

3 Vjerovatno im je piće iz tih posuda zabranjeno zato što je u njima brzo dolazilo do vrenja, odnosno prelaska u alkohol, pa se u tom slučaju moglo desiti da neko pije sok koji sadrži određeni postotak alkohola u sebi.

7559. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ibn-Fudajl, ovom Umara, a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Ko je veći nepravednik od onoga koji pokušava stvoriti nešto poput onoga što sam Ja stvorio?! Pa eto, neka stvore samo jedan trun, jednu sjemenku ili jedno ječmeno zrno!'"[1]

٧٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ شَعِيرَةً .

## O TOME KAD GREŠNIK I LICEMJER UČE (KUR'AN), TE O TOME KAKO NJIHOVI GLASOVI I UČENJE NE PRELAZE NJIHOVA GRLA

## بَاب قِرَاءَةِ الْفَاجِرِ وَالْمُنَافِقِ وَأَصْوَاتُهُمْ وَتِلاَوَتُهُمْ لاَ تُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ

7560. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman koji uči Kur'an sliči narandži – i okus i miris su joj lijepi; musliman koji ne uči Kur'an sliči datuli – okus joj je lijep, a mirisa uopće nema; grešnik koji uči Kur'an sliči bosioku – miris mu je lijep, a okus gorak; grešnik koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi – okus joj je gorak, a nikakva mirisa nema."[2]

٧٥٦٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالأُتْرُجَّةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلاَ رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلاَ رِيحَ لَهَا .

1 Iz ova tri, kao i iz ostalih hadisa s ovom temom, može se zaključiti da islam zabranjuje slikanje i vajanje onoga što ima dušu. Meleci neće ući u prostoriju u kojoj ima takvih slika ili kipova. Zato se islamska umjetnost razvijala u drugim pravcima (kaligrafija, arhitektura, slikanje nežive prirode itd.).

2 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- vjernik koji uči Kur'an i po njemu postupa ima visok stupanj kod Allaha; on je omiljen i kod Njega i kod ljudi;
- vjernik koji ne uči Kur'an (dobrovoljno) ima svoju vrijednost, ali nije kao onaj koji ga uči;
- licemjer koji uči Kur'an ima lijepu vanjštinu, ali mu je nutrina ružna;
- licemjer koji ne uči Kur'an nema lijepu ni vanjštinu ni nutrinu.

7561. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, a ovaj od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Jahjaa b. Urve b. Zubejra, a on od Urve b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Neki su ljudi upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o vračarima, pa im je on rekao: 'Oni nemaju nikakve vrijednosti!' 'Ali, Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'oni pričaju o nečemu što se uistinu dogodi!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to im odgovori: 'To bude jedna istinita riječ koju džin ugrabi i šapne je u uho svome prijatelju (čovjeku), poput rakoljenja kokoši, a onda oni s tim pomiješaju više od stotinu laži.'"[3]

٧٥٦١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِي الله عَنْهَا سَأَلَ أُنَاسٌ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِشَيْءٍ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ بِالشَّيْءِ يَكُونُ حَقًّا قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا الْجِنِّيُّ فَيُقَرْقِرُهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ كَقَرْقَرَةِ الدَّجَاجَةِ فَيَخْلِطُونَ فِيهِ أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذْبَةٍ .

7562. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mehdi b. Mejmun, a ovom Muhammed b. Sirin, prenoseći od Ma'beda b. Sirina, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Pojavit će se neki ljudi iz pravca istoka ( u odnosu na Medinu) koji će učiti Kur'an, ali im to (učenje) neće prelaziti ključne kosti. Oni će izlaziti iz islama kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju i onda se u njega više neće vraćati dok se god strijela ne vrati na tetivu luka.' 'A kakvo će im biti obilježje?', upitao je neko, pa je on odgovorio: 'Njihovo će obilježje biti brijanje (ili je rekao: uklanjanje kose).'"[4]

٧٥٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ يُحَدِّثُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ نَاسٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ وَيَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ثُمَّ لاَ يَعُودُونَ فِيهِ حَتَّى يَعُودَ السَّهْمُ إِلَى فُوقِهِ قِيلَ مَا سِيمَاهُمْ قَالَ سِيمَاهُمُ التَّحْلِيقُ أَوْ قَالَ التَّسْبِيدُ .

3 Iz ovog se hadisa može zaključiti da vračari i gatari mogu pogoditi nešto iz budućnosti, ali da, ipak, u većini slučajeva lažu. Strogo je zabranjeno ići vračarima zbog vračanja, gatanja i saznavanja budućnosti te vjerovati u njihove riječi.

4 Ovaj hadis već je ranije naveden u dužem obliku. On ukazuje na pojavu haridžija, koji su nanijeli mnogo štete islamu i muslimanima. Što se tiče brijanja, neki islamski učenjaci smatraju da se time misli na brijanje glave, a drugi i glave i brade.

## O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MI ĆEMO NA SUDNJEM DANU ISPRAVNE TEREZIJE POSTAVITI"[1], TE O TOME DA ĆE SE VAGATI LJUDSKA I DJELA I RIJEČI[2]

## بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ) وَأَنَّ أَعْمَالَ بَنِي آدَمَ وَقَوْلَهُمْ يُوزَنُ

Mudžahid kaže da riječ *kistas*[3] na latinskom jeziku znači "pravda".
Kaže se da je riječ *kist* infinitiv (masdar) od riječi *muksit*, koja znači "pravedan", dok riječ *kasit* znači "nepravedan".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْقُسْطَاسُ الْعَدْلُ بِالرُّومِيَّةِ وَيُقَالُ الْقِسْطُ مَصْدَرُ الْمُقْسِطِ وَهُوَ الْعَادِلُ وَأَمَّا الْقَاسِطُ فَهُوَ الْجَائِرُ .

7563. PRIČAO MI JE Ahmed b. Iškab, njemu Muhammed b. F udajl, ovom Umara b. Ka'ka'a, a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dvije su riječi omiljene Milostivom; lahke su za izgovor, a teške na vagi. To su: 'Neka je slava i hvala Allahu! Neka je slava Uzvišenom Allahu!'"[4]

٧٥٦٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ .

1 El-Enbija, 47.

2 Neki islamski učenjaci smatraju da će se ljudska djela pretvoriti u određene oblike i da će onda tako biti vagana, dok drugi kažu da će biti vagane knjige u kojima su ona zapisivana.

3 Eš-Šu'ara, 182.

4 Na arapskom: *Subhanallahi ve bi hamdihi! Subhanallahil-azim!* Ovim hadisom potiče se na što češći zikr i sjećanje na Uzvišenog Allaha. Time čovjek stječe sigurnost i postojanost na ovom svijetu, a veliku nagradu na ahiretu.

Završen je *Sahih* imama Buharija
– Uzvišeni Allah bio zadovoljan s njim!
Neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

# ZAVRŠNE NAPOMENE

U predgovoru ove knjige potkrala se mala greška u vezi s prevodiocima, a radi se o tome da je rečeno kako je ukupan broj hadisa u prva dva toma 4548, što nije tačno. Tačno je to da je ukupan broj hadisa u prva dva toma 3648. Taj dio su preveli Hasan ef. Škapur i Hasan ef. Makić. Hadise od 3649. do 4548., a ne od 4549. Do 5341., preveli su dr. Muharem Štulanović, muftija Hasan Makić i mr. Ibrahim Husić.

Prilikom završne redakture ovog djela, Redakcija je otkrila da u printanoj verziji nedostaju hadisi od 6837. do 6860., pa je nakon kontakta s prevodiocima koji su prevodili taj dio Sahiha, i nakon uvida u sve elektronske verzije koje je imala, ustanovljeno da ti hadisi uopće nisu prevedeni. Na osnovu podataka koje je Redakcija imala, pretpostavlja se da se radilo o onih "trideset stranica" koje je – kako se mislilo – preveo profesor Mehmedalija Hadžić. Međutim, ako ih je on i preveo, on ih vjerovatno nije ni predao tadašnjoj redakciji VSK-a, ili su se oni nekako zagubili. U svakom slučaju, dobro je da je taj nedostatak na vrijeme otkriven, a prijevod tih hadisa koji su nedostajali uradio je mr. Muhamed Mehanović.

Redakcija je, pritisnuta obimom posla i vremenskim rokovima, imala težak zadatak da sravna sve verzije originalnog arapskog teksta, koje su korištene prilikom prevođenja, po jednoj verziji koju je odabrala kao osnovnu verziju, te da uskladi kompletan prijevod sa osnovnom verzijom. To je sam po sebi bio obiman posao, s obzirom da je prijevod prva dva toma preveden po jednoj verziji, prijevod druga dva toma po sasvim drugoj verziji, a na kraju je ukucana verzija arapskog teksta koja je skinuta sa softvera za pretraživanje hadisa pod nazivom "El-kutubut-tisa'a" (Devet hadiskih zbirki). Na kraju je sve to usklađeno s verzijom Buharijevog Sahiha čiji je izdavač Bejtul-efkar ed-devlijje lin-nešri vet-tevzi' iz Rijada i koji je štampan 1998. god. Ipak, moguće je da ponegdje bude sitnih razlika u nekim riječima originalnog teksta i prijevoda, pa ako neko nešto od toga primijeti, neka ostavi mogućnost da se radi o tome, a ne o grešci u prijevodu, mada niko ne tvrdi apsolutnu nepogrešivost.

Redakcija je nastojala da svugdje gdje je u izvornom tekstu spomenut dio nekog ajeta, u podnožnim napomenama spomene cjelovit prijevod tog ajeta.

Kod nekih hadisa koje je Redakcija smatrala da treba popratiti malim komentarom, dodavan je taj komentar kao primjedba Muhameda Mehanovića, koji je te komentare sročio, a svi članovi Redakcije su davali sugestije gdje bi trebalo dodati te komentare.

Skraćenica (prim. rec.) pisana je još dok je tekst bio ukucan u Wordu i tako je i ostala. Te primjedbe je pisao Muhamed Mehanović, osim u drugoj polovini trećeg toma, a njih je napisao hfz. Muhamed Fadil.

Redakcija

## TUMAČ ARABIZAMA I KRATICA

**abdest** – ritualno pranje ruku do iza lakata i nogu do iza članaka, ispiranje usta i nosa i potiranje mokrom rukom vrata i tjemena glave prije stupanja u namaz
**ahiret** – zagrobni život, drugi svijet
**ajet** – rečenica u Kur'anu, znak
**Aalejhisselam** – epitet koji se izgovara i piše iza imena vjerovjesnika, a kada se izgovara bez imena, misli se na Muhammeda; skraćeno: sallallahu alejhi ve sellem. Znači: Spas na njega!
**aršin** – mjera za dužinu. Građevinski aršin dug je 75,8 cm; čaršijski 68 cm, a krojački 65 cm
**ashab** (*mn. ashabi*) – drug Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
**bismilla** – formula kojom počinje svako poglavlje Kur'ana, osim poglavlja Berae, i kojom se počinje svaki dobar posao
**beduin** – stanovnik pustinje
**bint** – kći; skraćeno b.
**dova** – molba upućena Allahu, dželle šanuhu, blagoslov
**duha-namaz** – nafila namaz čije vrijeme traje iza izlaska sunca pa do pred podne
**dželle šanuhu** – epitet koji se piše i izgovara iza Allahovog dželle šanuhu imena. Skraćeno: dž.š. Znači: Neka je slavno Njegovo Uzvišeno biće!
**džema'at** – skupina, područje jedne džamije, skupno obavljanje molitve
**džematlija** – stanovnik jednog naselja, kvartovske džamije, koji klanja skupno s imamom
**ezan** – obznana na arapskom jeziku o nastupu namaskog vremena. Poziv na skupno obavljanje molitve
**farz** – obligatna prvostepena dužnost
**ferek** – mjera za obujam po težini, iznosi 9,99 kg
**fetva** – rješenje, decizija
**fikh** – šerijatsko pravo
**hades** – pojava koja kvari abdest
**Hadžerul-esved** – crni kamen, koji je ugrađen u zid Ka'be
**halifa** – vladar, zamjenik
**haram** – strogo zabranjeno, grešno
**hatib** – imam koji drži vaz na džumi i bajram-namazima
**hendek** – jarak

**Hidžra** – preseljenje Aalejhisselama iz Mekke u Medinu 622. g.; početak računanja muslimanske ere
**hutba** – prigodni govor hatiba na džuma-namazu i bajramima
**hisbet** – institucija u islamu koja ima zadatak da naređuje dobro i odvraća od zla
**ibadet** – pobožnost, svako dozvoljeno djelo učinjeno radi Allahovog, dželle šanuhu, zadovoljstva
**ibn** – sin. Skraćeno b., naprimjer: Enes ibni Malik = Enes b. Malik
**ihram** – nesašiven ogrtač koga hadžija nosi pri vršenju obreda hadža
**ikamet** – obznana na arapskom jeziku o stupanju u namaz
**ikindija** – dnevni namaz čije vrijeme traje od podne do zalaska sunca
**imam** – starješina, rukovodilac, vođa muslimana
**iman** – vjerovanje
**i'tikaf** – pobožan boravak u džamiji, a naročito zadnje dekade ramazana
**kabur** – grob, mezar
**kibla** – Ka'ba, strana kuda se muslimani okreću pri obavljanju namaza
**kurban** – bravče ili goveče koje se kolje na Kurban-bajram. Bajramska žrtva
**mahala** – kvart, naselje
**mesdžid** – kod nas džamija bez munare i bez minbera, mjesto za klanjanje
**mesh** – potiranje mokrom rukom
**mestve** – duboka kućna obuća s tankim đonom bez pete od mekane kože
**mezar** – grob, kabur
**mezheb** – pravni sistem u šerijatskom pravu, pravac
**mezija** – sluz na spolnom organu nastala zbog spolnog nadražaja
**mihrab** – niša u zidu džamije gdje imam klanja pri grupnom obavljanju namaza
**mīkāti** – mjesta blizu Mekke u kojima hadžije oblače ihrame
**minber** – tribina s više stepenica na kojoj hatib drži govor prilikom bajrama i džuma-namaza
**misvak** – vrsta četke za zube u vidu štapića
**mudžtehid** – šerijatski pravnik koji samostalno može rješavati vjerska pitanja na osnovu Kur'ana i hadisa i ostalih izvora Šerijata
**muezzin** – čovjek koji uči ezan
**muhadžir** – iseljenik, izbjeglica
**muhrim** – hodočasnik obučen u hodočasničke ogrtače
**muktedija** – učesnik skupnog klanjanja za imamom
**musalla** – otvoren prostor za obavljanje skupnog vjerskog obreda cijelog naselja
**mustehab** – preporučljiv, lijep
**mu'tekif** – osoba koja iz pobožnosti boravi u džamiji u zadnjoj dekadi ramazana
**mutevatir hadis** – Alejhisselamova izreka prenesena od brojnih ashaba
**nafila** – neobavezni obred
**namaz** – molitva, salat

**radijellahu anhu** – epitet koji se izgovara i piše iza imena Alejhisselamovih drugova; skraćeno: radijallahu anhu. Znači: Allah s njim bio zadovoljan!
**rekat** – dio namaza, koji se sastoji od stajanja, pregibanja preko pojasa i spuštanja leđa na zemlju
**ruku'** – pregibanje u namazu u pojasu odupirući se rukama o koljena poravnavši leđa s glavom
**saf** – red, stroj
**sahibi uzur** – čovjek sa isprikom, opravdanjem
**Sahihajn** – zajedničko ime za zbirku hadisa Buharije i Muslima
**sellel-lahu alejhi ve sellem** – epitet koji se piše i izgovara iza imena Vjerovjesnika. Znači: Allah mu se smilovao i spasio ga! Skraćeno: sallallahu alejhi ve sellem
**salavat** – dova na arapskom jeziku kojom se moli Allahov, dželle šanuhu, blagoslov na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
**saruk** – ahmedija, čalma
**sedžda** – dio namaza u kome se licem, čelom i nosom spušta na zemlju
**sehvi-sedžda** – sedžda po završetku namaza zbog nekog propusta učinjenog u namazu
**selam** – pozdrav, završni čin namaza
**sened** – niz prenosilaca hadisa
**sofra** – trpeza, posebni niski sto za objed
**subhanallah**! – uzvik. Znači: Slava Allahu!
**sunnet** – praksa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Sve što je radio, govorio ili odobrio da se radi
**sutra** – štap ili viši predmet postavljen pred čovjeka koji klanja na otvorenom prostoru
**šart** – uvjet
**šefa'at** – zauzimanje
**šehādet** – očitovanje, svjedočenje
**šehīd** – musliman poginuo u borbi za vjeru, nevino ubijen, mučenik
**tahmid** – izgovarati "el-hamdu lil-lahi" – Hvala Allahu!
**tavafi-zijaret** – obligatni obilazak hadžije oko Ka'be u danima hodočašća
**tedžvid** – pravila za učenje Kur'ana
**tejemmum** – fiktivno čišćenje pomoću čiste suhe zemlje na ime abdesta i kupanja
**tekbir** – formula: "Allahu ekber, Allahu ekber la ilahe ilellah. Allahu ekber, Allahu ekber ve lilahil-hamd." Znači: Allah je najveći, Allah je najveći! Nema Boga osim Jedinog Allaha. Allah je najveći, Allah je najveći i Njemu pripada svaka hvala
**telbija** – formula koju hadžija izgovara u danima hodočašća
**tesbih** – sjećati se Allaha izgovaranjem: "Subhanallah!"
**tešehhud** – učenje određenog teksta na arapskom jeziku na sjedenju u namazu
**vadžib** – drugostepena dužnost

**vers** – žućkasta trava u Jemenu
**vitr-namaz** – jedan rekat noćnog namaza. Obavlja se iza jacije
**zekat** – obavezno izdvajanje iz imetka bogataša na ime njihovih siromaha
**Zemzem – bunar**, voda blizu Ka'be
**zikir** – izgovaranje pobožnih tekstova ili samo Allahovog, dželle šanuhu, imena

# SADRŽAJ:

## IZDRŽAVANJE



## HRANA

## AKIKA



## ZAKLANE ŽIVOTINJE I DIVLJAČ (KOJA SE LOVI)

## KURBANI

## PIĆA

## BOLESNICI



## MEDICINA

## ODJEĆA

## ETIKA (EDEB)

## TRAŽENJE DOPUŠTENJA ZA ULAZAK

## DOVE

## ONO ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK)

## ODREĐENJE (KADER)



## ZAKLETVE I ZAVJETI

## OTKUP ZA PRKRŠENU ZAKLETVU

## KAZNENO PRAVO

## ODŠTETA ZA KRVNE DELIKTE

## POZIVANJE NA POKAJANJE ODMETNIKA I BUNTOVNIKA I BORBA PROTIV NJIH

## PRISILJAVANJE



## DOSJETKE

## SMUTNJE

## PRIŽELJKIVANJE



## IZVIJEŠĆA (PREDANJA) SAMO JEDNE OSOBE



## PRIDRŽAVANJE ZA KUR'AN I SUNNET

## (ALLAHOVA) JEDNOTA (TEVHID)